R. P. D. ANTONINI

DIANA

PANORMITANI,

CLERICI REGVLARIS,

ET

SANCTI OFFICII REGNI SICILIÆ

CONSVLTORIS,

RESOLVTIONVM MORALIVM

PARS TERTIA.

In qua ſelectiores Caſus Conſcientiæ, breuiter, dilucidè, & vt plurimùm benignè ſub his Tractatibus explicantur,

I. De Immunitate Eccleſiaſtica.
II. De Dubiis Regularium.
III. De Abſolutione largienda moribundo ſenſibus deſtituto.
IV. De Sacramentis.
V. & VI. Miſcellaneorum.

Additæ in extremo aliquot Reſolutiones ad nonnullas I. II. & III. Partis, aliorumque nouorum caſuum.

EDITIO NOVISSIMA

Ab ipſo Auctore recognita, emendata, & aucta.

ANTVERPIÆ,

Apud IOANNEM & IACOBVM MEVRSIOS.

ANNO M. DC. XLV.

R. P. D. ANTONINI

DIANA

PANORMITANI,

CLERICI REGVLARIS,

ET

SANCTI OFFICII REGNI SICILIÆ

CONSVLTORIS,

RESOLVTIONVM MORALIVM

PARS TERTIA.

Tripartita Tractatus Caſus Conſcientiæ, breuiter, dilucidè, & ex plurimis benignè
ſub his Tractatibus explicantur.

I. De Immunitate Eccleſiaſtica. (IV. De Sacramentis.
II. De Diebus Feſtis. V.
III. De Abſolutione Iurandæ mo- & Miſcellaneorum.
rbundo Feſtibus deſtituto. VI.

Additæ in hac Editione Reſolutiones ad nouellas Decr. Innoc. XI. & XII. Pontif.
Maximi, aliorumque nouorum caſuum.

EDITIO NOVISSIMA

Ab ipſo Auctore recognita, emendata, & auctа.

ANTVERPIÆ,

Apud IOANNEM & IACOBVM MEVRSIOS.

ANNO M. DC. XLV.

AD LECTOREM.

EA quidem humanitate exceptam à te noui, Amice Lector, adeoque tuo iudicio comprobatam, vnam & alteram mearum Resolutionum Moralium partem, vt anno vix elapso hanc tertiam, quam primùm edere sim gratificandi tibi animo conatus. Ipsam verò, vt æqui bonique consulas, non enixè abs te petam, ne nimirùm diffidere tuæ mihi satis notæ beneuolentiæ videar; eamdem enim in ista, ac in illis inuenies methodum, eamdemque materiæ selectionem; vt nisi dissimilis sis tibi, non dispari eam prosequi debeas fauore, nec dissimile de ea proferre iudicium: vno enim breuitatis & perspicuitatis confinio ea concluſi, quæ praxis vtilitatem habeant, & ingenio oblectent. Nec abnui diuinam ibi legem benigniùs interpretari, vbi ratio id suasit, doctorumque virorum auctoritas, quæ duæ res sententiæ firmitatem ac securitatem faciunt. Addidi etiam sub finem libri aliquot resolutiones ad nonnullas ex celeberrimis resolutionibus 1. 2. & 3. Partis, atque adeò nouorum casuum, vsui tuo perutiles ac necessarias. Verùm dum hac tertiâ fruêre Parte, quartam interim elaborabo, in qua præter alios Tractatus, vnum longiorem habebis, DE OFFICIO ET POTESTATE INQVISITORVM.

APPROBATIONES.

EX *commissione A.R.P. Generalis consideravimus* Tertiam Partem Resolutionum Moralium R.P.D. Antonini Dianæ Clerici Reg. *& cùm nihil in ipsis sanæ doctrinæ, & bonis moribus aduersetur, sed valdè vtiles futuræ sint Confessariis, & Moralis Theologiæ studiosis, dignas duximus quæ typis mandentur. Romæ die 24. Iulij 1631.*

D. Thomas de Afflictis, Sacræ Theologiæ Professor, Cler. Reg.
D. Zacharias Pasqvaligvs, Cler. Reg. Sacræ Theologiæ Professor.

EX Superiorum præscripto, accuratè recognouimus *Tertiam partem Resolutionum Moralium* à P.D. Antonino Diana *Clerico Regulari* compositam, in qua nihil, aut fidei Catholicæ aduersum, aut bonis moribus dissonum reperimus; quin potiùs eximiam in dissoluendis Moralis Theologiæ, & vtriusque iuris quæstionibus eruditionem, in perueſtigandis enucleandisque Doctorum placitis, doctrinisque reconditis summam, diligentiam, & indefessum laborem, atque in omnibus explicandis miram facilitatem; ac breuitatem. Denique hic Auctor ex vasto moralis doctrinæ campo, lætissimos quosque flores in vnum collegisse videtur; quare vt Resolutiones prædictæ in communem vtilitatem typis mandentur, omnino censuimus. Dat. Platiæ, & Panormi, die, &c.

D. Franciscvs Maria del Monacho, *Cler. Reg. Sacr. Theolog. Professor.*
D. Pavlvs Maria Qvartvs, *Cler. Reg. Sacræ Theologiæ Professor.*
D. Placidvs Maria Vanni, *Cler. Reg. Sacræ Theologiæ Professor.*

D. STEPHANVS MEDICES,
Congregationis Clericorum Regularium Præpositus Generalis.

CVm hæc Tertia Pars Resolutionum Moralium P. D. Antonini Dianæ, *iuxta præfixam assertionem PP. Theologorum, quibus id commisimus, approbata fuerit, vt typis mandetur, quo ad nos spectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præsentes has manu propriâ subscripsimus, & nostro solito sigillo firmauimus. Dat. Romæ die 26. Iulij 1631.*

D. Stephanvs Medices, Præpositus Generalis Congregationis Cler. Reg.
D. Bernardvs Castagninvs, Secretarius.

APPROBATIO
A.R.P. FRANCISCI BARDI, SOCIETATIS IESV,
olim in Collegio Panormitano Philosophiæ, & casuum conscientiæ, nunc verò Sacræ Theologiæ Professoris.

ILLVSTRISSIME ET REVERENDISSIME DOMINE,

TErtiam *Partem Resolutionum Moralium* ab admodùm R.P.D. Antonino Diana conscriptam perlegi, & consideraui, & nihil Catholicæ fidei, bonisque moribus in ea repugnans inueni. Verùm doctrinam continet Confessariis, ceterisque animarum curam gerentibus perutilem, & necessariam, mirâ enim breuitate, & facilitate ad praxim spectantes expenduntur casus; quapropter, vt in lucem quamprimùm mittatur dignam esse censeo. Panormi die 10. Decembris 1631.

Franciscvs Bardi, Societatis Iesv.

INDEX

INDEX TRACTATVVM,

& Resolutionum tertiæ Partis.

TRACTATVS I.

De Immunitate Ecclesiarum.

RESOL. I. AN Iudex Ecclesiasticus possit cognoscere laicũ simul delinquentẽ cũ Clerico. p. 1

2. An Iudex laicus possit cognoscere in casu hæresis si agatur de quæstione facti. ibid.

3. An statutum, siue lex inualidans donationem omnium bonorum factam à patre filio clerico, sit contra immunitatem Ecclesiasticam. ibid.

4. An Iudex laicus possit facere realem executionem sententiæ à se latæ contra Clericum in casibus, quibus sibi à iure cognitio permissa est. 2

5. An Rex possit detinere Episcopos pro gubernatione alicuius Regni, seu consilij, & an dicti excusentur à residentia in dicto casu. ibid.

6. An Episcopi feudatarij Regum debeant priùs obedire Regi, quàm Papæ, seu Metropolitato. 3

7. An filij Clericorum gaudeant priuilegio fori, ita vt Iudex laicus illos non possit punire. ibid.

8. An laici Magistratus possint compellere Clericos ad reparationem Ecclesiarum. ibid.

9. An Episcopi possint excommunicare Reges, & eorum Consiliarios, & quid de Inquisitoribus, non solùm in Sicilia, sed in aliis Regnis. ibid.

10. An Iudex laicus possit cognoscere, vtrùm clericus veste clericali amictus sit, vt gaudeat priuilegio fori. 4

11. An Ecclesiastici teneantur soluere gabellas impositas pro primo introitu Regis in Ciuitatem. ibid.

12. An Episcopus possit cognoscere de delicto admisso à laico officiali suo. ibid.

13. An statuta laicorum etiam fauorabilia Clericis sint valida. ibid.

14. An leges amortizationis sint contra immunitatem Ecclesiasticam. 5

15. An Iudex laicus possit cognoscere de Clericatu, vel de habitu. ibid.

16. An Clericus propter crimen læsæ Maiestatis sit degradandus, & curiæ sæculari tradendus. ibid.

17. An Clerici teneantur soluere collectam certam, & inuariabilem, impositam per statutum super aliqua bona priusquam ad eos peruenissent. 6

18. An Iudex Ecclesiasticus possit præcipere Iudici sæculari sub pœna excommunicationis, quòd supersedeat executione contractus, donec decidatur, an sit vsurarius, necne. ibid.

19. An Iudex laicus possit exigere gabellas à colonis partiariis Religiosorum. 7

20. An Conseruatores Religiosorum possint procedere contra eorum debitores laicos. ibid.

21. An transacto anno Episcopus sit executor vltimarum voluntatum, etiam quoad legata non pia? ibid.

22. An Clericus si conueniatur pro euictione, conueniendus sit coram Iudice Ecclesiastico. 8

23. An colonus laicus Religiosorum pro eius portione colonica teneatur soluere decimas. ibid.

24. Vtrùm emphyteuta Ecclesiæ teneatur ad tributa. ibi.

25. An negligentia Iudicis Ecclesiastici in administranda iustitia, possit suppleri per Iudicem sæcularem, vel è contra. ibid.

26. An Principes possint statuere, ne beneficia Ecclesiastica exteris conferantur. 9

27. An Principes habeant ius conuocandi Episcopos propter aliquod Reipublicæ negotium, vel bonum ipsarum Ecclesiarum. ibid.

28. An minister laicus possit spoliare Clericum armis prohibitis. 10

29. An Clericus possit se submittere iurisdictioni Regali, quoad bona patrimonialia. ibid.

30. An Clericus, qui commisit crimen læsæ Maiestatis, sit puniendus à Iudice sæculari. ibid.

31. An Clericus succedens in bonis laici, sit propter illa bona vocandus in iudicium coram Iudice laico, ante quem causa incepta iam erat. ibid.

32. An ad Iudicem laicum spectet cognitio, si captus à satellitibus affirmat se fuisse captum in loco sacro, illis tamen negantibus. 11

33. An Nouitius ob delictum ab eo ante Religionis ingressum commissum, sit à Iudice laico puniendus, etiamsi hoc in fraudem fecerit. ibid.

34. An Nouitius habitu Religionis dimisso possit à Iudice sæculari puniri ob delictum tempore nouitiatus commissum. ibid.

35. An Clerici confugientes ad Ecclesiam gaudeant immunitate. 12

36. An qui cum ipso satellite per vim intrat in Ecclesiam, gaudeat ipsius immunitate. ibid.

37. An frangentes carceres, & inde ad Ecclesiam confugientes, gaudeant immunitate. ibid.

38. An Episcopo debeat certò constare de delicto in Bulla exceptuato, antequã tradat reum curiæ sæculari. ib.

39. Quis homicidium commisit in scalis Ecclesiæ, & postea inuentus in Ecclesia, quæritur an gaudeat immunitate. 13

40. De quibusdam Epistolis Clem. VIII. contra debitores fugitiuos, bannitos, fures, &c. circa immunitatem Ecclesiarum. ibid.

41. An Clerici transgressores legum possint puniri à Iudice laico pœna pecuniaria à lege constituta. ibi.

42. An residentia Episcoporum pertineat ad Principes sæculares. ibid.

43. An Clerici ex vi statuti laicalis possint conueniri pro iure congrui, vel laicos conuenire. 14

44. An Clericus negotiator sine trina monitione teneatur soluere gabellam, & an dicta, vel alia gabella à Clerico debita possit peti coram Iudice laico. ibid.

45. An vxor Clerici Græci, vel Latini in minoribus constituti, gaudeat priuilegio fori in casu, quo eius vir eo gaudet. ibid.

46. An familia Vicarij Episcopi gaudeat priuilegio fori. 15

47. An familia Clerici gaudeat priuilegio fori. ibid.

48. An ad declinandum forum Iudicis sæcularis sufficiat possessio clericatus. ibid.

49. An si adsit clausula de non alienando, possit fieri executio per sæcularem Iudicem in prædio specialiter obligato à laico, etsi clericus illud possideat. ibid.

50. An quando decimæ nomine feudi fuerunt Principibus, vel aliis sæcularibus collatæ, earum exactio, & lites per-

pertineant ad Iudicem Ecclesiasticum? 16
51. An Fratres D. Ioannis, qui portant mediam Crucem albam, gaudeant priuilegio fori, & gabellarum? ib.
52. An Iudex laicus incidat in censuram Bullæ Cœnæ, si occultè processat Clericum animo præsentãdi processum Summo Pontifici, vel Iudici Ecclesiastico? ibid.
53. An sit licitum pro vi tollendæ recurrere ad Regia Tribunalia? ibid.
54. An Iudex laicus excusetur ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipsius transgressores lata, prætextu quòd non sit in sua prouincia acceptata? 17
55. An auocatio causarum spiritualium ad laica Tribunalia vetita sit sub censura Bullæ Cœnæ, si causæ auocentur tantùm à Iudicibus Sedis Apostolicæ? ibid.
56. Vtrum Iudices laici auocantes ad se causas Ecclesiasticas, excusentur ex tolerantia Summi Pontificis? ibi.
57. An priuilegium cognoscendi causas Ecclesiasticas concessum Principi laico, reuocari possit? ibid.
58. An Iudex laicus consuetudinem inducens, vel ea introducta vtens, contra libertatem Ecclesiasticam, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ? 18
59. An Clericus in feudalibus possit conueniri coram Iudice laico? ibid.
60. An laicus deponens falsum coram Iudice Ecclesiastico possit ab eo puniri, & quid è contrà, si Clericus deponat falsum apud Iudicem secularem? ibid.
61. An Milites sancti Stephani, & sancti Lazari gaudeant priuilegio fori? ibi.
62. An habens coadiutoriã à Papa concessam, gaudeat priuilegio fori, & quid de clerico, qui beneficiũ obtinere nõ poterat, vel ordinatus est cũ falsis dimissoriis? 19
63. Clericus qualem habitum deferre debet, vt fori priuilegio gaudeat? ibid.
64. An aliquis Princeps habeat à Pontifice priuilegium in causis violentiæ arcendæ. ibid.
65. An collatio Episcopatuum, & aliorum beneficiorum possit à Principe laico præscriptione acquiri? ibid.
66. An Rectores Hospitalium gaudeant priuilegio fori. 20
67. An qui assumpsit habitum clericalem post delictum animo subtrahendi se à laica potestate, gaudeat priuilegio fori? ibid.
68. Quid facere debeat Episcopus, dum Iudices laici edunt aliquod statutũ contra libertatem Ecclesiasticã? ib.
69. An Clerici inseruientes, & verè astricti alicui Ecclesiæ, licet primam tonsuram non habeant, gaudeant priuilegio fori? ibid.
70. An Iudex laicus possit dirimere controuersias ortas inter Confraternitates in aliqua processione? 21
71. An domus Parochorum, Canonicorum, aliorumq; Ecclesiasticorum existentes prope triginta passus Ecclesiæ, gaudeant eius immunitate, etiamsi habitentur à laicis. ibid.
72. An occidens fœtum animatum cum aliqua potione, gaudeat immunitate Ecclesiæ? ibid.
73. An fugiẽs à birroariis, si parietẽ Ecclesiæ partis exterioris tãgat, vel fuerit amplexus, gaudeat immunit. ib.
74. An Bulla Cœnæ tollat casus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, & quid de priuilegio Monarchiæ Regni Siciliæ? 22

TRACTATVS II.

De dubiis Regularium.

RESOL. I. AN Generales, & alij Prælati Religionum possint confiteri Confessoribus extra Religionem, & quid de Generalibus, & Præpositis nostræ Religionis? 22
2. An Guardiani, Priores, Præpositi, & Rectores Regularium possint illis præbere licentiam, vt eligant Confessarium extra Religionem? 24
3. An Episcopus extra diœcesim possit eligere Confessarium non approbatum ab Ordinario, & quid de Prælatis Religionum? 25
4. An Confessarius sæcularis possit absoluere Nouitios Regulares etiam à peccatis in Religione reseruatis? 26
5. An Confessarij designati à Superiore ad excipiendas Fratrum confessiones, possint confiteri Clericos professos stantes sub cura Magistri? 27
6. An vocales nostræ Religionis possint licitè abesse à Capitulis, & quid de Cardinalibus, Senatoribus, Consiliariis, & Decurionibus Ciuitatum? 28
7. An Prælati nostræ Religionis, & aliorũ, quæ priuilegiorum communicatione gaudent, possint concedere Dimissorias Nouitiis, vt ab Episcopo ordinentur? 29
8. An relinquere Missam solemnem in nostris Ecclesiis diebus festiuis sit peccatum mortale? vbi multa de vi consuetudinis? 30
9. An Regulares virtute suorum priuilegiorum possint cõmutare, vel dispensare vota extra confessionem? ib.
10. An priuilegia Mendicantium reuocentur per Bullas Cœnæ Domini. 31
11. An quis ex præsumpta voluntate Superioris possit aliquem absoluere? ibid.
12. An Regulares virtute suorum priuilegiorum possint ministrare Eucharistiam vagis, aduenis, & peregrinis in die Paschatis ad implendum præceptum annuæ communionis? 32
13. An Regulares virtute suorũ priuilegiorum possint absoluere à censuris ab Episcopo reseruatis, non obstante decreto Cle. VIII. & Cardinalium declaratione? ib.
14. An Confessarij Regulares possint dispensare cum sæcularibus ad petendum debitum, si à suis Superioribus ad hoc minimè deputati fuerint? 33
15. An Abbates possint consecrare calices, altaria, campanas, & benedicere lapides, pyxides, & alia vasa Ecclesiastica, non solùm ad vsum suarum Ecclesiarum, sed etiam alienarum? 34
16. An Nouitius, qui redit ad sæculum, teneatur ad expensas, quas in eum alendo Monasterium fecit? 35
17. An Nouitius in articulo mortis constitutus, non expleto probationis anno, ad professionem, admitti possit, & si moriatur sine testamento, an succedat in bonis eius Monasterium? ibid.
18. An Religiosus, si ex consuetudine non recitat horas Canonicas in Choro, peccet mortaliter? 36
19. An Religiosi negantes suffragium Nouitio idoneo, peccent mortaliter? ibid.
20. An Confessores Regulares possint extra Sacramentum Pœnitentiæ absoluere à censuris ratione suorum priuilegiorum? 37
21. An Confessarius eligendus virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi, debeat esse approbatus ab Episcopo, etiam quoad Regulares? ibid.
22. An reuocatio confessionum, præsertim Regularium, facta ab Episcopo sine iusta causa sit nulla? ibi.
23. An casus reseruati desinant esse tales, si Superior Regularium reseruans munere suo functus fuerit? 38
24. An si Episcopus sine iusta causa non admittat Regulares ad confessiones audiendas, possint non obstante dispositione Concilij Trident. confessiones audire, ac si essent approbati. ibid.
25. An

25. *An Epiſcopi poßint ex iuſta cauſa approbare Religioſos ad audiendas confeßiones limitatè, v.g. ad viros, & non ad feminas?* ibid.
26. *An Epiſcopus admittens Regulares ad audiendas confeßiones vſque ad beneplacitum, poßit dictas licentias ad libitum reuocare?* ibid.
27. *An nouus Epiſcopus poßit omnes Regularium licentias ſuſpendere, & de nouo illos examinare?* 39
28. *An Vicarius poßit concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis, ſi Præpoſitus abſit à domo per vnum diem naturalem?* ibid.
29. *An quicumque Confeſſarius ab Ordinario approbatus poßit tempore Iubilæi abſoluere Moniales à peccatis, vel à caſibus, & cenſuris reſeruatis?* ibid.
30. *An Equites D Ioannis, D. Iacobi, Calatraua, Alcantaræ, Monteſæ, &c. poßint confiteri cum Confeſſario non approbato ab Epiſcopo?* 40
31. *An Regulares poßint ordinari ab Epiſcopis extra tempora à iure ſtatuta.* ibid.
32. *An diſpenſatio interſtitiorum pertineat ad Epiſcopum, etiam reſpectu Religioſorum?* 41
33. *An licitum ſit legatum annuum Fratribus Minoribus relictum pro infirmaria, & de aliis legatis?* ibid.
34. *An poßit fieri legatum alicui Religioſo profeſſo cum conditione, vt nihil acquiratur Monaſterio?* ibid.
35. *An Epiſcopus poßit denuntiare, vt euitentur, ſi Regulares exempti inciderint in aliquam excommunicationem?* 42
36. *An Regulares includantur in prohibitione Epiſcopali, ne aliquis exorcizet ſine Epiſcopi licentia, & cum ceteris conditionibus?* ibid.
37. *An in Religionibus ſine præuia correctione fraterna peccatum occultum fratris poßit quis denuntiare Prælato, tamquam Patri?* ibid.
38. *An quis teneatur ſub peccato veniali corrigere peccata venialia proximi, & quid de Religioſis?* 43
39. *An Carthuſiani, ſecluſo ſcandalo, extra mortem poſſint comedere carnes ſine peccato mortali?* 44
40. *An Prælati noſtræ Religionis, & aliarum, poßint benedicere paramenta, non ſolùm noſtrarum Eccleſiarum, ſed etiam exterarum?* ibid.
41. *An ingreſſus Religionis liberet debitorem ab onere reſtituendi?* ibid.
42. *An Prælatus Regularis poßit inquirere peccata occulta ſubditorum, vt illa corrigat fraternè, & quid de ſubditis?* ibid.
43. *Quæ ſint cauſæ legitimæ, vt quis poßit tranſire ex Religione ſtrictiori ad laxiorem?* 45
44. *An Nouitius recedens à Religione reincidat in cenſuras ac irregularitates, à quibus in Religione abſolutus fuit?* ibid.
45. *An Superiores Regulares poßint diſpenſare cum ſuis ſubditis ſuper irregularitate contracta ex homicidio voluntario?* 46
46. *An qui de proximo vult ingredi Religionem, poßit abſolui per Confeſſarium illius Religionis à caſibus Epiſcopo reſeruatis.* ibid.
47. *An puella volens aſſumere habitum Monialium, debeat eſſe maior duodecim annorum?* ibid.
48. *Notabilia quædam circa prohibitionem colloquendi cum Monialibus?* 47
49. *An Superiores Regulares aliqua peccata prohibere poßint ſub pœna excõmunicationis ſibi reſeruatæ?* 48
50. *An Religioſus factus Epiſcopus, efficiatur dominus redituum Eccleſiaſticorum, & abſoluatur à voto paupertatis?* ibid.
51. *Quædam Monialis infirma obtinuit licentiam confitendi cum quodam Confeſſario Regulari: dubitatũ tunc fuit, an potuiſſet ingredi cum ſocio, & finita confeſsione an ſtatim deberet egredi?* 49
52. *An Monialis, quæ ſe ponit in rota, & facit illam volui verſus partem externam, ad quam ſæculares accedunt, frangat clauſuram, & incidat in pœnas, etiamſi non egrediatur à rota?* ibid.
53. *An ignorans nullitatem profeſsionis, vel impeditus ad reclamandum intra quinquennium, poßit adhuc reclamare, non obſtante Concil. Trid. ſeſſ. 25. ca. 9. de regul.* 50
54. *An Regularis in caſu noſtræ appellationis, poßit omiſſo medio non appellare ad Prouincialem, ſeu ad Generalem, ſed ad Romanum Pontificem?* ibid.
55. *An in Concilio Trident. ſeſſ. 25. c. 16. de regul. comprehendatur renuntiatio facta ante ingreſſum Nouitiatus, intuitu ingreſſus Religionis?* ibid.
56. *An Religioſi poßint recurrere ad Superiores ſupremos ſine inferiorum Prælatorum licentia ad ornatum Concilij Trident. ſeſſ. 25. c. 4. de regul.* 51
57. *An vt valida ſit profeſsio, annus Nouitiatus ſumendus ſit de momento ad momentum?* ibid.
58. *An Epiſcopi poßint prohibere ne Regulares prædicent in Eccleſiis ſuorum Ordinum?* 52
59. *An Regulares poßint in foro conſcientiæ vti priuilegiis ſuis, quæ ſunt expreſsè reuocata per Conc. Trid.* ibid.
60. *An expulſus à Religione teneatur ſe corrigere, vt iterùm in illam admittatur?* ibid.
61. *An Religioſus factus Epiſcopus ſit liber ab obſeruatione votorum?* 53
62. *An profeſſus Religionem per vim & metum, poßit poſt quinquennium reclamare?* ibid.
63. *An qui tranſit ad aliam Religionem, poßit ſecum deferre ſcripta, vel libros à ſe compoſitos?* ibid.
64. *An ſit peccatum ſimoniæ, dare aliquid Titio, vt Caium adſcribere faciat inter Equites D. Iacobi, Calatraua, Alcantaræ, &c.* ibi.
65. *An ſit contra paupertatem inſcio Superiore ex nummis à pœnitentibus acceptis libros emere, dummodo Religioſus expoſitos illos in cubiculo teneat?* 54
66. *An pœna priuationis officiorũ, & inhabilitatis ad illa, lata in Bulla Pij V. contra introducentes feminas in Monaſterio, incurratur abſque Iudicis ſententia?* 55
67. *An ingrediens Monialium Monaſteria cum licentia, ſi tamen finito miniſterio multo ſpatio ibi moretur ob malum finem, non ſolùm peccet mortaliter, ſed etiam incurrat inexcommunicationem latam à Gregor. XIII.* ibid.
68. *An derogatio in ampliſſima forma priuilegiorum Societatis* IESV, *& noſtræ Religionis valeat, & præiudicet, ſi non fuerit dictis Religionibus intimata, & inſinuata?* 56
69. *An peccata fornicationis inter Regulares dicantur contra bonum publicum?* ibid.
70. *An recipere poßit profeſsionem ſolemnem ſimplex Religioſus, de licentia tamen ſui Superioris?* 57
71. *An Prælati Regulares poßint commutare, & diſpenſare vota Nouitiorum.* ibid.
72. *An Prælati Regulares poßint abſoluere ſuos ſubditos à caſibus Bullæ in Cœna Domini.* ibid.
73. *An Nouitij gaudeant priuilegiis Profeſsis alicuius*

Religionis conceſsis. ibid.

74. An Nouitius etiam Patrum Minorum, aut Capucinorum, poſsit in ſuo teſtamento reſeruare electionem puellarum, quibus ſuus heres debet quotannis ſoluere certam pecuniarum ſummam. 58

75. An ſit licitum Religioſo ſuum teſtamentum, ante profeßionem factum, declarare. ibid.

76. An Epiſcopus poſsit excommunicare Regulares nolentes ad proceßiones accedere. ibid.

77. An Regulares poſsint facere proceßiones extra Conuentum ſine licentia Epiſcopi. ibid.

78. An Prælati Regulares teneantur emittere profeßionem fidei. ibid.

79. An ſit prohibitum Regularibus ſtudium iuris ciuilis. 59

80. An Regulares poſsint celebrare vbique in altari portatili, etiam in domibus ſæcularium. ibid.

81. An aliæ Religiones gaudeant priuilegiis conceſsis Societati IESV cum limitatione, ne illis aliqua Religio communicet. ibid.

82. An Prælati Regulares omittentes informationes, quas præcipit Sixtus V. in receptione Nouitiorum, peccent mortaliter. ibid.

83. An Prælati recipientes Nouitios ſine dicta informatione, incurrant in pœnas Bullæ Sixti V. ſi Nouitius careat illis defectibus. ibid.

84. An egreſsio Nouitij è Monaſterio, cum licentia tamen Superioris, interrumpat annum Nouitiatus, & quid ſi licentia ſit illicitè data. 60

85. An Prælati Regulares poſsint abſoluere ſubditos ſuſpenſos propter Ordines ſuſceptos ante legitimam ætatem, vel abſque licentia, vel per ſaltum. ibid.

86. An Regulares non benè linguam Latinam callentes poſsint ab Epiſcopis ordinari. ibid.

87. An Generales, & Capitulum generale poſsint limitare, vel omnino tollere à Fratribus vſum Priuilegiorum Apoſtolicorum. ibid.

88. An Regulares poſsint vti ſuis priuilegiis, etiamſi contra illa habuerint contrarium vſum. 62

89. An ſit reuocatum priuilegium Iulij II. concesſum Minoribus, vt Nouitiatus interruptus poſsit cõtinuari. ib.

90. An Prælatus poſsit dare licentiam ſubdito manẽdi extra clauſtra ad ſubueniendũ parentibus, non ſolùm in extrema neceſsitate cõſtitutis, ſed etiã in graui. ib.

91. An votum ſubditi de tranſeundo ad ſtrictiorem Religionem poſsit Prælatus Regularis diſpenſare. ibid.

92. An ſolus metus reuerentialis annullet profeßionem. 63

93. An poſsit puniri Regularis, qui expoſitus à ſuo Superiore ad excipiendas tantùm confeßiones virorum, excepit tamen confeßiones feminarum vigore Iubilæi. ibid.

94. An Regulares poſsint virtute Bullæ Cruciatæ eligere Confeſſarium extra Religionem. ibid.

95. An Abbates poſsint Clericis ſæcularibus ſibi ſubditis litteras dimiſsorias concedere. ibid.

96. An Moniales teneantur extra Chorum recitare horas Canonicas. 64

97. An Abbatiſſa licitè poſsit paciſci de certa ſumma pecuniæ, donec Monaſterio dos Monialis ſoluatur, etiamſi Monaſterium ſit opulentum. ibid.

98. An Religioſus, qui ex licentia Superioris liberè de aliquibus pecuniis poteſt diſpenſare, ſi illas inſumat in ludis illicitis, vel cum meretricibus, peccet contra votum paupertatis, & accipientes teneantur ad reſtitutionem. ibid.

99. An Monialis vidua poſsit eligi in Abbatiſſam. ibid.

100. An Decretum Concilij Tridentini ſeſſ. 25. c. 16. de regular. prohibens recipi aliquid vltra victum, & veſtitum Nouitiæ, comprehendat mutuum, aut commodatum. 65

101. An Monialis illegitima poſsit eſſe abſque diſpenſatione Abbatiſſa. ibid.

102. An Generales Religionum poſsint diſpenſare cum ſubditis illegitimis ad dignitates, & officia Ordinis extra Capitulum generale. ibid.

103. An Regulares accedentes ad Monaſteria Monialium abſque Epiſcopi licentia, incidant in excommunicationem, quam Epiſcopus propoſuit contra tales. 66

104. An Regulares accedentes ad Monaſteria Monialium contra formam Decreti Sacræ Congregationis editi Nonis Maij 1590. vltra pœnas appoſitas, peccent etiam mortaliter. ibid.

105. An iuſtè poterit concedi Moniali licentia exeundi clauſtro cauſa medendi morbo ita periculoſo, vt eius ſalus deſperaretur ea non egreſſa. ibid.

106. Ad quas proceſsiones poſsit Epiſcopus compellere Regulares. ibid.

107. An Bulla Pij V. quæ incipit, Etſi Mendicantium Ordines, ſub 17. Kal. Iunij 1567. fuerit reuocata per aliam Bullam Gregor. XIII. quæ incipit Intacta, &c. ibid.

108. An Regulares in Miſsis feſtorum, quæ Epiſcopus præcepit ſeruari in ſua Diœceſi, debeant permutare ritum ſuarum Religionum. ibid.

109. An Epiſcopi poſsint in Eccleſius Regularium ipſis inuitis prædicare. 67

110. An caſus reſeruatio Superioris Monaſterij comprehendat Nouitios. ibid.

111. An Regulares prædicantes in aliena Eccleſia ſine licentia Epiſcopi poſsint ab eo puniri. ibid.

112. An pro Epiſcopis in diſpenſatione interſtitiorum cum Regularibus ſufficiat ſola atteſtatio Superiorum, & an Regulares poſsint ordinari, non ſeruatis temporum interſtitiis. ibid.

113. An Regularis, qui ſcit profeßionem ſuam eſſe irritam, & ordinatur, peccet mortaliter, & ſit ſuſpenſus. 68

114. An bona Religioſi tranſeuntis ad aliã Religionẽ pertineant ad primũ, vel ad poſterius Monaſterium. ibi.

115. Aliqui caſus, in quibus Religioſi dimittentes habitum ſuæ Religionis non incidunt in cenſuras c. vt periculoſa, ne Clerici, vel Monachi, in 6. ibid.

116. An Religioſus ejectus ab Ordine, ſi emendatus petat ingredi, teneantur illum Superiores iterùm in Religionem recipere. 69

117. An Prælati Regulares poſsint amoueri à ſuis Prælaturis ad libitum ſuorum Superiorum ſine cauſa ibi.

118. An Superiores Regularium poſsint ſibi reſeruare tactus impudicos, & oſcula. ibid.

119. An Regulares abſentes cũ licentia vt poſsint cuicũque Confeſſario confiteri, poſsint abſolui à reſeruatis. ib.

120. An Regulares poſsint exhumare cadauera, & in alia loca eiuſdem Eccleſiæ transferre. 70

121. An Regulares poſsint commutare, vel diſpenſare votum peregrinationis vltra duas dietas. ibid.

122. An Prælati Regulares poſsint abſoluere ſubditos ab hæreſi occulta. ibid.

123. An Regulares approbati in vna diœceſi, ſi in itinere commodè non ſe poſſunt præſentare Ordinariis, poſsint confeßiones audire. ibid.

124. An

124. *An expediat Generales Religionum eſſe perpetuos?* 71
125. *An Regulares conuenientes inter ſe, vt alter in vna electione ſuffragetur vni, & alter alteri in alia, committant ſimoniam?* ibid.
126. *An Cõfeſſarius ſi petat à Superiore Regulari poteſtatem abſoluendi aliquem à caſibus reſeruatis, ſi neget, poſsit pœnitentẽ illũ abſoluere pro illa vice?* 72
127. *An Monialis poſsit tranſire de vno Monaſterio ad aliud cauſa fundationis, reformationis, &c. ſine licentia Papæ?* ibid.
128. *Quidam expleto anno Nouitiatus fuit à Capitulo Monaſterij admiſſus ad profeſsionem, quam ex leuiſsima cauſa diſtulit emittere ad ſex menſes, ſed poſteà emiſsa, quæſiuit à me an fuerit valida?* ibid.
129. *An licentia ingrediendi Monaſteria Monialiũ debeat eſſe in ſcriptis, etiam quoad forum conſcientiæ?* 73
130. *An Epiſcopus poſsit dare licentiam, vt nupta intret in Monaſterium ob periculum vitæ?* ibid.
131. *An puellæ deſtinatæ ad Religionem, poſsint recipi in Monaſteria Monialium ante annos diſcretionis?* ibi.
132. *An Epiſcopus virtute Concilij Trid. ſeſſ. 25. c. 14. poſsit carcerare Regularem notoriè delinquentem, & contra illum proceſsum formare, vt poſteà remittat ſuo Superiori, vt illum puniat?* ibid.
133. *An priuilegia Mendicantium ſint reuocata per Concilium Tridentinum* ſeſſ. 25. c. 12. de Regul. *quoad celebrandum tempore interdicti?* 74
134. *An Epiſcopus habeat iuriſdictionẽ in Regulares exemptos, quando eſſet in poſſeſsione iudicandi illos?* ib.
135. *An Regulares extra chorum poſsint vti Breuiario Romano, vel alterius Religionis?* ibid.
136. *An Regulares poſsint mutare Conuentus de loco, v. g. non ſano, vel incommodo, ad locum ſaniorem, vel commodiorem ſine licentia Epiſcopi?* ibid.

TRACTATVS III.

De abſolutione ſacramentali largienda moribundo ſenſibus deſtituto.

RESOL. I. AN *ſit danda abſolutio ei, qui nutibus tantùm quærit à Cõfeſſario abſolutionẽ?* 75
2. *An moribundus, qui non audit, nec loqui poteſt, ſed tantùm pugno pectus ſuum pulſat, ſuſpirans oculos in cælum tollit, vel reſpicit aliquam imaginem, hoc vidente Sacerdote, vel aliis teſtificantibus, ſit abſoluendus?* 76
3. *An ſit abſoluendus moribundus, ſi exhibeat ſupradicta ſigna, ſed dubitatur an ſint orta ex contritione, vel ex anguſtia mortis?* ibid.
4. *An Confeſſarius poſsit abſoluere moribundum, qui in eius abſentia confeſsionem petiit, vel ſigna pœnitentiæ fecit, aliquo hoc teſtante?* ibid.
5. *Quot teſtes in ſupradicto caſu debeant teſtari Confeſſario de ſignis contritionis moribundi, vel quòd confeſsionem petierit?* 78
6. *An quem paulò ante in periculo mortis Confeſſarius audierat, & non abſoluerat, ſi poſteà ſuperueniens inuenit adhuc viuum, ſed amiſiſſe ſenſum, poſsit illum abſoluere?* ibid.
7. *Quis non coram infirmo, ſed ſtatim in eius abſentia manifeſtauit Confeſſario illum petiiſſe confeſsionem, vel ſigna contritionis oſtendiſſe, quæritur an ſi Sacerdos illum viuum adhuc inueniat, poſsit ſacramentaliter abſoluere?* 79
8. *An Confeſſarius poſsit abſoluere ſub conditione moribundum ſenſibus deſtitutum, qui neque petiit confeſsionem, nec vllum ſignum contritionis edidit?* 80
9. *An Confeſſarius non ſolùm poſsit, ſed etiam teneatur adhibere abſolutionem in caſibus ſupradictis?* 81
10. *An quando Confeſſarius ex opinione probabili abſoluit moribundum, poſsit abſolutionem præbere ei ſine conditione?* ibid.

TRACTATVS IV.

De Sacramentis.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

RESOL. I. AN *in caſibus, in quibus licitum eſt baptizare pueros filios infidelium, teneantur domini hoc facere?* 82
2. *An qui tenet infantem in Baptiſmo nomine alterius, contrahat ipſe cognationem ſpiritualem, vel ille qui eum miſit?* ibid.
3. *Quis poſt partum vxoris ſtatim ob periculum mortis baptizauit infantem, adſtantibus tamen multis, qui hoc facere poterant; dubitatum fuit an priuatus manſerit iure petendi debitum?* 83
4. *An peccet mortaliter laicus ſi præſente diacono in caſu neceſsitatis baptizet infantem?* ibid.
5. *Notabilia quædam circa materiam Baptiſmi.* ibid.
6. *Quidam Parochus poſt ablutionem ſtatim pronũtiauit formã Baptiſmi; quæritur an validè baptizauerit?* 84
7. *An licitè baptizentur filij Hæreticorum, ſi ſub cura parentum probabiliter timeatur periculum peruerſionis eorum?* ibid.
8. *Vtrùm parentes quamprimùm teneantur baptizare infantes?* 85
9. *An baptizantes ſcienter ſub conditione incurrant in irregularitatem?* ibid.
10. *Quidam Sacerdos in peccato mortali exiſtens baptizauit infantem in caſu neceſsitatis, quæritur an peccauerit mortaliter?* ibid.
11. *An vbi mutus & orbatus manibus occurrunt, & infans eſt in articulo mortis, debeat ille abluere, & hic verba proferre, & ſic dictum infantem baptizare?* ibi.
12. *An ſit validus Baptiſmus collatus dormienti, qui illud petierat ante ſomnum?* 86
13. *An ad ſuſcipiendum Sacramentum Baptiſmi ſufficiat attritio cognita?* ibid.
14. *Quæ peccata ſint quæ remittuntur per Baptiſmum, recedente fictione?* ibid.
15. *An omnia Sacramenta, vel ſolus Baptiſmus habeat effectum recedente fictione?* 87
16. *An qui per errorem leuat filium Petri, exiſtimans ſe Pauli filium leuare, contrahat cognationem?* ibid.
17. *An peruerſa intẽtio miniſtri in cõferendo Baptiſmo, & aliis Sacramẽtis ſuppleatur à Deo quoad gratiã?* ib.
18. *An in priuato Baptiſmo tempore neceſsitatis ſit adhibendus patrinus, & an contrahat ſpiritualem cognationem?* 88

DE SACRAMENTO Confirmationis.

19. VTrùm pueri ante ſeptennium poſsint aliquando Sacramentum Confirmationis accipere? 88
20. *An perpetuò amentes ſint confirmandi?* ibid.
21. *Notabilia quædam circa patrinum in Sacramento Confirmationis?* 89
22. *An Epiſcopus, qui in Confirmatione vngeret alio digito, quàm dextero pollice, peccaret mortaliter?* ibid.
23. *An balſamum requiratur in Confirmatione de neceſsitate Sacramenti?* ibid.
24. *An Epiſcopus poſsit confirmare aliquem afferentem litte-*

litteras dimissorias sui Episcopi, vt ordinetur? 90
25. An quis peccet mortaliter non suscipiens Sacramentum Confirmationis? ibid.
26. An non confirmatus suscipiens in Confirmatione puerum, contrahat cum illo, eiusq; parentibus cognationem spiritualem? ibid.
27. De forma Sacramenti Confirmationis? 91
28. An hoc Sacramentum Confirmationis sit conferendum immediatè manu Episcopi, ita vt sit nullum si conferatur medio alio instrumento? ibid.

DE SACRAMENTO Eucharistiæ.

29. NVm dubitans an aliquid cibi, vel potus sumpserit, possit communicare, vel Missam celebrare? 91
30. An si quis post pollutionem voluntariam, vel fornicationem, postea confiteatur, peccet tamen venialiter sumendo Eucharistiam intra vnum diem sine aliqua iusta causa? 92
31. An qui accedit ad communionem cum distractione voluntaria, aut cum affectu alicuius peccati venialis, peccet communicando venialiter? ibid.
32. An gutta vini, quæ sunt in calice separatæ à vino, quod est in fundo calicis, remaneant consecratæ? ibid.
33. An Sacerdos possit celebrare non ieiunus pro communicando infirmo tempore mortis? 93
34. An ad communicandum fidelem ob solam deuotionem Sacerdos possit frangere hostiam? ibid.
35. An suscipiens Eucharistiam in peccato mortali, & qui facit in Quadragesima confessionem inualidam, committat duplex peccatum in confessione explicandum? ibid.
36. An si sonuerit vnum horologium, posset quis comedere in media nocte, donec aliud sonuerit, & die sequenti communicare? 94
37. An si reliquiæ cibi præcedentis diei, qui hærent inter dentes, sponte & voluntariè deglutiantur, impediant communionem? ibid.
38. An si quis manè deglutiat chartam, cretam, frustulum ligni, aut quid simile non comestibile, possit sacram Eucharistiam sumere? 95
39. An sacrificium Missæ remittat peccata venialia ex opere operato? ibid.
40. Quidam infirmus antequam in mortis periculum incidit, sacram Eucharistiam ex deuotione sumpsit, quæritur an teneatur iterùm communicare? ibid.
41. An si quis in Paschate Eucharistiam non sumpsit, teneatur postea quamprimùm communicare? ibid.
42. An qui præuidet impedimentum futurum, vt in tempore Paschatis Eucharistiam accipere non possit, teneatur præuenire tempus, & illam sumere? 96
43. An qui in Paschate communicauit indignè, satisfecerit præcepto Ecclesiæ? ibid.
44. Quænam temporis intercapedo habenda est inter vnã & alteram communionem, vt infirmus possit communicare non ieiunus? ibid.
45. An Sacerd. finita Missa si in Sacristia inueniat aliquod fragmẽtũ in patena, vel calice, possit illud sumere? 97
46. An si Sacerdos sciat ex confessione aliquod delictum alicuius non emendatum, si occultè petat Eucharistiam, sit illi deneganda? ibid.
47. An in casu extremæ necessitatis si minister idoneus non adsit, possit laicus seipsum communicare? ibid.
48. An Sacerd. si post Introitũ recordetur alicuius peccati mortalis, teneatur confiteri, si sine scãdalo potest? 98
49. Quidã Sacerdos in calice multas guttulas aquæ infudebat, quæsiuit an ita faciendo toties peccaueri: ibi.
50. Quam intentionem habere debeat Sacerdos nouiter ordinatus, quando cum Episcopo in Missarum solemniis concelebrat? 99

DE SACRAMENTO Pœnitentiæ.

51. AN pœnitens, qui non vult acceptare pœnitentiam, sit absoluendus? 99
52. An inspirationibus diuinis non correspondere, sit peccatum, & benè faciant, qui de hoc se in confessione accusant? ibid.
53. An pœnitens propria auctoritate possit commutare pœnitentiam impositam à Confessario in euidenter meliorem? 100
54. An Confessarius licitè imponat sub pœnitentia officium, v.g. Mortuorum, vel alias orationes recitandas pro animabus Purgatorij? 101
55. Quis habuit pœnitentiam recitandi septẽ Psalmos per aliquas sextas Ferias flexis genibus corã Crucifixo, quæritur an impleuerit pœnitentiã recitando dictos Psalmos aliquo tẽpore sine illis circumstantiis? ibid.
56. An qui ministrat sacramenta Pœnitentiæ, Baptismi, &c. cum excommunicatione minori peccet? ibid.
57. An in mortis articulo seu periculo possit quilibet Sacerdos absoluere à censuris, & reseruatis? ibi.
58. An quis licitè possit absoluere pœnitentem, qui peccata reseruata habet cum onere, vt ea sola postea Superiori confiteatur? 102
59. An licitum sit recipere Sacramentum Pœnitentiæ, vel alia à ministro malo, sed parato ministrare? ibi.
60. An qui dubius manet se perpetrasse aliquod peccatum, teneatur illud sub tali dubio confiteri? 103
61. An aqua benedicta deleat peccata ex opere operato? ib.
62. Quis incidit in peccatum, & non vult Confessario manifestare tunc illud commisisse, sed cum ipso facit confessionem generalem, & inter alia peccata priùs confessa, confitetur etiam illud vltimum peccatum post vltimam confessionem perpetratum; quæritur an hoc facere possit? ibid.
63. An Confessores Regulares possint extra Sacramentum Pœnitentiæ absoluere à censuris ratione suorum priuilegiorum? 104
64. An peccatum sit explicandum in confessione, non obstante quòd Confessarius agnoscat complicem? ibid.
65. An detur confessio valida, sed informis, non solùm respectu examinis, sed etiam respectu doloris? ibid.
66. An qui solùm meminit se peccasse mortaliter, nescit tamen speciem peccati, possit tantùm illud in genere confiteri, non se accusando de aliquo peccato in particulari? ibid.
67. Additiones ad tract. de circumstantiis in confessione non necessariò explicandis. 105
68. An ad excipiendam confessionem sufficiat ratihabitio de præsenti? 106
69. An teneatur præuenire cõfessionẽ qui timet, quòd quãdo obligabit confessio, nõ erit copia Confessarij? 107
70. An satisfactio Sacramenti Pœnitentiæ causet gratiam ex opere operato, & an illam adimplere in peccato mortali sit peccatum mortale? ibid.
71. An non solùm in articulo, sed etiam in periculo mortis possit quis eligere Confessarium non approbatum pro omnibus peccatis, & censuris reseruatis? ibid.
72. An simplex Sacerdos possit absoluere à censuris & casi-

caſibus reſeruatis omnes parturientes, tamquam conſtitutas in periculo mortis. ibid.

73. An Confeſſarius abſoluens à caſibus Epiſcopo reſeruatis ſine prætextu alicuius priuilegij, incidat in excõmunicationem, & alias pœnas Decreti Clem. VIII. ib.

74. An pœnitens qui à Superiore fuit abſolutus à peccatis reſeruatis tantùm, teneatur poſteà iſta cum aliis Sacerdoti inferiori confiteri. 108

75. An quis in Paſchate teneatur confiteri peccata venialia, vt adimpleat præceptum, ſi mortalia quæ habet ratione alicuius periculi, vel alterius infamiæ minimè confiteri poſſit. ibid.

76. An Superior, vel quiuis alius poſſit negare ſuffragium illi, cuius defectum ſcit ſolùm per confeßionem, quando ſuffragatur ſecretò; vbi multa de ſigillo confeſsionis. ibid.

77. An Sacerdos ante conſecrationem teneatur confiteri, ſi ſine nota poſſit, & quid de laico ad linteum altaris parato communicare. 110

78. An abſolutio obtenta bona fide à peccatis tantùm, & non à cenſuris, ſit valida, ſi pœnitens ſit innodatus aliqua excommunicatione etiam reſeruata. ibid.

79. An ſi proprius Sacerdos iniuſtè neget licentiam alteri confitendi peccata, tõfeſsio facta alteri ſit valida. ib.

80. An ſi pœnitens laboret ignorantia, debeat Confeſſarius illum admonere, ſi fructus non ſperatur. 111

81. An ſi quis, v.g. in Natiuitate confeſſus eſt, teneatur poſteà confiteri, ſi ſequente Paſchate à communione accipienda impediatur. ibid.

82. An Confeſſarius poſſit imponere pœnitentiam omnino liberam faciendam arbitrio pœnitentis. 112

84. An ſit conueniens aliquando imponere pœnitentiam implendam per opus aliàs præceptum. ibid.

85. An ſatisfactio ſacramentalis facta in peccato reuiuiſcat cùm homo reſurgit per contritionem ſubſequentem. ibid.

86. An qui dixit Confeſſario, ſe velle apud eum confeßionem generalem facere, teneatur poſteà ei aperire omnia peccata mortalia. 113

87. An ſi pœnitens non vult dare licentiam Confeſſario, vt ei aperiat defectum commiſſum in confeßione, poſſit illum aperire. ibid.

88. An ſi quis commiſit fornicationem, ſufficiat ſi dicat in confeßione, Commiſi graue peccatum in materia caſtitatis cum ſoluta. ibid.

89. An ſufficiat, vt meretrix inueterata in confeßione tantùm manifeſtet tempus eius officij. ibid.

90. An qui pluries vouit, vel pluries iurauit facere aliquam rem, frangatq; votum, ſeu iuramentum, teneatur hoc in confeßione aperire. 114

91. An pœnitens, qui confeſſus eſt de peccato dubio, ſi poſteà ſciat certò, vel probabiliter illud peccatũ commiſiſſe, vel fuiſſe mortiferũ, teneatur iterũ illud confiteri. ib.

92. An qui non adimplet pœnitentiam in tempore à Confeſſario præfixo peccet mortaliter. ibid.

93. An Medicus teneatur derelinquere infirmum nolentem confiteri. ibid.

94. Quomodo intelligenda ſint illa verba, plus vel minus, quando pœnitentes ſe accuſant de numero peccatorum. 115

95. An circumſtantia interruptionis actus interni ſit in confeßione toties, quoties exprimenda. ibid.

96. An mendacium de veniali peccato, quod eſt totalis materia confeßionis, ſit peccatum mortale. 116

97. Quàm ſit neceſſaria ad tollendos Confeſſariorum ſcrupulos, in imponendis paruis pœnitentiis apponere poſt abſolutionem illam clauſulam, quidquid boni feceris, aut mali ſuſtinueris. 117

98. An in articulo mortis etiam poſt confeßionem factam, tamen cum attritione cognita, teneamur elicere, & habere actum contritionis omnium mortalium, quæ in vita commiſimus. ibid.

99. Quàm parcè, & cautè ſe gerere debeant Confeſſarij in interrogationibus aliquorum peccatorum cum mulieribus. 118

100. An confeßio ſacramentalis iniuncta ſingulis menſibus poſſit vltrà differri. ibid.

101. An coitus ſodomiticus inter maſculos in primo, & ſecundo gradu habeat etiam malitiam inceſtus, & ſit in confeſsione aperiendus. ibid.

102. An ſi quis culpabiliter omittat modicam iniunctam pœnitentiam peccet mortaliter, etiamſi ſit impoſita propter peccata. ibid.

103. An Confeſſarius ſecularis vnius Epiſcopatus poſſit abſoluere pœnitentem alterius Epiſcopatus à caſibus reſeruatis. 119

104. Quidam habebat caſum reſeruatum cum excommunicatione annexa, & vrgente neceſsitate celebrauit, quæſierunt an tenebatur in dicto caſu confiteri Sacerdoti inferiori. ibid.

105. An ſi Confeſſarius habeat euidentiam, quòd pœnitens fecerit tale peccatum, & ſi non ſit confeſſus, debeat illum abſoluere. ibid.

106. Quis ex deuotione recitabat ſingulis diebus Officium Beatæ Virginis, qui poſteà habuit pœnitentiam recitandi per annum ſingulis diebus tertiam partem coronæ eiuſdem Beatæ Virginis; quæſiuit à me an ſatisfaceret dictæ pœnitentiæ cum recitatione ſupradicti Officij. 120

107. An ſi quis probabiliter iudicat ſe nõ peccaſſe mortaliter, vel iam eſſe confeſſum tale peccatũ, ſi probabiliter etiam iudicet contrarium, teneatur confiteri. ib.

108. Quidam puer vſque ad 13. annum non ſe accuſauit de ordinariis pollutionibus, quas faciebat, ſciens poſteà hoc eſſe peccatum mortale, dubitatum fuit à multis Confeſſariis, an teneatur repetere omnes confeſsiones. ibid.

109. In quodam monaſterio Monialium quidam Confeſſarius inter audiendas confeſsiones aliquando dormiebat, vnde non intelligebat aliqua peccata, quæſierunt à me poſteà an dictæ confeſsiones eſſent repetendæ. 121

110. An Parochus poſſit exponere ad confeſsiones audiendas approbatos à quocumque Epiſcopo. ibid.

111. An ſi pœnitens abſque neceſsitate manifeſtauit complicem in confeſsione, teneatur Confeſſarius occultare tale peccatum ſub ſigillo confeſsionis. 122

112. An qui inuenit chartam, in qua ſcripta erant alicuius peccata, teneatur illa abſcondere ſub ſigillo confeſsionis. ibid.

113. An liceat Confeſſario interrogare de complice in confeſsione, in ordine ad ipſius correctionem, & illam facere ex licentia pœnitentis. 123

114. An circumſtantia ſcandali indirectè voluti ſit in confeſsione aperienda. ibid.

115. An Confeſſarius poſſit imponere ſub pœnitentia, quòd ſacra Euchariſtia non ſuſcipiatur. 124

116. An quando quis iterùm confitetur peccata iam confeſſa,

feſſa, teneatur elicere nouum actum contritionis. ib.

117. *An ſola attritio in homine iuſto ſit ſufficiens ad remiſsionem peccatorum venialium extra ſacramentum Pœnitentiæ.* 125

118. *An moriens abſente Confeſſario teneatur reuocare in memoriam omnia peccata, vt de illis poſteà eliciat actum contritionis.* ibid.

119. *An ad effectum Sacramenti ſufficiat implicitum propoſitum de cetero non peccandi, quod in ipſa deteſtatione peccati virtualiter continetur.* ibid.

120. *An quis ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ cum confeßione voluntariè nulla, quia ſine dolore propoſito, &c.* 126

121. *An qui bona fide cõfitetur Confeſſario valdè ignorãti, teneatur poſteà dictam confeßionem iterare.* ibid.

122. *An ſit iteranda confeßio facta cum Confeſſario, qui cum falſa licentia Ordinarij excipit aliorum confeßiones.* 127

123. *An Confeſſarius ſi neque in confuſo ſtatum pœnitentis recordetur, & illũ abſoluat, abſolutio ſit valida. ib.*

124. *Quis in confeßione Paſchate omiſit aliqua peccata per obliuionem, & poſteà ſtatim de illis recordatur, quæritur an teneatur illa ſtatim confiteri.* ibid.

125. *An quis in Paſchate teneatur confiteri peccata venialia, ſaltem ſi habeat mortalia, quæ ex iuſta cauſa non debeat aperire Confeſſario.* ibid.

126. *An peccata venialia ſint confitenda, quando requiritur confeßio ad Iubilæum comparandum.* 128

127. *An eſſet abſoluendus, qui ſine cauſa præberet Confeſſario peccata ſua ſcripta, & de illis illo præſente ſe accuſaret.* ibid.

128. *An in Paſchate, vel in articulo mortis, teneatur per ſcriptum confiteri, qui alio modo non poteſt.* ibid.

129. *An in articulo mortis teneatur confiteri per interpretem, ſi quis alio modo non poteſt.* 129

130. *An qui in Paſchate non impleuit præceptum confeſſionis, teneatur primo quoque tempore confiteri. ib.*

131. *In quibus caſibus confeßio erit valida, & tamen non integra materialiter.* 130

132. *An quis peccet, qui duos Confeſſarios habens, eorum vni priùs confitetur mortalia, alteri poſteà ſolùm venialia.* ibid.

133. *Laicus quidam abſoluit ab excommunicatione morientem, quæritur an abſolutio ſit valida, ita vt in loco ſacro defunctus ſepeliendus ſit.* ibid.

134. *An ſi pœnitens eliciat actum doloris, poſt narrata peccata ante abſolutionem recipiat Sacramentum pœnitentiæ.* 131

135. *An omittens per vnum annum confeßionem toties peccet, quoties non confitetur oblata confitendi opportunitate.* ibid.

136. *An qui non implet pœnitentiam grauem impoſitam pro venialibus, vel quod ſæpiùs ſolet euenire, pro mortalibus aliàs confeßis, peccet mortaliter.* ibid.

137. *An Confeſſarius poſsit commutare pœnitentiam præſeruatiuam ab alio Confeſſario impoſitam.* 132

138. *An concubitus viri Chriſtiani cum muliere infideli, Turca, Iudæa, Hæretica, &c. ſit circumſtantia in confeßione aperienda.* ibid.

139. *An ſi frigidus vel Eunuchus haberet concubitum cum muliere, deberet hanc circumſtantiam aperire in confeßione.* ibid.

140. *Vtrùm copula vxoricidæ, vel adulteri cũ promiſsione matrimonij, ſit circũſtãtia in cõfeßione aperienda.* 133

141. *An ſit neceſſarium in confeßione explicare, ſi quis peccauit ſcienter, an ignorantia culpabili.* ibid.

142. *An Vicarius Epiſcopi, ſi habet poteſtatem ſubdelegandi, poſsit abſolui ab alio, ſi incidit in caſum reſeruatum à ſuo Epiſcopo.* 134

143. *An qui vi & metu, vel fraude & dolo, aut alio quocumque caſu inter infideles exteriùs fidem negans, corde tamen illam retinens, poſsit poſteà inter Chriſtianos rediens abſolui à quocumque Confeſſario ordinario approbato, & quid de blaſphemantibus hæreticaliter inter Chriſtianos.* 135

144. *An Confeſſarius hîc Panormi ab Epiſcopo approbatus poſsit Panormitanum abſoluere Romæ, Neapoli, vel aliis locis extra diœceſim.* 136

145. *Quis abſolutus fuit virtute Iubilæi, quod poſteà non lucratus eſt, quæritur, an peccata oblita reſeruata poſsit poſteà cuicumque Confeſſario confiteri.* ibid.

146. *An poſt Concil. Trident. Parochi poſsint exponere ad confeßiones ſuorum ſubditorũ audiendas ſimplicem Sacerdotem ab Epiſcopo non approbatum.* ibid.

147. *Quis die Sabbati acceſsit ad confitendum, ſed ob anguſtiam temporis Confeſſarius diſtulit confeßionem poſt tranſactum Iubilæum, quæritur an poſsit abſolui à caſibus reſeruatis poſt tempus elapſi Iubilæi commiſsis.* 137

148. *An ſi quis ſuſcipiat ſacram Euchariſtiam in peccato mortali, vel faciat confeßionem ſacrilegam, lucretur poſtea Iubilæum, ſi in vltima Iubilæi periodo per actum contritionis ſit in gratia.* ibid.

149. *An Confeſſarius virtute Iubilæi poſsit abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis.* ibid.

150. *Quis cõſecutus eſt Iubilæum, non tamen eſt confeſſus, quia peccati mortalis ſibi conſcius non erat, quæritur an tranſacto Iubilæo, à peccatis reſeruatis ante illud commiſsis, & oblitis abſolui poſsit.* 138

151. *Quis lucratus eſt Iubilæum Meſſanæ, poſtea negotiandi cauſa Panormum venit, vbi Iubilæum celebratur, quæritur an poſsit illud lucrari, & Confeſſarius à peccatis reſeruatis de nouo incurſis illum poſsit abſoluere.* ibid.

152. *Quis noluit lucrari Iubilæum, & in ſecunda hebdomada die Sabbati à Deo inſpiratus mutat propoſitum, quæritur an poſsit abſolui à reſeruatis, & lucrari Iubilæum.* 139

153. *Quis ieiunauit, & viſitauit Eccleſias in prima hebdomada Iubilæi, poſtea in ſecunda die Dominico vult confiteri, & communionem ſumere; quæritur an ita lucretur Iubilæum, & Confeſſarius poſsit illum à peccatis, & cenſuris reſeruatis abſoluere.* ibid.

154. *An quicumque Confeſſarius ab Ordinario approbatus poſsit tempore Iubilæi abſoluere Moniales à peccatis, vel à caſibus, & cenſuris reſeruatis.* ibid.

155. *An quando adeſt periculũ obliuiſcendi multa peccata, teneatur quis iure diuino cõfiteri, etiã ante annũ.* 140

156. *An Parochus qui reſidet in ſua Parochia, ſed non per ſeipſum, ſed per alios adminiſtrat ſacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, &c. peccet mortaliter, & teneatur fructus reſtituere.* ibid.

157. *Quis in die ieiunij ſæpiùs comedit carnes, & lacticinia, quæritur an diſtincta peccata commiſerit, & in confeßione aperienda.* 141

158. *An ſi Epiſcopus reſeruando abſolutionem alicuius excommunicationis Summo Pontifici, poſsit hoc non obſtante Metropolitanus in caſibus ſibi permiſsis eam elargiri.* ibid.

159. *An*

159. *An in peccato ſodomiæ teneatur quis exprimere in confeßione an fuerit agens, vel patiens, vel gradus cognationis carnalis?* ibid.

160. *Vtrùm Parochus, v.g. Meſſanenſis, poßit ex licentia Parochi Panormitani confeßionem Panormitanorum in eius Parochia recipere abſque approbatione Archiepiſcopi Panormitani?* ibid.

161. *An in iactantia de peccato mortali ſit in confeßione explicanda ſpecies peccati, & circumſtantiæ?* 142

162. *An ſit peccatum neceſſariò in confeßione explicandum, ſi quis fecit aliquid contra conſcientiam dicentem illud confusè, vt peccatum, non determinata materia particulari, nec vnde poßit deduci, an ſit mortale, vel veniale?* ibid.

163. *An ſi quis vno continuato ſermone in eadem re ter peieret, ſufficiat vt in confeßione dicat ſe falſum iuraſſe?* ibid.

164. *Vtrùm in eodem actu poßint dari plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ, & in confeßione aperiendæ?* 143

165. *An ignorantia vincibilis myſteriorum fidei ſit ſpeciale peccatum in confeßione explicandum?* 144

166. *An ſi quis mœchatus eſt in Sacriſtia alicuius Eccleſiæ, teneatur in Confeßione hanc circumſtantiam explicare?* ibid.

DE EXTREMA VNCTIONE.

167. AN *Sacerdos tempore peſtis poßit inungere infirmum non digito, ſed virga oblonga, vt eius contactum fugiat?* 145

168. *An tempore peſtis poßit Sacerdos inungere vnam tantùm partem, dicendo conſuetam formam?* ibid.

169. *An puer ſit vngendus Sacramento ſub conditione, quando dubitatur ſi habeat vſum rationis?* ibid.

170. *An ſacramentum Extremæ vnctionis ſit ſuſcipiendum ſub onere peccati mortalis, & illud ſub eodem onere teneatur Sacerdos ordinarius in tempore neceßitatis miniſtrare?* ibid.

171. *An moribundus ſenſu carens ſit inungendus tempore interdicti, non valens alia Sacramenta recipere, ſi non habeat Bullam Cruciatæ?* 146

172. *Vtrùm adulto in articulo mortis recenter baptizato, ſit illi ſacramentum Extremæ vnctionis miniſtrandum?* ibid.

173. *Quo tempore ſit danda infirmis Vnctio extrema?* ibi.

174. *An Parochus teneatur tempore peſtis miniſtrare Extremam vnctionem, & Euchariſtiam cum periculo vitæ?* 147

175. *An forma deprecatiua in ſacramento Extremæ vnctionis ſit de neceſſitate Sacramenti?* ibid.

176. *Quidam Sacerdos vnxit infirmum cum oleo veteri, quæritur an peccauerit mortaliter?* 148

177. *An vna gutta olei ſit ſufficiens in vnaquaque vnctione ad conferendum ſacramentum Extremæ vnctionis?* ibid.

178. *An ſupradictæ vnctiones faciendæ ſint in modum Crucis, ſaltem ex neceſſitate præcepti?* ibid.

179. *Quando ſacramentum Extremæ vnctionis conferat gratiam?* ibid.

180. *An qui in forma Extremæ vnctionis omitteret illa verba, per ſuam piiſſimam miſericordiam, conficeret Sacramentum?* 149

181. *An Parochus ſi cognoſcat per confeßionem puerum numquam actualiter peccaſſe; teneatur miniſtrare Extremam vnctionem?* ibid.

DE SACRAMENTO Ordinis.

182. AN *ſi quis bona fide ordinatur ante legitimam ætatem, incurrat ſuſpenſionem, & celebrando irregularitatem?* 149

183. *An Clerici ſacris Ordinibus initiati peccent mortaliter, ſi non deferant habitum clericalem, & coronam in capite?* 150

184. *An ordinatus cum patrimonio ficto, vtpote donato, vt poſt Ordines illud reſtituat donanti, incurrat in ſuſpenſionem, & teneatur poſteà illud reſtituere?* ibi.

185. *An ordinandus debeat de neceſſitate Sacramenti tãgere hoſtiam, vel aliam materiam Ordinis?* ibid.

186. *Quidam ſuſcepit Ordinem Presbyteratus, & in calice non fuit vinum appoſitum, quæritur an Sacramentum fuerit inualidum, & ſit denuò ordinandus?* 151

187. *De materia Ordinis Presbyteratus?* ibi.

188. *De materia Ordinis Diaconatus?* 152

189. *De materia Ordinis Subdiaconatus?* ibid.

190. *An Epiſcopus poßit diſpenſare in interſtitiis, quando ordinat aliquem familiarem ſuum?* ibid.

191. *An ſi in dimiſſoria concedatur licentia ordinandi à quocumque Epiſcopo in propria diœceſi ordinante, poßit quis ordinari ab Epiſcopo in aliena diœceſi de licentia Ordinarij loci ordinationẽ exercente?* ibid.

192. *An ſi quis ſuſcepit Ordinem ſacrum ante legitimam ætatem, vel ſine litteris dimiſſoriis, vel extra legitima tempora incidat in ſuſpenſionem?* 153

193. *An Ordo per vim & metum ſuſceptus, impediat & dirimat matrimonium?* ibid.

194. *An Epiſcopus primam tonſuram conferens ſine proprij Epiſcopi licentia, incurrat pœnam ſuſpenſionis latam in cap.* eos, de tempor. ordin. *in 6.* ibid.

195. *An Diaconus, & Subdiaconus peccent mortaliter, frequenter canentes Epiſtolam, & Euangelium in peccato mortali?* ibid.

196. *An Acolythi, qui ſolemniter cereos ferunt in peccato mortali, peccent mortaliter?* 154

197. *An Concionatores prædicãtes in peccato mortali peccent mortaliter, etiamſi peccatum ſit occultum?* ibi.

DE SACRAMENTO Matrimonij.

198. QVis *commiſit adulterium cum promiſſione ficta contrahendi poſt obitum viri, quæſiuit poſteà, an contraxit impedimentum?* 154

199. *An contrahentes matrimonium in peccato mortali peccent dupliciter?* 155

200. *An coniux excuſetur à peccato mortali, ſi voluntariè delectetur in commotione ſenſitiua orta ex imaginatione coniugis abſentis?* ibid.

201. *An femina quæ contraxit matrimonium cum viro improportionato, vel aliquantulùm debili, vt facilior pateat aditus, teneatur pati inciſionem, ſi commodè poteſt?* ibid.

202. *An nuptiæ ſint prohibitæ in die Sabbati ante Aduentum?* ibid.

203. *An qui poſt votum Religionis, vel caſtitatis, corrupit feminã ſub pacto coniugij, teneatur illam ducere?* 156

204. *Notabilia quædam circa coitum coniugalem?* ibid.

205. *An in ſponſalibus ſufficiat conſenſus fictus?* ibid.

206. *Quidam contraxit ſponſalia, & poſteà adimplere noluit, quæritur an ſit per cenſuras cõpellendus?* 157

207. *An ſponſalia diſſoluantur per ſolum ingreſſum Religionis, vel ſit ex pectanda profeßio?* ibid.

208. *An peccet, qui contraxit ſponſalia, ſi ſuſcipiat ſacros Ordines.* ibid.
209. *Vtrũ ex matrimonio valido diſſoluãtur ſpõſalia?* 158
210. *An ſi poſt ſponſalia cũ prima, ſequantur ſponſalia cũ ſecunda vnà cum copula, diſſoluantur prima?* ibid.
211. *An in contractu ſponſaliorum validè apponatur pœna perſoluenda ab inuſtè reſiliente?* ibid.
212. *An pactum appoſitum in contractu matrimoniali, vel ſponſalibus, quòd vir perpetuò habitet in domicilio vxoris, ſit validum?* ibid.
213. *An, ne proles multiplicetur, ceſſante incontinẽtiæ periculo, ſit peccatũ mortale non reddere debitum?* 159
214. *An vt mulier tranſire poſſit ad ſecundas nuptias, ſufficiat præſumptio veriſimilis, & probabilis de morte viri?* ibid.
215. *An coniugatus ſi ſeipſum tangat propter voluptatem captandam abſque pollutionis periculo, peccet mortaliter?* ibid.
216. *An coniuges vtentes copula cauſa voluptatis, peccent venialiter?* ibid.
217. *An in aliquibus caſibus tactus, oſcula, &c. ſint licita inter coniugatos cum periculo pollutionis?* 160
218. *An coniuges peccent venialiter, ſi exerceant actum coniugalem causâ valetudinis conſeruandæ.* ibid.
219. *An coniuges peccent etiam venialiter, ſi actum matrimonia'ẽ exerceant cauſa vitandæ fornicationis?* ibi.
220. *An vir poſſit irritare omnia vota vxoris?* ibid.
221. *An quis ex vi denuntiationum teneatur denuntiare impedimentum matrimonij occultum, quod non poteſt probare?* 161
222. *An ſi ſponſalia communi conſenſu diſſoluantur, oriatur hoc non obſtante ex eis impedimentum publicæ honeſtatis?* ibid.
223. *An poſſit maritus tuta conſcientia interficere vxorem in adulterio deprehenſam?* ibid.
224. *An ſit licita inter coniuges delectatio de copula cogitata vt præſenti, quando ipſa copula eſt illis interdicta ob aliquam cauſam?* 162
225. *An ſit peccatũ mortale ſi coniuges inter ſe tangant, & oſculenter pudenda propter ſolam voluptatem?* 163
226. *An tactus, & oſcula ſint licita inter coniugatos etiamſi ex illis præuideatur ſecutura diſtillatio?* ibid.
227. *An coniuges etiam ſine peccato veniali, ne ſeminatio noceat ſaluti, vel ob aliam iuſtam cauſam, poſſint cœptam copulam abrumpere?* ibid.
228. *An ſi deprehenſus in ſtupro offerat matrimonium, ne prodatur iuſtitiæ, non obſtante tali metu teneatur illud matrimonium in conſcientia adimplere?* 164
229. *An in matrimonio ex metu graui cõtracto, poſſit reſilire, qui liber à metu eſt, nec particeps illius fuit?* ibi.
230. *An matrimonium ex leui metu contractum valeat iure naturali, & poſitiuo?* ibid.
231. *An ſponſi rus profecti recreationis causâ poſſint ibi matrimonium contrahere?* 165
232. *An validum ſit matrimonium, cui proprius Parochus vnius contrahentis aſſiſtit in Parochia alterius ſibi non ſubditi?* ibid.
233. *An Parochus excommunicatus aſſiſtens matrimonio peccet?* 166
234. *An propter magnã neceſsitatem poſſit contrahi aliquando matrimonium ſine præſentia Parochi?* ibid.
235. *An denuntiationes faciendæ ſint in vtriuſque parochia, in qua diutiùs commorati ſunt ſponſi, vel ſufficiat illas facere in Parochia, in qua breui tempore commorantur?* ibid.
236. *An prætermittere vnam de dictis denuntiationibus ſit peccatũ mortale, vbi plura de denuntiationibus?* ibi.
237. *An Ordinarius poſſit diſpenſare, vt omittantur denuntiationes, & quid intelligendum ſit nomine Ordinarij in Conc. Trid. ſeſſ. 24. de matri. c. 1.* 167
238. *An ſaltem Vicarius Epiſcopi poſſit diſpenſare, ne ex iuſta cauſa denuntiationes efficiantur?* ibid.
239. *An quando contrahentes ſunt ex diuerſis Diœceſibus, & Ordinarius vnius diſpenſat in denuntiationibus, ſufficiat hoc, ne fiant in Parochia alterius?* 168
240. *An ſit peccatũ ſaltẽ veniale conſummare matrimonium antequam recipiant benedictionẽ Eccleſiæ?* ibi.
241. *An ſi omittantur denuntiationes. matrimonium ſit validum?* ibid.
242. *An non obſtante copula violenter extorta intra bimeſtre, poſſit femina, quæ vim paſſa eſt, contradicente viro, ad Religionem tranſire?* ibid.
243. *An vir conſentiens, vt vxor Religionem ingrediatur, ipſe etiam ingredi debeat, & an ſufficiat ſi ſumat habitum Equitum D. Ioannis?* 169
244. *An ſi vnus promittat matrimonium, & alius acceptet, non tamen repromittendo, maneat promittens obligatus?* ibid.
245. *Quando teneatur implere, qui contraxit ſponſalia, nullo præfixo termino?* 170
246. *An ſponſalia impuberum ita firmentur iuramento, vt neutri liceat pubertatem adepto reſilire?* ibid.
247. *An qui fictè contraxit matrimonium, iterùm teneatur verè, & ex animo contrahere?* ibid.
248. *An ſaltem peccet venialiter, qui loqui valens contraheret matrimonium per ſigna, & nutus?* 171
249. *An procuratore miſſo ad contrahendum, ſi mandans in amentiam incidat, matrimoniũ ſit validum?* ib.
250. *An matrimonium inter abſentes contractum per procuratorem, vel per litteras coram Parocho & teſtibus, ſit Sacramentum?* ibid.
251. *Quænã ſit materia, & forma huius Sacramenti?* 172
252. *An ſi coniux infidelis velit permanere cum coniuge fideli ſine iniuria Creatoris, & ſcandalo, poſſit hoc non obſtante coniux fidelis nouum matrimonium inire?* ibid.
253. *An matrimonium infidelium cùm ambo baptizantur, fiat Sacramentum, eiſq; gratiam conferat?* 173
254. *Quiſnam eſt miniſter Sacramenti matrimonij?* ibid.
255. *An inter fideles poſſit eſſe matrimonium, quod non ſit Sacramentum?* 174
256. *An ſi Parochus intellecto conſenſu contrahentium non dicat, Ego vos coniungo in nomine Patris, &c. peccet mortaliter?* ibid.
257. *An propter adulterium occultum valeat quis, ſeclu ſo ſcandalo, vxorem in foro conſcientiæ dimittere?* 175
258. *An matrimonium contractũ ſine præſentia Parochi, & teſtium, tranſeat ſaltẽ in ſponſalia de futuro?* ibi.
259. *An impedimenta criminum ſint per diſſuetudinem ſublata?* ibid.
260. *Quis in Eccleſia inſtar patrini tenuit puerum in domo iam baptizatum, quæritur an contraxerit impedimentum Catechiſmi?* 176
261. *Quis libidinis causâ rapuit virginem, & illa adhuc in ſua poteſtate exiſtente, cum illa matrimonium contraxit, quæritur an fuerit validum?* ibid.
262. *An Affinitas ex copula fornicaria cõtracta, impediat matrimonium poſt Baptiſmũ contrahendum?* 177
263. *An*

263. *An coniux infidelis, qui fidelem coniugem ſequi noluit, poſsit nouum ſibi coniugem eligere?* ibid.
264. *An coniux infidelis volens poſt Baptiſmum contrahere matrimonium, teneatur requirere conſenſum coniugis infidelis in remotiſsimis partibus habitantis?* ibid.
265. *An orationes, & cæremoniæ, quæ pro ſecundis nuptiis deſtinatæ ſunt poſsint tempore prohibito Aduentus, & Quadrageſimæ miniſtrari?* ibid.
266. *An tempore Aduentus, & Quadrageſimæ ſit peccatum mortale traducere ſponſam ſolemniter in domum ſponſi, & conuiuia ſolemnia facere?* 178
267. *An licitè contrahatur matrimonium tempore interdicti?* ibid.
268. *An qui matrimonium contrahit cum excommunicato, peccet mortaliter?* 179
269. *An matrimonium Catholici cum hæretica ſit licitum cum periculo peruerſionis, quando tamen ex magna aliqua cauſa contrahitur?* ibid.
270. *An quando aliqui pro aliis præſentibus, & tacentibus contrahunt ſponſalia, horum taciturnitas ſit ſignum ſufficiens interni conſenſus?* ibid.
271. *An quando parentes, & tutores pro filiis, & pupillis abſentibus contrahũt ſponſalia, & hi poſteà id ſciẽtes non contradicunt, cenſeantur conſentire?* 180
272. *An quod dictum eſt de ſponſalibus, dicendum ſit de matrimonio videlicet vt ſit validum, ſi illud parẽtes contrahunt præſentibus, & tacentibus filius?* ibid.
273. *An maior vſus rationis requiratur ad contrahenda ſponſalia, quàm ad peccatum mortale?* 181
274. *An ſeptennium requiſitum ad contrahenda ſponſalia opus eſt vt ſit omnino completum?* ibid.
275. *An ſit peccatum mortale contrahere ſponſalia ante ſeptennium completum?* 182
276. *An contrahere matrimonium ante legitimam ætatem ſit peccatum mortale?* ibid.
277. *An ſit peccatum mortale contrahere matrimonium in vltimo die, quo completur legitima ætas?* ibid.
278. *An ſponſalia metu graui contracta valida ſint, ſi iuramentum accedat, vel iuramentum ſaltem obſeruandum ſit, donec relaxetur?* 183
279. *An Epiſcopi poſsint prohibere ne matrimonia domi contrahantur?* ibid.
280. *An qui priùs votum Religionis, aut caſtitatis emiſit, virginemq; defloruit cum promiſsione matrimonij, teneatur ad matrimonium, vel potiùs ad votum?* ibid.
281. *An habens votum Religionis, ſeu caſtitatis, peccet mortaliter contrahendo matrimonium animo ingrediendæ Religionis, antequam conſummet matrimonium?* 184
282. *An quis puber factus poſsit ſtatim reſilire à ſponſalibus, non expectata alterius pubertate?* ibid.
283. *An ſponſa poſsit reſilire à ſponſalibus, quando ſponſus permittit ſe ab alia impudicè tangi per oſcula, amplexus, &c.* ibid.
284. *An liceat vtrique ſponſo à ſponſalibus reſilire, quãdo vterque fornicationem commiſit poſt ſponſalia?* 185
285. *An ſi ſponſa tempore ſponſalium pulchra eſſet, diſſoluantur ſponſalia eâ effectâ notabiliter deformi?* ibi.
286. *An nulla dotis promiſsione præuia poſsint diſſolui ſpõſalia ob paupertatem ſponſæ ſuperuenientem?* 186
287. *Vtrùm ſponſus poſsit contrahere matrimoniũ quando aliquo occulto vitio laborat, cuius ſi alter conſcius eſſet, poſſet iuſtè à ſponſalibus reſilire?* ibid.
288. *An impuberes poſsint reſilire à ſponſalibus iuramento firmatis, poſtquam ad annos pubertatis peruenerint?* ibid.
289. *An deficientibus hominibus ſæcularibus tenerentur Religioſi contrahere matrimonium?* 187
290. *An ſponſalia inter conſanguineos inita cum conditione, ſi Papa diſpenſauerit, ſint valida, & obligent in conſcientia impetrata diſpenſatione?* ibid.
291. *An matrimonium initum ſub conditione honeſta per verba de præſenti, vt Contraho tecum ſi pater tuus voluerit, adueniente conditione efficiatur validum abſque alio nouo conſenſu?* ibid.
292. *Vtrùm ad reualidandum matrimonium fictè contractum, ſufficiat adhibere conſenſum poſt longum tempus?* 188
293. *Vtrùm ſit validum matrimonium contractum cum falſo errore alicuius impedimenti?* ibid.
294. *An Parochus teneatur ſub mortali interrogare ſponſos de mutuo conſenſu?* 189
295. *An qui bona fide contraxit poſteà dubitans de valore matrimonij, & adhibens diligentiam non conſtet veritas, poſsit adhuc non ſolùm reddere, ſed etiam petere debitum?* ibid.
296. *Vtrùm coniux teneatur reddere debitũ alteri petenti cum peccato veniali, v.g. quoad ſitum, &c.* ibid.
297. *An contrahere cum impedimento dirimente ſit duplex peccatum mortale?* 190

TRACTATVS V.

Miſcellaneus.

RESOL. I. *AN in rebus venereis detur paruitas materiæ?* 190
2. *An ſi vidua, vel ſponſa de futuro carnaliter delectetur de copula præterita, & futura, peccet mortaliter?* ib.
3. *An chirurgus expertus, dum medetur pudendis fœminarum, in pollutionem conſentire, poterit ſe tali periculo obiicere, cum determinatione tamen non conſentiendi. Idem quæritur de Parocho in confeſsionum auſcultatione?* 191
4. *An ſit peccatum mortale falſum crimen obiicere teſti, falſum, aut contra ordinem iuris teſtanti?* ibid.
5. *An ſi quis in die Veneris delectetur ſenſibili delectatione de eſu carnis mente concepto, perinde ac ſi eas reipſa comederet, peccet mortaliter?* 192
6. *An comedentes, vel bibentes abſque neceſsitate ob ſolam voluptatem captandam, peccet venialiter?* ibid.
7. *An peccet venialiter, ſi quis ob vitanda grauia tormenta ſibi falſum crimen imponit, etiam cum iuramento æquiuocatione vtens?* ibid.
8. *An ſit peccatum mortale, ſi in omnibus diebus feſtiuis quis exerceat, v. g. per mediam horam aliquando opus ſeruile?* ibid.
9. *An Epiſcopus poſsit inſtituere diem feſtum alicuius Beati nondum canonizati?* 193
10. *An compenſatio in foro conſcientiæ ſit valida, etiamſi adſint alij creditores anteriores?* ibid.
11. *An liceat procurare abortum ad vitandum periculum vitæ & infamiæ alicuius puellæ prægnantis?* 194
12. *Quis ſcienter acceſsit ad conſanguineam vxoris ſuæ, ignorabat tamen prohibitionem, & pœnam iuris; quæritur an ſtante dicta ignorantia egeat diſpenſatione ad petendum debitum?* 195
13. *An ignorantia vincibilis iuris, vel facti excuſet ab incurſione cenſurarum, & aliarum pœnarum?* ibid.

14. *In quadam ciuitate huius regni quidam percuſsit Clericum publicè, & notoriè; quæſierunt ſtatim à me, an eſſet vitandus.* ibid.
15. *An mulier peccet mortaliter mingendo ſtatim poſt copulam ad emittendum ſemen.* 196
16. *An ſi aliqua tentatio carnis notabilis ſit, quù teneatur tunc orare; vnde hoc minimè faciens duplex peccatum committat, ſi venere, v.g. delectetur.* ibid.
17. *An ſit peccatum mortale ſaltem contra charitatem detegere peccatum notorium facti, vel iuris in alio loco, vbi ignorabatur, & in quem facilè eius fama non erat peruentura.* ibid.
18. *An peccet offerens alicui occaſionem peccandi propter aliquem bonum finem.* 197
19. *Aliqua notabilia, & practicabilia circa crimen inceſtus.* ibid.
20. *An ſolus metus reuerentialis ſine minis, aut alicuius grauis mali timore, cenſeatur cadere in virum conſtantem; & idē quæritur de precibus importunis.* ib.
21. *An ſi pollutio incepit in ſomnis, ſit reprimenda in vigilia ſub onere peccati mortalis.* 198
22. *Quidam vir nobilis comedens quoſdam cibos calidos, & accumbens in lecto incidebat in pollutionem, quæſiuit à me an teneretur aliter decumbere, & cibos illos non comedere, poterat enim ſine aliquo damno à ſupradictis abſtinere.* 199
23. *An Epiſcopus iure ordinario poſsit diſpenſare in lege Concilij, ſeu Summi Pontificis, quoties facultas diſpenſandi non adimitur.* ibid.
24. *An ſi quis vouit ſe quotidie recitare B. Virgini* Pater, *&* Aue, *vel vnum* Salue Regina, *& per annum, v.g. non recitet, peccet mortaliter.* 200
25. *Aliqua practicabilia circa votorum diſpenſationem, & commutationem.* ibid.
26. *An vouens, omnibus circumſtantiis attentis dubius manens, an votum emiſſum ſit intuitu temporis, teneatur illud adimplere.* 202
27. *An Sacerdotes in domibus ſuis priuatim audientes lectorem legū, incidant in excommunicationem.* 202
28. *Aliquis narrat peccata alterius audita, & expreſsè aſſerit ſe nihil certò ſcire, ſed tantùm recenſere, quæ audit; quæritur an peccet mortaliter.* ibid.
29. *An qui falſum dicendo alterum infamauit, teneatur, ſi opus ſit, iurare ſe falſum dixiſſe.* ibid.
30. *Ad quid teneatur, qui verum dicendo, occultum crimen alicuius propalauit, illum infamando.* 203
31. *An quando ex leuibus indiciis quis temerè, & voluntariè de proximo ſuſpicatur, peccet mortaliter.* 204
32. *An ſi quis narret alicui amico iniuriam ſibi ab aliquo ſecretè illatam ad leniendum dolorem, peccet mortaliter.* ibid.
33. *An qui occultum crimen ſine iuſta cauſa manifeſtat vni, vel duobus viris prudentibus, quos ſcit non euulgaturos, peccet mortaliter?* ibid.
34. *An infamator criminis occulti teneatur reſtituere famam tantùm apud ſuos auditores, licet ipſi auditum crimen aliis notum fecerint.* 205
35. *An qui audit detrahentē de aliorum criminibus, peccet mortaliter.* ibid.
36. *An Chriſtiani remigantes in triremibus Turcarū, peccent mortaliter, & incidant in excōmunicationem, vbi & plures alios caſus explanatos inuenies.* ibid.
37. *An licitum ſit ſuadere minus malum ad euitandum maius.* 206
38. *An conſentiente filio poſsit pater illum caſtrare, vt voce, & cantu Eccleſiæ deſeruiat.* 207
39. *An donatarius peccet, & teneatur ad reſtitutionem, quando ſcit donationem fieri cum damno creditorum, etiamſi ab ipſis intra annum non reparetur.* ib.
40. *An ſi quis à fure emente pecunias furtiuas bona fide accepit, eaſq; cum propriis commiſcuit, teneatur ad reſtitutionē dictarū pecuniarū domino cōparente.* ib.
41. *An ſi quis rem alienam à fure bona fide emptam, maiori deinde pretio vendidiſſet, teneatur reſtituere domino illud plus, in quo locupletior factus eſt.* ibid.
42. *An vendens bona fide rem alienam eodem pretio, quo emerat, teneatur pretiū vero domino reſtituere.* 208
43. *An bona fide conſumens res conſumptibiles vnico vſu, teneatur vero domino reſtituere, quatenus locupletior euaſit fur, non impotens ad reſtituendum.* ibid.
44. *An qui à minoribus per ludum, aut ſimilem contractū aliquid acquiſiuerūt, teneantur illud reſtituere.* ibi.
45. *An Iudex peccet expediendo pecunia mediante vnius cauſam ante alios, ſi litigantes iure temporis æqualiter gaudeant.* 209
46. *An hodie explicita fides Incarnationis Chriſti, & Sanctiſſimæ Trinitatis ſit adultis neceſſarium medium ad ſalutem.* ibid.
47. *An ſi quis conſilio ſuo confirmauit furem, vel hortatu ſuo cauſa fuit, vt citiùs furaretur, teneatur ad reſtitutionem.* ibid.
48. *An fideles ordinarij teneātur explicitè ſcire, & credere myſterium Circumciſionis Chriſti, aduentus Magorum, miſsionis Spiritus ſancti, communionis Sanctorum, & omnia Eccleſiæ Sacramenta.* 210
49. *Olim per Epiſtolam quæſierunt à me, an in terris Turcarum, ſi quis vtatur pileo Turcico cum tobalia alba, vt ſecurus pertranſeat, peccet mortaliter.* ibid.
50. *Explicantur aliqui caſus, an quis teneatur propter extremam neceſsitatem ſpiritualem proximi exponere propriam vitam.* 211
51. *Reprobantur etiam aliqui caſus, in quibus homo non tenetur exponere propriam vitam pro ſalute ſpirituali proximi.* 212
52. *An ſi reus iuridicè interrogatus neget delictum, ex cuius commiſsione pœnam pecuniariam teneretur ſoluere, ſit reſtitutioni obnoxius.* ibid.
53. *An qui precibus, vel ſuaſione abducit collatorem Eccleſiaſtici beneficij iam determinatum ad conferendum Titio, vt ſibi, vel alteri minùs digno conferatur, teneatur ad reſtitutionem.* 213
54. *An cuſtodes portarum, ſyluarum, &c. teneantur reſtituere pœnam pecuniariam impoſitam contra eos, qui certas merces exportant, vel ligna, &c. ſi eos non manifeſtent, ſed diſsimulent.* ibid.
55. *An acceptum pro eo, quod ex charitate ſolùm, aut alterius virtutis obligatione erat debitum, quis teneatur reſtituere.* ibid.
56. *An aduocatus poſsit eſſe Iudex in cauſa, cuius patronus fuit, & an heres non conficiens inuentarium, teneatur ſoluere vltra vires hereditatis.* 214
57. *An legatum ſub conditione, v.g. ſi non nupſerit, vel ſi Religionem non ingrediatur, ſit validum in foro conſcientiæ.* ibid.
58. *An legata incerta ratione incertitudinis perſonæ, in foro conſcientiæ teneatur heres inter illos ea diuidere, ſi in id conſentiant.* 215
59. *An heres, ſeu teſtamentarius in foro conſcientiæ habeat au-*

annum ad ſoluenda legata? ibid.
60. An in legatis ſoluendis ſit ſeruandus aliquis ordo, vt in debitis? ibid.
61. An ſi quis cùm teneatur ieiunare in pane, & aqua non poßit niſi ſumendo parum vini, aut obſonij, ſit adſtrictus tali ieiunio? ibid.
62. An blaſphemiæ, & iuramenta falſa inaduertenter prolata, orta tamen ex praua conſuetudine blaſphemandi, ſint peccata mortalia? 216
63. An teſtes priuilegiati de iure teneantur reuelare crimẽ occultum ſui coniuncti, ſi non adſunt alij teſtes, propter excõmunicationem latã in aliquo monitorio? ib.
64. An ſi in eo tempore, quo debet fieri prouiſio per concurſum, non adſint examinatores Synodales, de quibus loquitur Concilium Tridentinum, ſeſſ. 25. c. 18. poſſit Epiſcopus deputare alios abſque Synodi celebratione? ibid.
65. An concurſus alicuius beneficij vitietur ex eo, quòd cum examinatoribus Synodalibus adhibeantur alij examinatores non Synodales? 217
66. An reus iuridicè interrogatus de homicidio commiſſo ob iuſtam ſui defenſionem, teneatur reſpondere? vbi & multos alios caſus deciſos inuenies. ibid.
67. An irregularitas ex delicto incurratur, ſi delinquens noſcat peccatum, ſed ignorans ius poſitiuum prohibens ſub dicta pœna irregularitatis? ibid.
68. An in caſu neceßitatis poßit quis confiteri peccata reſeruata, quæ habent annexam excommunicationem cum Sacerdote inferiori? 218
69. An quis non incidat in excommunicationem ratione paruitatis materiæ? ibid.
70. De priuilegio Bullæ Cruciatæ edendi carnes ex licentia vtriuſque medici? 219
71. Quibus ſumptibus ſoluenda ſit eleemoſyna Prædicatori? ibid.
72. An in dubio facti circa homicidium cenſendus ſit aliquis irregularis? ibid.
73. An peregrini obligentur cenſuris locorum generali ſententia, aut ſtatuto decretis? 220
74. An ſubditi incurrant excommunicationem latam per ſtatutum in diœceſi, ſi contra illud agant extra diœceſim? ibid.
75. An pactum de retrouendendo appoſitum in fauorem emptoris cenſus ſit licitum? 221
75. An requiratur expreſſus, ſeu perſonalis cõſenſus legiſlatoris, quo approbet conſuetudinem introductã? ibid.
76. An Commiſſarij poſſint à ſingulis tantũ exigere quãtum ab vno poſſent, ſi pro eo ſolo negotiũ facerẽt? ib.
77. An laicus ratione conſuetudinis, vel præſumptionis, poſſit eſſe immunis à ſolutione decimarum? 222
78. Aliqua additamenta ad Tractatũ de Parlamento. ibi.
79. An Sacerdotes ducentes reum ad furcam incurrant irregularitatem hortando illum, vt ſcalam aſcendat, vel accelerando executionem iuſtitiæ etiam notabiliter? 223
80. An Confeſſarius, & reſponſor caſuum conſcientiæ, ſit irregularis, ſi interrogatus à Iudice an ſit obligatus ad occidendum reum, reſpondeat eſſe obligatũ? 224
81. An Clericus voluntariè percutiens ſeipſum incurrat in excommunicationẽ Canonis ſi quis ſuadente? ib.
82. An percutiens Clericum, qui non habet beneficium, neque requiſita Concilij Tridentini, incurrat in excommunicationem? 225
83. Quis conſuluit homicidium cuiuſdam Clerici, & poſteà ſeriò tale conſilium reuocauit, quæritur ex homicidio ſecuto an incurrerit in excommunicationem, in irregularitatem, & in obligationem reſtituendi? ibid.
84. An conſulens furtum, aut homicidium, & dubitans an ex ſuo conſilio ſecutum ſit furtum, aut mors, teneatur reſtituere? 226
85. An liceat conari fricationibus ad ſemen corruptum expellendum, etiamſi inde ſequatur aliqua veri ſeminis emiſsio? ibid.
86. An omnes milites alicuius exercitus deprædantes vrbem teneantur in ſolidum ad reſtitutionem? 227
87. An ſit peccatum mortale deſiderare pollutionem in ſomnis, aut de illa ſic habita gaudere ob aliquem bonum finem? ibid.
88. An licitum ſit aſpicere coitum beſtiarum, ſeu verenda turpiter commota, & quid de coitu, & verendis aliorum? 228
89. Quid ſentiendũ de tactibus, & oſculis inter ſolutos? ib.
90. An liceat viro honorato occidere inuaſorem, qui fuſtem, vel alapam nititur impingere, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit? ibid.
91. An reus teneatur Iudici reſpondere, ſi teſtium depoſitio non notificetur? 229
92. An qui fecit contractum vſurarium bona fide, credens eſſe iuſtum, poßit tantum lucrum retinere, quantum acquiſiuiſſet per contractum licitum? ibid.
93. An teneamur corripere aliquem in dubio, an correctio ſit profutura, vel obfutura? ibid.
94. An ludens oppignerata fide, ſi aliquid perdidit, teneatur in conſcientia? 230
95. An qui propter impotentiam, vel ignorantiam edicti non denuntiauit intra terminum, teneatur poſteà denuntiare? ibid.
96. An milites extranei dubitantes de iuſtitia belli, poßint ſine peccato militare? ibid.
97. An liceat clàm occidere eum, qui in iudicio conatur aliquem calumniis opprimere in cauſa magni momenti? 231
98. An liceat Proregibus condemnare aliquem de mandato, non adhibitis ſolemnitatibus, terminis & proceſſu de iure neceſſariis? ibid.
99. An reus conuictus, & confeſſus de vno crimine, teneatur reſpondere interrogatus de complicibus nulla infamia laborantibus? 232
100. An teſtis teneatur denuntiare, quando ſcit nullum alium ſcire illud delictum? 233
101. An teſtis iuridicè interrogatus teneatur ex iuſtitia commutatiua reſpondere, ita vt dicendo ſe nihil ſcire reſtitutioni obnoxius ſit? ibid.
102. An liceat inſtrumenta ad perfringendum carcerem reo ſuppeditare? ibid.
103. An reus, qui negauit veritatem, poſt iudicium finitum, etiam ad mortem damnatus, teneatur manifeſtare veritatem negatam? 234
104. An appellatio ſit licita, ſi ſententia lata ſit à Iudice ſecundùm opinionem probabilem, vel quod magis eſt, probabiliorem? ibid.
105. An teſtes ratione falſi teſtimonij non teneantur aliquando ad reſtitutionem? 235
106. An reus & teſtis teneantur reſpondere, ſi dubitant vtrùm Iudex iuridicè illos interroget? ibid.
107. An promiſsio, ſeu donatio facta Eccleſiæ, vel ad piam cauſam, ante acceptationem valeat, ita vt non poßit

per pœnitentiam reuocari? 236
108. An officia ſæcularia vendi poſſint? ibid.
109. An qui habet licentiam à Rege officium in aliam perſonam transferendi, poſſit vendere? ibid.
110. Quænam ſint cauſæ excuſantes à peccato eligentes minus dignum, relicto digniori? 237
111. An examinatores Synodales teneantur indicare Epiſcopo digniorem licet ipſe præcipiat ſolùm, vt ei dicant, qui, & quot ſint digni, & idonei? ibid.
112. Quanta ſit latitudo trium prætiorum, infimi, medij, & ſupremi? 238
113. An venditor non tradendo rem venditam tempore determinato, teneatur emptori ad intereſſe non ſolùm intrinſecum, ſed & extrinſecum? ibid.
114. An ſi venditor tradidit rem emptori, & ipſe non ſoluit pretium, poſſit recipere vſuras pretij pro ratione fructuum? 239
115. Solent aliqui merces certo prætio vendere, quæritur an hoc ſit licitum? ibid.
116. An promiſſio interna obliget in conſcientia? ibid.
117. An contractus factus ex metu leui valeat in conſcientia? 240
118. An contractus lucratiui, & promiſſorij ex metu iniuſto celebrati, iure naturali ſint validi, & quid de iure ciuili? ibid.
119. An contractus oneroſi celebrati ex metu graui, ſint validi iure naturali, & quid de iure ciuili? 241
120. An peregrinus poſſit vti indulgentia ſui territorij, ſi in loco vbi moratur ſeruetur ius commune? ibid.

TRACTATVS VI.

Miſcellaneus.

RESOL. I. NOtabilia quædam circa materiam duelli. 242.
2. An liceat vendere credità prætio currenti tempore ſolutionis? 243
3. An qui bonâ fide expendit monetam falſam, teneatur ad reſtitutionem? ibid.
4. An teſtis teneatur reſtituere danti, ſi quid accepit pro veritate dicenda, & Iudex pro iuſta ſententia ferenda? ibid.
5. An quis poſſit per partes reſtituere? 244
6. Nocens alteri in re, ad quam erat ſolùm in potentia, ad quid teneatur reſtituere? ibid.
7. An excommunicatio lata contra ſcienter aliquid facientes, afficiat contrauenientes ex ignorantia affectata? ibid.
8. An actus qui eſt cauſa omiſſionis culpabilis, ſit peccatum diſtinctum ab ipſa omiſſione? ibid.
9. An in dubio circa diſpenſationem matrimonij diſpenſatio cenſenda ſit valida? 245
10. An in contractibus gratia vtriuſque contrahentis celebratis, ſi aliquod damnum contingat ſine culpa illius diuidatur inter vtrumque? ibid.
11. His diebus interrogatus fui, an qui vulgò Sigitteri vocantur, poſſint conducere concubinam in domum amaſij? ibid.
12. An licitum ſit vendere Agnos Dei, & retinere illos? ib.
13. An maledictio, ſeu alicuius mali imprecatio ſit ſemper peccatum mortale? 246
14. An conducens operam alicuius, ſi ſuper conductore ſtetit, etiam ob caſum fortuitum, quò minùs locator operã ſuã præſtaret, teneatur ad omnẽ mercedẽ. ibi.
15. An famulus conductus per annum, ſi diſcedat ante tempus completum, perdat mercedem? ibid.
16. Quædam practicabilia valdè notanda à Confeſſariis circa famulos, & ſartores? ibid.
17. An ob ſterilitatem agri fortuitam, ſit aliquid remittendum agricolis de penſione agri? 247
18. An venationes licitè per dominos terrarum prohibeantur? ibid.
19. An venatio ſit Clericis licita? ibid.
20. An vineas ingredientes poſſint licitè, & impunè vuas comedere? 248
21. Stabularij, nautæ, & caupones ad quam culpam teneantur? ibid.
22. An interficiens aliquem non habentem filios, aut alios cognatos intra tertium gradum, teneatur ad aliquam reſtitutionem? ibid.
23. Conſilium dans ad damnum faciendum ad quid reſtituere teneatur? ibid.
24. An ſi quis haberet voluntatem committendi omnia peccata venialia, peccaret mortaliter? ibid.
25. An detur caſus, in quo vltima acceptio rei ablatæ cõplẽs materiã notabilẽ, non ſit peccatũ mortale? 249
26. An omnia, quæ habentur in iure Canonico obligent, & habeant vim legis? ibid.
27. An Vicarius Capituli ſedis vacantis poſſit ad libitum ſine iuſta cauſa reuocari ab eodem Capitulo? ibid.
28. An ſi peregrinus proficiſcatur in aliquod oppidum, non negotij cauſa, ſed vt confiteatur Parocho illius, ſit talis confeßio valida? ibid.
29. Quædam notabilia de legatis? 250
30. An ex iuſta cauſa licitum ſit etiam iurando vti amphibologia, quando verba non ſunt ambigua, ſed in ſenſum verum detorquentur ex ſolo aliquo addito, mente iurantis concepto? ibid.
31. Quando femina violenter cognita à viro peccet, vel non peccet mortaliter? 252
32. Quando faciendæ ſint extractiones frumentorum à Dominis Proregibus in hoc Regno Siciliæ? ibid.
33. An ſi quis vi, & fraude impediat, ne nepos fil. ſpurij inſtituatur heres ab auo teneatur ad reſtitutionẽ? 253
34. An qui ſine vi, & fraude, ſed tantùm ſuaſione, & precibus, impedit ne beneficium conferatur digniori, ſed digno, teneatur aliquid digniori reſtituere? 255
35. An ſi is, cuius bona ob crimen iuſtè ſunt confiſcanda, vel diripienda, ſi hoc fraude, aut mendaciis impediat, teneatur ad reſtitutionem? ibid.
36. Vtrùm Epiſcopus exiſtens in alterius Diœceſi licitè poſſit celebrare Miſſam in Pontificalibus, ſeu cum Baculo, & Mitra, abſque licentia eius Ordinarij? 256
37. Vtrùm Archiepiſcopus factus Epiſcopus poſſit vti Pallio? 257
38. An Epiſcopus poſſit erigere Collegiatam cum nouis Canonicis; vel addere nouum numerum Canonicorum aliis antiquis? 258
39. De iuramento ſeruandi ſtatuta, ſeu capitula Ciuitatum, Collegiorum, &c ibid.
40. An parentes diuites, ſi propter aliquam iuſtam cauſam exponant filios hoſpitali, teneantur reſtituere expenſas circa eorum nutritionem? ibid.
41. An ſi Epiſcopus prohibeat furtum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ furans in excõmunicationem incidat, ſi inuincibiliter legem iſtã ignoret. 259
42. An paruæ materiæ diuerſorum præceptorum coaleſcant in vnum, & faciant quantitatem notabilem mortaliter peccaminoſam? ibid.
43. An qui in die ieiunij ſæpiùs modicum quid comedit, frangat

frangat ieiunium,& peccet mortaliter. 260

44. *An quis,ſi tradat aliquibus vinum,vt nomine ſuo vẽdatur,ſi noſcat illos venditurꝰ minuendo menſuram,& admiſcendo aquam,peccet mortaliter? ibi.*

45. *An ex aliqua iuſta cauſa licitum ſit commodare cubiculum alicui petenti ad fornicandum. ibid.*

46. *Quis minabatur mortem famulo,ſi non deferret litteras dominæ, in quibus ad peccatum prouocabatur; quæſiuit,an ſi hoc faceret,peccaret mortaliter. ibi.*

47. *An ſit peccatum mortale optare,v.g. vt fornicatio eſſet licita.* 261

48. *An in obſidione alicuius ciuitatis, quando alius cibus non adeſt,licitum ſit veſci carnibus humanis,& an geſta ex metu graui excuſentur à peccato. ibid.*

49. *An certus de debito,dubius autem an ſoluerit, teneatur ſoluere.* 262

50. *An certus de voto,dubius autem de qualitate,teneatur ad ſtrictiorem.* 263

51. *An ſuſpenſio,interdictum,irregularitas,&c. incurratur propter culpam venialem. ibid.*

52. *An aliqua facta ebriorum non reputentur peccata, quæ alioquin eſſent. ibid.*

53. *Quis vulnerauit opificem,quæſierunt à me ad quid vulnerans teneatur reſtituere.* 264

54. *An homicida teneatur reſtituere damnum illatum creditoribus pro morte occiſi.* 265

55. *An aliquando licitum ſit aperire litteras alienas. ibid.*

56. *An ſit licitum amiſſa aliqua vera & legitima ſcriptura,aliam ſimilem confingere. ibid.*

57. *An Beneficiarius,qui omiſit horas Canonicas liberetur à reſtitutione propter eleemoſynas pauperibus largitas,non tamen hoc intuitu. ibid.*

58. *An famulus teneatur ad reſtitutionem,ſi non manifeſtet domino alios famulos res ex aliqua domus officina ſæpiùs furari.* 266

59. *An ille, cui Princeps iubet mortem inferri eo die abſque dilatione,ſit communicandus etiam non ieiunus.ib.*

60. *An victualia debeant à republica taxari, ſeu potiùs arbitrio vendentium relinqui.* 267

61. *An qui habet in manu ſex digitos coniunctos,vel diuiſos, ſi non adſit impedimentum in vſu membri, ſit irregularis.* 268

62. *An Sacerdos accipiens ſtipendium pro dicenda Miſſa Spiritus ſancti,B. Virginis,vel cum aliqua collecta; dicens poſteà Miſſam in illa die currentem, peccet mortaliter. ibid.*

63. *An puellæ expoſitæ in aliqua Ciuitate poſſint conſequi legatum relictum pro maritagio Virginum illius ciuitatis. ibid.*

64. *An minor quatuordecim annorum poſſit præſentari ad beneficium Iuris patronatus.* 269

65. *An omnia vota,& iuramenta in votum ſolemne Religionis commutentur. ibid.*

66. *An in hoc anno ſequenti 1632. cùm vigia ſancti Matthiæ veniat in vltimo die Bacchanalium, poſſit Epiſcopus transferre tale ieunium in Sabbatum præcedens. ibid.*

67. *An Epiſcopus conſecrando chriſma,vel oleum,ſeu conferendo ordines minores in peccato mortali, peccet mortaliter. ibid.*

68. *Quidam ſcrupulis angebatur, an habuerit intentionem implendi præceptum Miſſæ, & dicendi horas Canonicas;ideò benignam aliquam opinionem impensè à me poſtulabat.* 270

69. *An qui accedit ad audiendum Sacrum dum Præfatio dicitur,& non ſit aliud,teneatur illud audire. ibid.*

70. *An pueri tempore, quo ſunt capaces recipiendi Sacramentum pœnitentiæ, ſint etiam capaces recipiendi Sacramentum Euchariſtiæ.* 271

71. *Vtrùm ſit licitum coniugatis die habitæ copulæ Euchariſtiam ſumere, vel ſit minùs, vel magis expediens. ibid.*

72. *An contemptus formalis in re leui ſit ſolùm peccatum veniale.* 272

73. *An delectatio coniugis cum femina aliena habeat non ſolùm malitiam contra caſtitatem, ſed etiam contra iuſtitiam. ibid.*

74. *An verba imperatiui modi præceptum contineant.* 273.

75. *Quis in quadam platea Ciuitatis audiuit quoddam bannum, ſeu edictum, quæritur an teneatur illud obſeruare,antequam publicetur in aliis plateis, & in tota Ciuitate diffundatur. ibid.*

76. *An excommunicatio ferenda obliget ad peccatum mortale. ibid.*

77. *An qui audiuit Miſſam animo non ſatisfaciendi voto, vel iuramento,ſatisfaciat voto;vbi plura de intentione ſatisfaciendi præcepto. ibid.*

78. *An delinquentes extra territorium poſſint ligari lege, & ſtatuto.* 274

79. *An pœnas exilij,carceris diuturni, &c. teneatur quis exequi. ibid.*

80. *An oua, & lacticinia ſint prohibita in ieiunio Quadrageſimali de iure poſitiuo ſub peccato mort.* 275.

81. *Ad quid teneatur,ſi quis corruperit virginem,decipiendo illam ſub promiſſione coniugij. ibid.*

82. *Quando caſus dubius egeat diſpenſatione,& an Epiſcopus poſſit diſpenſare in lege Pontificia, quando dubium eſt,an caſus egeat diſpenſatione.* 276

83. *An ſit licitum contrahere matrimonium cum impedimento dirimente ex timore mortis, vel alterius grauis damni;& quid de multis aliis caſibus. ibid.*

84. *An optare mortem alicuius,vel de illa gaudere ob hereditatem habendam,ſit peccatum mortale.* 277

85. *An triſtari de bono alterius,quia tibi bonum proprium diminuit, ſit peccatum mortale inuidiæ ex genere ſuo. ibid.*

86. *An quis poſſit vnico actu pluribus præceptis,& obligationibus ſatisfacere. ibid.*

87. *An pueri ſtatim poſt vſum rationis teneantur præceptis Eccleſiæ.* 278

88. *An pueri ſtatim poſt vſum rationis teneantur cenſuris,& pœnis. ibid.*

89. *An pueris danda ſit extrema vnctio, ſi non ſint capaces Sacramenti Euchariſtiæ, ſed tantùm Pœnitentiæ. ibid.*

90. *An ſi quis ex rebus prohibitis à lege extrahat in graui quantitate, licet damnum graue extali facto non proueniat Reipublicæ, peccet mortaliter?* 279.

91. *An poſſit Superior circa materiam grauem obligare ſub veniali. ibid.*

92. *An Epiſcopus poſſit committere alicui abſolutionem ab hæreſi. ibid.*

93. *An infantes filij Principum, vel ſi periculum mortis immineat ante vſum rationis, poſſint ab Epiſcopo confirmari.* 280

94. *An vir debilis, vel infirmus, poſſit ſine peccato mortali*

tali incipere copulam cum vxore in vaſe legitimo, & non effundere? ibid.
95. *An Sacramentum Euchariſtiæ ſit neceſſarium neceſſitate medij, ita vt detur præceptum diuinum poſitiuum ſumendi hoc Sacramentum?* ibid.
96. *Quando communicanti confertur gratia Sacramentalis.* 281
97. *An detur maior gratia ſumenti duas ſpecies, quàm ſumenti vnam?* ibid.
98. *An poſſit aliquis ita accedere ad Euchariſtiam, vt non accipiat gratiam, neque peccatum committat?* 282
99. *An Sacerdos Græcus ſub peccato mortali teneatur ſequi conſuetudinem ſuæ Eccleſiæ, & conſecrare in fermentato?* ibid.
100. *An in Germania, vel aliis locis validè conſecraret Sacerdos in vino paulò antè congelato in calice?* 283
101. *An Sacerdos poſſit dicere Miſſam Aſſumptionis, Natiuitatis, &c. B. Virginis, quando dicta Miſſa à laicis exigitur?* ibid.
102. *An Sacerdos poſſit dicere Miſſam aliquam de Paſſione, quæ in Hebdomada Sancta recitatur, ſi illa à laicis cum eleemoſyna petatur?* ibid.
103. *Quidam Sacerdos in Sacriſtia habuit intentionem conſecrandi particulas, quæ quidem in pyxide ſuper altare in cornu Epiſtolæ fuerunt ex errore appoſitæ, non autem ſuper aram; quæritur an remanſerint conſecratæ, ſi Sacerdos de illis ampliùs non meminerit?* 284
104. *An quando Sacerdos ante conſecrationem extendit manus ſuper calicem, & hoſtiam, dicens,* Hanc igitur oblationem, &c. *an inquam tunc debeat pollices ſubtus manus, vel ſuprà in formam Crucis tenere?* ibid.

ADDITIONES
Secundariæ.

RESOL. I. *An depoſitū compenſationē admittat?* 285
2. *An Miſſa certis Regularibus conceſſa pro aliquo Beato, poſſit ab aliis dici etiam in ipſorum Regularium Eccleſiis?* ibid.
3. *An femina quæ contraxit matrimonium cum viro improportionato, vel debili, vt facilior pateat aditus, teneatur pati inciſionem, ſi commodè poteſt?* ibid.
4. *An Regulares poſſint confiteri (ſecluſa prohibitione ſuorum Prælatorum) vel de eorum licentia, cum Sacerdotibus ſæcularibus non approbatis ob Ordinario.* 287.
5. *An qui miniſtrat Euchariſtiam in peccato mortali, peccet mortaliter?* 288
6. *An expoſiti cenſendi ſint irregulares, & ſint baptizandi?* ibid.
7. *An Confeſſarius approbatus pro viris, ſit eligibilis à feminis virtute Bullæ Cruciatæ?* 289
8. *An compenſatio in foro conſcientiæ ſit valida, etiamſi adſint creditores anteriores?* ibid.
9. *An Regulares virtute Bullæ Cruciatæ poſſint abſolui extra Religionem à peccatis reſeruatis?* 290
10. *An rebaptizans aliquem ſub conditione ſit irregularis, & an infans ab infidelibus captus ſit poſteà baptizandus ſub conditione?* 291
11. *An rectè Confeſſarij imponant pœnitentias applicandas pro animabus Purgatorij?* 292
12. *An laicus poſſit abſoluere morientem à cenſuris?* 293
13. *An Iudex poſſit iudicare ſecundùm opinionem probabilem, relicta probabiliori?* ibid.
14. *An qui indignè in Paſchate ſumpſit Euchariſtiam, incurrat in excommunicationē latam ab Ordinario contra tranſgreſſores præcepti communionis?* 294
15. *An irregularitatem ex defectu lenitatis incurrant tantùm miniſtri iuſtitiæ, & non alij?* 295
16. *Quis habet caſus reſeruatos, & confeſſus vigoræ Bullæ, fecit ſcienter confeſsionem inualidam, quæritur an poſſit poſteà à quolibet Confeſſario abſolui?* ibid.
17. *An poſſit abſolui ratione Bullæ toties quoties à caſibus Pontifici reſeruatis, ſi ſint occulti?* ibid.
18. *An qui eligit aliquam ex commutationibus, & aliis renuntiauerit, poſſit redire ad prius votum, vel ad aliam commutationem?* 296
19. *An pueri tempore quo ſunt capaces recipiendi ſacramentum Pœnitentiæ, ſint etiam capaces recipiendi Euchariſtiam?* ibid.
20. *An in Iubilæo extra tempus Quadrageſimæ poſſit quis comedere lacticinia ſine Bulla Cruciatæ?* ibi.
21. *Vtrùm ad contrahendam affinitatem neceſſe ſit non ſolùm virum, ſed etiam feminam ſeminare?* 297
22. *An per Bullam Cruciatæ ſuſpendantur altaria priuilegiata ſita in Eccleſiis Regularium?* ibid.
23. *An Bulla Cruciatæ ſuſpendat priuilegia mendicantium, ita vt non poſſint commutare & diſpenſare vota, abſoluere à reſeruatis, &c?* 298
24. *An ſi aliquis ſumat pro amico Bullam Cruciatæ, & ſcribat in ea eius nomen poſit talis eam non acceptare, ſed nomen ſuum tollere, & illam alteri applicare?* ibid.
25. *An ſufficiat ad lucrandas indulgentias viſitare ex vno loco quinque altaria ſine motu corporali?* 299
26. *An nuptiæ prohibeantur à primis veſperis Sabbati ante primam Dominicam Aduentus?* ibid.
27. *An mulier vi compreſſa non teneatur clamare ad euitandam mortem, infamiam, &c. etiamſi adſit periculum conſentiendi in copulam carnalem?* ibid.
28. *An legatum factum pro monachatu poſſit dari mulieribus vulgò* Bizocche, *quæ cælibem vitam in propria domo ſub voto emiſerunt?* ibi.
29. *& vlt. An licita ſit petitio Fiſci inſtantis, vt aliqui rei indiciati tantùm ad torturam, condemnentur ad triremes, ſine aliquo termino defenſionis?* 300

TRA-

TRACTATVS I.

De immunitate Eccleſiaſtica.

RESOLVTIO I. *An Iudex Eccleſiaſticus poſsit cognoſcere de laico ſimul delinquente cum Clerico?*

NEGATIVAM ſententiam docent Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, p.2. q.69. n.7.* Gutierrez *pract.qq.lib.1.quæſt.6.* Mexia *ſuper pragm. taxæ panis, concl.5.n.74.* Bonacina *tom.3. in Bull.Cœn.diſp.1.q.16.punct.5.n.20.* Francus *deciſ.113. n.7.* Couarr.*pract.qq.lib.1. cap.3.* Molina *de iuſt.& iure, tom.4.tract.3.diſp.49.num.24.* Villadiego *in Polit.cap.5.§.20.n.45.* probant hanc opinionem Bonacina & Molina ex *leg ſi quis vxori, ff.de fortis.*

Sed affirmatiuam ſententiam docent Doctores,quos citat & ſequitur Martha *de iuriſd.part.4. cent.2.caſ.119.n.1.* quibus ego addo Maynardum *de Priuil.Eccleſ.part.1.art.17.n.10.* Duardum *in Bull. Cœn.can.17.q.11.n.48.* Bellettum *in diſquiſ.cler.p.1.tit. de fauore clericorum perſonali,§.16.n.1.* Ambroſinum *tract.de immun.Eccleſ.c.20.n.9.* & nouiſſimè Tamburinum *de iure Abbatum tom.1.diſp.15.q.19.n.31.* & Layman *in Theol.mor.lib.4. tract.9.c.4.n.10.* vbi ſic aſſerit:Si plures ſimul delinquant, omnes ab eodem Iudice iudicandos eſſe;quare cùm Eccleſiaſticus Iudex dignior ſit laico,ad ipſum pertinebit in hoc caſu reum iudicare. Ita ille. Et dato,quòd commodè vterque Iudex ſuum iuriſdictionarium punire poſſet; tamen abſurditas non remouetur, quæ de facili dari poteſt, ſi diuerſæ, & forſitan contrariæ ſententiæ ferantur,ita vt Eccleſiaſticus puniret clericum,laicus verò abſolueret, cùm tamen tam laicus,quàm clericus de eodem delicto inquirerent, & probationes æquales contra omnes adſint. Alias verò rationes videbis apud citatos Doctores. vide etiam Ludouicum *deciſ.Lucen. 26.n.18.part.1.*& Decianum *lib.4.c.9.n.44.*

Reſtat modò reſpondere ad argumentum Molinæ & aliorũ.Dico igitur non obſtare *leg.ſi vxori*; nam vt benè obſeruat Ambroſinus, cùm vxor de furto non teneatur pro rebus ſubtractis viro, ſi alius,qui ei opem præſtitit in furando, hanc immunitatem haberet, vtique impunitus euaderet, & ideò non mirum,ſi priuilegio vxoris non gaudeat. Et ita ſecundùm noſtram ſententiam fuiſſe determinatum anno 1591. per Sacram Cardinalium Congregationem teſtatur Scaccia in caſu cuiuſdam clerici, & laici, qui erant inquiſiti de violentia illata cuidam mulieri; nam omnes fuerant remiſſi ad Iudicem Eccleſiaſticum.

RESOL. II. *An Iudex laicus poſsit cognoſcere in caſu hæreſis,ſi agatur de quæſtione facti?*

AFfirmatiuè reſpondet Gabriel Pereira *tract.de manu Regia in concord. D. Ioannis 1. art.1. n.175.* Ceuallos *tract.de cognit.per viam violentiæ.p.2.quæſt. 56.n.39.* cum aliis.

Sed tu contrarium omnino tene,ex auctoritate *cap.vt inquiſitionis,§ prohibemus,de hæret.lib.6.* & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Et ita hanc ſententiam docent Doctores veteres magni nominis, vt Felinus *in cap. cùm ſit,num.1.de foro compet.* Alexander *in leg.Titia,num.13.ff.ſol.matrimon.* Idem etiam docet doctus Simancha *Inſtit. Cathol.36.in princ.* & Decius *in cap.2.n.24. de iudic. in fine.* Vide etiam *ſup.in Reſol.77.*& Doctores quos citat & ſequitur Sanctarellus *in tract.de hæreſi c.60. dub.4.n.22.* & nouiſſimè hanc ſententiam docet Tuſchus *tom.4.ver.Iudex Eccleſiaſticus,concl.446.n.4.* & Barboſa *in collect.tom.3. lib.5. tit.2.cap.18.num.9.* qui citat alium Barboſam. Vnde non eſt audiendus Pereira, & Ceuallos *vbi ſup.* Nota etiam hîc obiter à fortiori contra Gregorium de Valentia *tom.4. diſp.6. quæſt.13.punct.4.* Iudices laicos non poſſe cognoſcere de crimine ſortilegij, quando hæreſim continet; & ita tenet Farinacius *de hæreſi quæſt.18.§.4.num.101.*& ego *in tract.de offic.& poteſt. Inquiſit.*

RESOL. III. *An ſtatutum, ſiue lex inualidans donationem omnium bonorum factam à patre filio clerico,ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam?*

NEgatiuè reſpondet Azeuedus *to.3.lib.5.tit.10. l.11. n.18. Recop.* & Mattienzo etiam *in leg.11. tit.10.lib.5.gloſſ.5 n.3.*& Vaſquez *opuſc.de reſtit.cap.6. §.1.dub.2.n.34.*vbi ſic aſſerit: Notandum quòd *leg. 11.tit.10.lib.5.Recopil.*efficitur nulla ipſo iure donatio facta à parentibus omnium bonorum alicui filio exempto , vtpote clerico , quia præſumitur, quòd fiat in fraudem tributi Regij,& exiſtimo in conſcientia eſſe nullam donationem , nec id eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam.Ita Vaſquez.

Sed multi contrariam ſententiam docent per ea,quæ adduximus *infr.in Reſol.42.* & putant non poſſe legem ciuilem hanc præſumptionem inducere,vt alienatio facta in Eccleſiam, fieri videatur in fraudem Fiſci,vel tributorum, & ob id eſſe validam docent;& ego puto cõtra Vaſquez,etiamſi opinio negatiua eſſet ſequenda, talem donationem,ſi non fieret in fraudem tributorum,eſſe validam, non ſolùm in foro conſcientiæ , ſed etiam in foro externo. Et ideò Iuriſconſultus Flores de Mena *var.qq.lib.2.q.21.§.2.n.73.* ſic aſſeruit: Si abſque vlla fraude, & in caſibus à iure permiſſis, aliquis feciſſet donationem omnium bonorum, vel maioris partis, & hoc probaretur, quòd tunc etiam deberet liberari ; nam illa lex non impedit homini libero liberam adminiſtrationem rerum ſuarum modo licito, & in caſibus à iure permiſſis, nec irritat ipſo iure dictam donationem , ſed ſolùm præſumit fraudulentam , & eam annullat ipſo iure ad effectũ procedendi, & non ad alium. Quod ampliùs apparet,quia lex illa dat licentiam donatori allegandi de ſuo iure. Ad quid ergo ſeruiret illa licentia,ſi donatio ſemper , & quæcum-

que via esset nulla? quia tali existenti, quidquid allegasset, vel ab illo, vel ab ipsius bonis posset Fiscus sua tributa exigere. Vnde apertè concludendum est, præsumptionem in illa lege, non esse iuris, & de iure; quia potest probari contrarium; sed solùm iuris, ac proinde nullitatem esse nullitatem præsumptam, & reuocabilem comperta veritate, & non veram. Ita ille. Notandum est etiam, quòd dicta præsumptio non procedit ex sola donatione, nisi cum donatione alia suspicio, & indicium appareret.

RESOL. IV. *An Iudex laicus possit facere realem executionem sententiæ à se latæ contra Clericum, in casibus quibus sibi à iure cognitio permissa est?*

AFfirmatiuam sententiam docet Salgado *de protect. Reg. tom. 2. p. 4. c. 14. nu. 96.* & alij penes ipsum, quia eodem modo, quo cognitio causæ pertinet ad secularem, ita etiam executio in temporalibus debet ad eum pertinere.

At hæc sententia prorsus est reiicienda, & negatiuam sustinent Doctores, quos adduxi *in 1. tract. de immunit. res. 21.* vnde benè aduertit Bellettus *in disquis. Cler. tit. de fauore clericorum reali, §. 3 n. 3.* cum aliis, quòd si Clericus in causa reconuentionis condemnaretur à Iudice sæculari, tunc executio sententiæ fiet non per Iudicem sæcularem, sed per Iudicem Ecclesiasticum; & ideò contra Salgadum *vbi sup. n. 90. & 91.* dato, & non concesso, quòd Iudex sæcularis possit ordinare depositum, & sequestrum esse à Clerico per ipsum electo restituendum, tamen executionem supradictæ sententiæ esse à Iudice Ecclesiastico faciendam omnino asserendum esse censeo, & docent communiter DD.

Ex his etiam apparet non esse audiendum Vrsillum *in Ad. ad dec. 331. Afflict. nu. 3.* & nostrũ Giurbam virum amicissimũ & doctum, asserentes rem litigiosam in Clericum lite pendente alienatam, posse ab eo auocari per Iudicem sæcularem, & in eum directò fieri executionem sententiæ latæ ab eodem Iudice. Et ita docet aduersus dictos DD. Vincentius de Franchis *dec. 549. n. 11.* cum aliis.

Facit etiam pro doctrina præsentis resolutionis, id quod notat Genuensis *in Praxi Archiep. c. 11.* & Martha *de Iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 104. n. 9. & cas. 123. nu. 4. & p. 1. c. 50. nu. 34.* vnde cautè circa supradicta legendus est noster Don Carolus de Grassis *de effect. cler. effect. 1. à n. 791.* Guilielmus de Benedictis *in cap. Raynutius, ver. & vxorem, dec. 2. nu. 147.* Trentacinquius *qq. foren. lib. 1. q. 79.* cautè etiam legendus est Barbosa *in leg. si quis posteaquam. ff. de Iudiciis, nu. 165.* vbi *ex leg. quædam, de iurisdict. omn. Iud.* docet quòd Iudex, qui est competens ad condemnandum, est etiam competens ad exequendum. Sed tu rene nostram sententiam.

RESOL. V. *An Rex possit detinere Episcopos pro gubernatione alicuius Regni, seu consilij, & an dicti excusentur à residentia in dicto casu?*

AFfirmatiuam sententiam docet Bobadilla *in Pol. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 99.* vbi sic asserit: *Si el Clerigo tomasse officio del Rey de Presidente, ò Consejero, ò Oydor, ò en otra manera, lo qual es licito, y puede el Rey detener a los Ecclesiasticos para ello, y se excusan por esta razon de no residir en las Iglesias.*

Sed propria auctoritate id posse efficere Reges falsũ est, nullã enim in dictos Ecclesiasticos iurisdictionẽ habẽt. Difficultas est, an hoc efficere possint ex priuilegio aliquo à Romano Pontifice obtento. Affirmatiuè respondet Io. Selua *de Benef. p. 4. q. 6.* Ceuallos *in Comm. q. 585. n. 7.* Petrus Gregorius *de benef. c. 7. nu. 9.* Boërius *dec. 17.* Rebuffus *in Concordatis tit. de collat. §. 1. ver. residentia.* vbi docent Reges ac Principes habere priuilegia à Sede Apostolica, vt Episcopi, & alij Clerici, qui illis inseruiunt in aliquo officio, seu seruitio, non teneantur residere, & possint percipere fructus beneficiorum.

Verùm supradicta priuilegia, si verè extarẽt, esse modò reuocata, putat Garsias Doctor Hispanus *in tr. de benef. to. 1. p. 3 c. 2. n. 390.* sic asserens: Existentes in seruitio aut officiis Regis, seu Principis, non excusantur à residentia, nec possunt percipere fructus in absentia; nam in iure non est tale priuilegium, quidquid teneant aliqui; & si aliquod priuilegium fuit eis concessum, reuocatum est iam per Concilium Tridentinum, & Bullam Pij IV. Ita ille.

Sed quidquid sit de supradicta reuocatione, ego puto cum Sanctarello *var. resol. p. 1. q. 3. n. 7.* talia priuilegia intelligenda esse, quando absque alicuius Episcopi præsentia Regnũ, seu illud officium commodè non possit administrari; tali enim casu, Papa potest dare licentiam Episcopo, vt propter bonum commune Regni absit à sua Ecclesia: & sic intelligendus est Rodriquez *in sum. tom. 1. c. 275. n. 3.* Vnde aduertant Reges, & Episcopi; nam in hoc faxit Deus, vt sæpiùs non errent; quia si illa Regna, & officia per laicos possint aliàs æquè commodè administrari, tunc Reges, & Episcopi non possunt aliquo priuilegio ad hoc à Romano Pontifice concesso vti; nam in hoc casu Romanus Pontifex non potest dispensare, cùm non adsit necessitas publica, & bonum commune; & residentia aliàs sit de iure diuino, vt docet Lessius *li. 1. c. 34. dub. 29. nu. 153.* Azorius *tom. 2. lib. 7. c. 4. q. 1.* Valentia *tom. 3. disp. 10. q. 39. punct. 5.* Comitolus *in Resp. mor. li. 1. q. 59.* Tannerus *in 2. 2. D. Thomæ, disp. 4. q. 6. dub. 7. nu. 181.* Sanchez *de matri. lib. 8. disp. 6. nu. 5.* Ergo, &c.

Ex his apparet, quantum expediret Episcopis nõ acceptare officia in Regiis Tribunalibus, quia ratio de ouibus Deo reddẽda est, & expediens esset valdè Regibus Episcopos in his officiis minimè occupare, quia alij sufficientes inuenientur. Sed claudam hanc resolutionem cum verbis Ioannis Sancij Doctoris Hispani *in suis selectis disp. 47. n. 26.* sic asserentis: Proh dolor! arbitrantur aliqui se Christi Vicarium agere posse, & Cæsaris. Nimis distans esse pastorem ouium, & sedere Iudicem causarum ciuilium, nullus ignorat. Neminem posse duobus dominis seruire, Christus est testatus. Emittat Deus lucem Cæsari, vt velit excludere à suis Aulis, Prætoriis & Tribunalibus Ecclesiasticos; & tractent fabrilia fabri. Ita Sancius.

Vide etiã ex Iurisconsultis Hispanis doctũ Barbosam *de potest. Episc. p. 3. alleg. 53. n. 17.* vbi sic ait: In Curia Regum, & aliorum sæcularium Principũ, fungentes munere & officio Regij Præsidis, vel Confessarij, vel Consiliarij, aut Proregis, non exi-

mun-

muntur à reſidentia ſuorum Epiſcopatuum, niſi ea ſit hominum penuria, vt alij ſatis idonei minimè reperiantur, qui hæc præſtent obſequia, nec in hoc Cæſaris facultas, de qua *in Auth. quom. opor. Epiſ. collat. 1. & in Auth. de ſanct. Epiſc. collat. 9.* aliquam vim habet. Ita Barboſa, & ego: vnde qui habent aures audiendi, audiant.

RESOL. VI. *An Epiſcopi feudatarij Regum debeant priùs obedire Regi, quàm Papæ, ſeu Metropolitano?*

AFfirmatiuè reſpondet Olibanus *de iure Fiſci, c. 10. n. 6.* & Carolus Degraſſalius *Regalium Franciæ lib. 2. iur. 13.* vbi auſi ſunt dicere, quòd Epiſcopus feuda tenens à Rege, priùs debet obedire Regi, quàm Papæ; ſed iſti Auctores cautè legendi ſunt; nam paſſim multa aſſerunt aduerſus Eccleſiaſticam immunitatem.

Ideò contrariam ſententiam docet Martha *de iuriſd. p. 4. cent. 1. caſ. 18. n. 22.* qui etiam *n. 13.* firmat idem dicendum eſſe, ſi Metropolitanus Epiſcopum vocaret; nam in tali caſu Epiſcopus tenetur obedire magis ſuo Metropolitano, quàm Regi etiam directo domino feudi, quia maius vinculum eſt ſpirituale, quàm temporale. *c. ſolitæ, de maior. & obed.* Nec obſtat iuramentum fidelitatis directo domino factum, quia ſemper intelligitur excepta auctoritas ſui Superioris.

Notandum eſt etiam dictum Degraſſalium, *vbi ſup. in iure 14.* & Olibanum *de iure Fiſci, c. 8. n. 2.* adnotare, quòd Prælati feuda à Rege tenentes, tenentur in bello opem ferre, & auxilium præſtare ſecundùm feudorum conditionem.

Sed tu circa hanc quæſtionem vide Martham *vbi ſup. n. 26. & caſ. 12. n. 18.* vide etiam Intrigliolum *de feudis q. 30. n. 24.* & Petrum de Gregorio *tract. de conceſſ. feudi, p. 8. q. 2. ver. tertiò limito.* Vnde ex his apparet falſam eſſe ſententiam Lancello. *in ſuo templo Iudicum lib. 1. c. 2. de Rege, §. 3. num. 9. in fine,* aſſerentis, poſſe Regem præcipere Epiſcopis, & Abbatibus ſui Regni, vt cum ipſo eant ad bellum; quod anteà docuerat etiam Petrus Antibolus *de muner. p. 3. n. 97. tom. 12. tractatuum. fol. 28. col. 2.*

RESOL. VII. *An filij Clericorum gaudeant priuilegio fori, ita vt Iudex laicus illos non poſſit punire?*

GAudere priuilegio fori, nec illos Iudices laicos poſſe punire, docet doctiſſimus Iuriſconſultus Decianus *in tract. crim. lib. 4. c. 9. n. 49.* quia, ait ille, pater & filius reputantur vna & eadē perſona, *leg. fin. Cod. de impuber.* & filius dicitur perſona corporis patris, *leg. cùm ſcimus, §. fin. C. de agric. & cenſ. lib. 10.* ideò excluſa perſona patris, cenſetur excluſa perſona filij, & in exiſtimatione communi pater & filius reputantur pro vno capite, & ſic ſufficit vt alter ipſorum regiſtret bona: hæc omnia Decianus, quem poſteà ſequitur Carol. de Graſſis *de effect. cler effect. 1. n. 189.* & Ioan. Maria Nouarius *in quæſt. forenſ. p. 1. q. 98. n. 2.* Et hanc ſententiam poſt hæc ſcripta inuenio docere etiam Paulum Squillante *de priuil. cler. c. 7. dub. 2. n. 35.* qui etiam *c. 8. dub. 1. n. 13.* docet filios Clericorum gaudere exemptione gabellarum: quæ omnia ſunt valdè notanda.

Sed aduerte hanc opinionem eſſe veram in filiis legitimis, & viuente patre; nam patre mortuo, etſi filij ſint legitimi, minimè priuilegio fori gaudebunt, & Iudicem laicum illos punire poſſe dicendum eſt.

RESOL. VIII. *An laici Magiſtratus poſſint compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 99. n. 12.* Bobadilla *in polit. to. 1. lib. 2. c. 18. n. 135.* vide etiã Pereira *de manu regia c. 18. n. 5.* Degraſſalium *lib. 2. Regalium Franciæ, iure 6.* & alios penes ipſos.

Sed negatiuam ſententiam omnino tenendam eſſe puto, quam nouiſſimè docet doctus Lotterius *tom. 1. de benef. lib. 1. q. 11. n. 81.* Nam concedo, quòd Eccleſiaſtici tenentur ad reparationem Eccleſiarum, ſed nego ad id poſſe illos compellere Iudices laicos; nam in tali caſu ſi hoc efficerent, alienam exercerent iuriſdictionem. Et ità hanc ſententiam docet etiam Martha *de iuriſ. p. 2. c. 48. à n. 15.* Ratio verò, quam adducit Ceuallos, eſt (vt optimè notat Lotterius) nimis frigida, nempe Reges eſſe executores, & protectores Concilij Tridentini; nam ex hoc non ſequitur poſſe exercere iuriſdictionem in Eccleſiaſticos exemptos.

RESOL. IX. *An Epiſcopi poſſint excommunicare Reges, & eorum Conſiliarios; & quid de Inquiſitoribus non ſolùm in Sicilia, ſed in aliis Regnis?*

AFfirmatiuè reſpondet ex multis iuribus Alterius *de cenſ. tom. 1. diſp. 10. lib. 3. c. 5. fol. 37. col. 2.* & Fagundez *præcep. 2. lib. 1. c. 3. n. 21.* licet regulariter propter quamdam reuerentiam id minimè ab Epiſcopis efficiatur; ſed optimè quidem & iuſtiſſimè excommunicarentur, ſi ſceleris pondus & qualitas id poſtularet.

Non reticebo tamen, Auilam *de cenſ. p. 2. cap. 4. diſp. vnica, dub. 4.* & Bonacinam *de cenſ. diſp. 1. punct. 4. n. 15.* docere de iure nouo, & priuilegio à Summo Pontifice obtento Reges & Imperatores nō poſſe ab Epiſcopis excommunicari, & nouiſſimè docet etiam hanc ſententiam Layman *in Theol mor. lib. 4. tract. 6. c. 10. n. 4.* Barboſa *in collect. tom. 4. p. 1. Decreti, diſt. 96. c. duo ſunt,* & alij penes ipſos.

Sed his non obſtantibus, diſcedo ab opinione Caroli Degraſſalij *lib. 2. Regaliū Franciæ, iure 9.* & Io. Ferraut *de iuribus Regni Franciæ, priuil. 6.* Paponij *de iure Fran. lib. 1. tit. 4. arreſt. 9.* aſſerentium, ſupradictū priuilegium eſſe extendendum ad Regios officiarios, & Cōſiliarios, & hoc pro actu exercitij iuriſdictionis temporalis; nam puto Conſiliarios Regios poſſe ab Epiſcopis excommunicari, quia tale priuilegium eſt perſonale, propter Regū & Imperatorum reuerentiam: & ita nouiſſimè docet Io. Dionyſius Portocarrero *in alleg. pro iuriſd. Inquiſitorum.* vbi *n. 52.* ſic aſſerit: *No obſtante que ſean Virrey, y miniſtros Reales, y aunque lo fueran en mayor Tribunal, pueden ſer ligados con cenſuras de qualquier Iuez Eccleſiaſtico, cuya iuriſdiction turbaren, aunque ſea delegado, y ſemejantes perſonas no eſten contenida en ſu delegacion.* Ita ille, qui pro hac ſententia citat plures DD. Et hanc poteſtatem habere etiam Dominos Inquiſitores, non eſt dubitandum, vt probat ſupradictus Portocarrero *n. 46. & 47.* & patet ex Con-

cordatis cum Inquiſitione huius Regni Siciliæ apud Paramum *de orig. Inquiſ. lib. 2. tit. 2. c. 11. n. 24.* vbi ſic aſſerit Rex: Item in commemoratis caſibus, & cauſis ciuilibus, criminalibus, & mixtis, ſpectantibus ad iuriſdictionem officialium, & locum-tenentium, atque familiarium ſancti Officij, poſſunt Inquiſitores per cenſuras procedere aduerſus quaſcumque perſonas, Iudices, & Magiſtratus, qui contraierint, ac turbauerint illorum iuriſdictionem. *Lo qual* (ait Portocarrero) *no es conceſsion particular, echa en fauor de los Inquiſidores de Sicilia, porque ſi ellos no tuuieran facultad de fulminar cenſuras, no pudiera darſela ſu Mageſtad, y aſsi es declaracion de que la tienen, y ſiendolo es general.* Et ſolidè totum hoc probat, quod anteà etiam docuerat Narbona *in 3. p. recop. l. 4. tit. 1. leg. 20. gloſſ. 22.* per totam. Non eſt igitur dubitandum, poſſe Epiſcopos excommunicare miniſtros Regios perturbantes eorum iuriſdictionem.

Vnde non eſt audiendus noſter D. Franciſcus Antonius Coſta, vir quidem doctus, in quodam Conſilio nuper ſeparatim impreſſo, & dato Meſſanæ die 26. Iulij 1619. contrarium docens, ex quadam Pragmatica nominata *la Cathalana*; in qua habetur, quòd Epiſcopi non procedant ad cenſuras contra officiarios Regios inconſulto Rege, ſeu Prorege. Et aduertat lector, quòd dictum Conſilium *à n. 10. vſque ad n. 27.* reprobatur à nobis *in tract. 2. p. 1. de imm. Eccleſ. reſol. 13.* ea verò quæ adducit *à n. 28. vſque ad n. 34.* reprobantur *in reſol. 13. & 67.* quæ adducit *n. 37. & 38.* refelluntur *in reſol. 17.* Et ſciat auctor huius Conſilij, quòd in Regno Valentiæ Conſiliarij Regij, vt patet ex Maderaga *in tract. de Senatu, c. 39. §. 2.* noluerunt admittere cognitionem per viam violentiæ, & tamen ipſe in hoc Conſilio tentat aperire ianuam, vt admittatur in Regno Siciliæ. Rectè igitur Antonius de Ballis in expoſitione dictæ Pragmaticæ, nuncupatæ *la Cathalana*, aſſeruit ſupradictam Pragmaticam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam.

RESOL. X. *An Iudex laicus poſsit cognoſcere, vtrùm Clericus veſte clericali amictus ſit, vt gaudeat priuilegio fori?*

ALiqui Iuriſcõſulti affirmatiuè reſpõdẽt, & notiſſimè inter illos ita fuiſſe iudicatum teſtatur Paponius *lib. 1. tit. 5. arreſt. 4.* vbi ſic aſſerit: Iudex laicus cognoſcere de proprietate tõſurę nõ poteſt, & tamẽ cognoſcere poteſt, vtrùm veſtes, quibus Clericus veſtitus reperitur, cõueniẽtes ſint, an aduerſę eius profeſſioni; huiuſmodi quippe cognitio ſęcularis eſt, prout fuit iudicatum Arreſt. 1384. Ita ille.

Sed hæc opinio eſt contra communem, vt docet Bellettus *diſquiſ. Cler. tit. 3. §. 14. n. 4.* & nouiſſimè illam refellit Barboſa *in coll. to. 3. l. 5. tit. 11. c. 12. n. 2.* citans Farinacium *in praxi crim. q. 8. n. 14.* & patet *ex c. ſi Iudex, de ſent. excom. in 6.* ſed de hac quæſtione vide me ipſum *in reſol. 27. tract. 2. p. 2.* Nec valet dicere, quòd in aliquibus Regnis ita à Iudicibus laicis obſeruatur; nam reſpondetur forſitan id facere ex priuilegio Summi Pontificis.

RESOL. XI. *An Eccleſiaſtici teneantur ſoluere gabellas poſitas pro primo introitu Regis in ciuitatem?*

AFfirmatiuè reſpondet nouiſſimè Paponius *l. 5. tit. 11. arreſt. 15.* vbi ſic aſſerit: Iudicatum fuit in Curia Pariſienſi menſe Aprilis 1595. aduerſus Clerum Trecenſem, qui depulſus fuit ab oppoſitione facta aduerſus adſcriptionem collationis imperſarum factarum ab incolis prædictæ ciuitatis Trecenſis, cùm Rex Henricus IV. eam primùm ſolemniter ingrederetur anno 1595. decretumque fuit Eccleſiaſticos cogendos captis pignoribus, ſeu bonis temporalibus ipſorum. Ita ille, & Remigius de Gon. *tractat. de charitatiuo ſubſidio, q. 59. n. 13.*

Sed contrariam ſententiam omnino amplectendam eſſe puto, cum communi conſenſu Theologorum. Et ita docet in terminis Azorius *p. 3. l. 5. c. 19. q. 11.* & ex Iuriſconſultis noſter D. Carolus de Graffis *de effect. Cler. eſſ. 3. n. 264.* Aluarez *in ſpec. Pont. c. 35.* Aloyſius de Leo *in leg. placet. n. 1. C. de Sacr. Eccleſ.* qui omnes aſſerunt text. *d. leg placet*, eſſe correctum per *Authen. item nulla communitas, eod. tit.* Et ratio eſt, quia licet ſupradicta gabella ſit impoſita propter publicam neceſſitatem, tamen dicta neceſſitas publica ſolis laicis eſt communis, & tantùm indirectè ac remotè ad Clericos quoque pertinet, in quo caſu ipſi non tenentur ad contributiones, vt ſatis probatum eſt *ſup. in tract. 1. de immun. Eccleſ. p. 1. in reſol. 40.* & docet inter multos Leſſius *lib. 2. cap. 33. dub. 3. num. 24. & 25.*

RESOL. XII. *An Epiſcopus poſsit cognoſcere de delicto admiſſo à laico officiali ſuo?*

NEgatiuam ſententiam docet Paponius *de iure Franc. lib. 1. tit. 4. arreſt. 8.* vbi ſic aſſerit: Iudex Eccleſiaſticus de delicto admiſſo à Commentarienſi ſuo, id eſt eo qui carceribus eius præpoſitus eſt, eò quòd cuſtodiam dimiſerit, ſeu euadere ſiuerit aliquem, vel quòd delictum circa cuſtodiam admiſerit, non poteſt cognoſcere, ſed à Iudice ſuo laico puniendus eſt. Idem iudicarum eſt de Procuratore officij iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, de qua ſi laicus ſit, Iudex Eccleſiaſticus nullam habet cognitionem, etſi de re agatur, quæ ad ipſum officium ſui Procuratoris ſpectat; Epiſcopus enim ne laicorum officialium operâ vtatur cauere debet, neque enim in eos agendo vllam iuriſdictionem admittere ſibi poteſt. Et ita iudicatum fuiſſe bis in Curia Pariſienſi teſtatur Paponius.

Sed hæc opinio refellitur ex multis rationibus, quas adducit Riccius *in Praxi, to. 1. reſol. 471. per tot.* vbi quærit, an Epiſcopus poſſit magiſtrum actorem laicum ſuæ Curiæ punire, & affirmatiuè reſpondet. Dicendum eſt igitur Carcerarios, Fiſcales, Commiſſarios, Magiſtros, Notarios, Lictores, &c. etiamſi ſint laici, gaudere priuilegio fori Eccleſiaſtici, & eorum omnia delicta Eccleſiaſticum non autem Iudicem laicum cognoſcere, & punire, poſſe. Et ita etiã docet Barboſa *de poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 107. num. 11. & ſeq.* cum aliis Doctoribus communiter penes ipſum. Vnde ſi aliquis Iudex ſæcularis vellet cognoſcere delicta ſupradictorum, poſſet Epiſcopus illum excommunicationis nexu vincire. Rationes horum omnium inuenies apud Barboſam & Riccium *vbi ſup.*

RESOL. XIII. *An ſtatuta laicorum etiam fauorabilia Clericis ſint valida?*

REſpondeo nẽgatiuè ex defectu poteſtatis, & iuriſdictionis, & habetur *in c. Eccleſia S. Mariæ, de*

de conſtit. & ibi Abbas *nu.*10. & Felinus *nu.*80. vide etiam Beroum *vol.*1.*conſ.*31.*nu.* 22. *&* 24. Riminaldum Seniorem *vol.*2.*conſ.*218.*n.*8. Oddum *conſ.*44. *n.*13. Menochium *vol.* 3.*conſ.* 291. *nu.*25. & alios penes ipſos. Si tamen aliqua lex Principis eſſet merè priuilegiata rerum Eccleſiaſticarum, ſiue Clericorum, tunc valeret, etiamſi laici nullam habeant ſuperioritatem in ſpiritualibus; nam non ſubdito priuilegium concedi poteſt, dummodo tamen talis lex non contineat præceptum, vel neceſſitatem; quia etiamſi Eccleſiæ eſſet fauorabilis, & priuilegiata, tamen propter præceptum, & neceſſitatem, quam imponeret Clericis, non valeret, ſed ſecus, ſi reſolueretur in vim conſilij, ſeu priuilegij. Vide Surdum *vol.*1.*conſ.*2.*n.*19. *& vol.*3.*conſ.*301. *n.*13. *&* 24. Hondedeum *vol.*1. *conſ.* 3. *n.*11. *& vol.*2. *conſil.*20.*n.*17. & alios, quos ipſi citant.

Notandum eſt etiam hîc obiter (& in hoc multi errant) ſtatuta, & leges Principum ſæcularium etiam licita, & honeſta, & propter commune bonum facta, & quæ priuilegia Eccleſiæ non lædent, adhuc non ligare Clericos, quia in ſtatuente non ſufficit iuſta cauſa, ſed requiritur iuriſdictio; nam neceſſitas ſeu bonum commune, vel iuſta cauſa numquam tribuunt iuriſdictionem laicis in Clericos. Vide Menochium *vol.*3.*conſ.*291.*num.*25. Surdum *vol.*1.*conſ.*2.*n.*33. *& vol.*3. *conſ.* 301.*n.*11. *&* 28. & alios penes ipſos.

Nota etiam, quòd quando Clerici & Eccleſia in aliquo ſtatuto non nominantur, poſſunt cogi ſtatuentes declarare, quòd non comprehendantur Eccleſia, & perſonæ Eccleſiaſticæ, vt docet Ioannes Bertran. de Gueuara *in propugnaculo libert. Eccleſ.aſſer.*2.§.2.*n.*63. Ancharanus *n.*1. Geminianus *nu.*4. Francus *n.*2.*in c.finali, de Immun.Eccleſ.in* 6. D. Antoninus *p.*3.*tit.*12.*c.*3.§.5. & alij quos citant & ſequuntur Maynardus *de priuil.Eccleſ.p.*1.*art.* 22.*n.* 31. & Surdus *vol.*3.*conſ.*301.*n.*45.

RESOL. XIV. *An leges amortizationis ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam?*

DE hac quæſtione egi *in Tract.* 1. *reſol.* 103. & non placuit opinio mea aliquibus Iuriſconſultis, qui adducebant Arnolfum, Ruzeum, Petrum Peckium, Carolum Degraſſalium, & Chopinum, defendentes legem amortizationis extantem apud Gallos, qua bona ſtabilia prohibentur alienari in manum mortuam, abſque Principis licentia, & certa pecunia ſoluta.

Sed ego iterùm puto ſupradictã legẽ eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam. Et pro hac ſentẽtia, nunc non adducã Theologos, ſed Iuriſcõſultos, & inter illos Ioannẽ Bertrã. de Gueuara, qui fuit Viſitator Generalis pro Rege noſtro in Regno Neapolitano, & poſteà Præſes Supremi Conſilij Italię, & Archiepiſcopus Compoſtellanus. Is igitur vir doctiſſimus *in Propugnaculo liber. Eccleſ.aſſer.*1.§.6.*n.* 21. ſic aſſerit: Amortizationis leges, de quibus in primo argumento contrario, nil obſtant; eas enim nonnulli (& malè) defendere conantur, eò quòd agant de bonis quęrẽdis, non de quęſitis. Alij aſſerunt, & deteriùs, vt eſt Belluga *rubr.*14.§. *veniamus, n.*30. *&* 31. quia à principio omnia fuerunt Regis, & meritò Rex in traditione rei proprię potuit apponere legem amortizationis; ſed hoc non poteſt ſuſtineri, quia Princeps non fuit dominus omnium bonorum ſui Regni, ſed quoad protectionem, & iuriſdictionem, vt *in leg. benè à Zenone.* vbi Gloſſa recepta C. *de quadr. præſc.* nam Princeps à populo poteſtatem habet. §. *ſed quod Principi placuit, de iure nat.* Alij (& meliùs) vt ibi per Bellugam *nu.* 37. dicunt quòd hæ leges amortizationis ſunt mixtæ laicorum & Clericorum latæ in comitiis curiatis omnium ſtatuum. Alij (& rectiùs) vt Peckius, id totum tribuunt ſcientiæ, & patientiæ Pontificum. Ita Gueuara, qui etiam ſubdit *in n.*22. quòd lex amortizationis lata à Ioanne II. in Regno Caſtellæ, fuit poſteà reuocata à Catholico & ſapientiſſimo Rege Philippo II.

Et ex his patet reſponſio ad rationem Olibani, quem adduximus *in d.reſol.*103. pro contraria ſententia. Dicendum eſt igitur cum Valenzuola *in def. cenſ.p.*3.*n.*202. quòd ſi in aliquo Regno viget lex amortizationis, illã licitè obſeruari, quia adeſt priuilegium Summi Pontificis, vel eius tolerantia; ſecus autem, erit contra immunitatẽ Eccleſiaſticam.

RESOL. XV. *An Iudex laicus poſſit cognoſcere de Clericatu, vel de habitu?*

AFfirmatiuè mordicus reſpondent aliqui, & ita obſeruatur in Luſitania, teſte Valaſco *to.* 1.*alleg.*44.*nu.*10. *&* 12. in Gallia, teſte Rebuffo *ad leg.Galliæ to.*1.*tit.de litteris oblig.art.*11.*Gloſſ.*3.*n.*15. in Hiſpania, teſte Couarruuia *pract.qq.cap.*33.*nu.*1. & in Regno Neapolitano, teſte Borrello *in ſum. omnium deciſ.tit.*44.*de cit. n.* 425. Et ratio eſt, quia huiuſmodi quæſtio facti eſt, & in facto conſiſtit, cuius cognitio ab omni iuris ſpiritualis cognitione remota eſt. Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos tenent Salgado *de protect.Regia to.*2.*p.*4. *c.*14.*n.*81.82. *&* 85. Pereira *tract.de manu Regia in concord.D.Ioannis I. art.* 9. *n.* 183. *& in concor.*1.*Regis D. Dimis, art.*13.*n.* 62. Rupellanus *libr.* 4. *inſtit. forenſ.* Francus *dec.*329.*n.*9. & alij.

Sed ego *in tract.*1.*p.*1.*reſol.*27.*de immun.Eccl.* contrariã ſententiam tenui, nec aliter tenendum eſt, & contrarium facientes in excõmunicationem incurrunt; & hoc eſt determinatum à Bonifacio VIII. *in c.Iudex, de ſent.excom.in* 6. & hanc ſententiã tenent DD. quos citat & ſequitur doctus Barboſa *vbi inf.n.*2. quibus ego addo Cenedum *in qq.Canon. q.*4.*num.*32. Bellettum *in diſquiſ.Cler.p.*1.*tit.de fauore Clericorum perſonali,* §.14.*n.*4. D. Carolum de Graſſis *de Effect.Cler.effect.*1.*n.*1162. Bobadillam *in Polit. to.*1.*lib.*2.*c.*18.*nu.*106. Maſtrillum *p.*2.*dec.*113.*num.*16. Martham *de iuriſdict p.*2.*c.*31.*n.* 16. Narbonam *in* 3. *p.Recop.lib.*4.*tit.*1 *leg.*20.*Gloſ.*23. *nu.* 16. præter illos, quos adduxi *in d.reſol.*27.

Ad contrariã verò obſeruantiam & praxim illorum Regnorũ, quam adducũt DD. citati, reſpondet Barboſa *in Collect.to.*3.*lib.*5.*tit.*11.*c.*12.*n.*3. id tribuendum alicui ſpeciali Summi Pontificis priuilegio; quod ſi adeſt, videant illi ad quos ſpectat.

RESOL. XVI. *An Clericus propter crimen læſæ Maieſtatis ſit degradandus, & curiæ ſæculari tradendus?*

AD quæſtionẽ propoſitam affirmatiuè reſpondet Ioannes de Heuia *in Curia Philippica part.*3.

§.2.n.23.qui agit de caſu noſtro. In terminis vide etiam Romanum *conſ.*36.Albertinum *in c.1.de Hæret.lib.6.q.11.& 13.* & DD. quos ego ipſe citaui *in tract.1.p.1.de Immun.Eccl.reſol.129.*aſſerẽtes propter grauitatẽ criminis, etiamſi in iure expreſſum non ſit, Clericum tradendum eſſe curiæ ſæculari quamuis non proponatur incorrigibilis.

Sed ibi contrariam ſententiam tenui cum multis DD.quibus nunc addo Barbatium *lib.3 conſ.22.* Curtium *conſ.*154. & nouiſſimè ex neotericis in terminis caſus noſtri de crimine læſæ Maieſtatis, docet etiam hanc ſententiam doctus Barboſa *in collect.tom.4.p.2.cauſa 22.q.5.cap ſi quis laicus,n.2.* vbi *n.4.& 5.*probat *ſupradictum c.ſi quis laicus,*non facere contra nos, neque etiam *c.ſi quis ſacerdotum,11.q.1.* & concludit mordicus Clericum pro crimine læſæ Maieſtatis minimè degradandum eſſe. Et hoc etiam docuerat anteà Ignatius de Salzedo *in Practic.crim. Bernardi Diaz cap.119. littera C.*

RESOL. XVII. *An Clerici teneantur ſoluere collectam certam & inuariabilem impoſitam per ſtatutum ſuper aliqua bona,priuſquàm ad eos peruenìſſent?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Barboſa *in collect.tom.1.l.3.tit.49.c.4.n.5.* & ego ipſe cum multis aliis *in tract.1.p.1. de Immun Eccleſ. reſol.42.* nunc autem exiſtimo contrariam ſententiam eſſe etiam probabilem, quam tuentur DD.quos citat & ſequitur D.Carolus de Graſſis *de effect.cler. eff.3. à n.162.vſque ad n.176.* quibus ego addo doctiſſimum Iuriſconſultũ Hiſpanum Ioannem Bertran. de Gueuara *in propugnaculo libert.Eccleſ.Aſſer.1.§.6. n.27.*vbi ſic aſſerit:Nõ poteſt ſuſtineri opinio Bartoli, etiamſi onus impoſitũ ſit inuariabile, & certum,& in certa quantitate,quia collecta eſt onus, quod perſonis imponitur ſecundùm quantitatem poſſeſſionum & rerum, ita quòd collectæ ſint onera mixta; ex *leg.reſcripto, §. finali de muner. & honor.* & ita collecta quantum ad obligationem eſt onus perſonale, & quantum ad quantitatem eſt reale; ac proinde quando imponitur onus à ſtatuto ſuper rebus certum & inuariabile, id cenſetur fieri in fraudem Eccleſiaſticorum. Et ita eſt eadem ratio,ac ſi eſſet onus variabile & incertum, quidquid contradicant alij, diſtinguendo an onera certa & firma, & inuariabilia ſint; an verò incerta & variabilia.

Nec enim hæc diſtinctio admittenda eſt,quando per ſtatutum onus ſoluendum imponitur in futurum, aliter ſi fiat per ſpecialẽ contractũ Principis,vel contrahentium. Ita Gueuara, & ante illum Cardinalis Albanus *in tract.de Immun. Eccleſ.* qui omnino videndus eſt, & habetur *in tom.13. tractatuum,p.2.*Hoc etiam docet Alexander Peſantius *tract.de Immun.Eccleſ.diſp.7.*vbi ſic ait: Quando onera ſunt perpetua, & certa, & rebus impoſita, maior eſt difficulras. Sed ſi generalitati ſacrorum Canonum ſtandum ſit,idem dicendum eſt,quod de ſecundo caſu.Et ego,vt tutas reddã Principum & Magiſtratuum ſæcularium conſcientias, non poſſem tuta cõſcientia aliud ſuadere,quàm vt cùm talia onera imponenda, vel impoſita iam exigenda ſunt,non aliter fiat, quàm conſulto, & concedente Romano Põtifice.Sic Peſantius.Quæ omnia intelligenda ſunt, vt notat Graſſus *vbi ſup.* etiamſi bona patrimonialia clerici reperiantur in extimo deſcripta,nam nõ tranſeunt in clericos cum onere ſuo,licet tale onus eſſet reale,perpetuũ & durabile.

Ex his patet refellendum eſſe Ioannem Driedonem *de libert. Chriſtiana lib.2.c.3.* aſſerentem,quòd prædia omnia ſunt obligata pro tributis Reipublicæ impoſitis & imponendis,& cum hoc onere tranſire in Eccleſiam: ſed hæc opinio eſt falſa, & Theologo indigna.

RESOL. XVIII. *An Iudex Eccleſiaſticus poſſit præcipere Iudici ſæculari ſub pœna excommunicationis,quòd ſuperſedeat in executione contractus,donec decidatur,an ſit vſurarius necne?*

NEgatiuè reſpondet Ceuallos *in tract.de cognit. per viam viol.p.2.q.96.n.12.*Angelus *in leg.4.§. condemnatum.ff.de re iud.*Imola & Ripa *ibid.*& Rodericus Suarez *in leg.poſt rem iudicatam,ver.circa Iudicem,n.15.16.& 17. ff.de re iud.* & Barbatius *vol.2. conſ.45.n.10.* docentes, quòd licet exceptio vſuræ ſapiat ſpiritualitatem, tamen non poteſt opponi ad impediendam executionem inſtrumenti.

Sed ego contrariam ſentẽtiam teneo ex *c.lator, qui filij ſint legitimi.*& ideò pendẽte cauſa natalium coram Eccleſiaſtico,non poteſt ſæcularis Iudex in cauſa principali hereditatis procedere,vt rectè notat Coraſius *Miſcellan.lib.2.c.5.* & alij. Vnde in terminis noſtram ſententiam tenent DD. quos citat & ſequitur Guttierrez *de iuram.confirm.p.1.c.2.à n.* 11.vbi ſic aſſerit:His non obſtantibus,videtur non eſſe veram Angeli opinionẽ & ſequacium, & pòtiùs tenendum eſſe contrarium, imò quòd Iudex ſæcularis ſupradicto caſu, cõſtito ſibi de litis pendentia vertentis corã Eccleſiaſtico ſuper cauſam vſurariam eiuſdem contractus quem exequitur, maximè ſi à Iudice Eccleſiaſtico inhibeatur,ne vltrà procedat ſuper executionẽ ſub pœna excommunicationis,quouſque decidatur cauſa vſuraria, teneatur obedire,& debeat ſuperſedere in executione;quia cùm exceptio hęc ſit præiudicialis executioni;omnino non debet ſuper ea ampliùs procedi,quia aliàs iudicium Eccleſiaſticum redderetur illuſorium.Ita Guttierrez,& ante illũ Alexander *in leg.4.§.condemnatum,n.17.de re iud.* quidquid in contrarium aſſerat Ceuallos *vbi ſup.*cuius ſententiam omnino refellendam eſſe puto, ſi Iudex Eccleſiaſticus præueniret in cognitione vſuræ illius contractus, vt optimè notat Martha *de iuriſd. p.2.c.45.n.15.& 20.*cum aliis.

Notandum eſt etiam hìc obiter cum Barboſa *in collect.to.2.lib.4.tit.17.c.5.n.4.& 5.* & aliis penes ipſum,quòd Iudex Eccleſiaſticus,ad quem aliqua cauſa ſpiritualis remittitur, poteſt opponere exceptionem illam,præfigere terminum peremptorium, intra quem probare teneatur. Non poteſt tamen è conuerſo Iudex ſæcularis,qui v.g.de cauſa principali hereditatis cognoſcit, præfigere partibus terminum,intra quem cauſa incidens ſpiritualis terminetur coram Eccleſiaſtico, ad quem remittit; quia Iudici Eccleſiaſtico,qui in ſpiritualibus ſuperior eſt,legem imponere non poteſt.

RESOL.

RESOL. XIX. *An Iudex laicus poſſit exigere gabellas à colonis partiariis Religioſorum?*

AFfirmatiuè non pauci reſpondent, ſed mihi placet opinio Abbatis *lib.1. conſ. 9.n.2.verſ. ad ſecundum, & in c.ex parte el 1.num. 4. & 5.de decimis.* & aliorum quos adducit Menochius *lib. 2. de arbitr.caſ.562.n.46.* & ita hanc ſententiam docet nouiſſimè Tamburinus *de iure Abbatum tom.1.diſp.15. q.21.n.9.* vbi ſic aſſerit:Notandum quòd priuilegia hæc exemptionis à gabellis, datiis, &c. cùm ſint realia, tranſeunt ad colonos eorumdem Regularium, quia eorum bona & prædia priuilegiata ſunt,& exempta ab onere ſoluendi gabellas,& ſimilia.Ita ille.

Idem etiam docet ex neotericis Peirinus *ſuper priuileg.Minim.tom.1. Conſtit.2.Iulij II.§.33.n.142.* Et hoc patet ex Bulla Pij V.in qua Summus Pontifex eximit Fratres,Monachos, Moniales, ac alias Regulares perſonas,eorumque Monaſteria, Cœnobia, Conuentus, Eccleſias, Capellas, Oratoria, & alia loca,ac terras, poſſeſſiones, prædia, agros, & bona,necnon laboratores,colonos,arrendatarios, affictuarios, ac geſtores ſuorum negotiorum ab omnibus exactionibus, tam vrbanis, quàm ruſticis,necnon datiis,gabellis, pedagiis, vectigalibus, collectis,impoſitionibus, oneribus ordinariis, & extraordinariis,ac tam realibus, quàm perſonalibus,meris,& mixtis, etiam ſubſidio triennali, & augmento, ac focularibus, equorum taxis, militumque hoſpitiis,&c.tam impoſitis,quàm imponendis.Et hoc maximè procederet, quando colonus à principio fuiſſet pactitatus cum Eccleſia, quòd vellet etiam immunitatem conſequi pro parte ſibi competente, vt docet Marcabrunus *conſ.18.n.39.* & Menochius *vbi ſup.de arbitr. lib.2.caſ. 562.nu.56.* & alij.

Illud tamen in hac quæſtione concedi poteſt, dictos colonos Religioſorum teneri ſoluere gabellam ex fructibus collectis, ſi eoſdem deferant de loco ad locum, aut alienent;tunc enim ſunt bona laicorum,& non pertinent,neque indirectè, ad Eccleſiaſticos. Ita Filliucius *tom.1.tract.16.c.11. nu.302.*

Notandum eſt etiam hîc obiter à fortiori colonos, ſeu affictatores prædiorum Eccleſiaſticorum non teneri ſoluere gabellam vulgò dictam *di luxiuri*; quia quando dicti gabelloti taxant,& pretiant dictam gabellam,fructus non eſt ſeparatus à ſolo Eccleſiaſtico immuni à gabella;ergo. Et ideò Carolus de Graſſis *de effect.cleric.eff.3.n. 90.* ſic aſſerit : In facti contingentia in hac vrbe Panormi fuit deciſum pro emptoribus fructuum pendentium cuiuſdam viridarij Religionis Melitenſis contra gabellotos, qui prætendebant ius gabellæ ab ipſis emptoribus;& hoc quia fructus non erant ſeparati à ſolo tempore venditionis.Ita ille.

RESOL. XX. *An conſeruatores Religioſorum poſſint procedere contra eorum debitores laicos?*

NEgatiuè reſpondent Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol.p.2.q.20.num.16.* & Gutierrez *qq. pract.lib.3.q.9.n.8.* Cabedo *diuerſ.lib.3.c.18.n.4.* Fuſchus *de viſit.lib.2.c.23.n.5.* & alij;quia exactio debiti requirit ſtrepitum & figuram iudicij, & ſic non poteſt hæc cauſa agitari coram Iudicibus conſeruatoribus, quia non poſſunt habere tribunal erectum, ſecundùm deciſionem Concilij Tridentini,& ſic nullo modo poſſunt cognoſcere de cauſis ciuilibus;niſi aliter fuerit in litteris conſeruatoriis definitum.Hæc Ceuallos,qui contrariam ſententiam falſam putat.

Sed contrariam ſententiam docent Portel *in dubiis Regul.ver.Conſeruatores,n.7.* Rodriquez *qq.can. to.1.q.65.art.12.* Guido Papæ *q.18.nu.3.* & Ioannes de la Cruz *de ſtatu Relig.lib.2.c.10.dub.5.concl. 2.* vbi ſic aſſerit:Conſeruator Religioſorum poteſt procedere contra debitores ex cauſa ciuili, etiam laicos.Patet primò,quia *in c.fin. de offic.deleg.* conceditur his Conſeruatoribus poſſe cognoſcere de manifeſtis iniuriis,& violentiis; vbi iniuria non tantùm ſumitur pro contumelia,vel conuitio(quidquid dicat Guttierrez)ſed pro omni quod fit contra ius,& infert damnum Monaſterio.Ita ille,qui multas alias adducit rationes. Et ideò nouiſſimè hanc etiam ſententiam docet doctus Hieronymus Rodriquez *in compen.qq Regul.reſol.33.n.12.& 22.*

Notandum eſt etiam hîc obiter poſſe Regulares eligere Conſeruatorem, qui defendat ſua animalia,ſeu pecora damnum facientia in agris alienis,& hæc cauſa pertinet ad Conſeruatorem, & non ad Iudicem ſæcularem. Ita Portel *vbi ſup. n.9.* & Rodriquez *art.14.*

RESOL.XXI. *An tranſacto anno Epiſcopus ſit executor vltimarum voluntatum, etiam quoad legata non pia?*

AFfirmatiuam ſententiam docui *in tract.1.p.1.de imm. Eccl. reſol. 98.* ſed non placuit aliquibus, quod valdè miror; nam illam docet Gloſſa *in c.ſi heres, de teſtam.* & Doctores quos citat & ſequitur Barboſa *in collect.tom.1.lib.3.tit.26.c.6.n.12.& de poteſt.Epiſc.p.3.alleg. 82.n.15.* quibus ego addo Bonacinam *de contract.to.2 diſp.3.q.17. punct.8.§.10.nu.1.* & Molinam *de iuſtit.to.1.tract.2.diſp.250.n.5.* vbi ſic aſſerit:Dubitant Doctores, vtrùm etiam quando diſpoſitio non eſt ad pias cauſas, cura vt illa executioni mandetur, ad Epiſcopum & eius Vicarium pertineat,intentata etiam coram ipſis actione aduerſus executores, aut heredes ab eo,cui à teſtatore aliquid relictum eſt:licet autem quidam negent quando heres ac executor laicus eſt, eò quòd actio forum rei ſequatur; tamen multi alij contrarium affirmant.Ducuntur ea ratione, quoniam adimpletio voluntatis defuncti in ipſius defuncti bonum, Epiſcopis ex officio ſuo eſt commiſſa, etiam quando non eſt ad pias cauſas, vt ex multis iuribus oſtendit Panormitanus *in d. c.ſi heres,de teſtam.n.3.& in relect.c cùm eſſes, de teſtam.n.32.* quare in conſequentiam pertinet etiam ad Prælatum, quando aduerſus executorem aut heredem laicum intentatur actio, efficere vt ea via in defuncti bonum ipſius voluntas mandetur executioni.Atque hæc opinio,vt communior, & magis pia,placet.Ita Molina, & iterùm ego.

Vnde ex his infertur contra Ceuallos *tract. de cogn.per viam viol.p.2.q.21.n.8.* Caldas *de nomin. emphyt.q.19.n.56.* Bobadillam *in Polit.tom.1.li.2.c.17.n. 103.* & alios, ſupradictam opinionem eſſe veram,

etiamſi in teſtamento non adſint legata pia, ſed tantùm legata profana; & etiam quando Iudex ſecularis non eſſet remiſſior in adminiſtranda iuſtitia; vel non ſolùm quando Iudex Eccleſiaſticus ex officio vellet executores cõpellere ad legata perſoluenda, ſed etiam quando ad inſtantiam partis laicus cõueniretur ad legata non pia; vt patet ex Molina *vbi ſup.* & aliis DD. abſolutè, & ſine vlla diſtinctione noſtram ſententiam tenentibus.

RESOL. XXII. *An Clericus ſi conueniatur pro euictione conueniendus ſit coram Iudice Eccleſiaſtico?*

AD hanc quæſtionem ſic reſpondeo cum Tamburino *de iure Abbatum, tom.1.diſp.15.q.19.n.25.* vbi ſic aſſerit: Si Clericus, qui vendidit agrum, conueniatur pro euictione, debet conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico: ſi verò lis mota fuerit contra laicum, qui rem à clerico emit, & Clericus reſiſtat defenſioni emptoris; tunc non poteſt per Clericum cauſa trahi ad tribunal Eccleſiaſticum; quia agitur contra laicum, non contra Clericum, qui iudicio ſuo nomine non aſſiſtit, ſed nomine, & pro defenſione emptoris. Ita ille.

Sed præſentem quæſtionem fuſiùs tractant Ceuallos *de cognit. per viam viol. p.1.q.45.* & alij penes ipſum, quibus ego addo Molinam *de iuſt. to.2.tract. 2.diſp.380.n.55.* Io. de Heuia *in Curia Philippica p.1. §.5.n.20.* Martham *de iuriſd. p.4.cent.1.caſ.34.* Bobadillam *in Polit. to.1.lib.2.c.18.n.169.* Mendez à Caſtro *in Praxi Luſitana lib.3. c.5. §.1.* Caldas Pereira *de emp. c.31.n.84.* Girondam *de gabellis p.4.§.1. n.15.* & alios.

RESOL. XXIII. *An colonus laicus Religioſorum, pro eius portione colonica teneatur ſoluere decimas?*

SVprà dictum eſt de gabellis, nunc dicemus de decimis. Affirmatiuam ſententiam notat Tamburinus *de iure Abbatum, tom.1.diſp.15.q.18.n.32.* docere Rotam in vna Placentina 17. Decemb. 1584. coram Blanchetto, quam deciſionem refert & ſequitur Seraphinus *dec.127.n.2.* Idem dictum eſt ab eadem Rota in vna Pampilonen. 15. Decembris 1615. coram Coccino. Et ratio eſt, quia priuilegia exemptionis à ſolutione decimarum ſunt perſonalia, non autem realia. Ergo non tranſeunt ad colonos, vel arrendatarios.

Sed contrariam ſententiam ego teneo cum docto Iuriſconſulto Menochio *lib.1. conſ.276.n.8.* & multis aliis penes ipſum, quia dicta priuilegia cenſentur realia, & non perſonalia. Ergo tranſeunt ad colonos. Probatur maior: quia priuilegium conceſſum Eccleſiæ, Ciuitati, & aliis perſonis, quæ numquã moriuntur, reale cenſetur, vt docet Gloſſa *in leg. forma, § quamquam, ff. de cenſibus,* & alij. Ergo. Et ita nouiſſimè docet etiam hanc ſententiam Peirinus *in priuil. Minim. to.1.conſtit.2.Iulij II. §.31.n.132.* vbi ſic aſſerit: Nota quòd non ſolùm domus, & prædia noſtra ſunt exempta à ſolutione decimarum, ſed etiam coloni, qui cõducunt agros noſtros, ſiue conducant ad medietatem fructuum, & dicuntur coloni partiarij; ſiue vt quotannis certam partem fructuum nobis tribuant in omnem euentum, & reliquum ſibi acquirant; nam priuilegium eſt reale, & priuilegium reale iure cõmuni tranſit ad colonos. Ita ille, & alij penes ipſum.

Vide etiam Henriquez *lib.7.c.27.n.8. & in Gloſſa littera H.* vbi ponit eximium priuilegium de exemptione decimarum conceſſum Societati Ieſu à Gregor. XIII. quo etiam gaudet noſtra Religio; & addit quòd hæc cauſa fuit pluries agitata apud Eccleſiaſtica tribunalia Romæ, & in Hiſpania, & ſemper pronuntiatum fuit in fauorẽ Regularium, & colonorum. Aduertat tamen lector, quòd ſi in aliqua Prouincia Moniales, Regulares, & eorum coloni ſoluunt decimas, hoc forſitan eueniat, quia Epiſcopi obtinuerunt aliquod breue Pontificium reuocatorium dictorum priuilegiorũ. Vide Portel *in dub. Reg. ver. Decimæ, n.3.* & Fagundez *p.5.lib.2.c.4. n.3.* Vnde praxis vnius Regni non eſt extendenda ad alia Regna. Remanet igitur ſatis firmatum, colonos partiarios Religioſorum non teneri ſoluere decimas, vt ſuprà dictum eſt de gabellis.

RESOL. XXIV. *Vtrùm emphyteuta Eccleſiæ teneatur ad tributa?*

EGimus ſuprà de colonis, nunc dicendum eſt de emphyteuta. Sententiam affirmatiuam docent Auendagnus *de exec. man lib.2.c.14.n.33.* Valaſcus *de iure emphyt. q.17.n.11. & ſeq.* Carocius *de locato, q.25.n.34.35. & 43.* Rolandus *lib.4.conſ.61.n.14. & 15.* & alij. Et ratio eſt, quia cùm emphyteuta ſit ſæcularis, & obnoxius gabellis, & collectis, tenetur eas ſoluere, etiam pro re emphyteutica Eccleſiæ; nam mutata perſona, mutatur qualitas rei.

Sed contrariam ſententiam ego exiſtimo probabilem eſſe ex traditis per Doctores, quos citat & ſequitur ex Iuriſconſultis neotericis Hiſpanis doctus Felicianus de Solis *tract. de cenſ. to.2.in addit. lib.1.in præfat. n.1. & ſeq.* vbi aſſerit, ita ſæpiùs fuiſſe deciſum Compluti pro Collegio D. Ildefonſi, & pro Monialibus S. Claræ; & ita ait Rectorem Academiæ excommunicationis mucrone emphyteutica Collegij bona defendere, ac liberare à quacumque impoſitione, idque vidi frequentiſſimè obſeruatum, vt ait idem Felicianus *ibid. n.3. in fine.* Vide etiam circa præſentẽ quæſtionem conſilium ſecundum poſitum *in to.12. tractatuum fol.99.col.3.*

Sed hæc doctrina de emphyteuta non procedit in cenſuario, neque circa emphyteutam redimibilem. Si enim Eccleſia vel perſona priuilegiata domum, agrum, vel vineam concederet in cenſum emphyteuticum redimibilẽ, debitor cenſus, prædiique poſſeſſor nõ gauderet priuilegio; quoniam in hac forma conuentionis nullum dominium remaneret penes Eccleſiam, vel perſonam priuilegiatam, ſed ſolùm ius recipiendi penſionem annuam. Et ita docet Felicianus *vbi ſup. & tom.1.lib.1. cap.10.n.5. & 15.*

RESOL. XXV. *An negligentia Iudicis Eccleſiaſtici in adminiſtranda iuſtitia poſſit ſuppleri per Iudicem ſæcularem, vel è contrà?*

AFfirmatiuè reſpondent aliqui Iuriſconſulti, vt Guilielm. de Benedictis *in cap. Raynutius, ver. & vxorem, dec.2.n.31.* Igneus *in leg. neceſſarios, § non aliàs, n.603. ff. ad Syllanianum.* Caſſaneus *in conſuet. Burgun. rubr.*

rubr.1.§.5.nu.61.ver. vndecimò fallit, & Olibanus *de iure fiſci,c.13.n.31.* qui citat Couarruuiam, & alios, & adducit pro hac ſententia *c. filiis, vel nepotibus 16.q.7.*

Hæc ſententia eſt falſa,& prorſus reiicienda,& illam refellunt Peſantius *tract.de immun.Eccleſ. diſp.* 16.Bonacina *de legib.diſp.10.q.2. punct.1.§.1.num.12.* Azorius *p.1.lib.5.c.4.q.2.* Tamburinus *de iure Abbatum,tom.1.diſp.15.q.19.num.22.* Layman *in Theol. mor. lib.4.tract.9.c.4.nu.4.* Anguianus *de legib. to.1. lib.2. contr.17.nu.84.85.& 86.* & alij penes ipſos. Dicendum eſt igitur, quòd etiamſi Prælati fuerint negligentes in corrigendis Clericis, & cauſis huiuſmodi cognoſcendis, eorum negligentia non obſtante, non permittitur Iudicibus laicis de cauſis ad Eccleſiam pertinentibus poſſe iudicare. Et ratio eſt, quia Clerici ſunt exempti à laica poteſtate,& *in c.qualiter & quando,de iud. c ſi quis Clericum, c.placuit,c.Chriſtianus,c.licet ex ſuſcepto, & c.Clericum 11.q.1.* decernitur,& prohibetur, ne defectu iuſtitiæ trahantur ad iudicium ſæculare.

Sed è contrà,data negligentia Iudicis ſęcularis, poteſt Eccleſiaſticus procedere contra laicos in caſibus,in quibus aliàs non poſſet: Eccleſia enim in quolibet exceſſu notorio iudicare poteſt,quando Iudex ſæcularis eſt negligens; vt ſi requiſitus non exigat iuſtitiam.Imò poterit Iudex Eccleſiaſticus cenſuris compellere Iudicem ſæcularem, vt ſuo munere fungatur; nam ad commune bonum ſpectat, & ad pacem fidelium, vt ad Iudicem Eccleſiaſticum poſſit haberi recurſus,ſaltem eo titulo, vt peccata publica corrigantur. Et ita docent Doctores, quos ſequitur, & citat ad ſatietatem Barboſa *in collect.tom.1.lib.2.tit. 2.c.10.n.1.*

Reſtat modò reſpondere *ad c.filiis, vel nepotibus*, de quo nos plura diximus *reſol.14.tract.1.de immun.* Dico nunc breuiter, quòd ſolùm ibi ſtatuitur, vt Epiſcopo negligente, vel renuente, ad Regem cauſa deferatur, non vt ipſe Rex cauſam iudicet, ſed vt moneat reuerenter Superiorem: vel dicendum eſt hoc ius fuiſſe ſublatum ab Innocentio III. *in c.qualiter & quando,de iudiciis.*

RESOL. XXVI. *An Principes poſſint ſtatuere, ne beneficia Eccleſiaſtica exteris conferantur?*

REſpondeo negatiuè cum Tamburino *de iure Abbatum,tom.1.diſp.15.q.19. n.21.* & aliis *vbi inf.* & ſi in Regno Portugalliæ, Caſtellæ, Nauarræ, Aragoniæ,& in Regno Franciæ exteri non admittuntur ad beneficia, totum hoc procedit ex conſenſu,& priuilegiis Summorum Pontificum multis Regibus conceſſis; vt notat Barboſa *in collect. to.1.lib.2.tit.5.c.4.n.7.& ſeq.* & Reginaldus *in praxi, tom.2.lib.30.tract.3.c.11.n.160.*

Ex his ſequitur, vt optimè docet & aduertit Alexander Peſantius *tract. de immun. Eccleſ.diſp.17.* Bonacina *de leg.diſp.10.q.2.punct.1.§.1.n.13.* & Azorius *p.1.lib.5.c.14.q.3.* non eſſe liberum Magiſtratibus & Iudicibus ſæcularibus litteras Pontificias reiicere,quarum auctoritate beneficia exteris cõferantur, ſed licitum erit opponere de ſurreptione talium litterarum apud Iudicem Eccleſiaſticũ. Imò ſi in litteris exprimatur derogatio iuris patronatus,licitum eſt appellare ad Summum Pontificem, & ſupplices libellos offerre;& interim litterarum Apoſtolicarum executionem impedire, modò id efficiant operâ Iudicum Eccleſiaſticorum, & ſupplicationem coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur.Nam ſententia communis eſt, poſſe Romanum Pontificem iuri patronatus laicorum derogare,ſi velit;ac proinde ſi velit,non inferre iniuriam,neque vim laicis,quia vtitur iure ſuo;& ſolùm id ius adimit laico, quod habuit ab Eccleſia, non adempto ſibi reuocandi iure. Vnde quando Papa,non obſtante ſupplicatione, & appellatione Principum,expreſſè iuri patronatus derogaret,debent profani Iudices obedire; etiamſi Principes nollent, & non obſtantibus eorum legibus.

RESOL. XXVII. *An Principes habeant ius conuocandi Epiſcopos propter aliquod Reipublicæ negotium, vel bonum ipſarum Eccleſiarum?*

REſpondent aliqui affirmatiuè;nam Rex ratione ſui muneris & dignitatis eſt tutor,curator, cuſtos,defenſor, & Iudex Eccleſiarum ſui Regni; & propterea ius habet conuocandi Præſules, & ceteros Eccleſiaſticos viros, vt communi Eccleſiarum ſaluti proſpiciant.

Sed hanc ſententiam,& meritò,impugnat Azorius *p.1.lib.5.c.14. q. vlt.* Bonacina *de leg. diſp.10.q.2. punct.1.§.1.num.14.* & Alexander Peſantius *tract.de immun.Eccleſ. diſp. 21.* vbi ſic aſſerit:Dico Reges & Principes ſæculares ratione ſui muneris & officij non habere ius conuocandi Epiſcopos,& eis præcipiendi,vt hoc vel illud faciant,quia de iure diuino ſunt exempti à Principum ſæcularium iuriſdictione.Poſſunt tamen Reges pro negotiis Reipublicæ communibus rogare Epiſcopos, eoſque vocare, vt ad ſe veniant, non tamquam Epiſcopos, ſed tamquam proceres, quia opus illis habeant, non tamen præcipiendo, & multò minùs ſub minis & pœnis.Ita ille.Nec obſtat, Reges ab aliquibus Iuriſconſultis vocari Patronos In Cathedralibus Eccleſiis;nomen enim *Patroni* ab ipſis vſurpatur pro defenſoribus, & protectoribus Eccleſiarum;non tamen hinc licet inferre,ipſis poteſtatem auctoritatiuè conuocandi Eccleſiaſticos cõmunicatam fuiſſe. Vide etiam nouiſſimè Bonacinam *to.3.diſp.1.q.16.ſect.1.punct.5. num.13.*

Vnde ex his infertur,quàm malè aſſerant aliqui, poſſe Reges expellere à Regno Epiſcopos inobedientes mandatis Regiis.Sed contra hanc ſententiam nos fuſiùs diximus *in tract.1.p.1. de immun. Eccleſ.ref.17.* nunc tantùm adducam verba Ioannis de Heuia *in Curia Philippica p.3.§.3.num.30.* vbi ſic ait: *Aũque parece que el Clerigo que turba la Republica y paz, puede ſer echado del Reyno,por el Rey y ſu Cõſejo por eſtar à ſu quenta el procurar eſta paz, eſto es peligroſo, y no ſe admite ſegun Gregorio Lopez.* Sed hoc eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, non ſolùm Theologi, ſed etiam ipſimet Reges ore proprio confeſſi ſunt.

Audiant igitur Neoterici Iuriſconſulti Concordatum Reginæ D.Eleonoræ, quod affert doctus Iuriſconſultus Hiſpanus Ioannes Dionyſius Portocarrero *in alleg.pro iuriſdict.DD. Inquiſ cũ Miniſtris Regiis,folio mihi 61.* vbi ſic aſſerit: *Abyſſus abyſſum inuocat.Llegaron a declarar al Inquiſidor por banido,y mãdarlo*

darlo ſalir del Reyno,y ocupar las temporalidades,como ſi por ſemejante procedimiento no ſe incurrieſſen en las penas y cenſuras de la Bulla in Cœna Domini cap.17.Ni podian ignorar la Concordia de la Señora Reyna Doña Leonora,donde ſe dize. Super eo verò, quod conqueritur, quòd perſonæ Eccleſiaſticæ eiiciantur, ſeu banniantur à Regno,concordatum eſt,*quòd illud ſi vmquam factum eſt, malè factum eſt, cùm euidenter ſit contra libertatem Eccleſiaſticam*; & eſt concordatum, quòd Dominus Rex declaret, quòd in poſterum numquam fiat.

Hæc ſunt verba Concordiæ.In quibus, amice lector,audiſti ex ore Regis quòd eiicere Eccleſiaſticos viros è Regno,eſt euidenter contra libertatem Eccleſiaſticam.Sed faxit Deus,vt non ſint aliqui contrarium Regibus conſulentes: at væ væ illis. Vnde non eſt audiendus nouiſſimè Salgado *de Protect.reg.tom.1.p.2.c.2.à n.273.vſque ad n.* 280.

RESOL. XXVIII. *An miniſter laicus poſſit ſpoliare Clericum armis prohibitis?*

AFfirmatiuã ſententiam docent Naldus *in ſum. ver.Clericus,nu.*23. Caballus *cent.1. caſ.9.nu.*13. Ignatius Salzedo *in Pract. Crim.c.*66. §. *quamuis ab hac opinione.*Villadiego *in Polit.*§.20.*n.* 66. vide etiã Peguera *deciſ.*56.*n.*14.15.*&* 17.Afflictum *in Pralud. Conſtit.Neapol.q.*7.*n.*2.Pereira *tract.de manu Regia,in Concordatis Ioannis I.art.*15.*n.*118. & alios quos citaui *in tract.*1. *p.* 1. *de immunit.reſol.* 9. & citat doctus Rodericus Acugna Archiepiſcopus Bracharenſis *in comment.ad Decretum Gratiani p.*1.*diſt.*31.*c.*8. *nu.*2.

Sed ibi meritò contrariam ſententiam tenui,& nunc teneo cum Suarez *in deciſ.fidei lib.*4.*q.*34.*n.*14. etiamſi armorum vſus tamquam Reipublicæ pernicioſus ita prohibitus ſit,vt neque domi retinere conceſſum ſit;quidquid in hoc cùm Vaſquez diſſentiat Layman *in Theol.mor.lib.*4.*tract.*9.*c.*4. *nu.*7. Et ratio eſt, quia armorum ſpoliatio & amiſſio violentiam continet, & rationem pœnæ habet, quam ſæcularis Iudex propria auctoritate,& ſine vlla expreſſa, aut tacita commiſſione in Clericos exercere non poteſt.Ergo,&c.

Vnde ex his infertur contra Ortiz *in ſum.c.*4.*n.* 9.Proſperum Rendellam *tract.de Paſcuis, p.*1. *c.* 13. Villadiegum *in polit.c.*5.§.20. *nu.* 84. *&* 86. Bobadillam *vbi inf.nu.*119.Azeuedum *Recopil. lib.* 7.*tit.*8. *leg.*3.*in fine.*Ioan.de Heuia *in Curia Philip.p.*3. §.3.*n.* 11.& alios, non poſſe Iudicè laicum ſpoliare Clericum exercentem venationem, aut piſcationem prohibitam auibus,vel canibus,vel aliis inſtrumẽtis; & ideò etiam non eſt audiendus Bobadilla *in polit.to.*1.*lib.*2.*c.*18.*nu.*121.vbi, ſed malè,aſſerit,poſſe miniſtros laicalis iurisdictionis tollere à Clericis veſtes prohibitas deferentibus ex aliqua Pragmatica Regis.Neque eſt audiendus Naldus *vbi ſup.in ſum.verb.Clericus,n.*23.non benè aſſerens poſſe miniſtrum ſæcularem auferre annonam à Clericis. Nam hæc omnia habent rationem pœnæ, quam non poteſt laicus in Clericum exercere;vt ego ipſe ſatis probaui *in d.tract.*1.*p.*1.*de Immun.Eccleſ.reſol.*15.

Nota hîc obiter,quòd Tamburinus *de iure Abbatum,to.*1.*diſp.*15.*q.*19.*n.*30. docet,quòd Iudex Eccleſiaſticus non tenetur punire Clericos pœnis ſtatutis à lege laicorum; quod etiam notauit Bonacina *de legib.q.*2.*diſp.*10.*punct.*1.§.1.*n.*29.Ignatius Salzedus *in pract.crim.c.*56.§.3.*mimmè.* & nos alibi.

RESOL.XXIX. *An Clericus poſſit ſe ſubmittere iuriſdictioni Regali quoad bona patrimonialia?*

HOc cogitandum relinquit Azeuedus *Recop. lib.*4.*tit.*1. *leg.*11.*n.*16. Sed tu abſolutè, & ſine vlla hæſitatione negatiuam ſententiam tene; nam bona patrimonialia Clericorum gaudent priuilegio exemptionis, vt latè probat Barboſa *in collect.tom.*1. *lib.*3. *tit.* 49.*c* 4.*num.* 3. & Layman *in Theol. mor. lib.*4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.*9. & ego *in tract.de Parlamento, reſol.* 22. Sed Clerici non poſſunt exemptioni priuilegij renuntiare, vt ego ipſe ſatis probaui *tract.*1.*p.* 1. *de immun. Eccleſ. reſol.*3. Ergo,&c.

RESOL. XXX. *An Clericus, qui commiſit crimen læſæ Maieſtatis,ſit puniendus à Iudice ſæculari?*

AFfirmatiuè reſpondent aliqui Iuriſconſulti, vnde Ioannes de Heuia *in Curia Philip.p.*3 §. 2.*n.*23.ſic aſſerit:*El Clerigo conſpirando contra el Rey,ò contra el Reyno excitando tumultos,y moviendo gente armada contra ſu perſona ò eſtado, puede ſer caſtigo por el Iuez ſecular,ſin que proceda actual degradacion ni entrego hecho del por el Eccleſiaſtico ; y aſſi ſe ha praticado en diuerſos Reynos,como lo affirma y dize Paris de Puteo, y lo tiene Guillermo Benedicto,y dize ſer commun propoſito.* Ita Heuia.

Sed ego hanc ſententiam ex declaratione Clem. VIII. ſatis impugnaui *in tract.*1.*p.*1. *de immun.Eccleſ. reſol.*19. vbi plures Doctores adduxi, quibus nunc addo Salzedum *in pract. crim. Bernard. Diaz.c.*119. *littera B.*Azorium *p.*1.*lib.*5.*c.*13.*q.*8.*in fine.*Duardum *in Bull.Cœnæ lib.*2.*can.*15.*q.*11.*nu* 31.Maynardum *de priuil.Eccleſ.p.*2.*art.*17.*nu.*6.& Tamburinum *de iure Abbatum,tom.*1.*diſp.*15.*n.*16.

Sed non grauabor hîc apponere quod notat Antonius Bouius *in reſp.contra N. par.*4.*arg.*10.*fol. mihi* 75. vbi ſic ait:*Nel* 1520. *fù fatta in Spagna vna congiura contra l'Imperatore Carlo V. è la Regina ſua madre, nella quale erano molti Eccleſiaſtici. L'Imperatore, & la Regina mandorno fuori vna Pramatica in Bormez, la quale riferiſce il Molina de Hiſp. Primog.lib.* 4.*cap.*11.*che ſi procedeſſe contra à icongiurati,ma le perſone Eccleſiaſtice remiſero à ſuoi Prelati, & al Papa. In Inghilterra riferiſce il Cardinal Polo lib.* 3. *de immun. Eccleſiæ, che vn certo Sacerdote ſolleuò il Regno contro Henrico VII.onde ne ſeguì guerra è morte di migliaia di perſone.è pure ſe ben caſtigò gli altri complici, conſigno queſto Sacerdote de caſtigare à ſuoi Giudici Eccleſiaſtici.E ſe qualche Re per offeſa Maeſtà,ò ſotto tal proteſto hà poſto mano ne Sacerdoti è Prelati di Santa Chieſa,hà fatto quello che non potea, è non douea è gliem' è ſtato dato da Dio il caſtigo con infelice morte, & eſtinſione della caſa ſua.* Ita Bouius.

RESOL. XXXI. *An Clericus ſuccedens in bonis laici, ſit propter illa bona vocandus in iudicium coram Iudice laico,ante quem cauſa incepta iam erat?*

AFfirmatiuam ſententiam docent Doctores, quos citaui *in tract.*1.*p.*1.*de imm. Eccleſ reſol.* 24. Sed ibi adduxi alios negatiuam opinionẽ docentes, quibus nunc addo Alterium *de cenſ. tom.* 1.*lib.* 5.*diſp.*16.*c.*1.*col.* 12. *&* *ſeq. caſ.* 3. Bonacinam *in Bull. Can.*

Cæn.to 3 diſp.1.q.16.punct.5.n.18. Tamburinũ *de iure Abbatum,to.1.diſp 15.q.19.n.27.* vbi etiam *n.28.& 29.* notat quòd Clericus, qui coram Iudice laico recepit depoſitum, non poteſt à laico Iudice ad illud reddendum cogi; & Clericus citatus coram laico, ſi putans ſua intereſſe compareat, non tenetur ſtare ſententiæ à Iudice laico latæ. Et hæc omnia nouiſſimè me ipſum citans tenet Paulus Squillante *de priuil.Cler.c.7.dub.3.n.58.75.& 82.*

Notandum eſt tamen hîc à fortiori non eſſe tenendam opinionem Gabrielis Pereira *tr.de manu Regia,in concordatis Regis Alfonſi III.art.4.num.38.* Barboſæ *in leg.ſi quis poſteaquam.ff.de iudicijs, n.203.* & aliorum, aſſerentium de iure eſſe, vt laicus effectus Clericus in ciuilibus reſpondeat in iudicio, vbi priùs citatus eſt. Sed tu tene contrariam ſententiam cum Martha *de iurisd.cent.1.caſ.34.n.14.*

Resol.XXXII. *An ad Iudicem laicum ſpectet cognitio, ſi captus à ſatellitibus affirmet ſe fuiſſe captum in loco ſacro, illis tamen negantibus?*

NOn ſpectare ad Iudicem laicum, ſed ad Eccleſiaſticum, docet Peregrinus *tract de immun. Eccleſ.c.13.n.18.* & Marius Italia *de immun.lib.1.c.6. §.2.n.100.& 101.* quia ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat cognoſcere principales cauſas immunitatis: ergo & alia ad eaſdem cõcernentia cognoſcere debet, cùm acceſſorium naturam principalis ſequatur, *c.acceſſorium,de reg.iur.in 6.* Deinde *in c.ſi Iudex,de ſent.excom.in 6.* deciditur, quòd ſi reus captus à Iudice laico dicit ſe eſſe Clericum, huius rei cognitionem ad iudicem Eccleſiaſticum ſpectare, vt nos latè ſæpiùs ſuprà probauimus, quia de re Eccleſiaſtica & ſpirituali tractatur. Ergo, &c.

Nec valet dicere, quòd malefactor eſt in poſſeſſione Iudicis laici, & melior eſt cõditio poſſidentis. Nam reſpondeo quòd in caſu *d.c.ſi Iudex*, etiam reus erat in manibus iuſtitiæ laicalis, & tamen deciditur eius cognitionem ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectare, vti omnino in caſu noſtro etiam determinandum eſt.

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd Decianus *in tract.crim.to 2.lib.6.c.29 n.10.* ex multis DD. aſſerit, credendum non eſſe Birroariis in hoc caſu, cùm agatur de graui præiudicio tertij; tamen prudens Iudex Eccleſiaſticus in tali caſu conſiderabit circumſtantias, quas notat peregrinus *vbi ſup.n.16.*

Resol. XXXIII. *An Nouitius ob delictum ab eo ante Religionis ingreſſum commiſſum ſit à Iudice laico puniendus, etiamſi hoc in fraudem fecerit?*

HAnc quæſtionem ex Neotericis latè tractat Bartholomæus de Vecchis *in Praxi Nouitiorum,diſp.12.per tot.* vbi *n.11.* ſic aſſerit: In eo caſu in quo ingreſſus in Religionẽ factus fuit cum fraude, licet talis criminoſus iuxta Sixti V. conſtitutionem omnibus habitibus Religionis ſpoliari, puniríque debeat à Iudice ſæculari, ac ſi Religionem ingreſſus non eſſet: attamen quia hanc conſtitutionem in hac parte moderatus fuit Clem.VIII. ingreſſus Religionis dicitur validior ad hoc, vt Nouitius priuilegio fori gaudeat inſtar clerici, qui ſtatum clericalem cum fraude aſſumpſit. Et ideò quemadmodum hic clericus puniri nequit à Iudice ſæculari corporaliter, ſed ſolùm in pecũnia, & bonis, ita vt idem Iudex ſæcularis ſit Iudex tantùm cauſæ, non autem perſonæ, vt docẽt communiter Iuriſtæ. Ita eodem prorſus modo, Nouitius in hoc euentu ad ſummum puniri poteſt à Iudice ſęculari in pecunia, & bonis, non autẽ in corpore.

Dixi, *ad ſummum*, quia eſt etiam ſatis probabile, nequaquam poſſe puniri Nouitium in pecunia, & bonis à Iudice ſæculari, etiamſi cum fraude veniat ad Religionem, prout latè docteque probat Martha *de iuriſ.p.4.cent.2.caſ.121.à n.22.vſque ad fin.* qui in ingrediente Religionem non admittit præfatam diſtinctionem, an ſcilicet ſit cum fraude ingreſſus, nécne; ſed ſuſtinet cognoſci iudicatíque debere in omni euentu, per Iudicem Eccleſiaſticum. Ita etiam obſeruari debet, quidquid in contrarium doceat Bonacina *de leg.diſp.10.q.2.punct.1. §.1.n.6.* qui citat Molinam.

Resol. XXXIV. *An Nouitius habitu Religionis dimiſſo poſſit à Iudice ſæculari puniri ob delictum tempore Nouitiatus commiſſum?*

MOlina Theologus *de iuſt.to.4.tract.3. diſp.49. n.24.* affirmatiuã ſententiam docet, & idem dicendũ eſſe de Religioſis emiſſis à Societate Ieſu teſtatur, ſic enim ait: Quando eiuſmodi verè Religioſi noſtræ Societatis nõ profeſſi delicta committerent, ob quæ digni eſſent pœnâ graui, iudicarenturq; Societate indigni, integrum eſt Superioribus iuxta noſtræ Societatis priuilegia, in meliorem eiuſdem Societatis conſeruationem, eos è Societate dimittere, vota illis relaxando; & tunc Iudices tribunalis ſæcularis, ad quos pertinere inciperent, punire eos poſſe puto iuxta delicta (dum erant Religioſi) commiſſa. Ita Molina. Et hanc ſententiam de Nouitiis loquens, tenet etiam Ioannes de Henia *in Curia Philipp.p.3.§.1.n.12.* qui citat Bobadillam, & nouiſſimè Bartholomæus de Vecchis *in praxi Nouitiorum,diſp.11.n.6.* ſic aſſerens: Si è monaſterio diſcedat Nouitius, recuſans ob delictum commiſſum iudicio Prælati ſe ſubiicere, puniri poteſt à Iudice ſæculari, quia in eo caſu non habetur pro Religioſo; quod intelligendum eſt, dummodo Nouitius nullo ordine inſignitus ſit. Ita ille, & aliqui Iuriſconſulti; quibus omnibus accedit nouiſſimè Peregrinus *in comment.ad noſtras conſtit.p.2.c.5.littera R.§.1.*

Sed tu prorſus negatiuã ſententiam tene, quam tuetur Bonacina *de leg.diſp.10.q.2.punct.1.§.2.n.5.* qui citat Sayrum, Abbatem, Clarum, & alios. Et idem etiam docet nouiſſimè Paulus Layman *in Theol.mor.lib.4.tract 9.c.8.n.5.* vbi ſic ait: Eccleſiaſticæ perſonæ, quæ ſtatum mutabilẽ habent, quem ferme arbitratu ſuo abiicere poſſunt, eo depoſito clericalibus priuilegiis ſpoliantur, vt Clerici in minoribus conſtituti, & Religionũ Nouitij. Præterquam quòd ob crimina in ſtatu Eccleſiaſtico commiſſa, poſt eius mutationẽ non à ſæculari, ſed Eccleſiaſtico magiſtratu conueniri, ac puniri debeant, quia tempus delicti inſpiciendũ eſt. Sic ille. Et ita in Concilio Neapolitano, teſte Grammatico *dec.10.n.3.* deciſum fuit circa delictum cuiuſdam

dam Clerici, qui statu Clericali dimisso vxorem duxerat.

Dicendum est igitur, Nouitium postquam Religionem deseruit, non posse puniri à Iudice laico propter delictum perpetratum tempore Nouitiatus; & idem contra Molinam dicendum est de Religiosis emissis ex Societate Iesu, si vxorem ducant, vel liberi in sæculo maneant; nam illos non posse iudicari à potestate laica propter delicta in Religione perpetrata existimo.

Notandum est etiam hîc obiter contra Suarez *de Relig. to. 3. lib. 5. c. 16. nu.* 8. non posse Nouitium cogi à Prælato Religionis ad luendam pœnam delicto suo condignam, etiam si re integra, id est, ante cœptum iudicium discedere vellet à Religione. Et ita docet Bartholomæus de Vecchis *vbi sup. in Praxi Nouit. disp.* 11. *num.* 5. & alij.

RESOL. XXXV. *An Clerici confugientes ad Ecclesiam gaudeant immunitate?*

CONtra aliquos affirmatiuam sententiam docui *in tract. de immun. Eccles. p.* 1. *Resol.* 24. cum multis DD. quibus nunc addo Layman *in Theol. Mor. lib.* 4. *tr.* 9. *c.* 3. *n.* 13. Barbosam *in collect. to.* 1. *lib.* 3. *tit.* 49. *c.* 6. *n.* 14. & Lotterium *de benef. tom.* 1. *lib.* 1. *q.* 13. *nu.* 113. & ita determinatum fuisse à Sacra Cardinalium Congregatione tam Concilij Tridentini interpretum, quàm Episcoporum, & Regularium inuenio; fuit enim Neocastri quidam Clericus in minoribus constitutus, qui in anno 1618. ob patratum homicidium ad Ecclesiam confugerat, & cùm fuerit à Vicario Generali inde extractus, fuit dubitatum, an hoc legitimè fecerit? Vicarius asserebat quòd sic, fultus auctoritate Abbatis, & aliorum; sed Episcopus Petrus Franciscus Montorius de hac re Sacram Cardinalium Congregationem consuluit, quæ sic consulta respondit per Illustrissimum Cardinalem Iustinianum.

Molto Illustre, è Reuerendißimo Signore come fratello. Hò riceuuto vna lettera di V. S. delli 11. *del passato, è per risposta glidico, che nella Congregatione del Concilio è stata seguitata l'opinione contra l' Abbate, che l'Ecclesiastici godano l'Immunità delle Chiese, perche il priuilegio è dato alla Chiesa, è cosi seguita à tenere la Congregatione de Vescoui. Io poi sono al solito suo, è le prego ogni vero contento, di Roma li* 10. *di Agosto* 1618. *come fratello affettionatißimo il Cardinal Giustiniano.* Non est igitur ampliùs de hac quæstione dubitandum.

RESOL. XXXVI. *An qui cum ipso satellite per vim intrat in Ecclesiam, gaudeat ipsius immunitate?*

AFfirmatiuam sententiam docui *in p.* 1. *tract.* 1. *de immun. Resol.* 13. Sed aliqui Iurisconsulti insurrexerunt aduersum me dicentes, supradictũ reum non gaudere prorsus immunitate, quia Ecclesia non recipit eum liberum, sed captum: ergo. Sed respondeo, quòd Canones loquuntur absolutè, nempe confugientes ad Ecclesiam debere immunitate gaudere: & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Et ita in terminis determinat hunc casum Marius Italia *de immun. Eccles. l.* 1. *c.* 6. §. 2. *nu.* 70. & ita etiam fuisse determinatum his diebus elapsis in Curia Episcopali Agrigentina, stante voto à me subscripto, & à RR. PP. Iosepho de Augustino, Francisco del Bene, & Francisco Bardi Societatis Iesu, viris doctissimis & amicissimis; vnde non sunt audiendi in hoc Peguera *decis.* 251. Gamma *decis.* 141. Ambrosinus *de immun. c.* 10. *num.* 10. cum aliis Iurisconsultis penes ipsos.

RESOL. XXXVII. *An frangentes carceres & inde ad Ecclesiam confugientes, gaudeant immunitate?*

NEgatiuè respondent Petrus de Gregorio *in Syntagm. iuris, l.* 33. *c.* 22. *n.* 2. & alij. Sed quia hoc delictum non est in Bulla exceptuatum, affirmatiuam sententiã tenẽdam esse existimo, quam tuentur Doctores, quos citat & sequitur Barbosa *in collect. to.* 1. *lib.* 3. *tit.* 49. *c.* 6. *n.* 11. & ita dicendum esse puto contra Megalam *in* 3. *p. lib.* 4. *c.* 2. *q.* 1. *nu.* 33. de condemnato ad triremes, & inde ad Ecclesiam confugiente; nam vt dixi *in tract.* 1. *de immun. p.* 1. *Resol.* 19. supradictus reus gaudebit immunitate.

Notandum est etiam hîc obiter, carceratum à Custode relaxatum sub fide, seu iuramento de redeundo, si non rediens ad Ecclesiam confugerit, gaudere eius immunitate; etiamsi carceratio sit iusta. Ita Farinacius *de immun. c.* 14. *nu.* 200. contra aliquos sentientes gaudere, quãdo carceratio esset iniusta, secus autem si iusta, & non adesset mortis periculum. Sed tu absolutè tene affirmatiuam sententiam; quidquid in contrarium asserat Peregrin. *tract. de immun. c.* 3. *n.* 10. & alij penes ipsum.

RESOL. XXXVIII. *An Episcopo debeat certò constare de delicto in Bulla exceptuato, antequam tradat reum Curiæ sæculari?*

HIc casus frequenter solet accidere, & negatiuam sententiam docent ministri laicalis iurisdictionis, asserunt enim sufficere tantùm coniecturas, & præsumptiones in tali casu; quia ad probandum id, quod in iudicio incidenter, & secundariò, & per modum causæ deducitur, quęuis probatio etiam leuis, & præsumptiua, dicitur sufficiens. Et ita hanc sententiam in eorum fauorem docet ex nostris Pater Peregrinus *tract. de immun. Eccles. c.* 3. *num.* 3. *& seq.*

Sed ego contrariam sententiam teneo cum Bonacina *tract. de legib. disp.* 3. *q.* 7. §. 7. *n.* 3. *&* 4. Farinac. *in Appen. de immun. Eccles. c.* 22. *n.* 373. *&* 374. Ambrosino *tract. de immun. Eccles. c.* 11. *nu.* 4. & Mario Italia *eod. tract. lib.* 1. *c.* 6. §. 1. *n.* 80. *& seq.* Primò, quia Pontifex in Bulla asserit, vt verè constet de delicto: sed quando delictum cognoscitur per coniecturas, & præsumptiones, non dicitur verè cognosci. Ergo. Secundò, quando lex requirit probationem, intelligenda est de vera, & non præsumptiua; nam si hoc vltimum requireret, illud exprimeret, vt patet *in c. pro humani, de homicidio in* 6. *& in leg. non omnes,* §. *à barbaris, ff. de re militari.* Ceteras rationes vide apud DD. citatos, & ita hanc sententiam ego consului his diebus in facti contingentia: nec aliter sentiendum est.

Notandũ est etiam hîc obiter, quòd si sententia Episcopi lata sit in fauorem rei, quod gaudeat immunitate, non potest Iudex sæcularis de tali sententia appellare. Et ita sentit Peregrinus *de immun.*

c. 16.

*c.16.num.33.*sed Farinacius etiam *de immunit. ca.22. nu.372.*cum Gambacurta *de immun.lib.6. cap.17.nu.3.* contrarium docet.

RESOL. XXXIX. *Quis homicidium commisit in scalis Ecclesiæ, & postea inuentus in Ecclesia, quæritur an gaudeat immunitate?*

HIc casus olim accidit, & de illo interrogatus affirmatiuam sententiam docui, quam tuetur Megala *in 3.p.c.2.q.1.num.17.* Peregrinus *tract.de immun.Eccles.c.6. nu.32.* & vir doctus Aloysius Riccius *p.3.dec.250.per totam*; quidquid in contrarium ante Bullam Gregorianam dixerit Angelus de Castro, & Decianus, quos citat, & reprobat Peregrinus *vbi suprà*; & ratio est manifesta, in illis verbis Bullæ ibi, *Mutilantes, vel occidentes in Ecclesiis, seu Cœmeteriis.* Ergo qui mutilat, vel occidit extra Ecclesiam, vel Cœmeteria, gaudebit immunitate.

Dicendum est igitur, quòd occidentes, vel mutilantes in aliis locis, qui hac immunitate gaudent, ab illa non excipiuntur, sicut excipiuntur occidentes, vel mutilantes in Ecclesiis, vel Cœmeteriis. Ex quibus patet, quòd si quis occideret aliquem in atrio, seu portili, & super tectum, vel ostium Ecclesiæ, gauderet immunitate, si post delictum in aliqua Ecclesia se abscondat, quia sic aliquem occidens, non occidit in Ecclesia, sed in locis extra Ecclesiam, licet, vt obseruat Villalobos *in summa tom.2.tract.39. difficul.3.* Fagundez *præcept.2.lib.2. cap.4.* & alij, communiter, eadem immunitate gaudeant.

RESOL. XL. *De quibusdam Epistolis Clemen. VIII. contra debitores fugitiuos, bannitos, fures, &c. circa immunitatem Ecclesiarum.*

HAs Epistolas inuenies apud Farinacium, & Peregrinum *vbi infrà*, & circa illarum intelligentiam magna dissensio olim orta fuit inter Regulares cuiusdam Monasterij: dico igitur Marium Italiam *de immun.Eccles.lib.1.c.5.§.8. nu. 1. & seq.* docere, Pontificem per dictas Epistolas in casibus *ibidem* numeratis derogare constitutione Gregorij XIV.

Sed hæc opinio est falsa, & illam refellunt Farinacius *de immun.c.22.n.250.* & Peregrinus etiam *de immun.c.11.num.14.* nam Summus Pontifex in dictis Epistolis prohibuit tantũ Prælatis, ne illas personas facinorosas diu in eorum Ecclesiis, & Monasteriis detinerent, non autem quòd nõ gauderent immunitate; & ideò licet supradictis reis receptaculum prohibeatur, non autem priuantur Ecclesiastica immunitate, si de facto receptentur; nam, vt dictum est, Clem. VIII. in dictis Epistolis non excepit alios casus, vltra exceptuatos per Gregor. XIV.

Adde, & est valdè notandũ, quòd dictæ Epistolæ missæ fuerunt ad Archiepiscopum Bononiẽsem, & Archiepiscopum Neapolitanum; ergo solùm ibi obligant; vnde etiamsi publicatæ sint in aliis locis, & Prouincijs, minimè obligabunt, quia non obligant vltra intentionem legislatoris; si enim Summus Pontifex habuisset intentionem per illas, omnes obligare, Romæ publicare fecisset. Vnde Prælati Ecclesiarum, qui data opera in suis Monasteriis detinent personas facinorosas, numeratas in dictis Epistolis, puniri possunt tantùm Bononiæ, & Neapoli, secus autem in Sicilia, vel in aliis locis; & sic olim ego interrogatus respondi cum Peregrino *vbi suprà n.12. & 20.* & aliis.

RESOL. XLI. *An Clerici transgressores legum possint puniri à Iudice laico pœna pecuniaria à lege constituta?*

AFfirmatiuam sententiam docent aliqui Iurisconsulti, vt Rebuffus *tom.2. constit. Gall. tit. de mercat. min. vend. in rubr. glossa 13. num.1.* & alij quos citat, & sequitur Camillus Borrellus *in summa decis. tit.43.de foro compet. num. 34. & 35.* quibus ego addo Villadiegum *in instit. polit. cap.5.§. 20.num.66.* vbi sic asserit, agens de Iudice sæculari: *Puede quitar a los Clerigos las armas defensiuas, aunque sean las permetidas à los legos, sin que pueda el Iuez Ecclesiastico apremiar al seglar que las buelua, y restituya y concurriendo con el traer armas alguna culpa, puede ser preso para remitirle à su Iuez, y aun condenarle en las penas pecuniarias, que disponen las leyes.* & *in n.86.* sic ait: *Y lo mismo si le hallare cançando ò pescando en lugar, ò tiempo vedado, quitandoles lo perros, y armandyos, y las armas, y condenarlos en las penas de la ley: y los perdigones que hallare en sus casas quitarselos, aueriguando primero que los tienen para caçar, porque puede ser que los tengan para recreacion del canto.* Et tandem *in num.90.* ita ait: *Y si vsasse de peso, ò medidas falsas en el trigo, ò mercadurias que vendiesse, puede ser castigado por el Iuez seglar en las penas pecuniarias.*

Sed hæc omnia sunt contra immunitatem Ecclesiasticam, vt tenent Doctores, quos citaui *in tract. 2.part.1.resol.7.71. & 76.* quibus nunc addo Tannerum *in p.2.D.Thomæ disp.3.q.6.dub.2.n.26.* Malderum etiam *in p.2.D.Thomæ q 96. art.5.§. de Ecclesiasticis.* Becanum *in summa Theol.tom.1.tract.3. cap.6 q.11. nu.2.* & ratio est clara, quia infligere pœnam impositam à lege, etiamsi sit pecuniaria, est actus iurisdictionis; sed laicus nullo pacto potest exercere iurisdictionem in clericos. Ergo, &c.

Hinc infertur contra Naldum *in sum.ver. Clericus. n.23.* Menochium *tom.8.cons.800.n.56.* Salzed. *in addit.ad pract.crim.Diaz.c.66.§.quamuis ab hac,* & alios, quòd si minister laicus auferret annonã, quã Clericus contra legẽ latã asportaret extra Regnũ, incurreret in excõmunicationem, & frangeret libertatẽ Ecclesiasticã; talis enim actio habet rationem pœnæ, & re vera pœna est, quam laicus in Clericum exemptum exercere minimè potest. Ergo, &c. vide me ipsum *in resol.15.tract.2.p.1.de immun. Eccles.*

RESOL. XLII. *An residentia Episcoporum pertineat ad Principes sæculares?*

AFfirmatiuè respondent aliqui, & sic asserit Ortiz *in summa c.6.num.3. Pueden los Reyes hazer que los Obispos y curas residan.* Sed contrariam sententiam omnino tenendam esse puto cum Filliucio *tom.2.tract.28.p.2.cap.9.nu.136.* & Azorio *p.2.lib.11.c.7.* vbi sic ait: Si quæras an Regum sit prohibere, vel curare, ne Episcopi absint à suis Ecclesiis vltra tempus canonico iure constitutum, ne item Ecclesiarum bona dissipent, nec decimas fructuum, præterquam consuetas, exigant, &c. Respondeo hæc, & alia similia Regum non esse, quia laici in Clericos potestatem, & iurisdictionem non habent, & possunt monere Romanum Pontificem, vt curet disciplinam Ecclesiasticam ab Episcopis seruari. Sic Azorius, & Filliucius.

RESOL. XLIII. *An Clerici ex vi statuti laicalis possint conuenire pro iure congrui, vel laicos conuenire?*

ALiqui vtrumque affirmant, vide Giurbam *dec.25.numer.10.* aliqui verò vtrumque negant, vide Riccium *part.3.dec.180.num.3.*

Sed mihi placet opinio sapientissimi Surdi. *lib.1. cons.2.n.14.* & aliorum asserentiũ ius cõgrui, seu retractus non habere locũ in clericis passiuè, sed actiuè tantùm, & ideò possunt Clerici agere iure congrui contra laicos, non autẽ laici contra clericos; & ratio est, quia statuta laicorum prosunt clericis, licet eis non æquè noceant, vnde clerici possunt vti statutis, & consuetudinibus laicorũ, quatenus concernunt eorum fauorẽ, non autem è cõtrà, vt optimè notat Baldus *lib.1.cons.3.* Crauetta *lib.3.cons.441. n.6.* & Molfesius *in consuet.Neapol.to.1.p.2.q.7.nu. 41. & to.2.cons.23.nu.7.* Franchus *dec.285.n.5.* Abbas *in c.constitutus n.4.de in integr.restit.* Glossa *in c. nouit. ver. quicumque, de iudiciis.* Hondedeus *lib.2.cons.20. num.2.* Flaminius de Rubeis *lib.1.cons.2.n.26. & 27.* & alij.

Scio circa præsentem quæstionem Carolum de Grassis *de effect.cler.eff.2.nu.388.* multos casus distinguere, sed tu absolutè nostram sententiam tene. Sicut etiam tenendam esse puto in alia simili quęstione, v,g. an Clerici ligentur statuto laicorum de causis compromittendis inter affines, ita vt ipsi possint alios compellere, & compelli ad compromittendum; nam respondeo clericos nequaquam ligari prædicto statuto passiuè, sed tantùm actiuè, & sic non posse cogi ad compromittendũ; quamuis possint alios cogere. & ratio est, vt diximus, quia clerici gaudent priuilegiis laicorum statutis pro se, non autem contra se; & ita hanc sententiã docent plures Doctores, quos citat, & sequitur dictus de Grassis *loc.citat.nu.414.* quidquid in contrarium asserat Riccius *in collect.dec.part.1.collect.171.* Capycius *dec.66.n.1. & 5.* Borrellus *de compromi §.1.gloss.3.n.224.* Thorus *in compen.dec.Neap.ver.clericus,* & alij.

RESOL. XLIV. *An Clericus negotiator sine trina monitione teneatur soluere gabellam, & an dicta, vel alia gabella à clerico debita possit peti coram Iudice laico?*

AD vtramque quæstionem negatiuè respondi *in part.1.tract.2.resol.42. & 47.* & nunc iterùm respondeo; & ita præter DD. *ibi* citatos Iulius Ferrettus *de gabellis n.572.* Bertachinus *de gabellis part.3. n.2.* Comitolus *lib.5.q.53.n.3.* Io. Franciscus Suarez *in enchiridio casuum conscientiæ lib.4.ver.tributum. §. clericis non tenetur.* Parladorus *lib.1.rerum quotidian. cap.3.* & Ignatius de Salzedo *in pract. crim. cap.55.* apertè docent clericum non teneri gabellam ex commerciis, & rebus de quibus negotiatur, soluere, nisi ter monitus non desistat à negotiatione.

Quòd autem dicta gabella, quãdo illam, vel aliã clericus tenetur soluere, non sit petenda coram Iudice laico, sed Ecclesiastico, docẽt Baldus *in l. de his, C. de Episc. & Cler.* Abbas *in cap. qualiter, de iudiciis, in fine.* Rolandus à Valle *vol.4. cons.71. num. 25.* & alij, quos citat, & sequitur Salzedus *vbi sup.* quibus ego addo nouissimè Paulum Squillante *de priuilegiis cler. c.8.dub.1.nu.33.* qui citat Bertachinum, Nattam, Carolum de Grassis, Surdum, Molfesium & me ipsum; quidquid in contrarium asserant Salgado, Mexia, & Lassarte, quos adduxi *in dicta resol. 42.* quibus nunc addo Tiraquel. *lib.1. de retract. cap. 32. glossa 1. num. 81.* Aufrerium *in Clem.1. de offic. ordin. fallen.4. reg. 2.* & Gulielm. de Benedictis *in cap. Raynutius, ver. & vxorem nomine Adelasiam num. 322. de testam.* Sed tu absolutè tene, quòd gabella à Clerico debita, petenda sit coram Iudice Ecclesiastico.

Post hæc scripta inueni Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ part.2.q.64.n.7.* & Gutierrez *de gabellis lib.7.q.94.* docere etiam gabellam per negotiationem debitam à Clerico, peti posse coram Iudice sæculari, & in tali casu Iudicem sæcularem posse procedere contra bona clerici; sed his non obstantibus, ne discedas ab opinione negatiua, & vide omnino dictam meam resol.42.

Notandum est tamen hîc obiter contra Rosellam *ver.excommunicatio 2.numer.3.* & Angelum *ver. clericus num.3.* & alios, vt perdat clericus negotiator immunitatem gabellarum requiri tres monitiones, & non sufficere vnam, quæ instar trium sit, & ita docent Doctores, quos citat, & sequitur doctus Acugna Archiepiscopus Bracharensis *in Decretum Gratiani part.1.dist.88 cap.2.num.6.*

Nota etiam contra Layman *in Theol. mor. lib.4. tract. 9. cap.6. num. 9.* quod etiam post trinam monitionem clericus negotiator nõ perdit exemptionis immunitatem, quoad bona Ecclesiastica, & ita docet Comitolus *lib.1.q.53.num.4.* Acugna *vbi suprà num.7.* & doctus Barbosa *in collect. tom. 1. lib.3. tit.1. cap.16.num.4.*

RESOL. XLV. *An vxor Clerici Græci, vel Latini in minoribus constituti, gaudeat priuilegio fori in casu, quo eius vir eo gaudet?*

NEgatiuè respondet Bonacina *de leg.disp.1. quæst. 3.punct.8. §.2. num. 9.* & ante illum Sanchez *de matrim. tom.2. lib.7. disp.47. numer 3.* cum aliis penes ipsum; putant enim hoc priuilegium esse personale ratione ordinum, sicut & Religiosis ratione religionis.

Sed mihi cõtraria sententia placet, quam tuentur Doctores, quos citant & sequũtur Paulus Squillante *tract.de priuileg.cler.c.7.dub 2. n.34.* Bellettus *in disquis.cler.part.1.tit.de fauore clericorum reali, §.1.num.24.* Carolus de Grassis *de effect.cler.effect.1.n.155.* & ratio est; quia vxor ratione matrimonij sortitur forũ viri, ex *l.cùm quædam.ff. de iurisd.omnium iudic.* vnde in dispositione quauis stricta, & concessa viro, censetur quoque vxori concedi, ex glossa *in cap.admonere, ver. partem 33. q.2.* & hanc sententiam probabilem esse concedit ipsemet Sanchez *vbi suprà*; & illam absolutè tenent, præter Doctores citatos, ex Iurisconsultis Hispanis Auiles *in c.prætorum, proœmio, gloss. 1.n.28.* & Perez *lib.1.tit.3.l.1.fol.57. §.vxor etiam Clerici.* vbi plus addit, nempe hoc priuilegio gaudere talem vxorem etiam mortuo viro donec alteri nubat; quod etiam placuit Belletto *loco citato n.25.* quia dum vidualis vita durat, censetur in priori matrimonio esse. vide *l.filij, §.1.ff. ad municip.* & Socinum seniorẽ *cons.12.n.18. vol.1.* & omnia supradicta videtur confirmare Barbosa *de potest.Episc.part.2.alleg.13. num.15.* vbi ex multis probat, vxores viduas Equitum D. Iacobi,

Iacobi, Alcantaræ etiam gaudere exemptione gabellarum, quod eſt valdè notandum.

RESOL. XLVI. *An familia Vicarij Epiſcopi gaudeat priuilegio fori?*

SAtis alibi firmatum eſt, familiam Epiſcopi gaudere priuilegio fori; nunc videndū eſt, an hoc priuilegium extendatur ad familiam eius Vicarij? & affirmatiuè reſpondeo cum Ioan. Antonio de Nigris *in Clem. vnica de vit. & honeſt. cler.* Squillante *de priuileg. cler. cap. 7. dub. 2. nu. 55.* Nouario *de elect. fori quæſt. 36. ſect. 2.* & Aloyſio Riccio Epiſcopo Vicequenſi *in praxi tom. 1. reſol. 471. num. 6.*

RESOL. XLVII. *An familia Clerici gaudeat priuilegio fori?*

SI loquimur de ſeruis perpetuis, vt mācipiis, non dubito, quin gaudeant priuilegio fori; & ita docent Doctores, quos ad ſatietatem citant, & ſequūtur Bellettus *in diſquiſ. cler. part. 1. tit. de fauore clericorum reali. §. 1. n. 12.* Carol. de Graſſis *de effect. clericatus effect. 1. n. 149.* & Menochius *de arbitr. cent. vlt. caſu 562. n. 3.* & ratio eſt, quia tales ſerui habentur tamquam pars patrimonij, & ſubſtantiæ dominorum.

Difficultas eſt de ſeruis clericorum temporalibus, & conductoriis; negant DD. citati, quibus adde Cenedum *in qq. can. q. 4. n. 26.* Iulium Clarum *in pract. crim. lib. 5. §. fin. c. 35. num. 18.* Octau. Vulp. *tract. de liber Eccleſ. p. 3. n. 24.* Capycium *deciſ. 12. num. 2. in fine.* Guttierrez *pract. qq. lib. 1. q. 4. nu. 2.* Gratianum *deciſ. 233. n. 3.* Couarr. *pract. quæſt. c. 35. n. 2.* Borrell. *in ſumma deciſ. tit. 43 de foro compet. n. 143.* & alios penes ipſos.

Non deſunt tamen contrarium ſentientes, & præter 12. Doctores, quos citat Menochius *vbi ſup. de arbitr. caſ. 562. num. 7.* nouiſſimè ex Iuriſconſultis Hiſpanis docet hanc ſententiam doctus Narbona *in 3. part. recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloſſ. 1. nu. 27.* vbi ſic ait: Licet nonnulli affirment, id ſolùm intelligendum eſſe in mancipiis, & famulis perpetuis clericorum, & Eccleſiarum, ſecus tamen in famulis nō perpetuis, ſed temporalibus, conductitiis, vel mercenariis, annua, menſtrua, vel diurna mercede ſeruientibus, ad quos nō extēdi priuilegiū dominorū exiſtimant. Id tamen non omnino tutum credere, imò in puncto iuris verius exiſtimarem, hos quāuis ſerui perpetui non ſint, ſed ad tempus pretio, aut mercede conducti, dominorum priuilegiorū participes futuros; cùm famulis non propter ipſos, ſed propter dominorum perſonas priuilegia conceſſa reperiantur. Quo fit, vt nulla diſcriminis ratio habeatur inter ſeruum perpetuum, vel temporalem, cùm negari non poſſit, quin reſpectu illius temporis, ſerui, aut famuli, vt quid acceſſorium ad dominos ipſorum habeantur; ita vt ſine eis ſtare nequeant, qua ratione meritò ad eos priuilegia protrahi debent, ex *ca quanto, de priuilegiis, & c. licet, eodem tit. in 6.* Ita Narbona, cuius ſententia multò fortiùs erit vera, ſi Clerici graui aliquo incommodo arbitrio Iudicis menſurando afficiantur, eò quòd ſerui, aut famuli ipſorum, vel ceteri de familia foro, vel alio priuilegio non fruantur, vt ſi ſeruitium, vel obſequium ab ipſis, qui domeſticam curam, vel bonorum adminiſtrationem gerunt, præſtandum impediri, cum dominorum damno, & detrimento contingat; & in hoc caſu Narbonę, & aliorum DD. affirmatiuam ſententiam tenent etiam Gratianus *diſcept. foren. ſ. tom. 2. c. 340. n. 4. & 5.* Paulus Squillante *de priuileg. cler. cap. 7. dub. 2. nu. 57.* Menochius *vbi ſuprà num. 12.* & Carolus de Graſſis *num. 150.*

Notandum eſt etiam hîc, quòd ſerui clericorū perpetui, etiamſi ſint Mauri, Turcæ, & à Catholica Eccleſia alieni, gaudent tamen hoc priuilegio fori. Et ita docet Paramus *in defenſ. iuriſdict. Sancti Officij, c. 14. nu. 47.* & Narbona *vbi ſuprà in 3. part. recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloſſ. 1. n. 34.* vide etiam Crotum *lib. 3. conſ. 363. n. 19.* & Angelum *in l. vtimur. ff. de ſepulchro violato & in l. 1. ff. ad leg. Iuliam Maieſtatis.*

RESOL. XLVIII. *An ad declinandum forum Iudicis ſæcularis ſufficiat poſſeßio clericatus?*

NEgatiuam ſententiam mordicus tenet Ignatius de Salzedo *in pract. Bernardi Diaz. cap. 62. n. 18.* & Carolus de Graſſis *de effectibus cler. in præludiis num. 226.* cum aliis penes ipſum.

Sed ego contrariam ſententiam tenendam eſſe puto cum Belletto *in diſquiſ. cler. p. 1. tit. de fauore cler. perſon. §. 14. n. 13.* & Maſcardo *de probat. vol. 1. concl. 302. n. 14.* Boerio *deciſ. 171. n. 13.* Maſullo *in addit. ad Capycium deciſ. 171. n. 6.* Aufrerio *in addit. ad Capellam Tholoſanam deciſ. 117.* & aliis; vnde miror, falſam hanc ſententiam vocari à Salzedo, eſt enim probabiliſſima, & in praxi, vt ait Maſcardus, obſeruatur. Sed licet ſtando in prima opinione poſſeſſio clericatus non probet clericatum, attamen operatur, vt transferat onus probandi contrarium in Iudicem laicum, vt ipſemet Carolus de Graſſis *vbi ſuprà*, ex multis adnotauit, quod eſt valdè menti tenendum pro caſibus occurrentibus.

Notandum eſt tamen hîc obiter vnum, de quo olim quidam Iuriſconſultus non prudenter dubitabat, nempe quòd Clericus, qui in re aliqua in Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 6.* præſcripta deficit, ob idque foro laicali ſubiicitur, non ſolùm à Iudice laico; ſed à Iudice Eccleſiaſtico poteſt puniri, atque iudicari. Et ita ex ſacra Cardinalium Congregatione determinat Bonacina *de legibus diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. nu. 19.*

Nota etiam hîc, quòd prima tonſura vnius teſtimonio probatur, ſecundū Petrum Rebuffum *tit. de forma litterarum tonſuræ num. 24.* & Matthæum de Afflictis *in conſtit. Neapol. tit. 3. nu. 12.* licet Couarruias *pract. qq. cap. 33. num 3.* cum aliis diſſentiat.

RESOL. XLIX. *An ſi adſit clauſula de non alienando, poßit fieri executio per ſæcularem Iudicem in prædio ſpecialiter obligato à laico, etſi clericus illud poßideat?*

AFfirmatiuè reſpondent docti iuriſconſulti Parladorus, & Auendagnus, hic *de exequendis mandatis part. 1. cap. 1. n. 33.* ille *rer. quot. lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 1. num. 11. in fine.*

Sed aduerſus Iuriſconſultos Hiſpanos, alium Hiſpanum Iuriſconſultum opponamus; is eſt Alfonſus de Villadiego *in politica en los lobebos en lo executiuo nu 24.* vbi ſic ait: *El cenſo que tuuiere eſta clauſula, tiene aparejada execucion derechamente contra el tercero poſſeedor de la coſa hypothecada, y aßi ſe ha determinado muchas vezes en los tribunales Superiores, en tāto que aunque la coſa aßi hypothecada paſſe à poder de algū clerigo, ò otra perſona Eccleſiaſtica, puede ſer executada*

la coſa hypothecada;lo qual ſe entiende,y ha lugar pidiendoſe la tal execucion ante el Iuez Eccleſiaſtico,y no ante el ſeglar, el qual no podrà executar el tal contrato contra el Clerigo;porque aunque la venta,y enagenacion en eſte caſo contra el pacto fue nulla,però en effeto ya paſsò en el Clerigo la poſſeſsion de la coſa hypothecada,de la qual no puede el Clerigo ſer deſpojado por el Iuez ſeglar , ni citarle como es neceſſario para la venta, y remate de los tales bienes,y aſsi ſe deue hazer , ò citar , y hazer las cauſas con el deudor principal , y lo que aqui reſueluo en eſto , es el mal ſeguro,y lo que ſe pratica y deue guardar, in iudicando, & conſulendo,& contraria opinio falſa eſt,& eam Romanæ Curiæ conſeſſum numquam admiſiſſe audio. Ita Villadiego. vnde peſſimè olim quidam Iuriſconſultus affirmatiuam ſententiam ſuſtinere volebat.

RESOL. L. *An quando decimæ nomine feudi fuerunt Principibus,vel aliis ſæcularibus collatæ,earum exactio, & lites pertineant ad Iudicem Eccleſiaſticum?*

AD Iudicem laicum ſpectare tenuerunt Ioannes Rupel. *lib. 1.forenſ.inſtit. cap.*25. Guiliel.de Benedictis *ad cap. Raynutius , de teſtam. ver.ſi abſque.* Caſſaneus *in conſ.Burgun.§. 6.num.* 350. & Couarr. *pract.qq.cap.*35.*num.*2.

Sed hanc ſententiam ego impugnaui in alio tract. *de immun. Eccl. reſol...* & nunc iterum impugno ; quia licet decimæ ſint in feudum datæ,nihilominus ipſum feudum ex iure decimarum oritur;ſed ius decimarũ Eccleſiaſticum eſt. Ergo, &c. Concedo tamen prædictis Doctoribus , quòd ſi decimæ auctoritate Romani Pontificis in Principes tranſlatæ ſunt contractu permutationis; videlicet quia ipſi Principes eas re alia,vel maioris æſtimationis,vel pretij , & vtilitatis, vel æqualis compenſant,in hoc,inquam, caſu, cauſa decimarũ ſpectat ad Iudicem laicum;quia ratione permutationis legitimæ factæ Principi debentur decimæ , & Eccleſia ſuum ius integrum retinet in re,cum qua decimam permutauit,& ſeparat, in quam fuit decima ſubrogata. Et hæc omnia docet Raphael de la Torre *in 2.2.D.Thomæ to 2.quæſt.*87.*diſp.*8.*n.*4. vbi etiam *nu.* 5. negat cauſam decimarum ſpectare ad Iudicem laicum in his caſibus.Primò,quando laici coguntur à Clericis ſoluere decimã contra præſcriptionem,vel conſuetudinem, cuius initium nõ extat.Secundò,quando quęſtio eſt facti,non iuris, puta an Petrus ſoluerit decimas debitas , vel non; ſitne ſoluenda potiùs à Petro,quàm à Paulo,etiam quando agitur contra quempiam propter decimas furto ſublatas,vel retentas. Tertiò quando laicus conductor decimæ init cum Clerico pactum , vt corã ciuili Iudice conueniri poſſit. Quartò,quãdo cauſa agitur contra laicos fures de fructibus decimæ ſoluendis,reddendiſve,non de ipſo decimarũ iure ſeruãdo,& tuendo. Et in his etiã caſibus cauſam decimarum contra Couarruuiam ſpectare ad Iudicem Eccleſiaſticum,tenet etiã nouiſſimè Adamus Tanner. *in 2.2.D.Thomæ diſp.*5.§.3. *dub.*2.*n.*40.

RESOL. LI. *An Fratres D.Ioannis,qui portant mediam Crucem albam,gaudeant priuilegio fori, & gabellarũ?*

NEgatiuè reſpondet Bobadilla *in politica tom.*1. *lib.*2.*can.*18.*num.*233.vbi ſic ait:*Los Confrayles de la orden de San Iuan de Rodas , que traen media Cruz blanca,ò vn Tao blanco,que ſon ſeglares , y viuen ſin regla y con ſus bienes y habito,y ſe caſan,no gozan del priuilegio del fuero,y effencion de tributos.*

Non deſinam tamen hîc adnotare , nouiſſimè Epiſcopum Vicicquenſem Aloyſium Riccium *in praxi tom.*4.*reſol.*177. *n.*3. affirmatiuam ſententiam docere, putat enim dictos Fratres remitti debere ad magnum Magiſtrum eorum ordinarium ſuperiorem , cùm ſufficiat , quòd militent ſub dicta Religione , & ideò tamquam alij debent quoque fori priuilegio gaudere.

RESOL. LII. *An Iudex laicus incidat in cenſuram Bullæ Cœnæ,ſi occultè proceſſat Clericũ animo præſentãdi proceſſum Summo Pontifici,vel Iudici Eccleſiaſtico?*

IN *tract.*1.*de imm. Eccleſ. reſol.*53. pro negatiua ſententia adduxi Graffi. cui nunc addo & Duardũ *in Bull.Cœn.can.* 15.*q.*5.*n.*2. quia abſque citatione nõ dicitur quis proceſſare:ſed Iudex laicus qui occultè proceſſat clericum,illum non citat.Ergo,&c.

At his non obſtantibus,ego puto in dictam excommunicationem incidere Iudicem ſæcularem, qui ſecretò Eccleſiaſticos proceſſaret,etiamſi animum haberet talem proceſſum Summo Pontifici, vel alij Prælato præſentandi. Et ita hanc ſententiã docet nouiſſimè Bonacina *in Bull. Cœn. tom.* 3. *diſp.* 1.*q.*20.*punct.*1.*nu.*7. quia intentio præſentandi proceſſum Iudici Eccleſiaſtico non confert iuriſdictionem ad informationem contra Eccleſiaſticos accipiendam. Nota tamen quòd Riccius *in praxi tom.*4.*reſol.*460.*n.*5.tenet primam opinionem,quãdo non eſſet aditus ad Prælatum,qui iuridicè ſe informare poſſet de facto criminali alicuius Eccleſiaſtici,& in eo continuaret, & eſſet periculum in mora.Sed ego non puto recedendum eſſe à noſtra ſententia,quia tales caſus ſunt metaphyſici,& moraliter vix poſſunt accidere.

RESOL. LIII. *An ſit licitum pro vi tollenda recurrere ad Regia Tribunalia?*

DE hac quęſtione egi in alio tract.*de immun.Eccleſ. reſol.* 13. & pro parte affirmatiua adduxi plures Doctores , quibus nunc addo Auilam *de cenſuris part.*2.*c.*7 *diſp.*2.*dub.*5 Morlam *in emporio iuris tit.*2.*q.*14.*n.*4.Quintanam Dueñam *Eccleſiaſt. lib.* 1.*c.*9.*n.*14.Rodriq. *de annuis reddit.lib.*1. *c.*17. *num.*6. Parladorium *rer.quotid.lib.*3.*differ.*9.§.4.*nu.*24. Suarez de Paz *in praxi to.*2.*p.*1.*c* 6 *q.*1.*nu.*34. Simancam *inſt.Cathol.tit.*45.*n.*35.Guttierrez *tract.qq lib.*1.*quæſt.* 20.*n.*1.*& de iur.confir.part.*1.*c.*2.*num.*26. Garſiam *de nobil.gloſſa* 1.*n.*25.Couarruuiam *pract.qq. c.*35.*num.*3. Mexiam *in leg. Regia Toleti de los terminos in* 2.*fundã. p.*2.*nu.*47.Velaſcum *conſ.* 100. & hanc ſententiam tenent etiam DD.Itali, vt Fuſcus *de viſit. lib.*2. *c.*23. *nu.* 5. & ex Dominicanorum familia Michael Zanardus *in directorio Theol.p.*3. *c.* 31. *fol. mihi* 197. vbi ait : Iudex Eccleſiaſticus poteſt apud Principem laicum denuntiari , ſi alicui etiam ſubdito violentiam inferat,in quo caſu poteſt Princeps laicus reprimere vim cuicumque factam.

Sed his non obſtãtibus,nõ eſt recedendũ à negatiua ſentẽtia Theologorũ,quos indicta reſol.adduxi:nec valet dicere,quòd licet vim vi repellere, & competit Regibus liberare vi oppreſſos de manu calum-

calumniatoris. Ergo, &c. nam respondeo licitum esse vim vi repellere, quando vis est clara, & manifesta; nam si est dubia, semper pro Superiore præsumendu est. Ergo in casu nostro iniustam vim infert Prælato Ecclesiastico Iudex laicus, priuando illu iure suo, quod habet in casu dubio. Quòd autē vis in nostro casu sit dubia, patet ex ipso facto; nā Iudex sæcularis examinat an facta sit vis, nec ne. Ergo non supponit certā, & euidentem violētiam. Ceteras rationes videbis nouissimè apud Bonac. *in expositione Bullæ Cœnæ to.3. disp.1. q.15. punct.4. §.4.* qui respondet ad omnia argumenta, quæ adducit Ceuallos *in tract.de cognit.per viam violentiæ*, & Salgado *de protectione Regia*. Ex his infertur cōtra Portel, & Hieron. Rodriq. *in compen.qq.regul.resol. 10.n. 14.* incurrere in excommunicationem Bullę Cœnę Religiosum recurrentem ad Regem, Proregem, vel Gubernatorem, vt vim sibi illatam à suo Superiore tantùm tollat, vt faciat Iudex alios Superiores assignare pro sola vi tollenda.

RESOL. LIV. *An Iudex laicus excusetur ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipsius transgressores lata, prætextu quòd non sit in sua Prouincia acceptata?*

AD hoc dubium negatiuè respondet Martin. Bonac. *in Bull.Cœn.to.3.disp.1.q.15.punct.4. §.5. n.2.* qui ait, etiamsi ab aliquibus Doctoribus concedatur, legem non solùm sæcularem, verùm etiam Ecclesiasticam non obligare, vbi acceptata non est; id tamen fallit, vbi constat superiorem velle independenter ab acceptatione obligare. Sed Summus Pontifex vult independenter ab acceptatione Bullæ obligare. Ergo, &c. Minor probatur, quia Sum. Pontifex in Bulla excludit omnem prætextum, & prætensionem; tum quia à viris fide dignis accepi, nonnullos Pontifices de hac re interrogatos respondisse, contrariam sententiam, quæ in legibus Pontificiis acceptationem requirit, explodendam, & reiiciendam esse. Ergo Bulla Cœnæ independenter ab acceptatione obligat. Ita Bonac. quidquid asserant DD. quos ego citaui, & reprobaui *in tr.de leg.resol.1.* in secunda editione.

Nota tamē hic obiter, quòd licet Alterius asserat Episcopos satisfacere publicando Bullā Cœnæ in ciuitate in qua degūt, attamen Bonac. *vbi sup q.22. punct.6.n.8.* probabilius cēset teneri etiam extra vrbem in Ecclesiis suę iurisdictioni subditis, publicare saltē per alios, si ita expedire iudicauerint. Excusantur tamen absolutè à dicta publicatione, vt notat Sayr. *de cens.lib.3.c.25.n.12.* ob minas, seu metum Principum; quod tamen intellige, si metus grauis sit, & non in odium fidei, seu Religionis incussum.

RESOL. LV. *An auocatio causarum spiritualium ad laica Tribunalia vetita sit sub censura Bullæ Cœnæ, si causæ auocentur tantùm à Iudicibus Sedis Apostolicæ?*

AFfirmatiuè respondent Alterius, & Vgolinus, quos citat & sequitur Bonac. *in Bull.Cœnæ tom. 3.disp.1.q.15.punct.1.nu.7.* qui Bullā vtitur his verbis, *ab auditoribus cōmissariis nostris, aliisq; Iudicibus Ecclesiasticis*; vbi notanda est illa particula, *aliis*, quæ est repetitiua, & relatiua similium, ex *cap.sedes, de rescript.* & ex *l.quidam relegatus.ff de rebus dubiis.*

Sed ego contrariam sententiā teneo, & puto dictam auocationem vetitam esse, etiamsi causæ spirituales auocentur ab aliis Iudicibus Ecclesiasticis: & hanc sententiam tenent Filliuc. *to.1. tract.16. c.10.n.250.* Sousa *in Bull.Cœn.c.15.nu.1.* Duardus *can. 14.q.7.n.1.* & alij, & ad argumentum contrarium respondet, illam particulam non semper esse repetitiuam similium, vt patet *in l.si fundum sub conditione.15.§.si libertus.ff.de legatis.1.*

Notandum est etiam hic obiter contra Couarr. *pract.qq.c.35.* Menochium *de recuper.possess.remedio 3. num.356.* Diaz *in pract.crim.c.102.* Ceuallos, & alios auocationem causarum spiritualium ad laica tribunalia vetitam esse, etiamsi Iudices Ecclesiastici negligētes sint in huiusmodi causis cognoscendis. vide Reginald. *to.1.lib.9.c.22. n.338.* Martam *de iurisd. part. 4.cas.146.* Duarenū *vbi sup.q.8.n.1.* & alios communiter. nec valet dicere quòd *in c.filius 16. q. 7.c.si quis cum clerico 11.q.1.c.administratores, c. Principes 23. §.5.* conceditur reclamatio ad Principem in causa Ecclesiastica; nam respondeo per illos textus posse Principem laicum admonere Ecclesiasticum de iniquè administrata iustitia, non autem posse auocare ad se causam Ecclesiasticam; vel dic, vt ego alibi adnotaui, illos canones abrogatos esse in Bulla Cœnæ, *& in cap.qualiter, de iudiciis.*

RESOL. LVI. *Vtrùm Iudices laici auocantes ad se causas Ecclesiasticas, excusentur ex tolerantia Sūmi Pontificis?*

AFfirmatiuè respondet Coriolanus *in Bull. Cœn. ad finem*, & alij quos citat Ceuallos *in tract.de cognit.per viam violentiæ, glossa B.num.42.*

Sed nouissimè contrariam sententiā docet Bonac. *in Bull.Cœnæ tom.3 disp.1.q.15. punct.4.§.1. num.5.* quia simplex tolerantia, saltem dum superior commodè obstare non potest, priuilegiū non inducit, ex *c. cùm iam dudum.de præben.* tum quia nulla adest tolerantia, cùm Summi Pontifices in Bullis Cœnæ Domini excludant omnes prætextus. Vide Alterium *de cens.lib.5.disp.15.cap.2. col.5. ver. animaduertit.* Duardum *in Bull Cœn.can.15.q.13. nu. 11.* Filliucium *tom.3.tract.16. c.10.nu. 256.* & alios, quos ego alibi citaui *in tract.1.de immun. Eccles.*

RESOL. LVII. *An priuilegium cognoscendi causas Ecclesiasticas concessum Principi laico reuocari possit?*

VIdetur prima facie respondendum, quòd non: nam Imperatores, aliique Principes laici non possunt priuilegia Ecclesiæ concessa reuocare, vt probat Panormitanus *in c.super, el 2. de appellat. n.4.* Suarez *de imm.lib.4. c.30.* & alij. Ergo neque Papa reuocare potest priuilegia Principibus concessa; par enim videtur ratio, vt æqualitas seruetur.

His tamen non obstantibus, contrarium omnino asserendum est: dico igitur cum Bonacina *in Bulla Cœnæ tom.3.disput.1. q.15. punct. 4. §. 1. num.6.* priuilegium Principibus concessum à Papa reuocari posse, etiamsi per consuetudinem immemorabilem tali priuilegio innixam, obseruatum fuerit. Probatur primò, quia priuilegium subdito cōcessum, vt communis Doctorum fert opinio, reuocari potest. Sed priuilegium concessum Imperatori, vel Regi, est priuilegium subdito concessum, cùm Christus generaliter dixerit Petro, &

conſequenter eius ſucceſſoribus, *Paſce oues meas*. ergo, &c. Probatur ſecundò, quia huiuſmodi priuilegia ſunt odioſa, vtpote libertati Eccleſiaſticæ cõtraria. Ergo ſtrictè explicanda ſunt, ita vt conceſſa cenſeantur illo modo, quo libertati minùs præiudicent, cõſequenter reuocari poſſunt. Adde quòd hæc cenſenda eſt iuriſdictio delegata, quæ reuocati poteſt. Vide Suar. *de immun. lib. 4. c. 34. n. 27.* Tuſchũ *tom. 5. ver. libertas Eccleſiaſtica. concl. 342.* & alios.

Nota tamen, ſupradicta priuilegia ſi fuerint conceſſa in remunerationem & in vim contractus, non eſſe reuocanda ſine iuſta cauſa; verùm iuſta cauſa concurrente non ſolùm poteſt, ſed etiam tenetur aliquando reuocare; & à fortiori hoc verum erit, ſi Pontifex aliquid aliud in compenſationem concedat.

Ad argumentum verò ſuperiùs adductum patet reſponſio ex dictis; vel neganda eſt conſequentia, & ſuppono omnia bona Eccleſiaſtica iure diuino libera, & immunia eſſe à poteſtate laica; cùm autem priuilegium Eccleſiæ conceſſum, ab eaque acceptatum inter bona Eccleſiæ connumeretur, ſequitur Principem laicum non poſſe priuilegium Eccleſiæ conceſſum reuocare; alioquin poteſtatem haberet ſuper bona Eccleſiaſtica. Priuilegium verò laicis conceſſum ab Eccleſia non fit liberum, & immune à poteſtate Eccleſiaſtica, & conſequenter ab Eccleſia reuocari poteſt. vide etiam DD. quos citaui alibi *in tract. de immun Eccleſ.*

RESOL. LVIII. *An Iudex laicus conſuetudinem inducẽs, vel ea introducta vtens, contra libertatem Eccleſiaſticam, incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ?*

NOn incurrere in cenſuram Bullæ, ſed in cenſuram latam *in cap. nouerit, de ſent. excom.* putat Suarez *de cenſ. diſp. 21. ſect. 2. num. 86.* Duardus *in Bull. Cœn. can. 15. q. 13. n. 4.* Reginald. *tom. 1. lib. 9. c. 23 n. 361.* Filliucius *tom. 1. tract. 16. ca. 10. num. 268.* & alij, quia Bulla loquitur de ſtatutis, & decretis, non autem de conſuetudinibus. Ergo, &c.

Verùm non deſunt Doctores aſſerentes Iudices laicos in tali caſu incidere in cenſuram Bullę Cœnæ, & ita docet Sayrus *de cenſ. lib 3. c. 19. n. 10.* Souſa *c. 16. diſp. 80. nu. 6.* Coriolanus, & alij, vnde videant miniſtri laicalis iuriſdictionis, quid faciant.

Nota et am hîc obiter quòd Nauarrus *c. 27. nu. 119.* & Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 23. nu. 364. ſub finem, & n. 359. ſub finem*, tenent quòd Iudices laici incurrunt in excommunicationem Bullæ, ſi ſciant ſeruari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, & non impediant, licet aliqui Doctores contrarium ſentiant; quia cenſura lata ob poſitiuam actionem, non incurritur ob omiſſionem.

RESOL. LIX. *An Clericus in feudalibus poſſit conueniri coram Iudice laico?*

AFfirmatiuè reſpondet Suarez *de immun. lib. 4. c. 14. n. 12.* Duardus *in Bull. Cœn. can. 15. q. 11. num. 68.* D. Antoninus *part. 3. tit. 9. cap. 2. §. 3.* Surdus *lib. 3. conſ. 396.* Marta *de iuriſd. p. 4. caſ. 89. n 5.* Ambroſinus *de immun. c. 20. n. 56.* Baiardus in Clarum *lib. 4. §. feudum. q. 90. nu. 8.* & alij, quia in tali caſu non ſubiicitur iudicio domini feudi tamquam perſona Eccleſiaſtica, ſed tamquam Dux, Marchio, &c.

Sed hoc verum eſſe exiſtimat Paulus Squillante *de priuileg. cler. c. 7. dub. 14. n. 105.* & alij penes ipſum, quando clericus pro feudo coram ſæculari conuenitur intentando petitionem, & ſic quando de proprietate ſola agitur; ſecus autem ſi iudicio poſſeſſorio impetitur. nam tunc cauſa poſſeſſoris eſt agitanda coram Eccleſiaſtico Iudice, licet contrarium aſſerat Bonacina *in Bull. Cœnæ tom. 3. diſp. 1. q. 16. ſect. 1. punct. 6. n. 6.* & aliter iudicatum fuiſſe referat Ioannes Baptiſta del Thoro *in compen. dec. Neapol. ver. cler. fol. 93.*

RESOL. LX. *An laicus deponens falſum coram Iudice Eccleſiaſtico poſſit ab eo puniri, & quid è contra ſi Clericus deponat falſum apud Iudicem ſæcularem?*

VIdetur prima facie quoad primum negatiuè reſpondendum; quia ſi clericus deponat falſum coram Iudice Eccleſiaſtico, non poteſt ab eo puniri, neque etiam in bonis, vt de communi teſtantur, Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ part. 2. q. 74. n. 7.* Guttierrez *pract. qq. li. 1. q. 24.* Cabedo *deciſ. 87.* Fachineus *lib. 9. contr. cap. 27.* Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 9.* & alij. Si igitur Iudex ſæcularis non poteſt procedere contra clericum periurum, qui coram eo depoſuit falſum, neque poterit Eccleſiaſticus contra laicum; adde quòd teſtis falſus efficitur de iuriſdictione illius Iudicis, coram quo depoſuit.

His tamen non obſtantibus affirmatiua ſententia vera eſt, quam tuetur Couar. *pract. qq. c. 12. nu. 8.* Afflictus *deciſ. 219.* Capella Tholoſana *deciſ. 379.* Franchus *dec. 149.* & alij. Ratio diſcriminis eſt, quia Iudex Eccleſiaſticus habet iuriſdictionem in laicum ratione periurij, & ſic poteſt contra eum procedere; at verò Iudex ſæcularis non habet iuriſdictionem contra clericum, qui coram eo teſtimonium falſum dixit, & per conſequens non poterit eum punire, neque etiam in bonis, vt alibi contra aliquos Doctores Gallos diximus.

Sed vt clericus de falſa depoſitione facta coram laico poſſit puniri per ſuum Iudicem cõpetentem, extat pulchra quæſtio apud Aloyſium Riccium *part. 4. deciſ. 81. per totam.* lege illum, & non pigebit.

RESOL. LXI. *An Milites Sancti Stephani, & Sancti Lazari gaudeant priuilegio fori?*

CArolus de Graſſis *de effect. clericatus, effect. 1. n. 115.* teſtatur quòd in hoc Regno Siciliæ dicti Milites non gaudent priuilegio fori, & idem procedere in Regno Neapolitano teſtatur Imbrianus *in tract. de Iudice, & c. part. vlt. nu. 25.* quia non habent Regium *exequatur* in ſuis priuilegiis.

Sed quidquid ſit de hac praxi, ego puto dictos Milites gaudere priuilegio fori, quia cõnumerantur inter perſonas Eccleſiaſticas, & profitẽtur Religionem approbatam à Summo Pontifice, & ita docet Bonac. *in Bull. Cœn. to. 3. diſp. 1. q. 16. punct. 3. n. 16.* Nauarr. *conſ. 12. de regular.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. p. 2. allegat. 12. num. 45.* & nouiſſimè Aloyſius Riccius *in praxi tom. 4. reſol. 76. n. 3.* loquens de Religione Sancti Lazari, aſſeruit eſſe veram Religionem, & gaudere priuilegio canonis, & quod Pius IV. confirmando anno 1565. priuilegia dictæ Religionis, exemit ipſam in omnibus caſibus, in quibus eſt exempta

empta Religio Sancti Ioan. Hieroſolymitani, & etiam Marius Antoninus *lib. 2. reſolut. 112. caſ. 63.* docet dictam Religionem Sancti Lazari eſſe veram Religionem.

Notandum eſt tamen hîc obiter, dictos Equites etiam nouiſſimos gaudere exemptione gabellarũ, ſicut alibi diximus de Nouitiis D. Iacobi, Alcantaræ & Calatrauæ; quidquid in contrarium aſſerant noſtri Regnicolæ. Maſtrillus *part. 3. deciſ. 290. n. 166.* & Giurba *in conſilijs crim. conſ. 77. n. 21.* ſed noſtram ſententiã nouiſſimè tenet Riccius *vbi ſuprà in praxi tom. 4. reſol. 249. n. 3.* vbi citat Nouar. *tom. 1. qq. c. 42.*

RESOL. LXII. *An habens coadiutoriam à Papa conceſſam gaudeat priuilegio fori, & quid de clerico, qui beneficium obtinere non poterat, vel ordinatus eſt cum falſis dimiſſoriis?*

REſpondeo affirmatiuè, quia talis dictam coadiutoriam habens beneficiatus appellatur, & ita tenent Doctores quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. allegat. 12. num. 4.*

Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd ſi clericus obtineat beneficium, quod non poterat obtinere, puta quia illegitimus, vel irregularis, & de facto reperitur in poſſeſſione beneficij, gaudet adhuc priuilegio fori, & ita fuiſſe deciſum in M. C. Vicariæ Neapolitanæ teſtatur Franchus *dec. 189.* & tenent DD. quos citat Ioan. Baptiſta de Thoro *in compen. deciſ. Neapol. ver. clericus fol. 94.*

Nota etiam, quòd licet olim clericus in minoribus conſtitutus à non ſuo Epiſcopo ſine litteris dimiſſoriis, vel cum falſis, poſſit gaudere priuilegio fori, vt notant DD. quos citat Squillante *de priuil. cler. c. 7. dub. 2 nu. 29.* Hodie tamen per conſtitutionem Vrbani VIII. datam Romæ 11. Decembris 1624. taliter ordinatus minimè priuilegio fori gaudebit; ordinatum verò ante legitimam ætatem gaudere dicto priuilegio fori, tradit Carol. de Graſſis *de effect. cleric. effect. 1. nu. 666.* ſicut etiam ordinatum per ſimoniam.

RESOL. LXIII. *Clericus qualem habitum deferre debet, vt fori priuilegio gaudeat?*

REſpondeo Clericos circa habitum ſe locorũ conſuetudini accommodare, vt tradit Ambroſinus *de immun. c. 23. n. 13.* ego verò abſolutè loquendo, illũ priuilegio fori gaudere arbitror, qui eo vtitur veſtium genere, vt ſi à populo videatur, clericus iudicetur, ſi autem controuertatur, an habitus cum quo inuentus eſt clericus ſit clericalis, hanc habitus cognitionem ad Eccleſiaſticum Iudicem pertinere, quidquid aliqui aſſerãt, & peſſimè, in praxi aliqui Iudices, nixi auctoritate Iulij Clari *li. 5. q. 36. n. 11.* & Maſcardi *concl. 961. n. 4.* & aduertat Iudex laicus, quòd dum hæc corã Iudice Eccleſiaſtico pendent, debet ſuperſedere, vt nos alibi etiam docuimus, & aliter faciens immunitatem Eccleſiaſticam infringit, licet nonnulli apud Carolum de Graſſis *de effectibus clericatus effect. 1. n. 1257. & ſeq.* oppoſitum ſentire videantur, ſed malè, quia fieri poteſt, vt in tali caſu Iudex laicus exerceat iuriſdictionem in perſonam exemptam, & quia ſequeretur eluſoriam eſſe cognitionẽ Iudicis Eccleſiaſtici, & hæc omnia docet, & probat Bonac. *in Bull. Cœnæ tom. 3. diſp. 1. q. 16. ſect. 1. punct. 6. n. 30. 31. & 32.* cum aliis communiter.

RESOL. LXIV. *An aliquis Princeps habeat à Pontifice priuilegium in cauſis violentiæ arcendæ?*

HOc priuilegium habere Regem noſtrum Hiſpaniarum docet Bannez *in 2. 2. q. 67. art. 1.* Iulius Clarus *lib. 5. §. vltimo q. 36. nu. 26.* Menochius *de retinenda poſſeſſione remed. 3. num. 354.* & Cardinalis Bellarminus *in tract. de Summo Pontifice contra Berclaium c. 35. col. 7. ver. addebat*, & Suarez *de immun. lib. 4. c. 34. n. 43.*

Sed nouiſſimè Ceuallos *tract. de cognitione per viam violentiæ gloſſ. 6.* aſſerit Regem Hiſpaniarum non habere tale priuilegium, ſed ex alia ratione hoc efficere. Ita pulchrè obſeruat Bonacina *in Bullam Cœnæ tom. 3. diſp. 1. q. 15. punct. 4. §. 1. num. 17.* dum praxim tribunalis *de la fuerza* tueri, & à peccato, & cenſura excuſare conatur, excuſationis cauſam auſert, negando Regem Hiſpaniarum, vel ipſius miniſtros, ac magiſtratus hoc facere ex priuilegio, vel ex conſuetudine priuilegio innixa. Ita Bonac. vbi *n. 3.* aſſerit Principes priuilegium à Summo Pontifice habentes excuſari ab excommunicatione Bullæ Cœnę auocando cauſas ſpirituales ad ſua tribunalia, *modò priuilegij formam ſeruent, & modò priuilegium reuocatum non ſit*, iuxta ea quæ ipſe inferiùs docet.

RESOL. LXV. *An collatio Epiſcopatuum, & aliorum beneficiorũ poſſit à Principe laico præſcriptione acquiri?*

NEgatiuè reſpondeo cum Cardinali Tuſcho *tom. 4. concl. 452. num. 28.* vbi ſic ait: Licet ex priuilegio poſſit per Papam concedi collatio beneficiorum laico, non tamen poteſt conſuetudine, neque præſcriptione acquiri, etiam per tempus immemorabile; quia laici ſunt incapaces. Ita ille, cuius opinionem Probus *in addit. ad Ioannem Monachum c. 2. de præbend. n. 7. & 8. in 6.* aſſerit eſſe communem. vide etiam Zabarellam *conſ. 57. ſub n. 2.* & Doctores quos citat, & ſequitur Silua *de beneficijs part. 2. q. 23. num. 16.*

Pro cuius ſententiæ explicatione notandum eſt, quòd vt cõſuetudo excuſet, & valeat, debet eſſe legitima, & præſcripta; conſuetudo autem præſcribi nõ poteſt, quoties ſubiectum eſt incapax illius rei, quę per conſuetudinem induci prętenditur, vt notat Panormitanus, & Felinus *in c. cauſam, de præſcriptio. & in c. 4. de conſuetud.* Decianus *in tract. crim. to. 1. lib. 4. c. 9. nu. 14.* & alij communiter; cùm ergo laici incapaces ſint iuriſdictionis ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ, ex *c. cauſam, de præſcript. & c. ſolitæ, de maiorat. & obedien.* ſequitur ipſos non poſſe hanc iuriſdictionem per conſuetudinem acquirere; ex quibus clarè apparet non poſſe prętextu conſuetudinis Iudices laicos ſe tueri, & excuſare, & ideò optimè Cardinalis Tuſchus *vbi ſuprà tom. 4. concl. 452. nu. 44.* aſſeruit omnes caſus, qui, prout atteſtãtur Doctores, ex cõſuetudine alicuius Regni, vel prouinciæ, ſunt contra ius commune, & ſic ſuper eis nõ poteſt fieri fundamentũ, niſi quia ſic de facto ſeruatur: vnde talis conſuetudo etiã immemorabilis, vel præſcriptio immemorabilis non valet. Ita ille, & ego.

Vt igitur Reges Epiſcopatus, & beneficia conferant, ad hoc requiritur priuilegium, nec ſuffragatur vlla cõſuetudo, aut præſcriptio, etiamſi eſſet immemorabilis, cum perpetua tolerantia Papæ; cùm enim verſemur in his, quæ non ſunt quæſibilia ſine Principis conceſſione, tolerantia de nihilo inſeruit; hæc enim non eſt tolerantia, ſed ſimplex conniuentia, ſeu patientia, quæ nuſquam inducit diſpenſationem in his, quæ ſunt cõtra iuris diſpoſitionem, vt eſt text. *in c. cùm iam dudum, de præbendis, & ibi gloſſa.* ea ſiquidem conniuentia incidit ad euitanda dumtaxat ſcandala, quę poſſent committi in auferendo huiuſmodi abuſus, vt tradunt Doctores *in c. 2. de præben.* Quippe crimen publicum diſſimulare dupliciter contingit, vno modo ipſum actum criminoſum non prohibendo, cùm prohiberi poſſit; at hæc Eccleſia Romana non ſuſtinet, nec diſſimulat, imò prohibet in Canonibus ſuprà citatis: altero tranſgreſſorem talis prohibitionis non puniendo, & hoc modo Eccleſia diſſimulat aliqua propter difficultatem correctionis, vt bene aduertit Turrecremata *in can. ſingula. num. 8. diſt. 89.* multa enim tolerantur, quę ſi in iudicium deducerentur, exigente iuſtitia non tolerarentur, vt dicit textus ſuprà allegatus *in c. iamdudum, de præben.* & hæc omnia docet Lotterius *tom. 1. de re beneficiaria lib. 1. q. 6. n. 39. & 41.* Hinc ſi Rex noſter, vel alij Reges hodie conferunt Epiſcopatus, & alia beneficia, hoc ex priuilegio Romani Pontificis procedere dicendum videtur, vnde extante tali priuilegio nõ dicuntur, dicto modo loquendo, Reges conferre dicta beneficia, ſed Papa mediante miniſterio Regum, atque ita collatio non reputatur Regia, aut alterius Principis, ſed merè Apoſtolica. Et ideò omnia ſupradicta firmauit Rota in vna Aquinenſis Monaſterij die 26. Ianuarij 1601. coram Illuſtriſſimo Seraphino, & tenet Riccius *in praxi, tom. 4. reſ.* 137. qui per extenſum ponit dictam ſacræ Rotæ Romanæ deciſionem, quam omnino vide.

RESOL. LXVI. *An Rectores Hoſpitalium gaudeant priuilegio fori?*

AFfirmatiuè reſpondent DD. quos citat Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus effect. 1. nu.* 118. ſi promittunt in manibus Epiſcopi caſtè viuere, & portant aliquod ſignum ſuper veſtimentum; ſecus autem dicit Abbas *in c. 2. n. 11. de foro competen.* ſi iſti hoſpitalarij vtuntur coniugio, & habent, & retinent proprium, & ſunt laici.

At his non obſtantibus, Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 2. alleg. 12. n. 40.* & Velaſcus *conſ. 105. n. 3.* aſſerunt ſimpliciter hoſpitalarios Prælati auctoritate deputatos ad aliquod hoſpitale erectum auctoritate Epiſcopi, gaudere priuilegio fori. Sed de hoc dubio vide Decianum *in tract. crim. to. 1. lib. 4 c. 9. n. 39.* Duardum *in Bull. Cœnæ lib. 2. can. 15. q. 9.* & alios.

RESOL. LXVII. *An qui aſſumpſit habitum Clericalem poſt delictum, animo ſubtrahendi ſe à laica poteſtate, gaudeat priuilegio fori?*

DE hac quæſtione olim mihi magna controuerſia fuit cum quodam ſupremo miniſtro Regio, & affirmatiuam ſententiam ipſe docui *in tract. de immun. Eccleſ. ref. 26.* & nunc iterùm doceo; quia dici poteſt iſtum vti iure ſuo, aſſumendo ſtatum Clericalem, qui licet illum aſſumpſit hac intentione, non videtur priuari ipſo facto priuilegio Clericali, licet fortaſſe dignus ſit, qui tali priuilegio priuetur. & ita hanc ſententiam docet Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. c. 15. num. 17.* & iterum Bonac. *in Bull. Cœn. to 3. diſp. ...q. 16. ſect. 1. punct. 5. nu. 9.* quidquid etiam in contrarium aſſerant DD. quos citaui *in dicta reſolut.* quibus nunc addo Zerolam *ver. Clericus n. 6.* Iulium Clarũ *q. 36. n. 38.* & eius additionatorem *ibidem litt. G.* & alios penes ipſos. Sed ſi aliquis vellet ſtare in opinione negatiua, dicendum eſt in negantem incumbere onus probandi ſtatum Clericalem aſſumptum fuiſſe per fraudẽ; quomodo autem id probetur, vide Maſcardum *to. 2. concl. 815.* Gabrielem *in comm. opin. tit. de præſumpt. concl. 13. n. 2.* Ambroſinum *de immun. c. 19.* Duardũ *in Bull. Cœn. li. 2. can. 15. q. 11.* Martam *de iur. part. 4. caſ.* 176. & alios penes ipſos.

Si autem quis dicat ſuſcepiſſe habitum Clericalem ex vi voti, an ipſius iuramento ſtandum ſit, negat Farinacius *tit. de Inquiſ. q. 8. nu. 114.* & alij; ſed affirmat Decianus, & alij penes Ambroſinum 12. quibus ego addo Hieronymum Rodriquez *in compen. qq. Regul. reſol. 101. num. 9.*

RESOL. LXVIII. *Quid facere debeat Epiſcopus, dum Iudices laici edunt aliquod ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam?*

SI dubium ſit an illud ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ aduerſetur, & damnum Eccleſiis, vel Clericis inferat, cogere poteſt conditorem ad declarandum expreſsè tali ſtatuto Clericos, & Eccleſias non comprehendi. Si verò perſpicuè conſtet illud ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticã, præcipere debet conditori, & ipſis ad quos pertinet, vt illud omnino tollant: & ſi hoc ipſi minimè efficere volunt, debet ipſe auctoritate ſua tollere, & declarare huiuſmodi ſtatutum, legem, actum, pragmaticam, aut aliam ordinationẽ eſſe irritam, & inualidam. Vide Felinum *in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 145. de conſtit.* Alterium *lib. 5. diſp. 16. c. 6. dub.* 54. Sayrum *de cenſ. lib. 3. c. 34. nu. 17.* & alios.

RESOL. LXIX. *An Clerici inſeruientes, & verè adſcripti alicui Eccleſiæ, licet primam tonſuram non habeãt, gaudeant priuilegio fori?*

NEgatiuè reſpondet Bonac. *in Bull. Cœn. tom. 3. diſp. 1. q. 16. punct. 3. n. 7.* quia talis Clericus non gaudet priuilegio canonis; ergo neque gaudet priuilegio fori. Et hanc ſententiam videtur innuere Reginald. *tom. 1. lib. 9. c. 23. n.* 355. ceteras rationes videbis apud Bonacinam.

Sed his non obſtantibus non deſunt Doctores poſt Concilium Tridentinum ſcribentes, qui aſſerũt dictos Clericos priuilegio fori gaudere. Et ita tenet Bellettus *in diſquiſ. cler. part 1. tit. de fauore clericorum perſonal. §. 2. n. 2.* Ambroſinus *de immun. c. 22. n. 6.* & Decianus *in tract. trim. tom. 1. lib. 4 c. 8. n. 2.* & ad argumentum quod adducit Bonacina *vbi ſup.* poſſet aliquis reſpondere, quòd Clerici, qui dicũtur *ſaluatici*, non gaudẽt priuilegio canonis, neque exem-

exemptione gabellarum,& tamen gaudent priuilegio fori, vt declarauit ſacra Cardinalium Congregatio 10. Kalẽdas Iunij 1632. cuius verba affert Paulus Squillante *de priuileg.cleric. c.7.dub.2.n.4.* & Nouar.*de elect.fori q.52 ſub.n.13 ſect.2.*in vltima impreſſione Neapolitana:ſed circa ſupradictos Clericos ſaluaticos multas quæſtiones ſuſcitat nouiſſimè Aloyſius Riccius *in praxi fori Eccleſ.to.4.reſ.223. vſque ad reſol.*231.lege illum,& non pigebit.

RESOL.LXX. *An Iudex laicus poſſit dirimere controuerſias ortas inter Confraternitates in aliqua proceſſione?*

AFfirmatiuè reſpondet noſter D. Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus eff.1.n.*613. vbi ſic ait:Quoad locum incedendi in proceſſionibus, vt ſi debet incedere in quarto, vel in quinto loco, in talibus namque controuerſiis eſt Iudex Illuſtriſſimus Senatus huius Vrbis,qui ſummariè,& abſque viſione ſcripturarum, ſolet cauſas iſtas terminare, & cognita differentia ſtatim cauſam terminat: quando autem eſt differentia an aliquis ſit bene, vel malè cancellatus à Societatibus, & confraternitatibus,vel ſit recipiendus, vel non, vel an ſit canonicè quis electus ad gubernium,& adminiſtrationem, tales, & ſimiles controuerſiæ dirimuntur per Archiepiſcopum, vel ſuum Vicarium. Ita ille.

Sed obſeruat Barboſa *de poteſt.Epiſc.p.2.alleg.*78. *n.*42.quòd quamuis hæc Caroli de Graſſis ſententia circa primum membrũ videri poſſit tolerabilis,quando agitur de iudicio poſſeſſorio,tamen extra illud non eſt admittenda, ſed potiùs dicendũ eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum dictas cõtrouerſias pertinere dirimere,quæ eſſent inter dictas laicorũ confraternitates circa modum procedendi, vel circa habitum,vel quid ſimile.Sic Barboſa.

RESOL. LXXI. *An domus Parochorum, Canonicorum, aliorumq; Eccleſiaſticorum exiſtentes ad triginta paſſus prope Eccleſiam, gaudeant eius immunitate,etiamſi habitentur à laicis?*

NEgatiuè reſpondent Peregrinus *de immun. c.* 4.*n.*27.Farinac.*in appen.c.*16.*n.* 260. & Marius Italia *lib.*1.*cap.*4.§.6. *num.*6. quia conſuetudo eſt in contrarium; & ideò aſſerit Villalobos *in ſumma to.* 2.*tract.*39.*difficul.*5.*num.*3.quòd licet ſecundùm iura *eſtà concedida eſta immunidad no ſolo à las Igleſias ſino tambien quarenta paſſos al rededor de la Igleſia Matriz, y treynta paſſos al rededor de las demas,mas dize Couarruuias,que ya por la coſtumbre hà ceſſado eſto quanto à las Igleſias que eſtan edificadas en las Ciudades, y que ſolo lo queda en las que eſtan edificadas dentro de los muros de los caſtillos.*Ita ille.

His tamen non obſtantibus, aliqui affirmatiuè reſpondent ad propoſitum dubium,& aſſerunt ſupradictas domus gaudere immunitate.quãuis eas inhabitent laici. & ita hanc ſententiam tenet Decianus *in tract.crimin.lib.*6.*c.*25.*num.*16. Ambroſinus *de immun.c.*10. *n.*8. & nouiſſimè Bonacina *to.*3.*diſp.* 2.*q.*3.*punct.*16.§.4.*num.*7. quia immunitas eſt veluti accidẽs morali loco affixa, locatio autem eſt actio extrinſeca loco; tum quia ſequeretur in poteſtate locatoris eſſe auferre, vel concedere loco immunitatis priuilegium;tum quia immunitas conceſſa eſt loco ſacro,& exiſtentibus *in tali loco*;per accidens autem eſt, vt in tali loco habitet potiùs conductor, quàm dominus directus, vel vtilis; tum quia loca ſacra immunitate gaudent,exceptis caſibus expreſſis;hic autem caſus nullibi expreſſus,& exceptus reperitur;ergo, &c. & hæc omnia docet doctus Bonacin. *vbi ſuprà*,qui etiam optimè notat, quòd nomine paſſus intelligitur menſura quinque pedum,pes autem complectitur menſuram quindecim digitorum,& hoc etiam notauit Farinacius *vbi ſup.n.*286.& Tuſchus *to.*4.*litt.I.concl.*59.*nu.*2. & alij: ad conſuetudinem verò quam in contrarium aſſerunt aliqui, reſpondeo Gregorium XIV. damnare ſupradictas conſuetudines.ergo,&c.

RESOL. LXXII. *An occidens fœtum animatum cum aliqua potione,gaudeat immunitate Eccleſiæ?*

NEgatiuam ſententiam docet Peregrin. *de imm. Eccl.c.*3.*nu.*8. Farinac.*in appen.c.*8. *nu.*138.& alij penes ipſos;& ratio eſt,quia talis occidit proditoriè illum,qui nullo pacto præuidit, nec præcauere potuit talem mortem.

Verùm ego contrariam ſententiam teneo cum Martino Bonacina *tom.*3.*diſp.*2.*q.*3.*punct.*16.§.8.*n.*8. quia ait ille,huiuſmodi delinquens iuxtà communem vſum loquendi non vocatur proditoriè occidere; is enim dicitur proditoriè occidere, qui per inſidias,ſeu dolum aliquem id non præuidentem occidit; infans autem non dicitur in hoc caſu per inſidias,& doloſè occidi, cùm ipſe nullius rationis capax ſit, nec dolus in ipſum committatur; dolus autem eſt fraus ad aliquem decipiendum adhibita, infans autem decipi non videtur. ergo, &c.& ita hanc ſententiam tenet etiam Franciſcus Leò *in Theſ.fori Eccleſ.p.*1.*c.*13.*ver.dubitari etiam poteſt.* Ex his igitur dicendum eſt concubinarium potionem concubinæ, vel adulteræ tradendo, gaudere Eccleſiæ immunitate.

RESOL. LXXIII. *An fugiens à birroariis, ſi parietem Eccleſiæ partis exterioris tangat, vel fuerit amplexus, gaudeat immunitate?*

NEgatiuè reſpondet Archidiaconus *in c. vnico, de reliq. & vener. ſanct. in*6. quia appellatione Eccleſiæ non venit pars exterior muri Eccleſiæ, quæ viam publicam ſpectat. Secundò ſupradictus reus in tali caſu non dicitur eſſe in Eccleſia: & ita hanc ſententiam tenent mordicus miniſtri laicalis iuriſdictionis.

Sed pro affirmatiua ſententia aliqui has rationes adducunt.Primò,quia priuilegia immunitatis Eccleſiç amplianda ſunt.Secundò,*in l. quæ religioſis. ff.de rei vendicatione*,habetur, quæ Religioſis adhærent,religioſa cenſentur; ergo quæ adhærent loco ſacro, cenſentur ſacra, & conſequenter gaudent immunitate loci ſacri. Tertiò, acceſſoriũ ſequitur naturam ſui principalis,*c.ſi ſuper gratia,de officio delegat.in* 6.Quartò priuilegium conceſſum Eccleſiæ, dicitur etiam cõcedi per triginta paſſus in circuitu eius,vt ex ſacris canonibus docent cõmuniter Doctores,& nos *ſuprà* probauimus. Ergo multò magis hoc dicẽdum eſt in caſu noſtro de pariete, qui eſt annexus, & acceſſorius, & incorporatus ipſi

Eccle-

Eccleſiæ. & ita hanc ſententiam docet Epiſcopus Viciequenſis Aloyſius Riccius *in praxi tom. 3. reſol. 560. n. 8.* & Martinus Bonacina *de legibus tom. 2. diſp. 3. q. 7. punct. 4. num. 5.* Vnde ex his à fortiori apparet, quòd ſi quis confugiat ſupra tectum Eccleſiæ, gaudebit vtique immunitate, vt notat Villalobos *in ſumma tom. 2. tract. 39. difficul. 5. n. 3.* Fagundez *p. 2. lib. 4. c. 4. n. 63.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. c. 9. nu. 8.* & alij ſcribentes ſuper Bullam Gregorij XIV. vide etiam Bonacinam *tom. 3. in Bull. Cœn. diſp. 2. q. 3. punct. 16. §. ... num. 19. 20.*

RESOL. LXXIV. *An Bulla Cœnæ tollat caſus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, & quid de priuilegio Monarchiæ Regni Siciliæ?*

HOs caſus priuilegiatos ponit Caſſaneus *ſuper conſuet. Burgun. rub. 1. tit. des iuſtices, & droits, §. 5. verſ. 5. col. à grace. n. 48. & ſeq.* & Bullam Cœnæ illos non tollere tenet Antonius Bouius *in reſponſ. ad Paulum Seruitam pro cenſuris Pauli V. part. 4. ad arg. 10.* vbi ſic aſſerit: *In Francia il Re ha Priuilegi della Sede Apoſtolica, onde ſe procede ſolo ne' delitti priuilegiati, non eccede in coſa alcuna i ſuoi Priuilegi, i quali ſe non l'aueſſero ecceduto i Signori Venetiani non ſarebbe loro ſtata detta coſa alcuna.* Sic ille.

At contrariam ſententiam docet P. Binsfeldius *in commen. de iniuriis, & damno dato cap. 7. concl. 13.* vbi ſic ait: Per Bullam Cœnæ Domini videntur etiam ſublati caſus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellãt, in quibus Iudices ſeculares in illo Regno ſe intromittunt etiam pro criminibus aliquibus contra Clericos. Hæc Binsfeldius; ſed vſum talium priuilegiorum Regis Galliarum non audet damnare Nauarrus, & alij quos adduxi *in tr. de immun. Eccleſ. ref. 6.* licet *ibi* Sayrus, & alij damnandum eſſe exiſtiment. Ego verò circa reſolutionem huius caſus de meo nihil dicam, & nihil ponam, ſolùm referre volui quid alij dixerunt; ſicut etiam facio cũ Martino Bonac. *in Bull. Cœn. tom. 3. diſp. 1. q. 21. punct. 1. n. 24.* circa iudicium de Monarchia huius Regni Siciliæ, quam acriter impugnat Hieron. Catena *in vita Pij V.* cum Cardinali Baronio *to. 11. anno 1097.* Sed defendit Antonius Xibeca *in allegationibus manuſcriptis ad Marcum Antonium Columnam*, & nouiſſimè, vt fertur, Io. Bertran. de Gueuara Archiepiſcopus Compoſtellanus *in diſcurſ. de origine, & vſu Monarchiæ Regni Siciliæ lingua Hiſpanica conſcriptis, & editis Valliſoleti anno 1605. apud Aloyſium Sanchez.* vide etiam Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 29. nu. 3. & lib. 2. de Summi Pontificis claue c. 4. 10. §. 3.* Sebaſtianum Cæſarem *de Eccleſ. Hierar. part. 1. diſp. 3. §. 1. n. 9.* Camillum Borrellum *de præſtantia Regis Catholici c. 50. per totum.* Goffredum *lib. 4. de rebus geſtis Roberti Guiſardi c. 29.* Faſellum *lib. 7. poſterioris decadis c. 1.* Ioan. Marianam *hiſtor. Hiſpan. lib. 10. cap. 5.* Ferdinandum Matute *in reſp. pro impoſit. gab. contra Meſſanenſes fol. 24.* Maurolicum *in hiſtor. Sicil. lib. 3. art. 98.* Laurentium Ananiam *in fabrica mundi tra. 1. fol. 129.* Antonium Coſtam *lib. 1. conſ. 1. num. 75. & 85.* Cumiam *in præl. cap. ſi aliquem, num. 49. & 51.*

TRACTATVS II.

De dubiis Regularium.

RESOLVTIO I. *An Generales, & alij Prælati Religionum poſſint confiteri Confeſſoribus extra Religionem, & quid de Generalibus, & Præpoſitis noſtræ Religionis?*

AFIRMATIVAM ſententiam docent communiter DD. *ex cap. ne pro dilatione, de pœn. & remiſſ.* vnde Villalobos *in ſum. to. 1. tract. 9. diffic. 47. n. 4.* ſic aſſerit: *Tienen iuriſdicion ordinaria los Prelados de las Religiones, como ſon Generales, y Prouinciales que tienen iuriſdicion quaſi Epiſcopal, y los Guardianos, Abades, y Priores que preſiden à toda la communidad, que ellos todos ſon ordinarios reſpectiuè, y tienen facultad de elegir confeſſor, por la conceſſion de Greg. IX. porque todos ellos ſe comprehenden debaxo de nombre de Prelado, y aſsi eſtà en vſo en las Religiones como dize* Soto *in 4. diſt. 18. q. 4. art. 2.* Sic Villalobos, & alij *vbi infrà.*

Sed difficultas eſt in noſtra Religione; nam in decretis Capitulorum generalium *part. 1. c. 6. nu. 1.* ſic habetur: Nemo noſtrûm ſua peccata extero Sacerdoti cõfiteri queat, ſed iis tantummodo noſtratibus Confeſſariis, qui à Prępoſito domus fuerint deſignati, non obſtante quocumque priuilegio, cui ex nunc totius Religionis nomine renuntiamus, ac cedimus. Vnde ſub his verbis Peregrinus *in comment. ad noſtras conſtitut. conſt. 5. part. 1. c. 9. lit. C. §. 1.* putat comprehendi Generales, & Præpoſitos, & ideò ait ille, quòd quando à Religione eliguntur ad dictas Prælaturas, ſubintelligitur pactũ implicitum, quod eſt obſeruandi, & curandi, vt obſeruentur conſtitutiones, & decreta Capituli generalis, vnde eo ipſo quòd acceptant Prælaturas, tacitè renuntiare videntur dicto priuilegio, quo gaudere non poſſunt niſi intra Religionẽ. nec decretum hoc eſt contrarium canoni, quia priuilegio ſuo cuique licet renuntiare. *l. ſi quis in conſcribendis, C. de pactis.* hæc Peregrinus.

Sed contrariam ſententiam prorſus ſuſtinendã eſſe puto. Primò, quia priuilegiũ inſertum in corpore iuris, vt eſt illud, de quo loquimur, reputatur ius commune, vt patet ex textu *in l. eius militis. §. militia miſſus, de teſt. milit.* & notat Iaſon *in l. 1. n. 16. de conſtit.* Henriq. *vbi infrà*, & Lotterius *de re beneficiaria tom. 1. lib. 2. q. 7. n. 26.* vnde in generali derogatione nõ comprehenditur ſub nomine priuilegij; quia eò quòd inſertum eſt in corpore iuris, habetur pro iure, & lege, & ideò Villalobos *in ſumm. tom. 1. tract. 9. diff. 51. nu. 3.* loquens de priuilegio Religioſorum *in Clem. dudum. de ſepulturis*, ſic aſſeritt *Aunque el Concilio Tridentino en aquel decreto reuoca los priui-*

priuilegios, mas no de los que eſtan inſertos en el cuerpo del derecho, porque eſſos ſon leyes Eccleſiaſticas, y no ſe entiende debaxo deſta palabra priuilegio que la ley que ſe inſtituye de nueuo no reuoca eſtos priuilegios, aunque ponga qualeſquieras clauſulas generales, ſi no es que ſe haga dellos expreſſa mencion. Ita ille.

Idem etiam tenet Io. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib. 2. c. 6. dub.* 1. vbi ita ait: Iuxta morem loquendi Iuriſtarum, nomine priuilegij non intelligitur, quod eſt in corpore iuris inſertum, & lex de nouo inſtituta non reuocat priuilegia in iure inſerta, niſi de illis fiat expreſſa mentio, licet apponat quaſlibet non obſtantias generales, & reuocet priuilegia, quia priuilegia in iure inſerta vendicant ſibi aliud nobilius nomen, & ſunt iam leges communes. Sic ille. Hoc etiam docet Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. q. 45 art. 6. in concl* Henriquez *lib. 6. c. 6. num. 4.* Fagundez *præcep. 2 lib. 7. c. 2. n. 15. & nu. 78. & 82.* Rodriquez *in quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 59. art. 2.* Paulus Layman *in Theol. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 23. nu. 26. & lib. 4. tract 6. cap. 11. num. 5.* & alij.

Hinc præter Layman *vt ſup.* & alios citatos DD. notauit etiam gloſſa *in Auth. qua in prouincia C. de crimmibus. verſ. illico omni priuilegio, & in l. 3. C. de ſilent. lib. 12.* cum Barboſa *in l 2. § legatis nu. 117. ff. de iudiciis.* Borgos de Paz *in l 3. Taur. n. 559.* Decio *conſil. 165. nu. 4.* Iacobo Bennio *de priuileg. Iuriſconſ part. 3. priuileg. 100. n. 2.* Ruyno *vol. 1. conſil. 228. n. 13.* Rebuffo *reſponſ. 15. verſ ſeptimò etiam, & reſponſ. 134. verſ. item ſi mandetur.* Mandoſio *de priuileg. ad inſtar. gloſſa 14. nu. 2.* Gomez *in c. 1. n. 93. de conſtit. in 6.* Felino *in c. 1. n. 12. & in c. nonnulli, n 9. & 26. de reſcriptis,* & aliis, quòd iſta clauſula, *non obſtante quocumque priuilegio*, non comprehendit priuilegium in corpore iuris inſertum.

His igitur omnibus ſuppoſitis, ſic argumentor contra Peregrinum. Priuilegium quod habent noſtri Præpoſiti locales, eſt inſertum in corpore iuris: ſed priuilegia inſerta in corpore iuris non derogãtur, neque comprehenduntur, vt probatum eſt, in clauſulis generalibus, *non obſtante*, &c. etiam alicuius Concilij Generalis, niſi de illis efficiatur expreſſa mẽtio. ergo à fortiori, dictum priuilegium noſtrorum Præpoſitorum non erit comprehenſum in illa clauſula Decreti, quod Peregrinus adducit, cùm ſit priuilegium, vt dictum eſt, in corpore iuris inſertum. Dicendum itaque eſt illud decretũ factum fuiſſe in Capitulo generali pro gaudere volentibus priuilegio Bullæ Cruciatæ, vel aliis licentiis, & indulgentijs confitendi cuicumque etiam extero Sacerdoti inſcio Superiore, non autem pro Generalibus, & Præpoſitis habentibus hoc priuilegium clauſum in corpore iuris. Cùm igitur tale decretũ loquatur tantùm de priuilegiis, nõ eſt extendendũ ad iura Prælatorum, quorum mentionẽ non facit; nam ſi hoc priuilegium comprehendere voluiſſet, de illo expreſſam mentionem facere debuiſſet, & ideò quando in aliqua Religione Capitulum generale voluit reſtringere, aut limitare, ne Prælati vtãtur ſupradicto priuilegio, ſpecificè illis hoc prohibuit, & ita factum eſſe in Religione Ciſtercienſi, notauit Hieronymus Llamas *in meth. part. 1. c. 5. §. 5.*

Deinde ſupponitur in illo Capitulo Patres renũtiaſſe huic priuilegio, quod ego nego, & negãt omnes, qui in illo Capitulo adfuerunt, nam tunc nihil de hac renuntiatione talis priuilegij inter illos actũ fuit, & tamen renuntiatio priuilegij ſupponit neceſſariò renuntiantis conſenſum, vel voluntatem, vt notat Suarez *de legibus lib. 8. c. 33. nu. 8.* & alij communiter; nam conſenſus, & voluntas non fertur in rẽ non cognitã; ergo dicto priuilegio in dicto Decreto renuntiatũ fuiſſe minimè dicendum eſt. Cõcedimus igitur Peregrino, Superiores quando eliguntur ad prælaturas, ſubire onus obſeruãdi, & curandi vt obſeruentur cõſtitutiones, & decreta noſtræ Religionis, ſed negamus, quòd renuntiãt tunc tacitè huic priuilegio, de quo dictũ eſt; nam numquam ipſi huic renuntiarũt, neque ex vi verborum decreti in illo cõprehenſi ſunt, ideoque neque illud obſeruare tenentur, cùm ex dicto cap. finali poſſint ſibi eligere in Confeſſarium quemcumque Sacerdotẽ, etiam ab Epiſcopo non approbatum intra, & extra Religionem. Et ita præter Villalobos *vbi ſup.* docet Miranda *in manuali Prælatorum to. 2. q. 20. art. 7. & q. 32. art. 6. concl.* 1. Syluius *in addit. ad 3. part. D. Thom. q. 8. art. 5. Quæritur 2. concluſ. 2.* Io. Valerus *in diff. vtriuſque fori, verſ. iuriſdictio diſt. 14. nu. 2.* Barboſa *in collect. to. 2. lib. 5. tit. 38. c. 16. n. 2.* Filliucius *to. 1. tract 7. c. 9. nu. 231.* Suar. *to. 4. in 3. p. diſp. 27. ſect. 2. num. 9. &* 10. Coninch *de Sacramentis diſp. 8. dub. 8. n. 60.* Nugnus *in 3. part. to. 2. q 8. art. 5. dub. 2.* aſſerentes Prælatos Regularium poſſe eligere Confeſſarium etiam extra Religionem, dummodo ab eorum conſtitutionibus, & ſtatutis hoc illis facere non prohibeatur, quod in noſtris non prohibetur; nam in hoc tantùm negatiuè ſe habent, vt patet.

Non deſiſtam adnotare etiam hîc, quòd noſter P. Alphonſus de Leone, vir quidem doctus *in tract. de officio, & poteſt. confeſſ. to. 2. recollect. 11. nu. 95. &* 106. docet Capitulũ generale, niſi fuerit à Papa confirmatũ, non poſſe derogare huic priuilegio Superiorũ, quod habent à iure eligẽdi Confeſſarium extra ordinem, lege illum, & non pigebit; vnde apparet, quàm parũ ſolidè opinio Peregrini defendi poteſt. Vide etiam Hieronymum Rodriquez *in compen. qq. Regul. reſolut. 10. n. 17.* vbi ait, quòd cõfirmatio ſtatutorum alicuius Capituli generalis facta à Papa intelligitur, quatenus ipſa non ſunt cõtraria iuri communi, & ſacris canonibus, ſed de his opinionibus Leonis, & Rodriquez alibi à nobis fuſiùs dicetur.

Notandum eſt tamen aliquos DD. dictum priuilegium de eligendo Confeſſario extra Religionem concedere tantùm Generalibus, & non inferioribus Prælatis, vt Guardianis, Præpoſitis, &c. & ita tenet Reginaldus *to. 1. lib. 1. c. 4. ſect. 2. n. 36.* Llamas *in meth part. 1. c. 5. §. 5.* & alij, meliuſq; feciſſet Peregrinus ſi cum iſtis DD. tenuiſſet, ſed ille tenet cum communi DD. ſententia, & poſteà putat, vt viſum eſt, huic priuilegio noſtros Præpoſitos renuntiaſſe, quod minimè, *vt ſuprà* probaui, admittendum eſſe cenſeo.

Non grauabor etiam his omnibus addere, quòd probabiliter ſecundùm Megalam *in 1. p. lib. 1. c. 10. n. 4.* & Coriolanum *de caſ reſeru. part. 1. ſect. 1. art. 24.* ſupradictum priuilegium, quod habent Præpoſiti, eligendi quemcumque Confeſſarium, extendi poteſt etiam ad Vicarios noſtros in ſede vacanti, vel

alio

alio modo absente Præposito, & ita in terminis hanc sententiam post hęc scripta docet P. Leone *de officio confess.to.2.recollect.6. nu.36.* licet etiam probabiliter contrarium asserat Suarez *in 3.part.to.4. disp. 27 sect.2.n.8.* & ratio est, quia actio subrogata habet priuilegium eius, cui subrogatur, & in nostris constitutionibus *p.3.c.9.* dicitur quòd Vicarius absente Præposito eius vicem gerit, quæ verba explanans *in commentariis suis littera F.* Peregrinus sic asserit: Si absentia Præpositi esset non solùm à domo, sed etiã à ciuitate, vel esset mortuus, vel ex alia causa dimisisset officium, in istis casibus Vicarius haberet iurisdictionẽ fori conscientiæ, & contentiosi, quia esset quasi Ordinarius vices Præpositi in omnibus gerens, & sic declarauerunt PP. Dominicani in suis constitutionibus in Capitulo generali Parisiis celebrato anno 1246. Ita Peregrinus. Cuius verba non parum probabilem nostram, & Megalę sententiam efficiunt; nam, vt dictum est, & patet ex *l. si eum §. qui iniuriarũ. ff. si quis cautioni.* & ex *c. Ecclesia, vt lite pen.* subrogatus in locum alterius, in eius quoque iura, & priuilegia subrogatus esse censetur, quod etiam notauit Tamburinus *de iure Abbat.to.1. disp.15. q 11. num.10.* Verùm pro coronide huius resolutionis aduerte cum Molfesio *in summa tom.1.tract.7.cap.15. num.44.* quòd licet omnia supradicta contra Peregrinum sint vera, tamen non conuenit, vt Prælati Regulares confiteantur extra Religionem, licet vt dictum est, de rigore possint.

RESOL. II. *An Guardiani, Priores, Præpositi, & Rectores Regularium possint illis præbere licentiam, vt eligant Confessarium extra Religionem?*

AFfirmatiuè respondeo, seclusa constitutione Religionis, vel statuto in contrarium. Et ratio est, quia qui habent ordinariã potestatem, possunt illam alteri delegare, vt habetur *in cap. quibus, de officio ordinarij*, & notat Syluius *in addit. ad 3. part. D. Thom. q.8. art.5.* Ioan. de la Cruz *in direct. part.2. de sacram. Pœn. q.5. dub.6. concl.1.* Barbosa *in l. cùm prætor. §.1. n.527. ff. de iudiciis*, & alij cõmuniter. Sed Guardiani, Præpositi, &c. habent potestatem ordinariã, & sunt suorum subditorum Ordinarij, vt notat Suarez *de Relig. to.4. lib.10. c.5. nu.3.* Molfesius *in sum. tom.1. tract.7. c.14. n.60.* Filliucius *tom.1. tract.7. c.7. n.188.* Ledesma *in sum. tom.1. de Sacram. c.38. q.7. nu.3.* & alij communiter. Ergo possunt hanc potestatẽ aliis subdelegare, & ideò Villalobos *in sum. tom.1. tract.9. diffic.49. nu.11.* sic asserit: *Los Guardianos, y Prelados semejantes, como son Ordinarios, tambien pueden delegar su iurisdicion.* & citat Angles, Rodriquez, & Cenedũ, quibus etiam ego addo Portel *in dubiis Regularium, ver. Prælatus nu.1. & 2.* vbi ita ait: Guardiani possunt delegare, id est, committere alicui vt faciat omne illud, quod ipsi possunt facere ex officio ordinario, quia habent potestatem ordinariam, & *in addit. verf. Prælati potestas, num.2.* sic etiam ait: Omnes Prælati conuentuales Religiosorum habent iurisdictionem ordinariam in vtroque foro, & proinde possunt illam delegare, quia habent iurisdictionem ex officio, seu ex lege Canonica, quæ Prælatis ritè electis dat iurisdictionem competentem suo officio, & tandem Io. de la Cruz *de Statu Religionis, lib.1. cap.6. dub.8.* docet, quòd non tantùm iurisdictio competens Prælatis Regularium ex iure communi, vel particulari suarum legum est ordinaria, ac subinde delegabilis, sed etiam iurisdictio illis concessa ex priuilegio Principis. Vide omnino Ascanium Tamburinum *de iure Abbat. tom.1. disp.8. q.2. num.1.* & Sà *ver. delegatus num.2.*

Sed difficultas est in nostra Religione; nam Peregrinus *in comment. ad nostras const. part.1. cap.9. litt. C. §.2.* negatiuam sententiam docet. Sic enim ait: Dubitari posset vtrùm Præpositi locales possint licentiam tribuere vni ex nobis sibi subdito, vt confiteri possit Confessario extra Religionem nostrã. Respondetur, quòd nõ, absque necessitate; ratio est, quia Capitulum generale potuit hoc prohibere, & defacto prohibuit hoc decreto. Ita Peregrinus.

Verùm ego contrarium sentio; nam verba decreti sunt hæc *in part.2.c.6.nu.1.* Nemo nostrûm sua peccata extero Sacerdoti confiteri queat, sed iis tantummodo nostratibus Confessariis, qui à Præposito domus fuerint designati, non obstante quocumque priuilegio, cui ex nunc totius Religionis nomine renuntiamus, ac cedimus. Quæ quidem verba, vt clarè apparet, & nos in superiori resolutione firmauimus, loquũtur tantùm de priuilegiis, vt est Bulla Cruciatæ, vel aliud indultum eligendi quemcumque Confessarium inscio Superiore, & ideò non debẽt, neque possunt extẽdi ad licentias, quas subditi obtinẽt à suis Prælatis, quibus de iure cõmuni ex *cap. omnis vtriusque sexus, de pœn. & remiss.* tamquam ordinariis competit, & possunt hanc facultatem præbere. & hæc omnia in resolutione superiori satis firmata sunt. Igitur cùm tale decretum loquatur expressè de priuilegiis, non est extendendum ad iura Prælatorum, quorum mentionem nõ fecit. Adde quod de renuntiatione huius priuilegij, vt patet omnibus, nihil actum fuit in illo Capitulo generali ex quo decretum supradictum emanauit; & cùm esset res grauis, tollens circa hoc potestatem ordinariam Prælatis, specificè efficeretur prohibitio, si Capitulum generale tunc dictam potestatem tollere, aut limitare voluisset, sicuti fecerunt constitutiones Prædicatorum, in quibus, vt notauit Ioan. de la Cruz *de Statu Relig. lib.... c.6. dub.11.* habetur, non posse Priorem concedere sibi subdito licentiam confitendi Sacerdoti alterius Ordinis, sed solus Magister Ordinis hoc potest concedere, quando non adest Confessor Ordinis. Per quod, infert Ioan. de la Cruz, limitatur auctoritas ordinaria istorum Prælatorum, quod in nostra Religione per constitutionem, vel per aliquod decretum vsque adhuc minimè factum esse censeo.

At dicet aliquis Sixtum IV. Innocentium VIII. Clementẽ VII. Leonem X cõcessisse Regularibus, vt cum licentia suorum Prælatorum, tantùm cùm itinerantur, possint extra Religionem Confessarios eligere, quas Bullas affert Ioan. de la Cruz *vbi suprà*, & Villalobos *in sum. tom.1. tract.9. diff.49. n.12.* Ergo si Prælati Regularium possunt hanc licentiã subditis præbere, vt etiam extra Religionem confiteantur, ad quid deseruiunt priuilegia illa Pontificum? Respondeo cum Llamas *in meth. part.1. cap.5. §.5.* quòd aliquando in priuilegiis conceditur Regula-

ribus

ribus minus, quàm quod de iure communi illis competit, & ideò in casu nostro plus possunt subditi à Prælatis Regularibus ex potestate ordinaria obtinere, quàm quod in priuilegiis Summi Pontifices concesserunt, qui tamẽ cum dictis priuilegiis potestatem ordinariam Prælatis Regularium tollere minimè intenderunt. Probatur totum hoc ex priuilegiis quæ affert Llamas *vbi supr.* concedentia Prælatis Regularium eligere Confessorem cum licentia sui Generalis, non obstante, quòd hoc competebat illis de iure, ex *c. fin. de pœn. & remiss.* vt *suprà* probatum est, independenter à licentia Generalis, & tamen, vt patet, per dicta priuilegia hoc ius illis non fuit ablatum, quin si vellent, sine Generalis licentia Confessarium eligere non possint. Sic dicẽdum est in casu nostro supradicta priuilegia non tollere Prælatis Regularium potestatẽ ordinariam, quin possint, si velint, præbere licentiam subditis, non solùm itinerantibus, sed etiam in Monasterio existentibus, eligere sæcularem, vel regularem Cõfessarium; & ideò Miranda *in manuali Prælatorum to. 2. q. 32. art. 6. concl. 1.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 49. n. 11. & 12.* & alij adducunt supradicta priuilegia Pontificum. Attamen non obstantibus dictis priuilegiis, firmant posse Prælatos supradictã licentiam potestate ordinaria suis subditis præbere, quia proprias oues, ait Miranda vbi suprà, cui voluerint Pastori, aliàs idoneo, possunt committere. Et ideò ait Graffius *in decis. part. 1. lib. 1. c. 23. n. 54.* quòd Franciscanus de licentia sui Prælati confiteri possit Augustiniano, & credendum est illi sine litteris, si dicat habuisse licentiam. Nec refert, quòd possit Prælatus indiscretè vti tali potestate; nam id est per accidens, & quomodocumque id faciat, factum tenebit. Verùm aduertant Prælati, hãc licentiam non præbere absque causa, nam si aliter facerent, non expediret. Cõfessionem tamen cum tali licentia factam, validam & firmam esse puto.

Notandum est etiam hic obiter contra Peregrinum *in compen. priuileg. ver. absolutio quoad fratres, §. 2. in scholio*, quòd quando Regulares ex licentia, vel priuilegio confitentur extra Ordinem, non tenentur eligere Confessarium ab Ordinario approbatum, sed sufficit eligere idoneum, hoc est, non suspensum, vel excommunicatum, &c. Ita Ioan. de la Cruz *de statu relig lib. 2. c. 6. dub. 11. concl. 1. in fine.*

RESOL. III. *An Episcopus extra diœcesim possit eligere Confessarium non approbatum ab Ordinario, & quid de Prælatis Religionum?*

QVoad primum Suarez *vbi infrà* notat Romæ fuisse hanc quæstionem excitatam, & vẽtilatam in quadam congregatione, cui decem Cardinales interfuerunt, & diuisos fuisse in diuersas sententias, quinque enim illorũ affirmabant, & quinque negabant. Prima ergo sentẽtia affirmat, quam nouissimè tenet Villalobos *in sum. to. 1. tra. 9. diff. 55. n. 4.* Io. Valerus *in diff. vtr. fori, ver. iurisdictio, diff. 14. n. 2.* Coriolanus *de cas. reseru. p. 1. sect. 1. art. 21. n. 5.* & alij. Nam cur non poterit Episcopus Sacerdotem sibi non subditum ad se confitendum per hãc electionem approbare, sicut potest illum approbare pro ouibus suis? Deinde Concilium Tridentinum *sess. 23. de refor. c. 15.* in illis verbis, *Non obstantibus priuilegiis*, &c. nõ derogat priuilegiis in corpore iuris insertis. Neque enim per clausulam generalẽ priuilegio in iure inserto derogatur, vt est regula Canonistarum, quam tradit Decius *consil.* 165. & nos *suprà* satis probauimus. His tamẽ non obstantibus,

Secunda sententia negat; & ita decreuit Gregorius XIII. & ita docet Riccius *in praxi, tom. 1. resol. 470. n. 2.* Graffius *tom. 2. lib. 5. consil. 4. de pœn. & remiss. n. 13.* Alphonsus de Leone *tract. de Iubilæo, p. 1. q. 9. nu. 28.* Faustus *de Iubilæo lib. 4. q. 73.* Azorius *p. 2. lib. 4. c. 3. q. 16.* Armendariz *in addit. ad recop. leg.* Nauarr. *lib. 1. tit. 18. leg. 7. nu 54.* Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 38. c. 16. n. 4.* Filliucius *tom. 1. tract. 7. c. 9. n. 256.* Suarez *in 3. p. tom. 4. disp. 28 sect. 4. n. 2.* Megala *in 3. p. lib. 1. c. 10. num. 18.* Molfesius *in summ. tom. 1. tract. 7. c. 15. n. 34.* & alij. Quia Concilium verè, & propriè non derogat Episcoporum priuilegio, quia priuilegium expresè dicit, vt possint eligere Sacerdotem idoneum, & hoc illis integrum manet, neque Concilium illud in totum, vel in partem abstulit, sed solùm ex parte Confessoris posuit conditionẽ necessariam, vt idoneus sit, nempe approbatus ab Ordinario: & hæc conditio vniuersaliter apposita est respectu omnium sæcularium, inter quos Episcopi continentur.

Quoad verò Prælatos Regulares certum est, Concil. Trident. nihil innouasse; nam solùm loquitur de cõfessionibus sæcularium, & ad has approbationem Episcoporum in Confessariis requirit, tam sæcularibus, quàm Regularibus. Igitur Prælatus Regularis, vel quilibet Regularis, habens licentiam eligendi Confessarium, possunt eligere sibi in Confessarium quemlibet Sacerdotem, etiam si ab Episcopo non fuerit approbatus. Et ita docet Portel *in dub regul. verb. Confessor erga regul. n. 14.* Fagundez *præcep. 2. lib. 7. c. 2. n. 3. 4. & 5.* Suarez *tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 5.* Nauarr. *in manu. c. 4. n. 2.* Coninch *de Sacra. disp. 8. dub. 7. n. 48.* Zerola *in praxi pœnit. c. 15. q. 2. §. Dico quarto.* Reginald. *tom. 1. lib 1. c. 5. n. 41. c. 15. n. 175 & lib. 8. c. 3. sect. 4. nu 36.* cum aliis communiter. Quòd verò Prælatus Regularis possit eligere quemlibet Sacerdotem sibi in Confessarium, patet ex *cap ne pro dilatione, de pœn. & remiss.* & tradunt communiter DD. & nos dicemus *infrà.*

Ex his infero contra Peregrinum *in comment. ad nostras constitut. p. 1 c. 5. lit. C.* Præpositum nostrę Religionis posse confiteri simplici Sacerdoti nostræ Religionis, etiamsi non sit admissus ad audiendas confessiones à nostro P. Generali, quia, vt dictum est, habet potestatem ex *dicto c. ne pro dilatione*, &c. eligendi pro Confessario quemlibet Sacerdotem, & Concil. Trident. nihil innouat quoad Regulares; ergo, &c. Vnde ex multis aliis rationibus hanc opinionem post hæc scripta inueni contra Peregrinum docere etiam ex nostris P. Leone *de offic. & potest. confess. tom. 2. recollect. 6. n. 92.* Et dato, sed non concesso, quòd contraria opinio esset probabilis, displicet mihi id, quod asserit dictus Peregrinus, nempe esse sequendam tamquam tutiorem, & quòd in ministrandis, & recipiendis Sacramentis necessariis ad salutem, semper tutiores opiniones amplecti debeamus; quia obligatio charitatis, qua

tenemur prouidere proximo de remedio, postulat, vt illa prouideamus remedia, quæ sunt absque periculo, quando possumus id absque detrimẽto; ergo, qui minùs tutam opinionem amplecteretur, non satisfaceret huic obligationi. Præterea sic est vniuersalis vsus Ecclesiæ. Ita Peregrinus.

Sed si hæc doctrina esset vera, ita absolutè prolata, mundus scrupulis implicaretur, & væ væ Confessariis, & pœnitentibus: non est igitur admittenda in casu nostro. Nam quando adsunt opiniones probabiles circa iurisdictionem Sacerdotis ad confessiones audiendas, potest Sacramentum ministrari secundùm opinionem probabilem, relicta probabiliori: secus autem si opiniones versarentur circa materiam, & formam Sacramenti; nã tunc tutior opinio est sequenda, & in hoc casu loquuntur Doctores, quos citat Peregrinus. Et ratio nostræ sententiæ est, quia probabilis opinio confert Sacerdoti iurisdictionem, & sic nulli periculo pœnitens exponitur. Vnde cessat ratio Peregrini. Adde quòd semper pœnitens se accusat de aliquo veniali, & cùm simplex Sacerdos super venialia iurisdictionem habeat, absoluens propter opinionem probabilem semper gratiam causabit, & sic pœnitenti nulla irrogabitur iniuria. Et ita hanc nostram sententiam tenet Granado *in* 1.2. *D. Thom. controu.* 2. *tract.* 12. *disp.* 4. *sect.* 4. *nu.* 38. Suarez *tom.* 4. *disp.* 26. *sect.* 6. *num.* 7. *&* 8. Martinez *in* 1. 2. *D. Thom. tom.* 1. *qu.* 19. *art.* 6. *dub.* 6. *concl.* 7. Malderus *in* 1.2. *D. Thom. quæst.* 19. *art.* 5. *disp.* 86. Salas *de legibus disp.* 12. *sect.* 6. *num.* 24. Vasquez *in* 1.2. *tom.* 2. *disp.* 156. *num.* 27. Henriquez *lib.* 2. *de pœnit. c.* 14. *n.* 3. *&* 4. Sanchez *de matrimon. tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 22. *num.* 65. & alij. Quidquid in contrarium asserat Nugnus *in* 3. *par. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 5. *dub.* 3.

Vnde non grauabor hîc apponere verba Henrici Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.* 1. *diff.* 13. *num.* 5. sic asserentis: *Hase de aduertir aqui grandamente, que si de hecho de verdad falta la materia, ò forma del Sacramento, aunque aya opiniõ que diga, que lo es, la que se pone, no se haze Sacramento, ò aunque todos los Doctores dixessen lo contrario, porque las materias, y formas de los Sacramẽtos son de derecho diuino, y no se pueden supplir por derecho humano, ni por opinion de Doctores, mas quando ay diuersas opiniones en cosa, que toca à iurisdicion, v. g. como si se duda, si vn Clerigo puede assistir validamente al Sacramento del matrimonio, ò no, ò en el Sacramento de la penitencia se duda, si sue legitima la licencia que se dio à tal Sacerdote, ò si el priuilegio de la Bulla esta reuocado en todos los casos dichos, ò otros semejantes, que tocan à iurisdicion, aunque de verdad la opinion, que dize, que no es legitimo ministro, sea verdadera delante de Dios con todo esso, mientras la tal verdad esta escondida, y ay probable opinion de lo contrario, lo que el ministro en estos casos haze, es valido por razon del comun error, y el titulo presumpto, que tiene del legitimo Superior, y el defetto de la tal iurisdicion, ò licencia le puede suplir, y suple el derecho humano.* Ita Villalobos, & ante illum, præter Doctores citatos, Lessius *lib.* 2. *c.* 29. *dub.* 8. *n.* 68. sic asserens: Non solùm error communis, sed etiam probabilis Doctorum opinio efficit, vt Ecclesia det iurisdictionem, etiamsi opinio illa sit falsa. Vt si probabile sit, talem posse absoluere à reseruatis, vel censuris, vel assistere matrimonio, excommunicare, eligere Confessorem, priuilegium non esse reuocatum, & similia, & ille ex hac opinione operetur, validum erit, Ecclesia supplente defectum, si fortè subsit. Sic Lessius. Ad vsum verò vniuersalem Ecclesiæ, quem Peregrinus adducit, nescio quomodo possit illum probare, imò contrarium appareret ex communi DD. sententia, vt suprà visum est, & Confessarij passim absoluunt cum opinione probabili, etiam in casu, in quo agitur de eorum iurisdictione.

Notandum est etiam hîc obiter ex dictis, posse Præpositos nostræ Religionis dare licentiam, vt Sacerdotes simplices audiant aliquando confessiones Fratrum, quidquid in contrarium videatur sentire Peregrinus *in comp. Priuileg. ver. absolutio quoad fratres, §. 2. in scholio*, & ita aduersus dictum Peregrinum docet Leone *in tra. de offic. & potest. Confess. to.* 2. *recollect.* 6. *n.* 97.

RESOL. IV. *An Confessarius secularis possit absoluere Nouitios Regulares etiam à peccatis in Religione reseruatis?*

NEgatiuam sententiam tenet Peregrinus *in comment. ad nostras constitut. part.* 2 *cap.* 5. *litter. K.* vbi sic asserit: Aduerti debet, quòd Nouitiorum confessiones audiendi cura soli Magistro Nouitiorum committi debet, semel tamen vel bis in anno, id etiam licebit Superiori, vel cui ille commiserit, vt patet ex Decreto Clement. VIII. in illis verbis, *Quilibet Nouitius*, &c. & ex hoc Decreto apparet manifestè, quòd nullus alius præter nominatos in dicto Decreto habet facultatem audiendi confessiones Nouitiorum, & si alij de facto audiant, & absoluant, confessio erit nulla ex defectu potestatis Confessarij. Ita ille, qui nullum auctorem pro hac sententia adducit; sed poterat, nam illam tenet etiam ex nostris Megala *in* 1. *p. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 20. & Vecchius *in praxi Nouitiorum disp.* 10. *dub.* 3. *n.* 3. Tamburinus *de iure Abbatum to.* 2. *disp.* 6. *q.* 6. *n.* 11. & alij.

Sed contrariam sententiã prorsus sustinendam esse puto, quam tuetur ex nostris Molfesius *in sum. tom.* 1. *tract.* 7. *c.* 14. *n.* 81. Ortiz *in sum. c.* 5. *num.* 11. Homobonus *in exam. Eccl. p.* 1. *tract.* 5. *c.* 2. *qu.* 13. Rodriquez *in qq. Regul. tom.* 1. *q.* 27. *art.* 11. Portel *in dubijs Regul. ver. Nouitij absolutio, n.* 36. Petrus Fay *in addit. ad* 3. *p. D. Thom. q.* 8. *art.* 5. *disp.* 6. Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.* 9. *diff.* 56. *n.* 6. Miranda *in manuali Prælatorum to.* 2. *q.* 34. *art.* 16. *in fine* Riccius *in praxi tom.* 4. *resolut.* 241. *n.* 3. vbi asserit opinionem Peregrini esse contra communem, & alij. Ratio est, quia Nouitij ante professionẽ sunt in hoc ad instar sæculariũ, & ideò si confiteantur cum approbato ab Ordinario, valida erit confessio, nullibi enim videtur expressum cõtrarium, & ideò casus reseruatio Superiorum Monasterij illos nõ comprehendit, vt notarunt Portel, Fay, Villalobos, & Miranda vbi suprà, quibus adde Azorium *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 2. *q.* 10. Vegham *in sum. tom.* 2. *c.* 50. *cas.* 6. Bellochium *de cas. reseru. p.* 1. *q.* 2. *nu.* 109. Vgolinum *de potest. Episcop. p.* 2. *c.* 35. *§.* 1. *n.* 5. Coriolanum *de cas. reseru. p.* 1. *sect.* 3. *art.* 18. *num.* 3.

num.3. & 4. Floronum *de caſ.reſeru.p.1.c.3.nu.7.* Naldum *in ſumm. ver. Nouitius,n.7.* Emanuelem Sà *ver. caſus,n.8.* Graſſium *in Appen.lib.1.c.7 nu.69.* Homobonum *de caſ.reſeru.p.1.c.32.* Ioan.de la Cruz *de ſtatu relig.lib.1.cap.6.dub.10.* qui citat Ledeſmam. Quidquid in contrarium aſſerat nouiſſimè Layman *in Theol.mor lib.4.tract.5.c.6. n.4.* Corduba *in qq. lib.1. q.3.* Rodriquez *in Bulla Cruc.§.9.num.26.* Vecchius *in praxi Nouitiorum diſp.9.n.2.* & alij.

Dicendum eſt igitur confeſſionem Nouitiorũ, etiam à peccatis reſeruatis ſuis Superioribus,factã coram quocumque Confeſſario ſęculari,vel regulari,ab Epiſcopo tamen approbato,validam,& firmam eſſe. Nec obſtat huic ſententiæ Decretum Clem.VIII. quod affert Peregrinus pro ſua firmãda opinione,nam reſpondeo cum Molfeſio *vbi ſup. n.83.* & Alphonſo de Leone *in tract. de offic.& poteſt. confeſſ.to.2.recollect.11.n.151.& 152.* & aliis,Decretum illud non eſſe latum à Pontifice per modum præcepti,irritantis confeſſionem aliter factam,ſed per modum regulæ,& conſilij. Vide etiam circa præſentem quæſtionem Henriquez *lib.6.c.16.num.3.in gloſſ.lit.X.& lib.7.c.22.n.7 in gloſſ.lit.X.& V.*

Notandum eſt tamen, quòd nos locuti ſumus de validitate confeſſionis;nam de cetero exiſtimo, quòd talis Nouitius deberet expelli à Religione. Ita Molfeſius Coriolanus,& Rodriquez *vbi ſuprà.*

RESOL. V. *An Confeſſarij deſignati à Superiore ad excipiendas Fratrum confeßiones, poßint confiteri Clericos profeſſos ſtantes ſub cura Magiſtri?*

NEgatiuè reſpondet Peregrinus *in comment. ad noſtras conſtitut. p.1.c.9.lit. C.§.6.* quod probat ex decreto Clem.VIII.quod licet loquatur de Nouitiis formalibus, tamen, paulo pòſt in dicto Decreto,quod incipit, *Vt autem Nouitij*; cum ſequenti Decreto loquente de nouellis profeſſis, ordinat,vt maneant in ſecundo nouitiatu diſtincto à profeſſis antiquis,& vt inſtruantur cum maiori reſtrictione aliorum Profeſſorum,& vt in negotiis monaſterij, & communibus tractatibus, & obedientiis exterioribus,ne ſe immiſceant. Vnde colligitur,quòd quamuis profeſſionẽ emiſerint dicti iuuenes, adhuc vult Sum.Pont.vt permaneant in nouitiatu,& vt viuant ſub regulis Nouitiorum,& quòd non ſe immiſceant cum aliis Profeſſis,quod fieri nõ poſſet, ſi in eorum libertate eſſet confiteri cui voluerint ex Confeſſariis Monaſterij. Ita Peregrinus, nulla DD. auctoritate fretus.Non reticebo tamen hanc ſententiam ante illum docuiſſe Portel *in dub. Regul.ver.Nouitij abſol. n.36.* vbi ſic ait: De profeſſis verò,qui non ſunt Sacerdotes,ſed viuunt ſub cura Magiſtri Nouitiorum,credo quòd nõ poſſunt validè confiteri alteri extra ſuum Magiſtrum,vel extra illum,aſſignato à Prælato;quia pro illorum cõfeſſionibus ſolus Magiſter,vel ille aſſignatus deputatur vt Parochus, & proinde non poteſt ille alterum eligere.Ita ille.

His tamen non obſtantibus affirmatiua ſententia magis mihi placet, quam probabilem putat ipſemet Peregrinus *vbi ſup.* nam contrariam opinionem, quam ipſe tenet; vocat tantùm probabiliorem.Ratio eſt,quia in noſtris conſtitutionibus approbatis à Clemente VIII. *in p. 1. c.9.* ſic habetur: Confitebitur autem quiſque noſtrûm ſuo Præpoſito,aut cui volet ex Confeſſariis,quos Præpoſitus deputauerit. Et in decretis Capituli generalis *p.1. c.6.nu 7.* ſic habetur: Nemo noſtrûm ſua peccata extero Sacerdoti confiteri queat, ſed iis tantummodo noſtratibus Confeſſariis, qui à Præpoſito domus fuerint deſignati, non obſtante quocumque priuilegio,&c. Quæ verba abſolutè loquuntur,nec diſtinguunt inter Profeſſos manentes ſub cura Magiſtri, & alios. Vnde vbi lex non diſtinguit,nec nos diſtinguere debemus, vt patet ex *l.de pretio.ff.de public.* & ibi Gloſſa. Deinde Clem. VIII. in decreto publicato ann.1593.die 26.menſis Maij ordinat Superioribus Regularium, vt deputent Confeſſarios pro ſubditorum numero,&c. Ratio autem,quare Pontifex vult vt in Monaſteriis plures Confeſſarij conſtituantur, videlicet ne Religioſi propter verecundiam ſacrilegas confeſſiones efficiant:magis poteſt militare cum dictis Clericis profeſſis,quàm cum aliis;ergo cùm Pontifex abſolutè loquatur in illis verbis, *pro ſubditorum numero*, non ſunt reſtringenda ad ſubditos antiquos, excludendo iuuenes Profeſſos.

Ad aliud verò Decretum Clem.VIII. quod pro ſe adducit Peregrinus,reſpondeo quod non facit ad rem, non ſolùm quia loquitur de Nouitiis formalibus, & non profeſſis, ſed etiam quia vt ſuprà dictum eſt cum Molfeſio *in ſum. tom.1.tract.7. c.14. n.83.* & aliis,Pontifex ibi loquitur non per modum præcepti irritando confeſſiones aliter factas, ſed per modum regulæ, & conſilij, quod etiam notat P. Alphonſus de Leone *in tract. de officio, & poteſt. confeſſ.tom.2.recollect.11.n.151.& 152.* in terminis caſus noſtri contra Peregrinum.

Poſt hęc ſcripta inueni P.Suarez *de relig.to.4.li.2. c.15.n.7.* nouũ ſenſum adducere ſuper verba Clem. VIII. quæ nos ſuprà in fauorem noſtræ ſententiæ adduximus: verba autem Pontificis ſunt hæc. Superiores in ſingulis domibus deputent duos, vel tres aut plures Cõfeſſarios pro ſubditorũ numero maiori, vel minori, qui à non reſeruatis eos abſoluant, & quibus etiã reſeruatorum abſolutio committatur, quando caſus occurrerit. Ita Pontifex. Cuius verba, ait Suarez,dubia ſunt, nã duplex poteſt eſſe ſenſus. Vnus eſt vt duo,vel plures Confeſſarij indifferẽter pro omnibus Religioſis talis domus deſignentur,ita vt liberum ſit cuique Religioſo, cui voluerit eorum confiteri. Alius eſt vt deſignentur quidem plures, qui inter ſe habeant diuiſum onus audiendi confeſſiones omnium, ita tamen, vt vnicuique definita pars, & certę perſonæ deſignatæ ſint, neque poſſint, qui vni commiſſi ſunt,alteri confiteri. Ita Suarez,qui putat hunc vltimum ſenſum eſſe veriorem, & poſſe illum Superiores Religionum eligere & practicare. Quare docet etiam, non eſſe mentem Pontificis, vt hi Confeſſores debeant ad minimùm eſſe duo,etiam in paruo Conuentu;quæ omnia ſi vera eſſent,ſatis firmarent opinionem Peregrini,& aliorum,quam ſuprà refutauimus.

Sed hanc ſentẽtiam Suarez nullo modo admittendam eſſe ſentio.Ratio eſt,quia clarè apparet in illis verbis in principio Decreti poſitis, Nonnul-

los infirmiores interdum Superiori ſuo conſcientiæ maculas detegere formidantes, adducere poſſet in æternæ damnationis periculum, & ſpiritualis remedij deſperationem. in iſtis inquam verbis clarè patet Pontificem per illud Decretum prouidere voluiſſe, quomodo Religioſorum confeſſiones liberiùs fiant, ita vt propter verecúdiam ſacrilegia non committant. Sed ſi explicatio illorum verborum, quam adducit Suarez, eſſet vera, in iſto periculo, & in eadem difficultate verſaremur; nam ſubditis cum vno Confeſſario neceſſarium eſſet ſemper confiteri. Ergo dicta explicatio, tamquam parum conſonans litteræ, & menti Pontificis, non eſt admittenda. Vnde veram expoſitionem huius Decreti eſſe noſtram, & non illam, quam affert Suarez, patet ex cómuni vſu, & conſuetudine omnium Religionum, in quibus poſt dictum Decretum Clem. VIII. Superiores in ſuis domibus plures Cófeſſarios cóſtituunt, à quibus indiſcriminatim ſubditi poſſint abſolui, & de facto abſoluúntur.

Dices, quòd melius eſſet, & ad ſpiritualem profectum valdè conduceret, non mutare Confeſſarium. Fateor hoc equidem, ſed in noſtro caſu non agimus de maiori in vita ſpirituali profectu, ſed de medicina languenti animę tradenda, cui Clementiſſ. Pontifex indulgere iudicauit, vt patet in illis verbis textus, *nonnullos infirmiores*, &c. quos ſuprà attulimus.

RESOL. VI. *An vocales noſtræ Religionis poßint licitè abeſſe à Capitulis, & quid de Cardinalibus, Senatoribus, Conſiliariis, & Decurionibus ciuitatum?*

QVoad Senatores, Cardinales, &c. negatiuè reſpondet Paleottus *de Sacro Conſiſt. p. 5. q. 8. & 13.* Garſias *de benefic. to. 1. p. 3. c. 2. n. 525. in fine.* Ioannes de Maderiaga *de Senatu c. 28. §. 1.* Azeuedus *in addi. ad Curiam Piſanam lib. 2. c. 8.* & Petrus de Ala *tract. de Decur. q. 43.* vbi ſic aſſerit: Non excuſantur quòd multi alij cóuenerint, quia quòd lex ciuilis, vel municipalis certo nónumquam numero Conſiliariorum contenta ſit, non ad eum ſenſum detorqueri debet, vt arbitratu ſuo ſine iuſta cauſa poſſint Decuriones à conſilio abſtinere, præſertim quia quòd legitimus numerus conuenerit, bono potiùs euentui, quàm prę uiſæ rationi adſcribendum eſt, quantum enim fuit in iſtis Decurionibus, res cómunes Ciuitatis non fuiſſent conſultatæ. Sufficit ergo maior pars illorum, qui conuenerunt ex *l. quod maior. ff. ad municipal.* ſed quòd non omnes conuenire debeant, hoc lex non dicit, imò cauſam iuſtam requirit. Ita Ala.

Sed difficultas eſt quoad vocales noſtræ Religionis, nam Peregrinus *in comment. ad noſtras conſtitut. p. 3. c. 9. lit. T. §. 23. n. 6.* tam negatiuam, quàm affirmatiuam ſententiam probabilem putat, & pro negatiua adducit has rationes. Primò, quia vnuſquiſque poteſt renuntiare fauori ſuo. Secundò, quia non peccat contra iuſtitiam, non enim tenetur ex officio; neque cótra charitatem, quia alij ad Capitulũ accedunt, & poſſunt ſupplere; ergo, &c. Partem verò affirmatiuã probat, quia dicti vocales non interueniendo Capitulis, deficiunt in ſuo officio, ad quod de iure tenentur, ita vt ſi continuatè ter abſint, forſitan ait peccare mortaliter, quia per trinum actum inducitur cõſuetudo. Hæc Peregrinus *vbi ſuprà.*

Sed vt verum fatear, mihi affirmatiua ſententia magis placet, & ideò aſſero vocales noſtræ Religionis non poſſe pro ſuo libito abeſſe à Capitulo domus, quod clarè probatur. Nam quando Capitulum generale vigore noſtrarum conſtitutionum adſcribit in vocaliũ numero perſonas digniſſimas, non tam intendit præbere illis quamdã dignitatẽ, & præeminentiam, quàm imponere onus, & præbere illis munus, vt cũ Prępoſitis cuiuſque domus, vbi pro tempore manſerint, negotia grauia, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus ad commune bonũ illius domus, & Religionis, non ſolùm conſultiuè, ſed etiam deciſiuè pertractent, ſtatuant, & determinẽt, vt habetur in noſtris cõſtitutionibus & Decretis. Vnde gubernatio noſtræ Religionis magis accedit ad regimẽ Ariſtocraticũ, quàm Monarchicum. Ex quibus apertè apparet vocales teneri ex officio ad efficiendum omnia, quæ ſuprà dicta ſunt; nã præcipuum munus eorũ eſt Capitulis aſſiſtere. Vnde idem Peregrinus *p. 3 c. 9. lit. ... §. 13.* aſſerit, quòd vocalatus eſt officium, & vnuſquiſque tenetur ſuum officium exercere; ergo, &c. Nec valet dicere, quod Armilla *ver. electio, nu. 20.* Guttierrez *in qq. canon. li. 2. c. 11. n. 187.* & alij communiter docent, quòd electores, & canonici poſſunt renũtiare voci ſuæ, & iuri ſuo, & ſic aliquãdo faciunt noſtri vocales; ergo ſignũ eſt non teneri ad præbendũ votũ ex officio. Nam reſpondeo doctrinam iſtam eſſe veram, ſed non procedere ordinariè, ſed in vno, vel altero actu electionis, dũmodo auctoritas prouidendi maneat apud eos, qui zelo non carent, & ita docet Garzias *de benef. to. 1. p. 2. c. 2. n. 533. & ſeq.*

Reſtat modò reſpondere ad argumenta, quæ pro contraria ſentẽtia adducebat Peregrinus. Ideò ad primum dico, verum eſſe, quòd quilibet poteſt renuntiare fauori, & iuri ſuo, vt habetur *in cap. ex conſcientia, de ſortilegiis*, & notant DD. quos affert Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 5. tit. 20. c. 9. n. 4.* attamen hæc non procedunt, vt obſeruat Sanchez *in ſumm. tom. 1. lib. 4. c. 39. n. 29.* & latè Nouarius *in qq. forenſibus p. 1. q. 66. n. 2. & ſeq.* quando illud ius, & fauor, etiam eſt introductum in ordinem, & fauorem aliorum, vt patet *ex l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis.* & ideò aſſerit Suarez *de legibus lib. 8. cap. 33. n. 2.* Tamburinus *de iure Abbatum tom. 1. diſp. 15. q. 12. n. 3.* non poſſe aliquem renuntiare priuilegio ſibi conceſſo, quod continet etiam ius alterius, cui per talem renuntiationem præiudicatur. Sed totum hoc accidit in caſu noſtro, nam ius cui cederent vocales interueniendi Capitulis, vergeret in damnum Religionis, pro cuius ſeruitio, & gubernatione, vt probatum eſt, vocales effecti ſunt; ergo non poſſunt dicto iuri, & fauori eorum cedere, quia continet ius alterius, cui per talem renuntiationem præiudicatur. Vnde ex his docuit Sigiſmundus à Bononia *de elect. p. 1. c. 2. dub. 25. n. 7.* & Lauorius *in variis eluubr. tit. 4. cap. 14. n. 87.* quòd fratres in electione diſcreti vocalis poſſunt renuntiare huic iuri, & fauori, dummodo talis renuntiatio non redundet in præiudicium religionis: ſed hoc accidit in caſu de quo loquimur; ergo, &c.

Ad

Ad ſecundũ dico, quòd, vt dictum eſt, hoc munus pertinet ex officio ad vocales; ad illud verò, quòd alij in Capitulo aſſiſtent, patet reſponſio ex Petro de Ala *vbi ſup.* cui adde Garziã *de benef. to.1. p.3.c.2 n.530.* Dico igitur, quod licet onus, de quo loquimur, incumbat vocalibus Capitularibus, non vt ſingulis, ſed vt vniuerſis, id eſt, vt pertinent ad vniuerſitatem Capituli, & ſunt pars illius, attamen vt parti Capituli manet vnicuique prædicta obligatio. Aliàs ſi quilibet in particulari non teneretur aſſiſtere Capitulis, ſed poſſet abeſſe, alij etiam poſſent id facere, cùm non ſit maior ratio de vno, quã de altero, & ſic poſſet deficere bonũ regimen Monaſterij, & Religionis. Vnde Cardinalis Paleottus *de Sacro conſiſt. p.5.q.13.* ſic aſſerit: Vnumquemque, qui munus ſuſcipit, debere cogitare, an illi ſatisfaciat, non autem de aliis, qui ſunt acturi; quid enim ſi reliqui idẽ facerent, & cõmune bonum ab omnibus deſtitutum inueniretur? Nõ eſt igitur excuſandus conſiliarius, qui conſilium non præbet, eò quòd ceteri illud adminiſtrare poſſunt. Sic ille.

His tamen minimè obſtãtibus, nõ aſſentior Peregrino, licet cum formidine loquatur, aſſerenti, quòd vocales noſtri, ſi per tres vices abſint continuatè à Capitulo, forſitan peccent mortaliter, quia, ait ille, conſuetudo introducitur per trinum actum. Sed hæc ratio mihi non placet, & illam refellunt Villalobos *in ſum.to.1.tr.2.diffic.38.n.3.* Suarez *de leg.lib.7.cap.10.n.3.* & alij communiter, ideò per quot vices peccent mortaliter vocales ſe ipſos à Capitulo ſine cauſa abſentando, arbitrio boni viri remittendum eſſe puto.

Quæres, an vocalis ſi ſe abſentet à Capitulo, quãdo, licet tractanda ſit res magni momenti, ipſe tamen certiſſimè ſcit concludendam eſſe, nec poſſe cum ſuo voto aliquid iuuare, niſi illud dicendo, inquietudinem, periculum notabilis damni, rixas, & notam ſingularitatis, & proteruię acquirere; an inquam in tali caſu ſe abſentando peccet mortaliter. Reſpõdeo negatiuè, per ea, quę adducit Petrus de Ledeſma *in ſum.tom.2. tr.7.c.2.concl.24.* Garzias *de benefic.tom.1.p.3.c.2.nu.537.* Ioan. Valerus *in diff.vtr. fori, ver.ſuffragium.diff.2.in fine.* Et ratio eſt, quia durum eſſet obligare aliquem ad aſſiſtendum Capitulo cum tanto incommodo, quando vt ſuppoſitum eſt, nihil votum ſuum poteſt efficere; licet contrariam ſententiam poſſit quis ſuſtinere per ea, quæ adducit Paleottus de *Sacro conſiſt. part.2.q.6. & ſeq.* cum noſtro Molfeſio *in ſum.tom.1.tract.6.c.7. n.93.* qui ratione officij tenentur ſinguli de Capitulo aperire veritatem, & procurare, quòd ab aliis percipiatur, etiamſi contradictio nihil profutura eſſet, & damnum, quod timetur, eſt contingens, & poteſt non euenire, & ſi eueniet, potiùs illud debent ſuſtinere, & ex parte ſua procurare, vt euitetur peccatum. Sed prima ſententia tutò poteſt amplecti. Verum dicendum eſt omnino, quòd ſi vocalis rem iniuſtam concludendam ab aliis, poſſit cum ſuo voto impedire, tunc enim ſi ſe abſentaret à Capitulo propter humanos timores, & reſpectus, mortale peccatum committeret, & ita docet Armilla *ver.conſenſus. nu.3.* Tabiena *ver.electio, nu.3.* Caſtellinus *tract.de elect.in append.ad cap.5.n.1.* & alij DD. communiter. Vide etiam Riccium *part.3.dec. 276.n.5.* Rebellium *p.1.lib.3.q.7.num.9.& 10.* Graffium *dec.p.1.lib.2.c.127.n.18.* & Sylueſtrum *ver.conſenſus,q.3.in fine.*

Resol. VII. *An Prælati noſtræ Religionis, & aliarum, quæ priuilegiorum communicatione gaudent, poſſint concedere Dimiſſorias Nouitiis, vt ab Epiſcopo ordinentur?*

Negatiuè reſpondet Peregrinus *in Comm. cõſtitut.noſtræ Relig.p.1.c.4. littera A.§.1.* & ſic ait ille: Si aliquis ex noſtris Præpoſitis concederet Dimiſſorias Nouitio ad recipiendam primam tonſuram, incurreret ſuſpenſionem ab officio, & beneficio, latam in Concilio Tridentino *ſeſſ.23. cap.10.* Ita Peregrinus.

Sed aduerſus illum prorſus affirmatiuã ſententiam ſuſtinendam eſſe puto. Nam vt obſeruat Bartholomæus de Vecchis *in praxi Nouitiorum diſp.11. dub.8.n.3.* Aſcanius Tamburinus *de iure Abb. tom.2. diſp.2.q.27.nu.2.* Ioan. Baptiſta Tiber. *in Inſtruct. pro ordinan.c.7.q.50.* & Sanchez *in ſum to.2.lib.6.c.10.n. 22.in fine.* Si in aliqua Religione adeſt priuilegium mittendi Profeſſos cum litteris dimiſſorialibus ad quoſcumque Epiſcopos, cauſa ſacros Ordines ſuſcipiẽdi, integrum eſt Superioribus dictæ Religionis conferre etiam Nouitiis hanc licentiam, & litteras dimiſſorias præbere. Sed in noſtra Religione adeſt ſupradictum priuilegium; ergo, &c. Minorem propoſitionem huius argumenti, ex qua labefactatur opinio Peregrini, probo euidenter ex ipſomet Peregrino *in Compen.noſtrorum priuileg.par.2. tit.ordines,§.1.* vbi ſic ait: Per facultatem conceſſam Congregationi S. Benedicti Valliſoleti à Clem. VIII. ann. 1590. die 2. Auguſti, Pontificatus ſui ann.5. poſſunt noſtri cum litteris dimiſſoriis Superiorum ſuorum à quibuſcumque locorũ ordinariis ad omnes, etiam Preſbyteratus, Ordines promoueri, abſque Epiſcopi diœceſani licentia, ſeu litteriis commendatitiis. Ita Peregrinus.

Cùm igitur ſecundùm Peregrinum Superiores noſtræ Religionis poſſint concedere Profeſſis litteras dimiſſoriales, poterunt etiam illas Nouitiis cõferre, vt docent Vecchius, Tãburinus, Tiberius, & Sanchez *vbi ſup.* quia Nouitij gaudent priuilegiis Religionis circa Profeſſos conceſſis. Et ita hanc ſententiam præter DD. citatos, tenet etiam Suarez *de Relig.tom.3.lib.5.c.16.n.17.* qui etiam addit ad tollendas omnes difficultates, Superiores Religionis Societatis Iesv habere hoc priuilegium, nempe concedendi litteras dimiſſorias Profeſſis, etiam cum ampliatione illud communicandi Nouitiis. Vnde addit Suarez, quòd hoc priuilegio vti poterunt aliarum Religionum Prælati erga ſuos Nouitios, ſi cum dicta Societate Iesv in priuilegiis cõmunicant. Sed noſtra Religio gaudet ęquè principaliter priuilegis conceſſis Societati Iesv, vt docet ipſemet Peregrinus. Ergo conſtanter aduerſus illũ dicẽdum eſt, poſſe Superiores noſtræ Religionis concedere litteras dimiſſorias Nouitiis, & illas concedendo non incurrere in ſuſpenſionem latã in Concil. Trident. *vbi ſup.* vt ipſe perperã volebat.

Nec aduerſus ſupradicta facit Naldus *in ſumm.*

ver. Nouitius, n.8. Vgolinus *de poteſt. Epiſc. c.26.§.20. n.7.* Henriquez *lib.10.c.23.n.3.& lib.14.c.9.n.2.* cum aliis aſſerentibus litteras dimiſſorias eſſe concedendas Nouitiis ab Epiſcopo; nam loquuntur de iure communi, non autem, vt notant citati DD. in caſu priuilegij, concedentis Superioribus Religionum poſſe dictas litteras ſuis ſubditis cõcedere, & maximè quando priuilegium extendit hoc etiam ad Nouitios: quæ omnia adeſſe in caſu noſtro, ſatis ſuprà probatum eſt. Ergo, &c.

RESOL. VIII. *An relinquere Miſſam ſolemnem in noſtris Eccleſiis diebus feſtiuis ſit peccatum mortale? vbi multa de vi conſuetudinis.*

AFfirmatiuam ſententiam docet Peregrinus *in comm. ad noſtras conſtit. p.1.c.1.lit.E.* vbi ſic ait: In Eccleſiis noſtris, in quibus ſolet, & poteſt ſolemniter Miſſa cani, ſi id omitteretur ex aliqua iuſta cauſa, non peccaret Superior, neque alij. Si verò ex negligẽtia, Superior, vel qui cauſa principalis eſſet huius omiſſionis, mortaliter peccaret, non ſolùm ratione ſcandali, ſi ſcandalum oriretur apud ſæculares, ſed etiam ſecluſo ſcandalo, quia cùm iſta cõſuetudo ſit conformis canonibus, & conſuetudini generali Eccleſiæ, eius tranſgreſſio ex negligentia eſt peccatũ mortale, cùm ſit materia grauis. Ita ille.

Sed hęc opinio mihi non placet, quia non omnis conſuetudo obligat ad culpam mortalem, ſed illa, quæ inducta eſt cum tali intentione per modũ obligationis, & pręcepti, vt notat Suarez *de leg. l.7. c.14.n.6.* Azorius *p.1.lib.5.cap.18.q.5.* Rebellius *p.1. lib.1.q.5 nu.17.* Reginaldus *tom.1.lib.13.c.23.nu.244.* Filliucius *tom.2.tract.27.c.3.num.49.* Becanus *in p.2. tract.3.c.8.q.1.nu.4.* Vaſquez *in p.2.diſp.177.c.2.in fin.* Layman *in Theol.mor.lib.1.tract.4.c.24.nu.2.* Fagundez *p.4.lib.1.c.2.n.14.* Granadus *in part.2. D.Thom. contr.7.tract.3.p.2.diſp.16.ſect.2.num.13.* Villalobos *in ſum.tom.1.tract.13.diffic.2.nu.7.* & alij, & ideò benè aſſeruit Gloſſa *in c.fruſtra, diſp.8.* ad conſuetudinem neceſſarium eſſe, vt eo animo, & intentione ſeruetur, vt ius in poſterum fiat. Ratio eſt clara, quia primò actus agentium non tranſgrediuntur intẽtionem eorum. Secundò, de ratione legis eſt, vt fiat intentione obligãdi. Tertiò, quia nemo ſe obligat ſine intentione, vt in voto, & profeſſione conſtat.

Hoc ſuppoſito, ſic argumentor. Conſuetudo, quam affert Peregrinus, oritur ex noſtra Regula: nam ideò cantamus Miſſam ſolemnem in diebus feſtiuis, quia Conſtitutiones *p.1. c.1.* aſſerunt, quòd Miſſa ſolemnis diebus feſtiuis celebretur. Sed noſtræ Cõſtitutiones, vt patet, non obligant ad peccatum mortale. Ergo neceſſariò ſequitur, quòd neque conſuetudines ex illis ortæ ad illam obligabunt, cùm acceſſorium ſequatur naturam principalis, vt tradit *lex, Cum principalis, & lex, nihil dolo, ff. de regul.iur.* & notant communiter DD. quos ad ſatietatem adducit Barboſa *in collect.tom.3. lib.5. ſexti Decr.regul.42.n.1.* & Menochius *vol.1.conſil.58.n.13.* Deinde dictam conſuetudinem non fuiſſe introductam cum intentione obligandi, vltra ſupradictum argumentum, patet ex ſenſu communi omnium Patrum noſtræ Religionis, qui in Capitulis generalibus tam difficulter, etiã in caſibus magni momenti, noluerunt imponere præcepta obligantia ſub mortali, cõformando in hoc ſeipſos noſtris Conſtitutionibus, quę ad culpam noluerunt obligare; & ideò tandem in Capitulo celebrato anno 1622. fuerunt abrogata omnia pręcepta impoſita ſub mortali in aliis præteritis Capitulis. Et reuerà in caſu de quo loquimur, quis poteſt cogitare, cùm Regula nos non obliget ſub onere peccati mortalis canendi Miſſam, quòd noſtri hoc onus ipſis, & nobis volũtariè, & ſub hac intentione imponere voluerint; quod factũ minimè eſſe ex hoc apparet, quia nemo ante Peregrinum ex noſtris Patribus ſenioribus dixit vmquam, hãc conſuetudinem introductam eſſe cum intentione obligãdi ad mortale. Quòd ſi hoc eſſet, ipſi neceſſariò deberent ſcire, & ſi ſcirent, vtique dixiſſent.

His omnibus addendũ eſt, quòd quando adeſt dubium, an conſuetudo fuerit introducta cum intentione obligandi, non obligat, vt docet Suarez *de leg.lib.7.cap.15.nu.13.* licet contrarium tutius eſſe aſſerant, Reginaldus *in praxi to.1. lib.13.c.23. n.224.* & Azorius *p.1.lib.5.cap.18.q.5.* quia in dubio nemo præſumitur velle obligari, nec expedit multiplicari præcepta, vbi moraliter certa non ſint; ergo cùm in noſtro caſu ſaltem dubij ſimus, an dicta cõſuetudo canendi Miſſam fuerit à noſtris Patribus introducta cum intentione obligandi, illam non obligare, dicendum omnino eſt.

Confirmantur omnia ſupradicta ex his, quę adducit Gauantus *in comment. ad rubr. Miſſalis, tom.1. p.3.tit.11.n.4.* vbi ſic ait: Collegiatæ Regulares (quę tamen minùs collegiatæ dicuntur) tenentur ad Miſſam in choro ex vi regulæ tantùm, & cõſuetudinis interpretantis regulam. Ita ille. Sed regula noſtra, & conſuetudo, vt ſuprà oſtenſum eſt, non obligant nos ſub onere peccati mortalis dicere Miſſam in choro; ergo illã omittere minimè culpa lethalis erit. Nec valet dicere cum Peregrino, quòd talis conſuetudo ſit conformis canonibus, & conſuetudini generali Eccleſiæ; nam hoc concedendo, non inde ſequitur, nec deduci poteſt, quòd noſtra conſuetudo obliget ad mortale.

Verùm his non obſtantibus, ſi noſtri Superiores Miſſam non canerent, ſine iuſta cauſa, eſſent ſeuerè puniendi, & ſi adeſſet ſcandalum, peccarent mortaliter, alioquin minimè.

RESOL. IX. *An Regulares virtute ſuorum priuilegiorum poſſint commutare, vel diſpenſare vota extra confeſſionem?*

NEgatiuè reſpondet Peregrinus *in ſcholiis ad noſtra priuilegia, tit. commutatio, §.3.* vbi ſic aſſerit: Aduertendum eſt, quòd cùm noſtri Confeſſores habeãt facultatem commutandi, & diſpenſandi in illis, virtute priuilegiorum non debẽt, nec poſſunt hoc facere niſi in Sacramento Pœnitentiæ. Similiter & illi, qui virtute alicuius Bullæ commutant, & diſpenſant. Ita ille, qui citat Cordubam, & Sorbũ.

Sed quia nõ ſunt à nobis reſtringenda, ſed potiùs amplianda noſtra priuilegia, ideò contrariam ſententiam aduerſus Peregrinum teneo, & ita tenent Tamburinus *de iure Abbatum, to.2.diſp.19.q.2. n.5.* Henriquez *lib.7.de indulg.cap.30.n.6.* Sancius *in*

ſelectis

ſelectis diſp.14 n.2 Layman *in Theolog.mor lib.4.tr.6. c.10.n.21.* Sanchez *in ſum.tom.1.lib.4.c.54.num.16.* & Villalobos *in ſum.tom.2.tract.34.diff.29. n.7.* vbi ſic aſſerit: *Se aduierta que pueden vſar los Confeſſores de las Religiones deſtos Priuilegios de comutar, y diſpenſar los votos fuera de la Confeſsiõ.ſegun la mas probable opinion, y verdadera,que aunque en la conceßion de Paulo III.que queda referida ſe dize (confeßionibus diligenter auditis) no ſe ha de referir eſta clauſula à la comutacion de los votos,ſino à la abſolucion de los pecados, aunque algunos tienen el contrario, y aßi ſe pueden comutar fuera de la confeßion: la razon es,porque aunque la clauſula,que ſe pone en vna diſpoſicion al principio,medio,ò fin de ella ſe entiẽda, que ſe refiera à todo lo contenido en la clauſula, conforme al texto in c. 2. requiſitis.de appellat. mas ha ſe de entender eſſo, quando corre la miſma razon en todo ello, como dizen Menochio,y Decio con otros, lo qual no acontece aqui.que corre muy differente razon en la abſolucion de los pecados,y la comutacion de los votos, que la abſolucion de los pecados forzoſamente pide confeßion ſacramẽtal,y la comutacion de los votos no la ha de meneſter, y aßi no es viſto,que quiſo limitar el Pontifice eſta facultad.* Sic Villalobos, & alij.

Eſt igitur ſupradicta opinio probabiliſſima, & tuta in praxi. Notandum eſt tamen hîc obiter cum Sanchez *vbi ſup.in ſum.tom.1.li.4.c.54.n.17.* & Henriquez penes ipſum,non oportere, vt commutans vota virtute noſtrorum priuilegiorum ſit Confeſſarius vouentis; quia priuilegia ſolùm petunt Cõfeſſarium ex approbatis ab Ordinario. Et idem contra Rodriquez *in addit. ad Bull.Cruc.§.9.n.120.* dicẽdum eſſe putat Villalobos *loc.cit.n.6.* ſi Regulares non commutent,ſed diſpenſent vota,ſic enim ibi: *Mas probable me parece,que eſta facultad ſe entiẽda à diſpẽſar los votos de los que vienen de otras partes, de ſuerte que pueden diſpenſar los votos de todos a quellos, cuyas confeßiones pueden oyr.* Quod verò dictum eſt de Regularibus virtute priuilegiorum,dicendum eſt etiam de Bulla Cruciatæ,& Iubilæo. Nam Confeſſarij, qui per Bullam, vel Iubilæum commutant vota, poſſunt id efficere extra Sacramentum Confeſſionis,vt ego alibi ſatis firmaui & docui.

RESOL. X. *An priuilegia Mendicantium reuocentur per Bullam Cœnæ Domini?*

AFfirmatiuè reſpondet Peregrinus *in ſcholiis ad noſtra priuilegia.p.2.tit.Bull.Cœnæ.§.1.* Ratio poteſt eſſe, quia in publicatione dictæ Bullæ, quæ fit ſingulis annis, derogatur expreſsè Mendicantium priuilegiis. Quòd ſi dicas non eſſe veriſimile,quòd Pontifices, qui dicta priuilegia conceſſerunt, ea voluerint ſtatim reuocare, nam ſic viſi eſſent, vel voluiſſe illudere,vel decipere;Reſpondetur, quòd dicta priuilegia valuerunt tantum durante vita dictorum Pontificum,qui pręſumendi ſunt in publicatione dictæ Bullæ ſemper voluiſſe excipere eos,quibus priuilegia conceſſerant.

At his non obſtantibus Souſa *in Bull.Cœnæ c.23. diſp.10.n.7.concl.3.* Peirinus *in priu.Minimorum, to.1. conſt.4. Sixti IV. §.5.n.10.& ſeq* Villalobos *in ſumm. tom.1.tract.9.diffic.61.n.5* Bullam Cœnę tenent non reuocare Regularium priuilegia, quia vt alibi dictum eſt,in clauſula Bullæ Cœnæ,non prohibẽtur abſoluere abſolutè ratione priuilegiorũ, ſed eorũ prætextu;vnde aſſerit Villalobos *vbi ſup. A las palabras de la Bula ſe reſponde,que aqui no ſe reuocan los priuilegios, ſi no abſoluer eorum prætextu, y por eſſo no ſe eſcluye lo que ſe haze con legitima facultad;porque la palabra(prætextu)es velamen, quo meneri ſe quis ad aliquid agendum ſimulat,como dize Souſa,y declarando Gonzalez in Reg.8.Cancellar. Gloſſ.57.n. 2. eſta palabra dize.* Dictio *ſub prætextu*,idem ſignificat,quod ſub velamine, vel colore alicuius rei, quæ non eſt, vel iam deſinit eſſe,ſeu falſa eſt. *Lo qual ſe prueua por el derecho in l.ſub prætextu 1.& 2.C.de tranſact. de manera que ſolo es color para hazer vno lo que quiere,y aßi no comprehende eſto,y queda libre el priuilegio de los Religioſos.* Vnde ex his pater reſponſio ad argumentum contrariæ ſententiæ. Dico enim,vt ſuprà dictũ eſt,Bullam Cœnæ non prohibere abſolutè priuilegia Mendicantium,ſed abſolutionem eorum prætextu; prætextus autem non excludit illud,quod efficitur legitima facultate interueniente,ſed illud quod ſub aliquo velamine exercetur. Sed hoc non accidit in caſu noſtro; ergo,&c.

Sed poſt hæc ſcripta inueni hanc ſententiam, præter citatos DD. docere etiam Laurentium de Portel *in Addit.ad dub.Regul.ver.Abbas,n.10.* vbi præter rationes adductas hanc addit: Quia Bulla Cœnę,nõ obſtante ſua rigoroſa reuocatione, non tollit, quò minùs valeant priuilegia Bullæ Cruciatæ ad abſoluendum à caſibus Bullæ Cœnæ, exceptis illis,quæ exprimuntur in Bulla Cruciatæ. Ergo cũ priuilegia conceſſa Religioſis nõ ſint minoris valoris,quàm priuilegia Cruciatæ,cùm Cruciata nõ tollat priuilegia Religioſorum, iuxta communem ſententiam, ſequitur priuilegia Religioſorum in foro conſcientiæ non tolli per reuocationem generalem Bullæ Cœnæ quoad caſus in illa contentos, ſi ſint occulti, excepta hæreſi; & proinde poterunt abſoluere ſubditos ab illis, ſi ſint occulti, excepta hæreſi. Ita Portel. Vide etiam circa prę-ſentem quæſtionem Suarez *de Relig. tom.4. tract. 1. lib.2. c.21.* Sed prima opinio eſt omnino tenenda, & ita tenent ex noſtris viri doctiſſimi, & amiciſſimi, P. D. Thomas de Afflicto, & P. D. Zacharias Paſqualigus, quibus adde Zanardũ *in direct. Theol. p.1.de Sacr.pœn.c.24.§.8.*

RESOL. XI. *An quis ex præſumpta voluntate Superioris poſsit aliquem abſoluere?*

AFfirmatiuam ſententiam docent aliqui, quam tueri etiam videtur Peregrinus *in Comm. ad noſt.conſtit.p.1.c.9. lit.C.§.3.* vbi poſtquam adduxit Decretum appoſitum *in p.1.c.6. de Decretis Capitul. general.* prohibens ne alicui vnius domus Confeſſario alter alterius domus confiteri liceat, ſic aſſerit: Circa Decretum ſupradictum aduertendum eſt,quòd ex præſumpta volũtate Superioris ipſius pœnitentis poſſet fieri in aliquo caſu,ſed non ſępè. Ita ille.

Sed hæc opinio abſolutè, & ſine diſtinctione prolata mihi ſummoperè diſplicet, quia præſumptio ſi non fundetur in aliquibus ſignis,quæ ſufficiẽter indicent præſentem voluntatem Superioris concedendi facultatem, non ſufficit ad dãdam iuriſdictionem; nam ſic eſt tãtùm exiſtimatio de futuro

turo conſenſu Superioris, & coincidit, vt optimè obſeruat Suarez *tom.4.diſp.27.ſect.4.n.16.* cum ratihabitione de futuro,quam non eſſe ſufficientem docent communiter DD. aſſerentes ad excipiendas Confeſſiones non ſatis eſſe ratihabitionem de futuro, ſed opus eſt adeſſe de præſenti. Et ita tradit Becanus *de Sacr.cap.38.qu.8.n.3.* Homobonus *in exam.Eccleſ.p.1.tr.4.c.11.q.105.* Fagundez *p.2. lib.7. c.2.nu.71.* Tolet. *lib.3.cap.13.nu.22.* Henriquez *lib.6. c.13. n.13.* Coninch *de Sacr.diſp.8. dub.5.nu.36.* Villalobos *in ſum.tom.1.tr.9.diffic.51.n.2.* cum aliis, quidquid in cõtrarium mordicus teneat Didacus Nugnus *in addit.ad 3.p.to.2.q.8.art.5. dub.2.* aſſerens ad excipiendas Confeſſiones non ſufficere nõ ſolùm ratihabitionem de futura,ſed neque ratihabitionẽ de præſenti,& affirmatiuam ſententiam improbabilem putat,ſed immeritò quidem; nam quomodo Nugnus improbabilem poteſt vocare ſententiam illam,quam communiter docent Doctores?

Dicendum eſt igitur pro expoſitione ſupradicti Decreti,quòd ſi in aliqua ciuitate, vbi ſunt plures domus, adſit conſuetudo (in illam tamen per aliqua ſigna conniuentibus Prælatis) vt Confeſſariis alterius domus noſtri Patres in aliquo occurrenti caſu aliquando confiteantur, validæ erunt tales Confeſſiones, quia adeſt ratihabitio de præſenti, & præſumptio modo quo ſupra dictum eſt. Vnde illa ſcientia, & patientia Prælatorum,vt notant citati Doctores,habetur pro licentia:at hic Panormi in domo S.Ioſeph, & S. Mariæ de Catena certum eſt non adeſſe talem conſuetudinem; vnde ſtandum videtur determinationi ſupradicti Decreti.

RESOL.XII. *An Regulares virtute ſuorum priuilegiorum poſſint miniſtrare Euchariſtiam vagis, aduenis, & peregrinis in die Paſchatis ad implendum præceptum annuæ communionis?*

NEgatiuè reſpondet Peregrinus *in ſcholiis ad noſtra priuilegia, p.2.tit.communicare.* §.2. quia ex Decreto Eugenij IV. apparet ſupradictos adipiſci incolatum quoad Sacramenta Confeſſionis, & communionis tempore Paſchatis, licet ibi modico tẽpore ſteterint. Præterea dici poteſt hos teneri confluere ad Eccleſiam Cathedralem,& Matricem, quia videtur eſſe Parochia vniuerſalis totius Diœceſis. Ita ille.

Sed ego contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, quam præter Sanchez *de matrim.tom.1. lib.3. diſp.73.numer.17.* tuetur nouiſſimè Aſcanius Tamburinus *de iure Abbat.tom.2.diſp.5.q.3.nu.6.* Laurentius Portel *in dubiis Reg.ver.Sacrament.adminiſtratio, n.6.* qui citat Rodriquez,Et hanc ſententiam docet etiam Fagundez *præcep.1.lib.1.c.8.n.5.* quia exceptio diei Paſchatis appoſita *in Clemen.1. de priuileg.* fuit introducta in fauorem Parochorum,& vt ſaltem eo tempore, & die omnes Parochi ad ſuam Parochiam confluerent: ſed in noſtro caſu nulla fit Parochis iniuria,nã dicti non ſunt ſui Parochi; ergo, &c. Adde quòd in tali caſu Regulares miniſtrant Euchariſtiam ex tacita licentia proprij Parochi; nam cùm ipſe illis in alias regiones proficiſcentibus hanc licentiam non reſtrinxerit, videtur illam virtualiter conceſſiſſe,videlicet vt poſſint Euchariſtiam ſumere in die Paſchatis vbicũque voluerint.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta Peregrini. Et ad primum dico, quòd nõ obſtat Decretum Eugenij IV. quia fuit conceſſum in fauorem peregrinorum ad tollendos eorum ſcrupulos,non tamen eos obligauit, vt alienis Parochis ſubiicerentur,ſed reliquit eos iuris communis diſpoſitioni. Ita Sãchez, Rodriquez,& Henriquez,quos citat,& ſequitur Fagundez *vbi ſup.* Vel dic cum Portel,quòd in illo Decreto Summus Pontifex intellexit,vt ibi vagi,v.g. tunc etiam pro paruo tempore communicent,id eſt,à potẽte Euchariſtiam miniſtrare,non autem limitat,quòd ſit Parochus,vel hic, aut ille, ſed mens eius eſt, quòd ſatisfaciant communicando ibi in illo incolatu.

Ad ſecundum reſpondeo cum Portel. & Sanchez *vbi ſup.* quòd nullo iure probatur, vt Cathedralis ſit communis omnium Diœceſis,neque vllo textu probatur,vagos, & peregrinos ad illam debere confluere.

Notandum eſt etiam hîc obiter cum Portel *loc. cit. n.9.* quòd ſeruis, & domeſticis intra Conuentum degentibus in morte, & in die Paſchatis poſſunt Religioſi miniſtrare Euchariſtiã,& extremam Vnctionem,& Confeſſionem. Et idem dicendum eſt de famulo coniugato, qui nocte dormit extra Conuentum, huic enim poterunt eadem Sacramenta miniſtrari;eſt enim commenſalis cõtinuus, ac de iſto,ſi intra Conuentum ſit in articulo mortis,cùm ſemper ferè vixerit intra Conuentum, ac de ſtipendio illius, puto illi dandam eſſe à Fratribus extremam Vnctionem:ſecus autem ſi ſit extra Conuentum. Ita Portel,qui citat priuilegia Pontificum, quæ an ſint hodie reuocata per Bullam Vrbani VIII. vide Leonem *de offic.confeſſ. tom.2.recollect.10. n.50.*

Nota etiam quòd Religioſus, qui cum licentia certò præſumpta,& moraliter certa Parochi alieni miniſtrat Euchariſtiã in articulo mortis, & in die Paſchatis, ſciens certò moraliter, quòd Parochus amicus id velit, non peccat,neque incurrit cenſuram,quia habens talem certitudinem moralem de Parochi volantate,de eius licentia facere cenſetur. Ita Suarez *in 3.p.tom.3.diſp.72. ſect.2.ver.hinc,* quem citat,& ſequitur Portel *vbi ſuprà n.7.*

RESOL. XIII. *An Regulares virtute ſuorum priuilegiorum poſſint abſoluere à cenſuris ab Epiſcopo reſeruatis, non obſtante Decreto Clem.VIII.& Cardinalium declaratione?*

NEgatiuam ſententiam docet P. Marullus in ſuis eruditis diſputationibus,quas nouiſſimè edidit, *tom.1.diſp.1.cap.2.diſt.4.num.575.* putat enim, quòd ſub prohibitione caſuum reſeruatorum in dicto Decreto Clementis,comprehenduntur cenſuræ; nam ratio prohibitionis Summi Pontificis militat etiam in cenſuris.

At his non obſtantibus,affirmatiuam ſententiã tenet noſter Megala *in 1.p.lib.1.c.3.n.10.* vbi ſic aſſerit: Nec tali priuilegio obſtat reſeruatio cenſurarum, quam Epiſcopi faciunt. Quia quamuis Decretum Sacræ Congregationis publicatum die 9. menſis Ianuarij 1601. & declaratum die 26. Nouembris

uembris 1602. reſtringat dictũ priuilegium quoad caſus, quos ordinarij locorum ſibi reſeruarunt, vel in poſterum reſeruabunt, tamen cùm dictum decretum loquatur tantùm de caſibus, non habet locum in cenſuris, nam à diuerſis non fit illatio, ex *l. Papinianus. ff. de minor. & ad audientiam, de decimis*, & cenſura non eſt caſus, ſed pœna caſus, vt dicit Nauarrus *in man. c. 27. n. 262.* Ita Megala. Vnde vtramque opinionem puto eſſe probabilem.

Diſplicet verò mihi id, quod Marullus *vbi ſuprà* aſſerit, nempe falſam eſſe ſententiam Suarez *to. 4. diſp. 28. ſect. 3 n. 13.* aſſerentis, poſſe Prælatos Regularium excommunicationem reſeruare, non obſtante quodam motu proprio Clem. VIII. in quo abſtulit Prælatis Regularibus facultatem peccata reſeruandi; nam ſententiam Suarez puto probabilem eſſe, & illam tuetur Fauſtus *in ſpeculo relig. lib. 6. præc. 88.* Villalobos *in ſum. tom. 1. tract. 9. diffic. 58. n. 5.* Coriolanus *de caſ. reſeru. p. 1. ſect. 11. art. 6. num. 1.* Fagundez *p. 2. lib. 8. c. 4. n. 5.* & alij, quæ opinio multam probabilitatem confert opinioni Megalæ ſuperiùs adductę. Licet ego magis probabiliter cum multis aliis, vt alibi diximus, putem, Prelatos Regulares, ſtante dicto Decreto Clem. VIII. non poſſe excommunicationem ſibi reſeruare.

Notandum eſt tamen hîc obiter primò, quod Comitolus *in reſponſ. moral. lib. 6. q. 9.* & Marullus *vbi ſup.* docent, quòd ſi Confeſſarius in excommunicationem incidat Papæ reſeruatam ex Decreto Clement. VIII. quia abſoluit à caſibus reſeruatis, non poſſe abſolui à Regularibus vigore ſuorum priuilegiorum, etiã ſtante moderatione dicti Decreti facti à Sacra Cardinalium congregatione. Verùm aliqui contrarium docẽt, quia excommunicatio de qua loquimur, neque in Bulla Cœnæ, neque in exceptione ſex caſuum, in ſecũdo decreto contentorum, comprehenſa videtur, qui ſoli caſus videntur excluſi à iuriſdictione Regularium, qui ante primum Decretum, vigore ſuorum priuilegiorum à Pontificiis caſibus abſoluebant, vt patet ex illis verbis ſecundi decreti, ibi ipſum decretum ita moderatũ, &c. Sed exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis; ergo, &c. Et hanc ſententiam eſſe probabilem, patet ex ipſomet Marullo *vbi ſuprà n. 581.* Nam negatiuam, quam ipſe tenet, vocat probabiliorem.

Nota etiam ſecundò, quòd Paulus V. die 7. Ianuarij ann. 1617. confirmauit, & aliqua addidit ſupradictis Decretis Clem. VIII. ita vt aliqui opinati ſint in ſupradicto Decreto Pauli V. fuiſſe abrogata ſimpliciter omnia priuilegia, & facultates, nõ ſolùm abſoluendi à caſibus, & cenſuris Bullæ Cœnæ violationis immunitatis Eccleſiaſticæ, & aliis in declaratione, ſeu moderatione Decreti Clem. VIII. recenſitis, verùm etiam ab omnibus aliis, Romano Pontifici reſeruatis; & hoc per illa verba. Ac inſuper deſignat nouam legiſlatoris diſpoſitionem ab antiquis omnino diſtinctam, vt patet ex textu *in c. ſtatutum, §. inſuper, vbi gloſſa, de reſcriptis in 6.* Sed hanc ſententiam refellit Duardus *in Bullam Cœnæ lib. 3. §. 2. q. 1. n. 31. & ſeq.*

Nota tertiò contra Megalam *in 1. p. lib. 1. cap. 13. n. 21.* quòd Decretum ſupradictum Clement. VIII. non derogat priuilegiis Regularium, & Confeſſariorum in ſuburbiis ciuitatis Romæ commorantium; quia licet in materia odioſa, appellatione Vrbis, ſeu Ciuitatis non veniant ſuburbia; ſecus verò dicendum eſt in materia fauorabili & ita hãc ſententiam in terminis tenet Marullus *vbi ſuprà diff. 2. num. 556.*

Nota quartò, non ligari excommunicatione in dicto Decreto cõtenta, Confeſſarios, abſoluẽtes à caſibus Epiſcopo reſeruatis à iure, ex quo infertur, Regulares, qui anteà habebant priuilegium abſoluendi ab omnibus caſibus, & cenſuris, etiam Papæ reſeruatis, poſſe non obſtante dicto decreto, nunc vigore dictorum priuilegiorum abſoluere à caſibus à iure Epiſcopo reſeruatis, ſicut antè poterant; & poſſe etiam abſoluere à caſibus Papalibus occultis, quia huiuſmodi caſus poſt Concilium Tridentinum ſunt Epiſcopales, vt notat Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 4. c. 54. n. 27.* cui nouiſſimè addendus eſt Marullus citatus *diſp. 1. c. 2. diff. 11 nu. 540.* vbi etiam *n. 138.* notat, & rectè, ad incurrendam dictam excommunicationem in ſupradicto Decreto, contra Confeſſarios latam, non ſufficere ignorantiam, etiam craſſam, ſiue iuris, ſiue facti, quia fertur tantùm contra præſumentes abſoluere, quod verbum denotat requiri ſcientiam in abſoluente, vt plerique tradunt Doctores.

Tandem nota quintò, quòd dictus Marullus *loc. cit. n. 542.* putat aduerſum me *in tract. 3. Miſcellan. reſol. 3.* & Gambaruptam *de caſ. reſeru. c. 3. n. 8.* ſupradictum Decretum Clem. VIII. derogare priuilegiis Regularium exiſtentium in Inſulis Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ. Sed ego noſtram ſententiam puto iterùm probabilem eſſe, & ita illam etiam exiſtimant multi viri docti Societatis Iesv, & noſtræ Religionis, nunc poſt Marullum viſum, de hac re à me conſulti.

RESOL. XIV. *An Confeſſarij Regulares poſſint diſpenſare cum ſæcularibus ad petendum debitum, ſi à ſuis Superioribus ad hoc minimè deputati fuerint?*

VIdetur affirmatiuè reſpondendum ex Peregrino *in compen. noſtrorum priuilegiorũ par. 1. tit. Diſpenſatio, §. 8.* vbi ſic ait: Confeſſarij noſtræ Congregationis poſſunt in foro conſcientiæ diſpenſare cum ſæcularibus inter coniugatos, quorum alter eorũ cum alterius conſanguinea adulteriũ perpetrauit, ad petendum debitum coniugale. Ita etiam docet Sayrus *in claui Regia lib. 6. c. 11. n. 98.* Vnde Io. Suarez *in Enchiridio caſuum conſcientiæ lib. 5. ver. debitum coniugale, §. inceſtuoſus conux*, ſic aſſerit: Regulares diſpenſare poſſunt cum inceſtuoſo ad petendum debitum, ſi ſint deputati à Prouincialibus. Verùm alij hanc limitationem non referunt, ſed abſolutè docent conceſſam fuiſſe Confeſſariis Ordinum Minorum, & Prædicatorum, vt abſque alia facultate poſſint in dicto caſu diſpenſare. Ita ille, qui citat Peregrinum in compendio noſtrorum priuilegiorum.

Sed ego contrariam ſententiam prorſus ſuſtinendam eſſe puto, vt patet clariſſimè ex verbis priuilegiorum, quæ hanc facultatem tantùm concedunt Confeſſariis deputatis ad hoc à Prouincialibus,

bus, & ideò docent hanc sententiam omnes, qui super priuilegia Regularium diligẽtissimè scripserunt, vt Rodriquez *tom.1.q.63.art.1.* Portel *in dubiis Regular.ver. Abbas,n.5. & ver. Confessor erga seculares, num.18.& 23.* Ioan.de la Cruz *de statu relig. lib.2.c.6. dub.9.concl.1.& 2.* Sanchez *in sum. tom.1.lib.4.c.48. n.10.* Hieronymus Rodriquez *in compen.qq.Regular. resolut.104.nu.15.* Rebellius *p.2.lib.3.q.18.num.16.* & Villalobos *in sum.tom.1.tract.13.diff.51.n.5. & diff.52. n.10.* vbi sic asserit: *Puede dispensar para pedir el debito el Comissario de la Cruzada, conforme al tenor de su comission, y puede tambien dispensar el Obispo, como tiene Soto,y esta en vso.pueden lo mismo los confessores de nuestra Orden,y los que gozan de nuestros priuilegios, como tengan comission,para ello de sus Prouinciales, y no espira esta comission, aunque muera el Prouincial, ò acabe su oficio.* Ita ille.

Nec Peregrinus, Sayrus, & alij faciunt contra nos, nam fateor magis clarè loqui debuisse: attamen, ipsi, vt patet, præbent Confessariis hanc facultatem iuxta priuilegia Pij V. Iulij II.&c. Sed dicti Pontifices facultatem concedunt per dicta priuilegia Confessariis à Prouincialibus ad hoc specialiter deputatis, ergo etiam secundùm Peregrinum, & alios id absolutè efficere minimè possunt Regulares, nisi à Superioribus ad id fuerint designati. Igitur explicandus est Peregrinus, & alij secundùm tenorem priuilegiorum, quę citant, aliter nec sunt audiendi, nec sequendi, vt perperam illos intellexit, & secutus est Suarez *vbi suprà.*

Notandum est tamen, quòd post hęc scripta inueni Molfesium *in sum. tom.1.tract.4.cap.12 nu.42.* quem sequitur Leone *de offic.& potest. Confess.tom.2. recollect.10. nu.125.* docere Confessarios Societatis Iesv habere hanc facultatem ab A.R.P. Generali, & citat pro hac sententia Sanchez *de matrim.tom.3. lib.5.disp.16.n.1.* qui tamen non loquitur in casu nostro, sed in dispensatione votorum, in quo casu etiam loquitur Priuilegium nostrę Religionis, quod adducit Molfesius, qui confundit hos duos casus multum inter se diuersos, ratione diuersitatis priuilegiorum Summorum Pontificum. Nam in Priuilegio Pij V. concedentis dispensationem in incestu, habetur, quòd hæc auctoritas concedatur à Prouinciali viris Religiosis, ac doctis, vnde non potest committi omnibus indiscriminatim, & absolutè. Et ideò mihi constat, quòd in Societate Iesv hæc facultas committitur à Prouinciali particularibus Confessariis, & non omnibus.

Notandum est tamen hic obiter cum Portel *vbi sup.in dubiis regul.ver. Prælati potestas,n.20.* quòd Prouinciales concedentes alicui subdito licentiam, vt possit dispensare cum impeditis ad petendum debitum, ab incestu, vel voto, non possunt datam licentiam reuocare absque iusta causa, faciunt enim iniuriam illi, qui habebat. Ita Portel, qui citat etiam Rodriquez. Nota etiam, vt alibi diximus cum dicto Portel *in addit.ad dubia regular. ver. Confessor dispensans,n.13. & 14.* quòd hæc dispensatio ad petendum debitum, potest fieri extra Sacramentum, & vrgente necessitate in absentia per scriptum, quod est valdè notandum.

RESOL. XV. *An Abbates possint consecrare calices, altaria, campanas, & benedicere lapides, pyxides, & alia vasa Ecclesiastica, non solùm ad vsum suarum Ecclesiarum, sed etiam alienarum?*

NEgatiuè respondent Suarez *de relig.tom.4. li.2. c.30.n.8.* Marius Antonius Maceratensis *lib. 2.resol.112.cas.3.* Aloysius Riccius *in praxi, tom.1.res. 461.n.2.* & Piasecius *in praxi.p.1.c.2.art.4.n.14.*

Sed hęc opinio vera est, stando in iure communi, vt patet *ex cap. Abbates, iuncta glossa in ver.tonsurã, de priuileg.in 6.* Verùm ex consuetudine fundata in priuilegio Innocentij VIII. contrariam sententiam docent Barbosa *de potestat.Episc.p.2.allegat.26. nu.36.* Miranda *in man.Prælat.tom.2. q.40.art.4.* Portel *in dubiis regular.ver. Abbas,n.3.* Rodriquez *in sum.tom.3. c.19.n.2.* & nouissimè Ascanius Tamburinus *de iure Abbat.tom.1. disp.23. q.13.* qui adducit verba priuilegij dicti Innocentij Papæ; & ideò sic asserit: Abbatibus non est interdictum campanas aduersum alterius loci consecrare, vt docet cõmunis praxis, & consuetudo. Videmus enim actu Abbates habentes vsum Pontificalium, consecrare campanas vndecumque ad eos ad hunc effectum delatas. Et idem dicendum puto de Altaribus portatilibus, de corporalibus, & vestibus, &c. Ita Tamburinus. Vide etiam Riccium, virum quidem doctum, sed in hoc sibi contrarium *in collect.p.4. col. 955.* qui malè citat pro hac sententia Maceratensem.

Quoad consecrationes campanarum, etiam idẽ dicendum est ex priuilegiis Vrbani II. & Pauli III. quæ referuntur à Tamburino *vbi sup.q.12.* & à Renato Choppino *in monast.lib.1.tit.2. num.18.* Ex quibus omnibus priuilegiis sententiam in fauorem Abbatum tenuit Sacra Cardinalium Congregatio, vt testatur noster Pater Naldus *in summ.ver.Abbas,n.4.* vbi sic asserit: Abbas benedictus, mitræ & baculi pastoralis vsum habens, ex Sacræ Congregationis declaratione nõ potest se ingerere in illis benedictionibus, in quibus vnctio requiritur. Dubitatũ verò fuit, an huiusmodi declaratio, seu prohibitio sit intelligenda de omnibus Abbatibus etiam Regularibus, & qui gaudent priuilegiis amplissimis pro benedictionibus altarium, calicum, & huiusmodi; & eadem Sacra Congregatio, instãte Procuratore Generali Cõgregationis Cassinensis, & exhibente summariũ priuilegiorum, & gratiarum eiusdem, declarauit in hæc verba, videlicet Decisionẽ, aliàs à se editam, vt Abbates vtcumque benedicti, benedicere non possint ea, in quibus vnctio requiritur, non obstare quominùs iidem prædictæ benedictionis munus quoad ea, in quibus vnctio requiritur, impendere queant, si specialibus Sedis Apostolicæ priuilegiis, quibus Concil. Trid. nequaquam derogat, muniti fuerint. Datum Romæ die 10. Nouembris 1614. Hæc omnia Naldus.

Notãdum tamen est cum Miranda *vbi sup.* quòd supradicto priuilegio nõ perfruuntur, nec perfrui possunt alię Religiones, priuilegium etiam habentes communicationis. Nam prędicti Abbates sunt benedicti, & in suis domibus & Monasteriis habent iurisdictionem, quasi Episcopalem, & secundùm ius, ac priuilegia multa sibi conceduntur, quę

non

non conueniunt, nec conceduntur Prælatis aliarum Religionum, quod eſt multum notandum, ac memoriæ commendandum; nam in his, & ſimilibus non fit communicatio, cùm non militet eadem ratio.

RESOL. XVI. *An Nouitius, qui redit ad ſæculum, teneatur ad expenſas, quas in eum alendo Monaſterium fecit.*

AFfirmatiuam ſententiam poſſe aliquem ſuſtinere, docet Peregrinus *in comment. ad noſtras conſtitut. p. 2. c. 1. lit. G. §. 10.* Quia Concilium Trid. *ſeſſ. 16. de Regul. cap 15.* habet, quòd diſcedente Nouitio à Religione ante Profeſſionem, ſi aliquid acceperunt Religioſi ex bonis Nouitij, parentibus dicti Nouitij tenentur reſtituere, (nota) excepto victu, & veſtitu Nouitij. Non enim hoc dixiſſet Concilium, niſi dicti Nouitij tenerentur. Deinde in Monaſteriis mulierum conſuetudo eſt vniuerſalis, vt Nouitij alantur à parentibus, vel curatoribus. Ergo cùm Concil. Trident. loquatur de Nouitiis, tam feminis, quàm maſculis, ſequitur idē obſeruandum eſſe in vtriſque. Ita Peregrinus.

Sed hæc opinio eſt contra cōmunem DD. ſententiam, quam tuentur 13. Doctores, quos citat & ſequitur Sanchez *in ſum. tom. 2. lib. 6. c. 10. nu. 4.* quibus adde Ioannem Suarez *in Enchiridio caſuum conſcientiæ lib. 3. ver. Religio, §. Nouitius egreſſus.* Fauſtum *in theſ relig. l. 5. q. 191.* Villalobos, & Suarez *vbi inf.*

Dico igitur Nouitios ex Religione egredientes nullatenus teneri ad expēſas, quia cùm liberè poſſint redire ad ſæculum, ſi ad expenſas tenerentur, poſſent ex hoc aliquando teneri; ergo, &c. Deinde redditus, aut eleemoſynæ Monaſterij, non tantùm ſunt ad alendos Profeſſos, ſed etiam Nouitios. Et tandem is, qui ingreditur Religionem, ſtatim ſe offert ſeruitio, & vtilitati Religionis, & de facto illi deſeruit, ideò debitum eſt, vt eius bonis alatur.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta Peregrini, & ideò

Ad primum dico, quòd ſi is, qui ingreditur Religionem in ſuſtentationem ſuam, pro tempore Nouitiatus aliquid Religioni donet, non teneri poſteà Religionem illi egredienti reſtituere, niſi eam partem, quam non conſumpſit pro rata temporis. Et hoc ſecundùm Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 5. c. 11. n. 5.* & alios determinat Concilium à Peregrino adductum; vnde nō loquitur in terminis caſus noſtri, vbi nulla donatio, vel obligatio Nouitij, aut parentum intercedit.

Ad ſecundum reſpondeo, ex conſuetudine vniuerſali omniū Religionum ita fuiſſe interpretatū Concil. Trident. vt in ipſo comprehendantur ſolum Nouitiæ feminæ, & ideò Villalobos *in ſumm. tom. 2. tract. 33. diff. 16. n. 6.* ſic aſſerit: *El nouicio que ſe ſale de la Religion, no eſta obligado à pagar los alimentos del nouiciado. La razon es, porque ſi el monaſterio le alimēto, tambien el lo ſeruio, y no obſta ſi à caſo eſtuuo malo, que eſſo es accidētal, y aſſi eſtà en coſtumbre, que no ſon los nouicios como las nouicias quanto à eſto.* Ita ille, Suarez, & alij communiter.

Illud verò quod addit Peregrinus, quòd Magiſtri Nouitiorum benè experti ſunt, Nouitios non ſeruire Monaſterio, cùm ſint inexpertes rerū pertinentium ad Religionem, ſed potiùs Monaſterium ſeruire Nouitio, hoc inquam mihi non placet, ſicut neque placuit ſupradictis Doctoribus, qui Religioſi fuerunt, & tamen dixerunt Nouitios ſeruire Monaſteriis, & mereri alimenta pro dicto ſeruitio. Et ego puto, quòd quilibet Nouitius, licet ſtolidus, ordinariè loquendo, pro ſeruitiis Monaſterio exhibitis, victum, & veſtitū meretur; maximè in noſtra Religione, vbi tā parcè induimur, & comedimus. Igitur abſolutè noſtram ſententiam tenendam eſſe exiſtimo, & ita his diebus in facti contingentia conſului, nec aliter tenendum eſt.

RESOL. XVII. *An Nouitius in articulo mortis conſtitutus, non expleto probationis anno ad profeßionem admitti poßit; & ſi moriatur ſine teſtamento, an ſuccedat in bonis eius Monaſterium?*

REſpondeo affirmatiuè cum Beia *p. 4. c. 38.* Sanchez, & aliis DD. *vbi infrà*, ex priuilegio Pij V. anno 1570. die 23. Auguſti, quod affert Rodriquez *in qq. regul. to. 6. quæſt. 15. art. 6.* quidquid in contrarium aſſerat Ioan. de la Cruz *de ſtat. relig. lib. 1. cap. 8. dub. 4. & lib. 2. c. 3. dub. 6. concl. 3.* Emanuel Sà *ver. Religio, nu. 56.* aſſerentes dicto priuilegio fuiſſe poſteà derogatum à Gregor. XIII.

Sed difficultas eſt, an ſi dictus Nouitius moriatur, ſuccedat Monaſterium; Peregrinus *in compen. noſtrorum priuileg. tit. Nouitius, §. 2. in ſcholio.* negat, quia iſtud priuilegium fuit cōceſſum ad lucrandā indulgentiā plenariam, qua gaudent Religioſi in illo articulo. Deinde priuilegium debet ſtrictè interpretari, quando vergit in præiudicium tertij. Ita Peregrinus.

Verùm ego contrariam ſententiam teneo, quam tuetur ex noſtra Religione P. Megala *in p. 2. lib. 2. c. 27. n. 50.* ex Societate IESV P. Sanchez *in ſum. to. 2. lib. 5. cap. 4. n. 16.* ex Dominicanorum familia P. Zanardus *in Direct. Theol. p. 2. c. 17.* ad finem. Idem etiā docent Peirinus *in priuileg. Minimorum, to 2. Conſtit. B. Pij V. §. 2. n. 1.* Ioannes Suarez *in Enchiridio caſuum conſcien. lib. 3. ver. de Profeß. §. monialis Nouitia.* Fauſtus *in Theſaur. Relig. lib. 5. q. 167. n. 4.* & alij. Ratio eſt, quia etſi Confeſſionis finis ſit conſolatio Nouitij, & ſpiritualis ipſius fructus, & nulla ſucceſſionis Monaſterij in bona mentio ibi fiat: at vbi ſemel virtute illius priuilegij profeſſus eſt, redditur verè in poſterum profeſſus, nec ad priſtinam ſanitatem reſtitutus indiget alia profeſſione, ſed fruetur omnibus profeſſorum priuilegiis: at eo ipſo, quòd aliqua perſona profitetur, ſuccedit Monaſterium ipſi. Quare Pontifex nulli iuri alterius in hoc derogat. Ius enim veniētium ab inteſtato eſt, vt Nouitio decedente ab inteſtato ipſi ſuccedant; quando autem virtute priuilegij profitetur, non decedit Nouitius. Et hæc omnia docet Sanchez *vbi ſup.* Ex quibus patet reſponſio ad argumenta Peregrini.

Adde quòd Megala *vbi ſup.* tenet ex Decio, & aliis, bona Nouitij decedentis ab inteſtato ante emiſſam profeſſionem, Monaſterio acquiri. Ergo multò magis acquiri debent, ſi tēpore mortis Nouitius inteſtatus profiteretur. Vnde ſecundū ſentētiā Megalę non obſtat dicere cū Pereg. quòd priuilegium Pij V. conceditur tantū ad indulgētiam lucran-

lucrandam; nam opinio Megalæ non fundatur in priuilegio, ſed in dedicatione perſonæ, & bonorum, quæ fit tempore ſimplicis ingreſſus in Religionem. Sed ego puto cum Zanardo, Sanchez, & aliis, noſtram ſententiam eſſe veram ſecundùm priuilegium Pij V. Quidquid aſſerat Peregrinus, & Rodriquez *tom.3.qu.15.art.6.* Portel. *in dub. regul. ver. Nouitij, num.5.* Villalobos *in ſum. tom.2. tract.35. diff.15. n.12.* & alij.

RESOL. XVIII. *An Religioſus, ſi ex conſuetudine non recitat Horas canonicas in Choro, peccet mortaliter?*

AFfirmatiuè reſpondet Peregrinus *in comment. ad noſtras conſtit. p.1. lit. B. §.3.* vbi ſic ait: Religioſus, qui ſine iuſta cauſa omittit recitare Horas canonicas in choro, quamuis priuatim illas recitet, mortaliter peccat, ſi habet conſuetudinē non recitandi in choro. Sic ille, qui citat Sylueſt. & Angelū.

Sed hęc opinio mihi non placet, quia obligatio canendi in choro per ſe, & directè non afficit ſigillatim ſingulares perſonas, ſed totam communitatem. Vnde Suarez *de Relig. tom.2. lib.4. c.10. n.15.* ſic ait: De Religioſis, qui chorū profitentur, exiſtimo non teneri ex vi generalis legis, ſeu præcepti obligantis ſub culpa mortali ad canendum in choro, niſi vbi fuerit ſpeciali conſuetudine hoc præceptū, ita expreſsè declaratū, & impoſitum eſt, vel ſi alicubi proprium votum de hoc fieret, quod in nulla Religione credo fieri, neque etiam ſcio in aliqua eſſe conſuetudinem, illo modo obligantem. Nec enim cōſuetudo chori eſt in hoc ſenſu in Religionibus introducta, ſed ſolùm, vt horę in choro omnino dicendæ ſint; & omnes adeſſe debeant iuxta regulam, & quòd in hoc deficientes pœnæ ſubiaceant, non verò quòd in hoc grauiter peccent, dūmodo alias horas recitēt. Ita ille, & poſt illum Raphaël de la Torre *in 2.2. D. Thom. to.1. contr.10. de Horis canon. diſp.1. n.6.* vbi ſic ait: De Religioſis, qui ex vi ſuorum ſtatutorum profitētur chorum, maior ratio dubitandi eſt, an peccent; & exiſtimo, nō teneri ex lege, aut præcepto generali, aut aliquo iure; quod certè ad Religioſos non dirigitur, tenebūtur autem ex vi præcepti, ſi quod reperitur in aliqua Religione, quod credo in nulla eſſe. Superest ergo, vt ſi aliqua obligatio ſit, ea ortum habeat ex obligatione ſeruandi ſuas cōſtitutiones; ſed credo iam omnes, aut ferè omnes Religiones, ſe ab hoc vinculo liberaſſe. Et in Ordine Prędicatorū in Prologo dicitur: Volumus vt noſtræ conſtitutiones non obligent nos ad culpā, ſed ad pœnā. Et cōſuetudo, & iuſſio Chori in Religione hac, & vt exiſtimo etiā in aliis, in hoc ſenſu introducta eſt, vt omnes Horæ in Choro canantur, nō verò quòd grauiter peccent, imò neque leuiter in Ordine præfato Prædicatorum, ſecluſo cōtemptu & pręcepto. Ita ille. Et hanc ſententiam docent etiam Filliucius *to.2. tr.23. c.4 n.239.* & Bonacina *de horis canon diſp.1. q.1. punct. 1. n.9.* cum Fauſto *de horis canon. lib.2. q.186.*

Ex his omnibus apparet Religioſos particulares nō eſſe aſtrictos recitare Horas canonicas in choro. Vnde neſcio qua ratione Peregrinus dixerit illos peccare, ſi hoc frequenter facerent; nam ex aliqua lege, vel conſuetudine ad id non tenentur, vt ſatis probatū eſt; quòd verò id frequenter faciāt, non poteſt eſſe peccatum mortale, quia ex cōſuetudine frangere aliquam regulam, non obligātem ad culpam ſecluſo cōtemptu, non eſſe peccatū lethale docet ipſemet Peregrin. *in proœmio conſt. lit. B. fol.29.* & alij cōmuniter; ergo, &c. Vide etiam Barthol. à S. Fauſto *in Speculo religioſorum lib.6. qu.152.* Sanchez *in ſum. to.2. lib.6. c.4. n.17. & 18.* Ledeſmam *in addit. ad ſum. c.4. concl.12. dub.1. fol. mihi* 157.

RESOL. XIX. *An Religioſi negantes ſuffragium Nouitio idoneo peccent mortaliter?*

PEregrinus *in comment. ad noſtras conſtitut. p.2. c.5. lit. B. §.1.* negatiuam ſententiam probabilem putat, quam docet Sanchez *in ſum. tom.2. lib.5. c.4. n.59.* qui ait: Sicut culpa Nouitij leuiter retrocedentis eſt ſolùm venialis, ita etiam negātes ſuffragium non peccant plus, quàm venialiter, nō enim magis obligatur Religio Nouitio, quam Nouitius ipſi Religioni, quoad culpam.

Verùm hæc opinio ſummoperè mihi diſplicet, & nullus auctor, quem ego legerim, neque ante, neque poſt Sanchez hanc ſententiam docere auſus eſt; & ideò Sanchez nominatim impugnant Vecchius *in praxi Nouitiorum, diſp.12. dub.1. n.4.* Portel. *in addit. ad dub. regul. ver. Nouitius, n.17.* Fauſtus *in Theſaur. Relig. lib 5. q.213. & 214.* Corduba *in Regul. Minor. c.2. q.2. & 11.* cum Miranda *in Manuali Prælatorum tom.1. qu.25. art.12. concl.1. & 2.* Sed audiamus in hac re P. Suarez ſic diſſerentem *de Religio. tom.3. lib.4. c.3. n.7.* Exiſtimo miniſtros Religionis grauiter peccare expellendo Nouitium idoneum ſine cauſa rationabili, vel quia abutuntur poteſtate iuriſdictionis ſibi conceſſæ, ratione cuius ex officio tenentur, & bonum Religionis procurare, & quaſi iuſtum iudicium ferre in cauſa. Videntur etiam mihi peccare contra charitatem reſpectu Nouitij, quia priuant illum magno bono, & grandi periculo exponūt. Quæ rationes non habent locum in ipſo Nouitio, quia diſponere poteſt de ſe ipſo, non vt miniſter, aut diſpenſator, ſed vt dominus, & poteſt cedere iuri ſuo. Ita Suarez.

Vnde pater reſponſio ad argumētum Sanchez, & Peregrini; eſt enim diſpar ratio inter obligationem Nouitij, & Religionis. Nouitius enim ſecluſo voto recedens abſque vlla cauſa ratione leuitatis, peccat tantùm venialiter, non enim peccat cōtra charitatem, eò quòd inde non reſultat nocumentum alicuius momenti Religioni: nec etiam peccat contra iuſtitiam, aut fidelitatem, quia nihil promiſit. At Religio, ſeu Religioſus negans abſque iuſta cauſa ſuffragium, peccat contra charitatem, vt probatum eſt, & peccat, quia abutitur poteſtate incorporandi Religioni, qua tenetur bonum Religionis procurare, & iuſtum iudicium ferre. Ex quibus apertè conſtat in hac obligatione, quæ non eſt iuſtitiæ commutatiuæ, ſed diſtributiuę, vel charitatis, non eſſe mutuam obligationem inter Nouitium, & Religionem, vt ſupponit Sanchez.

Deinde probatur ſupradictos peccare mortaliter; nam cōmuniter Doctores docent, retrahentes quempiam ſine iuſta cauſa ab ingreſſu Religionis, lethale peccatū committere contra charitatē. Sed Religioſus, qui negat ſuffragiū idoneo Nouitio, nō ſolùm

ſolùm retrahit, ſed illum expellit à Religione; ergo peccatum mortale committit. Quòd verò retrahentes aliquem à Religione peccent, vt diximus, mortaliter, docent Portel *in dub. Regul. ver. Religioſus, n.* 13. Peirinus *de relig. to.* 1. *q.* 1. *c.* 29. Rebellius *part.* 1. *li* 4. *q.* 15. *n.* 5. Syluius *in* 2. 2. *D. Thom. q.* 62. *art.* 2. *quæritur* 1. *concl.* 1. *&* 2. Leſſius *lib.* 2. *c.* 8. *dub.* 13. *n.* 12. Layman *in Theol. moral. lib.* 3. *ſect.* 6. *tract.* 2. *c.* 8. *nu.* 2. Molina *de iuſtitia to.* 5. *tract.* 4. *diſp.* 5. *nu.* 2. *verſ.* 2. *verò pars.* Villalobos *in ſum. to.* 2. *tract.* 11. *diff.* 26. *n.* 1. *&* 2.

Dicendum eſt igitur Religioſum negantem ſuffragium Nouitio idoneo peccare mortaliter, quidquid aſſerat Peregrinus opinionem Sanchez eſſe probabilem.

RESOL. XX. *An Confeſſores Regulares poſſint extra Sacramentum Pœnitentiæ abſoluere à cenſuris ratione ſuorum priuilegiorum?*

NEgare videtur Suarez *in* 3. *part. to.* 5. *diſp.* 7. *ſect.* 5. *n.* 36. & Nauarrus *in manuali c.* 28. *nu.* 31. Sed vterque mutauit ſententiam, hic *in conſ.* 11. *nu.* 2. *de priuileg.* ille *in tract. de leg. lib.* 8. *c.* 6. *nu.* 15. *&* 16. Ideò affirmatiuam ſententiam omnino tenendam eſſe puto, quam docent Coninch *de Sacr. diſp.* 14. *dub.* 1. *n.* 253. Auila *de cenſur. p.* 2. *c.* 7. *dub.* 23. & alij; quod etiam procedere debet in Confeſſariis, quando abſoluunt excommunicationem virtute Bullæ Cruciatæ, vt aduerſus Vaſquez, Filliucium Sanctarellum, & alios ſatis probaui *in tract. Bullæ Cruciatæ, reſol.* 25.

Notandum eſt etiam hîc cum Layman *in Theol. mor lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 10. *n* 21. & aliis, hanc doctrinam multò magis locum habere in diſpenſationibus ſuper irregularitate, voto, iuramento, petitione debiti, quarum facultates ſi Confeſſariis alicuius Ordinis delegatæ ſunt, non rectè inde infertur, quòd eas extra ſacramentum Pœnitentiæ exercere non poſſint; nam à ſacramentali abſolutione nullo pacto dependent; ſed de hac quæſtione iterùm redibit ſermo.

RESOL. XXI. *An Confeſſarius eligendus virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi, debeat eſſe approbatus ab Epiſcopo, etiam quoad Regulares?*

AFfirmatiuè reſpõdent Nald. *in ſum. ver. indulgentia, n.* 9. Molfeſius *in ſum. to.* 1. *tract.* 7. *c.* 16. *n.* 27. cum Suarez *in* 3. *p. to.* 4. *diſp.* 28. *ſect.* 6. *nu.* 11. Henriq. *l.* 3. *de pœnit. c.* 6. *n.* 4. *in gloſſ. litt. K.* Homobonus *tra. de caſ. reſeru. p.* 1. *c.* 6. Lopez *par.* 1. *c.* 26. Ledeſma *in ſum. to.* 1. *de ſacram. Pœnit. c.* 13. *dub.* 6. & hanc ſententiam amplexi ſunt Patres Societatis IESV, & eam obſeruant in praxi, eò quòd vbi eorum Prælatus concedit licentiam alicui ſubdito fruendi facultate eligendi Confeſſarium per Bullam, aut Iubilæum, pro reſeruatis eligendus eſt approbatus ab Epiſcopo, teſte Henriquez *de indulg. c.* 22. *n.* 5. *in fine.* vnde non ſufficit eſſe approbatum à Prælato regulari.

Non reticebo tamen, contrariam ſententiam præter Rodriq. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §.* 9. *dub.* 6. *n.* 9. docere etiam nouiſſimè doctum Ioannem Valerum *in differ. vtriuſque fori, ver. abſolutio, differ.* 1. *n.* 33 *& ſeq.* vbi latè tractat hanc quæſtionem, & tandem in fine ſic aſſerit: Supradictis tamen non obſtantibus, teneo negatiuam opinionem. Vnde dicendum eſt, quòd per facultatem Bullæ Cruciatæ, & Iubilæum, nulla alia exigitur approbatio, quàm illa Prælati Regularis, maximè ſtante dicta declaratione Clem. VIII. per quam tollitur omne dubium illorum verborum appoſitorum in plumbea Cruciatæ, & Iubilæi, ſcilicet approbati ab Ordinario. Si enim in omnibus, ſpectantibus ad confeſſionem Regularium, ſtandum eſt ſtatutis, & conſtitutionibus Ordinum, & Prælatorum diſpoſitionibus, ad quid quærimus, ſi vltra id requiratur approbatio Epiſcopi, cùm ſatis conſtet non requiri? nam ſi voluiſſet, dixiſſet *ca. ad audientiam, de decimis.* Ita Valerus. Et hanc ſententiam docent etiam ex aliis rationibus Fernandez *in exam. reſol. mor p.* 3. *c.* 9. *§.* 8. *n.* 7. Zanardus *in direct. p.* 1. *de ſacr. Pœnit. c.* 21 *q.* 32. Coriolanus *de caſ. reſeru. p.* 1. *ſect.* 3. *art.* 16. & alij, non ſolùm ſi Regularis confiteatur approbato ſui Superioris, ſed etiam alterius Religionis.

RESOL. XXII. *An reuocatio confeſſionũ, præſertim quoad Regulares facta ab Epiſcopo ſine iuſta cauſa ſit nulla?*

TAlem reuocationem non eſſe nullam docet nouiſſimè ex Vaſquez Turrianus *de pœnit. q.* 8. *art.* 1. *diſp.* 26. *dub.* 3. Imò Ioannes Sancius *in ſelectis diſp.* 48. *n.* 23. tenet etiam non interueniente cauſa poſſe Epiſcopum licentias confitendi reuocare.

Sed ego puto cum Portel *in dubiis Regul. ver. Confeſſoris præſentatio, n.* 1. non poſſe Epiſcopum licitè ſine iuſta cauſa approbationem ſemel conceſſam reuocare, quia poteſtas illi data eſt in ædificationẽ. Deinde puto etiam probabiliter, licentiam ſine iuſta cauſa reuocatam eſſe nullam, & poſſe talem Confeſſarium ex vi prioris licentiæ confeſſiones audire. Et hanc ſententiam docet Suarez *in* 3. *p. to.* 4. *diſp.* 28. *ſect.* 8. *dub.* 7. Ratio eſt, quia talis reuocatio ſine cauſa facta, eſt quaſi ablatio iuris iam acquiſiti, vel quaſi reuocatio ſententiæ iuſtæ ſine cauſa; ergo non tantùm erit iniuſta, ſed etiam nulla. Et licet hæc opinio quoad Confeſſarios ſæculares, non ſit ita certa; tamen quoad Regulares omnino tenendam eſſe puto per ea quæ adducunt Henriquez *l.* 3. *de pœnit. c.* 6. *n.* 4. & Peirinus *de priuil. Minimor. to.* 1. *conſt.* 26. *Leonis X. §.* 6. *n.* 7. vbi ſic ait: Si Epiſcopus Regularem debitè præſentatum, & examinatum indebitè reprobauerit, poterit nihilominus per eius priuilegia licitè, & validè confeſſiones audire. Nec hoc eſt contra Concilium Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 15. Nam credendum eſt, Concilium voluiſſe tantùm idoneis miniſtris facultatem concedere confeſſiones audiendi per examen Epiſcoporum rectè, & rationabiliter iudicantiũ, non autem cõfouere aliquos eorũ in ſuis paſſionibus, & odiis cõtra Regulares, & quandoque cũ maximo Chriſti fidelium ſcandalo. Quare ſi quis Regularis cum licẽtia ſui Prælati examinatus, & iudicio examinatorũ, vel maioris partis ipſorum fuerit idoneus iudicatus, & tamen propter paſſionẽ fuerit ab Epiſcopo reprobatus (ſaluo ſaniori, & meliori iudicio) puto, quòd licitè, & validè poterit confeſſiones audire, ſi nihil obſtet, v.g. quod non ſit malę famę, nec ſcandalosè viuat, quod tamen præſumendum non eſt, quando adeſt legitimi Superioris licentia. Ita Peirinus, qui adducit Nauarrum, Mirandam, Rodriquez, & alios aſſerentes Clem. *Dudum, de ſepul.* per Concilium Trident. non eſſe reuocatam.

Igitur si Regularis potest audire confessiones, si iniustè ei licentia denegetur ab Episcopo, etiam poterit illas excipere, si iniustè reuocetur. Et tandem hanc sententiam præter DD. citatos, tenet etiam Zanardus *in direct. Theol. p.* 1. *c.* 24. §. 7. vbi sic ait: Non possunt Ordinarij suspendere, vel impedire Regulares ab audientia confessionū, si semel eos approbauerunt; nam non habent nisi eos examinare, non autem eis iurisdictionem dare, cùm examinare illam intelligantur antè, qui à Papa ex suis priuilegiis, &c. Ita Zanardus. Verùm in facti contingentia consulo Regularibus, vt ab excipiendis confessionibus se abstineant.

Resol. XXIII. *An casus reseruati desinant esse tales, si Superior Regularium reseruans munere suo functus fuerit?*

NOn esse amplius reseruatos existimo ex doctrina, quā affert Iacob. de Granado *in p.* 2. *D. Tho. const.* 7. *tr.* 1. *disp.* 7. *n.* 6. vbi sic asserit: Si Prælatus præcipiat vni subdito, aut toti Cōuentui, vel prouinciæ aliquid, & ei subditi paruerint, dum viueret, eo ipso quod moriatur, vel ab officio amoueatur, cessat obligatio præcepti, sicut & cessat excōmunicatio ab homine, cū moritur, qui eā fulminauit. Ita ille.

Sed dices, hoc verum esse in aliis Religionibus, non autem in nostra Clericorū Regularium; nam per Decretum Capituli generalis an. 1610. *tit. de Præposito, Vicario, & vocalibus*, §. 6. sic habetur: Decreta, seu statuta à Patre Generali, seu à quolibet alio Præposito in sua domo facta, indictáve in suo robore permaneant, & vnusquisque accuratè ea seruet, etiamsi ad Generale Capitulum illi se contulerint, munusque suum abdicauerint, quousque à Generali Capitulo, vel à successore speciatim abrogentur. Attamen noster P. Megala *in* 1. *p. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 5. putat prædictum Decretum in nostra Religione non habere locum quoad reseruationē casuum, quia loquitur de Decretis, & statutis ab ipsis Superioribus factis; & reseruatio casuū, quæ fit ab ordinariis Superioribus Religionis, non est neque Decretū, neque statutū; ergo, &c. Vnde Vicarij nostrarum domorum casus præcedentis Patris Præpositi sibi reseruent, si volunt eos reseruatos esse.

Resol. XXIV. *An si Episcopus sine iusta causa non admittat Regulares ad confessiones audiendas, possint non obstante dispositione Concilij Trident. confessiones audire, ac si essent approbati?*

NEgatiuam sententiam docent Suarez *in* 3. *p. to.* 4. *disp.* 28. *sect.* 1. *n.* 5. Coninch *de Sacram. disp.* 8. *dub.* 7. *n.* 58. Filliuc. *to.* 1. *tract.* 7. *c.* 9. *n.* 257. Barbosa *in collect. to.* 3. *p.* 2. *lib.* 3. *Clem. tit.* 37. *Clem. dudum, n.* 8. Syluius *in addit. ad* 3. *p. q.* 8. *art.* 5. *quæritur* 4. Vasquez *in* 3. *p. to.* 4. *q.* 93. *art.* 3. *dub.* 3. *n.* 2. Pitigianus *in* 4. *sent. to.* 2. *distin.* 17. *q. vnica art.* 4. *dub.* 4. Sancius *in selectis disp.* 48. *n.* 16. Reginaldus *in praxi, to.* 1. *lib.* 1. *c.* 16. *q.* 5. *n.* 192. Fernandez *in exam. Theol. mor. p.* 3. *c.* 9. §. 8. *n.* 2. & alij; quia Concilium statuens nullum, nisi habentem Parochiale beneficiū aut approbatū ab Episcopo, idoneum esse audiendis confessionibus, satis indicat ad eam idoneitatē requiri approbationē actu datam. Nam particula conditionalis, *nisi*, eam vim habet, vt si conditio requisita non ponatur reipsa, non sequatur effectus. Sic enim facto statuto, ne quis bonis suis priuetur, nisi per sentētiam Iudicis declaratus fuerit hęreticus, quādiu Iudex aliquem non declarat talem esse, etiamsi fortè id iniustè faciat, ille non priuatur bonis suis, & sic de similibus.

His tamen non obstantibus nō desunt præstantissimi viri, contrariam sententiam docentes, vt Cochier *de iurisd. ord. in exemp. p.* 4. *q.* 77. Layman *in Theol. mor. lib.* 4. *tr.* 6. *c.* 11. *n* 4. Finellus *de cas. reseru. c.* 3. *n.* 3. Villalobos *in sum. to.* 1. *tract.* 1 *diffic.* 53. *n.* 3. Peirinus *de Religioso subdito to.* 1. *q.* 1. *c.* 21. §. 2. Miranda *in manuali Prælat. to.* 1. *q.* 45. *ar.* 6. Henriquez *lib.* 3. *de pœnit. c.* 6. *n.* 4. Iō. de la Cruz *de sacra Relig. lib.* 2. *c.* 6. *dub.* 1. Rodriquez *in qq reg. to.* 1. *q.* 59. *art.* 2. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. *ar.* 3. Graffius, Angelus, Vega, Cenedus, quos citat, & sequitur nouissimè Fagūdez *præcep.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *n.* 15. nam in Clem. *dudum de sepul.* ipso iure approbantur Mendicātes ad cōfessiones audiendas, si Episcopi ex odio non approbauerunt. Et Conc. Tridentinum non reuocare dictam Clementinam probat solidè Fagundez, & ante illum DD. citati, quibus adde iterùm Rodriq. *in add. ad Bull. Cruc* §. 9. *n.* 30. & Nauarrum *in manuali c.* 27. *n.* 264. *in fine.*

Resol. XXV. *An Episcopi possint ex iusta causa approbare Religiosos ad audiendas confessiones limitatè, v. g. ad viros & non ad feminas?*

AFfirmatiuè respondeo cum Fagundez *præcept.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *n.* 1. & Doctoribus citatis in superiori resolutione pro prima sententia.

Sed his non obstantibus minimè grauabor hîc apponere verba Henrici Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.* 9. *diff. c.* 53. *n.* 2. sic asserentis: *Hauiendo iusta causa puede el Obispo no solamente limitar à los Religiosos la licencia de cōfessar quanto al tiempo, sino tambien quanto à las personas, como si por falta de sciencia limitasse, que no confessassen mercaderes. Lo mismo dizen ellos Doctores, que puede hazer el Obispo por falta de edad limitandoles, que solo confiessen hombres, y no muger hasta que tengan quarenta años. Mas lo contrario es probable, y se puede seguir seguramente, que assi lo tuuieron hombres doctissimos de la compania, que fueron consultados à cerca desto, lo qual lleua gran camino, mayormente que à penas parece que se puede dar caso, en que esto sea iustificado, y es menester para ello que aya causa iusta. La razon es, porque en todos los Obispados se da vn beneficio curado a vn Clerigo de veynte y quatro años sin limitacion ninguna, y por el consiguiente puede confessar mugeres, non obstante que no tenga quarenta años, luego no puede hauer razon paraque se limite la licencia à los Religiosos, por esse respeto, pues se deue presumir dellos mayor virtud.* Ita Villalobos, & ante illum Vega *in sum. to.* 1. *c.* 62. *cas.* 7. quē posteà citat, & sequitur Portel *in dubiis regul. ver. Confess. n.* 3. Vide etiam Peirinum *de Relig. sub tom.* 1. *q.* 1. *c.* 21. §. 2. & Zanardum *in direct. Theol. p.* 1. *de sacram. Pœnitent. c.* 24. *fol.* 296. Verùm praxis Episcoporum est in contrarium; nam limitant Regularium confessiones ad viros, & non ad feminas.

Resol. XXVI. *An Episcopus admittens Regulares ad audiendas confessiones, vsque ad beneplacitum, possint dictas licentias ad libitum reuocare?*

AD hanc quæstionē ita respōdet Peirinus *super pri. Minim. to.* 1. *const.* 2. *Sixti IV.* §. 2. *n.* 44. Licet communiter, quod ad beneplacitum conceditur, possit ad libitum concedētis reuocari. In subiecta tamen

tamen materia puto, quòd non possit ad libitum Episcopus licentiam confessiones audiendi ad beneplacitum datam reuocare, sed quòd requiritur iusta aliqua causa, & ad sacramentum Pœnitentię pertinens. Moueor; nam licentia, quæ datur ab Episcopis Confessariis Regularium ad audiendas sæcularium Confessiones, non est propriè licentia, sed approbatio personæ, & quasi iusta sententia, seu declaratio, quòd talis persona est idonea ad confessiones audiendas, vt patet ex ipsis Concilij verbis *sess. 15. de refor. c. 25.* vbi, *& approbationem*: vnde postquam Episcopi iudicauerint, Regulares esse idoneos ministros sacramenti Pœnitentiæ, statim Papa illis concedit facultatem dictum Sacramentum ministrandi, vt patet ex Clem. *dudum, de sepul.* sed sententia data secundùm regulas iustitiæ non potest reuocari; ergo dicta approbatio facta, vt supponitur, modis debitis, licet sit ad beneplacitum, non potest ab Episcopo reuocari absque magna causa, & ad dictum Sacramentum pertinente, vt ait Glossa in Clem. *dudum, ver. concesserint.* Ita Peirinus; sed non desunt alij Doctores contrarium sentientes, quod communiter obseruatur.

Resol. XXVII. *An nouus Episcopus possit omnes Regularium licentias suspendere, & de nouo illas examinare?*

HAnc quæstionem diffusè pertractat Sancius *in select. disp. 48. per totam*, & affirmatiuam sententiam mordicus tenet; quam etiam ego teneo, & tenent Riccius *in praxi to. 4. resol. 70. n. 5.* Zanardus *in direct. Theol. p. 1. de sacram. Pœnit. c. 24. §. 4.* Fagundez *præcept. 2. lib. 7. c. 2. n. 30.* Miranda *in manuali Prælat. to. 1. q. 45. art. 7.* Campanili *diuer. iur. can. rub. 12. c. 13. n. 70.* & alij adducentes constitutionem Pij V. & declarationem Cardinalium.

Sed hanc sententiam non ita absolutè esse intelligendã tenet Villalobos *in sum. to. 2. tract. 9. diff. 53. n. 5.* vbi sic asserit: *El Obispo, que aprobo vna vez al Religioso para confessar, no le puede quitar la licencia, ni el capitulo sede vacante, porque no le da ella iurisdicion sino el Papa, ni le pueden boluer examinar, mas podrale examinar el Obispo sucessor pro maiori conscientiæ suæ quiete, que es quando fuere necessario para la seguridad de su conciencia conforme à vna Bula de Pio V. y lo declaran assi los Cardinales, y dizen, que no esta esto reuocado por la Bula de Gregorio XIII. que endereza esta, y otras à los terminos del derecho comun, y assi se pratico en Roma. Esta permision es para que, quando los Obispos entran de nueuo estuuieren informados, que algun particular no tiene la suficiencia deuida, le pueden mandar examinar de nueuo. Mas no se entiende por esto, que pueden reuocar generalmente las licencias de todos los Religiosos ad nutum, y mandar, que se bueluan à examinar de nueuo, que esto no lo pueden hazer, como han dicho personas muy doctas, que han sido consultados à cerca desto.* Ita ille, & post illũ Alphonsus Carranza, qui in fauorem Regularium contra Archiepiscopum Toletanum edidit quoddã pulchrum consilium, lingua Hispanica conscriptum, quod omnino legendũ est. Vide etiam aliud consilium impressum Barcinonæ anno 1618. in fine explicationis Bullæ Cruciatæ Emanuelis Rodriquez, & subscriptũ à 29. Doctoribus, qui ex multis rationibus firmant sententiam in fauorem Regularium. Sed praxis Episcoporum est contra Regulares. Vide etiam Becanum *de Sacram. c. 38. q. 11. n. 4.* & Henriquez *lib. 3. cap. 6. n. 5. & 6.* Io. de la Cruz *de statu Relig. lib. 2. c. 6. dub. 4. concl. 4.* Vasquez *in 3. p. to. 4. q. 93. art. 3. dub. 5.* Ledesmam *in sum. to. 1. de sacrament. Pœnit. c. 13.* Lopez *in instruct. p. 2. c. 8.* & Nouarium *in conclusionibus noui iuris Pontificij, concl. 69. n. 3.*

Notandum est tamen hic obiter, quòd quamuis DD. citati asserant, id fieri posse ab Episcopo successore, & compelli, vt Regulares iterùm præsententur, vt si opus fuerit examinẽtur, & approbentur. Negamus tamen id fieri posse à Capitulo Sede vacante, vt patet per priuilegiũ particulare Clem. IV. & docet Miranda *in man. Prælat. to. 1. q. 45. art. 7. ad fin.* & Fagundez *præc. 2. lib. 7. c. 2. n. 28.* qui etiam *n. 30.* & optimè notat, quòd si nouus Episcopus reuocet, omnes licentias, & approbationes audiendi confessiones, non comprehenduntur Regulares, quando de illis specialiter edictum non loquatur; & ita etiam docet Henriquez *lib. 3. de Pœnit. c. 6. n. 6.* quia in odiosis Regulares non comprehenduntur, nisi explicentur.

Resol. XXVIII. *An Vicarius possit concedere facultatem absoluendi à reseruatis, si Præpositus absit à domo per vnum diem naturalem?*

REspondent affirmatiuè Peirinus *in priu. Minim. to. 1. constit. 4. Sixti IV. §. 6. n. 16.* Homobonus *in exam. Eccl. p. 1. tr. 5. c. 4. q. 21.* Beia *p. 4 cas. 37.* & Naldus *in sum. ver. Abesse, n. 11. & ver. Absolutio, n. 25.* quia non est detinendus subditus in tam malo statu, sed ab eo, quàm citiùs possit, liberandus. Deinde Vicarius relictus à Præposito, est tunc solus, & absolutus Superior domus; ergo debet habere illa omnia, quæ pro recta illius administratione sunt necessaria, inter quæ sine dubio potestas spiritualis est.

Sed prima sententia limitanda videtur. Primò, quando Superior eodem die est reuersus, tunc Vicarius nõ poterit supradictã licentiam concedere. Secundò, si subditus de industria sine sufficienti causa in illum diem Confessionem distulisset. Tertiò, nisi in aliqua Religione aliter dispositum sit.

Resol. XXIX. *An quicumque Confessarius ab Ordinario approbatus possit tempore Iubilæi absoluere Moniales à peccatis, vel à casibus, & censuris reseruatis?*

AFfirmatiuam sententiam docet Bonacina *de Sacram. disp. 5. q. 7. punct. 4. §. 1. n. 22. in fine.*

Sed aduersus illũ insurgit Faustus *de Iubilæo li. 4. q. 78.* & Alphonsus de Leo. etiam *de Iubilæo, p. 2. q. 9. n. 25.* Quia Confessariis prohibitus est accessus ad Monasteria Monialiũ, & ideò Rom. Pontifex non intendit dare iurisdictionẽ illi Sacerdoti, qui habet aliquod impedimentũ. Hinc in praxi rationabiliter obseruatur pro bono regimine Monialiũ, quòd dum virtute Iubilęi habẽt Moniales facultatẽ eligendi sibi Confessarũ, tenẽtur designare Cõfessarium Ordinario ipsarũ, & solent Abbatissę cõgregare Moniales, & ab eis habere votũ quosnã Confessarios gratos habeant: & sic nominãt tres, quatuor, vel plures, quorũ nomina mittunt ad eorum Ordinarium, vt ab eo omnes, vel prout ei libuerit, approbẽtur, & impertiatur eis licentiã accedendi ad Monasteria; sic enim Ordinarij sciũt personas, accedere volentes ad Monasteria, ne sub prætextu earũdẽ licentiarũ, accederẽt ad vana colloquia fa-

cienda,& non ad audiendas confessiones Monialium; cùm omnis concessio intelligatur facta in ædificationem, non autem in destructionem Regularis obseruantiæ. Et hæc omnia notat,& docet noster Molfesius *in sum.tom.1.tract.7.c.16.nu.31.* & post illum Ioannes Suarez *in enchiridio cas. consc lib. 5.ver. Indulgentia,§.tempore Iubilæi.*

RESOL. XXX. *An Equites D.Ioannis, D. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, Montesæ &c. possint confiteri cum Confessario non approbato ab Episcopo?*

SVppono Concilium Tridentinum *sess.23. c.15 de reform.* nihil innouasse circa approbationem Confessariorum Regularium.& ideò Regulares, qui sæcularium non auscultant confessiones, non egent Episcopi approbatione, & si habent licentiam confitendi in itinere,v.g. possunt eligere Sacerdotem sæcularem non approbatum ab Ordinario. Et sic præter Doctores quos suprà citaui, tenent Sà *verbo. Confessor num.6.* Ochagauia *de Sacram.tract.2.q.38.n.4.* Ragucius *in Lucerna Parochorum de absol.quæst.120.* Vega *in sum.tom.1.c.62. cas.2.* Ledesma *in sum.to.1.tract.13. diff.4.& 11.* Graffius *p. 1.lib.3.c.5.n.107.& to.1.li.6.consil 1.n.14.* Henriquez *lib.6.c.13.n.1.* Suarez *to.4. disput.28.sect.4 n.5.* Campanili *in diuer.iur.can.rubr.12. cap.13.n. 58.* Nauarrus *c.4.n.7.* & alij communiter.

Hoc autẽ suppositio affirmatiuè ad casum propositũ respondẽt aliqui,quia,vt ego ipse satis probaui *in p.1.tract.2.de immun.Eccles.resol.49.* & satis probat nouissimè Ferdinandus Pizzarrus *in discur.apolog.in fauorẽ Ordinum Militarium in fine Historiæ dictorũ Ordinum Matriti apud Ioannem Zongalizam 1629* suprà dicti Equites sunt verè Religiosi;ergo non cõprehenduntur in Decreto Concilij Tridentini. Et ita hanc sententiã docet in terminis Ioannes Sancius vir doctissimus,& amicissimus *in selectis disp. 49.n.* 10.sic asserens:Equites S.Ioannis confiteri possunt Confessario Regulari,siue sæculari,nõ approbato per Episcopum;nam verè Religiosi sunt Et *n.13.* ita ait:Verè Religiosos esse Equites Christi, & Aij in Lusitania,& Montesæ in Aragonia, & S.Stephani in magno Ducatu Florentię probabiliter arbitror, cùm hi etiam Milites professionem trium votorum in manibus Prælatorum emittant, non aliter ac Milites S.Iacobi,Alcantaræ,& Calatrauæ,præter Equites S.Stephani,qui votum castitatis, obedientiæ,& charitatis emittunt,& non paupertatis, vt ex Bulla Pij IV.ad fundationem concessa anno 1560. Cosmo de Medicis Florentiæ Magno Duci constat,quam ego vidi.Et idem iudico de quibuslibet aliis Religionibus militaribus,tria vota emittentibus in manibus Prælati,& à Sede Apostolica approbatis; omnes hi confiteri valebunt sua peccata aliis Regularibus sui Ordinis non approbatis ab Episcopo,& iterum aliis Sacerdotibus sęcularibus,similiter ab Episcopo nõ approbatis.Ita Sãcius *vbi sup.* Sed tu cogita;nã consuetudo est in cõtrariũ.

Ex his omnibus infertur primò, quòd dicti Equites in cõfessione tenentur dicere,se concubuisse cum homine Religioso, ambo enim egerunt contra castitatem,voto solemni Religionis addictam, & ita docet Mota *lib.2. cap.2.§. 23.n. 6.* vbi citat Ayalam,Rodriquez,Fenam,& alios.

Secundò filios supradictorum Equitum ex copula fornicaria habitos esse sacrilegos, docet ipse Mota *vbi suprà num.7.* vide Franciscum Molinam, apud ipsum *lib.2.cap.2.§.29.num.32.* sic asserit: *Los hijos de los Caualleros de Santiago que enjendraron fuera del matrimonio son sacrilegos, y para que se dispense con ellos para algunas dignidades, ò para professar alguna religion,para lo qual son inhabiles por los sacros canones, es menester particular dispensacion,nombrando esta circunstancia.*

Tertiò notat idem Mota *lib.2.cap.2 §.21.nu.3.& 5.* quòd si dicti Milites temerariè relinquant suum habitum, crucem scilicet, peccant mortaliter, & incurrunt in excommunicationem constitutionis Pontificiæ Clem.VIII.vnde possunt esse apostatæ, sicut alij Religiosi deserendo habitum, vt probat dictus Mota *lib.2.cap.1.§.6.num.5.*

Quartò non possunt suprà dicti Equites transire ad aliam Religionem sine licentia Magni Magistri,vt firmat ipse Mota *lib.2.ca. 1.§.6.* quòd verò gaudeant priuilegio fori,gabellarum, & canonis, etiam Nouitij, nos alibi etiam docuimus, & docent Henriq.*lib.7.cap.25.num.7.* Rodriquez *tom.1. cap.80 num.17.* & Mota *lib.2.cap.2.§.8.* cum aliis.

Quintò notandum est,per votum Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, &c. non dirimi matrimonium contrahendum,neque dissolui matrimonium ratum, non quia votum solemne non sit, sed quia Summus Pontifex præscripsit illi formam, & modum, minuendo solemnitatem eius, quoad hoc scilicet, vt hunc profitentibus,nubentibusque matrimonium non sit cassum. Vide dictum Motam *lib.2.c.2.§.19.n.* 18. qui citat Nauarrum, quod non accidere in Equitibus D. Ioannis dicendum est.Nam per illorum professionem dissoluitur matrimonium ratum, & communiter probant DD.quidquid in contrarium asserat Sotus *in 4.dist.17.q. 1. art. 4.* Michael Medina *de sacr. hominum contin.lib.1.cap. 36.* & Sarmiento *in defens. lib.de redditibus p 1.man.56.num.1.*

Et tandem sextò contra quẽdam imperitũ Confessarium notandũ est,dictos Religiosos militares decenter accedere ad Sacramenta Pœnitentiæ,& Eucharistię,ense & pugione accinctos,vt latè probat Sancius *in selectis disp.45.n* 3. qui *n.6.* probat etiam laicos, non obstante consuetudine in contrarium,si hoc facerent,peccatum nullum cõmittere, imò nec irreuerentiam, si taliter accedant præhabita cognitione, nõ referre quidquam ense accinctos, seu absque illo accedere. Ita Sancius, quem puto hanc sententiam tenere, secluso scandalo, quod in tali casu difficilius nõ cõtingere existimo.

RESOL. XXXI. *An Regulares possint ordinari ab Episcopis extra tempora à iure statuta?*

ALiqui respondent negatiuè, quia Greg. XIII. qui concessit hoc priuilegium Patribus Societatis Iesu,vetat expressè,vt aliæ Religiones possint in tali priuilegio participare, etiamsi habeant participationem priuilegiorum dictæ Societatis. Et ita docet Peirinus *in priuileg.Minimor.to.1. constit.2. Sixti IV.§.11.n.39.* Suarez *de legibus,lib.8.c.17 num.8.* Miranda *in Manuali Prælat. tom.1.q.38. art.4.* Vasquez *in 3.part.tom.3.disp.246.c.5.n.50.*

Sed

Sed contrariam ſententiam probabilem eſſe exiſtimo,& tutam in praxi; ſicut aliqui Epiſcopi cum noſtris obſeruarunt,& ideò illam docet Portel, qui etiam teſtatur de praxi *in dubiis Regul.ver. Ordines ſacr.n.*4. Villalobos *in ſum.to.*1.*tract.*11.*diffic.* 12.*n.*8 *& diffic.*13.*n.*6. Io.de la Cruz *de ſtatu Relig.li.* 2.*c.*8.*dub.*1. Homobonus *de exam.Eccl.tom.*1.*tract.*2. *c.*1.*q.*3. Moneta *de commut.vlt.volunt.c.*10.*n.*188. Barboſa *de poteſt.Epiſcopi.p.*2.*allegat.*17.*n.*6. Hieronymus Rodriquez *in compen.qq.Regul.reſol.*106.*n.*7. Emanuel Rodriquez *in qq.Regul.tom.*3. *quæſt.*23.*art.*5.*&* *to.*1.*quæſt.*55. *art.*17. & hoc non ſolùm per priuilegium ſupradictum, conceſſum Societati, non obſtante illa prohibitione, quia alij Pontifices ſucceſſores Gregorij conceſſerunt priuilegia Societatis,noſtræ Religioni,& aliis, ſine vlla limitatione,vt tenent Doctores citati, ſed etiam per priuilegium Clemen.VIII.conceſſum die 23.Nouemb. 1596. Patribus Congregationis S.Ioannis Euangeliſtæ in Portugallia;quod teſtatur vidiſſe Portel in compendio illius Religionis, & per priuilegia Alexandri IV.Eugenij VI. conceſſa Religionibus D.Hieronymi,& D.Benedicti; quæ reuocata minimè eſſe tenet à Concilio Tridentino, & probat ex Rodriquez Villalobos *loco citato*;& ideò,vt dixi, poſſunt Epiſcopi ſine vllo ſcrupulo ordinare Regulares extra tempora. Vide etiam Layman *in Theol.mor.lib.*5.*tract.*10.*c.*8.*n.*2.

RESOL.XXXII. *An diſpenſatio interſtitiorum pertineat ad Epiſcopum,etiam reſpectu Religioſorum?*

AFfirmatiuè reſpõdet Bonacina *de Sacram.diſp.* 8.*q.vnica,punct.*6.*n.*34. qui citat Riccium,Barboſam,& Quarantam,idem etiam docet Ledeſma *in ſum.to.*1.*de ſacram.Ordinis,c.*8.*concl.*11.*in fine.*

Sed non deſunt Doctores contrariam ſententiam docentes ex Bulla Greg.XIII. conceſſa Societati Ieſu.Et ita docet Villalobos *in ſum.to.*1.*tract.*11. *diff.*22.*n.*8. & Io.de la Cruz *in direct.conſcien.p.*2. *de ſacram.Ordinis,dub.*5.*concl.*2. vbi ſic ait:Iuxta Bullam Greg.XIII. pro Societate,Generales Ordinum,& ab iſtis delegati poſſunt cum ſuis ſubditis diſpenſare in interſtitiis. Et hanc ſententiam etiam probabilem vocat Ledeſma *vbi ſuprà.*

Notandum eſt etiam hîc contra Henriquez *lib.*6.*c.*10.*n.*3 *in gloſſ litt.Q* ſuſcipientes Ordines nõ ſeruatis interſtitiis, nullam incurrere cenſuram, vel irregularitatem,quia nulla talis cenſura in iure inuenitur expreſſa,& ita docent Riccius *in collect. deciſ.p.*3.*collect.*176. Zerola *in praxi p.*2.*verb.Ordo,n.*8. Villalobos *in ſum.to.*1.*tract.*11.*diffic.*12.*n.*2.& alij.

RESOL.XXXIII *An licitum ſit legatum annuum Fratribus Minoribus relictum pro infirmaria, & de aliis legatis?*

NEgatiuè reſpondent Sanchez *in ſum.to.*2.*li.*7. *c.*26.*n.*47. & Paulus Glemonenſis *in tract. de legatis perpetuis relictis Fratribus D. Franciſci de Obſeruantia.p.*4.§.6.*n.*19. Hæc opinio eſt probabilis. Sed contrariam probabilẽ etiam eſſe puto,quã tuetur ex veteribus Ananius *conſ.*30. *à n.*3.*vſque ad* 5. & ex recentioribus Rodriquez *in qq.Regul.to.*2.*q.*126.*ar.* 4.quem nouiſſimè citat,& ſequitur Laurentius de Portel *in dubiis Regul.verb.legatum,n.*7. vbi ſic aſſerit: Licitum eſt legatum relictum Minoribus, etiamſi ſit annuum, pro neceſſitatibus infirmorũ. Sic ille.

Notandum eſt etiam hîc obiter. Primò licitum eſſe,contra Azorium *p.*1.*lib.*12.*c.*23.*quæſt.*15.& Paulum Glemonenſem *vbi ſup.* annuum legatum relictum Fratribus pro fabrica templi, vel Sacelli,aut pro veſtimentis,& ornamentis Eccleſiæ, & Sacriſtiæ,quia nec Clem.*exiui,de verb.ſignific.in* 6.nec regula D.Franciſci prohibet legata pro Eccleſiis,ſed pro eorum victu, & ita docent Homobonus de Bonis *in exam.Eccl.p.*2.*tr.*9.*c.*11.*q.*33. Menochius *to.* 2.*conſ.*114. Bonacina *de contract.diſp.*3.*q.vlt.punct.*3.& alij penes ipſos; qui etiam docent cum Sanchez, *n.*46.& Layman *vbi infrà*,valere legatum annuum dictis Fratribus relictum pro ſtudio, & emendis libris, & hoc etiam docet Hieron. Rodriquez *in compen.qq.Regul. reſol.*8. *n.*10. quidquid in contrarium aſſerat Queſada *in diuerſis qq.iuris c.*22.*n.*23.

Nota ſecundò contra Paulũ Glemonenſem *vbi ſuprà p.*1.§.4.*n.*4. valere legatum annuum relictum dictis Fratribus,ſi nõ attingat ſpatium decẽ annorum;nam tempus infra decennium modicum eſt, & ita tenet Layman *in Theol.mor.lib.*3. *ſect.*5.*tract.*5. *c.*10.*n.*4.cum Sanchez *n.*39.& alij penes ipſum.

Sed difficultas eſt,an Minores ſint capaces legati relicti ad vitam alicuius Fratris. Layman *vbi ſuprà* negatiuæ ſententiæ videtur adhærere,præſertim ſi Monachus ſanus,ac valẽs corpore ſit,cùm ius annuatim recipiendi tota hominis vita pluris æſtimari ſoleat, quàm ius percipiendi ad decennium.

Attamen his non obſtantibus Sanchez *n* 40.qui citat Federicum,Antoninum,& Abbatẽ,affirmatiuam ſententiã docet,quem ego ſequor;ideò dicẽdum eſt,non eſſe legatum annuum perpetuum,vt ſic Minores nõ ſint illius capaces, quãdo legatum relinquitur ad vitam alicuius Fratris Minoris.

Nota tertiò cum Villalobos *in ſum.to.*2.*tract.*30. *diff.*12.*n.*8.quòd teſtator poteſt in fauorẽ Fratrum Minorum de Obſeruantia facere teſtamentum in hac forma,videlicet:*Inſtituyo à mi alma por hereda en eſta forma,que quiero,y es mi voluntad que lo que reſtare de mi hazienda ſe venda por mis teſtamentarios, y lo que dello ſe hiziere,ſe gaſte en peſcado,azeite,pan y otras coſas, que ſon de limoſna al Conuento de ſan Franciſco deſta ciudad; y pueſta eſta clauſula deſta manera, lo podran hauer qualeſquieras Religioſos de nueſtra Orden por recoletos que ſean.* Ita ille,qui etiam, & optimè notat cum Portel,& aliis,quòd licet Fratres Minores *no pueden ſer herederos,por razon de ſer incapaces de dominio,puede el Iuez de oficio obligar à los teſtamentarios,que de à los dichos Religioſos por via de limoſna,los que les fue dexado en el teſtamẽto,y que eſto lo puede pedir qualquiera de pueblo.* Et hæc dicta ſufficiant in gratiam Fratrum Minorũ,qui Deum pro me deprecabuntur.

RESOL.XXXIV. *An poſſet fieri legatum alicui Religioſo profeſſo cum conditione,vt nihil acquiratur Monaſterio?*

AFfirmatiuè reſpondeo cum Homobono de Bonis *in exam.Eccleſ.p.*2.*tract.*9.*c.*8.*q.*21. vbi ſic ait;Etſi donatio cauſa mortis,vel legatum factum Religioſo profeſſo cum cõditione, vt illud habeat independenter ab eius Prælati voluntate,valẽdum non ſit, cùm hoc omnimodo paupertatis voto aduerſetur; ſubſiſteret tamen, ſi relinqueretur, ita

ita vt nihil Monasterio acquiratur: quia legatum illud intelligendum est,vt Religiosus illud habeat oculis Prælati conniuentibus, qui si illam licentiam dare nolit,relictum expirat. Ita ille, & ante illum Molfesius *in sum.to.1.tract.7.c.20.n.50.* Vincentius de Franchis *decis.* 718. Rodriquez *tom.* 2. *quæst.*125.*art.*2.& alij.

Notandum est tamen,quòd illa verba, *vt nihil iuris Monasterio acquiratur*, interpretanda sunt, vt cum licentia Superioris illud legatum in vsus licitos,& honestos,vt vestimentorum,& librorum, &c. conuertat,licet indirectè hoc in ipsius Monasterij commodum redundet;non tamen intelligendi sunt, vt ille ad libitum, & quomodocumque etiam cum licentia Superioris disponere possit;nam ita faciens esset proprietarius, nec Prælatus illam licentiam dare potest.

Nota etiam cum Molfesio *vbi suprà*,quòd in retrocessione illius legati ad heredem,nulla alia requiritur iuris solemnitas,cùm nihil acquisitum sit Monasterio, sed solùm sufficit denegatio licentiæ Superioris,quæ negatio facit,vt resoluatur legatũ.

RESOL.XXXV. *An Episcopus possit denuntiare,vt euitentur,si Regulares exempti inciderint in aliquam excommunicationem?*

AFfirmatiuè respondent Cenedus *in quæstionibus canonicis quæst.*26.*n.*30. Alterius *de censuris to.*1. *disp.*10.*lib.*3 *c.*5.*in fin.*Riccius *in addit.ad Instit.canon. lib.*2.*tit.*22.§.*nec id mirum, & in praxi to.*2.*resol.*210. *num.*4.Bagnus *de S R.E.dignitatibus tract.*12.*fol.*202. Triuisanus *lib.*1.*decis.*36.*n.*2. Henriquez *lib.*7.*c.*25. *num.*7.Rodriquez *in qq.Regul.tom.*2.*q.*63.*art.*11. & Piasecius *in praxi Episc.nouissima,part.*2.*c.*3.§.6.*n.*59. vbi sic asserit: Licet Regulares exempti propter eorum priuilegia, ab Episcopo excommunicari non possint,nec ligentur statuto Episcopi excommunicationem annexam trahente,si tamen committant aliquod delictum, propter quod ex iuris communis dispositione, vel ex consuetudinibus Apostolicis incurrant ipso facto excõmunicationem,possunt declarari per Episcopum, & pro excommunicatis publicari ad effectum,vt euitentur à populo Diœcesis. Imò Felinus *in c.non potest,n.*3. *de re iudic.*dixit,exemptum sic excommunicatum, citari etiam posse ad videndũ declarari: concesso enim principali, videtur concessum accessorium, præsertim cùm sit sumenda informatio super excommunicatione incursa. Ita Piasecius.

Non desunt tamen Doctores contrariam sententiam docentes, & asserentes hoc fieri posse ab Episcopo tantùm in illis casibus, in quibus id illis specialiter permittitur, vt v.g. si Extremæ vnctionis,&Eucharistiæ Sacramenta ministrent,aut matrimonia solemnizent. Et ita docent Laurentius de Peirinis *super priuilegia Minim.to.*1.*constit.*2. *Sixti IV.*§.10.*n.*13. Thomas Zerola *in praxi Episc.p.*1. *ver. excommunicatio,de excommunicationis causa materiali, in fine*,& Nauarrus *cons.*2. *vers.*2. *de sent. excommun.* Ratio est, quia antequã Regulares denuntientur, declarare Episcopus priùs debet, eos in excõmunicationem incidisse; declaratio autem hæc fieri non potest,nisi cognita causa,& citata parte; fieri enim potest, vt Regulares probent se in excommunicationẽ non incidisse. At causæ cognitio ad proprium Iudicem pertinet. Ergo Episcopus incompetens Iudex Regularium, non potest illos declarare,neque denuntiare excommunicatos.

Aliqui verò limitant hanc secundam opinionem,vbi delictum, propter quod excommunicatio lata fuit,notorium est,itemque notorium nullam causam Regulares habere, quamobrem se excusent;tunc enim quod declaratione opus non est,denuntiari ab Episcopo etiam poterunt,ne alij eorum communione vtentes in excommunicationem incidant:& ita hanc sententiam ex multis rationibus probat Vgolinus *de potest. Episc. c.*29.§. 10.*n.*2. & hanc opinionem videtur etiam docere Barbosa *de potest. Episc.part.*3. *allegat.*105. *n.*73. Vide etiam alios penes ipsos.

RESOL. XXXVI. *An Regulares includantur in prohibitione Episcopali, ne aliquis exorcizet sine Episcopi licentia, & cum ceteris conditionibus?*

NEgatiuè respondeo cum Laurentio de Portel *in add.ad dubia Regul ver.Exorcismus*,vbi sic ait: Si Episcopi in sua Diœcesi prohibeant exorcizare absque expressa illorum licentia, talis constitutio solos Clericos ligat, non verò Religiosos exemptos,qui aliàs iure communi non prohibentur,& ex ordine Ecclesiastico,Exorcistæ,& Sacerdotes id facere permittuntur. Ita ille.

An verò Episcopus in ordine ad Clericos possit multas restrictiones apponere circa modum exorcizandi, negat Nauar *to.*1.*lib.*1.*cons.*6.*de offic.iud. ordin.n.*5.& Vgolinus *de offic. & potest.Episc.c.*47.*n.*6. Sed tu vide Naldum *verb.Dæmon.n.*9. Homobonum *de exam.Eccl.part.*1.*tract.*3.*c.*8.*q.*73.& nostram Synodum Panormitanam Eminentissimi Cardinalis ab Auria *part.*1.*c.*7.*n.*15.

RESOL.XXXVII. *An in Religionibus sine præuia correctione fraterna peccatum occultum fratris possit quis denuntiare Prælato, tamquam Patri?*

AFfirmatiuam sententiam nouissimè mordicus tenet Turrianus *tom.*1.*in* 2.2.*disp.*89.*dub.*4.vbi citat Bonauenturã, Angelum, Rosellam,& Arraualum,& addit in tali casu posse Prælatũ cum suis Consultoribus, si necessariũ sit, agere de illo peccato.Vide etiam Sanchez *in sum.to.*2.*li.*6.*c.*18.*n.*46. & Suarez *tract.de charit.disp.*8.*sect.*6 *n* 22.Probatur hæc opinio, quia fructus vberior spiritualis illius fratris, meritò præponderat iacturæ illius famæ.

Sed contrariam sententiam tenendam esse puto cum Tannero *in* 2 2.*disp.*2.*q.*5.*dub.*5.*n.*106.qui citat Adrianũ,Sylueſtrum,Sotum,Bannez,Nauarrum, Valentiam,Humbertum,Hugonem Victorinum, & D.Thomam, quibus ego addo Rodriquez *de ordine iudiciario c.*9.*n.*5. Thomam à Iesu *lib.de Visit. tract.*1.*c.*9.*n.*1.*&* 6. Lorcam *in* 2.2.*sect.*3.*disp.*47.*n.*9. & Io.de la Cruz *in direct.conscien.part.*1.*prac.*5.*art.*2. *dub* 5.*concl.*1.Becanum *in* 2 2.*c.*21.*dub.*4. Mirandam *de ordine iudiciario,to.*1.*q.*11.*art.*4. & Sayrum *in claui Regia,lib.*11.*c.*4.*n.*10.*& seq.* Ratio est,quia Christus *Matth.*18.præcipit,vt correctio præmittatur antequam peccatũ fratris Superiori denuntietur;ergo

hoc

hoc faciendum eſt. Deinde frater debet corrigi, quantum fieri poteſt cum minima iactura ſuæ famæ, quia idipſum exigit charitas, vt frater ſuo quàm minimo damno corrigatur, neque ad vllam infamationem coram altero procedatur, ſi abſque hoc ſatis corrigi poſſit; neque fas eſt ſolùm propter maius bonum ſpirituale alicuius, famam, aut fortunas eiuſdem lædere. Vnde patet reſponſio ad contrarium argumentum. Adde quòd ex huiuſmodi denuntiationibus, non præmiſſa correctione, generantur odia, & diſſenſiones inter correptum, & denuntiantem, & nociuæ ſunt paci communitatis.

Limitatur tamen ſupradicta opinio, quòd non procedit in aliqua Religione, in qua adeſt ſtatutũ, vt qui nouerit peccatum Socij, immediatè denuntiet Prælato, non præmiſſa correctione fraterna; nam in tali caſu huiuſmodi Religioſi cedunt iuri ſuo, videlicet quòd ſecũ ordo fraternæ correctionis præmittatur; & ita faciunt Religioſi Societatis Ieſu, cuius conſtitutionem optimè defendunt Suarez *tract. de fide diſp.* 8. *ſect.* 6. *n.* 12. & 17. Coninch *de act. ſupernat. diſp.* 28. *dub.* 12. *n.* 121. Layman *in Theol. mor. lib* 3. *ſect.* 5. *tract.* 3. *p.* 2. *c.* 4. *nu.* 5. Valentia *in* 2. 2. *q.* 10. *punct.* 5. Sanctarellus *ſuper decal. lib.* 2. *c.* 69. *n.* 211. Rodriquez *in exercit. ſpirit. to.* 3 *tract.* 8. *c.* 6. Sancius *in ſelectis, diſp.* 46. *n.* 28. Sanchez *in ſum. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 18. *nu.* 50. Ribadeneira *de inſtit. Societ Ieſu cap.* 34. Peregrinus *in conſtit. Cler. Regul p.* 3. *c.* 9. *litt. P.* §. 2. *concl.* 14. Syluius *in* 2. 2. *q.* 33. *art.* 7. *concl.* 3. Malderus etiam *in* 2. 2. *q.* 33. *art.* 8. §. *arguitur ſecundò.* Becanus *in* 2. 2. *c.* 21. *dub.* 5. *nu.* 33. & alij. Quidquid in contrarium aduerſus tale ſtatutum aſſerat Lorca *in* 2. 2. *q.* 33. *art.* 8. *ſect.* 3. *diſp.* 47. *n.* 12. & *ſeq.* cum Ledeſma *in ſum. to.* 2. *tract.* 4. *c.* 4. *concl.* 24. §. *digo ſegundo.* & Coſmo Philiarcho *de offic. Sacerd. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 14. quorum ſententiam tamquam probabiliorem nouiſſimè die 24. Aprilis 1627. ſecuta eſt Academia Salmanticenſis, teſte Hieronymo Rodriquez *in compen. quæſt. Regul. reſol.* 36. *num.* 13.

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd Doctores primę ſententiæ in praxi eam deducẽdam eſſe putant, quando Superior, cui tamquam Patri reuelatur peccatum occultum fratris, eſt vir prudens, & diſcretus; ſecus autem ſi ſit vir imprudens, violentus, vel ſubditis non benè affectus; nam in tali caſu etiam ſupradicti Doctores aſſerunt minimè talem denuntiationem eſſe faciendam, & aliter facientes peccare. Sed tu abſolutè noſtram ſententiam tene, nempe non eſſe denuntiandum peccatum occultum fratris Superiori, tamquam Patri, ſine præuia correctione fraterna, niſi vt dictum eſt, in aliqua Religione aliter per conſtitutiones cautum ſit.

Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd Octauianus Spatarius *in practica de modo corrigendi Regulares, tract.* 5. *c.* 1. *n.* 4. & *c.* 3. *nu.* 4. exiſtimat, non eſſe deueniendum ad denuntiationem Euangelicam, & multò magis ad iudicialem, ſi antè non adhibeatur fraterna correctio.

RESOL. XXXVIII. *An quis teneatur ſub peccato veniali corrigere peccata venialia proximi, & quid de Religioſis?*

AFfirmatiuam ſententiam tenent Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 1. *diſp.* 86. *dub.* 2. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 3. *q.* 10. *punct.* 2. *ſub fin.* Sotus *de tegendo ſecreto q.* 2. *concl.* 3. Lorca *in* 2. 2. *diſp.* 41. *num.* 9. & alij. Quia lex charitatis videtur exigere, vt malum proximi, licet exiguum, impediamus.

Sed negatiuam ſententiam docet Azorius *part.* 2. *lib.* 12. *c.* 14. *q.* 4. ex Angelo, & Sylueſtro. Ratio eſt, quia quando frater peccat venialiter, gratiam Dei non amittit, ac proinde correctionis præceptum non obligat, quia eſt ad lucrandum fratrem. Ergo, &c. Ceteras rationes adducit Layman *in Theol. moral. l.* 2. *tract.* 3. *cap.* 7. *n.* 3. & Bannez *in* 2. 2. *q.* 33. *art.* 1. *dub.* 2. Sed excipiuntur, qui ratione officij curam aliorum habent, vt Prælati Religionum. Imò fieri poteſt, vt ij ſub mortali peccata venialia ſubditorum corrigere teneantur, ſi aliter faciendo, regularis obſeruantia grauiter minuatur. Et ita docent Thomas à Ieſu *in lib. de Viſit. tract.* 1. *c.* 6. *nu.* 11. Miranda *de ordine iudiciario, to.* 1. *q.* 10. *art.* 1. *concl.* 5. Tannerus *in* 2. 2. *diſp.* 2. *q.* 5. *dub.* 4. *num.* 76. Villalobos *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 4. *diffic.* 2. *num.* 5. & alij.

At plus addit Bannez *in* 2. 2. *q.* 33. *art.* 1. *dub.* 2. Nam ſupradicta doctrina extenditur non ſolùm ad Prælatos Religionum, ſed etiam, ſaltem in aliquo caſu, ad Gubernatores Reipublicæ, ſic enim aſſerit: Sotus addit, Gubernatores Reipublicæ tenentur tales defectus, qui ſunt venialia peccata grauiora, & conſueta, expellere à Republica ſub peccato mortali, ſi poſſunt, hoc tamen mihi videtur nimis durum, obligare temporales Gubernatores ad tantam perfectionem, niſi fortè ſint peccata perturbantia pacem Reipublicæ, vel abuſus, qui Rempublicam damnificare poſſunt, & tales ſolent eſſe Pragmaticæ circa curioſitatem, vel pretioſitatem veſtium, quamuis huiuſmodi abuſus in ſingulis, non ſit niſi veniale peccatum. Sic Bannez, quem ſequitur Azorius *vbi ſuprà.*

Sed his non obſtantibus, loquens etiam de Prelatis Religionum, ſic aſſerit Rodriquez *de Ordine iudiciario, ca* 9. *n.* 7. *Pecaran grauamente los Prelados, no eſtirpando las coſtumbres malas de pecados veniales, ſi ſon, ò pueden ſer occaſion de pecados mortales, porque no ſiendo ocaſion de pecados mortales, yo no hallo razon ſuficiente, para los condenar à pecado mortal, ſiendo deſcuydados en eſtirpar vicios veniales, porque no tiene maior obligacion el Prelado de mirar por ſu Republica, que el particular de mirar por ſu alma, y cierto es, que el particular, que no deſcarga ſu alma de las malas coſtumbres de pecados veniales, no peca mortalmente, ſi las tales malas coſtumbres no ſon ocaſion propinqua de pecados mortales.* Ita Rodriquez.

Sed ſuppoſita contraria ſententia, difficultas verò eſt, an particulares Religioſi teneantur, ſicut Prelati, ſub eodem onere corripere fratres de peccato veniali. Affirmatiuè reſpondet Coninch *vbi ſuprà diſp.* 28. *dub.* 3. *n.* 24. vbi ſic aſſerit: Certum eſt ſuperiorẽ Religioſum teneri in ſuis ſubditis corripere peccata venialia, quando aliàs imminet periculum, ne diſciplina religioſa magna ex parte diſſoluatur, quia tenetur, quantum poteſt, dare operam, vt hæc tota integritate ſeruetur. Imò credo certum eſſe, quemuis etiam priuatum, præſertim ſi ſit membrum illius Religionis, teneri ad eiuſmodi correctionem, quando commodè poteſt, & ſperat fructum; quia talis diſſolutio eſt graue valdè malũ

ipſius Religionis,ſiue totius communitatis, quod ille ex charitate,& fide,quam debet matri ſuę,ſcilicet ipſi Religioni,tenetur impedire.Ita Coninch. Sed citati DD.hoc onus in tali caſu imponunt ſolùm ſuper humeros Prælatorum,& nihil aſſerunt de Religioſis particularibus. Ergo,&c.Cogita.

Reſol. XXXIX. *An Carthuſiani ſecluſo ſcandalo extra morbum poſſint comedere carnes ſine peccato mortali?*

NEgatiuè reſpondeo cum Nauarro *conſ.* 51. *de Regularibus,n.*6.Vaſquez *in part. 2.to.*1.*diſp.*162. *cap.*4.*n.*16.Salas *de legib.diſp.*11.*ſect.*2.*nu.* 17. & aliis, quia licet non teneantur abſtinere à carnibus ratione voti,tenentur ad hoc ratione ſtatuti,& conſuetudinis ſub mortali obligantis.

Non reticebo tamen, aliquos docere contrariã ſententiã, quam probabilem putare videtur Emanuel Sà *ver.Religio,n.*58.vbi ſic aſſerit:Carthuſianos teneri veſci carnibus, ſi aliter non poſſint morbo liberari,quidam aiunt,alij negant.Ego dixerim teneri, ſi non poſſint aliter viuere.Sunt & qui affirmant non peccare illos mortaliter,ſi carnibus veſcantur extra morbum, ſi abſit ſcandalum, non enim ex voto tenentur abſtinere,ſed ex conſuetudine.Ita ille. Sed tu tene primam ſententiam.

Reſol. XL. *An Prælati noſtræ Religionis, & aliarum poſſint benedicere paramenta, non ſolùm noſtrarum Eccleſiarum,ſed etiam exterarum?*

AFfirmatiuam ſententiam docent Peirinus *de Relig.tom.*1.*conſt.*1.*Iulij* II.§.19.*num.*44.Rodriq. *in qq.Regular.tom.*1. *quæſt.* 16.*art.*2.Miranda *in manuali Prælatorum,tom.*1.*quæſt.*40.*art.* 1. & in noſtris Priuilegiis *part.*1.*tit.Benedicere,*§.2.ſic habetur:Prępoſiti noſtræ Congregationis,& in eorum abſentia quilibet habens principale regimen cuiuſcumque noſtræ domus, & Eccleſiæ, poſſunt ſolemni benedictione benedicere paramenta, corporalia, ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum pertinentia,vndecumque eis delata,etiam ad vſum noſtrarum Eccleſiarum non pertinentia.Innocentius VIII. S. Iuſtinæ de Padua, vt habetur in compendio Societatis Ieſu,*tit.benedicere,*§.2. & in compendio Minorum *eodem titulo*, & notat Cabucin.*in ſuis Adnotat.tit.benedicere Eccleſiaſtica.*

Sed his non obſtantibus, Bartholomæus Gauantus *in comment.rubr.Miſſal.to.* 1.*part.* 4. *tit.*19.*n.* 21.adducit Decretum ſacræ Rituum Congregationis *die* 24. *Auguſti* 1609. quo cauetur, Prælatos Regulares non poſſe benedicere paramenta Eccleſiarum ſibi non ſubiectarum, ſed aliqui aſſerunt de hac reſponſione non conſtare authenticè. & Tamburinus Romæ editus *de iure Abbat.tom.*1. *diſp.* 22. *q.* 2. *num.* 2. putat ſupradictum Decretum Congregationis procedere ſecluſa conſuetudine, & vſu dictorum priuilegiorum.

Verùm,iterùm Gauantus *vbi ſuprà,*in noua editione *n.*22. aſſerit ſacram Congregationem *die* 18. *Auguſti* 1629. abrogaſſe dictam conſuetudinem.

Reſol. XLI. *An ingreſſus Religionis liberet debitorem ab onere reſtituendi?*

PRima ſentẽtia affirmat:ita ſentire videntur D. Thomas *in* 2.2.*q.vlt.art.* 6.*ad* 3. Caietanus *ibid.* & ſequitur Paludanus *in* 4.*diſt.*38.*q.*4.*art* 3.*concl.*3. Angelus *ver.Religioſus,*§.16.Sylueſter *ver.Religio,lib.* 1.*q.*4.& D.Antoninus *p.*2.*tit.*11.*cap.*2.§.1.quia liber homo non obligatur quoad perſonam ſuam, ſed tantùm quoad bona; ergo cedendo bonis, libera remanebit perſona.

Secunda opinio negat,& illam tuentur Medina *Cod.de reſtit.q.*3.*cauſ.*8.Nauarrus *commen.*1.*de Regular.num.*8.Valentia *tom.*3.*diſp.*5.*q.*6. *punct.*7. Molina *tom.*3 *poſter.diſp.*757.& alij,quia ſolutio debitorum eſt iuris naturalis.

Sed mihi placet opinio, quam tenet Lopez *in inſtruct.p.*1.*c.*29.Azorius *tom.*1.*lib.* 12.*c.*1.*q.*5. Leſſius *lib.*2.*c.*16.*dub.*8.Sanchez *in ſumm.to.*1. *lib.*4.*c.*19.*n.*8. & alij.Ideò dico,quòd ſi quis breui tempore in ſęculo manendo tantum lucraturum ſe exiſtimet, vt debita ſua vel integrè, vel ſecundùm magnam partem ſoluere poſſit,ad hoc obligatur, ſecus autem ſi longo tempore, tunc enim puto non eſſe adſtrictum ad expectandum,ſed poteſt ſtatim ingredi Religionem: & tempus breue, quod expectandum ſit in tali caſu, puto cum Sanchez eſſe biennium.

Nota verò, quòd ſi poſt ingreſſum Religionis hereditate, legato, donatione, &c. Religioſo aliquid acquiratur, tenetur Monaſterium illius debita ſoluere, non tamen tenetur Religioſus ad laborandum in Monaſterio pro ſoluendis debitis, vt notant Sanchez *nu.* 4. Paludanus, Angelus, & Sylueſter, quidquid in contrarium aſſerant Azorius,Molina,& alij.

Reſol. XLII. *An Prælatus Regularis poſſit inquirere peccata occulta ſubditorum, vt illa corrigat fraternè, & quid de ſubditis?*

AD primũ reſpondeo affirmatiuè cum D.Thoma *in* 2.2.*q.*33.*art.*2.*ad* 4.& aliis, *vbi infrà,* aſſerentibus,Prælatos alioſque Superiores teneri non ſolùm corrigere peccata,quæ caſu vident à ſubditis fieri,aut ab iis facta cognoſcunt, ſed etiam inquirere in vitam ſubditorum,vt videant ſi quæ in iis fortè corrigenda ſint. Niſi enim hoc facerent, ſubditi faciliter impunè peccarent,cùm facile ipſis eſſet cauere,ne in conſpectu Prælati peccarent, & faciliter ſibi perſuaderent alios per ſe ſine Superioris inquiſitione ipſos non delaturos,atque ita cum maximo boni communis(quod Superiores tenentur conſeruare) detrimento omnia ſcaterent peccatis,& vigor diſciplinæ omnino diſſolueretur.

Verùm quamuis hæc ſit obligatio Prælatorum, tamen,vt optimè obſeruat Petrus Lorca *in* 2. 2. *D. Thom.q.*33.*art.*6.*diſp.*45. *ſect.*3.*nu.*11. prudentiæ moderamine temperanda eſt,ne ſit nimia ſollicitudo, & intempeſtiua inquiſitio.Vnde prouenit,vt Prælatus ipſe,tamquam inquietus,& ſuſpicioſus odio habeatur, & detractores foueat; exceſſus enim ſollicitudinis in hac parte non ſolùm inutilis,ſed moleſtus,& odibilis ſubditis eſſe ſolet;quare prudenter D.Benedictus *in regula,c.*64. *de Abbate,* inquit: Non ſit turbulentus, & anxius, non ſit nimius,non ſit zelotypus, & nimis ſuſpicioſus, &c. Ita Lorca *vbi ſuprà,*& alij.

Sed licet,vt dictum eſt,Superior Religionis poſſit,& teneatur inquirere peccata ſubditorũ,tamen illici-

illicitum erit ſubdito inquirere vitam fratrum, vt illos fraternè corrigat. Nam, vt patet ex D. Auguſtino *ſerm.16.de verbis Domini*, quem affert & ſequitur D. Thomas *in 2.2.q.33.art.7.ad 5.* non ſunt quærenda peccata, vt ipſa corrigantur. Admonet nos Dominus, ait Auguſtinus, non negligere inuicem peccata noſtra, non quærendo quid reprehendas, ſed videndo quid corrigas. Et ideò Lorca *vbi ſup. n.10.* ſic aſſerit: Non ſolùm non tenemur quærere peccatores, & peccata, quæ corripiamus, ſed talis inquiſitio vitioſa eſt, & reprehenſibilis, quia generat ſcandala, & occaſionem præbet odiis, & diſſenſionibus; nam homines moleſtè ferũt, acta ſua ſcrutari ab aliis, & natura ſua inquiſitio hæc iniuriam infert proximis, aduerſatur enim honori, & bonæ exiſtimationi, quam de ſe haberi omnes cupiunt, quare numquam ex charitate, ſed ex ambitione, & ſollicitudine vana & inepta oritur. Sic Lorca, quem ſequitur Ioſeph à Sancta Maria *in Tribunali Religioſorum, tract.1.c.10.§.3.* vbi ſic ait: *Nota que los ſubditos, y perſonas priuadas en ninguna manera tienen obligacion à inquirir pecados agenos para corregirlos antes la tienen para no hazerlo, y à no ſer eſploradores de vidas agenas. Eſta doctrina quiſiera yo, que tuuieſſen muy en la memoria, y que la dieſſen aſsiento en la volũtad los ſubditos quien Dios ha librado del cargo de almas agenas, y de la obligacion de dar quenta mas que de la ſuya, para que no ſe inquietaſſen à ſi y à las cõmunidades donde moran, dando ocaſion à diſcordias, y peſadumbres con ſu demaſiado cuydado en inquirir, y procurar ſaber las faltas de los proximos, y hermanos.* Sic ille. Et ideò hanc ſententiam docent cõmuniter Doctores: vt Coninch *de Actibus ſupernat. d.28.dub.5. n.71.* Ledeſma *in ſum. to.2.tract.4.c.4.concl.11.* Miranda *de ordine iudiciario tom.1.q.9.art.3. concl.3.* Malderus *in 2.2 q.33. art 3. aſſer.3.* Reginaldus *tom.1.lib.4.cap.25.n.336.* Tannerus *in 2.2.diſp. 1. quæſt.5.dub.4.num.79.* Villalobos *in ſum.to.2.tract.4.diffic.6.n.3.* Bannez *in 2.2. quæſt.33. art.3.dub 3.* Petrus Fay *de pœnit. in addit. ad 3. part. quæſt.11.art.1. diſp. vnica ad vlt. argum.* Spatarius *in Practica criminali canonica, tract.4.c.2.n.1.* Turrianus *in 2.2.to.1.diſp.89. dub.5.* Layman *in Theol.mor.lib.2. tract.3.c.7.n.2.* & alij. Non poteſt igitur aliquis inquirere peccata aliena, vt corrigãtur; ex quo principio damnatur opinio aſſerentium, licitum eſſe in confeſſione interrogare de complice, vt corrigatur; nam ſi non licet inquirere peccata aliena extra confeſſionem, quantò minùs in confeſſione? Sed hæc opinio, vt alibi probauimus, eſt pernicioſa, & Sacramenti Pœnitentiæ deſtructiua.

RESOL. XLIII. *Quæ ſint cauſæ legitimæ, vt quis poſsit tranſire ex Religione ſtrictiori ad laxiorem?*

POteſt Religioſus licitè tranſire ex Religione ſtrictiori ad laxiorem cum licentia Superioris. Primò ob infirmitatẽ, aut corporis debilitatem, vnde ferre non poſſit auſteritates Religionis ad quam ſe primò contulit. Ita D. Thomas *2.2.q.vlt. art.8.* Angelus *ver.Religioſus, n.35.* Sylueſter *ver.Religio, 4.q.2.* Tabiena *ver.Religio, 4.n.2.* Geminianus *in c. cùm ſingula, §.prohibemus, n.6. de præben. in ſexto.* & Franchus *ibid.n.4.* & alij. Secundò, ſi Religioſus in priori Religione odio habeatur à ceteris Religioſis, aut indignè ac malè tractetur, aut ſi aliis ſit exoſus. Ita Leſſius *lib 2.c.41.dub.13.n.102.* Azorius *to.1. lib.12.c.14.quæſt.8.* Reginaldus *to.2.li.18.c.29.n.414.* & Sanchez *vbi infrà.* Tertiò, ſi in illa Religione ita infamatus ſit ob aliquod crimen à ſe patratum, vt ſemper in ea pudore ſuffuſus, ac ſubinde magna triſtitia affectus, vitam tranſacturus ſit; & hoc ſæpiùs poteſt accidere in Religionibus, in quibus viget obſeruantia. Ita Sanchez *in ſum to.2.lib.6.c.7. n.72.* Et tandem quartò Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouitiorum diſp.15.dub.7. n.4.* putat habere cauſam ſufficientem tranſeundi ad laxiorem Religionẽ Religioſum, cui ob ſuam imperfectionem, & prauum habitum, obſeruantia auſteritatum propriæ Religionis adeò difficilis redditur, vt ferè continuam mœſtitiam, & pœnitentiam profeſſionis emiſſæ in illa Religione experiatur, quamuis ratione huius difficultatis regulam frequenter non tranſgrediatur. Quod probatur, Primò, quia hæc ferè continua mœſtitia, & pœnitudo cõſtituit Religioſum in probabili periculo violandi regulares obſeruantias. Secundò, quia ſicut triſtitia, & diſplicentia grauis, quam experitur Nouitius tempore probationis, cenſetur ſufficiens ad liberandum eumdem Nouitium à nexu voti Religionis; ita eadem triſtitia in caſu noſtro cenſenda eſt diſpenſationis cauſa, maximè ſi ſpes habeatur petentẽ diſpenſationẽ cum gaudio, & animi tranquillitate ſeruiturũ eſſe Deo in laxiore Religione. Ita Vecchius, licet alij contrarium ſentiant; quando non obſtante dicta diſplicẽtia, & mœſtitia, Religionis regulas frequenter non tranſgrederetur.

Notandum eſt tamen hìc obiter, quòd Rodriquez *in qq.regul. tom.3.q.52.art.9.* allegans falsò Sotum, limitat primam cauſam ſuperiùs poſitam, quando Prælati Religionis ſtrictioris diſpenſarẽt cum illo Religioſo, vt propter infirmitatẽ ad onera Religionis non teneatur. Sed ego cum Sanchez *vbi ſuprà in ſumm. tom.2.lib.5.c.7.n.72.* puto his non obſtantibus, poſſe dictum Religioſum tranſire ad laxiorem Religionem, quia licet cum ipſo Prælatus diſpenſaret, non poſſet (moraliter loquendo) non eſſe Religioni oneroſus, & cauſa multi ſcandali, notæ, & murmurationis.

RESOL. XLIV. *An Nouitius recedens à Religione reincidat in cenſuras, ac irregularitates, à quibus in Religione abſolutus fuit?*

AFfirmatiuè reſpondet Peregrinus *in compen. noſtrorum priuileg. part.1.tit.abſolutio, §.1.in ſchol.* Sorbus *in compen.priuileg.tit.nouitius, §.de nouitiorum abſolutione, ver deinde,* & Rodriquez *in qq.Regul. to.1.q.24.art.15.* aſſerentes Nouitios vi aliquorum priuilegiorum abſolutos, redeuntes ad ſæculum, in cenſuras & irregularitates reincidere, ex eo quòd hæ conceſſiones videntur conditionem includere, ſi in Religione perſeuerauerint, iuxta Sylueſtrum *ver.Abſolutio 5.n.9.*

Verùm mihi contraria ſententia placet, ſi dicti Nouitij à præfatis nexibus fuerunt abſoluti vigore priuilegiorum, quæ adducit ipſe Rodriquez *q.20. art.21.* vel vigore cuiuſdam priuilegij Clem.IV. & aliorum priuilegiorum, quæ adducit Bartholomæus

mæus de Vecchis *in praxi nouitiorum disp. 9. dub.25. n.3.* vbi nostram sententiam tenet, & validissimis rationibus firmat. Vide etiam Bonacinam *de leg. disp.4.q.2.punct.7.§.4.nu.28.*Suarez *de Relig. tom. 4. tract.8.lib.2.c.24.nu.6.*& alios.Ratio est,quia absolutio purè, & simpliciter data non est explicanda, datam fuisse ad reincidentiam, vt notat Suarez *in 3.part.to.5.disp.7.sect.5.nu.35.* nisi in casibus à iure expressis,vt habetur *in c.eos qui,de sent.excommun.in 6.*vel nisi facultas absoluendi ita expresè concessa sit.Cùm ergo in priuilegiis relatis eisdem nouitiis nominatim concessis non exprimatur hæc reincidentia;ergo,&c.Et confirmatur; nam vt ego alibi firmaui, absolutus tempore Iubilæi à casibus reseruatis, &c. habens animum lucrandi verè Iubilæum, si posteà illud non lucretur, non reincidit tamen in censuras, & liber remanet à reseruatione;ergo idem dicendum erit de Nouitiis vi priuilegiorum absolutis,cùm eadem militet ratio.

Resol. XLV. *An Superiores Regulares possint dispensare cum suis subditis super irregularitate contracta ex homicidio voluntario?*

NEgatiuè respondent Peirinus *in priuil. Minim. tom.1.const.2.Iulij II.§.29.nu.* 103. *&* 104. Layman *in Theol.mor.lib.2.tract.5.part.5.c.9.nu.7.*Ludouicus Molina *de iust.to.4.tract.3.disp.70.n.12.* vbi sic ait: Dixi, dispensare poterat, quoniam si homicidium sit voluntarium, esto sit occultum, statuit Concil.Trident.*sess.14.cap.7.de reform.*vt in eo non dispensetur ad sacros Ordines suscipiendos. Priuilegia autem omnia Regularium reuocata sunt, quatenus cum dispositionibus Concilij Tridentini pugnauerint, eaque de causa Prælati Religiosorum, neque in conscientiæ foro dispensare hodie possunt, vt homicida voluntarius Ordinem aliquem sacrum suscipiat,& fortè in eo priuilegio hoc non continuabitur. Ita Molina,& alij.

Non desunt tamen affirmatiuam sententiam tuentes,& ita docet Io.de la Cruz *de statu Relig.li.1. cap.6.dub.19.*Miranda *in manuali Prælat. tom. 2.q.8. art.10.concl.2.*Sigismundus à Bononia *tract.de elect. p.2.cap.4.dub.71. n.1.* Rodriquez *in qq.Regul.tom.1. quæst.24. art.12.* Corduba, & alij. Et hanc opinionem extendit etiam ad Nouitios Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouit.disp.9.dub.16.nu.2.*& fundatur hæc facultas in quodam priuilegio Martini V.& aliis relatis in Compen.Societatis Iesu, *verb. dispensatio,§.1.*& in nostro *part.1.verb.dispensatio,§.2. & seq.* & hanc sententiam nouissimè docet etiam Laurentius Portel *in dub.Regul.verb. dispensare,nu.8.* vbi sic ait:Possunt Prælati etiam conuentuales dispensare cum suis subditis super irregularitate orta de homicidio voluntario, si sit occultum,non verò si sit publicum. Sic ille.

Notandum est etiam hîc obiter insigne priuilegium concessum à Paulo III.Religiosis D.Benedicti Vallisoleti,& relatum à Rodriquez *in Bullario.fol.*817. vbi conceditur,vt singulis annis primo die Lunæ Quadragesimæ dispensent cum omnibus subditis in omni irregularitate, quauis occasione,vel causa contracta, in qua concessione obseruat Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regular.resol.16.n.14.& resol.52.n.25.*Laurentius Portel *in addit.ad dub.regul.ver.dispensare,n.5.*quòd summus Pontifex non limitat si sit homicidij voluntarij, neque casualis,neque limitat si sit delictum occultum,vel publicum, neque excipit bigamiam, &c. Sed absolutè,& in communi ait, quauis occasione, aut causa contracta, quòd non reperio alium Pontificem concessisse.Cumque concessio sit tam ampla, & generalis, & Papa id possit concedere, nec ab aliquo successore reuocatum inueniamus in speciali, videtur posse Religiosos illa vti, sicut iacet,sine limitatione, quia cùm lex, vel Princeps non distinguit, nec nos debemus distinguere. Ita Portel *vbi suprà.*

Sed an omnia supradicta pro sententia affirmatiua sint probabilia, nécne, remitto me iudicio aliorum,sicut & in alia quæstione,An dicti Prælati Regulares possint vigore priuilegiorum dispensare super bigamia vera, vel interpretatiua; nam negant Layman *vbi suprà,*& alij,quos citat, & sequitur Vecchius *in praxi nouit.disp.9.dub.25.num.2.* Sicut è contrà affirmant Auila *de censuris part.7. disp.8.dub.4.concl.8.*Henriquez *lib.12.cap.6.num.11. in glossa littera Z.* & alij.

Resol. XLVI. *An qui de proximo vult ingredi Religionem, possit absolui per Confessarium illius Religionis à casibus Episcopo reseruatis?*

HIc casus frequenter potest accidere, & ad illum affirmatiuè respondet Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouit.disp.9.dub.7.n.5.*vbi sic asserit:Integrum est præfatis Regularibus absoluere eos, qui ingredi volunt Ordinem,à casibus Episcopalibus, quibus fortè essent irretiti. Neque obstat Decretum Sacr.Congreg.iussu Clem.VIII. editum die 9. Ianuarij. 1601. & eius declaratio ab eadem Congregatione edita anno 1602. 26. Nouembr. vbi Regularibus inhibetur absoluere vi priuilegiorum pœnitentes à casibus locorum Ordinariis reseruatis;quia tam Decretum, quàm declaratio loquuntur de iis Confessariis, qui sæcularium confessiones audiunt, & ideò sub iis sæcularibus non comprehenduntur illi,qui Claustrum sunt statim ingressuri. Cùm eo tempore ego Nouitiorum curam haberem, consului super hoc Anselmum à Monopolo, tunc Ordinis nostri in Curia Romana Procuratorem,qui posteà ad dignitatem Cardinalitiam promotus fuit,& de mente eiusdem Clem. VIII. respondit, præfatos Nouitios absolui posse à casibus Episcopo reseruatis eo modo, quo absolui poterant priùs, quàm memoratum Decretum emanasset. Ita Vecchius.

Resol. XLVII. *An puella volens assumere habitum Monialium,debeat esse maior duodecim annorum?*

AFfirmatiuam sententiam ex Concil. Trident. *sess.25.c.17.*docent Naldus *in sum. verb. habitus, n.1.& verb.monialis,n.5.* Azorius *tom.1.li.12.cap. 18. vers.55 & 56.*Rodriquez *in qq.Regul. tom.3. quæst.12. art.2.* qui testatur ita sensisse omnes Patres, qui in Concilio Prouinciali Toletano adfuerunt.

Verùm contrariam sententiam mordicus tenent P.Suarez *de Relig.to.3.li.5.c.1.n.9.*P.Sanchez *in summ.tom.1.li.4.c.18.n.34.* Miranda *in manuali Prælat.tract.de monialibus, quæst. 8.art.2.* & Michaël de

Medina

Medina *de sacr hominum continen. lib. 4. contro. 9. c. 4.* vbi probat, & dicit, nihil alienius à Concilij Tridentini mente excogitari posse, quàm illum intellectum à Doctoribus pro sententia affirmatiua adductum, & ait se interfuisse illi Decreto, atque attentissimis auribus suffragia omnium Episcoporum accepisse, & nihil tractatum fuisse de sola puellarum maiorum duodecim annis ad Religionem admissione; quare concludit duo in Decreto statui. Alterum est, vt si puella ingrediens sit maior duodecim annis, quantæcumque ætatis sit, duplex Episcopi examen subeat, alterum ante habitus susceptionem, & alterum posteà ante professionem, & vtrumque petiit, quia sæpè puellæ inuitæ habitum suscipiunt, & quamuis voluntariè illum assumant, non rarò inuitæ profitentur timore parentum vel cognatorum, vel verecundia habitum dimittendi. Alterum verò quod in eo decreto statuitur, est, vt puella minor duodecim annis ingrediens, vnicum examen subeat, nempe professionis tempore, quoniam ante ætatem duodennem vanum existimauit Tridentinum hoc examen præmitti ob tenerum rationis vsum puellæ. Ex quibus supradicti Doctores negatiuè ad dubium propositum respondendum esse putant.

Attamen his non obstantibus, à prima sententia putat non esse recedendum Bartholomæus de Vecchis *in praxi Nouitiorum, disp. 52. dub. 9. n. 16.* vbi notat ita determinasse sacram Cardinalium Congregationem, cuius tenor hic est. Per hæc verba Congregatio rescripsit aliquam puellam non debere admitti ante duodecimum annum ad habitum suscipiendum, cuius causa requiritur voluntatis puellæ exploratio. Non est autem voluntas Congregationis, neque Concilij, vt ante illam ætatem puella admittatur. Ita sacra Congregatio.

Notandum est tamen hîc obiter, quòd quamuis, vt dictum est, Concilium Tridentinum duplex examen petat, maiori duodecim annis ingrediente Religionem; at vsu, & consuetudine iam receptum est, vt vnicum puellæ quacumque ætate ingredienti præmittatur, nimirum quando professura est. Et ita docet Sanchez *in sum. tom. 2. lib. 5. cap. 4. n. 84.* & Rodriquez *in qq. Regul. tom. 3. quæst. 12. art. 2.* & hoc examen ab Episcopo faciendum est necessariò, etiam in puellis ingredientibus in Monasteria exempta, & dicto Episcopo non subiecta, vt declarauit sacra Cardinalium Congregatio, & notat Piasecius *in praxi Episc. part. 2. cap. 3. art. 7. num. 8.* & esset peccatum mortale illud prætermittere, in quod incurrerent, non solùm ipsa puella, sed etiam Abbatissa, vel Prælatus professionem admittens.

RESOL. XLVIII. *Notabilia quædam circa prohibitionem colloquendi cum Monialibus?*

NOta primò, quòd aliqui dixerunt non incurrere excommunicationem qui loquitur cum Moniali ea nihil respondente; quia verba legis pœnalis non sunt extendenda: sed *colloqui* significat simul loqui, &c. Verùm contrariam sententiam, & meritò docet Graffius *tom. 1. conf. 22. de sent. excommun. n. 30.* Sed an idem dicendum sit de eo, qui audit Monialem sibi loquentem, quamuis ipse illi non respondeat, affirmat Graffius *vbi suprà nu. 21.* At ego contrariam sententiam teneo, quia excommunicatio lata est contra loquentes cum Monialibus: sed audire, non est loqui, etiam ex lata significatione vocabuli. ergo, &c.

Nota secundò, quòd qui per nutus, & signa Moniales alloquitur, incurrit in excõmunicationem, quidquid asserant aliqui Neoterici moti eo, quòd sic loquens non loquitur more humano, loqui etenim est voce articulata internos conceptus explicare; ergo si quis nutu illos manifestet, non est propriè loqui. Sed affirmatiua sententia, vt dixi, est tenenda, & illam docet Graffius *de cas. reser. lib. 2. ca. 5. n. 33.* Vbi etiam tenet idem dicendum de eo, qui loqueretur per interpositam personam in præsentia Monialis audientis, & per eamdem interpositam personam respondentis, quia id in effectu idem est, ac si cum ipsa Moniali colloqueretur. Sed ego in hoc contrarium teneo, & ita in praxi etiam à viris timoratis obseruatur, & à fortiori non incurreret in excommunicationem, qui mitteret Moniali absenti nuntium, vel epistolam.

Nota tertiò, quòd loquẽtes cum Abbatissis sine licentia Episcopi, incurrunt in excommunicationem, & ita tenet Graffius *de cas. reser. lib. 2. cap. 5. n. 31.* Verùm mihi contraria sententia magis placet, quia sicut nomine Monachorum non venit Abbas, vt notat Glossa *in cap. fin. de simonia*, & ibi Panormitanus *num. 2.* Cardinalis *in Clem. 1. num. 7. in 6. oppositi de Regular.* ita dicendum est, quòd nomine Monialium non veniat Abbatissa.

Nota quartò, quòd qui per interpretem loqueretur, vt si loquatur aliqua lingua, quam Monialis non intelligit, sed alius explicaret Moniali sensum verborum, secundùm Graffium *de cas. reser. lib. 2. cap. 5. num. 34.* incurreret in excommunicationem; sed ego contrariam sententiam teneo, quia talis verè non loquitur cum Moniali, sed cum illo interprete; quare idem est, ac si dictæ Moniali nuntium mitteret.

Nota quintò, contra dictum Graffium *tom. 1. conf. 22. de sent. excom. num. 9.* pueros, puellásve ante annum decimum quartum completum, loquentes cum Monialibus non incurrere in excommunicationem, per ea, quæ adducit Bonacina *de cens. disp. 1. q. 1. punct. 4. nu. 7.* cum aliis. Idem dicendum est de aduenis, & peregrinis si cum Monialibus colloquuntur in aliqua ciuitate vbi domicilium non habent, ex his, quæ diximus *in tract. de legib.* Et idem asserendum puto de Episcopis, qui vt experientia demonstrat sine scrupulo cum Monialibus loquuntur absque Ordinariorum licentia. Et ita docet Graffius *de cas. reser. lib. 2. cap. 5. n. 27. & 54.* licet contrarium teneat Gratianus *tom. 2. cap. 393. nu. 20.* & hîc Panormi obseruatur.

Nota sextò, quòd vt alibi diximus, collocutio de rebus indifferentibus cum Moniali, per spatium vnius *Miserere*, & aliquod amplius ratione paruitatis materiæ, non sufficit ad incurrendam excommunicationem, licet aliqui asserant sufficere decẽ verba, imò duo, vel tria tantùm, si collocutio esset de rebus obscœnis. Adde etiam quòd aliquando quælibet, licet longa collocutio etiã de rebus obscœnis,

ſcœnis, non ſufficit ad incurrrendam excommunicationem, vt v.g. ſi dominus, qui ſolitus eſt minas exequi, comminaretur aliquod graue malum ſeruo, vel ancillæ, niſi ad colloquendum cum Moniali de rebus turpibus, non accedat; quia lex Eccleſiaſtica non obligat cum tanto rigore, ideò in tali caſu ſeruus, & ancilla, licet peccent, non tamen in hanc excommunicationem incurrunt.

Nota ſeptimò, quòd excommunicatio lata contra accedentes ad Monaſteria ad colloquendum cum Monialibus, non ligat illum, qui loquitur cũ Moniali, quæ eſt intra clauſuram de domo, quæ propinqua eſt illi Monaſterio, quia talis excõmunicatio cùm ſit pœnalis, ſtrictè eſt interpretanda; cùm ergo ſit lata contra accedẽtes ad Monaſteriũ ad colloquendum, non eſt extendenda ad illũ, qui non accedit ad Monaſteriũ, ſed cum Moniali loquitur de domo. Et ita hanc ſententiã tenet Graffius *tom.1.conſ.22.de ſenten. excommun. num.23.* licet contrarium, & magis probabiliter tenendum ſit, quia principaliter, & per ſe prohibetur in tali caſu ipſa collocutio, acceſſus verò ad Monaſterium prohibetur per accidens; ergo, &c. Et ita videtur apertè docere Henriquez *lib.13.cap.26.num.2.*

Nota octauò, quòd omnes Regulares etiã exempti, alloquentes cum Monialibus abſque licentia, poſſunt puniri ab Epiſcopo ex conſtitut. Gregor. XV. & ex Declaratione Cardinalium Romæ typis excuſa anno 1624. & hoc etiamſi alloquantur in Monaſterio ipſis Regularibus ſubdito, vt notant Bellochius *in Praxi de caſ.reſeru.p.2.q.9.n.17.* Bonacina *de clauſ.q.3.punct.4.num.8.* & alij. Notandum eſt tamen contra Duardum *in Bull. Cœn.l.1.c.1.q.3.n.119.* quòd non colligitur ex dicta Declaratione Cardinalium Epiſcopos, etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis Delegatos poſſe peculiari ſtatuto prohibere Regularibus exemptis, ſub pœna excommunicationis, ne cum Monialibus colloquãtur. Vnde infertur etiam contra Graffium *in deciſ. part.1.li.2.ca.49.nu.68.* & alios, quòd Religioſi exempti non afficiuntur cenſuris ab Epiſcopo impoſitis contra accedentes ad Monaſteria Monialium abſque licentia. Et ita tenent Sanchez *de matrim.tom.2.lib.7.diſp.33.n.33.* Rodriquez *in qq.Regul. tom.1.q.45.art.2.* & alij, quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt.Epiſc.part.3.alleg.102.num.73.*

Nota nonò, non incurrere in excommunicationem latam contra colloquentes cum Monialibus, ſi quis loqueretur cum Nouitia. & ita docet Graffius *to.1.conſ.22.de ſent.excomm.n.26.* quia in odioſis, & pœnalibus Nouitię non comprehenduntur ſub nomine Monialium. Vnde ſi aliquis acceſſit ad Monaſterium cum licentia colloquendi cum aliqua Moniali, ſi ex induſtria ad ſe vocari faciat Nouitiam, & cum ea colloquatur, non incurrere in excommunicationem dicendum eſt.

Nota decimò, quòd in conſcientia ad euitandũ peccatum, & pœnam excommunicationis, non eſt neceſſe vt licentia Ordinarij colloquendi cũ Monialibus ſit in ſcriptis; & nota etiam quòd hanc licentiã dare poteſt non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam eius Vicarius; & ſi data fuerit indefinitè, & abſque temporis præfinitione, extinguitur per primã collocutionem. Vide Graffium *vbi ſuprà nu.40. & 41.* Sbrozium *de vicar. Epiſc.lib.2.q.109. & q.210.* Maſtrillum *deciſ.97.* Riccium *part.3.collect.587.* & alios.

Et tandem notandum eſt hic obiter, quòd *in c. monaſteria de vita, & honeſt. Cler. & in cap.periculoſo.de ſtat.Regul in 6.* prohibetur frequentare monaſteria Monialium. Sed difficultas eſt, an nimia frequentatio abſque legitima cauſa ſit peccatum? affirmat Hieronymus Llamas *in Methodo Curationis in Append. quam ponit in fine §. 4.* & idem docet Rodriquez *in qq.Reg.tom.1.q.45.art.4.*

Sed mihi abſolutè loquendo placet opinio Sanchez *in ſumm.tom.2.lib.6 cap.16.nu.120.* aſſerentis, ſeclusis aliis extrinſecis ſcandali, aut mali finis circumſtantiis, non eſſe culpam mortalem dictam frequentiam abſque iuſta cauſa, & licentia, niſi frequentans ab Epiſcopo monitus non deſiſtat; verùm rariſſimè dicta frequentatio non generat ſcandalum.

RESOL. XLIX. *An Superiores Regulares aliqua peccata prohibere poſſint ſub pœna excommunicationis ſibi reſeruata?*

AFfirmatiuè reſpondent Villalobos *in ſum.tom.1.tract.9 diff.58.num.5.* Tamburinus *de iure Abbat.tom.2.diſp.13.q.3.num.1.* Coriolanus *de caſ.reſer. p.1.ſect.1.art.6.n.1.* Fagundez *prac.2.lib.8.cap.4.n.5.* Suarez *in 3.part.tom.4.diſp.29.ſect.3.n.13.* & alij, quia hoc non eſt reſeruare peccatum, ſed cenſuram.

Sed mihi placet contraria ſententia, quam tuentur Sigiſmundus à Bononia *in tract. de elect.part.3. c.4. dub.123.num.9.* Perrin. *in priuileg. Minim. tom.2. conſtit.10. Vrbani VIII.§.61.n.10.* Sanchez *in ſumm. tom.2.lib.6.cap.1.n.15.* Megala *in prima part.lib.1.c.12. n.8.* Molfeſius *in ſumm.tom.1.tract.7.cap.20.nu.17.* & ita determinaſſe Sacram Cardinalium Congregationem die 7. Iulij 1617. teſtatur P. Leone *tract.de officio & poteſt.confeſſ.tom.2.recollect.11.nu.5.* Ratio eſt; nam ex Decreto Clem. VIII. omnis reſeruatio illis interdicta eſt, & ratione cenſuræ appoſitæ illud peccatum reſeruatum manet; ergo, &c. Vnde apparet talem modum reſeruandi per excommunicationem eſſe inuentum, & excogitatum in fraudem legis Pontificiæ, nolẽtis, & prohibentis alia peccata reſeruari, quàm illa à Summo Pontifice expreſſa; non eſt ergo prima ſententia admittenda, & Ioannes Faber *de pœn.in 4. ſent.diſt.17.q.vnica, diſp.27.cap.1.num.29.* aſſerit tutius eſſe Superiores cauere à tali cenſurarum reſeruatione.

RESOL. L. *An Religioſus, factus Epiſcopus, efficiatur dominus reddituum Eccleſiaſticorum, & abſoluatur à voto Paupertatis?*

HIc caſus frequenter accidit, & licet negatiuam ſententiam teneant 42. Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *in ſumm.to.2.lib.6.c.6.n.8.* quibus ego addo Tannerum *in 2.2.D.Thom.diſp.5.q.4. dub.6.num.131.* Sanctarellum *tract.de Apoſtaſia cap.6. dub.3.n.20.* Cenedo *de paupertate relig. dub.43.* Barboſam *in collect.to.4.part.2.cauſa 18.q.1.n.13.* & Bartholomæum à S. Fauſto *in Theſ.Relig.l.6.q.190.* quia vota à talibus Epiſcopis in Religione emiſſa non laxantur, nec limitantur, niſi quatenus obſtant muneri Epiſcopali, tãquam maiori bono; ſed muneri

neri Episcopali non obstat paupertatis votum, & abdicatio dominij, dummodo tales Episcopi habeant liberam administrationem omnium bonorum Ecclesiasticorum, vt ea in quoslibet vsus decentes expendant; ergo, &c.

Attamen his non obstantibus, contrariã sententium puto etiam esse probabilem, quam ex Dominicanorum familia docet Sotus *de iust. l. 7. q. 4. art. 2. ad vlt.* & ex Societate Iesu Vasquez *in p. 2. quæst. 96. art. 4. disp. 165. c. 8. n. 91. in fine, & n. 104.* Palacius, Medina, Angles, & alij. Et si hęc opinio non esset probabilis, & negatiua esset tenenda, sequeretur quòd aliàs deberent ij Episcopi superuacaneè consumpta restituere, atque ab ipsis sic accipientes etiam restituere tenerẽtur. Dicendũ est igitur Religiosũ ad Episcopatũ assumptũ eximi à paupertatis voto, efficiúque verum dominũ redditũ Ecclesiasticorũ, instar Episcoporũ sęcularium, ex quorũ numero est, quia eodem prorsus modo adiudicatur sua portio Episcopo sæculari, ac regulari, cũ libertate transferendi in alium dominij administrationẽ. Ex his patet posse liberè supradictos Episcopos testari de bonis patrimonialibus, & ex industria acquisitis. Vide Villalobos *in summ. to. 2, tract. 35. dub. 40. nu. 6.*

Sed quæret aliquis, an dictus Religiosus Episcopus teneatur saltẽ sub culpa veniali ad obseruãtias Regulares, quę Pontificio muneri non obstãt, imò valdè conferunt, vtpote quæ iuuant ad promouẽdam, & custodiendã perfectionẽ, quam Episcopalis status profitetur, vt sunt oratio, abstinentia moderata, &c. Respõdeo negatiuè, & ita docent Sanctarellus *vbi suprà, n. 17.* Lessius *l. 2. c. 40. dub. 14. n. 113.* Sanchez *loco citat. n. 19.* Villalobos *n. 17.* & alij penes ipsos; solùm igitur dicendum est debere illas obseruare ex quadã honestate, & debito morali.

Hinc infertur primò contra Caietanũ *2. 2. quæst. 185. art. 8. dub. 1. in fine.* Religiosum Episcopũ, si edat carnes feria 6. in quã Natalis Domini incidit, contra id, quod præcipitur in sua regula, non peccare. Ita docent Barbosa *vbi suprà n. 5.* Sanctarellus *n. 20.* Sanchez *nu. 20.* Cenedo *nu. 20.* qui benè asserit, hoc etiã verum esse, si Episcopus esset ex Fratribus Minimis. Secundò infertur supradictũ Episcopũ Religiosum non teneri diuinũ officium iuxta suę Religionis ritum persoluere. Ita Faustus *in Thes. Relig. lib. 6. quæst. 194. n. 3. in fine,* & alij. Et tandem contra Doctores, quos rectè impugnat Sanchez, *n. 3.* Cenedo *n. 18.* Si Religiosus promotus ad Episcopatũ omittat habitũ suæ Religionis, & assumat exteriorem Episcopalem tunicam, non incurrit in excommunicationem latam aduersus Religiosos dimittentes habitum Religionis. Et ita etiam hanc sententiã docet Sanctarellus *vbi suprà tract. de Apostas. c. 1. dub. vnic. n. 15.* Villalobos *in summ. vbi suprà to. 2. tract. 35. dub. 4. n. 19.* Barbosa *in Collect. to. 3. lib. 3. tit. 24. c. 1. nu. 4.* & alij. Sed circa præsentes quæstiones præter Doctores citatos, lege Syluium *in 2. 2. quæst. 185. art. 8. conclus. 1. 2. & 3.* & Ledesmam *in Addit. ad sum. tract. 32. cap. 1. concl. 25. & sequ. fol. mihi 73.*

Resol. LI. *Quædam Monialis infirma obtinuit licentiam confitendi cum quodam Confessario Regulari: dubitatum tunc fuit, an potuisset ingredi cum socio, & finita confessione an statim deberet egredi?*

Licet Superior illius Religiosi noluit, vt cum socio ingrederetur, tamen ego tunc probabiliter censui potuisse cum socio ingredi, quia decentia postulat, vt Religiosi numquam soli incedant, & ita docet Sanchez *in sum. to. 2. lib. 6. c. 16. n. 46.* & innuit Miranda *de Monialibus, q. 2. art. 17. sub fine,* & hoc licet in licentia Vicarij Generalis non adest mentio de socio, sufficit enim ad hoc licentia explicita ipsi Sacerdoti concessa; nam hæc etiam ad socium extenditur. Scio contrariam sententiam docere Bonacinam *tract. de clausura, q. 4 punct. 4. n. 4.* Quia, ait ille, non dedecet Confessarium claustra Monasterij ingredi, socio ad ianuam remanente, sicut non dedecet Religiosum in vno cubiculo negotium cum Principe agere, socio illum ad Palatij ianuam expectante. Sed ego puto esse disparem rationem inter vtrumque casum, vt omnibus patet, non nego tamen opinionem Bonacinæ probabilem esse.

Ad secundam dubitationem respondeo, statim debere egredi, & peccare mortaliter aliter faciendo, nisi breui spatio immoretur, paruitas enim materiæ, etiam in hoc, à mortali excusat. Imò Sanchez *n. 69.* Molfesius *in sum. tract. 7. c. 20. n. 42.* Rodriquez *in qq. Regul. to. 1. q. 47. art. 1.* Miranda *q. 2. de Monialibus, art. 2.* & alij, non solùm à mortali, verùm etiam à veniali excusant breuiter immorantem; vt si causa curiositatis aliquantisper in visendis officinis immoretur. Difficultas est, quænam mora dicatur breuis, vt quis in tali casu intra Monasterium immorando, non dicatur peccare contra clausuram. Villalobos *in sum. to. 2. tract. 35. diff. 49. n. 1.* sic asserit: *El Señor Don Fran. Antonio Treio Obispo de Cartagena, quando fue General de nuestra Orden declarò, que se tuuiesse por poco tiempo vn quarto de hora.* Igitur secundùm Villalobos, si Confessarius in tali casu immoraretur in Monasterio per quadrantem horæ, non peccaret contra clausuram, semotis tamen aliis prauis circumstantiis, vel fine malo.

Resol. LII. *An Monialis, quæ se ponit in rota, & facit illam volui versus partem externam, ad quam sæculares accedunt, frangat clausuram, & incidat in pœnas, etiamsi non egrediatur è rota?*

Affirmatiuè respondent Comitolus *in Resp. mor. l. 6. q. 3.* & Portel *in dub. regular. ver. Clausura Monialium, n. 24.* Ratio est, quia hæc accessit ad locum, ad quem sæculares accedunt, quod expressè prohibetur in Bulla Gregor. XIII. ergo, &c.

Sed ego contrariam sententiam puto esse veriorem, quam tuetur Bonacina *q. 1. punct. 8. n. 7.* & hoc ratione paruitatis materiæ, sicut si Monialis staret in solo ostio, quia ostium, vt docet glossa *in cap. cùm sanctam, de pœnit. dist. 6.* est partim intra, partim extra clausuram, & in hanc sententiam inclinat Sanchez *in summ. tom. 2. lib. 6. cap. 16 num 70 in fine.*

Difficultas est, an etiam ratione paruitatis materię possit Monialis excusari à pœnis, si vtroque pede, & toto corpore egrediatur, etiãsi ad vnum, vel ad duos tantùm palmos ianuam sit egressa, quod etiam quęritur de sęcularibns Monialium Monasteria ingredientibus; nã eadẽ est ratio. Respondeo supradictam Monialem clausuram perfectè violasse, cùm talis sit verus extra clausuram egressus,

ſufficiens ad culpam lethalem, & ad cenſuras incurrendas; ſecùs autem, ſi Monialis ſub oſtio clauſuræ exiſtat vno pede extra ianuam extenſo, & altero intra ianuam retento, tunc enim à mortali excuſaretur ratione paruitatis materiæ. Ita Sanchez, & Bonacina *vbi ſuprà*.

Non reticebo tamen, aliquos Doctores docere etiam Monialem, quę extra ianuam clauſuræ limites terminantem, ambobus pedibus ſe tranſtulit ad vnum, vel duos palmos, non peccare mortaliter propter materiæ paruitatem. Et ita docent Graſſius *in deciſ. part.* 1. *libr.* 4. *cap.* 23. *nu.* 25. *& de caſ. reſerv. cap.* 5. *nu.* 44. & Naldus *in ſumm. ver. clauſura, num.* 4.

RESOL. LIII. *An ignorans nullitatem profeſſionis, vel impeditus ad reclamandum intra quinquennium poſſit adhuc reclamare, non obſtante Concilio Trident.* ſeſſ. 25. cap. 9. de Regul.

NEgatiuam ſententiam docet Bonacina *de clauſura, q.* 2. *punct.* 10. *diff.* 4 *n.* 5. quia Concilium *loco citato* concedit, Religioſum audiri ſolùm intra quinquennium; ergo non permittit ipſum vti alio remedio, cùm eo vti nõ poſſit, niſi audiatur. Deinde in pari cauſa Reſtitutionis in integrũ inter duos minores, melior eſt cõditio poſſidentis. *l. ſi minor. ff. de minor.* Sed Religio priuilegio minoris gaudet *c.* 1. *de in integ. reſtit.* ergo Religioſus non poteſt contra Religionem vti priuilegio reſtitutionis in integrũ.

Sed affirmatiuam ſententiam prorſus ſuſtinendam eſſe puto, quam tuentur plures Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrimon. to.* 2. *li.* 7. *diſp.* 37. *à n.* 22. *vſque ad. n.* 27. qui reſpondet ad argumenta Bonacinæ. Et ita hanc ſententiam docet etiam nouiſſimè Villalobos *in ſumma, to.* 2. *tract.* 35. *difficul.* 25. *n.* 9. & ante illum Leſſius *li.* 2. *c.* 41. *dub.* 7. *n.* 66. Azorius *to.* 1. *li.* 12. *c.* 4. *q.* 10. Gratianus *in diſcept. tom.* 3. *c.* 413. *n.* 9. *& c.* 440. *n.* 25. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 22. *art.* 3. *concl.* 2. cum aliis.

Sed plus addit Sanchez *loco citat. n.* 28. vbi probat, quòd in foro conſcientiæ maior, qui reuerà ſciuit profeſſionem fuiſſe nullam, & labi quinquennium, intra quod ſolùm conceditur reclamatio, at nullo modo ratam habuit profeſſionem, poſſit reclamare, & deducere cauſam ad forum externum, petens reſtitutionẽ in integrum ratione iuſtæ ignorantiæ, poſſitque petito à ſe iuramento, id iureiurando affirmare, quia reuerà in foro conſcientiæ non eſt profeſſus, & poteſt fugere; quòd ſi denegetur audientia, eſt ob ratificationis præſumptionem, & iuramentum illud, quo ſe ignoraſſe teſtatur, ſic accipiendum eſt, quia ignorauit, id eſt, non habuit ſcientiam, qua ratam haberet profeſſionem, ſicuti Tridentinum præſumit. Ita Sanchez, qui alias rationes adducit.

Notandum eſt tamen hîc obiter pro intelligentia Concilij Tridentini *vbi ſuprà*, quòd dimiſſio temeraria habitus non impedit, vt Regularis non audiatur ſuper nullitate profeſſionis, ſi poſteà eumdem habitum reaſſumat, non obſtantibus illis verbis Concilij, *quòd ſi antè habitum ſponte dimiſerit, nullatenus ad allegandum quamcumque cauſam admittatur.* Et ita docent Riccius *part.* 4. *deciſ.* 48. *nu.* 10. Portel *in dubiis Regul. verb. Profeßionis nullitas. nu.* 45. Campanili *in diuer. iur. can. rubr.* 12. *c.* 11. *n.* 18. Suarez *de Relig. tom.* 3. *lib.* 7. *ca* 3. *num.* 14. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 30. *art.* 6. *concl.* 1. Barboſa *de poteſt. Epiſc part.* 3. *alleg.* 104. *num.* 12. Gratianus *in diſcept. tom.* 3. *cap.* 413 *num.* 7. *&* 8. Villalobos *in ſum. tom.* 2. *tract.* 35. *diffic.* 25. *num.* 4. & alij.

RESOL. LIV. *An Regularis in caſu iuſtæ appellationis poßit omiſſo medio non appellare ad Prouincialem, ſeu ad Generalem, ſed ad Romanum Pontificem?*

NEgatiuè reſpondet Duardus *in expoſ. Bull. Cœn. li* 2. *canon.* 9. *q.* 37. *n.* 8. Spatharius *in praxi tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 1. *num.* 3. Peirinus *de Religioſo ſubdito tom.* 1. *q.* 1. *cap.* 20. & alij penes ipſos, & hanc ſententiam nouiſſimè etiam docet Ioan. de Sancta Maria *in Tribun. Relig. tract.* 5. *cap.* 10. §. 1. *num.* 3. in fine, vbi ſic aſſerit: *L'appellacion no ſe ha de hazer por cauſas liuianas, ſino pocas vezes, y quando la qualidad, y grauidad del negocio lo demandare, y hauiendo primero hecho recuſo à los Prelados de la Orden, y no hauiendoles deſagrauiado, ò fauorecido, y lo miſmo que ſe ha dicho del Papa, s'entiende tambien del Nuntio Apoſtolico.* Ita ille, & hoc ſtante quadam declaratione Cardinalium, & Decreto Clem. VIII.

Non reticebo tamen, contrarium docere Remigium Scofra *in opuſc. de inualiditate Profeſſionis dub.* 25. *&* 26. qui facit mentionem Decreti Clem. VIII. Idem etiam docet Laurentius Portel *in dub. Regul. verb. Appellare, n.* 3. vbi ſic aſſerit: Congregatio Cardinalium declarauit modum appellandi hunc eſſe ſeruandum, vt ſcilicet à Guardiano appelletur ad Prouincialem; ab hoc ad Generalem; ab hoc ad Protectorem Cardinalem; ab hoc ad Papam. At his non obſtantibus, poteſt Religioſus omiſſis illis mediis, ſtatim ad Papam ſeu Nuntium appellare, vt praxis obſeruat. Ita Portel.

Notandum etiam cum Sanchez *in ſum. to.* 2. *l.* 6. *c.* 8. *n.* 19. & aliis, quòd licet aliquæ Religiones habeant priuilegia ſummi Pontificis interdicentia Religioſis appellare, tamen intelligenda ſunt eo modo, quo ius commune appellationem dictis religioſis denegat, nempe quando Prælati corrigentes, ſeu punientes ſubditum non excedunt limites Religioſæ diſciplinæ, tunc enim minimè grauant, ſecus quando grauant, eos limites prætergrediendo. Nec valet dicere, quòd priuilegia aliquid vltra ius commune operari debent, *c. Abbate, de verb. ſignificat.* Nam reſpondetur, aliquando nihil nouum continere, ſed maioris expreſſionis gratia concedi, vt probat idem Sanchez *de matrimon. lib.* 2. *diſp.* 37. *num. vlt. ad vltim.*

Non reticebo tamen, Sanchez in loco citato ſuæ ſummæ putare etiam dicta priuilegia hoc amplius continere, vt ſubditus non poſſit appellare, niſi exceſſus Prælatorum manifeſtus ſit, quia pax, & ſimplicitas, & obedientia Religioſorum hoc poſtulat.

RESOL. LV. *An in Concilio Trident.* Seſſ. 25. cap. 16. de Regular. *comprehendatur renuntiatio facta ante ingreſſum Nouitiatus, intuitu ingreſſus Religionis?*

AFfirmatiuam ſententiam docent 16. Doctores apud Sanchez *in ſumm. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 5. *nu.* 3. licet ipſe *nu.* 4. & meritò cum multis aliis contrarium doceat; quibus ego addo Villalobos *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 35. *diff.* 17. *num.* 4. & Portel *in dub. Regul. verb.*

verb. Nouitiatus, num. 41. vbi sic ait: Si Nouitius ante ingressum Ordinis, iam talem ingressum cogitans, & proponens, aliquid donauit, vel renuntiauit, factum tenet, & est validum; nam adhuc non erat Nouitius, & Concilium solùm prohibet, ne donet Nouitius; & refert Quaranta, sic declaratum fuisse à Cardinalibus. Ita Portel. & hanc sententiam etiam docet nouissimè Menochius *in addit. ad li.* 2. *de arbitr iud. cas.* 436. *n* 3. vbi affert quamdam petitionem factam Sacræ Congregationi cũ eius responsione; petitio verò, & responsio hęc est.

Anna de Cagnolis, nunc soror Hortensia Maria, facta Monialis, & professa in Monasterio Sanctæ Agnetis Mediolani, heres pro tertia parte sui patris, asserens se habere animũ ingrediendi Religionem, cum cõditione, quatenus in ea professionem emitteret, & non aliàs, ante tamen ingressum Monasterij portionem vnam paternam, & alia iura, retentis sibi scutis duobus millibus tantùm pro sua dote, Dominis Scipioni, & Ferdinando Cagnolis renuntiauit, & cessit, vt cõstat ex publico instrumento cum iuramẽto. Promisit etiam Anna ad cautelã, iura iuribus addendo, intra duos menses ante professionis emissionem dictum instrumentum ratificare. Adueniente bimestri ante professionem, Anna non solùm ratificare noluit, sed obtenta absolutione à iuramento, illud, & contenta in eo totaliter reuocauit, asserens se fuisse seductam metu reuerentiali, & numquam fuisse intentionis suæ talem concessionem facere, posteà solemniter professionem emisit. Nunc Monasterium, & soror ista animaduertens huiusmodi cessionem esse factam in fraudem Religionis, & Monasterij contra formam Sacri Concilij Trid. *sess.* 25. *c.* 16. *de Regul.* instant declarari Sacrum Concilium cõprehendere casum istum, & annullare suprascriptum instrumentũ, & de opportuno remedio prouideri.

Congregatio Concilij censuit, Decretum Concilij Trident. *c.* 16. *sess.* 25. *de Reg.* non habere locum in renuntiatione facta ante susceptionem habitus. Hieronymus Cardinalis Matthæus.

RESOL. LVI. *An Religiosi possint recurrere ad Superiores supremos sine inferiorum Prælatorum licentia ad ordinatum Concilij Trid.* sess. 25. cap. 4. de Regul.

VErba Concilij sunt hæc: Ne liceat Regularibus à suis Conuentibus exire, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint. Qui verò sine prædicto mandato, in scriptis obtento, repertus fuerit, ab Ordinariis locorum, tamquam desertor sui instituti, puniatur. Ita Concilium: quæ verba non sunt intelligenda de adeunte Superiorem ex graui causa, vt si à Superiore monasterij nimiùm fuerit grauatus, & iniquè vexatus; sed Concilium solùm vetat, ne quis Religiosus possit exire à Monasterio sine licentia Superioris, etiam vt adeat Superiorem, non autem vetat, ne grauatus grauiter per viam iusti grauaminis, & appellationis iustæ, verbo vel facto interpositæ, possit adire Superiorem ad conquerendum de illo. Vnde arbitror, quòd licet Ordinarius iustè posset capere talem Regularem per suum territorium transeuntem, iuxta tenorẽ prædicti Cõcilij, non tamen iustè retinere, nec punire, si fidem faceret, se grauatum appellasse, vel de grauamine protestatũ iter arripuisse ad Superiorem, & ideò licentiam scriptã non deferre, quia noluit eam dare Prælatus, à quo appellauit, vel iustè metuit petere, vel quia ob appellationem, vel licentię petitionem, in carcerem iniustè coniectus fugit, & quia in tali casu non tenetur Religiosus petere licentiã, non enim consensus petendus est ab eo, qui vexat iniquè, vel de cuius culpa corrigẽda & emẽdãda curatur, nec enim verisimile est voluisse Cõcilium punire actus licitos, & vt nõ possit iusta de causa recurri ad Superiorem. Et hæc omnia desumpta sunt à Sanctarello *tract. de Apostas. c.* 3. *dub.* 1. *n.* 11. quæ ipse desumpsit à Nauarro *comm.* 2. *de Regul. n.* 61. *& commen.* 3. *n.* 51. ab Azorio *to.* 1. *li.* 12. *ca.* 11. *q* 7. Sayro *in claui lib.* 12. *ca.* 17. *nu.* 40. & Rodriquez *to.* 1. *q.* 29. *art.* 2. *& q.* 30. *art.* 4. Claudam hanc resolutionem cum verbis Emanuelis Sà *ver. Religio. n.* 71. sic asserentis: Non obstat Concilium Tridentinum ei, qui fugit, nimis sæuiente Superiore.

RESOL. LVII. *An vt valida sit professio, annus nouitiatus sumendus sit de momento ad momentum.*

AFfirmatiuè respõdent doctus Acugna *in comment. ad Decretum Gratia. p.* 1. *dist.* 53. *cap.* 1. *nu.* 19. Reginaldus *to.* 2. *lib.* 18. *cap.* 17. *nu.* 185. Portel *in dub. Regul. ver. Nouitij annus, n.* 48. Bartholomęus de Vecchis *in praxi de Nouitiis, dub.* 4. *disp.* 11. *p.* 2. Zanardus *in direct. Confess. p.* 2. *c.* 26. *n.* 12. Syluester *ver. Religio. q.* 5. §. 3. *& seq. n.* 19. Angelus *ver. Nouitius, n.* 7. Tabiena *eodem ver. n.* 4. Henriquez *lib.* 13. *c.* 4. *n.* 2. Sanchez *de matrim. lib.* 2. *disp.* 24. *n.* 22. *& in summa to.* 2. *lib.* 5. *c.* 3. *n.* 31. *& c.* 4. *n.* 9. Molina *de iust. to.* 2. *disp.* 573. *n.* 2. Lessius *lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 7. *notan.* 4. Rodriquez *in qq. Regul. tom.* 3. *q.* 15. *art.* 4. Graffius *lib.* 3. *consiliorum, cons.* 6. *de Regular. num.* 2. Sorbus *in compen. priuileg. vers. Nouitius, ad* 6 *notandum.* Gratianus *in discept to.* 3. *cap.* 413. *num.* 16. *part.* 1. attentè legatur Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 22. *art.* 3. *concl.* 2. Campanili *in diuersor. iur. can. rubr.* 12. *cap.* 3. *num.* 4. Suarez *de Relig. tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 13. Naldus *in summ. ver. Professio, nu.* 6. & Villalobos *in summ. tom.* 2. *tract.* 35. *diff.* 15. *num.* 4. vbi sic asserit: *Hase de aduertir, que el año del Nouiciado no es necessario que sea año, y dia, como algunos imaginan, porque si esso fuera, el derecho lo señalara, sino que corre el año del momento à momento, de manera que el que recebio el habito vn dia antes de las visperas, puede hazer profession en año siguente el mismo dia despues de las visperas, que con esso està complido el año. sino que es menester, que el año sea complido.* Ita ille.

Dicendum est igitur, quòd si quis suscepit habitum Religionis 1. Ianuar. post meridiem, non potest eodem die recurrente in termino anni, profiteri ante meridiem, sed expectandum erit punctum suscepti habitus. Vide *Concil. Trident. sess* 25. *cap.* 15. *de Regular. & l.* 3. §. *minorem, ff. de minoribus.*

Sed quæres, an idem dicendum sit, si Nouitius expleto anno nouitiatus, vt suprà, tamen nõ attigit annũ decimũ sextum. Respondeo affirmatiuè ex Tridentino, & DD. citatis, & ideò Villalobos *in summ. vbi suprà, to.* 1. *tract.* 15. *diff.* 20. *nu.* 1. sic ait: *Se dio por nula vna profesion con parecer de los hombres mas doctos desta Vniuersidad de Salamanca, por hauerse echo seys horas antes, que el Nouicio complieſſe los*

diez y seis años. Vide etiam Gratianum *discept. forens. tom. 3. cap. 413. n. 31.*

RESOL. LVIII. *An Episcopi possint prohibere ne Regulares prædicent in Ecclesiis suorum Ordinum?*

NEgatiuam sententiam docent Cenedo *in qq. can. quæst. 26 n. 13.* & Vega *in summ. tom. 2. c. 86. cas. 40.* ex Bulla quadam Pij V. quæ incipit, *Etsi mendicantium.* Dat. Romæ ann. 1567. & licet Portel *in dub. Regul. ver. Prædicatores, n. 7.* Piasecius *in praxi part. 2. c. 3. art. 6. num. 7.* Franciscus Leo *in Thes. sori Eccles. part. 1. c. 8. n. 9.* contrarium doceant, asserentes Gregor. XIII. reuocasse dictam Bullam Pij V. Tamen Laurentius de Peirinis *sup. priuil. Minim. to. 1. constit. 2. Greg XIII. §. 2. n. 21.* docet minimè dictam Bullam reuocasse Greg. XIII. & ideò speculatiuè loquendo, existimo Prædicatores Regulares posse etiam contradicente Episcopo, prædicare in suis Ecclesiis, dummodo non prædicent illa hora, & tempore, quo Episcopus prædicare voluerit. Et ita docet Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 50. art. 3. concl. 1.* Barbosa *de potest. Episc. part. 3. alleg. 76. n. 20.* & Peirinus *vbi suprà*, interpretantes Concilium Trident. in duobus locis. Vide etiam Villalobos *in sum. to. 2. tract. 35. differ. 5. n. 4.*

Sed nota quod dixi, *speculatiuè loquendo*; nam vt in simili casu dicebat Suarez *de Relig. to. 4. lib. 9. c. 1. n. 9.* in praxi puto dictum Concionatorem prædicare non expedire, quia scandalum potiùs, vel detrimentum timeri posset ex tali prædicatione, quàm fructus sperari. Sed Episcopi non deberent prædicationem dictam Regularibus prohibere, quia non possunt.

RESOL. LIX. *An Regulares possint in foro conscientiæ vti priuilegiis suis, quæ sunt expressè reuocata per Concilium Trident.*

REspondeo negatiuè cum Portel *in dub. Regul. verb. priuilegium, n. 64.* Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 39. art. 1. concluf. vnic.* Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 2. cap. 3. dub. 1. concl. 2. & 3.* Emanuel Sà *verb. Relig. n. 56.* & alij.

Sed affirmatiuam sententiam tuentur Henriq. *lib. 7. c. 24. in gloss. litt. K.* Vega *in sum. to. 1. c. 62. cas. 4.* Rodriquez *in qq. Regul. tom. 1. q. 8. art. 9.* Sanchez *in sum. to. 2. lib. 5. c. 4. n. 16.* Beia *part. 4. cas. 38.* Compendium Societatis Iesu *verb. Concil. Trid. §. 3.* Cabucinus, & alij. Et hanc sententiam probabilem esse putat Portel *loco cit.* vbi ait: Et proinde qui voluerit tenere cum Rodriquez, Henriquez, Cabucino, & Compendio Societ. Iesu, non condemno. Ita ille. Et ratio est, quia hoc priuilegium Regulariũ concessit Pius V. & licet Greg. XIII. reuocauit illa, quæ Pius V. concesserat contraria Concilio Trident. solùm reuocauit, vel pro foro externo tantùm, vel reuocauit solùm constitutiones scriptas, non verò oracula viuæ vocis, quæ non sunt constitutiones. Sed an stante hac opinione possint Regulares ordinari in foro conscientiæ ante legitimã ætatem, affirmat Emanuel Sà *verb. Religio, n. 56.* sed optimè negat Vasquez *in 3. part. to. 3. disp. 246. c. 4. n. 43.*

Notandum est tamen hîc obiter cum Portel *vbi sup. n. 65.* quòd quando Põtifices dicunt in confirmatione Priuilegiorum (dummodo sacris Canonibus, & Concilio Trident. non aduersentur) illud, *sacris Canonibus*, non intelligitur de Decretis contentis in iure Canonico; his enim multa priuilegia clarè sunt contraria, sed intelligitur de Canonibus positis in eodem Concilio Trident. in illo enim sunt etiam Canones, & Decreta.

RESOL. LX. *An expulsus à Religione teneatur se corrigere, vt iterùm in illam admittatur?*

AFfirmatiuè respondet Conradus *in respons. p. 1. q. 285.* Miranda *in Manuali Prælat. tom. 1. q. 52. art. 3.* Aragon *in 2. 2. q. 88. art. 3.* Grasius *in dec. part. 1. lib. 3. c. 5. n. 47.* Philiarchus *tom. 1. part. 2. lib. 2. c. 21.* Molina *de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 140.* Federicus de Senis *consil. 134.* Additionator Nauarri *consil. 77. de Regular. lib. 3.* & alij.

Mihi verò contraria sententia probabilis etiam videtur, quam docet Azorius *to. 1. lib. 12. c. 17. q. 1. & cap. 16. q. 6.* & Nauarrus *consil. 78. & 80. de Regul.* & ideò Villalobos *in sum. to. 2. tract. 35. diffic. 39. n. 2.* sic asserit: *Es probable que los que han sido esclaydos legitimamente de la Religion, no tiene obligacion de boluerse à ella. La razon es, porque no ay derecho, que à esso les obligue, y assi pueden quedarse en el siglo de baxo de la obediencia del Obispo.* Ita ille, & ante illum Nauarrus *comm. 2. de Regul. n. 36.* & Rodriquez *tom. 1. quæst. 30. artic. 21.*

Nota tamen quòd Religiosus expulsus tenetur ad votũ castitatis, de obedientia autem Nauarrus, & Rodriquez putant non solùm teneri ad obedientiam Episcopi, vt alij Clerici, sed etiam ratione voti. Vnde statim postquam expulsus est, debet Episcopum adire, & certiorem illum facere de sua expulsione. Sed hæc sententia mihi non placet, sicut displicuit Soto *lib. 7. quæst. 1. art. 1.* Azorio *part. 1. lib. 12. c. 16. q. 11.* & aliis. Dicendũ est igitur, Religiosum expulsum manere liberũ à voto obedientiæ, & teneri tantũ Episcopo obedire, vt alij Clerici.

Sed difficultas est quoad votum paupertatis. Sotus *vbi suprà* docet manere liberum ab hoc voto, quia Monasterium ei alimenta non præbet. Sed contrarium communiter tenent, & ego puto, quòd quidquid acquirit, Monasterio acquirit, vt probat Molina *dicta disp. 140.* Verùm aduertit Villalobos *vbi suprà num. 10. Que podra dar limosna, y hazer donaciones mientras viue, como si no fuera religioso, no obstante, que no tiene dominio, porque toda la comodidad, y incomodidad de la hazienda, que tiene, corre por su quenta, y por esto dize Molina, que si gasta algo con rameras, ò en otro mal trato trasfiere el dominio, no esta obligado el que lo recebio à restituir, mas esto no me quadra, porque no es justo darle tanta liberdad, pues no tiene dominio.* Sic Villalobos. At opinio Molinæ, quam Villalobos impugnat, mihi probabilis videtur, & illam tenet etiam Ioannes Salas *tract. de ludo, dub. 21. num. 5.* Lessius *lib. 2. cap. 41. dub. 15. num. 113.* & in terminis docet Sanctarellus *tract. de Apostas. cap. 6. dub. 2. num. 11.* adde quòd post hæc scripta inueni Ioannem Franciscum Suarez *in Enchiridio cas. consc. lib. 3. §. de voto obedientiæ*, absolutè docere professum ejectum non teneri ad vota paupertatis, & obedientiæ, nec ad officium diui-

num,

num, ſi non eſt in ſacris, nec ad ieiunia, aliáve annexa Religioni. Ita ille.

RESOL. LXI. *An Religioſus factus Epiſcopus ſit liber ab obſeruatione votorum?*

COmmuniter negatiuè reſpondent, ſic D. Thomas *in* 2.2.*q.*185.*ar.*8 *& q.*88.*art.*11.*ad* 4. D. Bonauentura *in* 4.*diſt.*38. Sotus *lib.*10.*q.*5.*art.*7. Syluester *ver. Religio* 7. *n.*11. Rodriquez *tom.*2.*q.*58.*art.*3. Syluius *in* 2.2.*q.*185.*art.*8.*concl.*1. Valerus *in diſſ. vtr. fori, ver. Regularis, differ.*5. Toletus *lib.*5.*cap.*4.*num.*24. & alij, quibus ego libenter adhæreo *ex cap. de monachis* 16.*q.*1.

Non deſinam tamen hîc adnotare contrariam ſententiam probabilem à multis exiſtimari, & ita illam vocat Villalobos *in ſum.to* 2.*tract.*35.*diffic.*40. *n.*6. vbi ſic ait: *Algunos tienen que el Papa diſpenſa con los Obiſpos Religioſos en los votos. aſsi lo tiene Bobadilla, que fue Padre muy docto de nueſtra Orden. el fundamento deſta ſentencia es vn texto en el c. ſtatutum, q.*1. *que dize*: Statutum eſt, & rationabiliter ſecundùm Sanctos Patres à Synodo confirmatũ, vt Monachus, quem Canonica electio à iugo Regulæ Monaſticæ profeſſionis abſoluit, & ſacra Ordinatio de Monacho Epiſcopum fecit, veluti legitimus heres paternam ſibi hereditatem poſteà iure vendicandi poteſtatem habeat, *y ha ſe aqui de ponderar la palabra* abſoluit, *y la palabra* legitimus heres, *y la palabra* ſibi, *y aun la palabra* de Monacho Epiſcopum fecit; *que parece, que diga, que dexa de ſer Frayle. Eſta ſentencia es probable, y ſi alguno le contentara mas eſta, que otra opinion, podra reſponder al* c. de Monachis, *que ſe entiende de decencia, y no obligacion. Y la razon de congruencia de S. Thomas, puede ſe reſponder, que como el Religioſo, que ſe paſſa de Orden menos eſtrecha, à la que es mas, no queda obligado à las coſas de perfection de las que dexo, que baſta cargarſe de las nueuas, aſsi es à qui. Y como el Religioſo, à quien hazer Papa, no eſta obligado à las coſas de la Religion, aſsi el Obiſpo.* Ita Villalobos, & ante illum abſolutè docuit hanc ſententiam Medina *de ſacr. homin. contin. lib.*5. *cap.*26. *&* 27. cum Angles *in* 4. *q. de voto, dub.*6. *concl.*1. & conſequenter Ouandus *in* 4. *diſt.*38. *propoſ.*17.

RESOL. LXII. *An profeſſus Religionem per vim, & metum, poſsit poſt quinquennium reclamare?*

NEgatiuè reſpondet Ioan. Val. *in diſſ. vtr. fori, ver. Regularis, diff* 2. *n.*3. vbi ſic ait: Conc. Trident. *ſeſſ.*25 *cap.*19. *de Regul.* dat quinquennium ad reclamandum his, qui per vim, & metum, aut alias cauſas profeſſiones annullare prætendũt. Circa quod Decretum eſt valdè aduertendum à Greg. XIII. ex ſententia Congregationis eiuſdem Concilij fuiſſe declaratum poſt quinquennium memoratum non eſſe ampliùs audiendos, etiamſi allegarent vim, & metum ſemper duraſſe, niſi intra ipſum quinquennium reclamauerint, idque legitimè probauerint: id aptiſſimũ eſſe iudicans pro quiete, & pace ſingulorum Monaſteriorum, quamuis de iure aliter dicendum eſſet, & etiam per ea, quæ adducit Nauarrus, quæ ceſſant per dictam declarationem. Ita Valerus.

Sed his non obſtantibus, contrarium tenet Villalobos *in ſum.to* 2.*tract.*35.*diffic.*25.*n.*8. vbi ſic aſſerit: *Quando vno pretende, que ſu profeſsion fue invalida por el miedo, que le puſo ſu padre, ò otra perſona durante el miedo, aunque paſſe el quinquennio, no le daña. porque ſiempre dura la cauſa, y aſsi lo hauemos viſto praticar, aunque vna declaracion de Gregorio XIII. de conſejo de los Cardinales dize*: Non audiatur, tametſi allegauerit metum, & vim ſemper duraſſe. Sic Villalobos. Notat tamen Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul. reſol.*101.*n.*71. quòd vt quis poſſit audiri poſt quinquennium, debet impetrare reſcriptum à Papa, ſine quo nec Superior, nec Epiſcopus poſſunt audire reclamantem, ſeu allegantem cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis, quod eſt petere à Papa reſtitutionem quinquennij. Et ita hanc ſententiam tenet etiam, & teſtatur de praxi Laurentius Portel *in dub. Regul. ver. Profeſsionis nullæ reclamatio, num.*44. Alia verò dubia circa præſentem quæſtionem videbis apud Barboſam *de poteſtate Epiſcopi part.*3. *alleg.*104. *per totam.*

RESOL. LXIII. *An qui tranſit ad aliam Religionem, poſſit ſecum deferre ſcripta, vel libros à ſe compoſitos?*

NEgatiuè reſpondent Villalobos *in ſum. tom.*2. *tract.*35. *diffic.*14. *n.*5. vbi ſic ait: *Dize Nauarro, que de licencia preſumpta podria lleuar ſus eſcritos de mano, que fueſſen inutiles à la primera Religion, quales parece que ſon los apuntamientos de los eſtudiantes, porque en eſte caſo ſe puede preſumir la licencia del Superior. Mas no podra lleuar los papeles de importancia ſin licencia del Prelado.* Sic ille, & poſt illum Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul. reſol.*123. *n.*82. & Fauſtus *in Theſ. Relig. lib.*5. *q.*386. *num.*5. Hæc opinio eſt probabilis.

Sed contrariam non minùs probabilem etiam eſſe exiſtimo, quam alibi etiam docui, & tenet Ioannes Valerus *in differ. vtr. fori, ver. Regularis, differ.*8. *n.*2. niſi ſcripta ſint omnino correcta per Auctorem, & Domus tranſeuntis velit illa typis mandari. vnde ait Valerus: Vidi quemdam Religioſum doctiſſimũ ſecum detuliſſe duos libros à ſe compoſitos, nulla ad id licentia à ſuo Prælato petita; qui Religioſus erat ex Societate Ieſu, & tranſitum fecerat ad noſtram. Ita Valerus.

RESOL. LXIV. *An ſit peccatum ſimoniæ, dare aliquid Titio, vt Caium adſcribere faciat inter Equites D. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, &c.*

AFfirmatiuè reſpondet Azorius *to.*3. *lib.*12. *c.*16. *q.*5. quia per preces Titij via ad ingreſſum in Religionem paratur Caio, & ſicut Caius pecuniam dare non poteſt, vt in Religionem admittatur, ſic etiam non poteſt dare, vt ſibi viam paret ad ingreſſum in Religionem, emere enim videtur à Titio aditum ad Religionem. Ita ille; & dans, vel accipiens aliquid pro ingreſſu in Religionem, ligatur excommunicatione Summo Pontifici reſeruata in Extrauag. 1. *de ſimonia*, vt notat Reginaldus *tom.*2. *lib.*23. *c.*12. *n.*173. & alij.

Sed his nõ obſtãtibus, ego exiſtimo ſupradictam opinionẽ Azorij procedere, quando Titius daret Caio illam pecuniam, tamquam pretium emendi habitum illorum Ordinum, quod licitè fieri non poteſt *ex cap. quoniam, & c. non ſatis, de ſimonia.* ſecus autem ſi illam pecuniam præberet Caio gratis, &

liberaliter, vel in remunerationem laborum, licet excederet eorum mẽsuram; nam in isto casu possunt adesse duo contractus, vt ego ipse notaui *in p. 2 mearum resolutionum moralium tract. 2. Miscellan. resol. 39.* Vnus scilicet emptionis laboris, & alter liberæ donationis, & ita hanc sententiam expressè collegi ex D. Thom. *in 2. 2. quæst. 100. art. 3. ad 4.* & illam tenet nouissimè Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouit. disp. 1. dub. 3. n. 1.* & alij communiter, asserentes ad faciliùs impetrandã suam receptionem in aliqua Religione, posse quẽ gratis, & sponte prębere munera Superioribus vel aliis. Imò ego puto in tali casu licitè pactum adhiberi posse, eo modo tamen, quo explicaui cum Valentia *to. 3. disp. 6. q. 16. punct. 3.* & Adamo Tannero *in 2. 2. D. Thom. disp. 5. q. 8. dub. 3. n. 76.* in dicta resolut. loco citato.

Deinde notandum est, quòd habere habitum dictorum Ordinum secundùm communem hominum existimationem est quid honorificentissimum; ergo quando quis præbet pecuniã pro eius susceptione, non intendit emere, vt ita dicam, Religionem, sed honorẽ illum pretio æstimabilem, quem confert habitus dictorum Ordinum, & sic Villalobos *in sum. to. 2. tract. 37. diffic. 14. n 5.* sic asserit: *El que compra el habito, no quiere comprar la Religion, que antes le pesa con los votos, que estan per accidens coniunctos al habito, y el no quiera sino la honra, y renta, que es à qui lo principal, y lo demas accessorio.* Igitur nullo pacto committitur in tali casu simonia.

Adde etiam, quòd quis probabiliter sustinere potest, supradictos Ordines nõ esse verè Religiones, vnde cessat ratio adducta ab Azorio *vbi sup.* & ita tenent Doctores, quos citat Sancius *in selectis disp. 49. n. 12.* Garzias *de benefic. to. 1. p. 1. c. 4. n. 16.* Barbosa *de potest. Episc. p. 2. alleg. 12. n. 46.* & quos ego ipse citaui *in 1. part. tract. de immunit. Eccl. resol. 49.* quibus nunc addo Ioannem Franciscum Suarez *in Enchiridio casuum consc. li. 3. ver. Religio.* Bonacinam *in Bull. Cœn disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 3. n. 16.* Alterium *de cens. to. 1. lib. 5. disp. 16. c. 1.* Zanardum *in direct. Theol. part. 2. præc. 4. c. 31.* Narbonam *in recopil. to. 1. lib. 1. tit. 5 leg. 8. glossa vnica, n. 14.* & Viuianum *in praxi nouiss. Iurispatronatus, part. 2. lib. 6. c. 2. n. 17.* vbi testatur sic fuisse decisum in Rota Romana coram Seraphino die 4. Iunij 1587. & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem die 10. Nouembr. 1609.

Nec valet dicere cum Suarez *de Relig. to. 1. lib. 4. c. 27. n. 6.* quòd dato hos Ordines non esse verè Religiones, tamen eo modo, quo sunt Religiones, habent aliquid spirituale, & inuẽdibile; nam respondeo cum Aragonio *in 2. 2. q. 100. ar. 4.* & aliis, quòd quamuis ordinentur huiusmodi Religiones vltimatè ad diuinum cultum, propriùs tamen eorum finis est quid temporale, scilicet militia: sed cùm non vltimi, sed proximi finis sit habenda ratio, non erit simonia, dare aliquid, vt quis in his Ordinibus adscribatur; & ideò Raphaël de la Torre *to. 2. in 2. 2. D. Thom. quæst. 100 ar. 4. disp. 3.* Villalobos, Suarez, Aragonius, & alij penes ipsos docent, non esse simoniam, si Rex vendat *las Encomiendas* supradictorum Ordinum.

Sed instabis dicendo supradictos Doctores asserere quidem, non esse simoniam vendere dictas Encomiendas, tamen omnes asserunt, si Rex hoc faceret, esse peccatum mortale. Ergo hoc etiam dicendum est in casu nostro. Respondeo negando consequentiã; nam in casu, de quo loquimur, Rex ad preces tantùm alicuius priuati sine vllo pretio, & pecunia, confert habitum Equiti habẽti, vt suppono, omnia requisita necessaria; Eques verò est ille, qui pro labore ab intercessore susceptо, dat ei in pretium aliquam pecuniarum summam: quòd si excedat laboris mensurã, dum dictus Eques, vt omnes facere possunt, illud plus, quod labor ille non meretur, gratis, & liberaliter remittat, nescio quo pacto in tali negotiatione culpa interuenire possit. Saluo semper meliori iudicio; & præsertim præstantissimorum Hispaniæ Doctorum, quibus hæc corrigenda humiliter, & ex corde submitto.

RESOL. LXV. *An sit contra paupertatem, inscio Superiore ex nummis, à pœnitentibus acceptis, libros emere, dummodo Religiosus expositos illos in cubiculo teneat?*

NEgatiuè respondi *in tr. de Paupert. Relig. resol. 26.* cum Azorio, Fabro, Coriolano, & Homobono. Hæc sentẽtia aliquibus displicuit, sed sine fundamento & ratione, & ideò illam iterùm nunc teneo, & pro eius cõfirmatione adduco celebrem doctrinam Antonij Perez viri doctissimi *in Regul. D. Benedicti, c. 33. dub 5. n. 125.* vbi asserit, posse Monachum inconsulto Prælato accipere aliquod munus à patre, fratre, vel amico, animo non occultandi, sed palam habendi illud, cùm non accipiat illud suo, sed Monasterij nomine, cui acquirit, quidquid acquirit, & ad hoc faciendum semper intercedit generalis, licet tacita, Prælatorum licentia, quæ ad illius rei honestatem sufficit. Ita ille: & hanc sententiam nouissimè docet Ioannes Franciscus Suarez *in Enchiridio cas. consc. lib. 3. ver. de voto paupert. fol. 255.* vbi sic ait: Non est proprietarius Religiosus emens libros ex pecunia sibi donata inscio Superiore, si illos penes se retineat tantùm ad vsum, idque palam inter ceteros libros, quos habet de Superioris licentia. Sic ille.

Nota etiam hìc obiter primò, quòd Religiosus non peccat contra paupertatem, si absque Superioris licentia accipit pecuniam, vt ipse liberè disponat de illa eleemosyna nomine eius, qui dedit. Et pro hac sententia *vbi suprà in resol. 29.* citaui Sanchez, & Faustum, quibus nunc addo Petrum de Ledesma *in addit. ad summ. tract. 32. cap. 4. diffic. 12. fol. mihi 111. col. 1.* & Ioannem Franciscum Suarez *vbi suprà fol. 256. §. Accipiens pecuniam.*

Nota secundò quòd non est contra votum paupertatis Religiosum in depositum res accipere, ita vt deponẽs omne ius dominij, ac possessionis retineat, tametsi tali modo pecuniæ v.g. sitæ sint apud Religiosum, vt iis vti possit, petita postea, & impetrata Superioris licẽtia. Item sæpè præsumi potest Superiorem inuitum nõ esse, vt quæ Religioso ad suum vsum cõcessa sunt, v.g. breuiariũ, aut vestem cum aliis commuter, quæ sibi magis accõmodata videntur, præsertim si permutatio instituatur cum domesticis, imò etiã cum externis, si quę recipiuntur similia, aut ęqualia sint. Interdũ verò licet inuitus sit Superior quoad modũ, quia talia efficiũtur ipso

ipſo non rogato; nõ tamen inuitus eſt quoad rem ipſam, ac proinde culpa mortalis non cõmittitur. Vide Doctores, quos citaui *vbi ſuprà.reſolut.37.38. & 42.* quibus nunc addo Layman *in Theol.mor.lib. 4.tract.5.c.7.n.4.* & Perez *loco citato n.109.& 125.*

Nota tertiò quòd eſt opinio probabilis illa, quæ docet, Religioſum habentem licentiam expendendi aliquam pecuniam in vſus, qui ſibi placuerint, aut in ſuas honeſtas recreationes, ſi in vſus turpes expendat, non peccare contra votum paupertatis, & accipiens in tali caſu non tenetur reſtituere. Ita ex Dominicanorum familia Bannez *in 2.2.q.62.art.5.* Lopez *de contr.lib.2.c.40.ver.non autem Religioſus,* & ex Societate Ieſu Rebellius *part.2. lib.12.q.4.ſect.2.n.6.* Ioannes Franciſcus Suarez *vbi ſuprà,* licet magis probabiliter contrarium doceant alij, quos ego alibi citaui.

Nota quartò quòd cùm Religioſus donat alteri, ſiue eiuſdem, ſiue alterius Conuentus, an requiratur licentia tam in dante, quàm in recipiente, affirmat Sanchez *in ſum.to.2.lib.7.c.19.n.71.* Sed quoad Religioſum alterius Conuentus res eſt certa. Verùm quoad Religioſum eiuſdem Conuentus, ego teneo contra Sanchez non eſſe neceſſariam licentiam in recipiente. Ratio eſt, quia dare, & recipere ſunt correlatiua; ſi ergo huic datur licentia dandi; ergo & alteri recipiendi, quod enim in vno correlatiuorũ ſtatuitur, etiã in reliquo locũ habet, ex *l.1.& 2.C.de cupreſſ.lib.11.* ſicut cùm datur ſubdito licentia recipiendi Ordines ab alieno, eo ipſo ratione connexionis videtur data facultas alieno conferendi. Et ita noſtram ſententiam aduerſus Sanchez tuetur Io. Franciſcus Suarez *vbi ſup.in Enchiridio caſ.conſc.ver.de voto paupert.§.cùm Religioſus donat.*

RESOL. LXVI. *An pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, lata in Bulla Pij V. contra introducentes feminas in Monaſteria, incurratur abſque Iudicis ſententia?*

AFfirmatiuè reſpondet Sayrus *in claui Regia lib.3. c.10.n.35.* Bonacina *de clauſura tom.1.q.5.punct.3. n.2.iuncta q.1.punct.4.n.7.* Merolla *in diſp.Theol.to.1. diſp.1.c.2.diff.10.num.253.* & alij penes ipſos, quia in Bulla ſupradicta imponitur dicta pœna non ſolùm ipſo facto, ſed ſine alia declaratione; ergo.

Hæc opinio eſt probabilis, ſed ego probabiliorem negatiuam ſententiam exiſtimo, quam tuetur Sanchez *in ſum.to.2.lib.6.c.17.n.39.* & illa verba, *abſque alia declaratione*, intelligenda ſunt de declaratione pœnæ. Fundamenta huius ſententiæ adducit ipſe Sanchez *to.1 lib.2.c.22.n.20.& c.39.n.vlt.* & ita intelligenda etiã eſſe exiſtimo ſimilia verba appoſita à Clem.VIII. in Bulla de largitione munerum, vt doctè adnotauit Souſa *in illius explicatione, n.102.* & à Gregorio XIII. in Bulla, quæ incipit, *Dubia quæ emergunt cõtra Prælatos ingredientes monaſteria Monialium*, vt tenet Suarez *de Relig.to.4.lib.1.c.7.n.10.* cum aliis, & à Paulo II. in Extrauag. *ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alien.* vt notauit Henriquez *lib.13.c.56.n.41.* Graffius *in deciſ.part.1.lib.2.c.11.n.41.* & alij.

Notandum eſt tamen hîc obiter, ſtando in prima ſententia, contra Graſſium *part.1.lib.4.c.23.n.12.* poſſe Generales, & Prouinciales Religionum exemptare, & diſpenſare in ſupradictis pœnis, & ita tenet Rodriquez *tom.1.q.24.art.17.* non autem Confeſſarium virtute Bullæ Cruciatæ, quia dictæ pœnæ non ſunt cenſuræ.

Notandum eſt etiam hîc præter ſupradictas pœnas, introducentes feminas in Monaſteriis incurrere excommunicationem per Bullam Pij V. Pontifici reſeruatã, de qua ſecundùm Riccium *in praxi to.1.reſol.544.n.5.* & alios, Epiſcopus, etiamſi ſit occulta, non poteſt abſoluere. Sed contrarium dicendum eſſe puto cum Merolla *vbi ſuprà, n.527.* qui me ipſum citat *in tract.2.Miſcellan.reſol.35.* quod etiam dicendum eſt de Confeſſario virtute Bullæ Cruciatæ. Nam ſicuti Epiſcopus poteſt dictam excommunicationem abſoluere, ita incurrunt etiam ſupradicti in ſuſpenſionem à diuinis, de qua contra Sorbum *in compen.Priuil. ver.ingreſſus Monaſteriorum, n.11.* & Rodriquez *in expoſitione huius motus, n.34.* non ſolùm ſemel, ſed toties, quoties poteſt Confeſſarius cum Bulla Cruciata abſolutionem impendere in foro conſcientiæ, etiamſi cauſa fuerit deducta ad forum contentioſum, vt notat Merolla *vbi ſuprà, n.525.* & Sanchez *in ſum.to.1.lib.6.c.17. n.41.* Sed ad alia tranſeamus.

RESOL. LXVII. *An ingrediens Monialium Monaſteria cum licentia, ſi tamen finito miniſterio multo ſpatio ibi moretur ob malum finem, non ſolùm peccet mortaliter, ſed etiam incurrat in excommunicationem latam à Greg.XIII.*

AFfirmatiuè reſpondet Bonacina *de clauſura to.1.q.4 punct.4.n.22.* & nouiſſimè Merolla *in diſp.Theol.mor.to.1.diſp.1.diffic.7.n.498.* ex quo fit ab hac excommunicatione non poſſe abſoluere Religioſos habentes priuilegiũ abſoluendi à caſibus Sũmo Põtifici reſeruatis, quia hic caſus excipitur à Clem.VIII. in quodã Decreto. Nam in illo reperitur violatio clauſuræ. Hæc opinio eſt probabilis.

Sed ego contrariam ſententiã non minùs probabilem, & tutam in praxi exiſtimo, & ideò illam tenet Sanchez *in ſum.tom.2.lib.6.c.16.n.69.* quia ſic ingrediens non ingreditur abſque licentia, contra quem Summus Pontifex excõmunicationẽ tulit, & hanc ſententiã tenet etiam Zerola *in praxi, verſ. Moniales, ad 8.quæſitũ.* vbi aſſerit, non incurrere cenſuras ex cauſa iuſta, & legitima licentia ingredientem, ſi cum Moniali intra Monaſteriũ fornicetur.

Ad argumentum verò, quod pro affirmatiua ſentẽtia adducit Merolla, nempe motum Gregorij XIII. non eſſe odioſum, ſed fauorabilẽ, reſpondeo, quòd contrarium aſſerunt Doctores, & nouiſſimè inter illos Hieronymus Rodriquez *in compen. qq.Regul.reſol.26.n.18.* & ideò non videtur extendendus. Vnde puto cum Suarez *to.4.de Relig. lib.1.c.7.n.5.* Sanch. *lib.6.c.16.n.3 & c.77.n.5.* & aliis, quòd ſub prædicto motu proprio Greg. XIII. & prohibitione Concilij Trid. *ſeſſ.25.c.5.de Reg.* non comprehenduntur Reges, Reginæ & Cardinales; licet contrarium aſſerat Merolla *vbi ſuprà diff.3. n.470.* Conſtitutio enim pœnalis non comprehendit perſonas ſupradictas tam inſignes.

Notandum eſt hîc obiter primò, quòd Confeſſarius poteſt intrare clauſurã, non ſolùm quando Regula confiteri præcipit, ſed etiam quoties in-

fitma dixerit se indigere Sacramento Pœnitentię, & ita ex Rodriquez notat Portel *in dub. Regul. vers. clausura Monialium, num. 9.* & post illum Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 35. diffic. 47. num. 4.*

Nota etiam secundò cum ipso Villalobos *diffic. 46. nu. 12. Que no es causa obstante el hazer la eleccion de Abadessa, ò Priora, paraque el Obispo, ò Prelado entren en el Monasterio, que esto se puede hazer por la parte de afuera, recibiendo los votos à la craticula, conforme al Concilio Tridentino sess. 15. c. 7. de Reg. Mas estenderse esto hablando regularmente, porque si se diesse caso, en que las monjas estuuiessen inquietas, y huuiesse sospecho de soborno fuerça, ò otra causa iusta por donde s'entendiesse, que no se haria canonicamente la eleccion, si no entrassen allà à tomar los votos, se podria hazer, porque esta es causa necessaria, y tal podria ser el alboroto que fuesse necessario entrar seys, ò ocho frayles.* Ita ille, & ego.

Nota tertiò contra Naldum *in summ. ver Clausura, n. 3.* Vgolinum *de potest. Episc. c. 21. §. 3. n. 3.* Comitolum *lib. 6. q. 22.* Fuscum *de visit. lib. 2. c. 18. nu. 25.* quòd infantes nondum doli capaces, possunt in Monasteria Monialium admitti, nec esse inclusos sub prohibitione Greg. XIII. & Concil. Trident. *vbi suprà.* Et ita tenet Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 1. cap. 5. dub. 2. concl. 3.* Granado *in 1. 2. D. Thom. contro 7. tract. 3 p. 1. disp. 6. sect. 5.* Suarez *de Relig. tom. 2. l. 6. c. 16. n. 4.* & alij, quos ad satietatem adducit, & sequitur Merola *vbi suprà*, quibus ego addo Hieronymũ Rodriquez *in compen. qq. Regul. resol. 26. n. 7.*

RESOL. LXVIII. *An derogatio in amplissima forma priuilegiorum Societatis Iesu, & nostræ Religionis valeat, & præiudicet, si non fuerit dictis Religionibus intimata, & insinuata?*

REspondeo negatiuè, quia priuilegium, in cuius reuocatione requiritur certa forma, non dicitur reuocatum, ea non seruata. Sed Gregorius XIII. concessit Religioni Societatis Iesu, vt nulla derogatio sub qualibet amplissima forma præiudicet priuilegiis dictæ Societati concessis, si non fuerit intimata, & dictis Patribus insinuata; ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Flauius Cherubinus *in compen. Bullarum tom. 2. constit. 1. Greg XIII. schol. 2.* & ante illum M. Antonius de Amatis *decis. 17. per. totam*, vbi refert ita decisum fuisse à Rota Prouinciæ Marchiæ, & refert verba priuilegij Greg. XV.

Nota tamen hoc priuilegio gaudere etiam nostram Religionem per ea, quę adducit Peregrinus *in comp. nostrorum priu. par. 2. tit. confirmatio priuilegiorum. §. 4. in scholio.* vbi sic ait: Nostra Congregatio gaudet omnibus, & singulis priuilegiis concessis, & concedendis Societati Iesu, vt patet infrà *tit. priuilegia*, §. 3. & non solùm ad instar, sed æquè principaliter, vt patet ex alio priuilegio Greg XIII. nostræ Religioni concesso, quod est in principio primæ partis compendij nostrorum priuilegiorum, §. 4. Ergo quando priuilegia sunt ei confirmata ex certa scientia, sunt etiam nobis confirmata æquè principaliter: quia confirmatio priuilegiorum est noua gratia, & nouum priuilegium, vt docet Suarez *de legibus l. 8. c. 19. à n. 8. vsque ad finem capitis*; sed præcipuè *n. 10.* facit ad casum nostrum. Hæc omnia Peregrinus. Dicendum est igitur non valere derogationem priuilegiorum Societatis Iesu, & nostrę Religionis, si non fuerit nobis intimata, & insinuata, quia ita disposuit Gregorius XIII.

Non desinam etiam hîc adnotare priuilegiũ cõcessum nostræ Religioni, quod adducit Hieron. Rodriq. *in compen. qq. Regul. resol. 20. n. 6.* vbi sic asserit: Item Fratres Minores prædicationi verbi Dei, audientiæ Confessionum, vel etiã sacræ Theologiæ, & Sacrorum Canonum lectioni, ac studio insistentes, possunt vti alio priuilegio Clem. VII. cõcesso Clericis Sancti Syluestri de Vrbe, aliàs vocãtur Theatini, dicendo saltem sex, aut septem Psalmos assignandos à Prælato, cum septem Pater noster, & bis Symbolum Apostolorum, loco Horarum Canonicarũ. Ita Rodriquez. Et hoc est maximũ priuilegium, in quo etiam apparet contra aliquos, nostram Religionem fuisse institutam ad salutem animarum, & cum exercitiis studiorum, vt patet ex verbis Pontificis, priuilegium supradictũ concedentis in primordiis dictæ Religionis.

RESOL. LXIX. *An peccata fornicationis inter Regulares dicantur contra bonum publicum?*

QVando crimina sunt contra bonũ commune, potest Iudex procedere per viã inquisitionis contra delinquentẽ particularem, etiamsi contra ipsum nõ sit aliqua probata infamia, & aliqui asserunt esse denũtianda sine præuia correctione fraterna; ideò multum scire conducit, an peccata carnis in Religionibus sint contra bonum commune. Prima opinio, quam ego teneo, affirmat, & tuetur Miranda *in ordine iudiciario to. 1. q. 11. art. 2. concl. 2.* Aldrete *de Relig. discipl. tuenda l. 1. c. 5. §. 4. n. 29.* Ioseph de Sancta Maria *in Tribun. Relig. tract. 2. c. 3. §. 2.* & alij. Secunda opinio negat, quam docet Rodriq. *de ordine iudic. c. 3. n. 5.* Spatharius *in praxi corrig. Regul. tract. 3. c. 8. nu. 9.* & alij. Tertia opinio est media, & concordat duas prędcedentes, quam inuenies apud Ioannem Valerum *in diffe. vtr. fori, ver. Inquisitio, diff. 1. n. 6.* vbi sic asserit: Peccata fornicationis in Religiosis, vbi timeri potest publicatio, puto vergere in damnum totius Religionis, secus vbi est adeò secretum, & cum tali persona, vt verisimiliter credatur numquam detegi; & ita concordari possunt Miranda, & Rodriquez qui in hoc sunt contrarij; nam Miranda tenet vergere in damnum publicum, Rodriq. negat. Ita Valerus, quem sequitur Thomas à Iesu *lib. de visit. at. Regul. tract. 1. c. 12. nu. 6.*

Notandum est tamen hîc obiter primò, quòd etiam stando in prima sententia, quando fornicatio committeretur semel, vel bis, tunc dici non deberet vergere in perniciem publicam, & ita in casu fortiori de crimine nefando docet Pirigianus *in praxi criminali Regul. c. 11. in addit. litt. A. in fine*, sed in hoc casu consulatur prudens Confessarius.

Nota secundò cum Miranda *loco cit.* quòd etiam stando in prima sentẽtia, in his crimininibus adhibẽda est fraterna correctio, quando speratur; quod etiã in casu fortiori, nempe hæresis, & sollicitationis, docẽt DD. quos ego ipse citaui *in tract. de denuntiationibus resol. 2.* & ideò ponam hîc verba Octauij Spatharij *vbi suprà in praxi de modo corrig. Regul. tract. 6. cap. 3. num. 3.* sic asserentis: Ordinem præscriptum

ptum à Christo Domino in Euangelio circa correctionem fraternam essentialissimum arbitror in Religionibus, vt millies dixi, & qui numquam sine grauissima culpa omitti possit, quando est ei locus, & qui vtinam seruaretur; nam eo seruato, non essent in Religionibus tot controuersiæ, tot æmulationes, tot contentiones, tot persecutiones, tot mortales inimicitiæ, tot scandala, & præcluderetur aditus omnis, & omnis via inquietis, & maleuolis, & Religiones fruerentur summa pace, charitate summa, summa concordia, & summa Regulari obseruantia. Hæc Spatharius, quæ non procedunt, si in aliqua Religione quis circa hoc cederet iuri suo, vt suprà probatum est de Societate Iesu.

Resol. LXX. *An recipere possit professionem solemnem simplex Religiosus, de licentia tamen sui Superioris?*

DE hoc casu his diebus interrogatus fui, & prima facie videtur respondendū quòd non, per verba Ioannis Valeri *in differ. vtr. fori, ver. Regularis, differ. 4. nu. 5.* vbi sic ait: Potest incorporare professum in Monasterio, vel Prælatus Monasterij, vel alius Prælatus de proprij Prælati licentia. Ita ille, licet loquatur in ordine ad forum externum.

Sed ego tunc affirmatiuam sententiam docui per ea, quæ affert Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouit. disp. 12. dub. 1. n. 17.* Cucchus *in instit. lib. 3. tit. 1. de Regul. num. 54.* & doctissimus Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 35. diffic. 20. num. 5.* vbi ita ait: *La profesion se ha de hazer en manos del Prelado de la Religion, que es el que puede con el conuento recebirle, y assi no bastaria, que professasse en manos del Obispo del lugar, si no es en los conuentos, que estan suietos à el. Mas podrialo hazer de mandato del Prelado, no solo el Obispo, però tambien vn Clerigo, y aun lego* Sic ille, qui etiam plus addit *num. 6.* ita asserens: *Mas si sucediesse que algun frayle recebiesse vn nouicio à la profesion en nombre del Prelado sin tener mandato del para esso, en tal caso, si sabiendolo el Prelado lo tuuiere por bien, valdria la profesion, y serà professo desde el punto de la ratihabicion.* Hæc Villalobos, & ego. Vnde si in nostra Religione Præpositus detineatur aliquo impedimento in die, qua professionem aliquis ex nostris efficere debet, licentiâ illius non solùm Vicarius, sed etiam quilibet vocalis, vel simplex Sacerdos ex nostris poterit inter Missarum solemnia dictam professionem recipere. Et hæc omnia contra Valerum procedunt, non solùm in foro poli, sed etiam in foro fori.

Resol. LXXI. *An Prælati Regulares possint commutare, & dispensare vota Nouitiorum?*

NEgatiuam sententiam tenet Azorius *p. 1. li. 11. c. 19. q. 21.* Suarez *de Relig. to. 2. l. 6. de voto c. 11. n. 9.* Sayrus *in claui Regia lib. 6. c. 11. n. 92.* & alij, quia Prælatus Religionis non habet simpliciter iurisdictionem Episcopalem in Nouitium; ergo, &c.

Sed tu tene affirmatiuam sententiam, quia licet Prælatus non habeat potestatem dominatiuam in Nouitium, habet tamen in illum potestatē Ecclesiasticam; & ita hanc sententiam tenet Henriquez *lib. 7. de indulg. c. 22. nu. 7.* Lessius *lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 80.* Sanchez *in summ. tom. 1. lib. 4. cap. 39. num. 17.* Faustus *in thes. Relig. lib. 3. quæst. 27.* Miranda *in manuali Prælat. to. 2. quæst. 32. art. vlt.* Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouit. disp. 10. dub. 6. n. 2.* Tamburinus *de iure Abb. tom. 2. disp. 18. quæst. 3. nu. 2.* & Portel *in dub. Regular. ver. dispensare, num. 13.* vbi sic ait: Vota Nouitiorum non possunt Prælati irritare, quia non habent erga illos potestatem dominatiuam, nec similiter Abbatissæ possunt irritare vota Nouitiarum, possunt tamen Prælati vota Nouitiorum, & Nouitiarum commutare, & dispensare. Ita ille.

Resol. LXXII. *An Prælati Regulares possint absoluere suos subditos à casibus Bullæ in Cœna Domini?*

AFfirmatiuè respondet Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 8. l. 2. c. 21.* per totum, & nouissimè Hieron. Rodriq. *in comp. qq. Regul. resol. 3. n. 3.* vbi sic ait: Prælati Regulares possunt absoluere suos subditos à casibus Bullæ Cœnæ Domini, non obstante noua reseruatione ipsorum, quæ quotannis fit in publicatione dictæ Bullæ. Ita ille. Et hanc sententiam mordicus etiam defendit Peirinus *in priuileg. Minim. tom. 1. constitut. 4. Sixti IV. § 5. n. 6. cum seq.* & Portel *in addit. ad dub. Regul. ver. Abbas, num. 8.* Vide etiam Emanuelem Rodriq. *in qq. Regul. to. 1. q. 20. art. 9.* Vegam *in summ. tom. 1. cap. 49. cas. 1.*

At his non obstantibus, Sigismundus à Bononia *tract. de elect. dub. 69. nu. 13.* Ascanius Tamburinus *de iure Abb. tom. 2. disput. 14. q. 15. n. 3.* Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 1. c. 6. dub. 15. concl. 1.* Zanardus *in direct. Theol. part. 2. cap. 17.* Naldus *in summ. ver. nouitius, n. 7.* Vecchius *in praxi nouit. disp. 9. dub. 6. n. 3.* Graffius *in appen. lib. 1. c. 7. num. 22.* & alij penes ipsos, asserunt non posse Prælatos Regulares absoluere neque Professos, neque Nouitios à casibus Bullæ Cœnæ. Sed ego in controuersia tam graui cum Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. quæst. 9. art. 10.* iudicis officium agere nolo, ideò de illa penes alios sit iudicium, seu consulatur Summus Pontifex.

Resol. LXXIII. *An Nouitij gaudeant priuilegiis, Professis alicuius Religionis concessis?*

NEgatiuè respondet Rodriquez *in qq. Regul. to. 3. q. 51. art vlt.* & Portel *in dub. Regul. ver. Nouitij annus, nu. 53.* vbi sic ait: Nouitius directè, ac proprièsolùm gaudet priuilegio canonis, aliis verò priuilegiis non gaudet, quæ conceduntur Professis, nisi exprimatur de Nouitiis. Ita ille.

Sed contrariam sententiā sustinendam esse puto, quam tuetur Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 5. cap. 16. n. 17.* Sanchez *in summ. to. 1. l. 4. c. 39. n. 13. & to. 2. li. 6. cap. 10. in fine.* Riccius *in praxi, tom. 4. resol. 240. n. 2.* Azorius *tom. 1. lib. 12. cap. 2. quæs. 10.* Henriq. *li. 7. c. 22. n. 7.* Sayrus *de cens. lib. 7. c. 13. n. 6.* quia licet Nouitius non sit verè, & in effectu Religiosus, in fauorabilibus tamen habetur tanquam Religiosus, & Professus, & largo modo Nouitius dicitur Religiosus, & Monachus, vt benè notat Rebuffus *in praxi benef. tit. de dispensat. cum Regular. nu. 23.* qui testatur Cancellariam Apostolicam vocare Nouitium Monachum; quæ omnia magis corroborantur ex priuilegio speciali concesso Generali Societatis Iesu, cuius vigore omnia Societatis priuilegia Nouitij communicare valent, vt patet *in compen. priuilegior. dictæ Societatis, tit. Communicatio, nu. 5.*

vnde

vnde nostra Religio, & aliæ ratione communicationis hoc priuilegio gaudebunt.

RESOL. LXXIV. *An Nouitius etiam Patrum Minorum, aut Capuccinorum posit in suo testamento reseruare electionem puellarum, quibus suus heres debet quotannis soluere certam pecuniarum summam?*

NEgatiuè respondet Politius *in Regul. Capuc. c. 6. n. 77.* & alij, qui docent supradictos Religiosos non posse suscipere vltimarũ voluntatum executionem, ex *Clem. Exiui. §. proinde, de verb. significat.*

Sed ego contrarium puto, etiamsi Nouitius sit ex fratribus Minoribus, seu Capuccinis, quia in tali casu cessat ratio dictæ Clem. non enim adsunt litigia, & pecuniæ contrectationes, seu administrationes. Nota tamen quòd supradicta nominatio puellarum debet fieri cum licentia Superioris. Et hæc omnia docet Bartholomæus de Vecchis *in praxi Nouitiorum, disp. 8. dub. 13. num. 2.* & alij penes ipsum.

RESOL. LXXV. *An sit licitum Religioso suum testamentum, ante professionem factum, declarare?*

NEgatiuam sententiam tenet Miranda *in manuali Prælat. to. 1. quæst. 23. art. 10.* & alij penes Gasparum Thesaurum *in qq. forens. lib. q. 56 num. 3.*

Sed contrariam sententiam, & meritò tenet Reginaldus *to. 2. lib. 18. cap. 27. num. 397.* Moneta *de commut. vltim. volunt. c. 5. quæs. 1. n. 14.* & alij, quos nouissimè affert Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouit. disput. 18. dub. 12. n. 2.* quibus ego addo Hieronymum Rodriq. *in compen. qq. Regular. resol. 101. nu. 50.* qui citat Sanch. *in summ. to. 2 lib. 7. cap. 11 num. 16.*

Dico igitur posse Religiosum, etiam minorem Capuccinum declarare suum testamentum ante professionem confectum, dummodo tale testamentum dubiæ, vel obscuræ voluntatis interpretatione indigeat, & Religiosus declarationem verbis conuenientem proferat. Vide Gozadinum *consil. 41. nu. 15. 16. & 17.* Ratio est, quia in tali casu Religiosus non disponit aliquid, sed ostendit, quid actum sit in præteritum.

RESOL. LXXVI. *An Episcopus possit excommunicare Regulares nolentes ad processiones accedere?*

AFfirmatiuè respondet Riccius, Genuensis, & alij, quos citat, & sequitur Barbosa *de potestat. Episcop. part. 3. alleg. 78. n. 25.* & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem testatur.

Non desunt tamen Doctores contrariũ sentientes, & præter Sanchez, Henriquez & Rodriquez, quos citat Barbosa, docent etiam hanc sententiam Tamburinus *de iure Abbat. tom. 1. disp. 19. quæst. 7. n. 7.* Scortia *in Bull. Pontificiis, theorem. 393.* Peirinus *in priu. Minim. to. 1 const. 11. Sixti IV. nu. 60.* Portel *in addit. ad dub. Regul. ver. Episc. nu. 5.* & Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 35. diffic. 5. num. 17.* vbi sic asserit: *Duda es, si en los casos, que los Religiosos estan sujetos à los Obispos, como en obligarles à yr à las processiones, los puede compeler por descomunones, y censuras. A lo qual respondo, que supuesto, que los mendicantes tienen priuilegio especial, para que no los puedan descomulgar, ni poner otras censuras, no se las podran poner los Obispos, si no es quando especialmente se les concede, como se haze en el concilio en algunos casos particulares, y assi no los podran compeler con censuras en el caso de las processiones, y otros, donde no tienen especial comission para esso.* Ita ille, qui multos alios Doctores citat.

Ad declarationem Cardinalium dicendum est, quòd de illa non constat authenticè. Imò nouissimè Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul. resol. 118. num. 1.* ex Quaranta & Portel *in addit. ad dub. Regul ver. Processiones, num. 1.* ex Barbosa notant Sacram Cardinalium Congregationem pluries determinasse, non posse Regulares compelli ab Episcopo per censuras ad processiones, & ideò à nostra sententia non est recedendum.

RESOL. LXXVII. *An Regulares possint facere processiones extra Conuentum sine licentia Episcopi?*

AD istam quæstionem sic respondet Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 35. diffic. 5. num. 9. En lo que toca à Processiones, dize Rodriquez in addit. ad sum. to. 4. cap. 105. num. 5. que los Religiosos no las pueden hazer de derecho comun fuera de sus conuentos, porque no tienen territorio. Mas el Padre Portel in dub. Regul. ver Processiones, num. 8. dize que siempre ha visto praticar, que los Religiosos sin licencia del Obispo hagan processiones fuera de sus conuentos.* Ita ille. Vnde Tamburinus *de iure Abbat. tom. 1. disp. 15. q. 7. num. 39.* Hieron. Rodriquez *in compend. qq. Regular. resolut. 118 num. 10.* existimat in hoc standum esse consuetudini locorum, & Iacobus de Graffis *consil. 20. de Regul.* opinatur Regularibus licere per triginta passus extra ambitum Conuentus processiones facere.

Non reticebo tamen, Barbosam *de potest. Episc. part. 2. allegat. 78. num. 7.* & alios penes ipsum, docere, non posse Regulares dictas processiones facere extra Conuentum sine licentia Episcopi; & ita determinasse Sacram Cardinalium Congregationem sub die 2. Iulij 1620. quod etiam testatur Peirinus *in priuileg. Minim. tom. 2. const. 7. Pij V. §. 10. n. 11. ad 8.* & hîc Panormi obseruatur.

Nota tamen quòd ex eadem declaratione Cardinalium obseruat Peirinus *vbi suprà*, processionem Rosarij posse fieri per totam ciuitatem, si ita habeat consuetudo à decem retro annis seruata, & in quatuor festiuitatibus B. Mariæ, nimirum Natiuitatis, Annuntiationis, Purificationis, & Assumptionis.

RESOL. LXXVIII. *An Prælati Regulares teneantur emittere professionem fidei?*

AFfirmatiuam sententiam præcipit Pius IV. in sua constitut. & docet Hieronymus Rodriq. *in compen. qq. Regul. resol. 67. num. 1.* Emanuel Rodriquez *in qq. Regul. tom. 2. q. 72. art. 1.* Riccius *part. 4. decis. 83. nu. 1.* Ricciullus *tract. de iure part. 5. lib. 1. c. 13. num. 5.* Barbosa *de potestate Episc. part. 2. allegat. 61. n. 7.* & alij penes ipsos.

At ferè in omnibus Religionibus vsus est in contrarium, & ideò Prælati ad hanc fidei professionẽ non tenentur. Vnde Tamburinus *de iure Abbat. to. 1. disp. 8. quæst. 3. n. 3.* sic ait: In illis Religionibus, in quibus constitutio Pij IV. non est vsu recepta, vel est contrario vsu abolita, Prælati Regulares non tenentur ad fidei professionem emittendam, & Hieronymus Sorbo *in annot. ad compen. priuileg. titul. Professio fidei*, dicit, Sacram Cardinalium Congrega-

gregationem reſpondiſſe prædictam conſtitutionem quoad Prælatos Regulares non eſſe in vſu, atque ita pariter conſuluiſſe alios doctiſſimos viros, & ita in praxi obſeruari, quidquid dicant alij, & reuerà hodie in Religionibus prædicta conſtitutio non obſeruatur. Ita Tamburinus, & de dicta praxi teſtatur etiam Portel *in dubiis Regul. verſ. profeſſio nu.*3. & illam approbat Sigiſmundus à Bononia *tract.de elect.part.*1.*cap.*7.*dub.*50.*num.*7. & Villalobos *in ſumma,tom.*2.*tract.*1.*diffic.*6. *num.* 3. vbi ſic ait: *Aduierto que aunque el Concilio Tridentino no obliga à los Prelados à hazer la profeſion de la fè,los obliga Pio IV.en vn moto proprio, aunque ſean de los Ordines militares Mas eſto en muchas Religiones no eſtà en vſo,y donde no lo eſtuuiere, no obligarà.* Ita ille, & ego cum Sanchez *in ſumm.tom.*1.*lib.*2.*cap.*5. *num.*3. quidquid aſſerat Barboſa *vbi ſuprà.*

Sed maius dubium eſt circa Regulares lectores Philoſophiæ,ac Sacræ Theologiæ,an,inquam, teneantur emittere fidei profeſſionem? Portel *vbi ſuprà in dub.Regul.verſ.Profeſsio fidei, num.*3. affirmatiuè reſpondet, cum Rodriquez aſſerit Prælatos Regulares aliter promouentes Lectores in ſuo Ordine incurrere pœnas poſitas in 2.Bulla Pij IV. ſed ſi in aliqua Religione dicta Bulla non fuit vſu recepta,vel per contrarium vſum fuerit abrogata, vt ſuprà de Prælatis dictum eſt, non condemnarem Lectores dictam profeſſionem fidei minimè facientes.

RESOL. LXXIX. *An ſit prohibitum Regularibus ſtudium iuris ciuilis?*

REſpondeo affirmatiuè ex *cap.* 2. *ne Clerici, vel Monachi,lib.*6.quando principaliter Monachi, vel Clerici ius ciuile audiunt, ſecus autem ſi ad cognitionem iuris Canonici illi ſtudio incumbunt, & ideò ferè omnes Regulares legum ſtudio incumbentes excuſari poſſunt, quia hoc facere poſſunt in ordine ad meliùs addiſcendum ius Canonicum, & ita tenent communiter DD. quos alibi citaui.

Tantùm hîc obiter addam contrà Sanchez *in ſumma,tom.*2.*lib.*6.*cap.*8.*n.*82. quòd ſufficit licentia Prælati facta Religioſo, ad exiſtendum in ſtudio, nec requiritur conſenſus Conuentus,ſed vt plurimum conſilium, quod quidem non tenetur ſequi Superior,& ita ex multis docet Hieronymus Rodriquez *in compen.qq.Regul.reſol.*97.*num.*11.

RESOLVTIO LXXX. *An Regulares poſſint celebrare vbique in altari portatili, etiam in domibus ſæcularium?*

NEgatiuè reſpondet Miranda *in manuali Prælatorum,tom.*1.*quæſt.* 40. *art.* 9. citans Suarez pro ſe idem ſentientem.

Sed Laurentius Portel *in dubiis Reg.ver.Altare,n.*1. contrariam ſententiam tenet, & ideò aſſerit poſſe Regulares non contradicente Epiſcopo celebrare in domibus ſæcularium in altari portatili, ſeruata debita decentia extra cameras, vbi dormiunt, & in plateis, & caſtris, & in grangiis, & citra vllum dubium poſſe hoc facere Fratres itinerantes dicendum eſt.Ita Portel, qui citat pro hac ſententia Ioan.de la Cruz,Ledeſmam & Rodriquez.

RESOL. LXXXI. *An aliæ Religiones gaudeant priuilegiis conceſsis Societati Ieſu cum limitatione,ne illis aliqua Religio communicet?*

NEgatiuè reſpondet Pater Suarez *lib.*8.*de legib. ca.*17.*prope finem.* Sed ego contrariam ſententiam teneo cum Rodriquez *in qq.Regul.tom.*1.*q.*55. *art.*17.& Ioan.de la Cruz *de ſtatu Relig.lib.*2.*t.*4.§.2. & ideò per priuilegia conceſſa dictæ Societati poſſunt alij Regulares ordinari abſque interſtitiis, & extra tempora abſque examine de cantu ab Epiſcopo,& ſimilia; & hoc propter amplam confirmationem,& extenſionem priuilegiorum conceſſorum à ſequentibus Pontificibus aliis Religionibus.

Nota verò, quòd omnes concedunt, quòd quando Pontifices conceſſerunt priuilegia Societati Ieſu tali modo, vt ſubditi illius non communicent illis, niſi concedantur illis à ſuo Generali; hæc limitatio non ligat alios Regulares, ſed inconſulto ſuo Generali gaudent illis priuilegiis.Vide Mirandam *in manuali Prælat. to.*2.*quæſt.*46.*art.*5. *ad finem.*Portel *in dub.Regul.ver. Priuilegij communicatio,num.*23.Suarez,Rodriquez *vbi ſuprà.*

RESOL. LXXXII. *An Prælati Regulares omittentes informationes, quas præcipit Sixtus V. in receptione Nouitiorum,peccent mortaliter?*

AD hanc quæſtionem reſpondet Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouitiorum, diſp.* 6. *dub.*1.*n.*6.vbi ſic ait:Quo verò ad conditiones,quarum inquiſitio præcipitur in conſtitutione Sixti V. vel etiam illa tradita à Regula noſtra, vt ſcilicet examinentur de fide Catholica, &c. Dico maiorem difficultatem eſſe,an prætermiſſio inquiſitionis eorum ſit peccaminoſa: nihilominus cenſeo recipientem nullo peccati nexu illaqueari, omittendo eam circa omnes, vel vnam, aut alteram ex his conditionibus, quotieſcumque, vel ex certa ſcientia,vel ex probabilibus indiciis,ſeu coniecturis pro certo habet, non eſſe neceſſariam reſpectu perſonæ,quæ in Religionem admitti poſtulat. Ita Vecchius.

RESOL. LXXXIII. *An Prælati recipientes Nouitios ſine dicta informatione,incurrant in pœnas Bullæ Sixti V ſi Nouitius careat illis defectibus?*

REſpondeo negatiuè,& ita ex Rodriq.*in qq.Reg. tom.*3.*q.*54.*art.*4.docet Laurentius de Portel *in dub.Regul. ver.Nouitij informationes,num.*6.vbi ſic ait: Conſolatorium valdè eſt quod doctè notauit Rodriquez ex verbis Bullæ Sixti V. videlicet quòd Prælati omittentes informationes non incurrunt pœnas Bullæ,niſi à parte rei Nouitius ſic receptus abſque informationibus fuerit aliàs criminoſus,& ligatus aliquo impedimento ex ibi notatis:ſi enim careat omni impedimento, non incurrit pœnas, quia textus ligat ſolùm recipientes criminoſos.Ita ille,& poſt illum nouiſſimè tenet etiam Bartholomæus de Vecchis *in praxi Nouitiorum, diſp.* 7.*dub.*5. *num.*3. & ita ego olim liberaui à magnis anguſtiis quemdam Superiorem Regularium,contra quem Fratres ſubditi inſurgebant propter receptionem cuiuſdam Nouitij, non præcedente informatione de vita, & moribus ſecundùm Bullam Sixti V.

RESOL.

RESOL. LXXXIV. *An egressio Nouitij è Monasterio, cum licentia tamen Superioris, interrumpat annum Nouitiatus, & quid si licentia sit illicitè data?*

VT, v.g. si ob malam valetudinem Nouitius in domos sæcularium se transferat, vel ad videndos parentes, vel recreationis causa, &c. Negatiuè respondendum est cum Graffio *part.1.lib.3. c.5 n.18.* Zanardo *in direct. Theol.p.2.c.16.* Gratiano *in discep.n.1.c.166.n.14.* & aliis communiter, quod etiam verum esse puto, licet illicitè, & sine rationabili causa concessa fuisset à Superiore Nouitio licentia manendi extra Monasterium. Nam in tali casu licet Superior illicitè præstans licentiam peccet, ex hoc tamen non sequitur quòd annus Nouitiatus interrumpatur, & ita docet contra Nauarrum Suarez *de Relig.tom.3 lib.5.c.14.n.13.*

Nota etiam contra Emanuelem Rodriquez, quem nouissimè sequitur Hieronymus Rodriquez *in compen.qq. Regul.res.101. n.44.* Nouitium extra Monasterium de licentia Superioris posse demorari, causâ, v.g. morbi curandi, non solùm per vnum, vel duos menses, sed etiam per maiorem partem anni, & ita docet contra Rodriquez Pater Sanchez *in sum.to.2. lib.5.c.4.n.28.* & citat Nauarrum *li.3. conf.42. in prima edit. tit. de Regul.* & Azorium *to.1. lib.12.c.2.q.8.* loquentes de Nouitio, qui decem menses, & semi mensem extra Religionem demoratus est, & residuum tantùm in illa permansit. Imò Azorius loquitur de Nouitio, qui toto probationis anno extra Conuentum apud sæcularem demoratus est, cum licentia tamè Superioris.

Nota etiam hîc obiter, quòd non interrumpitur annus Nouitiatus, si Nouitius retento habitu, perterritus seueritate, vel iracundia Superioris, seu Magistri, Monasterium abditè exeat causâ se celandi, dummodo animum habeat redeundi, & ita docet Galuanus *consil.12.n.8.* Et idem dicendum est, si Nouitius retento habitu exeat indebitè, & sine licentia clausuram, dummodo ad Monasterium redire intendat, & ita tenet Suarez *vbi suprà de Relig.tom.3.lib.5.c.14.* & alij.

RESOL. LXXXV. *An Prælati Regulares possint absoluere subditos suspensos propter Ordines susceptos ante legitimam ætatem, vel absque licentia, vel per saltum?*

NEgatiuè respondet Gabucinus, quem citat, & sequitur Sayrus *de censuris, lib.6.cap.12.num.13.* & 14. vbi asserit, priuilegiis Regularium circa hoc esse derogatum per Concil. Trident. *sess.23.cap.12. de reform.*

Sed prorsus contrariam sententiam tenendam esse puto, quam latè defendit Laurentius Portel *in dub. Regul. ver. Ordines sacri, n.4.* & nouissimè Hieronymus Rodriquez *in compen.qq. Regul.resol.106. n.26.* & ad argumentum Sayri respondet Portel, quòd Concilium ibi solùm reuocat priuilegia, ne ordinentur Regulares ante ætatem ibi assignatam, non verò reuocat priuilegia Regularium quę aliàs habent absoluendi à Sede Apostolica suos subditos. Imò Concilium clarè loquitur: ait enim (priuilegiis quoad hoc exclusis) quoad hoc, inquam, id est, quoad Ordines suscipiendos ante hanc ætatem, vnde non loquitur de priuilegiis Regularium ad absoluendos subditos.

Neque obstat, quòd Sixtus V. in sua constitutione contra malè promotos, reuocauit priuilegia Regularium ad absoluendum subditos sic malè promotos, quia postea reualidata sunt per alios Pontifices subsequentes, qui confirmarunt priuilegia Regularium ex certa scientia, quæ forma confirmationis reualidat inualida, & reuocata per suos antecessores, vt communiter docent Doctores, & præcipuè inter illos Sigismundus à Bononia *tract. de elect. part.2.cap.4.dub.76.n.6.* & Suarez *de legib. lib.8.c.19.*

RESOL. LXXXVI. *An Regulares non benè linguam Latinam callentes possint ab Episcopis ordinari?*

VIdetur respondendum negatiuè; nam Conc. Trid. *sess.23. de reform. c.11.* generaliter requirit in ordinandis scientiam saltem linguæ Latinæ.

Sed ego alibi cum Villalobos contrarium docui, & nunc iterùm doceo cum Tamburino *de iure Abbat. tom.2. disp.1. quæst.21.n.5.* Hieronymo Rodriquez *in compen.qq. Regul. resol.106.n.24.* & Peirino *in priuil. Minim. to.1. constit.26. Leonis X. §.13.n.25.* quia in Regularibus non requiritur tanta litterarum peritia, quanta in Clericis sæcularibus. Nam Religiosi, regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam sicut Clerici. Vnde patet responsio ad auctoritatem Concilij. Adde vt obseruat Peirinus, quòd Concilium id relinquit Episcoporum arbitrio, ait enim: Minores Ordines iis saltem, qui linguam Latinã intelligant per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo magis expedire videretur, conferantur: arbitrium enim illud Episcopi non solùm est super interstitiis, ita vt iis non seruatis, si Ecclesiæ vtilitas postulet, possit Ordines conferre; sed etiam super Grammatica, ita vt nescienti Grammaticam, si alioquin bonæ indolis sit & docilis, vel possit optimè inseruire ministerio, ad quod ordinatur, sine Grammatica possit Ordines quoscumque conferre. Neque enim ex verbis Concilij colligi potest ratio, quare arbitrio Episcopi relinquatur potiùs dispensatio super interstitiis, quàm super Grammatica, cùm verbũ, *conferantur*, sub quo stant illa duo, post *arbitrium*, collocetur. Ita Peirinus *vbi sup.* qui citat Menochiũ *lib.2. de arbitr. cas.425. n.58.* quæ omnia sunt valdè notãda à Dominis examinatoribus Episcoporum.

RESOL. LXXXVII. *An Generales, & Capitulum generale possit limitare, vel omnino tollere à Fratribus vsum priuilegiorum Apostolicorum?*

REspondeo affirmatiuè cum Tamburino *de iure Abbat. to.1. disp.16. quæst.9.n.2.* Peirino *in priuileg. Minim. tom.1. constit.2. Iulij II. §.3.n.9.* Portel *in dubiis Regul. ver. priuileg. n.78.* Miranda *in manual. Prælat. to.2.q.43. art.4.* Emanuele Rodriquez *in qq. Regul. tom.1.q.9. art.2.* & hæc opinio procedit etiam in Religionibus, non habentibus specialem auctoritatem Apostolicam ad hoc faciendum, quidquid aliqui contradicant, aduersus quos insurgit Hieronymus Rodriquez *in compen.qq. Regul. resol. 116.n.26.* & alij.

Aduertendum est tamen, quòd Capitulũ generale

rale non poteſt ſtatuere aliquid contra ius commune; vnde in gratiam lectorum ponam hîc per extenſum quoddam Conſiliũ à me in caſu, de quo interrogatus fui, magna diligentia, & ſtudio compoſitum, & facti ſpecies erat iſta.

Capitulum generale cuiuſdam Religionis determinauit quædam immobilia certæ domus alienanda eſſe tantùm à quinque Patribus eligendis per Capitulum dictæ domus, vt poſteà factũ fuit. Quæritur, an tale decretum fuerit validum, & an alienatio, ſi tali modo efficeretur, fuiſſet inualida?

Reſpondeo, ſupradictum decretum fuiſſe inualidum, & ſuppono primò, Capitulũ generale cuiuslibet Religionis nõ poſſe determinare aliquid contra ius commune, vt patet *in c. quod ſuper his, de maior. & obedien.* vbi Panormitanus, & alij Canoniſtæ. Idem etiam docet in terminis Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. q. 25. art. 5.* Tamburinus *de iure Abbat. to. 1. diſp. 5. q. 12. n. 6.* Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. regul. reſol. 116. nu. 26.* Peirinus *in priuil. Minim. tom. 1 conſtit. Pyrrhi, §. 4. nu. 10.* Portel *in dub. regul. v. ſtatutum, n. 9.* Salas *de leg. diſp. 8. ſect. 13. num. 56.* & Nauarrus *de Regular. lib. 3. conſ. 56. n. 4.* qui agit de quodam ſtatuto, facto in Capitulo generali Minimorum.

Suppono ſecundò, alienationem bonorum immobilium pertinere de iure communi ad totum Capitulum Monaſterij, vt patet ex *cap. ſine exceptione 12. q. 2.* & ex iuribus quæ affert Villagut *tract. de alien. rerum Eccleſ. lib. 1. p. 1. c. 1. n. 1.* quibus adde Io. de la Cruz *de ſtatu relig. lib. 1. c. 4. dub. 3. concluſ. 2.* Portel *in dub. regul. ver. alienatio, n. 1.* Filliucium *tom. 3. tr. 44. c. 5. nu. 13.* Bonacinam *de alien. bon. Eccleſ. diſp. 2. q. vn. punct. 4. n. 4.* Riccium *in praxi tom. 1. reſolut. 48.* Lancelotum *in inſtit. can. libr. 2. tit. 27.* & alios penes ipſos. Vnde Vrbanus VIII. alienationem bonorum immobilium de qua loquimur, voluit faciendam eſſe à Patribus, & Præpoſito dictæ domus, quam quidem Bullam, iuxta iuris formam interpretandam eſſe certum eſt, per ea, quæ adducit Decius *conſ. 403. n. 17.* Amatus *conſ. 64. n. 15.* & alij.

Hoc ſuppoſito ſic argumentor. De iure communi competit Capitulo dictæ domus alienatio bonorum immobilium, ſed Capitulum generale non poteſt determinare aliquid contra ius commune; ergo inualida fuit determinatio, de qua loquimur, quia eſt contra ius commune.

Sed inſtabis aduerſus ſupradicta, quòd dato dictam determinationem Capituli generalis fuiſſe inualidam, tamen vnuſquiſque poteſt cedere iuri ſuo, ex *l. ſi iudex. ff. de minor. cap. tuis, ver. niſi, de teſtibus. c. ad Apoſtolicam. de Regular. c. ex conſcientia de ſortileg.* vt notant Doctores, quos affert Auguſtinus Barboſa *in collect. to. 2. lib. 5. tit. 20. c. 9. n. 4.* & Petrus Barboſa *in l. alia, §. eleganter, n. 12. cum ſeq. ff. ſoluto matri.* vnde *in cap. quia propter, de elect.* habetur quòd poteſtas eligendi reſidens penes totum Capitulum, poteſt à Capitulãribus committi aliquibus viris. Sed hoc accidit in caſu noſtro, quia vocales dictæ domus ceſſerunt iuri ſuo, & elegerunt illos quinque Patres; ergo valida erit alienatio dictorũ bonorũ ab illis facta. Nec poſſunt dicti Patres, qui elegerũt alios quinque, modò aliquid repetere. Nã qui renuntiauit iuri ſuo, illud repetere non poteſt, & actiones ſuas remittentibus, non eſt dandus ad eas regreſſus, vt patet ex *l. quæritur. §. ſi venditor. de adilit. edict.* & ex multis probat Pariſius *de reſig. benef. lib. 1. q. 13. nu. 1. & 8.* Couarr. *lib. 1. var. c. 4. nu. 1.* Surdus *deciſ. 231. nu. 13.* Tiraq. *de retr. lig. §. 1. gloſſa 9. num. 119.* & Barboſa *in cap. quàm periculoſum. q. 1. num. 2.* Decius *conſ. 445. n. 56.* Becius *conſil. 38. n. 4.* & alij.

Verùm ego his non obſtãtibus, puto ſupradictã alienationem factam à dictis ſolis quinque Patribus eſſe inualidam. Vnde pro eneruandâ doctrina adducta, notandũ eſt, quòd ſacri Canones in alienatione bonorum Eccleſiæ requirunt pro forma conſenſum Capituli, vt notant DD. citati in 2. ſuppoſito, quibus addo Tãnerum *in 2. 2. D. Tho. diſp. 4. q. 7. dub. 7. n. 18.* Leſſium *lib. 2. c. 24. dub. 11.* cum aliis, & hoc pro bono, & vtilitate dictarum Eccleſiarũ, quia, vt ait Villagut *tra. de rebus Eccl. malè alien. lib. 1. p. 1. c. 1. n. 1.* illud quod commune eſt negligi ſemper ſolet, & variis paſſionibus moti homines, potiùs quærunt quæ ſua ſunt, quàm quæ cõmunia, & Eccleſiarum. Meritò igitur viſum fuit tot Summis Pontificibus, negotium alienationis bonorum Eccleſiaſticorum committere pluribus, vt illud accuratiùs expediatur. Ita Villagut, & alij communiter.

His ſuppoſitis ad argumentum adductũ reſpõdeo, poſſe quem cedere iuri, & priuilegio ſuo, quãdo illud ius reſpicit tantùm priuatum eius cõmodum, non autem quando reſpicit bonum publicũ, & aliorum, vt patet ex *cap. ſi diligenti, de foro cõpetenti, & in l. ius publicũ, ff. de pactis.* & aliis iuribus adductis per Tambur. *de iure Abbat. tom. 1. diſp. 16. q. 15. n. 3.* Peirinum *in Rituali Minim. par. 2. not. 10.* Sylueſt. *ver. Priuil. q. 10.* Armillam *eod. ver. nu. 9.* Nouarium *in q. forenſ. p. 1. q. 66. nu. 2.* Sanch. *in ſum. tom. 1. lib. 4. cap. 39. n. 29.* Sigiſmundum à Bononia *tract. de electione, p. 1. c. 2. dub. 25. nu. 7.* Laudrium *in variis elucubrationibus, tit. 4. c. 14. n. 87.* Suarez *de legib. lib. 8. c. 6. nu. 2.* & alios communiter. Sed ius, quod habet totum Capitulũ Eccleſię, ſeu Monaſterij, vt alienatio bonorum efficiatur cum ipſius conſenſu, reſpicit bonum commune, & bonum Eccleſiarum, quia plures magis accuratè perpendunt negotia, quàm pauciores, vt patet ex iuribus, & ratione adducta à Villagut *vbi ſup.* Ergo nõ licet Patribus alicuius Capituli cedere iuri ſuo, & eligere aliquos tãtùm, vt poſſint bona Monaſterij alienare, quia hoc vergeret in damnum Eccleſiarum, cùm alienatio bonorum à pluribus magis maturè perpendenda, efficeretur à paucioribus contra mentem canonum, qui in alienatione bonorum Eccleſiarum, ad earum vtilitatem præſcribunt talẽ formam, nempe conſenſum plurimorum ſaltem maioris partis Capituli, quæ omnia non accidunt in caſu *ca. quia propter, de elect.* adducto in argumento contrario. Nam, vt optimè aduertit gloſſa *ibi in verbo viri*, & Mirãda *in manual. Præl. tom. 2. q. 23. art. 34. q. 1.* Negotium electionis meliùs poteſt expediri per pauciores, quàm per plures, quod contrariũ accidit in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum, vbi quantò ſunt plures, qui in illa interueniunt, tantò meliùs, & accuratiùs rem pertractãt, vt ſuprà ex ſacris Canonibus, & rationibus probatũ eſt. Nõ eſt igitur ſumendũ argumentum

mentum de electione ad alienationē, quia in electione electores cedunt iuri ſuo, non vergenti in damnum Eccleſiarum, imò in vtilitatem, ſecus autem, vt dictum eſt, accidit in caſu noſtro, in quo Patres Capituli ſi cederent iuri ſuo, frangerēt formam immutabilem præſcriptam in fauorem, & vtilitatem Eccleſiarū à ſacris Canonibus, & Sum. Pontificibus, & vſque adhuc in Eccleſia Dei ſemper obſeruatam; ergo, &c.

Et tandem his omnibus etiā addendū eſt, quòd licet dicti Patres ceſſerint iuri ſuo, & remittētibus ius ſuum non detur regreſſio, hoc tamen intelligitur, niſi ita remittēs eſſet aliquo modo excuſabilis, vt docet Ioan. Andreas *in cap. vt quis duas, de elect. in 6. ſub n. 3. ad finem, ſuper ver. tolerabilis*, quem nouiſſimè citat, & ſequitur Melchior Lotterius *de re beneficiaria, to. 1. lib. 2. q. 13. nu. 93.* Sed hoc accidit in caſu de quo loquimur, cùm certum ſit, vt ex iuramēto & teſtibus patebit, ſupradictos Patres ceſſiſſe iuri ſuo ex ignorantia, quia putabant ad hoc teneri vigore, & obligatione decreti facti in Capitulo generali, de cuius nullitate ſuprà iam dictum fuit; ergo neceſſariò dandus eſt illis regreſſus ad repetēdum ius ſuum ex errore excuſabili, vt dictum eſt, renuntiatum. Adde quòd licet ordinariè nō liceat contrauenire facto proprio, & allegare propriam turpitudinem, excipitur tamen niſi fiat ob cauſam neceſſariam ad animæ ſalutem, vel nomine Eccleſiæ, vt notat Paulus Layman *in Theol. morali. lib. 3. ſect. 5. tr. 4. c. 50. n. 4.* & ideò ex Abbate, & Nauarro, aſſerit quòd ſi rei Eccleſiaſticæ alienatio cōtra iuris terminos facta ſit, non tantùm Capitulum, ſiue Eccleſia, ſed ipſemet Eccleſiæ Prælatus rē à ſe malè alienatam repetere poteſt, allegans propriam turpitudiuem. Et ideò Naldus *in ſumm. ver. alienare, n. 7.* ſic aſſerit, alienans rem Eccleſiaſticam ſine debita ſolemnitate, recipit rem ipſam venditam vnà cum fructibus, in hoc enim caſu cōtra iuris regulas auditur allegans turpitudinē ſuam. Ita ille, qui citat Rotam Romanam *p. 1. deciſ. 24.* ſed hoc accidit in caſu noſtro; ergo, &c.

Vnde ex ſupradictis laicus emptor dictorum bonorum Eccleſiaſticorum nō voluit illa emere à ſolis illis quinque Patribus, ſed à toto Capitulo illius domus, vt poſteà factū fuit, nemine diſcrepāte.

RESOL. LXXXVIII. *An Regulares poſſint vti ſuis priuilegiis, etiam ſi contra illa habuerint contrarium vſum?*

AFfirmatiuè reſpondeo, & ita docet Portel *in addit. ad dub. Regul. ver. priuilegiū, n. 4.* vbi ſic ait: Quia modus frequentior amittendi priuilegia inter Regulares, eſt non vſus, ſeu cōtrarius vſus; libet pro Religioſorum quiete hîc tranſcribere verba, quibus Eugenius IV. conceſſit Congregationi S. Iuſtinæ Benedictinorum, vt poſſint vti ſuis priuilegiis. etiam ſi cōtra illa habuerint cōtrarium vſum; habetur conceſſio in Bullar. Rodriquez, *fol. 194. col. 1.* vbi Papa ſic concedit. Vt ſi quandoque contigerit per aliquem, aut plures actus contraria huiuſmodi, aut quæcumque alia priuilegia, indulta, gratias, immunitates præfatę Congregationi conceſſa, aut ipſorum aliquod à quocumque cuiuſcūque conditionis, gradus, ſeu ſtatus exiſtat ex negligentia, vel ignorantia præſentium, vel futurorū, quibus hæc contenduntur, aut alia quauis cauſa, propter quam aliter fuerit attentatum, vel pro tēpore obſeruatum ignoranter, vel ſcienter, nullum tamen præiudicium decretis, priuilegiis, Indultis, gratiis volumus generari, ſed in ſuo vigore, ac robore permanere. Sic ibi Sū. Pont. & Portel *vbi ſup.* quod eſt valdè notādū pro Regulariū cōſolatione.

Nota etiam quòd Io. de la Cruz *de ſtatu Relig. li. 2. c. 3. dub. 2. concluſ. 2.* refert quamdā Bullam, per quā conceſſum eſt Benedictinis, ne cōtra illos, niſi per centū annos, præſcribātur priuilegia per non vsū.

RESOL. LXXXIX. *An ſit reuocatum priuilegium Iulij II. conceſſum Minoribus, vt nouitiatus interruptus poſſit continuari?*

EManuel Rodriquez *in qq. Regul. tom. 3. quæſt. 15. art. 8.* referens multos viros doctos, tenet hoc priuilegium per Concilium Trident. *ſeſſ. 25. de regul. c. 25.* non eſſe reuocatum, in quo tantùm definitur, quòd annus debeat eſſe integer, non autem quòd debeat eſſe continuus; ex quo infert poſſe hodie omnes Religioſos priuilegiis Mendicantiū fruentes, vti hoc priuilegio.

Verùm Villalobos *in ſum. to 2. tr. 35. diffic. 35. n. 9.* ſentit dictum priuilegium ſublatum eſſe à Tridentino, ita declarante Sacra Cardinaliū Congregatione, & in facti contingentia ita Romæ fuiſſe deciſum teſtatur ex Nauarro, ac ideò iudicat nullo pacto debere Prælatos aliter ad profeſſionem admittere, niſi poſt annum probationis continuum expletum. Et ita hanc ſententiam tenet etiā Fauſtus *in theſ. Relig. lib. 5. q. 166.* & Sanchez *in ſum. tom. 2. lib. 5. c. 4. à n. 30.*

RESOL. XC. *An Prælatus poſſit dare licentiam ſubdito manendi extra clauſtra ad ſubueniendum parentibus, non ſolùm in extrema neceſſitate conſtitutis, ſed etiam in graui?*

AD hoc quæſitum affirmatiuè reſpondet Laurentius Portel *in dub. Regul. ver. parentum fratres, n. 2.* vbi ſic ait: Etiamſi neceſſitas non ſit extrema, ſed ſolùm grauis, poteſt Prælatus dare licentiā, vt Religioſus cum habitu maneat extra clauſtra ad ſubueniendum patri, vel matri. Ita ille, qui citat Nauarrum *lib. 3. conſ. tit. de Regul. conſ. 54.*

Sed ſi Prælatus neget licentiam ſubdito, vt extra clauſtra ſubueniat parentibus grauiter tantùm indigentibus, putat Portel non poſſe ſubditum de bonis ſibi in vſum conceſſis parentibus ſubuenire; debet ergo ad illa donanda procurare licentiam, & Prælatus rectè faciet illam concedens, intra terminos ſuæ regulæ.

RESOL. XCI. *An votum ſubditi de tranſeundo ad ſtrictiorem Religionem poſſit Prælatus Regularis diſpēſare?*

REſpondet affirmatiuè Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul. reſolut. 123. n. 80.* vbi ſic ait: Prælatus votum ſubditi de tranſeundo ad ſtrictiorem Religionem poteſt diſpenſare, non verò irritare, quia id non eſt ſimpliciter votum Religionis, ſed tranſitus vnius ad alteram Religionem, qui quidem tranſitus ad arctiorē Religionē, non cadit ſub poteſtate Prælati ad irritandum votum

de

de illo emissum. Sic Rodriquez, & sic ego, in facti contingentia consului, & ita etiam hanc sententiam docet Villalobos *in sum. tom. 2. tract. 35. diffic. 13. n. 19.* Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 4. cap. 6. nu. 15.* Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 33. n. 2.* & alij.

RESOL. XCII. *An solus metus reuerentialis annullet professionem?*

PRo vtraque parte adsunt rationes probabiles; mihi verò magis placet opinio affirmatiua, quã inter Neotericos tuetur Basilius Pontius *de matri. lib. 4. c. 11. n. 15. & 16.* Et ideò Farinacius apud Hieronymum Rodriquez *in compend. qq. Regul. resol. 101. nu. 78.* refert quamdam declarationem Cardinalium, qua per latam sententiam, Romæ declaratum est fuisse nullam professionem cuiusdam feminæ factam ob solum metum reuerentialem, quod etiam testatur Portel *in dub. Regul. ver. Professio, nu. 12.* & Pontius *vbi suprà*, notat hoc etiam esse decisum in Rota coram Domino Oradino; licet contrariam sententiam teneat Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 6. n. 18.* Riccius *in praxi, tom. 1. resol. 599. nu. 4.* & alij penes ipsos.

RESOL. XCIII. *An possit puniri Regularis, qui expositus à suo Superiore ad excipiendas tantùm confessiones virorum, excepit tamen confessiones feminarum vigore Iubilæi?*

AFfirmatiuè videtur respondendum per ea, quæ adducit Hieronymus Rodriq. *in compen. qq. Regul. resolut. 32. num. 10.* vbi sic ait: Religiosi per suos Superiores legitimè præsentati, & ab Episcopis approbati, licet sint apti, nullo tamen pacto exercere possunt hanc iurisdictionem contra Superiorum prohibitionem, etiamsi eligantur virtute Iubilæi, aut Cruciatæ, & contrà facientes possunt ab eis puniri, quia numquã Papa intendit eximere Religiosos ab obedientia suorum Superiorum, nisi id exprimatur. Ita Rodriquez, & magis in terminis Didacus Nugnus *in addit. ad 3. p. D. Thom. q. 8. art. 5. dub. 9. ad arg. 10.* vbi sic asserit: Qui simpliciter est expositus, vt audiat confessiones virorum, non tamen mulierum, si eligatur à mulieribus, virtute Bullæ Cruciatæ, valida erit confessio, ipse tamen Sacerdos peccabit contra obedientiam Superioris, si id faciat sine sufficienti necessitate.

Verùm, his non obstantibus, contraria sententia mihi magis placet; quia, vt docet Ledesma *in sum. tom. 1. de sacrament. Pœnit. cap. 13. dub. 8.* & Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 8. disp. 36. num. 16.* probabilis est illa sententia, quæ dicit, Sacerdotem expositum tantùm ad confessiones virorum, posse virtute Bullæ Cruciatæ, & Iubilæi excipere confessiones feminarum, & ita tenet Petrus Fay *in addit. ad 3. p. D. Thom. q. 8. art. 5. disp. 3. concl. 5. ad argum. 4.* Henriquez *lib. 3. c. 6. num. 8.* Fagundez *vbi infrà*, & alij, quidquid asserant aliqui; sed qui operatur secundùm opinionem probabilem, non potest puniri: ergo Regularis, excipiendo in tali casu confessiones feminarum, non erit puniendus.

Minorem propositionem huius argumenti, in qua consistit vis nostræ sententiæ, apertè docet Ioannes Sancius *in select. disp. 45. nu. 72.* & magis apposità *disp. 44. nu. 27.* Et ratio est clara, quia pœna supponit culpam: sed qui operatur secundùm opinionem probabilem, non operatur culpabiliter: ergo non est dignus aliqua pœna.

Nec valet dicere, quòd dicta opinio est probabilis in ordine ad validitatem confessionis, non autem excusat Sacerdotem, ita confitentem, à pœna. Nam respondeo, quòd si hoc esset verum, sequerentur duo absurda. Primum, quòd quis puniretur sequendo opinionem probabilem, & per consequens sine culpa; secundùm quod, propter timorem pœnæ, nullus Sacerdos vti vellet supradicta opinione, & sic indirectè tolleretur, & arctaretur priuilegium Summi Pontificis absolutè, & sine vlla limitatione in fauorem animarum, & pro bono publico concessum.

Restat modò respondere ad argumentum cõtrariæ sententiæ. Dico igitur cũ Fagundez *de præc. Eccles. p. 2. lib. 7. c. 2. n. 45.* quòd prohibitio Episcopi, seu Generalis, interpretanda est rationabiliter; videlicet vt locum habeat, quãtum ad iurisdictionem ab eodem Episcopo, seu Generali cõmissam, & delegatam, nõ verò quantum ad delegatam à Summo Põtifice per Bullam, seu Iubilæum. Vnde sequitur, Regularem expositum tantùm ad confessiones virorum, si excipiat confessiones feminarum, in nostro casu non peccare contra obedientiam Superioris, & sic cessat fundamentum contrarium.

RESOL. XCIV. *An Regulares possint virtute Bullæ Cruciatæ eligere Confessarium extra Religionem?*

CIrca resolutionem huius quæstionis remitto me ad ea, quæ dixi *in tr. de Bull. Cruciat. resol. 14.* tantùm hîc addam duos Auctores, præter ibi citatos, qui absolutè negatiuam sententiam docent, & hi sunt Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul. resol. 3. nu. 24.* & Ascanius Tamburinus *de iure Abbat. tom. 2. disp. 6. q. 7. nu. 2.* qui tamen malè asserit *in q. 6. nu. 11.* Nouitios virtute Cruciatæ non posse eligere Confessarium extra Religionem; nam hoc interdictum est solis professis.

Nota etiam hîc, quòd Greg. XIII. anno Domini 1575. die 3. Maij, concessit, ac decreuit, ne personæ Societat. IESV, absque expressa Superiorum eorumdem licẽtia, vti possint facultatibus in Iubilęis, aut Bullis Cruciatæ confessionalibus, aut aliis quibuscumque Apostolicis indultis, quomodocũque hactenus concessis, & in posterum concedẽdis: & declarauit præterea posse Superiorem, dum huiusmodi licentiam concedit, limitare eam ad vsum vnius, aut alterius facultatis, & prohibere vsum reliquorum, etiam in eadem Bulla, aut indulto, contentorum; & hæc omnia habentur *in compen. eiusdẽ Societ. tit. gratiarum vsu, §. 2.* quo quidem priuilegio docet Tamburinus *de iure Abbat. to. 1. disp. 16. q. 9. n. 1.* vti posse omnes Religiones per communicationem. vide etiam Bullam nouissimam Vrbani VIII.

RESOL. XCV. *An Abbates possint Clericis sæcularibus sibi subditis litteras dimissorias concedere?*

NEgatiuè respondent Tamburinus *de iure Abbat. tom. 2. disp. 2. q. 26. n. 1.* Miranda *in manuali Præl. tom. 1. q. 39. art. 5.* & Azorius *tom. 2. lib. 3. c. 49. q. 3.* ex auctoritate Concilij Trident. *sess. 23. c. 10. de reform.*

His tamen non obſtantibus, contrariam ſententiam tenet doctus Villalobos *in ſum. tom. 1. tract. 11. diffic. 9. nu. 4.* vbi ſic ait: *Aduiertaſe que los Prelados que tienen iuriſdicion caſi Epiſcopal, como es el de Merida, y otros ſemejantes, pueden dar à ſus ſubditos, aunque ſean ſeglares, dimiſorias para ordenarſe. La razon es, porque como à eſtos, ningun Obiſpo las puede dar, porque no ſon ſus ſubditos, es fuerza dezir ſe las han de dar ſus Priores, como dan licencia para confeſſar ſe, y approuan los Confeſſores, y aſsi el Concilio Tridentino, no habla con eſtos, como ſe echa de ver de ſu tenor.* Ita ille, quem nouiſſimè ſequitur adducens alias rationes Hieronymus Rodriq. *in compen. qq. Regul. reſol. 1. num. 26.* vide etiam Ledeſmam *in ſum. tom. 1. de ſacram. Pœnit. c. 8. poſt. 2. concl.*

Nota etiam, quòd Tamburinus, & alij Doctores primę ſententiæ illam etiam limitant, niſi huiuſmodi Prælatus eſſet ordinarius priuatiuè ad Epiſcopum, ac haberet ius viſitandi, & Synodum congregandi, contra quem non intrare diſpoſitionem Concilij Tridentini defendit Gratianus *in diſcept. foren. tom. 2. cap. 112.* quem refert Campanili *in diuer. iur. can. rubr. 9. c. 8. n. 4.* & Barboſa *de offic. Epiſc. part. 2. allegat. 7. n. 8.*

RESOL. XCVI. *An Moniales teneantur extra Chorum recitare Horas canonicas?*

ALibi affirmatiuam ſententiam docui, & nunc iterum doceo cum Miranda *tract. de Monial. q. 9. art. 6.* & nouiſſimè hanc ſententiam tenet etiam Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul. reſol. 98. n. 5.* vbi ſic ait: Quidquid alij in oppoſitum ſentiant, communior, & melior opinio, quæ & tenenda eſt, habet omnes, & quaſcumque Moniales teneri priuatim ad recitationem Horarum canonicarum, ratione ſtatus Regularis, ſeu Eccleſiaſtici irreuocabilis, quem profitentur. Ita ille, qui videtur docere negatiuam ſententiam eſſe probabilẽ; nam affirmatiuam, quam ipſe tenet, vocat tantùm communiorem, & meliorem. Sed an ita reuerà ſit, remitto aliis iudicandum; & vide quæ de hac materia dixi *in tract. de Horis canonicis.*

RESOL. XCVII. *An Abbatiſſa licitè poſſit paciſci de certa ſumma pecuniæ, donec Monaſterio dos Monialis ſoluatur, etiamſi Monaſterium ſit opulentum?*

QVoad Monaſteria opulenta negatiuè reſpondet Emanuel Rodriq. *in qq. Regul. tom. 2. q. 48. art. 7.* ſcrupulosè quidem, vnde poſteà ſe retractauit *in addit. ad ſum. tom. 3. c. 144. n. 8.* & hanc ſententiam docet etiam Miranda *tract. de Monial. q. 8. art. 10. concl. 1.* quem nouiſſimè ſequitur Hieronymus Rodriq. *in compen. qq. Regul. reſol. 98. n. 20.* vbi ſic ait: Ratione damni emergentis licitè poteſt paciſci de certa quantitate pecuniæ, donec Monaſterio dos ſoluatur, abſque labe vſuræ, quemadmodum pro dote vxoris non eſſe computandos fructus poſſeſſionis pro illa pignori obligatæ in ſortem principalem, definitur *in cap. ſalubriter, de vſuris,* & cùm dos detur ad alimoniam Monialis, militat eadem ratio etiam in Monaſteriis opulentis.

RESOL. XCVIII. *An Religioſus, qui ex licentia Superioris liberè de aliquibus pecuniis poteſt diſpenſare, ſi illas inſumat in ludis illicitis, vel cum meretricibus, peccet contra votum paupertatis, & accipientes teneantur ad reſtitutionem?*

AFfirmatiua ſententia eſt communior & probabilior, ſed negatiua eſt etiam probabilis, quam tuentur Doctores, quos citat, & ſequitur Ioannes Salas *tr. de ludo, dub. 21. n. 4.* vbi ſic ait: Religioſos, quibus per Superiorem licet de re aliquâ liberè diſponere, etiamſi ludis illicitis, vel rebus turpibus eam expendãt, validè expendere, nec recipientes teneri ad reſtitutionem. Ita ille. Vbi multas pro hac firmanda ſententia rationes adducit; licet contra illam nouiſſimè inſurgat amiciſſimus Sanctarellus *tract. de Apoſt. c. 6. dub. 2. n. 12.*

Sed ſi aliquis vellet ſtare in prima opinione, quæritur an dictam pecuniam poſſit quis reſtituere eidem Religioſo, vel teneatur reſtituere Monaſterio; & ad hoc dubium ita reſpondet Villalobos *in ſum. tom. 2. tract. 28. diff. 5. n. 11. Lo que vno gana al hijo que eſtà en poder de ſu padre, ò al Religioſo, ò à otro, que no podia tugar, baſta que lo reſtituya à ellos, aunque no ſean verdaderos ſeñores dello. La razon es, porque no eſtà obligado de iuſticia à poner la coſa ganada en mejor eſtado del que tenia; aunque alguna vez ſeria pecado contra caridad, y es quando haziendo eſta reſtitucion à ellos, toman occaſion para iugar otra vez.* Hæc ille, qui citat Rodriquez, & Rebellium.

RESOL. XCIX. *An Monialis vidua poſſit eligi in Abbatiſſam?*

AFfirmatiuam ſententiam mordicus defendit Laurentius Portel *in dub. Regular. ver. Abbatiſſa, n. 10.* & Hieron. Rodriquez *in compen. qq. Regul. reſol. 2. num. 26.* Ratio eſt, quia lex etiam Papalis tolli poteſt per contrarium vſum, & ad hoc aliqui dicunt ſufficere decennium, aliqui dicunt ſufficere aliquando, attentis circumſtantiis, tempus breuius quàm decennium; qui verò tempus amplius extendunt, dicunt per 40. annos ſufficientiſſimè legẽ tolli per contrarium vſum; ſed dato, & non conceſſo, quòd aliqua lex canonica prohibuit viduam fieri Abbatiſſam, iam eſt abrogata per contrarium vſum; ergo, &c. Minorem propoſitionem huius argumenti fusè probat Portel *vbi ſup.* ideò Suarez *tom. 4. de Religione, lib. 2. c. 6. nu. 16.* aſſerit probabilem eſſe hanc opinionem, maximè ſi conſuetudo id approbet; cui ſtandum eſſe ait. Vide etiam Sanchez *in ſum. tom. 2. lib. 5. c. 5. n. 22.* vbi probat ad Abbatiſſæ munus non deſiderari virginitatem.

Non deſinam tamen hìc adnotare, quòd Mirãda negatiuam ſententiam docet *in manuali Prælat. tom. 1. q. 7. art. 6.* cui ego addo Homobonum *de ſtat. Relig. p. 5. cap. 24.* Iulium Lauorium *in variis elucubrationibus tit. 4. c. 23. nu. 10.* & Lucam Caſtellinum *tra. de elect. c. 17. n. 5. 14.* & *17.* vbi teſtatur ſic declaraſſe ſacram Cardinalium Congregationem die 15. Iulij 1616. ſub his verbis: Si vidua monaſticum habitum aſſumat, ad Abbatiſſæ, aut Prioriſſæ munus obeundum, abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione eligi non poteſt. Vide etiam Barboſam *de poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 100. nu. 14.* qui contra Sanchez tenet, quaſcumque, quæ virgines non ſunt, excludi ab Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ officio.

Notandum eſt tamen hìc obiter, quòd ex Decre-

to

to Pauli V. publicato à ſacra Congregatione Epiſcoporũ,& Regularium ſub die 22. Decemb.1617. ac intimato Procuratoribus generalibus Ordinũ, non poſſunt Moniales quacumq; occaſione tranſferri de Monaſterio ad Monaſterium ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, toties, quoties obtinenda,nequeratione Prioratus,vel alterius officij, quibuſcumque in contrarium non obſtantibus,vt notat Caſtellinus *vbi ſup.de elect.c.17.n.5.*

RESOL. C. *An Decretum Concilij Tridentini* ſeſſ. 25. c. 16. de Regular. *prohibens recipi aliquid vltra victum, & veſtitum Nouitiæ, comprehendat mutuum, aut commodatum?*

NEgatiuam ſententiam docet Rodriq.*in qq. Regul to.2.q.48. art.5.* & Miranda *in manuali Prælat.tom.2.q.8.art.9.*vbi ſic ait:In caſu,quo Monaſterium egeat,ſufficienti præſtita cautione,non videtur omnino illicitum Nouitię alicuius dotem mutuatam recipere,aut parentes, & curatores ipſius eámdem Monaſterio accommodare. Nam mens, & intentio Concilij fuit, vt non propter præfatam dotis traditionem, mutuationem, ſeu accommodationem, aliqua Nouitia inuita & coacta profiteri adſtringatur; ſed hæc omnino iam ceſſant in caſu propoſito præſtita,& exhibita cautione, ergo id facere non erit contra mentem, & intentionẽ Concilij.Ita Miranda, qui reſpondet etiam ad illa verba Concilij,*quocumque prætextu*,&c.

Sed his non obſtantibus,contrariam opinionem mordicus tenet Suarez *de Relig.tom 3.tr.7.lib 5.c.9. n.16.*Rodriq.ſe retractans *in ſum.to.3.c.144.n.6.*& Villalobos *in ſum.tom.2.tr.35.diffic.19.nu.4.* qui *nu.5.* plus addit, nempe *que mirado el Decreto del Concilio no pueden lleuar las Monjas propinas, cera, y otras coſas, que ſuelen lleuar el dia del habito, de los bienes de la nouicia,ni ſe les pueden dar por las palabras que dize*: Quocumque prætextu aliquid ex bonis eiuſdem minimè tribuatur, *que ſon palabras que incluyen todo eſto. Mas ya el dia de oy tienen coſtumbre legitimamente preſcrita en muchos Monaſterios de lleuar propinas de entrada,y cera, y donde la huuiere podranlo hazer, porque la coſtumbre tiene fuerza de ley. Mas con todo eſſo verdaderamente es contra el Concilio, y era muy juſto,que los Superiores lo remediaran, y que las Religioſas no recebiran coſa alguna en la entrada.*Hæc Villalobos.

Notandum eſt etiam hîc obiter,cũ Iſidoro Moſcouio *de maieſtate militantis Eccleſiæ, lib.1.p.4. c.4.*ſacram Cardinalium Congregationem declaraſſe, quòd ſi puella Monaſteriũ ingreſſa animo monachandi,ſed paupertate oppreſſa dotem promiſſam ſoluere nõ poterit, non eſſe compellendã,eò quia dotem in conditionem neceſſariam ponere non debemus propter ſimoniam. Sed quia de hac declaratione non conſtat authenticè,hęc opinio mihi non placet;nam non cõmittitur ſimonia in cõuẽtionibus, & pactionibus ſuper dotibus recipiẽdarum in Monaſteriis inter Moniales, dummodo ſit pro congruenti,ſeu ſufficienti ſuſtentatione earum,non obſtantibus *c. quoniam.de ſimonia*, & *Extrauag.1 eodem tit.*quæ omnia probat,& docet Hieronymus Rodriq.*in compen.qq.Regul.reſol.54.n.1.* & 2.Suarez *de Relig to.1.lib.4.c.17.n.16.& ſeq.*Miranda *in manuali Prælat.tr.de Monialibus,q.8.art.6.& 7.*cum aliis;etiamſi Monaſteria ſint opulenta. Nam opulentia Monaſterij non facit,vt quod in.paupere nõ eſt ſimonia, in diuite Conuentu ſimonia ceſſeatur, niſi pecunia extra victum pro aliis cautis recipiatur,quia puella recipienda eſt vilis conditionis,aut infamia,vel deformitate notata, vel ad magnitudinem, & magnificentiam clariorem Monaſterij auctius, & ſuperabundans pretium dotis pro ingreſſu exigatur.

Hinc infertur, quòd Monaſterium exceſſiuam dotem pro ingreſſu Nouitiæ recipiens, exceſſum vltra ſufficientem ſuſtentationem, tenetur reſtituere, niſi talis exceſſus liberaliter,abſque alio expreſſo,aut tacito pacto illi concedatur. Vide Mirandam & Rodriq. *vbi ſuprà.*

RESOL. CI. *An Monialis illegitima poſſit eſſe abſque diſpenſatione Abbatiſſa?*

NEgatiuam ſententiam tenet Caſtellinus *de elect.c.17.n.5.*Barboſa *de poteſt Epiſc. p.3. allegat. 100.n.13.*Sanctarell.*in variar.reſol.q.40.n.7.* Suar *in 3.p.to.5.diſp.50.ſect.5.n.15.*Homobo.*de ſtat p.1.cap.24.* Naldus *in ſum.ver. Abbatiſſa,n.2* Sanch.*in ſum.tom.2. lib.5.c.5.n.19.*& alij penes ipſum ex auctoritate *cap. indemnitatibus,§. ſanè,ver.verum ſi quæ.de elect.in 6.*

Verùm non deſunt contrariam ſententiam docentes; & hi ſunt Portel *in dub. Regul.ver. Abbatiſſa, nu.6.*Miranda *tr.de Monialibus,q.6.art. 3.* & Hieron. Rodriq *in compen.qq Regul.reſolut.2.n.21.* Ratio eſt, quia *in c.1.de filius Presbyt.*ne vllum vel bum inuenitur de feminis, ſed tantùm de viris,& feminæ in odioſis non includuntur ſub nomine maſculorũ, ex regula *c.generali.de elect.in 6.* Et ad *c. indemnitatibus*, pro negatiua ſententia adductum, reſpondet Rodriq.*vbi ſup.* quibus omnibus adde id,quod notat Iulius Lauorius *in variis elucubr.tit.4.c.24.n.38.* nempe ſacram Cardinalium Congregationem declaraſſe, quòd ex illegitimo thoro natæ conſtit. Sixti V. contra Regulares illegitimos, non comprehenduntur, quominus ad officium,vel dignitatem Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ eligi poſſint.

Nota tamen, quòd etiam ſtando in prima ſententia,poſſunt Prælati dictarum Monialium in dicta illegitimitate diſpenſare, vt docet Portel *vbi ſup.*qui citat Emanuelem Rodriquez.

RESOL.CII. *An Generales Religionum poſſint diſpenſare cum ſubditis illegitimis ad dignitates, & officia Ordinis extra Capitulum generale?*

NEgatiuè reſpondet Hieronymus Rodriquez *in compen.qq.Regul.reſol.42. num.40.* & alij, ex quadam Bulla Gregor.XIV. in qua præcipitur, vt legitimatio,ſeu diſpenſatio Religioſorum, quoad dignitates & Prælatias,fiat à Generali,vel Prouinciali cum Capitulo generali, vel Prouinciali, ſed extra Capitulum non poſſit fieri.

Sed his non obſtantibus,ex alio priuilegio Gregor.XIV.conceſſo Clericis Regularibus miniſtrãtibus infirmis *in tom.2.Bullarij in Greg.XIV.conſt.17.* apparet poſſe Generales Ordinum, & de eius licentia Priores locales, atque Prouinciales cum illegitimis diſpenſare ad dignitates, & officia Ordinis abſq; Capitulo generali,vel Prouinciali. Et ita hãc ſentẽtiam tenet Sigiſmũd.à Bononia *tr.de elect.*

par.2.c.4.dub.76.n.6. Ascanius Tamburinus *de iure Abbat.tom.1.disp.5.q.14.n.* 10. Laurentius de Peirinis *in priuil.Minim.tom.1.const.2.Iulij* II.§.29. *n.*96. Imò Laurentius Portel *in dubiis Regul.ver.illegitimus,n.*10. putat hoc esse verũ, etiam in terminis prioris Bullæ Gregor. XIV. quam affert pro sua opinione Rodriquez.

Nota tamen hîc obiter, quòd legitimatus à Rege, vel Magistratu sæculari, si intret Religionem, non censetur legitimatus ad officia Ordinis, quia Rex non potest tollere impedimenta canonica. Ita Portel *n.*5. qui etiam *n.*6. cum Miranda *in man.Prælat.tom.2.q.2.art.*5. & Emanuele Rodriquez *in qq. Regul.tom.1.q.*13.*art.* 10. notat, quòd Sacerdos illegitimus dispensatus in sæculo, & habens ibi beneficium curatum, si Religionem intret, non est dispensatus ad officia, & dignitates Ordinis.

Resol. CIII. *An Regulares accedentes ad Monasteria Monialium absque Episcopi licentia, incidant in excommunicationem, quam Episcopus proposuit contra tales?*

NEgatiuè respondeo, quia ferè omnes Religiones habent priuilegium, vt non possint excõmunicari ab Episcopis, & ideò hanc sententiam docet Rodriquez *tom.*1. *q.* 45. *art.* 2. & alij cum P. Suarez *de Relig.tom.*4.*tr.*1.*lib.*1.*c.*10. *n.*27. vbi asserit sic declarasse sacr. Cardinalium Congregationẽ, sub die 9. Aprilis 1587. in hæc verba: Regulares accedentes ad Monasteria Monialium sine licentia Episcopi, incidunt in pœnam excõmunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit, nisi Regulares illi haberent ex priuilegio, quòd non possint excommunicari; & tunc deberent puniri à suis Superioribus alia pœna. Ita sacra Congregatio. Imò, seclusio scandalo, in tali casu Regulares non peccare mortaliter, docet nouissimè Merolla *in disp.Theol.tom.*1.*disp.*1.*c.*2.*diffic.*7.*n.*614.

Resol. CIV. *An Regulares accedentes ad Monasteria Monialium contra formam decreti Sacræ Congregationis editi Nonis Maij* 1590. *vltra pœnas appositas, peccent etiam mortaliter?*

REspondeo affirmatiuè, vt dixi *in tra. de legibus*, & ita declarauit ipsamet Congregatio die 1. Iulij anno 1606. Notat tamen ex Coriolano Laurentius de Peirinis *in priuileg.Minimor.tom.* 2. *const.* 6.*Pij V.*§.10.*n.*36. quòd non incurritur peccatum, neque pœna prædicta propter aliqua verba causa vrbanitatis dicta, quia paruitas materiæ excusat in quacumque materia à mortali, & in hoc boni viri iudicio standum erit. Nec etiam incurritur, si quis Religiosus declaret aliquem casum conscientiæ Moniali alicui, cùm talis locutio speciem habeat sermonis, & exhortationis. Neque etiam incurrit ille, qui per interpositam personam loquitur cum Moniali: cùm odia sint restringenda. Et hæc omnia docet Peirinus *vbi suprà.*

Resol. CV. *An iustè poterit concedi Moniali licentia exeundi clausro, causa medendi morbo ita periculoso, vt eius salus desperaretur, ea non egressa?*

REsolutio huius casus pendet ex illa quæstione, quam alibi proposuimus, nempe an casus exceptuati in Bulla Pij V. extendantur ad casus similes. Multi negant, vt notat Scortia *in Bull.Pontif.epitome* 94.*theorem.*228. & multi affirmant, cum quibus ego sentio, & ideò affero, quòd iustè concedi poterit Moniali infirmæ licentia, vt è Monasterio exeat causa medendi morbo periculoso, ita vt eius salus desperetur, ea nõ egressa; tum quia credendũ non est, Summos Pontifices cum tanto dispendio voluisse Moniales ad clausurã obligare, tum quia leges Ecclesiasticæ non obligant cum tanto periculo; tum quia quod pro charitate inuentum est, contra illam retorqueri non debet, & tandẽ quia defensio naturalis nemini tollenda est. Et ita hanc sententiam tenet Peirinus *in priuileg.Minimor. to.*2. *const.*6.*Pij V.*§.4.*num.*24. & Suarez *de Relig. tom.*4. *tract.*1.*lib.*1.*c.*9.*num.* 9. pro cuius firmitate inuenies pulchram allegationem Io. Mariæ Nouarij apud Riccium *in praxi,tom.*4.*ref.*193.*n.*3.

Resol.CVI. *Ad quas processiones possit Episcopus compellere Regulares?*

AD hoc dubium ita respondet sacra Cardinalium Congregatio apud Laurentiũ de Peirinis *in priuil.Minimor.tom.*2.*const.*7.*Pij V.*§.29. *nu.* 25. Ordinarius potest præcipere Regularibus, vt eant ad processiones publicas, vt puta in festo Corporis Christi, in Litaniis, & Iubilęis publicis, faciendis in plebibus, in quibus ipsi habent Monasteria, dummodo processiones sint eius generis, quòd in Bulla S.D.N.Pij V. Mendicantibus concessa, quæ incipit, *Etsi Mendicantium*, publicata 17. Kal.Iunij anno 1567. comprehendantur; & dummodo Regulares non sint ex illis Conuentibus, Collegia nuncupatis, quæ in eadem Bulla excipiuntur. Ita sacra Congregat. Notat tamen Peirinus *vbi sup.* ex Quaranta, & ex sacra etiam Congregat. quòd per publicas processiones intelliguntur etiam hæ, quæ pro bono publico de nouo indictæ sunt.

Resol. CVII. *An Bulla Pij V. quæ incipit,* Etsi Mendicantium Ordines, *sub* 17. *Kal.Iunij* 1567. *fuerit reuocata per aliam Bullam Gregor. XIII. quæ incipit* Intacta, *&c.*

HIc casus multum interest Regularibus, quia Pius V. concedit in dicta Bulla amplissima priuilegia, & ideò dictam constitutionem Gregoriis XIII. non fuisse promulgatam, nec in praxi receptam, testatur Peirinus *in priuil. Minim. tom.* 2. *const.*7 *Pij V.*§.1.*nu.*2. Henriq. *lib.*7. *de Indulg.c.*24. *n.*8. Thomas à Iesv *de procur.omn.gent.saluan.lib.*12. *c.*8. Hieronymus Llamas *in method.p.*1.*c.*7.§. 6. Nauarrus *in manual.c.*27.*in fine*, vbi testatur, quòd licet Gregor. XIII. voluerit dictam Bullam promulgari, tamen postea non publicauit. Attamen Barbosa *de potest.Episc.p.*3.*allegat.*76.*n* 29. & alij tradunt prædictam Bullam Pij V. fuisse reuocatam, & ad terminos iuris, & Concilij Tridentini redactam.

Resol. CVIII. *An Regulares in Missis festorum, quæ Episcopus præcepit seruari in sua diœcesi, debeant permutare ritum suarum Religionum?*

AD hanc quæstionem responsum fuit à sacra Cardinalium Cõgregatione, cuius verba apud

Lay-

Laurentium de Peirinis *in priuil. Minim. tom.1. conſtit.27. Leonis X.n.2.* hæc ſunt: Congregatio Concilij cenſuit decretum *cap.11.ver. Dies etiam feſt. ſeſſ. 23. de Regul.* ita eſſe intelligendum, vt Regularium ritus illis feſtis ſemper permaneat, quoad Miſſas celebrandas, & cetera diuina Officia tam publicè, quàm priuatim ab ipſis Regularibus in eorum Eccleſiis perſoluēda, nec circa hæc ab Epiſcopis quoquomodo quidquam in contrarium eiſdem Regularibus præcipi poſſe, quòd ſi de facto præceperint, Regulares neutiquam ipſis Epiſcopis obedire teneri. Verùm quoad conciones, & lectiones, quas iidem Regulares ad populum habuerint, debere ſe conformare Euangeliis, & Epiſtolis, quibus Clerus ſæcularis vtitur illis diebus feſtiuis. Ita ſacra Congregatio.

RESOL. CIX. *An Epiſcopi poſſint in Eccleſiis Regularium ipſis inuitis prædicare?*

ALiqui dubitant, quia actus videtur honoris. Sed Peirin. *in priuil. Minim. tom.1. conſt.26. Leonis X §.24. num.47.* tenet, quòd non, per doctrinam Cardinalis in Clem. *Archiepiſcopo, §. ſi tamen, n.2. &* 3. quia exemptis, & priuilegiatis non præiudicatur in ſuo priuilegio, niſi quatenus exprimitur.

Nota tamen, quòd in Eccleſiis Regul. poſſunt Epiſcopi diuina Officia priuatim, & publicè audire, & ea etiam in Pontificalibus ibidem celebrare, & ſolemniter populo ibidem benedicere, per illa verba, Sit nomen Domini benedictum, &c. & ibidem facere coram ſe celebrari, ſed ſine Pontificalibus: non poſſunt tamen propter hoc in dictis Regularium Eccleſiis ea, quæ iuriſdictionem dicunt, exercere, vt chriſmare, ordinare, confirmare, degradare, &c. poſſunt tamen in dictis Eccleſiis Baldachino vti, & contradicentes Fratres ad id poſſunt pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis cogi per decretum ſacræ Congregationis datum Romæ die 10. Iunij 1603. Et hæc omnia inuenies apud Peirinum *vbi ſuprà n.45.*

RESOL. CX. *An caſus reſeruatio Superioris Monaſterij comprehendat Nouitios?*

AFfirmatiuè reſpondet Layman *in Theol. mor. lib.4. tract.5. c.6. num.4.* Corduba *in qq.1. q.3.* & nouiſſimè Bartholom. de Vecchis *in praxi nouit. diſp. dub.26. n.2.*

Contrariam tamen ſententiam tenent communiter Doctores, vt Petrus Fay *in addit. ad 3. p. D. Tho. q 8. art.5. diſp.6.* Villalobos *in ſum. tom.1. tract.9. diffic.56. n.6.* Miranda *in manual. Prælat. to. 2. q.34. art. 16.* Portel *in dub. Regul. ver. Nouitij abſolutio, n.36.* Coriolan. *de caſ. reſer. part 1. ſect.3. art.18.* Rodriq. *tom.1. q.21. art.11.* Ledeſma *in ſum. tom. 1. de ſacram. Pœnit. c.13. dub.14.* Azorius *tom. 1. lib.12. c.2. quæſ.10.* Vega *in ſum. tom. 2. cap.50. caſ. 6.* Bellochius *in praxi Theol. mor. p.1. q.2. n.109.* Vgolinus *de poteſt. Epiſc. p.2. cap.35. n.7.* Naldus *in ſum. ver. Nouitius, n.7.* Emanuel Sà *ver. caſus, n.8.* Graſſius *in appen. ad deciſ. lib.1. cap.7. nu. 69.* Homobonus *de caſ. reſeru. p.1. c.32.* Io. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib 1. cap.6. dub.10.* & alij, quia Nouitij ad Religionis onera non tenentur.

His tamen non obſtantibus, non reticeam hîc adnotare id, quod aduertit Laurentius Peirinus *in priuil. Minim. tom.2. conſt.10. Vrbani VIII. §.61. num.9.* nempe poſſe Superiores Regulares reſeruare ſibi caſus, non ſolùm quoad Profeſſos, ſed etiam quoad Nouitios, & hoc per viuę vocis oraculum Pauli V. die 7. Auguſti 1609. pro Congregatione S. Mariæ Fulien. de quo teſtatus eſt Cardinalis Bandinus, vt apparet *in compen. priuileg. dictæ Congregationis, tit. caſuum reſeruatio. §.4.* & hoc eſt valdè notandum, quia nouum, & illud non inuenies apud Doctores, ſed Vrbanus VIII. nouiſſimè in Bulla edita tollit omnia viuæ vocis oracula.

RESOL. CXI. *An Regulares prædicantes in aliena Eccleſia ſine licentia Epiſcopi poſſint ab eo puniri?*

REſpondet negatiuè Tamburinus *de iure Abbat. tom.2. diſp.11. q.4. nu.3.* Campanili *in diuer. iur. can. rubr.12. c.13. nu.10.* Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul. ver. Prædicatores, nu.1.* & alij ex Declaratione ſacra Cardinalium ſub his verbis: Congregatio Concilij cenſuit Regulares, qui abſque licentia Epiſcopi prædicauerint in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, tametſi decreto eiuſdem Concilij *cap.2. ſeſſ.5.* contradixerint, non poſſe tamen puniri ab Epiſcopo, ſed tantùm à ſuis Superioribus.

At his non obſtantibus, Laurentius de Peirinis *in priuil. Minim tom.1. conſt.2. Sixti IV. §.11. num.21.* & Barboſa *de poteſt. Epiſc. p.3. alleg.76. n.24.* contrarium docent ex Bulla Gregor. XV. quæ incipit, *Inſcrutabile*, data Nonis Febr. 1622. vnde aduertant Regulares, quid faciant.

Notat etiam Rodriquez, & Barboſa *vbi ſup.* Parochum, ſeu Curatum poſſe dare licentiam viro docto, & noto, etiam Regulari, vt bis, vel ter concionetur in ſua Eccleſia ſine Epiſcopi approbatione. Imò, & Concionatores Regulares ſemel approbati in vno Epiſcopatu, itinerantes poſſunt prædicare vbi voluerint, non contradicente Parocho, & non obſtante proprio Epiſcopo loci, ex conceſſione Gregor. XIII. facta Societati IESV, qua per communicationem frui poſſunt alij communicantes in priuilegiis. Vide Villalobos *in ſum. tom.2. tract.35. diffic.5. num.2.* Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.1. c.6. dub.2. concl.3.* Portel *vbi ſup. n.16.* Barboſa *vbi inf. n.26. &* 27. Miranda *a.4. concl.1.* & alios.

Non deſinam tamen hîc adnotare, id quod habet Miranda *in manual. Prælat. tom.1. q.50. art.2.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. p.2. allegat.76. num.23.* & Rodriq. *vbi ſup. n.2.* nempe probabile eſſe, quòd Prædicatores Regulares, etiam iuxta Concil. Tridentin. non debent ab Epiſcopis examinari, quia in ſuperiori eiuſdem decreto tantùm requiritur ipſorum licētia ad prædicandum extra ſuas Eccleſias, & nullum fit verbum de examine, vt patebit legenti textum Concilij, ſed contrarium obſeruatur in praxi à DD. Epiſcopis.

RESOL. CXII. *An pro Epiſcopis in diſpenſatione interſtitiorum cum Regularibus ſufficiat ſola atteſtatio Superiorum, & an Regulares poſſint ordinari, non ſeruatis temporum interſtitiis?*

AFfirmatiuè reſpondeo, & ſic declarauit ſacra Cardinaliū Congregatio ſub his verbis. Nō

posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensationis iudicium suum formare debet ex attestatione Superiorum Regularium, & hanc declarationem Cardinalium inuenies apud Peirinum *in priuil. Minim.tom.1.const.2.Sixti IV.§.11.n* 35.

Non desinam tamen hîc adnotare, quòd Villalobos *in sum.to.1.tract.11.diffic.12.nu.*8. refert quoddam priuilegium concessum Societati IESV, cuius etiam meminit Emanuel Rodriquez *in qq. Regul. tom.*2. *q.* 13. *art.*5. nempe, vt possint Religiosi promoueri ad sacros Ordines, etiam Presbyteratus, absque vlla functione in ipsis Ordinibus, aut obseruatione interstitiorum. Quo priuilegio frui possunt aliæ Religiones communicantes, non obstante prohibitione communicationis huius gratiæ expressè facta à Gregor.XIII. in dicta constitut. vt probat Emanuel Rodriquez *art.6. circa finem*, quę sequitur nouissimè Hieronymus Rodriquez *in compen.qq.Regul.resol.*106.*nu.*20. & licet Villalobos *vbi suprà*; sentiat debere in hoc Religiosos se conformare consuetudini, propter constitutiones Pōtificum contra malè promotos, quod tutius, & cōsultius videtur, licitum tamē, & tutum erit, ait Hieronymus Rodriquez *vbi suprà*, vti dicto priuilegio, quod non est reuocatum, sed potiùs confirmatum, vt latè probat Emanuel Rodriq. *loc.citat.*

Adde quòd Laurentiùs Portel *in dub.Regul. ver. Ordines sacri, nu.* 4. testatur vidisse in Compendio Religionis Patrum Congregationis S. Ioannis Euangelistæ in Portugallia priuilegiū Clem. VIII. concessum dictis Patribus die 23. Nouembris anno 1596. vt possint ordinari extra tempora, & per quemcumque Episcopum tribus Dominicis, vel festis continuis, vel interpolatis, non seruatis interstitiis à Concilio Tridentino designatis, quæ, ait Portel *loco citat.* est amplissima, & magna concessio pro hac materia, & ideò illam mente teneant Regulares, & Domini Episcopi.

RESOL. CXIII. *An Regularis, qui fecit professionem suam esse irritam, & ordinatur, peccet mortaliter, & sit suspensus?*

HIc casus olim accidit, & de illo interrogatus fui, & tunc affirmatiuè respondi, & adduxi Laurentium Portel *in dub. Regul.ver. Ordine sacro.n.* 8. vbi sic ait: Qui fecit professionem irritam, & hoc sibi notum est, peccat mortaliter, si permittat se ordinari Ordine sacro; ordinatur enim tunc sine titulo patrimonij; quod est contra ius commune, & præterea manet suspensus. Ita ille, qui citat Emanuelem Rodriq. *in addit.ad summ.tom.*4 *cap.* 65. *n.*10. & Sayrum *de cens.lib.*4.*c.*13.*n.*14. quos nouissimè citat etiam, & sequitur Hieronymus Rodriq. *in compen.qq.Regul.resol.*106.*n.*25.

RESOL. CXIV. *An bona Religiosi transeuntis ad aliam Religionem pertineant ad primum, vel ad posterius Monasterium?*

PErtinere ad posterius Monasterium saltē quoad vsumfructum, docet Emanuel Rodriquez *in addit.ad sum.tom.*4.*c.*53.*nu.*2. & alij, sed Thomas Sanchez *in sum.tom.*2.*lib.*7.*cap.*32. *n.*8. & alij penes ipsum, asserunt vniuersa bona priori Monasterio acquisita ratione Religiosi remanere omnino apud illud, quādo Religiosus transit ad aliud Monasterium, vel ad Episcopatum, & hanc sententiā probat ex multis rationibus. Vide etiam Faustum *in thes.Relig.lib.*5.*q.*386.*n* 3.

Ego verò puto ad summum in tali casu prius Monasterium teneri ad tribuendum Religioso translato sufficientia alimenta in Monasterio posteriori. & ita docet Suarez *de Relig. tom.* 4. *tract.*8. *lib.*3.*cap.* 14. & Hieronymus Rodriquez *in compen. qq.Regul.resol.*123.*n.*82. maximè quando Monasterium est inops, vt vult Menoch. *vol.*2.*cons.*293. *n.*22.

Nota tamen, quòd rectè notat Villalobos *in sum. tom.*1.*tract* 35.*diffic.*14. *n.*3. ius succedendi Religioso competens, cùm sit personale, transire cum eo ad Monasterium, ad quod transfertur, si est capax succedendi, vnde infert *n.*4. legatum relictum sub conditione, quę impleta est tempore secundę professionis, ad secundum Monasterium pertinere.

RESOL. CXV. *Aliqui casus, in quibus Religiosi dimittentes habitum suæ Religionis, non incidunt in censuras cap.* vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi, in 6.

NOn est Apostata, nec incurrit in dictam excommunicationem Religiosus, qui habitum nō defert in cubiculo suo, vel in loco alio secreto; vt meliùs studeat, quiescat, dormiat, &c. nec etiam, qui ex leuitate quadam habitum dimittit, vt meliùs currat, saltet, ludat, &c. Imò ego puto, neque Religiosum incurrere in dictam excōmunicationem si habitum dimittat, vt eat ad lupanar ad fornicandum, vel vt secretò furetur, statim habitum iterùm sumpturus, etsi habitum alium ad sic se occultandum eo breui spatio assumat. Et hæc omnia docent, & probant Doctores, quos citat, & sequitur Sanch *in sum.to.*2.*lib.*6.*c.*8.*n.*57. quibus ego addo Antonium Sanctarellum *tract.* 2. *de Apostas.c.*1. *n.*5.6. & 7. quidquid asserat Portel *in dub.Regul.ver. Habitus, n.*4. Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul.resol.*71.*nu.*6. Suarez *in* 3.*p.tom.*5.*disp.*23.*sect.*4. *nu.*51. Bannez *in* 2.2.*q.*12.*art.*2.*dub.*2. *conclu.*2. & alij asserentes Religiosum ob turpē causam deponentem habitum in excommunicationem incurrere.

Non desinam tamen hîc adnotare pulchrum casum, qui sæpiùs potest occurrere, & ponit Laurentius Portel *in addit.ad dub. Reg ver.Habitus, nu.*3. vbi sic ait: Religiosus iniustè grauatus notabiliter à Prælato, & maius adhuc timens grauamen, nec habens aliud remedium, fugit ad Prælatum superiorem longè dilatantē, ita vt in ista fuga nullo modo peccet, nec venialiter, vt suppono (quod fieri posse multi dicunt) in hac tamen fuga, & longo itinere, certò moraliter scit, se fore detegendum, & cōprehendendum ab inferiori iniustè grauante, si portet habitum Religionis propter custodes in viis adhibitos. In quo casu puto posse prædictum cum supradictis circumstantiis habitum dimittere, donec tutò accedat ad Prælatum, ad quem appellat; quia portare habitum Ordinis est præceptū humanum, at præceptum humanum non obligat cum tāto periculo famæ, carceris, & iniusti grauaminis

minis ſperati certò moraliter, ergo, &c. Ita Portel *vbi ſuprà*, & ego.

RESOL. CXVI. *An Religioſus electus ab Ordine, ſi emendatus petat ingredi, teneantur illum Superiores iterum in Religionem recipere?*

AFfirmatiuè reſpondet Molina *de iuſt. tom.* 1. *diſp.* 146. *ver. quid ad votum.* Corduba *in regula D. Franciſci c.* 2. *q.* 71. *punct.* 2. Leſſius *lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 15. *n.* 112. & alij.

Mihi verò magis placet ſententia negatiua, quam ex D Bonauentura tuetur Antonius Sanctarellus *tr. de Apoſtaſ. c.* 5. *dub.* 2. *n.* 18. cui ego addo Sanchez *in ſum. to.* 2 *lib.* 6 *c.* 9. *n.* 32. qui citat Azoriũ, & Rodriq. Ratio eſt, quia ex iuſta ſententia Religioſus electus condemnatus eſt, vt extra Religionem viuat; ergo Religio non poteſt cogi ad eum recipiendũ. Nec valet dicere cum Leſſio *vbi ſuprà*, quòd ſi Religio habet ius reuocandi Religioſum electũ; ergo etiam iſte debet habere ius compellendi Religionem ad eum emendatum recipiendum; nam reſpondeo quòd eſt diſpar ratio. Nam cùm Religio ſit innocens, mirum nõ eſt ſi potiori iure gaudeat, quàm Religioſus, qui ſuis delictis Religionẽ læſit.

Notandum eſt etiam hîc contra Federicum de Senis *conſ.* 38. & alios quos citat, & optimè reprobat Sanchez *loco citat. nu.* 34. Religioſum electum, quando admiſſio in ſuam priſtinam Religionem poſt debitam correctionem deſperatur, non teneri ad aliam Religionem trãſire. Adde etiam, quòd aliqui, vt ſuprà viſum eſt, probabiliter aſſerunt, Religioſum electum non teneri redire ad ipſammet Religionem, de qua electus fuit.

Item contra Hieronymum Rodriquez *in compend. qq. Regul. reſol.* 57. *nũ.* 6. & Emanuelem Rodriq. *in qq. Regul. tom.* 1. *q.* 30. *art.* 19. puto electos à Religione non teneri ad præcepta, & ieiunia in regula Religionis de qua electi ſunt, ſub præcepto contenta, & ita tenet Io. Franciſcus Suarez *in enchirid. caſ. conſc. lib.* 3. *§. de voto obedientiæ*, & Sanchez *n.* 53.

Et tandem nota poſſe dictos electos ad Ordines promoueri; vnde cum illis debent diſpenſare Prælati ante expulſionem per priuilegia Ordinis, vel Epiſcopus, ſi in illas irregularitates diſpenſare poſſunt. Vide Hieronym. Rodriquez *vbi ſuprà.*

RESOL. CXVII. *An Prælati Regulares poſſint amoueri à ſuis Prælaturis ad libitum ſuorum Superiorum ſine cauſa?*

AFfirmatiuè reſpondeo, niſi Prælatura ſit electiua. Dico igitur Superiores Religionũ poſſe amouere, & ſpoliare Prælatos manuales de ſuis Prælaturis manualibus quomodocumque, & quãdocumque ipſis placuerit, etiam ſine cauſa, nec ipſi Prælati manuales poſſunt conqueri, ſiue agere quidquam contra ſpoliatores, ex *c. cùm ad monaſterii, §. tales, in fine iuncta gl. ver. perpetuo, de ſtat. Monach.* Et ratio eſt, quia Superiores illos à dictis Prælaturis amouendo, vtuntur iure ſuo, nec illis iniuriam faciunt, & ita hanc ſententiam ex multis Doctoribus probat, & tenet nouiſſimè Aloyſius Riccius *in praxi. tom.* 4. *reſol.* 51. *nu.* 4. & ante illum Sigiſmundus à Bononia *in tract. de electione, p.* 1. *c.* 7. *dub.* 49. *n.* 7. vbi *n.* 14. aſſerit Prouinciales, Rectores, &c. Societatis IESV, qui inſtituuntur à ſuo Præpoſito Generali, & item Priores, ſeu Guardianos aliarum Religionum, qui prouidentur à ſuis Generalibus, ſeu Diffinitoribus, poſſe mutari, vel ſpoliari ab eiſdem ſuis Prouiſoribus, ſeu Inſtitutoribus, etiam ſine cauſa, quomodocumque, & quandocumque id eis placuerit; hi enim omnes cenſentur beneficia, & Prælaturæ manuales. Ita ille, qui reſpondet ad argumenta, quæ in contrarium adduci poſſunt.

Nota tamen quòd in vno caſu fallit ſupradicta opinio, & erit quando Superior, pendente accuſatione, vel inquiſitione contra aliquem, eum ſpoliaret Prælatura etiam manuali; & ratio eſt clara, quia dum Superior cœpit accuſationem, vel inquiſitionem contra ſubditum ad effectum ſpoliandi eum Prælatura, tum ipſa ſpoliatio ſuperueniens nõ conſiderabitur, vt ius ſimplex, & imperium Superioris in ſubditum, ſed vt pœna illius delicti, de quo ipſe iam cœpit accuſationem, ſeu inquiſitionem. Sed talis pœna non poteſt imponi, niſi priùs probato delicto. Ergo, &c. vide etiam Lauorium *in var. elucubrat. tit.* 4. *c.* 23. *n.* 23. & 24. vbi etiam addit, Prælatos Regulares de facili, & leuioribus cauſis poſſe amoueri à ſuis prælaturis etiam electiuis, & citat *cap. per tuas el* 1. *de ſimonia, c. qualiter el* 2. *de accuſat.*

RESOL. CXVIII. *An Superiores Regularium poſſint ſibi reſeruare tactus impudicos, & oſcula?*

AFfirmatiuam ſententiam tenet Tamburinus *de iure Abbat. to.* 2. *diſp.* 13. *q.* 2. *n.* 3. vbi ſic ait: Aliquando in eadem ſupradictorum caſuum deciſione poteſt etiam Superior ſibi alios caſus reſeruare, vt exempli gratia in materia lapſus carnis poterit ſibi reſeruare tactus impudicos, oſcula, litterulas, munuſcula, &c. Ita Hieron. Sorbo *in annot. ad comp. priuileg. ver. abſol.* affirmans hoc à Clem. VIII. ſibi declaratum fuiſſe. Hæc Tamburinus *loc. citat.*

Sed meritò negatiuam ſententiam docet nouiſſimè noſter P. Leone *de offic. confeſſ. to.* 2. *recollect.* 11. *n.* 132. quia actus illi, nempe tactus impudici, oſcula, &c. nullo modo comprehendi poſſunt ſub ſignificatione, & verbis Clem. VIII. videlicet *lapſus carnis voluntariè opere conſummatus*, quę quidem verba ſonant conſummationem actus in ſua ſpecie fornicationis, v. g. mollitiei, &c. vide etiam Suarez *de Relig. tom.* 4. *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 12. & Molfeſium *in ſum. to.* 1. *tract.* 7. *c.* 20. *n.* 46. & 104.

RESOL. CXIX. *An Regulares abſentes cum licentia vt poſſint cuicumque Confeſſario confiteri, poſſint abſolui à reſeruatis?*

AFfirmatiuam ſententiam docere Peregrinum *in compen. priuil. to.* 1. *ver. abſolutio quoad fratres, §.* 2. *in ſcholio* notat Alphonſ. de Leone *de offic. & poteſt. confeſſ. tom.* 2. *recollect.* 11. *nu.* 31. eò quòd quando conceditur licentia eligendi Confeſſarium extra ordinem cauſa itineris, vel commorationis in locis diſtantibus à Monaſterio, conceditur etiam tacitè licentia, vt à reſeruatis abſoluatur.

Verùm hęc opinio mihi non placet, quia facultas generaliter conceſſa eligendi Confeſſarium, non extenditur ad reſeruata, vt ex multis textibus,

&

& rationibus probat Tamburinus *de iure Abbatum, tom.2.disp.6.q.8.num.4.* Suarez *tom.4. disp.27. sect.4. n.4.* Homobonus *de cas.reseru.part.1.c.2.* Fagundez *præc.2.lib.8.c.8.n.12.* Layman *lib.5.tr.6.c.10. num.20.* Io.de la Cruz *de stat.Relig.lib.2.c.6.dub.11. const.2.* & ex nostris P.Megala *in 1.p.lib.1.cap.10. n.15.* & alij. Ratio est, quia in generali cõcessione non veniunt ea,quæ specialiter si peterentur,non essent concedenda,indecẽs enim esset, vt Sacerdotes sæculares peccata grauia Religiosorum audirent,& ideò hãc sententiam contra Peregrinum, præter Doctores citatos,tenet etiam Miranda *in manual. Prælat.to.2. q.33.art.6.concl.2.* vbi sic ait: In generali cõcessione facta Religiosis à Prelatis, vt possint eligere Confessorem,quem voluerint,non comprehẽditur absolutio à casibus reseruatis; nec etiam vllo modo credendũ est, quòd quispiam sanctæ mentis Prælatus sic indiscriminatim suam auctoritatem concedat alicui sibi subdito,vt absoluatur à casibus reseruatis. Non enim conuenit peccata grauia aliis extra Ordinem propalare. Nec prædictis obstat, quòd Fratres itinerantes, vel à Monasterio absentes propter scandalum debeant celebrare, & per consequens ante celebrationem præmittere confessionem omnium peccatorum,ac proinde debere præsumi in dicta generali confessione intelligẽdam esse facultatem absoluendi à reseruatis.Nam respondeo,quòd si talis Religiosus extra Monasterium se inuenerit, nõ habens expressam licentiam sui Prælati,vt absoluatur à casibus reseruatis,atque sine scandalo non potest non celebrare,tunc in tali casu benè potest accedere ad celebrandum;nam idem existimandum est de illo, ac si non haberet copiam Confessoris, satisque illi est, vt procuret habere contritionem.Ita Miranda,& ego.

RESOL. CXX *An Regulares possint exhumare cadauera,& in alia loca eiusdem Ecclesiæ transferre?*

NOtandum est,quòd corpora defunctorũ non possunt exhumari,& transferri de loco in locum sine Episcopi licentia,vt definitur *in c. corpora sanctorum,de consecr.dist.1.l.si necdum, l. nemo humanũ, C.de relig & sumpt.funer.* quod certè intelligitur, vt rectè obseruat Hieronymus Rodriq.*in compen. qq. Regul.resol.127.n.25.* de corporibus perpetuæ sepulturæ traditis, & de translatis de vna ad aliam Ecclesiam,secus quando sunt depositа,seu ad tempus seruata in vna,vt postea transferantur de vno loco ad alium eiusdem Ecclesiæ, & ita etiam docet Villalob.*in sum.to.2.tr.31.diffic.6.nu.4.* vbi sic ait:*Es licito transladar los cuerpos de los defuntos, que estan depositados de vna Iglesia à otra,ò de vn lugar à otro,en la misma Iglesia; mas no lo es quando estan perfettamente sepultados,esto es,que no estan depositados sin licencia del Obispo.* Ita ille,vbi etiam notat *nu.5. que Leon X.concedio que los Prelados de la orden de los frayles menores de obseruancia, pueden desenterrar en sus Iglesias y Capillas los cuerpos de los defuntos,y transladarlos à otras sepulturas de las mismas Iglesias,con consentimiento de los que fueren interessados,gozan deste priuilegio las demas ordines, que gozan de nuestros priuilegios.* Sed hoc priuilegium intelligo de corporibus positis in aliqua Capella particulari,& propria sęcularũ,vel in alio aliquo loco electo pro corpore defuncti à consanguineis, vel amicis:secus autẽ si corpus defuncti fuit Regularibus datũ, vt illud ponerẽt ipsi vbicumq; voluerint; nam in isto casu sine vlla licentia, neque Episcopi, neque consanguinei possunt illud exhumare,& ad alium locum eiusdem Ecclesiæ transferre. Et ex his patet responsio ad dubitationem positam.

RESOL. CXXI. *An Regulares possint commutare, vel dispensare votum peregrinationis vltra duas dietas?*

PEregrinus *in compend.nostrorum priuilegiorum,p.1. tit.absolutio,* §. 12. negatiuam sententiam docet, & duas dietas Sanchez *de matr.tom.3.lib.8. disp.16. n.1.* Bartholom.à S.Fausto *in thes.Relig.q. 173.num.1.* & alij asserunt esse viginti leucas. Sed noster Molfesius *in sum.tom.1.tract.11.c 15. nu. 134.* docet, quòd votum peregrinationis vltra duas dietas intelligitur de peregrinatione, quæ duobus diebus cõpleri nequit, & ad summum est sexaginta milliariorum, & ita se habet communis praxis. Ita Molfesius,quod est valdè notandum.

Verùm non desinam hîc adnotare,quod noster P.Alfonsus de Leone *in tract.de officio, & potest. Confessar.tom.2.recollect.10.n.173.* tenet, Regulares posse dispensare, & commutare vota peregrinationis vltra duas dietas, & hoc per expressum priuilegium, quod habetur *in compend. priuileg. Congregationis sanctæ Mariæ Fulgensis,ver.dispensatio.*

RESOL. CXXII. *An Prælati Regulares possint absoluere subditos ab hæresi occulta?*

PEregrinus *in compendio nostrorum priuilegiorum p.2.tit.absolutio quoad fratres,* §.2. affirmatiuè respondet ex priuilegio Gregorij XIII. concesso Societati IESV die 18. Martij 1584. & hoc procedere etiam in Hispania testatur.

Verùm de hac facultate,præsertim in Hispania, per consequens in hoc Regno Siciliæ valdè dubitat Hieronymus Rodriq.*in compend.qq.Regul.reso.3. n.5.* & absolutè non posse Superiores regulares absoluere suos subditos ab hæresi occulta, docet Táburinus *de iure Abbatum,tom.2.disp.14.q.17.n.3.* Megala *cons.21.n.6.* Nouar.*in sing.iur.Pont.concl.3.nu.10.* Auila *de censur.part.7.disp.10. dub.6. not.3.* Vegha *in sum.tom.2. cap. 125. cas. 12.* Sanch.*in sum.tom 1.lib.2. c.17.nu.7.* & de hoc hodie non est dubitandum, vt ego obseruaui *in tract.de absolutione ab hæresi, resol.6.* per decretum Vrbani VIII. datum Romæ die 17. Nouembris 1628.in quo reuocantur in ampla forma omnia priuilegia Regularium absoluendi à casibus contentis in Bulla Cœnæ, vt est hæresis, &c.Vnde corruunt omnia argumenta,quę ego in dicta resolutione pro opinione affirmatiua adducebam. Adde quòd priuilegium Gregorij XIII. habet etiam difficultatem, per aliud priuilegium eiusdem Gregor. vt aduersus Peregrinum obseruat Alphonsus de Leone *de offic. & potest. Confess. tom.2.recollect.11.nu.209.*

RESOL. CXXIII. *An Regulares approbati in vna diœcesi, si in itinere commodè non se possint præsentare Ordinariis,possint Confessiones audire?*

EX priuilegiis Eugenij IV.& Gregor. XIII. concessis Ordini Minorum,& Societati IESV, vt

vt patet apud Peregrinum *in compen.priuileg.part.1. tit.absolutio quoad sæculares*, §.5. apud Mirandam *in Manuali prælat.to.1.q.45.art.* 8. & alios, Confessarij Concilij Tridentini, quando non possunt commodè se præsentare Episcopis, quia sunt in itinere, vel alibi, possunt fidelium confessiones audire in illis locis, aut oppidis, vbi Ordinarij non existunt, non repugnantibus tamen Parochis.

Sed his priuilegiis an sit derogatum per constitutionem Vrbani VIII. editam die 17. Septembris 1628. quæ incipit, *Cùm sicut accepimus*, secundùm opinionem Alphonsi de Leone *tract. de offic. & potest.confess.tom.2.recollect.*10.*num.*56.non est certum, quia etti, ait ille, per dictam constitutionem reuocantur omnia indulta, vt ex eius titulo apparet, audiendi sæcularium confessiones, absque Ordinarij, &c. tamen, vt etiam in corpore illius constitutionis constat, ibi est sermo de facultate generali audiendi confessiones sæcularium absque approbatione, vel examine Ordinariorum. Sed in casu nostro indultum est speciale, quando Regulares sunt in itinere, & commodè nō possunt se præsentare Ordinariis. Tamen quia in dicta constitutione interdicta est illis interpretatio, & reuocantur indulta ex quauis causa concessa, etiam de necessitate exprimenda, vt tutius procedatur in futurum in re tam magni momenti, esset petenda declaratio. Hæc omnia Leone, qui etiam obseruat, quòd si dictum priuilegium non est reuocatum, possunt Regulares eo vti, quādo reperiuntur in aliquo loco distanti ab eo, vbi residet Ordinarius, etiamsi ibi manerēt recreationis causa, quia secluso omni dolo, & fraude, si non possent se præsentare Ordinario, militaret ratio priuilegij. Ergo, &c.

Notandum est hīc obiter primò, quòd stante dicta constitutione Vrbani VIII. cessat hodie priuilegium, de quo Molfesius *in sum.tom.1. tr.7.c.16. n.25.*Campanili *in diuer.iur.canon.Rubr.12. c.13.nu.7.* & alij; concessum Congregationi Oratorij S. Mariæ de Vallicella, & per communicationem aliis Religionibus, nempe Regulares Confessarios prēuio examine approbatos ad audiendas confessiones in vrbe Romæ, non egere approbatione extra Vrbem ab aliis Ordinariis, sed sufficere tātum coram illis se præsentare, & ostendere licentiam Romæ habitam, non, inquam, hoc priuilegium ampliùs valet, nam Vrbanus VIII. in dicta constitutione annullat, & reuocat omnia priuilegia concessa quibusuis Religionibus, Societatibus, &c. audiendi sæcularium confessiones absque Ordinarij examine, & approbatione. Et ita docet Leone *vbi suprà, n.*89. qui *num.*45. ponit per extensum dictam Vrbani constitutionem.

Nota secundò cum eodem Leone *nu.*82. quòd etiam stante dicta constitutione Regulares hodie si in aliena diœcesi inuenirent subditum diœcesis, in qua fuerint approbati, possent eum audire, & absoluere, quod etiam potest quilibet Confessarius sæcularis. Ratio est, quia hoc non est priuilegium particulare Regularibus concessum, sed dispositio iuris communis generalis quoad omnes Confessarios. Ergo constitutio Vrbani VIII. non militat, quia loquitur tantùm de priuilegiis. Vide Sanchez *de matrimon.tom.1.lib.3.disp.34. num.*2. Peregrinum *in compen. priuileg. p.1. tit. absolutio,* § 8 *in scholio.* Tamburinum *de iure Abbatum, tom. 2.disp.6. quæst.*14.*n.*4.Rodriquez *in qq.Regul.tom.1.quæst.*60. *art.*5.& alios.

RESOL. CXXIV. *An expediat Generales Religionum esse perpetuos?*

AFfirmatiuam sententiam mordicus tenet Nauarrus *commen.3.de Regul.n.3.& lib.3.de stat.Monach.cons.7.nu.*8. Miranda *in man.Prælat.tom. 2.q.7. art.6.*Suarez *de Relig.tom.4.tra.*8. *lib.2.c.7.n.5.* Azorius *tom.1.lib.12.c.20.q.21.* & alij. Ratio est, quia ex temporanea duratione fit, vt Generales certo modo à subditis dependeant, cùm ab eis deprimi, & erigi possint, & per consequens fit, vt eorum auctoritas multùm diminuatur; ceteras rationes videbis apud citatos DD.

Sed his non obstantibus supradictam sententiam non esse ita certam docet Layman Societatis IESV *in qq.canon.c.*17.*q.*235.vbi sic ait: Non desunt qui expedire magis existimant, vt Ordinum Prælati in perpetuum instituantur, sed hanc rem difficile est definire, cùm ex vtraque parte tam commoda, quàm incommoda existant. Ita ille, & ante illum Ioannes Baptista Antonucius *in catechesi Neapolit.lib.1.de simon. priuat. c.6.fol.mihi* 184.vbi ita asserit. Ego, licet Nauarri opinionem de perpetuitate Generalium aliquando probauerim, hodie tamen in hac re anceps sum, cùm valdè probabiles rationes sint pro vtraque parte, tum propter iustitiam distributiuam, tum propter incautam electionem ab initio factam, & præsertim quoad capita Ordinum. Hæc Antonucius; vide etiam Tamburinum *de iure Abbat.tom.1. disp.23.q.3.nu.*4. vbi putat quòd hæc res arbitraria sit, & quòd alterutra pars eligi possit, dummodo incommoda, quæ in vnaquaque illarum contingere possint, quantum fieri possit, euitentur.

RESOL. CXXV. *An Regulares conuenientes inter se, vt alter in vna electione suffragetur vni, & alter alteri in alia, committant simoniam?*

REspondeo affirmatiuè, vt innuit *c.cùm pridem, c. fin.de pactis.* Secus asserunt aliqui, si pactum nō interuenit, sed tantùm futuræ oblatio spei, vt si dicatur, Da hoc suffragium, & prouidebitur tibi de alia re, vel quid simile; & ideò Villalobos *in sum.to. 1.tra.27.diffic.24.n.1.* sic ait: *Aduierte Emanuel Rodriquez cum Nauarro, que vna cosa es, ofrecer esperança, y otra cosa, el hazer pacto y concierto, porque si el Superior dixesse al subdito, por amor de mi que dexeis este oficio, que yo procurare dar os otra cosa, como se suele hazer muchas vezes, sin animo de obligarse, no serà simonia, aunque parece cierta manera de soborno, y por este camino se escusan muchos que dizen à sus amigos, ayudadme en esta ocasion con vuestro voto, que yo os ayudare en otra, que esto no es hazer pacto, si no ofrecer esperança; mas lo cierto que esto se llega mucho à simonia.* Ita ille, & post illum Hieronymus Rodriq. *in compen.qq.Regul.resol.*129.*n.*3.Sed cùm hæ oblationes subornationis speciem præseferant, ideò debent à Religiosis esse maximè alienæ, vide etiam Suar. *de relig.to.1 li.4.c.44.n.3.& seq.*

RE-

RESOL. CXXVI. *An Confessarius si petat à Superiore Regulari potestatem absoluendi aliquem à casibus reseruatis, si neget, possit pœnitentem illum absoluere pro illa vice?*

RESpondent aliqui probabiliter, quòd Superior requisitus à pio, & docto Confessario, nempe à Confessario approbato, & exposito ad cõfessiones, ad absoluendum suum subditũ ab aliquo reseruato, & ipse absque iusta causa licentiam neget, posse dictum Confessarium ab eo peccato reseruato illum absoluere, quando instat necessitas cõmunicandi, aut celebrandi, & scandalum adest, nisi communicet, vel celebret; & in hoc casu talis Cõfessarius absoluit ex licentia Prouincialis, Generalis, vel Papæ. Ceteras rationes videbis apud Fagũdez *præcept. 3. c. 9. n. 171.* Henriquez *lib. 3. c. 13. nu. 6.* & alios, licet contrariam sententiam teneant Suarez *de Relig tom. 4. lib. 2. c. 19. n. 30.* & alij. Sed quidquid sit de hac opinione, hodie extat decisio Pauli V. quam refert Naldus *in sum. verb. Religiosus, n. 44.* vbi Sanctitas sua deinceps declarauit, vt si huiusmodi Regularium Confessarius casus alicuius reseruati facultatem petentibus dare Superior noluerit, possint nihilominus Confessarij illa vice pœnitentes Regulares, etiam non obtenta à Superiore facultate, absoluere. At ex illis verbis, *huiusmodi Regularium Confessarius*, &c. putat Leone *vbi inf. n. 40.* hoc efficere non posse, nisi Confessarios domus, & Monasterij deputatos à Superiore.

Verùm extat difficultas circa prędictam decisionẽ Pauli V. an illa verba, *pro illa vice*, intelligẽda sint pro vna vice tãtùm: Alphonsus Leone *tr. de offic. & potest. Confess. tom. 2. recollect. 6. n. 178.* docet hoc non esse certũ, vt patet ex illa quæstione, an possit quis lucrari pluribus vicibus Iubilæum extraordinarium, concedi solitum cum simili clausula, *pro hac vice*; nam multi docent (& me ipsum citant *in tr. 3. miscellan. resol. 49.*) posse eum, qui in prima hebdomada lucratus fuit Iubilæum, etiam lucrari, & absolui in secunda; ergo à fortiori in casu nostro; tum quia quãdo Pontifex indulget, vt pro illa vice Regularis possit absolui à reseruatis, nõ ponit dictionem aliquam taxatiuam; sicuti in Bullis Iubilęi, vbi sunt verba illa, *pro hac vice*, vnde magis videtur restringere dictio ista *hac*, quàm *illa*. Ita Leone *vbi sup.*

Tamen aliqui verba illa Pauli V. tantùm pro vna vice intelligenda esse docẽt, & ideò Tamburin. *de iure Abbatum, to. 2. disp. 13. q. 8. n. 3.* sic ait: Si Confessarius nõ habens facultatem pro reseruatis, illam ab Abbate, pro aliquo casu peteret, & Abbas concedere negaret, posset nihilominus Cõfessarius, *pro illa vice tantùm* pœnitentem Regularem, etiam facultate non obtẽta, absoluere, vt concessit Paul. V. in Decretis Generalibus pro Regularium reformatione editis. Hæc Tamburinus.

Notandum est etiam hic obiter primò, quòd si Confessarius petat licentiam à Superiore Regularium absoluendi à reseruatis aliquam personam particularem, potest etiam illam absoluere à peccatis reseruatis, commissis post licentiam obtentã pro prima vice, secus si talis licentia fuerit obtenta à pœnitente. Ita Barbosa *de potest. Epis. p. 2. alleg. 12. n. 9.* Leone *vbi sup. de potest. Confess. tom. 2. recollect. 11. nu. 183.* qui etiam *recollect. 6. nu. 131.* cum Floriano *de cas. reseru. c. 3. §. 1. n. 1.* notat, quòd Confessarius petat facultatem à Superiore pro vna persona, potest vti pro sua persona.

Nota etiam secundò, quòd Regulares semel sine licentia suorum Prælatorum possunt absolui ab omnibus reseruatis, & ita obseruat Suarez *de Relig. tom. 4. lib. 2. c. 19. nu. 7.* ex quodam priuilegio Minorum, qui possunt eligere de eadem Obseruantia Confessorem, qui de omnibus peccatis reseruatis, & censuris possit illos absoluere; imò, & dispensare in irregularitatibus, excepto homicidio, & mutilatione voluntaria; quod priuilegium cùm generale sit, complectitur omnia peccata, etiam in ipsa Religione reseruata; eumque ex parte personę eligendæ nullam aliam conditionem requirat, nisi quòd sit eiusdem Ordinis, non videtur amplius restringenda, nec postulanda specialis licentia Prælati. Sed nihilominus probabile est, Confessorem sic eligendum, debere esse ex approbatis, & expositis à Prælato Religionis ad audiendas confessiones suorum subditorum. Hæc omnia Suarez, quæ sunt valdè notanda.

RESOL. CXXVII. *An Monialis possit transire de vno Monasterio ad aliud, causâ fundationis, reformationis, &c. sine licentia Papæ?*

NEgatiuam sententiam docuit Emanuel Rodriquez *in sum. to. 3. c. 3. n. 2.* & Thomas Zerola *in praxi Epis. p. 1. ver. Moniales, § 16.* qui testantur ita declarasse sacram Cardinalium Congregationẽ.

Sed his non obstantibus, hoc fieri posse ex sola licentia Superioris dictæ Monialis, & ita seruari in praxi, tenent Emanuel Rodriquez sibi contrarius, *vbi suprà in sum tom. 3. c. 96. nu. 4.* Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul. resol. 26. nu. 38.* & Portel *in addit. ad dubia Regular. ver. Monialibus, n. 1.*

Verùm circa præsentem quæstionem, ita asserit Villalobos *in sum. tom. 2. tract. 35. diffic. 45. nu. 9. Rodriguez dize, que para traher Abadessa de fuera, es necessario licencia del Papa, ò del Nuncio, que tiene para ello autoridad, como lo declarò la Congregacion de los Cardinales; En lo que toca à esta declaracion pareceme dudosa, porque no la trahen Farinacio, ni Marzilla, y dize Portel que no esta en vso en Portugal, y yo tambien he visto lo contrario en Castilla, mas si essa se hallasse authentica ha se de hazer ansi, mayormente en caso que vuiesse de hauer discordia, porque podrian las Monjas recurrir al Nuncio, y si fuesse deste paraçer tendrian pesadumbres los Prelados; mas no constando desta declaracion, tiene buen fundamento lo que queda dicho.* Sed his non obstantibus, ego puto non esse recedendum à prima sententia negatiua propter declarationem Cardinalium adductam à Castellino *vbi suprà in hoc tract. resol. 99. in fine.*

RESOL. CXXVIII. *Quidam expleto anno nouitiatus fuit à Capitulo Monasterij admissus ad professionem, quam ex leuissima causa distulit emittere ad sex menses, sed postea emissa quæsiuit à me an fuerit valida?*

VIdebatur obstare Concilium Tridentinum *sess. 25. c. 16. de Regul.* vbi præcipitur, quòd finito anno

anno probationis Nouitius ſtatim ad profeſſionem admittatur,aut expellatur.

Sed de hoc caſu, vt dixi, interrogatus dictam profeſſionem fuiſſe validam reſpondi;Primò,quia Concilium ibi præcipit tantùm,vt profeſſio emittatur poſt annum probationis, ſed illam non annullat, ſi efficiatur poſt dictum tempus; ergo, &c. Adde quòd,vt rectè docet nouiſſimè Caſtrus Palaus *in opere morali,tom.1.tract.3. diſp.2.punct.9.nu.8.* Suarez *de legibus,lib.5.cap.15. num.* 10. & alij, quando ſtatutum mandat fieri aliquid certo tẽpore, vt eſt in caſu noſtro,actus contrà factus non eſt nullus, quia tunc non intelligitur circumſtantia temporis, vt forma appoſita, & ideò circa validitatem ſupradictæ profeſſionis etiam affirmatiuè reſponderunt aliqui Theologi Societatis Ieſu, & noſtræ Religionis de hoc caſu tunc interrogati.

Notandum eſt tamen hic obiter, quòd poſt annum probationis expletum, licet Superiori differre profeſſionem Nouitij ob iuſtam cauſam non obſtante dicto decreto Concilij Trident.*vbi ſuprà*; nam Congregatio Cardinalium auctoritate Pij V. declarauit præfatum decretum Concilij tantùm procedere in Nouitiis, qui elapſo anno Nouitiatus habiles inuenti fuerint, non verò in inhabilibus,quorum profeſſio vſque ad ſex menſes poteſt prolongari, dummodo intra id temporis ſpes habeatur, quòd efficientur habiles; ſed in Monialibus diutiùs licet profeſſionem differre.Ita Hieronymus Rodriquez *in compen.qq. Regul. reſolut.* 101. *num.62.* & nouiſſimè Aloyſius Riccius *in praxi,to.4.reſol.* 254.

RESOL. CXXIX. *An licentia ingrediendi Monaſteria Monialium debeat eſſe in ſcriptis, etiam quoad forum conſcientiæ?*

DE hoc caſu nouiſſimè interrogatus fui à Gregorio Pollaccho,viro quidem docto,& amiciſſimo,qui Venetiis moratur. Prima opinio affirmat,& ita docet Suarez *de Relig.tom.4. lib.1.cap.10. num.15.* Sanchez *in ſumm.tom.2.lib.6.cap.16.num.30.* & alij;vnde aſſerunt eſſe peccatum mortale ingredi Monaſteria Monialium cum licentia Superioris oretenus conceſſa,& hoc ex Concilio Tridentino *ſeſſ.25. de Regular.cap.5.* ibi, *ſine Epiſcopo, aut Superioris licentia in ſcriptis obtenta.*

Verùm non deſunt DD.negatiuam ſententiam tenentes, vt Homobonus de Bonis *tract. de caſibus reſeruatis,part.2.caſ.5.* & Petrus Bellochius *in praxi Theol.mor.part.2.qu.9. num.162.* vbi ſic ait: Licet licentia ad ingrediendum ſepta Monaſterij per decretum Concilij Trident. in ſcriptis obtenta requiratur, hoc quoad forum exterius intelligitur; nam in interiori animæ foro,in quo veritas attenditur, ſufficit vt conſenſus iure naturali requiſitus interueniat. Ita ille,qui citat Innocentium,Abbatem,& Felinum.

Notandum eſt tamen, quòd etiam ſtando in prima opinione licentia in ſcriptis non requiritur ſemper in caſibus ordinariis,puta quoad Medicos, chirurgos, carpentarios, cæmentarios, & alios ſimiles operarios, quorum opera paſſim indigent Moniales, ſed pro his licet Abbatiſſis dare licentiam, ex præſumpta interpretatiua volũtate Superioris,vel ad maiorem cautelam Superior hãc generalem facultatem poteſt in ſcriptis committere Abbatiſſis, vel Monialium Confeſſariis pro ſimilibus caſibus. Et ita ex multis docet Hieronymus Rodriquez *in compen.qq.Regular.reſol.26. num.8.* & Villalobos *in ſumm.tom.2.tract.35. diffic.46.numer.4.* & nota etiam contra Graffium *in deciſ.part.1. lib.4. cap.23.num.6.* & alios, quòd licentia data ad concedendã facultatem ingrediendi Monaſteria non debet neceſſariò eſſe in ſcriptis, ſed ſufficit, vt ſit oretenus conceſſa;nam Concilium loquitur de licentia ingrediendi tantùm,non autem de licentia ad concedendam facultatem ingrediendi.

RESOL. CXXX. *An Epiſcopus poſſit dare licentiam,vt nupta intret in Monaſterium ob periculum vitæ?*

RESpondet affirmatiuè Azorius *tom.1.lib.13.cap.8. quæſt.4.* vbi docet poſſe recipi intra clauſuram licitè viduam bonæ famæ,quę cupit honeſtatis gratia intra Monaſterium manere. Item poſſe recipi feminam de licentia Epiſcopi de adulterio ſuſpectam apud virum ſuum, eaque de cauſa vitæ periculum certò timet.

Sed contrariam ſententiam prorſus ſuſtinendã eſſe puto,quam tuetur Portel *in addit. ad dubia Regular.ver.clauſura Monialium,num.2.* ex declaratione Cardinalium facta Epiſcopo Salmantino, quæ ſic habet: Non licet Epiſcopis vel permittere, vel licentiam concedere mulieribus, vt ex cauſa litium matrimonialium, adulteriorum, ac diſſenſionum inter viros & vxores,apud Monaſteria Monialium ſequeſtrentur ſecuritatis gratia, imò ingredientes incidere in excõmunicationem Concilio impoſitam.Et hanc declarationem adducit etiam Hieronymus Rodriq.*in compen qq.Regular.reſolut.26.n.15.*

RESOL. CXXXI. *An puellæ deſtinatæ ad Religionem poſſint recipi in Monaſteriis Monialium ante annos diſcretionis?*

PVtat Azorius *to.1. lib.12.cap.17.* Superiores non poſſe has puellas recipere,niſi habeant duodecim annos ætatis, & ita etiam docet Hieronymus Rodriquez *in compen.qq.Regular.reſol.27.n.16.*

Sed contrariũ tenet Portel *in addit. ad dubia Regul.ver.clauſura Monialium, §. cuius ætatis,&c. num.1.* vbi ſic ait: Dicendum eſt poſſe puellas recipi à Superioribus intra clauſuram, vt ſuo tempore profiteantur, etiamſi ſint ætatis infantilis, nondum attingentes vſum rationis,in tertio,vel quarto ætatis anno;ita Portel,qui citat Sanchez *in ſumma, tom.1. lib.4.c.18.n.34.*

RESOL. CXXXII. *An Epiſcopus virtute Concilij Tridentini ſeſſ.25.c.14. poſſit carcerare Regularem notoriè delinquentem, & contra illum proceſſum formare, vt poſteà remittat ſuo Superiori,vt illum puniat?*

RESpondeo negatiuè, & ita docet Villalobos *in ſumm.tom.2.tract.35.diffic.5. num.5.* vbi ſic ait: *Eſtan ſujetos los Religioſos à los Obiſpos quanto a la correcion del Religioſo, que mora en Conuento,y comete delito eſcandaloſo, fuera del qual dize el Concilio:* Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra Monaſterij

sterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante, à suo Superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum, seuerè puniatur, ac de punitione Episcopum certiorem faciat, sin minùs, à suo Superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniatur. *I notese la palabra notoriè, que si no lo es, no podra el Obispo entremeterse en ello, y aunque lo sea, no le hà de poner el Obispo en su carcel, sino remitirle luego al Superior, aunque no haga instancia en ello, como declararon los Cardinales, mas si se temiesse fuga del Religioso, puede el ordinario prenderle, y remitirle luego à su Prelado.* Hæc Villalobos.

Verùm Piasecius *in praxi Episc. part. 2. cap. 3 n. 43.* tenet posse Regularem in tali casu deduci ad carcerem Episcopi, & sumpta informatione super delicto, dummodo sine mora sumatur, remitti cum copia processus ad suum Superiorem puniendum, cum præfinitione termini ad puniendum. Et hanc opinionem tenet etiam Naldus *in summ. verf. Episcopus, num. 28.* Barbosa *de potest. Episc. part. 3. alleg. 105. n. 19.* & Portel *in addit. ad dubia Reg. ver. punitio Relig. extra conuentum, num. 17.*

Sed in tali casu non posse Episcopum formare processum contra dictum Religiosum, solidè probat nouissimè Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regular. resol. 62. n. 8.* & respondet ad argumenta contraria, & ad declarationes Cardinalium, quas Barbosa adducit, vnde non est recedẽdum ab hac sententia; & satis in hoc casu contra Portel, & alios potest Episcopus instare, & bene instare, certiorem faciendo per suas litteras Prælatum Regularis de notorietate delicti à Religioso ita commissi, vt nulla tergiuersatione celari potuisset, ad quod non est necessarius processus iuridicus ab Episcopo formatus, quin ipso iure nullus est ex defectu iurisdictionis.

RESOL. CXXXIII. *An priuilegia Mendicantium sint reuocata per Concilium Tridentinum* sess. 25. cap. 12. de Regular. *quoad celebrandum tempore interdicti?*

AFfirmatiuè respondet Nauarrus *in manuali, c. 27. num. 190.* & Garsias *de benef. tom. 1. part. 3. c. 2. num. 278.* & ita respondisse sacram Cardinalium Congregationem testatur Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 18. l. 7. n. 73.*

Sed his non obstantibus Henriquez *lib. 13. c. 48. num. 1.* Sayrus *de cens. lib. 5. cap. 13. num. 24. & 25.* Rodriquez *in qq. Regul. tom. 2. qu. 112. art. 1.* Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 2. cap. 7. dub. 2. concl. 2.* & alij asserunt specialia Regularium priuilegia, vt pro suis festis, & aliis certis diebus non seruent interdicta, non esse reuocata per dictum Concilium Tridentinum, & hæc opinio est tenenda; vide rationes apud citatos DD.

RESOL. CXXXIV. *An Episcopus habeat iurisdictionem in Regulares exemptos, quando esset in possessione iudicandi illos?*

VIdetur respondendum affirmatiuè, nã in tali casu apparet eos renũtiasse priuilegio exemptionis, & ita tenet Triuisanus *lib. 1. decis. 36. num. 2.* Capra *reg. 84. num. 21.* Cucchus *in instit. can. lib. 1. tit. 6. n. 6. & seq.* cum aliis.

Sed ego contrariam sententiam teneo, quia exemptus sine licentia Summi Pontificis non potest exemptioni etiam expressè renuntiare; ergo multò minùs tacitè, vt est in casu nostro. Et ita fuisse resolutum in vna Vlixiponensis Monasterij die 19. Nouembris 1625. coram Illust. Coccino testatur Barbosa *de potest. Episc. part. 3. allegat. 105. num. 76.* & ita nostram sententiam tenet Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul. resol. 63. num. 13.* & alij pene ipsum.

RESOL. CXXXV. *An Regulares extra chorum possint vti Breuiario Romano, vel alterius Religionis?*

REgularem qui vtitur proprio Religionis suæ Breuiario, non posse vti Romano extra chorum, docet Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 23. num. 9.* Azorius *to. 1. l. 10. c. 11. q. 1. in fine,* & alij.

Sed ego alibi contrariam sententiam docui, & nunc iterùm doceo, cum DD. ibi citatis, quibus nunc addo Hieronymum Rodriquez *in compen. qq. Regular. resol. 24. n. 34.* qui etiam cum Miranda *in manual. Prælat. to. 1. q. 37. art. 13.* resoluit posse Minores, & per consequens alios Regulares extra Conuentum recitare cum Monachis aliarum Religionum per sua Breuiaria virtute concessionis Innocentij IV. id indulgentis, & sic v. g. Benedictinus potest recitare Horas canonicas cum Dominicano, si extra Conuentum reperiatur cum Breuiario Fratrum Prædicatorum, & dictum priuilegium Innocentij IV. non reuocari per Bullam Pij V. tenent DD. citati, vnde in praxi secura erit eorum sententia.

RESOL. CXXXVI. *An Regulares possint mutare Conuentus de loco, v. g. non sano, vel incommodo, ad locum saniorem, vel commodiorem sine licentia Episcopi?*

QVòd ad istam mutationem requiratur noua licentia Episcopi, docet Emanuel Rodriquez *in qq. Regul. tom. 1. q. 23. art. 7.* & Portel *in dubiis Regul. verb. Monasterium, n. 5.*

Verùm notandum est, quòd Sixtus V. concessit Generali Sancti Benedicti, quòd in Capitulo Generali de consensu Capituli possit mutare Conuẽtus de locis incommodis ad locos commodiores, non petita licentia Episcopi, cum ceteris ibi contentis, & id ipsum concessit Sixtus IV. Minoribus. Nec priuilegiis derogatur per Concilium Tridentinum; nam loquitur tantùm de noua erectione, & ædificatione domorum, non autem de mutatione. Et hæc omnia docent Miranda *in manual. Prælat. tom. 1. quæst. 33. art. 2.* Portel *vbi suprà, num. 7. & in addit. eodem verb. num. 3.* & nouissimè post illos Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Regul. resol. 55. num. 4.*

TRA-

TRACTATVS III.

De abſolutione ſacramentali largienda moribundo ſenſibus deſtituto.

DIFFICILIS eſt in praxi ſæpiùs occurrens iſta quæſtio; ideò pro eius explicatione exacta quinque caſus conſidero. Primò, quando moribũdus nequit loqui, ſed præſente Sacerdote nutibus abſolutionem ab illo quærit. Secundò, quando præſente eodem Sacerdote, ſigna tantũ exhibet contritionis, v.g. percutiẽdo pectus, leuando oculos ad cælum cum ſuſpiriis, &c. Tertiò, quando abſente Sacerdote quęrit voce, vel nutibus confeſſionem, vel exhibet tantùm ſigna cõtritionis, & illo adueniente aſtantes teſtantur de hoc. Quartò, quando teſtis abſens ab infirmo, vt v. g. ante domum in platea, ſupradicta ſigna & petitionẽ confeſſionis Confeſſario manifeſtat. & tandem, Quintò, quando infirmus ſenſibus deſtitutus, nihil petiit, vel nutibus ſignificauit, ſed Sacerdos inuenit eum morti proximum: de his igitur caſibus ſeorſim ad maiorem difficultatis elucidationem agemus; ideò quæro primò,

RESOLVTIO I. *An ſit danda abſolutio ei, qui nutibus tantùm quærit à Confeſſario abſolutionem?*

NEgatiuè reſpõdent ferè omnes Thomiſtæ recẽtiores, viri quidem docti, vt Sotus *in 4. diſt. 18. q. 2. art. 6. ad 1.* Canus *relect. de pœn. p. 1. §. at inhærẽdo* Lopez *in inſtruct. p. 1. c. 18.* Conradus *in reſponſ. caſ. conſc. p. 1. q. 10.* Medina *in ſum. p. 2. c. 8. & c. 19 reg. 6.* Nugnus, Aluares, Coquetius, Auila *vbi infrà in reſol. 3.* hanc ſententiã docent etiam Graffius *p. 1. lib. 1. c. 36. n. 25.* Pedraza *in ſum. c. 7.* Angles *in 4 p. 1. de Confeſſione. art. 2. diffic. 10.* Abulenſis *in Matth. q. 79.* Nauarrus *in man. c. 26. n. 27.* cum aliis. Et ratio eſt primò, quia per talem confeſſionẽ non datur notitia Confeſſoris, quam anteà non haberet; & ideò colligit Tridentinum *ſeſſ. 14. c. 5.* cõfeſſionem in genere non ſufficere. Secundò, quia per illam confeſſionem nihil proponitur abſoluendum, cùm actiones debeant eſſe circa particularia; & cùm confeſſio ſit actus iudicialis, debet ex conſequẽti verſari circa aliquod particulare. Tertiò, quia vel remittuntur omnia peccata directè, & hoc non; quia cùm non fiat confeſſio omnium, non poſſunt remitti directè; illa enim hoc modo remittũtur, quę clauibus ſubiiciuntur; vel ſolùm directè peccatum in communi, & hoc non poteſt, quia peccatum in communi non eſt remiſſibile. Quartò, non ſufficit voluntas confitendi abſque actuali confeſſione, vt quis à peccatis abſoluatur; ſicut nõ ſufficit voluntas habendi verum dolorem, ſed requiritur vt re vera detur ipſa confeſſio, & actualis dolor. Sed in caſu propoſito ſolùm datur voluntas confitendi, vt patet. Ergo non erit adhibenda abſolutio.

At his non obſtantibus, contrariam ſententiam tenendam eſſe puto; quam tuentur Regius *in reſol. caſ. 39. n. 4.* Alphonſus de Leone *in tract. de officio & poteſt. confeſſar. tom. 1. recollect. 6. nu. 121.* Pharaonius *de ſacram. Pœn. tra. 1. ſeſſ. 16. caſ. 15.* Thomas à Ieſu *in Tribun. conſc. c. 11. §. 10.* Ragucius *in Lucerna Parochorũ, tit. de abſolut. q. 97* Yribarne *in 4. to. 2. diſt. 18. q. vnica, diſp. 16. ſect. 5. concl. vlt.* Corduba *lib. 5. de Indulg. q. 39.* Suarez *to. 4. diſp. 23. ſect. 1 n. 5.* Salas *in p. 2. tr. 8. diſp. vn. ſect. 5. n. 56.* Turrianus *de pœn. q. 9. art. 2. diſp. 30. dub. 1.* Megala *in 1. p. lib. 1. c. 11. nu. 8.* Pitigianus *in 4. ſent. to. 2. diſt. 17. q. vnica, art. 8. concl. 4.* Ruardus *tom. 1. contra Lutherum. art. 5. poſt initium,* Henriquez *lib. 6. c. 10. nu. 7.* Coninch *de Sacram. diſp. 7. dub. 10. n. 97.* Reginaldus *de prudent. confeſſ. c. 21. p. 2. n. 16.* Fernandez *in inſtruct. docum. 4. nu. 32.* & à fortiori omnes Doctores citandi *in tertia reſolutione pro ſecunda opinione.*

Et ratio eſt, quia ex Chriſti inſtitutione Cõfeſſio ſacramẽtalis debet eſſe integra, & tamen neceſſitas facere poteſt, vt confeſſio mutilata ſufficiens ſit ad obtinendã ſacramentalem abſolutionẽ; igitur neceſſitatem ſimiliter facere poſſe dicendũ eſt, vt ad eamdem obtinendã ſufficiat confeſſionem fieri in genere de propriis peccatis, quando ad ſpeciem, & numerũ deſcendi non poteſt. Et confirmatur, quia ſi quis recordetur ſe peccaſſe mortaliter, & oblitus eſt cuius ſpeciei fuerit illud peccatũ, poteſt, & debet confiteri ſe peccatum mortale admiſiſſe, cuius nequit in particulari meminiſſe; igitur in caſu propoſito pœnitens dat veram materiam; ſcilicet, veram ſui ipſius accuſationem, cum oſtenſione doloris, quantum hic, & nũc dare poteſt, ex qua Sacerdos in hoc foro cognoſcit pœnitentem peccaſſe, & eum de hoc dolere, & conſequenter cognoſcit ſtatum pœnitentis, quãtum hîc, & nunc cognoſci poteſt; quia omnia abſolutè ſufficiunt, vt ſacramentaliter abſolui poſſit; nam Deus à nobis non requirit aliam confeſſionem, quàm quæ nobis hîc, & nunc poſſibilis eſt, & ideò hanc ſententiam determinant Canones, & Rituale Romanum Pauli V. iuſſu editum, vt in ſequenti reſolutione videbimus.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta ſuperiùs adducta. Itaque ad primum dico in caſu propoſito dari notitiam ſacramentalem imperfectam quidẽ, & quę nulla æſtimaretur, ſi voluntariè omitteretur, quomodo locutum eſt Concilium Tridẽtinum, ſed quia aliter fieri non poteſt, ſatis eſt. Ad ſecundũ proponitur abſoluẽda offenſio diuina, vt talis eſt, & materia proxima eſt cõfeſſio illa particularis, & effectus abſolutionis verſatur circa perſonã particularẽ. Ad tertiũ, remittitur directè offenſio diuina, indirectè ſingula peccata ſecundùm proprias ſpecies, quę remanẽt ſubiiciẽda clauibus, quod etiam dicẽdum eſt in caſu obliuionis ſpeciei peccati. Et tãdem ad quartum reſpondeo, hîc non dari voluntatẽ confitẽdi ſolùm, ſed, vt dictum eſt, datur materia certa peccatorum, ſaltem in cõmuni, fundata in voluntate, quam pœnitens manifeſtauit Confeſſario confeſſionem, & abſolutionem

nutibus poſtulãdo. Sed pro coronide huius reſolutionis,notãdum eſt hîc obiter,& curiosè, moribundum,qui non valet,niſi per ſigna contritionis, ſua peccata confiteri, lucrari Iubileũ, quia hæc eſt vera cõfeſſio ſacramentalis,& ita aduerſus Graſſiũ *in appen.l.2.c.5.n.11.* docet nouiſſimè Bartholomæus à ſancto Fauſto *in tr. de Iubilæo,lib.4.q.4.* Verùm ad explicationem ſecundi caſus deueniamus.

RESOL. II. *An moribundus, qui non audit, nec loqui poteſt,ſed tantùm pugno pectus ſuum pulſat, ſuſpirans oculos in cælum tollit, vel reſpicit aliquam imaginem; hoc videnteSacerdote, vel aliis teſtificantibus, ſit abſoluendus?*

REſpondent negatiuè Megala *in 1.part. li.1.c.11. nu.8.* Thomas à Ieſu *in Tribunali conſcient.c.2.§. 10.in fine.* Ioannes Franciſcus Suarez *in enchiridio caſuum conſcientiæ, lib.5 verb. Confeſſor, fol.356. §. petens Confeſſarium.* Bonacina *de Sacram. diſp.5.qu.5.ſect.2. punct.2.§.4.n.6.* & Suarez *in 3.p.to.4.diſp.23.ſect.1.n. 11.* vbi docent,moribundo in tali caſu non ſat eſſe adhibere ſigna cõtritionis,ſed neceſſarium eſſe illa adhibere in ordine ad claues,petẽdo confeſſionẽ, ſeu vocãdo Sacerdotem,ſaltem ſigno, vel nutibus, quod non accidit in caſu propoſito. Ergo,&c.

Sed his non obſtantibus,affirmatiuã ſententiam tenent Zambranus *de caſ.tempore mortis,cap.4.dub.2. ſect.4.* Pharaonius *de ſacram.Pœnit.tra.1.ſect.16.caſ.15.* & Layman *in Theol.mor.lib.5. tract.6.c.8.num.4.* eò quòd ſigna pœnitentię,quę præſente mortis periculo ab infirmis eduntur, cenſeri debeãt ad ſacramentalem abſolutionem directa, cùm in tali ſtatu optimum ſuę animę remedium deſiderare ſoleãt. Quapropter, licet infirmus in phreneſim lapſus abſolui nõ poſſit,etiãſi cùm ſanus eſſet, & nihil de mortis periculo cogitaret, pectus ſecundùm morẽ pulſaret,aut ſublatis oculis in cælum dixerit,Miſerere mei Deus;tamẽ ſi talia ſigna edidit morti vicinus cùm pluta verba proferre non poſſit,præſumptio plerumque fieri poteſt, quòd ſacramentalem abſolutionem à Sacerdote petiuerit.Ita Layman.

Et ante illum, hanc ſententiam docuerat etiam Ioannes Chapeauilla *tract.de Sacramentis miniſtrandis tempore peſtis,c.3.q* 11.& quia Codex rarus eſt,ponã eius verba.Quærit igitur,an parochi teneantur abſoluere infirmos ſigna contritionis oſtendẽtes? & reſpondet,teneri abſoluere ſub cõditione; quia (ait ille) in caſu extremæ neceſſitatis in quo verſamur, non requiritur expreſſa,ſed ſufficit tacita petitio confeſſionis. Et probatur primò, auctoritate D Auguſtini *ſerm.44.* Tunditur,inquit, pectus, vt arguatur quod latet in pectore, vt euidenti pulſu occultũ caſtigetur peccatum;reddit enim rationẽ, quare qui audiunt *Cõfiteor*, tundũt pectus,ſcilicet, vt manifeſtẽt peccatum,& ſic illud caſtigẽt.At huiuſmodi manifeſtatio peccati eſt confeſſio ſaltẽ tacita ad eius remiſſionẽ;ergo in illis ſignis reperitur confeſſio. Secundò,ſigna contritionis manifeſtant cõtritionem de peccato,quia aliter non eſſent eius ſigna.Ergo manifeſtãt peccatũ,vt remittatur,contritio enim eſt animi dolor,ac deteſtatio de peccato commiſſo. Tertiò,quia in illo articulo ſigna illa fieri non ſolẽt,niſi ad manifeſtationẽ peccatorum, quæ pungunt conſciẽtiam, & quorum remedium quæritur medicina pœnitentię; vult enim exiſtens in illa neceſſitate declarare ſignis illis cõtritionis, quòd non poteſt voce, qua libenter ſi poſſet confeſſionẽ peteret; nam videmus etiã maximos peccatores,ſi vel vnicum verbum proferre poſſint,ardentiſſimè illo tempore efflagitare confeſſionem.

Nec valet dicere,quòd in illis ſignis cõtritionis ſit incluſa aliqua peccatorum cõfeſſio,ſed non illa quæ fit Sacerdoti,quæ ſola eſt ſacramentalis. Reſpõdeo, etiam Sacerdoti faciendam cõtineri. Qui enim petit abſolutionẽ verbis expreſſis, vel ſignis contritionis, non petit illam à laico, ſed ab Eccleſia,& eius miniſtro, qui habent poteſtatem abſoluẽdi peccata,atque adeò à Sacerdote, & ita idem eſt petere confeſſionem, vel abſolutionem verbis, vel ſignis contritionis,ac dicere, Aliquis Sacerdos abſoluat me à peccatis, quæ his verbis, vel ſignis contritionis manifeſto in genere, meliori modo quo nunc poſſum. Hæc omnia Chapeauilla, quæ pij Confeſſarij in mente teneant,& illa in praxim, me conſulente,& impellente deducant,abſoluendo ſupradictos infirmos ſub conditione.

Notandũ eſt tamen hîc obiter ex ſupradictis,Sacerdotẽ,qui ſano corpore nihil de mortis periculo ſuſpicãs Miſſam inchoaſſet,& in fine introitus decidiſſet mortuus,non poſſe à peccatis abſolui,licet generalẽ confeſſionem feciſſet ad Deum corã miniſtro,& Eccleſia;quia illa cõfeſſio non fuit ſacramentalis, neque directa ad accipiẽdam abſolutionem in foro pœnitentiæ.Ita Layman *vbi ſuprà.* Cõtrarium tamen dicendũ eſt de illo,qui ſignificãs ſe cupere confiteri,ideoque ad genua Sacerdotis accedens,ſubitò apoplexia tangitur antequam aliud verbum proferat; talem enim inſtante mortis periculo abſoluendum eſſe non dubito;quia in ordine ad confeſſionem ſacramentalem dedit generalia ſigna,quibus oſtendit ſe peccaſſe, & de eo dolere. Ita Coninch *in reſponſione pro abſolutione moribundi,n.16.* quidquid dicat Coquetius *in diſſertat.de abſolutione per litteras,c.7.n.21.*

RESOL. III. *An ſit abſoluendus moribundus, ſi exhibeat ſupradicta ſigna; ſed dubitatur an ſint orta ex contritione,vel ex anguſtia mortis?*

REſpondeo affirmatiuè cum Sancio *in ſelectis, diſp.44.n.35.in fine,* vbi ſic ait: Sub conditione impertienda erit abſolutio, quãdo ambiguitas intercedet, nũ ſigna ſint ex dolore orta,vel ex angore, & anguſtia mortis,cũ prodeſſe poſſit infirmo, & non obeſſe Sacramẽto; vitatur nãque ſacrilegij periculum conditione appoſita.ſic ille:& ita etiam docet Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.6.c.8.n.4.* vbi hoc pacto aſſerit: Si cõſideratis circumſtantiis, & examinatis his, corã quibus talia ſigna edita ſunt, res dubia eſſe videatur; abſolutio tamen conferri poterit ſub conditione,ſi talis materia confeſſionis ſufficiens ſit ad abſolutionis miniſtrationem.

RESOL. IV. *An Confeſſarius poſſit abſoluere moribundum, qui in eius abſentia confeſſionem petiit; vel ſigna pœnitentiæ fecit,aliquo hoc teſtante?*

NEgatiuè reſpondent à fortiori Doctores citati *in reſol.1.in principio,* & nouiſſimè docent hanc ſenten-

ſententiam Petrus Fay *de ſacram. Pœnit. in addit. ad 3. part. D. Thomæ, q. 9. art. 3. diſp. 3. ad 9. argum.* Franciſcus Coquetius *diſſertat. de confeſſione per litteras, c. 7. nu. 21.* Didacus Aluarez *in part. 2. D. Thomæ, q. 19. art. 6. diſp. 80. per totam.* Lauorius *tract. de indulgen part. 2. cap. 10 num. 130.* & hanc ſententiam ex Theologis Societatis Ieſu, tenet nouiſſimè Turrianus *de pœnit. q. 9. art. 2. diſp. 32. dub. 4.* & ex noſtra Religione Alphonſus de Leone *tract. de officio, & poteſt. Confeſſar. to. 1. recollect. 6. n. 123.*

Probatur primò, quia confeſſio facta Sacerdoti, & accuſatio propria propriorum peccatorum, eſt materia eſſentialis, & proxima ſacramenti Pœnitentiæ; ſed in noſtro caſu moribundus cùm vocauit Sacerdotem, vel ſigna contritionis effecit, nullam dedit materiam Cõfeſſario (quia erat abſens) quamuis adſtantibus dederit. Ergo abſoluendus non eſt ex defectu materię, & Sacerdotis. Confirmatur, quia, vt infrà videbitur, Clemẽs VIII. damnauit confeſſionem factam abſente Sacerdote, ſed talis eſt confeſſio de qua loquimur. Ergo, &c.

Secundò, Canones qui contra hanc ſententiam adducuntur, intelligendi ſunt, vt vult gloſſa *in c. 8. cauſ. 26. q. 6.* de abſolutione à cenſuris, quæ dari poteſt etiam inuitis; non verò de abſolutione ſacramentali confeſſionis, de qua loquimur.

Tertiò, Rituale, ſeu Manuale Romanum, quod adducitur, eſt à Doctore confectum, & illius auctoritatem non excedit, neque conſenſus Pontificis, aut iuſſio, qua conſcriptum fuit, & euulgatum, confert aliquod pondus rebus, quæ in eo præſcribuntur, quia non præceſſit ſerium, aut ſufficiens Theologorum examen.

Quartò, ad litteras Bellarmini, & Epiſcopi Armacani aſſerentium mentem Clemen. VIII. dicendum eſt de illis authenticè nõ conſtare, & ſi cõſtat authenticè, dicunt Pontificẽ reſpondiſſe vt priuatum Doctorẽ, & ſic in caſu alio ad quamdam Põtificiam reſponſionem, reſpondet Henriquez *l. 14. cap. 3 nu. 4. in gloſſa littera P.* Suarez *to. 3. quæſt. 66. art. 6. diſp. 21. ſect. 3.* Valentia *tom. 4 diſp. 4. quæſt. 1. punct. 3.* Sotus *in 4. ſent. diſt. 3. quæſt. vnica, art. 6.* Canus *de locis Theol. lib. 6 cap. 8.* Catharinus *contra Caietanum lib. 5. cap. 3.* Vega *in Concil. Trident. lib. 9. cap. 4. & 5.* Bellarminus *to. 1. de Romano Pontif. lib. 4. c. 12.* & alij. Et hæc ſunt præcipua argumẽta, quę pro eorum firmanda ſentẽtia, adducunt Coquetius, Fay, & alij *vbi ſuprà.*

Sed ego prorſus aduerſus illos affirmatiuam ſententiam tenẽdam eſſe puto; quam nobiſcum tenet Angelicus Doctor D. Thomas *opuſc. 65. §. de extrema vnct.* vbi *ſub fine* ita ait: Si autem infirmus, qui petit vnctionẽ, amiſit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos adueniat, quia in tali caſu (quo ſcilicet aut Baptiſmũ, aut abſolutionẽ ſimili ratione petiiſſet, iuxta dicẽda à nobis) debet etiã baptizari, & à peccatis abſolui. Ita ille; & neſcio quomodo clariùs noſtrã ſententiam doçere potuiſſet; aut qua ratione eius verba in aliũ ſenſum, vel apparenter detorqueri poſſent. Idem etiam docet ex diſcipulis D. Thomę doctus Pater Io. de la Cruz *in directorio conſcientiæ, p. 2. de ſacrament. Pœnit. quæſt. 3. dub. 8. concluſ. 2.* & hęc opinio eſt cõmunis in ſchola Patrum Societatis Ieſu, & illam tenẽt Maldonatus *in ſummula caſuum conſcientiæ, quæſt 19. art. 14.* Vaſquez *in 3. part. tom. 4 quæſt 91. art. 2 dub. 1. num 4 & 5. & in part. 2. diſp. 62. cap. 7. n. 40.* Suarez *to. 4 diſp. 23. ſect. 1. § de eo qui confeſſionem petit.* Valentia *tom. 4. diſput. 7. quæſt. 11 punct. 1.* Coninch *de Sacram. diſp. 7. dub. 10. n. 99.* Reginaldus *in praxi tom. 1 lib. 8. & part. 3 nu 28.* Filliucius *to 1. tract. 7. c. 5. n 122.* Fagũdez *præcept. 2. lib. 3. c. 1. n. 16.* Toletus *lib. 3. cap 8 num. 2* Becanus *de Sacram. c. 36. quæſt. 2. n. 2.* Fernandez *in inſtruct. Sacer. docum. 4. n. 32.* Emanuel Sà *ver. abſolutio, nu. 10.* Henriquez *lib. 5. c. 2. n. 7. & lib. 6. cap 30. nu. 7.* Layman *in Theol. morali lib. 5. tract. 6. cap 8. n 4.* & alij. Idem docent ex noſtra Religione Naldus *in ſumma ver infirmus, n. 8.* Megala *in 1. part. lib. 1 cap. 11. nu. 8.* Molfeſius *in ſumma, tom. 1. tract. 7. cap. 5. nu. 4.* & alij. Et tandem, præter citatos Doctores, docent etiam hanc ſententiam Pontius *de matrim. lib. 4. c 25. nu. 8.* Thomas à Ieſu *in Tribunali conſcient. cap. 11. § 10.* Chapeauilla *tract. de Sacram. tempore peſtis c. 3. quæſt. 30* Zambranus *de caſ. tempor mor cap. 4. dub 2. per totum.* Pharaonius *de ſacram Pœnit. tract. 1. ſeſſ. 16. caſ. 16.* Corduba *in quæſtionario lib. 3. quæſt 39* Medina *tract. 2. de confeſſione, quæſt. 39.* Pitigianus *in 4 ſent. tom. 2. diſput. 17. quæſt. vnica, art. 8. concluſ 4. & 5.* Syluius *in addit. ad 3. part. D. Thomæ, quæſt. 9. art. 2. quæritur 4. caſ. 2.* Monteſinus *in part. 2. D Thomæ diſp. 29 quæſt. 5. n. 176.* Ludouicus de San Iuan *in ſumma, tom 1. tract. de Pœnit. quæſt. 5. art. 19. dub. 6.* Coriolanus *de caſib. reſeru p. 1. tract. 9 difficul. 37 n. 6.* Bellochius *in praxi Theol. mor. part 1. q. 2. nu. 112.* Antonius de Litteratis *in ſumm. part. 1. c. 35. n. 7.* & alij penes ipſos.

Probatur primò hæc opinio ex auctoritate Cõciliorum; nam in Arauſicano I. *cap. 12* ſic habetur: Subitò obmuteſcens, prout ſtatutum eſt, pœnitentiam accipere poteſt, ſi volũtatis prętęritę teſtimoniũ aliorũ verbis habet, aut prętentis in ſuo nutu, & hic canon citatur *in cap. qui redeunt 26. quæſt. 6.* Idem habetur in Concilio Carthaginenſi IV. *c. 76. cit. in c. 8. eadem cauſa, & quæſt.* & in Cõcilio Carthaginenſi III. *citato in c. ægrotantes. de conſecr. diſt. 4.* & Sanctus Leo Papa *Epiſt. 89.* hoc clarè determinat; quod poſteà in Rituali Romano cõſtitutũ fuit, vbi ſic habetur: Si inter confitendum, vel etiam antequã incipiat cõfiteri, vox, & loquela ægri deficiat; nutibus, & ſignis conetur (ſcilicet Sacerdos) quoad eius fieri poteſt peccata pœnitentis cognoſcere, quibus vtcũque, vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiamſi confitendi deſideriũ, ſiue per ſe, ſiue per alios oſtenderit, abſoluẽdus eſt. Sic Romanum Rituale editum anno 1615. de quo paulò infrà.

Probatur ſecundò rationibus; quia talis moribundus, eò quòd oſtẽdit ſe dolere de peccatis cum ſignis contritionis, vel etiam petit Sacerdotem à quo abſoluatur, fatetur ſe peccaſſe, petitque vt adſtãtes, tamquã ſuæ voluntatis interpretes, id Sacerdoti præſenti denuntiẽt, ab eoque abſolutionẽ pro ſe petant; caſu quo id per ſe facere non poſſit; ergo dũ hi id faciunt, ipſe per eos, tãquam per ſuos interpretes, præſenti Sacerdoti confitetur. Igitur in tali caſu infirmus, qui oſtendit, & habet, & indicat prętentẽ, & abſolutam voluntatẽ cõfitendi, cõfeſſionẽ de facto moraliter inchoare cẽſetur; præſentia autem Sacerdotis, poſteà aduenientis, corã quo

qui antè præſentes fuerãt, moribundi voluntatem, ac deſiderium teſtãtur, ac tamquam horum interpretes Sacerdoti explicãt, non ſolùm vt aduerſarij obiiciũt, eſt merè materialis, & quaſi per accidens, ſed etiã verè humana, & formalis; quia ipſe ex auditis, & viſis humano modo, quantum poteſt in tali caſu fieri, iudicat de ſtatu pœnitentis; & ideò noſtram ſententiam tenuit Clemens VIII. qui interrogatus, an moribundus in caſu de quo loquimur, deberet ſacramentaliter abſolui; reſpõdit debere abſolui, & ſe eum abſoluturum, eumque caſum ſuo decreto nullo modo comprehendi.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta cõtraria. Et ad primum patet reſponſio ex dictis; quia in tali caſu, vt ſuprà diximus, cùm talis oſtendat exteriùs ſe dolere de peccatis, ac velle confiteri, peratq; in hunc finem Sacerdotẽ accerſiri, generatim iam incipit confiteri, ſimili ferè modo atque is, qui per interpretem confitetur, dum huic ſua peccata dicit, vt Sacerdoti deinde ea explicet; quare dum adſtantes poſteà Sacerdoti præſenti pœnitentiam, & deſiderium moribundi explicant, inſtar interpretum ipſius confeſſionem Sacerdoti exponunt, atque ipſe per hoc Sacerdoti iam præſenti cõfitetur, atque ita ſufficientem materiam abſolutionis præbet. Vnde patet reſpõſio ad Decretum Clem. VIII. nam in noſtro caſu negamus confeſſionem omnino abſenti fieri, vt notat Sylujus *in 3. part. q. 9. art. 3. concl. 4.* Fagundez, Coninch, & alij *vt ſuprà*.

Ad ſecundum argumentum, quòd Canones adducti, vt vult gloſſa *in cap. 8. cauſ. 26. quæſt. 6.* loquantur ſolùm de abſolutione à cenſuris, gratis dicitur, quia primò ibi nulla fit mẽtio cenſurarum, ſed loquũtur generatim de omnibus, qui ex infirmitate ſubitò obmuteſcunt, qui non niſi temerè poſſunt generatim præſumi eſſe cenſuris ligati. Secundò Canones illi comparant hanc reconciliationem cum Baptiſmo; ergo loquuntur de vero Sacramẽto. Tertiò loquuntur de reconciliatione, quæ requiritur ante ſumptionem Euchariſtiæ, quæ reſpectu eorum, de quibus dubitatur, an ſint in peccato mortali, debet fieri per ſuſceptionem ſacramenti Pœnitentię. Quartò, quia ſi in hoc ita Concilia, & Patres interpretamur, neſcio quo pacto ex illis ſacramentum Pœnitentiæ probabimus.

Ad tertium argumentum de Romano Rituali, reſpondet fusè Coninch *in reſponſione contra Coquetium, nu. 38.* vbi probat ex Bulla Pauli V. illi Rituali pręfixa, fuiſſe editum cum conſultatione Cardinalium, & ex auctoritate Apoſtolica typis prodiiſſe.

Ad quartũ argumentum de reſponſione Clem. VIII. facta 1608. die 16. Aprilis, adducit eius exemplar Coninch *vbi ſuprà poſt num. 61.* ex Epiſtola illi data ab Archiepiſcopo Armacano, ſub die 6. Iunij anno 1624. Et quamuis Pontifex, priuatim interrogatus, hoc reſpõſum dederit, nec per id, vt Pontifex aliquid, cui omnes teneantur aſſentiri, definire intenderit; firmiter tamen probat, id quod eo probare pręcipuè intendimus, ſcilicet illum caſum ipſius decreto nullo modo cõprehendi; ipſe enim optimè mentẽ ſuam, quid in illo ſuo decreto damnare intenderit, ſcire potuit. Igitur remanet ſatis firmata noſtra ſententia ex auctoritate Conciliorum, Canonum, reſponſionum Pontificum, & ex validiſſimis rationibus, quas tot Doctores afferũt, & ſequuntur; vnde valdè miror Coquetium *vbi ſuprà in diſſertat. de confeſſione per litteras cap. 11. nu. 40.* docuiſſe illam in praxi non eſſe probabilem; ſed pro explicatione huius ſententiæ aliud dubium erit etiam explicandum. Quæritur igitur

RESOL. V. *Quot teſtes in ſupradicto caſu debeant teſtari Confeſſario de ſignis contritionis moribundi, vel quòd confeſsionem petierit?*

VIdetur prima facie reſpondendum, plures teſtes neceſſarios eſſe ex Cõcilio Carthaginenſi IV. *cap. 76. & ex cap. 15. quæſt. 26. qu. 6.* ibi, *dent teſtimonium, qui eum audierunt*, & ex Concilio Arauſicano I. *cap. 12. & ex cap. qui recedunt 26. q. 6.* ibi, *teſtimonium aliorum verbis habet*; & ex Leone Papa *Epiſt. 89.* ibi, *teſtimonia eis fidelium circumſtantium.* in quibus Concilia (vt patet) in numero plurali loquuntur. Ergo, &c.

Sed in tali caſu ſufficere vnum teſtem, docet Sãcius *in ſelectis diſp. 44. num. 35.* qui citat pro hac ſententia Raymundum, & Graſſium, & quidem Felinus *in cap. veniens el 1. num. 8. de teſtibus*, tenet ſtandum fore dicto vnius teſtis, vbi non agitur de prę-iudicio alterius, modò iuret. Sed iurare in noſtro caſu neceſſarium nõ eſt, quia maximè impiũ eſſet mentiri. Nec oportebit teſtem eſſe Chriſtianum, aut infidelem, aut hæreticum, de his enim præſumi non poteſt affirmare quod falſum eſt, vt fiat Sacramentum; præſumendum tamen eſſet è contra, non teſtaturos ſigna pœnitẽtiæ eſſe tradita, ne miniſtretur Sacramẽtum verum; adhuc in hoc euentu, puto Sacramentum miniſtrandum ſub conditione, ſcilicet, Si verum eſt, te ſigna pœnitentiæ oſtendiſſe, abſoluo te à peccatis. Et hæc omnia Sancius, & ante illum Zambranus *de Sacram. tempore mortis cap. 4. dub. 2.* & Reginaldus *in praxi tom. 1. lib. 8. cap. 3. n. 8.* Sed ponam hîc aliud dubium.

RESOL. VI. *An quem paulò antè in periculo mortis Confeſſarius audierat, & non abſoluerat, ſi poſteà ſuperueniens inuenit adhuc viuum, ſed amiſiſſe ſenſum, poſſit illum abſoluere?*

AFfirmatiuè reſpondet Ioannes Chapeauilla *tract. de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis cap. 3. quæſt. 13.* Zambranus *de caſ. tempore mortis cap. 4. dub. 2. ſect. 7. num. 41.* dummodò non conſtet talem voluntatem pœnitendi mutaſſe; quia ponitur diſpoſitio ſufficiens ad ſuſcipiendam abſolutionem, & reperitur confeſſio non tantùm in genere, ſed etiam in ſpecie. Ergo, &c.

Nec valet dicere, quòd poteſt contingere infirmum pœnitentem interim mutaſſe voluntatem confitendi; nam reſpondeo cum Chapeauilla *vbi ſuprà quæſt. 13.* quòd ferè impoſſibile eſt, vt quis exiſtens in articulo mortis, & deſiderans confiteri, mutet ita citò voluntatem. Secundò circumſtantes, qui adfuerunt, poſſunt teſtificari, an viderint ſigna mutationis voluntatis illius. Et tertiò quia idem inconueniens poteſt ſæpiùs contingere in matrimonio contracto per procuratorem; quod tamen eſt in vſu Eccleſię, & verum Sacramentum.

Ergo,

Ergo, &c. Sed quartum dubium principale explicandum videtur; vnde quæro,

Resol. VII. *Quis non coram infirmo, sed statim in eius absentia manifestauit Confessario illum petiisse confessionem, vel signa contritionis ostendisse; quæritur, an si Sacerdos illum viuum adhuc inueniat, possit sacramentaliter absoluere?*

Affirmatiua sententia potest hoc argumẽto suaderi, quia in hoc casu, licet illa confessio sit facta absente Sacerdote per nuntium, tamen posteà absolutio non datur in absentia, sed in præsentia pœnitentis; ergo licita, & valida erit. Et ita hanc opinionem tenent Henriquez *lib.5.cap.2.num.7.* & Valentia *tom.4.disp.7.quæst.11.punct.1.* vbi sic asserit, quòd ipsa confessio possit fieri per nuntium, aut litteras Sacerdoti, dummodo ipse Sacerdos nõ nisi præsentem posteà absoluat, omnino est probabile; vt v. g. si æger aliquis absentem Sacerdotem per litteras, aut per nuntium accersat, ac timens futurum, vt morbo posteà oppressus, confiteri illi in præsentia non possit, per easdẽ litteras, vel nuntium ipsi confiteatur, vt aduenientem demum Sacerdos se quantumuis morbo aggrauatum absoluat. Hæc Valentia, quæ omnia accidunt in casu nostro. Ergo &c.

Nec aduersus hanc doctrinam facit decretum Clementis VIII. editum die 20. Iunij 1602. in quo damnatur tamquam falsa, temeraria, & scandalosa ista propositio, scilicet, licere per litteras, seu internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere. Nam respondent aliqui hanc propositionem non ita à Pontifice damnari, vt vtrumque eius membrum cẽsura notetur; ac proinde supradictam declarationem volunt intelligẽdam esse in sensu copulatiuo, seu complexiuo, non autem in sensu diuiso; fundatur hæc interpretatio in tribus. Primò in particula *&*, quæ vtrumque membrum cõiungit, & parit sensum complexiuum; nam si diuisiuè loqui voluisset Põtifex, potiùs id explicasset per particulam *vel*. Secundò, quia Pontifex vtitur signo demõstratiuo singulari, dicens hanc propositionem, quod propriè denotat hypothetícam, damnari per modũ vnius. Tertiò, quia inter Theologos tunc quando emanauit illud decretum, non erat quæstio de sensu diuisiuo, sed de complexiuo tãtùm; ergo solùm censendum est Pontificem declarare id, de quo erat controuersia.

Et ita explicationem huius decreti modo quo supra, esse probabilem putat Becanus *de Sacramentis, cap.37. quæst.* 8. nam contrariam vocat tantùm tutiorem; vnde sic explanant hoc decretum Filliucius *in tom.1. tract.7.cap.1. num.20.* & Villalobos *in summa, tom.1.tract.9.diffic.37.n.6.* vbi sic asserit: *A la declaracion de Clement. VIII. se puede responder que alli ambas cosas iuntas incluie confesion y absolucio en ausencia; ya que no las ay iuntas, que est à presente el Sacerdote, quãdo absolue, y mas que alli, no determina el Papa que la confesion echa en ausencia no es valida, sino solo dize que es illicita.* Ita ille. Et hoc vltimum, nempe Clementem VIII. in illo decreto non determinasse confessionem factam absente Sacerdote esse inualidam, sed illicitam, docet etiam Coninch in responsione contra Coquetium impugnantem absolutionem moribundi, *nu.27.& 28.*

Igitur ex supradictis videtur dicendum, posse Sacerdotem absoluere moribundum sensibus destitutum, si testes de signis eius contritionis nõ coram infirmo testimonium ferant, dummodo Sacerdos posteà, præsente infirmo, illi sacramẽtalem absolutionem tribuat. Et hanc sententiam tenent Filliucius *tom.1.tract.7. cap.5.num.122.* Bonacina *de Sacram. disput.5.quæst.5.sect.2.punct.2.§.4. nu.10.* Fernandez *in exam.resol mor. part.3.c.7. §.6.num.50.* & Zambranus *de cas.tempore mortis, cap.4.dub.2.sect.5. num.31.* qui asserit confessionem absente Sacerdote esse validam tempore mortis, quãdo aliter fieri non potest, non obstante decreto Clem. VIII. vide etiam Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.7.cap.3.num.9. in fine.* Possevinum *de officio curati cap.7. nu.88.* Villalobos *vbi suprà*, & alios.

Nec contra hanc sententiã abit D. Leo *Epist.89.* ibi, *testimonia ei fideliũ circumstantium prodesse debebũt*, vbi videtur docere testes in hoc casu in præsentia infirmi testimonium ferre debere; nã aliquis posset respondere, Pontificem dixisse, quia id frequẽtiùs solet euenire, nempe vt Confessarius superueniat, vbi est moribũdus cum aliis, qui posteà illi testimonium ferant vocatum à moribundo Confessarium, &c. Vnde in Concilio Arausicano VII. *cap.* 12. & in Carthaginensi IV. *cap.76.* dicitur absolutè sufficere Confessario ad absoluendum sacramentaliter infirmum, si testes dent testimonium de voluntate ipsius; ergo, &c.

Hęc opinio videtur mihi probabilis, & nouissimè in terminis, vt asserunt, terminantibus iterùm illam tenet Bonacina *tom.3 disput.2.quæst.3.punct.33. num.* 4. vbi asserit, posse absolui pœnitentem, qui accersiuit Confessariũ per nuntium, & aduenientem Confessario ita obmutuit, & ita sensibus destitutus est, vt nullum peccatum exprimere, aut doloris signum exhibere possit, nullusque tunc adsit, qui petitionis confessionis fidem faciat, & ita Romæ sensisse multos DD. testatur. Et ita sentiunt multi viri docti Societatis Iesu, & nostræ Religionis.

Sed negatiuam sentẽtiam ego teneo, quia puto esse de necessitate sacramentalis Confessionis, vt efficiatur in præsentia Sacerdotis; vt tenent ferè omnes Doctores ex Dominicanorum familia, & Societate Iesu *locis citatis*, & illi quos ad satietatem adducit Franciscus Auila *in dissertatione de cõfessione per litteras cap.2.per totum.* Confessio enim est actus personalis, vt & absolutio; ergo sicut Confessarius non potest absoluere in absentia, ita & pœnitens non potest confiteri nisi illo præsente; vnde Clemens VIII. quidquid asserat Villalobos & Filliucius *vbi suprà*, in illo decreto, non solùm damnauit absolutionem absente pœnitente, sed cõfessionem absente Confessario: & ita verba illa Clementis accipiẽda esse in sensu diuisiuo, & non çomplexiuo, docet Seraphinus Freitas *in addit.ad tract.de cõfess.sollicit quæst.13.nu.31.* Alphonsus de Leone *tract. de offic.& potest.Confess.tom.1.recollect.6.nu.123.* Turrianus *de pœn.quæst.9.art.2.disp.32.dub.4.* Fagundez *prec.2.lib.2.cap.10.num.5.* Coquetius *in dissertatione*

de confeßione per litteras, cap.5.n.15. Aluarez *in part.2. D.Thomæ,quæſt.19.art.6.diſp.80. in appendice num.34. & ſequent.* Petrus Fay *de pœn. in addit.ad 3.part.quæſt. 9.ar.3.diſp.3.* Pitigianus *in 4.ſent.to.2.diſt.17.q.vnica, art.8.concl.2.* Nugnus *in 3. part.tom.2. quæſt.9. art.3. diffic.2.conſtit.2.* Franciſcus Auila *in diſſertat.de confeſſ.per litteras c.9.* Ioannes Chapeauilla *tract.de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis, qu.* 30. Syluius *in 3.part.q.9.art.3. poſt concl.4.* qui ex Cardinali Bellarmino teſtatur Clemen. VIII. intellexiſſe ſuum decretum in ſenſu diuiſo, quod poſteà die 14.Iulij 1605.declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, cuius verba afferunt Coquetius,& Fay,*vbi ſuprà.*

Igitur ex ſupradictis apparet, negatiuè reſpondendum eſſe ad caſum propoſitum in præſenti reſolutione; nam moribundus confiteretur per nũtium abſente Sacerdote,quæ confeſſio eſt damnata per dictum decretum Clem. VIII.quod non accidit in caſu reſol.3.Videlicet,quãdo Confeſſarius inuenit moribundum ſenſibus deſtitutum, & adſtantes teſtificantur illum cõfeſſionem petiiſſe,vel ſigna contritionis exhibuiſſe;nam(vt *ſuprà* dictum eſt)dum tales adſtantes Sacerdoti præſenti pœnitentiam, & deſiderium moribundi explicant, inſtar interpretum ipſius cõfeſſionem Sacerdoti exponunt,atque ipſe per hos Sacerdoti præſenti cõfitetur;quod non poteſt dici in caſu de quo loquimur;nam teſtes exponunt Sacerdoti pœnitentiam moribundi, ipſo abſente; ergo eſt confeſſio facta per nuntium in abſentia, quę à Põtifice iam damnata,& improbata eſt;ergo,&c.

Notandum eſt etiam hic contra Coninch, & Villalobos *vbi ſuprà,* Clemen. VIII. in ſupradicto decreto non ſolùm confeſſionem abſenti factam, & abſolutionem abſenti datã declaraſſe illicitam, ſed etiam inualidam, & nullam.Et ita præter Pitigianum,Nugnum,Auilam,Coquetium, Aluarez, Fagundez *vbi ſuprà,* docent etiam Ioan.de la Cruz *in direct.part.2. de ſacram.Pœn. quæſt.3. dub.7. concl.3.* Fabrus *de Pœn.4 ſent.diſt.17.quæſt.vnica,diſp.29. ca.1. n.19.*& Franciſcus Auila *in diſſertat.de confeßione per litteras cap.9.* ſed ad vltimum dubium principale, curioſum,& difficile deueniamus.

RESOL. VIII. *An Confeſſarius poßit abſoluere ſub conditione moribundum ſenſibus deſtitutum,qui neque petiit confeßionem,nec vllum ſignum contritionis edidit?*

AFfirmatiuam ſententiã (attendas quęſo amice lector)docet Homobonus *in examine Eccleſiæ part.1.tract.7.cap.18.quæſt.84.* vbi ſic aſſerit:Prudenter aget Parochus,ſi fauorabiliori illi opinioni adhæreat,quæ ſentit abſolutionis beneficium moribundo impendi poſſe, etiamſi nullum confeſſus ſit peccatum, nec Confeſſarium petierit,nec indicia exhibuerit,ex quibus actus contritionis,vel attritionis argui poſſit;modò talis in mortis articulo cõſtitutus,Chriſtiano more viuere ſoleret, & bonus ac fidelis homo æſtimaretur. Quod quidem placitum in praxi referunt amplexum fuiſſe Clem. VIII. Pontificem Maximum, ac prudentiſſimum virum; cùm enim quidam ex fabrica D.Petri præceps ruiſſet, & illum cadentem vidiſſet,abſolutionem ei dedit,dicens, Si es capax, abſoluo te à peccatis tuis. Quæ ſententia illâ ſanè ratione confirmatur, quòd in neceſſariis ad ſalutem tutior pars eſt amplectenda, & certiori periculo occurrendũ eſt;& irreuerentiam Sacramenti,vel Sacrilegij periculum,tum conditione appoſita,tum auctoritate Doctorum, hanc opinionem tuentium, ceſſare dicitur.Ita ille.

Et ante illum Molfeſius *in ſumm. to.1. tract.7.c.5. num.48.& 49.* qui notat hanc ſententiam tenuiſſe ex noſtra Religione Patrem D.GabrielemLotherium, virum doctiſſimum, Patrem Salmeronem Societatis Ieſu, & Patrem Lupum Capuccinum, & confirmat hãc opinionem his rationibus; quia in tali caſu poteſt eſſe(prout in dubio præſumitur) vt quis ſit memor ſalutis ęternę,& interiùs habeat aliquã efficacem attritionem, qua rectè diſpoſitus ſit recipere ſacramentalem abſolutionem,& de attrito fieri cõtritus. Nec vrget dicere,quòd multoties qui ex inſperato loquelam amittũt, non ſolent habere peccatorum attritionem, quia præoccupati timore mortis, ad alia non aduertunt. Nam reſpondetur,in his viris frequentiùs accidere, vt cogitent de peccatis ſuis,vt experientia docet, & leges adaptantur ad ea,quæ frequentiùs,non autem quæ ratò accidunt. Sic Molfeſius.

Hanc etiam ſententiam docet Antonius de Litteratis *in ſumm. edita Romæ cum approbatione Magiſtri Sacri Palatij anno 1611. part.1. cap.35. num.7.*& quod maius eſt,hanc opinionem non ſolùm approbauit Greg. XV. Pontifex Maximus, quando erat Archiepiſcopus Bononienſis *in memoriali Confeſſ.ca.1. de forma ſacram.Pœnit. nu.16.fol.215.* edito Bononiæ apud Ioannem Baptiſtam Bidellum anno 1623.ſed etiam tenuit, debere Sacerdotes illam in praxim deducere;ſic enim ibi aſſerit: Licet abſoluere moribũdum, etiamſi nullum pœnitentiæ ſignum det in præſentia Confeſſarij, ſi tamen aliquis teſtetur eum oſtendiſſe confitendi deſiderium; ita docet Rituale Pauli V. imò addit Sacerdotale Romanum pag.624. ex doctrina D.Antonini, poſſe etiã abſolui moribundum aſſuetum frequentare confeſſionem, quamuis repentino caſu oppreſſus Sacramentũ non petierit. Neque ſolùm poteſt Confeſſarius in his duobus caſibus abſoluere,ſed etiam debet, quia contingere poteſt moribundum eſſe tantùm attritum; vnde damnetur, niſi abſoluatur. Ita ille.

Vnde ego, ſaltem ex principio extrinſeco puto, hanc ſententiam probabilem eſſe,& ita illã tenent aliqui Patres Societatis Ieſu,& noſtræ Religionis, & dici poteſt,quòd in hoc caſu adeſt aliquo modo materia,quę per teſtificationem, & famam probitatis dicti moribundi efficitur pręſens ;probus enim vir ſupponitur omni die actus contritionis,& ſigna doloris elicere.Ergo,&c.

Verùm his non obſtantibus,ſententiam negatiuam ego teneo, quam tuetur Henriquez *lib.3. de pœn.c.10.nu.9.* vbi ſic ait:Si infirmus amiſſo rationis iudicio,nullum præbet, nec paulò anteà dederat peccati, & pœnitentiæ ſignum,nullo modo eſt abſoluendus à peccatis, in quo quidem rudiores Sacerdotes errant.Sic ille,& poſt illum Petrus Fay *de pœn.in addit.ad 3.part.quæſt.9.art.2. diſp.2.* ita aſſerens:

rens: Neutiquã absolui potest, qui subitò in supremũ vitę incidit discrimẽ, neque corãSacerdote exprimere peccatũ vllum potest, aut signis aliquibus dolorẽ peccatorũ, & volitionẽ cõfitẽdi patefacere; licet contrariũ indiscretè, & ignorãter satis, ac sine vllo prorsus, vel apparẽte fundamento à variis Sacerdotibus practicetur. Sic Fay, & hãc sententiam nouissimè mordicus tenet Io. Malderus *in tr. de sigillo conf. c.*15. Alphon de Leone *tr. de of. & potest. cõf. to.*1. *recol.* 6 *n.*131. Naldus *in sum. ver conf. n.*32. cum aliis cõmuniter. Et ratio est, quia absolutio ex Cõc. Trid. *sess.* 14. *cap.* 9. est actus iudicialis: sed iudicium non exercetur, vbi accusatio nulla est; ergo.

Nec valet dicere cũ Homobono & Molfesio *vbi sup.* quòd moribundus in tali casu forsitã interiùs habebit attritionẽ; nam respõdeo cum Zambrano *de cas. occur. temp. mor. c.* 4. *dub.* 2. *sect.* 8. *nu.*46. & cum omnibus Theologis, attritionẽ, vel contritionem interiorem non esse confessionem, sed signa externa contritionis esse cõfessionem peccati in genere; nam materia Sacramẽtorum debet esse sensibilis, quæ non adest in casu nostro; ergo nullo pacto adhibenda erit absolutio.

Firmat etiã hãc sententiã Conc. Arauf. I. *c.*12. vbi sic habetur: Subitò obmutescẽs baptizari, aut pœnitentiã accipere potest, si volũtatis prẽteritę testimoniũ aliorũverbis habet, aut prẽsentis in suo nutu; vide quomodo Cõciliũ requirat materiã sensibilem, quam etiam postulat Conc. Carthag. II. *c.*34. & IV. *c.*76. cum Decretali Leonis I. ad Theod. Foriolensem, quę est epist 91. vnde apparet, semper in Ecclesia cautũ fuisse, ne moribundus absoluatur, qui aliqua signa non dedisset, per quę alia cõfessio, & accusatio haberi cẽseatur; & ideò Laym. *in Theol. mor. lib.* 5. *tr.* 6. *c.* 12. *n.* 4. sic ait: Patres & DD. nõ aliter permittunt Pœnitentię sacramentum moribundo obmutescẽti ministrari, nisi anteà sacramẽtalẽ absolutionẽ verbis, aut signis petiuerit. Ita ille cũ Reginaldo *to.*1. *lib.* 8. *c.* 3. *n.*25. Turriano *de pœn. q.* 9. *art.* 2. *disp.*30. *dub.*1. *ad* 3. *arg.* Bellochio *de cas. reser. p* 1. *q.*2. *nu.*116. Pitigiano *in* 4. *sent. to* 2. *dist.*17. *q. vnica, art.*8. *concl.*3. Yribarne *in* 4. *to.*2. *dist.*18. *q. vn. disp.*16. *sect.*5. Vasquez *in* 3. *part. to.*4. *q.*91. *art.*2. *dub.*1. *n.*1. & aliis.

Nec vrget, quòd cùm talis moribundus benè vixerit, præsumitur habere cõfitendi voluntatem; nam respondetur, quòd Conc. Trid. & Florentinũ asserunt materiam huius Sacramẽti esse actus pœnitentis; ergo non sufficit voluntas confitendi, sed oportet confessionem esse actualem; saltem in nutu, aut vocatione Confessarij.

Et sic satis explicata sunt quinque dubia, quę in principio Tractatus discutienda proposuimus; placitis DD. circa præsentem quæstionem innixa. Restat modo inquirere,

RESOL. IX. *An Confessarius non solùm possit, sed etiam teneatur adhibere absolutionem in casibus supradictis?*

REspondeo affirmatiuè, & ita docent Regius *in resol. cas. conf. cas.*39. *nu.*16. Turrianus *de pœn. q.*9. *art.*2. *disp.*30. *dub.*1. Suarez *tom.*4. *disp.*23. *sect.*1. *nu.*15. Megala *in* 1. *p. lib.* 2. *c.*11. *n.*8. Io. de la Cruz *in direct. p.* 2. *de sacr. Pœn. q.*3. *dub.*8. *concl.*2. Coninch *de Sacr. disp.* 7. *dub.*10. *n.*106. Memoriale Greg. XV. *de forma sacr. Pœn. c.*1. *n.*17. Filliucius *to.*1. *tr.*7. *c.*5. *n.*123. Syluius *in* 3. *p. q.*9. *art.*2. *quaritur* 4. Vasquez *in* 3. *p. to.*4. *q.*91. *art.* 2. *dub.*1. *n.*38. & alij, quia cùm hoc licitè possit facere, vel ex charitate, vel ex iustitia (si ipsius pastor est) ad hoc obligatur; quod etiam verum est respectu eorum, qui contrariam sententiã tenent; quia cùm hanc sententiam possint in praxi tutò sequi propter suam probabilitatẽ, idque sit saluti moribundi valdè expediens, aut etiam necessariũ, si solùm sit attritus, ad hoc, vt diximus, vel ex charitate, vel ex iustitia tenentur. Igitur Sacerdotes nolentes moribundum in tali casu absoluere, rectè Vasquez *vbi sup.* vocat reos, & necatores animarum.

Non desinam tamen etiam hîc apponere sentẽtiam Montesini *in p.* 2. *disp.*26. *q.*5. *n.*245. & Ioannis Sancij *in select. disp.*44. *n.*35. vbi sic ait: Aduertendũ quòd licet opinio negans, posse per nutus, & signa pœnitẽtem in extremis cõstitutũ absolui, ne videlicet irritũ fiat Sacramentũ, sit in fauorem Sacramẽti, & opinio affirmãs, absolui posse, sit in fauorem suscipiẽtis; ex dictis duabus opinionibus semper eligenda est illa, quæ fauet pœnitenti, cùm Sacramenta instituta sint vt medicinæ suscipiẽtium, vndeSacramentũ iuri suo cedit, vt ita dicã, & periculo irritationis exponi nõ ęgrè fert, eò quòd salus spiritualis proximi magis tuta relinquitur suscepto Sacramento, quàm si illud non ministretur, & vbi violatio charitatis imminet, aut Religionis, charitas amplectenda est, & hęc violaretur nõ administrãdo Sacramẽtum infirmo indigenti, ex administratione verò solũ violaretur Religio. Ita Sãcius.

Igitur cùm aliquis perplexus est inter duo prẽcepta simul occurrentia, strictius erit adimplendũ; sed cùm magis obliget charitas, quã Religio; ergo in casu nostro tenetur Cõfessarius potiùs adhibere absolutionem in fauorem pœnitentis, quàm illã denegare in reuerentiã Sacramenti; sed meliùs dicendum est, quòd in tali casu Cõfessarius administrando Sacramentum cum opinione probabili, nullã illi iniuriã infert; ergo tenetur ratione charitatis erga proximum ei illud administrare.

RESOL. X. *An quando Confessarius ex opinione probabili absoluit moribundum, possit absolutionem præbere ei sine conditione?*

COmmuniter Doctores asserũt absolutionem in tali casu dandam esse sub cõditione; verùm Vasquez *in* 3. *p. tom.*4. *q.*91. *art.*2. *dub.*1. *n.*39. in casu posito *sup. in resol.* 1. putat conditionem illam esse superuacaneam; & hanc sententiam docet etiam Sancius *in selectis, disp.*44. *nu.*32. vbi ita ait: Sequens opinionem, posse videlicet per signa absolui pœnitentem, non tenebitur sub conditione absoluere; nam ille, qui agens aliquam actionem, iudicat se nõ delinquere, absolutè potest illam exercere; nec opus erit conditionem addere. Vnde quãdo communiter dicunt Theologi, ministrandum esse Sacramentum sub conditione, quando dubitatur de valore Sacramenti, id intelligendum est in dubio proprio, non in opinionibus. Quod optimè confirmat caput *de quibus, de Baptismo*, vbi decernitur rebaptizandum esse illum sub conditione, de quo dubitatur, an sit baptizatus. Ita Sancius. Et hæc dicta sufficiant circa explanationem dubiorum, quæ in principio Tractatus exponenda proposui; omnia tamen subdendo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ correctioni, & doctorum virorum iudicio.

TR.

TRACTATVS IV.

De Sacramentis.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

RESOLVTIO I. *An in casibus, in quibus licitum est baptizare pueros filios infidelium, teneantur domini hoc facere?*

SAtis probatum est *in resol.* 45. *tr.*1. *miscellanei*, posse dominos inuitis parentibus baptizare filios infidelium; quæritur modò, an domini in tali casu teneãtur,sub onere peccati mortalis, illos baptizare. Affirmatiuè respondent Vasq. *in* 3.*part.tom.*3. *disp.*155.*cap.*7. Turrianus *in* 2.2.*tom.*1.*disp.*54. *dub.*2. & ego *vbi suprà*; & hoc ratione charitatis.

Non reticebo tamen,cõtrarium docere doctissimum Lorcam *in* 2.2.*quæst.*10. *art.*12. *disput.*37. *nu.* 22. vbi sic asserit:Est dubium, vtrùm in omnibus casibus, in quibus cõcessimus filios infidelium inuitis parentibus baptizari posse, non solùm liceat, sed etiam subsit obligatio baptizãdi; videtur enim subesse obligationẽ: quia in his,in quibus prodesse possumus saluti spirituali proximi, tenemur prodesse lege charitatis,præsertim in re tanti momẽti, qualis est susceptio Baptismi, & iis qui adeò indigent, vt sunt infidelium filij. Respondeo, in tribus casibus cõcessimus posse pueros infidelium baptizari.Primus est in articulo mortis.Secundus,si inueniantur separati à parentibus. Tertius, si filius serui separetur hac intẽtione. In primo casu videri potest subesse obligationem baptizandi propter extremam pueri necessitatem, probabilius tamen censeo non esse,neque aliquis hanc obligationem adstruit, quia totum negotium salutis pueri ante vsum rationis commissum est parentibus, & ideò nullus alius tenetur de eius salute sollicitus esse, neque puer extremè indiget, quãdiu per parentes illi prouideri potest; & baptizare puerum infidelis occultè, aut cum dissensu patris, extraordinarium mediũ est,& extraordinaria diligẽtia:ea verò,quę extraordinaria sunt,potiùs sunt supererogationis, quàm debiti. In secũdò casu solùm potest esse dubium, an puerum semel abstractum à parentibus liceat iterùm parentibus reddere sine Baptismo; nam si perpetuò permãsurus est apud Christianos, neque est copia reducendi illum ad proprios,non dubito,debitum esse eum baptizare. Et quidem si puer à parentibus iniustè abstractus fuit,& potest illis restitui,debitum est restituere,quia iniuria illa semper (dum potest) resarcienda est,& ideò tantũ abest, vt necessarium sit puerum baptizare, vt potiùs existimem non licere: si autem iustè à parentibus abstractus est, puta quia fuit in bello captus, aut emptus, probabilius censeo posse iterum parentibus restitui sine Baptismo, quia ea quæ ad salutem spiritualem pueri pertinent, semper remitti possunt parẽtibus, quibus ex natura rei incumbit, quamuis præuideatur eorum negligentia,aut malitia,neque obligat alium hæc cura ipsis valẽtibus, neque magis tenetur dominus retinere puerũ, vt baptizetur,quàm adultum.In tertio casu dicẽdum est,non teneri dominos ad illam extraordinariam diligentiam alienandi seruos, vt baptizentur, satis est si conseruãdo eos in propria potestate, inducãt parentes benigna persuasione ad suam,& filiorum conuersationem. Hæc omnia Lorca, *vbi suprà*; sed an probabiliter,iudicent viri docti;nam aliqui,doctrinam eius in primo casu ab ipso posito, falsam esse existimant.

RESOL. II. *An qui tenet infantem in Baptismo nomine alterius,contrahat ipse cognationem spiritualem,vel ille qui eum misit?*

IPsum procuratorem cognationem contrahere putant Sotus *in* 4. *sent. dist.*42. *quæst.*1. *art.*2. *prope finem.*Toletus *lib.*7.*cap.*8.*n.*5. & alij.

Sed ego contrariam sentẽtiam teneo, quia talis in tali casu non suo,sed alieno nomine tenet.Ergo patrinus nõ est,sed loco patrini fungens,& ita docent Sylvester *ver.Matrimon.*8.*q.*7.*dicto* 15.Emanuel Sà *de impedimentis matrimonij,num.*5.*verb.cùm quis per procuratorem.* Couarruuias,& alij, quos citat,& sequitur Sanchez *de matri.to.*2.*li.*7.*disp.*59.*n.*2.quibus ego addo Sylvium *in addit.ad* 3.*p.q.*56.*art.*5.*ad* 4.

Imò ego puto probabiliter contra Layman *in Theol.moral.lib.*5. *tract.*10.*part.*4.*cap.*4.*n.*5. Coninch *de Sacram.disp.*32.*dub.*2.*n.*40. Rebellium *part.*2.*l.*3. *q.*6.*nu.*11. Philiarchum *de offic. Sacerd.tom.*1.*part.* 2. *lib.*2. *cap.* 11. Emanuelem Sà citatum, Abbatem *in cap.veniens,nu.*4.*de cognat.spir.* & alios,neque ipsum principalem,qui legatum mittit,cognationem vllam contrahere.Et ita docet Couarruuias *vbi suprà*, *num.*6.Sanchez *num.*4. Reginaldus *in praxi tom.*2. *lib.*31.*cap.*20.*sent.*3. *num.*156. & Villalobos *in summ. tom.*1.*tract.*14.*diffic.*9.*num.*18.vbi sic asserit: *El Principe, que se hizo padrino de vn infante pro procurador, embiãdo quien lo sea en su nombre,al tiempo que le baptizan,no contrae cognaciõ espiritual,porque no es verdaderamente padrino,porque no saca al niño de pila ni le tiene quando le baptizan,que es atto personal, ni basta hazerle por tercera persona,ni tampoco contra este parentesco espiritual el procurador,porque en nombre del Principe saca el niño de pila, porque esse no tiene intento de ser padrino, lo qual es necessario, como queda dicho.* Sed in tali casu principalem,qui procuratorem constituit, cognationem contrahere, magis probabiliter tenet nouissimè Basilius Pontius *de matrim.lib.*7.*c* 39.*n.*10.

Notandum est tamẽ hîc obiter, me consuluisse rectè his diebus contra Sotum *in* 4.*dist.*42.*q.*1. *art.* 2.&alios,quemdam non contraxisse cognationem spiritualem, quia non tetigerat in confirmatione infantem, quod etiam in Baptismo est dicendum;

nam

nam ad illam contrahendam requiritur contactus physicus. Ita Sanchez, & Villalobos *vbi suprà, num.* 9. qui etiam *num.* 7. cum aliis docet contra Angelum *verb. Matrimonium, num.* 7. Lopez *in instruct. part.* 2. *cap.* 51. & alios tenentes pueros in Baptismo in casu necessitatis extra Ecclesiam, cognationem supradictam non contrahere.

Non reticebo tamen, Syluium *in addit. ad* 3. *part. q.* 56. *artic.* 3. *ad* 1. putare, quòd contrahitur propinquitas hæc ex Baptismo, siue domi, siue in Ecclesia, siue cum cæremoniis, siue sine illis ministrato, & qui tunc assumuntur in patrinos, eamdem contrahunt, si prolem offerant ad Baptismum tamquam patrini, & vt tales eius curam suscipiant: si autem offerant, non vt patrini, sed solùm vt subseruientes necessitati probabile est quòd nullam contrahant. Et similiter si post Baptismum domi propter necessitatem collatum, adhibeatur vt patrinus, tunc quando solemnes cæremoniæ supplentur, nullam etiam contrahit propinquitatem, sicut nec ille, qui adhiberetur, dum quis, vel scienter, vel ignoranter rebaptizaretur. Ita Syluius.

Resol. III. *Quis post partum vxoris statim ob periculum mortis baptizauit infantem, adstantibus tamen multis, qui hoc facere poterant: dubitatum fuit, an priuatus manserit iure petendi debitum?*

Affirmatiuè tunc respondit quidã Theologus, & probabiliter quidem; nam hanc sentẽtiam tenent multi DD. quos citant, & sequũtur Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 9. *disp.* 36. *nu.* 7. & Villalobos *in summ. to.* 1. *tr.* 13 *diffic.* 51. *n.* 1.

Sed mihi contraria sententia placuit, & illam consului, quam tuentur glossa *cap.* 2. *de cognat. spir. ver. debitum.* Fernandez de Heredia *disp. de sacram. Baptismi, part.* 6. *dub.* 2 *n.* 6. Suarez *in* 3 *p. q* 67 *art.* 8. *§. pen. in fine.* Durandus *in* 4. *dist.* 42. *quæst.* 1. *art* 3. & nouissime Coninch *de Sacram. disp.* 34. *dub.* 8. *nu.* 69. vbi sic asserit: Probabilius est eum, qui etiam sua culpa hanc cognationem cum sua vxore cõtraxit (eadem est ratio vxoris erga virum) etsi grauiter peccarit, posse nihilominus petere debitum, quia tam grauis pœna sine textu non est inducenda, ex nullo autem textu probari potest. Ergo, &c. Ita hanc sententiam probabilem esse putat Layman *in Theol. mor. lib.* 5 *tr.* 10 *p* 4. *c* 8. *n.* 8.

Nota etiam, quòd stando in prima opinione aduertit Villalobos *vbi suprà*, quòd in tali casu, *pueden dispensar para pedir el debito el Comisario de la Cruzada el Obispo, y los Cõfessores Regulares, como tengan para esto comissiõ de sus Prouinciales como dize Rodriquez per vna viuæ vocis oraculo de Pio V. por ser la cognacion espiritual impropriamẽte incesto, y el priuilegio dicho, que solo habla de la affinidad que nace de copula formicaria, dize, que se ha de estender à esto por ser fauorable* Ita ille.

Resol. IV. *An peccet mortaliter laicus, si præsente Diacono in casu necessitatis baptizet infantem?*

Affirmatiuè respondent Io. de la Cruz *in direct. conscient. part* 2 *de sacram. Baptismi, quæst.* 2. *dub.* 1. *concl.* 3. Nugnus *in* 3. *part. qu.* 67. *art.* 5 *diffic.* 2. & Coninch *de Sacram q.* 67 *dub.* 1 *concl.* 3 qui pro hac sententia citat Suarez, licet malè; nã ipse contrarium, & meritò, docet *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 31. *sect.* 4. & ita etiam hanc negatiuam sententiam tuentur Laymã *in Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 2. *c.* 7. *n.* 4. Villalobos *in sum. tom.* 1 *tract.* 5. *diffic.* 8. *num.* 10. Chamerota *de Sacram. tract.* 2. *cap.* 4. *dub.* 5. Pitigianus *in* 4. *sent. tom.* 1. *dist* 6. *q.* 1 *art.* 1. *post concl.* 5. & Syluius *in* 3. *part. q.* 67. *art.* 3. & alij, vbi asserunt esse mortale, si absque legitima causa prętermittatur in tali casu Sacerdos pręsens; si autem Diaconus, vel vnus ex inferioribus prætermittatur, esse solùm veniale, aut nullũ, si mulier peritior sit laico prætermisso, vt communiter solent esse obstetrices. Ex his apparet, me olim rectè consuluisse obstetricem quamdam non peccasse mortaliter, dũ in casu necessitatis baptizauit infantem, dum aderant alij Religiosi in sacris constituti, non tamen Sacerdotes qui hoc facere potuissent.

Non desinam etiam hic adnotare Valentiam *to.* 4. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 1. & Ioannem Suarez *in enchiridio tãsuum conscientiæ lib.* 5. *ver. baptismus, §. in necessitate*, docuisse laicum baptizantem præsente Sacerdote, secluso contemptu, & minimè renuente Sacerdote, peccare tantùm venialiter.

Nota tamen hic obiter contra Paludanum *in* 4. *sent dist.* 5. *quæst.* 2. Syluestrũ *ver. Baptismus* 3. & alios, laicum baptizantem extra casum necessitatis, peccare quidem mortaliter, sed non incurrere in irregularitatem; & ita docent Nugnus *in* 3. *part. q* 6. *ar.* 5. *diffic.* 3. Pitigianus *in* 4. *sent. to.* 1. *dist.* 6. *quæst.* 1. *art.* 1. & alij. Nec valet dicere, quòd qui baptizat sine necessitate, baptizat ex officio, sed propter hoc ponitur laico irregularitas. Ergo. Secundò laicus si conficit aliud Sacramentum, est irregularis; ergo etiam si administret Baptismũ. Nam respondetur ad primum negando maiorem, quoniã cùm in hoc Sacramento distinguatur minister solemnitatis, & necessitatis; cùm non baptizat ex solemnitate, tantùm baptizat tãquam minister necessitatis, atque adeò non tamquam ex officio. Et per hoc patet responsio ad secundum negãdo consequentiã, quoniam in aliis Sacramentis non distinguuntur minister solẽnitatis, & necessitatis, atque adeò quomodocumque conficiat, conficit quasi ex officio, & ideò est irregularis, quod non accidit in casu nostro. Ergo.

Resol. V. *Notabilia quædam circa materiam Baptismi.*

Quæritur primò, an minima quantitas aquę, vt gutta vna, vel duæ sufficiant ad conficiendum Baptismum. Negatiuè respondet Zambranus *in decis. cas. occur. temp. mor. c.* 1. *dub.* 4. qui citat Valentiã, Suarez, & alios, idem docent Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 27. *c.* 3. *n.* 15. Bonacina *de Sacram. disp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. *num.* 18. & alij, sed affirmatiuam sententiam docet Henriquez *lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 4. & post illum Vasquez *in* 3. *part to.* 2. *disp.* 245. *c.* 4. *n.* 32.

Dicendum est igitur illam quantitatẽ aquæ esse ad Baptismum sufficientem, quæ potest contingere corpus, & successiuè fluere per partem corporis, quod facere potest exigua quãtitas aquę: vnde rectè Paulus Comitolus *in responsi. mor. lib.* 1. *q.* 12. & post illũ Filliucius *to.* 1. *tr.* 2. *c.* 2. *n.* 34. asserunt verum fuisse Baptismum, quem contulit quædam mulier moribundo infanti, baptizando illum signo crucis impres-

impreſſo in fronte, digito aqua madefacto.

Quæritur ſecundò, an aqua ex ſale reſoluta ſit ſufficiens materia ad conferendum Baptiſmum. Negatiuè reſpondet Coninch *de Sacram. q.66. art. 4. dub. 1. num.* 22. quia non videtur probabile eiuſmodi aquam eſſe eiuſdem ſpeciei cum aqua naturali, & elementari, & conſequenter non videtur probabile, quòd poſſit eſſe materia Baptiſmi. Ita ille, quod anteà docuerat Angelus *ver. Baptiſmus 4. n.3.* & Sylueſter *eodem verbo 2. in fine.*

Sed affirmatiuam ſententiam, & meritò, docet Henriquez *lib.2.cap.6.nu.1.* qui *in gloſſa littera F.* teſtatur de communi, quia ſal efficitur ex aqua ſalſa; vt experimento conſtat, & docet Ariſtoteles *2. meteor.cap.3.* Eamdem ſententiam docet etiam ex neotericis Antoninus Fernãdez *in exam. Theol. moral.part.3.cap.2.§.4. num.5.* vbi ita aſſerit: Idem de ſale, atque niue, geluque dicendum arbitror; eſt enim eſſentialiter aqua maris gelata ęſtiuo ſole; ac proinde ſi liquefiat, apta erit materia ad abluendũ, & baptizandum. Sic ille. Vide Tabienam *verb. baptiſmus 4 n.8.* & Armillam *eodem verb. n.23.*

Quæritur tertiò, an aqua, quæ diſtillat ex vite, vel aliqua arbore, ſit materia apta pro conficiendo Baptiſmo. Affirmatiuè reſpondet ex neotericis Io. de la Cruz *direct. conſc. part.2. de ſacram. Baptiſmi, q.1. dub.1. concl.2.* vbi ſic aſſerit: Aqua iſta debet eſſe ſimplex, & elementaris, etſi ex arbore, aut alio corpore, vt glacie reſoluta. Ita ille, & aliqui, quos tacito nomine citat Coninch *de Sacram. q.66. art.4. dub.1. num.23.* in caſu tamen extremæ neceſſitatis, quia non omnino conſtat, an ſupradicta aqua expreſſa ab arboribus, ſeu plantis, aut herbis differat ſpecie ab aqua naturali. Sed hanc opinionem ipſe Coninch refellit, & communiter cum ipſo multi DD. & ita docet Antoninus Fernandez *vbi infrà.* Filliucius *to.1. tract.1. cap.2. n.6.* Henriquez *lib.2.c.6. num.2.* Zanardus *in direct. confeſſ. part.1. de ſacramen. Baptiſmi, cap.3.* Et ratio eſt, quia ille humor non eſt aqua, quamuis propter perſpicuitatem, & ſimilitudinẽ appelletur aqua, ſed ſubſtantialiter ſuccus eſt.

Notandum eſt tamen cum Antonio Fernandez *in exam. Theol. mor par.3.c.11.§.2.n.3.* eſſe aquam ſufficientem & elementarẽ pro efficiendo Baptiſmo illam, quę colligitur ex vaporibus denſatis, cùm ex ollæ ore euaporantur, & in teſtaceo tegmento reperiuntur. Item quæ hyemali tempore ex parietibus lapidibuſque fluit; nam vapores eſſentialiter aqua ſunt; aqua verò è parietibus manans, aqua eſt, aëre humido in aquam verſo. Ita ille.

RESOL. VI. *Quidam Parochus poſt ablutionem ſtatim pronuntiauit formam Baptiſmi, quæritur an validè baptizauerit?*

NEgatiuè reſpondent Scotus *in 4. diſtin. 6. q.2. art.2.* Richardus *diſt.5. art.4. q.2.* Caietanus *to. 1. opuſc. tract.26. de collat. ordinis.* Nauarrus *cap.22. nu. 7.* Zambranus *de caſibus occur. temp. mor. cap. 1. dub.2. dicto 2.* & alij. Et ratio eſt, quia verba quæ Sacramentum efficiunt, idem etiam ſignificant; niſi autẽ cum verbis eodẽ tẽpore concurrat ablutio, falſa eſt enuntiatio verborũ, *Ego te baptizo.* Ergo nihil efficitur, atque adeò inualidum erit Sacramentum.

Sed mihi contraria ſententia probabilior videtur, quam docet Henriquez *lib.1 de Sacram. in genere, cap.9. num.10.* vbi ſic aſſerit: In conficiendis ſacramentis generaliter requiritur quędam coniunctio, quia forma non actuat materiam, niſi ſibi aliqualiter cõiunctam, & præſentem, idque maximè curandum eſt in ſacramẽto Baptiſmi, ſine quo nihil prodeſt aliorum Sacramentorum receptio, & in ſacramẽto Ordinis ſacerdotalis, ſine quo nihil cõfert ablutio, vel cõſecratio Euchariſtiæ, vt dũ quis aqua tingitur, vel dum tangit, aut acceptat vaſa ſacra, qui ſacerdotio initiatur, debet miniſter proferre ſaltem partem aliquam verborum formæ; ſi tamen finita ablutione, profert ſtatim formam, vel finita forma ablueret, cẽſetur ſimul moraliter, neque eſt repetendus Baptiſmus. Ita Henriquez; & poſt illum docent etiam hanc ſententiam Villalobos *in ſumm. tom.1. tract.4. diffic.2. num.6.* Layman *in Theol. mor. lib.5. tract.2. cap.7. nu.5.* vbi ait, ſatis eſſe ad valorem Sacramenti, ſi moraliter, id eſt, ſecundum humanum agendi, & loquendi morem concurrãt actio miniſtri, & proxima materia, videlicet ablutio, vnctio, &c. ſicuti in ſimili verè dicere cenſetur, Ego bibo, qui poculum in manu capit, ſtatim illud ori applicaturus bibendi cauſa; neque enim credibile eſt, quòd Chriſtus Sacramenta ad moralem hominum vſum accommodata, metaphyſico rigori adſtringere voluerit.

Quamobrem quanta debeat eſſe coniunctio inter materiam, & formam Sacramenti, moraliter æſtimari debet, & obſeruari, ne fiat magna interruptio, vt ex modo agendi, & verba proferendi intelligatur vnum alteri accõmodatum eſſe: ita optimè Layman, qui pro hac opinione citat etiam Victoriam & Suarez, duo lumina Religionis Dominicanæ, & Societatis Ieſu: ſed pro curioſis ponã hic verba Vincentij Fernandez de Heredia *in diſp. de Sacram. in genere, part.6. dub.2. nu.8.* vbi ita ait: Qui baptizatur, poteſt ablui in totum ante inchoatam formam, quinimò interpoſita breui morula; exempli gratia, in qua poſſit (vt ita dicam) oratio Dominica recitari, adiici poteſt forma Baptiſmi, & vice verſa, quæ doctrina communis eſt ſacramentis Confirmationis, Ordinis, & extremæ Vnctionis. Ita ille. Sed hæc ſententia videtur nimis laxa, ac proinde non admittenda.

RESOL. VII. *An licitè baptizentur filij Hæreticorum, ſi ſub cura parentum probabiliter timeatur periculum peruerſionis eorum?*

NEgatiuam ſententiam docent Fernandez de Hæredia *diſp. de ſacram. Baptiſmi, part.7. dub.3. n.8.* & Coninch *de Sacram. q.68. art.10. dub. vnico, n.81.* vbi ſic aſſerit: Quando aliqui hæretici, vel apoſtatæ habitant in iis locis, in quibus liberè exercẽt ſuam religionem extra periculum mortis, eorũ filij non ſunt baptizandi, niſi per ſeparationem, vel aliam rationem poſſit caueri, ne parentes eos impiis ſacris, & doctrinis imbuant, quia aliàs fieret contra dignitatem Sacramenti; quod probabiliùs magis obeſſet, quàm prodeſſet. Ita Coninch, & Suarez *in 3. part. to.3. diſp.24. ſect.5.*

Sed ait Layman *in Theol. mor. libr.5. tract.5. cap.6. num.*

num. 12. contraria praxis apud nos à viris doctis, ac piis sæpè obseruata fuit, & rectè quidem, quia periculum peruersionis non est adeò propinquum, aut certum, cùm fieri possit, vt infantes ante vsum rationis moriantur, & per Baptismum saluentur, tum quia plerumque spes non parua est, vt hæreticorum liberi aliquando in fide Catholica instruantur, quam idcircò libentiùs recipiunt, si sciant à Catholico Sacerdote se baptizatos fuisse. Addi etiam potest, tametsi à parentibus, & ministris suis hæreticis falsa dogmata edoceantur, interdum ignorantia difficulter vincibili laborare, & pertinaces hæreticos non esse: vt proinde tales dogmata fidei baptismalis retineant, & saluari possint, si de peccatis post Baptismum commissis vera conuersione doleant, per ea quæ dixi *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 12. *n.* 3. Hæc omnia Layman, & satis quidem probabiliter.

RESOL. VIII. *Vtrùm parentes quamprimùm teneantur baptizare infantes?*

COmmuniter affirmatiuè respondent DD. sed quomodo intelligendum sit illud *quamprimùm*, arbitrio prudentis viri committunt Henriquez *lib.* 2. *cap.* 4. *num* 3. Suarez *in* 3. *part. to.* 3. *disp.* 25. *sect.* 2. & alij, attentis circumstantiis, & cuiusque Ecclesiæ consuetudine.

Sed Sotus *in* 4. *sent. dist.* 5. *q. vnic. art.* 3. in particulari descendens sic asserit: Cum puer statim baptizari iubetur, non intelligitur eadem natiuitatis die, aut tertia, aut quarta, sed quando commodè potest in Ecclesiam portari, & mergi, quod est octauo die, vt moris est, vel decimo, aut duodecimo die. Ita Sotus, qui loquitur absolutè de omnibus baptizandis, & vbi patrinus expectaretur.

Non reticebo tamen, in nostra Synodo Panormitana celebrata anno 1615. ab Eminentissimo Cardinali ab Auria circa præsentem casum ita determinatum esse *part.* 2. *c.* 1. *n.* 2. Natum infantem ij, quorum ea est cura, ante nonum diem ad suscipiendum in Ecclesia Baptismum deferant, quod si neglexerint, excommunicationis pœnæ subiaceant. Ita Synodus.

RESOL. IX. *An rebaptizantes scienter sub conditione incurrant in irregularitatem?*

HIc casus olim ad me delatus fuit, & quidam Theologus affirmatiuam sententiam tunc consuluit, cum Sayro *de cens. li.* 7. *cap.* 8. *num.* 23. Fernandez de Heredia *disp. de sacram. Baptismi, part.* 4. *dub.* 2. *num.* 5. & alij apud ipsum.

Sed ego consulentem ab irregularitate liberaui, sequens sententiam Nugni *in* 3. *p. q.* 66. *art.* 9. *concl.* 6. Io. Valeri *in differentiis vtriusque fori, ver. irregularitas, differ.* 2. *n.* 1. Yribarnæ *in* 4. *sent. to.* 1. *dist.* 6. *q.* 8. *disp.* 24. *sect.* 2. Fernãdez *in examine Theol. mor. p.* 2. *c.* 10. §. 11. *n.* 1. Cabreræ *de Sacra. q.* 66. *art.* 9. *n.* 18. & 19. Syluij *in* 3. *p. q* 66. *art.* 9. *quæritur* 1. Possevini *de offic. cur. c.* 16. *n.* 18. Bartholomæi ab Angelis *in exam. confess. dial.* 2. §. 129. Toleti *lib.* 1. *c.* 65. *nu.* 5. Auilæ *de cens. p.* 7. *disp.* 7. *dub.* 3. Suarez *in* 3. *p. tom.* 3 *disp.* 31. *sect.* 6. *dub.* 5. & aliorum penes ipsos. Et ratio est, quia irregularitas non incurritur, nisi sit in iure expressa, vt habetur *in c. is qui, de sent excommunic. in* 6. sed ista irregularitas non habetur expressè in iure. Ergo. Probo minorem; nam in iure tantùm ponitur irregularitas propter rebaptizationem: sed hæc non est rebaptizatio simpliciter, quia datur sub conditione. Ergo.

RESOL. X. *Quidam Sacerdos in peccato mortali existens baptizauit infantem in casu necessitatis, quæritur an peccauerit mortaliter?*

AFfirmatiuam sententiam docent Layman *in Theol. mor. li.* 5. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 8. Vasquez *in* 3. *p. to* 3. *disp.* 136. *c.* 3. Coninch *de Sacram. q.* 64. *art.* 6. *dub.* 4. *n.* 36. & alij. Et ratio est, quia tunc ille exercet hanc sacramenti ministrationem ex officio ratione suæ ordinationis. Hæc opinio est probabilis.

Sed mihi contraria sententia etiam probabilis videtur, quam tuentur Io. de la Cruz *in direct. conscient. par.* 2. *de Sacram. in genere, q.* 4. *dub.* 3. *concl.* 1. Fernandez de Heredia *disp. de Sacram. in genere p.ar* 10. *dub.* 3. *n.* 4. Nugnus *in* 3. *p. q.* 64. *ar.* 6. Ledesma *in sum. c.* 6. *de Sacra in genere, concl.* 8. Syluester *ver. Baptismus* 3. *nu.* 5. Caietanus *in* 3. *p. q.* 64. *art.* 6. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 16. *sect.* 4. & Henriquez *lib.* 1. *c.* 29. *n.* 4. vbi sic asserit: Sacerdos peccator in necessitate baptizans sine solemnitate non peccat, quia non agit vt minister ex officio, sed perinde ac laicus: etiamsi aduertat suum peccati statum, aut aduertere debuisset. Ita ille, & nouissimè docet hanc sententiam Syluius *in* 3. *p. q* 64. *art.* 6. *quæritur* 1. *concl.* 2. vnde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ; nam Sacerdos in tali casu baptizans, id non agit vt minister ex officio, sed vt necessitati patientis subueniens; neque exercet vllum actum, aut Ordinis spiritualis alicuius sacræ potestatis, sed eum, qui omnibus omnino nominibus diuina institutione est permissus. Simile aliquid est in humanis, vbi nullus, aut certè paruus ornatus requiritur in eo, qui Regi subseruit in casu necessitatis vrgentis, quamuis magnus in eo requiri soleat numerus, qui ad ministerium specialiter est commissus. Ex his apparet, non esse amplectendam sententiam Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 136 *cap.* 3. *n.* 30. vbi asserit, etiam laicos baptizantes in casu necessitatis cum peccato mortali, peccare mortaliter. Sed si hoc esset verum, væ væ obstetricibus, & aliis laicis in tali casu adstantibus.

RESOL. XI. *An vbi mutus & orbatus manibus occurrunt, & infans est in articulo mortis, debeat ille abluere, & hic verba proferre, & sic dictum infantem baptizare?*

NEgatiuè videtur respondendum, quia licet vnus possit multos vnica simul aspersione in casu necessitatis baptizare, ita duo, vel plures non possunt simul baptizare, vt docent communiter DD. sed hoc accidit in casu nostro. Ergo.

Sed, ait Fernandez de Heredia *disp. de sacram Baptismi, p.* 5. *dub.* 9. quia nonnulli graues DD. cõtrariũ in hoc necessitatis cõflictu sentiunt, nõ dedecet in casu proposito sub hac cõditione interiùs cõcepta (si ita conferri Baptismus potest) applicare Baptismum, melius enim est (vt ne solus in hoc casu iudicem) dubiũ Baptismum, quàm omnino nullum accipere. Ceterùm, si infãs ille mortis euaderet periculũ, esset iterùm sub conditione baptizandus. Ita Fernand. Hæc sententia non videtur probabilis, cùm Doctores communiter oppositum sentiant.

RESOL. XII. *An ſit validus Baptiſmus collatus dormienti, qui illud petierat ante ſomnum?*

REſpondeo affirmatiuè, & ita determinat Innoc. III. *in c. maiores, de Baptiſmo*, & ſumitur ex Conc. Carthaginenſi III. *can.* 34. & Arauſic. I. *can.* 12. quia voluntas, & propoſitum præcedens ſufficit, vt illa ſuſceptio Baptiſmi cenſeatur voluntaria, & vt cenſeatur non ponere obicem, & idem, vt ex pluribus notauit Barboſa *in collect. to.* 1. *li.* 3. *tit.* 4. *c.* 3. *n.* 16. Syluius *in* 3. *p. q.* 68. *ar.* 7. dicendũ eſt de amente, qui ante dementiam, & de furioſo, qui dum haberet dilucida interualla, petierunt Baptiſmum, etiamſi poſteà dum baptizantur, reſiſtere videantur; nam illa reſiſtentia non repugnat intentioni anteà elicitæ, cùm ipſa reſiſtentia, quæ tunc temporis contingit, non ſit actus humanus. Sed dices, miniſter, qui ante ſomnum habuit voluntatem illum baptizandi, ſi illum dormiens baptizet, non conficeret Sacramentum; ergo neque ſimilis voluntas ſufficiet ex parte baptizati.

Reſpondet Cabrera *de Sacram. in* 3. *p. q.* 68. *art.* 7. quòd aliqui Theologi probabiliter dicunt in tali caſu verum confici Sacramentum, ſufficere q; virtualem voluntatẽ miniſtri, præſertim ſi illa actio, quam dormiens exequitur, ortum habeat ex efficaci voluntate conferendi Baptiſmum, quam in vigilia habuit. Hæc ſolutio procul dubio eſt probabilis, nec poterit facilè falſitatis conuinci, quoniam illa actio quæ fit à dormiente, videtur voluntaria virtualiter in ſua cauſa, nempe in volũtate habita in vigilia. Quare in tali caſu puto Baptiſmum exercendũ eſſe ſub conditione. Ita Cabrera; ſed ego puto maiorem voluntatẽ, & intentionem requiri in miniſtro ad Baptiſmum, quàm in ſuſcipiente; & ita eſt diſpar ratio inter vtrũque caſum.

RESOL. XIII. *An ad ſuſcipiendum ſacramentum Baptiſmi ſufficiat attritio cognita?*

NEgatiuè reſpondet Adrianus *in* 4. *de pœnit. q.* 1. *concl.* 5. *art.* 3. Alexãder de Ales 4. *p. q.* 18. *membr.* 2. *art.* 1. Medina *Cod. de confeſſ. quæſt. de confeſſ. ficta iteranda.* Corduba *in quæſtionario lib.* 1. *q.* 2. & Vega indicat *lib.* 13. *in Concil. Trid. c.* 14. Ledeſma 2. *p.* 4. *q.* 20. *art.* 1. Victoria *in ſum. Sacr. n.* 258. & alij, & ſeptẽ rationes adducit Cabrera pro hac firmãda opinione.

Sed ipſe meritò illam impugnat *de Sacram. q.* 69. *art.* 8. *diſp.* 2. §. 5. *&* 10. & Villalobos *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 5. *diffic.* 19. *n.* 3. ſic ait: *Sufficiente diſpoſicion para eſte Sacramento, es la atricion, y no ſe requiere contricion. aſsi lo tienen S. Thomas, Scoto, y es comun. El fundamento es, porque para el Sacramento de la penitencia no es neceſſario mas que eſto, luego no miſmo ſe ha de dezir à qui, donde ſe concede mas facilmente el perdon, y no es meneſter que eſta atricion ſea tenida por contricion, como tambien diremos en el Sacramento de la Penitencia. Eſta attricion es neceſſario, que ſea ſobrenatural, porque de otra manera no ſeria verdadera diſpoſicion para la gracia.* Ita ille, & ante illum docet etiam hanc ſententiam Nugnus *in* 3. *part. to.* 1. *q.* 69. *art.* 9. *dub.* 2. vbi contrariam improbabilem eſſe affirmat.

Dicendum eſt igitur, attritionem cognitam eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad ſacramentũ Baptiſmi, vnde ſi quis videat ſe non habere contritionem, licitè poteſt accedere ad hoc Sacramentum, & iuſtificatur in illo, & idem dicendum eſt quoad ſacramentum Pœnitentiæ.

Sed plus addit Pitigianus *in* 4. *to.* 1. *diſt.* 4. *q.* 4. *ar.* 3. *concl.* 3. vbi ſic ait: Attritio ſufficiens ad effectum Baptiſmi non eſt neceſſe, quòd ſit ſupernaturalis obiectiuè; ſed ſufficit qualiſcumque pœnitentia imperfecta, quæ tamen abſolutè remoueat affectum ad peccatum, id eſt, faciat vt ampliùs non vigeat, qualis eſt illa pœnitentia, quæ eſt de ipſis peccatis in ſe, ſub quacumque ratione quis illa deteſtetur, ſiue ea ratio ſit quatenus ſunt offenſa Dei, ſiue vt habent reatum pœnæ æternæ, ſiue vt habẽt ignominiam, ſiue ob quemcumque alium eiuſmodi reſpectum, quæ pœnitentia ſolet nominari attritio imperfecta. Sic Pitigianus, & ante illum Sotus & Cano, quos refert, & meritò impugnat Io. de la Cruz *in direct. conſc. p.* 2. *de baptiſmo, q.* 4. *dub.* 3. *concl.* 2. Nugnus *vbi ſuprà dub.* 4. & Cabrera cum aliis, quia attritio naturalis non eſt proportionata diſpoſitio ad gratiam, quæ eſt forma ſpiritualis.

RESOL. XIV. *Quæ peccata ſint, quæ remittuntur per Baptiſmum, recedente fictione?*

HÆc quæſtio ad mores maximè vtilis eſt, ideò declarabo magis titulum, an per Baptiſmum recedente fictione remittãtur omnia peccata, non ſolùm quæ antecedunt Baptiſmũ, ſed etiam ipſum peccatum fictionis, & alia quoque peccata, quæ in ipſa reali Baptiſmi ſuſceptione perpetrantur, & denique ea, quæ Baptiſmum ſubſequuntur; an potiùs omnia iſta peccata remittantur per pœnitentiam, per quam tollitur fictio in ordine ad claues Eccleſiæ, ita vt fictè, id eſt, ſine attritione baptizatus, poſteà in confeſſione ſacramentali huiuſmodi peccata confiteri teneatur.

Prima opinio eſt Scoti *in* 4. *diſt.* 4. *q.* 5. vbi aſſerit, omnia peccata, quorum homo attritionem non habuit, ſaltem cùm ad Baptiſmum acceſſit, poſteà recedente fictione per pœnitentiam deleri, teneriq́ue ipſum hominem fictè baptizatum de illis peccatis pœnitere, & ratione ſui, & quatenus fuerunt fictionis cauſa in Baptiſmo, & conſequenter in confeſſione ſacramentali erunt explicanda.

Secunda ſententia eſt Soti *in* 4. *diſt.* 6. *q.* 1. *art. vlt.* aſſerentis, quòd per Baptiſmum remittuntur recedente fictione, omnia peccata antecedentia ipſum Baptiſmum, non tamen illa, quæ ſunt ſimul cum ipſo Baptiſmo, vel perpetrata poſt illum, quæ omnia ſunt neceſſariò in confeſſione aperienda.

Sed ego per concluſiones veram ſententiam explicabo. Prima concluſio. Fictio non remittitur per Baptiſmum, ſed per pœnitentiam in ordine ad claues, atque adeò neceſſariò eſt explicanda in confeſſione ſacramẽtali. Secunda concluſio. Omnia peccata ante Baptiſmum commiſſa, & omnia etiam, quæ in ipſa Baptiſmi ſuſceptione perpetrantur, ſiue ſint ſacrilegia contra Baptiſmum, ſiue non, delentur recedente fictione per Baptiſmum, etiamſi fictè baptizatus nullam prorſus attritionem habuiſſet in ipſo Baptiſmo, & ideò omnia ſupradicta peccata, non ſunt recedente fictione in confeſſione explicanda. Tertia concluſio. Peccata poſt ſuſceptionem Baptiſmi commiſſa recedente

cedente fictione, remittuntur per pœnitentiam in ordine ad claues Ecclesiæ, atque adeò quamdiu in confessione non aperiuntur, vt per sacramentum Pœnitentiæ re ipsa applicatum deleantur, requiritur contritio ad tollendam fictionẽ, & consequendum effectum Baptismi. Et hæc omnia mutuatus sum à Cabrera *de Sacram. q. 69. art. 10. disp. 2. §. 2. 3. 4. & 5.* Syluio *in 3. part. quæst. 69. ar. 10.* Io. de la Cruz *in direct. conf. part. 2. de baptismo, quæst. 4. dub. 4. concl. 2.* Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 5. diffic. 20.* per totam, & Nugno etiam *in 3. part. tom. 1. q. 69. art. 10. dub. 2.* qui etiam pro praxi quærunt,

An sola attritio sine sacramento Pœnitentiæ sit sufficiens ad remouẽdam fictionem? Affirmatiuè respondent Paludanus *in 4. dist. 4. q. 5.* & Sylvester *verb. Baptismus* 4. circa finem, quia fictio est obex Baptismi, sed obex Baptismi tollitur per attritionem, vt omnes cõcedunt: ergo illa sufficit. Si enim attritio est sufficiens dispositio, vt Baptismus in actuali susceptione habeat suum effectũ, cur non erit sufficiens ad remouendã fictionem, vt posteà Baptismus suum effectum consequatur?

Respondeo, duobus modis quis cum fictione ad Baptismum potest accedere. Primò, quia videns, & sciens se accedere in peccato mortali, vel cum ignorantia crassa vincibili suscipit Baptismum, & iste dicitur fictus propriè loquendo, & nouum sacrilegij peccatum committit. Secundò potest accedere cum peccati mortalis complacẽtia, sed excusatur à nouo peccato sacrilegij, ratione ignorantiæ inuincibilis; vel quia putat nõ esse necessariam aliam dispositionem præter fidem, & voluntatem Baptismi; vel quia putat se esse attritũ, cùm re vera non sit. Hoc supposito, dico quòd fictio primi generis tolli nõ potest per solã attritionẽ sine Sacramento; secus verò si fictio sit secũdi generis; nam ista tollitur per attritionẽ sine sacramento Pœnitentiæ, quia in homine sic accedente ad Baptismũ non est necessarium sacramentũ Pœnitẽtiæ: nam suppono omnia illius peccata antecessisse Baptismum. Ergo omnia tollenda sunt virtute solius Baptismi, atque adeò tollẽtur cum dispositione sufficienti per se cũ solo Baptismo. Ita Cabrera *vbi sup. disp. 3. §. 1. 2. & 3.* Sed incidenter hic quærendũ est.

Resol. XV. *An omnia Sacramenta, vel solus baptismus habeat effectum recedente fictione?*

Magister Sotus *in 4. dist. 6. q. 1. ar. 8.* hoc priuilegium ad solum sacramentũ Baptismi restringit; alij verò extendunt etiam ad sacramentũ Ordinis, & Confirmationis. Ita Syluius *in 3. p. q. 69. art. 10.* vbi citat Canum, Sylvestrum, Paludanum, Gabrielem, & alios. Sed Caietanus *to. 1. opus. tract. 5. q. 5.* de cõfessione informi, & alij absolutè docent omnia Sacramenta, si cum fictione suscipiantur, illa posteà recedente cõferre suum effectum gratiæ sanctificantis; & ego hanc sententiam cum Cabrera *vbi suprà de Sacram. q. 69. art. 10. disp. 4. n. 9.* libenter amplector, quia multum extollit, & amplificat dignitatem Sacramentorum, licet Villalobos *in sum. to. 1. tract. 7. diffic. 23. n. 1.* & Suarez *in 3. p. to. 3. disp. 63. sect. 8.* negatiuam sententiam doceant quoad sacramentum Eucharistiæ; sed vnusquisque (ait Cabrera) eligat quam maluerit.

Resol. XVI. *An qui per errorem leuat filium Petri, existimans se Pauli filium leuare, contrahat cognationem?*

Negatiuè respondet Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 58. n. 7. ex cap. 2. de cognat. spirit.* vbi decidit coniugem, quæ per ignorantiam leuauit filium mariti, non arceri à debiti petitione, ex quo textu Abbas *ibi n. 4.* & Alexander de Neuo *num. 6.* colligunt requiri scientiam, & animum ad contrahendam cognationem.

At his non obstantibus, contrariam sententiam docent Basil. Pontius *de matr. lib. 7. c. 39. n. 9.* vbi sic asserit: Si quis per errorem leuet filium Petri, existimans esse filium Ioannis, reuerà contrahit cognationem, error enim ille non impedit fideiussoris, & patris spiritualis officium, quidquid alij dicant: est enim error personæ in hoc casu circa accidentalia. Neque eadem ratio est de vxore, quæ per ignorantiam leuat mariti filium; tum quia de eo est expressa iuris decisio, ex quo totum impedimentũ pendet; tum etiam, quia superuenit matrimonio contracto, & ita non mirum si ignorantia excuset à cognatione. Ita Pontius. Vnde patet responsio ad argumentum quod Sanchez adducit, cuius sententia hoc non obstante probabilis etiam mihi videtur, & illam nouissimè cum Sanchez tenet Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 14. diffic. 19. num. 17.*

Resol. XVII. *An peruersa intentio ministri in conferendo Baptismo, & aliis Sacramentis suppleatur à Deo quoad gratiam?*

Negatiuè respondeo cum Homobono de Bonis *in exam. Eccl. p. 1. tract. 4. c. 2. q. 10.* Naldo *in summ. verb. Sacramentum, n. 10.* Henriquez *lib. 1. c. 10. n. 3.* Filliucio *tom. 1. tract. 1. c. 5. n. 80.* Syluio *in 3. part. quæst. 68. art. 2. ad 4. argum.* Fernandez de Heredia *in disput. mixtis de Sacramentis in genere, part. 9. dub. vnico, n. 17.* Suarez, & aliis communiter. Et ratio est, quia quòd Deus suppleat defectum ministri, in tali casu non fundatur vlla lege, promissione aut necessaria ratione, & intentionem ministri necessariò requiri est de fide. Ergo, &c.

Et ita hanc sententiam veram existimat Cabrera *de Sacr. q. 64. art. 8. disp. 1. §. 6. n. 65. & 66.* vt contrariam tamquam erroneam, & temerariam refellat.

Non reticebo tamen affirmatiuam sententiam quamplures docere, & ideò Bartholomeus ab Angelis Dominicanus *in exam. cõfess. de Sacram. in communi, dial. 1. §. 31.* sic asserit: Vbi minister ex malitia in Baptismo, vel Pœnitentia, vel alio Sacramento falleret, non habendo intentionem faciendi quod Ecclesia facit, sed tantùm irrideret hominẽ, & hæc sua malitia non esset nota; Deus (qui facienti quod in se est, nõ deficit in necessarijs, nec alligauit virtutem suam Sacramẽtis) sua infinita bonitate suppleret, non quoad characterẽ, sed quoad gratiam. Ita ille, qui citat D. Thomam *in 4. dist. 24. q. 1. art. 2. quæstiuncula 3.* & Viguerium, & ex eadem Dominicanorum familia, hoc etiam docet Sylvester *ver. baptismus 6. n. 3.* & nouissimè Zanardus *in direct. confess. p. 1. de sacram. Baptism. c. 4. in fine.* Idem à fortiori docent Angelus *ver. Baptismus 7. n. 12.* & Alensis, Durandus, & Gabriel apud Filliucium *vbi suprà.*

Et tandem hanc opinionem tenet etiam ex Societatis Iesu Theologis Pater Valentia *to.4. disp.3. quæst.5.punct.3.* vbi ita ait: Probabiliter arbitrantur Theologi, Deum in infantibus supplere defectum ministri; quando hic malitiosè subtrahit intentionem, & in adultis eumdē defectum ministri suppleri per deuotionem, & fidem ipsius suscipientis, Deo etiam peculiariter ad id cooperante, si quid fortè in deuotione desit. Quamquam illud de infantibus non secundùm legem ordinariam, sed secundùm priuilegium quoddam accipi debet. Sic Valentia, sed tu ne recedas à nostra sententia.

RESOL. XVIII. *An in priuato Baptismo tempore necessitatis sit adhibendus patrinus, & an contrahat spiritualem cognationem?*

QVoad primum affirmatiuè respondent Melchior Zambranus *de cas. occur. tempore mortis, c. 1. de sacr. Baptis. dub. 18. n. 17.* quia esse patrinum non pertinet tantùm ad solemnitatē, sed requiritur, vt sit, qui instruat baptizatum, & qui adiuuet ad eius spiritualem regenerationē; deindè vix fieri potest Baptismus priuatus, saltem in pueris, nisi sit qui illum teneat, quando ablūitur, in Baptismo. Ergo credendum est, Ecclesiam vniuersaliter sensisse, in omni Baptismo etiam priuato requiri patrinum.

Sed ego puto nullum esse Ecclesiæ præceptum, vt in tali Baptismo patrinus adhibeatur. Et ita docent Sotus *in 4. dist. 42. q. 1. art. 1.* Henriquez *lib. 2. c. 18. in fine.* Suarez, Sanchez, Rodriquez, & alij. Et ratio est, quia cùm in isto casu necessitatis, parentes fermè non possint idoneos eligere ad munus patrini, incredibile non est, Ecclesiam talem eis obligationem imponere voluisse: & ideò licet aliquis in hoc casu materialiter teneat infantem, non ideò patrinus eius efficitur.

Difficultas verò est, an si aliquis talem infantem teneat ex proposito, vt patrini munus obeat, an cōtrahat cognationem spiritualem. Affirmant Zambranus *vbi suprà n. 4.* Nauarrus *in manual. c. 22. n. 40.* Coninch *de Sacram. disp. 32. dub. 2. concl. 2.* Armilla *ver. Matrimonium, n. 14.* Suarez, Viualdus, Sà, & alij.

Sed mihi contraria sententia videtur etiam probabilis, quam docet Sanchez *de matrim. to. 2. lib. 7. disp. 62. n. 15.* Rodriquez, & alij. Notandum est tamen hîc obiter, non esse improbandam consuetudinem, secundùm quam quibusdam in locis Catholici, patrini existunt filiis Hæreticorum, baptizante illos ministro hæretico in forma SS. Trinitatis; & ita docet Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 2. cap. 89. n. 6.* contra Azorium *part. 1. lib. 8. cap. 11. q. 9.*

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

RESOL. XIX. *Vtrùm pueri ante septennium possint aliquando sacramentum Confirmationis accipere?*

POsse interdum ante dictam ætatem Sacramentū hoc licitè suscipi, docet Paulus Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 3. cap. 5. num. 2.* Primò, si manifestum sit puerum ante ætatis septennium vsu rationis præditum esse. Secundò, si non confirmatus, diu non habiturus sit occasionem Sacramenti accipiendi. Tertiò, si puer in periculo mortis existens opportunè istud Sacramentum consequi possit. Quartò, si diœcesis consuetudo vigeat, vt pueri ante dictam ætatem confirmentur. Ita Layman, vide etiam Villalobos *in summ. to. 1. tract. 6. diffic. 6. n. 1.* Filliucium *to. 1. tract. 3. c. 2. n. 36.* Syluium *in 3. part. q. 72. art. 8.* & alios.

Sed quæres, an sit peccatum mortale confirmare infantem ante septennium sine aliqua iusta causa ex supradictis. Respondeo negatiuè cum Didaco Nugno *in 3. p. q. 72. art. 8. concl. 4.* vbi sic asserit: Non est peccatum mortale confirmare infantes ante vsum rationis. Probatur; quia etiam DD. tenentes non esse infantes confirmandos ante septennium, solùm dicunt hoc non cōuenire. Deinde probatur, quia cùm dispositio non sit ita necessaria ad hoc Sacramentum, non videtur res grauis, quòd conferatur infantibus, quādo neque habent dispositionem, neque etiam impedimentum.

RESOL. XX. *An perpetuò amentes sint confirmandi?*

NEgatiuè respondent Valentia *tom. 4. disp. 5. q. 2. punct. 2.* Sà *ver. Confirmatio, num. 5.* Chamerota *de Sacram. tract. 3. cap. 6. dub. 3.* Sotus *in 4. dist. 7. q. vnica. art. 8.* Ledesma *in summ. tom. 1. de sacram. Confirm. cap. 7. in fine,* & alij; quia hoc Sacramentum datur ad militandum in vita spirituali: sed amentes non sunt capaces talis militiæ. Ergo neque Sacramenti.

Sed contrariam sententiam omnino sustinendam esse puto cum Zambrano *de cas. tempore mortis, c. 2. dub. 5. n. 3.* Nugno *in 3. part. q. 72 art. 8. concl. 7.* Pitigiano *in 4. sent. to. 1. dist. 7. q. 1. art. 8.* Villalobos *in sum. to. 1. tract. 6. diffic 6. n. 2.* Layman *in Theol. mor. l. 5. tract. 3. c. 5. n. 3.* Filliucio *to. 1. tract. 3. c. 2. n. 38.* Syluio *in 3 part. q. 72. art. 8.* Suarez *in 3. par. to. 3. disp. 35. sent. 2.* Coninch *de Sacram. q. 72. art. 8. nu. 83.* & alij. Et ratio est, quia non debent priuari gratia huius Sacramenti, & per accidens est numquam esse spiritualiter pugnaturos. Datur etiam hoc Sacramentum, vt augeatur gratia, cuius effectus amentes sunt capaces, expeditque vt conferatur illis, vt habeant maiorem gloriam. Ex quibus patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ.

Et hæc omnia à fortiori procedunt, si quis vsum rationis habuerit, & posteà in amentiam inciderit; quia adest in tali casu interpretatiua hominis voluntas suscipiendi tempore opportuno Sacramenta, nisi constet alioquin cum peccato mortali in amentiam incidisse. Ita Layman, Nugnus, & alij *vbi suprà.* Igitur tales sunt confirmandi, quia semper præsumitur bonus, qui non probatur malus, neque requiritur, vt diximus, quòd aliquando tales petierint hoc Sacramentum, sufficit enim virtualis voluntas, quam quilibet homo habet circa beneficia suæ salutis.

Nota verò, vt nos alibi diximus, secluso scandalo, & contemptu, non peccare mortaliter, si quis sacramentū Confirmationis non recipiat, etiamsi ad recipiendū adsit notabilis negligentia, quā, sed malè, cōtemptū censent Richardus *in 4. dist. 17. ar. 5. q. 1.* Gabriel *q. vni. art. 3. dub. 3.* Syluester *ver. Confirmat. nu. 3.* & Toletus *lib. 2. c. 24. in fine;* vide Layman

vbi

vbi suprà num.4. sententiam horum Doctorum refellentem; vide Zanard. *in direct. confessar. part.1. de sacram. confirmat. cap.5.*

RESOL. XXI. *Notabilia quadam circa patrinum in sacramento Confirmationis?*

PRimò nota, dictum patrinum non contrahere obligationem instruendi confirmatum, quia id iure statutum non reperitur, sicuti de patrino Baptismi. Ita Coninch *de Sacram. q.72. art.10.* Layman *in Theol. moral. lib.5. tract.3. c. 6. num. 1.* qui citat Henriquez, quidquid dicat Syluius *in 3. part. q.72. art. 10.*

Secundò est valdè probabile, quòd si non confirmatus teneat alterum in hoc Sacramento, non contrahat cognationem spiritualem, quia ille non est legitimus susceptor, vt patet *in cap. in Baptismate, de consecratione, dist. 4.* sed in Baptismo illegitimus susceptor nullam contrahit cognationem spiritualem, vt patet. Ergo idem est dicendum in sacramento Confirmationis. Ita Coninch *de Sacram. q.72. art.10 num.94.* qui citat Suarez, Nugnus *in 3. part. q.72. art.10.* qui citat Victoriam, quidquid in contrarium asserant Syluius *in 3. p. q 72. art.10.* Sotus *in 4. dist. 42. q.1. art. 3.* Sylvester *verb. Matrimonium 8. q 7.* & alij. Sed an in tali casu susceptor non confirmatus, licet non contrahat affinitatem, peccet mortaliter? Affirmatiuè respondent Nugnus, Suarez, & Syluius *in 3. part. q.72. art.10.* sed contrariam sententiam probabilem esse ex ipsis etiam deducitur, vt legenti patebit.

Tertiò nota, quòd susceptor Confirmationis debet esse alius ab illo qui susceperit in Baptismo, nisi necessitas aliter cogat, vt docent Doctores citati, quibus adde Richardum *in 4. dist. 7. art. 7. q.2.* Sed an secus qui fecerit, peccet mortaliter, negatiuè respondet Bartholomæus ab Angel. *in exam. confess. dial. 3. §. 45.*

Quartò Religiosi mendicantes secundùm Coninch *de Sacram. q.67. art.7. num.56.* possunt esse patrini in sacramento Confirmationis, & Baptismi, quia *in c. monachi, de consecr. dist. 4.* sub nomine monachorum ij tantùm intelligendi sunt, qui solitudinem colunt, non autem Religiosi mendicantes, & hanc sententiam etiam docet Chamerota *de Sacram. tract.2. cap.4. dub.8.*

Sed contrariū docet Layman *in Theol. mor. tract. 2. cap.9. n.3.* & in Synodo Panormitana Eminentissimi Cardin. ab Auria edita 1615. *part.2. nu.3.* interdicitur hoc officij genus monachis, & Regularibus. Non est tamen dubitandum, quòd Episcopus Religiosus compater fieri possit, vt notant Sanchez *in summ. tom. 2. lib.6. cap.6. num.24.* & alij.

RESOL. XXII. *An Episcopus qui in Cōfirmatione vngeret alio digito, quàm dextero pollice, peccaret mortaliter?*

AFfirmatiuam sententiam videtur docere Melchior Zambranus *de casibus occurrentibus tempore mortis c.2. dub.1. n.1.* vbi sic asserit: Certum est obligari Episcopum sub præcepto vngere immediatè dextero pollice; quia ita præcepit Pontificale. Sic ille; & hoc etiam docere videtur Layman *in Theol. mor. lib.5. tract.3. cap.2. n.5.* qui citat Suarez.

Verùm, vt rectè obseruat Didacus Nugnus *in 3. part. tom.1. q.62. art.4. diffic.3. concl.4.* hoc non est ita certum, quia non constat, vtrùm materia grauis, vel leuis sit talis variatio, videtur enim parùm referre, quòd vnctio fiat indice, vel pollice: quòd fiat manu dextera, vel sinistra. Ita Nugnus, & ego (vt verum fatear) difficulter de peccato mortali damnarem Episcopum, qui indice v.g. vnxerit aliquem in infirmitate.

Notandum est verò hîc obiter, non solùm necessariū esse necessitate præcepti, quòd vnctio confirmationis fiat manu immediatè confirmantis in fronte sub signo crucis, sed etiam necessarium esse necessitate Sacramenti; vnde numquam erit efficienda medio aliquo instrumento, vt tempore pestis potest dari sacramentum Extremæ vnctionis.

RESOL. XXIII. *An balsamum requiratur in Confirmatione de necessitate Sacramenti?*

NEgatiuam sententiam docent Zanardus *direct. Theol. part.1. de sacramen. confirm. cap.2.* Philiarchus *de officio sacer. tom.1. p. 2. lib.1. cap. 11.* Estius *in 4. sent. dist.7. §.8.* Valentia *tom. 4. disp.5. q.1. punct.2.* Angles *in floribus in 4. sent. de confirm. art.2. concl.2.* Victoria *in sum. n.40.* Viualdus *in candelabro cap. de mater. confirmationis, n.2.* Fernandez *in exam. Theol. mor. p.3. c.3 §.2.* Petrus de Reyna *in summa sacram. de confirmat. nu.3.* Carrillo *in itinerar. ord. sect.3. c.3. n.6.* Barbosa *in collect. to.1. lib.1. tit.16. c.1. n. 2.* Caietanus *in 3. p. q.72. art.2.* Sotus *in 4. dist. part.1. art.2* Rubeus *de Sacram. in 4. sent. distinct.7. §. balsamum 7.* P. Ledesma *in sum. tit. de confirm. dub.3.* Nauarrus *c.22. num.8.* Couarruuias *lib.1. variar. c. 10. nu.4.* & alij. Et ratio est, quia Innocen. III. *c. pastoralis, de Sacram. non iterandis*, rogatus si sacramentum Confirmationis in eo deberet iterari, qui per errorem non fuerat chrismate, sed oleo delinitus, respondit, non esse aliquid iterandum, sed cautè supplendum quod incautè fuerat prætermissum, vbi supponit illud, quod omissum fuerat, non esse essentiale; alioquin Sacramentum fuisset nullum, ideoque denuò conferendum. Confirmatur: quia iisdem verbis respondet ad alteram quęstionem, an permitti deberet ministrare, qui sine impositione manuum fuerat ad ordinem Subdiaconatus assumptus, sed in Subdiaconatu defectus ille solùm erat accidentalis, ergo, & alter in Confirmatione. Et hanc sententiam probabilem esse putat Filliucius *tom.1. tract.3. cap.1. num.11.* & alij.

Sed alij contrariam sententiam, nempe chrisma ex oleo, & balsamo cōpositum, esse materiā, & de essentia cōfirmationis docent, vt Fernādez de Heredia *in disputationibus mixtis de sacram. Confirm. dist. 5. p.3. dub 1. cōcl.1.* Coninch *de Sacram. q.72. ar.3. dub.1. n.30.* Syluius *in 3. p. q.72. art. 2.* Pitigianus *in 4. sent. tom.1. dist.7. q.1. art.3.* Nugnus *in 3. p. to.1. q.72. art.3.* Emanuel de la Cerda *in qq. pro laurea Salmāticā q.9. scholastica, art.3. n.6.* Zambranus *de casibus temp. mor. c.2. n.2.* Layman *in Theol. mor. lib.5. tract.3. c.2. nu.1.* & Villalobos *in summa, to.1. tract.6. difficult.2. nu.2.* Ledesma *in sum. to.1. de confirm. c.2. concl.7.* Et ratio est, quia Conc. Florent. affirmat huius Sacramēti materiā esse chrisma cōfectū ex oleo, & balsamo. Ergo si alterutrū desit, deerit materia. Nec obstat, quòd materia calicis etiā sit vinū aquâ mixtū, quia Concil. non ita loquitur, sed dicit materiā esse vinum,

cui aqua modiciſſima debet adhiberi, vnde patet manifeſta differentia.

Sed quia prima opinio eſt probabilis (vt dictum eſt) ideò optimè aſſerit Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. p. 12. de ſacram. Confirm. quæſt. 72. dub. 2. concl.* 1. quòd ſi hoc Sacramentum miniſtratur cum oleo ſimplici, non eſt iterandum abſolutè, ſeu ſub conditione, adhibita materia indubitata.

Notandum eſt hîc, quòd eſt etiam de neceſſitate Sacramenti, vt chriſma ſit per Epiſcopum conſecratum, ſic DD. citati; an verò Summus Pontifex poſſit ſimplici Sacerdoti talem conſecrationem committere, affirmat Valentia *tom. 4. diſp. 5. q.* 1 *punct.* 2. & alij, ſed negant Coninch *de Sacram. diſp. 72. art. 3. dub.* 1. *concl.* 4. & Doctores, *vbi ſuprà*, quibus adde Barboſam *de poteſt. Epiſcopi part. 2. allegat. 30. nu. 6.* & alios penes ipſum: & an ſimplex Sacerdos poſſit hoc Sacramentum miniſtrare, negant aliqui, & aliqui affirmant, quos videre potes apud Fernandez *in exam. Theol. mor. p. 3. c. 2* §. 3. *nu. 3.* ſed quia ad praxim parum deſeruiunt, ad alia magis practicabilia deueniamus.

RESOL. XXIV. *An Epiſcopus poſſit confirmare aliquem offerentem litteras dimiſſorias ſui Epiſcopi vt ordinetur?*

DE hoc caſu olim interrogatus fui ab Illuſtriſſimo Marco la Caua Epiſcopo Mazzarienſi, & affirmatiuè reſpondi cum Zambrano *de caſibus occurrentibus in art. mortis cap. 2. dub. 2. n. 3.* vbi ſic aſſerit: Quando Epiſcopus vult ordinare aliquem offerentem dimiſſorias litteras ſui Epiſcopi, poteſt licitè eum confirmare, ſi non eſt confirmatus; quia qui concedit finem, concedit neceſſaria ad finem talem: at Confirmatio præmittenda eſt Ordinibus; ergo. Ita Zambranus, qui citat Henriquez *lib. 3. cap. 6. num. 6.* & nouiſſimè inueni hanc ſententiam docere etiam Layman *lib. 5. tract. 3. cap. 6. num. 2.* & Fagundez *præcept. 5. lib. 3. cap.... num. 8.*

Adde etiam, vt *ſuprà* notauimus, Epiſcopum confirmantem in ſua diœceſi ſubditum alterius, in nullam cenſuram, aut culpam incurrere, cùm præſumendum ſit, hoc gratum fore proprio Epiſcopo. Ita Genuenſis *in manuali prælatorum cap.* 54. *num.* 7. & alij; quos citat, & ſequitur doctus Barboſa *de poteſt. Epiſc. p. 2. allegat.* 30. *num.* 12. quidquid in contrarium aſſerant Bartholomæus ab Angelis *in exam. confeſſ.* & alij, quos citat, & ſequitur Bonacina *de Sacrament. diſp. 3 quæſt. vnica, punct. 2. num.* 11.

Notaui etiam tunc interrogatus circa ſupradictũ caſum, quòd ſi Epiſcopus ordinet aliquẽ non confirmatum, non peccat mortaliter. Ita Zambranus *vbi ſuprà dub. 3. n. 3.* cum multis aliis. Sicuti etiam dicendum puto, cum eodem Zambrano, de illo, qui vult ſuſcipere Ordines, etiamſi non ſit confirmatus, non enim peccat mortaliter. Et ratio horum omnium erit, quia nullibi reperitur de hoc præceptum obligans ſub mortali; nec vſus, nec Conciliũ Trid. *ſeſſ. 23. de confir. ca.* 4. vtitur verbis talem obligationem ſignificantibus: erit igitur hoc peccatũ veniale tantùm. Vide etiam Molfeſium *in ſum. to.* 1. *tract. 4. cap. 2. num. 21.* & Reginaldum *tom. 2. li. 28. cap. 3. nu. 24.* quidquid in contrarium videatur docere Nugnus *in 3. part. tom. 1. q. 72. art. 8. concl.* 7. vbi ait, Grauiſſimum peccatum veniale, & fortè mortale peccatum eſt ſuſcipere Ordines minores ante Confirmationem, ſed tu tene noſtram ſententiam.

RESOL. XXV. *An quis peccet mortaliter non ſuſcipiens ſacramentum Confirmationis?*

EGo alibi negatiuam ſententiam docui cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Valentiam *tom. 4. diſp. 5. q. 2. punct.* 3. Molfeſium *in ſumma, tom. 1. tract. 4. cap. 2. nu.* 21. Fernandez de Heredia *in diſputationibus mixtis, de confirm. diſt. 5. part. 2. dub. 1. num. 6.* Eſtium *in 4. ſent. diſt. 7.* §. 18. Zambranum *de caſibus occurrentibus in art. mortis, cap. 2. dub. 4. num. 1.* qui citat Henriquez, Adrianum, Sotum, Ledeſmam, Nauarrum, Rodriquez, Couarruuiam, & Suarez, dummodò non adſit contemptus.

Sed difficultas eſt, an notabilis negligentia contemptus cenſeatur, vt ſi quis data opportunitate ſuſcipiendi iſtud Sacramentum, qualem poſteà non facilè habiturus ſit, illud ſuſcipere intermittat. Affirmatiuè reſpondent Richardus, Bonauentura, Durandus, Marſilius, Paludanus, Maior, Sylueſter, Toletus, & alij apud Fernandez *in exam. Theol. mor. part. 3.* §. 5. *num. 1.* & Layman *in Theol. mor. lib. 1. tract. 3. cap. 5. num.* 4.

Sed ipſi meritò negatiuam ſententiam docent eum Caietano, Soto, Nauarro, Victoria, & aliis. Et ratio eſt, quia ait Layman, multa animæ ſalubria facere intermittimus, quia cogitamus abſolutè ad ſalutem nobis neceſſaria non eſſe, quæ tamen non contemnimus; ſed hoc accidit in caſu noſtro; ergo. Notandum eſt tamen, per accidens, vt ratione ſcandali, poſſe omiſſionem huius Sacramenti eſſe peccatum mortale, igitur ſeclusò ſcandalo, & contemptu illud omittere non erit crimen lethale.

RESOL. XXVI. *An non confirmatus ſuſcipiens in Confirmatione puerum, contrahat cum illo, eiuſq; parentibus cognationem ſpiritualem?*

AFfirmatiuam ſententiam docent noſter Molfeſius *in ſumma, tom. 1. tract. 5. cap. 2. num.* 43. Sylnius *in 3. part. quæſt. 72. art.* 10. cum Paludano, Roſella, Tabiena, Soto, Sà, Rodriquez, Lopez, Salliego, & aliis apud Sanchez *vbi infrà.*

Sed ego alibi meritò negatiuam ſententiam docui, & præter DD. quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrimon. tom. 2. lib. 7. diſp. 60. nu.* 19. tenent etiam hanc opinionem Reginaldus *in praxi. tom. 2. lib. 31. cap. 20. n.* 157. Fernandez *in exam. Theol. moral. part. 3. cap. 2.* §. 9. *num.* 4. & §. 10. *num.* 4. Vgolinus *de poteſt. Epiſcop. cap. 25* §. 1. *nu. 2.* Rebellius *de oblig. part. 2. lib. 3. q. 6. nu. 6.* & 7. Baſilius Pontius *de impedim. matrim. c. 24.* §. 1. *ver. Illud,* & alij, *ex cap. in baptiſmate, de conſecrat. diſt.* 4. vbi ſic habetur: In baptiſmate, vel in chriſmate non poteſt alium ſuſcipere in filium ipſe, qui non eſt baptizatus, vel confirmatus. Et ideò hanc ſententiam præter citatos Doctores tenet etiam Coninch *de Sacr. q. 72. art. 10. n. 94.* vbi ſic ait: Non confirmatum non poſſe tenere confirmandum, habetur *in c. in baptiſmate*; vnde patet eum inualidè hoc facturum, qui id tentaret, quia ſecundùm communem ſententiam Iuriſtarum, inualidè

quis

quis id tentat facere, quod dicitur in iure non posse facere; & confirmatur, quia similiter talis dicitur non posse tenere confirmandum, atque non baptizatus baptizandum; at hic hoc inualidè faceret: ergo & ille. Vnde sequitur, eum grauiter peccaturum, quia redderet eam ceremoniam irritam, nec contracturum cognationem spiritualem. Ita Coninch. Nō sunt igitur audiēdi Molfesius, & alij.

RESOL. XXVII. *De forma sacramenti Confirmationis.*

VErba formæ huius Sacramenti sunt ista: Signo te signo Crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Vt autem intelligatur, quæ verba sint essentialia, dicendum est sicut in Baptismo, sic & in Confirmatione, expressam Sanctæ Trinitatis inuocationem esse essentialem, vt indicat Concil. Florent. quia Confirmatio ordinatur ad perficiendam fidem in Baptismo acceptam, eamque fortiter profitendam. Cetera verò Sacramenta cùm non ordinentur ad fidem profitendā, nō requirunt necessariò istam trium personarum inuocationē.

Actio ministri necessariò etiam exprimenda est, & quidem sic, vt vtrumque verbum non improbabiliter putetur esse essentiale, *signo*, & *confirmo*, quia non sunt æquipollentia, non enim omnes, qui signant, continuò confirmant, neque qui confirmant, hoc facere intelliguntur per signationem, nisi addatur verbum *signo*.

Et quamuis apud Christianos signatio intelligatur de signatione Crucis, quia tamen generalior est illius verbi significatio, ideò probabilius est necessariam esse illam particulam, *signo Crucis*.

Et similiter, quia in verbo *confirmo*, non satis exprimitur materia, & effectus, sicut in Baptismo significatur per verbum *baptizo*, ideò probabiliter dicitur, necessarium esse addere *chrismate salutis*, vel *sanctificationis*.

Et rursum, quia debet exprimi subiectum, ideò pronomen, *te*, non potest omitti.

Formatio etiam signi Crucis est essentialis, quia alioquin falsificarentur verba formæ; hoc autem signum Crucis necessariò debet fieri de chrismate in fronte. & hæc omnia asserunt Coninch *de Sacram. q. 72. art. 4. num. 65. & seq.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 1. num. 20. & seq.* & alij.

Notandum est etiam hîc obiter cum Nugno *in 3. part. tom. 1. q. 72. art. 4. diffic. 1.* quòd licet non sit necessarium exprimere personam ministri formaliter, exprimenda est tamen virtualiter; itaque peccatum mortale esset, confirmare sub hac forma, *Consignetur seruus Christi*, &c. Patet hoc ex vsu vniuersali totius Ecclesiæ, tam Latinæ, quàm Græcæ; licet enim concessa fuerit facultas Græcis baptizandi sub hac forma, *Baptizetur seruus Christi*; non tamen est concessa illis similis facultas in sacramento Confirmationis.

RESOL. XXVIII. *An hoc sacramentum Confirmationis sit conferendum immediatè manu Episcopi, ita vt sit nullum, si conferatur medio alio instrumento?*

SAcramentum in tali casu esse nullū docent Suarez, & Coninch, quos citat, & sequitur Laymā *in Theol. mor. l. 5. tract. 3. c. 2. n. 5.* quibus ego addo Reginaldum *to. 2. l. 28. c. 2. n. 10.* Filliucium *to. 1. tract. 3. c. 1. n. 17.* Nugnum *in 3. p. to. 1. q. 72. art. 4. concl. 2.* quia manus impositio est de ratione huius Sacramenti, atque adeò debet fieri, quando fit Sacramentum ipsum, sed si fiat vnctio medio instrumento, non est vera manus impositio. Ergo neque erit verum Sacramentum.

Non desunt tamen DD. contrarium sentientes, & sic ait Fernandez de Heredia *in disputationibus de sacram. Confirmat. diff. 5. par. 5. dub. vnico, n. 2.* Non æstimamus pertinere ad necessitatem Sacramenti, quòd vnctio fiat pollice dextero, vel sinistro, vel alio digito, vel quouis alio instrumento, siue coniuncto, siue separato, quippe nihil videtur deesse, neque ex parte materiæ, neque ex parte significationis formæ, quocumque ex his modis fiat chrismatio. Neque ideò minùs Sacramentū hoc dicetur manus impositio, si fiat vnctio pennâ, vel alio instrumento, quo quidē mediante manus propriè imponi dicuntur, sicut & manus violentè in clericum iniici dicūtur, si baculo, lapidéve, & similibus percutiatur. Pertinebit igitur ad necessitatē præcepti, quod sine graui peccato omitti nequit. Ita Fernandez. Sed prima opinio est probabilis, & tutior.

DE SACRAMENTO EVCHARISTIÆ.

RESOL. XXIX. *Num dubitans an aliquid cibi, vel potus sumpserit, possit communicare, vel Missam celebrare?*

NEGATIVAM sententiam docent Sanchez *de matrim. to. 1. li. 2. disp. 41. nu. 40.* Villalobos *in sum. to. 1. tract. 1. diff. 21. n. 6.* Fagundez *part. 3. lib. 3. c. 5. n. 18.* vbi asserunt, quòd dubitans an sit audita hora noctis duodecima, & comedat, aut bibat, non potest die crastino sumere Eucharistiā, quia possessio est pro præcepto communicandi, seruato ieiunio naturali; tum quia nulla est possessio ex parte communicantis, vt in dubio eius conditio potior sit.

Sed his non obstantibus, aduersus Sanchez insurgit nouissimè Sancius *in selectis, disput. 42. per totam*, vbi acriter illum impugnat, & probat, quòd quoties quis dubitans, an hora duodecima noctis sonuerit, comedit, bibit ve, aut os abluendo, dubitat an aliquam guttam deglutiuerit, potest sacram Eucharistiam susscipere, si deponat dubium practicum, iudicans quòd hîc & nunc sibi liceat susscipere, quantumcumque perseueret in dubio speculatiuo. Et ad argumenta contraria respondet, & rationes pro sua sententia adducit, quæ sunt adeò probabiles, vt existimem hanc sententiam in praxi tutam & securam esse.

Et post hæc scripta inuenio etiam Laymā *in Theol. mor. lib. 1. tract. 1. c. 5. §. 4. nu. 36.* contra Sanchez hanc sententiam tamquam probabilem etiam admittere, sic enim asserit: Numquid Sacerdos dubitans an noctis medium cœnando excesserit, altera die sacrificare poterit? Negat Sanchez, quia in

tali dubio tutior pars eligenda videtur propter reuerentiam Sacramenti. Sed existimo non improbabiliter, permitti posse Sacerdoti, vt in tali casu sacrificet, etiam propter deuotionem, ac nulla cogente necessitate; quia lex Ecclesiastica de ieiunio communicaturis seruando non videtur tam arctè constringere conscientias in casu dubio. Simili modo respondetur, si dentibus quidpiam masticans dubitet an deglutierit, vt in vtram partem inclinare possit, quòd ab sacra communione abstinere non teneatur, quia in eiusmodi casibus fauorabilia præsumere licet, ne conscientiæ nimis astringantur. Ita Layman, & ego, quæ valdè notanda sunt, quia quotidiana, & multos scrupulos sedabunt, nec in aliis auctoribus passim obuia.

RESOL. XXX. *An si quis post pollutionem voluntariam, vel fornicationem, postea confiteatur, peccet tamen venialiter, sumendo Eucharistiam intra vnum diem sine aliqua iusta causa?*

AFfirmatiuam sententiam docet Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 7. diffic. 37. num. 11.* Didacus Nugnus *in 3. part. tom. 1. q. 80. art. 8. concl. 10. & 11.* cum Ioanne de la Cruz *in directorio conscientiæ, p. 2. de sacram. Euchar. q. 5. dub. 3. concl. 2.* vbi sic asserit: Pollutio procedens ex peccato mortali, cuius non præcessit confessio, impedit communionem, secus si præcessit, cùm nullum peccatum mortale per confessionem dimissum communionem impediat sub mortali. Erit tamen peccatum veniale illam sumere ratione cuiusdam corporalis immunditiæ, nisi aliàs instet præceptum, aut necessitas defendendi honorem, aut specialis deuotio tunc communicandi. Ita ille.

Sed hæc sententia (vt alibi notauimus) displicet Sancio *in selectis, disput. 23. num. 30.* vbi ita ait: Qui in pollutionem, seu coitum incidit post talis facti confessionem, non est à communione excludendus, licet peccatum veniale esse concedant Nugnus, & Ochagauia ratione corporalis immunditiæ, quibus tamen non credo; imò quanam ratione Concilio Tridentino aduersari non videatur, percipietur haud difficile; ait enim *sess. 13. cap. 7.* illum dignè, & sanctè Eucharistiam suscipere, qui nullius criminis mortalis est sibi conscius, aut si sit conscius, dignè accedet se per confessionem probando. Igitur asserere deleto iam peccato per confessionem, adhuc fidelem non esse dignum Eucharistiæ susciendæ, quia si suscipiat, peccatum veniale sit commissurus, aduersari Concilio videtur manifestè, cùm sequatur eum non accedere tunc sanctè, ac indignè, cùm actionem exerceat ex mente horum auctorum intrinsecè malam, & culpabilem. Nec obstabit distractio, licet habeatur, cùm per pœnitentiam sit causa, à qua ortum habuit, interrupta, & distractio peccatum non erit, dum faciat quis quantum in se est ad expellendam illam. Hæc omnia Sancius.

Vnde à fortiori apparet refellendum esse Nauar. *de pœnitentia. dist. 6. c. 1.* cui adhæret Marsilius *in 4. q. 6. art. 6.* asserentem esse peccatũ mortale, accedere ad recipiendum sacramentũ Eucharistiæ ante diẽ integrum post quodcumque peccatum mortale, etiamsi homo sit de illo contritus & confessus.

RESOL. XXXI. *An qui accedit ad communionem cum distractione voluntaria, aut cum affectu alicuius peccati venialis, communicando peccet venialiter?*

AFfirmatiuè respondit Filliucius *tom. 1. tract. 4. cap. 7. n. 206.* vbi sic ait: Potest euenire, vt peccatum veniale sit circumstantia actus communicandi, vt si fiat ob vanam gloriam, vel quia cum distractione voluntaria, & sic procul dubio erit peccatum veniale, quia ille actus non habet circumstantias debitas, quarum vna est, vt fiat ob bonum finem, & sine actuali euagatione, saltem voluntaria. Ita ille, & Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 6. q. 2. num. 100.* cũm aliis.

Contrariam tamen sententiam docet Sancius *in selectis disputationibus, disp. 23. nu. 32.* vbi asserit: Secundò respondetur in nostra opinione nullum peccatum committi ob communionem cum distractione. Nec obstat, quòd qui erat distractus, peccet venialiter præter peccatum in quo est, quia attentio est de substantia orationis, cùm enim sit locutio ad Deum, attentè loqui debemus, aliàs irreuerentia fieret ei, cum quo loquimur. At suscipere Eucharistiam, cùm non sit locutio, sed manducatio, non requirit sub præcepto attentionem, benè tamen sub consilio; nec iniuria fit cibo si distractè sumatur: quapropter qui consulit, vt quis distracta mente non accedat ad Eucharistiam, non consulit id ob reuerentiam, cùm nulla irreuerentia fiat, sed vt à peccato cesset, qui est in illo. At supposito, quòd consilium attentionis sequi nolit; non ob id retrahendus est à communione, cùm melius bonum sit adhuc sine attentione communicare, quàm à sacra mensa recedere ob defectum attentionis. Sic Sancius.

Pro qua sententia faciunt Sà *ver. Eucharist. n. 22.* & Petrus de Ledesma *in summa, tom. 1. de sacr. Eucharist. cap. 11. conclus. 5.* vbi ita ait: *No peca venialmente, el que llega à este Sacramento con conciencia y affecto de pecado venial, porque llegar con pecado venial à este sacramento no es contra precepto alguno, ni importa irreuerentia ninguna, luego, no es pecado venial. Verdad es que puede acontecer que la misma obra de comulgar sea pecado venial particular, por hazerse con pecado venial. Lo primero, si la tal obra de comulgar se ordena al fin del pecado venial, como si vno comulgasse por vana gloria, de suerte que la vanidad fuesse el motiuo para comulgar. Lo segundo, si el pecado venial consistiesse en alguna irreuerencia exterior en el recebir del Sacramento, como si al tiempo del comulgar estuuiesse vno hablando palabras ociosas, ò de burla, ò hiziesse otra cosa semejante.* Sic Ledesma. Sed aliqui absolutè asserunt, qui cum affectu, vel actuali peccato veniali sacramentum Eucharistiæ sumit, committere aliud veniale cuiusdam irreuerentiæ, ac sacrilegij; ita Doctores, quos citat, & sequitur Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 3.*

RESOL. XXXII. *An gutta vini, quæ sunt in calice, separatæ à vino quod est in fundo calicis, remaneant consecratæ?*

HIc casus frequenter accidit, & affirmatiuam sententiã docet Bonacina, quem ego adduxi *in tract. 3. miscellan. resol. 16.* sed contrarium tenendum est; nam hæc videtur esse communis, & optima

ma Ecclesiæ intentio consecrandi omnem liquorem consecrabilem, qui per modum vnius continui in calice continetur. Et ita præter Reginaldum, & Suarez, docet nouissimè Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 2. num. 14.*

Quod autem tenet Coninch *de Sacram. q. 74. art. 2. dub. ... num. 43.* eas quoque vini guttas consecrari, quæ intra calicem reliquo liquori proximæ adhærent, vt leui calicis commotione admisceantur, difficultatem etiam habet secundùm Layman *loco cit.* nam determinari non potest, quanta omnino esse debeat talium guttarum propinquitas; fatetur enim ipsemet Coninch remotiores non consecrari. Neque verò potest consecratio (sicuti neque alterius Sacramenti confectio) pendere à futuro euentu contingente, vt nimirum eæ solùm guttæ consecrentur, quas posteà continget calicis agitatione reliquo liquori commisceri. Dicendum est igitur illud vinum consecrari, quod per modum vnius continui potabile existit in fundo calicis.

Resol. XXXIII. *An Sacerdos possit celebrare non ieiunus pro communicando infirmo tempore mortis?*

DE hac difficillima quæstione egi *in tract. de celebrat. Missarum, resol. 66.* & pro parte negatiua adduxi multos Doctores, quibus nunc addo Homobonum de Bonis *in exam. Eccles. p. 1. tract. 5. c. 11. q. 99.* Fagundez *præc. 3. lib. 3. cap 5. nu. 22.* Paludanum *in 4. dist. 8. q. 2. art. 1. concl. 2.* Coninch *de Sacram. q. 80. art. 8.* & Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 68. sect. 5.*

Non reticebo tamen, quòd pro parte affirmatiua præter Maiorem, Zanardum, & Zambranum, quos *loco citato* adduxi, tenet etiam hanc sententiam Philiarchus *de officio sacerdotis to. 1. part. 1. lib. 2. cap. 2. per totum*, & Fernandez de Heredia *in disp. mixtis de Sacram. tit. de Eucharistia, dist. 2. punct. 8. dub. 2. nu. 8.* vbi vocat hanc opinionem probabiliorem, & illam probabilem etiam tenet Layman in casu necessitatis, si infirmus videlicet moriturus aliud sacramentum Pœnitentiæ, aut extremæ Vnctionis suscipere non possit, & scandalum cesset. Ita ille *in Theol. mor lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 21.* sed absolutè hanc sententiam tamquam probabilem admittit Petrus Matthæus *in adnot. ad rubricas Missalis part. 1. cap. 9. n. 1.*

Resol. XXXIV. *An ad communicandum fidelem ob solam deuotionem Sacerdos possit frangere hostiam?*

NEgatiuè respondent Zanardus *in direct. Confessar. p. 1. de sacram. Eucharist. c. 9. q. 15* & Graffius *part. ..... lib. 2. cap. 38. n. 31.* vbi asserit non modica pœna dignum esse Sacerdotem frangentem hostiam, vt laicum communicet, cùm ipse debeat recipere totam hostiam, ex *cap. relatum, de consecrat. dist. 2.* vnde ex incuria impressorum non benè supradicti auctores fuerunt adducti pro affirmatiua sententia *in mea resolut. 37. tract. de celebrat. Missarum.*

His tamen non obstantibus contrariũ docui in dicta resolutione, nempe posse Sacerdotẽ frangere hostiam pro cõmunicando fideli, ob solam deuotionem, & multos DD. adduxi, quibus nunc addo Antonium de Litteratis *in summa, part. 2. c. 22. n. 10.* & alios, quos citat, & sequitur Ioannes Sancius *in selectis, disp. 22. n. 21.* vbi sic asserit: Aliquoties accidere potest, non fuisse consecratas paruas hostias, Hispanè *formas*, quas suscipiant communicaturi, sciat Sacerdos ei non esse vetitum partem hostiæ diuidere ad communicandum fidelem quolibet die velit ob solam deuotionem; nec in hoc efficitur iniuria, vel irreuerentia sacrificio, quia sicut participes fiunt adstantes fructuum spiritualium illius, sic meritò & fiunt fructus reales realiter hostiæ suscipiendo partem. Ita Sancius, qui etiam respondet ad canonem, quem adducit Graffius; nam ibi solùm decernitur detestabilem esse consuetudinem quorumdam Sacerdotum plurimas eodem die celebrantium Missas, non tamen in omnibus sacram hostiam sumentium, sed tantùm in postrema sacrificatione; sed hoc diuersum est ab assertione nostra. Ergo, &c.

Resol. XXXV. *An suscipiens Eucharistiam in peccato mortali, & qui facit in Quadragesima confessionem inualidam, committat duplex peccatum in confessione explicandum?*

AD hanc quæstionem respondet Petrus Fay *de pœnit. in addit. ad 3. part. D. Thomæ, q. 4 art. 3. disp. vnica, concluf. 2.* si dubitabit aliquis, an sumens Eucharistiã in peccato mortali sine præuia confessione, committat duplex peccatum, mortale vnũ impœnitentię contra pręceptum confitendi ante cõmunionẽ, aliud sacrilegij contra dignã susceptionem Eucharistiæ. Affirmãt aliqui, & satis probabiliter propter violationẽ duplicis specialis pręcepti, quæ contingit in casu posito: probabilius tamen opinor vnicũ tantùm esse sacrilegij contra dignã Sacramenti susceptionem. Et ratio est, quia vbi est vnum propter aliud, ibi est vnum tantùm: sed qui non præmittit confessionem ante sumptionẽ Eucharistiæ, ideò tantùm peccat, quia per illius omissionem indignè Sacramentũ sumit, quod si sumere non deberet, neutiquam confiteri teneretur, vt supponimus. Ita Fay, & ego hanc sententiam alibi etiam docui, & nouissimè illam docet Turr. *de pœnitentia q. 6. art. 5. disp. 21. dub. 1.* Igitur cùm duo præcepta simul occurrũt, & vnũ obligat tantũm ratione alterius, vt est in casu nostro, violatio vtriusque est vnicum solum peccatum; ideò dicendũ quòd si quis omittat confessionem, quando necessaria est solùm ratione Eucharistiæ suscipiendæ, nõ peccat contra præceptum affirmatiuum confessionis, sed contra præceptum suscipiendi dignè Eucharistiã.

Ex his etiam sequitur, vt benè obseruat Fagund. *præc. 2. li. 3. c. 5. nu. 8.* quòd qui tempore præcepti Ecclesiastici in Quadragesima fecit confessionem inualidam, peccat contra pręceptum diuinum de integritate confessionis, & contra præceptũ Ecclesię annualis confessionis, & tamẽ vnum tantùm peccatum committit; quia præceptũ Ecclesiæ subordinatur præcepto diuino; sic etiam qui occidit clericũ, peccat cõtra ius diuinũ contentũ in 5. præcepto Decalogi, & contra ius canonicũ, & ius ciuile; & tamen vnum tantùm peccatũ homicidij, & sacrilegij cõmittit; quia ius ciuile & ius canonicum, in hac prohibitione subordinantur iuri naturali. Vide Henriquez *l. 2. de pœnit. c. 5. n. 6.* Medinam *in p. 2. q. 109. art. 4. §. tandem, concl. 3.* Sotum *in 4. dist. 18. q. 1. art. 4.* Caietanum *part. 2. q. 72. art. 6. ad 2.* & alios.

Resol.

RESOL. XXXVI. *An ſi ſonuerit vnum horologium, poſſet quis comedere in media nocte, donec aliud ſonuerit, & die ſequenti communicare?*

AFfirmatiuam ſententiam docuit Sanchez *de matrim. to.1.l.2.diſp.41.n.4.* aduerſus quem nouiſſimè inſurrexit Emanuel Rodriquez *in noua editione ſuæ ſummæ.to.1.cap.105.nu.6.* vbi aſſerit: *Y que oyendo la media noche eſta comiendo y beuiendo, no puede comulgar el dia ſiguiente pues el precepto de no comulgar, auiendo comido obliga, aunque eſte en duda ſi es media noche, porque otros reloxes ſonaron deſpues. Eſta concluſion es contra Thomas Sanchez, el qual dize ſi deſpues ſonare otro relox puede comulgar, attento que ſon como vnas probables opiniones, y cada vna ſe puede ſeguir, à lo qual reſponde que en eſte precepto de celebrar en ayunas no nos auemos de atar à probabilidades.* Ita Rodriquez, & ante illum docuit etiam hanc ſententiam Ioan. Salas *in p.2.D. Thomæ tract.8.diſp.vnica, ſect.25.num.264.*

Sed mihi his non obſtantibus placet magis opinio Sanchez, quidquid aſſerant Rodriquez, & Salas. Dico, quòd ſi diuerſa ſint horologia, & aliquorum ſonuerit hora duodecima, aliquorum non ſonuerit, poteſt qui tunc ſoluit ieiunium naturale, communicare die ſequenti, & ſiue illa dies, ſiue ſequens ſola ſit ieiunij, poterit dubitans cœnare, & edere carnes, perinde ac ſi eſſent duæ opiniones probabiles, quarum vtramque licet ſequi, & amplecti. Neque enim teneor ego ſequi vnum horologium, niſi fortè antecedenter illud aſſumpſerim ad ieiunium ordinandum, iuxta illius horas, neque etiam in hoc caſu, ſi vnum aliquantulum poſt aliud ſubſequenter ſonuerit, illius horas ſequi teneor; & ita hanc opinionem præter Sanchez tenet etiam Fagundez *de præceptis Eccleſiæ, præc.4.lib.1.cap.10.num.3.* Sancius *in ſelectis, diſp.42. num.18.* & Villalobos *in ſumma to.1.tract.1.diffic.21. n.7.* vbi ſic aſſerit: *Si ay diuerſos relojes, ſe ha de iuzgar, como ſi huuieſſe dos opiniones probables, que puede eligir la que quiſiere, ſaluo ſi vno dellos fueſſe tal que de ordinario no anduuieſſe bien concertado.* Sic ille. Ad argumentum verò Rodriquez reſpondeo, quòd quando quis operatur cum opinione probabili, vt eſt in caſu noſtro, non operatur irreuerenter circa Sacramentum.

Notandum eſt verò hîc cum ſupradictis Doctoribus, quòd ſi tantùm ſit vnũ horologium, vbi cœpit ſonare duodecima, aliquis biberet, licet quãdo ſonaret vltimus pulſus deſiſſet bibere, non poterit die ſequenti communicare, quia quando primus pulſus horæ auditur, iam eſt hora expleta, & horologium eſt tantùm teſtis id indicans; & licet diuerſi ſint pulſus, id euenit, quia nequit vno pulſu, hora duodecima indicari; ſicut vno pulſu hora prima indicatur. Ex quibus infert Sancius *vbi ſuprà in ſelectis, diſp.42.n.20.* quòd qui buccellam habet maſticans, & audit primum pulſum horæ duodecimæ noctis, tenetur incontinenti de ore eiicere buccellam, ſi die ſequenti ſacramentum Euchariſtiæ velit ſumere, vel Miſſam celebrare; poſtquam verò buccellam eiecerit, non tenebitur eſſe nimis anxius ad abluendum os. Si tamen maſticat buccellam de materia carnis, & dies ſequens ſit ieiunij, nõ tenetur illam eiicere, etiam ſub veniali, non enim cum tanto rigore illud præceptum poſitiuum obligat, ſemoto contemptu. Ita Sancius.

RESOL. XXXVII. *An ſi reliquiæ cibi præcedentis diei, quæ hærent inter dentes, ſponte, & voluntariè deglutiantur, impediant communionem?*

AFfirmatiuè reſpondet Gabriel Vaſquez *in 3.p. to.3.diſp.11.cap. 4.n. 30.* vbi ait: Si reliquiæ cibi non deglutirentur caſu, ſed ex induſtria, impedirent ſumptionem Euchariſtiæ, quia cùm de induſtria deglutirentur, non ſumerentur per modum ſaliuæ, ſed per modum cibi. Filliucius *tom.1.tract.4. c.8.n.236.* ſic aſſerit: Qui reliquias cibi ex cœna remanentes caſu traiicit, nec etiam frangit, ſi tamen aduertantur, antequam deglutiantur, debent expui, quia tunc viderentur de nouo comedi; idem docet Nugnus *in 3.part.to.1.q.80.art.8.* ita loquens; Colligitur, quòd ſi reliquiæ cibi remanentes in ore ex intentione tranſglutiantur, ſunt impedimentum ad communionem pro illo die; imò videtur mihi, quòd ſi remaneat aliqua notabilis, & magna reliquia, etiamſi caſualiter tranſglutiatur, ſi poſteà cognoſcatur, eſt homo impeditus ad communicandum pro illo die. Sic Nugnus, & ante illum Paludanus *in 4.diſt.8.q.2.art.2.concl.2.* & videtur apertè ſententia D. Thomę *in 3.part.q.80.art.8. ad 4.* & in illam inclinat Layman *in Theol.mor.lib.5. tract.4.c.6.n.18.* Et ratio (vt dictum eſt) erit. Primò, quia talis actio videtur noua comeſtio, cùm ex vi prioris non ſequatur, ſed noua actio voluntaria fiat. Secundò, quia iam non videtur id ſumi per modum ſaliuæ: vide etiam Fagundez, Suarez, & alios *vbi infrà*, Barthol. ab Angelis *in exam. confeſſ. dial.4.§.214.* Reginaldum *to.2.lib.29.c.6.n.119.* & Muttinum *in Theol.mor.de ſacram.Euchariſt.q.10.*

Sed ſi aliquis volũtariè tales reliquias deglutiret, & poſteà cõmunicaret, non damnarẽ de peccato mortali; nã contraria ſententia videtur probabilis, vt viſa eſt Suarez *in 3.p.to.3.diſp.68.ſect. 4.* qui citat doctiſſimum Tabienam; & illam tenet Henriquez *in ſum.lib.8.c.50.nu.4.in gloſſa littera V.* & tamquam probabilẽ admittit etiã Io. de la Cruz *in direct.conſcient.p.2.q.5.dub.4.concl.2.* vbi ſic ait: Item, quæ manẽt in ore ex extrema cœna, ſi caſualiter, imò licet aduertẽter, ſecundùm aliquos, non impediũt ſumptionem Euchariſtiæ. Ita ille. Vide etiã Molfeſium *in ſumma to.1.tract.3.c.10.n.13.* Pitigianum *in 4.to.1. diſt.18.q.3.art.3.* Chamerotam *de Sacr. tract. 4.c.10. dub 9.* & Rodriquez *in ſum.to.1.c.103.n.3.* vbi ita aſſerit: *Por tragar vno vna reliquia de manjar que le quedo entre los dientes, no queda impedido para comulgar, porque eſto no ſe traga por modo de manjar, ſino por modo de ſaliua, però ſi la reliquia fuere tal que ſe parta entre los dientes tragandoſe no podra comulgar.* Et Coninch *de Sacramentis q.80.art.8.n.47.* pro hac ſententia duas adducit rationes. Prima, quia deglutitio talium reliquiarum pertinet potiùs ad manducationẽ præcedentis diei, quàm præſentis; deinde cùm dictæ reliquiæ hodie nullo modo ab extrinſeco ori imponantur, non ſumuntur iam per modum cibi, ſed per modum ſaliuæ. Ergo non impediunt communionem, etiamſi voluntariè deglutiantur. Sed his non obſtantibus, conſulendum eſt dictas reliquias, quantum commodè fieri poteſt, expuere.

Notan-

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd ſi quis aliquantulum aquæ per nares attrahat, quę in ſtomachum tranſmittatur, non manet impeditus ad ſumptionem Euchariſtiæ, quia non fuit per modum cibi, aut per modum potus tranſmiſſa. Idem dicendum eſt, ſi quid per modum reſpirationis attrahatur, etiam ſi poſſit nutrire, vel alterare, vt muſcam, vel quid ſimile. Et ita docent Fagundez *de præceptis Eccleſiæ, præc. 3. cap. 5. num. 14.* & alij.

RESOL. XXXVIII. *An ſi quis manè deglutiat chartam, cretam, fruſtulum ligni, aut quid ſimile non comeſtibile, poſſit ſacram Euchariſtiam ſumere?*

HAnc quæſtionem ego diſcuſſi *in tract. de celebrat. Miſſarum, reſol.* 52. & pro parte negatiua adduxi Henriquez, & Nugnum, quibus nunc addo Villalobos *in ſumma, tom. 1. tract. 7. diffic. 39. nu. 1.* Reginaldum *tom. 2. lib. 29. cap. 6. n. 118.* Naldum *in ſumma, verb. Euchariſtia, nu.* 10. & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 18.* & Scortiam *de ſacrif. Miſſæ lib. 2. cap. 7. num.* 1. vbi ſic aſſerit: Ieiunium ad ſumendam Euchariſtiam non tantùm Eccleſiaſticum eſſe debet, ſed etiam naturale; ita vt excludat & cibum, & potum, & meditationem, reſque ceteras, etiamſi non nutriant, vt papyrum, &c.

Sed his non obſtantibus, in dicta reſolutione, ſententiam affirmatiuam tenui, & adduxi Summam Coronam, & Io. de la Cruz, quibus nunc addo Ludouicum de S. Iuan *in ſumma part. 1. tract. de Euchariſt. q. 7. art. 10.* & Sancium *in ſelectis diſp. 42. num. 23.* vbi ſic ait: Infertur etiam quòd qui parum papyri, aut alterius rei non comeſtibilis deglutiſſet, poſſit communicare: ſolus enim cibus, aut potus impedit communionem. Ita ille, & hanc ſententiam probabilem putat Ledeſma *in ſumma, to. 1. de ſacram. Euchariſtia, cap. 23. concluſ.* 4. ita aſſerens: *Ay vna duda, ſi vno inaduertidamente traga vn poco de papel, ò de otra coſa, que no tiene razon de comer, ni de beuer, ſi el tal podra comulgar. En eſta dificuldad algunos dizen, que ſi, por no ſer manjar, y otros dizen que no, porque parece que en eſte caſo tienen lugar derechos traydos. A eſta dificuldad ſe reſponde, que ambas ſententias ſon probables, y ſe pueden ſeguir.* Sic ille, & ego.

RESOL. XXXIX. *An ſacrificium Miſſæ remittat peccata venialia ex opere operato?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Didacus Nugnus *in 3. part. tom. 1. q. 83. art. 1. concluſ. 6.* & hanc ſententiam probabilem putat, licet contrariam tamquam probabiliorem teneat Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. part. 2. de ſacrificio Miſſæ, q. 1. dub. 4. concl. 6.* vbi ſic aſſerit: Probabile eſt hoc ſacrificium remittere peccata venialia ex opere operato infallibiliter, & ita docuit Frater Garſias de Mondrago in noſtro inſigni collegio Sancti Gregorij Valliſoletani; ſed oppoſitum eſt probabilius; nam idem videtur eſſe de peccatis venialibus, ac de mortalibus. Nam etſi ſacrificium Crucis habeat dictos effectus ex opere operato, tamen ex voluntate diuina, variè per varia media applicatur; per Sacramenta enim applicatur ex opere operato, & infallibiliter, non ſic verò per ſacrificia. Ita la Cruz.

Sed ego Nugno libenter adhæreo; nam ſacrificium Miſſæ ordinatur ad remittenda peccata, ſed non poteſt remittere mortalia ex opere operato. Ergo ſaltem venialia; deinde ſatis probabile eſt ſacramentalia remittere venialia. Ergo à fortiori ſacrificium Miſſæ, quia excellentius eſt.

RESOL. XL. *Quidam infirmus antequam in mortis periculum incidit, ſacram Euchariſtiam ex deuotione ſumpſit, quæritur an teneatur iterùm communicare?*

REſpondeo negatiuè cum Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 4. cap. 5. num. 4.* vbi ſic aſſerit: Si infirmus vno, duobus, tribus, vel etiam octo diebus antequam in mortis periculum incidit, communicauerit, conſulendum quidem ei eſt, vt iterùm Euchariſtiam per modum viatici accipiat, tamen ad id non obligatur, cùm præceptum de Euchariſtia ante mortem inſtantem ſumenda ſecundùm ſubſtantiam impleuerit. Ita Layman, & alij.

Sed plus addunt Caietanus *verb. Communio*, Armilla *eodem verbo, num. 4.* & Emanuel Sà correctus à magiſtro Sacri Palatij *verbo Euchariſtia, nu. 1.* vbi ſic aſſerit: Qui in Paſchate communicauit, ſi in articulo mortis non communicet ex negligentia quadam ſine contemptu, non peccat mortaliter. Ita ille, licet contrarium aſſerant Zambranus *de caſ. tempore mor. cap. 3. dub. 1.* Syluius *in 3. part. q. 80. art. 11. quæritur 1. concl. 1.* Layman *vbi ſuprà*, & Fagundez *præc. 3. lib. 1. cap. 3. nu. 8.* qui malè pro ſua ſententia citat Emanuelem Sà, vt *ſuprà* viſum eſt.

Notandum eſt tamen hîc obiter, D. Bonauenturam *in 4. diſt. 10. art. 3. q. 1.* Paludanum *diſt. 9. q. 1.* Caietanum *in ſumma verb. communio*, Armillam *eodem verbo, n. 4.* Victoriam *in ſumma, n. 83.* Ledeſmam, & alios docere non eſſe mortale omittere Euchariſtiam in mortis articulo, niſi adſit contemptus: licet contrarium doceat Richardus, Durandus, Gabriel, Sotus, & alij, quos citat. & ſequitur Pitigianus *in 4. ſent. to. 1. diſt. 19. q. 3. art. 7.* & alij recentiores, quos ego ſequor.

RESOL. XLI. *An ſi quis in Paſchate Euchariſtiam non ſumpſit, teneatur poſteà quàm primùm communicare?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Nugnus *in 3. p. tom. 1. q. 80. art. 11. diffic. 2. concl. 3.* Pitigianus *in 4. ſent. tom. 1. diſt. 9. q. 3. art. 9.* Fagundez *præc. 3. lib. 1. cap. 6. nu. 2.* Azorius *tom. 1. lib. 7. cap. 40. q. 1.* Coninch *de Sacram. q. 80. art. 11. dub. 4.* Suarez *in 3. p. tom. 3. diſp. 70. ſect. 2.* Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. c. 5. nu. 8.* Graſſius *p. 1. lib. 2. c. 38. nu. 25.* Syluius *in 3. p. q. 80. art. 11. quæritur 4.* & alij aſſerentes, quòd qui in Paſchate ſeu iuſta, ſeu iniuſta cauſa Euchariſtiam non ſumpſerit, poſteà cùm primùm commodè poteſt, communicare debeat, vt quantò diutiùs differat, tantò magis peccatum augeat. Et ratio eſt, quia non conceditur terminus annuus, vt tunc ceſſet obligatio, ſed vt adimpletio non poſſit vlteriùs differri, ſicut in contractibus quando ſtatuitur tempus vltra quod non poteſt differri ſolutio, ſi tunc non fiat, obligatio non extinguitur, ſed perſeuerat.

Sed contrariam opinionem puto etiam probabilem eſſe, quam docent Sotus *in 4. diſt. 18. q. 1. art. 4.* Sylueſter *ver. Euchariſtia 3. q. 15.* Tabiena *ver. communicare, quæſt. 7.* D. Antoninus *p. 2. tit. 9. cap. 9. §. 3.* Valentia *to. 3. diſp. 6. q. 8. punct. 4.* Armilla *verb. communio*,

munio n.6. Medina *in instruct. confess. lib.1.c.14.n.42.* Victoria *in sum.q.148.* Ledesma *2.4.q.2.art 5.dub.2.* Ioan. de la Cruz *in direct. consc. part. 2.de sacram. Eucharist.q.5.dub.7.concl.4.* Toletus *l.6.c.18.* & Emanuel Sà *verb. Eucharistia n.7.* vbi sic ait: Qui in Paschate transgressus præceptum non communicauit, non peccat iterum mortaliter, si postea non communicet, semel enim tantùm id præceptum obligat, scilicet in Paschate, vt præceptum de confessione, semel solùm quolibet anno. Ita ille.

Resol. XLII. *An qui præuidet impedimentum futurum, vt in tempore Paschatis Eucharistiam accipere non possit, teneatur præuenire tempus & illam sumere?*

Affirmatiuè respondent Syluius *in 3.p.q.80.art. 11.quæritur 3.* Nugnus etiam *3.p.q.80.art.11.diff. 2.* Fagund. *præc.3.lib.1.cap.6.num.3.* & alij. Ratio est, quia præceptum communionis non limitatur ad tempus Paschæ ad tollendam obligationem ante istud, præuiso impedimento impediente illam.

Non reticebo tamen, contrariam sententiam docere Pitigianum *in 4. sentent. tom. 1. dist. 9. q. 3 art. 9.* Azorium *tom.1.lib.17.cap.41.q.13.* & alios; quia nec vsus Ecclesiæ id habet, nec ille qui ieiunare tenetur & audire sacrum, tenetur anticipare tempus, si præuideat futurum impedimentum, quo die proprio non possit. Ergo, &c.

Sed si quis stare vellet in prima opinione, quæritur an ita præueniens, non secuto impedimento tempore ab Ecclesia constituto, teneatur iterùm communicare. Negatiuè respondeo cum Fernandez de Heredia *in disp. de Sacr. tract de Eucharistia. p. 8.dub.1.n.10.* Ratio est, quia ex *c. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss.* licitum est de consilio proprij Sacerdotis extra Ecclesiæ tempus communionem differre; quo casu communione extra tempus facta simpliciter satisfit Ecclesiæ. Ergo ex præsumpta voluntate eiusdem Ecclesiæ, etiam anticipatio propter præuisum futurum impedimentum admittenda est. Quo casu satisfactum simpliciter esse præcepto Ecclesiæ dicendum erit. Probatur consequentia: fieret enim anticipatio in hoc casu de consilio cuiuslibet viri docti, & pij; at hoc præceptum Ecclesiæ substantialiter terminatur ad communionem intra annum faciendam, accidentaliter verò ratione congruentiarum ad tales, seu intra tales dies, quod ex textu conuincitur *in dicto cap. omnis*, ibi, *Hi saltem in anno.* & ibi, *ad minus in Pascha.* quis enim illa verba ad substantiam præcepti, hoc verò ad præcepti circumstantiam non retulerit? Ergo hac anticipata communione, facta quidem ex voluntate adimplendi præceptum Ecclesiæ, quidquid sit postmodum de secuto accidentaliter impedimento, præcepto Ecclesiæ satisfiet, cessante dierum Ecclesiæ congruentia, propter congruentem etiam eorumdem dierum anticipationem, quæ sanè faciliùs debet, quàm dilatio admitti. Ita Fernandez, & ante illum Suarez *in 3.part. tom.3.disp.70.sect.2.circa finem.*

Sed plus addit Layman *in Theol.mor. l.5.tract. 4. c.5.n.9.* vbi asserit, quòd qui præuidit se in Paschate à sacra communione impeditum iri, non tenetur tempus præscriptum præuenire, dummodo intra eum annum semel communicauerit. Ita ille, quod est valdè notandum; vide etiam Coninch *de Sacram. quæst.80.art.11.dub.4.concl.2.*

Resol. XLIII. *An qui in Paschate communicauit indignè, satisfecerit præcepto Ecclesiæ?*

Negatiuè respondent Syluius *in 3.part.q. 80.art. 11.quæritur 1.* & alij; quia cùm præceptum Ecclesiæ sit quædam explicatio, & determinatio præcepti diuini, non est dubitandum, quòd intendat præcipere communionem talem, qualem Christus præcepit, id est, piam, & religiosam. Et ita hanc sententiam docet Nugnus etiam *in 3. part.q. 80.art.1.diffic. 2.dub. vlt.*

Sed ego affirmatiuam sententiam probabiliorem esse iudico, quia Ecclesia nihil aliud præcipit, quàm vt in Paschate corpus Domini sumatur. Ergo licet communicans indignè sacrilegium faciat, tamen quoad substantiam, implet præceptum Ecclesiæ. Et ita docent Fagundez *præc.3.lib.1.cap.6. num.4.* Pitigianus *in 4.tom.1.dist.9.q 3.art.10.* Azorius *tom.1.lib.7.cap. 41.q.12.* Lopez *in instruct. part.1. ca.11.§.reuocari.* Sotus *de iustitia, lib.2.q 3.art.10.* Suarez *in 3.p.tom.3.disp.70.sect.2.* & alij, quos citat, & sequitur Villalobos *in summ.tom.1.tract.7. diffic.42. num.6.* vbi sic asserit: *Aunque vno comulgue estando en pecado mortal y peque en ello, cumple con este precepto. La razon es, porque la ley que manda hazer alguna cosa, manda la substancia, y no el modo, y assi el precepto del Baptismo se cumple, aunque sea en pecado mortal y fauorece esto el estilo de la Iglesia, que no obliga à boluer à comulgar al que desta manera comulgo.* Igitur qui indignè in Paschate Eucharistiam sumpsit, satisfecit præcepto Ecclesiæ, nec tenetur statim agere pœnitentiam, & iterùm communicare, vt Doctores contrarij sentiunt.

Resol. XLIV. *Quænam temporis intercapedo habenda sit inter vnam, & alteram communionem, vt infirmus possit communicare non ieiunus?*

In *resol.77.tract.de celebrat. Missarum* dixi sufficere sex dies, sed plus addit Paulus Layman *in Theol. mor.lib.5.tract.4.c.6.n.20.* vbi sic asserit: Eucharistia ob mortis periculum si sumpta sit à non ieiuno, posse iterùm ita accipi saltem post sex dierum interuallum, docent aliqui: quinimò existimo ob iustam causam, puta, si aliquis assuetus frequenter communicare, aut sacrificare propter deuotionem, ac desiderium, difficilè abstineat, permitti ipsi posse, vt altero statim die iterùm sacram Eucharistiam, è manu Sacerdotis accipiat non ieiunus, dummodo mortis periculum instare videatur. Ita Layman. Sed post hæc scripta inueni Ludouicum de S. Iuan *in summ.tom.1.q.7.art.10.diffic.4.de sacram. Eucharist.* sic asserere: *Siendo yo Prelado daua à los enfermos el viatico si lo pedian cada tercera dia, y en la Vniuersidad de Alcala se sabia, y la approbauan fino el Padre Vasquez.* Ita ille, vbi etiam notat dictum Gabrielem Vasquez tandem in hanc descendisse sententiam, quod est valdè notandum contra illos, qui nixi auctoritate Vasquez negant viaticum sæpiùs dandum infirmis.

Notandum est etiã cum Henriq. *li.8.c.4. in glossa littera V.* quòd si quis proximè ante mediũ noctis cœnauit in Dominica, incidente in vigilia Nati-

uitatis

uitatis Domini, posse statim post medium noctis sacrificare,& communicare.Deinde, licet deceat aliquo tempore post sacram communionem à cibo, & potu abstinere, tamen ad id nemo tenetur sub mortali, & ideò potest quis statim sine graui culpa, de sacristia ad prandium accedere, vt docent Villalobos *in sum.tom.1.tr.7.diffic.39.n.5.*Sotus *in 4.dist.12.q.1 art.*8.Valentia *to. 4.disp.6.q. 8.punct. 3.ver.postremò*, & alij.

Resol. XLV. *An Sacerdos finitâ Missâ si in Sacristia inueniat aliquod fragmentum in patena, vel calice, possit illud sumere?*

Hic casus frequenter potest accidere, & ideò negatiuam sententiam sustinendam esse puto; nam hoc licitum erit dum Sacerdos in altari persistit,quia tunc eiusmodi reliquiarum assumptio refertur ad vnum idemque continuum, & sacrificium, quod planè absolutum non censetur, dum Sacerdos in altari manet: secus autem si ab illo decesserit, vt est in casu proposito. Et ita docent Layman *in Theol.mor. lib.5. tract.4.cap.6.n.22.* Coninch *de Sacram. q.* 80.*art.*8. *n.* 64.Suarez *in 3. part.tom.3.disp. 68. sect. 6.* Villalobos *in sum.tom.1. tract.7.diffic.39.n.16.*Io.de la Cruz *in direct.conscient. par.2.de sacram.Eucharist.q.5.dub.4.concl.3.*Fagundez *pr.3.lib.3. cap.5.n.3.* vbi sic ait: Existimo non posse Sacerdotem per se loquendo prædictas reliquias sumere,postquam ab altari recessit, quia iam expleuit perfectúque ministerium suum;secus tamen esset ex accidenti, quando illæ non possunt conseruari sine maiori irreuerentia; in ea enim circumstantia non solùm reliquiæ præsentis sacrificij, sed etiam præteritorum absumi possunt ab ipso Sacerdote non ieiuno,etiam postquam à multo tempore ab altari recessit.Ita ille,& ego.Igitur pro praxi dicendum est,quòd si in Ecclesiis,vbi plures successiuè celebrantur Missæ, aliquis Sacerdos in sacristia inueniat in calice, verbi gratia, aliquod fragmentum, tunc alius Sacerdos ieiunus exiens ad dicendam Missam celebret in illo calice, vt fragmentum illud ieiunus accipiat;sin verò id accidat in aliqua Ecclesia, vbi vna Missa tantùm celebratur,& ibi non reseruatur Sacramentum,tunc Sacerdos non ieiunus potest tale fragmentum accipere, quia illud reseruari sine maiori irreuerentia non potest.Notentur hæc pro praxi,quia forsitan apud neminem inuenies.

Resol. XLVI. *An si Sacerdos sciat ex confessione aliquod delictum alicuius non emendatum,si occultè petat Eucharistiam, sit illi deneganda?*

Si absit periculum infamiæ, esse in tali casu denegandam Eucharistiam docent Pitigianus *in 4.sent.tom...dist.9.q.1.art.15.* Fernandez de Heredia *de Eucharist.par.8.dub.1.n. 3.* Vasquez *in 3.par.tom.3. disp.209.cap.5.n.51.*qui citat Alexandrum,D. Thomam, Durandum, & Ledesmam. Idem docent Suarez *in 3.par.tom.4. disp. 33.sect. 6.n.2.*Victoria *in sum.n.*80.Tabiena *verb.communio*, §.3. Angelus *ver. Eucharistia* 3.§.20. Ratio est,quia sic consulitur & sigillo,& sacramento; sigillo, quia non reuelatur, cùm occultè negetur; sacramento verò, quia non datur indigno.

Sed tu omnino contrariam sententiam tene, quam tuentur Valentia *to.4.disp.6.q.8.punct.3.*Nauarrus *c.21.n.55.*Paludanus *in 4. dist. 9. art. 1.concl.3.* Coninch *in 3.par.q.*80.*art.* 6. Layman *in Theol.mor. lib.5.tract.4.c.6.n. 9.* Sanchez *de matrim. tom.1 lib.3. disp. 36. n.* 14. D. Antoninus *par.3.tit.14.cap.12.§.2.* Adrianus *col.2.q.3.*Nugnus *in 3. par.tom...quæst.* 80. *art.6.diffic.2.*Syluester *verb.Eucharistia 3.n.7.* Armilla *ver.confessor.n.*7. Henriquez *lib.* 8. *cap.59.n. 3.* & Fagundez *pr.3.lib.3. c.10.n.23.* vbi has adducit rationes;quia illa negatio quæ fit occultè, per accidens est quòd sit occulta,cùm de se sit publica, fit enim in occulto foro pœnitentiæ, ad dirigendum actum humanum externæ administrationis ipsius Sacramenti. Notitia autem confessionis vti non potest homo ad dirigendos actus externos aliorum. Secundò finita confessione finitur Sacramentum, cuius sigillum ita obligat,ea finita, vt neque cum ipso pœnitente possimus ampliùs de illa loqui,nisi de speciali licentia illius; nec solùm loqui,sed nec etiam vultu, aut factis exprobrare peccata illius possumus,quantumuis occultissimè id faciamus,nihil enim minùs scimus,quàm quod per confessionem scimus. Ergo nec etiam negare Eucharistiam, quantumuis occultissimè petat, cùm ea negatio sit quædam exprobratio. Et tandem notitia confessionis nullum commercium habet cum actionibus publicis; quæ enim Confessarius via confessionis scit,scit vt Deus:& quando Eucharistiam negat,negat vt homo;quare vna notitia iuuare alteram non potest. Hæc omnia Fagundez.Vnde patet responsio ad argumentum contrariæ tententiæ;negandum est enim,quòd in tali casu non frangatur sigillum confessionis, si non potest ostendi alia rationabilis causa.

Resol. XLVII. *An in casu extremæ necessitatis, si minister idoneus non adsit, possit laicus se ipsum communicare?*

Negatiuam sententiam docet Bonacina *de Sacram.disp.4.quæst.5.punct.1. n. 6.* Zambranus *de cas.tempore mortis,c.3.dub.6.n. 6.* & alij penes ipsos; quia non est ita necessarium sumere Eucharistiam tempore mortis, vt laicus possit propria auctoritate sibi illam ministrare.

At ego contrariam sententiam teneo cum Filliucio *to.1.tract.4.c. 9.n.* 285. Suarez *in 3.part.tom.3. disp.72.sect.3.*Coninch *de Sacram. q.* 82.*art.3.n.*23.& Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.4.c.7.n.4.*vbi sic ait: Si aliquis seu clericus,seu laicus in mortis articulo constitutus,ministrum idoneum non habeat,à quo Eucharistiam sumat, nihil obstare videtur, quò minùs se ipsum communicare possit(scandalo cessante)exemplo Reginæ Scotiæ, quæ in Anglia martyrium subitura, sacramentum Eucharistię quod secũ habebat,propriis manibus sumpsit.

Imò contra Fagundez *præcept.3 l.3.c.1.n.*10. Syluestrum *ver.Eucharistia 3.q.4.*& alios,putant aliqui non solùm laicum posse in periculo mortis,si non adsit Sacerdos idoneus, se ipsum, sed etiam alios communicare. Et licet hæc opinio intolerabilis vocetur à Soto *in 4. sent. dist. 23. q. 1. art. 3.* tamen mihi probabilis videtur cum Valentia *to. 4.*

diſp.6.q.10.punct.1.in fine,& illam docet nouiſſimè Layman *vbi ſuprà*, & Coninch; nam id nec naturali,nec diuino Chriſti præcepto repugnat;neque vllus canon Eccleſiaſticus reperitur, qui id prohibeat;quia *c.peruenit,diſt.2.de conſecrat.* loquitur extra caſum neceſſitatis.Nec valet Eccleſiæ conſuetudo in contrarium. Nam reſpondeo, quòd fieri poteſt longiſſimo tempore, licet hoc factum numquam fuerit,ſaltem, vt aliis innoteſceret:non quòd hoc facere illicitum ſit, ſed quia caſus ex ſe ipſo rariſſimus ſit.

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd ſi magnum feſtum adſit, & Sacerdos ſacrificare non poſſit, poſſe quidem cum tali caſu, ſcandalo ceſſante,ex ſacrario Euchariſtiam accipere, & ſe ipſum communicare,ſi alius Sacerdos non adſit, & hoc etiam præſente diacono. Ita Suar.Laym.Coninch,& nos alibi.

RESOL. XLVIII. *An Sacerdos,ſi poſt introitum recordetur alicuius peccati mortalis,teneatur confiteri,ſi ſine ſcandalo poteſt?*

AFfirmatiuè reſpondet Sylueſter *verb. Euchariſt. q.7.* Nauarrus *cap.25.n.76.* Suarez *in 3.p. tom.3. diſp.66.ſect.4.* Coninch *de Sacram.q.80.art.4. dub.1.* & alij aſſerentes, quòd ſi Sacerdos poſt conſecrationem recordetur peccati mortalis, debet elicere contritionem,& Miſſam proſequi;ſin autem ante conſecrationem,ſecluſa infamia confiteatur.

Non reticebo tamen, contrarium docere Sotum *in 4.diſt.13.q.2.ar.6.* Victoriam *in ſum.Sacram. n.78.*& Henriquez *lib.8.c.46.* vbi aſſerit Sacerdotem Miſſam celebrantem, etiamſi memor ſit alicuius peccati ante conſecrationem, non eſſe adſtrictum confiteri,quamuis hoc commodè,& ſine ſcandalo efficere poſſit. Igitur in tali caſu Sacerdos eliciat actum contritionis,& ob reuerentiam ſacrificij pergat, & cœptam Miſſam perficiat; ſed mihi affirmatiua ſententia probabilior videtur.

Notandum eſt tamen cum Sylueſtro *loco citato*, & aliis, quòd in Miſſa ſolemni,vulgò dicitur cantata,ſi inter concionem, vel cantionem Sacerdos poſſit confiteri, omnino obligatus erit ad hoc faciendum, ſi ei aliquod peccatum in mentem venerit,

RESOL. XLIX. *Quidam Sacerdos in calice multas guttulas aquæ infundebat, quæſiuit an ita faciendo toties peccauerit?*

REſpondi minimè, & adduxi Layman *in Theol. mor.lib.5.tract.3.c.2.n.9.* vbi ſic aſſerit: Non ita ſollicitè,ac ſcrupulosè curandum eſt Sacerdoti, vt aquam valdè modicam, vel vnam guttulã effundat(quod neſcio an ſatis conueniens ſit,præſertim ſi fiat cum ſollicitudine, ob quam fieri poſſit, vt phantaſia, & ſenſu deluſo nihil omnino effundatur)ſed plures guttas effundere poteſt, imò etiam octauam, vel decimam partem proportionalem. Ita Layman, vbi docet opinionem,quam noſter P.D.Paulus Areſius Epiſcopus Dortononenſis,vir doctiſſimus, & amiciſſimus, olim ante omnes neotericos publicè in noſtris ſcholis tenuit,& poſteà typis mandauit,*in diſp.de aquæ tranſmutatione in ſacrificio Miſſæ*; nempe aquam in vinum non conuerſam ante conſecrationem immediatè in Chriſti ſanguinem conuerti. Quam ſententiam docet etiam Coninch *de Sacram.q.74.art.3.dub.vnico.* qui teſtatur Romæ publicè defenſam anno 1606. & iterum anno 1608. Peſ. *in 3.part.q.74.art.8.diſp.2.* Scott. *de ſacrificio Miſſæ,lib.4.cap.1.n.13.* Toletus *l.2. c.25.n.4.* Ianſenius *in concordia,c.131.* Per. Sotus *lect. 14.de Euchar.* Alanus *de Sacram lib.1.c.13.* & aliquos affert Layman *vbi ſup.* & noſter Areſius *ſect.7.* Et hanc ſententiam probabilem putant ipſimet aduerſarij, vt patet apud Ledeſmam *vbi infrà*; in illis verbis:*Eſto es lo mas probable,y que tiene mas aparencia*, quidquid in contrarium aſſerat Fernandez de Heredia *diſp.de ſacram.Baptiſ.p.3.dub.1.n.9.* Homobonus *de examine Eccleſ.p.1.tract.4 c.10.quæſ.86.* Io. de la Cruz *in direct.conſcient.part.2.de ſacram.Euchariſt. quæſt.1.dub.3.concl.2.* Syluius *in 3 part.quæſt.74.art 8.* Villalobos *in ſumma,tom.1.tract.7.diffic.7.n.5.* Sotus *in 4.diſt.9.quæſt.1.art.6.* Nugnus *in 3.part.q.74.art.8.* Suarez *in 3.part.to.3.diſp.45.ſect.4.* Valentia *to.4.q.2. diſp.6.punct.1.* Azorius *tom.1. lib.10. c.30.q.3.* Henriquez *lib.8.c.14 in gloſſa littera D.* Ledeſma *in ſumma, tract.de Euchariſt.c.8.concl.8* & alij, quos citat,& ſequitur Fagundez *præc.3.lib.2.c.4.n.8.* Pitigianus *in 4.ſent.tom.1.diſt 11.quæſt.7.dub.5.* Graffius *tom.1.lib.3. conſil.3.n.29.de celebrat Miſſarum*,& Hyacinthus Petronius *in opuſc. de neceſſitate præconuerſionis aquæ in vinum,c.12.per totum.* Vide etiam Reginaldum *to.2. lib.29.cap.2.n.27.*

Sed hîc obiter in gratiam curioſorum ponam pulchrum dubium ſtando in hac opinione, an ſi fiat conuerſio aquæ in vinum in illo medio tempore,in quo profertur forma, prolatis tamen illis verbis,*Hic eſt calix*, ſi tunc illa pars vini, quæ fit ex aqua,cõuertitur in ſanguinem Chriſti. Pater Suarez *vbi ſuprà in 3.part.to.3.diſp.45.ſect.4.* negatiuam ſententiam docet,quia illud pronomen *Hic*,oſtendit materiam præſentem:ſed illa pars non eſt præſens, nec vinum, in illo inſtanti,in quo profertur illud pronomen. Ergo deinde ſi alia materia adduceretur de nouo,& fieret præſens in illo medio tempore, non conſeeraretur. Ergo neque iſta, quoniam minùs eſt præſens res quæ non eſt.

Sed aduerſus illum affirmatiuam ſententiam tuetur Nugnus *in 3.part.q.74.art.8.in fine*, & docet quòd talis materia maneret conſecrata, quoniam intentio miniſtri, cùm ſit religioſa,refertur ad inſtans,in quo fit conſecratio, ſed tunc eſt illa materia præſens,& ſufficiens. Ergo. Et ad argumentum Suarez reſpondet,quòd etiam in illo inſtanti,in quo profertur illud pronomen, eſt illa materia moraliter præſens; quoniam ſuppoſitis diſpoſitionibus erit præſens in minima diſtinctione temporis,& vt ait Ariſtoteles, quod parum diſtat vt fiat, nihil diſtare videtur. Ad confirmationem quidquid ſit de antecedenti, negat conſequentiam,quia ibi eſt omnino per accidens, quòd fiat præſens materia in breuiſſimo illo tempore: in noſtro autem caſu ſuppoſitis diſpoſitionibus,quæ ex natura rei ordinant conuerſionem ad illud inſtans, eſt per ſe.Et hæc omnia Nugnus. Sed quia Confeſſariis ſpeculatiua non ita placebunt, ideò ad alia practicabilia deueniamus.

RE-

Resol. L. *Quam intentionem habere debeat Sacerdos nouiter ordinatus, quando cum Episcopo in Missarum solemnijs concelebrat?*

Hic casus frequenter accidit; relinquendo placita aliorum DD. ponam hic ea, quæ circa præsentem quæstionem docet doctus Layman *in exam. Theol. mor. lib. 5. tr. 2. cap. 7. n. 5.* vbi sic asserit: Curandum est illi supradicto, scilicet Sacerdoti, vt non post alios verba consecrationis finiat, nam si alius quisquam absolutam consecrandi intentionem habens, ante alios ipsumque principalem sacrificantem Episcopum verba consecrationis finiat, solus is consecrabit. Quod incommodum vt euitetur, monent DD. concelebrantes oportere habere intentionem conditionatam, videlicet consecrandi, si simul cum Episcopo verba consecrationis absoluant, non item si præueniant. Mihi verò magis placet cautio Doctorum monentium, vt noui Sacerdotes seruent generalem intentionem proferendi verba secundùm voluntatem Ecclesiæ, quia non desunt, qui existimant, illos verba consecrationis non dicere formaliter, & cum intentione consecrandi, sed tantùm recitatiuè, & materialiter in signum potestatis sibi concessæ; inquam sententiam valdè probabilem propendent Richardus, & Suarez. Hæc omnia Layman, vide etiam Caietanum *in 3. part. q. 82.* Henriquez *lib. 8. c. 18. n. 2.* & Suarez *tom. 3. disp. 61. sect. 4.* & alios. Notentur hæc, quia multos scrupulos sedabunt.

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

Resol. LI. *An pœnitens, qui non vult acceptare pœnitentiam sit absoluendus?*

Negatiuè respondeo cum Doctoribus, quos citaui *in tract. 1. miscellan. resol. 52.* quibus nunc addo Comitolum *in resp. mor. lib. 1. q. 35. per totam*, vbi mordicus nostram sententiam probat.

Sed ibi etiam notaui aliquos Doctores affirmatiuam sententiam probabilem existimare, quibus nunc addo Fabrum Lectorem primarium Sacræ Theologiæ in Academia Patauina *de pœnit. in 4. sent. dist. 19. quæst. vnica. disp. 35. c. 10. num. 26. & seq.* & Pharaonium *tract. 1. de pœnit. sess. 22. cas. 10.* vbi probant, quòd si pœnitentia sit satisfactoria, & non medicinalis, seu præseruatiua, posse pœnitentem illam non acceptare, modò habuerit animum satisfaciendi, vel viuens in hoc sæculo per indulgentiam, & bona opera, vel mortuus per pœnas Purgatorij; quia non adest præceptum de acceptanda tali pœnitētia. Addit tamen Faber *vbi suprà, n. 229.* quòd licet hæc opinio sit vera, tamen in praxi non esset de facili ponenda in vsu, quia difficile est inuenire aliquem verè pœnitentem, qui bona fide confiteatur, adeò saxeum, vt nolit vel tantillum pœnitentiæ acceptare. Proinde si quis accederet, qui nollet vel exiguam pœnitentiam acceptare, esset multum considerandum, an haberet verum dolorem, & esset benè dispositus; qui enim nec ter *Iesus* dicere vellet, non videtur benè dispositus, & proinde ex hoc capite esset reiiciendus, non autem quia teneretur ad acceptandam pœnitentiam. Quòd si constaret probabiliter verè pœnitentem, & saltem attritum, neque enim ex hoc præcisè, quòd non vult acceptare pœnitentiam, est in peccato mortali, quia conteritur de peccato, & vult puniri ab eo cuius est pœnam iustè infligere; certè non esset dimittendus sine absolutione. Ita Faber, vide supradictam resol. 52. & Vegam *in sum. to. 2. c. 64. cas. 1.* cum Estio *in 4. sent. dist. 15. §. 20.* qui hanc sententiam probabilem putat, nam contrariam vocat tantùm probabiliorem.

Resol. LII. *An inspirationibus diuinis non correspondere, sit peccatum, & benè faciant qui de hoc se in confessione accusant?*

Hæc resolutio sedabit multos scrupulos, præsertim personis spiritualibus. Toletus *l. 3. c. 2. n. 6.* asserit esse peccatum veniale non respondere diuinis inspirationibus, nec operari aliquod bonum, cùm possit quis operari, licet non obligetur ex præcepto.

Sed Sancius *in selectis, disp. 7. n. 4.* inquirit ab isto Doctore, si ex præcepto non obligatur ad operandum, quare omittendo operationem peccabit venialiter, cùm etiam peccatum veniale contra præceptum sit, & non præter præceptum, vt ipsemet Toletus testatur.

Ideò tamquam certum tenendum est, ait idem Sancius, nullum esse peccatum vocationibus diuinis ad consilia exhortantibus non respondere. Cùm enim consilia sequi non sit sub præcepto, sed sub consilio, & non operari iuxta consilium, nullum peccatum sit, vt admittunt omnes, nec etiam non respondere vocationi ducenti ad consilium, peccatum veniale erit. Et hanc sententiam docet etiam Tannerus *in p. 2. disp. 4 quæst. 10. dub. 4. nu. 70.* vbi in repugnantia diuinis inspirationibus nullam culpam inuenit.

Hinc colligitur, quòd quoties obsistitur ab hominibus inspirationibus ad sequendum consilia, vt quòd efficiantur Religiosi, quòd abstineant à curis sæcularibus, quòd sint contenti quibus tegantur, ne sedulò quærant alimenta superflua, ne nimiùm solliciti sint de salute corporis, vt orent mentaliter, quòd dignitates non appetant, &c. colligitur (inquam) non esse necessarium huiusmodi defectus non responsionis confiteri; cùm peccatum minimè sit deserere consilia Euangelij. Aduertantque Confessarij, fideles monere nullum interuenire peccatum in huiusmodi non responsionibus circa inspirationes diuinas, ne ex conscientia erronea peccent. Et hæc omnia Sancius *vbi suprà*, quod etiam procedere in Religiosis obseruat.

Notandum est etiam hic obiter cum eodem Sancio *n* 11. quòd transgressio inspirationis oblatæ, quando offertur occasio frangendi præceptum, non est distinctum peccatū à crimine transgressi præcepti. Sed an, vt solent facere communiter pœnitentes, sit consultum manifestare Cōfessario in actu sacramētalis confessionis supradictas

reſiſtentias circa diuinas inſpirationes; negatiuè reſpondet *loco citato* Sancius, *& diſp.1.num.4.& ſeq.* Nam licet ſecundùm ſe narrare aliquas imperfectiones cauſa humilitatis, & capiendi conſilij ſit vtilius, quàm ab illarum relatione abſtinere; illas tamen ſacramentaliter confiteri, & animo quo communiter à fidelibus in confeſſione recenſentur, minus vtile eſt, quia ſacramentalis confeſſionis iuriſdictio ad ſola peccata ſe extendit. Narrare igitur vt abſoluantur, quæ peccata non ſunt, minus vtile eſt; fideles enim illiterati eo animo recenſere decreuerunt, vt ab eis abſolutione liberentur. Cùm verò error hîc ſit, æquum erit Confeſſariis pœnitentes monere, ne ſacramentaliter, vel vt abſoluantur, ea quæ peccata non ſunt, narrent. Hinc idem Sancius tenet, quòd pœnitentes de multis rebus ſe accuſare ſolent, vt abſoluantur, quæ peccata non ſunt. Et ideò

Primò, pœnitens ſi examinationem ſufficientem egiſſe bona fide arbitratur, & dolorem adducere, quamuis non adhibuerit maximam examinationem, quam poſſet, aut non adducat magis intenſum dolorem, non opus eſt huius defectus ſe accuſare, quia ad moralem diligentiam ſolùm obligatur.

Secundò, pœnitentibus opus non eſt in fine confeſſionis dicere, Me accuſo & de omnibus commiſſionibus, opere, verbo, & cogitatione, quia huiuſmodi generalis accuſatio incluſa eſt in ſpecialium confeſſione.

Tertiò, pœnitentibus opus non eſt in fine confeſſionis dicere, Me accuſo de omnibus, quorum obliuiſcor, quę ſi in memoriam reuocarentur propalarem, quia huiuſmodi propoſitum incluſum eſt in peccatorum accuſatione.

Quartò, pœnitentibus opus non eſt ſe accuſare non amaſſe Deum tota intenſione actus, qua poſſent: quia in minima intẽſione impletur præceptũ.

Quintò, pœnitentibus opus non eſt dicere, Me accuſo eo modo, quo ſcit Deus me deliquiſſe, quia confeſſio facienda eſt iuxta conſcientiam pœnitentis. Et hæc omnia Sancius *in ſelectis, diſp. 1.nu.8. 17.19.21.& 25.*

Sextò, plures pœnitentes vxorati ſe accuſant, quòd tempore habitæ copulæ, vel extra, verba amatoria, & impudica cum vxoribus propriis fuerint collocuti; quod tamen peccatum non eſt, quia illa honeſtantur matrimonio, ſicut honeſtatur copula; idem Sancius *diſp.6.n.4.*

Septimò, plures vxorati ſe accuſant, quòd in actu coniugij nimiam carnis delectationem fuerint experti, quod nequaquam peccatum eſt, quia id eſt naturale copulæ carnali. idem *ibid.n.5.* Sed hoc vltimum aliquibus diſplicet, ſicut etiam, & multa alia ex ſupradictis; quia verò amiciſſimus vir illa conſtanter affirmat, ideò de illis alij iudicent.

RESOL. LIII. *An pœnitens propria auctoritate poſſit commutare pœnitentiam impoſitam à Confeſſario in euidenter meliorem?*

NEgatiuam ſententiam docent Sanchez *in ſumma, to.1.lib.4.cap.11.n. 36.* Reginaldus *in praxi, to.1.lib.7.c.8.n.85.* Henriquez *in ſum.lib.5.c.20.nu.5.* Coninch *de Sacram.diſp.10.dub.12.n. 13.* & Sancius *in ſelectis, diſp. 14. n. 22.* ſic ait: Ad ſecundum negamus poſſe pœnitentem mutare ſuam pœnitentiam in euidẽter meliorem, cùm non poſſit in ſeipſum actũ iudicij ſacramenti Pœnitentiæ exercere.

Sed contrariam ſententiam probabilem eſſe exiſtimo, & pro illa *in tract.1. miſcellan. reſol.53.* adduxi Portel *in addit.ad dubia regular. ver. Pœnitentia ſacramentalis, n.6.* nunc verò eandem ſententiam ſuſtinere inuenio Villalobos *in ſum.tom.1. tract.9. diff.79.num.1.* vbi ſic aſſerit: *El miſmo penitente puede comutar la penitencia en otra mayor, bien que ſea conocidamente mayor, en razon de ſatisfacion, y en razon de medicina. Y no obſta dezir, que el confeſſor le mande hazer à quella penitencia, porque ſe le manda hazer porque ordena ſu prouecho eſpiritual. ſi el le dixera que la queria comutar en otra obra que fuera conocidamente mayor bien en razon de ſatisfacion, y medicina, es coſa muy llana, que lo deuia tener por bien el confeſſor, y anſi la puede comutar el penitente por la epicheya.* Ita ille. Poteſt igitur pœnitens propria auctoritate mutare pœnitentiã in euidenter meliorem, ſicut poteſt votum.

Nec obſtat dicere cum Reginaldo, & Henriquez *vbi ſuprà*, quòd eſt diſpar ratio de commutatione voti, & pœnitentiæ; quia lex implendi pœnitentiam non à ſe, ſicut voti, ſed à Confeſſario emanauit, quam legem ipſe non poteſt tollere, non, inquam, obſtat: nam quoties quis abundantiorem ſolutionem offert pro debito, quàm eſſet ex lege adſtrictus, legem non ſoluit, ſed abundantiùs implet. Nec cenſendum erit, nouam legem pœnitentem ſibi auctoritate propria imponere, mutando pœnitentiam, nec actum iudicij exercere, & iuriſdictionis, ſed vberiùs implere legem à Confeſſario impoſitam. Ergo, &c. Hæc opinio eſt probabilis (vt dixi) licet contraria ſit probabilior.

Notandum eſt etiam hîc contra Suarez *in 3.p. tom.4.diſp.38.ſect.10. n. 16.* poſſe ſimpliciter Sacerdotem ex iuſta cauſa mutare pœnitentiam peccatorum mortalium, quæ iam fuerũt legitimo Confeſſario confeſſa. Et ita docet Sancius *in ſelect.diſp. 14.nu.13.* vbi *num.17.* notat etiam, quòd Confeſſarius non tenetur commutare pœnitentiam à ſe, vel ab alio iniunctam, ſi nolit; niſi adſit periculum fractionis in pœnitente, vel maxima afflictio, & cordis anguſtia; quod etiam dicendũ eſt de commutatione voti, ſi illud nolit Confeſſarius commutare, quidquid in contrarium aſſerat Sanchez *in ſumma, tom.1.lib.4.c.54. n.12.*

Sed circa præſentem materiam de commutatione pœnitentiæ iniunctæ, vide noſtram *reſol.53. tract.1.miſcell.* vbi probauimus poſſe Confeſſarium ex iuſta cauſa commutare pœnitentiam, etiamſi fuerit data ſuper peccata reſeruata, & etiam non iterata priori confeſſione, dummodò hoc efficiat in ſacramentali confeſſione, & non extra. Quòd ſi commutauerit idem Confeſſarius, poterit quidem extra confeſſionem, ſi ad plurimum intra hebdomadam pœnitens redeat. Hæc omnia in dicta reſolutione ſatis aduerſus aliquos probata ſunt, lege illam, & non pigebit.

Nota tamen, quòd licet (vt diximus) Confeſſarius non poſſit commutare pœnitentiã extra confeſſionem, tamen docet Sancius *in ſelectis, diſp. 15. num.13.*

*num.*13.quòd Confeſſarij non reminiſcentes pœnitentiæ impoſitæ, ob vitandam moleſtiam feminarum oblitarum pœnitentiæ, & poſtulantium aliam iniungi, poſſunt deſignare aliquod opus ab illis agendum, non animo intimandi pœnitentiam, cùm id extra confeſſionem nequeant, ſed vitandi preces importunas earum,quæ ſi contentæ eſſent,quòd illis diceretur, age quòd volueris, ſatius eſſet, eò quòd ſic operando materia ſcrupuli eis non offeratur infringendo id quod ſub pœnitentia eſſe iniunctum arbitrantur. Hæc Sancius.

RESOL. LIV. *An Confeſſarius licitè imponat ſub pœnitentia officium,v.g.mortuorum,vel alias orationes recitandas pro animabus Purgatorij?*

CVrioſa eſt hæc quæſtio, & in praxi ſæpiùs à multis exercetur. Sed negatiuè reſpondent Vega *in ſum.tom.*2.*cap.*64.*caſ.*4. & Sancius *in ſelect. diſp.*16.*num.*1.vbi ſic aſſerit:Mos eſt plurimis Confeſſariis iniungere ſub pœnitentia nocturnum defunctorum, Pſalmos, vel reſponſoria recitanda à pœnitentibus pro animabus in Purgatorio exiſtentibus. Rectè tamen non procedunt: nam ſacramentum Pœnitentiæ ad remiſſionem culpæ,& pœnæ pœnitentis eſt inſtitutum & vt ſatisfaciant pro pœnis debitis, pars illa integralis (ſatisfactio videlicet)eſt ordinata contra naturam.Igitur huius inſtitutionis erit partem ſatisfactoriam iniungere, quæ pro pœnis debitis pœnitenti non proſit,ſed aliis,& idem eſt partem ſatisfactoriam pro alienis pœnis iniungere,atque nullam ſatisfactionem imponere.Ita Sancius, qui ſoluit omnia argumenta quæ in contrarium adduci poſſunt Nec te fallat(ait)cùm legis in Sanchez *de matrim.lib.*8. *diſp.*34. *num.* 41. diſpenſantem in foro conſcientiæ in voto religionis, vel caſtitatis, poſſe iniungere ſub pœnitentia recitare orationem Dominicam, & Angelicam pro animabus Purgatorij; nam ibi loquitur de pœnitentia in foro ſecreto iniuncta, non autem de pœnitentia ſacramentali,& eſt diſpar ratio inter forum interius, & forum ſacramentale.Nec valet dicere, quòd Confeſſarij iniungentes aliquas orationes pro pœnitentia offerendas pro animabus Purgatorij,tantùm intendunt valorem impetrationis illis applicare. Nam reſpondeo, quòd directè non prodeſt animabus talis pœnitentia, vt probat Sancius *num.* 12. adde quòd Confeſſarij tales pœnitentias iniungentes, numquam id cogitant. Ergo,&c.

Sed his non obſtantibus, poſt hæc ſcripta inueni Turrianum virum doctiſſimum *de pœnit.diſp.*37. *dub.*4. contra Sancium docere affirmatiuam ſententiam, nempe poſſe imponi pœnitenti pro ſatisfactione ſacramentali, opus pœnale applicandum pro animabus Purgatorij; lege illum,& non pigebit.

RESOL.LV. *Quis habuit pœnitentiam recitandi ſeptem Pſalmos per aliquas ſextas Ferias flexis genibus coram Crucifixo, quæritur an impleuerit pœnitentiam recitando dictos Pſalmos aliquo tempore ſine illis circumſtantiis?*

AD hunc caſum reſpondet Vega *in ſumm.to.*2.*c.* 64.*caſ.*6.vbi ſic aſſerit: *Vn Confeſſor dio à vn penitente en penitencia, que tantos viernes delante de vn Crucifixo rezaſſe de rodillas los Pſalmos penitenciales,el no los rezo de rodillas ni en viernes,ni delante de vn Crucifixo,ſino en otro tiempo y lugar*; quæritur an pœnitentiæ ſatisfecerit. Reſpondeo, *que aunque le fuera de mayor merecimiento el cumplir la,como le fuè impueſta,que con todo eſſo ſatisfizo.la razon es porque en la penitencia lo principal es cumplir la, y no la circumſtancia del lugar,ò tiempo en que ſe hà decumplir, con loqual ſe puede conſolar à muchos.* Ita Vega.

Sed quis poteſt dicere, quòd recitare ſeptem Pſalmos flexis genibus à pœnitentibus, non eſt quid accidentale, ſed ſubſtantiale, faciliùs enim aliqui recitabunt bis ſeptem Pſalmos,quàm ſemel flexis genibus. Et Confeſſarij, qui talem iniungunt pœnitentiam, ſemper intendunt, vt pœnitentes ſentiant illam corporis afflictionem recitando flexis genibus,quę quidem videtur res grauis.Ergo,&c.

RESOL LVI. *An qui miniſtrat ſacramenta Pœnitentiæ, Baptiſmi, &c.cum excommunicatione minori peccet?*

PEccare mortaliter docet Vaſquez *in* 3.*part.to.*4. *tract.de excomm.dub* 4.*n.* 4.tum *ex cap.ſi celebret, de cler.excomm.* tum ex iure diuino;ſuppoſita enim excommunicatione in aliquo, irreuerentia grauis erit ita Sacramenta miniſtrare.

Secunda opinio putat eſſe in tali adminiſtratione tantùm peccatum veniale, & ita docent Couarruuias *in cap.alma mater, part.*1.§. 8.*n.* 2. Sotus *in* 4.*ſent.diſt.*12.*q.*2.*art.*3.Auila *de cenſ.part.*2.*c.*6. *diſp.*12.*dub.*3.Medina *in ſum. lib.*1.*cap.*11.§.6. Sayrus *de cenſ.lib.*2.*c.*22.*n.* 17. Coninch *de Sacram. diſp.* 14 *dub.*17.*n.*264.Regin.*in praxi,to.*2.*lib.*32.*c.* 14.*n.*242. & alij.

Sed his non obſtantibus aliqui docent miniſtrantem Sacramenta cum excommunicatione minori nullam culpam venialem committere. Et ita tenet Filliucius nouiſſimè *to.*2.*tract.*13.*c.*2.*n.*24. qui reſpondet *ad cap.ſi celebret.* Idem docent Henriquez *lib.*13.*c.*3.*n.* 5. & alij; non videtur tamen à priori ſententia recedendum,cùm in textu expreſsè dicatur quòd peccet.

RESOL. LVII. *An in mortis articulo, ſeu periculo poſſit quilibet Sacerdos abſoluere à cenſuris,& reſeruatis?*

REſpondeo affirmatiuè ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. cum communi Doctorum ſententia,& ſub nomine Sacerdotum in hoc caſu comprehenduntur non approbati,& expoſiti,item ſuſpenſi,irregulares,degradati,excommunicati,ac non tolerati.& contra Nauarrum *cap.*26.*num.* 26. etiam hæretici ceſſante periculo peruerſionis, & ego,vt alibi dixi, puto probabiliter ſimplicem Sacerdotem poſſe in tali caſu etiam præſente Parocho,à reſeruatis infirmum abſoluere.Sed difficultas eſt pro praxi, quo tempore in periculoſa infirmitate poſſit Confeſſarius à reſeruatis abſoluere? Reſpondent DD. non eſſe intelligendum vltimũ vitæ ſpatium,ſed quoduis etiam probabile mortis periculum.Sed hæc reſponſio adhuc manet in generalitate,itaque Sancius *in ſelect.diſp.*12.*n.* 5. docet abſolutionem à reſeruatis poſſe impendi à prima die infirmitatis periculoſæ, vt doloris lateris,tabardilli,&c.Ita ille.

Notandum est tamen hîc, quòd ex Corduba Sanch. *in tom.1.lib.2.c.12.n.* 13. putat quoad periculum mortis hanc sententiam procedere, quando videlicet quis non propria sponte, sed ex causa vrgente, seu morali necessitate coactus, tale periculum adeat. Sed hæc limitatio displicet Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.6.c.12.num.*13. & mihi, quia alij DD. de illa non faciunt mentionem: absolutè enim docent posse Sacerdotes non solùm in articulo, sed etiam in probabili periculo mortis à reseruatis absoluere. Deinde ratio cur Ecclesia in mortis periculo omnibus Sacerdotibus absoluendi potestatem tribuat, est, quia peccator in tali casu, tum iure diuino, tum positiuo, tum etiam naturali charitate erga seipsum ad confitendum obligatur, quæ ratio obligationis æquè locum habet, etsi aliquis sine necessitate, sed propria sponte periculum mortis adeat, v.g. in bello iusto, maris longa nauigatione, &c. Non est ergo admittenda limitatio Sanchez.

RESOL. LVIII. *An quis licitè possit absoluere pœnitentem, qui peccata reseruata habet cum onere, vt ea sola postea Superiori confiteatur?*

NEgatiuè (secluſa aliqua necessitate) respondet Coninch *de Sacram.disp.8.dub.13.concl.3.n.*103. & communiter neoterici, quia quòd in hoc Sacramento requiratur necessariò integra peccatorum mortalium confessio, non tam est propter integritatem confessionis, quàm propter integritatem absolutionis, quam nullo modo decet dimidiari sine graui necessitate, sicut peccatorum dimidiata remissio, numquam fieri potest; in tali autem casu dimidiatur directa absolutio. Ergo, &c. Deinde in tali casu non sola absolutio, sed etiam confessio dimidiatur. Nam cùm talis Confessor non sit legitimus iudex peccatorum reseruatorum, eo casu non fit integra confessio iudici competenti; quod tamen ad integritatem confessionis est necessarium.

Secunda sententia affirmat, & ita docent Syluester, Nauarrus, Toletus, & alij, quos nouissimè citat, & sequitur Hieronymus Pharaonius *de sacram.Pœnit.sect.*18.*cas.*4.

Sed Layman *in Theol. mor.lib.* 5 *tract.*7.*c.*12.*n.*11. media via incedit, hæc enim asserit: Si pœnitens bona fide ad confessionem venerit, vel quia nesciuit tale peccatum superiori reseruatum esse, vel tamẽ si sciuerit, existimauit tamen legitimè se ab inferiori Sacerdote absolui posse, cum obligatione postea tempore opportuno se præsentandi Prælato: in hoc casu arbitror plerumque absolutionem dari posse, modò pœnitens præter reseruatum aliud peccatum absolutioni subiiciat. Ratio, est, partim quia aliqualis necessitas vrget, si quidem pœnitens ægro animo discedet absque absolutione, cùm ex sua parte benè dispositus sit, partim quia graues Doctores absolutè docent, quòd Sacerdos pœnitentem, qui peccata reseruata habet, absoluere possit cum onere, vt ea sola Superiori postea confiteatur, & ab aliis directè absoluatur; excipe, nisi excommunicatio annexa sit. Ita Layman. Omnes istæ tres sententiæ sunt probabiles, sed prima mihi magis placet.

RESOL. LIX. *An licitum sit recipere sacramentum Pœnitentiæ, vel alia à ministro malo, sed parato ministrare?*

AFfirmatiuam sententiam docet Ledesma *in summa.tom.*1.*cap.*6. *de Sacram. in genere, dub.*11. *concl.*10. vbi sic ait: *Licito es recibir los Sacramentos del ministro, aunque sea muy malo, y descomulgado si es tolerado de la Iglesia, y el por otra parte esta aparejado para administrar los Sacramentos, porque es licito vsar del pecado ageno para proprio comodo y vtilidad, quando el pecador esta aparejado, como se vee claramente en el vsurero aparejado à dar vsuras, que es licito pedir los dineros à vsuras. Esto se confirma, porque en este caso cessa la razon del escandalo, y no es inducirle à pecar, porque el se esta aparejado para esso: y aunque el tal quando actualmente administra peca mortalmente, el tal pecado ya lo tenia cometido come en virtud, pues esta aparejado para administrar los Sacramentos.* Ita ille.

Sed hanc opinionem ita absolutè prolatam non admittit alius Hispanus, & ideò sic asserit Villalobos *in sum.to.* 1. *tract.*4.*diffic.*15.*num.*4. *Licito es recibir el Sacramento del ministro, que esta en pecado mortal, y no es porque se esta aparejado para administrarle, aunque el ministro peque en la administracion: mas ha se de limitar esta conclusion, que sea en caso de gran necessidad, porque si estuuiesse otro Confessor, no seria licito, porque se le da materia de pecar: y aunque dize Ledesma, que en este caso no seria pecado mortal, es falso, pues la materia es graue.* Sic Villalobos.

His tamen non obstantibus, non omittam circa præsentem quæstionem hîc apponere doctrinam præstantissimi Theologi Gregorij de Valentia *to.* 4.*disp.*3.*quæst.*5.*punct.*3. vbi ponit tres casus. Primus, si minister sit per se paratus, & habeat alioqui potestatem. Secundus, si tibi tenetur Sacramentum conferre ex officio, quia est tuus Parochus. Tertius, si constitutus sis in necessitate. Et in quolibet istorum casuum docet, licitum esse percipere Sacramentum ab improbo ministro, seruatis tamen duabus conditionibus. Prima est, vt minister non sit impeditus per censuram. Secunda, vt numquam quis ab improbo ministro sic accipiat Sacramentum, vt etiam illum directè inducat ad Sacramentum ministrandum malè. Concurrentibus igitur his duabus conditionibus, & aliquo ex prædictis tribus casibus, semper licebit Sacramentum recipere ab improbo ministro, atque etiam petere; dummodò animus tantùm sit petere, & accipere ab altero id officium, & ministerium, quatenus ab illo exerceri possit sine peccato. Hæc omnia Valentia, qui cum Ledesma concordare videtur.

Notandum est etiam Cabreram *in* 3.*part.de Sacram.quæst.*64. *art.*6.*disp.*2.§. 4.*n.*20. docere, quòd quando quis ex iusta, & rationabili causa petit Sacramentũ, posse illud petere à quocumque ministro malo, dummodò sit paratus, & hoc extra casum necessitatis; vnde *n.*24. sic ait: Quando virtute alicuius Iubilæi, aut priuilegij conceditur facultas eligendi Cõfessarium, & plures sedent ad audiendas cõfessiones, quorum vnus, v.g. Petrus est concubinarius, tunc quamuis eligi possit alius Cõfessarius, vir probus, potest sine peccato eligi Petrus, qui si ceteris sit doctior, melius erit eum eligere,

tametsi

tametsi ceteris paribus sit peccatum veniale Petrum eligere, sed numquam erit mortale, nisi esset tam publicus peccator, vt confessio illi facta, esset scandalum allatura. Ita Cabrera, & post illum Carthagena *de Sacram. disp.7.cap.3.ver.3.* Sed circa præsentem dubitationem præter DD. citatos vide Coninch *de Sacram.q.64.art. 8. dub.5.* Suarez *in 3.part.tom.3.disp.18.sect.2.* & alios penes ipsos.

Resol. LX. *An qui dubius manet se perpetrasse aliquod peccatum, teneatur illud sub tali dubio confiteri?*

Affirmatiuè respondent communiter Doctores, quos citant, & sequuntur Sanchez *in sum. tom.1.lib.1.c.10.n.66.& 67.* Suarez *in 3. part. tom.4. disp.22.sect.9 num.7.* & alij asserentes, quòd si quis post diligentem animi discussionem dubius maneat, an mortaliter peccauerit, ita vt in neutram partem assentiendo inclinare possit, teneatur peccatum illud sub dubio confiteri; & hanc opinionem ego teneo.

Non reticebo tamen contrariam sententiam docere secundùm Layman *vbi infrà*, Ægidium de Coninch *tr.2.de Sacram.disp 7.dub.8.concl.7.* vbi asserit: Ad hoc vt peccatum tenear confiteri, requiritur vt saltem probabiliter possim iudicare me peccasse. Ita ille. Et ratio est, quia delictum præsumi non debet, & in nullo foro aliquis accusari debet de delicto, quod commisisse, ita ostendi non potest, vt data indicia, & coniecturæ assensum generent. Deinde per Concilium Tridentinum *sess. 14.c.5* tantùm exigitur à pœnitentibus omnia peccata mortalia post diligentem examinis discussionem recensere. Ergo, &c. Et in hanc sententiam videtur inclinare Layman *in Theol.mor.li.1.tract.1. c.4.§.4.n.37.* saltem in confessionibus ordinariis extra articulum mortis; sic enim ait: Si in decursu vitæ alia peccata sua, quorum conscientiam habet, confiteatur, tacitò illo, de quo post diligentem excussionem dubitat, an commiserit, vel an fuerit mortale, tunc probabile apparet non incumbere eius confitendi obligationem. Non enim ex lege positiua Christi, & Ecclesiæ, habetur, quia esset nimis seuera obligatio accusandi se de iis, quæ commisisse se ignorat. Neque ex lege naturali charitatis propter periculũ animæ, quandoquidem confitendo bona fide peccata reliqua, per accidens remittuntur ea, quæ ignorantur. Verùm in hac re nihil determino, sed aliorum iudicio committo. Ita Layman *vbi suprà*, qui optimè hanc sententiam tenet in ordine ad scrupulosos. Nota tamen, quòd Coninch *loco citato*, loquitur de dubio negatiuo, & non ita absolutè, vt putat Layman, ideò tu cogita; nam ego, vt dixi absolutè affirmatiuam sententiam teneo.

Resol. LXI. *An aqua benedicta deleat peccata ex opere operato?*

Negatiuam sententiam docent Suarez *in 3.p. tom.4.disp.12.sect.5.n.5.* Villalobos *in sum.tom.1. tract.4.diffic.11.n.4.* Coninch *de Sacram. q.71.art.3. dub.vnico.n.24.* & alij penes ipsos.

Sed affirmatiuam sententiam tenendam esse puto, quam probabilem putat Filliucius *to. 1.tr.6. c.5.n.129.* & fortè probabiliorem Fagundez *præcept.2.lib.2.c.1.n.11.* & illam absolutè docent Henriquez *lib.1.de pœnit.c.15.n.8.* Bellarminus *tom.3. de Sacram.lib.2.c.31.§.tertia propositio.* Toletus *li.3.c.3. in fine*, & ex schola D. Thomæ Sotus *in 4. dist. 15. quæst.2.art.3.* Canus *de locis Theol.lib.2. c.13.ad arg.9.* Victoria *n.99. & 110.* nouissimè Didacus Nugnus *in 3.part.to.2.quæst.87.ar.3.diff.2.* vbi sic asserit: Sicut Sacramenta nouæ legis eleuantur à Deo ad causandam gratiam physicè, & realiter per verum contactum physicum realem ad modum rerum naturalium, quia scilicet materia sensibilis verè tangit animam tactu reali, non quidem contactu quantitatiuo, propter quod appellatur contactus virtualis, est nihilominùs contactus realis, & entitatiuus, sicut Angelus verè, & realiter tangit cælum, quando illud mouet. Ita similiter aqua benedicta eleuatur à Deo, vt verè & realiter tangat animam tactu illo, qui appellatur virtualis, propterea quòd non est quantitatiuus, & nihilominùs ille contactus est realis & entitatiuus, quo medio aqua mouet ipsam animam, remittendo & realiter corrumpendo veniale peccatum. Et sicut in adultis semper requiritur aliquis actus, vt Sacramenta causent gratiam; qui tamen actus vel non est secundùm se sufficiens ad gratiam, vel saltem non est sufficiens ad tantam gratiam, quanta est illa, quæ causatur de facto in Sacramento. Et sic verum est, quòd Sacramenta causant gratiam ex opere operato. Ita similiter licet ad hoc, quòd aqua benedicta remittat peccata venialia, semper requiritur aliquis actus, tamen vel actus non est sufficiens ad peccata venialia remittenda, vel saltem non est sufficiens ad omnia illa, quæ de facto remittuntur per aquam benedictam. Et sic verificatur propriè & rigorosè, quòd ipsa aqua benedicta ex opere operato remittit peccata venialia; ad quod tamen non est necessarium, quòd maneat in illa aliqua qualitas permanens, sed sufficit ipsa eleuatio diuina, quæ est motus transiens. Ita Nugnus *vbi suprà*, quæ omnia debent in nobis excitare magnum desiderium attingendi die ac nocte aquam benedictam. Sed an idem dicendum sit de aliis sacramentalibus, vide Nugnum *loco cit. diff.3.* & Doctores citatos.

Resol. LXII. *Qui incidit in peccatum, & non vult Confessario manifestare tunc illud commisisse, sed cum ipso facit confessionem generalem, & inter alia peccata priùs confessa confitetur etiam illud vltimum peccatum post vltimam confessionem perpetratum: quæritur an hoc facere possit?*

De hoc casu olim interrogatus fui, & magna dissensio inter multos extitit, & negatiuè respondendum videtur, quia in tali casu notabiliter variatur iudicium Confessarij, nam putat illud peccatum iam fuisse olim clauibus subiectum, & absolutum.

Sed affirmatiua sententia videtur tenenda ex casu simili, quem docet Bonacina *de Sacram. disp.5. quæst.5.sect.2.punct.2.§.3.diffic.4.n.5.* vbi ex Sanchez, & Coninch probat pœnitentem in confessione non teneri dicere se tale peccatum cõmisisse post vltimam confessionẽ, nisi ob aliquam peculiarem circumstantiam mutantem speciem, necesse sit

hoc exprimere. Sicut enim sciens, vel dubitans se tale peccatum confessum fuisse, non tenetur sub mortali dicere se aliàs confessum fuisse, vel dubitare an tale peccatum confessus sit. Ita qui commisit aliquod peccatum, non tenetur dicere, se tale peccatum post vltimam confessionem commisisse, nisi adsit aliqua peculiaris circumstantia. Ita Bonacina; ex quibus affirmatiuè resoluitur casus propositus. Ad argumentum contrarium respondetur, in tali casu non variari notabiliter, sed parum iudicium Confessarij, & pœnitens faciet maiorem pœnitentiam, quàm Confessarius imposuit.

RESOL. LXIII. *An Confessores regulares possint extra sacramentum Pœnitentiæ absoluere à censuris ratione suorum priuilegiorum?*

NEgare videtur Suarez *in 3. part. tom. 5. disp. 7. sect. 5. n. 36.* & Nauarrus *in man. c. 26. num. 31.* sed vterque mutauit sententiam, hic *in consil. 11. num. 2. de priuileg.* ille *in tract. de legibus lib. 8. c. 6. nu. 15. & 16.* Ideò affirmatiuam sententiam omnino tenendam esse puto, quam docent Coninch *de Sacr. disp. 14. dub. 1. n. 253* Auila *de cens. part. 2. cap. 7. dub. 13.* & alij, quod etiam procedere debet in Cõfessariis sæcularibus, quando absoluunt excommunicationem virtute Bullæ Cruciatæ, vt aduersus Vasquez, Filliucium, Sanctarellum, & alios satis probaui *in tract. Bull. Cruc resol. 25.*

Notandum est etiam hîc cum Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 6. c. 10. n. 21.* & aliis, hanc doctrinam multò magis locum habere in dispensationibus super irregularitate, voto, iuramento, petitione debiti, quarum facultates si Confessariis alicuius Ordinis delegatę sunt, non rectè inde infertur, quòd eas extra sacramentum Pœnitentiæ exercere non possint; nam à sacramentali absolutione nullo pacto dependent. Sed de hac quæstione iterum redibit sermo.

RESOL. LXIV. *An peccatum sit explicandum in confessione, non obstante quòd Confessarius agnoscat complicem?*

QVando alius Confessarius adiri non potest, esse tale peccatum explicandum, etiamsi Confessarius agnoscat complicem, docent Honophrius *opusc. de sigillo cõfess. sect. 4. q. 7. dub. 3.* Sãcius *in selectis, disp. 8. n. 9* Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 18. n. 9* Coriolanus *de cas. referu. part. 1. sect. 1. art. 8. n. 7.* Regius *in resolut. cas. 36 n. 1.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 6. c. 8. n. 12.* Malderus *tract. de sigillo confess. c. 17.* Ledesma *in summa, to. 1. cap. 20. concl. 6.* Lessius *lib. 2. c. 11. dub. 11.* & alij, quos citaui *in resol. 49. tract. de circumstantiis aggrauantibus.*

Sed ibi pro negatiua sententia plures Doctores magni nominis etiam adduxi, quibus nunc addo Pitigianum *in 4. sentent. tom. 2. disp. 21. quæst. 2. art. 8. concl. 1.* & Fabrum *de pœnit. in 4 sent. dist. 17. quæst. vnica, disp. 24. cap. 5. n. 97.* vbi insurgit contra Suarez, & ad omnia argumenta, quæ ipse pro affirmatiua sententia adducit, respondet. Mihi hæc secunda opinio probabilior videtur. Vide supradictam resolut. vbi rationes pro vtraque opinione inuenies; idcò elige, quam velis.

RESOL. LXV. *An detur confessio valida, sed informis, non solùm respectu examinis, sed etiam respectu doloris?*

NEgatiuam sententiam docet nouissimè doctus Turrianus *de sacram. Pœnit. disp. 28. dub. 1.* Layman *in Theol. mor. li. 5. tract. 6. c. 9. n. 2.* & alij, quos adduxi *in resol. 31. tract. miscellan.*

Sed affirmatiuam sententiam (vt ibi adnotaui) docet communiter schola D. Thomæ, & præter 10. Doctores ibi citatos, tenet etiam hanc opinionem ex Theologis Societatis Iesu Pater Henriquez *in summa, lib. 5. cap. 11. n. 1.* vbi sic asserit: Integra per se & ex intentione dicitur etiam illa confessio, (& coniuncta absolutioni non est iteranda) quando resultat verum Sacramentum informe (nempe quòd ob aliquod impedimentum frustratur fructu gratiæ) vt si ex ignorantia accessit bona fides. Quidam tamen falsò negant dari sacramentum Pœnitentiæ informe. Est ergo verum Sacramentum, primò quando pœnitens integrè confitetur cum aliquo formali dolore, & proposito excludente voluntatem peccandi, & tamen non habet dispositionem primæ gratiæ à Christo institutam. Nec impeditur veritas Sacramenti, si insufficiens sit dolor, ex mortali negligentia, aut ignorantia quadam culpabili; nam concurrunt omnia ad veritatem Sacramenti requisita. Secundò, si quis ex negligentia, & ignorantia culpabili oblitus est quorumdam mortalium, vt si multis peccatis, & variis negotiis irretitus, conscientiæ suæ latebras accuratè non perquisiuit, & tamen in animo habuit facere integram confessionem. Hęc omnia Henriquez. Vnde minimè dubitandum est hanc sententiam probabilissimam esse in praxi, & ideò possunt Confessarij excusare pœnitentes à reiteratione confessionis, quando fuerit informis ex defectu doloris, vel examinis. O quàm suaue, & leue est iugum Domini!

RESOL. LXVI. *An qui solùm meminit se peccasse mortaliter, nescit tamen speciem peccati, possit tantùm illud in genere confiteri, non se accusando de aliquo peccato in particulari?*

NEgatiuam sententiam docent Abulensis, Cano, Medina, Sotus, & Ledesma apud Villalobos *vbi suprà*, quia confessio est actus iudicialis, vt patet ex Trident. *sess. 14. c. 5.* Ergo debet versari circa aliquod peccatum particulare.

Sed contrariam sententiam sustinendam esse puto, quam docent Coninch *de Sacram. disp. 7. dub. 10. n. 97.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 12. num. 7.* vbi sic asserit: Si pœnitens non recordetur speciem peccati, sed tantùm in genere, se mortaliter peccasse, v. g. in prauæ cogitationi consentiendo, debet hoc ipsum Confessario explicare, cùm hæc sit sufficiens, imò necessaria materia sacramentalis confessionis, & absolutionis. Ita ille, qui citat D. Thomam, Nauarrum, & Suarez, & hanc sententiam fusè docet Villalobos *in sum. to. 1. tract. 9. diffic. 34. num. 3.* verum est, quod addit, *que como no ay hombre que no tenga pecados veniales haga prudentemente que en este caso confessare tambien algun pecado venial, por andar à lo cierto negocio de tanta importan-*

portancia, mas quando no lo hiziesse, la confesion general que queda dicha, es materia bastante en el articulo de la muerte y fuera del. Sic Villalobos, qui respondet ad argumentum suprà positum.

Notandum est etiam hîc obiter, quòd aliqui Doctores, quos citato nomine referunt Homobonus *de exam. Eccles. part. 1. tract. 5. cap. 13. q. 83.* & Bonacina *de Sacr. disp. 5. q. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diffic. 2. n. 15.* tenent, quòd, qui non habet peccata mortalia, sed tantùm venialia, satisfaciat in genere, dicendo se venialiter peccasse, non explicata specie, vel numero peccatorum. Et hanc sententiam, tamquam probabilem, admittere videtur Homobonus, nam contrariam, quam ipse tenet, vocat tantùm veriorem, sed illam ex Suarez, & Coninch refellit Bonacina *vbi suprà.*

RESOL. LXVII. *Additiones ad tract. de circumstantiis in confessione non necessariò explicandis.*

IN *part. 1. mearum resol. moralium in dicto tractatu*, probabiliter asserui circumstantias notabiliter aggrauantes non esse necessariò in confessione explicandas. & ita docet Becanus *de Sacram. ca. 36. q. 1. n. 4.* Granado *in par. 2. D. Thomæ, contr. 6. tr... disp. 5. n. 11.* Naldus *in summ. ver. circumstantia, n. 1.* Philiarchus *de officio Sacerd. to. 1. part. 2. lib. 2. c. 22.* Molfesius *in sum. to. 1. tract. 7. c. 12. n. 58. & 68.* vide etiam Tannerum *in part. 2. disp. 4. q. 2. dub. 3. num. 48.* Caraffam etiam *in part. 2. q. 7. art. 3. n. 11.* quidquid in contrarium asserant Lauorius *tract. de Indulgent. par. 1. c. 14. n. 53.* Estius *in 4. sent. dist. 17. §. 9. ideò adde,* Rebellius *part. 2. lib. 4. q. 8. sect. 2. n. 9.* Guttierrez *de matrim. c. 1. n. 19.* Maldonatus *in summula, q. 19. art. 9.*

In resol. 3. mulieri peccanti carnaliter cum Sacerdote religioso, sufficit vt dicat in confessione, Peccaui cum Sacerdote, vel cum sacris Ordinibus initiato, & idem dicendum est de ipso Religioso; sufficit enim, vt dicat, Sum Sacerdos, vel sacris Ordinibus initiatus. Ita Molfesius *in summa, to. 1. tract. 7. cap. 12. n. 66. & 68.* & hanc sententiam probabilem putat Caraffa *in part. 2. q. 7. art. 3. num. 27. & 28.* cum Syluio *in 2. 2. quæst. 158. art. 10.* quidquid in contrarium asserat Nugnus *in addit. ad 3. part. q. 9. art. 2. dub. 3. concl. 5.*

In resol. 4. sufficit etiam in casu suprædicto, vt Sacerdos, vel Religiosus dicat tantùm se violasse votum castitatis, quod habet, non manifestando votum solemne professionis, vel Ordinis, & idem dicendum est de femina. Hanc sententiam probabilem putat Caraffa *in par. 2. q. 7. art. 3. n. 29.* licet contrariam doceant Syluius *in 2. 2. quæst. 154. art. 10.* & Nugnus *in addit. ad 3. part. q. 9. art. 2. dub. 3. concl. 5.*

In resol. 5. sponsus, vel sponsa de futuro, & cum eis carnaliter se commiscentes, non tenentur istam circumstantiam explicare.

Hanc sententiam nouissimè tenet Basilius Pontius *de matrim. lib. 11. c. 6. n. 8.* & illam probabilem vocat Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 1. c. 1. n. 6.* licet contrariam teneant Coninch *de Sacram. disp. 22. dub. 1. n. 6.* Molina *de iust. tom. 3. disp. 73. nu. 8.* Rebellius *part. 2. lib. 4. q. 8. sect. 2. nu. 9.* Guttierrez *de matrim. c. 1. n. 20.* & Io. de la Cruz *in direct. part. 2. de matrim. q. 4. art. 5. dub. 8. concl. 5.*

In resol. 11. stuprum, puella consentiente, non differt à simplici fornicatione, ideò in confessione sufficit, vt quis dicat: Toties fornicatus sum. Ita Suarez *to. 4. disp. 22. sect. 4. n. 6.* Nauarra *de restit. lib. 2. c. 3. n. 419.* Molfesius *in summa, to. 1. tract. 7. cap. 12. n. 72.* Et hanc sententiam probabilem putat Tannerus *in 2. 2. disp. 3. quæst. 3. dub. 6. num. 147.* quidquid in contrarium asserant Corradus *in resp. to. 2. q. 171.* Faber *de pœnit. in 4. sent. dist. 17. q. vnica, disp. 24. c. 2. n. 32.* & Syluius *in 2. 2. q. 154. art. 6.*

In resol. 16. quando Religiosus non obedit Prælato præcipienti sub obedientia, non peccat duplici peccato, nempe contra religionem, & contra obedientiam, neque tenetur hanc circumstantiam aperire in confessione. Ita Anton. Perez *in regulam D. Benedicti, c. 5. n. 33.* licet contrarium asserant Layman *in Theol. mor. li. 4. tr. 5. c. 9. n. 6.* Vasquez *in part. 2 disp. 98. c. 3. n. 7.* & Tannerus *in part. 2. disp. 4. q. 2. dub... n. 46.* Zumel *in part. 2. q. 72. art. 6. dub. 3.* Salas *tract. 13. disp. 3. sect. 2. n. 16.* Suarez *de Relig. to. 3. lib. 10. cap. 7. n. 6.* & alij.

In resol. 17. in fine, adde, & docet nouissimè Granado *in part. 2. D. Thomæ, contr. 6. tract. 2. disp. 5. n. 10.* & Malderus etiam *in part. 2. q. 20. art. 4. disp. 99.*

In resol. 18. si quis in actu venereo gestauit reliquias, non opus est in confessione aperire hanc circumstantiam. Ita Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 2. cap. 40. n. 28.* Fagundez *præc. 1. lib. 1. cap. 4. n. 13.* & Syluius *in 2. 2. D. Thomæ, q. 154. art. 10.* quidquid in contrarium videatur asserere Cosmus Philiarchus *de offic. Sacerd. to. 2. part. 2. lib. 3. c. 9. ad finem.*

In resol. 25. verf. 1. post illa verba, *& præsertim ex neotericis,* adde Syluium *in 2. 2. q. 154. art. 10. in fine.*

In resol. 26. in fine, adde, quam contra Vasquez docet Tannerus *in p. 2. D. Tho. disp. 4. q. 2. dub. 3. n. 42.*

In resol. 28. in confessione non est explicanda diuersitas contumeliarum, v. g. si quis vocauit aliquem furem, hæreticum, sodomitam, &c. Ita Fagundez *præc. 2. lib. 3. c. 5. n. 3.* Azorius *to. 1. lib. 4. c. 4. q. 5.* Filliucius *tom. 2. tract. 21. cap. 9. n. 322.* & Rebellius *part. 1. lib. 2. q 17. sect. 2. n. 3.* quidquid in contrarium asserat Layman *in Theol. mor. lib. 1. tract. 3. cap. 3. nu. 5.* Lauorius *tract. de indulg. part. 1. c. 4. n. 43.* Graffius *in append. ad decis. lib. 1. cap. 9. n. 6.* Naldus *in summa, ver. Hæresis, n. 22.* Salas *in part. 2. to. 2. tract. 13. disp. 5. sect. 8. n. 90.* & facit Baiardus *in addit. ad Iulium Clarum, lib. 5. §. iniuria. n. 10.* sed tu tene primam sententiam, quam nouissimè docet Sãcius *in selectis, disp. 5. n. 10.* extendens hoc & optimè, etiam ad iudicia temeraria; vbi sic asserit: Non opus est pœnitentibus quale iudicium fuerit, contra quam personã fuerit, Ecclesiasticáne, vel sæcularis, seu circa quam rem explicare, dicendo scilicet, Iudicaui Ioannem esse furem, vel fornicarium, aut hæreticum. In esse solùm physico, iudicia hæc diuersitatem habent, vtpote circa diuersa crimina, non verò in morali, cùm contra iustitiam commutatiuam sint, prohibentem sub vna specifica ratione, & atoma famam non lædi, tam internè per iudicium, quàm externè per detractionẽ, aut cõtumeliam. Ita Sancius. Sufficit igitur in confessione dicere: Toties iudicaui sinistrè de meo proximo, vel illũ cõtumelia affeci.

In resol. 30. in confessione non sunt explicanda

mala

mala volita,v.g.ſi fuerunt circa facultates,vel circa perſonam,ſeu circa honorem,ſed ſufficit dicere:Toties odio habui proximum meum. Ita Homobonus de Bonis *in exam. Eccleſ. part. 1. tract. 6. cap.25.q.112.*

*In reſol.*31.diuerſitatem graduum non facere diuerſitatem ſpecificam in inceſtu,docet Ioan. de la Cruz *in direct.conſcient.part.1.præcep. 6.art.4. dub.6. concl.3.*& ideò aliqui probabiliter aſſerunt circumſtantiam gradus inceſtus,numquam eſſe neceſſariò in confeſſione explicandam;qui igitur habuit rem cum matre,vel ſorore,ſufficit,vt dicat:Habui copulam carnalem cum conſanguinea in primo gradu,& ita docent Pharaonius *tr.de ſacram.Pœnit. ſeſſ.10.caſ.6.* & alij penes ipſum; licet aliqui etiam probabiliter aſſerant contrarium, nempe talem circumſtantiam eſſe in confeſſione explicandam, quia inceſtus cum matre variat ſpeciem, eſt enim peculiari modo contra pietatem, & Doctores cõtrarium aſſerentes,exponi poſſunt dicendo, inceſtum eſſe eiuſdem ſpeciei ſubalternæ. Ita Henriquez *lib.5.c.8.n.1.in gloſſa,lit.E.* & F.vide etiam Fay *in addit.3.part.q.9.art.2.diſp.7. ad* 4.Lauorium *tr. de indulg.part.1.c.14.n.53.*& Fabrum *de pœnit.in 4.ſent. diſt.7.q.vnica,diſp.24.c.2.n.33.*

*In reſol.*37. Raptus non eſt circumſtantia in confeſſione aperienda, ſi virgo ſponte cõſentit.Hanc opinionem probabilem putat Fagundez *præc. 2. lib.4.c.3.n.17.*iuncto cum *n.* 15. *&* 16.nam aſſerit in caſu raptus, ſecundùm probabilem ſententiam aliquorum philoſophantium, eſſe ſicut in caſu ſtupri,quòd ſi puella ſponte conſentit,non differt, vt dictum eſt, à ſimplici fornicatione.

In reſol.39. in fine, adde hæc verba. Notandum eſt etiam quòd Zanardus Dominicanus *in direct. confeſſar.part.1.de ſacram.Pœnit.cap.18.fol.*204.docet, quòd qui per noctem cum amaſia dormiuit, non eſt opus,vt dicat. Ego eam cognoui per tot vices, ſed feci quod potui, dummodò non habuerit interruptionem mentis, vel operis.Ita ille.Sed fallitur,nam opera illa conſummata, ſunt diſtincta peccata in confeſſione aperienda, nec vnum reſpicit,& ordinatur ad alterum.Ergo,&c.

*In reſol.*42. tactus, & oſcula quantumuis libidinoſa,quæ ſequuntur copulam,non ſunt in confeſſione explicanda. Ita Granado *in part.2.D.Thomæ, contr.6.tr.2.diſp.5.n.* 11. Graſſius *in appendice ad deciſ. lib.1.c.9.n.*12.Fagundez *pr.2.lib.3.c.4. n.*14. & Salas *in part.2.to.2.tract.13.diſp.5.ſect.8.n.91.*

*In reſol.*43. qui in peccato mortali excipit confeſſiones multorumſucceſſiuè,vnum tantùm peccatum committit:vt docet Fagundez *pr. 2.lib.3.c.5. n.9.*vnde cùm hæc circumſtantia tantùm notabiliter aggrauet, ego puto non eſſe neceſſariò in confeſſione explicandam, & ideò hanc ſententiã docet, vt priùs notaueram, Rodriquez *in ſumma nouiſsima,tom.2.cap.44.n.23.* Sed nunc verba illius proferam,quia textus rarus eſt:ſic igitur ait:*Ni eſta que en eſtas comuniones ay mil actos diſtinctos en numero,y aſsi parece auer diſtinctos pecados, porque aunque ſean diſtinctos hablando moralmente antes in genere moris, ſe tienen por vn miſmo acto,como tambien hablando deſta materia ſe tiene por vn miſmo acto confeſſar veynte ſin leuantar ſe del confeſſario, ò leuantando ſe con intencion de luego boluer.* Ita ille,quidquid in contrarium aſſerat Homobonus *in exam.Eccleſiaſt.part.1.tract.5. cap.13.q.82.*& Bonacina *de Sacram.diſp.5. q.5. ſect.2. punct.2.§.3.diffic.2.n.7.*

*In reſol.*48.delectationes moroſæ non differunt ſpecie,quando non conſiſtunt in efficaci voluntate,ſed in ſimplici complacentia, vnde ſufficit, vt pœnitens dicat,Toties morosè delectatus ſum,ſine explicatione,an illa delectatio fuerit circa coniugatam,Monialem, &c.hanc ſententiam probabilem putant Tannerus *in p.2.D.Thomæ, diſp.4.q.8. dub.* 8. *num.* 149. Salas *in præc. 2.tom. 2.diſp.6.ſect.6. num.*56.Azorius *tom.1.lib.4. cap.6. quæſ.3.*& Sà *ver. luxuria,num.*13.

In reſol. 64. non eſt neceſſarium in confeſſione ipſam omiſſionem explicare, quando non eſt ſub libera omittentis poteſtate, ſed ſufficit tantùm ſe accuſare de cauſa omiſſionis. Ita Granado *in p.2. D.Thom.contr.6.tract.4.diſp.3.n.*12.licet contrariam ſententiam docuerit nouiſſimè P.Bonici Societatis Ieſu, vir quidem doctus,& Lector.S. Theologiæ in Collegio Panormitano; ſed noſtra ſententia eſt etiam probabilis.

RESOL. LXVIII. *An ad excipiendam confeſsionem ſufficiat ratihabitio de præſenti?*

NEgatiuam ſententiam ita mordicus docet Didacus Nugnus *in addit.ad 3.part. to.2.q.8.art.5. dub.2.* vt contrariam parum probabilitatis habere exiſtimet.

Sed fallitur quidem,nam ego probabiliſſimam puto,& illam præter Sylueſtrum *ver.confeſſor.1.q.6.* & Sotum *in 4.diſt.18.q.4.art.3.* ſequitur etiam Becanus *de Sacram. cap.38.q.8.num.3.* Homobonus *in exam.Eccleſ.part.1.tract.4 cap.* 11. *q.* 105. Fagundez *pr.2.lib.7.cap.2 num.71.* Toletus *lib.3.cap. 13.num.3.* Sanchez *de matrim.tom.1.lib.3 diſp.35.num.22.* Henriquez *lib. 6. de pœnit.cap. 13.num.* 13. Villalobos *in ſumma,tom.1. tract. 9. diffic.* 51. *num.*2.vbi ſic aſſerit: *Si la ratihabicion fueſſe de preſente,porque el Obiſpo lo ve y conſiente, en el tal caſo valdria, porque eſta no es propriamente ratihabicion ſino conſentimiento tacito, ò interpretatiuo,el qual baſta.* Ita ille; an verò Sacerdos grauiter peccaret,ſi ita confeſſionem audire incipiat, affirmatiuè reſpondet Coninch *de Sacram. diſp.8.dub....num.*36.quia à principio inualidè confeſſionem audit.

Sciendum tamen eſt,quod eſt valdè notandũ, Filliucium *tom.1.tract.7. cap.9.n.* 242. docere eſſe probabilem illam opinionem, quæ tenet ex præſumpta voluntate Superioris, poſſe vnum aliquẽ abſoluere, etiamſi talis præſumptio fundetur in aliquibus ſignis,quæ indicẽt præſentem voluntatem Superioris concedendi facultatem,quod coincidit cum ratihabitione de futuro, quam non eſſe ſufficientem probauimus. At his non obſtantibus,vt dixi,Filliucius docet hanc ſententiam eſſe probabilem, & citat Medinam, Richardum, Sylueſtrum,D.Bonauenturam,& alios.Sed an ita ſit,videant viri docti;mihi enim non placet,& alibi contra Peregrinum illam reprobo.

RE-

RESOL. LXIX. *An teneatur præuenire confeſſionem qui timet, quòd quando obligabit confeßio, non erit copia Confeſſarij?*

AFfirmatiuè reſpondeo cum communi DD. quos citant & ſequuntur Suarez *in 3.part.to.4. diſp.36.ſect.5.n.5.* & nouiſſimè Fagundez *pr.3.lib.1. c.6.n.5.* & Layman *in Theol.mor.lib.5.tr.6.c.5.n.9.* nam ſi quis in die feſto præuidet, ſe non poſſe audire Sacrum hora nona, teneturanticipare tempus,& audire hora tertia, ſi in ea poteſt, & in nona non poteſt, & idem dicendum de præcepto communionis, vt *ſuprà* dictum eſt.

Attamen Io.de la Cruz *in direct.conſcient.part.2. de ſacram.Pœnit.q.3.dub.3.concl.2.* licet hanc ſententiam teneat, contrariam verò putat etiam eſſe probabilem, ſic enim aſſerit: Si times probabiliter, quòd quando obligabit confeſſio, non erit tibi Confeſſor etiam pro non reſeruatis, teneris præuenire confeſſionem; ita D.Antoninus, Durandus, Cano, Nauarrus, & Ledeſma contra alios oppoſitum probabiliter ſentientes. Ita ille, & hoc etiam de præcepto communionis aſſerunt Azorius, vt *ſuprà* viſum eſt; nempe qui præuidet impedimentum futurum, vt Paſchate Euchariſtiam accipere non poſſit, non tenetur præuenire tempus, vt præceptum impleat.

RESOL. LXX. *An ſatisfactio ſacramenti Pœnitentiæ cauſet gratiam ex opere operato, & an illam adimplere in peccato mortali ſit peccatum mortale?*

AD hanc quęſtionem reſpondet Ioannes de la Cruz *in direct.conſcient.par.2. de ſacram.Pœnit. q.1.dub.4.concl.2.* vbi ſic aſſerit: Probabilius eſt, quòd ſatisfactio quando exercetur, (ſi non adſit impedimentum peccati mortalis) cauſat gratiam ex opere operato, vt dicit ordinem ad claues Eccleſiæ. Et ſi arguas, quòd gratia pœnitentiæ cauſetur in inſtanti terminatiuo prolationis verborũ Sacerdotis, *Ego te abſoluo*, ſed ſatisfactio fiat poſteà. Ego ad hoc dico, quòd in illo inſtanti cauſatur gratia eſſentialis Sacramenti: at quando poſteà fit ſatisfactio, cauſatur quædam perfectio, & augmentum gratiæ; ſicut enim ſatisfactio eſt pars integralis iſtius Sacramenti, ſic gratia ab ea cauſata efficit perfectionem, & integritatem eiuſdem gratiæ. Ex quo patet non peccare mortaliter, eum, qui implet ſatisfactionem in peccato mortali, cùm non ponat obicem effectui eſſentiali, ſed ſoli perfectioni, & integritati eiuſdem effectus. Ita ille, & ante illum Ledeſma *in ſumma, tom.1.de ſacram.Pœnit.c.1.dub.2.* & alij.

RESOL. LXXI. *An non ſolùm in articulo, ſed etiam in periculo mortis poſſit quis eligere Confeſſarium non approbatum pro omnibus peccatis, & cenſuris reſeruatis?*

NEgatiuam ſententiam docent Sotus, Couarruuias, Graffius apud Finellium, *vbi infrà*, cum Cano, & Ledeſma, quos citat & ſequitur Io.de la Cruz: putant enim diſtingui articulum mortis à periculo, ita vt priuilegium eligendi Sacerdotem non expoſitum pro confeſſione, ſit ſolius articuli, non autem periculi.

Sed falluntur equidem, & ita affirmatiuam ſententiam docet Finellius *tract.de caſ.reſeruatione, c.8. n.8.* qui citat Henriquez, Abbatem, Angelum, Sylueſtrum, Medinam, Victoriam, Nauarrum, Phliarchum, Sayrum, & alios; vnde ipſimet aduerſarij hanc opinionem probabilem putant, & ideò Io.de la Cruz *in direct.conſc.part.2. de ſacram. Pœnit. q.5.dub.10.concl.2.* ſic aſſerit: Probabile eſt, quòd qui exiſtit in periculo mortis, poteſt eligere in Confeſſorem, etiam non expoſitum pro omnibus peccatis, & cenſuris etiam reſeruatis. Ita ille. Et ratio præter alias iſta erit, quia ſi periculum mortis ab articulo diſtinguamus, ſæpiùs continget infirmum inabſolutum decedere, dum Confeſſarius morborum inexpertus neſciat articulum à periculo diſtinguere, ac propterea verum articulum non cognoſcens, differat abſolutionem, aut quia à reſeruatis credat adhuc abſoluere non poſſe, aut expectare velit Parochum, vel alium approbatum Sacerdotem. Dicendum eſt igitur, quòd mortis periculo idem priuilegium tribuitur, quod vel in mortis articulo conceditur, vnde ex his ſequitur hæc dubitatio,

RESOL. LXXII. *An ſimplex Sacerdos poßit abſoluere à cenſuris & caſibus reſeruatis omnes parturientes, tamquam conſtitutas in periculo mortis?*

AD hanc quæſtionem affirmatiuè videtur reſpondere Bellochius *tract. de caſ. reſer. part.1. q.2.n.128.* vbi ſic ait: Quoad mulieres prægnantes proximas, aut vicinas partui, vel partus dolores iamiam ſentientes, an dicantur poſitæ in periculo mortis, ita vt poſſint à reſeruatis abſolui, multi multa dicunt, Nauarrus *in man.c.2.n.9.in fine*, dicit, quòd periculum mortis limitandum eſt in muliere, quæ numquam peperit, vel experta eſt partus difficiles. Idem fatentur Sotus *in 4.diſt.18.q.1. art.5.* & Graffius *part.1.lib.1.c.11.n.7.* & Fulgoſius *in l.2.§.ſed etſi quis cautioni*, dicit hoc non habere locum in mulieribus ruſticis, quæ pariunt ſine dolore, vt plurimùm, & pro nihilo ducunt parere etiam binos. Abbas tamen *in cap.paſtoralis, §.1.n.3.de offic. ordin.* tenet, quòd indiſtinctè habeat locum in omnibus mulieribus parturientibus. Et hæc ſententia indiſtinctè admittenda eſt hoc modo, ſi ſcimus iam ita partui propinquas, quæ dolores ſentiant, & eo caſu nulla eſt expectanda facultas à ſuperiori; ſi verò nõ ſunt ita partui propinquæ, tunc eſt expectanda Superioris licentia, quia non ſubeſt mortis periculum. Hæc omnia Bellochius.

Sed contrarium præter Nauarrum, & alios, quos ipſe citat, docet etiam Finellius *tr.de caſ.reſeruatione, c.8.n.8.* vbi aſſerit, Non quælibet prægnans paritura in eodem periculo mortis conſtituitur, ſed ea quæ primum partum ſit editura, vel quæ aliàs difficiles, & periculoſos partus ſolita ſit habere. Ita ille, & ego.

RESOL. LXXIII. *An Confeſſarius abſoluens à caſibus Epiſcopo reſeruatis ſine prætextu alicuius priuilegij, incidat in excommunicationem, & alias pœnas Decreti Clem.VIII.*

AFfirmatiuè reſpondent Homobonus *in exam. Eccleſ.part.1. tract.5.c.4.q.22.* & Floronus *tract. de caſ.reſeru.part.1. c.5. num.27.* aliàs pauci quidem

in

in has pœnas inciderent, & receptus vſus declarat, ita fuiſſe mentem Summi Pontificis.

Non reticebo tamen, negatiuam ſententiam docere Horatiũ Gambaruptam *de caſ. reſeru. c. 3. n. 12.* per verba in dicto decreto poſita, vbi ſub prętextu priuilegiorum, &c. ſumpto argumento ab iis, quæ in ſimili docuerat Nauarrus *in man. cap. 25. n. 94.* & Couar. *in c. Alma mater, part. 1. §. 6. n. 9.* At poſſet aliquis dicere cum Florono *vbi ſup.* verba illa, *ſub prætextu priuilegiorum*, intelligenda eſſe, ne Regulares poſſint ſub prætextu priuilegiorum abſoluere, & ſic ne haberent cauſam vllam excuſationis: vnde clauſulam illam putat appoſitam eſſe ampliatiuè. Sed negatiua ſententia tenenda eſt per ea, quę adducit Suarez *de cenſur. diſp. 21. ſect. 6. n. 11.* Philiarchus *de officio Sacerd. to. 1. part. 1. lib. 3. cap. 30.* Sayrus *de cenſ. lib. 3. c. 31. n. 10.* Rodriquez *qq. Regul. to. 2. q. 47. art. 2.* Sanchez *in ſum. to. 2. lib. 6. c. 16. n. 68.*

Notandum eſt tamen cum ipſo Florono §. 4. & Homobono *locis citatis*, non incurrere in pœnas dicti decreti Religioſum, qui abſque facultate abſolueret ab aliquo caſu in Religione reſeruato, iuxta aliud decretum Clem. VIII. Nam hoc decretum, de quo loquimur, loquitur tantùm de caſibus, tum Summo Pontifici, tum Epiſcopis, vel aliis ſæcularibus Prælatis Epiſcopali auctoritate fungentibus reſeruatis. Ergo, &c.

Notandum eſt etiam cum Finellio *tract. de caſ. reſeru. c. 6. n. 6. & 8.* & aliis, quòd ad incurrendas pœnas dicti decreti non ſatis eſt abſoluere à reſeruatis, abſque facultate, ſed neceſſaria eſt præſumptio in abſoluente, vt patet ex ipſis verbis decreti. Vnde ſi quis abſoluat à reſeruatis ſub ſpe ratihabitionis, vel ex inconſideratione, aut ignorantia, non tamen craſſa, aut affectata, non incideret in excommunicationem.

Sed hîc obiter poteſt aliquis quærere, an Sacerdos, qui in dictam excommunicationem incidit, abſoluendo abſque facultate à caſibus reſeruatis, poſſit abſolui ab Epiſcopo vigore Conc. Trident. *ſeſſ. 24. de reform.* Negatiuè reſpondent Floronus *tr. de caſ. reſeru. part. 1. c. 5. §. 2. n. 4.* & alij, quia Epiſcopus non poteſt abſoluere à caſibus reſeruatis ex noua lege poſt dictum Concil. Trid. & aſſerunt ita delaraſſe Cardinalium Congregationem.

Non deſunt tamen Doctores affirmatiuam ſententiam docentes, vt Beia *part. 4. caſ. 37.* Finellius *de caſ. reſeru. c. 7. n. 12.* & Homobonus *de exam. Eccleſ. part. 1. tr. 5. c. 4. q. 23.* qui citat Suarez, Peregrinum, & alios, tum quia verba Concilij non arctantur, vel limitantur, & cùm decretum ſit fauorabile animabus fidelium, & nullum inferat nocumentum, debet ampliari, tum quia vbi loquitur antecedenter de ſuſpenſionibus, & irregularitatibus, abſolutè loquitur de omnibus ex delicto occulto prouenientibus. Et ita per caſus occultos reſeruatos intelligit quocumque tempore ſint reſeruati, quouſque de illis fiat abſolutio, tum denique quia tam in reſeruatis, quàm in reſeruandis eſt eadem ratio abſolutionis, ſi ſunt occulti, ac proinde debet in vtriſque eſſe eadem legis diſpoſitio. Cur enim minor erit Epiſcoporum auctoritas in nouis reſeruationibus, quàm in antiquis?

RESOL. LXXIV. *An pœnitens, qui à Superiore fuit abſolutus à peccatis reſeruatis tantùm, teneatur poſteà iſta cum aliis Sacerdoti inferiori confiteri?*

AFfirmatiuè reſpondet Homobonus *in exam. Eccleſ. part. 1. tract. 5. cap. 4. q. 25.* qui citat Henriquez, Suarez & Coninch; vim enim Confeſſario pandenda ſunt omnia peccata.

Verùm non reticebo contrariam ſententiam docere Io. de la Cruz Dominicanum *in direct. conſcient. part 2. de ſacram. Pœnit. q. 3. dub. 5. concl. 3.* vbi ſic aſſerit: Etſi Superior poſſit audire integram confeſſionem, & ad id teneatur, ſi non eſt occupatus, ſi tamen nolit, & ſolùm abſoluat à reſeruatis, valet ſacramentum. Et licet pœnitens tunc maneat abſolutus ab omnibus peccatis, à reſeruatis directè, & indirectè à non reſeruatis, cùm gratia data in illo Sacramento æquè excludat omnia peccata, tamen ſi vult ſumere Euchariſtiam, tenetur confiteri alia peccata non reſeruata alteri Confeſſori, non tamen ſunt iſti confitenda peccata reſeruata Superiori confeſſa, cùm iam ſint ſubiecta clauibus Eccleſiæ, & directè abſoluta. Ita ille, qui citat Maiorem & Gerſonem; ſed tu primam ſententiam tene, licet vtramque probabilem eſſe doceat Ledeſma *in ſumma, tom. 1. de ſacram. Pœnit. c. 20. concl. 3. dub. 4. fol. mihi 334.*

RESOL. LXXV. *An quis in Paſchate teneatur confiteri peccata venialia, vt adimpleat præceptum, ſi mortalia quæ habet ratione alicuius periculi, vel alterius infamiæ, minimè confiteri poſſit?*

AFfirmatiuè reſpondet Didacus Nugnus *in addit. ad 3. part. D. Thom. q. 6. art. 6. diffic. 1.* quia præceptum annualis cõfeſſionis obligat, quando tantùm ſunt peccata venialia. Secundò talis homo, ſimpliciter loquendo, habet præceptum confeſſionis, ſed poteſt illud adimplere confitendo venialia: ergo tenetur.

Sed contrariam ſententiam docet Suarez *in 3. p. to. 4. diſp. 36. ſect. 6. n. 1. in fine.* nam, vt ſuprà dictum eſt contra Alenſem *part. 4. q. 18. n. 4. art. 2.* Richardum *in 4. diſt. 17. art. 2. q. 4. ad primum.* Bonauenturam *ibid. art. 2. q. 1.* & alios, quis non tenetur confiteri venialia ex præcepto Eccleſiaſtico de annua confeſſione, quia Eccleſia, vt rectè notat Becanus *de Sacram. c. 36. q. 6. n. 3.* & alij. non fecit nouum præceptum de confeſſione; ſed ſolùm determinauit diuinum præceptum ad certum tempus. Ergo ſi non tenemur præcepto diuino confiteri venialia, non tenemur etiam determinationi huius præcepti.

Dicendum eſt igitur in caſu propoſito, quòd ſi aliquis non poteſt confiteri mortalia propter aliquod periculum, vel infamiam, non tenetur ad implendum præceptum annuæ confeſſionis, alia peccata venialia, quæ habet, confitendo.

RESOL. LXXVI. *An Superior, vel quiuis alius poſſit negare ſuffragium illi, cuius defectum ſcit ſolùm per confeſſionem, quando ſuffragatur ſecretò? vbi multa de ſigillo confeſſionis.*

AFfirmatiuè reſpondent Portel *in dubiis Regularium, verb. Electio, n. 9.* Caſtellinus *de elect. cap. 5. n. 103.*

*num.*103. Vasq. *in* 3. *part. tom.* 4. *q.* 93. *art.* 4. *dub.* 8. *nu.* 7. Nugnus *in addit. ad* 3. *p. q.* 11. *art.* 1. *diffic.* 1. *ad* 6. *& ad* 7. *argum.* Gutierrez *de matrim. cap.* 60. *nu.* 10. Henriquez *lib.* 3. *de pœnit. c.* 23. *n.* 6. Nauarrus *in c. sacerdos, de pœnit. dist.* 6. *n.* 147. & alij, quos citat Sanchez, & Fagundez *vbi infrà*. Et ita mordicus aliqui sustinent hanc sententiam, vt doceant teneri id efficere in conscientia; & ratione omnium horum adducunt, quia Sacerdos ex vi sigilli tenetur accepta in confessione secreta seruare; sed Superior, vel alius quãdo denegat suffragium in Capitulo, nemini reuelat peccata in confessione accepta; ergo. Deinde, Sacerdos per confessionem alterius non priuatur iure suo, sed si ipse talem confessionem non audiuisset, posset huiusmodi suffragium denegare. Ergo, &c. Et hanc sententiam veram esse, quando suffragium ita cautè denegetur, vt pœnitens nullam de hoc facto possit habere suspicionem, docent multi, & nouissimè Villalobos *in sum. tom.* 1. *tra.* 9. *diffic.* 75. *nu.* 4 vbi sic asserit: *Tambien digo que seria licito no dar el voto alque sabe por la confesion que es indigno, con que fuesse con tanta cautela, que no pudiesse el ni nadie caer en ello y en cosas, que el pœnitente no tiene aquirido derecho.*

Sed hæc opinio opus est vt non doceatur, nec in practicam adducatur, vtpote periculosa, & nociua honori, ac religioni Sacramenti, & ideò contrariam sustinendam esse puto, quam Claudius Aquauiua præcepit à Superioribus obseruari, à Professoribus Societatis Iesv publicè, & priuatim doceri; & ita etiam docent nouissimè Layman *in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 6. *c.* 15. *num.* 22. Fagundez *præc.* 2. *lib.* 6. *c.* 3. *num.* 1. *& seq.* Beia *part.* 3. *cas.* 10. Coninch *de Sacram. disp.* 9. *dub.* 4. *num.* 64. Delrius *in disquis. lib.... sect.* 2. Bannez *in* 2. 2. *q.* 33. *art.* 8. Malderus *tract. de sigillo, cap.* 14. vbi docet nullo vmquam casu, etiam quando id nemo resciuisset Confessarium fecisse, licere vti scientia confessionis in electione, & omnino in omnibus, quæ pœnitentem grauant. Quia etiamsi in particulari hic, & nunc ignoretur ex qua scientia agat Confessarius, retrahit tamen infirmos à confessione, si nouerit fieri posse, vt occasione confessionis non eligantur, sed puniantur inuiti. Dico infirmos, quia puto in fauorem confessionis non tantùm consideranda esse incommoda respectu illorum, qui iusta causa à confessione alienarẽtur, sed etiam respectu illorum infirmorum, qui reformidarent eamdem confessionem, si cõtra se eius liceret vti scientia tamquam odiosa; ideoque ab ea auerterentur, non quidem omnino immeritò, sed ex fragilitate quadam humana: homines enim infirmi magis alliciendi sunt ad confessionem, eaque magis indigent, quàm perfectiores. Hæc quidem procedunt, quando non possunt aliæ causæ prætexi prætereundi indignum, quia si allegari possit defectus ætatis, scientiæ, aut aliquid eiusmodi, non dubium est, quin Confessarius possit, illis allegatis, præterire eum, quem ex confessione secretò nouit indignum. Ita Malderus.

Igitur etiamsi ponamus confitentem nullo omnino indicio assequi posse suffragium, v.g. in electione occulta sibi à Confessario propter cõfessionis notitiam denegatum fuisse; tamen si hæc nimirum sciant pœnitentes, se ob peccatorum suorum confessionem impediri posse à consequendis officiis, ac honoribus, abhorrescunt à confessione, iis præsertim facienda, quos vel leuiter suspicantur aliquando sibi prodesse, vel obesse posse, vt cũ vocalibus, cum Magistro Nouitiorũ, cum Præposito, &c. Et ideò non possum hîc non apponere verba Fagundez *vbi sup. n.* 2. ita asserentis: Potissima ratio, ob quam sacramentale sigillum tam inuiolabiliter obligat, vt nullo modo eius notitia ad notitiam fori externi, & externorum actuum deducatur, est, ne hoc diuinum Sacramentum, quod à Christo Domino in salutem animarum institutum est, reddatur hominibus formidabile, & ideò fugiendum est omnino, quidquid illud onerosum, ac odiosum potest reddere. At nihil magis odiosum illud potest reddere hominibus, quàm si illi intelligant posse priuari à Superioribus, seu aliis Confessarijs officiis, Ordinibus, aut mutari in alia loca, & sibi negari suffragia ad communes honores ob notitiam confessionis. Nam, vt optimè docet Sanchez, vt homines auertantur à confessione, & sic iniuria fiat Sacramento, satis est, quòd antecedenter sciant Superiores, & alij Confessarij posse inuare notitiam cõfessionis ad actus externos dirigendos. Ita Fagund.

Ex quibus omnibus patet resolutio multorum casuum. Primò, non licere ob notitiam confessionis priuare subditos officijs amouibilibus. Etiamsi ipse amotus in suspicionem non esset deuenturus, sed expectet commoditatem occurrentis liquidè alterius causæ. Ita Malderus, Layman, Fagundez, & Bonacina *de Sacram. disp.* 5. *q.* 6 *sect.* 5 *punct.* 4 *n.* 14. Io. de la Cruz *in direct. p.* 2. *de sacra. Pœnit. q.* 6. *dub.* 1. *concl* 3. quidquid in contrarium asserat Reginaldus *in praxi, tom.* 1 *lib.* 3. *c.* 2. *nu.* 16. & Vasquez *in* 3. *p. tom.* 4 *q.* 93. *art.* 14. *dub.* 9. *n.* 5. Secundò, non posse Confessarium dicere Prætoribus Vrbis, aut Inquisitoribus, vt diligentiùs inuigilent, cùm notitia, & forus confessionis nullum commercium habeat cum his admonitionibus externis, & quia ipsi statim coniicient id ex confessione Confessarium scire, quod redundat in detrimentum sigilli. Ita Fagundez *n* 9. Vnde etiam stando in opinione contraria, numquam Confessarij possunt supradictos monere, & eis dicere periculum imminẽs se scire in confessione, cùm eiusmodi forma odiosam reddat confessionem, vt notauit Malderus *vbi suprà cap.* 14 *fol. mihi* 122. & in hoc plurimi decipiuntur inferrimè. Tertiò, non potest licitè Prælatus, seu quiuis alius vti notitia confessionis complicis alicuius delicti, vt fiant vigilantiores circa alios complices, nec potest dicere vt solito diligentiùs inuigilent, vt eos in delicto comprehẽdant, quia ex hac cautela necessariò redditur odiosa confessio. Fagundez *n* 10. & sic in similibus casibus. Et hæc omnia voluit prohibere Clem. VIII. in decreto, quod adducunt omnes citati DD.

Responsiones verò ad argumenta pro contraria sententia superiùs posita inuenies reiecta, & soluta apud Fagund. & Layman *vbi sup.* Et circa præsentẽ quæstionem præter Doctores citatos, vide Filliucium *to.* 1. *tr.* 7. *c.* 11. *n.* 337. Sanchez *de matr. tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 16. *per tot.* Sanctium *in select. disp.* 8. *num.* 10. & 11. Onuphrium *opusc. de sigillo sect.* 2. *q.* 2. *dub.* 2. & alios

penes ipſos, qui plures Doctores pro vtraque ſententia adducunt; ſed tu noſtram tene, & aduerte, quòd licet contraria ſententia eſſet probabilis, tamen vt aduertũt etiam aduerſarij, ad illam amplectendam opus eſſe tanta prudentia, & cautione, totque circumſtantias requiri, vt difficillimum ſit in praxim ipſam deducere, & ita notat Reginaldus *tom.1.lib.3.c.2.n.33.in fine*, & alij.

Notandum eſt hic etiam obiter, quòd multi, qui contrariam ſententiam aduerſus nos tenent, illam tamen limitant, & aſſerunt non eſſe veram, & in praxim reducendam, quando ſubditus pœnitens in ſuſpicionem veniret, ſe priuari eo munere, vel officio ex ſcientia habita à Superiori in confeſſione; nam in tali caſu nihil ex illa efficere Superior, ſeu Confeſſarius poterit. Et ita docet Pitigianus *in 4. ſent.tom.2.diſt.21. q.2.art. 12. concl.1.* Faber *de pœnit.in 4.diſt.19.q vnic.diſp.34 cap.14.nu.86.* Nugnus *in addi. ad 3.part. q.11.art.1.ad 6.arg.* & alij. Vnde apparet quàm ſit difficile deducere in praxim ſupradictam ſententiam.

RESOL. LXXVII. *An Sacerdos ante conſecrationem teneatur confiteri, ſi ſine nota poſſit, & quid de laico ad linteum altaris parato communicare?*

AFfirmatiuè reſpondent Coninch *de Sacram. q. 80.art.4.dub.2.n.16.* vbi ſic ait: Si Sacerdos recordetur ſe eſſe in peccato mortali ante conſecrationem, tenetur confiteri, ſi ſine nota poſſit. Ita ille cum Suarez, Nauarro, & aliis.

Contrarium tamen docent nouiſſimè Petrus Matthæus *in annot.ad rubricas Miſſalis, p.1. c.8.nu.5.* & Layman *in Theol. mor. lib.5 tr.4. c.6. n.5.* cum Soto & Victoria, etiamſi Sacerdos ſtatim poſt Introitum recordetur peccati mortalis, non enim eſt opus accerſere Confeſſarium, quamuis id fieri ſine nota poſſit; ſed ſatis eſt, imò etiam conſultius, elicita contritione, & poſteà confitendi propoſito, ob honorem ſacrificij pergere, & cœptum perficere. Et hanc etiam ſententiam docent Henriq. *lib.8.c.46.n.3.* qui etiam ibidem *in gloſſ.litter. A.* tenet, quòd laicus, qui ad linteum altaris adſtat paratus communicare, & confeſſionem præmiſerat, excuſatur propter reuerentiam Sacramenti, ne ſtatim redeat ad Confeſſarium, vt directè abſoluatur à peccatis quorum fuerat oblitus, & hoc etiam ſecluſa nota, & ſcandalo. Ita ille, licet contrarium aſſerant Medina, Ledeſma, Cano, Syluester, & alij *vbi infrà in hoc tract.* citati. Sed Reginaldus *in praxi.to.2.lib.29.c.4.ſect.1. n.105.* tenet opinionem Henriquez, etiam quoad laicum ad linteum altaris paratum communicare.

RESOL. LXXVIII. *An abſolutio obtenta bona fide à peccatis tantùm, & non à cenſuris, ſit valida ſi pœnitens ſit innodatus aliqua excommunicatione etiam reſeruata?*

NEgatiuè reſpondet Finellius *tr.de caſ.reſeru.c.10. n.8.* vbi ſic ait: Licet quodlibet Sacramentum de facto collatum excommunicato teneat, nec per excommunicationem irritetur vis Sacramenti; hoc tamen non eſt verum in ſacramento Pœnitentiæ: etenim reliqua Sacramenta ſolùm requirunt Ordinis poteſtatem in conferente, quæ adimi non poteſt; at ſacramentum Pœnitentiæ vlteriùs requirit iuriſdictionem, per excommunicationem verò ſubtrahitur excommunicatus à iuriſdictione Confeſſarij, & propterea abſolutio eidem impertita, eſt nulla, quia abſque iuriſdictione, non item alia Sacramenta, quæ abſque iuriſdictione, quæ ſit eorum validitati neceſſaria, cõferuntur. Ita Finellius. Hanc etiam ſententiam docent Ledeſma *in ſum. tom. 1. de ſacram. Pœnit. cap.20.dub.2.* Vaſquez *in 3 p.tom.4.tract. de excommunicat.dub.4.n.8.* & Sancius *in ſelectis, diſp. 32.n.11.* qui citat Paludanum, Adrianum, & Syluestrum, Maiorem, Gabrielem, Antoninum, Ledeſmam, Chapeauillam, & alios, quibus ego addo noſtrum Megalam *in 1.part.lib.5.c.19.q.4.in fine.*

Sed ego contrariam ſententiam teneo cum Nauarro *in manuali, c.9.nu.4.* Toleto *lib.3.c.10.* Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.6.c.12.num.12.* & Coninch *de Sacram. diſp.8. dub.3. concl.4. num.104.* vbi ſic aſſerit: Qui eſt excommunicatus excommunicatione reſeruata, ſi bona fide confiteatur aliqua peccata non reſeruata ſimul cum reſeruatis, validè abſoluitur; nam nullo modo eſt de eſſentia huius Sacramenti, vt pœnitens priùs abſoluatur ab excommunicatione, quàm à peccatis. Sic ille. Dicendum eſt igitur, quòd excommunicatio non irritat abſolutionem, dum ſe tenet ex parte recipientis, vnde niſi ipſe ſciens vellet Sacramento communicare, Sacramẽtum, & fructum Sacramenti reciperet, nullo enim iure fit irrita talis confeſſio, nedum cetera ſacramenta. Et ideò hanc ſententiam præter Doctores citatos, tenet etiam Suarez *de cenſuris, diſp.10.ſect.3. num.9.* qui citat Caietanum, Couarruuiam, & alios. Igitur in tali caſu pœnitens abſolutus à peccatis, & non à cenſura, non tenetur reiterare talem confeſſionem, ſed tantùm petere abſolutionem ab excõmunicatione, quod eſt valdè notandum.

Et omnia ſupradicta procedunt, non ſolùm quãdo pœnitens abſoluatur, quia ipſe ignorat excommunicationem, vel recipit Sacramentum ex neceſſitate, ſed etiamſi Confeſſarius ſciens pẽccata habere annexam excommunicationem, illum tamen, hoc non obſtante, ex malitia abſoluat, licet non habeat poteſtatem abſoluendi à tali cenſura.

Ad argumentum verò Finellij, & aliorũ reſpondeo, in hoc caſu adeſſe iuriſdictionem, nam per excommunicationem priuatur quis iuriſdictione actiua in alios, non tamen ſubiectione paſſiua ad alios ſibi ſuperiores, ſeu (quod idem eſt) alij non priuantur iuriſdictione in ipſum; alioquin non tam ipſorum excommunicatorum, quàm ipſius Confeſſoris eſſet talis pœna. Vide Suarez *vbi ſup. nu.11. & ſeq.* Et hæc omnia vera eſſe etiam, vt diximus, ſi cenſura ſit reſeruata, optimè notat Suarez *loc. citat. n.15.* adi illum, & non pigebit.

RESOL. LXXIX *An ſi proprius Sacerdos iniuſtè negat licentiam alteri confitendi peccata, confeſsio facta alteri ſi valida?*

POnamus exemplum. Subditus cum proprio Parocho ſine periculo ſalutis, & famæ, confiteri non poteſt, vt, v.g. concubina, &c. an ſi ipſe deneget licentiam alteri confitendi, poſſit hoc non obſtante cum alio Sacerdote confiteri? Negatiuè reſpon-

reſpondet Layman *in Theol.mor.lib.5 tr.6. c.13. nu.3.* adducens ſex argumenta,& citans pro hac ſententia Alenſem, Sotum, Medinam, Philiarchum,Llamas, Suarez, Nauarrum, & alios, & hanc ſententiam nouiſſimè docet Villalobos *in ſumm. tom. 1. tract.9.diffic. 49. numer.* 14. vbi ſic ait: *Si ſe dieſſe caſo en que fueſſe peligroſo confeſſarſe con el proprio Sacerdote, ò porque deſcubra las confeßiones, ò porque ſolicita à mal, reſpondo le pida licencia para confeſſarſe con otro, ò recurra al ſuperior, y ſino puede hazer lo vno, ni lo otro ha ſe de juzgar, como ſe no tuuieße copia de Confeſſor, porque la malicia del Confeſſor no da iuriſdicion al otro parocho le abſolua. Lo miſmo es quando el Prelado niega iniuſtamenta la licencia para ſer abſuelto.* Ita ille, & *in cap. omnis vtriuſque ſexus,* ſic habetur: Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iuſta de cauſa ſua confiteri peccata,licentiam priùs poſtulet, & obtineat, cùm aliter ipſe illum non poſſit abſoluere.

Sed his non obſtantibus, affirmatiuam ſententiam tuetur Paludanus *in 4. diſt. 17. q. 3. art. 3. caſ. 1.* Maior. *quæſt. 2. col.6.* Richardus *art.3.q.7.* Adrianus *in 4.de confeſſ.q.5. dub.3.* Syluester *ver. confeſſor. 1. q.6.* Toletus *lib.3.cap.13.* & Henriquez *lib.6. c.13. num. 4.* vbi ſic aſſerit: Quidam non ſine ratione addunt, eſſe licitum in quibuſdam caſibus confiteri alieno Sacerdoti, quando proprius paſtor præſens petitam ad id licentiam iniuſtè negat;quia ſic iure petita,videtur ipſo iure conceſſa, & defectum Parochi negantis ſupplet ipſo iure Epiſcopus, defectum verò Prælati regularis ſupplet Generalis Regularium,aut certè vtrumque ipſo iure,aut ex præſumpta voluntate ſupplet Summus Pontifex. Sic ipſo iure cenſetur conceſſa licentia, quando profeſſus impunè tranſit in ſtrictiorem religionem petita à Prælato licentia,quam ille iniuſtè negat,& quando Epiſcopus Regularibus legitimè, & dignè præſentatis negat iniuſtè licentiam audiendi confeſſiones, ſupplet Papa, & iuriſdictionem confert prædictis Confeſſariis.Ita Henriquez.

Cùm igitur vtraque opinio ex ſupradictis ſit probabilis,pœnitens in tali caſu,vel ſecundùm primam ſententiam poteſt ſe gerere, tamquam copiam non habens Confeſſarij, & ſic in Paſchate non frangeret præceptũ,ſi non confiteretur, & eliciendo actum contritionis, poterit ſacram Euchariſtiam ſumere: vel ſecundùm alteram ſententiam poteſt confiteri alieno Sacerdoti, quæ omnia valdè notanda ſunt.

RESOL. LXXX. *An ſi pœnitens laboret ignorantia, debeat Confeſſarius illũ admonere,ſi fructus non ſperatur?*

HÆc ſunt exempla. Si matrimonium, v. g. ob latens impedimentum inualidum ſit, ſi maritus ob caſtitatis votum ante nuptias editum, vel ob inceſtum poſt nuptias cum coniugis conſanguinea commiſſum facultate petendi debitum priuatus ſit, ſi pœnitens per ignorantiam aliena bona poſſideat, &c. Dico igitur, quòd ſi Confeſſarius intelligat pœnitentem laborare ignorantia inuincibili, vel ſaltem moraliter non culpabili, & arbitretur admonitione non ſecuturum eſſe fructum, ſed potiùs animi inquietudinem, rixas, vel ſcandala,diſſimulare debet, iuxta illud S. Auguſtini *homil. 41.inter 50. Si ſcirem tibi non prodeſſe, non te admonerem,non te terrerem.* Et hæc docent ex Adriano, Medina, & Nauarro Paulus Layman *in Theol. mor. lib.5. tract.6. cap.13. num.5.* Suarez *in 3. p. tom.4. diſput.32. ſect.5.num.3.* Sanchez *de matrim. tom.1.lib.2. diſp.38.nu.6.* Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.9.diffic. 70.num.4.* & alij communiter, quæ ſunt valdè notanda, quia faciliùs poſſunt accidere, & tunc diſcretus animarum Paſtor omnia perpendens iuxta ſupradicta ſe gerat. Nam ſcio quemdam imprudentem Confeſſarium dediſſe occaſionem multorum peccatorum, è quadam manifeſtatione vnius ex ſupradictis caſibus. Vnde Villalobos *vbi ſup. n.13.* ſic optimè aſſeruit: *En eſtos caſos ha de eſtar muy cautto el Confeſſor;porque algunos ay tan imprudentes,que ſin reparar mas luego dizen al pemtente, no eſtays caſado, de loqual ſe ſiguen deſpues grandes inconuenientes; y en eſte caſo raxas vezes acontece que el Confeſſor tenga eſta obligacion, porque ſe ha de alcançar diſpenſacion del Papa, y eſtal exos Roma, y por lo menos ay gran peligro de la incontinencia mientras ſe ſaca la diſpenſacion.* Ita Villalobos.

Notandum eſt etiam hîc, quòd cauere Confeſſarius debet;ſi fructus non ſperetur,ne plus reſpondeat, quàm à pœnitente interrogatur, v. g. vtrùm matrimonium contractum ab eo, qui ante nuptias ſimplici caſtitatis voto obſtrictus erat, validum exiſtat,& an vxori debitum reddere teneatur, affirmet vtrumque Confeſſarius,interim tacens de obligatione non petendi debitum. Et ita contra Sotũ *in 4.diſt.18.q.2. art. 4. ad 2.*docent Sanchez *loc. citat. n.8.* & Layman *n.6.* vbi etiam rectè obſeruat, quòd vt intelligat Confeſſarius,vtrùm in ſupradictis caſibus pœnitens inculpata ignorantia laboret, nécne,caueat eum ſollicitare interrogationibus ſpecialibus,videlicet exiſtimétne matrimonium validum eſſe,nam ſubitò pœnitenti ſuſpicionem commouebit.Sed ſolùm in tali caſu contentus ſit interrogare pœnitentem,nihilne ſit,quod animum eius grauet, conſcientiam ſcrupuloſam reddat? Et hæc omnia adnotare volui in gratiam Confeſſariorum, quia in praxi ſæpe ſæpiùs aduenire ſolent.

RESOL. LXXXI. *An ſi quis,v.g. in Natiuitate confeſſus eſt,teneatur poſtea confiteri ſi ſequente Paſchate à communione accipienda impediatur?*

PRo affirmatiua ſententia Layman *vbi inf.* citat Suarez *in 3.p.to.4.diſp. 36.ſect.3.* ſed immeritò, & Petrum Sotum *ſect.5.de neceſſitate confeßionis,* & idem tenet Pater Megala *in p.1.lib.5.c.3.n.3.*

Sed contrariam ſententiam prorſus ſuſtinendam eſſe puto,quam ego ipſe docui aduerſus Megalam *in reſol.54.tr.3.miſcellan.* vbi plures DD. adduxi hanc ſententiam tenentes,quibus nunc addo Emanuelẽ Sà *ver. Confeßio,n.4.* & Layman *in Theol.mor.li.5. tr.6. cap.5.nu.10.* quia Concilium Lateranenſe *in c. omnis vtriuſque ſexus,* non ita ſtatuit de confeſſione, ac de communione.Nam dicit,vt fideles omnia ſua peccata ſaltem ſemel in anno confiteantur, & communionem ſaltem in Paſchate accipiant.Ergo non ita pro confeſſione, ſicuti pro communione tempus Paſchale aſſignauit.

Ex his optimè infert Layman, quòd infirmi in lecto defixi, qui communionem in Paſchate pro

tali impedimento ſuſcipere non poſſunt, non ſunt compellendi ad confitendum, ſi intra anni decurſum legitimè confeſſi ſunt. Imò addit, & ſi aliquis toto anno numquam confeſſus fuiſſet, & communionem ad breue tempus ex cauſa iuſta vſque ad Pentecoſten differre ſtatueret, probabile eſt, grauiter non peccaturum, etſi etiam confeſſionem differret, ſi putaret poſteà eam commodiùs peracturum eſſe.

Dicendum eſt igitur abſolutè, vt ego ex pluribus Doctoribus *in dicta reſol.* firmaui, ſi quis confeſſionem fecit intra annum, non teneri poſteà in Paſchate confiteri; quia iam adimpleuit præceptum annuæ confeſſionis, niſi de nouo peccauerit mortaliter, & ſacram communionem accipere velit.

RESOL. LXXXII. *An Confeſſarius poſſit imponere pœnitentiam omnino liberam faciendam arbitrio pœnitẽtis?*

NEgatiuè ex Vaſquez reſpondet Turrianus *de pœnit. diſp. 35. dub. 2.* quia ſi pœnitentia eſt libera, non prouenit à poteſtate ligandi, hæc enim ligat pœnitentem; vnde non erit pars Sacramenti. Deinde prædictus modus ligandi non quadrat in ſententiam: ſententia enim Iudicis iuſta ligat, & aliàs non eſt ſententia, ſed conſilium Iudicis; ergo, &c. Vide etiam Petrum Fay *de pœnit. in addit. ad 3. p. q. 15. art. 1. diſp. 4.*

Sed his non obſtantibus affirmatiuam opinionem docet Villalobos *in ſum. to. 1. tra. 9. diffic. 77. n. 2.* vbi ſic aſſerit: *Haſe de aduertir, que no eſta obligado el Confeſſor à dar ſiempre la penitencia por via de precepto, que algunas vezes baſta dezir, ſi hiſieredes tales, y tales buenas obras, yo os la doy en penitencia, que con eſto por virtud de las llaues ſe leuanta de punto aquella ſatufacion, y eſta muy en vſo entre Confeſſores.* Ita ille, & ante illum Filliucius *to. 1. tract. 8. c. 2. n. 37.* & Fagundez *pr. 2. lib. 9. c. 3. n. 11.* Henriq. *lib. 5. de pœnit. c. 21. n. 5.* & Suarez *tom. 4. diſp. 38. ſentent. 3. n. 2.* qui citat Paludanum, Sotum, Victoriam, Ledeſmam, & alios. Et ratio eſt, quia Sacerdos imponendo in tali pacto pœnitentiam ligat, & ſoluit; ligat quidem, quatenus neceſſitatem huius pœnitentiæ imponit, non ſimpliciter, ſed ad hunc finem conſequendi ex opere operato remiſſionem pœnæ per hoc Sacramentum: ſoluit autem, quatenus facienti talem pœnitentiam, commutat pœnam purgatorij in faciliorem pœnam, quæ per ſe, & ſine virtute clauium neceſſaria eſſet. Vnde ex his colligitur pro praxi, vt optimè obſeruat Villalobos *vbi ſup.* quòd optimi Confeſſarij ſemper in abſolutione deberent addere illa verba, *quidquid boni egeris, aut mali ſuſtinueris*, &c. Ex his etiam infertur cum Fagundez *vbi ſup. c. 5. n. 11.* quòd non requiritur ſemper, vt Confeſſarius iniungat aliquod opus in particulari, ſed ſufficit ſi dicat, præſertim perſonis ſpiritualibus, Impono tibi pro pœnitentia quidquid hodie, vel hac hebdomada, vel menſe boni feceris.

Notandum eſt etiam hîc obiter contra eumdem Turrianum *dub. 3.* Vaſquez, & Martinum Ledeſmam, poſſe pœnitentiam, ex voluntate tamen Cõfeſſarij, & ex iuſta cauſa per alium impleri, & ſuum effectum ex opere operato in eo, pro quo impletur, ſortiri, quia hoc modo impletus ſemper intelligitur actus perſonalis pœnitẽtis, quatenus ad illius petitionem, & preces fit, & vt ſic poteſt eſſe ſuo modo pars Sacramenti ſuſcepti, & hoc debet fieri à Confeſſario à principio, quando impoſuit pœnitentiam, & in actu confeſſionis. Et ita hanc ſententiam docent Fagundez *pr. 2. lib. 9. cap. 4. nu. 12. & 13.* Filliucius *vbi ſuprà n. 58.*

RESOL. LXXXIV. *An ſit conueniens aliquando imponere pœnitentiam implendam per opus aliàs præceptũ?*

DIdacus Nugnus *in addit. ad 3. p. q. 15. art. 1. diffic. 2. concl. 2.* docet id non eſſe conueniens, & Confeſſorem imponentem talem pœnitentiam peccare venialiter, ſi confeſſio ſit de venialibus; & mortaliter, ſi confeſſio ſit de mortalibus, & probat hanc opinionem tribus argumentis.

Sed contrariam ſententiam prorſus tenendam eſſe exiſtimo, quam aduerſus Nugnum tenet nouiſſimè Turrianus *de pœnit. diſp. 37. dub. 2.* Suarez, Vaſquez, Henriquez, quibus ego addo Layman *in Theol. mor. lib. 5. dub. 6. c. 15. num. 10.* Villalobos *in ſumm. tom. 1. tract. 8. c. 2. n. 46.* Fagundez *pr. 2. lib. 9. c. 5. num. 8.* Thomam à IESV *en el Tribunal de la Conſciencia, tra. 2. c. 2.* aſſerentes, poſſe hoc expedire vt ſaltem ex parte aliquid pœnitentiæ imponatur per opus præceptum implendum, conſiderata pœnitentis diſpoſitione, & infirmitate. Et certè cùm opus præcepti ſit ſatisfactorium, atque adeò poſſit per illud perfici Sacramentum, & opus eleuans vt ſit ſatisfactio ſacramentalis, non apparet quare non poſſit aliquando à Confeſſore iniungi iuſtè virtute clauium.

Notandũ eſt tamen hîc, non debere imponi regulariter pro ſatisfactione ſacramentali opera debita præcepto aliquo. Vnde infertur, quòd ſi Sacerdos imponat ieiunium abſolutè, non ſatisfaciet pœnitens per ieiunium ad quod aliunde teneretur; mens enim, & intentio Sacerdotis in hoc caſu eſt præſcribere ieiunium plenè liberum, niſi ex verbis Confeſſarij, vel rei circumſtantiis contrarium colligi poſſit. Puta ſi Confeſſarius præcipiat, vt diebus feſtis duæ Miſſæ audiantur, intelligendus eſt, Miſſam, quæ in præcepto eſt, etiam comprehẽdere velle. Item ſi cui certa eleemoſyna iniuncta fuit, is ſatisfacit etiam, dando extremè indigenti. Cùm enim caſus iſte extraordinarius ſit, & rarò contingens, non videtur Confeſſarius eum excludere voluiſſe, ne alioquin pœnitens nimis fortaſſe grauetur duplicem eleemoſynam dando. Et ſic docet Petrus Fay *de pœnit. in addit. ad 3. p. q. 15. art. 1. diſp. 2. concl. 1.* Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. cap. 15. num. 10.* Coninch *de Sacram. diſp. 10. dub. 8. nu. 69.* & alij *vbi ſuprà*, quidquid in contrarium aſſerat Sotus *in 4. diſtinct. 19. q. 2. art. 1. in fine*, vbi ſic diſtinguit: Si obligatio faciendi eleemoſynam ſuperuenit poſt confeſſionẽ, ſufficiet illa eleemoſyna ad implendam obligationem pœnitentis; ſecus ſi anteceſſit. Sed hanc diſtinctionem meritò impugnant Suarez, Turrianus, & Fagundez. Nam quid quæſo refert, quòd obligatio antecedat, vel ſubſequatur?

RESOL. LXXXV. *An ſatisfactio ſacramentalis facta in peccato, reuiuiſcat cùm homo reſurgit per contritionem ſubſequentem?*

NEgatiuam ſententiam docet Turrian. *de pœnit. diſp. 38. dub. 3.* qui citat Vaſq. Sotum, Ledeſmam, &

& Adrianum. Ratio eſt, quia nullibi in Scriptura ſacra inuenitur talis promiſſio. Ergo ſine fundamento aſſeritur.

His tamen non obſtantibus, affirmatiuè reſpondendum eſſe puto cum Suarez *tom.4 diſp.38. ſect.8. n.5.* Fagundez *pr.2.lib 19.c.4.n.9* Petro Fay *de pœnit. in addit. ad 3.p.q.14.art.3.diſp.vnica*, Caietano, Petro Soto, Victoria, Nauarro. Ratio eſt, quia ſacramentum Pœnitentiæ conſequitur ſuum effectum recedente fictione, ſicut reliqua Sacramenta; ergo etiam ſatisfactio, vt eſt pars integralis ſacramenti Pœnitentiæ. Conſequentia patet, nam vt talis, etiam eſt opus Dei. Quæ omnia intelligenda ſunt, non tantùm quoad effectum gratiæ, ſed etiam quoad effectum remiſſionis pœnæ, & ideo Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.6.c.15.num.15.* ſic aſſerit: Probabile valdè eſt, quòd remoto poſteà obice peccati mortalis per nouam pœnitentiam, mox ex virtute Sacramenti (per Chriſti merita) ſequatur remiſſio pœnæ temporalis.

Resol. LXXXVI. *An qui dixit Confeſſario, ſe velle apud eum confeſſionem generalem facere, teneatur poſteà ei aperire omnia peccata mortalia?*

Affirmatiuè reſpondent Victoria *in ſum. Sacra. n.253.* Ledeſma *in 2.p.4.q.8.art.2.dub.15.* Ratio eſt, quia aliter faciendo, decipit Confeſſarium, qui Chriſti vicem gerit in re graui.

Sed quia hic caſus frequenter ſolet accidere, ideò negatiuam ſententiam teneo cum Henriq. *lib.2.c.12.n.2.in gloſſ.lit D.* & aliis communiter, quia quamuis ita dicendo mentiatur, id parum refert quoad hanc obligationem. Abſolutè enim non tenetur in ea confeſſione omnia dicere, nec dari præceptum poteſt etiam Papale, iuſtè obligans in hoc caſu ad omnia dicenda, nec fallit in re, quæ per ſe pertineat ad forum huius iudicis, ac proinde falſum eſt, dicere illum fallere Confeſſarium in re graui, pertinente ad ſuum iudicem. Si verò cùm id Confeſſario dixit, habebat reuera intentionem confitendi omnia peccata; hoc non obſtante non tenetur omnia dicere, quia poteſt poſteà mutare voluntatem ſuam, vnde non ſunt audiendi Victoria & Ledeſma *vbi ſuprà.*

Resol. LXXXVII. *An ſi pœnitens non vult dare licentiam Confeſſario, vt ei aperiat defectum commiſſum in confeſſione, poſſit illum aperire?*

Affirmatiuè reſpondent aliqui, vt nos alibi notauimus, & nouiſſimè ita etiam tenet Turrianus *de pœnit. q.11. art.1. diſp.33. dub.6.* vbi ſic aſſerit: Deinde Suarez, & alij docent, quòd ſi Confeſſor commiſit aliquem defectum in confeſſione, & iudicat eſſe neceſſarium admonere pœnitentē, poteſt facultatem petere ab ipſo pœnitente, vt de ea re cum ipſo tractet. Quòd ſi nolit eam concedere, poterit nihilominus Confeſſarius manifeſtare pœnitenti id, quod iudicat neceſſarium ad rectè exercendum munus Confeſſoris. Ita ille.

Sed mihi ſummoperè diſplicet, viros doctos hæc docuiſſe, & ideò hanc ſententiam rectè Fagundez *pr.2.lib.6 c.4.n.33.* improbabilem putat; quia ex illa daretur caſus, in quo abſque licentia pœnitentis expreſſa loqui poſſit Confeſſarius cum ipſo pœnitente de rebus ſibi confeſſis, quod eſt abſurdū, & omnes Doctores negant; & aliter facere, erit exprobrare pœnitenti peccata confeſſa, & exoſam reddere confeſſionem, & iniuriam facere Sacramento. Vnde in caſu propoſito, quando Confeſſor commiſit aliquem errorem in confeſſione, quia, v.g. abſoluit non ſubditum, vel excommunicatum, vel à caſu reſeruato, vel non iniunxit obligationem reſtitutionis, non poteſt loqui cum pœnitente de ſupradicto errore, ſed petat licentiam ab illo, & ſi negat, culpa quæ fuerat Confeſſarij, eo ipſo in pœnitentem transfertur, & Confeſſarius liber ab omni obligatione manet. Vide Syluium *in addit. ad 3.p.q.8.art.5. quæritur 8.concl.2.* & alios communiter.

Notandum eſt etiam ex ſupradictis contra Henriquez *lib.3.de pœnit.c.2.n.2 in fine*, ſi ſtatim poſt finitam confeſſionem, & datam abſolutionem occurrat error emendandus, nō poſſe Confeſſarium loqui cum ipſo pœnitente de confeſſione, & errore corrigendo, abſque prædicta licentia, tum quia ſcandalum foret pœnitenti, tum quia eſt contra doctrinam communē Doctorum, dicentium abſolutè poſt finitam confeſſionem, non licere Confeſſario loqui cum pœnitente de rebus confeſſis, niſi de licentia expreſſa pœnitentis: & ita contra Henriquez docet Fagundez *vbi ſuprà.* quæ omnia ſunt valdè à Confeſſariis notanda, quia hic caſus paſſim in praxi ſolet accidere.

Resol. LXXXVIII. *An ſi quis commiſit fornicationem, ſufficiat ſi dicat in confeſſione, Commiſi graue peccatum in materia caſtitatis cum ſolutā?*

Hæc quæſtio ponitur pro illis, qui tenent circumſtantias aggrauātes non eſſe in cōfeſſione aperiendas, & illam apud neminem inueni, niſi nouiſſimè apud Turrianum *de pœnit.q.9.art.2. diſp. 29.dub.2. ad arg.5.* vbi obſeruat, quòd recentiores aliqui cenſent probabile, talem modum confitendi ſufficere, per ſe loquendo, licet pœnitens commiſerit fornicationem. Et ipſe hanc ſententiam probabilem etiam putat, nam & contrariam, quam tenet, probabiliorem tantùm vocat. Sed an ſit verè talis, aliis iudicandum relinquo, communis enim vſus fidelium eſt in contrarium.

Resol. LXXXIX. *An ſufficiat, vt meretrix inueterata in confeſſione tantùm manifeſtet tempus eius officij?*

Affirmatiuè reſpondēt nouiſſimè Pharaonius *de ſacr.Pœnit.tr.1 ſeſſ.16. caſ.5.* Canus *de Pœnit. p.5 §.colligo.* Attamen Caietanus *tom.1.opuſc. tract.5. q.3.* Petrus Soto *lect.9. de confeſſione*, & Nauarrus *in ſum.c.6 n.15.* aſſerunt talem feminam non obligari ad explicandum ſpeciatim numerum peccatorū, ſed ſufficiet, ſi manifeſtet tempus.

Et hanc ſententiam tamquā probabilē videtur etiam admittere Fagundez *pr.2.lib.3.c.4.n.11.in fin.* licet ipſe, & optimè doceat, quòd ſupradictæ meretrices, oportet, vt ſaltem præter tēpus principales ſpecies peccatorū, quas poſſunt numerare, dicāt, vt ſi cū clericis, religioſis, propinquis, coniugatis peccarunt, vel ſi crimen nefandū cum ipſis cōmiſerunt, &c. Et ita etiam docēt Villalobos *in ſum. tom.1.tr.9.diffic.33.n.5.* Henriq. *lib.2. de pœnit.c.5.nu.9.* Turrianus *de pœnit.q.9.art.2. diſp.19. dub.4.* Sotus *in 4.diſt.18.q.2.* Suarez *tom.4.diſp.2.ſect.6.n.8.9.* & alij.

Ex his apparet, vt benè obſeruat Fay *de pœnit. in addit. ad 3.p.q.9. art.2. diſp.2. concl.2.* cum aliis communiter, quòd quãdo pœnitens per longum tempus fuit in malo ſtatu, aut cõſuetudine iterationis alicuius peccati, ita vt non poſſit deſignare numerum, quãtum humanitus fieri poteſt, ſatisfaciet declarãdo tẽpus, quo fuit in tali ſtatu, & cõſuetudine.

Hinc etiam infertur, quòd ruſtici homines, qui agreſti, & inculto modo cõfitentur, ſine numero, & diligentia, cogendi non ſunt repetere cõfeſſiones factas cum indoctis Parochis. Cùm enim bona fide confiteantur, & vniformem vitæ modum, & viuendi rationem habeant, ſtatim ex confeſſione vnius anni coniiciet prudens Confeſſarius, quantum in reliquis annis peccauerint, & quot numero peccata commiſerint. Ita Fagundez *ſuprà n.10.c.2.n.5.* cum Henriq. *lib.2.de pœnit.c.3. n.10.*

RESOL. XC. *An qui pluries vouit, vel pluries iurauit facere aliquam rem, frangatq; votum, ſeu iuramentum, teneatur hoc in confeßione aperire?*

REſpondeo negatiuè cum Fagundez *præc.2. lib. 3.c.5.n.7.* vbi ſic aſſerit: Quoties plura præcepta, vel plura vota, aut plura iuramenta de eadem re dantur, v.g. de ieiunio, de audiendo Sacro in eodem die, vnum tantùm peccatum committit, qui eadem vota frangit, vel præcepta, vel iuramenta, grauius quidem, quàm ſi vnum tantùm præceptũ, vel votum, vel iuramentum frangeret. Ratio eſt, quia omnia vota, vel præcepta, vel iuramenta ſunt vincula eiuſdem ſpeciei, & relinquunt peccatum in eadem ſpecie. Ita Fagundez, qui citat Caietanum, & D. Antoninũ. An verò dicta circumſtantia ſit in confeſſione aperienda? Reſpondeo negatiuè, quia, vt alibi ſatis probatum eſt, ego puto circumſtantias notabiliter aggrauantes, non eſſe neceſſariò in confeſſione explicandas: igitur in dictis caſibus ſufficit, vt pœnitens dicat, Toties non ieiunaui, vel non audiui Sacrum.

Ex his etiam infertur, quòd qui per diuerſos Sanctos, & formas iurandi iuret, aut voueat, vnũ tantùm iuramentum, aut votum efficere. Et ita docet Henriquez *lib.2.de pœnit.cap.5.n.6.* cum aliis. Et ego puto hanc circumſtantiam tamquam aggrauantem non eſſe in confeſſione aperiendam, ſicut etiam teſtis, qui ſimul rogatur de multis articulis ſub vno iuramento, & in omnibus mentitur, puto vnum tantùm peccatum committere, nec teneri hoc in confeſſione aperire.

RESOL. XCI. *An pœnitens, qui confeſſus eſt de peccato dubio ſi poſteà ſciat certò, vel probabiliter illud peccatum commiſiſſe, vel fuiſſe mortiferum, teneatur iterùm illud confiteri?*

HIc caſus frequenter accidit, & affirmatiuam ſententiam tenet Turrianus *de pœnit. q.9. art. 2. diſp. 29. dub. 6.* vbi ſic aſſerit: Hoc loco occurrit notandum, quod olim docui non ſemel de hac re rogatus, nempe, ſi poſt confeſsionem peccati in dubio pœnitens habeat notitiam certam, vel probabile iudicium, quòd tale peccatum fuerit mortiferum, obligari pœnitentem ad manifeſtandum illud vt certum. Ratio eſt, quia peccatum explicãdum eſt in confeſsione, prout eſt in conſcientia pœnitentis: prædictum autem peccatum iam eſt in conſcientia pœnitentis, vt certum, qua ratione nõ erat ſubiectum clauibus, ſed ſolùm vt dubium eſt. Ergo adeſt obligatio manifeſtandi illud in confeſsione. Ita Turrianus, & ante illum Sanchez *in ſum. tom.1.lib.1.c.10.nu.69.* qui tamen optimè addit, hoc non procedere, quando pœnitẽs integrè faſſus eſt peccatum, quod fecit, dubitabat tamen an eſſet mortale. Quamuis enim Confeſſor ſimili dubio teneretur, non eſt iterùm illius peccati repetenda cõfeſsio, ſi poſteà alteruter doctior factus, aut aliis conſultis, norit id peccatum eſſe mortale. Ratio eſt, quia plenè in confeſsione ſuum peccatum manifeſtauit, nec noua circumſtantia explicanda occurrit, nec ad confeſsionis valorem eſt neceſſariũ, vt pœnitens, aut Confeſſor ſciat determinatè peccatum confeſſum eſſe mortale. Ergo.

RESOL. XCII. *An qui non adimplet pœnitentiam in tempore à Confeſſario præfixo, peccet mortaliter?*

NEgatiuè reſpondet Thomas à IESV *en el tribunal de la conſciencia in tract.3.ca.2. dub.9.* vbi ſic aſſerit: *Dira alguno que pecado es no hazer la penitencia en el tiempo ſeñalado del confeſſor.* Reſpondeo *de ordinario es pecado venial de negligencia, quando ſin cauſa ſe difiere, mas quando con juſta cauſa ſe difiere, no es pecado ninguno.* Sed de hac quæſtione alibi dictum eſt.

Notandum eſt tamen hîc obiter pro praxi, quòd ſi in honorem feſti alicuius peculiaris imponat, v.g. Confeſſarius ieiunium, ſi per impotentiam à ieiunio illius diei pœnitens excuſetur, non tenetur poſteà alio die ieiunare. Secus autem ſi Confeſſarius præciperet pœnitentibus ieiunium diebus Veneris, vel Sabbati vnius menſis, vel anni; tunc enim qui aliquo dierum illius temporis non ieiunaret, teneretur in alio poſteà die ieiunare. Et ita ex Nauarro, & Sylueſt. docet Fagundez *pr.2.li.9.c.4.n.5.*

RESOL. XCIII. *An Medicus teneatur derelinquere infirmum nolentem confiteri?*

PIus V. anno Domini 1566. in quadam Bulla incipiente, *Super gregem,* &c. præcipit, ne Medici vltra tertium diem viſitent ægrotum, niſi de illius confeſsione ſibi conſtet per fidem Confeſſoris in ſcriptis datam, & addit, vt ante gradum Doctoratus petatur ab illis iuramentum ſeruandi iſtam conſtitutionem. Quæ quidem conſtitutio renouatur *cap. cùm infirmitas, de pœnit. & remiſ.* vbi præcipitur Medicis, vt quando vocantur ad curandos ægrotos, priuſquam curationem corporis incipiant, eos moneant ad confeſsionem faciendam, quæ omnia eſſent valdè Medicis onerosa, ſi benignè viri docti illa non explicarent.

Dico igitur primò contra Cherubinum *in compend. Bullarum, tom.2.conſt.3. Pij V. ſchol.2.* Rodriquez *in qq. Regul. tom.1.q.47. art.3.* D. Antoninum *3.part. tit.7.c.2.§.4.* Sylueſtrum *ver. Medicus, q.3. dicto 3.* & alios, dictas conſtitutiones Pontificias non obligare in quibuſcumque morbis, ſed in morbo graui, vel, qui in principio prudenter iudicatur à Medico periculoſus, vt grauis efficiatur. Ita Nugnus *in addit. ad 3. p. tom.2.q.6.art.5. diffic.2.* Scortia *in Bull. Pon-*

Pontific. epitome 89. *theorem.* 215. Suarez *tom.* 4. *disp.* 35. *sect.* 3. *n.* 4. Tabiena *ver. medicina. q.* 12. *nu.* 13. Rosella *ver. medicus, n.* 3. Angelus *eodem verb. n.* 9. Armilla *n.* 1. Graffius *p.* 1 *decis. lib.* 3. *c.* 14. *n.* 7. Vegha *in sum. tom.* 2. *c.* 35. *cas.* 3. Homobonus *vbi infr.* & alij.

Dico secundò supradictam monitionem satis esse, vt Medicus faciat per alios, nam sic constitutiones illas interpretata est consuetudo. Ita Vegha, Graffius, Suarez *locis cit.* & Homobonus *de statibus, p.* 2. *c.* 5. & alij penes ipsum.

Dico tertiò, quòd si æger in probabili mortis periculo constituatur, non est deserendus à Medico, etiamsi pertinax sit in renuenda confessione. Imò idem dicendum est, quoties Medici absentia esset grauiter ægro nocitura. Plus etiam addo, quòd quãdo creditur certò monitionem nil profuturam ob ægri obstinationem, nec Medicus tenetur eum admonere, nec eũ deserere; nam Pontificis mens fuit spirituali ægri saluti consulere, & nil frustraneum præcepit. Sed in hoc casu frustranea esset admonitio, nec ad eum finem conducẽs. Ergo, &c. Et ita docent Sanchez *in sum. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 16. *nu.* 10, 11. & 16. Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 27. *nu.* 5. Barbosa *in collect. tom.* 2. *lib.* 5 *tit.* 38. *c.* 13. *num.* 4. & Syluius *in addit. ad* 3. *part. D. Thomæ, q.* 6. *art.* 5. *quæritur* 1. *concl.* 1.

Dico quartò, non esse necessarium, quòd Medicus exigat fidem Sacerdotis in scriptis, sed sufficit testimonium illorum, qui eius curam gerunt, si sint fide digni. Imò talis potest esse infirmus, vt eius testimonium sufficiat; nam ita constitutionem Pij V. vsu receptã fuisse, testantur Didacus Nugnus *in* 3. *p. tom.* 2. *q.* 6. *art.* 5 *diffic.* 2. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 7. *c.* 3. *n.* 34. Scortia, Barbosa, & alij *vbi suprà*.

Dico quintò, cum supradictis Doctoribus, iuramentum a Medicis præstitum exequendi decreti, solùm intelligi in quantum præsens constitutio Pij V. vsu recepta est. ita Scortia, Sanchez, & alij, *loc. citat.* Imò Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 27. *n.* 5 *in fine*, sic ait: *En esta Vniuersidad de Salamanca no esta en vso, que ni toman iuramento à los Doctores, ni ellos lo guardan, sino que mandan confessar al enfiermo, quando esta en peligro, y creo deue serlo mismo en otras partes.* Sed an ita sit, nescio; in nostra tamen Synodo Panormitana *p.* 2. *n.* 11. sic habetur: Quòd Summus Pontifex Pius V. propositis pœnis iussit, ne Medici post triduum ægrotos inuisant, nisi peccata confessi sint; curent Parochi vt executioni debitæ mãdetur. quæ verba intelligenda sunt iuxta limitationes, & interpretationes Doctorum, de quibus *sup.* dictum est.

RESOL. XCIV. *Quomodo intelligenda sint illa verba,* plus, vel minùs, *quando pœnitentes se accusant de numero peccatorum?*

QVando non potest explicari certus numerus peccatorum, solent pœnitentes se accusare hoc modo, v. g. fornicatus sum vigesies, plus, vel minus; quæritur dicta verba ad quem numerum peccatorum extendantur; ita vt posteà nõ teneantur illa confiteri, si commissorum ampliùs aliquot vicibus recordentur. Ioannes Sancius *in select. disp.* 2. *nu.* 13. videtur docere illa verba *plus, vel minus*, vsque ad duo, vel tria extendi. Et ideò ait Filliucius *tom.* 1. *tract.* 7. *c.* 4. *n.* 82. si non constat certus numerus peccatorum, dicatur probabilis, dicendo, v. g. decies peccaui plus, vel minùs: quòd si posteà aduertat fuisse 12. non est necesse illa duo ampliùs confiteri, secus si recordetur fuisse 15. vel 20. nam tunc teneretur confiteri illum excessum. Idem etiam docent Reginaldus *tom.* 1 *lib.* 6. *c.* 3. *n.* 206. Vega *in sum. tom.* 1. *cap.* 63. *cas.* 22. Ledesma *in sum. tom.* 1. *cap.* 17. *concl.* 7. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 4. Sylvest. *ver. confess.* 1. *n.* 12. Sà *ver. confessus, nu.* 32. Toletus *lib.* 3. *c.* 7. *n.* 2. Villalobos *in sum. tom.* 1. *tra.* 9. *dub.* 33. *n.* 5. Sylvius *in* 3. *addit. ad* 3. *part. q.* 9. *art.* 2. *quæritur* 1. & alij.

Sed supradicta opinio esset nimis rigida, & scrupulosa, & ideò non admittenda. Vnde mihi placet opinio Fagundez *præc. lib.* 3. *c.* 5. *n.* 9. vbi docet, quòd maior, vel minor excessus illorum verborũ, *plus minúsve*, sumendus sit per ordinem ad maiorem, vel minorem numerum peccatorum, & ideò quando huiusmodi excessus, vel defectus sit nimis magnus, arbitrio prudentis committitur. Quod vltimum etiam docuerat anteà Vasquez *in* 3. *p. to.* 4. *q.* 91. *art.* 1. *dub.* 2. *n.* 2. Dicendum est igitur, illa verba *plus minúsve*, esse extendenda vltra binarium, vel ternarium, secundùm maiorem, vel minorem numerum peccatorum, de quibus pœnitens se accusauit. Et ideò Nauarrus *in c. consideret, de pœnit. dist.* 5. *n.* 42. sic asserit: Non oportet confitentem nimiùm esse obnoxium in exactè confitendo numero, sed sufficit bona fide exprimere certum, puta centum plus minùs decem. Ita ille. Neque Doctores *suprà* citati faciunt contra me. Nam loquuntur communiter, quando pœnitens se accusat decies plus, minúsve peccasse. Nam concedimus posito dicto numero, illa verba non esse extendenda nisi ad duo, vel tria peccata, non autem si pœnitens se accusaret, v. g. centies plus minúsve peccasse, quod est valdè notandum à Confessariis, & pœnitentibus scrupulosis.

Non grauabor tamen hîc apponere singularem opinionem Martini Viualdi *in Candelabro aureo de confess. tit.* 7. § *sed dixi, nu.* 3 *fol. mihi* 100. vbi sic ait: Si aliquis recordaretur multorum peccatorum, vt si confessus fuit peccasse decies, & posteà recordatur peccasse vigesies, quia error magnus fuit in primo numero, teneatur illa peccata secundùm communem confiteri; sed verè, salua pace, mihi videtur, quòd si quis dixit, Peccaui decies in hoc peccato, & de omnibus aliis, quæ Deus scit me commisisse; in hoc casu, quorum non recordor, dico meam culpam, non teneri ampliùs confiteri, si posteà aliqua venerint in memoriam, dummodo sufficiens examen ac debitum priùs fuerit. Ita Viualdus. Sed an hæc opinio sit probabilis, iudicent alij; mihi enim non placet.

RESOL. XCV. *An circumstantia interruptionis actus interni sit in confessione toties quoties exprimenda?*

PLausibilis erit hæc quæstio Confessariis. Igitur supponendum Melchiorem Canum *in relect. de pœnit. p.* 5. docuisse dupliciter interrumpi posse aliquam voluntatem, primò contraria voluntate, &

tunc neceſſe eſt cõfiteri, quoties prauam voluntatem quis renouauit. Si verò interruptio fiat naturali obliuione, aut inconſideratione, non oportebit numerum exprimere, ſed dicere, Toto menſe, v.g. amaui Mariam, etiamſi poſſit numerus exprimi. Hæc in ſententia Cani, quam falſam putant Nugnus *in addit. ad 3.p.to.2.q.9.art.2.dub.1.* & Vaſq. *in 3.p.to.4.q.91.art.1.dub.5.num.10.* vbi ait: Exiſtimo falſiſſimam opinionem Cani, quia teuerà ſunt plura numero peccata, quando reperitur ſæpiſſimè eadẽ voluntas, etiamſi numquam fuiſſet retractata actu contrario. Nullam enim continuitatẽ video in iis voluntatibus, cùm vna ex alia non depẽdeat, tam quando interruptæ ſunt naturali obliuione, quàm quando interruptæ ſunt cõtraria voluntate. Ita Vaſquez, & communiter DD. & ego.

His tamen non obſtantibus opinionem Cani, quam falſam vocauerunt Vaſquez, & Nugnus, notiſſimè viri doctiſſimi amplexi ſunt, quorũ verba accipe. Io. de la Cruz Dominicanus *in direct. conſcient. part.2.de ſacram. Pœnit. qu.3.dub.6.* Si intra aliquod tẽpus renouaſti pluries cogitationes interciſas per ceſſationem, ſomnum, aut aliam occupationem, non teneris explicare ſingulas renouationes; cùm omnes illę cenſeantur vnum peccatũ in genere moris, etſi materialiter multiplicentur, ſat eſt enim explicare tunc tempus illarum cogitationũ; ſecus ſi illæ cogitationes interrumpantur per actum contrarium. Ita ille, & ex eademmet Dominicanorum familia Petrus Fay *diſp. de ſacram. Pœnit. in addit. ad 3.part. D. Thomæ, quæſt. 9. art.2. diſp.5.ad 4. arg.* ſic aſſerit: Oportet aperire tempus, quo actum peccati quis continuauit, ſi notabile fuerit; v.g. permanſit aliquis in turpi cogitatione per integrum diem, aut hebdomadam, debet hoc pœnitens cõfiteri. Non eſt tamẽ neceſſarium dicere vices, quibus cogitationem illam repetiit, quando non fuit interrupta per actum contrariũ, ſed ſolùm per ceſſationẽ, aut occupationem in aliis. Ratio eſt, quia repetitio illa nõ efficit diſtinctum numero peccatum mortale in genere moris; ſed tantùm vnum æquiualens pluribus. Idem dicendum proportionabiliter, quãdo quis per menſem, aut annum cõtinuauit odio proſequi aliquem, neque toto illo tempore interrupit actu contrario. Ita Fay, licet contrarium aſſerat Bonacina *de Sacram. diſp. 5. ſect. 2.punct.2.§.3.diffic.2.n.5.* Sed audiamus Pitigianum *in 4.ſent.to.2.diſt.17. quæſt. vnica, art.5.circa quintum*, vbi ſic aſſerit: Si interruptio actus mali facta eſt per actum contrarium, neceſſe eſt confiteri eam in confeſſione, pandendo vices, quibus eamdem malam voluntatem renouauit. Sed ſi interruptio fuit naturaliter, non oportet explicare huiuſmodi renouationes, ſed tantùm eius continuationem, ſi notabilis eſt; veluti dicendo, Per totum menſem deſideraui hoc facere malum.

Et tandem hanc ſententiam docet Homobonus *de exam. Eccleſ. part.1. tract.5. cap.13. q.83.* ita aſſerens: Quando interruptio fieret alicuius negotij, aut alterius cogitationis occurrentis, vt cùm quis, v.g. ſtatuit feminam, vt ea potiatur, alloqui, ſed naturaliter ab aliis rebus diſtractus, & peregrina cogitatione abſorptus illius propoſiti obliuiſcitur, tunc cùm ſe negotiis vacuum videns, priſtinam illam iniquam voluntatem repetit, pandere vices, quibus illam renouauit, non tenetur pœnitens, cùm vnicum tantùm peccatum admittatur. Sic Homobonus, & ex parte hanc ſententiam docet Salas Societ. Ieſu *in part.2.tom.2.tract.13.diſp.5.ſect.8.nu.85.* vbi ſic ait: Voluntas efficiendi aliquod peccatum externum, quamdiu opere non completur, nec interrumpitur per contrarium actum, licet phyſicè interrumpatur, & poſteà renouetur, vnicum tantùm peccatum eſt. Intellige niſi inter ipſos actus voluntatis multum tempus intercedat, quia tunc cenſetur moralis interruptio. Ita Salas. Vnde ego, licet primam ſententiam ſequar, non condemnarem hanc ſecundam ſequi volentem, vt confeſſio reddatur hominibus facilior, & amabilis, ac iugum Domini ſuaue. Sed circa præſentem quæſtionem vide etiam Filliucium *to.2. tr.21.c.8. n.317.* Philiarchum *de off. Sacerd. to.1.part.2.lib.2.c.22.* Coninch *de Sacram. diſp.7.dub.7.n.52.* Reginaldum *tom.1. lib.6.c. 4.par.2.dub.5.nu.118.* Conradum *in reſp. part.2.q.173.* Lopez *in inſtruct. part.1.cap.31.quæſt.4.*

RESOL. XCVI. *An mendacium de veniali peccato, quod eſt totalis materia confeſſionis, ſit peccatum mortale?*

AFfirmatiuè reſpondent communiter DD. Nauarrus *in ca. fratres de pœnit. diſt.5.n.18.* Layman *in Theol. mor. lib.4.tract.6.cap.8. num.15.* Coninch *de Sacram. diſp.6.dub.3.num.8.* Fagundez *præcept.2 lib.3. cap.2.n.10.* Angelus *verb. confeſſio, n.57.* Armilla *eodem verb.§.6.* Filliucius *to.1.tract.7.cap.4.nu.112.* Megala *in 1.part.lib.5.cap.8.nu.7.* Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.9.dub.41.n.4.* Sotus *in 4.diſt.18.q.2.art.4.* Suarez *tom.4.diſp.22.ſect.10. nu.6.* & alij communiter. Et ratio eſt, ait Suarez; quia pœnitens in tali caſu mentiendo efficit Sacramentũ nullum, quia nulla materia apponitur formæ.

Sed Philippus Faber publicus Theologiæ Profeſſor in Academia Patauina nouiſſimè *in ſuo tra. de pœnit. in 4.ſent.diſt.17.quæſt.vnica, diſp.14.c.3. nu.51.* docet mendacium veniale, etiam quando eſt tota materia confeſſionis, eſſe tantùm peccatum veniale. Ad rationem verò, quòd forma redditur falſa, & nullum Sacramentum, reſpondet idem euenire cùm materia eſt partialis; nã etiam quis partialiter mentiens, facit vt ex illa parte forma ſit falſa, & ſit ſacrilegium: ſicut qui proferret formam conſecrationis ſimul ſuper panem triticeum, & hordeaceum, non minùs peccaret, quàm ſi ſupra hordeaceum tantùm. Nec valet reſponſio Suarez, quòd non eſt par ratio de Euchariſtia, & de forma confeſſionis, quia illa eſt vniuerſalis, & reſpicit totam materiam, hæc non ita, ſicut qui baptizaret aqua, in qua mixta eſſet gutta aquæ roſaceæ, non propter hoc non baptizaret. Hæc, inquam, reſponſio non valet. Differentia enim illa inter formam Euchariſtiæ, & iſtam cõfeſſionis eſt volũtaria, quia vtraque cùm ſit forma Sacramẽti, & habeat ſuam materiam, illam totam reſpicit, abſolutio enim reſpicit omnia, & ſingula peccata. Vnde ſi in parte fraudetur, in parte læditur, & fit ſacrilegium. Exẽplũ autẽ illud de Baptiſmo non eſt ad propoſitum. Ratio enim propter quam aliquis aqua admixta guttæ aquæ roſaceæ baptizaret, non eſt, quia illa

gutta

gutta ſit partialis materia Baptiſmi, vt eſt veniale, ſed quia iſta gutta non mutat eſſentiam, & ſubſtantiam aquæ naturalis, ſed in illam conuertitur, ideò non lædit materiam illam, ne poſſit eſſe materia Sacramenti, ideò nō eſt ſimile hîc, & ibi. Hæc omnia Faber *vbi ſuprà*, qui putat omne mendacium veniale, ſiue ſit partialis, ſiue ſit totalis materia Sacramenti, eſſe ſemper peccatum veniale, eſt enim ſemper res leuis, & parùm lædit iudicium Confeſſarij, ideò numquam cenſendum peccatum mortale. Ita ille. An verò probabiliter, iudicio aliorum me remitto, mihi enim non placet.

RESOL. XCVII. *Quàm ſit neceſſarium ad tollendos Confeſſariorum ſcrupulos, in imponendis paruis pœnitentiis adiungere poſt abſolutionem illam clauſulam,* quidquid boni feceris, aut mali ſuſtinueris?

LIcet pœnitentiæ pro peccatis à Confeſſariis in confeſſione iniungendæ non ſint determinatæ, ſed relinquantur arbitrio Confeſſarij moderandæ, attentis criminum, & delictorum circumſtantiis; attamen ſi Confeſſarius pro magnis peccatis imponeret paruas pœnitentias, peccaret ex communi DD. conſenſu, ideò multi Confeſſarij magnis ſcrupulis in imponendis pœnitentiis excruciantur. Dicendum eſt igitur ad eorum ſolatium, quòd ſi poſt peccatorum abſolutionem, apponant clauſulam illam, *quidquid boni feceris*, &c. excuſantur à peccato, ſi fortè paruas pœnitentias impoſuiſſent. Et ita docet Beia *in reſp. p. 3. caſ. 1. in fine*, vbi ſic aſſerit: Hinc fortè poſſunt excuſari à peccatis Confeſſores imponendo paruas pœnitentias, quia omnes hac clauſula iam vtantur, *quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum*, &c. Homines autem vtplurimum bona multa faciunt, & mala plurima ſuſtinent, quæ ſic applicata, rationem habent ſatisfactionis ſacramentalis. Ita ille. Et Homobonus *in exam. Eccleſ. p. 1. tract. 5. c. 15. q. 94.* ſic ait: Admonent DD. Confeſſarium debere pœnitenti iniungere, *vt quidquid boni fecerit, & mali ſuſtinuerit, in ſuam ſatisfactionem cedat.* Qua clauſula excuſari videntur Confeſſarij, ſi vel pro magnis peccatis paruas pœnitentias iniungant; ſic Homobonus. Vide etiam Reginaldum *in praxi, to. 1. lib. 7. c. 3. ſect. 1. n. 26.* Filliucium *tom. 1. tract. 8. c. 2. nu.* 47. & Bonacinam *de pœnit. diſp. 5. q. 5. ſect. 3. n. 13.* Sed ſupradicta opinio non eſt intelligenda, ſi pœnitens egeat pœnitētia aliqua præſeruatiua, quia illa opera bona ab ipſo poſteà facienda, non erunt forſitan proportionata ad neceſſariam peccatorum medelam, & verba dictæ clauſulę erunt pœnitenti declaranda, vt ſciat leuem pœnitentiam ſibi ideò imponi, quia omnia bona opera totius ſuæ vitæ, in ſatisfactionem pœnæ peccatis ſuis debitæ iniunguntur & acceptantur.

RESOL. XCVIII. *An in articulo mortis etiam poſt confeſſionem factam, tamen cum attritione cognita, teneamur elicere, & habere actum contritionis omnium mortalium, quæ in vita commiſimus?*

HIc caſus omnibus deſeruiet. Nam quis eſt homo, qui viuet, & non videbit mortem? Affirmatiuam ſententiam docent Suarez *in 3. p. tom. 4. diſp. 15. ſect. 4. num. 17.* Nugnus *in 3. p. tom. 2. q. 2. art. 4. dub. 4.* Zambranus *de caſ. occur. temp. mor. c. 4. dub. 1. n. 4.* & alij. Probatur hæc opinio; nam vnuſquiſque tenetur ex charitate propria certam facere ſalutem ſuam omnibus mediis poſſibilibus. Sed quamuis practicè verum ſit attritionem cognitam ſufficere cum ſacramento Pœnitentiæ, tamen hoc non eſt de fide certum, & idem falſum eſſe poteſt. Ergo ſaltem vir doctus, qui totum hoc ſcit, & aduertit, tenetur in morte elicere actum contritionis, vel amoris Dei ſuper omnia, & hoc non faciendo mortaliter peccabit. Ita Suarez, primus auctor huius opinionis.

Sed contrariam ſententiam, & meritò, docent nouiſſimè doctus Fagundez *de præcep. 2. lib. 2. cap. 4. n. 13.* Becanus *de Sacram. c. 35. num. 3.* Layman *in Theol. mor. lib. 4. tr. 6. c. 2. num. 6.* Coninch *de Sacram. diſp. 3. dub. 1. nu. 5.* & Faber *de pœn. in 4. ſent. diſt. 14. q. 2. diſp. 18. c. 3. num. 71.* cùm aliis. Primò, quia nec in Scripturis, neque in Conciliis habetur tale præceptum charitatis. Secūdò, nemo tenetur neque ex propria charitate, neque ex alio præcepto amplius facere, quam id, quod Eccleſia docet ad ſalutem eſſe neceſſariū. Sed Eccleſia per Concil. Tridentin. docet ad ſalutem, & ad gratiam impetrandam à Deo, ſufficere attritionem cognitam ſimul cum Pœnitentię ſacramento. Ergo non tenetur quis ad amplius. Tertiò, quia ex iſta opinione ſequeretur incertum eſſe, nō ſufficere attritionem cum Sacramento ad obtinendam ſalutem. Sed hoc dicere eſt falſum. Ergo fruſtrà requiritur alia certitudo extrinſeca. Quartò, ex hac opinione ſequeretur numquam licere homini confiteri cum ſola attritione, quia ſemper ſe committeret periculo peccandi mortaliter, vel ſaltem non excipiendi gratiam, quod eſt omnino falſum. Ergo, &c. Quintò, quia ex iſta ſententia, non omnes homines tenerentur in tali caſu elicere actum contritionis, & amoris Dei, ſed ſolùm viri docti, qui ſcirent non ſufficere attritionem cum Sacramento, vnde tale præceptum naturale eſſet tantùm doctis impoſitum, & non indoctis, & ideò eſſet in hoc peioris conditionis Theologus, quàm artiſta. Sed hoc minimè dicendum videtur. Ergo, &c.

Ceteras rationes videbis apud Fabrum, & Fagundez, qui rectè notauit ſententiam Suarez, laqueos iniicere conſcientiis in re graui, & ad ſalutem neceſſaria, & homines in dubium de propria ſalute adducere. Igitur infirmus in articulo mortis non tenetur in rigore, & ex præcepto elicere actum contritionis; ſed ſufficiet ſi confiteatur etiam cum attritione cognita, licet melius faceret ſi in ſe excitaret perfectum dolorem de peccatis ob amorem Dei, vt notant ipſe Faber, & Layman *vbi ſuprà.*

Sed dices, præceptum contritionis per ſe, & ex intrinſeca eius obligatione, obligat ſaltem in tempore mortis. Ita DD. communiter. Ergo tunc quilibet infirmus tenebitur elicere actum contritionis. Reſpondeo cum Fagundez *vbi ſup. præcep. 2. li. 2. c. 6. num. 5.* quòd ſi tempore mortis exiſtat Confeſſarius, non tenetur quis elicere actum contritionis, ſed ſolùm tenetur attritionem præmittere, & confeſſionis Sacramentum ſuſcipere, quia per Sacramentum confeſſionis cum attritione, ex attrito fit homo contritus, & tunc ſatis ſuppletur obligatio

præ-

præcepti, per attritionem videlicet, & ſuſceptionē Sacramenti confeſſionis. Vide etiam Io. de la Cruz *in direct. p. 2. de ſacram. Pœnit. q. 2. dub. 5. concl. 2.*

RESOL. XCIX. *Quàm parcè, & cautè ſe gerere debeant Confeſſarij in interrogationibus aliquorum peccatorum cum mulieribus?*

PONam hîc pulchra verba Angeli *verb. interrogationes, n. 1.* ſic aſſerentis: Confitetur mulier, quòd fuit cognita extra vas debitum, non quærat poſteà Confeſſarius in quo loco, vel quomodo, & huiuſmodi, ſicut faciunt quidam, qui potiùs ſunt contaminatores, quàm Confeſſores. Ita ille; quem poſteà ſecutus eſt Fagundez *præcep. 2. lib. 4. c. 2. n. 8.* vbi ſic aſſerit: Si mulier, aut vir confitetur habuiſſe copulam extra vas naturale, non eſt inquirendū in qua parte corporis, quia ſufficit habere cognitionem huius peccati contra naturam, & non oportet ſcire illas circumſtantias, quia maior cognitio poteſt afferre nocumentum magnum Confeſſori. Hinc Homobonus *in exam. Eccleſ. p. 1. tract. 4. c. 12. q. 11.* dixit, præſtare aliquando Sacerdotem minùs perfectè peccatum pœnitentis intelligere, quàm vel illi, vel ſibi aliquod ſcandalum creare, quæ verba ille deſumpſit ab Ægidio Coninch *de Sacram. diſp. 7. dub. 7. n. 56.*

RESOL. C. *An Confeſſio ſacramentalis iniuncta ſingulis menſibus poßit vltrà differri?*

PONam hîc verba Ioannis Sancij *in ſelectis, diſp. 13. nu. 9.* vbi ſic aſſerit: Animaduertito tamen non tranſgreſſurum pœnitentiā illum, cui eſſet iuſſum intra vnum menſem confitendum fore, ſi per tres, vel quatuor dies vltra menſem confeſſionem differret, præſertim ex cauſa iuſta, & idem iudico ſi votum eſſet emiſſum de confeſſione agenda. Non enim ita mathematicè præfigendus eſt terminus, nec Deus adeò rigoroſus exactor erit iudicandus. Imò ſi intra octo dies à menſe elapſo ſolemnis aliquis dies ſequeretur, vel Iubilæū, &c. poſſe differri confeſſionem vſque ad illum diem mihi perſuadeo, ſi ægrè pœnitens ferret bis intra octo illos dies confiteri, vel Iubilæum non lucrari. Et poſſe anticipari per octo dies minimè dubito, ex cauſa illa Iubilæi, vel ſolemnis diei. Quòd ſi per tres hebdomadas confeſſionem præueniret, fortè non implebit præceptum, cùm mens iubentis eò tendat, vt per menſem curet pœnitens mundam habere conſcientiam; certior namque experientia ſumitur emendationis pœnitentis per ſpatium vnius menſis, quàm per hebdomadam. Hæc Sancius, multum pro praxi conducentia, licet aliquibus non admodum certa videantur.

RESOL. CI. *An coitus ſodomiticus inter maſculos in primo, & ſecundo gradu, habeat etiam malitiam inceſtus, & ſit in confeßione aperiendus?*

AFfirmatiuam ſententiam docent Azorius *p. 3. lib. 3. c. 18. quæſ. 5.* Graffius *de arbitr. confeſſar. lib. 2. cap. 34. num. 3.* vbi ſic ait: Eſt etiam inceſtus quando coitus ſodomitici fiunt inter maſculos in primo, & ſecundo gradu, vel coit maſculus cum maſculo, ſodomiam perpetrans, & maſculus eſt cognatus, licet non ſit inceſtus quantum ad matrimonium contrahendum, impediendum, aut dirimendum, & ita intelligitur Caietanus *2. 2. q. 154. art. 1.* Tamen ſodomiæ inceſtuoſæ rectè dicuntur; quoniam ſunt perpetratæ contra pietatem debitam cognatis, & quoniam ſunt abuſus luxurioſi inter cognatos; quare cùm habeant ſpecialem deformitatem, & malitiam præter malitiam ſodomiticam, eſt exprimendum in confeſſione non ſolùm, quòd fuerit perpetratum peccatum ſodomiticum, ſed quòd fuerit etiam cum fratre in primo, & ſecundo gradu, vel cum cognato, vel cum cognata. Imò coitus ſodomitici inter maſculos, qui ſunt cognati inter tertium, & quartum gradum conſanguinitatis, etiam habent ſpecialem deformitatem, & malitiam præter ſodomiticam. Ita Graffius, & Azor. & nouiſſimè Syluius *in 2. 2. D. Thomæ, q. 154. art. 12.*

Verùm hæc ſententia, quoad tertium, & quartū gradum, in praxi non recipitur, vt teſtantur Bellochius *in praxi Theol. mor. part.... q. 1. n. 110.* & Homobonus *tract. de caſ. reſer. p. 2. caſ. 4. fol. mihi 314. in 2. editione.* Et ideò exiſtimo cum Florono *de caſ. reſer. part. 2. caſ. 6. nu. 31.* & Finellio *de caſ. reſ. caſ. 10. num. 10.* contra Zechium *de caſ. reſ. caſ. 15. num. 1.* per copulam ſodomiticam nullam contrahi affinitatem, & ex conſequenti, neque inceſtum committi; & ideò ratione inceſtus non erit reſeruatus abuſus fratris, aut ſororis per actum ſodomiticum inter gradus prohibitos, quamuis, vt aſſerit Finellius, perſonæ coniunctæ circumſtātia grauius reddat ipſum ſcelus. Sed ego, qui teneo circumſtantias aggrauantes intra eamdem ſpeciem non eſſe in confeſſione aperiendas, puto contra Azorium, Graffium I. C. & Bonacinam *de matrim. q. 4. punct. 11. nu. 7.* poſſe aliquē probabiliter in tali caſu ſe accuſare de actu ſodomitico tantùm cum conſanguineo, vel affine ſine explicatione gradus primi, & ſecundi, cum quibus habita fuit copula, vt probabiliter docuit de copula non ſodomitica cum muliere affine, & conſanguinea, Giptius *de caſ. reſer. c. 8. nu. 5.* & Megala *in 1. p. lib. 5. c. 12. n. 9.* & nos diximus *in tract. de circumſtantiis*; quia inceſtus non differunt ſpecie, licet contrarium etiam probabiliter aſſerant aliqui.

Notandum eſt tamen hîc obiter, Iacobum de Graffis docere *in praxi de caſ. reſ. lib. 1. c. 13. n. 9.* impuberes commiſcentes ſe cum conſanguineis, vel affinibus, non eſſe incluſos in caſu reſeruato inceſtus, licet contrarium ſentiat Floronus *de caſib. reſer. p. 2. caſ. 6. n. 28.* ſed mihi opinio Graffij videtur probabilis, ex his quæ adduximus *in tr. 1. miſcellan. reſ. 1.*

RESOL. CII. *An ſi quis culpabiliter omittat modicam iniunctam pœnitentiam peccet mortaliter, etiamſi ſit impoſita propter peccata?*

PEccare mortaliter docuit nouiſſimè Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp. 15. n. 14.* ſic aſſerens: Infero ex dictis implentem maiorem partem pœnitentiæ, & omittētem modicam in ſe, ſolùm delinquere venialiter. At ſi modica eſſet tantùm iniuncta, & illam culpabiliter nō impleret, lethaliter peccare iudico, cùm truncum, & defectibile reddat Sacramētum, quod graue quid eſt. Sicut enim ille, cui impoſitum eſſet ſub pœnitentia vnam tantùm ſalutationē Angelicam recitare, & nollet acceptare abſque cauſa,

cauſa,abſoluendus non eſſet, vt indiſpoſitus, renuens integrare Sacramentum. Eodem modo non volens implere iniunctam ſalutationem Angelicam, mortaliter peccabit, cùm nolit implere illam obligationem, quam ſub mortali acceptauit; & quamuis oratio Angelica ſecundùm naturam orationis modica ſit materia,ſic tamen vt materia, & vt pars conſtituitur ſacramenti Pœnitentiæ, grauis eſt reputanda; ſicut deglutire guttam aquæ ſecundùm ſe quid modicum eſt, at poſt illius ſumptionē Euchariſtiam ſumere,quid graue eſt. Et quòd præceptum pronuntietur de non ſumendo Euchariſtiam poſt ſumptionem cibi, aut potus, quantumuis exigui,& graue ſemper præceptum violatur, & in re graui,videlicet irreligioſitas Sacramenti, ſicut ſimoniæ crimen mortale erit rem ſpiritualem vendere,etiam exiguo pretio. Ita Sancius, probabiliter quidem.

Sed contrariam ſententiam in praxi probabilē, & tutam eſſe exiſtimo, quam tuentur Henriquez *lib.5.c.20.nu.3.in gloſſ. littera I.* Fagundez *præcept.2.lib. 9.c.3.n.14.* Coninch *de Sacram.diſp.10.dub.9.n.80.* Reginaldus *tom.1.lib.7.c.7.nu.77.* Vega *in ſum.p.2.c.64. caſ.3.* Rodriquez *in ſum.tom.1.c.56.nu.9.* & alij penes ipſos; quia leue reputatur ex hac parte Sacramentū non integrare. Adde, quòd Suarez *tom.4. diſp.38. ſect.7. n.5.* putat obligationem acceptandi pœnitentiam leuem,eſſe ſolùm ſub veniali.

Notandum eſt etiam hīc obiter contra Henriq. *lib.5.c.20.n.81.* quòd etſi pœnitentia grauis ſit,ſed ob venialia tantùm peccata impoſita, vt iuſtè aliquando fieri poteſt, eius tranſgreſſio non tranſcendit culpam venialem.Et ita docet Layman *in Theol. morali lib.4.tract.6.c.15.num.7.* niſi pœnitens verſetur in probabili periculo mortaliter peccandi,ſi pœnitentiam ſibi impoſitam non exequatur.

RESOL. CIII. *An Confeſſarius ſæcularis vnius Epiſcopatus poſſit abſoluere pœnitentem alterius Epiſcopatus à caſibus reſeruatis?*

DE hac quæſtione alibi actum eſt, & ideò nunc breuiter dico, quòd negatiuam ſententiam docent Bellochius *in praxi Theol. mor. part.1. quæſt.2. n.24.* Floronus *de caſ.reſ.par.1.c.4.§.11. n.4.* & Sotus *in 4.diſt.18.q.1.art.4.* vide etiam Chapeauilla *tract.de caſ.reſ.par.1.c.4.diffic.9.* Vgolinum *de poteſt.Epiſc.c.36. n.3.* & alios.

Sed contrarium ego ſentio,& ita tenent Henriquez *lib.3.de pœnit.cap.14.nu.8.* & Villalobos *in ſum. tom.1.tract.9.diffic.59.nu.4.* vbi ſic aſſerit: *Los peregrinos y caminantes ſe han de juzgar como ſi fueſſen ſubditos del Obiſpo del lugar donde ſe hallan, que en eſte ſentido ſe ha de entender la coſtumbre, y la extrauagante de Eugenio IV. y ſi el caſo eſta reſeruado en ambos Obiſpados, hà le de abſoluer el Obiſpo, ò el que tuuiere ſu autoridad para abſoluer de los caſos reſeruados, y lo miſmo es ſi el caſo eſta reſeruado ſolamente en el Obiſpado donde eſta,mas ſi el caſo eſta reſeruado ſolamente en ſu proprio Obiſpado, en tal caſo puedele abſoluer el Confeſſor del Obiſpado a donde eſta,aunque no tenga autoridad para abſoluer de caſos reſeruados,como tienen Caietano, Paludano,y Suarez.* Ita Villalobos; & hæc omnia à fortiori procedunt in Confeſſariis Regularibus, modò pœnitentes id non faciant in fraudem proprij Ordinarij.

RESOL. CIV. *Quidam habebat caſum reſeruatum cum excommunicatione annexa, & vrgente neceſſitate celebrauit, quæſierunt an tenebatur in dicto caſu confiteri Sacerdoti inferiori?*

ALiqui affirmatiuè reſponderunt, nam in tali caſu conſulens tenebatur ſaltem confiteri peccata non reſeruata, vt docent Alexander *par. 4. quæſt.18.membr.4.art.5.§.2.* Soto *lect.10. de confeßione,* & probabilem putat Filliucius *tom.1. tract.4. cap.7. num. 213.* licet neceſſariò in tali caſu confitenda eſſe omnia peccata, velit Vega *in ſpeculo curatorum tom.1. cap. 11.num. 273.* Chapeauilla *tractat. de caſ. reſeruat. cap.8.* & alij.

Nec obſtabat,quòd peccatum reſeruatum habebat annexam excommunicationem, nam in tali caſu etiam poteſt pœnitens confiteri peccata ex mente Nauarri *c.9.n.3.* Couarruuiæ *in c.alma mater, p.1.§.2.à nu.5.* Caietani *in ſum ver. abſolutionis impedimenta,* quia,vt ait Suarez *tom.4 diſp.31.ſect. 3. nu.6.& tom.5.diſp.10.ſect.3.n.9.* excommunicatio non irritat abſolutionem,dum ſe tenet ex parte recipientis.

At ego tunc probabiliter etiam putaui, non ſolùm ratione excommunicationis,ſed etiam propter ſolum peccatum reſeruatum potuiſſe conſulentem celebrare ſine præuia confeſſione. Et ita liberat pœnitentes habentes caſum reſeruatum à confeſſione peccatorum, etiam non reſeruatorum, Richardus *in 4.diſt.17. art.2. q.8.ad 2.* Adrianus *q.4. de confeßione.* Durandus *in 4.diſt. 17.q. 19.* & nouiſſimè Syluius *in addit ad 3.p.D.Thom.q.20.art.2. quæritur 3.* Poteſt igitur in tali caſu Sacerdos, ſiue laicus,ſumere Euchariſtiam, vel celebrare Miſſam ſine præuia confeſſione cum Sacerdote inferiori, ſed tantùm cum contritione, tamquam non habens copiam Confeſſarij.

Dixi non ſolùm ratione excommunicationis; quia ſi peccatum reſeruatum habeat annexam excommunicationem,tunc licet pœnitens habeat alia peccata non reſeruata, non tenebitur illa confiteri Sacerdoti inferiori, ſed poterit vrgente neceſſitate ſumere Euchariſtiam eliciendo actum contritionis.Et ita docent Vaſquez *tom.4.tract.de excommunicat.dub.4.num.8.§. tertia ergo opinio.* Syluius *vbi ſuprà.* Megala *in 1.p.lib.5.c.19.nu.7. in fine,* Ledeſma *in ſum. tom.1.cap.20.diffic.2.* Paludanus *in 4.diſt.17.q.6.art.1. concl.2.& 4.* Sylueſt. *ver. Excommunicatio 4.num.1.& verb.confeßio.1.q.3.caſ.5.& verb.confeſſor 3 n.12.* Gabriel *in 4.q.1.art 3.dub 2.* D.Antoninus *part.3.tit.14.c.19.§. 4.* & alij.Ex quibus omnibus apparet, pœnitentem habentem caſum reſeruatum, etiam cum excommunicatione, vrgente neceſſitate ad celebrandum, vel communicandum, poſſe vt ſibi magis libuerit, vel expedierit, aut confiteri peccata non reſeruata, ſeu ſimul reſeruata, & non reſeruata, vel elicere actum contritionis, ſine præuia confeſſione celebrare,aut communicare.

RESOL. CV. *An ſi Confeſſarius habeat euidentiam,quòd pœnitens fecerit tale peccatum, & non ſit confeſſus, debeat illum abſoluere?*

REſpondendum eſt negatiuè,quia licet Confeſſarius,qui non habet euidentiam facti, ſed ſolū

nouit

nouit ex aliorum relatu, vel vidit quidem peccatum, ſed non ei conſtat, quòd non fuerit intereà confeſſus alteri, non poteſt negare abſolutionem, quia pœnitenti creditur pro ſe, & contra ſe; ſecus autem, vt præſupponimus in caſu noſtro, quando Confeſſarius ſcit pœnitentem peccaſſe, & non cõfeſſum fuiſſe. Et ita docent Henriquez *lib.6. cap.20. n.6.* Syluius *in addit. ad 3.p.q.9.art.2.quæritur 3. concl.3.* quia non eſt pronuntianda forma Sacramenti, vbi certò conſtat ſubiectum eſſe indiſpoſitum, & Cõfeſſor non ſolùm eſt iudex, ſed etiam medicus. Et hoc etiam tenent Suarez *in 3.p. tom.4. diſp.32. ſect.3.* Fagundez *pr.2.lib.6.c.4.nu.38.* & nouiſſimè Sancius *in ſelectis, diſp.8.n.6.& ſeq.*

At his non obſtantibus, noſter Megala *in 1 part. lib.1.c.2. num.12.* contrariam ſententiam tuetur, vbi aſſerit in multis caſibus excuſari pœnitentem à materiali integritate confeſſionis, & in eiſdem caſibus etiam ſecundùm doctrinam Suarez, ſi interrogetur à Confeſſario pœnitens, an peccatum commiſerit, confiteri non teneri, poſſeque pœnitentem abſque mortali negare. Ergo quando Confeſſarius ex propria ſcientia euidenter ſcit pœnitentem aliquod peccatum mortale commiſiſſe, ac euidenter etiam ſcit non eſſe confeſſum, & pœnitens negat illud commiſiſſe, poteſt aliquando Confeſſarius credere pœnitentem illud negare; non quia non commiſerit, ſed quia credit non teneri tunc illud confiteri; ergo tenetur tunc hoc ſibi perſuadere, & pœnitentem abſoluere, ſi in aliis eſt pœnitens ritè diſpoſitus, alioquin grauem illi iniuriam faceret. Ita Megala, qui alias rationes pro hac firmanda ſententia adducit. Sed circa præſentem quæſtionẽ præter DD. citatos, vide etiam Toletum *lib.3. c.16. n.4.* Nauarrum *c.8. n.17. verb.21.* Fumum *ver.confeſſio, §.17.& 20.* D.Antoninum *p.3. tit.14. cap.18. §.15.* Sylueſtrum *ver.confeſſio 3.n.8.* & alios.

Reſol. CVI. *Quis ex deuotione recitabat ſingulis diebus Officium Beatæ Virginis, qui poſteà habuit pœnitentiam recitandi per annum ſingulis diebus tertiam partem coronæ eiuſdem Beatæ Virginis, quæſiuit à me an ſatisfaceret dictæ pœnitentiæ cum recitatione ſupradicti Officij?*

NEgatiuam ſententiam docent Lauorius *tract. de indulgen.p.2.c.5.num.49.* Valentia *tom.4. diſp.7. q.20.punct.3.* Reginaldus *tom.1.lib.7. c.11.nu.125.* Nauarrus *de indulgent.not.31. nu. 20.* & Paludanus *in 4. diſt.20.q.4.art.2.*

Sed his non obſtantibus, tunc ſupradicto conſulenti oſtendi Bonacinam *de Sacram. diſp.5. quæſt.5. ſect.3.punct.4.n.8.* vbi docet, obligationem pœnitentiæ ceſſare, non ſolùm per indulgentias, verũ etiam per remiſſionem pœnæ alia via obtentam, vt per alia pia opera ſatisfactoria propria ſibi applicata; nam eædem rationes militant in indulgentiis, ac in aliis operibus piis ſatisfactoriis. Ita Bonacina: quæ quidem opinio limitanda eſt, dummodo pœnitentia non ſit medicinalis, & præſeruatiua, ſed tantùm ſatisfactoria, vt erat pœnitentia conſulentis. Et ideò ſupradicta ſententia probabilis tunc mihi, & aliis per conſulentem conſultis, viſa eſt, ſed non videtur à priori recedendum, cùm non poteſt pœnitenti conſtare an per illam recitationem ſatisfaciat pœnæ, quia opus in pœnitentiam iniunctum habet virtutem ſatisfaciendi ex opere operato, qua caret illa Officij recitatio.

Reſol. CVII. *An ſi quis probabiliter iudicat ſe non peccaſſe mortaliter, vel iam eſſe confeſſum tale peccatum, ſi probabiliter etiam iudicet contrarium, teneatur confiteri?*

AFfirmatiuè reſpondet Nugnus *in addit. ad 3. part. q.9. art.2. dub.4. in fine*, quia putat, quòd tunc homo poteſt ſequi opinionem probabilem, quando in ipſis rebus non imminet aliquod periculum, & citat pro hac ſententia D. Thomam, Paludanum, Richardum, Sotum, Victoriam, Nauarrum. Idem docet Salas *in part.2. tract.8. quæſt.vnica, ſect.5. num.60. in ſolut.ad 4.* & ex parte hanc ſententiam docet Coninch *de Sacram. diſp.7. dub.8. nu.68.* vbi putat, quòd qui probabiliter iudicat ſe non eſſe confeſſum aliquod peccatum, teneatur illud confiteri.

Mihi verò contraria ſententia videtur etiam probabilis, quam docent Pitigianus *in 4. ſent. tom.2. diſt. 27. quæſt. vnica, art.11.* Suarez *in 3.p.tom.4. diſp.22. ſent. 9.num.6.* & alij, nam poteſt vnuſquiſque ſequi opinionem probabilem, quæ tollit periculum, quod timet Nugnus *vbi ſuprà.*

Sed difficultas eſt quando pœnitens probabiliùs iudicat ſe peccaſſe mortaliter, vel non eſſe confeſſum tale peccatum. In hoc caſu Coninch *vbi ſuprà*, & Fagundez *pr.2.lib.3.cap.4. nu.7.* docent illud peccatum debere confiteri, quia pœnitens non eſt iudex, ſed eſt accuſator ſui ipſius, & teſtis, & niſi tale peccatum tunc ſub eo dubio confiteatur, poteſt ſe exponere periculo mortaliter peccandi, & ideò tenetur euitare huiuſmodi periculum, confitendo illud peccatum ſub eo dubio, ne fortè peccato mortali ſe exponat. Ita ille.

At hæc ſententia mihi non placet. Non enim poſſum intelligere, quomodo pœnitens ſequendo opinionem probabilem exponat ſe periculo peccandi mortaliter, vt timet Fagundez; nam opinio probabilis hoc efficit, vt quis eam ſequendo ſine periculo operetur, etiam probabiliori, & tutiori relicta; & ita noſtram ſententiam docent Sanchez *in ſum.tom.1.lib.... c.11.nu.76.* Syluius *in addit.ad 3 p.q.6. art.4.quæritur 3.* & alij.

Notanda eſt etiam hîc obiter ſolemnis doctrina Ioannis Sancij *in ſelect.diſp.41.n.18.* vbi aſſerit, quòd nullus, etiamſi ſcrupulis nõ ſit vexatus, poſt mediocrem adhibitam in diſcuſſione conſcientiæ ſuę perquiſitionem, in ordine ad confeſſionem peccatorũ efficiendam, teneatur vlteriùs de anteacta vita cogitare; quòd ſi aliquid occurrat non explicatum fuiſſe in confeſſione, poterit ſibi perſuadere illud iam fuiſſe memoratum. Ita Sancius, quod eſt valdè notandum ad tollendum multos ſcrupulos.

Reſol. CVIII. *Quidam puer vſque ad 13. annum non ſe accuſauit de ordinariis pollutionibus quas faciebat, ſciens poſteà hoc eſſe peccatum mortale, dubitatum fuit à multis Confeſſariis, an teneatur repetere omnes confeſſiones.*

Reſpon-

REſpondi tũc de hoc caſu interrogatus negatiuè; nam poteſt dari ignorantia inuincibilis de pollutione,quæ non ſit peccatum, vt in ſpecie notant Layman *in Theol.mor lib.4.tract.6.cap.8. num.3.* Sanchez *in ſumma,tom.1.lib.. cap.16. n.33.* & addidi etiam celebrem doctrinam a Cõfeſſariis nũquam obliuioni tradendam, quã tradit Nauarrus *in cap. fratres,de pœnit.diſt.5. num.82.* Syluester *v. confeßio 1. q.3.* Beia *p.1.caſ.9.* Vaſquez *in 3 p.tom.4.q.92.art.3. dub.1.n.7.* & Reginaldus *in praxi,to.1.lib 6.c.5.ſect.3. n.153.*vbi ſic ait: Cùm quis per ignorantiã aliquod peccatum mortale omiſit in confeſſione, eò quòd erroneè putaret ipſum non eſſe tale, etiamſi error vincibilis fuerit,nec à mortali perpetrantem excuſaret,excuſat tamen ab iteratione totius confeſſionis; ita vt ſufficiat pœnitentem ipſum in ſequenti cõfeſſione peccatum omiſſum declarare. Sic ergo pueri & puellæ,quæ grandiores factæ nouè agnoſcunt peccatum mortale eſſe,quod aliàs omiſerũt confiteri,eò quòd ignorarẽt illud tale eſſe, non tenentur iterare confeſſiones eorum quæ confeſſi fuerunt legitimè, ſed tantùm eorum quæ omiſerunt.Et idem dicendum eſt de circumſtantia peccati omiſſa, & de numero peccatorum non expreſſo in confeſſione. Ita Reginaldus, ex quibus tũc, vt dictum eſt,conſului ſupradictum iuuenem non fuiſſe aſtrictum præteritas confeſſiones reiterare, ſed ſufficere ſe in prima confeſſione de pollutionibus factis accuſare.

Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd quando confeſſio nulliter facta fuit,& poſteà aliæ intermediæ factæ ſunt cum vero dolore, & propoſito ex obliuione naturali, pœnitens non eſt cõfeſſus defectus inualidæ cõfeſſionis, tunc nõ erit opus omnes præteritas cõfeſſiones reiterare,ſed ſolùm defectum nullitatis,& peccata in ea confeſſa,vel cõfitenda;quia confeſſiones intermediæ validæ fuerunt,& ſemper validę manent.Et ita docent Ioannes Sancius *in ſelectis,diſp.41.n.10.* Vaſquez *in 3.p.to. 4 q.92.art.3 dub.1. n. 9.* cum aliis. Et hæc ſententia ſæpiùs me in praxi à multis laboribus liberauit.

RESOL. CIX. *In quodam monaſterio Monialium quidam Confeſſarius inter audiendas confeßiones aliquando dormiebat, vnde non intelligebat aliqua peccata, quæſierunt à me poſteà an dictæ confeßiones eſſent repetendæ?*

REſponderunt aliqui affirmatiuè, quia confeſſio eſt accuſatio ſui ipſius. Ergo erit nulla, ſi à Iudice nõ intelligatur, & adducebant Syluestrum *verb confeßio 1.quæſt.3* & alios.

Sed ego conſului ſupradictas confeſſiones non eſſe reiterandas cum Henriquez *lib.5.cap.14 n.5.*& nouiſſimè inuenio hanc ſententiam docere etiam Layman *in Theol.mor lib.4.tract.6.c.9.nu.5.*vbi ſic aſſerit:Si pœnitens bona fide ſua peccata aperuit, & culpa in ſolo Cõfeſſario reſedit,ob ſurditatem, vel animi diſtractionem, arbitror datam abſolutionẽ validã, & fructuoſam eſſe, propterea quòd eſſentia, & effectus ſacramenti Pœnitentiæ conſiſtere poſſit abſque integra, & ſpecifica peccatorum explicatione, ſi ea ſine vlla culpa pœnitẽtis, ſuumque dolorem Sacerdoti explicantis intermittatur. Nihilominus ſi pœnitens poſteà cognoſcat vnum,vel plura peccata mortalia Confeſſarium nullo modo intellexiſſe,debet ea ſola cum aliis poſteà commiſſis in ſequenti confeſſione iterum explicare, quia ſemper manet explicatio peccata omnia mortalia ſecundùm ſpeciem, & numerum Sacerdoti indicandi, vt omnibus abſolutio directè, & in ſpecie conferatur.

RESOL. CX. *An Parochus poßit exponere ad confeßiones audiendas approbatos à quocumque Epiſcopo?*

POſſe Parochũ concedere facultatẽ ſimplici Sacerdoti ad excipiendas ſuorum parochianorũ confeſſiones,putant Ledeſma *in ſum.to.1. de ſacram. Pœnit.c.12 mediatè ad 5.cõcluſ.* & Ludou.de San Iuan *in ſumma,q.7.art.2.de pœnit.diffic.12.*cum aliis.

Sed hanc opinionẽ reiiciunt Fagundez *præcep.2. lib.7.c.2 n.43.*Zanardus *in direct.p.1.de ſacram.Pœnit. c.26.*Nugnus *infrà* cum aliis cõmuniter,& patet ex Concilio Tridentino.Difficultas eſt,an hoc poſſint efficere cum Sacerdotibus ſaltẽ approbatis ab aliquo Epiſcopo. Negatiuè reſpondet Nugnus *in addit.ad 3.p.q.8.art.5.dub.7.ad 4.argum.*Sed ſententiam affirmatiuam ſuſtinet Io.de la Cruz Dominicanus *in direct.p 2.de ſacram.Pœnit.q.5.dub.6. concl.3.* vbi ſic aſſerit: Ex dictis patet,poteſtatem cõceſſam Parochis *in c.omnis vtriuſque ſexus,* delegandi ſuam iuriſdictionem aliis Sacerdotibus aliàs idoneis, nõ eſſe ablatam in Concilio Tridentino, ſed ſolùm,quòd Parochi non poſſint iudicare de idoneitate requiſita pro cõfeſſionibus audiendis. Vnde patet poſſe Parochum delegare ſuã iuriſdictionem Sacerdoti ſemel approbato à ſuo,aut extraneo Ordinario,vel etiam extraneo Parocho pro ſuis ouibus,& pro ſe in eiſdem caſibus.Ita ille,& ante illum Henriquez *lib.7.c.12.nu.4.*& nouiſſimè Ægidius Coninch Societatis Ieſu *de Sacra diſp.8. dub.7.n.57.* docet etiam hanc ſententiam,ſecluſa tamen prohibitione Epiſcopi,itaque ait: Quamdiu Epiſcopus non prohibet ſuis Parochis, aut Superioribus Religioſorũ, ne Sacerdotes alibi approbatos ad audiendas confeſſiones in ſua diœceſi exponant, hi validè aſſumuntur,& exponuntur,quia habent conditionem à Concilio Tridentino requiſitam, quòd ſcilicet à ſuis Ordinariis ſint apprpbati.Ita Coninch.

Ex quibus patet,maximè non extante prohibitione Epiſcopi, quòd approbatus v. g. in diœceſi Meſſanenſi, ſi trãsferat ſe in diœceſim Panormitanã, poſſit ibi à Parocho,vel Superiori Regularium aſſumi,vt eũ adiuuet in audiẽdis cõfeſſionibus ſine noua approbatione Archiepiſcopi Panormitani. Neque aduerſus hanc ſententiã faciunt aliquæ declarationes Cardinaliũ; nam ad illas,& argumenta contraria optimè reſpondet Coninch *vbi ſuprà.*

Notandum eſt etiã hîc obiter, ſupradictos Cõfeſſarios ex conſenſu Parochorum audientes confeſſiones,non eſſe puniẽdos ab Epiſcopis,eò quòd in aliena diœceſi confeſſiones auſcultẽt, quidquid in contrariũ aſſerant Ledeſma *in ſum.to.1.de ſacram. Pœnit cap.12.immediatè ad 5. concl.* & Ludou. de San Iuan *in ſumm.q.7.art.2.de pœnit diſp.12.* Et ita docet cõtra illos Ioãnes Sancius *in ſelectis.diſp.48.n 52.* qui etiam notat *diſp.44.n.27.* quòd Epiſcopus iuſtè nõ poterit punire Confeſſarios alibi approbatos, audientes confeſſiones in ſua diœceſi virtute Bullæ

Cruciatæ,abſque nòua approbatione.Nam ſecundùm opinionem Doctorum probabilem, ſi non committunt culpam,digni nequaquã erunt pœna. Sed in caſu de quo loquimur,Confeſſarij ſequuntur opinionem probabilem.Ergo digni non erunt vt ab Epiſcopis puniantur. Et ideò idem Sancius *diſp.33.n.43.* aſſerit,non poſſe iuſtè Superiorem punire ſubditum non obediẽtem, ductum ad id probabili opinione,quia cùm tunc non obediẽdo,minimè delinquat, & nullus dignus ſit pœna, niſi ob culpam, fit tunc non habere ius Superiorem punitionis dandę ſubdito. Sed totũ hoc accidit in caſu noſtro.Ergo. Sed his non obſtãtibus omnia ſupradicta, diſputationis cauſa dicta eſſe volo; nã negatiuam ſententiam in praxi obſeruandam eſſe puto.

RESOL. CXI. *An ſi pœnitens abſque neceſſitate manifeſtauit complicem in confeſſione, teneatur Confeſſarius occultare tale peccatum ſub ſigillo Confeſſionis?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Malderus *tra. de ſigillo, cap.*18. qui citat Suarez, Vaſq. Ledeſmam, Bannez, Nugnum. Idem etiam docet Syluius *in 3.p.qu.11. art.11.concl.2.* qui citat Sotum, Richardum,Sylueſtrum,Angelum, & eſt communis opinio, quam nouiſſimè etiam docet Faber *de pœnit.in 4.ſent.diſt.19. q.vnica,diſp.34.cap.2.n.31. & c.4. n.84.* Pitigianus *in 4. tom.2.diſt.21. q.2.art.8.concl.3.* Villalobos *in ſum.tom.1.tract.9.diffic.73.n.1.* ſic aſſerens: *El ſigillo ſe eſtiende a todos los pecados confeſſados, y ſus circonſtancias, y a las coſas,que ſon neceſſarias para declarar los pecados, y aſsi ſi el penitente declarò el complice, ora porque era neceſſario para declarar el pecado, ò por ignorancia (que es muy ordinario) todo eſto cae debaxo de ſigillo.* Ita illa.

His tamen non obſtantibus negatiuam ſententiam docet Io.de la Cruz *in direct.conſcien.p.2.de ſacram.Pœnit.q.6.dub.2.concl.2.* vbi ſic ait: Si pœnitens abſque neceſſitate manifeſtauit in confeſſione cõplicem ſui peccati,non tenetur Confeſſor complicis peccatum occultare ſub ſigillo confeſſionis,ſed ex ſolo ſecreto naturali. Nam tũc peccatum complicis materialiter ſolùm pertinet ad iſtam confeſſionẽ,& ſicut eſt dictum in confeſſione,poſſet dici extra eam,& ſic pro bono cõmuni eſt manifeſtandũ,ſicut alia ſecreta naturalia,dum tamen non explicetur pœnitẽs.Ita ille.Sed tu tene primã ſententiam, quia quæ neceſſaria ſunt ad integritatẽ confeſſionis,vel quæ dicũtur quaſi coniunctim ad declarationẽ proprij peccati, ſunt materia ſigilli. Secundò,quia ex reuelatione peccati ſimplicis ſępenumero poteſt agnoſci peccatũ pœnitentis,vnum enim eſt alterius manifeſtatiuum.Tertiò,alioquin confeſſio redderetur oneroſa,& odioſa.

Dices hoc verũ eſſe,quando complex ex neceſſitate integritatis confeſſionis ſecundùm opinionẽ multorum DD.manifeſtatur, non autem quando abſque neceſſitate manifeſtatur, vt eſt in caſu noſtro. Reſpondeo,&dico hoc etiam procedere,non modò cùm ad peccatum declarãdum neceſſarium fuerit complicẽ in confeſſione exprimi, ſed etiam cùm fuerit vtile.Imò quoties ad eum finem pœnitens (etiamſi in eo fortè agat minùs prudenter) id dixerit,quod eſt in cõfeſſione tolerandum, habita ratione cõmunis modi confitendi hominũ multa ſæpè dicentiũ animo declarandi ſua peccata, quæ non ſunt ad id neceſſaria, imò interdũ neque vtilia.Cùm ergo ſimplices, & imprudentes animaduertendi non ſint à Cõfeſſore,ſicut nec alij,tacenda ſunt quæcumque ab eis dicuntur ad explicationẽ peccatorũ ſuorum, vt poſſint ſecurè, & ſine timore reuelationis cõfiteri. Et hæc reſponſio deſumpta eſt ex celebri doctrina, quam adducunt in terminis Reginaldus *to.1.lib.3 c.4.nu.39.* Suarez *to. 4.diſp.33 ſect.3.nu.5.* & Malderus *tract.de ſigillo,c.18. fol.mihi 170.* vbi probãt, omnia,quæ occaſione ſui peccati explicandi, pœnitens in confeſſione dicit, cadere ſub ſigillo,etiamſi ſuperfluè addita ſint.

RESOL. CXII. *An qui inuenit chartam, in qua ſcripta erant alicuius peccata, teneatur illa abſcondere ſub ſigillo confeſſionis?*

TEneri dicta peccata abſcõdere ſub ſecreto naturali,non autẽ ſub ſigillo confeſſionis, docẽt Suarez *tom.4.diſp.33.ſect.4.n.5.* Coninch *de Sacram. diſp.9.dub.4.nu.50.* Layman *in Theol.mor. lib.4.tract. 6.cap.15.nu.9.* Henriquez *lib.3. de pœnit.cap.20.nu.2. & in gloſſa littera M.*Megala *in 1.part.lib.1.cap.16.n.7.* Onuphrius *opuſc.de ſigillo cõfeſſionis,ſect.3.quæſt. vnica, dub.6.fol.mihi 228.* & alij penes ipſos. Et ratio eſt, quia etſi peccata illa deſcripta fuerint, aut ſint futura materia remota cõfeſſionis,tamen non ſciuntur primò,& immediatè ex ſacramẽtali confeſſione,ſed omnino ab extrinſeco. Ergo non cadũt ſub ſigillo confeſſionis. Vnde ex his apparet, quòd ſi dicta peccata vergerẽt in damnum commune,ſeu alicuius tertij innocentis,teneretur in tali caſu, vt notat Layman *vbi ſuprà*,qui dictam chartam inuenit,illa peccata ad auertendum tale damnum, reuelare; nam ſecretum naturale, vt patet,non obligat cum damno alterius.

Sed ego contrariã ſententiam ſuſtinendam eſſe puto,& ita docent Fagundez *præcep.2.lib.6.c.5.n.16.* Delrius *in diſquiſ. magicis lib.6. cap.1.ſect.2.* Graffius, Vega,Viualdus,Nauarra penes ipſos. Idem etiam docet nouiſſimè Homobonus *de exam. Eccl.p.1.tra. 5.c.21.quæſt.112.* Zanardus *in direct.confeſ.part.1 de ſacram.Pœnit.c.29.dub.3.* Rodriquez *in ſum.tom.2.c.55. n.4.*Berarducius *in ſumma corona,part.1.c.3.nu.17.*& Malderus *tract de ſigillo confeſſ.cap.13.* vbi ſic aſſerit: Qui inuenerit deſcripta pœnitẽtis peccata,quę litteris mãdauit fortè memorię cauſa, vt ea exactiùs confiteatur,tenetur ſigillo,ſiue iam confeſſio facta ſit,ſiue adhuc facienda ſit. Communis Doctorum ratio eſt, quia chartæ iſtius tenor eſt aliquid cõfeſſionis,& quaſi confeſſio ſcripta, vt æquiparari poſſit charta illa eo modo,quo quis caſu audit confeſſionem, eſt enim charta illa quaſi internuntia iuuans memoriã confitentis, itaque cenſetur ſigillata ſacro ſigillo. Ita Malderus, & rectè quidẽ; nam charta illa dici poteſt confeſſio inchoata;& ſi peccata illa ſint confeſſa,iam effecta. Ideò firmius dicere poſſumus, cadere illa ſub eodem ſigillo, ſicut illa, quæ aliquis reuelauit mihi ex dicto Confeſſarij,vel ex auditione confeſſionis. Et licet pro contraria opinione adſint DD. tamen noſtra eſt amplectenda,quia fauorabilior eſt Sacramento.

Notan-

Notandum est hîc obiter, Layman *in Theol. mor. lib. 4. tract. 6. cap. 15. num. 19.* asserere, quòd si dictæ schedulæ repertor moraliter certus sit, non nisi leuia, & nõ infamãtia peccata in ea scripta esse, ideoque curiositate legat, vel lecta aliis euulget; nõ debet censeri plusquam venialiter peccasse, quia non violauit sigillum confessionis, sed tãtùm naturale, cuius obligatio ob materiæ paruitatem minuitur. Ita ille. Sed ego puto ita facientem peccare mortaliter, & frangere sigillum confessionis, sicut Superiorem, vel Iudicem, qui inuẽta schedula peccatorum alicuius, vellet contra illum inquirere, & punire. Vide Fabrum *in 4. sent. dist. 19. q. vnica, disp. 34. cap. 4. num. 88.* Reginaldum *in praxi, tom. 1. cap. 3. nu. 30.* & alios communiter.

Resol. CXIII. *An liceat Confessario interrogare de complice in cõfessione, in ordine ad ipsius correctionem, & illam facere ex licentia pœnitentis?*

Affirmatiuè cũ aliquibus limitationibus videtur respondendum ex Fagundez *præcep. 2. lib. 5. c. 2. n. 2.* Suarez *in 3. p. to. 4. disp. 34. sect. 4. nu. 4.* & aliis, penes ipsos; quia talis actio non est de se mala, ordinatur enim ad bonum finem, neque est cõtra sigillum, quia Confessarius in tali casu loquitur de auditis in confessione ex licentia pœnitentis.

Sed tu contrarium tene cum Villalobos *in summ. tom. 1. tra. 9. diffic. 38. n. 5.* Syluio *in addit. ad 3. p. D. Thomæ, q. 11. art. 2. concl. 2.* Maldero *tract. de sigillo confess. cap. 17.* Coriolano *tract. de cas. reseru. p. 1. sect. 3. art. 9.* Rodriquez *in summ. tom. 1. cap. 109. num. 9. in editione nouissima*, Ledesma *in summ. tom. 1. de sacram. Pœnit. cap. 22 concl. 6.* Bannez *in 2. 2. q. 33. art. 8. dub. 8 part. 1. concl. 4.* Soto *in 4. sent. dist. 18. q. 2. art. 5. ad 4.* & nouissimè hanc sententiam docent Petrus Fay *in addit. ad 3. part. qu. 11. art. 1. disp. vnica*, Petrus Lorca *in 2. 2. D. Thom. q 33. art. 6. sect. 3. disp. 45. n. 20.* & Nugnus *in addit. ad 3. part. q. 11. art. 2. dub. 2.* vbi oppositũ vocat temerarium, & pernicioſum, tãquam ipsius Sacramenti destructiuum; & respondet ad omnia argumenta, quę pro affirmatiua sententia adducit Suarez. Et ratio est, quia talis correctio non potest effici sine iniuria Sacramenti, non est enim negãdum multum derogare sigillo confessionis notitiam illius ad effectus adeò extrinsecos: finis etenim intrinsecus sacramenti Pœnitentiæ, est tantùm iustificatio pœnitentis, non autem emendatio complicis. Ceteras rationes inuenies apud Nugnum. Et hæc opinio est communis in schola D. Thomæ.

Notandum est etiam, quòd ſtãdo in prima opinione, & ex hypothesi concedendo esse probabilẽ, non tamen ex hoc debet Confessarius interrogare de persona complicis in hunc finem correctionis, sed expectare, vt pœnitens id sua sponte declaret. Neque se inuiter ad faciẽdam correctionẽ, etiamsi intelligat esse necessarium, sed expectet petitionẽ pœnitentis, hic enim fortè per ipsum, vel per alium curabit corrigere. Et ita docet Filliucius *to. 1. tract. 7. cap. 11. num. 349.* Vnde apparet multum errare aliquos Confessarios ex zelo indiscreto, & ex ignorantia extorquẽtes, complices à pœnitẽtibus propter correctionem, vnde dum cõscientiis aliorum mederi volunt; suarum conscientiarum iacturam faciunt, aiunt Henriquez *lib. 2. de pœnit. cap. 9. nu. 10.* & Fagundez *præc. 2. lib. 5. c. 1. n. 12.* & alij.

Resol. CXIV. *An circumstantia scandali indirectè voliti sit in confessione aperienda?*

Quis, v. g. induxit mulierem non paratam ad fornicandũ non directa intentione, expetẽdo ruinam ipsius & eo affectu, vt ipsa peccet, sed propter propriam delectationem, & vtilitatem; quæritur an dicta circumstantia scãdali sit in cõfessione explicãda. Aliqui negatiuè possent respondere, quia in tali casu circũstantia scandali est tãtùm aggrauãs in eadem specie, vt docent expressè ex Societate Iesu Fagundez *pr. 2. lib. 4. c. 4. nu. 4. & 5.* & ex Dominicanorum familia Ledesma *in sum. to 2. tr. 4. c. 5. concl. 5.* & alij, *vbi infrà.* Sed circumstantiæ taliter aggrauantes, ex multorum sententia probabili non sunt in confessione explicandæ. Ergo, &c.

Sed Doctores communiter contrariam sententiam docent, & ita, ait Lorca *in 2. 2. quæst. 43. sect. 3. disp. 56. n. 7.* scandalum actiuum quãdo non est speciale peccatum, est circumstãtia, & ideò aggrauãs, vt nimis augeat peccatum, & sit in confessione explicanda. Qui enim esset causa peccati alterius, nõ satisfaceret integritati confessionis si solùm diceret, Peccaui cum quadam femina, aut fui particeps homicidij, quod quidam commisit: sed exprimere tenetur, Fui causa peccati alterius, & induxi illum ad peccandum. Neque quisquam concessit hanc circumstantiam taceri posse, neque tutò, & sine temeritate concederetur. Ita Lorca, & ita etiam hanc sententiam docent Villalobos *in summa. to. 2. tract. 3. diffic. 8. nu. 3.* Becanus *in 2. 2. cap. 27. qu. 2. nu. 5.* Coninch *de actibus supernat. disp. 32. dub. 5. num. 35.* Filliucius *tom. 2. tract. 28. cap. 6. nu. 226.* Fagundez, Ledesma *vbi suprà*, & alij, *vbi infrà.*

Sed difficultas, quæ magis affligit in confessione, est ista, an sit explicandus numerus personarum, quibus scandalum datum est etiam vnico peccato, vt quando, v. g peccauit publicè coram multis, præbendo illis scandalum, &c. Respondent affirmatiuè Syluius *in 2. 2. D. Thomæ, q. 43. art. 3. concl. 2.* Filliucius *vbi suprà*, Sanchez *in summ. tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 8.* Layman *in Theol. mor lib. 2. tract. 3. cap. 13 nu. 6.* & alij. Igitur in confessione non solùm teneris explicare specie peccati mortalis, ad quod tuo exemplo induxisti; sed etiam exprimendus est numerus personarum, quas ad tale peccatum traxisti. Vnde patet ignorantia multorum Confessariorum, qui cùm pœnitẽtes se toties accusant dedisse scandalum, non faciunt illos accusare, neque de specie peccati, neque de numero personarum, cæci quidem sunt, & duces cæcorum; sicut etiã in alio casu passim occurrenti, nempe quãdo quis se accusat de delectatione rerum turpium, ex colloquio cum aliis; nam in tali casu, vt benè aduertunt Bonacina *de Sacram. disp. 5. qu. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. diffic 3. nu. 21.* & alij, tenetur exprimere conditionem personarum adstantium, an fuerint coniugatę, solutæ, &c. Et tenetur etiam exprimere qualitatem sermonis, si videlicet fuerit circa coniugatos, circa solutos, circa nefandum vitium, &c. quæ omnia non obseruantur, sed malè.

RESOL. CXV. *An Confeſſarius poſſit imponere ſub pœnitentia, quòd ſacra Euchariſtia non ſuſcipiatur?*

HÆc quęſtio noſtris temporibus fuit in Hiſpania inter viros doctos ſummoperè agitata, & affirmatiuam ſententiã docuit Salazar *tract. de frequent. commun. c.14. §.1.* vbi ſic aſſerit: *El ſentimiento de la Igleſia vniuerſal es y ha ſido ſiempre, que el Confeſſor puede imponer por penitencia la dilaciõ de la communiõ ſi ay iuſtas cauſas para ello, y que muchas vezes la ſuele auer. No puedo citar por eſta ſentencia ninguno en particular, porque nadie la ha tratado en terminos.* & poſt multas rationes, quas adducit, tandem ſic concludit: *Se collige claramente que aunque en la eſpeculacion podamos tener diuerſos pareceres, però en quantò à la pratica todos hemos de conuenir en que el penitente à quien ſu Confeſſor le mandare en penitencia de ſus culpas, que no comulgue, ſiempre eſtara obligado à obedecerle. Porque el dicho Confeſſor para dar la penitencia es ſuperior, y la que le impone es ſiguiendo opinion probable, y aſſi aunque para las eſcuelas ſea eſte punto de controuerſia de argumento y diſputas, para los penitentes, no es materia de duda ni conſultacion.* Ita ille.

Sed his non obſtantibus contrariã ſententiã docet Sancius *in ſelectis, diſp. 33. per totam*, quia ceſſatio operis virtutis nullius eſt entitatis, nec pœnalitatis materialis requiſitæ ad Sacramentũ, & conſequenter nec meriti, nec ſatisfactionis, & addit *n.21.* quòd Confeſſarius iniungẽs ſub pœnitẽtia nõ ſumptionem Euchariſtiæ, aduerſatur Concilio Tridẽtino, & Cardinalium declarationi. Deinde *nu. 21. & 23.* varios textus explicat, in quibus decernebatur delinquentes priuãdos fore per aliquod tẽpus communione in pœnam ſui delicti, & reſoluit ex dictis decretis, nõ poſſe ſumi argumentum, quòd poſſit Confeſſarius imponere ſub pœnitẽtia ceſſationem ſumptionis Euchariſtiæ. Ex hac & multis aliis rationibus, quas ibi adducit Sancius, notat primò *in diſp. 30. n.5.* quòd non expedit Prælatis Religionum priuare ſuſceptione Euchariſtiæ ſuos ſubditos cauſa illos mortificandi, nec id expedit Cõfeſſariis erga ſuos pœnitẽtes, quia de ſe minus bonum mortificatio adducit ſubdito, quàm ſuſceptio Euchariſtiæ. Secundò notat, quòd pœnitens purus à mortali, ſequens conſilium Confeſſarij vetantis cõmunionem ſine præcauendi peccata venialia, vel imperfectiones, licitè agit, & meretur, melius tamen egiſſet, ſi communicaſſet contra huiuſmodi conſilium, aliorum Doctorum opinionẽ ſequens, dicẽtium non eſſe amplectendũ in illo euentu, quia ex communione plura nanciſceretur bona, quàm ex abſtinentia. Et quamuis per accidens contingat ob negationẽ Euchariſtię curare magis pœnitentẽ cauere peccata venialia, non ob id expediet illã denegare, quia quę per accidẽs eueniunt, poſſunt etiam nõ euenire, & aliàs iam habet pœnitẽs, vt dũ mundus ſit à mortali, ſibi nõ negetur Euchariſtia. Vnde pœnitens non habens conſcientiam peccati mortalis, non tenetur obedire ex præcepto Cõfeſſario præcipienti, ne communicet ob finem acquirendi emendationẽ venialium, vel imperfectionũ. Iuriſdictio namque Confeſſarij non ſe extendit ad negandam Euchariſtiã. Et tandem tertiò notat, quòd ſumptio Euchariſtiæ abſolutè poteſt imponi ſub pœnitentia, quia eſt actus virtutis Religionis, non tamen tenetur illam acceptare pœnitens, quia grauari non poteſt acceptare opus quod adimplendũ ſit in ſtatu gratię, & ſtatus pœnitẽtis nõ eſt aliquid materiale, & ſenſibile, & conſequenter non poteſt rationem pœnitentię intrare. Et nota etiã hîc obiter, quòd cõmuniones, quę ex cõſtitutione præfinitę ſunt fieri, poteſt Prælatus imperare; quæ verò præfinitæ nõ ſunt, probabile eſt non poſſe iubere, quia ad id, quod eſt ſupra regulã, non poteſt obligare. Hæc omnia Sancius, vir doctiſſimus & amiciſſimus; quæ tamen ab aliquibus nõ admittuntur, & ideò an ſint probabiliter dicta, aliis iudicandum relinquo, ego enim libenter adhæreo ſententię P. Salazar *vbi ſuprà*, viri quidem doctiſſimi.

RESOL. CXVI. *An quando quis iterùm confitetur peccata iam confeſſa, teneatur elicere nouum actum contritionis?*

HIc caſus frequẽter accidit, & ideò affirmatiuã ſententiam tenent aliqui; nã materia proxima pœnitentiæ non eſt ſola confeſſio, ſed & contritio, & ſatisfactio. Ergo totum eſt repetendum.

Sed contrariam ſententiam putat eſſe probabiliorem Ioan. de la Cruz *in director. conſcien. p.2. de ſacram. Pœnit. q.1. dub.6. concl.2.* nam repetita ſola cõfeſſione vocali, repetitur materia proxima, etſi non totaliter, & hoc ſat eſt vt iterum reperatur forma. Et ſic patet reſponſio ad argumentum oppoſitum, præterquam quòd repetita confeſſione vocali, repetitur ſaltem virtualiter dolor in ordine ad confeſſionem vocalem. Si arguas; nam etiam ſat erit repetere doloré eorundẽ peccatorũ ſine noua cõfeſſione vocali, cùm contritio, ſicut & confeſſio, ſit pars ſacramenti Pœnitentiæ. Ad hoc nego antecedens; nam etſi contritio ſit abſolutè principaliter neceſſaria in cõfeſſione, tamen cõfeſſio in ratione partis Sacramenti eſt præcipua, imò contritio non eſt pars Sacramenti, in ordine ad cõfeſſionem vocalem, cùm non ſit ſignum ſenſibile, niſi in quantũ per confeſſionem manifeſtatur, & ſic ſi non repetitur confeſſio, etſi repetatur contritio, non repetitur materia proxima ſenſibilis. Ita Ioan. de la Cruz.

Et ante illum hanc etiam ſententiam docuit ex eadem familia Dominicana Petrus Ledeſma primarius Profeſſor Sacræ Theologiæ in Academia Salmanticenſi, & quia Codex rarus eſt, & hęc opinio ſatis curioſa, ponã per extẽſum eius verba, itaq; ſic aſſerit *fol.217. Duda es ſi baſtara repetir la confeſſion vocal de los miſmos pecados para poderſe iterar la forma, ò ſi ſera neceſſario repetir tambien el dolor interior. Parece ſer neceſſario, porque la materia proxima deſte Sacramẽto ſon los actos del penitente contricion y confeſſion, luego para hazer nueua materia proxima neceſſario es repetir no ſolamente la confeſſion de los pecados, ſino tambien el dolor interior dellos. En eſta dificuldad algunos hombres doctos diſcipulos de Sancto Thomas enſeñan, que para repetir la forma ſobre los miſmos pecados, no baſta repetir la confeſſion ſino que es neceſſario repetir el dolor de los pecados, y tenerle de nueuo y de otra manera ſeria pecado, y ſacrilegio. Pongamos exemplo en vno que ſe confeſſo de vn hurto, y le abſoluieron deſte tal para boluer à ſer abſuelto deſte miſmo hurto, no baſta que ſe buelua à confeſſar del, y que haga*

haga nueua confeſsion, es neceſſario que renueue el dolor, y no baſta perſeuerar en el antiguo dolor, con que ſe confeſsò la vez paſſada. A eſta duda mi parecer es, que aunque eſta ſentencia referida tenga alguna probabilidad, lo contrario es mas probable, y mas comun entre los Doctores y eſto ſe ha de ſeguir de manera, que ſi el penitente ſe buelue à cõfeſſar del miſmo pecado ſin renouar el dolor, ſino perſeuerando en el antiguo con que ſe confeſsò la primera vez, le puedẽ muy abſoluer de nueuo, ſin eſcrupulo ninguno. Eſto ſe prueua, porque auiẽdo nueua cõfeſsion, aunque no ſe varia el dolor interior, ſe varia la materia proxima, como es claro, luego muy bien ſe podria boluer à pronunciar la forma de nueuo ſobre la tal materia proxima, que es diſtinta. De lo qual facilmente ſe reſponde à la razon de dudar de la contraria ſentẽcia, diziendo, que aunque la materia proxima ſon aquellas obras del penitẽte contriciõ y confeſsiõ, como ſe varia la vna parte d'eſtas, que es la confeſsiõ ſe varia la materia proxima, aunque non totalmente y ſegun todas ſus partes. Tambien ſe podria dezir, que aunque perſeuere el miſmo dolor, repetiendo las confeſsiones en alguna manera ſe repite el dolor en ordine à ellas, por lo menos virtualmẽte, como dizen los Theologos. Hæc omnia Ledeſma, ex quibus Confeſſarij ſedabũt multos ſcrupulos, præſertim illorum, qui confitẽtur de peccatis venialibus ordinariis, & cũ illis de aliquo peccato mortali aliàs confeſſo, & abſoluto; nam in tali caſu, & in tali confeſſione ſecundùm ſententiam horum Doctorum, non tenentur elicere nouum actũ doloris, & contritionis. Sed ego contrarium teneo cũ Henriquez *lib.* 4. *c.* 25. *n.* 7. & Filliucio *to...tract.* 6. *c.* 63. *n.* 77. debet enim ſemper adeſſe nouũ motiuum erubeſcentiæ, & doloris, quoties quis confitetur, quod videtur probabilius, & tutius.

RESOL. CXVII. *An ſola attritio in homine iuſto ſit ſufficiens ad remiſsionem peccatorum venialium extra ſacramentum Pœnitentiæ?*

NEgatiuam ſententiã docet Vaſquez *in* 3. *p. to.* 4. *diſp.* 87. *art.* 16. *dub.* 1. *n.* 6. quia peccatũ quodlibet, etiam veniale, eſt aliquo modo cõtra Deum, quippe auerſio aliqua, & receſſus à Deo. Ergo extra Sacramentum veluti priuilegium remitti non debet, niſi per pœnitentiã, ſeu deteſtationem peccati conceptam propter Deum, ſeu per quam conuertitur homo ad Deum, quæ eſt contritio.

Sed contrariam ſententiam tenent Villalobõs *in ſum. tom.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 16. *n.* 5. Suarez *in* 3. *p. tom.* 4. *diſp.* 11. *ſect.* 3. *num.* 11. & Coninch *de Sacramen. diſp.* 2. *dub.* 14. *nu.* 124. vbi ſic aſſerit: Probabilius eſt, ad remiſſionem peccati venialis etiam ſine Sacramento in iuſtis ſufficere attritionem, & adducit multas rationes pro hac firmanda ſententia.

Notandũ eſt tamen hîc obiter, quòd ad remiſſionem venialium extra, & intra Sacramẽtum requiritur etiam propoſitum in poſterũ vitandi illa. Verùm circa hoc idem dicẽdum eſt de venialibus, quod Doctores tradunt de mortalibus: vnde ſæpè fieri poteſt, vt licet aliquis abſolutum, & ſufficiens propoſitum habeat, nihilominus timeat, vel etiam exiſtimet, ſe non vitaturũ omnia mortalia peccata, vel certum aliquod peccati genus; quia ante etiam voluntatis ſuę inconſtantiam expertus fuerat, & in hoc caſu talis omnino eſt abſoluẽdus, vt rectè notant Sylueſter *verb. Confeſsio,* 1. *quæſt.* 21. Lopez *in inſtruct. p.* 1. *c.* 13. *quæſt.* 2. Nauarrus *c.* 3. *n.* 23. & *c.* 9. *n.* 18. Sà *verb. abſolutio, nu.* 12. Henriquez *lib.* 4. *c.* 24. *nu.* 24. Coninch *de Sacram. diſp.* 2. *dub.* 3. *nu.* 19. Beia *p.* 3. *c.* 9. & alij, quę omnia procedunt etiam circa propoſitum vitandi venialia, quod quidem propoſitum in aliquibus tamen ſummoperè differt à propoſito vitandi mortalia, & præcipuè in hoc, quia ſicut poteſt vnum peccatum veniale remitti ſine alio, ita etiam poteſt remitti exiſtente actuali affectu erga alia. Vnde ſi quis confiteatur multa peccata venialia, ſufficit ad validitatem Sacramenti, ſi doleat tantùm de aliquo cum propoſito illud de cetero vitandi. Et hæc omnia erunt multum plauſibilia ſcrupulosis.

RESOL. CXVIII. *An moriens abſente Confeſſario teneatur reuocare in memoriam omnia peccata, vt de illis poſteà eliciat actum contritionis?*

DE hoc caſu olim inter me, & quẽdã Theologũ diſſenſio fuit; nã ille affirmatiuã ſententiã docebat, motus auctoritate Soti *in* 4 *ſent. diſt.* 17. *q.* 2. cui ego addebam Adrianũ *q.* 3. *de Baptiſmo, in fine.* Angelum *verb. contritio,* §. 4. Durandum *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 2. Richardum *diſt.* 16. *art.* 4. *q.* 2. Philiarchũ *de off. ſacer. tom.* 1. *p.* 2. *c.* 20. & hanc ſententiã videtur etiam docere D. Thomas 1. 2. *quæſt.* 113. *art.* 5 *ad* 3. & *in* 3. *p. q.* 87. *art.* 1. *in corpore,* vbi ait, ad remiſſionem peccatorum requiri, vt homo diligentiã adhibeat ad rememoranda ſingula peccata, vt ſingula deteſtetur. Et ita nouiſſimè hanc ſententiam docet Franciſcus Syluius inſignis commentator D. Thomæ *in addit. ad* 3. *p. quæſt.* 2. *art.* 6. *concl.* 1. vbi aſſerit, quòd ad iuſtificationem regulariter, & per ſe non ſufficit contritio de vniuerſis peccatis generatim, & confusè, ſed requiritur ſpecialis, & diſtincta ſingulorũ peccatorum, tam quoad numerum, quàm quoad ſpeciem; ita ſcilicet, vt ſingula recogitari debeant, & de illis ſic recogitatis formari vna contritio.

Sed tunc contrariam ſententiã docui, & adduxi Layman *in Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 4. *n.* 3. caſum in terminis decidentem, vbi ſic aſſerit: Secluſa obligatione confitendi, vt puta in lege veteri, vel etiam in noua lege, ſi confeſſio, v. g. ob inopiam Confeſſarij impoſſibilis ſit, non videtur extare præceptũ ſigillatim recogitandi peccata, modò homo ſibi perſuadeat, ſe ſine tali peccatorum ſpecifica, aut numerica recogitatione, verum actum contritionis elicere poſſe. Ita ille.

Et nouiſſimè ſuſtinet etiam hanc ſententiã Villalobos *in ſumm. tom.* 1. *tra.* 9. *diffi.* 19. *n.* 4. ita aſſerens: *De lo dicho ſe infiere, que quãdo el hombre ſe iuſtifica fuera del Sacramento por la contricion, baſta que ſea general, aunque no ſe acuerde en particular de los pecados, porque la inquiſiciõ de los pecados en particular ſolo deue hazerſe, quando ſe han de confeſſar, porque ſea la confeſsion entera.* vide etiam Coninch *de Sacramen. diſp.* 2. *dub.* 8. *n.* 76. Henriquez *lib.* 4. *c.* 27. *nu.* 2. Caietanum *in* 3. *p. q.* 81. *ar.* 1. Nauarrum *in man. c.* 1. *n.* 22. & alios.

RESOL. CXIX. *An ad effectum Sacramenti ſufficiat implicitum propoſitum de cetero non peccandi, quod in ipſa deteſtatione peccati virtualiter continetur?*

NEgatiuam ſententiam docet Sotus *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *art.* 2. & *diſp.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 1. & *lib.* 2. *de*

*natura, & gratia, cap.*14. Cano *relect. de pœnit. part.*1. Bellarminus *lib.*2. *de pœnit. cap.*6. & 7. & alij, quia Concilium Tridentinum *sess.*6. *cap.*6. hoc propositum requirit distinctum ab amore Dei.

Sed contrariam sententiam probabilem esse puto, quam tuentur Vega *lib.*3. *in Concil. Trident. c.*21. Petrus Soto *de pœnit. lect.*17. Maior, & Almaynus *in* 4. *sent dist.*14. *quæst.*1. cum aliis; & ratio est, quia vno simplici actu detestationis peccatorum ex motiuo supernaturali, homo sufficienter disponitur ad iustificationem, & tamen fieri potest, vt de vita in posterum instituenda, aut peccatis euitādis nihil cogitet. Ergo. Aduertit tamen Villalobos *in summa tom.*2. *tract.*9. *diffic.*19. *num* 8. quòd, *quando el penitente se acuerda de los pecados futuros, tiene obligacion de tener proposito actual de euitarlos, que de otra manera le tendrà virtual, màs quando por la tristeza y dolor de los pecados no se acuerda de los futuros, esto basta, como le basto à Dauid.*

Ex quibus Layman *in Theol. mor. lib.*5. *tract.*6. *c.*4. *num.*6. conciliat DD. citatos, quorum aliqui ad iustificationem peccatoris formale propositum vitandi peccata requirunt, alij verò implicitum in ipsa peccatorum detestatione inclusum sufficere aiunt. Hinc Franciscus Syluius *in addit. ad.* 3. *part. q.* 1. *quæritur* 1. sic asserit: Si quis occupatus, vel in examinanda sua conscientia, vel in detestanda vita præterita, vel in imploranda Dei misericordia, & petenda venia, vel in excitando se ad amorem Dei, & dolorem de ipsius offensa, non cogitet actu, dicens intra seipsum, Volo abstinere à peccatis, sed bona fide eat ad confessionem, ibique se accusans veniam petat, verè est contritus, talisque eius confessio est bona quia in dicto examine peccatorum, & petitione veniæ à Deo, includitur sufficiès propositū non peccandi de cetero. Ita Syluius, & ego. Vnde Confessarius ex supradictis sedabit multos scrupulos aliquorum dubitantium, si habuerint cum detestatione peccatorum formale propositum, illa de cetero vitandi.

Resol. CXX. *An quis satisfaciat præcepto Ecclesiæ cum confessione voluntariè nulla, quia sine dolore, proposito, &c.*

NEgatiuam sententiā docent Nugnus *in addit. ad* 3. *par. tom.*1. *qu.*6. *art.*5. *diffic.*6. Faber *de pœnit. in* 4. *sent. dist.*17. *q. vnica, disp.*30. *c.*3. *n.*55. Suarez *in* 3. *part. tom.*4. *disp.*36. *sect.*7. *num.*3. Coninch *de Sacram. disp.*5. *dub.*9. Layman *in Theol. mor. lib.*5. *tract.*6. *c.*5. *nu.* 10. Sotus *in* 4. *dist.*18. *art.*3. Medina *in summa, libr.*1. *cap* 14. §. 41. Nauarrus *cap.*10. *num.*4. Comitolus *in resp. mor. lib.*1. *qu.*19. Filliucius *tom.*1. *tract.*67. *cap.*13. *n.*64. Syluius *in* 3. *part. q.*6. *art.*5. *quæritur* 1. Emanuel Sà *ver. confessio, n.*1. & alij. Et ratio est, quia nō aliam confessionem præcipit Ecclesia, quàm Deus. Sed præcepto diuino quis non satisfacit, nisi per susceptionem Sacramenti. Ergo nec Ecclesiastico. Vnde si nulla sit confessio etiam ex parte Sacerdotis, etiam tenebitur pœnitens iterum confiteri, quia præcepto Ecclesiastico non satisfecit, vt notant Syluius, & Filliucius *vbi suprà*. Hæc opinio est probabilior.

Sed contrariam etiam probabilē existimo cum Fagundez *prec.* 2. *lib.*1. *c.*4. *nu.*4. *in fine*, quam docent Paludanus *in* 4. *dist.*17. *q.*7. Gabriel *ibidem q.*1. *art.*3. *dub. vlt.* Victoria *in sum. qu.*163. Alensis *part.*4. *q.*77. *num.*5. *art.*7. Syluester *ver. confess* 4. *n.*3. *in fine*, & alij; quia Ecclesia solum externum confessionis actum præcipere potest, de occulto autem defectu non iudicat. Adde, quòd remissio peccatorum, cùm sit finis præcepti, non cadit sub præcepto. Vide etiam Pitigianum *in* 4. *to.*2. *dist.*17. *q. vnic. art.*7.

Notandum est tamen, quòd talis inualidè absolutus, licet stando in prima opinione non satisfaciat præcepto Ecclesiæ, tamen liberatur à reseruatione peccatorum, si Confessarius potestatem habeat ab iis absoluendi. Et ita docent Coninch *de Sacram. disp.*8. *dub.*12. *num.*91. Layman *in Theol. mor. lib.*5. *tract.*6. *cap.*5. *num.*11. & alij penes ipsos, & ego ipse alibi.

Notandum secundò, quòd Henriquez *li.*4. *cap.* 4. §. 1. licet doceat per confessionem inualidam ex culpa pœnitentis, humanum præceptum annuæ confessionis non impleri; tamen putat per eam confessionem vitari pœnam excommunicationis in constitutionibus Episcopalibus impositam contra tale præceptum transgredientes; verùm hanc sententiā non admittit Fagundez *nu.*12. sed probabilem illam esse docet Emanuel Sà *verb. confess n.*1.

Sed quidquid sit de hoc, ego puto pueros ante 14. annum non incurrere supradictam excommunicationem, licet per cōfessionem inualidam non satisfaciant Ecclesiastico præcepto de annua confessione, quia tales pueri excusantur à censura ferenda à Iudice, non tamē à censura Canonis, quod est valdè notandum. Et ita docent Filliucius *tom.*1. *tract.*7. *cap.*3. *n.*72. & Nugnus *in addit. ad* 3. *part. q.*6. *art.*5. *dub.*1. vbi sic ait: Videtur mihi satis probabile, pueros ante annos pubertatis non ligari excōmunicatione, vel aliis pœnis Ecclesiasticis. vnde quando in aliqua parochia in communi excommunicantur, qui non sunt cōfessi, non comprehenduntur pueri, vt *suprà*. Ita ille.

Resol. CXXI. *An qui bona fide confitetur Confessario valdè ignoranti, teneatur postea dictam confessionem iterare?*

AFfirmatiuam sententiam docet Vasquez *in* 3. *part. tom.*4. *quæst.*93. *art.*3. *dub.*1. *nu.*2. quia bona fides amplius efficere non potest, quàm excusare à culpa pœnitentem accedentem ad Sacerdotem ignorantem.

Sed contrariam opinionem tuetur Henriquez *lib.*2. *de pœnit. cap.*14. *num.*5. vbi sic asserit: Qui bona fide confitetur ignoranti, quem postea nouit nescisse distinguere inter mortalia, & venialia, non videtur cogendus iterare confessionem, quia ille potuit, & voluit benè dispositum absoluere, quamuis defecerit in prudentia circa medicinam, & satisfactionem imponendam. Ita ille, & post illum Sanchez *in sum. tom.*1. *lib.*1. *cap.*10. *nu.*69. sic asserens; Quando pœnitens integrè fassus est peccatū quod fecit, dubitabat tamen, an esset mortale. Quamuis enim Cōfessor simili dubio teneretur, non est iterùm confessio illius peccati reperenda, si postea alteruter doctior factus, aut aliis consultis nouit id peccatum esse mortale, nisi aliunde cōfessio fuerit

irrita,

irrita, vt quia data opera quæsiuit ille Confessorem ignarum, ac insufficientem ad eius confessionem excipiendam. Sic Sanchez, & ego.

RESOL. CXXII. *An sit iteranda confessio facta cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excipit aliorum confessiones?*

AFfirmatiuè respõdent Homobonus *de examin. Eccles. part. 1. tract. 5. cap. 3. qu. 20.* Reginaldus *in praxi, tom. 1. lib. ... cap. 8. dub. 9. nu. 98* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 22. qu. 2.* Megala *in 1. part. lib. 5. cap. 19. num. 12.* & alij penes ipsos. Et ratio est, quia talis est intrusus, non enim habet titulum à legitimo Superiore; nec valet solùm communis error. Ergo, &c.

Sed negatiuam sententiam docet Molfesius *in summa, tom. 1. tract. 7. cap. 13. num. 21.* vbi sic asserit: Aliqui asserũt inualidam esse absolutionem, quoties Parochus nullum habet legitimum titulum, vt quia de facto cum bullis falsis se gerebat pro Parocho. Attamen eorum opinio mihi nõ probatur, nam eadem est ratio, siquidem in vtroque casu error est communis, qui tribuit iurisdictionem, & adest bona fides pœnitentis. Ita ille, & hanc sententiam ego libẽter etiam teneo, quia puto, quòd ex errore communi confertur iurisdictio etiam sine titulo colorato collato à legitimo possessore; & hoc solidè probant Basilius Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 20. num. 2.* Sancius *in selectis, disp. 44. num. 3.* & ego ipse alibi.

Hinc à fortiori infertur, quòd si pœnitens sciat priuatum esse Confessarium iurisdictione, quod ipse Confessarius ignorat, & communis populus, poterit pœnitens petere ab illo absolutionem, quę validè conferetur.

RESOL. CXXIII. *An Confessarius, si neque in confuso statum pœnitentis recordetur, & illum absoluat, absolutio sit valida?*

REspondeo, quòd si confessio fuit inualida, vel ex parte pœnitentis, vel Confessarij, & pœnitens cum eodem Confessario confiteatur, non tenetur denuò peccata explicare, si saltem confusè recordetur Confessarius illius statum, vt çonuenientem illi pœnitentiam imponere possit. Ita cõmuniter DD. quos citant, & sequuntur Vasquez *in 3. part. to. 4. q. 92. art. 3. dub. 3.* & alij. Et ratio est, quia specifica peccatorum manifestatio, aut cognitio per se, & simpliciter non est de essentia, ac necessitate Sacramenti, sed tantùm de necessitate præcepti diuini, cui pœnitens anteà satisfecit enumerando omnia peccata. Ergo solùm tenetur defectu, v. g. contritionis supplere de omisso peccato, seu accusare.

Sed cùm hæc omnia vera sint, difficultas est, si Confessarius statum pœnitentis, neque in confuso recordetur, & tamen illum absoluat; an dicta absolutio sit valida? de hoc casu olim interrogatus fui, & affirmatiuè respondi, & adduxi Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. cap. 9. num. 6.* vbi sic asserit: Tametsi Cõfessarius neque statum peccatoris generatim recordetur, sed id tantùm, quod sibi confessus fuerit, eumque iam rectè dispositum absoluat, peccaturum illum quidem, cùm non rectè suo munere in pœnitentia imponẽda, &c. fungi possit, nihilominùs absolutionem validam, & pœnitenti fructuosam fore. Ita Layman; ex quibus in tali casu Confessarius peccabit quidem, sed non tenetur monere pœnitentem de aliqua re, vt quidam Sacerdos scrupulosus putabat, quia confessio fuit valida; non tenetur igitur ad aliud, nisi de peccato pœnitere.

RESOL. CXXIV. *Quis in confessione Paschate omisit aliqua peccata per obliuionem, & postea statim de illis recordatur, quæritur an teneatur illa statim confiteri?*

SOtus distinguit, & ait hoc posse fieri dupliciter. Primò, quia peccata sciuntur quãdo homo cõfitetur, & omittuntur ex iusta causa. Secundò, quia illa peccata fuerunt oblita. Si primo modo fiat, ait, quòd tenetur homo cùm primùm potest illa peccata confiteri. Si verò secundo modo fiat, adhuc distinguit, quia si obliuio fuit culpabilis, tenetur hic statim confiteri illa peccata; si verò fuit inculpabilis, non est talis obligatio. Hæc Sotus apud Nugnum *in addit. ad 3. part. tom. 2. quæst. 6. art. 5. diffic. 6.* qui ipsius sententiam rigorosam vocat, sed probabilem.

Apponam etiã hîc opinionem Medinæ *in sum. lib. 1. cap. 14. §. 41.* vbi sic asserit: *Si los pecados que se le oluidaron se le acuerdan dentre del mismo año, en que se cõfesso, esta obligado à cõfessarlos antes que el año se acabe, porque el precepto le obliga à que cada año se confiesse vna vez de todos los pecados, que se le acordaren acuerdase de dos, ò tres luego esta obligado à confessarlos. Però si era ya passado el año quando se le acordo de los pecados, que antes hauia hecho y se le hauiã oluidado en la confession del año passado, no esta obligado à confessarse luego dellos, basta que los confiesse quando se confessare para cumplir con aquel año presente en que esta.* Ita Medina.

Verùm prorsus existimo absolutè dicendum sine vlla distinctione, posse talia peccata non confiteri, vsque ad confessionem sequentis anni. Et ita docent Villalobos *in sum. to. 1. tract. 9. diffic. 28. nu. 7.* Syluius *in addit. ad 3. part. q. 6. art. 5. quæritur 3. in fine.* Ioan. de la Cruz *in direct part. 2. de sacram. Pœnit. q. 3. dub. 2. concl. 3.* Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. c. 8. nu. 13.* Filliucius *tom. 1. tract. 7. cap. 3. num. 57.* Victoria *in summa, nu. 137.* Fagundez *part. 2. lib. 1. cap. 4. n. 17.* Suarez *tom. 4. disp. 36. sect. 4. num. 6.* Toletus *lib. 3 c. 8. num. 1.* Sylueſter *ver. confessio. 1. nu. 3.* Nauarrus *cap. 2. nu. 10.* & alij; quia Ecclesia obligat tantùm ad confitenda omnia peccata commissa illo anno, quantum memoriæ occurrunt, adhibita sufficienti diligentia: sed qui taliter confessus est, satisfecit præcepto. Ergo non tenetur iterùm confiteri.

RESOL. CXXV. *An quis in Paschate teneatur confiteri peccata venialia, saltem si habeat mortalia, quæ ex iusta causa non debeat aperire Confessario?*

AFfirmatiuam sententiã docet Nugnus *in addit. ad 3. part quæst. 6. art. 6. diffic 1.* quia talis homo, simpliciter loquendo, habet præceptum confessionis, & potest illud adimplere confitendo venialia. Ergo tenetur.

Sed contrariam sententiam in terminis docet

Suarez *in 3 part.to.4.diſp.36.ſect.6.* Et ratio eſt,quia nullum præceptum, nequidem Eccleſiaſticum obligat fideles ad cõfeſſionem peccatorum venialium;vt probant Vaſquez *in 3.part.tom.4.quæſt.90. art.2.dub.2.* Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.6.cap.5. n.* 18. Fagundez *p.2.lib.2. cap...n.5.* & alij penes ipſos. Ergo ſi quis non poteſt cõfiteri ex iuſta cauſa peccata mortalia,non tenetur confiteri venialia.

Quæ omnia ita vera ſunt,vt aliqui Doctores aſſerant Eccleſiam ſacramentalem confeſſionem de venialibus præcipere minimè poſſe, vt tradit Paludanus *in 4 diſt.17.quæſt.2.art.4.concl.2.* cui fauent Sylueſter.*ver confeſſio.1.q.13.* Sotus *in 4.diſt.18.qu.1. art.3.arg.2.* Henriquez *lib.4.cap.4.num.10.* Rodriquez *qq.Reg.tom.1.q.62.art.1.* & alij,licet contrariũ ſentiat Benzonius de Iubileo *lib.5.tit.15.dub.6.* Vaſquez *loco citato,art.2.dub.3.* Suarez *in 3.part. tom.4. diſp.22.ſect.8.* Nauarrus *in cap. placuit.diſp.6.de pœnit. num.* 122. & alij.

Sed quidquid ſit de hoc,aliqui putant Clementinam vnicam *de ſtatu monachorum,* vbi præcipitur Religioſis S.Benedicti,vt ſemel in mẽſe cõfiteantur, non obligare ſub mortali, ſi habeant tantùm peccata venialia, vt docet Nugnus *in addit. ad 3. part.q.6.art.5. diffic.7.* Molfeſius *in ſumma, tract.2.c.* 10.*nu.21.* Megala *in 1.part.lib.5.cap.4. n.4.* & alij penes ipſos, licet abſolutè doceant Caietanus *tom.1. opuſc.tit.5.q.1.* & Cano *relect.de pœnit part.5.* ſupradictam Clementinã non obligare ſub mortali,etiãſi monachi peccata mortalia habeant; & ideò ſic aſſerit Villalobos *in ſumma,tom.1.tract.9.diffic.28.nu.5. Los monges Benitos tienen precepto en vna Clementina de confeſſarſe todas las vezes que tienen conciencia de pecado mortal,el qual precepto ſe eſtiende à los demas, y ſolo obliga à pecado venial,como dize Henriquez lib.1. cap.4.n.* 10.*mas à mi pareceme que no eſta en vſo,ſino de confeſſarle à ſu tiempo.* Ita ille.

RESOL. CXXVI. *An peccata venialia ſint confitenda, quando requiritur confeſſio ad Iubilæum comparandum?*

AFfirmatiuam ſententiã docent Fagundez *præc. 2.lib.2.cap.2.num.20.* Sotus *in 4.diſt.21.q.2.art.3.* Sanchez *de matrim.lib.8.diſp.15.num* 19. & alij,quia hæc eſt vna, & potiſſima conditio, quam requirit Papa, vt quis Iubilæum conſequatur, confeſſione ſcilicet peccatorum. Ergo.

Sed negatiuam ſententiam probabiliorem eſſe exiſtimo,& ita docent Beia *part.3.caſ.37.* Suarez *in 3.part. tom.4. diſp.52.ſect.3.nu.5.* Coninch *de Sacram. diſp.12.dub.7. num.3.* Filliucius *tom.1.tract.8.cap.6.nu.* 145.Henriquez *lib.7.cap.10.num.8.& cap.12.num.2.* Zanardus *in direct.Confeſſ part.1.de ſacrament. Pœnit. cap.21. quæſt.24.* Graſſius *deciſ...part.1. lib.4. cap.15. num.19.* Reginaldus *tom.1.lib.7.cap.vlt.q.2.num.173.* Comitolus *in reſp.mor.lib.1.q.39.* & Benzonius *de Iubilæo,lib.5.cap.15.dub.6.* vbi ſic ait: An qui non habet conſcientiam peccati mortalis,teneatur confiteri pro Iubilæo conſequendo?

Reſpondetur breuiter nequaquam teneri,cùm enim ſit in ſtatu gratiæ, nec materiam neceſſariam habeat ad confeſſionem, non obligabitur pro Iubileo conſequendo ad illam.Vnde cùm neque diuino, neque poſitiuo præcepto obligetur quis ad confeſſionem,quando peccatum mortale non habet,neque tempore Iubilæi obligabitur. Sic Benzonius.

Dices cum Scoto,Bonauentura,Ales, Sylueſtro apud Benzonium *vbi ſuprà,* & Caietano *to.1.opuſc. de confeſſ.tract.1.* & aliis,qui caret mortalibus,& venialia tantùm habet, tenetur ſub mortali illa in Quadrageſima confiteri. Ergo etiam tenebitur tempore Iubilæi. Reſpondeo hanc ſententiam nõ eſſe veram, vt docent DD. quos citat, & ſequitur Fagundez *pr.2. lib.2.cap. 2. nu.8.* & rationes inuenies apud illos.

RESOL. CXXVII. *An eſſet abſoluendus, qui ſine cauſa præberet Confeſſario peccata ſua ſcripta, & de illis illo præſente ſe accuſaret?*

NEgatiuè videtur reſpondendum ex Fagundez *præc.2.lib.3.cap.1.num.8.* vbi ſic ait:Extra neceſſitatem ipſa confeſſio, & accuſatio ſemper facienda eſt ore,&peccaret mortaliter ille,qui cùm benè poſſet proprio ore confiteri,per ſigna, & nutus, & interpretem (adde tu,& per ſcripta) confiteretur. Et ratio eſt,quia mutaret conſuetudinem Eccleſię, quæ mutatio eſt grauis, & in re graui. Et ita etiam docet in terminis hanc ſententiam Syluius *in addit. ad 3.part.q.9.art.3.concl.2.* vide etiam Filliucium *to. 1.tract.7.cap.1.numer.* 14. Coninch *de Sacram. diſp.6. dub.1.concl.3.num.3.* Suarez *in 3.part. to.4.diſp.21.ſect. 3.nu.5 & 6.* & alios.

Non reticebo tamen, contrariam ſententiã docere Villalobos *in ſumma,tom.1.tract.9.diffic.31.nu.1.* vbi ita aſſerit: *De lo dicho ſe infiere, que ſi vno dieſſe ſus pecados eſcritos, y ſe cõfeſſaſſe dellos en preſencia del ſacerdote, podria ſer abſuelto ſi lo hizieſe ſin cauſa ſeria graue pecado venial,porque ſe apartare del vſo comun de la Igleſia.mas ſi lo hizieſe con cauſa razonable, no ſeria pecado.* Et hoc vltimum concedunt etiam Coninch,& Fagundez *vbi ſuprà.* Molfeſius *in ſumm,tom.1.tract.7. cap* 11. *nu.9.* & Vaſquez *in 3.part.tom.4.q.91. art.4. dub.4.num.7.* quidquid aſſerat Syluius I.C.Vnde ſi quis magnum pudorẽ ſentiret, ſi proprio ore peccata confiteretur, non peccaret mortaliter, ſi per ſcriptum cõfiteretur præſente Sacerdote, quia cõſuetudo proprio ore confitendi non obligat tam grauiter in hoc caſu, vt etiam præter DD. citatos, docet Layman. *in Theol.mor.lib.5. tract.6 cap.6. n.3.* vbi ponit alium caſum in praxi facilè occurrẽtem, nempe,quòd,ſi ægrotus per gutturis angorẽ confiteri abſolutè quidẽ voce poſſit, ſed vix,aut ægrè, compellendus non erit, ſi peccata ſcribere facilè poſſit, voce confeſſionem facere.

RESOL. CXXVIII. *An in Paſchate, vel in articulo mortis, teneatur per ſcriptum confiteri, qui alio modo non poteſt?*

AFfirmatiuè reſpondẽt Nugnus *in addit. ad 3.p. q.9.art.3.* Turrianus *de pœnit. q.9.art.2.diſp.32. dub.2.* qui citant Suarez,Petrum Sotum,& Gabrielem. Idem docent Becanus *de Sacram. cap.37. qu.7. num.2.* Vaſquez *in 3. p.tom.4.q.91. art.4.dub.5. nu.2.* vbi ita ait, quòd non obſtat ſcriptum perdi poſſe, quòd abſoluta confeſſione poteſt ſtatim rumpi, & paulò

paulò ante confeſſionem ita ſcribi,& cuſtodiri, vt non perdatur,nec etiam obſtat,quòd ſurripere poteſt Sacerdos,ſic enim etiam poſſet ipſe eodē modo manifeſtare crimina, quæ voce audiſſet in confeſſione, & nihilominus tenemur confiteri, & æquale eſt damnum vtrobique.

Hanc ſententiam videtur etiam docere Laymā *in Theol.mor.lib.5.tract.6.cap.6.nu.4.* vbi ait, qui perpetuò mutus eſt,& ſcribere neſcit,ad cōfeſſionem annuam nutibus,quatenus poteſt, faciēdam obligatus eſſe videtur. Vnde ſupponit in illis verbis, *ſi ſcribere neſciat*,quòd ſi mutus ſcribere ſciat, tenetur confiteri per ſcripturam,intellige ſemper præſente Confeſſario. Vide etiam Sylueſtrum *ver. Confeßio, 1.q.15.*& Suarez *to.4. diſp.16.ſect.6.*

At his non obſtantibus contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, & ita docent Ioan.de la Cruz *in direct.conſcient.part.2. de ſacram. Pœnit.qu.3. dub.7. concl.1.* Sotus *in 4.diſt.18.q.2.art.6.* Valentia *tom.4. diſp.... q.11.punct.1.* Filliucius *tom.1.tract.7. nu.63.* & Henriquez *lib.4.cap.4.nu.4.in gloſſa littera A.* vbi ſic aſſerit : Non tenetur præcepto Eccleſiæ confiteri per ſcriptum etiam mutus,aut infirmus, qui loqui non poteſt. Sic ille. Vide etiam Villalobos *in ſumma,tom.1.tract.9.diffic.32. num.3.* & alios communiter,quia peccata ſcribere, & ſcriptum Confeſſario tradere,inſolitus eſt confitendi modus,& plerumque non vacat omni periculo publicationis,& hoc ſufficit: quare Eccleſiaſtica lex in tali caſu nō obligat. Quid verò dicendum in articulo mortis? dic, vt in ſeq. reſol.reſoluemus.

RESOL. CXXIX. *An in articulo mortis teneatur confiteri per interpretem, ſi quis alio modo non poteſt?*

DIco primò, quòd præcepto Eccleſiaſtico nemo tenetur ad confitendum per interpretem, quia hęc aliquo modo publica confeſſio eſt,quam Eccleſia præcipere non ſolet, & ideò in Concilio Lateranenſi dicitur,Omnia ſua ſolus peccata confiteatur proprio Sacerdoti,& ita docent DD.quos citant,& ſequuntur Turrianus *de pœn.quæſt.9.art.2. diſp.32.dub.1.* Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.6.cap.6. num.5.* Fagundez *præc.2.lib.2.cap.6.n.6.* Villalobos *in ſum.tom.1.tract.9.diffic.32.num.3.* Ioan.de la Cruz *in direct.conſcient.p.2.de ſacram.Pœnit.qu.3.dub.7.concl.1.* Filliucius *tom.1.tract.7.c.3.num.62.*& alij,quos citat Sancius *in ſelectis diſp.32.n.8.*

Dico ſecundò contra Turrianum *vbi ſuprà*, & Suarez *tom.4.diſp.36.ſect.6.* quòd in articulo mortis, ſi pœnitens habet probabilem exiſtimationem de ſua contritione,non tenetur confiteri per interpretem;quia tunc confeſſio non videtur moraliter neceſſaria ad ſalutem , nec Deus videtur obligare cum tanto onere,& quia talis confeſſionis modus de ſe eſt publicus, Ergo, &c. Si autem probabiliter dubitet de ſua cōtritione,tunc ex charitate tenetur confiteri per interpretem , ne ſe exponat periculo damnationis , quia cùm abſolutè teneatur Deo ſatisfacere,meritò in caſu dubio obligatur.Ita DD. citati, quę adeò vera exiſtimo,vt putem cum Vaſquez *in 3.part.tom.4.q.91.art.4.dub.3.nu.6.* quòd ſi talis confeſſus ſit omnia peccata , & poſteà nullum commiſiſſet mortale , licet meminerit poſteà alicuius, quod prætermiſit propter obligationem, non teneretur in articulo mortis confiteri per interpretem , quamuis tenebatur confiteri , ſi poſſet ſecretò ſoli Confeſſori, quia de tali peccato per confeſſionem factam fuerat indirectè abſolutus.

Sed difficultas eſt,quādo quis in artículo mortis dubitat de ſua contritione, an teneatur cōfiteri per interpretem omnia peccata mortalia. Ad hoc ita reſpondet Nugnus *in addit.ad 3.p.q.9.art.3.diffic. 1.ad arg.1.* Videtur mihi (ſaluo meliori iudicio) quòd poterit talis pœnitens tacere peccata maioris infamiæ. Ita Nugnus , & poſt illum Fagundez *p.2.lib.1.c.6.n.8.* Suarez *in 3.part.tom.4.diſp.26.ſect.6. num.5.* Henriquez *lib.4.c.4. nu.4.* Layman *in Theol. mor.lib.4.tract.6.c.6.nu.5.* Et ratio eſt,quia in tali caſu non tenetur facere confeſſionem materialiter integram, ſed formaliter.

At plus addit Coninch *de Sacram. diſp.5. dub.10. n.77.* quia in rigore putat aliquē in tali caſu poſſe cōfiteri aliqua peccata venialia,& generatim omnia mortalia,dicendo ſe confiteri alia omnia peccata,quibus Deum offenderit.Ita Coninch,quem poſteà ſequitur Molfeſius *in ſumma, tom.1.tract.7. cap.11.n.12.* licet conſulendum ſit,vt tali caſu moribundus omnia peccata confiteatur,quia interpres tenetur ſeruare ſigillum , vt omnes cōmuniter tenent, contra Caietanū,Victoriam,& Sotum,quos citat,& ſequitur Ioan. de la Cruz *in direct.part.2.de ſacram.Confeſſ.q.3.dub.7. concl.1.* Sed ſi aliquis vellet confiteri aliqua venialia , & mortalia in genere, confeſſio eſſet valida , quia opinio Coninch , & Molfeſij eſt probabilis.

RESOL. CXXX. *An qui in Paſchate non impleuit præceptum confeßionis, teneatur primo quoque tempore confiteri?*

AFfirmatiuè reſpōdent communiter Doctores, & ita docēt Nauarrus *cap.21.n.45.* Henriquez *lib.4.cap.4.num.6.* Valentia *tom.4.diſp.7.q.9.punct.4.* Suarez *in 3.part.tom.4.diſp.36.ſent.4.n.2.* Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.6.c.5.num.8.* Coninch *de Sacram. diſp.5.dub.8.num.63.* Nugnus *in addit. ad 3. part.to.2. q.6.art.5. diffi.6.* Fagundez *præ.2.lib.1.cap.4.num.16.* & Villalobos *in ſumma,tom.1.tract.9.diffic.28. nu.8.* vbi ſic ait : *El que no ſe confeſſo el año, eſta obligado à cōfeſſarſe luego deſpues , y mientras mas lo dilata, mas peca.* Et ratio eſt, quia tempus Paſchale, veluti implēdi præcepti terminus propoſitus, non eſt ad obligationem finiendam.

Sed licet hęc opinio ſit probabilior,vt benè notat Filliucius *tom.1. tract.7.cap.3.num.55.* tamen ipſe *num.54.* negatiuam ſententiam probabilem putat. Primò, ob auctoritatē Doctorum. Secundò , quia pręceptum affirmatiuum determinatè obligat pro aliquo tempore, licet intra illúd violetur,tamē eo tranſacto non obligat ampliùs,vt pręceptum ieiunij,Horarum canonicarum,Miſſę,&c. Confirmatur,quia ſic homo cōtinuò peccaret, quamdiu nō confiteretur.Ita Filliucius,qui,vt dixi,probabilem hanc ſententiam putat,quam abſolutè tenent Sylueſter *verb. Euchariſtia 3. q.15.* D. Antoninus *part.2. tit.9.cap.9. §.3.* Tabiena *verb. communicare, num.10.* Megala *in 1.part. lib.5.cap.3.num.13.* Valentia *tom.4. diſp.*

disp.7.qu.8.punct.4.ver. quartum est, & alij. Vnde secundùm hanc sententiam, qui ob inopiam Confessarij, vel ob aliam causam rationabilem nõ impleuit debito tempore præceptum annualis cõfessionis, dicendum est de illo, qui ex culpa in Paschate minimè confessus fuit; licet (vt diximus) contrariam sententiam probabiliorem esse existimem.

Notandum est etiam hîc obiter contra Henriquez *lib.4.c.4.n.5.* eum, qui non est confessus in periculo mortis, cùm haberet conscientiam peccati mortalis, non teneri posteà quamprimùm cõfiteri. Ita Bonacina *de Sacram. disp.5. q.5.sect.2. punct.4. num.28.* quia præceptum confessionis eo tempore obligat propter periculum damnationis, sed sublato periculo mortis, dictum periculum damnationis abest. Ergo.

Resol. CXXXI. *In quibus casibus confessio erit valida, & tamen non integra materialiter?*

PRimò, si homo mutus, surdus, balbutientis linguę, aut ignoti idiomatis omnia peccata explicare nequeat. Vide Henriquez *lib.5.cap.12. numer.3.* Secundò, si inter confitendum periculum sit, ne pœnitens mox moriatur, debet statim absolui, & posteà si superuiuat, reliqua peccata audiẽda sunt, & posteà denuò absoluendus est. Vide Sà *ver. absolutio.num.9.* Tertiò, tempore pestis, naufragij periculosi, prælij, si Confessarius multorum integras confessiones audire non possit, quo casu licitũ est quoque plures simul confitentes audire, & absoluere. Vide Coninch *de Sacram. disp.7.dub.9.nu.74.* Quartò, si aliquis habeat casus reseruatos, de quo vide Layman *in Theol.mor. lib.5.tract.6.c.12. nu.8. &* 10. & quæ dixi ego *in hoc tract. resol....* Quintò, si necessitas vrgeat confitendi cum aliquo Confessario, cui, v.g. sine graui periculo animę, corporis, famæ, aut fortunarum proprio, vel alieno, peccatum aliquod confiteri nequeat, tunc eo prætermisso reliqua explicari, & absolutio peti potest. Vide Sotum *in 4.sent.dist.18.q.2. art.5.*

Sed de his omnibus vide Fagundez *pr.2.lib.3.c.3. per totum,* vbi *num.17.* benè obseruat, vt in his & similibus casibus, in quibus licitè dimidiatur cõfessio, absoluatur pœnitens directè, & per se ab illis tantùm peccatis, quæ confitetur: indirectè verò, & consecutiuè ab aliis, de quibus non est confessus, ea tamen obligatione, & conditione, vt teneatur prædicta non confessa confiteri cessante causa, & sublato periculo: non tenetur tamen ea statim cõfiteri, sed potest illa in primam confessionem, siue annualem in Quadragesima, siue ex deuotione differre, nec refert, quòd exponatur periculo obliuionis.

Resol. CXXXII. *An quis peccet, qui duos Confessarios habens, eorum vni priùs confitetur mortalia, alteri posteà solùm venialia?*

AFfirmatiuè respondent Sylvester *verb.Confessio 1.q.6.* & Victoria *in summa Sacram. n.196.* quia etsi hoc non sit contra integritatem Sacramẽti, est tamen quędam hypocrisis, & virtuale mẽdacium.

Sed contraria opinio est tenenda, quam tenet Fagundez *pr.2.lib.2.c.2.n.14.* Layman *in Theol.mor. lib.5.tract.6.cap.8. nu.14.* Coninch *de Sacram. disp.6. dub.4.n.13.* Suarez *in 3 part. tom.4. disp.22.sect.1.num. 22.* Henriquez *lib.5.cap.16. num.6.* & Villalobos *in summa, tom.1.tract.9.diffic.35. nu.1.* Et ratio est, quia hoc non est contra integritatem Sacramenti; nam vtraque confessio est integra, neque est vera hypocrisis. Nam velle conseruare bonam famam apud Confessarium ordinarium, aut nullam, aut non grauem inordinationem continet. Non esse speciem mendacij, patet, quia talis nihil falsum confitetur, & licet facto ipso permittat alium decipi, id non est per se peccatum mortale.

Notandum est tamen per accidens, hoc esse aliquando peccatum mortale, vt si ob hanc causam pœnitẽs maneret in aliqua occasione peccati mortalis. Sed pro coronide huius resol. ponam hîc verba Villalobos *vbi suprà, num.2. Se ha de aduertir, que muchas vezes conuiene mudar Confessor por muchas causas, que los confessores cada dia experimentan, las quales aun algunas vezes las ay entre Religiosas, y harta muy biẽ los que confiessan algunas vezes personas de ordinario, en aduertir les, que si alguna vez quisiessen, se confessassen con quien les pareciesse.* Vnde ait Layman *loco citato,* quòd imprudenter agunt Confessarij, si reprehendant pœnitentes suos, qui aliquãdo confessionale eorũ declinant, cùm potiùs id dissimulare deberent.

Resol. CXXXIII. *Laicus quidam absoluit ab excommunicatione morientem, quæritur an absolutio sit valida, ita vt in loco sacro defunctus sepeliendus sit?*

NEgatiuè respondent communiter, quia ad absoluendum aliquem ab excommunicatione requiritur iurisdictio Ecclesiastica, quã laicus non habet. Ergo, &c. Et ita docent Villalobos *in summa, tom.1.tract.6. diffic.20.num.14.* Layman *in Theol.mor. lib.1.tract.5 cap.6.nu.2.* Coninch *de Sacram. disp.14. dub.16.num.256.* Suarez *de cens. disp.7.sect.6.numer.6.* Sotus *in 4.dist.18.q.4.art.4.* Couar. *in c. alma mater part.1.§.11.num.9.* Garsias *de beneficiis, tom.2. part.12. cap.5.n.353.* & alij.

Sed ego cum Auila *de cens. part.2.c.7. disp.1.dub.3.* probabilem puto contrariam sententiam, quam tuentur Doctores, quos citat, & sequitur Ioannes Valerus *in differentiis vtriusque fori, ver. absolutio, differ. 13.nu.2.* quibus ego addo Ioan. de la Cruz *in direct. part.2. de excommunicatione, dub.4.concl.1.* & Ledesmã *in summa tom.1. de excomm.c.8. dub.4.* Sancium *in select.disp.44.n.7.* Ragucium *in lucerna Parochorum, de absolutione, q.124.* alterum Ledesmam *part.4. q.26. art.1.* Sed audiamus Valerum *loco citato, num.3.* vbi sic asserit: Effectus prædictæ absolutionis secũdùm præcitatos Doctores maximus est, scilicet, quòd heredes absoluti non tenebũtur adire Papam, nec excommunicantem pro absolutione petenda; poteruntque sepelire defunctum in loco sacro, & pro eo facere Missas celebrare, licet id impugnent Sotus, & Couar. quorum opinionem in rigore iuris veriorem existimo. Sed non damnarem pium Parochum sequentem cõtrariam, & iuxta eam sepelientem defunctum, & Missam pro eo publicè celebrantem, maximè vbi de facili non potest adiri ad Iudicem excommunicãtem, vt ab eo absolutio impetretur antequam defuncti corpus sepulturæ tradatur. Itaque prędicta absolutio multùm prode-

rit

rit quoad prædicta. Ita Valerus *vbi suprà*, qui etiam notat, vt nos alibi diximus, laicum in prædicto articulo mortis posse moribundo concedere indulgentiam plenariam Bullæ Cruciatæ, & citat Nauarrum *de indulgen. notab. 3. numer. 9.* Sed prima sententia est probabilior, & communis, quia Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 7.* solis Sacerdotibus hanc facultatem concedit.

RESOL. CXXXIV. *An si pœnitens eliciat actum doloris, post narrata peccata ante absolutionem recipiat sacramentum Pœnitentiæ?*

IN hoc casu non recipere Sacramentũ putat Coninch *de Sacram. disp. 4. dub. 6. nu. 4. concl. 2.* vbi sic ait: Dolor iste non solùm natura, sed etiam tempore debet præcedere ipsam cõfessionem. Patet, quia ille dolor debet saltem natura præcedere voluntatem confitendi, quia debet esse causa confessionis, quod fieri nequit, nisi sit causa voluntatis cõfitendi hanc autem non potest causare, nisi sit ea prior. Voluntas autem confitendi, cùm sit tota in instanti, necessariò est prior tempore ipsa cõfessione, quę fit in tempore, & necessariò præsupponit motum linguæ, qui non potest fieri nisi in tempore. Ita ille, & post illum Layman *in Theol. mor. lib. 5. cap. 4. n. 4.* Vnde secundùm illos, quis non reciperet sacramẽtum Pœnitentiæ, si ante confessionem non elicuit dolorem, sed illum elicuit inter confitendum, aut statim post confessionem ante absolutionem.

Sed hanc opinionẽ refellit Bonacina *de Sacram. disp 5. q. 3. punct. 2. n. 18.* & asserit illam docere Suarez *in 3. p. disp. 20. sect. 4. n. 31.* licet Layman *vbi suprà* probet Suarez verbo tenus, non autem reipsa contra suam sententiam repugnare; rationes verò pro firmanda opinione Bonacinæ lege apud illum.

Notandum est verò ad tollẽdos scrupulos, stando etiam in opinione Layman, & Coninch, quòd si aliquis pœnitens eliciat actum doloris post narrata peccata, si posteà dicat, Doleo de peccatis narratis, vel petat absolutionem, hæc sola verba sufficere tunc, & habere veram rationem confessionis, quæ sit pars Sacramenti.

RESOL. CXXXV. *An omittens per vnum annum confessionem, toties peccet, quoties non confitetur oblatâ confitendi opportunitate?*

AFfirmatiuam sententiam docent Bonacina *de Sacram. disp. 5. q. 5. sent. 2. punct. 4. n. 30.* quia quomodo fieri potest, vt aliquis teneatur quamprimũ ad confessionem faciendam, & nihilominus non peccet eam prætermittendo, oblata post annum opportunitate? Alioquin dicendum esset, facientẽ contra præceptum in re graui non peccare mortaliter, quod nullus audebit asseueranter affirmare. Ita Bonacina.

Sed contrariam sententiã docet ex nostris Molfesius *in summ. tom. 1. tract. 7. cap. 10. nu. 37.* vbi sic ait: Quod autem dicunt Auctores contrarij durũ sequi, & continuò peccaret, si statim non confiteretur elapso anno. Respondetur non esse durum ex parte præcepti, sed ex parte non adimplentis. At non semper committit nouum peccatũ mortale, sed continuando, & aggrauando peccatum commissum per omissionem confessionis in Paschate, & sic satis est confiteri tempus, à quo non est confessus peccata sua, nisi interueniat etiam contemptus præcepti. tunc enim esset hoc explicandum in confessione. Sic Molfesius, & Valentia *tom. 4. disp. 7. q. 9. punct. 4.* vbi sic asserit: Neque tamen idcircò volumus toties aliquem de nouo peccare, quoties elapso anno confessionem differt, cùm possit confiteri, sed dicimus manere illum astrictum eodem illo peccato, quod admisit, non cõfitendo intra annum, idque tamdiu, quamdiu anno elapso confessionem differt, ac proinde teneri illum statim confiteri sub illo eodem peccato. Sic Valentia.

Ego verò (vt suprà probatum est) puto probabiliter, quòd si quis in Paschate confessionem non fecit, non tenetur posteà ampliùs confiteri, sed dato & non concesso hanc sententiam esse improbabilem, adhuc tamen cõtra Bonacinam puto in tali casu, quòd quantò diutiùs quis confessionem sine causa differt, tantò magis peccatum auget, non autem peccare denuò toties, quoties. Et ita docent etiam Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 6. cap. 5. num. 8. corollar. 1.* Villalobos *in summa, to. 1. tract. 9. diffic. 28. num. 8.* Nugnus *in addit. 3. part. tom. 2. q. 6. art. 5. diffic. 5.* & alij.

RESOL. CXXXVI. *An qui non implet pœnitentiam grauem impositam pro venialibus, vel, quod sæpiùs solet euenire, pro mortalibus aliàs confessis, peccet mortaliter?*

PEccare mortaliter docent Fagundez *pr. 2. lib. 9. c. 3. n. 13.* Henriquez *lib. 5. c. 20. nu. 8.* & à fortiori Nugnus *in 3. part. tom. 2. qu. 13. art. 2. diffic. 2. concl. 4.* vbi sic asserit: Etiamsi cõfessio sit solum de peccatis venialibus, vel de mortalibus iam confessis, est mortale pecçatum, non adimplere talem satisfactionem, quidquid dicat Suarez, qui dicit, quòd quãdo cõfessio solùm fuit de peccatis venialibus, vel etiam de mortalibus iam confessis, etiam quotiescumque pœnitentia iniuncta aſt leuis, tantùm esse veniale peccatum nõ adimplere illam. In quibus Suarez non loquitur consequenter ad ea, quæ anteà dixerat, scilicet Sacerdotem obligari ad imponendam satisfactionem, & pœnitentem ad acceptandam, & adimplendam illam. Et ratio est, quia facere Sacramentum non integrũ, est res grauissima, & importat magnam irreuerentiam contra ipsum Sacramentum. Ergo est peccatum mortale, etiamsi aliàs materia secundùm se leuis sit. Ita Nugnus.

Sed his non obstantibus, mihi placet sententia Suarez, & contraria dura videtur. Et ideò existimo non adimplentem pœnitentiã grauem impositam pro venialibus, vel pro mortalibus aliàs confessis, non peccare mortaliter, sed venialiter. Et ita prẽter Suarez citatum *in 3. part. tom. 4. disp. 38. sect. 7. num. 4.* docet etiam Layman *in Theol. mor lib. 5. tract. 6. c. 15. n. 7.* quia (vt ipse ait) durũ videtur fateri, licet culpa cõtracta leuis sit, tamen obligationem pro ea satisfaciendi grauẽ effici posse, per se loquendo; nã per accidens id fieri posse non nego, si alioquin homo versetur in probabili periculo peccãdi mortaliter, nisi remedia pœnitentiæ ipsi imperata exequatur.

Simi-

Similiter durum videtur dicere, poſteaquã homo peccata mortalia ſemel cõfeſſus eſt, & iniunctam pœnitentiam impleuit, ſi iterùm eadem peccata libera voluntate confiteatur, quòd nouam obligationem ſatisfaciendi ſub culpa mortali contrahat. Ita Layman. Quæ omnia à fortiori procedunt, ſi pœnitentia impoſita abſolutè eſſet leuis, vel ſi aliqua exigua pars pœnitẽtiæ grauis à pœnitente non impleretur; nam in his caſibus contra Nugnum, tantùm venialiter peccaret pœnitens; vide etiam Filliucium *tom.1. tract.8.cap.2.num.54.* Villalobos *in ſumma,to.1.tr.9.diffic.78.n.3.* & alios.

Notandum eſt hîc etiam obiter contra dictum Nugnum *vbi ſuprà,q.18.art.4.diffic.2.* Confeſſarium imponentem pœnitentiam poſt datam abſolutionem, non peccare venialiter, nullum enim eſt peccatum pœnitentiam poſt abſolutionem conferre.

RESOL. CXXXVII. *An Confeſſarius poßit commutare pœnitentiam præſeruatiuam ab alio Confeſſario impoſitam?*

NEgatiuam ſententiam docet Zerola *in praxi pœnit.cap.25.quæſt.12.* vbi ait, id quod dictum eſt de commutatione pœnitentiæ impoſitæ, debet limitari, non procedere in pœnitentia præſeruatiua, quę datur loco medicinæ; nam iſta pœnitentia non poteſt, nec debet commutari, quia datur per modum pharmaci.

Sed Bonacina *de Sacram.diſp.5.q.5.ſect.3.punct.3.n.5.* affirmatiuam ſententiam tenet, quando tamen Confeſſarius iuſta, & rationabili cauſa pœnitentiã præſeruatiuam commutet in aliã præſeruatiuam, ſecus autem minimè. Et hanc ſententiam probabiliſſimam eſſe puto, nec contra illam facit Reginaldus *tom.1.lib.7.cap.8.nu.92.* & Suarez *in 3.part.to.4. diſp.38.ſect.10.num.10.* quem Bonacina malè adducit pro contraria opinione; nam vt legenti patebit, dictus auctor nõ loquitur in caſu noſtro, ſed quãdo ſuperior cõcedit indulgẽtias, quia, vt ipſi benè aſſerunt, per has indulgentias nõ remittuntur pœnitentiæ impoſitæ, vt præſeruatiuæ. Et eſt diſparatio inter noſtrum caſum, & caſum indulgentiarum. Nam in caſu indulgẽtiarum penitus tollitur, & remittitur pœnitẽtia, in caſu autẽ noſtro pœnitẽtia non tollitur, ſed commutatur, vt ſuppono, in aliam æqualem, etiam præſeruatiuam. Ergo, &c.

Adde etiam, quòd Zerola adductus à Bonacina *vbi ſuprà*, non facit contra nos; nam eſt intelligendus, quãdo pœnitentia præſeruatiua commutatur in aliam non præſeruatiuam. Sed hoc non accidit in caſu noſtro. Ergo. De commutatione verò pœnitentiæ, an Confeſſarius poſſit illam commutare non audita priori cõfeſſione eorumdem peccatorum, etiamſi peccata, pro quibus impoſita fuit pœnitentia, eſſent reſeruata, diximus *in tract.1. miſcellan. reſol.54.* vbi affirmatiuam ſententiam docuimus. Vide etiam Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.6. cap.15. num.16.*

RESOL. CXXXVIII. *An concubitus viri Chriſtiani cum muliere infideli, Turca, Iudæa, Hæretica, &c. ſit circumſtantia in confeßione aperienda?*

AFfirmatiuam ſententiã docent Naldus *in ſumma ver.fornicatio,num.2.* Lopez *in inſtruct.part.1. cap.35.§.affine eſt huic.* Homobonus *de caſ.reſeru.part. 2.caſ.4.ſent.5.* Contradus *in reſponſ.caſ.conſcient.par.2. q.174.* Floronus *de caſ.reſeru.par.2.caſ.7. poſt §.1.ver. mulieribus abutentes,nu.5.* Bellochius *de caſ.reſeru.par. 2.q.1.n.169.* Henriquez *lib.2.de pœnit.cap.6.num.3.in gloſſa littera M.* & Sanchez *de matrim.to.1.lib.7.diſp. 5.nu.12.* vbi ſic aſſerit: Infertur quintò habere circumſtãtiam luxuriæ mutantem ſpeciem, ac neceſſariò fatendam, acceſſum fidelis cum infideli, aduerſus impedimentum dirimẽs matrimonium ob cultus diſparitatem, quia ratio, ob quam Eccleſia hoc matrimonium dirimit, videlicet quia cedit in religionis dedecus, ſi fidelis cũ infideli copuletur matrimonio, locum habet in copula illicita. Et ideò prohibito matrimonio, cenſetur ſpecialiter copula illicita prohibita. Adde etiam eſſe quoque periculũ educationis prolis in infidelitate, & peruerſionis cõiugis fidelis, quę pericula in coitu fornicario etiã reperiuntur, vtpote qui vnitatem carnis efficit, & valdè amorem conciliat. Et tandem pœnæ peculiares grauiſſimæ huic copulæ legibus ſtatutæ argumentum non leue inducũt, vt inde illius ſpecialis grauitas colligatur. Ita Sanchez. Vide etiam Leſſium *lib.4. cap.3. dub. 6. num.45.* qui putat hoc peccatum pertinere ad ſacrilegium, quia talis coniunctio eſt prohibita in honorem Chriſtianiſmi ab Eccleſia.

Verùm licet ego hanc ſententiam teneam, attamen cõtrariam tenentes non damnarẽ, quia multi ex ſupradictis Doctoribus, & in ſpecie Azorius *part.3.lib.3. cap. 29. quæſt.3.* Ioannes Franciſcus Suarez *in enchiridio caſuum conſcientiæ, lib.5.ver. Confeßio, fol.346.* & Filliucius *tom.2.tract.30.cap 2.num.52.* aſſerunt, talem acceſſum hominis Chriſtiani cum infideli, nõ eſſe ſpecie diſtinctum à ſimplici fornicatione, & eſſe tantùm circumſtantiam aggrauantem; ſed circumſtantię etiam notabiliter aggrauãtes, ſecundùm opinionem probabilem multorum DD. non ſunt neceſſariò in confeſſione explicandæ. Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam abſolutè in terminis tenet Alcozer *in ſumma,c.20. fol.74.pag.1. §. el ſex muger*; & nouiſſimè illam tenet Franciſcus Syluius, Profeſſor publicus ſacræ Theologiæ in Academia Duacena *in ſuis doctiſſimis commentariis ad 2.2.D.Thoma,q.154.art.2.§. quæritur ſecundò.*

Igitur ſecundùm hos Doctores, ſecluſo ſcandalo, & periculo ſubuerſionis, vel cõtemptus legis & Religionis Chriſtianæ, vel niſi ſit caſus ab Epiſcopo reſeruatus, ſi quis cõcubitum haberet cum infideli, ſufficit in cõfeſſione, vt dicat, Toties fornicatus ſum, ſine explicatione, quòd dicta mulier fuerit Turca, Iudæa, Hæretica, &c. quia talis copula (vt dictum eſt) non differt à ſimplici fornicatione, & eſt tantùm circumſtantia aggrauãs. Sed ego teneo primã ſententiã, nempe eſſe aperiendam in cõfeſſione, quia eſt circumſtantia mutans ſpeciem. Vide etiam Menochium *de arbitr.iudicum lib.2.caſ.290.*

RESOL. CXXXIX. *An ſi frigidus, vel Eunuchus haberet concubitum cum muliere, deberet hanc circumſtantiam aperire in confeßione?*

AFfirmatiuè reſpondent Henriquez *lib.5.de pœnit.cap.6.n.3.in gloſſa littera M.* Leſſius *lib.4.c.3. dub.*

dub.6.nu.45.& Sanchez *tom.2.lib.7.diſp.5.nu.14.* vbi ita ait:Infertur, coitum cum impedimento impotentiæ, vt ſi frigidus, vel Eunuchus coeat, habere circumſtantiam diuerſæ ſpeciei neceſſariò confitendam,quia ratio prohibitionis matrimonij inter hos, nempe impotentia generandi,& ſic fruſtratio finis,ad quem natura coitum deſtinauit, militat etiam in copula illicita, quare hic coitus reducitur ad peccatum contra naturam.Ita ille.

Sed hanc ſententiam non exiſtimat ita certam Filliucius *tom 1.tract.10.part.2.c.1.n.23.* vbi ſic aſſerit,copulam cum habente impedimentum impotentiæ naturalis,eſſe etiam peccatum contra naturam reductiuè,ex ea enim ſequi non poteſt generatio,aſſerunt Henriquez & Sanchez, communiter non reputatur addere ſpecificam malitiam, eſt valdè dubium. Sic Filliucius.

Resol. CXL. *Vtrùm copula vxoricidæ, vel adulteri cum promiſſione matrimonij ſit circumſtantia in confeſſione aperienda?*

Affirmatiuam ſententiam docet Henriq. *lib.5. de pœnit.cap.6.n.3. in gloſſa litt.M.* vbi dicit eſſe circumſtantiam neceſſariò explicandam in cõfeſſione,ſi vir ad eam accedat, cum qua nequit matrimonio copulari, vt ſi ſit vxoricida; & licet non explicet,num ea circumſtantia ſpeciem mutet, at eam numerat inter alias, quæ in ſexto præcepto diuerſam ſpeciem conſtituunt.

Sed ego contrariam ſententiam tenendam eſſe puto,quam tuentur Leſſius *lib.4.c.3.dub.6.n.45.* Filliucius *tom.1.tr.10.p.2.c.1.n.24.*& Sanch.*de matrim. to.2.lib.3.diſp.5.n.14.* Dico igitur,quòd quando impedimentum matrimonij imponitur in pœnam admiſſi delicti, & ad præcauendum aliquod damnum, tunc copula cum habente tale impedimentum continet tantùm ſingularem malitiam fornicationis.Exemplum eſt in impedimento criminis, vt adulterij cum promiſſione matrimonij,vel cùm contractum eſt de præſenti; vel homicidij coniugis.Nam in prohibitione talis matrimonij non eſt ſpeciale motiuum virtutis, ſed tantùm eſt in pœnam delicti. Conſequenter copula illa illicita erit tantùm vnius malitiæ fornicationis,& ideò in tali caſu dicendum non eſſe circumſtantiam in confeſſione detegendam.

Non omittam tamen hîc adnotare cum ſupradictis Doctoribus;Primò, eſſe circumſtantiam inceſtus diuerſam ſpecie à ſimplici fornicatione, & neceſſariò explicandam in confeſſione,ſi quis coitum habeat cum qua nequit inire matrimonium ob impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis.Secundò,ſimiliter eſſe circumſtantiam luxurię, ſpecie diuerſam, ac neceſſariò fatendam, ſi quis tem habeat cum cognata ſpirituali in eo gradu, in quo hæc cognatio matrimonium dirimit;ſpeciem autem hanc fornicationis aliqui vocant inceſtum ſpiritualem:vnde & ſacrilegium. Tertiò,concubitus cum cognatis legalibus addit malitiam ſpecificam neceſſariò fatendam, & reducitur ad inceſtum.Et tandemQuartò,dicendum eſt reduci eam ad inceſtum, ſi quis acceſſum habet cum conſanguinea in primo gradu ſponſæ propriæ de futuro contra publicæ honeſtatis impedimentum, dirimens in eo gradu matrimonium. Et ideò talis circumſtantia erit in confeſſione aperienda. Sed ſimilibus relictis,ad alia procedamus.

Resol. CXLI. *An ſit neceſſarium in confeſſione explicare,ſi quis peccauit ſcienter, an ignorantia culpabili?*

Aliqui affirmant neceſſarium eſſe explicare,ſi peccatũ fuit ſcienter admiſſum, quia diſtinctam malitiam importat.Sic Adrianus *in 4.tract.de confeſſione,quæſt.4.in 2.part.illius,* vbi de circumſtantiis paulò poſt principium *ver.fortè obiicies*, & Medina Complutenſis *C.de confeſſ. quæſt. de circumſtantiis mutantibus ſpeciem,paulò poſt principium.*

Sed contrarium docent Nauarrus *in c. conſideret à n.52.vſque ad 79.de pœnit.diſt.9.* & Suarez *to.4. diſp. 22.ſect.4.n.14.*nam,vt ait Valentia *tom.2.diſp.6. q.6. punct.3.*eiuſdem rationis ſunt peccata,ſiue interna, ſiue externa, cum ignorantia culpabili commiſſa, cum peccatis ſcienter admiſſis, licet ſcientia illa aggrauet.Addit tamen Suarez, & benè, id eſſe neceſſarium aliquando in ordine ad cenſuras Eccleſiaſticas;nam ex illis, vt *infrà* dicemus, ignorantia ſæpiùs excuſat.Idem etiam dicendum eſt, quando ea ignorãtia moraliter vincibilis excuſaret à mortali tranſgreſſione humani præcepti; nam in tali caſu neceſſe erit ignorantiã explicare,quippe quãlibet circumſtantiam ita minuentem,quæ ex mortali efficiat veniale,neceſſarium eſt explicare.Similiter dicendum eſt,quando ignorantia eſt affectata,licet Nauarr.*in man.c.6.n.12.*dicat eam non eſſe neceſſariò in confeſſione explicandam; quamuis affectata ſit ad finem liberiùs peccãdi. Sed ego ſic diſtinguendum cenſeo.Si ignorans ille exponatur periculo admittendi alia peccata, ratione illius ignorantiæ affectatæ,ſiue affectetur ad finem liberiùs peccandi,ſiue ad alios fines, & aduertat ad id periculum,tenetur eam ignorantiæ circumſtantiã fateri; quia mutat ſpeciem: tot enim peccata ille committit,quot committendi periculo ſe exponit. Vt ſi,v.g.velit feminam cognoſcere,affectet ignorare, quænam ſit illa, vel vt liberiùs peccet,vel ne eius culpa ita grauis ſit; hic enim in tali caſu exponitur periculo inceſtus,adulterij,fornicationis, ſacrilegij, &c. Si autem ei periculo non exponatur, quia nouit feminam alio ſtatu præter coniugatæ carere,& an hunc habeat,affectat ignorare, vel affectat ignorare aliã rem,in qua non eſt aliud præter peccati determinati periculum, tunc ſi ignorantia non affectetur ad liberiùs peccandum, non eſt neceſſe illam explicare,quia non aggrauat, ſed aliquantulum minuit culpam; ſi verò ſit ad finem liberiùs peccandi, notabiliter aggrauat. Et ita,qui tenet circumſtantias notabiliter aggrauantes eſſe neceſſariò confitendas, dicendum eſt hanc circumſtantiam fatendam eſſe. Qui verò contrariũ cenſent,dicunt cum Nauarro illam fatendam non eſſe, quia intra eamdem ſpeciem notabiliter aggrauat. Et hæc omnia mutuatus ſum à Sanchez *in ſum.tom.1. lib.1.c.17. nu.23.* quæ valdè à Confeſſariis notanda ſunt, non enim ita facilè in eorum ſummis inueniuntur,ſicut iſta,quæ hîc ſumpſi à doctiſſimo Ioanne Maldero *in part.2.D.Thomæ,quæſt.76. art.2.*vbi ſic aſſerit:

Quæres,quando quis peccat ex ignorantia,ſunt-

ne duo ibi peccata,vnum ignorantiæ,alterũ quod ex ignorãtia admittitur?v.g. eſt aliquis, qui ex vincibili ignorãtia non legit horas canonicas,ad quas ratione ordinis tenetur , ánne ille peccet duplici peccato, vno ignorantiæ, altero contra virtutem Religionis ? Pro reſponſione obſeruandum eſt, ignorantiæ peccatum dependere ex obligatione ſciendi, obligatio autẽ ſciendi interdum ex eo ſolo pendet, quòd obligemur aliquid facere , vel omittere,ad quod faciendum,vel omittendũ opus eſt cognitione eius,aliquãdo autem prouenit obligatio ſciendi ex peculiari pręcepto,quo tenemur habere ſcientiam,eamque nobis comparare. Quo ſuppoſito,reſpondeo, quando obligatio eſt prioris generis,peccatum ignorantiæ, & peccatum quod ex ignorantia fit,non eſſe duo peccata,aut duplicẽ malitiam,quia tãtùm incurritur eo caſu in peccatum ignorantiæ, quãdo per eam incurritur in periculum incidendi in aliquod peccatum, ſiue illud ſequatur,ſiue non. Quando verò obligatio ſciẽdi eſt poſterioris generis,ignorantia eſt peccatum per ſe,etiamſi nõ fuerit periculum alterius ſecuturi ex ea peccati,& quando ex illa ignorantia aliud peccatum admittitur, ſunt ea peccata diſtincta. Imò etiamſi fuerit ſolùm periculum alterius peccati, ſpecie diſtincti cõiunctum cum peccato,tali ignorantiæ,fieri poterit concurrente ſufficiente aduertentiâ illius periculi, vt contrahatur præter malitiam ignorantiæ,etiam malitia iſtius ſpeciei. v.g.ſi quis ex ignorantia culpabili Decalogi , incidat in peccatum homicidij , duplex peccatum admiſit, vnum negligẽtiæ ſciendi illud, quod ſcire poterat, & debebat,videlicet Decalogum; alterum homicidij. Eadem eſt ratio Confeſſarij ex ignorantia eorum,quę ad officium ſuum pertinent,abſoluentis eum quem non poteſt abſoluere. Hæc omnia Malderus;vide etiam Adamum Tannerum *in p. 2. diſp.4.q.9.dub.1.n.12. & 13.* & alios penes ipſos tractantes propoſitam quæſtionem,videlicet, vtrùm ignorãtia vincibilis ſit peccatum ſpeciale,adeoque diſtinctum ab eo,cuius eſt cauſa.Sed de hac quæſtione iterum redibit ſermo , vbi contra Malderũ, & alios Doctores *ſuprà* citatos multis diſſeram,licet omnia ſupradicta probabilia ſint.

RESOL. CXLII. *An Vicarius Epiſcopi.ſi habeat poteſtatem ſubdelegandi,poſſit abſolui ab alio.ſi incidat in caſum reſeruatum à ſuo Epiſcopo?*

NEgatiuam ſententiam mordicus tenet Iacobus de Graffis *in appen.ad deciſ.aur.lib.3.cap.8.n.* 22.Primò ex præſumpta mente Prelati,quæ magis attendenda eſt,quàm verba,ex *l. de quibus. ff. de leg.* Sed interrogatus Epiſcopus à Vicario an etiam illa auctoritate vti poſſet,diceret quòd non,quia ſi ſecus eſſet,pernicioſum eſſet concedenti, quia ſic poſſet dare occaſionem peccandi, & qui occaſionem peccandi dat, ipſe damnum dediſſe videtur; vnde ne hoc abſurdum accidat,dicendum eſt,verba generalia arctari, vt non comprehendatur pernicioſum concedenti,ex *l.ſi cui,ff.de ſeruit.* Secundò, verba generalia arctantur ſemper ad ſolita concedi,ex *l.ſi finita,ff.de damno infect.* & ad id quod eſt de iure,vt notat gloſſa *in c.fin.verſ.negotiis, de offic.deleg.* ſed ſemper poteſtas abſoluendi cum poteſtate ſubdelegandi intelligitur data in perſonam aliorum, & nemo poteſt auctorizare ſe ipſum , ex *c.qualiter, de elect.* & in generali ſermone excipitur perſona cui loquimur,*l.qui heredi,§.Plautius, ver.at ſi heres,ff. de cond.& demonſt.* Ergo,&c. etiam dictus Graffius idem aſſerit de Priore habente poteſtatem à Prælato abſoluẽdi caſus reſeruatos,cum poteſtate ſubdelegandi, putat enim , ſicut de Vicario Epiſcopi aſſeruit, ſi incidat in aliquẽ caſum reſeruatum , nõ poſſe ab illo,quem ipſe ſubdelegauerit,abſolui.

His tamen non obſtantibus contrariam ſententiam docent Vgolin.*de poteſt.Epiſc.c.39.n.2.* & Floronus *de caſ.reſer.p.1.c.3.§.1.nu.3.* Nam & Epiſcopus ſi in caſum incidit reſeruatum Romano Pontifici, à quo ipſe alios abſoluere poteſt,delegãdo eam facultatem alteri,ab eo abſolui valet, atque ita ſacra Cardinalium Congregatio declarauit Tridentinũ Concilium *in ſeſſ.24.de reſor.c.6.* & ita communiter aſſerunt Doctores,Maiolus *de irregular.lib.5. cap.21. n.7.*Suarez *to.4.diſp.41.ſect.2.n.9.*Henriq.*lib.14.c.18. n.3.*Sayrus *de cenſ.lib.7.c.9.nu.5.* Riccius *in praxi,p.1. reſol.445.nu.2.* Sanch.*de matrim.lib.8. diſp.3.n 3. & in ſum.tom.1.lib.2.c.11.n.11.* Bellettus *in diſquiſ. cler.p.1. tit.de diſciplina clericali,§.1.nu.54.* Naldus *in ſum. ver. caſus,n.6.*Emanuel Sà *ver confeſſor,n.16.*& alij,quidquid in contrarium aſſerat Marius Alterius *de cenſ. tom.2.diſp.8.c.3.concl.4.ver.3.* quæri poteſt in ordine ad diſpenſationem,ſicut loquuntur etiam multi ex *ſup.*citatis Doctoribus,idem dicendum de diſpenſatione,ac de abſolutione.

Nec valet dicere in tali caſu, Vicarium ſeipſum quodammodo abſoluere,cùm delegatus delegantis officio fungatur. Nam reſpondeo,quòd id locum haberet,vbi iuriſdictio delegata eſt ab eo,cui iuriſdictio competit ordinaria,at Vicarius hîc ſubdelegat, ſubdelegatus autem fungitur vice primi delegantis, ac perinde eſt, ac ſi ipſe primò delegans delegaſſet, quo caſu ſine dubitatione Vicarius abſolui poſſet.Et idem dicendum eſt de Priore, qui vt Vicarius ab Epiſcopo talem poteſtatem habuit à Prælato ſui monaſterij; nam ſi in aliquem caſum inciderit,poteſt ab alio Confeſſario ſubdelegato,de illo abſolutionem obtinere ſine licentia Prælati.

Sed ponam hîc pulchrum dubium, an ſi ſubditus petat à Prælato omnem eius auctoritatem pro vna vice,vna perſona ſibi ſubiecta, includatur ipſe petens , ita vt poſſit abſolui à reſeruatis ab aliquo Confeſſario. Videtur affirmatiuè reſpondendum, ſi petens diceret,Eſt quædam perſona,quæ indiget veſtra auctoritate,placétne vobis illam mihi dare? Secus autem ſi diceret, Rogo te vt des mihi tuam facultatem pro vna perſona. Et ratio eſt, quia in generali ſermone comprehenditur etiam perſona ſua,quando loquens concipit verba in perſona alterius,vt patet ex *l.Paulus reſpondit, §.fin.ff. de pignorib.*Et ita hanc ſententiam videtur tenere Floronus *vbi ſup.* ex Graffio , qui tamen contrarium docet. Sed poſt hæc ſcripta inueni Villalobos *in ſum. tom. 1.tract.9.diffic.64. num. 4.* circa præſens dubium ſic aſſerere : *Quando el Prelado concede à vno la autoridad ſin reſtrincion ninguna, es viſto concederla actiua y paſſiua , que aunque algunos dudan deſto, es mas conforme al eſtilo*

eſtilo de la Religion, mientras el Prelado no declara otra cosa. Sic ille; & nouiſſimè noſter P. Leone *de off. & poteſt. Confeſſ. tom. 2. recollect. 6. num. 131.* aſſerit, quod quando ſubditus petit facultatem à Superiore pro vna perſona pro caſibus reſeruatis, poteſt vti pro ſua perſona.

RESOL. CXLIII. *An qui vi, & metu, vel fraude, & dolo, aut alio quocumque caſu inter infideles exteriùs fidem negans, corde tamen illam retinens, poſsit poſteà inter Chriſtianos rediens abſolui à quocumque Confeſſario ordinario approbato, & quid de blaſphemantibus hæreticaliter inter Chriſtianos?*

AFfirmatiuè reſpondet Stephanus Fagundez *præc. 2. lib. 8. c. 8. n. 39.* vbi ſic aſſerit: Animaduerto illum, qui vi, & metu, vel dolo, & fraudulenter ſe inter infideles exteriùs infidelem fingit, Maurum videlicet, Iudæum, Idololatram, aut Hæreticum, & exteriùs fidem negauit, corde tamē illam retinens, peccare quidem grauiſſimè contra externam fidei profeſſionem, non tamen eſſe hæreticum comprehenſum in Bulla Cœnæ, nec incurrere excōmunicationē ipſius, & poſſe, abſolui à quocumque Confeſſario ordinario approbato. Ita Fagundez, & ante illum ex eadem Societate Ieſu docuerat hanc ſententiam Toletus *lib. 4. c. 4 n. 6.* & poſteà Suarez *to. 5. in 3. p. diſp 4. ſect. 2. n. 22. & diſp. 21. ſect. 2. n 3.* & tandem Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib 2. c. 7. n. 8. in fine*, & poſt omnes Filliucius *tom. 2. tract 22. c. 6. nu. 164.* Et ratio eſt, quia talis non eſt verè infidelis, vel hæreticus, quia non habet errorem in intellectu. Ergo, &c. Deinde hæreſis ratione ſolius excommunicationis reſeruatur. At hæreſis externa abſque errore interno non ſubiacet excommunicationi. Ergo, &c. Nec refert (ait Fagundez) quòd ab Inquiſitoribus huiuſmodi homines puniri poſſint in foro externo, tamquam hæretici; nam præſumunt Domini Inquiſitores illos habuiſſe diſſenſum à fide in intellectu, ſiquidem hunc diſſenſum exteriùs finxerunt, & manifeſtarunt. Ita ille.

Et poſt hæc ſcripta inueni eam ſententiam ſupradictorum Auctorum docere etiam Frāciſcum Syluium in ſuis eruditiſſimis Commentarijs *ad 2. 2. D. Thomæ, q. 11. art. 3. concl. 2.* vbi ſic aſſerit: Hæreticus ſolo actu externo, quamuis grauiter peccet, non autem eſt excommunicatus, neque incurrit alias pœnas Eccleſiaſticas in hæreticos latas, & per conſequens poteſt à quolibet Confeſſario abſolui, quamuis pro hæretico in foro externo reputatur, imò & pro excommunicato geri debet apud eos, qui nouerunt peccatum externum, & neſciunt animum ſemper manſiſſe Catholicum. Ex his ſequitur, quòd qui propoſitiones hæreticas effuderunt, qui Sanctorum imaginibus illuſerunt, qui comederunt carnes tempore prohibito, qui Mahumeto cultum & reuerentiam exhibuerunt, ſi ea fecerint, aut metu cōpulſi, aut ſpe lucri adducti, aut ira, vel alia quacumque paſſione commoti, nullum in animo errorem, at priſtinam fidem rectam tenentes, neque hæretici ſunt, neque excommunicatione in hæreticos lata innodati. Ita Syluius *vbi ſuprà.*

Item hanc ſententiam docet Homobonus de Bonis *in exam. Eccleſ. p. 1. tract. 7. cap. 1. q. 4.* vbi ita ait: Quid ſentiendum de eo, qui ſolùm exteriùs rem fidei negat, aut ab ea omnino per apoſtaſiam recedens, abſque tamen errore intellectus ad aliam ſectam tranſit? Reſpondeo, cùm cenſuræ, & reliquæ pœnæ delicto aliquod afficientes, non niſi ob delictū verum, & conſummatū contrahantur, ſequitur, quēlibet Confeſſariū ab hoc (licet graui peccato) abſoluere poſſe. Secus autē in externo foro iudiciali, in quo præſumptionibus ſtatur, proinde qui huiuſmodi delicta cōmittunt, per Eccleſiaſticos Iudices recōciliari, & à cenſuris abſolui ſolēt. Idem que de his dicendū eſt, qui aliqua hęreticalia verba protulerunt, & poſteà ſe ea ioco dixiſſe aſſerunt; nā eorum excuſationes in foro interiori, non autem in exteriori iudicio admittuntur. Sic Homobonus.

Item hanc opinionem tenet Ioannes Valerus *in differentijs vtriuſque fori, ver. Hæreſis, differ. 2. num. 1.* vbi ſic aſſerit: Fidem negans exteriùs, interiùs tamen ſeruans, non eſt in foro animæ excommunicatus, & ideò in tali foro non indiget abſolutione, & poteſt à ſuo Parocho à prædicto peccato abſolui, vbi Epiſcopi non habent prædictum peccatum reſeruatū; in foro tamen exteriori iudicabitur excommunicatus, & tenemur eum denuntiare Dominis Inquiſitoribus.

Idem tenet Bartholomæus Giptius *in tract. de caſ. reſeru. c. 6. caſ. 4. num. 83. & 84.* ſic aſſerens: Et hæc ſint breuiter dicta ad cognoſcendum quæ ſapiunt hæreſim manifeſtam, eaque procedunt in foro fori. At verò aliter proceditur in foro conſcientiæ, in quo cùm procedatur ſecūdùm intima cordis; nam ſi quis aliquid hæreſim manifeſtam ſapiens proferat, non ſequitur: ergo eſt hæreticus. Prudens igitur Confeſſarius conſiderabit, ſitne reuerà hæreticus; nam ſi quodcumque manifeſtam hæreſim ſapiens fecerit, ſi reuerà non ſit hæreticus, abſoluat ab hoc caſu, ſi non eſt Epiſcopo reſeruatus, quidquid ſit futurum coram Inquiſitore, ſi res aliquo futuro tempore detegatur. Sic Giptius.

Et tandem hanc ſententiam ex Dominicanorum familia tenet Michael Zanardus *in directorio Theologorum. part. 2. præcep. 1. cap. 11.* vbi ſic ait; Quando blaſphemia eſt hæreticalis, abſolutio Inquiſitori reſeruatur. Si verò Confeſſor compererit blaſphemum benè ſentire de fide, eum abſoluat. Ita Zanardus, quo nihil clarius; nam apertè docet tunc blaſphemiam hæreticalem eſſe Inquiſitoribus reſeruatam, quando blaſphemus habet errorem intellectus; nā ſi bene ſentiat de fide, docet à Confeſſario abſoluendum. Vide etiam Torreblancum *de magia, lib. 4. c. 5. n. 8.* Bannez *in 2. 2. D. Thom. q. 11. art. 4. §. quæritur ſecundò, concl. 3. arg. 2. fol. mihi 658.*

Vidiſti amice lector, quot patronos numero & ſcientia inſignes habeat hæc opinio. Ex qua ſequitur, quòd ſi aliquis, vt dictum eſt, tantùm externè fidem negauit, vel alia ſapientia manifeſtè hæreſim commiſit, poteſt à quocumque Confeſſario abſolui ſine auctoritate Dominorum Inquiſitorum, & ſine priuilegio Bullæ Cruciatæ, dummodo tale peccatum non ſit Epiſcopo reſeruatum. Verùm hæc opinio diſplicet multis, & præſertim viro doctiſſimo Domino Don Franciſco de la Riba Vicario Eminentiſſimi Cardinalis ab Auria; nam putant, hoc

minimè Confessarium efficere posse sine Dominorum Inquisitorum auctoritate, vel sine Bulla Cruciatæ, cùm tale peccatum sit Dominus Inquisitoribus per eorum edicta reseruatum.

RESOL. CXLIV. *An Confessarius hîc Panormi ab Episcopo approbatus possit Panormitanum absoluere Romæ, Neapoli, vel aliis locis extra diœcesim?*

DE proprio Parocho, & de Religiosis, qui per approbationem æquiparantur Parocho, non dubitant Doctores; difficultas est de aliis Sacerdotibus approbatis, & negatiuè respondent Ioannes Güttierrez *qq. Canon. l. c. 27.* cum Zerola, & Sorbo, quos citat, & sequitur Garsias *de beneficiis, to. 1. par. 1. c. 8. nu. 132.* quia delegatus etiam Ecclesiæ Romanæ non potest extra Prouinciam sibi decretam absoluere subditum ex manuum iniectione in Clericũ, vt patet *in cap. penult. de officio legati*; iurisdictio enim delegatorum terminatur territorio.

Verùm affirmatiua sententia mihi placet, quam communiter tuentur Doctores, vt Sanchez *de matrimon. to. 1. lib. 3. disp. 34. nu. 2.* Megala *in 1. p. lib. 1. cap. 7. n. 25. & c. 9. n. 12.* Henriquez *lib. 6. c. 6. num. 7. & lib. 7. c. 1. nu. 4.* Peirinus *de relig. subdito, tom. 1. q. 1. cap. 21. §. 2.* Vega *in summa, tom. 1. c. 62. cas. 41.* Gomez *in explicat. Bull. Cruc. clauſ. 10. n. 8.* Suarez *in 3. p. tom. 4. disp. 28. sect. 6. & 7.* Nugnus *in 3. p. tom. 2. q. 8. art. 5. dub. 8.* Et ratio est, quia isti Confessores delegati habẽt iurisdictionem in personas pœnitentium. Ergo non attenditur territorium, vel præsentia localis, sed tantùm persona. Adde, quòd iurisdictio voluntaria potest exerceri extra territorium à quocumque illam habente, vt patet ex *l. 2. ff de offic. Procon.*

Nec obstant declarationes Cardinalium, & Doctores, quos affert Garsias etiã nouissimè in Additionibus; nam respondeo, quòd loquuntur in casu quo, v. g. Confessarius approbatus hîc Panormi, vellet absoluere extra hanc diœcesim Messanenses, vel Neapolitanos. Nam quisque per approbationẽ habitam in vna diœcesi, non potest absoluere vbique. Non autem loquuntur, quando talis Confessarius extra territorium absoluit subditos Episcopi, qui illum approbauit. Vide Acostam *in Bull. Cruciat. q. 38.* Vgolinum *de potest. Episc. c. 7. §. 2. n. 7.* & alios. Vnde est dispar ratio inter vtrumque casum. Ad text. verò *in cap. pen. de officio delegati*, respondeo, quòd loquitur, quando delegatus vult exercere iurisdictionem externam in foro contentioso, quæ exerceri minimè potest extra territorium, quod non accidit in casu nostro.

RESOL. CXLV. *Quis absolutus fuit virtute Iubilæi, quod postea non lucratus est, quæritur, an peccata oblita reseruata possit postea cuicumque Confessario confiteri?*

PRobabiliter negatiuam sententiam docet Suarez *in 3. part. tom. 4. disp. 31. sect. 4. nu. 23.* At ego magis probabiliter contrarium puto cum Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 8. disp. 15. nu. 21. & in summ. to. 1. lib. 4. c. 54. n. 45.* Portel *in addit. ad dubia Regul. ver. Iubilæum, n. 19.* & aliis, quia cùm valida sit illa confessio, Confessarius ab omnibus peccatis, tum directè expositis, tum indirectè ex oblitione omissis absoluit; & dum Confessarius absoluit, habet, & habere debet intentionem, quamcumque reseruationem à pœnitente remouendi, illum iuxta potestatis suæ extensionem absoluens, & verè hac intentione eum absoluere potest. Ergo, &c.

Notandum est etiam hîc obiter, quòd si aliquis confitetur animo lucrandi Iubilæum, & absoluitur ab excommunicatione, & peccatis reseruatis, sed postea illud non lucratur, reseruationem, & excõmunicationem illam iterùm non redire, quidquid in contrarium asserant Angles *in floribus, p. 1. de confess. q. 3. art. 5. diffic. 4.* Rodriquez *in Bull. Cruciatæ, §. 2. n. 8.* & alij. Et ratio est, quia non absolutus fuit ab excommunicatione ad reincidentiam, nihil enim in diplomate Iubilæi de hoc agitur, nec absolutio à reseruatis data fuit ea conditione, vt pœnitens Iubilæum lucretur, verùm sine vllo alio pacto, & obligatione absolutus fuit, sicque dicendum est de votis commutatis. Et ita hanc sententiam sustinent Suarez *in 3. part. tom. 4. disp. 31. sect. 4. n. 5. & tom. 5. disp. 7 sect. 5. n 30.* Filliucius *tom. 1. tract. 8. c. 10. n. 280.* Emanuel Sà *ver. absolutio, nu. 18.* Sanchez *de matrim. lib. 8. c. 54. n. 4.* Henriquez *lib. 6. cap. 16. nu. 6. & lib. 7. cap. 11. nu. 4.* Filliucius *tom. 1. tract. 8. cap. 10. nu. 281.* Vasquez *in 3 part. tom. 4. quæst. 91. art. 7. dub. 6. num. 5.* Molfesius *in summa, tom. 1. tract. 7. c. 16. n. 39.*

Aduertant etiam Confessarij, quòd tempore Iubilæi non possunt absoluere à casibus reseruatis ea conditione, vt pœnitens Iubilæum lucretur: nam peccatorum absolutio absoluta esse debet, imò nec à censuris sub tali conditione, nisi ex Pontificis cõcessione, absoluere possunt. Ita Henriquez, & Sà *vbi suprà*, Sanchez *in summa loco citato, num. 49.* & alij.

Sed inquiret curiosus lector, an supradictus pœnitens absolutus à casibus & censuris, modo quo *suprà*, si postea mutet voluntatem, & non lucretur Iubilæum, peccet mortaliter; aliqui affirmatiuè respondent. Ita Suarez *de Relig. to. 2. lib. 2. c. 6. n. 11.* Coriolan. *de cas. resp. par. 1. sect. 3. art. 17.* existimantes hunc grauiter peccare. Mihi placet opinio negatiua, quia hîc nihil promisit, neque Confessarius, nec ipsum Iubilæum vllam obligationem ei imposuit, neque ipse Pontifex: quamobrem illum Iubilæi lucrandi propositum habuisse satis est; & sententiam mutãs non peccat, eò quòd nullis promissis, pacto, aut obligationi contraueniat. Deinde tale præceptum non apparet. Itaque sine maximo fundamento pœnitenti imponi non debet. Et ita hanc sententiam docent Sanctarellus *de Iubilæo, c. 22. dub. 4.* Naldus *in summa, ver. indulgentia, nu. 4.* Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 4. c. 54 num. 54.* Henriquez *lib. 6. c. 16. nu. 6.* Florõnus *de cas. reser. p. art. 1. c. 6. §. 6. num. 2.* Portel *in addit. ad dubia Regul. ver. Iubilæum, num. 20.* & alij.

RESOL. CXLVI. *An post Concilium Tridentinum Parochi possint exponere ad confessiones suorum subditorum audiendas, simplicem Sacerdotem ab Episcopo non approbatum?*

REm difficillimam explicandam aggredior, de qua cursim alibi nos aliqua diximus. Affirmatiuam sententiam docuit ex Dominicanorũ familia Magister Ioannes Gallo, qui Concilio Tridentino interfuit, & Magister Ioannes Orellana, Professores publici sacræ Theologiæ in Academia Salmãticensi, quos refert, & sequitur nouissimè Petrus de

Ledesma

Ledesma *in summ. tom. 1. de sacram. Pœnit. c. 12 concl. 5. §. la secunda sententia*; & Ludouicus de S. Iuan. *in summa de pœnit. q. 7. art. 2. diffic. 12.* & hanc sententiã probabilem esse docet etiam nouissimè Io. de la Cruz *in direct. conscientiæ, p. 2. de sacram. Pœnit. quæst. 5. dub. 6. concl. 2.* Probatur, quia cùm Parochus sit proprius Sacerdos, & Pastor suorum subditorum, habet iure diuino potestatem delegandi Confessores pro suis subditis, imò & iure Ecclesiastico antiquo, vt patet *in cap. omnis vtriusque sexus*, & quia hæc potestas non est ablata per decretum Concil. Trident. *sess. 23. de refor. c. 15.* quod solum intendit abrogare priuilegia Bullæ, & consuetudines audiendi confessiones, sine approbatione Episcopi, etiã immemorabiles; quòd autem Parochus possit delegare Confessores pro suis subditis, non habetur ex priuilegio aliquo, sed ex iure diuino, aut Ecclesiastico antiquo. Et si quãdo dicitur in Concilio, Nullus audiat confessiones, &c. nisi sit Parochus, &c. statim reuocantur priuilegia, & consuetudines immemorabiles in contrarium. Vide etiam omnino Ledesmam, qui textum Concilij minutatim exponit, & probat non tollere iurisdictionem Parochis.

Verum ego hanc sententiam probabilem iudicarem, nisi obstaret in contrarium declaratio DD. Card. Concilij interpretum, quam affert, & sequitur Petrus Fay *in addit. ad 3. par q. 8. art. 5. disp. 1.* quæ declaratio, vt ipse ait, cõformis est valdè textui Cõcilij, quod præcisè, & priuatiuè duos tantùm ponit titulos excipiendi confessiones sæcularium, & Sacerdotum expositionẽ; scilicet approbationẽ Episcopi, & beneficium parochiale; ergo qui neutrum habuerit, confessionem audire non poterit. Voluit ergo Concilium auferre abusum plurimorum Parochorũ qui vt commodiùs se otio darẽt, exponebant quoscumque etiam inidoneos, imò plerique illorum non ita vigebant prudentia, quæ ad debitũ tam graue debitè peragendum requiritur; iudicauitque id reseruandum Episcopis, in quibus regulariter maior est prudentia, & circumspectio. Et ita hanc sententiam docent etiam nouissimè Villalobos *in summa, to. 1. tract. 9. diffic. 49. nu. 9.* Sancius *in select. disp. 48. n. 51.* Regius *in resolut. cas. 61. nu. 2.* & Fagundez *præcept. 2. lib. 7. nu. 42.* qui alias adducunt rationes, quas tu apud illos videbis.

Notandum est tamen hîc, Parochum posse exponere alium Parochum ad confessiones audiendas in sua parochia. Et ita Parochi per Bullam, Iubilæum, &c. sunt eligibiles per totum mundum ad confessiones audiendas, sine approbatione Episcopi: vide Fagundez *præc. 2. lib. 7. c. 2. num. 35.* Filliucium *tom. 1. tract. 7. nu. 257.* Suarez *to. 4. disp. 28. sect. 4.* Toletum *lib. 3. c. 13. n. 6.* licet contrarium asserat P. Leone *tract de offic. & potest. Confessar. tom. 2. recollect. 4. nu. 79.* Sed tu tene nostram sententiam.

RESOL. CXLVII. *Quis die Sabbati accesit ad confitendum, sed ob angustiam temporis Confessarius distulit confessionem post transactum Iubilæum, quæritur an possit absolui à casibus reseruatis, post tempus elapsi Iubilæi commissis?*

IN tali casu Confessarius pœnitentem à censuris absoluat, & reseruationem casuum, & votorum tollat; absolutionem verò à peccatis differat, & posteà elapso illo Iubilæi spatio confessionem peccatorum audiat, & pœnitentem absoluat, & vota commutet; cùm illa peccata, & vota præterita ampliùs non sint reseruata. Ita Henriquez *lib. 7. cap. 11. num. 3.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 15. num. 17.* Emanuel Sà *ver. Indulgentia, num. 14.* & alij.

Difficultas est, si talis post elapsum tempus Iubilæi in nouos casus reseruatos inciderit, an poterit absolui; hunc casum non apud multos inuenies: amicissimus Sanctarellus *de Iubilæo, cap. 8. dub. 7.* & Alphonsus Leone *de Iubilæo, p. 2. q. 16. n. 189.* negatiuam sententiam docent; sed cõtrariam etiam probabilem esse puto, quam nouissimè tuetur noster Siculus Bartholomeus à Sancto Fausto, vir quidem doctus *tract. de Iubilæo lib. 4. q. 133.* quia per illam dilationem intendit Pontifex inducere pœnitentes ad lucrandum Iubilæum. Sed qui de consensu Cõfessarij cõfessionem distulit, & in casus, & censuras reseruatas incidit, Iubilæũ non potest lucrari, quin priùs ab illis absoluatur; ergo donec Iubilæum cõsequatur, Confessarius electus habet potestatem illum à casibus, & censuris reseruatis absoluendi, ac si tempus Iubilæi non esset elapsum; alioquin dicẽdum esset, illum, qui Confessario obtemperauit, deterioris esse conditionis, quàm alios. Et cùm Iubilæum sit Principis beneficium nulli præiudiciale, sine aliquo textu, & valida ratione non est restringendum. hæc Faustus probabiliter quidem, vt ipse Sanctarellus, & Leo *vbi suprà*, fatentur.

RESOL. CXLVIII. *An si quis suscipiat sacram Eucharistiam in peccato mortali, vel faciat confessionem sacrilegam, lucretur posteà Iubilæum, si in vltima Iubilæi periodo per actum contritionis sit in gratia?*

NEgatiuam sententiã docent Sanctarellus *tract. de Iubilæo c. 7. dub. 2.* & Petrus Prost *in spicilegio Theol. de Iubilæo cap. 7. dub. 2.* Zanardus *in direct. confess. part. 1. de sacram. Pœnit. cap. 21. quæst. 28.* Alphonsus Leone *tract. de Iubilæo part. 2. sect. 5. num. 168.* & alij, quia Summus Pontifex confessionem validam, & communionem ritè factam exigit.

At ego opinionem contrariam non minùs probabilẽ esse puto, quam tuentur Fernandez *in exam. Theol. mor. part. 3. c. 7. §. 8. nu. 1.* Henriquez *lib. 7. cap 9. n. 5.* & nouissimè Bartholomæus à Sancto Fausto *de Iubilæo, lib. 4. q 46.* quia non est necessarium (ait ille) vt quis sit in statu gratiæ toto tempore, quo singula opera facit, sed sufficit, vt in vltimo instanti, in quo vltimum opus perficitur, sit in gratia. Dicendum est igitur, quòd si in die Dominico in ipso Iubilæi termino in gratiam cum Deo talis rediret, obtineret quidem Iubilæum, non obstante, quòd confessio fuerit inualida, & communio in peccato mortali facta. Igitur vtraque opinio est probabilis.

RESOL. CXLIX. *An Confessarius virtute Iubilæi possit absoluere à casibus Episcopo reseruatis?*

NEgatiuam sententiã docet Bonac. *de cens. disp. 1. q. 3. art. 15. n. 10.* Coriolanus *de cas. reser. p. 1. sent. 3. art. 15. num. 7.* & alij. Ratio est, quia Clemens VIII. in Bulla quadã decreuit, ne vllus prætextu cuiuscũque priuilegij absoluat à casibus reseruatis Episcopo.

Sed hæc opinio refellenda est, & ideò meritò contrariam amplectuntur Zanardus *in direct. par. 1. de sacram. Pœnit. cap. 21. q. 34.* Floronus *de cas. reser. p. 1. cap. 4. §. 8 nu. 7.* Henriquez *lib. 3. c. 14. n. 9.* Vgolinus *de casibus tab. 1. c. 10. §. 4.* Vasquez *in 3. part. tom. 4. q. 92. dub. 10. nu. 6.* Reginaldus *tom. 1. lib. 8. c. 5. sect. 1. num. 57.* Graffius *part. 1. lib. 4 c. 15. num. 28.* Suarez *de cens. disp. 7. sect. 5. nu. 10.* & alij; quia cùm in Iubilæis conferatur expresè absolutio à casibus reseruatis Pontifici, à fortiori censetur concessa facultas absoluendi à censuris, & casibus Episcopalibus. Et hanc opinionem aliqui, & optimè quidem, extendunt ad casus, & censuras reseruatas ab Episcopo, etiam post Iubilæi publicationem.

Resol. CL. *Quis confecutus est Iubilæum, non tamen est confessus quia peccati mortalis sibi conscius non erat, quæritur an transacto Iubilæo à peccatis reseruatis ante illud commissis, & oblitis absolui possit?*

NEgatiuè respondeo, quia non fuit vllo modo ablata reseruatio, cùm nulla absolutio peccatorum data fuerit; non enim Iubilæum tollit ipso facto reseruationem, sed tantùm confert facultatem Confessario electo illam auferendi media absolutione, quę in casu nostro non est data. Ergo, &c. & ita docet Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 8. disput. 15. num 21.* Henriquez *lib. 6 cap. 16. num. 6.* Suarez *tom. 4. disp. 31. sect. 4. num. 9. & 24.* Floronus *de cas. reser. part. 1. cap. 6. § 6. num. 3.* Portel *in addit. ad dubia Reg. ver. Iubilæum, num. 19.* & alij.

Verùm opinionem contrariam tenet amicissimus & doctus Sanctarellus *de Iubilæo c. 13. dub. 2.* quia in rigore loquendo, cùm ad Iubilęum obtinendum confessio præcipitur, is qui nullius peccati mortalis conscius est, ad confitenda peccata venialia non tenetur, licet vnicuique operæ pretium esset, præsertim tunc temporis, de peccatis venialibus confiteri. Verùm cùm præfatus, quidquid ad Iubilæum erat necessarium, perfecerit, iam Iubilæum lucratus est, & priuilegium vt ab omnibus casibus reseruatis absoluatur, atque in votis reseruatis dispensetur sibi vendicauit, quia confessio à tali homine nõ requiritur, & cùm priuilegium à prædictis casibus, & votis absoluendi ad tempus Iubilæi non restringatur, pœnitens etiam elapso Iubilæo, priuilegio sibi parto gaudere potest.

Ex his patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ. Nam dicendum est illa peccata esse adhuc reseruata, quia neque directè, neque indirectè absoluta fuerunt, sed quia talis fecit omnia opera necessaria ad lucrandum Iubilæum, & de facto illud lucratus est, ideò obtinuit priuilegium, vt à casibus reseruatis absoluatur, quod priuilegium ad tempus Iubilæi restringendum esse negamus, & ideò illo transacto potest à quocumque Confessario virtute illius priuilegij, & consecutione Iubilæi obtenti absolutionem à peccatis reseruatis obtinere, sicuti ex opinione ipsius Sanchez *in sum. tom. 1. lib. 4. c. 54. n. 40.* & aliorum. Confessarius potest vota commutare, tametsi pœnitens Iubilæi tempore votum fecerit, & noluerit petere dispensationem: quia cùm præfatus omnia ad Iubilæum consequendum requisita præstiterit, iam priuilegium vt sibi vota ante Iubilæum emissa secum dispensari possint, acquisiuit, quod priuilegium ad Iubilæi tempus non est limitatum; quapropter transacto prædicto tempore, parto priuilegio vti posse omnino dicendum est. Sed hoc accidit in casu nostro. Ergo, &c.

Itaque opinio Sanctarelli est probabilis; licet contrariam nouissimè teneat Faustus *de Iubilæo lib. 4. q. 134.* sed cum Sanctarello consentit Alphonsus de Leone *tract. de Iubilæo part. 2. q. 17. n. 197.* vbi etiam notat cum Zanardo *in direct. confess. part. 1. de sacram. Pœnit. cap. 2. quæst. 20.* quòd si aliquis tempore Iubilæi non habuit copiam Confessarij, & contritus sacram Eucharistiam sumpsit, & omnia pro lucrando Iubilæo perfecit, potest absolui à reseruatis transacto tempore Iubilæi; quia cùm Iubilæum adeptus sit, obtinuit iam priuilegium, vt absolui possit à reseruatis.

Notandum est etiam hîc à fortiori, quòd quando quis in confessione Iubilæi non manifestauit peccatum reseruatum, ne, v. g. manifestaret complicem, vel ex alia iusta causa, posteà transacto Iubilęo potest de tali peccato à quocumque Confessario absolutionem obtinere; quia in tali casu peccatum illud absolutum habetur, vnde indirectè fuit illius reseruatio ablata, & ita docet Homobonus *in exam. Eccles. part. 1. tract. 5. c. 6. q. 38.* & alij.

Resol. CLI. *Quis lucratus est Iubilæum Messanæ, posteà negotiandi causâ Panormum venit, vbi Iubilæum celebratur, quæritur an possit illud lucrari, & Confessarius à peccatis reseruatis de nouo incursis illum possit absoluere?*

HIc casus frequenter potest accidere, & non ita facilè apud auctores inuenies. Noster Pater Alphonsus Leone *in tract. de Iubilæo part. 2. q. 17. num. 196.* affirmatiuam sententiam docet, & potest probari hæc opinio; quia multi asserunt posse duabus hebdomadibus lucrari Iubilæum ab eodem, vt docent Floronus *de cas. reser. part. 1. c. 6. §. 5 num. 2.* Reginaldus *in praxi to 1. lib. 8. c. 5 sect. 2. num. 64.* Henriquez *lib. 6. c. 16 num. 3.* Fernandez *in exam. Theol. mor part. 3. c. 7. § 8 n. m. 4.* Z nardus *in direct. Confess part. 1. de sacram. Pœnit. c. 21. q. 30.* N aldus *in summa ver. indulgentia num. 4.* & alij penes ipsos, Ergo, &c.

Non reticebo tamen Filliucium *to. 1. tract. 8. c. 10. num. 278.* adnotare Clementem VIII. rogatum, respondisse semel tantùm sumi posse Iubilæum, tam in anno Sancto, quàm in aliis. Et ita respondisse sacram Cardinalium Congregationem, de hoc interrogatam testatur idem Filliucius *num. 261.* quod anteà docuerãt multi Doctores, vt Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 4. c. 54. nu. 30.* Suarez *de relig. tom. 2. lib. 6. c. 16. nu. 17.* Portel *in addit. ad dubia Reg. ver. Iubilæum, nu. 10.* Benzonius *de Iubilæo lib. 5. c. 15. dub. 23.*

Verùm certum est, quòd si quispiam dum in patria versabatur, Iubilæum lucrari neglexerit, elapsis verò duabus hebdomadibus aliò pergat, vbi Iubilæum durat, illud, omnia requisita in Bulla exequendo, & adimplendo, consequi poterit. Ita Sanctarellus *de Iubilæo, cap. 7. dub. 1.* Vgolinus *de potest. Episcop. c. 4. §. 4. n. 5.*

Notandum est etiam hîc obiter, quòd qui tempore, quo fuit publicatum Iubilæum in sua patria, ex

ex aliqua ignorantia inuincibili non habuit notitiam illius, poterit illo tempore transacto lucrari inter duas hebdomadas à die notitiæ. Ita Bottenus in obseruationibus Iubilæi Sixti V. *fol.* 131. & alij. Eadem dicendum est de illo, qui feria sexta, vel Sabbato habuit notitiam de Iubilæo, vel cum isto Confessarius commuret in alia opera ieiunia prætermissa, & illum absoluat, & communionem sumere faciat in illa hebdomada non transacta.

RESOL. CLII. *Quis noluit lucrari Iubilæum, & in secunda hebdomada die Sabbati à Deo inspiratus mutat propositum, quæritur an possit absolui à reseruatis, & lucrari Iubilæum?*

REspondeo affirmatiuè, dummodo commutentur ieiunia in communionem; nam eleemosynam, visitationem, & orationem, potest facere die Dominico. Ratio est, quia iam tempore debito confitetur, non enim obligatus erat confiteri ante Sabbatum; nam poterat manè die Dominico, & in tali casu cum ipso proceditur, ac si fuisset impotens ad ieiunium. Et ita docent Lauorius *de Iubilæo, p.* 1. *cap.* 21. *num.* 53. & Sanctarellus *de Iubilæo cap.* 7. *dub.* 1. licet penes ipsum Pinellus, & Sanchez contrarium teneant.

Sed quæret quis hîc obiter, an si aliquis omnia opera iniuncta pro consequendo Iubilæo fecisset, & manè die Dominico vellet confiteri, & sacram Eucharistiam sumere, sed inaduertenter, & incuria aliquid cibi deglutiuit, vel bibit, an hoc non obstante, possit lucrari Iubilæum, & à reseruatis absolui? Respondeo affirmatiuè; nam in tali casu Confessarius potest communionem, quam tenebatur facere, in aliud opus pium commutare, & ita docet Sanctarellus *de Iubilæo cap.* 7. *dub.* 1. Graffius *in appen. lib.* 2. *cap.* 5. *numer.* 50. & Henriquez *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 8. *in fine.*

RESOL. CLIII. *Quis ieiunauit, & visitauit Ecclesias in prima hebdomada Iubilæi, postea in secunda die Dominico vult confiteri, & communionem sumere; quæritur, an ita lucretur Iubilæum, & Confessarius possit illum à peccatis, & censuris reseruatis absoluere?*

REspondi affirmatiuam sententiam probabilem esse, & ita illam vocat Molfesius *in summa, to.* 1. *tract.* 7 *c.* 16. *nu.* 49. & 50. Bonacina *de Sacram. disp.* 6. *q.* 1. *punct.* 5. *n.* 34. & Naldus *in summa, verb. Indulgentia, n.* 14. asserit ita respondisse Patres Sacræ Pœnitentiariæ Romanæ in Iubilæo anno 1620. licet cõtrariam sententiam doceat Lauorius *de Iubilæo, part.* 1. *c.* 21. *n.* 52 Henriquez *lib.* 7. *cap.* 11. *n.* 2. Nugnus *in* 3. *part tom.* 2. *q* 27. *art.* 3. *dub.* 5. Vgolinus *de potest. Episc. c.* 41. §. 4. *num.* 5. Fernandez *in exam. Theol. mor. part.* 3. *c.* 7. §. 8. *nu.* 5. & alij, asserentes omnia opera iniuncta in Iubilæo esse explenda physicè intrà hebdomadam vnam. Verum, vt dixi, affirmatiua opinio est probabilis, quam præter DD. citatos docuisse nonnullos Patres Societ. Iesu testatur Bonacina *vbi suprà*, qui pro confirmatione talis sententiæ multas adducit rationes, lege illum, & non pigebit.

Certum tamen est, quòd si opinio negatiua esset vera, licet præfatus non lucraretur Indulgentias, attamen eius confessio peccatorum reseruatorum esset valida, quia probabilis opinio (vt alibi dictum est) confert iurisdictionem, & hoc valdè notandum est; nam plures opiniones inuenientur, quæ negant consequi Iubilæum, & tamen si aliquis affirmatiuam sententiam probabilem sequi vellet, si à parte rei non esset vera, licet indulgentiam non consequeretur, validè (hoc non obstante) à censuris, & casibus reseruatis absolueretur, & idem dicendum est de votorum commutatione.

Quæro tamen hîc obiter, an qui compleuit intra hebdomadam omnia opera in Iubilæo iniuncta, ita vt vltimum opus sit ieiunium Sabbati, si iterum manè in die Dominica incidat in casum reseruatum, possit ab illo virtute Iubilæi absolutionem obtinere? Ratio dubitandi est, quia finis talis gratiæ est obtinendi Iubilæum, quod cùm iam sit obtentum, non potest quis ampliùs frui dicta gratia. At hoc non obstante Pater Alphonsus de Leone *in tract. de Iubilæo, part.* 2. *sect.* 5. *num.* 170. affirmatiuam sententiam docet, quia cùm sit infra eamdem hebdomadam, potest variare, & tutiùs procedendo iterùm confiteri, & communicare, & posteà facere eleemosynam, aut visitare Ecclesias, sua destinatione id faciendo pro vltimo opere Iubilæi; quam cautelam vidi consultam à viris doctis, etiam eis, qui post communionem Dominicæ incurrerunt in reseruata, nemini enim prohibetur pluries idem opus repetere pro eodem fine intra terminum concessum. Hæc omnia Leo, licet contrariam sententiam doceat Sanctarellus *de Iubilæo, c.* 8. *dub.* 6.

RESOL. CLIV. *An quicumque Confessarius ab Ordinario approbatus possit tempore Iubilæi absoluere Moniales à peccatis, vel à casibus, & censuris reseruatis?*

AFfirmatiuam sententiam docet Bonacina *de Sacram. disp.* 5. *q.* 7. *punct.* 4. §. 1. *num.* 22. *in fine*, sed aduersus illum insurgit Faustus *de Iubilæo, lib.* 4. *q.* 78. & Alphonsus de Leone etiam *de Iubilæo, p.* 2. *q.* 9. *num.* 25, quia Confessariis prohibitus est accessus ad monasteria Monialium, & ideò Romanus Pontifex non intendit dare iurisdictionem illis Sacerdotibus, qui habent aliquod impedimentum. Hinc in praxi rationabiliter seruatur pro bono regimine Monialium, quòd dum virtute Iubilæi habent Moniales facultatem eligendi sibi Confessarium, tenentur designare Confessarium Ordinario ipsarum. Et solent Abbatissæ congregare Moniales, & ab eis habere votum quósnam Confessarios gratos habeant, & sic nominant tres, quatuor, vel plures, quorum nomina mittunt ad eorum Ordinarium, vt ab eo omnes, vel prout ei libuerit, approbentur, & impartiatur eis licentiam accedendi ad monasteria. Sic enim Ordinarij sciunt personas accedere volentes ad monasteria, ne sub prætextu earumdem licentiarum, accedant ad vana colloquia facienda, & non ad audiendas confessiones Monialium, cùm omnis confessio intelligatur facta in ædificationem, non autem in destructionem Regularis obseruantiæ. Et hæc omnia notat, & docet noster Molfesius *in summa, tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 16. *num.* 31. & post illum Ioannes Suarez *in enchiridio casuum conscientiæ lib.* 5. *ver. Indulgentia,* §. *tempore Iubilæi.*

RESOL. CLV. *An quando adeſt periculum obliuiſcendi multa peccata, teneatur quis iure diuino confiteri, etiam ante annum?*

AFfirmatiuè reſpondent Medina Complutenſis C. *de pœnit. tract 2. q. 14. §. 2. ſub fine*, & ex neotericis Didacus Nugnus *in 3. part. tom. 2. q. 6. art. 5. diffic. 1. concl. 4.* quia iure naturæ tenemur ad faciẽdam integram confeſſionem; ergo quoties ex dilatione oritur periculum obliuiſcendi peccata, toties tenemur confiteri, vnde ſequitur multos, qui tantùm confitentur ſemel in anno, violare hoc præceptum: atque adeò ſunt etiam in hac parte examinandi à Confeſſario, vt accuſent ſe de tali violatione, ſaltem ad cautelam. Ita Nugnus.

Sed hæc opinio non eſt tenenda, & illam repellunt Turrianus *de pœnit. q. 6. art. 2. diſp 19. dub. 4.* Villalobos *in ſum. tom. 1. tract. 9. diffic. 27. nu 7.* Coninch *de Sacram. diſp. 5. dub. 2. n. 33.* Henriquez *lib. 4 c. 4. num. 8.* Sotus *in 4. diſt. 18. q. 1. art. 4. concl. 7.* Filliucius *tom. 1. tract. 7. c. 2. num. 36.* & alij, quia ſic etiam infra annum ſæpè homo obligaretur confiteri; nam regulariter non poteſt homo recordari peccatorum vnius anni. Cùm autem Eccleſia determinat obligationem iuris diuini, ſi hoc ſæpiùs requireret, malè Eccleſia feciſſet, quod dici non poteſt. E contra, ſi quis peccata ſcriberet, ne traderet obliuioni, poſſet differre vſque ad mortem, quod eſt abſurdum. Ergo, &c.

Reſtat modò reſpondere ad argumentũ Nugni. Dico igitur nos teneri integrè omnia peccata noſtra mortalia confiteri, quorum, dum confitemur, recordamur, & moralem diligentiam adhibere, vt poſsimus priùs ea omnia in memoriam reuocare; non tenemur tamen extraordinariam aliquam diligentiam adhibere, ne ea obliuiſcamur, alioquin quando nollemus, aut etiã non poſſemus ea ſtatim confiteri, teneremur ea ſtatim ſcripto annotare, imò quicumque multa peccata feciſſent, tenerentur ea priùs ſcripto mãdare, & ex charta cõfiteri, qui aliàs exponũt ſe alicui periculo, ne aliqua per obliuionẽ omittant. At hæc omnia ſunt abſurda. Ergo, &c.

RESOL. CLVI. *An Parochus qui reſidet in ſua parochia, ſed non per ſeipſum, ſed per alios adminiſtrat ſacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, &c. peccet mortaliter, & teneatur fructus reſtituere?*

LEge cum attentione hanc reſolutionem ô Paroche, & caue ne in hora mortis illa te angat. Dico igitur, quòd Parochus nõ dicitur verè & iuxta mentem Concilij Tridentini *ſeſſ. 7. ca. 3 & ſeſſ. 23. c. 1.* reſidere ob ſolam habitationem in loco beneficij; nam reſidere cum effectu accipiendum eſt; nempe officium ſuum perſonaliter exercere, & nõ ſolùm in ſua parochia eſſe præſentẽ, & cetera ſubſtituto ſuo committendo. Debent igitur Parochi illis Sacramentis miniſtrandis operam dare, quæ ex æquitate miniſtrari ab eis poſſint, non tamen tenẽtur noctu adminiſtrare, niſi nominatim & inſtanter deſiderẽtur. Et ita communiter docent Doctores, & inter illos præcipuè Ioannes Sancius, qui omnino à Parochis videndus eſt *in ſelectis, diſp. 47. per totam.* vide etiam Vaſquez *opuſc. de Pontificia cap. 4. §. 2. dub. 1. in fine, & art. 2. nu. 181.* Emanuelem Sà *ver. reſidentia, num 1.* Vgolinum *vbi infrà nu. 2.* & alios quos citat Sancius *loco citato.*

Sed difficultas eſt, an Parochus, qui per ſeipſum Sacramenta non adminiſtrat, ſed per ſubſtitutos, non ſolùm peccet mortaliter, vt dictum eſt, ſed etiã teneatur ad reſtitutionem fructuum. Negatiuè reſpondet Garſias *de beneficiis to. 1. p. 3. c. 2. nu. 53.* vbi ſic aſſerit: Parochus qui reſidet in Parochiali, non tamen per ſe exercet, & adminiſtrat Sacramenta, non videtur teneri ad reſtitutionẽ fructuum; nam Concilium ſolùm ponit hanc pœnam amiſſionis fructuum contra abſentes, & non reſidentes; iſte verò non poteſt dici abeſſe, & non reſidere, quãuis officium ſuum non exerceat, & pœnæ non ſunt extendendæ, maximè impoſitæ ipſo iure, ſicut etiam qui malè facit ſuum officium, Parochus, ſeu Epiſcopus, non ideò amittit fructus ipſo iure. Ita Garſias.

Sed aduerſus illum inſurgit Ioannes Sancius, *vbi ſuprà in ſelectis, diſp. 47. n. 4.* ita ait: Cenſeo fructus nequaquam acquiri Parocho non miniſtranti, quantumuis materialiter reſidenti. Si enim non reſidere pro eodem accipit Concilium, quod non ſeruire, & pœna ſit impoſita non reſidenti, fit ad reſtitutionem fructuum teneri Parochum, ſi non miniſtret; ſed quánam ratione præſens, & quiſnam magis abſens ſe habet his Parochianis? Imò nihil prodeſt Parochi præſentia miniſterio deſtituta, cùm potiùs offendat, vt rectè notauit Sotus *de iuſt. lib. 10. quæſt 3. art. 1.* Graffius *to. 1. conſiliorum lib. 3. conſ. vnico, de Clericis non reſident n. 7.* & idẽ eſt inutiliter adeſſe, quod abeſſe, nec amiſſio fructuum non miniſtrantis, vel non reſidentis, vt vult Garſias (apud nos tamen idem reputatur) pro pœna debet haberi, quæ cùm ad ipſius executionem ſententia iudicis minimè ſit requiſita, potiùs non lucratio dicitur, vt conſtat ex illis verbis Concilij *ſeſſ. 23. cap. 1. Pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere*, &c. vſque ad illa verba, *non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis*, &c. Cùm igitur beneficia dentur propter officium, vt *in cap. cùm ſecundùm Apoſtolum, de presbyt. & cap. fin. de reſcript. in 6.* non acquirere illius fructus haud ſeruientem, pœna nullo modo eſt, ſed cõditio, vt ait Graffius *lib. 2. c. 97. nu. 56.* & Rodriquez *tom. 2. qq. Regul. q. 44. art. 4.* ſeu conuentionis naturalis adimpletio, non accipiendi ſibi neutiquam debitum, ſicut operarius ſui vicini colens vineam, & ob id ſtipendium, quia abeſt, non recipiens, pœnam minimè incurriſſe dicitur: labefactata igitur eſt prima ratio Garſiæ.

Secundam verò æqualis momenti iudico, ait enim, quòd ſicut Parochus malè ſuum munus adminiſtrãs, fructus efficeret ſuos, ita, & nullo modo miniſtrans, reſidens tamen. Equidem ſi malè miniſtrat, ſibi, & non Parochianis damnum dat, mentem enim Concilij quoad ſubſtantiã exequitur, ſicut & Eccleſiæ, Miſſam audiens ob vanam gloriam. At non adminiſtrãs, Concilio aduerſatur, nam Parochianos ſuo iure defraudat. Vnde iuſtitiam commutatiuã læſam eſſe dubitabit nemo, cùm reciperet beneficiũ, non quidem propter officiũ, ſed propter propriã ſuam tẽporalem vtilitatem, & lucrum. Et eſto, admittamus cũ Garſia ex præcepto prouenière ex Concilio ſolùm teneri Parochũ ſe rigoroſè, & corporaliter abſentãtem à loco beneficij reſtituere-

re

re fructus,& ex iure naturali reſtituere tenebitur,ſi non miniſtre ,licet in loco beneficij maneat, cùm beneficiũ,& illius fructus dentur propter officium ex pacto, & conuentione ; qui igitur officium non adimplet,fructibus,& mercede indignus eſt. Cùm enim ibi reperiatur contractus,do,vt des, inter Parochum,& Parochianos, ſeu inter Epiſcopum conferentes beneficium,& beneficiatum,id eſt,do fructus,vt faciat miniſteria beneficij,iure ipſo contractus fructus neutiquam ſuos efficiet Parochus, ſi munia non adimpleat. Vnde licet ſolùm ſe corporaliter à loco beneficij abſentibus obligationem reſtitutionis iniungat Concilium,non eſt,quia non putet eamdem incurrere obligationem neutiquam inſeruientes , licet præſentes ſint in loco beneficij, ſed quia non præſumit manſurum Parochum in loco beneficij,& non adminiſtraturum.

Hæc omnia tranſcripſi ad verbum ex Sancio, vt torporem à Parochis negligentibus excutiam.Non reticebo tamen ſententiam Garſię contra Sancium docere etiam Vgolinum *de pœnit. Epiſc. cap.* 15.§. 3. *n* 3.ſed cum Sancio tenet Graffius,Corduba, Altẽſis,Hoſtienſis,Sylueſter penes ipſum, quibus adde Petrum de Aragona *in* 2. 2. *quæſt.* 63.*art.* 2.§. *ſed pro explicatione huius difficultatis* , & Ludouicum de San Iuan *in ſumma tract.de officio diuino,art.*13.

Notandum eſt hic obiter, quòd habitatio Parochi,vt declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, debet eſſe prope Parochiam , quæ quidem dictio refertur ad modicam quantitatem. Vide Riccium *part.*4.*deciſ.*41.*per totam.*

Resol. CLVII. *Quis in die ieiunij ſæpiùs comedit carnes,& lacticinia,quæritur an diſtincta peccata commiſerit,& in confeſſione aperienda?*

Reſpondeo affirmatiuè , & ita docet Coninch *de Sacram.diſp.*7.*dub.*5.*nu.*42.vbi ſic ait:In Quadrageſima comedere ſæpiùs per diem,& comedere carnes,& comedere oua, ſunt ſingula particulariter & diſtinctis præceptis prohibita,vnde ſingula habent diſtinctam prohibitionem Eccleſiæ,eiuſque fini repugnantiam, quod inde patet, quòd vnum ſæpè ſine altero permittatur, & conſequenter continent diſtinctam malitiam in confeſſione explicandam.Ita ille.

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd qui voluit aliquo die ieiunare , non toties peccat, quoties in illo die carnes comedit,& ita aduerſus Suarez *de Relig.tom.*2.*lib.*4.*cap.*7. *n.*12. docet nouiſſimè Paulus Layman *in Theol.mor.lib.*4.*tract.*4. *cap.*3. *n.*3. ſed ego de hac quæſtione alibi etiam egi *in tract. de ieiunio, ref.*45.

Resol. CLVIII. *An ſi Epiſcopus reſeruando abſolutionem alicuius excommunicationis Summo Pontifici, poſſit hoc non obſtante Metropolitanus in caſibus ſibi permiſſis eam elargiri?*

Negatiuè reſpondet Campanili *in diuer iur.Can. rub* 11.*cap.*15.*num.* 132. putat enim per hanc reſeruationem cenſeri abdicatam poteſtatem abſoluendi etiam Metropolitano, ita quòd in caſibus in iure permiſſis non valeat abſoluere , ſtante tali reſeruatione facta per Ordinarium.

Sed contrariam ſententiam tenendã eſſe exiſtimo , quia licet reſeruatio facta per Ordinarium Papæ, tollat ipſo iure poteſtatem abſoluendi vigore renuntiationis factæ , tamen hoc non poteſt præiudicare Metropolitano , licet quis poſſit renuntiare fauori ſuo , non tamen in alterius præiudicium. Et ſic primò vaſallus non poteſt in præiudiciũ domini abſque eius conſenſu alterius iuriſdictioni cõſentire.Secundò Clerici non poſſunt renũtiare eorum priuilegio. Tertiò , pater non poteſt renuntiare donationi inofficioſæ.Quartò,iuramentum non firmat contractum in præiudicium tertij. Et tandem etiam clauſula *motu proprio* , non operatur in tertij præiudicium , nec ius in re acquiſitum alteri adimit.Et ideò(ne in aliena vinea arare videar)hanc ſententiam , & omnia ſupradicta docet doctus Iuriſconſultus Io.Maria Nouarius *in qq ſorenſibus part.* 1.*quæſt.*66.*per totam.*

Resol. CLIX. *An in peccato ſodomiæ teneatur quis exprimere in confeſſione , an fuerit agens, vel patiens, vel gradus cognationis carnalis?*

Reſolutionem horum dubiorum apud paucos inuenies, quæ tamen, faxit Deus , vt ſæpiùs in praxi non occurrant. Et ad primum negatiuè reſpondet noſter Pater Alphonſus de Leone *in tract. de officio,& poteſtate Confeſſarij.part.* 1.*recollect.*9.*n.*216. & 218.vbi ſic ait : Ego dicerem,ſaluo meliori iudicio , non eſſe neceſſariò exprimendum an fuerit agens, vel patiens , quia tale peccatum eſt eiuſdem ſpeciei , & ideò quia magis graue eſt peccatum agentis,quàm patientis , ideoque maiori pœna punitur,non autem ſequitur eſſe diuerſæ ſpeciei, cùm magis & minus nõ varient ſpeciem. Ita ille.Si quis ergo verecundiam haberet confitendi , ſe in actu ſodomitico fuiſſe patientem,ſufficit vt dicat,Toties ſodomiam exercui.

Ad ſecundum dubium ſupradictus auctor *ibid. n.*224.etiam negatiuè reſpondet,docet enim copulam ſodomiticam inter cognatos mutare ſpeciem, quando illi inuicem ſunt tales in linea recta;in linea verò tranſuerſali,circumſtantiam aggrauantem; nõ eſſe tamen in vtroque caſu gradum cognationis carnalis exprimendum , quia in inceſtu probabile eſt nullum gradũ mutare ſpeciem, & in tali copula non cõmiſcetur caro, nec contrahitur affinitas;ſed de hoc dubio etiam alibi à nobis actum eſt.

Notandum eſt etiam hîc obiter cum Filliucio *tom.*2.*tract.*30.*c.*7. *n.*131. & aliis,probabile eſſe quòd peccata omnia contra naturam ſint vnius ſpeciei infimæ, & non ſubaltetnæ; licet contraria opinio ſit magis probabilis.

Resol. CLX. *Vtrùm Parochus, v.g. Meſſanenſis,poſſit ex licentia Parochi Panormitani confeſſionem Panormitanorum in eius parochia recipere abſque approbatione Archiepiſcopi Panormitani?*

Negatiuam ſententiam docet Beia *part.*1.*caſ.*16. & nouiſſimè Alphonſus Regius *in ſuis reſolutionibus,caſ* 61.*num.*9.qui citat Guttierrez, Toletum,& Rodriquez.Ratio eſt,quia Curatus extra ſuam parochiam & diœceſim cenſetur perſona priuata,& nihil amplius habere videtur, quàm ſimplex Sacerdos;ergo quamuis per beneficium parochiale iudicetur idoneus in ſua diœceſi,tamen extra illam tale

benefi-

beneficium nihil ei suffragatur quoad confessiones alienarum ouium audiendas, sicuti neque alteri Sacerdoti approbato à suo Episcopo: & ideò Concilij Tridentinj æquiparat beneficiū parochiale approbationi Episcopi; asserit enim quemlibet illorū modorum esse per se sufficientem, & alterutrū esse necessarium, sed approbatus in vno Episcopatu non est vbique approbatus, seu idoneus, nec is qui beneficium habet parochiale. Ita Regius *vbi suprà.*

Sed contrariam sententiam docet Suarez *to.4. disp.28.sect.4.n.18.& seq.* cum Vasquez *in 3 part. to.4. q.93.art.3.dub.4.n.2.* vbi sic asserit: Existimo ex Concilio Tridentino apertè reputari idoneum ipso iure, quicumque parochiale habet beneficium, vt nō tantùm in sua diœcesi, sed in alia audire possit confessiones, iurisdictione tamen sibi commissa, quam tamen iure ipso habet solùm in sua parochia, nec indiget extra suam diœcesim approbatione Episcopi illius diœcesis, vt censeatur idoneus, sed commissa sibi iurisdictione ab eo, qui potest, vt à proprio Parocho existenti in alia diœcesi, potest ille quemcumque absoluere, quia iam iure ipso idoneus sine alia Episcopi cuiuscumq; approbatione reputatur, sic enim ex Concilio, vt duo diuersa, vnde aliquis censeatur idoneus, ponuntur; alterum habere parochiale beneficium, alterum approbatū esse ab Episcopo. Ita Vasquez. satis quidem probabiliter, vnde contra Regium *vbi sup. n.12.* qui sequitur hanc opinionem, non se exponit periculo efficiendi irritum valorem Sacramenti; nam, vt alibi probatum est, qui cum opinione probabili administrat Sacramentū, quoad suam iurisdictionem semper illud conficit; nam Ecclesia in tali casu ratione opinionis probabilis confert illi iurisdictionem.

Resol. CLXI. *An in iactantia de peccato mortali sit in confessione explicanda species peccati, & circumstantiæ?*

PErcussit quis, v.g. clericum, & de hoc postea iactatur; quæritur an sit confitenda circumstantia clericatus, vel si quis iactauit se de peccato cum cōiugata, teneatur fateri circumstantiam coniugij, sed an sufficiat se accusare toties se iactasse de peccato mortali? Fatendam esse in tali casu speciem ac circumstantiam peccati tenet Sanchez *in summa tom.1. lib.1.c.3.n* 13. vbi citat Lopez, & Rodriquez, sed isti loquuntur quādo iactans complacet se de illo peccato, & tunc non est dubium esse fatendam speciem, & circumstantiam peccati.

Igitur magis probabiliter contra Sanchez puto cum Nauarro penes ipsum, in tali casu sufficere, si pœnitens se accuset de peccato iactantię in re mortaliter peccaminosa. Et ratio est, quia deformitas mortalis in hoc peccato iactantiæ, sumitur ex eo quòd tamquam medium ad humanam gloriam comparandam assumitur offensa rei mortalis. Sed hæc ratio offensæ mortalis eiusdem rationis est in omnibus mortalibus; quòd verò sit hoc, vel illud peccatum mortale, materialiter se habet. Ergo, &c. Et ideò, vt alibi firmauimus, licet verba contumelioſa sint diuersæ speciei, eò quòd per illa obiiciantur proximo defectus speciei diuersæ, non tamen sunt peccata mortalia contumeliæ specie distincta; quia in tantum contumelia est peccatum mortale, in quantum assumitur, vt instrumentum, seu medium ad honorem proximi lædendum; quòd verò sint hæc, vel illa verba contumelioſa, materialiter se habet.

Resol. CLXII. *An sit peccatum necessariò in confessione explicandum, si quis fecit aliquid contra conscientiam dictantem illud confusè, vt peccatum, non determinatè materiâ particulari, nec vnde possit deduci, an sit mortale, vel veniale?*

AFfirmatiuè respondent Vasquez *in p.2. disp.59. c.3.n.10.* Azorius *tom.1.lib.2.c.8.q* 6. Clauis Regia *lib.1.c.4.num.17.* Reginaldus *tom.1. lib.11. c.32.* & alij. Nam operari cum tali conscientia, est peccatū mortale, qui enim ita operatur absque alio examine, exponit se periculo peccati mortalis, & ideò virtualiter vult illud committere, qualecumque sit; ergo operari cum tali conscientia, est peccatum mortale, vnde necessariò est in confessione aperiendum. Hæc sententia est probabilis.

Sed non minùs probabilem contrariam esse existimo, quam tuetur Valentia *to.2. disp.2.q.14 punct.4.* Salas *in p.2.q.1.tra.8.disp.1.sect.3.n.33.* Nauar. *in manual. præl.9 n.9.* & alij, quia velle id quod in genere dū taxat iudicatur illicitum, non videtur esse grauis malitia, cùm huiusmodi voluntas contineat se adhuc intra limites eius rationis, quæ est communis peccato mortali, & veniali, & ideò est imperfecta in genere mali, & constituit tantùm peccatum veniale. Ergo operari cum tali conscientia, non erit necessarium in confessione explicare. Secus autem, quando aliquis operatur cum conscientia dictante aliquid esse mortale, aut veniale speciatim.

Notandum est etiam hic obiter, quòd si quis falsò putans hodie esse vigiliam, carnes comedat, sufficiet dicere in confessione, Comedi carnes in die prohibito, quia peccatum eiusdem speciei commisit, ac si verè fuisset vigilia, quidquid in contrarium asserat Valentia *tom.4.disp.7.q.11. punct.1.* & Nauarr. *in man c.6. n.14.* asserentes esse necessarium explicare, quòd peccauerit contra conscientiam. Vnde infertur agere contra conscientiam, non esse speciale peccatum cōtra speciale præceptum, vel virtutem, sed continere tantùm generalem quandam rationem peccati, quæ determinatur ad talem rationem peccati, ex tali, aut tali materia præcepta, quæ per conscientiam proponitur. Vide Salas *in p. 2. tract.8. disp.1.sect.33.num.28.* Clauem Regiam *lib.1. c.4.n.12.* & alios penes ipsos.

Resol. CLXIII. *An si quis vno continuato sermone in eadem re ter periuret, sufficiat vt in confessione dicat se falsum iurasse?*

REspondeo affirmatiuè, quia in tali casu vnum tantùm peccatum committit, etenim tria periuria, vel mendacia sunt vnius continuati sermonis partes, & sermo in vltimo mendacio, vel periurio perficitur; ergo vnum erit numero peccatum. Vide Azorium *to.1.lib.4.c.4.q.5.* vbi etiam notat, quòd si quis aliquē vno iræ impetu, ter, vel quater pugno percutiat, aut vulneret, vnum tantùm numero peccatum cōmittere, & si Clericus sit, in vnam tantùm excommunicationem incidere dicendum est, & ita docet Suarez *de cens.disp.5. sect.3 num.8.* Sayrus *lib.1. c.10.n.9.* Vgolinus *tab.1.c.16.§.3.* & alij.

Notan-

Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd ſi quis ſine morali interruptione multa verba blaſphemiæ in Deum proferat, vnum ſolum delictum blaſphemiæ committere. Nec neceſſe eſt, vt in cõfeſſione numerum blaſphemiarũ explanet, ſed ſatis eſt dicere, Contra Deum blaſphemiam intuli. Vide Molinam *to.4.tract.3.diſp.41.n.5* Couarruuiam *li.2.variar.reſol.c.10.n.8.§.ego ſanè.* & hoc verũ eſt, etiamſi verba blaſphemiæ, res vanas ſignificarent.

RESOL. CLXIV. *Vtrùm in eodem actu poſſint dari plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ, & in confeſsione aperiendæ?*

DE hac quæſtione pendet deciſio multorũ caſuum in praxi ſæpiùs occurrentium. Partẽ negatiuam tenet Filliucius *tom.2.tract.21.c.8.num.320.* Layman *in Theol.mor.lib.1.tract.3.c.3.nu.2.* Duardus *in Bull.Cœn.lib.3.§.3.q.2.n.3.* Megala *in 1.part. lib.5.c.12.nu.4.* & Suarez *in 3.p.to.4.diſp.22.ſect.5.nu.33.* vbi tamen aſſerũt, in hoc caſu debere explicari eas circumſtantias in confeſſione, non quia multiplicant peccata, ſed quia augent peccati grauitatem. Et ratio eſt, quia licet actus tendat in plura obiecta materialiter diſtincta, non tamen tendit in illa per modum plurium, ſed per modum vnius.

Sed qui probabiliter tenet circumſtantias aggrauantes non eſſe in confeſſione explicandas, poterit cõſequenter ſine peccato in tali caſu iſtas reticere, quod minimè dicendũ eſt. Et ideò affirmatiuam ſententiam amplectendam eſſe puto, quam etiam tenui *in tract. de circumſtantiis reſol. 29.* cum Vaſq. cui nunc addo Salas *in part.2. tract.13. diſp.3. ſect.2.num.19.* Azorium *tom 1.lib.4.c.4. quæſ.5. &.6.* Henriq *lib.5.cap.5.n.4.* Peſantium *in addit. ad 3.part. q.10 diſp.3.* Yribarne *in 4.ſent.to.2.diſt.17.diſp.15. ſect.8.* Clauem Regiam *lib.2.c.5.n.14.* & alios. Dico igitur, quòd in eodem numero actu phyſico reperiuntur plures malitiæ morales numero diſtinctę, & conſequenter cenſentur plura numero peccata, quæ omnino ſunt in confeſſione explicanda.

Ex hac ſecunda opinione infertur,

Primò, quòd qui ſtatuit totam Quadrageſimã vnico voluntatis actu non ieiunare, tot peccata committere, quot ſunt dies Quadrageſimæ, & idẽ dicendum eſt de eo qui ſtatuit omittere Miſſam, vel Officium diuinum per totum annum; aut habuit voluntatẽ occidendi multos homines, quod etiam intellige de ſimplici complacentia voluntatis, ac delectationis moroſæ. Vnde ſi quis de præſenti ſibi cõplaceat, ſeu delectetur morosè, de triplici actu nefando anteà habito, committere tria peccata delectationis moroſæ moraliter numero diſtincta, & in cõfeſſione aperienda. Vide Molfeſ. *in ſum.to 1.tr.8.c.7.n.19.* Salas *in p.1.tr.13.diſp.5.ſect.6. n.6.* Peſantium *in addit.ad 3.part.q.10 diſp.3.* & alios.

Secundò infertur cum Nauarro *in man.c.6.n.18.* Vgolino *de cenſ.tab.1.cap.16.§.3.* Megala *in 1.p.lib.5. cap.12.num.4.ad 2.* & aliis, Petrum, v.g. volentem occidere Paulum cum tota ſua familia, duo tãtùm peccata interna homicidij cõmittere; quia tota familia in iure pro vna perſona reputatur, & vna familia eſt multarum perſonarũ collectio, ſicut grex ouium; & bibliotheca, eſt quoddam totum ex multis rebus tamquam ex partibus conſtitutum.

Sed his non obſtantibus contrarium tenet Salas, & Molfeſius *vbi ſuprà*, Azorius *to.1.lib.4. cap.4. q.3.* & alij. Hic etiam nota, quòd ſi libri furati, vel oues, v.g. eſſent plurium dominorum pro indiuiſo, non cenſeri plura numero peccata, vt docet Vaſquez *in 3.part.to.4.q.91.dub.4.nu.5.* licet contrarium aſſerat Molina *tom.4.diſp.41.n.4.* ſecus autem ſi eſſent diuerſorum dominorum pro diuiſo; nam eſſent diuerſa peccata in confeſſione explicanda, & ita tenet Henriquez *lib.5. cap.5. num.4.* Molina *loco citato*, & alij.

Tertiò infertur vno ſermone maledicentem Deum, B. Virginem, & D. Petrum, tria peccata numero diſtincta committere. Sed quid dicendum de eo, qui maledicit Deum, & duodecim Apoſtolos, vel imprecatur mortem Paulo, & toti familiæ illius? Henriquez *lib.5.cap.8.n.4.* docet vnum peccatum committere. Fagund. *præc.2. lib.3.c.5.num.10.* Duardus *in Bull.Cœn.lib.3.§.3.quæſt.2.n.3.* Megala *in 1.part.lib.5 c.12.nu.4.ad 2.* Vgolinus *de cenſ.tab.1.c.16. §.3.num.8.* & alij putant eſſe duo peccata: Vaſquez verò *in 3.part.tom.4.quæſt.91.art.1.dub.4.n.10.* Molfeſius *in ſum.tom.1.tract.8.c.7. n.19.* Azorius *tom.1. lib.4.c.4.quæſt.5.* tenent, in tali caſu tredecim peccata moraliter numero diſtincta committi, explicanda in confeſsione.

Quartò infertur, lędentẽ eodem verbo famam, & honorem trium, tria peccata numero committere, in confeſsione aperienda; ſicut qui vno ictu occideret tres. Ita Filliucius *tom.2.tract.21. cap.9.nu.325.* Yribarne *in 4. ſent. tom. 2. diſt. 17. diſp.15. ſect.8.* Vaſquez & Azorius *locis citatis*, & ego etiam alibi *reſol.29.de circumſtan.aggrau.*

Quintò infertur, ſimul recogitantem in vna mollitie plures coniugatas, plura peccata in illo actu phyſico moraliter numero diſtincta committere in confeſsione aperienda. Ita Henriquez *lib.5. c.8.nu.8.* Reginaldus *tom.2.lib.22.cap.8.ſect.9.in fine.* Toletus *lib.3.cap.7.* & alij.

Sextò infertur, inducentẽ vnico verbo quatuor, v.g. ad peccãdum, quatuor peccata committere in confeſsione explicanda. Ita Sanchez *in ſum. tom.1. lib.1.cap.6.n.8.* Vaſquez *in part.2.q.71. art.7. num.15.* Salas *in part.2.tract.3.diſp.5.ſent.13.n.110.* & alij.

Et tandem, Septimò à fortiori infertur, quòd coniugatus, qui cũ vxore alterius adulteriũ committit, vno actu duplicẽ malitiam iniuſtitiæ cõtrahit, vnam contra propriam vxorem, alteram contra virum alterius; ſimiliter Religioſus qui rem habet cum Moniali, committit duo ſacrilegia moraliter numero diſtincta. Prętereà ſi quis vno ictu occidit tres homines, tria homicidia numero diſtincta cõmittit. Et horum omnium ſupradictorũ in præſenti reſolutione alia ratio adduci non poteſt; quia malitia peccati conſiſtit in reſpectu contrarietatis ad rectam rationem. Cùm autem actus dicat ordinẽ ad plura obiecta, ex quorũ vnoquoque pro ſe prouenit contrarietas ad rationem, concedendum eſt eſſe plures malitias numero diſtinctas, & ideò plura numero peccata explicanda in confeſsione, vt ex vſu omnium Chriſtianorum patet.

Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd ſi quis vno ictu tres occideret Clericos, in tres excommunicationes

cationes incurreret,vt Nauarrus *c.6.n.8.*Vgolinus *de cenſ.tab.1.c.16.§.3.nu.8.* Molina *tom.4.tract.3.diſp.41.num.3.*Sayrus *de cenſ.lib....cap.10.n.9.* Alterius *de cenſ.tom.1.lib.3.diſp.10.cap.8.* & alij. Et idem dicendum eſt de irregularitate. Secus autem ſi ter percuteret clericum; nam vnam tantùm incurreret excommunicationem, vt in ſuperiori reſolutione notaui,& docet Salas *in part.2.tom.2.tract.13.diſp.5.ſect.8.num.91.*

RESOL. CLXV. *An ignorantia vincibilis myſteriorum fidei, ſit ſpeciale peccatum in confeßione explicandum?*

ESſe peccatum ſpeciale docuerunt Vaſquez *in part.2.diſp.119.cap.3.*Tannerus *in part. 2. diſp.4. quæſt.9.dub.1.num.12.*Sanchez *in ſumma, tom.1. lib.1. cap.17.num.11.* Filliucius *tom.2.tract.21.cap.10.n.365.* Henriquez *lib.5.cap.6.n.3.in gloſſa littera F.* & Curiel *in part.2.quæſt.76. art.2.dub.2. §.4.* vbi docet ignorantiam vincibilem articulorum fidei habere,non ſolùm malitiam peccati,cuius periculo ſe exponit, v.g. omiſſionis actus fidei tempore, quo obligat præceptum credendi, aut aſſerendi aliquid contra fidem: ſed etiam aliam diſtinctam ſpecie, quæ conſiſtit in negligentia addiſcendi articulos, quæ opponitur virtuti ſtudioſitatis. Hæc opinio eſt probabilis.

Verùm contrariam ſententiam tuetur ex multis rationibus Merolla *diſp.1.c.2.diffic.3.nu.697.* vbi tamen *n.699.*notauit,ignorantem vincibiliter myſteria fidei,quamuis de facto nihil contra ſentiat, neque adſit tempus, quo quis tenetur ea credere, teneri hanc ignorantiam confiteri; quia non curando eorum ſcientiam acquirere,ad quę tenebatur, expoſuit ſe periculo ſentiendi aliquid contra fidem, aut omittendi aſſentiri illis occurrente tẽpore,quo ad id obligatur,& conſequenter mortaliter peccauit;hoc autem peccatum non eſt diſtinctum ab eo, quod committitur ſentiendo actu ignoranter aliquid contra hæc myſteria. Prima opinio videtur probabilior, & omnino tenenda.

Notandum eſt etiã hîc cũ dicto Merolla *n.700.* in ordine ad confeſſionem eſſe neceſſarium explicare cuius pręcepti Decalogi fuerit ignorãtia,ſecus verò in ignorantia myſteriorum fidei. Et ratio eſt, quia ex diuerſitate præceptorum Decalogi, vel Eccleſię,eò quòd ita vincibiliter ignorans exponit ſe periculo admittendi peccata ſpecie diuerſa ſecũdùm præceptorum diuerſitatem. At verò ignorãs vincibiliter myſteria fidei,non ſe exponit periculo committendi peccata ſpecie diuerſa iuxta diuerſitatem myſteriorum,ſed ſemper peccatum eſt eiuſdem ſpeciei, cuiuſcumque myſterij ſit ignorantia, quia opponitur eidem præcepto, ac virtuti; vnde infertur ignorantem vincibiliter plures articulos fidei,non committere plura peccata ſpecie diſtincta,ſecus verò ſi ignoret plura præcepta Decalogi, vel Eccleſiæ.

Sed difficultas eſt,an ſi ignorans vincibiliter plures articulos fidei,plura peccata ſaltẽ numero diſtincta admittat. Affirmatiuè reſpondet Marullus *vbi ſup.* ſed negatiua ſententia eſt etiam probabilis, quam tuetur Pater Suarez *tract.de fide,diſp.15. ſect.1. nu.7.* & adhibet exemplum in præcepto recitandi horas canonicas; peccatum enim omiſſionis illarum,non multiplicatur numero, iuxta multiplicationem horarum, ſed vnum tantùm numero eſt; ergo idem dicendum eſt in caſu noſtro. Vnde ego infero,ignorantem vincibiliter plures articulos fidei non teneri numerum articulorum,quos ignorat,explicare in confeſſione, licet Marullus *vbi ſup.* contrarium aſſerat, nempe ignorantem vincibiliter plures fidei articulos, cenſeri plura numero peccata committere, explicanda in confeſſione; ſed vtraque opinio eſt probabilis.

Et tandem ex his omnibus aliqui inferunt contra Curiel *in part.2.q.76.art.2. dub.2. §.4.* & contra Malderum etiam *in p.2.q.76.art.2.* quòd ignorantia vincibilis præceptorum Decalogi, non eſt ſpeciale peccatum,v.g. ignorantia culpabilis præcepti de non fornicando,non eſt ſpeciale peccatum oppoſitum diſtinctæ virtuti, ac diuerſæ à virtute caſtitatis, cui fornicatio opponitur. Vnde ſequitur, quòd qui ex ignorãtia culpabili negligit ſcire pręceptum non fornicandi, non committit duo peccata mortalia, ſi de facto fornicetur, vnum negligentiæ ſciendi huiuſmodi præceptum, & alterum fornicationis;& ideò ſufficit, vt in confeſſione dicat,Fornicatus ſum.Quòd ſi huiuſmodi ignorans præceptum non fornicandi de facto non fornicetur, tenetur adhuc eam culpabilem ignorantiã, ac negligentiam confiteri; quia periculo tranſgrediendi illud pręceptum ſe expoſuit,& conſequenter voluit in cauſa tranſgreſſionem illius.Sufficiet autem dicere in confeſſione, Habui voluntatem fornicandi.Et idem contra Malderum, & Curiel dicendum eſt de ignorantia vincibili eorum, quæ quis ſcire tenetur, ratione ſpecialis muneris, vt Confeſſarij,Aduocati,Iudicis,&c. vide Filliucium *tom.2.tract.21.cap.10.n* 365.Sanchez *in ſum.tom.1.lib. 1.c.17.n.9.*& alios penes ipſos.

Sed hæc reſolutio aliquibus non placet, quia peccatum ignorantiæ conſtituitur ante actualem fornicationem; nam aliàs non ſecuta fornicatione non peccaret,& proinde eſt ab illa diſtinctum,& quando quis non fornicaretur,non poſſet dicere, Habui voluntatem fornicandi, quia etiamſi quis ignoret fornicationem eſſe peccatum, poteſt tali voluntate carere.

RESOL. CLXVI. *An ſi quis mœchatus eſt in Sacriſtia alicuius Eccleſiæ, teneatur in confeßione hanc circumſtantiam explicare?*

REſpondeo negatiuè, quidquid in contrarium aſſerat Zerola *in praxi pœn.c.12.quæſt.27.* & alij; quia per locum ſacrum ſolum corpus ipſum Eccleſiæ conſecratæ,vel benedictæ intelligitur; & idem dicendum eſt de Refectoriis, Cubiculis, Bibliothecis,Dormitoriis,& Monaſteriis Regularium,& de Cameris, & Campanilibus Eccleſiæ adhærentibus.Et ita hanc ſententiã docet Azorius *p.3 li.3.c.27.q.13.*& alij.Vnde infertur contra Seluam *de beneficiis p.2.quæſt.57.n.2.*Zerolam *vbi ſup. quæſt.20.* & alios, quòd ſi quis furetur notabile quid in ſupradictis locis, non tenetur aperire hanc circumſtantiam,ſed ſufficit dicere, Furatus ſum; & ita docet præter Azorium *loco citato q.14.*Dominicus Sotus *in 4.diſt.32.q.1.art.3.* & alij.

DE

DE EXTREMA VNCTIONE.

RESOL. CLXVII. *An Sacerdos tempore peſtis poſsit inungere infirmum, non digito, ſed virgâ oblongâ, vt eius contactum fugiat?*

HIs annis elapſis, quando hic morbus miſerrimè ciuitatem hanc afflixit, ſententiam affirmatiuam conſului, quam docent Chapeauilla *de ſacra. extrem. vnct. q.* 34. & Franciſcus Syluius *in* 3. *part. q.* 32. *art.* 3. vbi ſic aſſerit: Curet Sacerdos habere veſtes breues, & ita eas ad ſe colligat, vt quam maximè poteſt, fugiat contactum infirmi. Præterea ægrotum (ſi poteſt) conſtitui faciat in loco puro, & libero, non ſe ſtatuat inter ignem, & infirmum, muniat ſe præſeruatiuis iudicio medicorum; & vti poteſt virga oblonga, verè tamen oleo tincta, ſic vt perficiatur vnctio. Peracta autem vnctione, virgam eiuſmodi aut purgabit, ac in ſimilem vſum ſeruabit, ſi aurea, vel argentea ſit, propter reuerentiam Sacramenti; vel igne comburatur, ſi ſit lignea. Ita Syluius, quæ omnia multùm pro praxi in tali caſu erunt conducentia.

RESOL. CLXVIII. *An tempore peſtis poſsit Sacerdos inungere vnam tantùm partem, dicendo conſuetam formam?*

SEntentiam affirmatiuam docet Syluius *in* 3. *p. q.* 32. *art.* 7. quam approbaſſe Theologos Louanienſes anno 1588. & 1573. teſtatur Octauius Tricaricenſis Nuntius Apoſtolicus in Germania, & in directorio Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vbi ſic aſſerit: Etſi ordinariè vngenda ſunt ſingula ſingulorum ſenſuum loca, nec vnquam, niſi grauiſſima neceſſitas cogat, aliter faciendum ſit; conſtabit tamen ſacræ vnctionis Sacramentum. Et in vngendo contagioſo morbo, aut peſte laborante, ad euitandum contagionis periculum, ſufficiet, ſi vngatur ſenſus organum ad vnctionem magis expoſitum, & detectum, dicendo, Per iſtam ſanctam vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, &c. Ita ſupradictus Nuntius Apoſtolicus, Syluius, & Theologi Louanienſes, quibus etiam adde Chapeauillam *de Sacram. c.* 5. *q.* 30. & hanc ſententiam probabilem eſſe præter DD. citatos tenet etiam Layman *in Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 3. *n.* 3. & Coninch *de Sacram. diſp.* 19. *dub.* 3. *num.* 9. & 12. vnde in praxi tutò amplecti poteſt.

Sed ego in tali caſu, potiùs velociſſimè ſine Crucis forma vnum oculum, vnam aurem, vnam manum, narem, & os, vnica ſententia partialium omnium formarum ſententias complectente inungerem, dicendo, Per iſtas ſanctas vnctiones, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus quidquid per viſum, auditum, odoratum, guſtum, & tactum deliquiſti. Vide Zambranum *de caſibus tempore mortis, cap.* 5. *n.* 9. Andream Victorellum *de ſacram. Extremæ vnctionis, fol.* 66. & Suarez *in* 3. *part. tom.* 4. *diſp.* 41. *ſect.* 2. *n.* 7. & 8. Coninch, & Layman *vbi ſuprà.*

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd etiam extra caſum neceſſitatis ſi Sacerdos faceret vnctiones, non in forma Crucis, minimè lethale peccatum committeret. Ita Zambranus *vbi ſuprà, n.* 22. & Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 2. *n.* 3.

RESOL. CLXIX. *An puer ſit vngendus Sacramento ſub conditione, quando dubitatur ſi habeat vſum rationis?*

AD hunc caſum ita reſpondet Zambranus *de caſibus occurrentibus tempore mortis, c.* 1. *dub.* 1. *n.* 7. Credo dandam eſſe Extremam vnctionem ſub conditione, quando de puero dubitaretur, an haberet vſum rationis ſufficientem ad ſacramentum Pœnitentiæ; licet in tali caſu dubij de vſu rationis, videatur eſſe tutius non dare vnctionem, quando dictus puer non poſſet recipere ſacramentum Pœnitentiæ ſub conditione; quamquam non ſit omnino improbabile etiam tunc poſſe dari vnctionem, ſub conditione ſcilicet, Si es capax, propter maximam eius vtilitatem, & fructum in tali articulo mortis, quem ſummoperè refert feliciter concludere. Ita ille, ſed tu abſolutè, & ſine vllo timore dabis Extremam vnctionem ſub conditione, etiamſi puer recepiſſet ſacramentum Pœnitentiæ ſub conditione. Et ita docent Sancius *in ſelectis, diſp.* 27. *n.* 17. qui omnino videndus eſt.

RESOL. CLXX. *An ſacramentum Extremæ vnctionis ſit ſuſcipiendum ſub onere peccati mortalis, & illud ſub eodem onere teneatur Sacerdos ordinarius in tempore neceſsitatis miniſtrare?*

AD primam dubitationem ſecluſo contemptu, & ſcandalo, negatiuè reſpondeo, & ita contra Petrum Soto *lect.* 2. *de ſacram. Extremæ vnctionis* docet Villalobos *in ſum. tom.* 1. *tract.* 10. *diffic.* 5. *num.* 1. vbi ſic aſſerit: *No ay precepto de recebir la extrema vncion, por laqual ſi ſe dexara no es pecado, ſaluo ſi vuieſſe eſcandalo, ò menoſprecio.* Ita ille, & nos alibi. An verò ſit peccatum veniale affirmant Coninch *de Sacra. diſp.* 19. *dub.* 10. *concl.* 1. & Nugnus *in* 3. *part. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 2. *diffic.* 1. qui tamen notat, Suarez inclinare in illam partem, quòd nullum peccatum ſit, ſicut etiam docere Villalobos patet in verbis *ſuprà* allatis.

Ad ſecundam dubitationem reſpondeo negatiuè cum Layman *in Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 7. *num.* 3. vbi ita ait: Sacerdos qui non eſt proprius Paſtor, ſi abſente Parocho licitè ac facilè miniſtrare poſſit hoc ſacramentum Extremæ vnctionis in caſu neceſſitatis, ad id ex charitatis lege obligatur, quamuis non obligatione graui, ſed ſolùm culpa veniali, excepto ſi infirmus grauiter indigere videatur, quia alioquin ſine omni Sacramento decedere deberet. Ita ille, qui citat Paludan. & Coninch.

Notandum eſt tamen hîc obiter in caſu neceſſitatis, ſi Paſtor adſit, vel non poſſit, aut nollet iniuſtè hoc Sacramentum infirmo miniſtrare, tunc inferiorem Sacerdotem poſſe renitente Parocho, hoc officium facere: nam in tali caſu Summus Pontifex licentiam illi præbere cenſendus eſt. Ita docent Henriquez *lib.* 3. *c.* 13. *n.* 4. Caietanus *ver. excommunicatio, cap.* 64. Armilla *eodem verb. n.* 49. & alij, quos citat & ſequitur Laymã *vbi ſuprà c.* 6. *n.* 2.

quidquid in contrarium aſſerat Sylueſter *ver. excommunicatio 7. excomm. 14. dub. 2.* & D. Antoninus *part. 3. tit. 24. cap. 34.*

RESOL. CLXXI. *An moribundus ſenſu carens ſit inungendus tempore interdicti, non valens alia Sacramenta recipere, ſi non habeat Bullam Cruciatæ?*

NEgatiuam ſententiam docet Petr. de Ledeſma *in ſumma, tom. 1. de ſacram. Extremæ vnctionis, cap. vlt. concl. 4.* vbi ſic aſſerit: *Es cierto que en el tal caſo no es licito adminiſtrar al enfiermo el ſacramento de la extrema vncion. Eſto enſeñan comunmente los Doctores, porque dizen, que la extrema vncion no ſe puede adminiſtrar en tiempo de interdicho, y nunca ſacan eſte caſo; la razon es, porque eſte ſacramento en ningun caſo es ſacramento de neceſsidad, ni ay preceto diuino de recebirle, luego la prohibicion de la Igleſia eſtiendeſe à eſte caſo.* Ita ille.

Sed ego contrariam ſententiam in facti contingentia conſului, nempe moribundum ſenſibus deſtitutum, qui ſacram Euchariſtiam, & ſacramentum Pœnitentiæ non poterat recipere, fuiſſe omnino inungendum, etiamſi non haberet Bullam Cruciatæ, & eſſet in ciuitate interdictum. Et hanc ſententiam docet Zambranus *de caſibus tempore mortis, cap. 5. dub. 7. num. 5.* vbi ſic ait: Satis probabile eſt, licitè miniſtrari poſſe, & debere Extremam vnctionem morienti carenti omni priuilegio, etiam tempore interdicti, & maximè ſi tunc careret ſenſu. Ita ille, qui multas rationes adducit, & citat Henriquez *lib. 3. cap. 10. num. 3. in gloſſa littera F.* & multos viros doctos à ſe conſultos. Et ipſe Ledeſma *vbi ſuprà*, etiam hanc ſententiam probabilem putat. Reſtat modò reſpondere ad argumentum Ledeſmæ. Dico igitur, quòd nec iura, nec Doctores loquuntur in caſu noſtro, cùm negant tempore interdicti poſſe ſine priuilegio dari Extremam vnctionem; nam agunt de caſu ordinario, in quo moriens recipit aliud Sacramentum, vel quando licet non recipiat, poteſt tamen commodiſſimè adiri iudex, qui poſuit illud interdictum, vt tollat illud prædicto caſu. Igitur noſtram ſententiam in fauorem animarum omnino amplectendam eſſe puto, & illam Parochi, ſi caſus occurrat, ſine metu in praxim (me impellente, & conſulente) deducant.

RESOL. CLXXII. *Vtrùm adulto in articulo mortis recenter baptizato, ſit illi Sacramentum Extremæ vnctionis miniſtrandum?*

HIc caſus frequenter ſolet accidere, & negatiuam ſententiam docent Nugnus *in 3. part. quæſt. 32. art. 4. concl. 2.* & Sancius *in ſelectis, diſp. 27. n. 18.* vbi ſic aſſerit: Ego recèns baptizato vnctionem miniſtrandam non conſulerem, niſi nouum poſt Baptiſmum peccatum admiſiſſe conſtaret.

Sed contrarium ego teneo, & ideò anno 1620. teſtatur ipſemet Sancius, fuiſſe miniſtratum Catechumeno Matritenſi, mancipio Mahumetano periculoſo morbo decumbenti, ſacramentum Baptiſmi, Euchariſtiæ, & Extremæ vnctionis ſucceſſiuè, & immediatè vnum poſt aliud. Et ita hanc ſententiam docent Zambranus *de caſ. tempore mortis cap. 5. dub. 3. n. 6.* Ledeſma *in ſum. tom. 1. de ſacram. Extrem. vnct. c. 6. concl. 7.* Vega *in ſpeculo Curat. part. 1. cap. 13. num. 20.* Naldus *in ſumma. ver. extrema vnctio. n. 9.* Poſſeuinus *de officio Curati c. 9. n. 4.* Henriquez *lib. 3. c. 11. n. 3.* Filliucius *to. 1. tract. 3. c. 6. n. 108.* vbi ſic aſſerit: Peccatum actuale non eſt materia proxima, vel remota huius Sacramenti, ſicut eſt pœnitentiæ. Ergo quamuis non præceſſerit, poterunt omnia eſſentialia adhiberi, atque adeò conferet effectum ſuum. Confirmatur, quia ſi quis in graui morbo baptizetur, etſi in fine vitæ, poſt viaticum debet ſumere hoc Sacramentum, etiamſi nullum peccatum poſt Baptiſmum commiſerit. Ita Filliucius, & poſt illum Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. cap. 3. n. 3.* ſic aſſerens: Poteſt hoc Sacramentum miniſtrari homini, etiamſi nullum peccatum habeat, v. g. ei, qui immediatè antè baptizatus fuit. Sic ille; vide etiam Suarez *in 3. part. tom. 3. diſp. 42. ſect. 2. n. 9.* Lopez *in inſtruct. part. 2. c. 23.* Sylueſtrum *ver. vnctio extrema n. 5. in 3. dicto.* Paludanum *in 4. diſt. 23. quæſt. 3 n. 15.* Richardum *in 4. diſt. 23. art. 2. q. 4.* & alios.

Vnde licet Nugnus *vbi ſuprà in 3. part. quæſt. 32. art. 4. concl. 1.* & alij aſſerant, in tali caſu ſub conditione miniſtrandam eſſe Extremam vnctionem; attamen ego puto cum ſupradictis Doctoribus abſolutè poſſe miniſtrari; ex quibus valdè miror, aliquos Parochos baptizare infideles tempore mortis, & tamen illis ſacramentum Extremæ vnctionis minimè miniſtrare.

RESOL. CLXXIII. *Quo tempore ſit danda infirmis Vnctio extrema?*

EXperientia nos docet, parentes vtplurimùm amare magis corpora, quàm animas infirmorum, & ideò quando agitur de Extrema vnctione illis miniſtranda clamant, & vſque ad vltimũ differre volunt; ſed in hoc quantum errent etiam cõtra ſalutem corporum infirmorum, demonſtrat doctrina Soti *in 4. ſent. diſt. 23. q. 2. art. 2.* & Io. de la Cruz *in direct. conſcient. part. 2. de ſacr. Extr. vnct. dub. 3. concl. 3.* vbi ſic aſſerit: Sanitas corporis eſt effectus iſtius Sacramenti non infallibilis, ſed quando ſubiectum eſt diſpoſitum, & aliàs ſalus corporis expedit ſaluti animæ; & tunc ſubiectum eſt indiſpoſitum, quando eſt ita viribus corporis deſtitutum, quòd virtus finita iſtius Sacramenti non poteſt illud ſanare. Et paulò pòſt *dub. 4. conc. 2.* ita ait: Cùm hoc Sacramentum in cauſando ſalutem corporis, non operetur miraculosè, ſed virtute ordinaria ſupernaturali, non ſperetur tempus, quo cauſæ naturales iuuare non poſſint, ſed adhuc ſpes ſalutis duret. Ita ille. Sed audiamus etiam Pitigianum *in 4. ſent. tom. 2. diſt. 23. q. vnica. art. 5. q. 4.* ſic loquentem: Non eſt expectandum, vt infirmus iam ſenſu, & cognitione careat, nam id eſt contra reuerentiam, & vtilitatem Sacramenti; nec etiam eſt expectandum tempus, in quo iam conſtet infirmum non poſſe naturaliter viuere, nam hoc etiam derogat ſecundario fini huius Sacramenti. Nam quamuis hoc Sacramentum ſupernaturaliter iuuet ad ſanitatem recuperandam, non tamen eſt conſentaneum expectare tempus, in quo ferè manifeſtè ſit neceſſarium miraculum; nam hoc eſt quodammodò tentare Deum, & virtutem Sacramenti velle experiri. Hæc Pitigianus.

RE-

RESOL. CLXXIV. *An Parochus teneatur tempore peſtis miniſtrare Extremam vnctionem, & Euchariſtiam cum periculo vitæ?*

AFfirmatiuam ſententiam docent Syluius *in* 3. *part.q.*32 *art.*3. & Nugnus *in* 3 *part.tom.*2.*q.*33. *art...diffic.*2. qui ita mordicus hanc opinionem tenet, vt contrariam exiſtimet falſam, & impiam.

Sed iſte auctor nimis rigidè ſe habet in qualificandis aliorum opinionibus; vnde dicendum eſt, opinionem negatiuam eſſe probabiliſſimam, & illam docet ex Hiſpanis Theologis Villalobos *in ſum.to.*1.*tract.*10.*diffic.*6 *n.*7. vbi ſic aſſerit: *Aunque el parroco en tiempo de peſte tiene obligacion de adminiſtrar el Sacramento de la Penitencia y de la Euchariſtia, con peligro de la vida, quanto à eſte Sacramento de la Extrema vncion, ſe ha de dezir que ſi el parroco puede euitar el peligro de la muerte, tiene obligacion à adminiſtrarle, mas ſi no puede ſin eſſe peligro, no tiene obligacion, porque eſte Sacramento no es de preceto, ni es neceſſario para la ſalud del alma, aunque es vtil. Aſſi lo tienen Armilla, y Suarez*, quibus ego addo Molfeſium *in ſumma, to.*1. *tract.*4.*c.*3.*n.*51. vbi ſic aſſerit: Si peſte infecti confeſſi ſunt, poſſe Parochos tuta conſcientia hanc opinionem ſequi, & ſacramentum Extremæ vnctionis minimè illis miniſtrare. Ita Molfeſius.

Notandum eſt tamen hîc, quòd Molfeſius *loco citato, num.*52. idem dicendum eſſe putat de ſacramento Euchariſtiæ, ſic enim aſſerit: Sacramentum Pœnitentiæ, quia neceſſarium eſt ad ſalutem proximi, tenentur Parochi miniſtrare ouibus ſuis, etiam cum periculo vitæ; ſacramentum verò Euchariſtiæ, & ſic viaticum, non tenerentur cum tanto periculo, niſi neceſſitas proximi magna eſſet, vt quia valdè dubitaretur de illius ſalute, ſi abſque viatico decederet; at à longè poſſet Parochus hortari oues peſte laborantes, vt patienter ſuſtineant infirmitatem, ac propoſitum habeant ſuſcipiendi viaticum, quia in caſu neceſſitatis iudicatur ſatis eſſe propoſitum ſuſcipiendi, & ſic etiam adimpletur præceptum. Ita Molfeſius, & ante illum Maior *in* 4.*ſentent.diſt.*7.*q.vlt & diſt.*23.*q.*1. ſed contrariam ſententiam docent Villalobos *vbi ſuprà*, & Rodriquez *in ſum.to.*2.*c.*87.*n.*8. cum aliis.

RESOL. CLXXV. *An forma deprecatiua in ſacramento Extremæ vnctionis ſit de neceſſitate Sacramenti?*

SVfficere formam indicatiuam, videtur docere Martinus Becanus *de Sacramentis cap.*27.*quæſ.*7. *n.*3. vbi ſic aſſerit: Quæres, an neceſſe ſit formam huius Sacramenti eſſe deprecatoriam; multi affirmant; quia primò Iacobus dicit, *orent ſuper eum*. Secundò, forma Romana eſt deprecatoria. Alij negant, primò, quia forma Ambroſiana, & Veneta non eſt deprecatoria, & tamen eſt ſufficiens. Secundò, quia ex illis verbis, *baptizantes eos*, &c. colligit Eccleſia hanc formam, *Ego te baptizo*. Ergo ſimiliter ex illis, *vngentes illum*, poteſt colligi hæc forma, *Ego te vngo*. Tertiò, quia in ſacramento Confirmationis ſufficiens hæc eſt forma, *Conſigno te Chriſmate*. Ergo ſimiliter in hoc Sacramẽto, *Vngo te oleo*. Quartò, quia ſacramentalis forma, etiamſi per modum indicatiuum proferatur, ſolet à SS. Patribus vocari oratio, quo pacto Leo Papa, & alij multi abſolutionem ſacramentalem vocant orationem Sacerdotis. Ergo quamuis in hoc Sacramento proferatur forma per modum indicatiui, ſufficiens erit illud Iacobi ad ſaluandum, *Orent ſuper eum*. Ita Becanus. Et hanc ſententiam probabilem eſſe docent Suarez *in* 3. *part. tom.*4. *diſp.* 40. *ſect.*3.*num.*7. & Filliucius *tom.*1. *tract.*3.*cap.*4.*n.*80. nam contrariam, quam ipſi tenent, probabiliorem vocant.

Sed negatiuam ſententiam, non ſolùm probabiliorem, ſed omnino certam putauit Nugnus *in addit.ad* 3.*part.q.*33.*art.*6. ita vt ſi aliquis conficeret hoc Sacramentum ſub forma indicatiua, putet debere iterari ſine conditione. Idem etiam docent Coninch *de Sacram.diſp.*19.*dub.*4.*num.*14. Ledeſma *in ſumma, tom.*1. *de ſacram. Extremæ vnctionis, cap.*1.*concl.*2. Syluius *in addit.ad* 3.*part.q.*29.*art.*7. & alij communiter. Et ratio eſt, quia duæ formæ non poſſunt eſſe inſtitutæ pro vno Sacramento, niſi ſint æquiualentes, ſaltem in ſenſu; ſi ergo forma deprecatiua ſufficiens eſt, indicatiua ſola non ſufficit, quia non habet æquiualentem ſenſum. Ergo, &c.

His ita ſuppoſitis, difficultas eſt, an ſit ſufficiens hæc forma, *Vngo te oleo ſancto, & Deus tibi remittat quidquid peccaſti*, &c. Affirmatiuè reſpondet Suarez *tom.*4.*diſp.*40.*ſect.*3.*n.*8. ſed aduerſus illum acriter inſurgit Nugnus *in addit. ad* 3.*part. q.* 29. *art.*7. vbi ait, quòd nullus auſus fuit vnquam dicere, quòd iſta forma ſit ſufficiens. At nouiſſimè, & meritò, ſententiam Suarez ſequuntur Reginaldus *in praxi to.*2.*lib.*28.*cap.*9.*n* 55. & Layman *in Theol. mor.lib.*5. *tract.*8.*c.*3.*n.*1. quia verbo indicatiui modi adiungitur ſufficiens deprecatio. Ergo, &c. quidquid in contrarium cum Nugno aſſerat Bonacina *de Sacram.diſp.*7.*quæſt vnica, punct.*3.*num.*3. licet grauiter peccaret, qui hac forma vteretur.

Notandum eſt hîc obiter, quòd verba formæ huius Sacramenti ſunt iſta: *Per iſtam ſacram vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus, quidquid deliquiſti per viſum*, &c. *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*; quæ quidem vltima verba, *In nomine Patris*, &c. non ſunt neceſſaria, neque de neceſſitate præcepti, vt obſeruat Filliucius *tom.*1.*tract.*3.*cap.*4.*n.*86. & alij. Illa autem verba, *ſanctam, & piiſſimam*, non eſſe ſubſtantialia, docent Reginaldus *tom.*2.*lib.*28.*cap.*9.*n.*56. Pitigianus *in* 4. *to.*2.*diſt.*23.*q.vnica, art.*4. *dub.*2. & alij; quia illis detractis ſenſus adhuc manet integer; idem aſſerunt ſupradicti Doctores de illis verbis, *ſuam miſericordiam*, quia quæ ſequuntur, *indulgeat tibi Dominus*, cauſam principalem, in hoc Sacramento, ſufficienter exprimant illis omiſſis, ſed de hoc alibi. Idem dicendum videtur de particulis illis, *per viſum, per auditum*, &c. quæ in fine ſingularum formarum partialium ponuntur; igitur de neceſſitate Sacramenti ſufficiunt iſta verba, *Per iſtam vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid per viſum deliquiſti, vel per auditum*, &c. Non ſunt autem omittenda ſupradicta verba, & qui hoc faceret, peccaret.

RESOL. CLXXVI. *Quidam Sacerdos vnxit infirmum cum oleo veteri; quæritur an peccauerit mortaliter?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Zambranus *de caſibus occurrentibus tempore mortis, c. 5. dub. 4. n. 5. & ſeq.* vbi *n.* 14. ſic cõcludit: Ex dictis ſequitur eſſe peccatum mortale, vel oleum benedicere alio die, quàm feria quinta, vel illud ſingulis annis non renouare, vel veteri vti extra neceſſitatem. Ita ille.

Sed hæc aliquibus non probantur, nam, vt ait Ledeſma *in ſumma, tom. 1. de ſacrament. Extremæ vnctionis, cap. 2. in fine*: *No es cierto que aya preceto de renouar el azeyte de los enfiermos cada año, aunque ſe ſuele hazer aſi; Pero de la Chriſma ſe halla claro preceto del derecho de que ſe renueue.* Et Henriquez *lib. 3. c. 8. n. ... in fine*, aſſerit abſolutè, quòd non eſt de præcepto, renouare oleum ſingulis annis. Ex his aliquis probabiliter poſſet reſpondere, non peccaſſe mortaliter ſupradictum Sacerdotem vngentem infirmum oleo veteri. Sic determinauit Henriquez *lib. 2. cap. 29. num. 3.* vbi ait, quòd non prohibetur vngere infirmos veteri oleo, & *in gloſſa littera V.* notauit ita Theologos, & vtriuſque iuris peritos Salmanticenſes poſt longam conſultationem determinaſſe.

Sed mihi magis placuit prima ſententia; non tamen damno ſententiam Henriquez, renouandum eſſe quotannis oleum infirmorum, & vetus comburendum in Eccleſia, vel in piſcinam iniiciendum; ſi verò non ſit aliud oleum, niſi vetus, poteſt inſtante morte fieri cum illo Extrema vnctio, & ad hunc finem ſeruari debet vetus, quouſque nouum habeatur; vide etiam Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. cap. 2. num. 4.* qui etiam *num. 3.* adnotat, quòd ſi Sacerdos per errorem vngeret infirmum, non oleo, ſed ſacro Chriſmate, probabiliter dici poſſe videtur nihil eſſe repetendum, ſed rem Domino commendandam; tum quia plerumque non poſſet fieri iterata vnctio ſine ſcandalo, tum quia valdè probabile eſt ſacramentum Extremæ vnctionis, validè conferri in materia ſacri Chriſmatis. Ita Layman.

RESOL. CLXXVII. *An vna gutta olei ſit ſufficiens in vnaquaque vnctione ad conferendum ſacramentum Extremæ vnctionis?*

NEgatiuam ſententiam docet Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. nu. 78.* vbi ſic aſſerit: Dico quamlibet vnctionem tantam eſſe debere, quanta ſatis eſt iuxta communem modum loquendi. Verùm vt rationem vnctionis attingat in particulari, non videtur ſatis vnam guttam olei ſtillare, ſed opus eſt perfundere partem ſenſus, id enim eſt vngere. Ita ille.

Sed pro probabilitate partis affirmatiuæ habeo validum argumentum; nam ex doctrina Reginaldi *in praxi, tom. 2. lib. 28. cap. 9. n. 13.* Suarez, & aliorum, id quod de quantitate aquę circa ſacramentum Baptiſmi aſſeritur, hoc etiam de quantitate olei circa ſacramentum Extremæ vnctionis aſſerendum eſt: ſed probabiliter multi DD. vt *ſuprà* viſum eſt, tenent vnam guttam aquæ ſufficere ad validitatem Baptiſmi. Ergo vna ſtilla olei dicitur etiam vngere. Sed tu Lector cogita.

RESOL. CLXXVIII. *An ſupradictæ vnctiones faciendæ ſint in modum Crucis, ſaltem ex neceſſitate præcepti?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Sylueſter *verb. vnctio*, §. 2. & gloſſa *in cap. numquid, de conſecrat. diſt. 5.* cum Petro de Ledeſma *in ſumma, tom. 1. de ſacrament. Extremæ vnctionis, cap. 2. concl. 2. diffic. 2.* & Didaco Nugno *in addit. ad 3. part. q. 29. art. 6.* vbi ſic aſſerit: Mortale peccatum eſt, facere vnctiones ſine figura Crucis. Probatur, quia eſt contra communem conſuetudinem Eccleſiæ in re graui. Vnde falſa, & improbabilis mihi videtur ſententia Suarez, dicentis non eſſe graue peccatum omittere Crucem. Ita Nugnus.

Sed hic auctor, vt alibi etiam notauimus, nimis audacter ſe gerit in cenſurandis opinionibus. Vnde ego puto opinionem Suarez, quam ipſe falſam, & improbabilem putat, eſſe probabiliſſimam, ſecluſo contemptu, & ſcandalo; quia nullum eſt expreſsè latum præceptum de hac re, neque conſtat conſuetudinem ſub hac exiſtimatione introductam eſſe. Vnde ſi quis Sacerdos vngeret infirmum, non in modum crucis, malè quidem faceret, non tamen peccaret mortaliter. Et ita noſtram, & Suarez ſententiam tenent Becanus *de Sacram. cap. 27. quæſ. 3. n. 3.* Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. cap. 3. num. 7.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. ca. 3. n. 75.* Coninch *de Sacram. diſp. 19. dub. 2. n. 7.* Zambranus *de caſ. occurrentibus tempore mortis, cap. 5. num. 12.* & alij.

RESOL. CLXXIX. *Quando ſacramentum Extremæ vnctionis conferat gratiam?*

QVidam, vt obſeruat Henriquez *lib. 3. cap. 12. num. 3.* probabiliter dicunt in qualibet partiali vnctione, conferri ſtatim gratiam, cùm habeat propriam materiam, & formam, & tamen omnes vnctiones dici vnum Sacramentum, vt duæ ſpecies in Euchariſtia, vel ſeptem Ordines dicuntur vnum.

Secunda ſententia probabilis putat, quòd confertur gratia, quando perficitur vltima vnctio, cum ſua forma eſſentiali, quæ eſt quinta. Vnde ſi infirmus moreretur ante quintam vnctionem, non reciperet gratiam. Et ita docent Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 5. n. 126.* Suarez *tom. 4. diſp. 41. ſect. 2. n. 13.* Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. part. 2. de ſacram. Extremæ vnctionis, dub. 1. concl. 3.* Villalobos *in ſumma, to. 1. tract. 10. diffic. 2. n. 2.* Ledeſma *in ſum. to. 1. de ſacram. Extremæ vnctionis, c. 1.* Nugnus *in addit. ad 3. part. quæſt. 32. art. 6.* & alij.

Tertia ſententia eſt Martini Becani *de Sacram. cap. 25. quæſ. 7. num. 6.* & aliorum aſſerentium, quòd tametſi plures vnctiones fiunt in hoc Sacramẽto, tamen videtur vna ſufficere ad eſſentiam Sacramenti, ſiue fiat in capite, ſiue in pectore, &c. Probatur primò, quia nec ex Scriptura, nec ex vniuerſali traditione Eccleſiæ aliud colligi poteſt. Secundò, quia forma Ambroſiana, & Veneta, non ſignificant, niſi vnam vnctionem. Tertio, quia ſicut in Baptiſmo ſufficit vna immerſio, & in Euchariſtia vna ſpecies, ita hîc ſufficit vna vnctio. Nec

valet

valet dicere, quòd in Concilio Florentino ponuntur plures vnctiones, nam ibi ponuntur septem, & tamen certum est non omnes esse necessarias. Ergo inde nihil conuinci potest, sicut in multis Conciliis tres immersiones, & duæ species in Eucharistia ponebantur. Et confirmatur, quia si aliquis non haberet oculos, non esset necesse eum vngere super oculos, aut dicere, *Indulgeat tibi*, &c. *quidquid deliquisti per oculos*. Ergo numerus vnctionum non est de essentia huius Sacramenti. Ex his sequitur, quòd hoc Sacramentum statim confert gratiam, quando vnica vnctio peracta est cum sufficienti verborum forma; reliquæ tamen vnctiones ob receptam consuetudinem non facilè sunt omittendę, si autem omittãtur, fit sine detrimento Sacramenti, & effectus illius. Hæc omnia Becanus, probabiliter quidem, vt aduertit Syluius *in addit. ad 3. part. q. 32. art. 6. quæritur 2.* sed tu tene secundam sententiam tamquam probabiliorem, & communiorem.

Resol. CLXXX. *An qui in forma Extremæ vnctionis omitteret illa verba*, per suam piissimam misericordiam, *conficeret Sacramentum?*

NEgatiuè respondet Didacus Nugnus *to. 2. in addit. ad 3. part. q. 29. art. 9. concl. 4.* quia, ait ille, ista particula ponitur, vt explicetur causa principalis huius Sacramenti, & effectus illius; sed magis pertinet ad Sacramentum causa principalis, quàm instrumentalis. Ergo cùm Sacramentum sit nullum per omissionem illius particulæ, nempe *per istam vnctionem*, etiam est nullum per omissionem istius. Ita Nugnus, qui acriter insurgit aduersus Suarez contrarium docentem *tom. 4. disp. 40. sect. 3. num. 13.*

Sed immeritò quidem, nam opinionem Suarez sequuntur doctissimi neoterici, vt Pitigianus *in 4. sent. tom. 2. dist. 23. q. vnica, art. 4. dub. 2.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 8. cap. 3. num. 3.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 28. cap. 9. num. 56.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 85.* Coninch *de Sacrament. disp. 19. dub. 4. n. 15.* & alij.

Dico igitur, quòd si aliquis Sacerdos in vngendo infirmum, omitteret ista verba, conficeret Sacramentum. Et ratio est, quia expressio causę principalis effectus Sacramenti in aliis formis non solet esse de substantia, nisi vbi est necessaria inuocatio Trinitatis, ob rationem specialem. Adde, quòd illis verbis, *Indulgeat tibi Deus*, causa principalis, quæ in hoc Sacramento operatur, sufficienter exprimitur. Ergo, &c. Vnde patet responsio ad argumentum Nugni.

Resol. CLXXXI. *An Parochus, si cognoscat per confessionem puerum numquam actualiter peccasse, teneatur ministrare Extremam vnctionem?*

NEgatiuam sententiam mordicus tenet Didacus Nugnus *in 3. part. tom. 2. q. 32. art. 2. diffic. 2.* & in terminis Ioannes Sancius *in selectis, disp. 27. num. 18.* quia qui numquam peccauit, subiectum habile non est, cuius respectu forma vnctionis verificari valeat. Nam qua ratione verè dici potest, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*, &c. respectu illius, qui nec peccatum, nec peccati reliquias habet, cùm nulla vnquam labe fuerit infectus? Ita Sancius.

Sed mihi contraria opinio magis placet, quam tuetur Suarez *tom. 4. disp. 42. sect. 2. num. 10.* quia in hoc casu infirmus indigebit sacramento Extremę vnctionis ob robur acquirendum aduersus tentationes, & ad superandam tristitiam ex infirmitate manantem, & accipiet gratiam, qua perfectiùs ad ingressum gloriæ præparetur. Et ita hanc sententiam ex multis aliis rationibus præter Suarez tenent etiam Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 10. diffic. 4. num. 7.* Pitigianus *in 4 sent. tom. 2. dist. 23. q. vnica, art. 5.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 28. cap. 11. n. 69.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. n. 108.* Coninch *de Sacram. disp. 19. dub. 7. nu. 23.* Henriquez *lib. 3. c. 11. num. 3.* & alij.

Vnde apparet immeritò hanc sententiam falsam à Nugno fuisse vocatam. Restat modò respondere ad argumentum Sancij, quòd forma non falsificatur in tali casu, dicendo, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*; nam hunc sensum facit: Imponendo tibi gratiam sacramentalem de se remissiuam peccati, si fortè adsit, sicut qui in sacramento Pœnitentiæ absoluit quempiam iam contritum, nam illa verba, *Absoluo te à peccatis tuis*, sensum reddunt, Imponendo tibi gratiam remissiuam peccatorum. Vide Coninch *de Sacrament. disp. 4. dub. 4. n. 50. & 59.* Filliucium *vbi suprà*, & alios.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Resol. CLXXXII. *An si quis bonâ fide ordinetur ante legitimam ætatem, incurrat suspensionem, & celebrando irregularitatem?*

REspondeo non incurrere in suspensionem, & ita docet Portel *in dubiis Regular. ver. Ordines sacri, nu. 13.* nam pœna suspensionis appositа per Pium II. tantùm est contra præsumentes, qui verò bona fide facit, credens se habere ætatem, vel quid simile, non dicitur præsumere. Ergo, &c. Et ita etiam docent Miranda *in manuali Prælatorum tom. 1. quæst. 39. art. 6.* Filliucius *tom. 1. tract. 17. cap. 5. num. 84.* Suarez *de cens. disp. 31. sect. 1. num. 26.* & alij.

Difficultas est, an adueniente mala fide si sic ordinatus ante legitimam ætatem celebret, incurrat irregularitatem. Respondeo negatiuè cum Peirino *in priuileg. Minimorum tom. 1. const. 1. Iulij II. §. 16. n. 29.* qui citat Quarantam, Mirandam, & Nauarrum. Et ratio est, quia cùm à principio non incurrerit in suspensionem, & adueniente mala fide si celebret, non est cur irregularitatem incurrat.

Sed an saltem ita celebrando peccet mortaliter, respondet affirmatiuè Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 11. diffic. 11. num. 7.* & alij communiter. Nauarrus verò putat nullo modo peccare, cuius sententiam probabilem esse docens Petrus de Ledesma *in summa, tom. 1. de sacram. Ordinis, cap. 7. concl. 1. fol. mihi 432. col. 2.* sic asserit: *No me parece improbable, sino*

antes tiene alguna probabilidad dezir, que en tal caſo el anſi ordenado ſe puede exercitar en el oficio de la orden, que recibio, aunque no tenga legitima edad. Eſta concluſion ſe prueua con la authoridad del Doctor Nauarro, laqual ſe confirma porque eſte tal eſtando legitimamente ordenado, tiene derecho de exercitarſe en el oficio de tal orden, luego ſi no es por pecado no puede eſtar priuado, ni carecer deſte derecho, y en tal caſo no ha hauido pecado, luego no eſta priuado del exercicio del tal orden, ſegun eſta ſentencia hemos de dezir; que el Concilio manda que no ſe ordenen antes de la legitima edad, però deſpues de ordenados no diſpone ninguna coſa el Concilio, y anſi pueden ſegun eſta ſentencia miniſtrar en ſus oficios. Ita Ledeſma, ſed contraria ſententia communis eſt, & practicatur.

Notandum eſt tamen hîc, quòd taliter ordinatus poſtquam peruenit ad legitimam ætatem, poteſt ſine vlla diſpenſatione celebrare, vel exercere actum Ordinis ſuſcepti, vt notant Scortia *in Bull. Pontific. epitome 39. theorem.* 109. & alij penes ipſum; imò aliqui hoc tenent etiam in caſu, quo quis mala fide Ordines ante legitimam ætatem ſuſciperet. Et ita docet Corduba *caſ.* 144. Sotus *in 4. ſentent. diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 2. *in fine.* Medina *in ſumma, lib.* 1. *cap.* 11. §. 8. Paſſarellus, Zerola, & Sorbus apud Petrinum *vbi ſuprà num.* 21. licet contrarium aſſerant Henriquez *lib.* 13. *cap.* 38. §. 1. *in gloſſa littera* F. Sylueſter, Mandoſius, Couarruuias, & alij, quorum ſententiam ego ſequor.

Notandum eſt etiam, quòd aliqui putant recipientem Ordinem mala fide ante legitimam ætatem, non ſolùm remanere ſuſpenſum ab executione illius Ordinis ſic mala fide ſuſcepti, ſed etiam ab executione aliorum Ordinum antè legitimè ſuſceptorum. Et ita docent Nauarrus, Rodriquez, & alij, ſtante quadam Bulla Sixti V. ſed contrariam ſententiam probabilem eſſe cum Auila, & Henriquez putat Villalobos *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 18. *diffic* 11. *num.* 2.

RESOL. CLXXXIII. *An Clerici ſacris Ordinibus initiati peccent mortaliter, ſi non deferant habitum clericalem, & coronam in capite?*

AD iſtam difficultatem reſpondeo cum Villalobos *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 11. *diffic.* 16. *num.* 5. vbi ſic aſſerit: *Dize Sylueſtro* ver. Clericus, §. 2. *que el Clerigo peca mortalmente ſi no trae habito clerigal, y la corona abierta, mas Cayetano* in ſumma, ver. Clerici peccata, *dize, que en eſto ſolò le ay auiendo temeridad, y contumacia, ò menoſprecio, cuya ſentencia me parece muy probable, y ſe puede ſeguir, porque es mas manſa, quando truxeſſe algun ſeñal, en que ſe echaſſe de ver que es clerigo, mas ſi no truxeſſe ningun ſeñal, de ſuerte que no ſe echaſſe de ver que era clerigo, como ſi truxeſſe eſpada, y otras coſas ſemejantes, no ſe excuſaria de pecado mortal, ſi no es que fueſſe por breue tiempo, ò por alguna iuſta coſa.* Ita ille, & ego; licet contrarium probabiliter aduerſus Caietanum doceat etiam Ledeſma *in ſumma, tom.* 1. *de ſacrament. Ordinis, c.* 11. *concl.* 1. *per totam.*

RESOL. CLXXXIV. *An ordinatus cum patrimonio ficto, vtpote donato, vt poſt Ordines illud reſtituat donanti, incurrat in ſuſpenſionem, teneaturq; poſteà illud reſtituere?*

HIc caſus in praxi frequenter ſolet accidere, & peccare mortaliter, non eſt dubium. Sed difficultas eſt, an incurrat ſuſpenſionem, & teneatur reſtituere. Ego negatiuam ſententiam teneo cum Ledeſma *in ſumma, tom.* 1. *de ſacram. Ordinis, cap.* 7. *concl.* 6. *diffic.* 3. vbi ſic aſſerit: *Eſte tal ſe ordena con verdadero titulo de patrimonio luego no eſta ſuſpenſo, porque eſte tal por el concierto que hizo no queda obligado, y la promeſa fue de ningun efecto, y fue como ſi no huuiera prometido nada, por que fue contra derecho, y no puede ſer obligatoria, luego con verdadero patrimonio ſe ordenò, y por conſiguiente no queda ſuſpenſo, de loqual ſe colige bien claramente, que no eſta obligado à eſtar al concierto, y al pacto, que hizo de reſtituir el patrimonio.* Ita Ledeſma, & poſt illum Villalobos *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 11. *diffic.* 15. *n.* 10.

Non reticebo tamen probabiliter contrariam ſententiam docere Auilam *de cenſ. part.* 3. *diſp.* 5. *dub.* 5. *concl.* 3. & Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. part.* 2. *de ſacram. Ordinis, dub.* 6. *concl.* 2. qui citat Cordubam, & Lopez, nam talis donatio fuit conditionalis, & licet fraudulenter, & verbo tenus facta ſit, tamen in iure non reprobata, & aliàs donator potuit conditionaliter donare, & Clericus ſic admiſit donationem, vnde ſaltem in foro conſcientiæ iuxta intentionem donantis valet donatio; igitur in tali caſu ordinatus tenetur in conſcientia retrodonare patrimonium ita conditionaliter donatum.

Sed ad hoc argumentum reſpondet Ledeſma *vbi ſuprà, que el que da el patrimonio mire lo que haze, porque vna vez dado para que ſe ordene, no lo puede dar con la tal condicion, porque es contra derecho, y el que ſe ordena con el, no lo puede boluer con buena conſciencia.*

Notandum cum Auila *vbi ſuprà*, & aliis, ſtando in ſecunda ſententia, quòd in foro conſcientiæ teneatur ſic ordinatus reſtituere illud patrimonium ſic conditionaliter donatum. Attamen in foro exteriori poteſt reſcindi talis retrodonatio, & hoc in pœnam donationis, quia voluit decipere Eccleſiam, & Epiſcopum.

RESOL. CLXXXV. *An ordinandus debeat de neceſſitate Sacramenti tangere hoſtiam, vel aliam materiã Ordinis.*

AFfirmatiuam ſententiam tenet nouiſſimè Fernandez *in exam. Theol. mor. p.* 3. *c.* 11. §. 6. *n.* 1. & Faber Lector publicus S. Theologiæ in Academia Patauina *de ſacram. Ordinis in* 4. *ſent. diſt.* 24. *q.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 4. *num.* 121. *& ſeq* & reſpondet ad argumentum, quòd vinum ab ordinando non tangatur, ſic enim ait: Quòd autem non tangatur vinum, cùm ſit in calice: ergo nec hoſtia neceſſariò eſt tangenda. Reſpondetur non valere conſequentiam, quia neque Apoſtoli tetigerunt vinum, cùm datum fuerit in calice, & regulariter accipiens vinum, non ſoleat tangere vinum, ſed illud recipere in aliquo vaſe. At hoſtia, & panis cùm datur, accipitur in manibus, & tangitur: ergo dicendum eſt eſſe de neceſſitate Sacramenti. Quod etiam adducitur de ſermonibus familiaribus, in quibus quis donat equum alicui, & ille cum recipit abſque eo

quòd

quòd eum tangat, multò minùs concludit; quia aliud est loqui de similibus actionibus familiaribus, & de actione sacramentali. Ita Faber.

Sed hanc opinionem refello *in tract. 3. miscell. resol. 3.* vbi etiam addidi, & nunc addo contra Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina *de Sacram. disp. 8. quæst. vnica, punct. 5. n.* 10. realem, & physicum contactum materiæ, quæ in ordinatione traditur, ad substantiam, seu valorem Sacramenti non pertinere. Et præter quos *ibi* citaui, docet etiam hanc sententiam Albertus Magnus *in 4. sent. dist. 24. art. 38. ad 2.* Zambranus *de cas. tempore mortis, cap. 6. dub. vnico, n. 6.* Ragucius *in lucerna Parochorum de sacram. Ordinis, q. 3. n. 2.* & nouissimè Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 9. c. 5. n. 4.* vbi sic asserit: Mihi placet magis sententia aliorum, qui negant ad substantiam, & valorem ordinationis contactum requiri; nam rationes sententiæ affirmantis, cui præsertim in re tam graui probanda onus incumbit, non conuincunt. Ad primum enim respondetur, verbum, *accipe*, solùm significare spiritualem potestatem ordinando conferendam, per exhibitionem Symboli externi, quo collatio talis potestatis significatur. Quare negandum est verbum illud ex necessitate Sacramenti referri ad eum, qui ordinandus est, vt capiat, seu manu tangat externum symbolum. Cur enim necessariò illud tangere debeat, non video aliam causam afferri posse, nisi vt traditio potestatis ab illo acceptetur. Id verò dici non potest, cùm Sacramentum istud non consistat in contactu aliquo, sicut matrimonium, quod proinde traditionem, & acceptationem postulat. Sed neque ad ipsum matrimonij contractum corporum contactus necessariò requiritur, cùm alia signa mutuæ traditionis, & acceptationis exhiberi possint. Quantò igitur magis, cùm traditio spiritualis potestatis fieri possit sine reali contactu per solam exhibitionem symboli factam homini præsenti? Adde, si naturalis acceptatio significata ad valorem Sacramenti necessariò requiritur, consequens esse, vt paruuli, qui vsum rationis nondum habentes, huiusmodi acceptationis signum edere non possunt, inualidè ordinentur, quod repugnat communi sententiæ. Ad secundum respondetur ex praxi Ecclesiæ plus colligi non posse, quàm quòd talis cæremonia tangendi materiam ab Ecclesia præcipiatur. Ita Layman, quæ omnia adnotare volui ad extirpandos scrupulos, qui ordinandos ferè semper vexare solent, maximè pro tactu hostiæ. Notandum est tamen hîc, quòd Doctores asserentes necessarium esse contactum physicum in ordinatione, concedunt, quòd non sit necessarius contactus hostiæ, sed sufficit tangere patenam.

Imò Sotus, & Syluester, quos citat, & sequitur Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 11. diffic. 4. num. 3.* asserunt satis esse, vt quis in tali casu tangat solum calicem; & ita docet Coninch *de Sacram. disp. 20. dub. 7. n. 71.* & Ioan. de la Cruz *in direct. consc. part. 2. de sacram. Ordinis, dub. 2. concl. 1.* & Ledesma *in summ. to. 1. de sacram. Ordinis, c. 3. concl. 2. circa finem*, debent tamen ipsi diligenter curare, vt in ordinatione subdiaconatus tangatur calix cum patena, in diaconatu liber Euangeliorum, in presbyteratu calix cum vino, & patena, cum hostia, seu pane; nam ita Ecclesia præcipit.

RESOL. CLXXXVI. *Quidam suscepit Ordinem Presbyteratus, & in calice non fuit vinum appositum, quæritur an Sacramentum fuerit inualidum, & sit denuò ordinandus?*

HIc casus potest in praxi accidere, ideò notes; & ad illum affirmatiuè respondet Ledesma *in summa, tom. 1. de sacram. Ordinis, cap. 3. diffic. 3.* & Io. de la Cruz *in direct. conscient. part. 2. de sacram. Ordinis, dub. 2. concl. 1.* vbi sic ait: Materia Sacerdotis est traditio patenæ cum hostia, & calicis cum vino, ita vt si in patena non sit hostia triticea, & in calice vinum vitis, non manes ordinatus. Sic ille.

At negatiuam sententiam docent Filliucius *tom. 1. tract. 9. c. 2. n. 4.* Homobonus *de exam. Eccles. part. 1. tract. 4. c. 9. quæs. 75.* Bonacina *de Sacram. disp. 8. quæst. vnica, punct. 3. n. 3.* & Henriquez *lib. 10. cap. 6. num. 1.* vbi sic asserit: Materia in illo, qui sacerdotio initiatur, integra ex præcepto est traditio calicis cum vino, & patenæ cum hostia, quia & sacrificium Missæ ex præcepto, fit vtraque specie. At traditio vasis cum altera specierum, videtur esse materia sufficiens, ita vt si id ex obliuione contingat, non sit hic ordo iterandus ex necessitate. Nec enim diuisim datur potestas in vnam speciem, sed qui potest alteram, potest & vtramque speciem consecrare. Ita Henriquez, & ego.

Non grauabor tamen hîc apponere sententiam doctissimi Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 11. diffic. 4. num. 1.* ita asserentis: *Si sucediesse en pratica (como ha sucedido vezes en estos tiempos) dexar de poner el vino en el caliz por descuido, hase de reiterar el Sacramento de baxo de condicion, como se hizo en estos tiempos, y deste parecer fueron los mas doctos desta vniuersidad de Salamanca à cerca dello.* Sic ille.

RESOL. CLXXXVII. *De materia Ordinis Presbyteratus.*

SEcundùm aliquos materia sacerdotij est duplex. Prima est, traditio calicis cum vino, & potestatis offerendi sacrificium, &c. Secunda est, impositio manuum vnà cum verbis, *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata*, &c. Vtraque autem est de essentia, quia confertur distincta potestas; nam in prima tantùm consecrandi, in secunda absoluendi, ideoque sine altera earum esset imperfectus Sacerdos, & si vna ex iis omitteretur, illa sola supplenda esset. Igitur dicendum est ordinationem Sacerdotis constare duabus partialibus materiis, ad perfectam ipsius ordinationem essentialiter requisitis, & per vnamquamque conferri nouam potestatem supernaturalem. Quare omnino credendum est, per vtramque conferri gratiam sacramentalem, & ita docent Coninch *de Sacram. disp. 20. dub. 7. num. 60. concluf. 2.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 239. cap. 3.* Bellarminus *de sacram. Ordinis, lib. 1. cap. 9.* Filliucius *tom. 1. tract. 9. cap. 2. num. 42.* Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 9. cap. 5. n. 2.* Henriquez *lib. 1. c. 6. & c. 11. num. 6.* Syluius *in 3. part. quæst. 37. art. 2. quæritur 4* & alij pene ipsos.

Sed contrariam ſententiam non minùs probabilem eſſe exiſtimo, quam tuentur Valentia *to.4. diſp.9.q.1. punct.5.* Faber *de ſacram. Ordinis in 4.ſent. diſt.24.q.1.diſp.1.c.4.nu. 96.* Io.de la Cruz *in direct. conſcient.part.2.de ſacram. Ordinis, dub.2. concl.1.* Sotus *in 4.diſt.24.q.1.art.4. concl.5.* Nugnus *in 3.part. tom.2.q.37. art.5.* & alij, aſſerentes ordinationem Sacerdotis perfici in prolatione primæ formæ cum applicatione materiæ ſuæ; & impoſitionem manuum cum verbis ſecundæ formæ non eſſe de eſſentia, & ſubſtantia ordinis ſacerdotalis, ſed eſſe ſacramentalia, quæ ſunt adhibenda ratione præcepti, non quia ſunt de eſſentia. Ita Doctores citati, qui reſpondent ad argumenta Bellarmini, & contrariorum. Vtraque opinio (vt dixi) eſt ſatis probabilis.

RESOL. CLXXXVIII. *De materia Ordinis Diaconatus?*

MAteriam ordinationis Diaconi eſſe traditionem libri Euangelij cum impoſitione manuum, tradunt Syluius *in 3.part.q.37. art.2. quæritur.3.* Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.9. cap.5.nu.2.* Filliucius *tom.1.tract.9.cap.2.num. 44.* Coninch *de Sacram.diſp.20.dub.7.concl. 3.* Henriquez *lib.10.c.8. n.3.* Bellarminus *de ſacram.Ordinis,lib.1.cap.9.* & alij penes ipſos.

Non deſunt tamen Doctores, aſſerentes traditionem libri Euangeliorum eſſe ſolam materiam eſſentialem Diaconatus, & ita docent Valentia *tom.4.diſp.9.q.1.punct.5.* Faber *de ſacram. Ordinis in 4. ſent.diſt.24. q. 1.dub. 1. cap. 4.n.3.* Villalobos *in ſumma,tom.1.tract.11.diffic.4.nu.1.& diffic.5.n.2.* Nugnus *in 3.part.tom.2.quæſt. 37. art. 5.* Et ideò ſi Epiſcopus ordinaret aliquem Diaconum ſine impoſitione manuum, eſſet verè ordinatus. Vtraque opinio eſt probabilis.

RESOL. CLXXXIX. *De materia Ordinis Subdiaconatus.*

ESſe duplicem reſpondet Filliucius *to.1. tract.9. cap.2. n. 45.* Prima eſt traditio calicis vacui, & patenæ vacuæ ſuperpoſitæ. Secunda eſt traditio libri Epiſtolarum; de prima non eſt controuerſia; de ſecunda probatur eodem modo, quo *ſuprà* de Diacono; nam eodem modo confertur ſubdiacono liber Epiſtolarum, vt dicatur, *Accipe poteſtatem,* &c. Sed in hoc traditio libri Euangeliorum eſt partialis materia; ergo etiam in ſubdiacono traditio libri Epiſtolarum. Ita Filliucius. Vide etiam Viguerium *in inſt.Theol.c.16. §.6.ver.1.& 2.* cum aliis.

Sed contrariam ſententiam ſuſtinendam eſſe puto, nempe materiam ſubdiaconatus eſſe traditionem calicis vacui cum patena. Et ita docet Syluius *in 3.part.q.37.art. 2. quæritur 3.* Coninch *de Sacram.diſp.20.dub.6.n.69.* Layman *in Theol.mor.lib.5. tract.9.cap.5.num.3.* Valentia *to.4. diſp.9.q.1.punct.5.* Comitolus *in reſp. mor. lib.1.q. 12.* Molfeſius *in ſumma,tom.1.tract.2.cap.8. n.22.* Vaſquez *in 3 part.to.5. diſp.238.cap.5.* Fornarius *tract.de ordinatione,cap.20.* & alij penes ipſos.

Notandum eſt etiam non eſſe neceſſe, calicem eſſe conſecratum contra Sylueſtrum *verb. ordinatio,§.4.verb.2.* & alios. Ita Henriquez *lib.10.cap.5. in gloſſa littera F.* & alij.

RESOL. CXC. *An Epiſcopus poſſit diſpenſare in interſtitiis,quando ordinat aliquem familiarem ſuum?*

NEgatiuam ſententiam tenent Villalobos *in ſumma,tom.1.tract.11.diffic.9.n.10.* Ledeſma *in ſum.tom.1.de ſacrament. Ordinis,c.8. concl.5.* qui citat Nauarrum *lib.1.conſ.13.de temp.ordin.* quia id, quod concedit in tali caſu Concilium Tridentinum Epiſcopis, eſt priuilegium. Ergo non eſt intelligendum de illis rebus, de quibus non loquitur.

Sed ego contrariam ſententiam teneo cum Io. de la Cruz *in direct. conſcient. part. 2. de ſacram.Ordinis,dub.43.concl.1.* vbi ſic ait: Epiſcopus poteſt ordinare familiarem ſuum alienæ diœceſis, ſi per triennium ſecum ſit commoratus, & ei det beneficium; ita in Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. cap.9.* Imò, & cum iſto poteſt ininterſtitiis diſpenſare in caſibus dicti Concilij *cap.11.& 13.* Ita Congregatio Cardinalium. Hæc ſupradictus Doctor. Et hanc opinionem probabilem putat eſſe etiam ipſemet Ledeſma *vbi ſuprà*, ſic aſſerens: *En lo que toca à los interſticios, no me parece muy improbable, que el Obiſpo à quien ſirue le pueda diſpenſar.* Vnde Epiſcopi poſſunt tutò opinionem affirmatiuam in praxim deducere. Et ratio eſt, quia eo ipſo quòd Concilium dat Epiſcopis poteſtatem concurrentibus illis conditionibus familiares ſuos ordinandi, & conſequenter concedit illis neceſſaria ad talem ordinationem faciendam, vt eſt diſpenſatio in interſtitiis.

RESOL. CXCI. *An ſi in dimiſſoria concedatur licentia ordinandi à quocumque Epiſcopo in propria diœceſi ordinante, poſſit quis ordinari ab Epiſcopo in aliena diœceſi de licentia Ordinarij loci ordinationem exercente?*

HIc caſus olim accidit, & ſententiam negatiuam docet Guttierrez *in qq. Canonicis lib.1.c. 16.* ſed tunc ego adduxi Ledeſmam *in ſum. tom.1. de ſacram.Ordinis,cap.8.concl.4.diffic. 5.* qui affirmatiuam ſententiam probabilem putat. Cùm enim adduxiſſet aliquas rationes pro ſententia negatiua, ſic tandem aſſerit: *Eſta ſentencia parece mas cierta, y probable, aunque quien dixieſſe lo contrario, no parece quedaria muy improbablemente por la razon, que hizimos. Porque parece, que las tales reuerendas equiualen à generales, aunque en la aparencia tengan algun limite, y reſtrincion.* Ita ille.

Sed tunc etiam dubitatum fuit, an in tali caſu cùm ordinãdus, & Epiſcopus ordinans, certò ſcirent proprium Epiſcopum (ſi hoc ſciret) generales dimiſſorias conceſſurumeſſe, & omnia rata habere; an, inquam, in tali caſu non obſtante dimiſſoria cum illa limitatione, ſine ſcrupulo potuiſſet Epiſcopus dictum Clericum ordinare. Et reſpondi affirmatiuè cum Villalobos *in ſum.to. 1.tr.11. diffic. 9.n.8.* vbi ita ait: *En lo que toca à reuerendas ha lugar la ratihabicion; eſto es, que al que ſe ha de ordenar crea con buena fe que el Obiſpo tiene por bien, que ſe ordene ſin eſperar dimiſſorias, como lo dize Salzedo.* Sic ille; & Ledeſma *vbi ſuprà concl.5.* ita aſſerit: *Puede el Obiſpo ordenar al que no es ſu ſubdito, teniendo por cierto, que el proprio Obiſpo lo tendra por bien.* Et de

hac

hac quæſtione nos alibi fuſiùs diximus, partem etiam affirmatiuam cum Paludano *in 4. ſent. dub. 18. q. 1. art. 2. caſ. 19.* tenentes; quidquid in contrarium videatur docere Bonacina *de Sacram. diſp. 6. q. vnic. punct. 4. num. 28.* & Aloyſius Riccius *in addit. ad inſt. Can. Lancellotti, lib. 1. tit. 25. §. pari ratione,* & nouiſſimè doctus Turrianus *de cenſ. lib. 5. diſp. 46. dub. 1.* vbi negat Epiſcopum per ratihabitionem poſſe ordinare alienum ſubditum; ſed noſtra ſententia eſt etiam probabilis.

RESOL. CXCII. *An ſi quis ſuſcepit Ordinem ſacrum ante legitimam ætatem, vel ſine litteris dimiſſorijs, vel extra legitima tempora, incidat in ſuſpenſionem?*

REſpondeo affirmatiuè ex Bulla Pij II. ſi celebrat, incurrit in irregularitatem. Sed prædictam pœnam, vt notat Portel *in dubijs Regul. ver. Ordines ſacri, n. 13.* cum aliis communiter, incurrunt tantùm præſumentes, vnde ſic aſſerit Villalobos *in ſumma, to. 1. tract. 11. diffic. 11. n. 6. Se aduierta, que para incurrir la dicha ſuſpenſion es menester, que aya de lo por la palabra* (præſumpſerit) *que pone la extrauagante, y aſsi el que ſe ordena por ignorancia, que ſea tal que eſcuſe de preſumpcion y temeridad, aunque no exeuſe del todo de la culpa no quedara ſuſpenſo, como dizen Navarro, Suarez, y Rodriquez*; ſic ille. Igitur ad hanc ſuſpenſionem incurrendam requiritur dolus vel ſaltem culpa lata, & mortalis. Sed plus addit Auila *de cenſ. part. 3. diſp. 5. dub. 7.* nam adeò in tali caſu requirit dolum in ordinato, vt omnem ignorantiam etiam craſſam, ſi affectata non ſit, à ſuſpenſione, & irregularitate contrahenda excuſare dicat, licet hanc opinionem non admittat Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 9. cap. 10. num. 2.* Vide Peirinum *in priuil. Min. tom. 1. concl. 1. Iulij II. §. 16. num. 28.*

RESOL. CXCIII. *An Ordo per vim, & metum ſuſceptus, impediat, & dirimat matrimonium?*

NEgatiuam ſententiam communiter docent DD. quos citant & ſequuntur Sanchez *to. 2. lib. 7. diſp. 29.* Azorius *tom. 1. lib. 13. c. vlt. q. 8.* & Rebellius *part. 2. lib. 1. q. 5.* & ideò aſſerunt, ſic ordinatum ad ſeruandam continentiam non teneri, & poſſe validè matrimonium contrahere, quia votum ex metu graui factum nullum eſt ipſo iure, ex *cap. per latam, c. cùm dilectus, de iis, quæ vi, &c.*

Non reticebo tamen, affirmatiuam ſententiam nouiſſimè docere Baſilium Pontium *de matrim. lib. 7. cap. 29. num. 3.* vbi ſic aſſerit: Ego, qui multitudinem Doctorum parum curo, cùm ſciam multos ſine vllo examine, aliorum dictis adhærere, ſed tantùm fundamenta, atque rationes conſidero, longè probabilius iudico, ſi rationum attendamus merita, votum continentiæ valere in eo, qui ordinatur ex metu graui, & inhabilem eſſe ad matrimonium, eſſe dignum tamen, vt cum eo facilè diſpenſetur. Ita ille, qui multas rationes ſolidè & acutè, vt ſemper ſolet, adducit, & reſpondet ad Canones pro contraria ſententia adductos; quam quidem his non obſtantibus probabilem etiam eſſe exiſtimo; & illam cum Sanchez tenent nouiſſimè Villalobos *in ſum. tom. 1. tract. 14. diffic. 14. n. 4.* & Bonacina *de matrim. q. 1. punct. 9. n. 11.* cum 12. Doctoribus, quos citat, & ſequitur Barboſa *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 42. c. 3. n. 18.*

RESOL. CXCIV. *An Epiſcopus primam tonſuram conferens ſine proprij Epiſcopi licentia, incurrat pœnam ſuſpenſionis latam* in cap. eos, de temp. ordin. in 6.

SVppono cum Suarez *tom. 5. de cenſ. diſp. 31. ſect. 5.* Toleto *lib. 1. c. 8. n. 4.* Sayro *de cenſ. lib. 4. c. 12. n. 13.* Campanili *in diuer. iur. can. 1. rub. 9. n. 16.* & aliis communiter ex *dicto c. eos, de temp. ordin. in 6.* quòd Epiſcopus ſi ſcienter, vel affectata ignorantia ordinare præſumit alienum Clericum ſine ſui Ordinarij licentia, eſt ſuſpenſus per annum à collatione Ordinum. Hoc ſuppoſito, ad quæſtionem propoſitam affirmatiuè reſpondet gloſſa *in dict. cap. eos, in ver. ordinare, & in c. nullus, in ver. homine, eodem titulo,* cum Salzedo *in pract. Bernardi Diaz c. 26.* & aliis.

Nouiſſimè tamen contrariam ſententiam docent ex Geminiano Villalobos *in ſumma, to. 1. tr. 18. diffic. 7. num. 17.* & Aloyſius Riccius *in addi. ad inſt. Can. Lancellotti, lib. 1. tit. 25. §. pari ratione,* vbi ſic aſſerit: Aduerte tamen, quòd *cap. eos,* loquens de Epiſcopo ordinante clericum alienum, ſupponit eum eſſe clericum, ſaltem tonſuratum. Vnde ſi primam tantùm tonſuram laico alterius diœceſis conferat, non incurrit Epiſcopus ſuſpenſionem à collatione Ordinum, ſed ſolùm à collatione primæ tonſuræ, arg. *cap. nullus, de temp. ordin. in 6.* Et quamuis Concilium Tridentinum explicet hoc de ordinante ſimpliciter, & non reſtringat ſe ad ordinantem clericum, vt propterea dubitari poſſit, an ſaltem ex virtute decreti huius, Epiſcopus conferens alieno primam tonſuram, à collatione Ordinum ſuſpenſus fuerit, & conſulenda ſit congregatio Cardinalium, qui Concilij Tridentini interpretes præficiuntur: nihilominus tamen valdè mihi probabile eſt, iuxta ea quę diximus, hunc non niſi à collatione primæ tonſuræ ſuſpenſum eſſe. Ita Ricc.

Sed mihi, ſtante Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. c. 2. & ſeſſ. 23. c. 8. de reform.* prima ſententia magis placet, quam ſequitur ex neotericis Barboſa *in collect. tom. 3. lib. 1. tit. 9. cap. 2. n. 10.* Vide etiam Bonacinam *de cenſuris, diſp. 3. punct. 5. §. 2. n. 4.* & Filliucium *tom. 1. tract. 17. c. 8. n. 141.*

RESOL. CXCV. *An Diaconus, & Subdiaconus peccent mortaliter frequenter canentes Epiſtolam, & Euangelium in peccato mortali?*

AFfirmatiuè reſpondet Filliucius *tom. 1. tract. 1. cap. 6. n. 87.* & à fortiori docebunt etiam hanc ſententiam Doctores, aſſerentes abſolutè tales peccare mortaliter, vt inter neotericos docent nouiſſimè Cabrera *de Sacram. quæſt. 64. art. 6. diſp. 1. §. 6. nu. 48.* & Syluius *in 3. part. q. 64. art. 6. quæritur 1. concl. 5.* vbi ſic ait: Si Diaconus, aut Subdiaconus in mortali exercent actum ſui Ordinis, probabilius eſt, quòd mortaliter peccent, quia ſunt actus Sacramento peculiares, & maximè ad Euchariſtiam accedentes, ad quos ſunt conſecrati. Ita ille, qui citat D. Thomam, Nugnum, Sylueſtrum, Angelum, Toletum, Victoriam, & Molanum; quibus adde Sà *verb. ordo, n. 31.* Caietanum *q. 64. art. 3. ad 1.* & Nauarrum *cap. 25. n. 72.*

Sed ego contrarię ſententiæ tamquam probabiliori

liori adhæreo, quam docent Villalobos *in ſumm. tom.1.tract.4.diffic.* 10.*n.* 7. Fernandez de Heredia *diſp. de Sacram.in genere,part.*10. *dub.*3.*n.*4. Vaſquez *in* 3.*part.tom* 3.*diſp.*136. *cap.* 4. Sotus *in* 4.*diſt.*24.*q.*1. Valentia *tom.*4.*diſp.*9.*q.*1.*punct.*4.*ad* 4. Coninch *de Sacram.q.*64.*art.*6.*dub.*1.*n.*38.Suarez *in* 3.*part.tom.*3. *diſp.* 16. *ſect.* 4. & alij. Et ratio eſt, quia talis actio non eſt diſpenſatio meritorum Chriſti,vt ſunt Sacramenta, aut opus in ſe tam ſanctum, vt adſit tam grauis obligatio exercendi illud in gratia.

Et ita hanc ſententiam ego veram etiam exiſtimo contra Filliucium *vbi ſuprà*, licet longo tempore tales actus exerceantur cum peccato mortali,quia ſæpiùs velle peccare venialiter, non efficit peccatum mortale;& hi actus ſunt planè ſeparati inter ſe,nec relinquunt effectum poſt ſe,ratione cuius prior coaleſcat cum poſteriori.Nec valet aſſerere,ſæpiùs talia facere in peccato mortali,includere implicitum contemptum; nam hoc non eſt verum,quia non eſt vlla ratio,qua iudicetur in eo actu frequentato magis includi virtualem contemptum,quàm in frequentatione mendacij iocoſi, aut negligentiæ in repellenda diſtractione inter orandum.Hæc omnia Coninch;vnde,vt diximus, non eſt audiendus Filliucius.

Notandum eſt etiam hîc obiter contra Layman *in Theol.mor.lib.*5.*tract.*1.*c.*5.*n.*8.& alios,Diaconum miniſtrantem Euchariſtiam in peccato mortali non peccare mortaliter. Et ita docet inter alios Io.de la Cruz *in direct.conſcient.part.*1.*de Sacram.in genere,q.*4.*dub.*3.*concl.* 1. quod etiam de Sacerdotibus nos *in tract.de celebratione Miſſarum*, ſatis probabiliter docuimus.

RESOL. CXCVI. *An Acolythi, qui ſolemniter cereos ferunt in peccato mortali peccent mortaliter?*

AFfirmatiuè reſpondet Philippus Faber *de ſacram. Ordinis in* 4. *ſent.diſt.* 24.*q.*1. *diſp.*1.*cap.* 3. *num.*80. qui citat Angelum, & Sylueſtrum. Idem docet Nauarr. *in manuali,c.*27.*n.*163. *& de Horis canonicis,c.*7.*n.*41.qui etiam hoc docet locum habere in eo, qui capitulum, & collectam pronuntiat in choro,qui id faciat tamquam presbyter.

Sed bonus, & doctus ſenex nimis ſcrupulosè loquitur. Ideò contrariam ſententiam veram eſſe exiſtimo,quam docet Cabrera *de Sacram.in* 3.*part.* q.64.*art.*6.*diſp.*1.§.6.*nu.*55. vbi ait,non eſſe mortale,exercere functiones minorum ordinum in peccato mortali,quia,vt *ſuprà* dictum eſt,non eſt certum,imò oppoſitum eſt multum probabile, minores ordines non eſſe vera Sacramenta, atque adeò illorum miniſtros non eſſe ad huiuſmodi functiones conſecratos, vel ſaltem eſt valdè probabile eos non eſſe conſecratos per gratiam, ac characterem ſacramentalem, ac proinde ex ſanctitatis defectu in miniſtro colligi non poteſt mortale peccatum.Secundò, licet ordines minores ſint Sacramenta, eorum tamen officia non ſunt perfecta in genere ſacri myſterij, & ex conſequenti propter leuitatem materiæ non erit culpa mortalis. Ceteras rationes vide apud dictum Cabreram.

RESOL. CXCVII. *An Concionatores prædicantes in peccato mortali peccent mortaliter, etiamſi peccatum ſit occultum?*

AFfirmatiuam ſententiam docent D. Thomas *in* 4.*ſent.diſt.*19.*q.*2.*art.* 2. *q.*2.*ad* 4. Paludanus *in* 4.*diſt.*19.*q.*3. *art.* 3. Caietanus *in* 2. 2.*q.*187.*art.*3. Nauarr.*in manuali, c.* 21. *n.* 141. Angelus *ver.prædicator,n.*7.& alij, aſſerentes eſſe peccatum mortale prædicare in peccato mortali,non ſolùm publico, ſed etiam occulto, non habita priùs contritione.

Sed tu contrariam ſententiam tene cum Soto *in* 4.*diſt.*2.*q.*5.*art.* 6. Suarez *in* 3.*part.tom.* 3.*diſp.*16. *ſect.*3.Valentia *tom.* 4. *diſp.*3.*q.*5.*punct.*3. Cabrera *de Sacram.q.*64.*art.*6.*diſp.*1.§. 7.*nu.* 67. Dicendum eſt igitur, non eſſe peccatum mortale prædicare in peccato mortali occulto, ſed tantùm in peccato mortali publico;quia actus prædicandi ex ſua natura,neque eſt conſecratus, vt actus Sacramentorum, cùm gratiam ex opere operato non conferat,vt conferunt Sacramenta;neque eſt conſecratus ex aliqua inſtitutione Eccleſiæ, neque certo ordini deputatus iure diuino, vel poſitiuo humano,cùm & Prophetæ in lege veteri prædicauerint, & in nouo Teſtamento multi nondum ſacris Ordinibus initiati prædicare ſoleant.Ergo,&c.

Idem quod dictum eſt de Concionatore, dic etiam de Lectore ſacræ Theologiæ,& ſacræ Scripturæ (& in hoc differt à concionatore) ſi ſit in peccato publico, dummodò abſit ſcandalum, quidquid in contrarium aſſerant D. Thomas, & Paludanus *vbi ſuprà*, Sylueſter *verb.correctio, q.* 16. Angelus *verb.correctio,n.*4.*& verb. prædicare, num.*7. ſed noſtram ſententiam docent Cabrera, & Suarez *loco citato*,& alij.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

RESOL. CXCVIII. *Quis commiſit adulterium, cum promiſſione ficta contrahendi poſt obitum viri,quæſiuit poſteà an contraxerit impedimentum?*

AFfirmatiuam ſententiam docent Sanchez *de matrim.to.*2.*li.*7.*diſp.*79. *n.*10. Coninch *de Sacr.diſp.*31.*dub.*5. *num.* 57. Veracruz *in ſpeculo, part.* 1. *art.*34.*concl.*9. & alij.

Sed contrariam ſententiam tuetur Henriquez *lib.*12.*c.*14.*n.*3.*in fine.* Emanuel Sà *de matrim. imped. n.*7.& hanc opinionem ego probabilem eſſe puto cum Layman *in Theol.mor.li.*5.*tract.*10. *part.* 4.*c.*10. *num.* 4. igitur vt contrahatur hoc impedimentum opus eſt,vt promiſſio matrimonij ſeriò,& ex animo fiat, non fictè, cùm alioquin non cenſeatur promiſſio. Vnde ſequitur, quòd talis promittens ſine vlla diſpenſatione poſſit contrahere matrimonium cum adultera, ſi vir illius poſteà obierit.

Notant etiam probabiliter Layman, & Henriquez *vbi ſuprà*, Villalobos *in ſumma, tom.*1.*tract.*14. *diffic.*11.*n.*9.& alij contra Sotum *in* 4.*diſt.*37.*q.vn. art.*4.Lopez *part.*2.*c.*54. & alios; dato quòd dicta promiſſio ſit facta ſeriò, & ex animo, tamen hoc non obſtante requiritur,vt ab altero acceptata ſit, neque ſatis eſſe ad contrahendũ hoc impedimẽtũ tacitam acceptationem,ſed requiri promiſſionem mutuam,

mutuam, & reciprocam, quod eſt valdè notandum; ſicut etiam eſt illud, quod dictus Layman aduertit contra Sanchez *lib.7.diſp.79.n.11.* Nauarrum, & Rodriquez, nempe ad contrahendum hoc impedimentum, opus eſſe, vt promiſſio ſit pura, aut ſaltem ante mortem coniugis purificata, cùm alioquin non ſit ſimpliciter facta promiſſio, quippe adhuc ſuſpenſa, & pendens à futuro euentu; & ita etiam docuit ante Layman Ægidius Coninch *de Sacram.diſp.31.dub.5.n.59.*

RESOL. CXCIX. *An contrahentes matrimonium in peccato mortali peccent dupliciter?*

PEccare dupliciter docent Pontius *de matrim. lib.1.c.8.n.11.* Vaſquez *in 3.part. to.3.diſp. 136.c.3. n.38.* Ledeſma *de matrim.q.42.art.3.ad vltim.argum.* Nauarrus *in c.1.§ ſacerdos,n.10.diſt.6.de pœnit.* & alij. Et ratio eſt, quia ipſi non ſolùm ſuſcipiunt, ſed etiam miniſtrant Sacramentum. Ergo peccant dupliciter, & tamquam ſuſceptores, & tamquam miniſtrantes.

Sed contrariam ſententiam probabilem eſſe puto, quam tenet Fernandez de Heredia *diſp. de Sacram.in genere,par.10.dub.3. n.4.* Filliucius *tom.1. tract.1.c.6.nu.87.* Ledeſma *in ſum.c. 6.to.1.de Sacr.in genere,dub.9.* Fernandez *in exam.Theol.mor.p.3. c.18. §.1.n.5.* qui citat Sotum, Gutierrez *de matrim. c.41. n.3.* Sanchez *de matrim.to.1.lib.2 diſp.6.n.4.* Ioan. de la Cruz *in direct.conſcient.part.2.de Sacram.in genere, q.4.dub.3.concl.1.* Coninch *de Sacram. q.64. art. 6. dub.1.n.28.* Layman *in Theol.mor.lib.5.tr.1.cap. 5.n.9.* Villalobos *in ſumma,tom.1. tract. 4.diffic. 4.n.5.* vbi ſic aſſerit: *El que recibe el Sacramento del matrimonio en pecado mortal, no peca mas que vn pecado, como ſi recibiera otro Sacramento, porque aunque ambos los contrahentes ſean miniſtros, con todo no eſtan deputados eſpecialmente para eſſo.* Vnde patet reſponſio ad argumentum contrariæ ſententiæ.

RESOL. CC. *An coniux excuſetur à peccato mortali, ſi voluntariè delectetur in commotione ſenſitiua orta ex imaginatione coniugis abſentis?*

CONtra Nauarrum, Azorium, Philiarchum, & alios affirmatiuam ſententiam alibi cum multis DD. probabiliter docui, ſed quia aduerſus me propter hoc quidam Theologaſter obmurmuraſſet, ideò iterum eamdem ſententiam doceo, quam docent etiam Medina *in par.2.quæſt.74.art.8.dub.1.* Zumel *ibidem diſp.4.dub.3.* Curiel *dub.3. §.2.diffic.3.* Zanardus *in direct.conſ.part.1.tract.de matrim. c.41.* Layman *in Theol.mor. lib.1.tract.3.cap.6.num.14.* vbi ſic aſſerit: Licet exiſtiment aliqui etiam coniugatum mortaliter peccare ſi voluntariè delectetur in motione venerea orta ex coniugis abſentis apprehenſione, eò quòd talis commotio tunc ordinari non poſſit ad actum coniugalem, ſed potiùs ordinetur ad pollutionem; oppoſita tamen ſententia probabilitate non caret. Cùm enim matrimonium à mortali peccato excuſet tactus impudicos inter coniuges, non copulandi, ſed ſolius voluptatis gratiâ inſtitutos, conſequens eſt ſimiliter etiam ſenſitiuam commotionem ex abſentis mariti cogitatione ortam, vel voluntariè acceptam à culpa mortali excuſari. Ratio eſt, quia hæc omnia in coniugibus, per ſe loquendo, tendunt ad opus coniugale. Per accidens autem eſt, quòd ob abſentiam, vel ſimile impedimentum opus non exerceatur. Suppono autem in his caſibus abeſſe probabile pollutionis periculum. Ita Layman, & ego; licet nouiſſimè contrarium doceant Pontius *de matrim.lib.10.cap.16.§.2.nu. 11.* Fernandez *in exam. Theol.mor.part.2.c.2.§.4.n.6.* & alij; ſed noſtra ſententia eſt probabiliſſima.

RESOL. CCI. *An femina, quæ contraxit matrimonium cum viro improportionato, vel aliquantulum debili, vt facilior pateat aditus, teneatur pati inciſionem, ſi commodè poteſt?*

AFfirmatiuam ſententiam docent communiter Doctores, & inter illos Sanchez *de matrim.tom.2.lib.7.diſp. 93.num. 32.* quia cùm verum ſit matrimonium, ius ſui corporis tranſtulit in virum. Ergo ſi commodè poteſt ſine magno incommodo aptam ſe reddere viro, tenetur. Et ita hanc ſententiam nouiſſimè docet Villalobos *in ſumma,tom.1.tract.14.diffic.18.num.16.* præter Doctores veteres, inter quos eſt D. Thomas *in 4.diſt.44.q.1. art.2.ad 5.*

Sed ego contrariam ſententiam probabilem eſſe puto, quam docet Baſilius Pontius *de matrim. lib.7.c.62.n.2.* qui pro hac ſententia validas rationes adducit, præter auctoritatem Durandi, Paludani, & Gabrielis. Et ita Salmanticæ die 3. Aprilis anno 1570. conſultum reſpondiſſe teſtatur M. Luyſium Legionenſem in cauſa matrimonij D. Franciſci de Fonſeca, & D. Ioannæ de Azeuedo.

Igitur in tali caſu tale impedimentum cenſendum eſt perpetuum, & matrimonium declarandum nullum: nec femina tenetur huiuſmodi remedia pati, ſed à coniugij onere libera eſt, & alteri nubat. Ad argumentum verò, quod adducit Sanchez, reſpondetur, feminam per contractum matrimonij ius ſuum tradere viro apto, non inepto, atque in non aptum nullum transferri ius. Ergo, &c.

RESOL. CCII. *An nuptiæ ſint prohibitæ in die Sabbati ante Aduentum?*

PRobabilem puto contra Sanchez *lib.7. diſp.7.* opinionem Baſilij Pontij *de matrim.lib. 6.cap.8. n.5.* vbi ſic aſſerit: An dies præcedens Dominicam Aduentus, & diem Cinerum ſaltem à veſperis comprehendatur decreto Concilij Tridentini, ita vt in veſpere eorum dierum nuptiæ celebrari non poſſint. Et quidem quod attinet ad diem Cinerum, conueniunt Doctores, non incipere prohibitionē niſi à media nocte, itaque integro die Martis ſolemniter nuptias celebrari poſſe. At quod ſpectat ad Aduentum Domini, non pauci Doctores, & inter eos Thomas Sanchez exiſtimant in veſperis præcedentis diei eſſe nuptias prohibitas, niſi vbi conſuetudo aliud approbauerit. Ego tamen exiſtimo verius etiam prohibitionē incipere à media nocte, atque in Sabbato integro ante Dominicam primam Aduentus nuptiarum ſolemnitatem non eſſe prohibitam. Ad id moueor, quia Conc. Tridentinū, & alia antiqua decreta dicunt,

ab

ab Aduentu Domini non posse solemniter celebrari nuptias,at Concilium Rauennatense secundum sub Clem.V *cap.*19.expresè primam Dominicam Aduentus nominat,quam certum est à media nocte incipere.Ex quo decreto colligo, ea ratione intellecta semper fuisse antiquiora Ecclesiæ decreta,quæ ab Aduentu Domini nuptias prohibuerint.Ita vir iste doctissimus, qui *num.*10. putat, si dicto tempore prohibito adhibeatur solemnis benedictio, aut traducatur solemniter sponsa ad domum sponsi, vel adhibeant conuiuia, aut alia lætitiæ signa, peccare mortaliter sponsos talia facientes.Sed in hoc Iacobus de Graffis *part.* 1. *lib.*2. *c.*85.*n.*28.tantùm veniale peccatum agnoscit.

RESOL. CCIII. *An qui post votum Religionis, vel castitatis, corrupit feminam sub pacto coniugij,teneatur illam ducere?*

AFfirmatiuè respondent Doctores, nempe quòd si quis post votum Religionis, aut castitatis virginem corrupit sub spe & pacto coniugij,vel aliam feminam honestæ famæ, tenetur illam ducere,& consummare,nisi ea gratis remittat obligationem, aut alia via illi satisfactione præstita, liberè consentiat. Et ita inter multos docet Vasquez *opusc.de restit.c.*3.§.2.*dub.*6.*num.*20.& Sanchez *de matrim.tom.*1. *lib.*1.*disp.*45.*n.*3.

Notandum est tamen,vt benè aduertit, & docet Basilius Pontius *de matrim.lib.*6.*c.*12.*n.*9. quòd probabile est, si talis tenebatur voto Religionis, teneri quidem contrahere, sed ante consummationem debere ad Religionem transire. Ratio probabilitatis hæc est,quia potest commodè vtrique obligationi satisfacere.Iustitiæ,contrahendo; sic enim resarcitur damnum illatum illa deceptione.Voto autem,transeundo ad Religionem.Cùm ergo commodè possit vtrique satisfieri, non est cur dicamus, obligationem voti Religionis aut cessare,aut differri.Ita Pontius.

RESOL. CCIV. *Notabilia quædam circa coitum coniugalem.*

DIximus *in resol.*37.*tract.*3.*miscell.*contra aliquos DD. non esse licitum coniugato incipere actum sodomiticum cum vxore; quæro nunc, an saltem liceat perfricare pudenda circa vas præpostерum. Affirmatiuè respondet Sanchez *de matrim.tom.*3.*lib.*9.*disp.*17.*n.*5. vbi sic ait:Si vir superficie dumtaxat vasis præpostеri vxoris refricaret sua verenda,vel in os eius intromitteret,cessante omni pollutionis periculo, non crederem esse lethale, cùm os non sit vas ordinatum ad copulam sodomiticam, nec intra vas præpostерum, ad eam tendens virile membrum includatur, sed solùm superficiem eius externam tangat; quare tactus hic reputatur instar aliorum inter coniuges, qui ad summum culpæ veniales sunt.Ita Sanchez.

Sed hæc opinio mihi non placet, & illam reprobat nouissimè Basilius Pontius *de matrim. l.*10. *cap.*11.*n.*5.vbi sic asserit: Non omnes tactus licent inter coniuges,& ita neque licebit perfricare pudenda in vase præpostero vxoris,& aliud asserere, mera turpitudo est,& habenas laxare libidini. Sic Pontius,& ego.

Notandum est tamen aliquos coniugatos peccare mortaliter ex conscientia erronea, si variant situm ordinarium in coitu; nam ex se tantùm est peccatum veniale, dummodò copula habeatur semper in vase naturali, quod verum esse putat Pontius *vbi suprà*, etiam si eo copulæ modo aliqua pars seminis elabatur, dummodò retineatur alia; docent enim medici, non totam seminis quantitatem in matrice retineri.Rursus docet,neque esse peccatum mortale, quamuis ex eo modo concumbendi non ita certum sit fore prolem; non enim coniuges tenentur vti medio certiori ad prolem suscipiendam, sed satis est,si vtantur conuenienti. Docet etiam, non esse necessarium, vt vterque simul concurrat ad seminis effusionem; quare expectare vir non tenetur,licet possit etiam effuso semine copulam continuare, vt femina seminet.

Addit idem Auctor, seminationem extra vas posse aliquando contingere sine vlla culpa in coniugatis, vt in viris potentibus, dum congredi conantur,poterit euenire, vt ex festinatione præter intentionem semen effundatur,id enim non vitio, sed naturæ festinationi, & vigori tribuendum est.

Nota etiam contra Syluestrum, Rosellam, & Azorium, viro cum vxore licere inchoare copulam causa delectationis,& posteà inchoatum coitum non absoluere, dummodò non subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor ea inchoata copula contenta sit.Item contra Azorium, & alios Theologos;& Iurisperitos, quos adducit Sanchez *lib.*9.*disp.*21.*nu.*2. non est peccatum mortale accedere ad menstruatam vxorem, imò aliqui in tali coitu nullam culpam agnoscunt, idque probabile putat Sanchez *ibidem num.* 7. licet ipse asserat esse tantùm culpam venialem,nisi hæc etiam excusetur ex eo quòd vrgeat incontinentiæ periculum. Et hæc omnia, vt dixi, docet Pontius cum multis aliis *loco citato de matrim. lib.* 10.*cap.*11. *n.*3.6.*&* 9.*&* *cap.*14.*n.*5.*&* 6. quæ sunt à Confessariis valdè notanda, vt non imponant onus ferre nolentibus,& vbi non est.

Sed pro coronide huius resolutionis dico,quòd licet Pontius *in dicto cap.*14.*n.*7. cum Azorio putet esse peccatum veniale,accedere ad vxorem grauidam, si non adest periculum incontinentiæ, ego tamen puto in tali copula nullam culpam interuenire, & ita docet ex Sanchez, Coninch *de Sacram. disp.*34.*dub.*9.*concl.*4. & Villalobos *in summ. tom.*1. *tract.*13.*diffic.*41.*n.*9.

RESOL. CCV. *An in sponsalibus sufficiat consensus fictus?*

REsolutio huius dubij pendet ex illa quæstione, an promissionis cõtractus sine animo se obligandi vero, sed tantùm ficto obliget promittentem; & communiter negatiuè respondent, ita Sanchez *de matrim.to.*1.*lib.*1.*disp.*9.*nu.*5. & vniuersim de omni pactione docent Angelus *ver pactum, n.*4.Syluester *eodem verb.q.*4.Armilla *ibidem num.*2. Tabiena *ibidem,q.* 2. & de promissione ad sponsalitia,Veracruz *part.*3. *speculi, art.* 19. *post.*5. *conclus.*3. Corduba *l.*1.*q.*13.*dict.*2.vbi alios citat,& vniuersè de omni contractu docet Richardus *in* 4. *dist.*27. *art.*1.

*art.*1. *quæſt.* 2. Guilielmus de Rubeis *quæſt.* 1. *art.*1. Gabriel *q.*1.*art.*1.*notab.*3. Docent igitur eum, qui fictè promiſit aliquam ducere, tãtùm teneri ratione damni illati, ſi corrupit, non aliter. Vide etiam Molinam *de iuſt.to.*2.*diſp.*352. Et ratio horum omnium eſt, quia obligatio promiſſionis prouenit ex lege poſitiua, quam quis ſibi imponit. Sed nulla lex obligat, niſi legiſlator velit, vt obliget. Ergo quando quis promittit animo non ſe obligandi, promiſſio, quæ eſt lex priuata, non obligat.

Sed aduerſus hanc ſententiam inſurgunt duo lumina ætatis noſtræ, Baſilius Pontius *de matr.lib.*2. *cap.*4 *& lib.*12. *cap.*2. & Gabriel Vaſquez *diſp.*6.*de matrim.cap.*3. hanc ſententiã ſecutus eſt etiam Turrianus *in* 2.2.*tom.*2.*diſp.*64.*dub.*15. Probant igitur hi Doctores, quòd eo ipſo, quòd quis profert verba promiſſionis, & quæ ſcit eſſe promiſſionis, & illi, cui fit promiſſio, ſunt inſinuata, ex naturali iure tenetur ad ſeruandam veritatem, cùm promiſſio debeat eſſe fidelis; itaque qui promiſit, non poteſt ſua voluntate tollere eam naturalem obligationem, & non poteſt eſſe voluntas proferendi externa ſigna promiſſionis, ſiue contractus, ſine implicito animo ſe obligandi. Et hæc omnia probat validiſſimis rationibus Pontius *vbi ſuprà*, quæ etiam procedere in votis demonſtrat.

Ex quibus patet reſponſio ad argumentum Sãchez. Nam reſpõdetur obligationem promiſſionis non oriri ex voluntate promittẽtis, ſed ex naturali iure, quòd debet eſſe coniuncta verbis veritas in futurum, quam non poteſt auferre à verbis, qui promittit. Vnde infert Pontius eum, qui fictè promiſit, & ſub ea ſpe virginem decepit, teneri implere promiſſum, etiamſi diſparis conditionis ſit, vel in nobilitate, vel in diuitiis, dummodo reuera nullum aliud ſignũ exterius fuerit, quo indicaret cum dolo promitti, diſparitas enim illa cõditionis non eſt argumentum ſufficiens doli, neque fictionis. Et hæc omnia ſolidè, vt ſemper ſolet, conatur probare. Sed his non obſtantibus primam ſententiam Sanchez, & aliorum, nempe promiſſionem fictam non obligare, puto in praxi tutam, & probabiliſſimam eſſe, quam nouiſſimè tenet Villalobos *in ſum.to.*1.*tr.*12.*diff.*2.*n.*1. Coninch *de Sacram.diſp.*21.*dub.*2. *n.*7. Molina *de iuſt.to.*2.*tra.*2.*diſp.*352.*n* 4. Layman *in Theol.mor.l.*5.*tr.*10.*p.*1.*c.*2.*n.*10. & alij.

RESOL. CCVI. *Quidam contraxit ſponſalia, & poſteà adimplere noluit, quæritur an ſit per cenſuras compellendus?*

HIc caſus frequenter ſolet accidere, & ad illum ſic reſpõdet Baſilius Pontius *de matrim. lib.*12. *cap.*6.*nu.*2. ſi is, qui ſponſalia contraxit, adimplere nolit, monendus priùs per Iudicem eſt: & ſi adhuc negat, per cenſuram compellẽdus eſt, *cap.ex litteris* 2.*de ſponſ.* Illud tamen addendum eſt, Iudicem compellere debere per cenſuras compulſione moderata, non præciſa, ſi pertinax ſit pars in reſiſtẽdo, ex *cap.requiſiuit.de ſponſal.* Imò & quando prudẽter iudicatur fruſtrà ferri excõmunicationem, ab illa eſt abſtinendum. Ita Pontius, & Villalobos *in ſum. tom.*1.*tract.*12.*diff.*19.*n.*3. vbi ita ait: *Han de aduertir mucho los Iuezes, que no ſean en eſte caſo muy riguroſos, porque no hagan que ſe contrayga el matrimonio por medo que tayga en varon conſtante, que ſi eſſo ay, no aura nada y tambien, porque ſuelen tener eſtas fuerzas difficultoſas las ſalidas.* Ita ille.

RESOL. CCVII. *An ſponſalia diſſoluantur per ſolum ingreſſum Religionis, vel ſit expectanda profeſſio?*

PRima opinio aſſerit, non diſſolui niſi per profeſſionem. Sic Couarruuias *part.*1.*de matrim.c.*5. *num.*15. Nauarrus *in manuali, cap.*22.*num.*26. & alij, quia re vera non eſt textus, vnde colligatur ante profeſſionem diſſolui, & aliàs ex natura rei non videntur diſſolui, cùm poſſit maritus egredi, & implere ſponſalia.

Secunda opinio diſtinguit, ſcilicet quoad eum, qui in ſæculo remanet, ſponſalia diſſolui, non verò quoad illum qui Religionẽ ingreditur, quia ſi ille alter velit cum eo egrediente contrahere, tenetur. Ita Gabriel *in* 4.*diſt.*27.*q.*2.*ar.*1.*caſ.*6. Rebellius *lib.* 4.*q.*8.*ſect.*6. & alij.

Tertia opinio eſt aliorum, qui docent ſponſalia diſſolui ſolo Religionis ingreſſu, quoad vtrumque. Sic Toletus *lib.*7. *cap.*21. Sanchez *de matrim.tom.*1. *lib.*...*diſp.*41.*n.*2.*&* 5. cum aliis penes ipſum. Omnes iſtæ tres ſententiæ ſunt probabiles.

Notãdum eſt hic obiter, regulariter, & abſolutè loquendo, licitũ eſſe Religionẽ ingredi poſt ſponſalia etiam iuramento confirmata, diſſoluentur enim iuxta ſupradictas opiniones. Nec facit contra *cap.commiſſum* 16.*de ſponſ.* vt fusè illud explicat Baſilius Pontius *de matrim.lib.*12.*c.*10.*n.*9.*& ſeq.*

RESOL. CCVIII. *An peccet, qui contraxit ſponſalia, ſi ſuſcipiat ſacros Ordines?*

AFfirmat Rebellius *lib.*4.*qu.*8.*ſect.*5. Sanchez *de matrim.to.*1.*lib.*1.*diſp.*47. & alij; ſed mihi contraria ſententia magis placuit, ſemper enim quãdo contrahuntur ſponſalia, videtur ſubintellecta conditio melioris ſtatus. Et quãuis propoſitũ cœlibatus ſit melioris boni, attamen quia non eſt ſtatus melior, ideò nõ videtur ſubintellecta cõditio cœlibatus. At clericalis ordo ſtatus eſt immobilis, & ideò ex ipſa natura rei ſubintelligitur ea cõditio in ſponſalibus. Vnde dicendum eſt nullum peccatum cõmittere eum, qui cõtractis ſponſalibus ad ſacros Ordines promoueri curat. Et ita docet nouiſſimè Baſilius Põtius *de matrim.lib.*12.*c.*11.*n.*3. Sotus *in* 4. *diſt.*27.*q.*1.*ar.*5 & Nauarrus *in man.c.*22.*n.*25.

Notandum eſt etiam hic contra Sanchez *vbi ſuprà*, votum ſuſcipiendi ſacros Ordines dirimere ſponſalia, & licitè poſt illa poteſt quis tale votum emittere. Sic Pontius *vbi ſuprà, cap.*12.*num.*3. qui citat Azorium. Non eſt tamen negandum opinionem negatiuam Sanchez eſſe probabilem.

Negatiuè reſpondet Sanchez *de matrim.to.*1.*li.*1. *diſp.*46.*n.*9. vbi etiam aſſerit poſt ſponſalia, tale votum emittere illicitum eſſe.

Sed affirmatiuam ſententiã docet Baſilius Pontius *de matrim.lib.*12.*c.*12.*n.*4. vbi ſic aſſerit: Quod attinet ad votũ caſtitatis ſuperueniens ſponſalibus, nonnulli cenſent eo non dirimi ſponſalia, neque eiuſmodi votum poſt ſponſalia licitum eſſe. Ego tamen exiſtimo votum caſtitatis emiſſum poſt ſponſalia eſſe validum, vel non; hoc ſecundum dici

non poteſt, ex eo quòd fatetur idem Sanchez, vouentem obligatum manere ad non petendum, & peccare contrahendo matrimonium. Si ergo validum eſt votum, non poſſunt ſponſalia conſiſtere, quia incompoſſibilis eſt obligatio abſoluta voti cum obligatione ſponſaliorum. Ita Pontius, qui reſpondet ad omnia argumenta Sanchez, cuius tamen opinio, quam etiam tenent Villalobos *in ſum. tom.1.tract.12.diſſic.12.nu.9.* Coninch *de Sacram.diſp. 13.dub.3. concl.1.nu.25.* & Layman *in Theol.mor.lib.5. tract.10.part.1.cap.2.nu.6.* videtur etiam mihi probabilis, licet cum Pontio conſentiant Suarez *lib.2. de voto cap.4. num.13.* Vaſquez *opuſc. de reſt.cap.3. §.2. dub.1.nu.17.* & alij.

RESOL. CCIX. *Vtrùm ex matrimonio valido diſſoluantur ſponſalia?*

CErtum eſt diſſolui quoad eum, qui non contraxit matrimoniũ, difficultas eſt quoad eum qui contraxit. Pater Sanchez *de matrim.tom.1.lib.... diſp.48.n.3.* affirmat in tali caſu omnino diſſolui, vt nulla prorſus maneat obligatio, ex *cap.1. de ſponſa duorum, cap.ſicut, cap.ſi inter, cap.veniens, cap. is qui fidem, de ſponſalibus.*

Sed negatiuam ſententiam ſuſtinet Baſilius Põtius *de matrim.lib.12.c.13.num.4.* vbi docet obligationem ſponſalium in caſu, quo alter expectet, nõ extingui, ſed ſuſpendi, ita vt eo matrimonio diſſoluto teneatur priora ſponſalia implere, quia obligatio nata ex ſpõſalibus in tali caſu, non extinguitur iure poſitiuo; nam in canonibus allegatis à Sanchez, tantùm dicitur eum, qui poſt ſponſalia contrahit matrimonium cum aliqua, debere manere cum illa. An verò extinguatur omnino obligatio ſponſalium, non diffinitur, ſolumque indicatur illum ea de cauſa non poſſe cum prima contrahere, quia iam impoſſibile eſt, contracto coniugio cum ſecunda. Neque etiam extinguitur talis obligatio ex ipſa rei natura; quia quando priori vinculo ſuperuenit aliud fortius diuerſæ rationis, vel aliud impedimentum, quò minùs primum impleatur, non extinguitur, ſed ſuſpenditur. Vt cùm quis votum Religionis emiſit, & poſteà contraxit coniugium, & conſummauit, non extinguitur voti obligatio, ſed diſſoluto matrimonio tenetur Religionem ingredi. Hæc Pontius aduerſus Sanchez, cuius tamen opinio his non obſtantibus non caret probabilitate, quam nouiſſimè ſequitur Villalobos *in ſum.to.1.tr.12.diſſic.12.n.11.*

RESOL. CCX. *An ſi poſt ſponſalia cum prima, ſequantur ſponſalia cum ſecunda, vnà cum copula, diſſoluantur prima?*

NOn diſſolui putat Sanchez *tom.1.lib.1.diſp.49. num.5.* niſi ſecunda femina quę cognita eſt, & violata ſub ſpe cõiugij, notabile damnum pateretur; tũc enim poſſet Iudex obligare ad contrahendum cum ſecunda. Ratio verò, quare in dicto caſu nõ diſſoluantur ſpõſalia, hæc eſt, ait Sanchez, quia iniuria illata poſteriori nõ aufert ius ſuum priori.

Sed in tali caſu diſſolui ſpõſalia ex parte vtriuſque, & cogendum eſſe ad ducendum ſecundam, tenet Baſilius Pontius *de matr.lib.12.c.14.n.4.* quia quando duo contendunt, vnus de lucro acquirendo, alter de damno vitando, huic potius fauẽdum eſt, quàm primo. Sed ſecunda femina damnũ patitur, & id agit, vt damnum euitet; prior verò, vt lucrum acquirat. Ergo huic quæ dãnum paſſa eſt, fauẽdum potiùs, quàm alteri, quæ nullum, vel leue patitur. Ad argumentum Sanchez reſpondetur, poſteriorem iniuriam, & traditionem præualere priori promiſſioni, eſt enim fortius vinculum, & ſtrictior obligatio reſarciẽdi iniuriam, quàm vinculum primæ promiſſionis, & ideò præualet, etſi poſterior. Hæc Põtius aduerſus Sãchez. Sed vtraque opinio eſt probabilis, & cum Sãchez cõſentit nouiſſimè Villalobos *in ſum.to.1.tr.12.diſſic.12.n.12.* cũ Pontio verò tenet Rebellius *lib.4.q.8 ſect.8.nu. 56.* Coninch *de Sacra.diſp.22.dub.4.concl.4.* & ego.

Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd quando ex aliquo caſu ceſſant priora ſponſalia, an ſeruanda ſint ſecunda, diſſentiũt Doctores, affirmat Couarruuias *part.1.de matrim.cap.4.§.1.num.10.* & Rebellius *lib.4.qu.8.ſect.8.concl.1.* & alij; ſed negant Sanchez *li.1.diſp.55.n.6.* Coninch *de Sacram.diſp.22.dub. 6.concl.8.* & Pontius *vbi ſuprà, num.2.* quibus ego adhæreo, quia ſi nulla fuit prior obligatio, non eſt quòd conualeſcat.

RESOL. CCXI. *An in contractu ſponſalium validè apponatur pœna perſoluenda ab iniuſtè reſilente?*

NEgatiuè communiter reſpondent Doctores, quos citant, & ſequuntur Sanchez *tom.1.lib.1. diſp.30.* & Guttierrez *de matrim.ca.27.* docentes reſiliẽtem etiam iniuſtè non teneri eam pœnam ſoluere. Probant id ex *cap.gemma 29.de ſponſ. & l.Titia, ff.de ver.obligat. & l.mulier, C. de ſponſ* vbi eiuſmodi ſtipulationes dicuntur non obligare, quia matrimonia debent eſſe libera.

Sed ego puto cum Baſilio Pontio *de matr.li.12. cap.19.n.8.* & Coninch *vbi infrà*, in ſponſalibus licitè apponi poſſe pœnam iniuſtè reſilienti, tam iure ciuili, quam canonico, vt ipſe Pontius validiſſimis rationibus totum hoc probat, ad quem te remitto. Verùm propter iura *ſuprà* citata, & maximè propter communem ferè Doctorum ſententiam, ſatis probabile eſt, vt notat Coninch *de Sacram.diſp.22. dub.5.concl.2.n.29.* & Layman *in Theol.mor.tract.10. part.1.cap.10.n.8.* iniuſtè reſilientem non teneri ſoluere pœnam ex pacto reſilienti impoſitam, etiamſi iuramento firmetur, vt tenet Sanchez *diſp.33. n.21.* & alij contra Leſſium *lib.2. cap.17.dub.7.num.56.* & Molinam *to.1.tr.2.diſp.151.n.22.*

RESOL. CCXII. *An pactum appoſitum in contractu matrimoniali, vel ſponſalibus, quòd vir perpetuò habitet in domicilio vxoris, ſit validum?*

HIc caſus frequenter ſolet accidere, & ideò ad illum affirmatiuè reſpondeo cum Doctoribus, quos citat, & ſequitur Sanchez *tom.1.libr.1. diſp.40.n.2.* quibus ego addo Layman *in Theol.mor. lib.5.tract.10.part.2.c.2.n.3.* & Baſilium Pontium *de matrim.lib.12.c.20.n.8.* & in tali caſu ſi contraueniatur, poſſe exigi pœnam tenẽt multi, neque hoc repugnare libertati cõiugij. Limitãda tamen eſt hæc doctrina, niſi noua cauſa emergat mutãdi domicilij,

lij, tunc enim etiamsi pactum sit iuramento confirmatum, licebit resilire, & mulier tenebitur virum sequi.

Notandum est tamen hîc obiter cum Pontio *vbi suprà, num.9* contra Ancharanum *cons.75.n.3.* Alciatum *cons.34.num.3.lib.5.* & alios, valere pactum, ne quis possit ingredi in aliquam ciuitatem, quod frequêter fit in remissionibus iniuriarum. Et hoc non solùm si pactum sit temporale, sed etiam perpetuum. Et rationes pro supradictis adduxit Pontius *loco citato*, vnde Confessarij sedabunt multas conscientias, & respondebunt ad querelas partium.

RESOL. CCXIII. *An ne proles multiplicetur, cessante incontinentiæ periculo, sit peccatum mortale non reddere debitum?*

AFfirmatiuè respondent Layman *in Theol. mor. lib.5.tract.10.part.3 cap.1. num.16.* qui citat Angelum, Syluestrum, & Nauarrum, & limitat hanc sententiam, nisi eo loco res sita sit, vt ob nouæ prolis generationem parêtes, vel proles ad extremam penuriam redigendi sint; quod tamen iis, qui inter Christianos viuunt, rarò eueniet. Ita Layman; vide etiam Coninch *de Sacram. disput. 44. dub. 3. concl.4. num.24.*

Sed contrariam sententiam aliqui docent; nam in aliis etiam debitis excusat magna soluêdi incómoditas, vel difficultas, & ideò Sotus *in 4.dist.32. quæst.vnica. art.1.* Sà *ver.debitum, nu.18.* & alij tenent non esse peccatum mortale, cessante incontinentię periculo, ea de causa debitum negare. Sed plus addit Petrus de Ledesma *de matrim.quæst.64. art.1. in fine*, & Sanchez *tom.3. lib.9. disp.25.* nam putant in tali casu nullam culpam interuenire.

Consentiunt tamen omnes Doctores, validum esse pactum inter coniuges initum se continendi à coitu cõiugali, ne proles multiplicetur, secluso incõtinentiæ periculo: vide inter alios Paludanum *in 4.dist.31.quæst.3.art.2.casu 5.* D. Antoninum *part.3. tit.1.c.20.§.6.* & Nauarrum *c.16.nu.33.* Vide etiam Villalobos *in sum.tom.1. tract.13.diffic.41. n.9.*

RESOL. CCXIV. *An vt mulier transire possit ad secundas nuptias, sufficiat præsumptio verisimilis, & probabilis de morte viri?*

HIc casus frequêter accidit, & negatiuè respõdendum est ex his quę adducit Sanchez *to.1. lib.2 disp.46.quæst.1.* Villalobos *in sum.tom.1 tract.1. diffic.25. numer. 2.* & Doctores, quos ad satietatem citat Barbosa *in collect.tom.2.lib.5. tit.21.cap.2. num.3. & 4.* vide etiam Basilium Pontium *de matrim.lib.7. c.52.per totum*, qui omnes requirunt certum nuntium, & famam de morte viri.

Sed his nõ obstãtibus, vt optimè notat Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.10.p.3.c.3.nu.2.* probabilis est illa sentêtia, quòd mulier in tali casu nihil peccaret si cum eiusmodi valdè probabili persuasione, ac præsumptione, atque iustissima credendi causa, quòd prior maritus mortuus sit, adeoque bona fide si nemo se illi opponeret, ad secundas nuptias trãsiret. Vnde Confessarius in conscientiæ foro id ipsi permittere, & Iudex in foro externo, si post celebratas nuptias causam intelligeret, neque mulierem punire, neque à secũdo viro separare deberet, donec cognitum esset priorem maritũ adhuc viuere, idque apertè sumitur ex *c. cùm per bellicam 33. q.1.* Ratio verò est, quia in moralibus, in quibus certitudo omnino haberi non potest homini, ad instituêdas actiones suas, sufficere debet probabilissima, licet nõ omnino certa opinio, seu præsumptio. Ita Layman, qui citat D. Antoninum, Rosellã, Sylueſtrum, & Philiarchum, & in facti contingentia, de hoc casu nouissimè interrogatus fui, & cum doctrina Layman consului nihil innouãdum, donec veritas de morte viri magis eluceret.

RESOL. CCXV. *An coniugatus si seipsum tangat propter voluptatem captandam absque pollutionis periculo, peccet mortaliter?*

AFfirmatiuè respondet Montesinus *in part.2.D. Thomæ, tom.2.q.74.art.8. qu.5.in fine*, Ioan. de la Cruz *in direct.part.1.præc.6.art.9.dub.12.* Salas *in p.2. tom.2.tract.13.disp.6.sect.14.n.129.* Vasquez *in par.2. tom.1. q.78.art.8.disp.113. nu.4.* & Sancius *in selectis, disp.21.n.26.* Et ratio est, quia coniux non habet dominium proprij corporis in ordinem ad vsum Veneris secum explendum, sed tantùm habet dominium corporis cõsortis sui: quapropter vtens proprio corpore in ordine ad Venerem, secum vtitur, Ergo, &c. & ita peccare mortaliter coniuges in tali casu docent Doctores citati.

Sed Thomas Sanchez *de matrim.tom.3.lib.9.disp. 44.n.16.* contrarium tenet, & putat tantùm peccare venialiter, quiacùm tactus ille suapte natura indifferens sit ad copulam coniugalem, vel illicitã, possitque ad vnam, vel alteram referri, nec ex intẽtione tangẽtis se à sua natura, & ab hoc ordine distrahatur, vt ad copulam illicitam ordinetur; non est cur de culpa lethali damnandus sit. Nec dici potest eum tactum non esse actum coniugis; nam nõ desideratur, eum cum coniuge fieri, sed satis est vt ad cõiugem præsentem suapte natura ordinari possit, nec ab hac natura ex intentione illa vtẽtis deuiet. Ita Sanchez, aduersus quem insurgit Sãcius *vbi suprà*. Nam licet actus ille indifferens dicatur in eo sensu, quòd ordinabilis est ad fornicationem, vel copulam coniugalem; tamen intrinsecè malus est, quatenus per illum vtitur cõiux proprio corpore, in ordine ad Venerem secum explendam, quod illi prohibitum est, & nõ in ordine ad explẽdam cum coniuge, quæ absens reperitur. Ergo, &c. Et ideo tu tene primam sententiam.

RESOL. CCXVI. *An coniuges vtentes copula causâ voluptatis peccent venialiter?*

AFfirmatiuè respondent Sanchez *de matrim. to. 3.lib.9.disp.11.n.4.* Bonacina *de matrim. quæst.4. punct.6.n.7.* & alij penes ipsos.

Sed ego puto probabiliter non esse peccatum veniale cognoscere vxorem causa voluptatis, & hanc opinionem probabilem putat Veracruz *in speculo part.3.art.16.concl 2.* & docent Ioannes Sancius *in selectis disp.23 num. 25.* & Basilius Pontius *de matrim.lib.1.cap.21.num.6. & 7.* & ex veteribus Maior *in 4.sent.dist.31.quæst.vnica, concl.7.* & Almainus *in 4.dist.26.quæst.1.in fine.*

Notandum est etiam contra Sanchez *lib.2.disp. 29 quæst.3.num.11.* non esse neque peccatum veniale contrahere matrimonium ob pulchritudinem, vel diuitias. Et ita docet Pontius *vbi suprà,n.13.* cum Soto *in 4.dist.20. q.1. art.2. concl.3.* & Maiore *in 4. dist.26.q.3.concl.1.& 2.*

RESOL. CCXVII. *An in aliquibus casibus tactus,oscula, &c. sint licita inter coniugatos cum periculo pollutionis?*

REferam hic tantùm verba Michaëlis Zanardi Dominicani *in direct.cõfess.par.1.de sacram.matr. cap.21.quæst.27.fol. mihi 908.* vbi sic asserit: Tactus & oscula coniugati cum coniuge cum periculo pollutionis, imò cum pollutione quandoque non sunt peccata mortalia. Primò, si pollutio accidat petenti, quia quamuis petens non possit petere oscula cum periculo pollutionis, poterit tamen pati ea, etiamsi pollũatur, quia non dat operam rei illicitæ, & hoc est præter intentionem eius. Secundò, nec etiam in petente, si intẽderet copulam; & dum iam intendit per oscula eam excitare, polluitur, propter supradictam rationem. Nec tertiò, si fierent ad excitandum amorem, vel ad eum conseruandum, & tum propter intentionem sequeretur pollutio. Ita Zanardus, & ante illum Sanchez *to.3. lib.9.disp.45 num.35.* quem etiam sequitur Filliucius *to.1.tra 10.part.1.cap.9.n.356.*

RESOL. CCXVIII. *An coniuges peccent venialiter si exerceant actum coniugalem causa valetudinis conseruandæ?*

AFfirmatiuè respõdet D. Thomas *in 4. sent.dist. 31.art.2.ad 4.& in supplem.3.part.quæst.49.art.5. ad 4.* & Paludanus *in 4.dist.31. quæst 3.art.3.* D. Antoninus *3.part.tit.1.cap.20.* § 11. Ledesma *quæst. 49. art.5.dub.4.* & notissimè Frãciscus Syluius *in 3.par. quæst.49. art.6. concl.5.* vbi sic asserit: Qui exercent actum coniugalem causa valetudinis, venialiter peccant, quia licet finis intentus sit bonus, & medium quod eligunt sit licitum, non est tamen proportio medij ad finem; actus enim coniugalis nõ est de se ordinatus ad sanitatem corporalem, sed ad generationem.

His tamen non obstantibus contrariam sententiam probabilem etiam esse puto, quam tuentur Maior *in 4.dist.32. q.vnic.§. his præmissis. concl.5.* Coninch *de Sacramen.disp.34. dub.1.nu.10.* Emanuel Sà *ver.debitum,num.5.* Layman *in Theol.mor.lib.5. tract. 10.par.2.cap.4.n.3.* & alij; quia cùm matrimonium præcipuè institutum sit ad propagationem speciei, videtur etiam secundariò institutum esse ad conseruationẽ individui, species enim nisi saluis individuis propagari non potest. Ergo, &c.

Vnde non mihi placet limitatio Filliucij *tom.1. tract.10.p.1.c.9.n.321.* Sanchez *de matrim.to.2.lib.9. disp.10.n.3.* Henriquez *lib.11.c.15.n.5.* nempe nostrã sententiam tunc esse veram, quando non occurrit aliud medium accommodatum pro conseruanda valetudine. Dicẽdum est enim absolutè, vsum matrimonij esse licitum, etiamsi pro tuenda valetudine alia media proportionata occurrerent; nam in tali casu nulla potest ostendi inordinatio, cùm cõiux vtatur re in se nõ mala ad effectum honestum, ad quem naturaliter est proportionata.

RESOL. CCXIX. *An coniuges peccent etiam venialiter, si actum matrimonialem exerceant causa vitandæ fornicationis?*

AFfirmatiuè respondet D. Thomas *in 4.dist.31. q.62.art.2.ad.2.* Bonauẽtura *ibidem quæst.2. art. 2.* D. Augustinus *lib.1. de nuptiis,cap.14.* Gregorius *lib.31.moral.cap.20.* & ex neotericis Franciscus Syluius *in addit.ad 3 part.q.49.art.6. concl.4.* Ratio est, quia talis cõiux aliquo modo obsequitur libidini, quamuis eam coërceat intra limites matrimonij: & cùm exigat debitum non causa prolis, desunt ea bona quibus actus matrimonialis honestetur, scilicet fides ex parte, & proles. Ergo, &c.

Sed negatiuam sententiam, & meritò, sustinent Durandus *in 4.dist.31.q.4.* Paludanus *q.2.art 3.* Maior *quæst.vn.concl.4.* Nauarrus *cap.16.nu.32.* Philiarchus *de offic.sacer.tom.1.par.2. lib.4.cap.19.* Coninch *de Sacram.disp.34.dub.1.nu.6.* Emanuel Sà *verb. debitum,n.5.* & alij; quia matrimonium post lapsum hominis in peccatum ordinatum est etiam in remediũ concupiscentiæ; quæ omnia ita vera existimo, vt mihi non placeat limitatio, quam adhibet Sanchez *de matrim to.3.lib.9.disp.9.n.4.* Filliucius *tom.1. tract.10.p.1.c.9.nu 320.* Paludanus *in 4. dist 31.qu.2. art.2.* D Antoninus *3.part.tit.1.c.10.* § 11. Veracruz *in speculo 3.part art.16.concl.1.* nempe opinionem supradictam esse amplectendam, quando alia remedia carnis coërcendę coniugi non sufficere videntur. Nam vt optimè docent Coninch *nu.9.* & Layman *in Theol.moral.lib.5.tract.10. part.2. cap.4. nu.2.* cur necesse erit noua remedia prę ferre, quando ad hoc medium coniugalis vsus bonum est, & ad eum etiam finem à Deo ordinatum, & ab Apostolo 1. *Corinth.7.* commendatum? Profectò valdè anxij reddentur coniuges, præsertim qui sine spe prolis copulantur, si examinare debeãt num aliis modis, v.g. ieiuniis, aliisque carnis afflictionibus cõtinentiæ suæ mederi possint. Ita Layman.

Ex his infero contra Syluiũ *vbi suprà in fine*, quòd qui matrimonium ineunt causa vitandæ fornicationis, siue sint senes, siue iuuenes, non peccare venialiter, licet ipse contrarium non benè asserat.

RESOL. CCXX. *An vir possit irritare omnia vota vxoris?*

NEgatiuam sententiam docet Basilius Pontius *de matrimon.lib.10.cap.17.n.3.* Syluius *in 2.2.D. Thomæ,quæst.88.ar.8.concl.7.* Valentia *to.3.disp.6.q.6. punct.6.* Azorius *tom.1. lib.11.cap.17.q.12.* Suarez *de Relig tom.2.lib.6 cap.4.* Philiarchus *de offic.sacer.to 1. part.2.lib.3.c.18.* Filliucius *to.2.tract.26.cap.8.n.236.* & alij, asserentes maritum non posse omnia vota vxoris irritare, sed ea tãtùm, quæ, & quatenus iuri suo, quod habet ad coniugij vsum, & familiæ gubernationẽ, præiudicium aliquod afferre possunt. Et ita hoc pacto non possunt, v.g. irritare vota de præceptis, & rebus necessariis, vt de seruãda castitate coniugali, de non mentiendo, de oratione aliqua recitanda in die, & similia.

Sed in gratiam virorũ, & ad subleuãdum onus quod sustinent Confessarij in commutatione votorum, assero omnia vota vxoris, saltem constante matri-

matrimonio edita, à marito irritari posse, non minùs quàm vota Religiosi à Prælato, & vota impuberis à patre. Et ita docet Villalobos *in sum. tom.2. tract.34.dub.21.per totam.* Malderus *in 2.2. D.Thomæ, tract.10.dub.7.qu.5.* Sanchez *in sum.tom.1. lib.4.c.34. num.2.* Ioan.de la Cruz *in direct.par.1.pr.2.art.2.dub. 10.concl.3.* Raphael de la Torre *in 2.2.D.Thomæ,to. 2.q.88.art.9.disp.7.* Aragon, *in 2.2.q.88.art.8.post.5. concl.* Emanuel Sà *ver.irritatio, n.1.* Paludanus *in 4. dist.38.qu.3.art.1.concl.6.* Soto *de iust. lib.7.qu.3. art.1.* & alij.

Et hanc sententiam probabilem vocat Lessius *lib.2.c.40.dub.10.nu.83.* Rationes inuenies apud citatos Doctores. Quæ omnia supradicta ita vera existimo, vt firmiter teneam cõtra Malderum, Ledesmam, & alios, virum posse irritare votum vxoris non petendi, nec exigendi debitum. Sic Sãchez *vbi suprà, n.10.* & 11. Sic etiam poterit maritus irritare votum, quod facit vxor de opere faciendo tẽpore soluti matrimonij, si maritus moriatur, & ideò potest irritare votum vxoris de ingredienda Religione post mortem mariti. Item potest irritare vota vxoris emissa ante matrimoniũ. Quæ omnia militant etiam in marito secundi matrimonij, qui potest irritare vota, quæ fecit vxor tempore matrimonij. Et hæc omnia Sãchez *vbi suprà*, quidquid in contrarium asserat Pontius *de matrim. lib.10 c.17.n.5.* & *seq.*

Resol. CCXXI. *An quis ex vi denuntiationum teneatur denuntiare impedimentum matrimonij occultum, quod non potest probare?*

Hic casus frequẽter potest accidere, & affirmatiuam sententiam docet Sãchez *de matrim.to. lib.2.disp.13.n.2.* qui citat Paludanum, Driedonem, Nauarrum, Couarruuiam, Guttierrez, Henriquez, Rodriquez, Veghan, & vtrumque Ledesmã, quibus ego addo Fagundez *præc.2.li.6.c.5.n.4.* Henriquez *lib.3. de pœnit.c.21.n.3.* Aragon. *in 2.2.quæst.70. art.1.ad 2.arg.* Lopez *in instruct. part.1.cap.37. §.pen.* Layman *in Theol.mor lib.3.sect.5 tract 3.part.2.cap.4. n.9.* Barbosam *de potest.Episc.allegat.96.n.51.* Genuẽsem *in praxi Archiepisc.cap.2.n.2.* Lazarium *de monitorijs, sect.2. q.12. num.23.* & Bonacinam *de matrim. disp.2.quæst.6.punct.1.n.9.* vbi testatur de communi. Ratio est, quia ex *cap. præterea, de sponsi.* vnus testis sufficit ad impediendũ matrimonium contrahendum, & hoc Barbosa *in collect.to.2. lib.4.dict.1.c.12. n.2.* cum Guttierrez *de matrim.cap.36.n.2.* & *seq.* ampliant, etiamsi testis non fuerit citatus, sed per partem oblatus, & quamuis esset denuntiator, seu accusator, allegaretque turpitudinem suam.

Sed his non obstantibus doctissimus Basilius Pontius *de matrim.lib.5 cap.34.n.5.* contrariam sententiam tenet, vbi sic asserit: Mihi placet sententia, quę negat obligationẽ esse detegendi impedimẽtum matrimonij, si illud est omnino occultum, & ipse solus nouit, ita vt probari nullo modo possit. Quam sententiam tenuit Ioannes Maior *in 4.sent. dist.22. quæst.2. art.3.* & eadem mihi sententia placet, eamque per partes explicare, & probare conabor, vt magis constet eius veritas. Ita Pontius, qui posteà fusè hanc sententiam explanat, & probat, vnde quãdo acciderit casus, lege illum, & omnia solidè pertractata inuenies; nam ego in his meis laboribus breuitati studeo.

Nota etiam, quòd dictus Basilius *n.11.* respondet ad argumentũ contrarium desumptum ex *cap. præterea de sponsi.* qui posteà *in cap.36.n.2.* sic etiam asserit: Delato ad ordinarium impedimento, si vnus tantùm testis sit absque aliis adminiculis, censeo non posse interdici matrimonium, nec deberi per ea quæ adduxi *suprà cap.34.* vnus enim testis etiam in causa matrimoniali non probat, etiam quoad effectum impediẽdi matrimonium, quidquid dicant multi, grauesque Doctores. Ita ille, quæ omnia valde notanda sunt, quia noua, & practicabilia.

Resol. CCXXII. *An si sponsalia communi consensu dissoluantur, oriatur, hoc non obstante, ex eis impedimentum publicæ honestatis?*

De hoc casu olim magna altercatio fuit; nam quidã contraxit sponsalia cum filia, & posteà illis ex cõmuni consensu dissolutis cum matre cõtrahere volebat, tũc sine Summi Pontificis dispẽsatione hoc efficere minimè posse asseruerũt multi Theologi; nam ita docet Sanchez *de matrim.tom.2. lib.7.disp.65.n.21.* & probat hanc sententiam, quia nulla maior sponsalium dissolutio accidere potest, quàm alterius sponsi morte, sed in tali casu durat etiam impedimentum. Ergo.

Sed ego tunc contrarium consului, & in meam sententiam attraxi multos viros doctos ex Dominicanorum familia, & ex Societate Iesu, & præter Sà *verb. Matrimonium, num 12.* citatum à Sanchez, adduxi pro hac opinione Basilium Põtium *de matrim.lib.7.c.36.n.9.* Guttierrez *de matrim.c.103.nu.11.* & Rebellium *part.2.lib.3.quæst 14.num.3.* qui citant declarationem Cardinalium sic asserentẽ: Si sponsalia soluuntur de consensu, Congregatio censuit esse inualida. Ad rationẽ verò, quam adducit Sanchez, respondebam, quòd adest dispar ratio inter vtrumque casum; quia in morte qui cõtraxit sponsalia, censetur in eadem volũtate decessisse, vel saltem debuisse decedere, quamdiu alter non dissentit, quod non accidit in casu nostro; nam adest volũtas expressa dissolutionis sponsaliorum. Non est ergo audiendus Sanchez, licet vir doctissimus in hoc casu, sed omnino dicendum est cum supradictis Doctoribus, ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis nullum nasci impedimentum.

Resol. CCXXIII. *An possit maritus tutâ conscientiâ interficere vxorem in adulterio deprehensam?*

Aliqui affirmatiuè respõdent, vt Castillo *in leg.82.Tauri, num.6.in fine,* & ibi Antonius Gomez *num.52. in fine,* & *leg.76.in fine.* Menchaca *de succes. creat. §.7.n.22.* & *vsu freq.cap.8.* & *illust.cap.94.nu.4.* Azeuedus *lib.8.tit.20.leg.1.in fine.* & *lib.4.tit.10.leg. 1.nu.21.* Et ratio est, quia tunc maritus id non efficit tãquam priuata persona, sed tãquã minister iustitiæ, ex *l.merito.ff.de adulteriis,* & ex *l.Gracchus, eod. tit.* Nec valet dicere has leges esse iniustas; nã vt ait Lessius, mirũ est tot præclara ingenia Græcorũ, & Romanorũ hanc iniustitiam tot sęculis nõ vidisse, eamque legibus, & moribus à tẽpore Solonis probasse. Deinde eędem leges redactę sunt in Codicẽ Iusti-

Iustiniani Principis Christiani,& à reliquis Principibus,& Iurisconsultis Christianis acceptatæ. Igitur in tali casu publicum ius istarum legum,maritos ministros mortis efficit,illisque facultatem tribuit,vt in flagranti possint vxores occidere, nõ secus ac si post causæ cognitionem,& sententiam latam, illos exequendę mortis ministros destinaret, deputat enim maritum tamquam ministrum publicę auctoritatis iustitię executioni. Atque id quidem rectè fieri posse lege lata, etiã inaudita adultera,quia notorius excessus examinatione non indiget,*cap.bona,de elect.* quando enim crimen notorium per deprehensionem, ac nullatenus excusari potest, nec est necessaria citatio, nec sententia ad pœnam irrogandam.

Vnde ex his rationibus motus hanc sententiam Lessius *lib.2.cap.9.dub.5.nu.16.* iudicat probabilem, vt aduertit Basilius Pontius *de matrim. lib.9. cap.15. num.20.* qui *in num.4.* testatur huic opinioni subscripsisse suo tempore multos Theologos Salmanticenses, quorum alij veram, alij probabilem, & omni censura liberam asseruerunt. Adde etiam, quòd licet Magister Sacri Palatij correxerit Emanuelem Sà, asserentem hãc sententiam esse probabilem, tamen Index Hispanus librorum prohibitorum à supremo Inquisitionis Consilio editus illam minimè reprobat.

Sed his non obstantibus, hanc sententiam ipse Pontius improbabilem,& falsam esse existimat,& illam etiam reprobant 48.Doctores,quos citat, & sequitur Barbosa *in collectan. tom.4.part.2. causa 33. quæst.2. cap.inter hæc,* vbi Nicolaus scribens Alberio Archiepiscopo, dicit non licere secundùm Ecclesiasticas leges vxorem adulterã interficere. Ceteras verò rationes videbis apud Pontiũ,qui respondet ad argumẽta cõtraria, sicut etiam facit Lessius *vbi supra.* Vnde non est ampliùs de hoc dubitandum ; nam ex contraria sententia daretur occasio occidendi impunè quemlibet, fingẽdo quòd cum vxore voluerit commercium habere,& exponeretur manifesto periculo animæ sic interfectorum salus,qui capi possunt,accusari, & per Iudicis sententiam puniri. Igitur prima opinio prorsus non est tenenda.

RESOL. CCXXIV. *An sit licita inter coniuges delectatio de copula cogitata vt præsenti, quando ipsa copula est illis interdicta ob aliquam causam?*

AFfirmatiuam sententiam docet Sãchez *de matrim.tom.3.lib.9. disp.44. num.21.* sed aduersus illum insurgit Basilius Pontius *de matrim. lib.10. c. 16.§.2.n.12.*& Emanuel Rodriquez *in summa nouissima to.1.c.129.conclus.3.* vbi sic ait: *Quando la copula matrimonial es illicita,por razon de alguna circonstancia extrinseca, que de su naturaleza no los priua de vso legitimo del matrimonio , tambien es illicita la delectacion del apetito sensitiuo desta copula pensada como de presente. Esta conclusion es contra Sanchez, el qual dize ser licita la dicha delectacion, y assi affirma, que entre los casados, aunque sea illicita la copula, por razon del notable peligro de la salud,ò de aborso,no sera illicita la delectaciõ desta copula,pues esta delectacion no es contra la dicha salud, y dize mas que illicita es la copula conjugal en lugar publico, por ser contraria à la honestidad natural, porque no es illicita mortalmente la delectacion interna sensitiua de la copula coniugal en el mismo lugar, attento que esta delectacion no es contraria à la honestidad natural, por razon de la qual la copula es illicita. La qual doctrina tẽgo por muy agena de la Theologia moral, porque aunque la dicha delectacion de presente no sea notablemente contraria à la salud corporal, ni a la honestidad natural,ella assi sin respecto à circonstancia extrinseca,es illicita,porque la delectacion coniugal de su naturalezza quando se tiene de presente absolutamente no es buena sino solamente quando se tiene actualmente el acto, y no quando no se tiene.* Ita Rodriquez.

Sed nõ rectè quidem;nam si absit periculũ pollutionis, non est peccatum mortale cõiugibus delectari morosè de copula cogitata tamquã præsenti,dum absentes sunt,quia cùm illis nõ sit peccatũ mortale cõsensus in actum, nec etiam erit in delectationem,& ita sentiunt plures DD.quos *suprà*,& alibi citauimus, quibus nunc addo Malderum *in part.2.D.Thom.q.74.ar.10.dub.11.* Tannerum etiam *in part.2. disp.4.q.8. dub.7. nu.140.* Iacobũ Granado *vbi infrà*, & Filliucium *to.1.tr.10.c.9 n.353.* qui citat D.Thomam, Paludanum,Caietanum,Gersonem, Armillam,& Tabienam.

Igitur respõdendo ad quęstionẽ in hac resolutione propositã, assero probabiliter cum Sanchez *vbi suprà*,quòd quoties copula interdicitur cõiugibus ob circumstantiã extrinsecam,quę per se neutrum coniugem arcet ab vsu matrimonij, licita est delectatio appetitus sensitiui de copula cogitata vt præsenti,vt si illicita sit copula propter periculũ abortus,& salutis. Et ratio est,quia matrimoniũ non tãtùm excusat coitũ à culpa, sed etiã morosam delectationẽ. Ergo cùm impedimẽta supradicta opponãtur soli copulę,vsus solus ille redditur illicitus & nõ delectatio.Secũdò,in his casibus vsus matrimonij ex se est licitus,sed tantũ ab extrinseco prohibetur ratione charitatis,aut pietatis obligantium præcaueri damnum cõiugis,vel prolis;sed his virtutibus non aduersatur delectatio; nã ex illa simile damnum non timetur: ergo non erit prohibita.

Et idem dicendum est, quoties est physicũ impedimentum ad copulam,vt si impotentia coeundi superueniat matrimonio contracto,vel quando concubitus est interdictus ratione alicuius præcepti Ecclesiæ, vt si coniux contrahit affinitatem,seu cognationem cum altero cõiuge,& ratione cuius arcetur à debiti petitione ; vel si vterque similiter eam contraxit, quia tale impedimẽtum est extrinsecum,& arcẽs à copula in pœnam admissi delicti. Ergo cùm res sit pœnalis,nõ est extendẽda ad delectationem, & id quod diximus de delectatione, dicendum esse puto etiam de tactibus.Et hęc omnia asserit Sanchez *vbi suprà*,quem posteà sequitur Granado *in 1.2.D.Thomæ con.6.disp.5.num.10.*& Villalobos *in summa, to.2.tract.40.diffic.17.n.6.* vbi ita ait: *Duda es quando entre los casados no es licito el acto conjugal, porque tienen hecho voto de castidad, ò por falta de salud, ò por otro impedimẽto,si entõces es licita la delectaciõ. A loqual respõdo,que si es por voto,en tal caso como el acto es illicito,tambien lo sera la delectacion,como dize Sanchez,mas no quando fuesse el impedimento extrinseco*

tan

tan ſolamente, como el miſmo dize, y lo miſmo ſiente, quando por la affinidad que ſobreuiene al matrimonio, no pueden pedir el debito, porque eſte es impedimento extrinſeco del precepto de la Igleſia, en pena del pecado. Sic ille; vnde apparet non benè Rodriquez dixiſſe, opinionem Sanchez à morali Theologia alienam eſſe; eſt enim probabiliſſima.

RESOL. CCXXV. *An ſit peccatum mortale ſi coniuges inter ſe tangant, & oſculentur pudenda propter ſolam voluptatem?*

ESſe peccatum mortale à fortiori docet Paludanus *in 4. diſt. 31. q. 3. art. 2. concl. 6.* Sylueſtrum *ver. debitum coniugale, quæſt. 7.* & ex neotericis Rodriquez *in ſumm. nouiſſima tom. 1. cap. 129. concluſ. 11.* vbi ſic aſſerit: *Los caſados que ſe deleytan en tactos venereos, no los queriendo ordenar à copula conjugal, pecan mortalmente, aunque Caietano diga que no, ceſſando el peligro de polucion, en pero como ordinariamente ay eſte peligro, no deue ſer amitida la opinion de Caietano, pues de las coſas morales auemos de iuzgar, conforme lo que comunemente acaeçe, y no auemos de acudir a metaphiſicas.* Ita ille.

Sed ſi hæc opinio eſſet vera, væ væ coniugatis; igitur contrariam ſententiam docent communiter Doctores, etiamſi tactus, & oſcula ſint in partibus pudendis, vnde Zanardus ex Dominicanorum familia *in directorio Confeſſar. part. 1. de ſacram. matrim. cap. 41. nu. 24.* ſic ait: Dico non eſſe peccatum mortale citra periculum pollutionis, quoſcumque tactus, oſcula, verba impudica, & aſpectus partium verendarum inter coniuges. Sed audiamus Syluium *in 2. 2. quæſt. 154. art. 4. concl. 61.* Oſcula (ait) tactus & amplexus etiam inhoneſti, inter eos adinuicem ſi ſint coniugati, excuſantur à mortali, quamuis fiant ob delectationem abſque intentione copulæ coniugalis, modò non ſit periculum pollutionis. Idem docet Filliucius Societatis Ieſu *tom. 2. tract. 30. cap. 10. n. 195.* vbi ſic aſſerit: Infertur oſcula in partibus inhoneſtis à fortiori eſſe peccata mortalia: hæc enim in his partibus non fiunt niſi ex amore libidinoſo, & deprauato, & practicè loquendo ſemper oſcula libidinoſa inter non coniugatos. Inter hos autem, etſi non ſint cenſenda peccata mortalia, tamen increpandi ſunt, qui hoc faciunt, tamquam operis arguentis animum nimis mollem, & libidini deditum. Ita ille, & ego. Vide etiam Salas *in part. 2. to. 2. & quæſt. 74. tract. 13. diſp. 6. diſt. 26. n. 169.* Granado etiam *in part. 2. contr. 6. tr. 4. diſp. 7. n. 4.*

Ad argumẽtum verò Rodriquez reſpõdeo, ſupradicta oſcula, & tactus cõmuniter nõ fieri cum periculo pollutionis, & ſi tale periculum in aliquibus adeſſet, illis vti minimè poſſent, vt dictum eſt. Notandũ eſt tamen hîc obiter, quòd ſi aliquis ſine interruptione morali multoties oſculetur pudẽda alicuius feminæ, vel pueri (ignoſcite pudicæ aures) ſufficit, vt in confeſſione dicat, Oſculatus ſum ſolutam, vel puerũ, & nõ opus eſt explicare, quòd talis tactus, vel oſculum fuit in partibus pudendis; nam eſt hęc tantùm circumſtantia aggrauans, quę ſecundùm probabilem opinionem, quam ego teneo, non eſt neceſſariò in confeſſione aperienda.

RESOL. CCXXVI. *An tactus, & oſcula ſint licita inter coniugatos, etiamſi ex illis præuideatur ſecutura diſtillatio?*

AD hanc quæſtionem ita reſpondet Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. diſp. 46. num. 43.* Non exiſtimo eſſe mortale in cõiugatis per tactus, aſpectus, & verba turpia, delectationemque veneream ex copula cogitata conſurgentem dare cauſam commotioni membrorum ſeruientium generationi, & incurrere in delectationes pręuiſas, quamuis inter ſolutos id eſſet lethale; nam hoc nõ eſt graue damnum generationis in tali ſtatu, & aliunde eæ delectationes, & ſpirituum commotiones in eis vacãt culpa mortali. Ita Sanchez & poſt illum Salas *in part. 2. to. 2. quæſt. 74. tract. 13. diſp. 6. ſect. 18. num. 123* & Villalobos *in ſumma, tom. 1. tract. 13. difficul. 42. num. 1.* vbi ſic aſſerit: *Los aſpectos, tocamientos, y delectaciones ſon licitos entre los caſados, y nunca llegan à pecado mortal, quando no ay peligro de polucion, porque el acto a que ſe ordenan, ò de donde nace la delectacion, no es pecado entre los caſados ſi con los abraços y oſculos ſe intentaſſe ſolo moſtrar ſeñal de amor, no ſeria pecado ninguno no hauiendo el peligro dicho, mas ſi aquellos actos fueſſen dirigidos ſolo adeleyte ſin animo de lleguar à la copula, ſolo ſeria pecado venial, y aunque en eſto vuieſſe periculum delectationis, no ſeria pecado mortal entre caſados.* Sic Villalobos; vide *ſuprà in reſol. 199.*

RESOL. CCXXVII. *An coniuges etiam ſine peccato veniali, ne ſeminatio noceat ſaluti, vel ob aliam iuſtam cauſam poſſint cœptam copulam abrumpere?*

HOc non eſſe peccatum mortale cõtra Sylueſtrum *ver. debitum, quæſt. 7.* & alios, ſi coniuges conſentiãt, alibi notauimus, & docent etiam Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. part. 2. de ſacram. matr. q. 3 dub. 6. concl. 3.* Paludanus *in 4. diſt. 31. q. 3. art. 2. caſ. 5.* D. Antoninus *part. 3. tit. 1. cap. 2. §. 6.* Caietanus *in 2. 2. q. 154. ar. 1. § ad 2. verò caſum*, Sà *ver. debitum, num. 17.* Armilla *n. 9.* & alij.

Difficultas eſt in caſu propoſito, an adſit culpa venialis, & negatiuam ſententiam docet Laymã *in Theol. mor. lib. 3. ſent. 4. n. 19.* vbi ſic aſſerit: Communiter notant Doctores, ceſſante in vtroque coniuge pollutionis periculo, non peccare maritũ mortaliter, ſi cœptam copulã ante ſeminationem abrumpat, ne proles generetur, modò id faciat vxore conſentiente, aut non rationabiliter inuita. Imò ſi iuſta cauſa adſit impediendi ſeminationem, v. g. ob paupertatẽ ac multitudinẽ prolis, & nihilominus concubandi ad ſedandam concupiſcentiã, omnem culpam abeſſe ſi mutuus conſenſus accedat: dummodo etiam mulier nõ ſeminet, alioquin etiã maritus ordinariè ſeminare debet, ne alterius ſemen fruſtrà effundatur. Ita Laymã, & ante illũ Sanchez *to. 3. lib. 9. diſp. 19. num. 3.* ita aſſerens: Vbi cauſa iuſta eſſet, v. g. ne ſeminatio noceat ſaluti, vel coniuges ſunt pauperes, & prole abundant, quam non ſunt alẽdo, & habeãt ſimilem copulã ſine ſeminationis periculo, quo concupiſcentiã ſedent, nullam inuenio culpam. Ita ille: vnde non erũt dãnandi etiam de culpa veniali coniuges infirmi, qui ad ſedandã concupiſcentiam inciperent copulam, & volun-

tariè illam minimè perficerent, & hic caſus frequenter poteſt accidere.

Notandum eſt tamen hîc obiter, eum qui verſatur in ipſo actu fornicario, teneri ſe retrahere ante ſpermatiſmũ, etiãſi cõplex iam ſeminat, imò etiãſi ex vi prioris commotionis poſt retractionem eſſet futura ſeminatio extra vas. Et ratio eſt, quia omni momento tenetur opus prauum abrumpere. Nec refert, quòd inde ſequatur aliud incommodum, quod ſit contra naturã generationis, quia illud per accidens, & præter intẽtionem obuenit. Et ita docet Leſſius *lib.2.cap.3.dub.6.num.55.* & Sanchez *li.9. diſp.19. nu.7.* licet ipſi contrariam ſententiam probabilem eſſe exiſtiment, ſed mihi non placet.

RESOL. CCXXVIII. *An ſi deprehenſus in ſtupro offerat matrimonium, ne prodatur iuſtitiæ, non obſtante tali metu, teneatur illud matrimonium in conſcientia adimplere?*

HIc caſus olim accidit, & de illo interrogatus reſpõdi affirmatiuè cũ Baſilio Pontio *de matrim.lib.4. c.19. n.10.* vbi ſic aſſerit: Si deprehenſus in ſtupro offerat conſanguineis matrimoniũ cum illa, vel in adulterio deprehenſus, offerat matrimonium cum aliqua conſanguinea mariti, non valet, dummodo id faciat metu mortis inferendæ à conſanguineis, vel à viro. Is enim metus eſſet illatus iniuſtè, cùm non poſſint iuſtè occidere, ſed tantùm cõprehendere, & Iudici prodere. Valet autẽ in eo caſu matrimonium huiuſmodi, quia offertur, vel exigitur in præmium ne prodatur, vel accuſetur, quod iuſtè facere poterant, quia ibi potiſſima eſt iniuria conſanguineorum, vel mariti, & eò tendere debet Iudicis ſentẽtia, vt iniuria cõpenſetur. Quare ſi ſine ſententia cõpenſationẽ offert, quam Leſſius iudicat ſufficientem, nihil agitur contra bonos mores. In quo vides latũ eſſe diſcrimen inter hunc caſum, & eos de quibus agitur *in l timorem, & in l. iſti quidem, ff. de eo quod metus cauſa.* Hæc Pontius, ex quibus in caſu occurrenti videbit Confeſſarius an matrimonium oblatum fuerit metu mortis inferendę, vel ne proderetur iuſtitię In primo caſu reſpondebit matrimonium eſſe nullum, ſecus autem in ſecundo caſu, quia in primo caſu metus incutitur iniuſtè, non autẽ in ſecundo. Et hæc valdè notentur, quia ſæpiùs in praxi ſolent accidere.

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd ſi aliquis miniſter iuſtitiæ, eum quem iuſtè ad mortem, vel aliã pœnam grauẽ damnare debuerat, impunitate oblata inuitet, vt eius filiã ducat in vxorẽ, tale matrimonium non valere. Et ratio patet ex dictis, quia ille reuera in tali caſu infert metum iniuſtè, abuturque poteſtate, cùm nõ fiat vlla delicti cõpenſatio, ratione cuius metus iuſtè poſſit inferri. Et ita docet Rebellius *p.2.q.11 ſect.2.n.14.& 15.* & Pontius *de matrim.lib.4.c.19.n.13.* licet contrariã ſententiam doceant Sanchez *de matrim.to.1.lib.4.diſp.12. n.10.* & Coninch *de Sacram.diſp.28.dub.1.concl.3.n.10.* Secus autẽ dicendũ eſt ſi illi, qui capite plectẽdus eſt ob homicidiũ probatũ legitimè, promittatur impunitas, ſi ducat filiam, vel vxorem occiſi; nam in tali caſu adeſt compẽſatio iuſtè facta per Iudicem. Idem dicendum eſt, ſi Iudex deprehẽſo in homicidio, vel alio crimine, propter quod iuſtè poſſit occidere, minetur mortem, & per ſe tãtùm intendat pro crimine ſuppliciũ ſumere, tu verò vt mortem euadas ſponte eamdem feminã poſcas in vxorem, quamuis ſcias, non aliter condonandam eſſe pœnam, matrimonium valet. Et hæc omnia docet Pontius *loco citato.*

RESOL. CCXXIX. *An in matrimonio ex metu graui contracto, poſſit reſilire, qui liber à metu eſt, nec particeps illius fuit?*

AFfirmatiuè reſpondet Thomas Sãchez *de matrim.to.1.lib.4.diſp.15.n.5.* vbi docet, non teneri cogentem in foro conſcientię perficere matrimonium, donec per Iudicem condemnetur, ſed liberè altero inuito poſſe reſilire, niſi aliud damnũ ſecutum ſit, quia vel iſte tenetur ratione delicti, & coactionis in pœnam illius, & hoc exigit Iudicis condemnationem, ante quam nemo tenetur ſubire pœnã. Aut tenetur ratione iniuriæ illatæ per coactionem, & hoc non, quia non eſt tanta iniuria coactionis, quando aliud damnum inde non ſequitur, vel aliter, quàm per matrimonium reſarciri nequeat. Ergo, &c. Ita Sanchez.

Sed aduerſus illum inſurgit nouiſſimè Baſilius Pontius *de matrim.lib.4.cap.15.nu.3.* vbi docet, eum qui particeps fuit, aut conſciũs metus illati alteri, cum quo contrahit, non poſſe in conſcientia reſilire, ſed teneri obligatione expectandi voluntatem eius, qui vim paſſus eſt, & hoc ſecluſo quouis dãno. Et ratio eſt, quia iniuſtum eſt, vt ille contrahere cogatur inuitus: nam is qui coëgit, vel coactionis particeps, aut conſcius fuit, reuera iniuſtitiam cõmiſit in perſonã; ergo remanet obligatio reſarciendi, & cùm reſarciri poſſit ſine damno alterius, qui vim intulit, reſarcienda eſt, ſtando ſcilicet cõtractui ſi alius velit. Ad hoc autem nõ eſt neceſſaria Iudicis ſententia, cùm ex iniuria illata naſcatur naturalis obligatio reparãdi, & ideò ante omnem Iudicis ſententiã, ea obligatione tenetur. Vnde ex his patet reſponſio ad argumenta Sanchez. Nam in tali caſu dicendum eſt, illum non teneri ratione delicti in pœnam, neque ratione obligationis matrimonij, cũ nulla ibi ſit obligatio matrimonij; ſed teneri, quia ratione iniuriæ illatæ conſurgit in illo alia naturalis obligatio reſtaurãdi in eodẽ genere, cũ poſſit. Nec verò hæc cenſenda leuis iniuria, ſed grauis, cùm in ea coactione cõmittatur peccatum mortale, parque eſt in eo caſu vir & femina.

At his non obſtantibus, puto ſententiã Sanchez probabilem eſſe, & illam tuetur nouiſſimè Villalobos *in ſumm.to.1.tr.13.diffic.37.n.5.*

RESOL. CCXXX. *An matrimonium ex leui metu contractum valeat iure naturali, & poſitiuo?*

AFfirmatiuè cõmuniter reſpondent Theologi, & Iuriſperiti, quos citat, & ſequitur Sãchez *de matrim.tom.1.lib.4.diſp.17.nu.2.* Rebellius *lib.2.q.11. ſect.1.concl.3.* Pontius *de matrim.lib.4.cap.18. num.2.* Villalobos *in ſumm.to.1.tract.13 diffic.37.nu.5.* & alij. Et ratio eſt, quia qui operatur ex metu leui, nõ dicitur neque vi, neque metu operari; nam habet in ſua poteſtate ſufficiens principium, quod debet

metum

metum repellere,cùm operetur imprudenter;imprudentiam autem cùm vitium ſit,poteſt illam expellere. Ergo,qui cùm adeò facilè ex eo metu liberari poſſit,non ſe liberat, iure optimo cenſetur liberè operari.

Non reticebo tamen, aliquos aſſerere metum leuem reddere matrimonium nullum,quando reuerà ita extorquet conſenſum, vt ſine eo metu nõ fieret,& ita tenet Gabriel *in 4.diſt.29. quæſt.2.art.2. concl.4.* Nauarrus *in ſumma, cap.17.nu.29.& cap.22. n.51.not.1.* Couarruuias *part.2.cap.3.§.6.n.4.*& alij, quos refert Sanchez *vbi ſuprà,n.4.* vbi fatetur hanc ſententiam eſſe probabilem, & pro illa adducit multas rationes,licet eas ſoluat Pontius *nu.5.*

RESOL. CCXXXI. *An ſponſi rus profecti recreationis cauſa poſſint ibi matrimonium contrahere?*

REſpondent cõmuniter negatiuè, quia tale matrimoniũ non eſſet contractum, neque coram Parocho ſponſi,ſeu ſponſę,neque de Parochi licẽtia,ergo erit nullum;& ita ſentiunt Doctores,quos citat,& ſequitur Cenedo *q.30. n.60.* Barboſa *de poteſt.Epiſc.p.2.allegat.32.n.66.* Riccius *in praxi to.1. reſol.214.n.2.*& Menochius *vol.4.cõſ.378.*qui pro hac ſententia adducit quatuor Sacræ Rotę deciſiones.

Sed his non obſtãtibus,aliqui ſentiunt eum qui habet alicubi etiam parui temporis habitationem, poſſe cõtrahere, & coram Paracho habitationis & coram ſui domicilij Parocho,ſi velit, & ita nouiſſimè hanc ſententiam docet Baſilius Põtius *de matrim lib.5.cap.13.§.1.n.4.* & ante illum Emanuel Sà expurgatus à Magiſtro Sacri Palatij, vbi *ver.Parochus,n.2.*ſic aſſerit:De parochia efficitur quis acquiſitione domicilij.Quantum ad pœnitentiã autem, & Euchariſtiã,ſufficit habitatio per ſex menſes ſecundùm quoſdam.At meliùs alij ſufficere quantũ ad Sacramenta illic habitare, & non poſſe cõmodè ad proprium ire.Ad matrimonium verò ſufficit,vel modica habitatio, & *ver. matrimonium,n.2.* ita ait: Qui alicubi habitant non animo permanẽdi,quibuſdam non videtur poſſe ſub illo Parocho contrahere. At mihi videtur Congregatio Cõcilij aliud ſentire, ſcilicet ſufficere illic habitare dum contrahunt.Sic Emanuel Sà.

Declarationes verò Cardinalium hæ ſunt,quas affert Pontius *n.5.* Proprius Parochus eſt,in cuius parochia contrahentes habitant tempore quo matrimonium contrahitur.& alia ſic aſſerit: Quando matrimoniũ cõtrahitur inter duos alienigenas, & à paruo tempore in aliquo loco habitantes,qui tamen ſint cogniti,&non ſint comprehenſi inter vagabundos, proprius eorum Parochus eſſe intelligitur, in cuius parochia habitant, & tempore quo matrimonium contrahunt. Vide lector, quàm ſit difficilis hæc quæſtio, cùm pro parte negatiua adſint Rotæ deciſiones,& pro affirmatiua Cardinalium reſpõſiones.Sed cùm de iſtis non conſtet authenticè,à prima opinione non diſcederem.

RESOL. CCXXXII. *An validum ſit matrimonium, cui proprius Parochus vnius contrahentis aſſiſtit in parochia alterius ſibi non ſubditi?*

EXempli gratia, ſi Parochus Petri contrahentis aſſiſtat in parochia Marię,cuius non eſt Parochus. Aliqui exiſtimant, quemuis Parochum ex duobus contrahentium, & ita Parochum viri in parochia feminę,& è contra, poſſe illos matrimonio iungere,& ita docet Sanchez *de matrim.tom.1. lib.3.diſp.19.num.11.* qui multas rationes adducit ad firmandam hanc ſententiam.

His tamen non obſtãtibus,aduerſus illum contrarium tenet Baſilius Pontius *de matrimon. libr.5. cap.16.numer.4.* & alij penes ipſum, qui etiam adducit aliquas Cardinalium declarationes. Prima ad Epiſcopum Brugnatenſem ſic ait:Si quando vir ad domum vxoris accedit pro contrahendo, & conſummando matrimonio,is proprius Parochus ſit, qui vxoris eſt, & illis benedictionem ſacerdotalem dare poterit de iure.Secunda ad Epiſcopum Leonienſem,ita ait: Vt proprius Parochus ſit, qui vxoris Parochus eſt, ſi in domo vxoris contrahitur,vel eius parochia, vt *ſuprà* in vna Brugnatenſi, benedicere ſponſos debeat, non obſtante quacumque conſuetudine contraria,& immemoriali. Et quamuis ad has declarationes poſſet quis reſpondere, in illis tantùm dici ſufficere Parochum vxoris quando contrahitur in parochia vxoris, & non addi illum præcisè requiri, quaſi eo ipſo dicant vnum ſufficere, non verò negari, quin alter poſſit eſſe præſens, hoc tamen reſponſum refellitur ex earum declarationum verbis rectè conſideratis; nam quæſtioni propoſitæ quis cenſendus eſſet in parochia feminæ, v. g. proprius Parochus, reſpondet Epiſcopo Brugnatenſi,proprium Parochum eſſe vxoris,quãdo in parochia vxoris: cumque Concilium dicat contrahendum coram proprio Parocho,& Congregatio declaret illum eſſe proprium Parochum, manifeſtè ſequitur coram alio non poſſe contrahi matrimonium; expendo etiam in ſecunda declaratione dictum eſſe, Parochum vxoris eſſe, qui in eius parochia benedicere ſponſos debet. Nota verbum *debet*,non ergo alius poteſt nec Parochus viri in parochia feminæ, aliàs non vterentur Cardinales verbo *debet*.& hæc omnia aſſerit Pontius *vbi ſuprà*, qui reſpondet ad argumenta Sanchez.

Verùm ſententia affirmatiua Sanchez, quam Pontius impugnat,ſequitur nouiſſimè Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.10.part.2.cap.5. num.3.* & Villalobos *in ſumm.tom.1.tract.13.diffic.18.num.2.* ſic aſſerens: *Vale el matrimonio hecho delante de qualquiera de los Parochos de los contrayentes, aunque ſe haga fuera de ſu paroquia.La razon es porque el Parocho à qui no exercita officio de juriſdicion, que ſolo es teſtigo, y aunque la exercitara, no perteneceria eſto à juriſdicion contencioſa, ſino à voluntaria, que es de conſentimiento de las partes, laqual ſe puede exercitar fuera del territorio, y como el Concilio Tridentino no pone por ſuſtancia,ni circonſtancia deſte contrato, que ſe haga en la propria paroquia, no ay para que eſtenderlo à eſſo.* Ita ille; vnde remanet hæc ſententia ſatis probabilis.

Sed an dictus Parochus, qui in aliena parochia coniungit ſuum parochianum, peccet mortaliter, & puniendus ſit,negat Sanchez, & Villalobos;affirmat verò Pontius,& Henriquez:at vtraque opinio eſt probabilis.

RESOL.

RESOL. CCXXXIII. *An Parochus excommunicatus assistens matrimonio peccet?*

SVppono Parochum excommunicatum validè assistere matrimonio posse, item suspensum, & irregularem, etiamsi sit excommunicatus nō toleratus,& nominatim denuntiatus, difficultas est an peccet? Aliqui affirmatiuè respondent,vt Vasquez *in 3. part tom.4 tract.de excomm.dub.7.numer.7.* imò Basilius Pontius *de matrim. lib.5.c.17.dub.vnico,nu.11.* putat esse peccatum mortale, est enim communicatio in re graui,& sacra.

Verùm Sanchez *de matrim.tom.1.lib.3.disp.21.n.8.* contrarium docet, quia cùm spectet ad suum munus, communicat in re necessaria, & licet ex alia parte videatur peccare, quia videtur actus iurisdictionis benedicere spōsos illis verbis quæ præcipit Concil.Trident. *sess.24 de matrim.c.1.Ego vos coniungo,*&c. non tamen excedet venialem culpam,quia in nullius est prejudicium,& res est parui momēti, nec necessaria ad Sacramentum,& si omitterentur ea verba, tantū esset veniale. Hęc omnia Sanchez, quæ tamen conatur refellere Pontius *vbi suprà*, tamen cum Sanchez cōcordat nouissimè Villalobos *in summa tom.1. tract.13.diffic 18 numer.7.* vbi sic ait: *Añade Sanchez que el escomunicado si es tolerado no peca en esto, y si no lo es peca venialmente, no porque assista al matrimonio, sino porque benedize à los contrayentes diziendo, Ego vos coniungo.* Ita Villalobos.

Vnde apparet sententiam Sāchez esse satis probabilem,& excommunicatum toleratum,si assistat matrimonio,nullam culpam contrahere,secus autem non toleratum;nam peccatum veniale efficeret. Nota tamen cum Suarez *de cens.disp.11.sect.1.n.24.*certum esse nullum peccatum committere Parochum excommunicatum, quando in articulo mortis esset necessarium matrimonio assistere.

Notandum est hîc obiter, excōmunicatum etiā non toleratum validè posse aliis licentiam dare, vt matrimonio assistant. Ita Sanchez *vbi suprà nu.7.* & Basilius Pontius *n.14.* quidquid in cōtrarium asserat Layman *in Theol.mor.lib.5 tract.10.p.2.c.4.n.3.* & Coninch *de Sacram.disp.27.dub.7.concl.8.*

RESOL. CCXXXIV. *An propter magnam necessitatem possit contrahi aliquando matrimonium sine præsentia Parochi?*

AFfirmatiuam sententiam docuit Iacobus de Graffiis *decis.quæst. lib.2.cap.86.num.9.* vbi ait, quòd quādo necessitas adeò esset vrgens,vt copia Parochi, & testiū haberi non possit,vt puta quādo quis est in articulo mortis vel quando aliquavirgo sub tutela iniqui tutoris cōstituta, timet quòd ipse eam viro ignobili, & indigno tradet in vxorem, posse quidem in his casibus,per mutuum consensum contrahi matrimoniū sine præsentia Parochi.

Sed aduersus Graffium, & meritò, insurgit Petrus Cenedo *quæst 30 num. 18.& 16.*vbi docet adeò strictè ad litteram seruandum fore decretum Cōcilij Tridentini, videlicet vt nullo modo contrahatur matrimonium sine Parocho, & testibus, vt procedat ipsius decisio, etiam vrgente maxima necessitate, vt si morti vicinus vellet concubinam ducere,idque omnino videatur necessarium ad legitimandam prolem ex ea susceptam,&adimplendam fidem ei datam.

Notandum est tamen cum Sarmiento *lib.1.select. cap.16.num.7.* Henriquez *lib.3.cap.11.num.7.*& aliis, apud Cenedum *vbi suprà*,in supradicto casu,quando quis in articulo mortis cōtrahit,posse Parochū omittere denuntiationes. Et hanc sententiam docet etiam nouissimè Layman *in Theol.mor.lib.5. tra. 10.part.2 c.4. n.11.* & alij penes ipsum.

RESOL. CCXXXV. *An denuntiationes faciendæ sint in vtriusque parochia, in qua diutiùs commorati sunt sponsi, vel sufficiat illas facere in parochia, in qua breui tempore commorantur?*

FAciēdas esse in vtriusque parochiis, vbi diutiùs versati sunt, & principaliorem habuere larem, docet Sanchez *de matrim.tom.1.lib.3. disp.6.nu.6.* & Coninch *de Sacr.disp.27.dub.5.n.50.* Et ratio est,quia denuntiationes efficiuntur,vt contrahentium impedimenta detegantur. At cùm breuem moram in aliqua parochia sponsi contraxere, ignoti sunt, & impedimenta ignorantur. Ergo,&c. Et ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur Segura Daualos *part.2 direct.c.16.n.19.*

Sed his non obstantibus,si ego,ait Basilius Pontius *de matrim.lib.5.cap.30.nu.5.*viderem declarationem Cardinalium, istorū opinioni acquiescerem. Ceterùm neque lego in his quas ediderūt Farinacius atque Rebellius,quin potiùs ex his quę excusæ sunt, ego colligo in eis tantùm Ecclesiis debere fieri proclamationes, de quarum parochia sunt; nā cùm Concil. Tridentinū dicat eas debere fieri à proprio Parocho, declarant Cardinales propriū Parochum esse,in cuius parochia contrahētes habitant, tempore,quo matrimonium cōtrahitur; & in alia declaratione expresè dicitur,vt quādo matrimonium cōtrahitur inter duos alienigenas qui à paruo tempore in aliquo loco habitant, & non sunt de vagabundis, proprium Parochum esse, in cuius parochia habitant tempore quo contrahunt matrimoniū. Existimo itaque de iure in prædictis parochiis,præcisè debere fieri; an verò in aliis, vt voluit Sāchez,etiam fieri expediat,relictum existimo Episcoporū iudicio.Hæc Pontius *vbi suprà*; sed tu tene sententiam Sanchez,quam nouissimè tenet Io.Maria Nouarius *in pract.iur.Pont.concl.74.num.3.* & Barbosa *de potest.Episc.part.2.allegat.32.n.10.* Gutierrez *de matrim.c.56.num.5.*& alij.

RESOL. CCXXXVI. *An prætermittere vnam de dictis denuntiationibus sit peccatum mortale? vbi plura de denuntiationibus.*

NEgatiuam sententiā docet Sanchez *de matrim. tom.1.lib.3.disp.5.num.8.* sed aduersus illum insurgit Basilius Pontius *de matrim.lib.5.cap.30.numer. 3.*& Coninch *de Sacram disp.27. dub.5.num.51.* quia omissio vnius proclamationis non est materia leuis,vt constat ex fine, ad quem ordinantur; quare Parochus,qui id suo arbitratu faceret,grauiter puniēdus esset ab Episcopo.Neque satis erit ad excusandū à mortali culpa,quòd cesset causa denuntiationū in aliquo peculiari casu,vt dixi *suprà* vniuersè

de

de legibus, in præſumptione fundatis. Ita Pontius.

Sed his non obſtantibus, Sanchez opinionem ego probabilem exiſtimo, quam tuetur poſt illum Barboſa *de poteſt. Epiſcop part.2.alleg.32. num.5.* Gutierrez *de matrim. cap.57.nu.1.* & Villalobos *in ſumma tom.1. tract.13.diſput.24.num.3.* vbi ita ait: *Añade, Sanchez, que no ſeria pecado mortal dexar vna denunciacion, donde moralmente hablando no huuieſſe peligro de impedimento, porque es lene materia, y parcial del precepto.* Sic ille, & alij.

Nota etiam, quòd Pontius putat denuntiationes nõ poſſe fieri extra Eccleſiam, etiamſi locus ſit aptus, vt ad multorum notitiam perueniant, ſed Villalobos *vbi ſuprà nu.4.* contrarium docet, & citat Sanchez, quibus adde Layman *in Theol.mor.lib.5.tr.10.part.2.c.4.n.10.*

Debent etiam fieri dictæ denuntiationes in tribus diebus feſtiuis, ſed Villalobos *loco citato* aſſerit ex Sanchez, *que aunque no fueſſe en fieſta, ſi eſtuuieſſe junto el pueblo de la manera que ſuele en las fieſtas, ſe podrian hazer, porque milita la miſma razon, y ſe guarda el intento del concilio.* Ita ille; ſed contrarium docet Pontius *vbi ſuprà nu.7.* Et an verò in tribus diebus feſtiuis continuis, vt in Paſchate, poſſint fieri dictæ denuntiationes, negatiuè reſpondendum eſt, & ideò Layman *vbi ſuprà*, ex Sanchez notat oportere aliquod, ſaltem duorum dierum interuallũ; inter vnam, & alteram denuntiationem, intercedere, & ita docet Riccius *in praxi part.1 reſol.224.n.4.* & Segura *in direct.iudic.part.2. c.16,n.20.*

Notandum eſt etiam, quòd Henriquez *l.11. c.7. num.1. in gloſſa littera C.* docet quòd eſſet peccatum mortale, ſi Parochus efficeret dictas proclamationes in tribus diebus feſtiuis, ſed interpolatè, v.g in die Dominica facit vnam proclamationem, in altera verò minimè, & poſteà in aliis duabus Dominicis facit alteras duas denũtiationes. Sed ego puto contrarium cum Villalobos *vbi ſuprà n.3.* ita aſſerente: *No ſera pecado mortal, en no ſe hazer las denunciationes en tres fieſtas continuas, aunque no huuieſſe grãde eſpacio de tiempo entre la vna y la otra.* Vide etiam Coninch *de Sacram.diſp.27.dub.5.n.47.*

RESOL. CCXXXVII. *An Ordinarius poſſit diſpenſare, vt omittantur denuntiationes, & quid intelligendum ſit nomine Ordinarij in Concil. Tridentino* ſeſſ. 24. de matrim. cap.1.

REſpondeo non poſſe Parochum omittere denũtiationes, ſed id ſpectare ad Ordinarium, ſi ipſe expedire iudicauerit; quia nõ poteſt ſine cauſa. Quænam verò ſint iuſtæ cauſæ, vt diſpenſetur in denuntiationibus, vide Baſiliũ Pontium *de matrim. lib.5.c.32.nu.2.* & Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.10. part.2.c.4.n.11.* cum Coninch *vbi infrà n.56.* Sed quis nomine Ordinarij intelligatur, vt poſſit diſpenſare in hoc caſu, magna quæſtio eſt; nam Sanchez *de matrim.tom.1.lib.3.diſp.3.num.4.* Coninch *de Sacram. diſp 27.dub.6 n.54.* & alij quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſc p.2.allegat.32.n.30.* putat ſub nomine Ordinarij intelligi eos, quos quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habere dicunt Doctores.

Sed contrariam ſententiam docet Baſilius Pontius *de matrim.lib.5.c.31.n.3.* vbi docet hanc poteſtatem diſpenſandi in denuntiationibus ſolis Epiſcopis iure Tridentino cõceſſam, & non his qui iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent, vt Abbatibus, aut Vicariis Sancti Ioannis, vel ſimilibus. Et ita determinauit ſacra Cardinalium Congregatio his verbis. Non permittitur hæc facultas Commẽdatario, licet eius Abbatia iura Epiſcopalia habeat, cuius Abbas appellatione Ordinarij venit, iuxta gloſſam *in c.fin. de offic.ordin.in 6.* dixit enim ſanctiſſimus Dominus noſter, quòd Ordinarius hic non intelligitur niſi Epiſcopus, attamen Cardinali Farneſio Farcenſis Monaſterij commendatario fuit permiſſum, non autem eius Vicario. Et hanc declarationem non ſolùm adducit Pontius, ſed etiam Villalobos *in ſum.tom.1.tr.13.diffic.23.n.6.* vbi tamen addit: *Veaſe lo que eſta en pratica acerca deſto, que eſſo ſe podra ſeguir.*

RESOL. CCXXXVIII. *An ſaltem Vicarius Epiſcopi poſſit diſpenſare, ne ex iuſta cauſa denuntiationes efficiantur?*

AFfirmatiuam ſententiam tenet Thomas Sanchez *de matrim.tom.1.lib.3.diſp.7.n.11.* quia hæc poteſtas in Tridentino conceditur Ordinario. Vicarius autem Ordinarius eſt; ergo, &c. limitat tamen hanc ſententiam Sanchez *n.13.* niſi Epiſcopus hanc facultatem diſpenſandi ſibi reſeruauerit.

Sed aduerſus Sãchez, contrarium docet nouiſſimè Baſilius Pontius *de matrim.lib.5.c.31.* & ita declaraſſe ſacram Cardinalium Cõgregationem teſtatur Henriquez *lib.11.cap.5.nu.5.* Igitur ſub nomine Ordinarij in hoc caſu non intelligitur Vicarius Epiſcopi, & ita illum non poſſe has denuntiationes remittere, niſi ſpecialiter committatur.

Ad argumentũ verò Sanchez reſpõdetur, quòd Cardinales ad quos ſpectat declarare Concilium, declararunt, vt dictum eſt, in illis verbis Concilij, non intelligi Vicarium. Et ea limitatio, quam adducit Sanchez, ſententiã ipſam, quam docet, euertit. Si enim Vicarius eo ipſo, quòd Vicarius conſtituitur, habet à Tridentino poteſtatem denuntiationes remittendi, non poſſet per Epiſcopum tolli, ſicut quamuis reſiſtat, & contradicat Epiſcopus, non poteſt tollere Parocho licentiam aſſiſtendi matrimonio, neque poteſtatem concedendi alteri licentiam. Quod ergo Epiſcopus denegare poteſt Vicario, cui generalem adminiſtrationem cõmiſit, ſignum eſt non eſſe illi conceſſum à Concilio, eo ipſo quòd Vicarius eſt. Et hæc omnia aſſerit Pontius contra Sanchez.

At non reticebo opinionem Sanchez, tenere nouiſſimè Aloyſium Riccium *in praxi tom.1. reſol. 226.nu.2.* Coninch *de Sacram.diſp.27 dub.6. c.55.* & Villalobos *in ſumma tom.1.tract.13 diffic.24.n.7.* vbi ſic aſſerit: *El Vicario general del Obiſpo tãbien puede diſpenſar en las denunciaciones, porque es ordinario, como queda dicho, y el Cõcilio comete eſto al Ordinario, ſaluo ſi el Obiſpo lo reſeruaſſe, que lo puede muy bien hazer, como tienen Sanchez, y otros.* Sic ille; & alij, quos citat ad ſatietatem, & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſc part.2. allegat. 32. nu.29.*

Notandũ eſt tamẽ hanc ſententiã nõ procedere in Vicariis foraneis, ita Gutierrez *in can.qq.lib.1.c. 19.n.16.* Didacus Spin. *de teſtam. gloſſ.15.n.29.* & alij.

RESOL.

RESOL. CCXXXIX. *An quando contrahentes ſunt ex diuerſis diœceſibus, & Ordinarius vnius diſpenſat in denuntiationibus, ſufficiat hoc, ne fiant in parochia alterius?*

AFfirmatiuè reſpondet Sanchez *de matrim.tom.* 1.*lib.*7.*diſp.*7. *num.*7. vbi aſſerit, quòd quando contrahentes ſunt ex diuerſis diœceſibus, vtriuſque Prælatum poſſe cum vtroque diſpenſare, & vnius diſpenſationem ſufficere,quia in hac re coniuges cenſentur quaſi vna perſona,& ratione connexionis cauſæ vterque alterius Prælato cenſetur ſubiectus.Ita ille.

Sed Baſilius Pontius *de matrim.lib.*5. *cap.*31.*nu.*9. valdè dubitat de huius dicti veritate,quia ſæpè poteſt contingere, vt impedimentum, quod in vna diœceſi notum non eſt, ſit notum in alia, & ita ex diſpenſatione denuntiationum in vna diœceſi, nõ ſequitur per connexionem, & colligationem aliquam, diſpenſatio in alia, in quo eſt valdè diuerſa ratio de matrimonio,& denuntiationibus; nam in matrimonio, cùm ſit neceſſariò vinculum duorũ, neceſſariò etiam fit, vt qui vnum contingere poteſt,poſſit & alium,eſt enim mutua coniunctio:at in denuntiationibus non eſt ita neceſſaria colligatio,& conſequentia,vt ſatis conſtat.Sic Pontius.

His tamen non obſtantibus, ſententiã Sanchez tenet Guttierrez *de matrim.c.*46.*nu.*10.Reginaldus *in praxi tom.*2 *l.*31.*c.*32.*n.*232.& Coninch *de Sacram. diſp.*27. *dub.*6. *n.*54.

RESOL. CCXL. *An ſit peccatum ſaltem veniale conſummare matrimonium, antequam recipiat benedictiones Eccleſiæ?*

AD hanc dubitationem ita reſpondet Villalobos *in ſumma tom.*1.*tract.*13.*cap.*24.*num.* 2.vbi ſic ait:*No es pecado mortal ni venial conſumar el matrimonio antes de las benediçiones de la Igleſia.La razon es, porque no es prohibicion para eſto en derecho porque el Cõcilio Tridentino ſolo dize*, Sancta Synodus hortatur, &c. *Y deſpues el cap.noſtrates* 30.*q.*5. *cuncta, el Papa las coſas,que concurren para las bodas y entre ellas la benedicion ſolennes añaden,hæc omnia non ſeruare nõ eſt peccatum, y aun no podria poner à cerca deſto deſcomunion el Obiſpo, y ſi la pudieſſe, no ligaria; porque el concilio ſolo habla exortando à cerca deſto, mas no ſeria pecado mortal, el no pagar el debito, antes de las benediciones porque ay muchos Doctores que dizen, que es pecado venial conſumar en eſte caſo el matrimonio, y puede el caſado ſeguir eſta opinion.* Ita ille.

Dicendum eſt igitur abſolutè, non eſſe neque peccatum veniale ſi coniuges ante benedictionem matrimonium conſumment,& ita præter Villalobos citatum docet Sanchez *de matrim. tom.*1. *lib* 3. *diſp.*12. *quæſt.*7. & Layman *in Theol.mor.lib.*5. *tract.* 10.*part.*2.*cap.* 4.*num.*12.cum aliis penes ipſos;quidquid in contrarium afferat vterque Sotus, Petrus, & Dominicus;hic *in* 4.*ſent.diſt.*28.*quæſt.*1.*art.*2. ille *lect.*14.*de matrim.*§ *primum ius ipſum*, & alij, imò cũ Sanchez aliquando credo eſſe ſanum conſilium, conſummare ante benedictiones, vt quando eæ ex aliqua cauſa iuſta differuntur,eſtque periculum incontinentiæ.

RESOL. CCXLI. *An ſi omittantur denuntiationes, matrimonium ſit validum?*

NEgatiuè reſpondet Cephalus *lib.*3.*conſ.*421. & Menochius *lib.*1.*conſ.*79.*n.*70.ſed omnino cõtrariam ſentẽtiam tenendam eſſe puto, quam docent cõmuniter Doctores,vt Sarmiento *lib.*1.*ſelect. c.*6.*n.*7.Molinus *de ritu nupt.lib.*2.*diffic.* 11.*n.*45.Guttierrez *pract.qq.lib.*2.*q.*4.*n.*15.Riccius *in praxi tom.*1. *reſol.*224.*n.*6. Chamerota *de Sacra.tract.*12.*de matr. dub.*17. Campanili *in diuer.iur.can.rub.*11.*c.*13. *n.*143. Leo *in theſ.for.Eccl.part* 2.*c.*6.*n.*45.Villalobos *in ſum. to.*1.*tract.*13. *diffic.*4. *n.*2. vbi ait ita declaraſſe ſacrã Cardinalium Congregationem his verbis, Denũtiationes ſi omittantur, per hoc matrimonium irritum non eſt,ſeruatis tamen ceteris requiſitis.

Notandum eſt tamen contra Sotum *in* 4.*diſt.*28. *q.*1.*art.*2. contrahentes ante denuntiationes factas peccare mortaliter, & ita dicendũ eſt de Parocho tali matrimonio aſſiſtente.Ita Villalobos *vbi ſuprà.* Guttierrez *de ſacram.Confirm.part.*1.*c.*51.*nu.*29.Sanchez *de matrim.to.*1.*lib.*3.*diſp.*5.*n.*6. & alij.

Notandum ſecundò cum Layman *in Theol.mor. lib.*5. *tr.*10.*part.*2.*c.*4. *n.*11. quòd in tali caſu,quando videlicet denuntiationes ante nuptias factæ non fuerunt, poſt nuptias ante conſummationem matrimonij faciendas eſſe, ex Concil. Trident. vt ſi fortaſſe impedimentum dirimens ſubſit, ante copulam fornicariam detegatur, niſi Epiſcopo conſulto videatur eas omnino intermitti.

Notandum tertiò cum Coninch *de Sacram.diſp.* 27.*dub.*5. *nu.* 53 quòd non poſſunt ſola auctoritate Parochi prętermitti denũtiationes, ſi timetur matrimonium malitiosè impediendum, licet poſteà efficerẽtur,antequam dictum matrimonium conſummetur; quia hoc ſpectat ad Epiſcopũ cùm facilè poſſit adiri, licet Viualdus *in candelab.part.*1.*de matrim.nu.*243. cum quibuſdam aliis doceat poſſe hoc efficere Parochum. Sed tu tene primam ſententiam; nam, vt notat Henriquez *lib.*11.*c.*15.*nu.*5. ita declarauit ſacra Cardinalium Congregatio,vide Sanchez *de matrim.lib.*3.*diſp.*7.*n.*17.

RESOL. CCXLII. *An non obſtante copula violenter extorta intra bimeſtre poſſit femina qua vim paſſa eſt, contradicente viro ad Religionem tranſire?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Thomas Sãchez *de matrim.to.*1.*lib.*3 *diſp.*21.*n.*6. cum aliis penes ipſum,quibus adde Emanuelem Sà *ver. matrim.num.*17.quia ſponſus grauem intulit iniuriam, cùm non haberet ius copulam extorquendi ante bimeſtre conceſſum, ex *cap. ad noſtram, de empt. & vendit. cap. tuæ,de clericis non reſid.cap. ſedes, de reſcript.* cum multis ſimilibus,quę congerit Tiraquellus *de retract. lign.*§.3.*gloſſa* 9.*n.*68.

Sed opinionẽ cõtrariã prętер alios multos tenet nouiſſimè aduerſus Sãchez Baſilius Pontius *de matrim.lib.*9.*c.*10.*n.*3. quia iam matrimoniũ conſummatũ eſt,& iura ſine diſtinctione loquũtur,quare vbi ius non diſtinguit, nec diſtinguendum eſt, niſi turpitudo ſequatur. Non ergo poteſt talis femina inuito viro ad Religionem tranſire. Ceteras rationes videbis apud præfatum Pontium *vbi ſuprà,*

qui

qui *nu.4.* inuehitur etiam contra Sanchez *loco citato, nu.22.* asserentem posse talem feminam, quæ in isto casu vim patitur, incontinenti conari ad semen emittendum iam receptum, quia tunc, inquit, semen non habet pacificam vasis possessionem. Sed ait Pontius, si dum reluctatur femina, eueniret, vt semen effunderetur extra vas, illam ego à peccato liberam iudicarem. At semel effusum semen, atque receptum, cuius nullus alius vsus est, nisi in ordine ad generationem, emittere turpissimum est. Neque verò quia femina posset, dum vim patitur, virile membrum extrahere, ideò potest & semen iam receptum emittere, nam aliud est impedimentum apponere, dum quasi in via est ad consummationem violentus aggressor; aliud verò semen eiicere, cùm iam ad finem peruentum est, & consummatum matrimonium, vt satis constat. Et denique inquirendum est à Sanchez, quo fine honestari possit ea eiectio seminis; nam vt ea honesta esse posset, necessarium esset, vt duo concurrerent præcepta, vnum efficacius alio; hîc autem concurrit præceptum naturale non eiiciendi semen, cum consilio suscipiendi habitum religiosum. Quomodo ergo potest illa effusio honesta reddi? Hæc omnia Pontius *loco citato* contra Sanchez, cuius sententiam principalem positam in titulo quæstionis, his non obstantibus, tenet nouissimè Layman *in Theol.mor. lib.5.tract.10.part.3 c.6.num.c.* Vide etiam Villalobos *in sum.tom.1.tract.13.diffic.13. nu.5.* hanc quæstionem tractantem.

Resol. CCXLIII. *An vir consentiens, vt vxor Religionem ingrediatur, ipse etiam ingredi debeat, & an sufficiat si sumat habitum Equitum D.Ioannis?*

PVlchra, & curiosa quæstio, ad quam asserò certum esse, vt sit licitus ingressus alterius coniugis post matrimonium cõsummatum in Religionem, minimè sufficere licentiam alterius manentis in sæculo, sed si manens in sæculo sit senex, & absque incontinentiæ suspicione, desiderari vt votum castitatis emittat; si autem iuuenis, id non sufficere, sed opus esse, vt pariter Religionem ingrediatur, vt habetur *in cap.cùm sis, de conuer. coniugat. & cap. vxoratus, eodem.tit.* hoc suppositio tamquam certo, difficultas est, an in tali casu sufficiat, si vir assumat habitum Religionis Equitum Melitensium. Negatiuè respondet Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp.32.nu.4.in fine.* vbi sic ait: Nec sat est si profiteatur vir assumpto habitu Equitum D. Ioannis, quia ea sit professio solemnis, at ij manent in sæculo cum periculo incontinentiæ, cuius contrarium petitur *in cap.vxoratus, de conuer.coniugat.*

Sed his non obstantibus, affirmatiuam sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib.9. cap.12. n.3.* vbi sic asserit: Cùm ergo vno coniuge ingrediente Religionem, alter si iuuenis est, ingredi etiam Religionem compellitur, non quidem ingreditur, vt ibi tantùm degat tamquam in aliquo honesto loco reclusus, vt seruet continentiam, sed vt verè profiteatur: sufficiet autẽ ingredi Religionẽ S.Ioannis, quod immeritò negat Sanchez, constatque ex praxi, & ego vidi sic seruari. Feminis etiam licebit monasterium S.Iacobi ingredi, & in eo ordine profiteri, & satisfacient suæ obligationi. Ita Pontius; satis quidem probabiliter, nam vt alibi ex auctoritate multorum Doctorum probauimus, votum ingrediendi Religionem impletur, ingrediendo dictam Religionem D.Ioannis.

Resol. CCXLIV. *An si vnus promittat matrimonium, & alius acceptet, non tamen repromittendo, maneat promittens obligatus?*

AFfirmatiuè respondet Sanchez *de matrim. to.1 lib.3.disp.5.n.11.* vbi sic ait: Quando matrimonij promissio fit gratis, & liberaliter, tunc altero acceptante promissionem, nec promittente, solus promittens obligatur; quòd si alter post acceptationem diu distulerit repromissionem, & matrimonium perficere, censetur contemnere: atque ita qui promisit, manebit liber ex tacita remissione, quia cùm promissio matrimonij mutuam ex se repromissionem exigat, tendatque ad matrimonij complementum; euidens contemptus, ac tacitæ remissionis signum apparet, diu repromissionem, ac matrimonium protrahere. Ita Sanchez.

Sed contra illum stat Basilius Pontius *de matrim. lib.12.c.4.nu.2.* vbi sic ait: Ego existimo numquam esse posse promissionem futuri matrimonij gratuitam, & sine conditione repromissionis, & ex consequenti, si vnus promittat, neque alter repromittat tacitè vel expressè, neutrum obligari: & affert rationem ex Gabriele Vasquez *in 3. part.tom.4. disp.4. de matrim.c.3.n.33.* quia contractus matrimonij est instar contractus cuiusdam commutationis, & necessariò in se continet mutuam obligationem vtriusque, ita vt nemo velit, nec velle possit se tradere, nisi sub conditione, vt alter se ei mutuò tradat in compensationem, & obliget.

Ex his multa colligit Pontius contra Sanchez. Primò, promissionem futuri matrimonij non obligare ante acceptationem, neque ex iustitia, neque ex fidelitate. Secundò, sponsionem matrimonij factam infanti fauore illius non esse firmam, vel ratam, neque expectandum tempus, donec ille velit repudiare, vel acceptare. Tertiò, promissionem matrimonij etiam absenti fieri posse, neque in hoc seruatur stipulationis solemnitas; attamen antequam acceptetur ab absente, posse reuocari, & non obligare; nec posse stipulare aliquem pro alio in hac promissione, ita vt recedere non liceat promittenti. Vnde non satis est, neque pater, neque mater, neque frater, neque soror, neque alij ad acceptandum eius nomine. Quartò, si viro promittente matrimonium eam promissionem femina acceptet, contractum sponsaliorum valere, neque esse necessariam aliam repromissionem, quia cùm promissio matrimonij non sit nisi sub conditione repromissionis, neque esse possit, eo ipso, quòd aliquis acceptat, significat velle se in futurum contrahere, cùm non possit aliter promissionem acceptare, quæ est de matrimonio futuro. Hæc omnia Pontius aduersus Sanchez; sed quia fuerunt viri doctissimi, saltem ex principio extrinseco, vnusquisque suam opinionem efficit probabilem, & tutam in praxi.

RESOL. CCXLV. *Quando teneatur implere qui contraxit ſponſalia, nullo præfixo termino?*

ITa reſpondet Sanchez *de matrim. tom.1. lib.1. diſp. 28. nu.2.* ſi dies appoſita minimè ſit obligationi, nec alia conditio, non teneri promiſſorem ſtatim implere, ſed tantùm requirente eo cui promiſſio facta eſt, tunc vero cùm alter petit, teneri contrahere. Ratio eſt, quia id generale eſt in omni debito abſque diei præfixione, ſolùm enim tenetur debitor à creditore requiſitus, ſoluere, vt conſtat ex *l. debitores præſentes, C. de pignoribus.* Ita Sanchez.

Sed hæc opinio diſplicet Baſilio Pontio *de matrim. lib.12. c 6. nu.1.* vbi ſic aſſerit: Incipit obligatio adimplendi ſponſalia à momento contractus, *l. in omnibus obligationibus, ff. de reg. iuris*, cuius oppoſitum immeritò docuit Sanchez, argumento textus *in l. debitores, C. de pignoribus*, ex quo textu conſtat debitorem non teneri ſoluere, niſi requiſitum, quando non eſt debito ſoluendo præfixus terminus: ſed id perperàm ex dicta lege colligitur; nam ibi agitur de diſtractione pignoris, quod creditor habet: non enim valent pacta de pignore propria auctoritate diſtrahendo. At quando conuenit, ne pignus debitoris diſtrahatur, & perpetuam moram ſoluendi faciat, ſolemniter, ac cum teſtibus denuntiare eidem poſſunt, vt pignus liceat diſtrahere vt *in d. l. debitores*; itaque perperàm ſuam doctrinam ex dicta lege colligit Sanchez. Quod autem attinet ad eam doctrinam, quam affert, verum quidem eſt quando aliquis mutuam pecuniam dedit, nec terminum præfixit, intelligi debere neceſſariò aliquem terminum arbitrio iudicis, vt vtile ſit mutuum, aliàs nulla mutuatarij vtilitate datum mutuum eſſet, ſi ſtatim repeteretur, ſicut etiam idem dicitur de precario. At in noſtro caſu longè diuerſa ratio eſt, non enim eſt neceſſarium tempus expectandi, in quo ſit vtilis promiſſio, eſt enim vtilis à principio, & vtilis adimpletio, & ita etiam alio non petente adimplenda eſt, niſi alter adimpletionem differri ex cauſa poſtulet. Ita Pontius aduerſus Sanchez.

Sed his non obſtantibus, opinionem Sanchez probabilem eſſe puto, quam poſt illum tuetur Villalobos *in ſumma to 1. tr.12. diffic.9. nu.2.* vbi ſic ait: *El que le deſpoſo ſin terminar el tiempo, en que ſe auia de caſar, obligacion tiene pudiendolo hazer commodamente, quando la otra parte lo pidiere, porque aſsi acontece en las demas deudas, que ſe contraen ſin ſeñalar el termino de la paga.* Et hanc ſententiam docet etiam Coninch *de Sacram. diſp.22. dub.1. n.2.*

RESOL. CCXLVI. *An ſponſalia impuberum ita firmentur iuramento, vt neutri liceat pubertatem adepto reſilire?*

NOn poſſe reſilire mordicus docet Sanchez *de matrim. tom...lib.1. diſp.51. q.3. nu.22.* & adducit *cap. ex litteris el.2. de ſponſ.* Affirmatiuam tamen ſententiam tenet Baſilius Pontius *de matrim. lib.12. c.9. n.7.* vbi ſic ait: Quæres quid dicendum ſit, ſi impuberum ſponſalia iuramento confirmentur? Nonnulli dicunt reſilire non poſſe, etiamſi ad annos pubertatis peruenerint, docet cum aliis Sanchez. Addit tamen, vt eiuſmodi iuramentum confirmet ſponſalia, neceſſariam eſſe, vt ſint proximi pubertati. In quo non loquitur conſequenter, ſed euertit ſententiam, quam primò defenderat. Sed mihi longè probabilius videtur, etiamſi iuramentum interponatur, adhuc remanere ſponſalia impuberum eiuſdem rationis, quia iuramentum ſequitur naturam obligationis cui adiungitur; ſed ſponſalia impuberum iure communi diſſoluuntur, altero eorum reclamante, cùm ad pubertatem peruenerit. Ergo idem etiam eſt quamuis iuramentum accedat. Vt enim dicamus alium effectum habere iuramentum, deberet eſſe in hoc ſpecialis iuris diſpoſitio, quæ non eſt. Ita Pontius, qui multas alias rationes adducit aduerſus Sanchez. Et hæc opinio videtur mihi ſatis probabilis, vnde impuberes poſſunt à ſponſalibus reſilire poſt annos pubertatis, licet ſponſalia iuramento firmauerint.

Nota tamen quòd opinio Sanchez eſt etiam probabilis, & illam etiam tenet Ægidius de Coninch *de Sacram. diſp.23. dub.2. concl.3. num.9.* vbi ſic aſſerit: Impuberes contrahentes ſponſalia, ſi ea iuramento confirment, non poſſunt poſteà parte inuita iis renuntiare.

RESOL. CCXLVII. *An qui fictè contrahit matrimonium, iterum teneatur verè, & ex animo contrahere?*

NEgatiuè reſpondet Martinus Ledeſma *dub.4. q 47. ar.4.* nec multum ab illo differt Thomas Sanchez *de matr. lib.1. diſp.11. n.5.* docet enim ſi nullum damnum ſequitur feminæ, cum qua quis fictè contraxit matrimonium, non teneri iterum contrahere; ſecus tamen ſi damnum ſequitur, vel infamia, vel quia aliud iam inire non poteſt; niſi fortè ſint diſparis conditionis, putat enim ex nullo contractu cum fictione celebrato obligationem oriri, niſi ratione alicuius damni illati, non verò ex vi contractus.

Sed hanc ſententiam refellit Baſilius Pontius *de matrim. lib.2. c.5. nu.5.* vbi ſic ait: Mihi videtur, fictè contrahentem iterum teneri verè ex animo contrahere, quod quidem ita certum exiſtimo, vt iudicem oppoſitum probabilitate carere; neque vllum alium quàm Martinum Ledeſmam pro ſe citare poſſit Sanchez, vnde meritò improbabilem cenſet Ledeſma *q. 45. art. 4. dub. 5.* & indubitatim Petrus Soto *lect.3. de matrim. §. primum igitur*; tenet eam Sotus *in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 3.* qui omnium eſſe fatetur, olim tenuit Ioannes Maior *in 4. diſt. 27. q.1.* Petrus Gregorius *lib.9. ſynt. c. 5. nu.6.* quia ſi opinio contraria admitteretur, latiſſima aperiretur via hominibus ſceleratis ad decipiendas ſæpè feminas, ſi ſemel ſibi perſuaſerint non teneri ad contrahendum. Ita Pontius, qui alias validiſſimas rationes adducit ad hanc ſententiam confirmandam, & *num.8.* infert contra Sanchez, ita fictè contrahentem teneri iterum ad verè contrahendum, etiamſi ſit longè diſparis conditionis in nobilitate, aut diuitiis, quando reuerà nullum ſignum adfuit, quo iudicari poſſet non ſeriò promitti, præter diſparitatem; diſparitas enim illa conditionis non eſt argumentum huiuſmodi doli, atque fictionis.

Sed licet hæc omnia dicta ſint à Pontio ſatis ſolidè,

ſolidè, & probabiliter, tamen ſententiam Sanchez non puto improbabilem, vt ipſe Pontius exiſtimat, & ideò illam tenet nouiſſimè Villalobos *in ſumm. to.1.tract.13.diffic.8.nu.2.* Layman *in Theol. mor. lib 5. tract.10.part.2.c.6.nu.1.* licet aſſerat, quòd compenſatio damnorum plerumque alia ratione ſecundùm æqualitatem fieri non poteſt, niſi denuò verè contrahatur.

Nota etiam cum Layman *ibidem*, qui citat Sylueſtrum, Ledeſmam, Henriquez, & Vaſquez, quòd deceptor ad matrimonium non obligatur in multis caſibus. Primò, ſi decepta pro virgine ſe falsò iactauit. Secundò, ſi ex tali matrimonio ſcandala, & infelices exitus timeantur. Tertiò, ſi deceptor, vt dictum eſt, longè eminentiori ſtatu poſitus ſit. Quartò, ſi decepta cognita deceptione, aliam damni compenſationem ſponte recipiat. Quintò, ſi deceptor illud poſteà matrimonium vero conſenſu contraxit.

RESOL. CCXLVIII. *An ſaltem peccet venialiter, qui loqui valens contraheret matrimonium per ſigna, & nutus?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Sanchez *de matrim. to....lib.3.diſp.31.nu.10.* vbi ait: Fateor culpam eſſe venialem non exprimere verbis, ſed ſolis ſignis conſenſum in matrimonio contrahendo, niſi iuſta cauſa excuſaret.

Sed contra illum nullam culpam venialem in tali caſu agnoſcit Baſilius Pontius *de matrim. lib. 2. c.7. n.14.* vbi ſic aſſerit: Ego non video aliquod præceptum Eccleſiaſticum de verbis adhibendis. & Pontifex *in c.tuæ fraternitati, & c.licet, de ſponſ. duor.* non intendit excludere alia ſigna ſenſibilia expreſſiua conſenſus, & ipſe Sanchez admittit nullum in dictis capitibus contineri præceptum. Quòd ſi nullum agnoſcit præceptum in dictis capp. quomodo potuit conſequenter affirmare, eſſe peccatum veniale in omiſſione verborum, cùm peccatum, tam mortale, quàm veniale, nõ poſſint eſſe, niſi vbi lex, & præceptũ eſt? Nec verò ex Trident. *ſeſſ.24.c.1.de reform.matrim.* colligi poteſt neceſſitas verborum, cùm dicitur, *Vbi Parochus viro & muliere interrogatis, & eorum conſenſu intellecto*, &c. Neque enim dicit Concilium, vt interrogatio fiat per verba, cùm ſurdi & muti Parochi verba percipere non poſſint, & quando Parochus interrogat eos, qui loqui poſſunt, & audire, non definit Concilium, neque præcipit, vt reſponſio etiam verbis fiat, ſed ſolùm vt Parochus intelligat contrahentium conſenſum, poteſt autem ex ſignis æquiualentibus intelligi. Ita Pontius contra Sanchez.

Sed in illius fauorem ſtant nouiſſimè Coninch *de Sacram. diſp.24.dub.9.num.66.* & Filliucius *tom.1. tract.10.part.1.c.3.num.82.* qui aſſerunt tales contrahentes peccare venialiter: non ſunt tamen audiendi Petrus de Ledeſma *in ſum. de matrim. q.45.art.2. concl.2.* & Rodriquez *in ſumma, tom.1.c.216.n.5.* qui putant ſupradictos contrahentes peccare mortaliter, quod etiam docet nouiſſimè Syluius *in 3 part. quæſt.44.art.2.*

RESOL. CCXLIX. *An procuratore miſſo ad contrahendum, ſi mandans in amentiam incidat, matrimonium ſit validum?*

AFfirmatiuè reſpondet Sanchez *de matrim. to.1. lib.2.diſp.11.num.12.* vbi ſic ait: Hinc infertur, ſi procuratore miſſo dans mandatum in amentiam incidat, & talis perſeueret dum procurator nomine ſuo contrahit, valere matrimoniũ, manet enim virtute prior conſenſus, cùm reuocatus non ſit; ſicut Baptiſmus furiæ tempore receptus, petitus ante furiam, validus eſt, ex *cap.maiores, de Baptiſmo*; ſicuti, ſi tunc temporis eſſet dormiens, valeret matrimonium. Ita Sanchez.

Sed hæc ſententia diſplicet Baſilio Pontio *de matrim. lib.2. cap.15.nu.14.* quia pro forma, & cauſa contractus eſt conſenſus. Ergo nullum eſt matrimonium: adde ſi moreretur mandans, eo tempore nihil ageret procurator, ipſa enim morte ceſſaret conſenſus. Ergo etiam amentia, quæ æquiparatur morti, quoad conſenſum: in quo videtur longè diuerſam eſſe rationem de mandato, ſi in amẽtiam incidat, aut ſi dormiat; ille enim incapax eſt habendi conſenſum, hic verò minimè. Neque ſimile eſt, quòd Baptiſmus petitus ante amentiam, validè conferatur in amentia. Nam vt Baptiſmus effectum habeat, ſatis eſt voluntatem præceſſiſſe, neque reuocatam, eo enim ipſo poſita materia ponitur effectus: at in matrimonio neceſſarius eſt conſenſus perſeuerans, etiam in ipſo fieri contractus, quia conſenſus per verba expreſſus, vel ſigna, eſt forma matrimonij. Idem eſt in ſacramẽto Pœnitentiæ, poteſt enim abſolui, qui ante amentiam dedit ſigna contritionis, neque enim neceſſe eſt vt ſimul ſint in pœnitentia, materia & forma eius Sacramenti. Atque id, quod dicimus, intelligetur facilè, ſi quæramus, an cum illo in amẽtiam incidente, & præſente, licet explicaſſet anteà conſenſum, contraheretur matrimoniũ? Minimè. Ergo neque per procuratorem contrahi poterit, ſi mandans in amentiam incidat. Sic Baſilius contra Sanchez.

Sed Sanchez ſententiam tenet Henriquez *lib.11. c.4.nu.4.* & nouiſſimè doctus Bonacina *de matrim. quæſt.1.punct.5.n.13.*

RESOL. CCL. *An matrimonium inter abſentes contractum per procuratorem, vel per litteras coram Parocho, & teſtibus, ſit Sacramentum?*

NEgatiuam ſententiam docet nouiſſimè Gulielmus Eſtius *in 4. ſent. diſt.19. §.5.* Franciſcus Syluius *in 3. par. D. Thomæ q.42.art.1. quæritur 3. concluſ.2.* qui citat Caietanum, Victoriam, & Canum. Et ratio eſt, quia ſicut collatio Sacramenti eſt actio perſonalis, ita eius receptio eſt perſonalis paſſio negatiuè; neque dici poteſt hoc eſſe matrimonio, vtpote contractui, peculiare, quia præter naturam contractus etiam habet ratione Sacramenti, quod proinde ſimiliter, vt alia Sacramenta, requirit, vt miniſter applicet formã ad materiam in ſubiecto præſente. Confirmatur, etiamſi pœnitentialis abſolutio ſit iudicialis, poſſit autem aliquis iudicialiter abſolui etiamſi ſit abſens; quia tamen eſt Sacramentum, non poteſt in abſentem proferri. Deinde ſequeretur alioquin, quòd Sacramenta conferant gratiam abſenti, & ſic occupato circa alia, vt nec ipſe de Sacramento cogitet, nec circa ipſum fiat actio ſacramentalis.

Sed contrariam sententiam docent Doctores, quos citat,& sequitur Sanchez *de matrim. to.1.lib.2. disp.11.q.2.n.20.* quibus ego addo Villalobos *in summa, to.1. tract.13. diffic.9.n.3.* Ioan. de la Cruz *in direct.part.2.de matrim.ante quæst.* 1. Basilium Pontium *de matrim. lib.1. c.10. num.2.* Valentiam *to.4. disp.10. quæst.1. punct.6.* Coninch *de Sacram. disp.24. dub.2. concl.5.nu.23.*& alios, vnde inferunt supradicti DD. contrahentes sub peccato mortali teneri curare, vt sint in gratia illo tempore,quo procuratores eorum nomine contrahent, ne Sacramentum viuorum in peccato mortali suscipiant;secus de procuratoribus,qui alieno nomine agunt, nec vllum Sacramentum suscipiunt.

Quid ego sentiam dicam breuiter cum Rebellio *part.2.lib.2.q.5.concl.2.n.9.* quòd etsi valdè probabile sit, matrimonium inter absentes contractum, non posse esse Sacramentú nouæ legis, seu gratiæ; sine periculoque defendi posse videatur, omnem collationem, receptionemque cuiusuis Sacramenti exigere præsentiam conferentis, ac recipientis, vt habet prior opinio; attamen posterior tenenda est, vt communior, ac securior, quæ absolutè ait, esse Sacramentum,si videlicet contrahentes intendunt saltem implicitè,facere Sacramentum; id autem intendere sunt censendi, quoties intendunt quod Ecclesia intendit in coniugandis fidelibus.

Et licet Villalobos *in summa,tom.1.tract.13.diffic.9. n.3.* optimè asserat, *que hazen bien los contrahentes, que despues en presencia se bueluen à casar para quitar escrupulos, porque el matrimonio por la parte que tiene de contracto, se puede repetir à manera de los demas contratos, y no se reytera aquel Sacramento, porque esto solo es confirmar el contrato,y no hazerle de nueuo.* Vnde sic faciendo si fortè non receperunt Sacramentum, posteà illud recipiant; attamen ego puto cum Rebellio *vbi suprà, n.* 10. quòd tam Sacerdos, quàm contrahentes,cùm in facie Ecclesiæ iterum iunguntur,ad faciendas solemnitates omissas, implicitè hoc facere saltem intendunt; siquidem rem, vt de iure licet, peragere volunt; quod est valdè notandum ad tollendos scrupulos.

Notandum est tamen hîc cum Syluio, & Pontio,& aliis *vbi suprà*, diuersitatem sexus nullius esse momenti in procuratore, cùm sit tantùm instrumentum ministrans verba, quibus contrahitur matrimonium, & ideò femina potest contrahere in tali casu mattrimonium pro viro.

Notandum est etiam,quòd procurator non debet excedere suum mandatum,alioquin matrimonium est nullum; *mas non obstante esto,* ait Villalobos *vbi suprà n.2. aunque en el poder le digan, que contrayga guardando la forma del Concilio Tridentino, si hizo al contrato sin moniciones, con todo vale; porque tambien valdria,si el mismo,que da el poder, le hiziera assi.* Ita ille, qui etiam aduertit, *que se puede dar poder al procurador, aunque no sea con escritura, ni tan poco es necessario, que tenga edad determinada.* Nota quòd dicta procuratio,non est necesse, vt efficiatur coram Parocho, ac testibus; licet coram prædictis posteà sit ineundum matrimonium.

Idem quod dictum est de matrimonio per procuratorem contracto,dicendum est, vt notat Barbosa *in collect. tom.4. part.2.decreti, causa 30.q.5.c. nec illud n.2.* cum aliis communiter, si per litteras contrahatur, & ad hoc efficiendum à Villalobos *vbi suprà, diffic.10.n.2.* faciles viæ præbentur,*la vna, si el que escriue la carta, embia mensagero con ella, dandole poder à el,ò à otra persona, que en su nombre acete el contrato, loqual no solo seria contraher por carta,sino iuntamente con ello por procurador. La segunda manera es* (& hic est modus facillimus) *que en carta escriua, que desde entonces aceta la tradicion, que la otra parte le hiziere,y si leyda la carta delante del parocho y testigos,da su consentimiento,la otra parte,y a el matrimonio vale, y este modo es facil.* Notentur hæc, quia in praxi possunt non semel accidere.

RESOL. CCLI. *Quanam sit materia, & forma huius Sacramenti?*

PRima opinio asserit,internum consensum contrahentium esse materiam, verba autem esse formam.Ita Nauarrus *c.22. n.20.* & Sylvester *verb. matrimonium, n.* 1. Secunda contra Nauarrum docet, nempe verba esse materiam, consensum formam. Ita Maior *in 4. dist.26. q.1. & 3.* Tertia tenet verba ab vno priùs prolata esse materiam, alterius verò verba esse formam. Ita Victoria *in sum.n.245.* Quarta docet, verba contrahentium,esse sibi mutuo materiam & formam; quà enim matrimonij contractum inchoant, & offerunt, materiæ rationem obtinent; quà verò eumdem acceptant,perficiunt, & complent, formæ rationem habent. Ita DD.quos citat,& sequitur Sanchez *de matrim.to.1. lib. 2. disp.6.* quibus ego addo Coninch *de Sacram. disp.24.dub.3. n.32. & 33.* Villalobos *in summa, tom. tract.13.diffic.6.nu.2.* & Suarez *in 3.part.tom.3.disp.2. sect.1.asser.1.* Quinta opinio asserit, materiam huius Sacramenti esse coniugum corpora mutuò tradenda, formam verò esse verba coniugum contrahentium. Ita Paludanus, Couarruuias, D.Antoninus,& alij,quos citat, & sequitur Layman *in Theol. mor.lib.5.tract.10.punct.1.c.2.n.3.*

Mihi quarta opinio magis placet. Sed quænam sit materia & forma in matrimonio contrahendo per procuratorem inter absentes, vide Sanchez *to.1.lib.2. disp.11. q.4.nu.28.* cuius sententia displicet Basilio Pontio *de matrim.lib.1.c.10.n.6.*

RESOL. CCLII. *An si coniux infidelis velit permanere cum coniuge fideli sine iniuria creatoris, & scandalo, possit hoc non obstante coniux fidelis nouum matrimonium inire?*

NEgatiuè respondet Rebellius *part.2.lib.3.q.10. n.10.* quia gratia non destruit naturam; ergo nec prior contractus per similem contractum in lege gratiæ sine culpa alterius coniugis soluetur. Idem docet Valentia *tom.4.disp.10.q.1.punct.7.* Toletus *in summa,lib.7.c.7.* Nauarrus *in manuali,cap.22. nu.49.* & ex veteribus D. Bonauentura *in 4. dist.33. art.2.q.1.* D. Thomas *ibidem quæst. vnica, art.5.* Richardus *art.2.q.2.* Paludanus *q.1.art.2.* Durandus *quæst.2.* & alij,& adducunt textum *in cap.gaudemus, de diuortiis.*

Sed alij his non obstantibus putant absolutè coniugem ex infidelitate ad Catholicam fidem con-

conuerſam poſſe tranſire ad alias nuptias, quamuis alter coniux in infidelitate perſiſtens pacificè, & ſine iniuria cohabitare vellet. Et ita docet Sanchez *de matrim. to. 2. lib. 7. diſp. 74. n. 9.* & alij penes ipſum.

Ad argumentum verò deſumptum ex *cap. gaudemus*, reſpondet Coninch *de Sacram. diſp. 26. dub. 5. nu. 61.* quòd Pontifex ibi pro eodem ſumit coniugem velle cohabitare manendo in ſua infidelitate, & id velle cum contumelia creatoris, quia velle in infidelitate permanere, Dei contumelia eſt, præſertim quòd talis, vel exemplo filios ad infidelitatem facilè pertrahet, vel ſaltem erit infidelem & hoſtem Dei fidelibus liberis dominari. Vnde hos duos caſus, ſcilicet infidelem velle ſe conuertere, & nolle cohabitare fideli ſine iniuria creatoris, aut ab ea diſcedere, ponit tamquam duo membra adæquatè genus diuidentia.

Nota verò, quòd Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 3. nu. 4.* cum Veracruz *in ſpeculo, part. 2. art. 29.* putat ob auctoritatē Doctorum contrariæ ſententiæ, longè tutius eſſe in hoc caſu Summum Pontificem conſulere, atque diſpenſationē petere.

At ſi aliquis hoc nollet efficere, tenetur alterum coniugem monere, & inuitare ad fidem. Vnde ſequitur infideli petenti certum tempus ad deliberandum de conuerſione, id debere ei concedi, quia hoc rationabile eſt, nec antè poteſt conſtare eum eſſe pertinacem. Non tamen requiritur, vt per Eccleſiæ ſententiam declaretur eſſe pertinacem, ſed ſufficit alia via id conſtare, & idem quod de matrimonio diximus, dicendum eſt de ingreſſu Religionis, & de ſuſceptione Ordinis ſacri. Coninch *vbi ſuprà n. 62.* & alij.

RESOL. CCLIII. *An matrimonium infidelium cùm ambo baptizantur, fiat Sacramentum, eiſq; gratiam conferat?*

PRima opinio affirmat ſolam Baptiſmi ſuſceptionem ſine alio nouo conſenſu, efficere matrimonia infidelium verum Sacramentum. Et ita docet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. diſp. 9. num. 5.* quia ſtatim ac baptizantur, matrimonium illud repræſentat vnionem Chriſti cum Eccleſia, cùm in Chriſti fide contractum perſeueret, efficiaturque indiſſolubile, ſaltem vt matrimonium ratum fidelium. Ergo ſtatim, ac baptizantur, efficitur Sacramentum. Sed hæc Sanchez ſententia mihi diſplicet, quia ſi hoc ſufficeret, ſequeretur fideles conſummantes matrimonium, conficere nouum Sacramentum, & matrimonium, quia quod priùs poterat per diſpenſationem Pontificis, & ingreſſum Religionis ſolui, & tantùm repræſentabat vnionem Chriſti cum Eccleſia per gratiam, efficiunt inſolubile, & repræſentans vnionem Chriſti per Incarnationem, vt habetur *c. debitum 5. de bigamis*, ſed hoc dicere eſt abſurdiſſimum. Ergo.

Secunda opinio docet, quòd tunc primum matrimonium infidelium rationem Sacramenti aſſequitur, cùm poſt Baptiſmum, vel noui conſenſus mutui exprimuntur, vel præcedentes per aliqua externa ſigna: & probabile eſt non eſſe opus, vt Sacerdos, vel teſtes præſentes ſint, ſed, vt dixi, ſat eſt primum matrimonium de nouo ſignis externis ratum habere iuxta Eccleſiæ intentionem; verum eſt, quòd ſi infideles coniuges baptizentur, nolint tamen de nouo in Chriſto contrahere, vel ratum habere præteritum coniugium ſecundùm Eccleſiæ intentionem ad recipiendum iſtud Sacramentum, non videntur damnandi mortalis, ſed abſque Sacramento vti poſſunt priſtino, & ita docet Rebellius *part. 2. lib. 2. q. 7. n. 2.* Bellarminus *lib. 1. de matrim. cap. 5 & c. 15.* & alij.

Sed mihi tertia opinio magis placet, quæ aſſerit matrimonium contractum inter infideles, non poſſe fieri verum Sacramentum, etiamſi poſteà baptizentur. Et ita docent Baſilius Pontius *de matrim. lib. 1. c. 9. nu. 8.* Gabriel Vaſquez *tom. 2. in 3. part. diſp. 138. c. 5. & tom. 4. diſp. 2. de matrim. c. 10.* & Ægidius Coninch *de Sacram. diſp. 24. dub. 2. concl. 7. nu. 25.* Et ratio eſt, quia matrimonium eſt eſſentialiter contractus inter baptizatos initus, qui hîc nullo modo poni poteſt, nam neque contractus præteritus fuit initus inter baptizatos, & iam nullo modo in ſe exiſtit, neque tales poſſunt de nouo matrimonium cōtrahere, quia non poſſunt ſibi mutuò corpora tradere; nemo enim poteſt alteri tradere, quod non eſt ſuum, & quia neuter iam habet poteſtatem proprij corporis, vt docet Apoſtolus 1. *Cor. 7.* ergo non poſſunt ea ſibi mutuò tradere. Fateor tamen cum Coninch *vbi ſuprà n. 28.* credibile eſſe Deum talibus maiores dare gratias præuenientes ad ferenda incommoda matrimonij, quàm dat infidelibus, non ob ſacramentum matrimonij, ſed quia fideles ſunt, quibus ratione fidei, ac Baptiſmi diuina gratia magis debita, & vbique parata eſt.

RESOL. CCLIV. *Quiſnam eſt miniſter Sacramenti matrimonij?*

NOtabilis eſt ſententia Melchioris Cani *lib. 8. de locis, cap. 5.* aſſerentis miniſtrum huius Sacramenti eſſe Sacerdotem ipſum proferentem verba, & coniungentem contrahentes matrimonio. Sed hanc Cani opinionem vſque ad ſua tempora nullum defenſorē habuiſſe teſtatur Sotus *in 4. diſt. 26. q. 2. art. 3.* & præter Gulielmum Pariſienſem, & Theologos Concilij Colonienſis, nullum auctōrē pro tali opinione allegari poſſe, notat Vaſquez *to. 4. in 3. p. diſp. 3. de matrim. c. 4. nu. 41.* & ideò Baſilius Pontius *de matrim. lib. 2. c. 8. nu. 2.* & Vaſquez *loco citato, nu. 46.* hanc opinionem improbabilem putat, & notâ dignam, vnde illam temerariam appellat Rebellius *part. 2. lib. 2. q. 4. ſect. 2. num. 6.* Et patet ex Concilio Tridentino, & Florentino, vbi ex inſtituto propter nouas hæreſes de matrimonij Sacramento agūt, nec aliam nouam materiam, formam, ac miniſtrum illius in ratione Sacramenti tradunt, quàm in ratione contractus ſub omni lege ab initio fuerit requiſitus. Conſtat autem non opus fuiſſe ſacerdote ante legem nouam, nec hodie inter gentes, vt matrimonium in genere contractus validum ſit. Ergo, &c. Et ita etiam hanc ſententiam improbabilem eſſe docet Coninch *de Sacram. diſp. 24. dub. 3. num. 29.*

His tamen non obſtantibus Melchioris Cani ſententiam, quam ſupradictis notis auctores citati inurunt, ſequuntur nouiſſimè noſtris temporibus

duo viri doctiſſimi ſacræ Theologiæ in Academia Duacena publici Profeſſores, Guilielmus Eſtius *in 4. ſent. diſt. 26. §. 10.* Franciſcus Syluius *in 3. part. D. Thomæ q. 42. art. 2. quæritur 1.* qui octo argumenta adducit ad probandum Sacramenti matrimonij miniſtrum eſſe ſolum Sacerdotem. Et hanc ſententiam tamquam probabilem videtur admittere Didacus Nugnus *in 3. part. tom. 1. q. 64. art. 6. diſſic. 1 concl. 2.* Sed an ita reuerà ſit, aliis iudicandum relinquo: mihi enim placet communis ſententia, aſſerens miniſtrum huius Sacramenti eſſe ipſos contrahentes, vt alibi diximus.

Notandum eſt tamen hîc obiter, Toletum *lib. 7. c. 6. n. 4.* docere miniſtrum in hoc Sacramento ante Concilium Tridentinum non fuiſſe neceſſarium, at poſteà eſſe neceſſarium, & pertinere ad eſſentiam matrimonij miniſtrum, & teſtes. Sed hęc verba continere multa abſurda notauit Baſilius Pontius *de matrim. lib. 1. c. 8. nu. 8.* nempe ante Tridentinum non fuiſſe neceſſarium miniſtrum in matrimonio: & tamen Sacramenta non perficiuntur ſine miniſtro; deinde poſſe Eccleſiam alium miniſtrum conſtituere. Quę omnia cùm ſint abſurdiſſima, & viro docto indigna; dicendum eſt contra Pontium ſub nomine miniſtri Toletum intelligere Sacerdotem aſſiſtentem cum teſtibus matrimonio, & ſic omnia abſurda ceſſant, nam præſentia Parochi ante Tridentinum non erat neceſſaria ad contrahendum matrimonium, poſteà verò ſic.

RESOL. CCLV. *An inter fideles poſſit eſſe matrimonium, quod non ſit Sacramentum?*

DIximus in ſuperiori reſolutione miniſtros huius Sacramenti eſſe ipſos contrahẽtes, & cùm omne Sacramentum perficiatur intentione miniſtri, quæritur modò, an ſi fideles contrahentes habeant intentionem celebrandi matrimonium, non tamquam rem ſacram, ſed tantùm vt contractum, reuerà tale matrimonium non eſſet Sacramẽtum, valeat tamen ratione cõtractus? Nonnulli negant, quia ex Chriſti inſtitutione inſeparabilis eſt ratio Sacramenti à contractu matrimonij, vnde intentio conficiendi Sacramentum repugnat intentioni legitimè conficiendi matrimonium, quatenus eſt contractus. Sicut è contrà qui intenderet facere Sacramentum, & non contractum, nihil efficeret, quia ex Chriſti inſtitutione hæc duo ſunt inſeparabiliter coniuncta, & ſe mutuò ponunt, & deſtruunt. Ita Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. diſp. 10. n. 6.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 2. c. 2. n. 2.* Coninch *de Sacram. diſp. 24. dub 1. concl. 4.* Petrus de Ledeſma *de matrim. q. 42. art. 1. dub. 7. ad 1. & 2.* cum aliis.

Mihi verò contraria ſententia placet, quam aduerſus Sanchez non ſolùm tenet Baſilius Pontius *de matrim. lib. 1. c. 9. nu. 3.* & Villalobos *in ſumma, to. 1. tract. 13. diſſic. 6. num. 4.* ſed ex ipſamet Societate Gabriel Vaſquez *tom. 2. in 3. part. diſp. 138. cap. 5. in princ.* & ante omnes Rebellius *part... lib. 2. quæſt. 5. concl. 1.* Nam quæro à Sanchez, & aliis Doctoribus, vnde colligãt eo modo factam à Chriſto inſtitutionem, cùm eorum aſſertio ab inſtitutione depẽdeat: eam enim non explicant Concilia, neque inſinuant ſancti Patres, neque etiam vnanimis Doctorum opinio. Et ideò plures Doctores, vt *ſuprà* viſum eſt, docent, & docuerunt, matrimonium inter abſentes, & per procuratorem eſſe firmum, atque legitimum, non tamen Sacramentum: & non pauci recentiores iudicant hanc opinionem adhuc poſt Concilium Tridentinum eſſe valdè probabilem. Ergo. &c. Ceteras rationes videbis apud Rebell.

Ex his omnibus ſequitur (nota Lector) quòd quando aliquis contraheret ſine formali, vel virtuali intentione faciendi, quod facit Eccleſia, licet illud matrimonium non ſit Sacramentum, quia in miniſtro non adfuit intentio neceſſaria, attamen manet validum in ratione contractus, ita vt contrahens non poſſit deinde alteri nubere, neque in poſterum poſſet tale matrimonium effici Sacramentum. Et ita docet Pontius *vbi ſuprà de matrim. lib. 1. c. 9. nu. 8.* & Vaſquez *tom. 2. in 3. part. diſp. 138. c. 5. & tom. 4. diſp. 2. de matrim. cap. 10. nu. 136.* ſicut etiam diximus *ſuprà* matrimonium infidelium poſt Baptiſmum minimè fieri poſſe Sacramentum. Et ratio eſt, quia, ait Pontius, & Vaſquez, ratio Sacramenti matrimonij, annexa eſt fieri contractus, non vinculo remanenti poſt contractũ. Conſiſtit enim hoc Sacramentum in actione, ſicut & alia omnia, excepta Euchariſtia, & in eo fieri ipſius contractus datur gratia, non poſteà, vt certa ſententia Doctorum eſt; poſt ſemel autem contractum validè matrimonium, non poteſt denuò eſſe aliud fieri eius contractus; vinculum enim matrimonij relictum, in nullo penitus iam dependet à conſenſu eorum, qui contraxerunt. Quare cùm etiamſi renouetur conſenſus, nihil efficiatur circa contractum anteà validum, nec adhibeatur materia & forma; cùm ſolùm verbotenus renouetur conſenſus, & Sacramentum matrimonij tantùm conſiſtat in fieri, nec poſſit eſſe, niſi reipſa fiat contractus, quod iam factum eſt; ergo non poteſt iam ampliùs fieri Sacramentum.

RESOL. CCLVI. *An ſi Parochus intellecto conſenſu contrahentium non dicat,* Ego vos coniungo in nomine Patris, *&c. peccet mortaliter?*

AFfirmatiuè reſpondet Rebellius *part. 2. lib. 2. q. 7. ſent. 2. n. 4.* vbi ſic ait: Opus eſt vt Parochus intellecto vtriuſque conſenſu dicat, *Ego vos cõiungo in nomine Patris,* &c. vel aliis verbis vtatur iuxta Prouinciæ conſuetudinem. Quæ verba licet non ſint de neceſſitate Sacramenti, cùm non ſint forma ipſius, ſunt tamen de neceſsitate præcepti ſub mortali obligantis, adhibenda. Ita ille, & poſt illum Cenedus *in qq. Can. quæſt. 30. n. 38.* & Zanardus *in direct. part. 1. de ſacram. matrim. c. 10. quæſ. 27.*

Ad contrariam ſententiam tenet Villalobos *in ſum. to. 1. tract. 13. diſſic. 6. n. 3.* ſic aſſerens: *No obſtante, que el Concilio dize que el Parrocho entendiendo el conſentimiento de las partes diga aquellas palabras*: Ego vos in matrimonium coniungo in nomine Patris, &c. *ò otras ſegun el vſo recebido de la tierra, loqual dize Rebellio que obliga à pecado mortal, mas yo ſoy de parecer, que obligue ſolo à venial, porque ni las palabras ſon de manera, que den à entender otra coſa, ni la materia es graue.* Sic ille, & ante illum Guttierrez *de matrim. c. 69. nu. 16.* Sanchez *tom. 1. lib. 3. diſp. 38. n. 7.* & Coninch *de Sacr. diſp. 27. dub. 4. n. 45.* & ego hanc ſententiam teneo.

RE-

RESOL. CCLVII. *An propter adulterium occultum valeat quis ſecluſo ſcandalo, vxorem in foro conſcientiæ dimittere?*

NEgatiuè reſpondet Baſilius Pontius *de matrim. lib.9.cap.18.nu.6.* qui citat D.Thomam, Bonaventuram, Richardum, Turrecrematam, & alios; & ratio præcipua eſt, quia lex quæ prohibet ſeparationē coniugum etiam fornicationis cauſa, ante prohibitionem, & Eccleſiæ iudicium, data eſt iure optimo, vt occurratur hominum malitiæ, & fraudi, cumque eiuſmodi leges in præſumptione fundentur, & præſumptiones vtplurimùm non deficiant, non ceſſat eorum obligatio, etiamſi in aliquo particulari caſu deficiat præſumptio, & ratio legis. Et ita hanc ſententiam docet etiam Io. de la Cruz *in direct.part.2. de matrim.quæſt.5.dub.4.concl.2.*

At his non obſtantibus, contraria ſententia mihi magis placet. Dico igitur, quòd quando adulterium eſt occultum, vt probari ab innocente non poſsit, poſſe illum non expectato Eccleſiæ iudicio in foro conſcientiæ vxorem dimittere, ſeu fugere in partes longinquas; ſecluſo tamen aliorum ſcandalo. Et ita docet Rebellius *part.2. lib.2. quæſt.17. n.2.* Coninch *vbi infrà.* Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.15.diffic.3. n.4.* Sanchez *de matrim. tom.1. lib.10. diſp.11.nu.12.* Sotus *in 4. diſt.36.q.vnic.art.3.* & ex veteribus Paludanus *in 4. diſt. quæſt.1. art.3. concl.3.* Et ratio eſt, quia vir in foro conſcientiæ ſublato ſcandalo, ſibi ius dicere poteſt, cùm defectus probationis non ſit ex culpa ſua. Ceteras rationes videbis apud Paludanum, & apud Panormitanum *in cap.ſori, de adulteriis.* Ad argumentum verò Pontij reſpondeo, quòd quando lex fundatur in præſumptione, ſi deficiat in caſu particulari, lex illa non obligat: vide ea quæ adduximus *in part.1. tract.10. de legibus, reſol.27. & 28.*

Sed hæc omnia intelligenda ſunt in foro conſcientiæ, vt diximus, nam quoad forum externum talis ſeparatio non permittitur, niſi adulterium ſit notorium, iuxta *c.ſignificaſti, & c.porrò, de diuortiis.*

Notanda ſunt tamen aliqua hîc obiter; primò, ſi vterque coniux ſit reus adulterij, neuter poteſt ab altero diuertere, vt patet ex *dicto cap.ſignificaſti, de diuor.* quia compenſatur mutua iniuria. Nec refert vter priùs commiſerit crimen, aut quòd vnus ſæpiùs altero, aut quòd vnius crimen ſit publicum, & alterius omnino occultum, & coniugem lateat; quia vterque verè fidem matrimonij fregit, ſoli autem innocenti conceditur diuortium. Ita Coninch *de Sacram.diſp.35.dub.2.concl.3. num.12.* Rebellius *vbi ſuprà, n.6.* & alij. Vnde vtplurimùm ex hoc capite multi illicitè diuortium petunt, quod eſt valdè notandum à Confeſſariis, ſicut etiam illud quod aduertit Coninch *loco citato, n.13.* nempe, ſi innocens poſt factum diuortium commiſit adulterium, tenetur alterum coniugem emendatum iterum ad torum admittere, & ad inſtantiam alterius, vt notat etiam Rebellius *num.9.* compelli poterit ad id à Iudice.

Secundò nota, quòd ſi præceſſit ſententia Iudicis Eccleſiaſtici de diuortio, hoc non obſtante, innocens quamdiu non mutat ſtatum, habet ius liberum ad reuocandum ad ſe nocentem ſi velit, vnde non poteſt dictus nocens, inuito, aut inconſulto innocenti ad Religionem tranſire, vel ſacris Ordinibus initiari, nec votum ſimplex caſtitatis emittere, & etiamſi profeſſus ſit, vel ſacris initiatus, vel votum emiſerit, poteſt reuocari ab innocente, & votum irritare. Et hæc omnia docet Baſilius Pontius *de matrim.lib.9.c.19.n.3. & 4.* cum aliis.

Verùm Coninch *de Sacram. diſp.35. dub.5.concl.4. n.16.* aſſerit, quòd ſi dictus nocēs ſe omnino emendaſſet, ſæpiuſque, ac inſtanter petiiſſet reconciliationem, & innocens eam abſolutè negaſſet, poſſet Religionem, aut Ordines ſuſcipere, quia innocens in tali caſu irrationabiliter eſt inuitus, non enim habet ius vt alter cogatur perpetuò de ſuo ſtatu incertus manere, nec poſſit animæ ſuæ aliquem ſtatum ſuſcipiendo conſulere.

RESOL. CCLVIII. *An matrimonium contractum ſine præſentia Parochi & teſtium, tranſeat ſaltem in ſponſalia de futuro?*

AFfirmatiuè reſpondet Henriquez *lib.11. cap.5. n.4.* Vega *in ſum.tom.2.cap.34.caſ.25.* Layman *in Theol. mor. lib.5.tract.10. part.1.c.1.nu.18.* Coninch *diſp.21.dub.4. concl.18.* Rebellius *part.2. lib.2. quæſt.9. n.3.* & alij.

Sed opinionem contrariam tenendam eſſe exiſtimo, quam tuetur Guttierrez *de iuram.confir. part.1.c.51.n.26. & ſeq.* Spino *de teſtam.gloſſ.15.n.75. & ſeq.* Ledeſma *de matrim.q.45.art.5.* & alij, quos citat Barboſa *de poteſt.Epiſc.part.2.allegat.32.n.143.* & ita declaraſſe ſacram Cardinalium Congregationem teſtatur Petrus de Cenedo *in qq.canon.q.30.n.28.* & hæc ſententia procedit, etiamſi illud matrimonium fuerit iuramento confirmatum, vnde dicti contrahentes poſſunt diſcedere à tali contractu matrimonij, ſine vlla Iudicis auctoritate, & cum aliis contrahere, nec indigent iuramenti abſolutione. Et ratio horum omnium eſt, quia attento decreto Concilij Tridentini *ſeſſ.24.c.1. de reſor. matrim.* tale matrimonium non ſolùm non tenet tamquam de præſenti, ſed neque etiam tamquam ſponſalia de futuro. Nam cùm ſic contrahentes peccent, & contraueniant diſpoſitioni Concilij, & præcepto ſuperioris, videntur potiùs facere actum illuſorium, quàm aliquo modo validum. Ergo, &c.

RESOL. CCLIX. *An impedimenta criminum ſint per diſſuetudinem ſublata?*

HÆc impedimenta ſunt, Primò, vxoricidium, *c.admonere 33.q.2.* Secundò, preſbytericidium, *c.qui presbyterum, de pœn. & remiſ.* Tertiò, matrimonium cum Moniali ſcienter initum, *c. hi ergo 27.q.1.* Quartò, ſi quis propriam prolem de ſacro fonte ſuſcepit in fraudem vſus coniugalis, *c. de eo 39. q.1.* Quintò, qui ob peccatum publicam pœnitentiam peragere debuit, *c.de his 33.q.2.* Sextò, raptus ſponſæ alienæ, *cap. ſtatutum 27. q.2.* Septimò, inceſtus cum conſanguineis coniugis, aut ſponſæ adhuc viuētis, *c.1.2. & c.tranſmiſſæ, de eo qui cognoſcit,* &c. ſaltē intra ſecundum gradum poſt Conc. Trident. *ſeſſ.24.c.4. de reform. matrim.* His ſuppoſitis aſſero, ſupradicta impedimenta criminum, eſſe per diuturnam conſuetudinē penitus ſublata. Et ita docet Coninch *de*

Sacram.disp 30.dub.3.n.25. Sotus *in 4.dist.37.q vn art. 2.prope finem.* Veracruz *in speculo, part.1. art.27.concl. 2.* Sanchez *de matrim.tom.2.lib.7.disp.17.n.8.* Nauarrus *cap.22.n.75.* Basilius Pontius *de matrim.lib.6.c.14. n.4.* quidquid in contrarium asserat Rebellius *part. 2.lib.3.q 18.n.23.* & alij penes ipsum.

Vnde Confessarij pœnitentibus incestuosis, vxoricidis, &c. non debent imponere onus, vt si contrahere volunt, super dictis criminibus, priùs dispensationem obtineant; nam, vt dictum est, iam per dissuetudinem dicta impedimēta sublata sunt. Sed si aliquis scrupulosus, hoc non obstante, dispensationem super his petere velit, eam Episcopus conferre poterit, sicut excommuni Doctorum sententia notat Nauarrus *lib. 4. consilt.9. num.5. de consanguin.edit.2.*

Resol. CCLX. *Quis in Ecclesia instar patrini tenuit puerum in domo iam baptizatum, quæritur an contraxerit impedimentum Catechismi?*

Hic casus in praxi sæpiùs solet accidere, ideò notandum est, quòd tale impedimētum contrahitur, quādo quis tenet aliquem in Catechismo, qui solet præmitti Baptismo, respondendo eius nomine Sacerdoti interroganti, an credat, an renuntiet diabolo, &c. Sed nota, quòd quando hæ cæremoniæ solent Baptismum comitari, communiter sit idem, qui tenet in Catechismo, & in Baptismo; tamen quandoque sunt diuersi, vt quando in necessitate puer subitò ab obstetrice baptizatur, & cæremoniæ posteà in Ecclesia supplentur, tunc enim quis instar patrini pro eo respondet, & tunc talis ex *c.2.de regenerat. spir. in 6.* contrahit impedimentum Catechismi non dirimens, sed impediens. Hoc supposito, quæritur an hodie contrahatur hoc impedimentum, vel sit sublatum per Concilium Tridentinum *sess.24.c.2. de reform. matrim.* Aliqui negant esse sublatum. Ita tenet Palatius *in 4. dist. 42. disp. vnica*, & Bartholomæus de Ledesmá *de matrim.dub. 46. in priori editione*, & alij, qui post Tridentinum scribentes, asserunt esse impedimentum, vt Toletus, Vega, Lopez, Cucchus, Angles, & alij, & ita ex neotericis Societatis Iesu tenet etiam hanc sententiam Rebellius *part.2.lib.3. quæst.18. num.20.* & Valentia *tom. 4 disp.10. quæst.5. punct.4.*

Sed ego puto cum Basilio Pontio *de matrim. lib. 6.c.11.nu.3.* qui citat Sanchez, hoc impedimentum esse sublatum per Concilium Tridentinum, vbi in Baptismo, vel Confirmatione vult tantùm contrahi cognationem spiritualem inter baptizatum, eiusque patrem & matrem ex vna parte, & baptizatum ac susceptores ex fonte ex alia parte, omni alia cognatione spirituali sublata: verba Concilij sunt hæc. *Omnibus inter alias personas huius spiritualis cognationis impedimentis omnino sublatis.* Et quia existimare aliquis posset, Concilium solùm agere de impedimento cognationis spiritualis prouenienti ex Baptismo, quod vult non extendi ad alias personas, sicut olim extendebatur, ideò Pontius adducit declarationem sacræ Congregationis, quæ Concilij sensum esse hunc, quem diximus, apertè demonstrat, sic enim habet: Qui in Ecclesia fuit præsens ei, qui domi verè fuit baptizatus, si deinde in Ecclesia fuerunt seruatæ solemnitates, nullam cognationem spiritualem contraxit. Ita committantur Ordinario, vt si legitimis probationibus compererit D. N. filium priùs fuisse baptizatum, declaret nullum inter N. ipsum, & dictum filium adesse impedimentum cognationis spiritualis. Ita sacra Congregatio. Et hanc opinionem esse probabilem, tenet Coninch *de Sacram. disp.30.dub.3.n. 24.* & illam tenet etiam Filliucius *tom. 1. tract. 10. part.2. c.9. num.273.* & Villalobos *in summa, tom.1. tract.14.diffic.2.n.5.*

Sed quia contraria opinio est etiam probabilis, deducit Sanchez *de matrim.tom.2.lib.7.disp.10.nu.13.* expedire, vt Parochus describat in libro (quem habere debet ad describendum nomina patrinorum, iuxta Tridentinum *sess.24.de matrim. cap.3.*) an sint illi patrini in solo Catechismo, quòd puer sit iam domi baptizatus. Ita Nauarrus, & alij. Et quamuis hi non explicent, an Parochus ad id teneatur, at existimo eum teneri, quia Tridentinum patrinorum nomina describi iubet, quo sciatur, qui cognationem spiritualem contrahant, ne matrimonia iniquè contrahantur. At latissima est differentia, num in Baptismo tenuerint, an in Catechismo. Nam priori casu est impedimentum dirimens, posteriori autem ad summum impediens, & iuxta nostram sententiam est nullum impedimentum. Vnde non fideliter id describeret Parochus, nisi annotaret solius Catechismi patrinos fuisse, defraudaret enim Concilij intentionem, ansamque præberet dissoluendi matrimonia valida, cum eo solo impedimento inita, cuius ego testis sum oculatus in casu Granatæ contingenti. Hæc Sanchez. Verùm Guttierrez *de matrim.cap.84.n.7.* præcisè, & in rigore non videtur hoc onus sub peccato mortali Parochis imponere.

Resol. CCLXI. *Quis libidinis causa rapuit virginem, & adhuc in sua potestate existens, cum illa matrimonium contraxit, quæritur an fuerit validum?*

Negatiuè respondet Emanuel Sà *verb. matrimonium,n.9.* vbi sic ait: inter raptorem & raptam etiam alia causa, quàm vt vxor ducatur, quamdiu est in potestate raptoris, non potest fieri validum matrimonium. Ita ille, & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem, testatur.

At ego contrariam sententiam teneo, cum Sanchez *tom.2 lib.7. disp.13.num.4.* vbi asserit, decreto Concilij Tridentini *sess.24.cap.6. de reform. matrim.* solum comprehendi raptum, qui fit causa contrahendi matrimonij; non item ad exercendam libidinem. Et hanc sententiam probabilem esse docet Coninch *de Sacram.disp.31.dub.4.num.48.* & pro ea adducit Mazilla aliam Cardinalium declarationem.

Notandum est etiam hîc obiter contra Sà *loco citato*, Henriquez *lib.12.cap.14.n.4.* & alios in dicto Concilio Tridentino solùm eam raptus speciem puniri per quem vis infertur puellæ, non autem parentibus. Vnde si illa consentiat, etiamsi rapiatur vim parentibus inferendo, validum erit matrimonium; nam intentio Cōcilij fuit per illud decretum succur-

ſuccurrere libertati matrimonij, ne id mulier inuita contrahere cogatur; ſed hoc non accidit quando illa conſenſit; ergo, &c. Ita hanc ſententiam docet Sanchez *vbi ſuprà num.* 3. & probabilem putat Coninch *loco citato*, & tenet Filliucius *to.1.tract.10. part.2.cap.8.n.265.*

RESOL. CCLXII. *An affinitas ex copula fornicaria contracta, impediat matrimonium poſt Baptiſmum contrahendum?*

AFfirmatiuè reſpondet Coninch *de Sacram.diſp. 32.dub.4.num.57.* & Layman *in Theol. mor. lib.5. tract.10.part.4.c.6.n.6.* cum aliis, quia tunc contrahentes ſubduntur legibus Eccleſiæ.

Sed ego probabilem etiam contrariam ſententiam exiſtimo, quam tuetur Henriquez *lib. 12. c. 1. n.2. & cap.3. nu. 4.* quem citat, & ſequitur Sanchez *de matrim. to.2. lib.7. diſp.65.nu.10.* Et ratio eſt, quia cùm illa affinitas non ſit vinculum naturale, & ſubinde non contrahatur tempore infidelitatis, nil eſt quod poſt Baptiſmum impediat matrimonium inter illum infidelem, & conſanguineam mulieris ante Baptiſmum fornicariè cognitæ.

Negant igitur hi Doctores, ſpectato iure naturali, vllam affinitatem ex copula fornicaria contrahi. Hinc infertur, vt ego his diebus conſultus reſpondi, quòd ſi quis in infidelitate fornicatus fuit cum Titia, poſteà baptizatum non prohiberi, vt in vxorem non ducat filiam, vel ſororem eiuſdem Titiæ.

RESOL. CCLXIII. *An coniux infidelis, qui fidelem coniugem ſequi noluit, poſſit nouum ſibi coniugem eligere?*

AFfirmatiuè reſpondet Sanchez *de matrim.to.2. lib.7.diſp.77.n.6.* vbi ſic ait: Licet infideli diſſoluto ſemel fidelis matrimonio ad aliud tranſire. Ducor, quòd nullo iure interdicatur infideli hic tranſitus, non enim humano Eccleſiaſtico, cùm Eccleſia careat iuriſdictione in infideles: ius verò ſæculare nullibi reperitur. Nec ius diuinum naturale id infidelibus prohibet, quia etſi peccat violans ius diuinum naturale legis prioris matrimonij, qua aſtringebatur ſequi priorem coniugem ad fidem conuerſum, at priori illo matrimonio iam penitus diſſoluto, nulla lex diuina naturalis prioris matrimonij, quod iam nihil eſt, ſupereſt, qua hic infidelis arceatur ab illo matrimonio, nec aliud ius diuinum id vetans reperitur. Hæc omnia Sanchez.

Sed aduerſus illum tenet Baſilius Pontius *de matrim.lib.7.c.48.n.25.* vbi probat ſuam ſententiam ex *cap.ſi infidelis 18.q.2.* & ex D. Thoma *in 4.ſentent.diſt. 37.q.2.art.5. ad 3.* vbi ſic aſſerit: Poſtquam fidelis contraxit, ſolutũ eſt vinculum matrimonij ex vtraque parte, quia matrimonium non claudicat quantum ad vinculum, ſed quandoque claudicat quantum ad effectum. Vnde in pœnam vxoris infidelis ei indicetur, quòd non poſſit cum alio contrahere magis, quàm ex virtute matrimonij præcedentis, ſed ſi poſteà conuertatur, poteſt ei concedi diſpenſatiuè, vt alteri nubat, ſi vir eius aliam duxerit vxorem. Sic D. Thomas.

Nota verò quòd hanc pœnam non Eccleſia, ſed Deus infligit propter iniuriam, qua infidelis ipſum Deum, veram fidem, & veritatem Sacramenti afficit, cuius pœnæ Eccleſia eſt promulgatrix. Ex quibus facilè refelles, quæ pro ſua ſententia adducit Sanchez. Ita Pontius.

At his non obſtantibus mihi opinio Sanchez probabilis etiam videtur, & illam nouiſſimè docet Filliucius *tom.1.tract.10.part.2.c.7.nu.248.* Barboſa *in collect.tom 4.part.2. Decreti, cauſa 28.q.2.c.2 nu.8.* & Coninch *de Sacram. diſp. 26.dub.5. concl.2.nu.66.* vbi ſic ait: Quod autem aliqui dicunt, infideli in pœnam prohiberi ſecundas nuptias, ſine fundamento dicunt. Ita ille, non rectè quidem; nam Pontij, & D. Thomæ opinio non caret etiam ſua probabilitate.

RESOL. CCLXIV. *An coniux infidelis volens poſt Baptiſmum contrahere matrimonium, teneatur requirere conſenſum coniugis infidelis in remotiſſimis partibus habitantis?*

HIc caſus poteſt frequenter accidere, vnde notandum eſt, vt *ſuprà* diximus, quòd vt coniux infidelis poſt Baptiſmum poſſit contrahere aliud matrimonium cum fideli, tenetur requirere coniugem infidelem, & monere an velit conuerti, ſeu cohabitare ſine ſcandalo, & iniuria creatoris cum ipſo, & illa renuente hoc facere, poteſt poſteà liberè aliud inire matrimonium. Hoc ſuppoſito, quæritur an talis monitio requiratur, quando coniux infidelis adeò diſtet, vt commodè requiri nequeat? Et in hoc caſu negatiuam ſententiam docet Sanchez *de matrim. tom.2. lib.7. diſp.74 num.12.* aſſerens, quoties infidelis adeò diſtat, vt commodè requiri nequeat, non eſt opus monitione, quia vt res modò ſe habent, eſt moraliter certum fore, vt nolit conuerti, & relinquere ſuos, vt legitimè cohabitet, atque requiſitio eſt moraliter impoſſibilis. Sic ille.

Aduerſus quem nouiſſimè inſurgit Baſilius Pontius *de matrim. lib.7. c.48.n.12.* vbi ita ait; Si reperiri non poſſit, vel ob difficultatẽ viæ, & itineris, cùm in remotiſſimis verſetur regionibus vt euenit in his qui ex Æthiopia captiui, vel ſerui auferuntur, vel ignoratur vbi ſit alter coniux, adhuc nubere non poteſt, quidquid dicat Sanchez, niſi diſpenſatio Pontificis accedat, qua ſuppleatur ea admonitio iure præſcripta. Ita Pontius.

Sed ego vtramque opinionem exiſtimo probabilem eſſe, & ita cum Sanchez tenet Filliucius *to.1. tract.10.part.2. c.7.n.241.* & Riccius *in praxi, part.1. reſol.240. num.2.* Coninch *de Sacram. diſp. 26. dub. 5. concl.2.n.62.* & cum Pontio tenet Rebellius *part.2. lib.3.q.10.ſect.2.n.12.*

RESOL. CCLXV. *An orationes, & cæremoniæ, quæ pro ſecundis nuptiis deſtinatæ ſunt, poſſint tempore prohibito Aduentus & Quadrageſimæ miniſtrari?*

AD hanc dubitationem ita reſpondet Baſilius Pontius *de matrim.lib.6.c.8.n.13.* Nonnulli viri docti huius Academiæ Salmanticenſis exiſtimarunt nullam incurrere pœnam clericum, qui temporibus prohibitis adminiſtrat ea, quæ Eccleſia deſignat pro ſecundis nuptiis, eo fundamento commoti, quòd illa non ſit nuptialis benedictio. Ceterùm ſi rem iſtam attentiùs conſideraſſent, aliter reſpondiſſent. Mihi enim ſemper viſum eſt, neque

eas

cas cæremonias,quæ pro ſecundis nuptiis deſtinatæ ſunt, poſſe tempore prohibito miniſtrari ſine culpa, & pœnis iure latis. Et in primis ad id me mouet, quod proximè ſuperioribus annis vidi in hac Salmanticenſi vrbe. Nam quidam nobiliſſimi vidui contrahere volebant matrimonium, & cùm eſſet quadrageſimale tempus, diſpenſationem à Sedis Apoſtolicæ Nuntio poſtularunt, quam denegauit. Quod magno argumento eſt etiam eam cæremoniam, licet non appelletur nuptialis benedictio, eſſe prohibitam illo tempore. Deinde me mouet, quòd iura, & antiqua, & recentiora vniuersè loquuntur & de matrimonio,& ſolemnitate nuptiali. Sicut ergo antiquis canonibus etiam viduorum coniugia erant prohibita, ita & ſolemnitas illa nuptialis in nuptiis viduorum de more Eccleſiæ adhibita, prohibita cenſetur. Præterea, quia canones tam antiqui, quàm recentiores vniuersè prohibent ſolemnitatem nuptialem, & non ſolùm nuptialem benedictionem;illæ autem cæremoniæ, licet non ſint nuptialis benedictio,ſunt tamen pars ſolemnitatis nuptialis, vt ſatis notum eſt. Ergo,&c. Ita Pontius *vbi ſuprà.*

Notandum eſt tamen hîc obiter,quòd licet adſit conſuetudo, vt etiam ſecundæ nuptiæ benedicantur, quando alter coniux benedictionem non ſuſcepit,ſiue ſit vir, ſiue femina,attamen talis conſuetudo non obligat ſub mortali, quia eo rigore inducta eſt, & ita docet Filliucius *tom. 1. tract. 10. part.2.c.4.n.168.* & citat Henriquez, & Sanchez.

Adde quòd Sotus *in 4.diſt.28.q.1.art.2.*Emanuel Sà *verb.matrimonium, n.6.* & alij, vt *ſuprà* viſum eſt, probabiliter aſſerunt benedictionum omiſſionem ſecluſo ſcandalo,& contemptu,non eſſe peccatum mortale, quia tantùm eſt omiſſio cuiuſdam ſacramentalis, non tanti momenti. Vide etiam Filliucium *loco citato, n.165.*

RESOL. CCLXVI. *An tempore Aduentus, & Quadrageſimæ ſit peccatum mortale traducere ſponſam ſolemniter in domum ſponſi, & conuiuia ſolemnia facere?*

NEgatiuè reſpondet Sanchez *de matrim. tom.2. lib.7.diſp.7.nu.28.* vbi ſic ait: Verùm vt meam ſententiam explicem, ſolas nuptiarum benedictiones hoc tempore vetitas eſſe ſub mortali exiſtimo, quia generali conſuetudine receptum eſſe video, vt ſponſæ eo tempore in ſponſi domum traducantur, conuiuiaque fiant, ac alia lætitiæ ſigna præbeantur, conniuentibus Prælatis. Quare ſi hæc moderata ſint,nullam culpam agnoſco, ſi aliquantulus ſit exceſſus, ſolam venialem, mortalem autem minimè, niſi vbi nimius eſſet exceſſus, ita vt ſanctitati prædictorum temporum notabiliter detraheretur, & anſa notabilis iure optimo offenſionis, ac ſcandali ſpectantium animis tribueretur. Ita Sanchez.

Sed contrariam ſententiam tenet Baſilius Pontius *de matrim. lib.6.c.8.nu.10.* vbi probat ſponſum traducentẽ ſolemniter ſponſam in domum ſuam, ac conuiuia facientem peccare mortaliter.

Verùm mihi opinio Sanchez videtur etiam probabilis, & illam nouiſſimè docet Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.14.diffic.2.num.4.* vbi ita aſſerit: *En eſte tiempo lleuar à la muger à caſa con ſolemnidad, y ſeñales de alegria,dizen muchos,que ſeria pecado mortal, aunque Sanchez con otros dize, que ſolas las benediciones ſerian pecado mortal, porque eſta aſsi recebido en vſo, la qual ſentencia es mas manſa y probable, y ſe puede ſeguir.* Sic ille, & ego.

Ex his infertur non benè Sylueſtrum *verb. matrimonium 7.q.2.* Emanuelem Sà *verb. impedimenta matrimonij non dirimentia,num.2.*Veracruz *in ſpeculo, part.1. art.14. concl.4.* Bartholomæum Ledeſmam *de matrim. dub. 60. concluſ.3.* Cucum *lib. inſtit.tit.12. n.9.*& alios,aſſeruiſſe omnem traductionem ſponſæ in domum ſponſi, etiam abſque ſolemnitate,interdictam eſſe feriarum tempore. Et etiam parum probabiliter locuti ſunt Paludanus *in 4. diſt.32.q.1. art.4.* D. Antoninus *part.3.tit.1.c.17. in fine.* Roſella *verb. impedimentum, impedim.17.* Angelus *verb. debitum, nu.1.* Tabiena *verb. impedimentum, impedim.14. q.2.nu.3. in fine.* Caietanus *in ſumma, verb. matrimonium, cap.vlt.§.in vltimo autem loco.* Armilla *verb.matrimonium, num.64.*& alij,aſſerentes non licere hoc tempore feriarum conſummare matrimonium (nullum enim eſt peccatum) ſi his temporibus conſummentur matrimonia, ſiue de prima conſummatione, ſiue de ſequentibus ſermo ſit. Vide Baſilium Pontium *vbi ſuprà,num.8.* Coninch *de Sacram. diſp.30.dub.3.concl.4.nu.37.* Sanchez *loco citato, n.23.* & alios penes ipſos, cum Filliucio *tom.1.tract. 10.part.2.c.9.n.271.*

RESOL. CCLXVII. *An licitè contrahatur matrimonium tempore interdicti?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Sanchez *de matrim. tom.2. lib.7.diſp.8.n.2.* quia ea ſola Sacramenta cenſentur tempore interdicti vetita,quæ purè ſacramenta ſunt, & omnino ſpiritualia. Sed matrimonium eſt contractus quidam naturalis,cui per accidens adiecit Chriſtus ſacramenti rationem. Ergo, &c.

Sed more ſuo aduerſus Sanchez inſurgit Baſilius Pontius *de matrimonio, lib.6.c.9.n.3.* quia generali prohibitione vetitum eſt Sacramenta miniſtrari tempore interdicti,exceptis,Baptiſmo, Confirmatione, Pœnitentia, & Euchariſtia per modum viatici, vt patet ex *c. alma mater, de ſent. excom. in 6.c. quoniam, eodem tit.c. non eſt vobis, de ſponſalibus, & c.quod in te,de pœn.& remiſſ.* Cùm ergo matrimonium verè & propriè ſacramentum ſit, nec excipiatur alibi ab ea generali prohibitione, illa comprehendi cenſetur, argum. *Clementinæ 1. §. porrò, de verb.ſignific.* Neque obſtat ratio Sanchez, nam cùm iam verè & propriè Sacramentum ſit, & in ratione ſacramenti etiam ſpirituale ſit,& Eccleſia generaliter prohibeat tempore interdicti miniſtrari Samenta præter ſupradicta, non eſt cur ab ea generali prohibitione excludamus ſacramentum matrimonij. Ita Pontius.

Verùm ego vtramque ſententiam probabilem eſſe puto, & ideò negatiuam cum Pontio tenet Suarez *tom.5. diſp.32.ſect.1. nu.51.* Reginaldus *tom.2. lib.32.tract.2.cap.27.num.28.* Filliucius *tom.1.tract.18. c.2.nu.51.* & alij. Affirmatiuam verò cum Sanchez tenet Coninch *de Sacr. diſp.17.dub.2.nu.47.* Auila *de cenſ.*

cenſ part.5.diſp.4.ſect.1.dub.6. & Villalobos *in ſumma, to.1.tract.19.diffic.4.n.10.* & alij.

Sed ſtando in opinione affirmatiua aſſero cum eodem Sanchez *num.5.* quòd nihil refert ſi contrahentes ſint ſpecialiter, & perſonaliter interdicti, poſſunt enim licitè copulari; quia ſub illo interdicto non comprehenditur matrimonium, niſi ſit expreſſum, & à fortiori dicendum eſt ex ſupradictis tempore interdicti fieri poſſe matrimonij denuntiationes, vt docet Paludanus *in 4. diſt.26. q.2. art.2.n.12.* & alij.

RESOL. CCLXVIII. *An qui matrimonium contrahit cum excommunicato peccet mortaliter?*

PRima opinio affirmat, & ita docet Petr. de Ledeſma *de matrim. q.59. art.1.§.pen.* Viguerius *lib. inſt. cap.16. §.7. ver.8. impedim. 1.* & ſiltem peccare non explicando culpæ qualitatem, docet D. Thomas *in 4.diſt.39.q vn.art.5.ad 5.* Tolet. *lib.7.c.7.n.1.*

Secunda opinio diſtinguit, & illam docet Baſilius Pontius *de matrim. lib.6. cap.10.nu.3.* vbi ſic ait; Petere ab alio excommunicato ſiue denuntiato, ſiue non denuntiato, vt contrahat, dum ille abſolui ab excommunicatione non poteſt, quia non habeat copiam abſoluentis, vt ſi ſit excommunicatio reſeruata à iure, vel ab homine, peccatum mortale eſt, quia petitur ab eo actus, quem non poteſt facere benè, ſed neceſſariò malè. At ſi poteſt abſolui, quia copiam habet, nec peccat, qui contrahit cum excommunicato, ſiue denuntiato, ſiue ſecus, quia petit ab illo actum, quem poſſet benè facere, & ſine peccato, & ſua culpa facit malè; vnde duo peccata erunt in eo, qui contrahit cum excommunicato excommunicatione maiori, quando abſolui non poteſt ab ea excommunicatione, antequam contrahat, & quia ipſe communicat in Sacramentis cum illo, & quia inducit illum ad indignè miniſtrandum, & recipiendum, imò tria peccata committit, eſt enim cauſa duorum peccatorum in proximo. Ita Pontius.

Tertia opinio, quam ego ſequor, abſolutè negat vllam eſſe culpam contrahere ſcienter cum excommunicatione maiori ligato, niſi denuntiatus ſit; aut notorius clerici percuſſor. Et ita docet Guttierrez *de matrim.c.83.n.7.* & ante illum Sanchez *to.2. lib.7. diſp.11.n.8.* ex fauore Concilij Conſtantienſis, & ex aliis rationibus, quas videbis apud Sanchez, nam ego breuitati ſtudeo.

RESOL. CCLXIX. *An matrimonium Catholici cum Hæretico ſit licitum cum periculo peruerſionis, quando tamen ex magna aliqua cauſa contrahitur?*

MAtrimonium Catholici cum infideli, hæretico vel pagano non eſſe ita intrinſecè malum, vt nulla circumſtantia reddi poſſit licitum, ſed aliquibus additis, vel mutatis circumſtãtiis, licitè aliquando poſſe, & ſine peccato contrahi, docuerunt Sanchez *de matrim.tom.2.lib.7.diſp.72.nu.5.* Azorius *tom.1. lib.8. c.11. q.5.* Filliucius *tom.1. tract. 10. cap.6. part.2.quæſt.2.* Coninch *de Sacram. diſp.31. dub.3 concluſ.3.* Bellarminus *de matrim. lib.2. cap. 23. propoſ. 4.* Reginaldus *in praxi, tom.2. lib.23.nu.169.* Serarius *in opuſc.de matrim. Cathol.cum hæret.n.18.* & alij.

Difficultas eſt, an etſi probabili periculo peruerſionis dictum matrimonium ſit licitum ex magna aliqua & eximia cauſa, puta, vel augmenti, & propagationis Eccleſiæ, vel tranquilli eius ſtatus, vel libertatis Catholicorum, qui ſub aliquo hæretico Principe, & Conſiliariis hæreticis oppreſſi teneantur. Hoc dubium apud neminem inueni, niſi apud doctiſſimum Baſilium Pontium *de matrim.in appendice, cap.6.* vbi affirmatiuam ſententiam ex pluribus tenet. Et ratio eſt, quia exponere ſe periculo ſalutis ſpiritualis amittendæ, quamuis peccatum ſit, non tamen ex his peccatis eſt, quæ quauis circumſtantia poſita, vel detracta ſuam deformitatem retinet, ſed eius malitia pendet ab his, vel illis circumſtantiis. Vnde ea expoſitio periculi non erit peccatum, quando ex magna fiat, & vrgenti cauſa: tunc enim non eſt amare periculum, ſed amare illud ingens bonum, ad quod ſine eo periculo peruenire non poteſt, & ideò periculum adeat inuitus, non amans. Sed totum hoc accidit in caſu propoſito. Ergo, &c. Non eſſe autem peccatum exponere ſe periculo ſpiritualis ſalutis ex cauſa aliqua vrgenti, docet D. Thomas *in 2.2. q.10.art.9. in corpore,* Armilla *verb periculum,* Graffius *de arbitr.conſeſſ.2.c.49.num.5.* Sanchez *in ſumm.tom.1.lib.1.c.8.n.3.* Lopez *in inſtruct. punct...part.1.cap.20. concl.1. & 4.* Nauarrus *in man. c.3.n.14. & in cap.negotia, de pœnit. diſt.5 nu.8.* Henriquez *lib.4.c.25.nu.3.* Sed audiamus de hac re diſſerentem Caietanum *in ſumma, verb. periculum,* ſic enim ait: Secundò, eundo ad locum, ſiue ſocietatem, vbi eſt periculum peccandi mortaliter propter aſpectum, perſuaſionis commoditates, aut aliquid huiuſmodi, & hoc quidem ſi ſine vrgenti neceſſitate fit, ad incautelæ peccatum ſpectat, non eſt autem ex ſuo genere peccatum mortale; quia in ſuæ libertatis arbitrio reſtat peccare mortaliter, etiam præſentibus talibus occaſionibus peccandi. Ita ille; hinc Emanuel Sà *verb.abſolutio,n.12.* ſic aſſerit: Item abſolui poteſt, qui ex rationabili, & iuſta cauſa non vult omittere peccandi occaſionem, modò proponat firmiter non peccare, etiamſi aliquoties ſit relapſus.

Igitur ex his omnibus apparet offerre ſe periculo peccandi, tunc eſſe peccatum, quando fit ſine cauſa vrgenti, vel neceſſitate ad id obligante, non verò ſi talis adſit cauſa, & cauſa etiam ſufficit, eſſe non ſolùm pro bono ſpirituali, ſed etiam pro aliquo bono temporali. Nec requiritur vt ſemper ſit cauſa inuoluntaria, aut ex neceſſitate proueniens, ſed ſatis eſt, etiamſi ſit cauſa voluntariè quæſita. Hæc omnia Baſilius Pontius *vbi ſuprà.*

Ex quibus cum Vaſquez *opuſc. de reſtitut. c.3. §.2. dub.6.n.23. & 24.* & aliis infert, poſſe hominem aliquod medicamentum ſumere ad aſſequendam ſalutem, quamuis probabiliter putet ex eo futuram ſeminis effuſionem.

RESOL. CCLXX. *An quando aliqui pro aliis præſentibus, & tacentibus contrahunt ſponſalia, horum taciturnitas ſit ſignum ſufficiens interni conſenſus?*

SVppono eam taciturnitatem ſufficere, quando illi ex horum mandato contrahunt. Secundò, certum eſt etiam quando parentes ita contrahunt

pro

pro filiis, horum taciturnitatem esse sufficiens signum consensus,& hoc habetur expressè *in c. vnico, de despons. impuberum in 6.* Difficultas est quando contrahit non pater, vel mater,sed alij. Prima opinio negat, & ita docet Sanchez *tom.1. lib.1. disp.22. nu.7.* cum aliis, penes ipsum; quia *in cap. vnico*,tamquam quid speciale hoc de parentibus statuitur.Et ita tenet nouissimè hanc sententiam Molinus *de ritu nupt. lib.1. compar.11. nu.38.* & Barbosa *in collect. tom.4.lib.4 sexti Decret.tit.2.cap.vnico,n.12.*

Secunda opinio affirmat,quam tuetur inter recentiores Basilius Pontius *de matrim.lib.2.c.14.nu.7.* & illam non solùm procedere in foro conscientiæ, sed etiam in foro externo esse amplectendam demonstrat.

Sed mihi opinio Sanchez magis placet, neque vrget illa regula iuris , quòd qui tacet consentire videtur; nam respondeo tacentem censeri consentire, quantum est in sui fauorem , non verò in sui præiudicium; vt est in casu nostro. Non est tamen negandum sententiam Pontij esse probabilissimam, quam tenent Doctores, quos citat,& sequitur Henriquez *lib.11.cap.2.n.6.iuncto commento litterra P.* vnde immeritò illam falsam vocauit Gutierrez *de matrim.c.13.num.2.* contra quem etiam teneo probabilem esse sententiam Ægidij Coninch *de Sacram. disp.21. dub...n.37.* asserentis id quod prima opinio Sanchez asserit de patre & matre, asserendum esse de tutoribus : secus autem de iis,quorum curæ illi non sunt ea ratione commissi. vide etiam Layman *in Theol. mor.lib.5.tract.10.part.1.cap.2.nu.13. in fin.* Et omnia supradicta procedunt, etiamsi parentes contraherent sponsalia coram filiis emancipatis, & spuriis.

Resol. CCLXXI. *An quando parentes, & tutores pro filiis, & pupillis absentibus contrahunt sponsalia, & hi postea id scientes non cõtradicunt, censeantur cõsentire?*

PRima opinio affirmat, sic Henriquez *lib.11.c.13. nu.5.* Sotus *in 4. dist.27.q 2.art.2.ad 1.* & alij. Et ratio est,quia eadẽ prorsus est ratio,ac quando ipsis præsentibus, & tacentibus parentes contrahunt.

Secunda opinio negat, ita Basilius Pontius *de matrim. lib.2.c.14.nu.14.* Sanchez *tom.1. lib.1. disp.12. n.16.* quia textus *c.vnico, de sponsi.impuberum in 6.* agit de sponsalibus à parentibus nomine filiorum præsentium, & tacentium contractis, ideò in nostro casu non sufficit postea scientes non contradicere, sed requiritur, vt hi iam certiores facti sponsalia à patribus absentibus contracta , tacitè vel expressè aliquo signo sufficienti ratificent.

Tertia opinio est Ægidij Coninch *de Sacram. disp.21. dub.3. nu.39.* asserentis, quòd quando hi rescisunt per aliquem ad quem non pertinet rem gestam ad eos referre, ipsos tacendo non censeri consentire, quia non tenentur huic vllo modo assentire.Quando verò id ipsis proponitur per ipsos parentes,aut curatores,si taceant,censeri consentire, quia tenentur his talia iis proponentibus mentem suam aperire , atque ita vel contradicere, vel consentire ; quod censentur facere dum tacent : quare si rem ipsis proponant coram parte , fient statim sponsalia ; secus est si eam hac absente , iis proponant : tunc enim non erunt sponsalia, donec pars per ipsos minores,aut alium ab iis ad hoc destinatum cognoscat eorum consensum , eumque acceptet. Ita Coninch.Mihi verò secunda sententia magis placet, licet alias probabiles esse existimem.

Resol. CCLXXII. *An quod dictum est de sponsalibus, dicendum sit de matrimonio, videlicet, vt sit validum, si illud parentes contrahant præsentibus, & tacentibus filiis ?*

AFfirmatiuam sententiam tenent communiter Doctores ex auctoritate Bonifacij *in d.c. vnico, de despons.impuberum in 6.* dummodò tale matrimonium sit contractum coram Parocho, & testibus.

Tamen in gratiam studiosorum non reticebo hîc adnotare ea, quæ adducit Basilius Pontius *de matrim.lib.2.c.14.nu.3.* vbi sic ait : An dispositio Bonifacij locum etiam habeat in matrimoniis, quæstionem habet;video communem esse Doctorum sententiam in illis locũ habere, nonnullis exceptis. At nisi me tot Doctorum auctoritas detineret, planè cum his paucis sentirem, nempe hanc Bonifacij constitutionem non habere locum in matrimoniis,sed tantùm in sponsalibus de futuro;inductus duobus fundamentis. Primum est ex verbis ipsius constitutionis , si enim in ea planè agitur de sponsalibus de futuro,cur ad matrimonium extẽdimus?Agere autem Pontificem de sponsalibus de futuro, planè constat ex omnibus, quæ in ea constitutione continentur;nam in §.1. planum est cùm per Innocentij III. constitutionẽ *in c. fin. de despons. impuberum* , inter septennes non matrimonia, sed sponsalia esse possint. In §. autem 2. speciatim agit de matrimoniis eorum impuberum, quæ tantùm fictione iuris sunt sponsalia. In 3.quoque §. id plenissimè constat,quia agitur de sponsalibus contractis in filiorum absentia,& illis ignorantibus.Quis autem dicat matrimonium contrahi in filiorum absentia, & illis ignaris ? neque id vlli in mentem venire potest Præterea,quia vel Pontifex in isto §. agit de sponsalibus, & matrimoniis,vel tantùm de sponsalibus,ad matrimonium autem extenditur à Doctoribus. Primum dici non potest, vt probatum est; neque secundum , non enim ea quæ de sponsalibus dicuntur,ad matrimonia etiam extendi semper debent; cùm enim strictior sit obligatio matrimonij, quàm sponsalium , multò plura requiruntur exactiùs ad matrimonium quàm ad sponsalia. Hæc enim multis de causis dissolui possunt, matrimonium autem indissolubile est. Vnde quamuis sponsalia à parentibus celebrata , præsente filio,atque tacente sustineri possint,& sic statuat Pontifex , non idem de matrimonio dicendum videretur , cùm ad matrimonium plena libertas requiratur, & facillimum sit filium, vel filiam metu reuerentiali impediri , metum autem reuerentialem impedire matrimonium dicam posteà. His accedit, quòd cùm tota hæc dispositio de valore sponsalium, quæ celebrant parentes pro filiis,illis tacentibus,& præsentibus,nitatur in quadam præsumptione consensus tacentis, non est firmum aliquod fundamentum eos iudicasse eam taciturnitatis præsumptionem sufficientem ad iudi-

iudicandum validum matrimonium, cùm ſit res longè maioris momenti,& quæ magis veritate ipſa decidenda eſt,quàm præſumptionibus, aut illis efficaciſſimis,& vrgentiſſimis. Ita Pontius ſolidè, & ſubtiliter,vt ſemper ſolet.

Doctores verò,qui aſſerunt conſtitutionem Bonifacij *in d c.vnico*,agere tantùm de ſponſalibus,& non eſſe extendendam ad matrimonium,hi ſunt, Gabriel *in 4.diſt.27.q.1.art.2. concl. 4.* Angelus *ver. matrimonium 2.nu.5.* & nonnulli recentiores,quos refert Petrus de Ledeſma *de matrim.quæſt.45.art.2. dub. 3.* & ex Theologis Societatis Ieſu Henriquez *lib.11.cap.2.n.6.iuncto commento in litt.P.* vide etiam Baſſoli *in 4.diſt.27.q.1.art.1.*

Sed ſtando in prima opinione,quæ,vt diximus, eſt communis,hoc non obſtante,non erit validum matrimonium,quando puella tacet,& nullus pro ea reſpondet,quia conſenſus ipſius non ſufficienter exprimitur per taciturnitatem, niſi parentes pro ipſa reſpondeant.Dixi,niſi parentes pro ea reſpondeant;nam non ſufficit alium extraneum repromittere,ſed opus eſt, vt reſpondeat pater, vel mater,aut tutor, nam hi cenſentur agere in gratiam,& fauorem puellæ, cuius curam gerunt, & conſequenter, tunc valet regula, quòd qui tacet conſentire videtur;& ita obſeruat doctus Bonacina *de matrim.q.2.punct.1.n.8.*& alij; licet Syluius *in 3.p.q.45.art.2.*contrarium doceat,nēpe in tali caſu valere matrimoniū, etiamſi extranei repromittāt.

Verùm pro coronide huius reſolutionis ponam hîc verba Ioannis Guttierrez *de matrim.c.13.n.9.*ſic aſſerentis: Vidi in praxi obſeruari pro ſecuriori cautela,quòd etiamſi parentes ſint cum filiis tempore contrahendi matrimonij,& illi hæc aperiant Parocho cum teſtibus; nihilominus ipſe Parochus interrogat filios contrahentes,eorumque exquirit conſenſum, non verò parentum, conformans ſe cum diſpoſitione Concilij Tridentini,ibi, *Vbi Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto*,&c.Interrogatio igitur ipſorum contrahentium requiritur. Verùm ſi hoc non fieret,ſed potiùs parentes interrogarentur à Parocho coram teſtibus præſentibus & intelligentibus ac tacentibus ipſorum filiis, contraherent matrimonium nomine ipſorum filiorum, quia præſentia,& taciturnitas filiorum, quorum nomine eorum parentes contrahunt matrimonium, ſufficiens externum ſignum eſt conſenſus interni,iuris præſumptione, & diſpoſitione *in cap. vnico,de deſponſ. impub. in 6.* quod Concilium Tridentinum non corrigit, nec de hoc caſu locutum eſt,ſed de frequentiori,& regulari; ſcilicet quando ipſimet coniungendi matrimonialiter per ſe contrahunt, nulla facta mentione de parentibus. Noſter igitur caſus, tamquam omiſſus, remanet ſub diſpoſitione iuris communis, argumento *l. commodiſſimè, cum ſimili, ff. de liber. & poſthumis.* Ita Guttierrez.

RESOL. CCLXXIII. *An maior vſus rationis requiratur ad contrahenda ſponſalia, quàm ad peccatum mortale?*

AFfirmatiuè reſpondet Bonacina *de matrim.q.1. punct.4.nu.4.*& alij penes ipſum;quia ad peccatum mortale ſufficit conſenſus, & aduertentia mali præſentis; ad ſponſalia verò requiritur cognitio futurorum.

Sed ego contrariam ſententiam teneo cum Baſilio Pontio *de matrim.li.4.c.1.*vbi ſic aſſerit:Ea deliberatio, ſiue ea libertas cum ea conſideratione neceſſaria eſt ad contractum matrimonij, & ad ſponſalia,quæ neceſſaria eſt ad peccatum mortale.Ita ille,& ante illum Sanchez *to.1.l.1.diſp.16.n.16.* Et ratio eſt,quia ſi ea futurorum prouidentia,quā poſtulat Bonacina,& alij,deſideraretur in contrahendis ſponſalibus,incautè à iure præſcriptum eſſet tempus ſeptem annorum, vt ineantur ſponſalia,quod decernitur *in l.de ſponſalib. 2.ff.de ſponſalib. & in c.litteris,c.acceſſit,c.ad diſſoluendum.de deſponſ.impub.* Dejnde ſi is vſus rationis, qui in ſeptennio communiter adeſt, ſufficit ad obligandum pro voto ſolemnis Ordinis ſacri, & pro voto religionis,quæ eſt obligatio ſtatus perpetui.Ergo maiori ratione ſufficiet ad contrahenda ſponſalia, vide Fernandez *in exam.Theol.mor.p.3.c.17.§.1.nn.6.*Coninch *de Sacram.diſp.21.dub.5.num. 49.*& alios.

RESOL. CCLXXIV. *An ſeptennium requiſitum ad contrahenda ſponſalia, eſſe debeat omnino completum?*

AD hanc quæſtionem affirmatiuè reſpondet Coninch *de Sacram.diſp.21.dub.5.nu.51.* quia ſicut quando iura alicui rei præſcribunt certum pretium,hoc conſiſtit omnino in indiuiſibili, ita etiam quando alicui actioni præſcribunt certam ætatem agentis;quia ideò certum pretium,ac ætatem agentis præſcribunt,ne quiſquam ſuo iudicio poſſit ea mutare;ſufficeret tamen inchoatum eſſe vltimum diem anni ſeptimi, quia eodem modo requiritur ætas ſeptem annorum ad ſponſalia, ſicut requiritur in maribus ætas quatuordecim annorum ad condendum teſtamentum,ſed in fauorem teſtamenti,ad hoc ſufficit inchoaſſe vltimum diem anni 14.vt patet in *l.qua ætate,ff.de teſtam. & qui teſtamenta*,&c. Ergo idem ſufficiet in ſponſalibus,quę non ſunt minùs fauorabilia.Ita Coninch, & hanc ſententiam docet etiam Pontius *de matrim.lib.12.c.5.n.3.*Sanchez *to.1.lib.1.diſp.16.num.4.*& alij.Hæc opinio eſt probabilis.

Sed ego contrariā probabilem etiam eſſe exiſtimo,quę aſſerit ſufficere ſeptennium moraliter eſſe completum,vt ſi,ait Guttierrez *de matrim.c.22.n.6.* duo,vel tres dies deficerent.Sed plus addit Rebellius *p.2.lib.4.q.5.concl.2.n.2.*qui citat Sotum,Victoriam,Veracruz,Sylueſt.D.Antoninum,& D.Thomam, nempe valida eſſe ſponſalia, etiamſi octo, vel decem dies ad complendum ſeptenniū deſint.

Et hæc omnia intelliguntur in foro externo,& quando non conſtat malitiam ſupplere ætatem;nā in foro cōſcientię valida erunt ſponſalia etiā multò ante ſeptennium contracta, ſi malitia ſuppleat ætatem, cùm eam ſufficiens vſus rationis præuenerit.Et ita ex multis docet Rebellius, & Pontius *locis citatis*,quidquid in contrarium aſſerat Richardus *in 4.diſt.27.art.3.q.1.* Durandus *quæſt.3.art.2.*& Argentina *art.4.* exiſtimantes ſeptennium ita eſſe requiſitum, vt ſi vterque ſponſus, vel alter ſit minor ſeptennio, irrita ſint ipſo iure ſponſalia.

RESOL. CCLXXV. *An sit peccatum mortale contrahere sponsalia ante septennium completum?*

DIximus in superiori resolutione validè aliquando ante septennium expletum contrahi sponsalia. Nunc videndum est an contrahantur licitè. Affirmant Syluius *in 3.part.q.43.art.2.* Rebellius *part.2.lib.4.q.5.nu.4.* Bonacina *de matrim. q.1. punct.4.nu.6.* Henriquez *lib.11.c.13.nu.13.* & alij, & ratio desumitur ex præcepto posito *in c.2. de desponſ.impuberum*, vbi sic habetur: Districtiùs inhibemus, ne aliqui, quorum vterque, vel alter ad ætatem canonibus determinatam non peruenerint, coniungantur, nisi fortè aliqua vrgentissima causa necessitate interueniente, vtpote pro bono pacis, talis coniunctio toleretur.

Sed contrariam sententiam tenendam esse puto, & quoad pueros patet nullum esse peccatum; nam vt asserit Pontius *de matrim.lib.12.cap.5.n.4.* si malitia supplet ætatem, illa sponsalia valent; si non supplet, nihil agunt, neque iniuriam inferunt alicui sacramento; ergo nullo modo peccant. Et hoc vltimum probat etiam neque parentes peccare, quia cùm sponsalia non sint sacramentum, nec sacramento, nec alicui alteri efficitur iniuria, cùm ex illis sponsalibus non oriatur obligatio, saltem respectu illius, qui doli capax non est, nec aliquid illicitum permittitur. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Coninch *de Sacra disp.21. dub.5.concl.2. n.53.* Villalobos *in sum.tom.1. tract. 12. diffic.4.nu.7.* Filliucius *tom.1.tract.10.part.1.c.7.n. 259.* Sanchez *to.1.lib.....disp.17.n.4.* Guttierrez *de matrim.c.2.n.14.* & nouissimè Barbosa *in collect.to.2.li.4.tit.2.c.2.n.4.* qui omnes respondent ad cap.2. Nicolai Pontificis *de desponſ.impuberum.* Sed mihi magis placet responsio noua, quam adducit Pontius *vbi suprà*, qui intelligit textum de coniunctione, hoc est, habitatione in eadem domo. Vel dicendum est ante Clementem III. valuisse matrimonia de præsenti inter impuberes, quæ erant veluti conditionalia matrimonia. Nicolaus autem, qui multis annis præcessit Clementem III. ea prohibuit, nisi magni alicuius dissidij vitandi causâ fierent, atque ius istud *in d.c.2.* non corrigit alia iura, quæ matrimonium de præsenti inter impuberes resoluunt in sponsalia, cùm sit antiquius; sed statuit ne talis cõtractus de præsenti inter impuberes fiat, nisi ex magna causa, quem contractum de præsenti inter impuberes posteriora iura Clementis, Lucij, & Innocentij III. vim tantùm sponsaliũ re ipsa habere vel declararunt, vel denuo statuerunt. Ita Pontius. sed quod quæsitum est de sponsalibus in hac resolutione, quærendũ est de matrimonio in sequenti.

RESOL. CCLXXVI. *An contrahere matrimonium ante legitimam ætatem sit peccatum mortale?*

AFfirmatiuam sententiam docet Villalobos *in summ.tom.1.tract.14.diffic.22.n.8.* vbi sic asserit: *El contraher matrimonio de presente sin tener edad legitima, esta prohibido en derecho en el cap.2.de desponſ.impub.y hazer lo contrario es pecado mortal, como se vzen aquellas palabras*, districtiùs inhibemus. Sic ille, & ante illum Coninch *de Sacram.disp.21.dub.5.nu.54.* Guttierrez *de matrim.cap.2.n.16.* Bonacina *de matrim.quæst.1.punct.4.nu. 7.* Filliucius *tom.1.tract.10. part.1.cap.7.num.259.* & hanc sententiam docet etiam nouissimè Basilius Pontius *de matrim. lib.7. cap.65.num.3.* & docuerat anteà Henriquez *lib.11. cap.13.num.13.* vnde non est dubium esse probabiliorem, & communiorem.

Non reticebo tamen negatiuam sententiam docere Thomam Sanchez *de matri.to.1.l.1.disp.17. n.6.* quia à iure antiquo recedendum non est absque textu expresso, & quòd iuris correctio est odiosa, & omnino vitanda, *l.præcipimus, C. de appell.* Sed matrimonium de præsenti inter impuberes est permissum multis canonibus, & interpretantur, quasi essent verba de futuro, *c.fin de desponſ.impub.c.vnico, §.idem quoque, eodem tit.in 6.* Ergo non est dicendum cap. 2. citat. correxisse hæc iura, cùm optimè possit interpretari ne corrigat. Item, quia Panormitanus *eodem cap.2. n. 5.* & Præpositi *vbi nu.2.* explicant illum textum, vt tantùm prohibeat, ne impuberes, vel puberes cum impubere contrahant matrimonium, simulque copulę carnali dent operam, ne postmodum de matrimonij valore dubitetur. Quòd si vrgeas, textum permittere hãc coniunctionem propter pacis bonum; non posse autem permitti copulam; respondeo, permitti quidem posse quando iudicio Episcopi probabile esset malitiam præuenire ætatem; vrgentissimaq; causa concurrente, quamuis de potentia ad copulam dubium esset aliquale, & si experientia facta comperiretur, nondum adesse potentiam, esset illud matrimonium sponsalia, iuris interpretatione. Hæc omnia Sanchez.

Sed stando in prima sententia, moderanda est cum Paludano *in 4.dist.28.quæst.2.art.2. nu.8.& 10.* Angelo *ver.matrimonium 3.impedimento 16.n.7.* Tabiena *ver.matrimonium 2.q.6. nu. 7.* Henriquez & Filliucio *locis citatis*, nisi cum Episcopi licentia, & iusta interueniente causa, matrimonium ante legitimam ætatem celebretur, ex *ca.2.vbi suprà.* Item stando etiam in dicta opinione quæritur,

RESOL. CCLXXVII. *An sit peccatum mortale contrahere matrimonium in vltimo die, quo completur legitima ætas?*

AFfirmatiuam sententiam docet Basilius Pontius *de matri.l.7.c.65.n.1.* vbi sic ait: In dubio an præfinitum tempus completum sit, inhabiles iudicat Ecclesia, etiamsi exigua temporis distantia sit, neque enim hîc locum habet illa regula, *quod parũ distat, nihil distare videtur*, sicut neque in aliis, in quibus ius præfinitum tempus exigit, vt in anno probationis Religiosi, & in ætate ad Ordines; si enim vel vnus dies, aut hora desideretur, vitiat factum. Cùm enim ius præfiniat tempus, exigatque illud esse completũ, nisi malitia suppleat, non est locus paucorum dierum supplemento. Quòd si illa suppleat, parum refert an duo, vel tres dies, aut etiam plures deessent. Imò existimo, nec satis esse, vt impleta ætas censeatur, vltimum diẽ inceptum esse, quando malitia non suppleat ætatem; vt de anno probationis dicendum est. Neque obstat, quòd iure ciuili alia sit dispositio in testamẽtis, nec enim à iure ciuili ad canonicum in hac re argumentum desumi potest, aut à testamentis ad matrimonia, vbi est expressa decisio Pontificum. Ita Pontius.

Contra-

Contrariam tamen ſententiam tenet Barboſa *in collect.to 2.l.4.tit.3.c.14.n.2.*& Villalobos *in ſumma.tom.1.tract.14.diffic.22.nu.1.*& alij penes ipſum, vbi ſic aſſerit: *Eſta edad ha de ſer complida, como dize el c.ex litteris en eſtas palabras,* Donec compleat puer annum decimum quartum. *Verdad es, que baſtaria ſi eſtuuieſſen en el vltimo dia, como tiene Sylueſtro, Ab. Alexandro de Neuo, Sanchez y otros Iuriſtas, y es la razon porque ſe determina aſsi en fauor del teſtamento en la ley qua ætate, ff. de teſtam. y no es menor el fauor del matrimonio. Mas no baſtaria ſi faltaſſen tres dias, como cõ otro tiene el miſmo Sanchez, y lo miſmo ſiento ſi faltaſſe vn dia porque moralmente no ſe iuzga por complido el año, como ſe iuzgaria eſtãdo en el miſmo dia.* Sic Villalobos.

At Ioannes Guttierrez (attende Lector) *de matri. c.2.n.20.* hoc vltimum contra Villalobos admittit, ſic enim ait: Satis enim erit ſi prima dies anni duodecimi in femina, & decimi quarti in viro ſit incepta, quinimò & idem erit dicendum quamuis tres dies ex ea ætate deficiant, ex eo quòd moraliter cenſeatur tunc completa: non enim metaphyſicè compleri requiritur, vt tenet Hoſtienſis *in c.impuberes n.5. de deſponſ. impub.* & Veracruz *in ſpeculo p.1. art.16.* Imò Martinus Ledeſma *in 2. part. l.4. ſent. q. 60. art.1. col. penult. ver. hæſitabis,* vlteriùs dicit ſatis eſſe quamuis decem dies deſint. Ita Guttierrez.

Notandum eſt tamen hîc obiter validum eſſe matrimonium contractum ante legitimam ætatem, ſi malitia ſuppleat ætatem, vt ex multis notat Barboſa *in collect.tom.2.lib.4.tit. 2. cap.9. num. 2.* & patet ex *cap. de deſponſ. impub.*

RESOL. CCLXXVIII. *An ſponſalia metu graui contracta valida ſint ſi iuramentum accedat, vel iuramentum ſaltem obſeruandum ſit, donec relaxetur?*

AFfirmatiuè reſpondet Henriquez *l.11.c.9.n.6.* & alij penes Sanchez *vbi infrà n.2.* ſaltem quoad obligationem iuramenti, quia iurans ſoluere vſuras, tenetur obſeruare iuramentum, ex *c. debitores, de iureiurando,* quamuis id iuramentum non confirmet contractum Ergo, &c.

Hæc ſententia, vt ait Arago *in 2.2.q 89. art.7. circa ſolutionem ad 3.§. ſed vltra* eſt ſatis probabilis: ſed ego contrariam probabiliſſimam etiam eſſe puto, quam tuetur Sanchez *de matrim. to.1. lib.4. diſp.21. n.3.*& poſt illum Barboſa *in collect.tom.2.lib 4.tit.2. c.11.n.4.* vbi ſic ait: Nota quòd ſponſalia metu graui contracta non firmantur iuramento, nec ratione illius obligant, aut relaxatione indigent. Sic ille. Igitur dicendum eſt ſponſalia metu contracta eſſe inualida, nec effici valida accedente iuramento, quia iuramentum metu extortum cùm non confirmet contractum, relinquit illum in priſtino valore, aut nullitate: quare ex illis nullum orietur publicæ honeſtatis impedimentum. Vnde dicendum eſt etiam tale iuramentum minimè obligare, & ita non indigere relaxatione. Probatur hæc opinio ex *cap. ex litteris, de deſponſ. impub.* per quam irrita ſunt ſponſalia metu contracta, & Alexander de Neuo *ibi num.5.* explicat in caſu, de quo loquitur Summus Pontifex in dicto textu, interueniſſe iuramentum.

Adde quòddum contractus aliquis ob publicã vtilitatem prohibetur, ſi iuramento ſtabiliatur, iuramentum nullam parit obligationem, nec relaxatione indiget. Sed hoc accidit in caſu propoſito. Ergo, &c. Vnde patet reſponſio ad argumentum contrariæ ſententiæ; nã contractus vſurarius prohibetur principaliter ad bonum priuatum, non enim intereſt reipublicę, ſiue hic ciuis, ſiue ille pecuniam per vſuram extortam comparet, ſponſalia verò coacta ob publicã vtilitatem interdicuntur.

Non relinquam hîc tamen adnotare in gratiam Confeſſariorum, eſſe probabilem illam ſententiam, quæ aſſerit iuramentum metu extortum, nõ ſolùm non confirmare contractus aliàs inualidos, ſed nec etiam obligare, & proinde nulla indigere relaxatione. Et ita docet Sanchez *to.1.l.4. diſp.20.n.3. in fine, & diſp.21.n.5. in fine,* licet ipſe contrariam ſententiam putet probabiliorem. Vnde ſtante probabilitate alterius ſententiæ multa iuramenta non obligabunt, ſi metu extorta ſunt, & facta ad confirmandos contractus ipſo iure nullos.

RESOL. CCLXXIX. *An Epiſcopi poſſint prohibere ne matrimonia domi contrahantur?*

NEgatiuè reſpondet Barboſa *de poteſt. Epiſc p... alleg.32. num.18.* & ita declarauit ſacra Cardinalium Congregatio his verbis: Ordinarius non poteſt prohibere, quin matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma. Sed cùm maximè deceat, vt in Eccleſia celebrentur, id hortari debent, non præcipere. Et hanc declarationem adducit Rebellius *p.2.l.2.q.7 ſect.2. n.11.* Et ratio eſt, quia vt obſeruat Sanchez *to.1.l.3. diſp.15.n.20.* Reginaldus *to.2.l.31.c.33.n.242.*& alij, vbi nullum reperitur impedimentum, debet Parochus volentes contrahere matrimonio in facie Eccleſiæ coniungere, vt conſtat ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de matrim. c.1.* vbi ſi nullum legitimum apponatur impedimentum ad celebrationem matrimonij, in facie Eccleſiæ procedatur. Vt autem dicatur matrimonium in facie Eccleſiæ celebrari, non eſt opus vt in ipſa Eccleſia materiali, vel in eius limine celebretur, ſed ſatis eſt coram fidelium multitudine, vt teſtatur Abbas *in c.finali, de clandeſt. deſponſ.n.9.* vbi Propoſitus *n.9.* Alexander de Neuo *in princ.n.25.* Sylueſter *ver.matrim.2.q.17. dicto ſecundo,* & alij. Hodie autem dicitur ſatis contractum in facie Eccleſiæ, ſi coram Parocho, & duplici teſte, denuntiationibus præmiſſis, matrimonium ineatur. Ita Sanchez.

His tamẽ nõ obſtãtibus inuenio, vt obſeruat Põtius *tr. de impedim matri. cauſa 30.q.25.c.26.§.2.ver.3.* Patres Concilij Prouincialis Colonienſis 2 *cap.33.* aliter decreuiſſe, & in noſtra Synodo Panormitana 1615 *p.2.n.22.* ſic decretũ eſt. Nullo autem alio in loco, niſi in Eccleſia, quę propria Sacramentorum domus eſt, ſponſos iungat Parochus, niſi iuſtã ob cauſam Archiepiſcopo probatã. Quo circa caueãt medici, ne facili negotio fidẽ faciãt ipſos, aut propter ægritudinem, aut corporis imbecillitatẽ Eccleſiam adire non poſſe. Vide Rebellium *loco citat.*

RESOL. CCLXX. *An qui priùs votum religionis, aut caſtitatis emiſit, virginemq; defloruit, cũ promiſſione matrimonij, teneatur ad matrim. vel potiùs ad votum?*

REſpondent communiter, quòd non obſtante voto tenetur ad contrahendũ matrimoniũ, ſi puella

puella votum promittentis ignorauit, quia ingressus religionis iam factus est ei illicitus, non enim potest ingredi, nisi grauem iniuriam irrogando puellæ. Ergo, &c. Deinde iustitiæ vinculum fortius est, quàm charitatis, sed ob charitatis vinculum superueniens non potest quis ingredi Religionem, vt ratione parentum indigentiæ. Ergo à fortiori propter vinculum iustitiæ, quale est hoc de quo loquimur. Et ideò hanc sententiam tenet Lessius *lib.2.c.10.dub.4.n* 32. Reginaldus *to.2. li.31. c.36.nu.*258. Coninch *de Sacram. disp.23.dub.3 concl.6. n.*24. Vasquez *opusc.de restit.cap.3.§.2.dub.6.n.16. & seq.* Sanchez *de matrim.to.1.lib.1.disp.45.n.3.* Gutierrez *de matrim. c.25. num.7.* & alij. Hæc sententia est probabilis.

Sed contrariam etiam esse probabilem cõcedit ipse Sanchez, & Gutierrez *vbi suprà*, & ego talẽ esse existimo, quia in tali casu deflorans virginem, nõ tenetur ratione promissionis, quia nulla fuit, tamquam promissio rei illicitæ contra votum; neque etiam ratione damni, quia violans virginẽ nuptiis non promissis non tenetur eam ducere, sed aliter satisfacere. Sed idem est non adesse promissionẽ, vel eam esse nullam, vt est in casu nostro. Ergo, &c.

Nec obstat dicere fictè promittentem teneri ratione damni puellam defloratam ducere, vt multi asserunt, cùm tamen promissio nulla fuerit, quia respondeo, quòd in eo casu tenebatur verè promittere. in nostro autem non poterat obstantibus votis; & ita hanc sententiam tenet Nauarrus, & Rodriquez, quos citat, & sequitur nouissimè Layman *in Theol.mor.l.5.tract.10 p.1.c.2.n.5.* Cùm enim (ait ille) per votum priùs Deo ius acquisitum sit, non potest vouens illud propria libertate tollere, maiorem cum altero obligationem contrahendo, aut statum voto contrarium suscipiendo.

Ad argumenta verò contrariæ sententiæ posset quis respondere, quòd parum vrgent; nam ita primò sumitur apertè quod probandum est, scilicet talem plus obligari illi feminæ, quàm Deo per votum. Ad secundum respondet Suarez *l.4. de voto, c.3.* negando iustitiam fortiùs obligare, quàm votum; grauiùs enim peccat, quàm qui in eadẽ materia violat iustitiam. Igitur dicendum est vtrãque sententiam ex supradictis satis probabilẽ esse; vnde si quis habens votum Religionis, defloravit virginẽ cum promissione coniugij, potest vel tale matrimonium contrahere, vel Religionẽ ingredi.

RESOL. CCLXXXI. *An habens votum Religionis, seu castitatis, peccet mortaliter contrahendo matrimonium animo ingrediendæ Religionis, antequam consummet matrimonium?*

AFfirmatiuè respondent Doctores communiter quia facit grauem iniuriam alteri coniugi, cogeretur enim eius professionem expectare. Secundò ob periculum mutandi animũ, & ita violandi votum. Tertiò, quia tali animo contrahens videtur sacramento illudere. Et ita hanc sententiã docent DD. quos citat, & sequitur Sanchez *vbi infrà n.7. & 10.* quibus ego addo Coninch *de Sacra. disp.23.dub.3.n.13.* & Gutierrez *de matrim.c.25.nu.4.* Hæc sententia est probabilior, & sequenda.

Non reticebo tamen contrariam sententiam esse probabilem, & ita illam vocat Sanchez *de matri. lib.5 disp.43.num.6.in fine, & n.11.in fine.* Primò, quia nulla infertur iniuria alteri, si Religionem ante consummationem matrimonij ingrediatur, & contractus vtrimque æqualis est, id enim alteri licet. Ergo, &c. Secundò, iste actus nullam iniuriam irrogat, sed ingredi Religionem post matrimonium ratum, non est contra iustitiam; ergo nec erit, si contrahatur eo animo. Et ita docet Calderinus *in c.rursus, qui cler.vel vouen.* Scotus *in 4.dist.38. q.vnica prope finem. ver. consimiliter si de peccato ageretur.* Altisiodorensis *lib.3.summæ, tract.2.ca. 2.quæst.3. ad 3.* Angelus *ver.matrimonium 3. impedim. 5. num. 1.* Caietanus *in sum.ver.matrim.cap.1. ver. & scito peccatum esse*, & Petrus Ledesma *de matrim. q. 53. art. 1. dub.1.concl.2.* qui cum Scoto asserit, nullam in hoc casu intervenire culpam. Et hæc omnia à fortiori etiam procederent contra Cucchum *lib. 5.inst.tit. 12.n.20.* Ledesmam *in 2.part.4.q.55. art. 2.* & alios, quando quis absque vllo voto eo animo matrimonium contraheret. Sed contraria sententia, vt dixi, est probabilior.

RESOL. ÇCLXXXII. *An quis puber factus possit statim resilire à sponsalibus, non expectatâ alterius pubertate?*

EX neotericis noster Pater Antonius Naldus, vir quidem doctus, *in sum.ver. sponsalia, n.1.* negatiuam sententiam docet ex *c.de illis, de desponsimpub.* & eandem sententiam tenet *ibi* glossa, & Cardinalis *num.2.*

Sed hæc sententia non est admittenda, & affirmatiuam prorsus tenendam esse puto, quam tuetur Pontius *de matri.l.12.c.9.n.3.* Coninch *de Sacr. disp.23.dub.2.nu.6.* Gutierrez *de matrim. cap.29.nu.2.* Barbosa *in collect.to.2.lib....tit.2.c.7.n.6.* quibus adde Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *to.1. lib.1.disp.51.n.9.* Et ratio est, quia frustrà expectatur euentus, cuius nullus est effectus, *c.cùm contingit, de off deleg.* ergo si priùs factus puber potest altero pubertatem adepto reclamare, poterit etiam statim. Textus verò *in cap. de illis, in vers. si verò*, loquitur, quando is, qui tempore sponsalium erat impuber, factus puber reclamat, at verò *in ver.mulier*, quando sponsalium tempore puber erat, & reclamat altero impubere existente; qua distinctione posita apparet veritas nostræ sententiæ, & responsio ad argumentum Naldi *ex dicto cap. de illis.*

Notandum est verò hîc cum Coninch, & Sanchez *vbi suprà*, factum puberem, si vult, debere statim reclamare, aliàs si ignota fuerit, censebitur tacitè sponsalia confirmare, statim autem dicitur fieri, quod intra triduum fit, ex *l. finali, C. de errore aduocat & l.finali, C.de iudiciis*; in foro verò conscientiæ satis est eum reclamare ad tollendam obligationem, qui interiùs stato tempore dissentit, etsi exteriùs id non exprimat.

RESOL. CCLXXXIII. *An sponsa possit resilire à sponsalibus, quando sponsus permittit se ab alia impudicè tangi per oscula, amplexus, &c.*

NOtandum est ex *c. quemadmodum 23.de iureiurando*, si alter ex cõtrahentibus fornicationẽ admiserit, sponsalia dissolui, etiamsi iurata sint, dissoluuntur tamen in fauorem innocentis, & ideò si in no-

innocens adhuc velit contrahere, alter tenetur. Et hoc procedit, etiamsi sponsa per vim cognita fuerit, & omnino renuens. His suppositis ex Basilio Pontio *de matrim. lib. 12. c. 17. n. 3.* & aliis communiter, quæritur an sicut sponsus potest resilire à sponsalibus, quando sponsa permittit se impudicè tangi, per oscula, amplexus, &c. an, inquam, hoc sit licitum sponsæ, quando sponsus id efficeret. Respondeo negatiuè cum Reginaldo *to. 2. lib. 31. c. 36. nu. 262.* & Sanchez *to. 1. li. 1. disp. 55. n. 5.* quia id sponsæ non est dedecus, nec est mutatio alicuius momenti, & solùm pares sunt ratione mutuæ fornicationis ad dissoluenda sponsalia. Verùm de hac sententia dubitat Guttierrez *de matrim. c. 31. n. 1. in fine*, & illam limitat Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 7. num. 56.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 1. c. 2. n. 11.* nisi fortè eiusmodi oscula & tactus, essent frequentes, ita vt indicarent propensum valdè sponsi in alteram animum, vt meritò possit timeri ne ipse minùs sit sponsam amaturus, aut fidem ei non seruaturus.

Resol. CCLXXXIV. *An liceat vtriquè sponso à sponsalibus resilire, quando vterque fornicationem commisit post sponsalia?*

NEutrum posse in tali casu à sponsalibus resilire, docet Martinus Bonacina *de matrim. q. 1. punct. 8. n. 6.* & Paludanus *in 4. sent. dist. 27. q. 1. art. 3. n. 17.* Primò, quia delictum vnius compensatur cũ delicto alterius. Secundò, quia quando vterque coniux post contractum matrimonium commisit adulterium, vir non potest facere diuortium, quamuis adulterium feminæ sit grauius adulterio viri. Ergo neque sponsus potest facere diuortium, seu dissoluere sponsalia, quamuis sponsus maiorem subeat ignominiam per fornicationem sponsæ, quàm subeat sponsa per fornicationem sponsi. Hæc omnia Bonacina, probabiliter quidẽ.

Mihi verò contraria sententia magis placet, asserens solum virum posse in eo euentu à sponsalibus resilire. Et ita docet Coninch *de Sacra. disp. 23. dub. 7. concl. 6. n. 63.* Henriquez *lib. 11. c. 14. n. 6.* Reginaldus *in praxi, to. 2. lib. 31. c. 36. n. 262.* Guttierrez *de matrim. cap. 31. num. 4.* Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 55. n. 9.* quibus nouissimè addendus est Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 17. num. 3.* & Layman *lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 12.*

Nec argumenta Bonacinæ sunt satis firma; nam ad primum respondeo, quòd non potest in tali casu dari compensatio, quia delicta sunt valdè imparia, longeque ignominiosius est sponso talem ducere, quàm sponsæ tali nubere, & ex fornicatione sponsæ longè grauius damnum sponso imminet propter incertitudinem secuturæ prolis. Ad secundum argumentum, quòd vir adulter non possit vxorem adulteram repudiare, respondeo, hoc simile non habere locum, quia longè difficilior est separatio tori, quàm sponsalium.

Resol. CCLXXXV. *An si sponsa tempore sponsalium pulchra esset, dissoluantur sponsalia eâ effectâ notabiliter deformi?*

NOtandum est sponsum non teneri contrahere matrimonium, si sponsa oculos, vel oculum, aurem, seu nasum amiserit, vel si morbus contagiosus, paralysis, vel lepra superueniat. Idem dicendum est de vehementi suspicione morbi gallici, etsi non plenè probetur, & de oris graueolentia, quando immedicabilis est. Et hæc omnia habentur, & deducuntur ex *c. quemadmodum, de iurerando.* Hoc supposito, difficultas est de superueniente deformitate. Affirmatiuam sententiam docet Sanchez *to. 1. lib. 1. disp. 57. n. 4.* quia res non eodem statu permanet, estque notabilissima mutatio, & talis, qua à principio existente sponsus non contraxisset, & ideò Innocentius *in dicto c. quemadmodum n. 3.* ait: Dissoluuntur sponsalia, quando notabilis deformitas superuenit, quia non manet res in eodem statu, cùm non sit femina apta facere id propter quod ducitur, scilicet tollere viro fornicandi occasionem, qui ad eam tam deformem accedere non valet. Innocentius, & Sanchez.

Sed aduersus illud nouissimè insurgit Ioannes Guttierrez *de matrim. c. 21. n. 5.* quia textus *in dicto c. quemadmodum*, tantùm permittit dissolui sponsalia ob oculorũ, vel nasi amissionem, vel ob paralysim. At deformitas, de qua nunc agimus, vt aduersatur pulchritudini vultus præcedenti, non est huiusmodi. Ergo, &c. Nec obstant verba Innocentij, quia de deformitate textus *in dict. c. quemadmodum* intelligenda sunt, non verò de alia inferiori diuersi generis, nempe, *por auerse hecho de hermosa sea sin perder los ojos, y narizes, ni tener otra enfermedad de las expressas en derecho.* Siquidem patet virum posse accedere ad non pulchram, imò frequenter contingit viros habentes pulcherrimas mulieres cum aliis non pulchris fornicari. Nec valet dicere, quòd illæ infirmitates *in dicto cap.* proponuntur exempli gratia; nam respondeo esse extendendas ad alias similes eamdem rationem, vel grauiorem habentes; non autem ad deformitates procedentes ex defectu pulchritudinis, quæ multò inferior est, & minimè comprehensa sub dispositione dicti *cap. quemadmodum.* Hæc omnia Guttierrez contra Sanchez, vbi citat pro sua sententia Couarruiam, Carrerum, Mattienzo, & Lopez.

Verùm his non obstantibus sententia Sanchez mihi probabilissima videtur, quam post illum docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 17. nu. 5.* & Filliucius *tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 8. nu. 289.* & Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 12. diffic. 12. num 18.*

Notandum est tamen hîc, quòd Doctores loquuntur communiter de sola deformitate accidente sponsæ, quia in viris non ita requiritur pulchritudo. Quare valdè magna debet esse deformitas sponsi, quæ de nouo accidens det sponsæ ius resiliendi, qualis posset fortè esse, si totum omnino nasum perderet; aut si tota facies fœdè exureretur, aut alia ratione ita fieret deformis, vt spectantibus horrorem aliquem incuteret, aut si vnà cum deformitate accedat aliud malum, vt si perdat oculum, & sit periculum, ne perdat secundum, aut si ineptus reddatur ad suum opificium exercendum, aut officium acquirendum ad sustentationem familiæ necessarium. Aliàs quando deformitas non est excessiua, non dat sponsæ iustam causam resiliendi. Et hæc omnia aduotauit Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 8. num. 66.*

RESOL. CCLXXXVI. *An nullâ dotis promissione præviâ possint dissolui sponsalia ob paupertatem sponsæ superuenientem?*

NEgatiuè respondet Paludanus *in 4. dist. 27. q. 1. art. 2. nu. 14.* Lopez, Rodriquez, & alij penes Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 59. num. 3.* quia sibi sponsus imputare debet, quòd nullum de dote tradenda pactum inierit. Et hanc sententiam probabilem esse docet Sanchez *loco citato in fine*, & Villalobos *vbi infrà*.

Mihi verò contraria sententia placet, quam tuetur Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 17. num. 8.* Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 12. diffic. 12. nu. 19.* Henriquez *lib. 11. c. 14. n. 6.* Sanchez *vbi suprà nu. 4.* & alij. Et ratio est, quia negari non potest, quin hæc non sit notabilissima mutatio, quæ si à principio existeret, sponsalia non contraherentur; adde quòd promissio intelligitur facta rebus in eodem statu permanentibus, ex *cap. quemadmodum de iureiurando.* Ergo, &c. Et hæc sententia procedit, etiamsi illa sponsalia fuissent iuramento confirmata, quia iuramentum intelligitur rebus notabiliter non mutatis, ex *eodem cap. quemadmodum.*

Notandum est tamen hîc, quòd si sponso subitò accedat noua hereditas, qua eius status plurimùm melioretur, ita vt sponsa sit iam multùm inæqualis illi, non ideò potest sponsalibus renuntiare, quia per hoc non potest dici deceptus in sponsæ conditione, aut per errorem in eam consensisse, quia non errauit circa obiectum consensus, sed circa propriam conditionem, circa quam consensus non fertur; eademque est ratio sponsæ si ipsi noua hereditas accedat. Et hanc sententiam priùs solùm Sanchez *vbi suprà nu. 7.* auctorem habebat, nunc verò illam docet Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 8. n. 69.* Gutierrez *de matrim. cap. 33. nu. 4.* & Reginaldus *in praxi tom. 1. lib. 31. cap. 36. num. 363.*

Notandum est etiam hîc à Confessariis, an iurans se aliquam ducturum, nulla dotis promissione præmissa, teneatur ipsam ducere, si cùm ipse dives sit, nullam ei dotem assignare velit. Quidam affirmant teneri, quando vir dives esset, & onera matrimonij sustinere posset. Alij verò negant, ego vtramque sententiam probabilem esse puto, vide Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 60.* & Gutierrez *de matri. cap. 33. num. 5.*

RESOL. CCLXXXVII. *Vtrùm sponsus possit contrahere matrimonium, quando aliquo occulto vitio laborat, cuius si alter conscius esset, posset iustè à sponsalibus resilire?*

HÆc quæstio est satis practicabilis, & ego olim de illa interrogatus fui, quia sponsa virgo non erat. Ideò assero cum Basilio Pontio *de matri. l. 12. c. 18. n. 5. & 6.* & Coninch *de Sacr. disp. 23. dub. 12. n. 91. & seq.* quòd distinguendi sunt defectus in duplici genere. Primum est eorũ defectuum, qui insunt vni ex contrahentibus, siue cũ culpa, aut sine illa, qui reddunt nuptias minùs appetibiles, non tamen pernicioſas. Vt si mulier, quę existimatur pulchra, quia absens est, sit deformis, & quę existimatur honesta, non sit virgo, sed corrupta, vel vi, vel sponte, quando tamen studeret in posterum honestè viuere: si enim id non proponeret, iam nuptiæ non solùm essent minùs appetibiles, sed etiam pernicioſæ, morbus scilicet contagioſus, improbi mores, à quibus desistere non vult, grauis infamia, siue personalis, siue generis, quæ possit honestam familiam deturpare. Si ergo sunt defectus primi generis, dico non teneri contrahentem aperire eos. Nota tamen, quòd patienti huiusmodi defectus nullo modo licet, vel dicto, vel facto positiuè simulando contrarium, alterum vana spe ad nuptias suas allicere. Dixi *positiuè simulando*; quia tales defectus, maximè quando cum aliqua infamia coniuncti sunt, quis non tenetur manifestare, & ideò etiam interrogatus potest eiusmodi defectus dissimulare. Vnde recèns nupta licitè, & consultò potest vti aliquo artificio, quo impediat ne vir deprehendat corruptam; imò, etsi femina malefaciat promittenti sibi nuptias, concedendo vsuram corporis, tamen aut nullo modo, aut leuiter peccat tali artificio tegendo se esse corruptam, ne alter hoc deprehendens eius nuptias auersetur; nam in tali casu non propriè se fingit virginem, sed vitium occultat, & etiamsi apertè diceret se esse virginem, non credo per hoc præcisè peccaturam mortaliter, nisi esset periculum ne vir posteà eam corruptam deprehenderet. Si verò defectus sunt secundi generis modo quo *suprà* dictum est, non licet cũ horum ignaro contrahere, nisi similes defectus pateretur. Ex his facilè colligitur an is, qui defectum aliquem patitur, possit ignarum eius defectus renuentem implere spõsalia, cogere vt adimpleat. Et quidem si sunt defectus posterioris generis, non potest, etiamsi post sponsalia in eos defectus inciderit. Et idem dicendum est de patiente defectus primi generis, si dolo induxit illum ad sponsalia contrahenda. At si patiens defectus primi generis non illum induxit ad contrahendum, probabile satis est posse cogere, vt impleat; probabilius tamen videtur non posse illum resilientem cogere. Et hæc omnia desumpta sunt à Pontio, & Coninch *vbi suprà*, qui horum omnium rationes adducunt in aliis libris non ita passim obuias.

Ex his infertur, me olim rectè consuluisse cõtra Villalobos *in summa, to. 5. tract. 12. diffic. 14. n. 3.* quandam virginem post sponsalia corruptam potuisse spõsum defectus occulti ignarũ cogere matrimonium contrahere, & stare sponsalibus. Nec valet argumentum Villalobos, nempe adulterum ex iustitia nõ posse exigere debitũ à cõiuge illius adulterij ignara: nam ego puto adulterũ licitè debitum exigere in tali casu, & ita docet Coninch *vbi suprà n. 87.* qui citat Caietanum, vtrumque Sotum, & Henriquez, quidquid eum Villalobos sentiat Nauarrus *c. 22. n. 23.* Couarruu. *in 4. decret. p. 2. c. 7. n. 4.* Armilla *verb. Adulterium, n. 8. in fine*, & Angelus *ibidem num. 3.* sed tu tene nostram sententiam, quam etiam docet Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 68. n. 4.*

RESOL. CCLXXXVIII. *An impuberes possint resilire à sponsalibus iuramento confirmatis, postquam ad annos pubertatis peruenerint?*

NEgatiuè respondent communiter Doctores ex *c. ex litteris 2. de sponsalibus.* contrariam tamẽ sententiam probabilem esse docet Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 12. diffic. 12. n. 27.* vbi sic ait: *Aliquos tuentes*

tienen probablemente, que si los despoſorios ſe confirmaron con juramento, ſe pueden diſſoluer, porque el juramento ſigue la naturaleza del acto à que ſe interpone, como dize la ley fin. C. de non num. pecun. y aſsi parece que eſtos deſpoſorios incluyen eſta tacita condicion, ſaluo ſi llegando à la edad reſiſtiere, aſsi lo tienen Iuan Andres, y Paludano. Sic Villalobos, qui tamen negatiuam ſententiam tenet, & quidem meritò, ſi impuberes, quando ſponſalia iuramento firmarunt, erant, vt ſupponimus, doli capaces.

RESOL. CCLXXXIX. *An deficientibus hominibus ſecularibus tenerentur Religioſi contrahere matrimonium?*

CVrioſa magis, quàm vtilis erit hæc quæſtio. Negatiuam ſententiam docet Baſilius Pontius *de matr. lib. 1. cap. 4. n. 11.* Vaſquez *in 3. part. to. 4. diſp. 1. de matr. cap. 3.* Rebellius *part. 2. lib. 2. q. 2. n. 7.* Syluius *in 3 part. q. 41. art. 2. concl. 2. ad argum. 5.* & alij penes ipſos, putantes mundi iam finem inſtare in tali caſu, & ideò neceſſarium non eſſe matrimonium contrahi à Religioſis, vt per illos genus humanum reſtauretur.

Mihi verò magis placet ſententia affirmatiua, quam docent DD. quos citat, & ſequitur Sanchez *tom. 1. lib. 2. diſp. 3. num. 4.* quibus ego addo Reginaldum *in praxi tom. 2. lib. 31. cap. 2. n. 8.* & Villalobos *in ſumm. tom. 1. tract. 13. diffic. 3. num. 1.* Et ratio eſt vrgens neceſſitas obligans: ſed in noſtro caſu maximè vrget, nec ſecluſa Dei reuelatione finem mundi adeſſe conſtare poterit. Ergo, &c.

Notandum verò cum Sanchez, & Reginaldo, *locis citatis*, poſſe etiam nunc occurrere caſum, in quo aliquis Religioſus teneretur matrimonium contrahere, vt quando ſequerentur ſeditiones, & bella, niſi Principis filius vxorem duceret: tunc enim ſub onere peccati mortalis matrimonium inire teneretur, non ratione præcepti matrimonij. Sed ad caſus practicabiles veniamus, ideò quæro.

RESOL. CCXC. *An ſponſalia inter conſanguineos inita cum conditione ſi Papa diſpenſauerit, ſint valida, & obligent in conſcientia impetrata diſpenſatione?*

AFfirmatiuam ſententiam mordicus tenet Adrianus *in 4. ſent. tract. de ſponſalibus, dub. 10.* quę ex recentioribus ſequuntur Baſilius Pontius *de matr. l. 3. c. 15. n. 5.* Coninch *de Sacr. diſp. 29. dub. 1. concl. 5. n. 18.* Paulus Comitolus *in reſp. mor. lib. 1. q. 145. per totam.* Rebellius *par. 2. lib. 2. q. 10. ſect. 6. n. 46.* quibus adde DD. quos citat, & ſequitur Sanchez *to. 1. l. 5. diſp. 5. q. 3. n. 12.* Et ratio eſt, quia earum rerum, quæ ſuapte natura nec malæ ſunt, nec vlli iuſtæ legi repugnantes, iuſta, ac firma poteſt eſſe pactio: ſed paciſci de futuris nuptiis inter propinquos, ex cõceſſione Romani Pontificis, nec turpe eſt, nec vllam legem perfringit; ergo inita de ea re pactio rata eſſe debebit, quamdiu Romani Pontificis nõ infirmetur auctoritate. Deinde non eſt verum illud fundamentum, quod pendens à voluntate Principis eſt impoſſibile, quando Princeps illud concedere ſolet, vt accidit in caſu noſtro. Ergo, &c. Adde quòd ideò inſtitutio ſpurij facta ſub cõditione, ſi Princeps eum legitimauerit, eſt valida. Secundò, venditio rei feudalis, ſeu maioratus ſimpliciter facta, inualida eſt, valet tamen ſi fiat ſub conditione, ſi dominus feudi, aut Princeps voluerit. Tertiò, votum Epiſcopi tranſeundi ad Religionem, ſi Papa diſpenſauerit, validum eſt. Quartò, quando eſt controuerſia ſuper aliquo beneficio, licet non poſſint paciſci ſimpliciter de penſione (aliàs eſſet ſimonia) ſi tamen faciant pactum ſuper ea cum conditione, ſi Pontifex conſenſerit, ſuſpendendo dictam penſionem in euentum, quo Papa conſentiat, licita eſt conuentio, & ita quotidie practicatur. Et tamen ſupradictæ conditiones pendent à Principis voluntate. Ergo, &c. Vnde ex his omnibus apparet, hanc ſententiam eſſe ſatis firmam, & probabilem.

Verùm contrariam ſententiam eſſe etiam probabilem exiſtimo, & ita illam vocat Sanchez *vbi ſuprà*, & illam abſolutè tenet nouiſſimè Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. matr. diff. 7. per totam.* Barboſa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 5. c. 5. n. 11.* & Riccius *in praxi part. 1. reſol. 217. nu. 2.* Genuenſis *in praxi c. 13. n. 5.* Molfeſius *in ſum. to. 1. tract. 4. c. 5. nu. 34.* Ragucius *in Lucerna Parochorum, de matrim. q. 127.* Henriquez *lib. 12. cap. 10. num. 4.* quibus addo Sotum, Ledeſmam, Graffium, Viualdum, quos citat Sanchez *loco citato num. 5.*

Dicendum eſt igitur ſecundùm hos DD. talem promiſſionem eſſe nullam, & proinde licitum eſſe vtrique contrahenti ante, & poſt impetratam à Pontifice diſpenſationem altero inuito à ſponſalibus reſilire. Et hoc etiam procedit, ſi talis promiſſio fuerit iuramento confirmata. Verùm ſi magnæ expenſæ factæ ſint cauſa talis promiſſionis pro impetranda diſpenſatione, reſiliens à dictis ſponſalibus tenetur illas reſtituere. Et rationes horum omnium inuenies apud Valerum *loco citato.* Ex his infert Gutierrez *qq. canon. lib. 1. c. 22. n. 17.* conſanguineos contrahentes matrimonium per verba de præſenti, ſub cõditione, ſi Papa diſpenſauerit, incurrere in excommunicationem latam *in Clem. vnic. de conſang.* quia ea conditio tamquam impoſſibilis reiicitur, & ideò manet purum matrimonium. Sed Doctores primæ ſententiæ hoc negant, quia ſecundùm illos ea conditio reputatur poſſibilis.

RESOL. CCXCI. *An matrimonium initum ſub conditione honeſta per verba de præſenti, vt, Contraho tecum, ſi pater tuus voluerit, adueniente conditione, efficiatur validum abſque alio nouo conſenſu?*

CIrca præſentem quæſtionem pugnant inter ſe Canoniſtæ, & Theologi, & cum Canoniſtis tenet Coninch *de Sacram. diſp. 29. dub. 1. concl. 3. n. 11.* Sanchez *to. 1. l. 5. diſp. 8. n. 3.* & Syluius *in 3. p. q. 43. art. 1. quæritur 1. concl. 7.* ſicut Theologi, quia ceteri contractus conditionales, adueniente, & impleta conditione, abſque nouo conſenſu purificantur, vt patet ex *l. hæc venditio. ff. de contrah. empt.* in illis verbis, Conditionales venditiones tunc perficiuntur cùm impleta fuerit conditio. Ergo idem dicendum eſt de matrimonio. Hinc infertur matrimonium aliàs contractum poſt prius conditionale, & impletã iam conditionem, eſſe inualidũ, quia per implementũ conditionis prius matrimoniũ omnino firmum fuit. Et hanc Canoniſtarum opinionem cum Petro Ledeſma *de matr. q. 47. art. 5. dub. 7.*

*principali, concl.*1. valdè probabilem esse existimo.

Attamen mihi magis placet contraria sententia Theologorum, quos citat Sanchez *vbi suprà num.*3. quibus ego addo Basilium Pontium *de matrim.l.*3. *cap.*14.*num.*15. & ex Canonistis Augustinum Barbosam *in collect.to.*2.*lib.*4.*tit.*5.*c.*5.*n.*7. & Guttierrez *de matrim.cap.*81.*num.*8. Et ratio est, quia forma illa contrahendi tantumdem videtur valere ac si fieret per verba de futuro, vt patet ex *cap. super eo, de condit.appos.* Deinde confirmatur, quia nullum Sacramentum pendere potest à conditione de futuro. vnde si dicas, Ego te absoluo vbi primùm restitues, nihil efficis. Ergo, &c. Ceteras rationes videbis apud Pontium *vbi suprà.*

Vnde ex his infero contra Doctores primæ sententiæ, si post euentum conditionis ante nouũ consensum præstitum, alter aliud contrahat matrimonium, peccare quidem contra fidem præstitam, at validum esse matrimonium, quia prius tantùm habebat vim sponsalium. Ita Sotus *in* 4. *dist.*29.*q.*2 *art.*1.*post concl.* 3. *ver. si arguitur ad id.* Secundò infertur contra Sanchez *vbi suprà nu.* 26. si duo consanguinei contrahant coram Parocho, & testibus, per verba de præsenti sub conditione, si Papa dispensauerit, non esse matrimonium absque nouo consensu post obtentam dispensationem Papæ. Guttierrez *de matrim.cap.*71.*n.*10. vide etiam Comitolum *lib.*1.*q.*vlt.*n.*5.

Dicendum est igitur secundùm opinionem Theologorum, matrimonium de quo est quæstio, non effici validum post adimpletam conditionem, absque alio nouo consensu, sed transire, & habere tantùm vim sponsaliorum.

Non omittam tamen hîc apponere sententiam mediam, quam tenet Rebellius *p.*2.*li* 2.*q.* 10.*sect.*6. *n.*44. asserens, quòd si contrahentes expresè paciscantur, aliisque signis declarent, se velle, vt aduenientе conditione, matrimonium statim fiat, si in eodem consensu saltem virtuali permanent, probabile est sine nouo consensu matrimonium fieri. Ita Rebellius.

Notandum est tamen, quòd etiam stando in prima opinione requiritur, vt conditio adimpleatur coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem esse adimpletam. Ita Coninch, & Rebellius *vbi suprà*, cum Basilio Pontio *de matrim.lib.*5.*c.*22.*nu.* 8. quidquid in contrarium asserat Sanchez *loco citato num.*24.

Resol. CCXCII. *Vtrùm ad reualidandum matrimonium fictè contractum, sufficiat adhibere consensum post longum tempus?*

DE hoc casu olim interrogatus fui; nam quidam coram Parocho, & testibus, fictè matrimonium contraxerat, post autem decem menses verè, & ex animo contrahere volebat, quæsiuit à me, an post illud longum tempus sufficeret adhibere consensum, insciâ neque de nouo consentiente vxore. Et tunc respondi affirmatiuè cum Sanchez *tom.*1.*lib.*2.*disp.*32.*num.*12. & 13. vbi sic ait: Tertiò infertur. satis esse si fictè, vel metu consentiens pòst verè assensum præbeat, quocumque temporis spatio interiecto, quia quando vnius adfuit consensus, oportet alterum absque longa mora consentire, vt prior consensus virtute maneat, in nostro autem casu, non tantùm virtute, sed actu, & formaliter semper manet, cùm semper qui verè consensit, æstimet valere matrimonium, & alterum habeat coniugem, petens, & reddens debitum. Nec opus est, vt iterùm coram Parocho, & testibus celebretur hoc matrimonium, quia id est necessarium, quando omnino celebratur matrimonium, hîc autem tantùm suppletur defectus interni consensus, vel alius defectus occultus, & iam externo contractu astiterunt Parochus, & testes. Ergo, &c. Ita Sanchez, & alij penes ipsum, quibus ego addo Guttierrez *de matrim.c.*46.*n.*14.

Notandum est tamen hîc obiter, quòd licet in contrahendo matrimonio non sit necessarium consensum vtriusque coniugis simul tempore præstari, tamen exigitur simultas moralis, ita vt non magnum interuallum inter vnius, & alterius consensum diftet; magnum verò interuallum Bartholomæus Ledesma *de matrim.dub.*1. putat esse, quando annus intercedit: Henriquez *l.*11.*c.*3.*n.* 6. quando biennium intercedit: Sotus verò *in* 4. *sent.dist.*27.*q.*1.*art.*3.*vers.sed alia hinc nascitur*, & Lopez *in instr.p.*2.*c.*39.§.*quando septennium.* sed melius Petrus de Ledesma *de matr.q.*45.*art.*3.*dub.*2. asserit hoc prudentis arbitrio relinqui, attentis particularibus circumstantiis. Verùm super hoc vide, si libet, Ægidiũ Coninch *de Sacr.disp.* 24.*dub.*7.*per tot.*

Resol. CCXCIII. *Vtrùm sit validum matrimonium contractum cum falso errore alicuius impedimenti?*

DIfficultas huius quæstionis est, quando adest error facti, & scientia iuris, vt quando coniuges falsò credunt adesse impedimentum, & existimant hoc stante non posse consistere matrimonium, & tamen contrahunt. Et de hoc casu olim interrogatus fui; nam quidam contraxit, existimans coniugem mortuum, esse viuum, & tamen sciebat matrimonium esse nullum, contractum superstite coniuge. Prima opinio negat, & ita docet Coninch *de Sacr.disp.*24.*dub.*6.*n* 53. & alij penes ipsum, quia impossibile est talem habere veram intentionem contrahendi, quia nemo potest seriò intẽdere id quod omnino credit impossibile; quare non est verum talem posse intendere contrahere, quantum potest, cùm omnino credat se nullo modo posse, leuis esset, si de altera parte, vel leuissimè dubitaret, ita vt concipere posset fortasse fieri posse, vt validè contrahat, tunc enim posset hoc intendere. At verè contraheret, quamuis communiter grauiter peccaret ob periculum inualidè contrahendi, cui suo iudicio se exponit. Ita Coninch.

Secunda opinio affirmat, quam tuetur Sanchez *to.*1.*lib.*2.*disp.*33.*n.*2. cum aliis penes ipsum, quibus ego addo Guttierrez *de matrim.c.*47.*n.*1. nam contrahentes intendunt quantum in se ipsis est consentire, quia hæ personæ sunt reuerà habiles ad contrahendũ, & intendunt quatenus possunt contrahere. Ergo validè contrahunt. Secundò, quia hæreticus, etsi credat Baptismum esse rem irrisoriam, & nihil valere, verè baptizat, si verè intendat facere, quod potest, & intendit Ecclesia. Ergo, &c.

Verùm Basilius Pontius *de matrim.l.*4.*c.*23.*n.*1. & *seq.* existimat non esse inter has sententias discrimen

men reipſa, ſi diſtinctè explicentur. Duobus enim modis poteſt ſe habere contrahentium animus in prædicto caſu. Primus eſt, ſi eliciant duos actus, vel iudicia, quorum vnum feratur in impedimentum, quod falsò ſubeſſe putant, & in ſcientiam, & ſuppoſita ea volunt adhuc contrahere, quamuis ius reſiſtat. Secundus eſt, vt quamuis habeant eam cognitionem circa factum, & ius, & aliam habeant, qua ipſis occurrat fortaſſe non teneri eo impedimento, &c. conſenſus ſit quaſi conditionatus, qui ſic explicari poteſt: Etſi nos teneamur impedimento, & ius reſiſtat, attamen ſi fortè poteſt iniri inter nos matrimonium, conſentimus in illud. In primo caſu impoſſibilis eſt intentio contrahendi, & ſi oppoſitum ſentit Sanchez, non eſt ſequendus, & in hoc caſu procedit prima opinio Coninch. In ſecundo autem caſu benè poteſt eſſe conſenſus ſufficiens ad matrimonium, quia conſenſus ille eſt quaſi conditionatus, ſi poſſum, cumque conditio ſit de præſenti, ſi non teneor fortè aliquo impedimento, & re vera non teneatur illo, ſtatim conſiſtit contractus matrimonij, & in hoc caſu vera erit opinio Sanchez; ſin aliter, non erit admittenda, & ad primum eius argumentum patet reſponſio ex dictis. Ad ſecundum reſpondeo, negando conſequentiam, quia ita baptizans, ſcit ſe poſſe facere id quod intendit, ſcilicet facere, quod facit Eccleſia, ſed contrahentes in noſtro caſu, putant ſe nullo modo poſſe contrahere, quare non poſſunt hoc ſeriò intendere. Ergo, &c.

Resol. CCXCIV. *An Parochus teneatur ſub mortali interrogare ſponſos de mutuo conſenſu?*

Reſpondeo quòd debet Parochus vtrumque ſponſum interrogare de mutuo conſenſu ante contractum, an ſcilicet liberè conſentiat, vt præcipit Concil. Tridentinum *ſeſſ. 24. c. 1.* eius tamen omiſſio, quando aliàs Parocho conſtat eos liberè conſentire, eſt leuis, & tantùm culpa venialis. Et ita docent Coninch *de Sacram. diſp. 27. dub. 8. concl. 4. n. 74.* & Sanchez *tom. 1. lib. 3. diſp. 38. num. 8.* Gutierrez *vbi infrà.*

Notandum eſt etiam hîc contra Veracruz *in ſpeculo in appendice dub. 2. concl. 1. & 2.* non teneri Parochum interrogare contrahentes, an aliquod impedimentum habeant ne contrahere poſſint, & ita tenet Gutierrez *de matrim. cap. 69. num. 17.* & Sanchez *vbi ſuprà num. 10.*

Resol. CCXCV. *An qui bonâ fide contraxit, poſteà dubitans de valore matrimonij, & adhibitâ diligentiâ non conſtet veritas, poßit adhuc non ſolùm reddere, ſed etiam petere debitum?*

Negatiuam ſententiam docet Rebellius *par. 2. lib. 2. q. 16. ſect. 2. nu. 11.* Gutierrez *de matri. c. 49. n. 28.* & alij, quia canones abſolutè decernunt non eſſe petendum debitum cum dubio abſque illa diſtinctione diligentiæ, anteà, vel pòſt adhibitæ: quę etſi in tali dubio locum haberet, neceſſàriò fuerat adhibenda, tamquã ad rem magis pertinẽs, quàm diſtinctio de credulitate à Pontifice in canone adducta. Deinde vbi iura non diſtinguunt, nec nos diſtinguere debemus; hęc ſententia eſt probabilis.

Sed magis probabilem contrariam exiſtimo, quam tuentur Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *tom. 1. lib. 2. diſp. 41. num. 46. & 47.* quibus ego addo Coninch *de Sacram. diſp. 34. dub. 10. concl 4. num. 105.* Filliucium *tom. 1. tract. 10. p. 1. ca. 9. n 343.* Valentiam *to. 4. diſp. 10. q. 6. punct. 2.* Reginaldum *in praxi tom. 2. lib. 31. c. 39. nu. 299.* Et ratio eſt, quia poſſeſſor bonæ fidei, ſi dubitat rem eſſe alienam, & facto ſufficienti examine, nequit dubium vincere, poteſt non tantùm rem retinere, ſed etiam illa vti; ergo coniux dubitans ſi præmiſerit ſufficiens examen, & adhuc dubius maneat, poterit vti matrimonio, reddendo, & etiam petendo. Et hanc ſententiam docet etiam nouiſſimè Villalobos *in ſumma. tom. 1. tract....*

Notandum eſt tamen etiam hîc, quòd coniux non tenetur regulariter credere alteri aſſerenti etiam ſub iuramento, ſe vel non conſenſiſſe ab initio, vel aliud dirimens impedimentum ſubeſſe, atque adeò dubio depoſito poteſt petere debitũ. Ita Doctores citati, niſi adſint aliæ ſufficientes circumſtantiæ, & coniecturæ, vt aſſèrentis probitas, &c. nam tunc nec reddere, nec petere poteſt.

Resol. CCXCVI. *Vtrùm coniux teneatur reddere debitum alteri petenti cum peccato veniali, v. g. quoad ſitum, &c.*

Martinus Bonacina *de matri. q. 4. punct. 3. n. 9. & 10.* negatiuè reſpondet, docet enim coniugem non debere reddere debitum alteri coniugi, qui petit modo indebito, quoad ſitum, niſi adſit iuſta cauſa, ob quam excuſetur à petendo tali modo; nam petit illicitè ex circumſtantia actus.

Verùm ego puto contrarium aſſerendum eſſe cum Sanchez *to. 3. l. 9. diſp. 16. n. 8.* cui ego addo Baſilium Pontium *de matri. li. 10. c. 11. n. 4.* & Filliucium *to. 1. tract. 10. p. 1. c. 9. nu. 308. & 328.* quia peccatum veniale petentis ſic debitum in hoc caſu, naſcitur ex ipſo affectu petentis, & vehementi appetitu voluptatis, cui appetitui, & affectui non cooperatur alter coniux reddens, ſed exercet actum licitum coniugibus, & ordinatũ ad generationem, adhuc enim, & ille modus poſſet exerceri ſine eo appetitu, & affectu. Ita Pontius. vnde contra Henriquez *l. 11. c. 16. n. 6.* aſſero non vix, ſed abſolutè, & ſine vllo ſcrupulo, poſſe vxorem reddere debitum viro petenti, qui inuerſo modo, ſeu præpoſterè ſuccumbens, vult illam intra naturales vas cognoſcere.

Notandum eſt etiam hîc à Confeſſariis, quòd vir habens votum caſtitatis, ſi petit, vxor tenetur reddere debitum, quia per votum non amiſit dominium corporis alterius coniugis, ſed tantùm peccat exigens; ergo coniux exactus tenetur reddere. Nota etiam probabile eſſe, non peccaturam coniugem reddendo debitum inceſtuoſo, qui ſcilicet peccauit cum ipſius vxoris conſanguinea, ante diſpenſationem, quia non cooperatur peccato alterius; alter enim peccat tantùm petendo actum ſibi prohibitum, at coniux non cooperatur petitioni, ſed hac ſuppoſita cooperatur actui ex ſe licito. Et hæc omnia ex Sanchez notat Filliucius *vbi ſuprà num. 309. & 310.* quidquid in contrarium etiam probabiliter, quoad redditionem debiti inceſtuoſo, aſſerat Villalobos *in ſumma, to. 1. tract. 13. diſſic. 47. num. 4.* & alij.

Resol.

RESOL. CCXCVII. *An contrahere cum impedimento dirimente sit duplex peccatum mortale?*

AFfirmatiuam sententiam docent viri grauissimi,& cum magna probabilitate,vt ait Petrus Ledesma *de matrim.quæst.50.art.1.diffic.3.post concl.2.* quia vltra culpam transgressionis iuris naturalis, aut Ecclesiastici, secundùm quod est impedimentum, reperitur sacrilegium irritationis sacramenti matrimonij.

Verùm mihi contraria sententia placet, quia cetera Sacramenta habent iure diuino præscriptã materiam,& formam certã,ac determinatam, & solam sacramenti rationem subeunt, ac proinde materia,& forma non possunt adhiberi,quin sint ex se materia,ac forma Sacramenti;quare si sit indebitus vsus,ita vt Sacramentum irritetur, est sacrilegium. At matrimonium vltra Sacramenti rationem est contractus quidam naturalis, nec habet præscriptam materiam & formam determinatam, sed consensus contrahentium legitimos verbis,nutibus,aut litteris, aut per procuratorem expressos. Vnde cum Ecclesia,aut iure naturali irritante consensus inter aliquos, qui matrimonio copulantur, non ipsi irritum sacramentum efficiunt. Quantum enim ex sua parte est,validè contrahunt, sed ius Ecclesiasticum aut naturale statuens id impedimentum,illud irritat. Hæc omnia Sanchez *to.2.l.7.disput.5.nu.1.* & post illum Filliucius *tom.1.tract.10.part.2.cap.1.num.21.*

TRACTATVS V.

Miscellaneus.

RESOLVTIO I. *An in rebus venereis detur paruitas materiæ?*

AFfirmatiuè respondet Sanchez *de matr.lib.9. disp.46.nu 9.27 & 40.* Zanardus *in direct.Confessar. p.1.de sacram.matri.c.41.q.28.* & Salas *in p.2. disp.6. sect.21.n.149.* quia ait ille, cur in ceteris præceptis detur paruitas materiæ, & non in hoc? Hanc etiam sententiam docet Villalobos *in sum.to.2.tract.40.dub.9.n.8.* vbi sic asserit: *Tambien se ha de aduertir que se puede hallar en este pecado paruidad de materia como en otros,quales son los tocamientos leues,como de la mano de vna muger;y del pie, con torcerle los dedos,ò pisarle el pie, como dizen Nauarro,y Caietano,no obstante, que algunos no admitten aqui paruidad de materia.* Ita ille. Vide etiam Seraphinum Freitam *in addit.ad tract. de Confess. sollicit. quæst 7.n.33.* & Sancium *in selectis,disp.11.nu.22.* & hanc sententiam speculatiuè esse probabilem,docuit Malderus *in part.2.quæst.74.art.10.*

Verùm his non obstantibus prorsus negatiuam sententiam sustinendam esse puto, quam tuetur Tannerus *in p.2.disp.4.q.8.dub.6.n.109.* Castrus Palaus *in opere morali,to.1.tract. 2. disp.2.punct 10.§.2.n.4.* Basilius Pontius *de matr.l.10.c.16.§.2.n.* P. Lessius *li.4.c.3.dub.15.n.109.* Rebellius *p.2.l.3.q.19.sect.3.* & hanc sententiam docendam à Theologis Societatis Iesu,decreuit Claudius Aquauiua die 24. Aprilis 1612. Probat hanc sententiam Rebellius, quia cùm nulla sit tam exigua fornicatio,quin sit peccatum mortale,& delectatio sortiatur morem actus,videtur omnis delectatio morosa in ista materia esse mortalis. Deinde omnis delectatio venerea,secundùm Galenum,est inchoatio quædam pollutionis, itaque sicuti inchoatus actus pollutionis est mortalis,ita etiam quæcumque eiusmodi delectatio. Et ideò Sanchez *in sum.to. 2.l.5.c.6.n.12.* de contraria sententia se retractauit. Non datur igitur in rebus venereis paruitas materiæ, & contrarium asserere puto periculosum esse.

RESOL. II. *An si vidua, vel sponsa de futuro carnaliter delectetur de copula præterita & futura, peccet mortaliter?*

NEgatiuè respondet Alphonsus Curiel *in p.2. D.Tho.q.74.art.8.dub.3.§.2.* Herrera *de peccatis disp.33.q.13.* Victoria, quem refert, & sequitur Medina *in p.2.q.74.art.8.* Zumel *ibi.disp. 4.dub.3.* & alij recentiores. Et ratio est, ait Curiel,quia delectatio carnalis in vidua consequitur ad actũ,qui fuit licitus,& delectatio sapit naturã actus,ad quem consequitur. Ergo,&c. Deinde,vidua nõ delectatur de libidine præsenti,sed de libidine in memoria, hoc est,de præterita,vt præterita;similiter sponsus, non de libidine præsenti, sed de futura copula delectatur. Ergo,&c. Et hanc sententiam probabilem esse docuit Corduba *in qq.l.1.q.23.dub.19.* & alij;vide etiam Valentiam *to.4.disp.6.q.4.punct. 4.* Sà *ver.luxuria,num.13.* & Sylvestrum *ver.delectatio,q. 3.* cum Salas *in part.2.tract.13.disp.6.sect.30.num.201.*

Ego tamen contrariam sententiam teneo cum DD.quos citat & sequitur Bonacina *de matri.q.4. punct.8.n.3.* quibus ego addo Emanuelem de Vale de Moura *opusc.1.de Ensal.& Incant.sect.2.c.18.n.14.* Castrum Palaum *to.1.tract.2.disp.2.punct. 10.§.2.n.7.* Malderum *in p.2.q.74.art.10.* Montesinum *in p.2.to.2.q.74.art.8.q.6.n.103.* Martinez *in pa.2.tom.2. q.74.n.8.part.1.tract.de Elect.dub. 3. concl. 7.* Villalobos *in sum.to.2.tract.40.dub.17.n.3.* Philiarchium *de offic.Sacer.tom.1.part.2. lib.4. c.18.* Filliucium *tom.1. tract.10.c.9.n.359.* Layman *in Theol.mor. lib.1.tract.3. c.2.n.14.* Tannerum *in part.2.disp.4.q.8.n.13.* & Basilium Pontium *de matr.lib.10.c.16.§.2. n.10. & 11.* Et ratio est,quia sicut actus externus venereus,respectu sponsę,aut viduæ,non est licitus, ita neque est licita delectatio, quæ de illo actu capitur non constante matrimonio. Et ita etiã hanc sententiam præter DD.citatos,tenet Lessius *lib. 4.cap.3.dub.15. n.120.* & Vasquez *in part.2.disp.114.num.2.*

Notandum est tamen,quòd multi ex DD.citatis docent,viduam non peccare mortaliter, si obortа cogitatione copulæ carnalis cum marito defuncto,

functo, eam approbet voluntate,& ſic dicendum putant de ſponſo circa copulam coniugalem futuram,ſi eam vel deſideret,vel ſimplicis voluntatis affectione approbet,quod Sanchez *in ſum.to.1. l.1.c.2.n.33.*& alij extendunt ad omnem voluntatis affectionem etiam ſimplicis complacentiæ, conceptæ ex cogitatione concubitus cum muliere, ſi vxor eſſet;ſed hanc ſententiam in praxi non audet conſulere Layman *in Theol.mor.l.1.tract.3.c. 2.n.13.* & ego ſimiliter; & illam nouiſſimè reprobat Caſtrus Palaus *tom.1.tract.2.diſp.2.punct.10.§.2.num.6.*

Dicendum eſt igitur abſolutè non eſſe licitam viduis delectationem ortam ex cogitatione copulæ habitæ tempore matrimonij, neque ſponſis de futuro delectari de copula habenda tempore coniugij; vnde licet Valentia *vbi ſuprà, to.4. diſp.6. q.4.punct.4.*per ſe loquendo, teneat primam ſententiam,attamen poſteà ſic aſſerit:Quoniam motus ſaltem concupiſcentiæ facilè excitatur,cùm illa delectatio in animo hæret,crediderim propter periculum conſentiendi directè, aut indirectè in aliquam concupiſcentiam mortalem, plerumque talem delectationem de actu præterito coniugali in vidua eſſe mortale peccatum; aut enim grauis mulier eſt,& pia;aut leuis.Si eſt grauis, & pia,non admittet, vel certè non fouebit eiuſmodi delectationem in animo; ſin autem leuis eſt,magno periculo ſeſe exponit, propter rationem dictam, itaque peccat mortaliter Hæc Valentia.

RESOL. III. *An Chirurgus, expertus dum medetur pudendis ſeminarum in pollutionem conſentire,poterit ſe tali periculo obiicere,cum determinatione tamen non conſentiendi? Idem quæritur de Parocho in confeſſionum auſcultatione.*

AFfirmatiuam ſententiam docet nouiſſimè ex Societate Ieſu Caſtrus Palaus *in opere morali, tom.1.tract.2.diſp.2.punct.9.§.3.n.11.& 13.*vbi ſic ait: Chirurgus poteſt verenda feminę curare cũ periculo cõſenſus,nec Parochus eſt obligatus deſerere officiũ,etſi experiatur voluntariè pollui occaſione deſumpta ex auditis in confeſſione;ſufficit enim ſi proponat ampliùs non cõſentire.Ita ille,& ante illum Ioan.Sancius *in ſelectis,diſp.21.n.9.* vbi ita aſſerit:Parochus qui ex auditis in cõfeſſionibus expertus eſt in pollutiones conſentire, non peccat confeſſiones auſcultando,dum determinatus ſit non prolabi,quamuis eas auſcultet.Deinde Chirurgus qui pudenda feminarum cauſa medendi videt,vel tangit;expertus illas concupiſcere, vel voluntariè pollui, ob illud periculum à curatione non tenetur ceſſare,nec peccat illi ſe committendo, dum determinat, ſic non peccare quando partes illas videat,vel tangat.Vlteriùs qui pedeſter ambulare non poteſt,aut equitare,& ad eius honorem conducat,expertus tamen pollutioni ex eo obuenienti conſentire,non tenetur ab equitatione abſtinere, nec peccat periculo illi conſentiendi ſe tradendo, dum ſemper determinatus ſit non conſentire quando equeſter agat. Et ratio horũ omniũ eſt [illegible]dia quoties aliquis ex cauſa neceſſaria,vel vrgente ſe exponit periculo peccãdi,nõ ob id delinquit,dum quãdo ſe obiicit tali periculo, determinatã habeat voluntatem non peccandi,cùm in tali caſu inuoluntarium ſit periculum. Ita Sãcius.

Sed contrariam ſententiam, & meritò, docet Villalobos *in ſumma,to.2.tract.40 diffic.16.n.5.*Leone *de officio Confeſſar.p.1.recollect.20.n.73.*Megala *in 1.part.lib.4 c.4.nu.6.*Leſſius *lib.4.c.3.dub.14. nu.98.* Io.de la Cruz *in direct conſcient.part.1.precept 6.art. 8.dub.9.concl.2.*& alij.Et ratio eſt, quia ob nullam rem poteſt quis ſe exponere formali periculo peccandi;nam qui amat periculum, peribit in illo.

Non deſinam tamen hîc adnotare D. Thomam *in 2.2.q.10.art.9.in fine corporis*,Salas *in p. 2.tr.8.diſp. vnica,ſect.5.n.60.& to.2.tract.13.diſp 6.ſect. 17.n.105.* & 106.Sotum *de iuſt.lib.5.q.1.art.6.in fine 2 concl.*& alios,docere poſſe aliquem accedere ad infideles gratia illos conuertendi cũ periculo ſubuerſionis, & ad prędicandũ meretricibus cum periculo peccãdi;quod etiã docuit Caſtrus Palaus *n.10.*qui etiã addit,poſſe,imò teneri parẽtẽ alere filios ex cõcubina,qui nec ſeparari poſſunt à matre,neque alia via poſſunt victũ quærere, etſi periculũ habeat lapſus cum concubina;& faciunt pro hac ſententia Sanchez *in ſum.to.1.li.1.c.8.n.3.*Baſilius Pontius *de matrim.l.5.c.35.n.4.*Freitas *in addit.ad tract.de confeſſ.ſollicit.q.19.n 17.*Sà *ver.peccatum,n.6.*& alij aſſerentes,quòd exponens ſe periculo peccandi cauſa vrgente,non peccat,& ponunt multa exempla.

Verùm Lopez *in inſtruct.p.1.c.21.§.ad tertiam rationem,*& Pet.Lorca *in 2.2. D.Tho.ſect.3.diſp.28.n.9.* & alij, aſſerunt non licere exponere ſe periculo peccandi certo,nec probabili ob bonum ſpirituale proximi;& ideò Suarez *de charit.diſp.9.ſect.2.n.8.* ſic aſſerit:Sequitur cõtra Sotũ, nemini licere propter aliorum ſalutem exponere ſe morali periculo peccandi mortaliter,ex illa regula Eccleſ.3. *Qui amat periculum,peribit in illo*;nã in moralibus idem eſt cõmittere,& exponere ſe morali periculo cõmittendi.Quod maximè verũ eſt,quando periculum eſt in determinata materia, in qua aliquis fragilẽ ſe expertus eſt.Si verò in cõfuſo,non poteſt certa regula tradi, ſed pro ratione neceſſitatis, & periculi,penſanda res erit.Ita Suarez,quẽ ego ſequor; vnde cogita ſi opinio Baſilij Pontij, quàm *ſuprà in tract.4.de Sacram.reſol.269.*adduxi, ſit probabilis.

RESOL. IV. *An ſit peccatum mortale falſum crimen obiicere teſti,falſum,aut contra ordinem iuris teſtanti?*

NEgatiuam ſententiam eſſe probabilem teſtatur Io.de la Cruz *in direct conſc.p.... pr.8.art. 4.dub.17.concluſ.1.* vbi ſic ait:Bannez, & Ledeſma cum Orellana probabiliter ſentiunt eſſe ſolùm peccatum veniale obiicere teſti iniquo crimen falſum ſecluſo periurio in obiiciente, & teſtibus ad hoc inducendis.Ita ille.Et nota quòd ſi reus,& teſtes in tali caſu falsò iurarent, licet peccarent contra Religionem, non peccarent tamen contra iuſtitiam, & ideò non tenerentur ad reſtitutionẽ, & ſic docet Ledeſma *in ſumma,to. 2. tract.8.cap.35. concl.21.in fine*,vbi ita aſſerit: *Puede el reo cometer pecado mortal contra religion, ſi induze los teſtigos para que teſtifiquen con juramento la obiecion falſa, y los miſmos teſtigos aunque ſon perjuros no pecan contra juſticia ni eſtan obligados à reſtituir hablando de ſi; y la razon es, porque el reo que los induze y es cauſa principal, no peca contra juſticia, ni eſta obligado à reſtitucion, luego tan-*

poco

poco los tales pecan contra iuſticia, ni tienen obligacion de reſtituir. Sic Ledeſma.

At his non obſtantibus communiter DD. aſſerunt, reum etiam in caſu, de quo loquitur Ioan. de la Cruz *vbi ſuprà*, peccare mortaliter; nam non habet ius defendendi ſe illo medio, cùm mendacium ſit intrinſecè malũ, nec ordinabile in finem bonum. Ergo, &c. & ita docet Malderus *in* 2. 2. *D. Tho. tract. 6. cap. 3. dub.* 3. & alij.

RESOL. V. *An ſi quis in die Veneris delectatur ſenſibili delectatione de eſu carnis, mente concepto, perinde ac ſi eas reipſa comederet, peccet mortaliter?*

AFfirmatiuè reſpondent Medina C. *de reſtit. q.* 21. & alij. Sed negatiuam ſententiam omnino amplectendam eſſe affirmo. Dico igitur, quòd delectari de rebus, poſitiuo ſolùm præcepto, aut voto voluntario prohibitis (non quia prohibitę ſunt) non eſſe peccatum mortale. Et ratio eſt; nam præceptum poſitiuum humanum per ſe non prohibet actus internos, ſed ſolùm externos; ergo, &c. Et ita docent Tannerus *in p.* 2. *D. Tho. diſp.* 4. *q.* 8. *dub.* 7. *nu.* 137. Layman *in Theol. mor. lib.* 1. *tract.* 3. *c.* 2. *n.* 9. Villalobos *in ſumm. l.* 1. *tract.* 3. *dub.* 3. *n.* 5. Malderus *in p.* 2. *D. Thomæ, q.* 74 *art.* 10. Leſſius *lib.* 4. *c.* 3. *dub.* 15. *n.* 114. & alij cum Vaſquez *in part.* 2 *diſp.* 110. *cap.* 1.

RESOL. VI. *An comedentes, vel bibentes abſque neceſſitate ob ſolam voluptatem captandam, peccent venialiter?*

POnam hîc opinionem doctiſſimi Ioannis Sancij, vt illam ſtudioſi legant, & iudicent; ſic itaque ait *in ſelectis, diſp.* 2. *n.* 14. Deficiente nocumento corporis, & ſalutis, comedere, vel bibere abſque neceſſitate, ſolùm ob delectationem capiendam, ſcilicet ob frigiditatem potus, vel ſuauitatem cibi, neutiquam contra rationem erit; ſed talis comeſtio, aut potio liberè fit, vt appetitus naturalis ſuis fruatur actibus. At velle appetitum delectari ſuis operationibus, quæ contra rationem non ſunt, nullatenus peccatum eſt, cùm ſcelus reperire ſit impoſſibile, niſi contra rationem tendat operans. Dicas quæſo, quare contra rationem operatur edens, aut bibens abſque fame, dum aliàs eſus, aut potus nocumentum ſaluti non inferant? Nam ſi ob ſolam cibi delectationem gula committeretur, deficiente etiam corporis nocumento, peccatum etiam eſſet odorari res aromaticas ob ſolam delectationem capiendam boni odoris. Et eſſet ſcelus res inſpicere pulchras ob ſolam delectationem, quam viſus in viſione capit, & eſſet crimen audire muſicam, ob capiendam auditus delectationem. Quis autem damnet hæc? Igitur nec guſtus ſenſum ex eo quòd appetat cibum ob ſolam eius delectationem, damnari erit fas, & cur peioris erit coditionis quàm alij? Ita ille, qui etiam illũ verſiculum, quem adducit D. Thomas 2. 2. *q.* 184. *art.* 4. properè, lautè, nimis, ardenter, ſtudioſè; non ſic abſolutè eſſe intelligẽdũ arbitratur, ſed in certis quibuſdã caſibus, quos ipſe latiùs explanat, & ſic ipſe ait. Properè edit quis, quando tempore ieiunij ante horã comedẽdi fit comeſtio. Ardẽter, quando ex modo comedendi læditur modeſtia. Lautè, quando perquiſitione ciborum lędítur modeſtia, quærens tanta ſollicitudine, & cura, quòd in illis felicitatẽ eſſe ſitam oſtendatur. Studioſè, quærens cibos nimis accuratè præparatos. Nimis, quando ex nimio cibo, & potu, damnum aduenit ſaluti. Hæc omnia Sancius.

RESOL. VII. *An peccet venialiter, ſi quis ob vitanda grauia tormenta, ſibi falſum crimen imponit, etiam cum iuramento æquiuocatione vtens?*

NOn peccare mortaliter in tali caſu docent communiter. Ita Nauarra *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 21. & alij.

Difficultas conſiſtit, an peccet venialiter; affirmatiuè reſpondet Leſſius *lib.* 2. *c.* 11. *dub.* 7. *num.* 4. & alij. Sed mihi placet opinio Ioannis Sanchez *in ſelectis. diſp.* 46. *nu.* 16. vbi ſic aſſerit: Ad vitanda grauia tormenta excuſatur quiſpiam etiam à veniali labe, falſum ſibi imponendo, licet ob illius confeſſionem eſſet morte plectendus; quia vita non eſt digna tanto dolore, & mendacium excuſatur æquiuocatione in mente retenta, ſcilicet crimen commiſiſſe, non re, ſed ſolùm vt fateatur Iudici ad euitanda tormenta. Quod verum etiam iudico, licet falſam ſibi impoſitionem iurent; nam eadem cauſa quæ adeſt ad excuſandum mendacium æquiuocatione retenta, ſufficit etiam ad excuſandum iuramentum. Ita ille, quidquid in contrarium aſſerant Vega *in ſumm. part.* 2. *c.* 8. *caſ.* 1. Ragucius *in Lucerna Parochorum de reſtit. q.* 167. & alij, quando adeſt iuramentum; ſed tu tene cum Sancio, & vide Azorium *to.* 1. *lib.* 11. *c.* 4. *q.* 5. *reg.* 3. Valentiam *to.* 3. *diſp.* 6. *q.* 7. *punct.* 4. *& tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 13. *punct. vlt.* Sanchez *in ſumma, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 15. Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 5. Delrium *in diſquiſ. mag. lib.* 6. *c.* 1. *ſect.* 2. & alios penes ipſos.

Notandum eſt etiam hîc obiter, poſſe delinquentem occultum, prodere ſe Iudici, vt in eo debitam exequatur punitionem, cùm id efficiat ob virtutem iuſtitiæ, volendo potiùs in hoc mundo peccati pœnam ſuſtinere, quàm in alio luendam ſeruare. Ita Sancius *vbi ſuprà, nu.* 19. cui adde Nauarrum *de reſtit. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 20. Sanchez *in ſumm. to.* 2. *lib.* 6. *c.* 18. *n.* 43. & Sà *ver. infamare, num.* 1. niſi eſſet perſona maximæ auctoritatis, & reipublicæ vtilis, quæ ſe prodens, & tradens puniendam, maximum pareret ſcandalum, occaſionem aliis ad delinquendum offerens.

RESOL. VIII. *An ſit peccatum mortale ſi in omnibus diebus feſtiuis quis exerceat, v. g. per mediam horam aliquando opus ſeruile?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Toletus *lib* 4. *cap.* 25. *nu.* 1. & nouiſſimè Fagundez *præc.* 1. *li.* 1. *c.* 14. *nu.* 3. nam in opere ſeruili cùm ſit opus materiale, datur continuatio, & extenſio materiæ, licet detur diſcontinuatio in ipſis diebus.

Sed ſi hæc opinio eſſet vera, væ væ operariis; ideò negatiuam ſententiam affirmandã eſſe puto, quã docet Sanchez *in ſumma, to.* 1. *l.* 1. *c.* 4. *n.* 12. vbi ſic ait: Si quis diſtinctis vicibus eademmet feſti die ſeruilia exerceat, ita vt ſingulis vicibus parum temporis inſumat, ac totum tempus ſit notabile, peccabit lethaliter. Secus ſi in diuerſis diebus, etiamſi habeat propoſitum ſingulis diebus paruo tempore laborãdi. Ita ille. Vnde ego puto, quòd ſi aliquis ſingulis diebus feſtis laboraret per ſpatiũ duarũ horarum, non peccaret mortaliter, quia dictæ materiæ

riæ paruæ non continuantur, neque coaleſcunt in vnum; ſicuti ſi in diebus diuerſis ieiunij parũ quiſpiam ſingulis diebus comederet, etſi ſimul haberet propoſitum, ſic ſingulis illis diebus comedendo non peccaret, neque ieiunium frangeret.

Notandum eſt etiam cum Sanchez *vbi ſuprà*, non eſſe ſimiliter peccatum mortale, ſi quis efficiat, vt multi eodem, vel diuerſis feſtis, magna temporis parte laborent, ſi omnium labor vniatur, & ſinguli tantùm modico tempore, quia illa modica ſingulorum tempora minimè vniuntur, & cuiuſlibet culpa non eſt niſi venialis. Ergo, &c. Sed poſt hæc ſcripta inueni omnia ſupradicta docere cum Sanchez Martinum Bonacinam *tract. de legibus, diſput. 5. quæſt. vnic. punct. 3. nu. 3. & 4.* vnde non eſt audiendus Fagundez; nam eius opinio eſſet laqueus omnium operariorum.

Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd puella laborans in diebus feſtiuis ob euitandum otium, excuſatur ab Emanuele Sà *ver. feſtum, nu. 6.* Ioanne de la Cruz *in direct. conſcien. part. 1. præc. 3. art. 1. dub. 1. concl. 4.* Villalobos *in manuali Confeſſar. cap. 22. n. 99.* vbi etiam hæc verba aſſerit: *Las obras ſeruiles que ſe pueden hazer ſecretamente, como coſer, &c. ſon licitas en fieſta, quando ſe hazen por limoſna.* & idem docuit *in ſumma, tom. 2. tract. 32. dub. 4. nu. 10.* vbi citat pro hac ſententia Angelum, Sylueſtrum, & D. Antoninum. Sed an probabiliter, iudicent viri docti; nam aliqui hoc non admittunt, & quia de operibus ſeruilibus in diebus feſtiuis incidit ſermo, ponam hîc dubiolum, de quo ipſo die interrogatus fui.

An qui templorum parietes tapetibus, & aulæis ornant, poſſent hanc artem exercere, ſine peccato mortali in diebus feſtiuis. Reſpondeo (quidquid aſſerant Conradus *in reſp. part. 2. q. 233.* & alij) ita facientes non peccare mortaliter, etiamſi antecedentibus diebus talia ornamenta ponere poſſint, & ita docet Bonacina *de legibus, diſp. 5. q. vnica, punct. 3. num. 3.* citans Suarez, Caietanum, & Toletum, quibus ego addo Fagundez *præc. 1. lib. 1. cap. 4. num. 4.* cum aliis penes ipſum.

Nota etiam quod *in 2. p. tract. 1. miſcellan. reſol. 36.* cum Filliucio docui, quòd ſi aliquis in diebus feſtiuis laboraret per ſpatium duarum horarum, non peccaret mortaliter. Et hanc ſententiam, præter Filliucium, tenet etiam ex eadem Societate Iacobus Granado *in part. 2. D. Thomæ, contr. 6. tract. 2. diſp. 2. ſect. 6. num. 54.*

RESOL. IX. *An Epiſcopus poſſit inſtituere diem feſtum alicuius Beati nondum canonizati?*

NEgatiuam ſententiam docent Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 2. cap. 43. num. 9.* Azorius *tom. 2. lib. 1. cap. 26. quæſt. 4.* Barboſa *in collect. tom. 1. lib. 2. tit. 9. cap. 5. num. 24.* Villalobos *in ſumma, tom. 2. tract. 32. dub. 1. num. 3.* & alij.

Non reticebo tamen affirmatiuam ſententiam docere Suarez *de relig. tom. 1. lib. 2. de diebus feſtis, c. 11. nu. 4. & 5.* & poſt illum Fagundez *præc. 1. lib. 1. cap. 3. num. 14. & 15.* quia nihil aliud eſt Beatificatio, quàm quædam canonizatio minori apparatu celebrata. Sed his non obſtantibus, negatiuam ſententiam tenendam eſſe puto, quam nouiſſimè docet etiam Lucas Caſtellinus *de Canon. ſanct. cap. 1. punct. 34. §. 7.* & ideò tempore Pauli V. humiliter petiit Reſpublica Veneta, vt feſtum Beati Salonij in eadem ciuitate coleretur, & idem euenit tẽpore Greg. XV. pro Beato Alberto Magno, id petente Archiepiſcopo Ratisbonenſi. Nota etiam hîc obiter, quòd quando Pontifex concedit Sacerdotibus certę Religionis, vt certo die dicant Miſſam de alio Sancto Beatificato, non poſſunt facere octauam, neque in illa dicere Officium, & Miſſam de dicto Beatificato, vt apparet apud Turrianum *in 2. 2. tom. 1. diſp. 17. dub. 18.* cautè enim in his materiis procedendũ eſt.

Vnde neque licet etiam Sanctum Beatificatum inuocare in publicis litaniis, quidquid aliqui recentiores aſſerant, & ita docet Portel *in addit. ad dubia regul. ver. Reliquiæ Sanctorum, num. 11.* Lucas Caſtellinus *de Canon. ſanct. c. 2. punct. 6. §. 2. & ſeq.* qui etiam optimè *punct. 51. §. 2.* docet facultates Summorum Pontificum in his materiis eſſe potiùs reſtringendas, quàm dilatandas. Et tandem non ſunt audiendi recentiores cum Molfeſio *cenſ. 45. num. 31.* qui aſſerunt licitum eſſe depingere imagines viri ſancti nondum beatificati, cum radiis, vel diademate. Contra quos, & meritò, inſurgunt Bellarminus *tom. 1. lib. 1. de Beat. ſanct. cap. 7.* Azorius *to. 2. lib. 5. c. 6. q. 8.* Fagundez *præcept. 1. lib. 1. cap. 4.* Turrianus *in 2. 2. tom. 2. diſp. 17. dub. 11.* & alij.

RESOL. X. *An compenſatio in foro conſcientiæ ſit valida, etiamſi adſint alij creditores anteriores?*

HIc caſus multum practicabilis eſt, & his diebus præteritis accidit in morte cuiuſdam Argentarij, & tunc multi viri docti negatiuè reſponderunt, quia debitor in tali caſu accipit rem alteri obligatam, & ita docent communiter Doctores.

Sed ego contrariam ſentẽtiam probabilem existimo, quam docet Comitolus *in reſponſ. mor. lib. 3. q. 39.* quem poſteà ſecuti ſunt Homobonus *in exam. Eccleſ. p. 2. tract. 10. cap. 3. q. 6. caſu 7.* & Fernandez *in exam. Theol. mor. part. 4. cap. 5. §. 13. n. 4.* vbi ſic aſſerit: Habeo apud me res Petri vita functi, mihi debentis aureos, ſcio illum è vita migraſſe cum aliis debitis antiquioribus, rogo an poſſim retinere res, quas habeo in compenſationem mei debiti? Scio reſpõſionem poſſe retardari ex eo, quòd Petrus viuus teneretur priùs priora debita perſoluere, ſi non poſſet omnibus ſimul ſoluere. Dico tamen, potes eam facere compenſationem, ratio eſt, quia non teneris ita rebus alienis prouidere, vt tuarum facias iacturam, & è manibus ſinas labi, quod præ illis habes, neque eſt lex, quæ illum ordinem in compenſatione præcipiat. Ita Fernandez.

Notandum eſt tamẽ, quòd Comitolus *vbi ſuprà*, limitat hanc ſententiam, niſi creditor poſſideret rem debitoris iure depoſiti, quia depoſitum compenſationem non admittit, vt habetur *in l. poſtrema, C. de compenſ.* & docent Doctores communiter.

Sed ego puto probabiliter cum Tannero *in 2. 2. D. Thomæ, diſp. 5. quæſt. 6. dub. 14. num. 141.* qui citat Nauarrum, & Leſſium, illam legem & alias, ſpectare ſolùm ad forum externum, vel certè intelligendas, ſi aliter obtineri poſſit compenſatio. Vnde in noſtro caſu non ſolùm creditor iuſtè faceret cõ-

penſationem exiſtentibus creditoribus anterioribus, vt dictum eſt, ſed etiam contra Comitolum, licet poſſideret rem iure depoſiti.

Notandum eſt etiam, quòd quando debitor ſoluit debitum poſteriori creditori, cùm ſolui deberet prioti, in tali caſu creditor non tenetur ad reſtitutionem, ſed poteſt retinere pecuniam illam contra ordinem reſtitutionis ſibi ſolutam. Et ita probabiliter docent Ioan. de la Cruz *in direct. part.* 1 *pr.* 7 *art.* 8 *dub.* 2 *concl.* 3. Molina *de iuſt. tom.* 2 *tract.* 2 *diſp.* 536 *nu.* 46. quidquid in contrarium etiam probabiliter aſſerant Faber *de pœn. in* 4 *ſent. diſt.* 15 *quæſt.* 2 *diſp.* 50 *c.* 7 *nu.* 222. Turrianus *in* 2. 2 *tom.* 2 *diſp.* 19 *dub.* 4. *n.* 6 & Azorius *tom.* 3 *lib.* 4 *cap.* 36 *quæſt.* 8.

Notentur hæc omnia in præſenti reſolutione poſita; nam ex illis Confeſſarij à multis perplexitatibus, & ſcrupulis immunes erunt. Nam in praxi moraliter impoſſibile erit, vt creditores poſteriores habentes debitum in manibus ſolutum, illud reſtituant creditoribus anterioribus, licet, vt diximus, ex communi ſententia ad id tenerentur. Sed noſtra ſententia negatiua eſt ſatis probabilis, & tuta, ideò illam ſequere. Quæ omnia ſuperiùs dicta intelligenda ſunt de debitis tãtùm perſonalibus, & non habẽtibus ſpecialem hypothecam, aut pignus.

RESOL. XI. *An liceat procurare abortum ad euitandum periculum vitæ, & infamiæ alicuius puellæ prægnantis?*

NEgatiuam ſententiam docent Tannerus *in* 2. 2. *D. Thomæ, diſp.* 4 *q.* 8 *dub.* 4 *n.* 58. Sanchez *de matrim. tom.* 3 *lib.* 9 *diſp.* 20 *num.* 10. Syluius *in* 2. 2. *D. Tho. quæſt.* 64 *art.* 7 *quæritur* 4 *concl.* 3. Finellius *tract. de caſ. reſer. part.* 2 *caſ.* 5 *ver. Abortus*, §. 1 *n.* 3. Azorius, & Zanardus *vbi infrà*, Bellochius *in praxi Theol. mor. p.* 2. *quæſt.* 8 *nu* 78. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 29 *cap.* 6 *nu* 103. & alij. Et ratio eſt, quia non ſunt facienda mala, vt euentant bona, & vnde nullo bono fine honeſtari poteſt abortus.

At his non obſtantibus aliqui, vt notat Zanardus *in direct. confeſſ. part.* 1 *de ſacram. matr. c.* 41 *q.* 17. & Azorius *tom.* 3 *lib.* 1 *c.* 4 *quæſt.* 1. docent in tali caſu licitum eſſe procurare abortum, quia cùm fœtus nõ ſit animatus, nulli fit iniuria ſi procuretur remediũ ne concipiatur. Deinde probabiliter aſſerunt Aragon, Sayrus, Leſſius, Henriquez, & Reginaldus, Sanchez, & alij, quos citant, & ſequuntur Layman *in Theol. mor. lib.* 3 *ſect.* 5 *tract.* 3 *part.* 3 *c.* 4 *nu.* 4. & Homobonus *tract. de caſ. reſer. part.* 3 *cap.* 4. quòd quando aliud non ſuppetit remediũ pro ſalute infirmæ matris, poteſt quis licitè procurare abortum, ſi fœtus nondum eſt animatus. Ergo hoc etiam facere licitum erit in noſtro caſu. Negat hanc conſequentiam Sanchez, & adducit diſparitatem rationis.

Sed illum impugnat doctiſſimus Pontius *de matrim. lib.* 10 *c.* 13 *n.* 2. vbi ſic ait: Si licet euacuatio fœtus nondum animati ad vitandam mortem matris, & reſtituendam ſanitatem, liceret etiam procurare abortum nondum animatũ, cùm ad famam, & ſtatum conſeruãdum opus erit; caſus enim ſeſe offerre poteſt adeò premens, vt nullo alio medio poſſit mulier eripi, niſi abortu fœtus nondum animati, quod tamen Sanchez non vult admittere, ſed nullo conuenienti aſſignato diſcrimine. Ita Baſilius. Vnde vel negandum in vtroque caſu licitum eſſe procurare abortum, vt negat Baſilius, vel concedendum eſt in vtroque caſu licere; & hoc vltimum nouiſſimè docet Franciſcus Torreblanca *de magia lib.* 2. *cap.* 43. *n.* 10. vbi ſic ait: Quando ex partu concepto euidens periculum apparet, vel quòd puerpera ſoleat ad extremum deduci, aut nimis arcta ſit, aut fama eius lædatur, aut aliter vitæ diſcrimen, vel exiſtimationis poſſit ſubire, benè poterit poculum abortionis præberi, dum fœtus tamen non erit animatus. Ita Torreblanca, qui, vt vides, apertè docet licere procurationem abortus ad tuendam vitam, vel honorem puellæ prægnantis. Sed an hæc opinio ſit probabilis, iudicent viri docti, mihi enim omnino non placet. Sed quia incidit ſermo de abortu,

Notandum eſt hîc obiter, quòd ſi mater in aliqua infirmitate poſt fœtus animationem periculosè laboraret, & nullum aliud remedium ſit, poſſunt præberi medicamenta directè tẽdentia in curationem, vt ſectio venæ, contra Pontium *de matr. lib.* 10. *c.* 13 *n.* 6. & Vaſquez *opuſ. de reſtit. c.* 2. §. 1 *dub.* 7 *n.* 28. & *c.* 5. §. 2. *dub.* 6. *nu.* 23. etiam balnea, & pharmaca ad purgationem ventris; quia mater habet ius ad talia medicamenta, licet indirectè, & per accidens ex illis ſequatur mors fœtus. Ita communiter DD. Sed difficultas eſt, quando medicamenta æquè tendunt ad ſalutem matris, & ad mortem fœtus, vbi ſalus infirmæ omnino deſperata eſt, & fœtus etiam periret: an, inquam, in tali caſu liceat ſupradicta medicamenta præbere. Negatiuè reſpondent Corduba, Lopez, Rodriquez & Vega apud Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 9. *diſp.* 20. *nu.* 19. & 20. at ipſe affirmatiuam ſententiam docet etiam in caſu dubij.

Et hanc ſententiã docent etiam Ioan. de la Cruz *in direct. part.* 1. *precept.* 5. *q.* 1. *dub.* 7. *concl.* 3. & 4. & Villalobos *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 12. *dub.* 13. *nu.* 2. vbi ſic aſſerit: *Quando la medicina ygualmente ſe ordena a la ſalud de la madre, y a la muerte de la creatura, no hauiendo otro remedio para librar la madre, es licito tomarla; porque ſe ha de preferir la vida de la madre, y muerta ella à marauilla viuira la creatura, y lo miſmo digo, quando el medicamento es dudoſo.* Si igitur de vita matris & fœtus omnino deſperatum ſit, licitum erit medico, & ad id tenetur, ait Sanchez, applicare medicinas ad matris ſalutem, & ad fœtui nocendum eiuſque abortum; imò etiãſi medicamenta ſint dubia an auxilium, vel mortem potiùs ſint illatura, in tali euentu melius eſt anceps auxilium experiri, quàm omni ſpe deſtitutam, ſinere infirmam perire.

Notandũ eſt tamen cum Leſſio *lib.* 2. *c.* 9. *dub.* 10. *n.* 63. & aliis communiter, quòd quando proles eſt animata, illicitum erit præbere matri medicamentum directè curatiuum cum notabili periculo prolis, ſi certum erat, vel valdè probabile, prolem ſine illo viuam edendã. Sed Sanchez *vbi ſuprà de matr. tom.* 3. *lib.* 9. *diſp.* 20. *nu.* 17. exiſtimat caſum hunc rariſſimum eſſe, ac moraliter impoſſibilem; matris enim morbo laborantis lethali, corrupti humores alimentum quo puer nutriendus eſt, ita inficiunt, vt penè miraculum ſit, matre pereunte fœtum incolumem euadere. Sed ad alia procedamus.

RE-

RESOL. XII. *Quis ſcienter acceſſit ad conſanguineam vxoris ſuæ, ignorabat tamen prohibitionem, & pœnam iuris; quæritur an ſtante dicta ignorantia egeat diſpenſatione ad petendum debitum?*

IN tali caſu poſſe ſine diſpenſatione petere debitum exiſtimo contra Cordubam *in qq. lib.1. q.12. art.1.* & Rodriquez *in ſumma, tom.1. c.242 nu.11.* & ita docet Portel *in addit.ad dubia regul.ver.Ignorantia, n.29.* Baſilius Pontius *de matrim. lib.10.c.6.nu.10.* & Sanchez *de matrim.to.3.lib.9.diſp.32.n.49.* cum Henriquez *lib.11.c.15.n.11.* vide etiam Suarez *in 3.p. to.3. quæſt.67. art.8. § maius verò dubium.* Sylueſtrum *ver. matrimonium* 8. *q.7.d.2.* & Paludanum *in 4. diſt.42. q.1.art.3.concl.2.* & hæc opinio erit multùm plauſibilis Confeſſariis ſæcularibus, qui non habent priuilegium Regularium, vt poſſint diſpenſare cum pœnitentibus inceſtuoſis ad petendum debitum.

Sed difficultas magis eſt, quando coniux habet tantùm ignorantiam ſolius pœnæ impoſitæ, videlicet ne petatur debitum, ſcit tamen prohibitum eſſe à iure: & tunc etiam reſpondet Portel *vbi ſuprà*, non egere diſpenſatione. Et ita tenet nouiſſimè Caſtrus Palaus *tom.1.tract.2.diſp.1.punct.17.num.8. in fine*, & hanc ſententiam probabilem vocat Sanchez *vbi ſuprà, num.* 20. licet contrarium doceat Baſilius Pontius *vbi ſuprà, num.12.*

Notandum eſt etiam omnia ſupradicta maiori ratione procedere in pœna excõmunicationis, ſuſpenſionis, irregularitatis. Et ideò aſſerit Portel *vbi ſuprà, n.21.* ad incurrendam excommunicationem non ſufficere, quòd ſciam, opus eſſe prohibitum ab Eccleſia, ſed vt ſciam de pœna, idque prohiberi ſub excommunicatione; ita de ceteris pœnis ſuſpenſione, interdicto, irregularitate dicendum; quòd vt incurrantur, non ſufficit me ſcire opus eſſe prohibitum, ſed requiri vt ſciam eſſe prohibitum ſub pœna ſuſpenſionis, irregularitatis, inhabilitatis, &c. Ita ille, qui citat pro hac ſententia Nauarrum, & Rodriquez, quibus adde Curiel *in par.2. q.76. art. 4.dub.5.* Valentiam *tom.2.diſp.6.q.6. punct.1. coroll.9.* Henriquez *lib.13.c.23.n.2.* Suarez *de cenſ.diſp.4 ſect.9. nu.19.* Auilam *de cenſ.p.2.c.5.diſp.5. dub.7.* Sayrum *de cenſ.lib.1.c.18.num.37.* ex quibus infertur, quàm frequenter Confeſſarios poſſe ab excommunicatione laicos excuſare, quoniam ſæpè illam inuincibiliter ignorant, Sanchez verò putat hanc doctrinam procedere tantùm in excommunicatione, non autem in aliis pœnis. Sed tu tene noſtram ſententiam, quam ipſe *in nu.21.* vocat probabilem, & illam amplectuntur Coninch *de Sacram. diſp.18. dub.4.nu.31.* Duardus *in Bull. Cœn. lib.1.c.2.q 5.num.27.* Bonacina *de cenſ.diſp.1.q.2.punct.1.n.13.* at de hoc infrà latiùs dicemus. An tamen hęc omnia vera ſint, etiam quando operans laborat ignorantia vincibili, dicendum eſt ſequenti reſolutione.

RESOL. XIII. *An ignorantia vincibilis, iuris, vel facti excuſet ab incurſione cenſurarum, & aliarum pœnarum?*

HÆc reſolutio erit plena magnæ conſolationis, quia reſpondeo affirmatiuè, & ita docet Portel *in addit.ad dubia regul.verſ.ignorantia, n.25.* & Sanchez *de matrim. tom.3. lib.9.diſp.32.nu.31.* vbi ſic ait: Exiſtimo ignorantiã etiam mortaliter culpabilem, ſiue iuris, ſiue facti, modò non ſi craſſa, excuſari à cenſuris, & pœnis, & idem dico licet adſit ſcientia legis, ſi adſit ignorantia non craſſa cenſuræ. Ita ille, qui validis rationibus confirmat hæc omnia, & intelligenda eſſe docet de quibuſcumque pœnis, ſiue latis à iure communi Papæ, ſiue à particulari Epiſcoporum. Si tamen ſcire cupis, quænam dicatur ignorantia craſſa, & ſupina; reſpondet, illam dicendam eſſe, quæ ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit: culpa verò lata eſt, quando ignorans aut nullam, aut valdè modicam adhibuit diligentiam. Et Graffius *deciſ.part.1.lib.4.c.8.n.20.* & alij, aſſerunt culpam latam, ſeu ignorantiam craſſam eſſe illam, quæ ex malitia, vel ex nimia negligentia procedit. Imò Anton. *cap.2.de conſt.nu.9.* amplius videtur petere: explicat enim eam ignorantiam eſſe, quando eſt latiſſima culpa, quæ dolo æquiparatur. Et hæc omnia Portel, & Sanchez *vbi ſuprà*, quidquid in cõtrarium aſſerant Sotus *in 4.diſt.28.q.1.art.2.* Graffius *part.1. deciſ. lib.4.diſp.4.c.9.n.20.* Suarez, & alij, quos citat, & ſequitur Villalobos *in ſumm.to.1.tract. 16.dub.12.n.6.* vbi ait: *La ignorancia vincible ora ſea del echo, ò del derecho, no eſcuſa de la cenſura. Aſi lo tiene Suarez, porque como no eſcuſa de pecado, tan poco excuſa de la cenſura.* Sed tu tene noſtram ſententiam ex *cap. 2.de conſtit.in 6.* vbi habetur, ignorantiam, quæ non eſt craſſa, & ſupina, excuſare ab omnibus ſententiis Ordinariorum. Et ita etiam hanc ſententiam docet Bonacina *de cenſ.diſp.1.quæſt.2.punct.1.nu.10.* & Barboſa *in collect. tom.3 lib.1. ſexti Decretal. tit.2.cap.2 nu. 8.* vbi *num.7.* optimè impugnat Suarez aſſerentem ignorantiam craſſam, & ſupinam, idem eſſe cum ignorantia vincibili.

Notandum eſt etiam hîc obiter; Primò ignorantiam quantumcumque craſſam, niſi eſſet ingens temeritas, & latam culpam excuſare à pœna impoſita ſcienter aliquid facienti. Secundò idem dicendum eſt, cùm lex pœnam inducit præſumenti aliquid facere; quia non verè dicitur præſumens, ſi quis aliquid ignorantia culpabili, & craſſa efficeret, præſumptio enim dolum importat, & temeritatem. Ita Baſilius Pontius *de matrim.lib.10.cap.6.n. 10.* Sanchez *vbi ſuprà*, Curiel *in part.2.q.76.art.4.dub. 4.* Henriquez *lib.13.c.23.n.3.* Auila *de cenſ.part.2.c.6. diſp.10.dub.6.* Molina *tract.5.diſp.71.nu.13* quidquid in contrarium aſſerat Toletus *lib.1.cap.48.* Alterius *cenſ.diſp.11 de ſuſpenſ.cap.5 § hoc autem.*

Imò Bonacina *loco citato de cenſ. diſp.1 q.1.punct.1. n.11.* contra Suarez docet hanc ſententiam procedere, non ſolùm quando quis operatur cum ignorantia craſſa, ſed etiam cum ignorantia affectata, ſi, vt dictum eſt, verba cenſuræ hæc eſſent, *Qui ſcienter hoc fecerit, vel qui præſumpſerit,* &c. Et hæc omnia Confeſſarij in mente habeant: nam ex illis non pauci ab incurſione cenſurarum immunes erunt.

RESOL. XIV. *In quadam ciuitate huius Regni quidam percuſſit Clericum publicè, & notoriè; quæſierunt ſtatim à me, an eſſet vitandus?*

HIc caſus erit multùm practicabilis, & primafacie affirmatiuè aliquis poterit reſpõdere, quia ex Concilio Conſtantienſi, vt communiter DD.

docent, tenemur vitare publicũ Clerici percuſſorem; ſed in caſu propoſito ille percuſſerat Clericum in publica platea coram omni populo. Ergo, &c.

Sed his non obſtantibus, tunc negatiuam ſententiam conſului; nam vt quis dicatur publicus percuſſor Clerici, vt illum vitare teneamur, neceſſe eſt, vt talis percuſsio nulla poſsit tergiuerſatione celari, & nullo iuris remedio niti. Cùm igitur in hoc caſu, & ferè in omnibus ſimilibus poſsit percuſſor Clerici notorius dicere, ſe fuiſſe ebrium, aut in ſuam iuſtam defenſionem feciſſe, vel ignoraſſe excommunicationem percuſsioni eſſe adnexam, & alia tergiuerſatione celari, allegando in iudicio rumoris falſitatem; ideò quamdiu non conſtat per Iudicis ſententiam, illum iuris remedio non poſſe excuſari, numquam dicitur notorius Clerici percuſſor. Et ita hanc ſententiam docent Couarruuias *in cap. alma mater, part. 1. §. 2. nu. 7.* & Fagundez *præc. 1. lib. 2. c. 5. n. 12.* vbi ſic aſſerit: Vt quis dicatur publicus percuſſor Clerici, vt illum euitare teneamur, requiritur, quòd nulla tergiuerſatione celari poſsit; vnde licet ea percuſsio notoria ſit, & patens multis, ſi tamen non ſit notorium iis, qui illam viderunt, percuſſorem nullam habuiſſe legitimam excuſationẽ, quia in eo facto à peccato excuſaretur, adhuc non cenſetur vitandus. Opus eſt ergo, vt conſtet percuſſorem nullam habuiſſe cauſam percutiendi, vt euitetur. Nam ſi poteſt probabiliter aliquam allegare veram cauſam, qua à peccato excuſaretur, quamdiu non conſtiterit non ita eſſe, non erit vitandus. Hoc autem conſtare non poteſt, niſi per Iudicis ſententiam, vel per facti notorietatem. Quamobrem rarò continget percuſſionem Clerici ita eſſe notoriam facto, vt non poſſit aliquo iuris remedio probabilitate aliqua excuſari. Ita Fagundez, & ante illum Sayrus *de cenſ. lib. 2. cap. 12. nu. 18.* Igitur ex ſuperiùs adductis cenſui, conſulentes non fuiſſe aſtrictos vitare ſupradictum publicum Clerici percuſſorem, & hæc notentur à Confeſſariis, quia paſſim erunt obuia, & à multis ſcrupulis liberi erunt.

RESOL. XV. *An mulier peccet mortaliter mingendo ſtatim poſt copulam ad emittendum ſemen?*

AFfirmatiuè reſpondet Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 9 diſp. 20. nu. 3.* & Bonacina *de matr. quæſt. 4. punct. 9. 10. num. 10.* vbi ſic ait: Vtrùm verò vxor grauiter peccet emittendo ſemen è vaſe ſtatim poſt copulam, ne filios concipiat, patet ex ſupradictis, hoc enim eſt contra naturæ, & generationis ordinem, cùm prodigatur ſemen à natura inſtitutum ad prolem ſuſcipiendam. Sic Bonacina, & hoc ſolent facere ſæpiùs meretrices.

Attamen contrarium docet Petrus Bellochius *in praxi de caſ. reſer. p. 2. quæſt. 4. nu. 365.* vbi ita aſſerit: Quia ſæpè ſolet mulier mingere poſt coitum, vel ſe erigere vt ſemen emittat, ne concipiat, ſaluo meliori iudicio, credo quòd non peccat ſaltem mortaliter; nam ex hoc, vt liquidò patet, non impeditur prolis generatio, quandoquidem aiunt Syluester *ver. debitum, num. 6.* & Conradus *part. 2. q. 315.* matrix mulieris habet vim attractiuam, & retentiuam ſeminis, vnde fruſtrà poſt coitum mulier mingit vt illud foras emittat. Ita Bellochius. His tamen non obſtantibus, puto dictas mulieres ſic facientes peccare contra conſcientiam erroneam, ſi crederent ita mingendo peccare.

RESOL. XVI. *An ſi aliqua tentatio carnis nimis notabilis ſit, quis teneatur tunc orare; vnde hoc minimè faciens duplex peccatum committat, ſi venere, v. g. delectetur?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Ioannes Sancius *in ſelectis diſp. 21. num. 19. 20.* ſic aſſerens: Si venerea delectatio notabilis eſſet, & periculum in illam conſentiendi interueniret ſub mortali peccato, tenebitur auxilium Dei implorare. Et quamuis tunc oratio non obliget per ſe, ſed per accidens, erit tamen duplex peccatum, omittere orationẽ, & venere delectari. Et ſic delinquet contra Religionem, & caſtitatem, omittens orare tempore grauis tentationis carnalis. Idem in caſu ſimili ſentit Faber *de pœn. in 4 ſent. diſt. 14 quæſt. 2. diſp. 18. cap. 3. num. 68.*

Sed mihi opinio contraria placet. Nam actus amoris Dei, per accidens obligat in multis caſibus, & tamen vt benè aduertit Tannerus *in 2. 2. D. Thomæ, diſp. 2. quæſt. 4. dub. 4 num. 83.* omiſſio huius actus in his caſibus, non eſt peccatum ſpeciale, & diſtinctum ab eo peccato, ad quod vitandum requirebatur, ſecus eſt in his caſibus, in quibus tale præceptum obligaret. Sed hoc accidit in caſu noſtro. Ergo. Et certè ſi opinio Sancij eſſet amplectenda, multi ex illa ſcrupuli orirentur.

RESOL. XVII. *An ſit peccatum mortale ſaltem contra charitatem, detegere peccatum notorium facti, vel iuris in alio loco, vbi ignorabatur, & in quem facilè eius fama non erat peruentura?*

MVltùm practicabilis eſt quæſtio iſta, & in explanatione illius plurimos, & fortiſſimos aduerſarios habebimus; ideò ſententiã affirmatiuam docent communiter DD. Ita Leſſius *lib. 2. c. 11. dub. 13. nu. 78.* Sotus *de iuſt. lib. 5. quæſt. 10. art. 2.* Villalobos *in ſumma. to. 2. tract. 11. diffic. 36. num. 13.* Fabrus *de reſtit. in 4. ſent. diſt. 15. quæſt. 3. diſp. 53. cap. 4. num. 130.* Salonius *in 2. 2. D. Thomæ, quæſt. 62. art. 2. contr. 18.* Nauarra *lib. 2. cap. 4. nu. 288.* Sayrus *in claui Regia lib. 11. c. 6. num. 25. & 26.* Malderus *in 2. 2. tract. 7. cap. 1 dub. 6.* & alij quamplures penes ipſos. Probatur hæc opinio, quia in tali caſu læditur proximus in re magni momenti, quod meritò ægerrimè ferrem mihi fieri. Nec valet dicere, quòd taliter infamatus ius ad famam non habet, quia ſine cuiuſquam iniuria, & abſque fraude eam poſſidebat, eaque adhuc diu fuiſſet fruitus. Ergo contra charitatem eſt, illum bono nomine ſpoliare, præſertim ſi nihil commodi prouenirat de detractione. Ita Leſſius, qui limitat hanc ſententiam. Primò, ſi ille parum curet ſe alibi infamari, quod ſæpè fieri ſolet, præſertim ſi procul abſit. Secundò, ſi quis ob graue crimen fuerit publicè punitus; tunc enim ſæpè expedit talia ad ædificationem narrari.

Sed ad tollendos omnes ſcrupulos, his non obſtantibus exiſtimo probabiliter ſic detrahẽtes non peccare, neque contra iuſtitiam, neque contra charitatem. Et ita docet nouiſſimè Fagundez *præc. 2. lib. 5. cap. 3. n. 14.* vbi ſic aſſerit: Vera ſententia docet non eſſe peccatum mortale, neque contra charitatem,

dem, neque contra iuſtitiam, detegere notorium crimen facti, vel iuris, hoc eſt, vel per rumores, & famam publicam, vel per ſententiam Iudicis in alio loco, & regione, vbi ignorabatur, & perſonis qui nihil de illo ſciebant, ſiue fama illuc breui, ſiue poſt longum tempus, ſiue numquam peruentura ſit. Sic ille, qui validiſſimis rationibus probat hanc ſententiam, & citat pro illa Caietanum *tom.2. opuſc.31. reſponſ.9.* Nauarrum *in ſum.c.18.n.26.* & Maiorem *in 4.diſt.21.q.2.* Hanc opinionem docent etiam Azorius *part.3.lib.13.c... dub.8.* & Filliucius *to.2.tract.32. c.9.nu.235.* qui ſe remittit ad Nauarrum, & Caietanum *vbi ſuprà.* Et illam probabilem eſſe putat Nugnus *in 3.part.tom.1.q.80.art.6.diffic.3.§. hæc difficultas*; nam opinionem contrariam, quam ipſe tenet, vocat probabiliorem.

Fundamentum verò contrariæ ſententiæ, quod adducit Leſſius, reprobatur ſolidè à Fagundez *vbi ſuprà.* Igitur viatores abſtineant à ſimilibus detractionibus, ſed ſi detrahant non peccabunt mortaliter, vt patet ex dictis, neque contra charitatem. Sed ad alia deueniamus.

RESOL. XVIII. *An peccet offerens alicui occaſionem peccandi propter aliquem bonum finem?*

CLarum eſt licere, v.g. viro ſuſpicanti adulterium vxoris, illam obſeruare cum teſtibus, vt eam poſſit de adulterio conuincere; nec peccare parentes, vel heros, qui filiis, vel famulis non auferunt occaſionem aliquam furandi, cùm eos ad furandum propenſos norunt, vt ſic in furto deprehenſi reſipiſcant. Ita docent Valentia *tom.2.diſp.5.quæſt.6. punct.5.dub.7. in fine*, Molina *tom.3.part.2.tract.2.diſp. 739.num.8.* Vega *in ſumma, tom 1.cap.120.caſ.1.* Sanchez *vbi infrà*, & alij penes ipſum; nam hoc non eſt cooperari ad peccatum, ſed permittere vnum committi, vt plura alia euitentur.

Difficultas conſiſtit, an licitum ſit in his caſibus non ſolùm non auferre, ſed apponere occaſionem vxori, v.g. vt adulteretur, aut famulis vt furentur. Negatiuam ſententiam docet Sanchez *to.3. de matrim.lib.10.diſp.12.num.13.* cum Emanuele Sà *ver peccatum, num.7.*

Sed Petrus Nauarra *de reſt. lib.3 c.vlt. in noua edit. nu.104.* affirmatiuam ſententiam tenet, quam nouiſſimè ſequuntur Layman *in Theol. mor.lib.2.tract. 3.cap.13.nu.5.* & Sancius *in ſelectis, diſp.35.nu.12.* vbi ſic ait: Adhæreo opinioni aſſerentium, offerentem alicui occaſionem ad peccatum, vt deprehenſus in illo reſipiſcat, vel ob alium bonum finem, non peccare. Ita ille. Et ratio eſt, quia id non eſt formaliter cooperari ad peccatum, ſed materiam, & occaſionem peccati miniſtrando, illud permittere: non quòd permittens intendat malum peccati fieri, ſed potiùs graue aliquod malum impedire.

RESOL. XIX. *Aliqua notabilia, & practicabilia circa crimen inceſtus.*

AN ſi quis habeat rem cum muliere in tertio, & quarto gradu cum ſua vxore cõiuncta, ſibique eodem gradu affini, impediatur à petitione debiti. Affirmatiuè reſpondet Comitolus *in reſponſ.lib.1. quæſt.138.nu.2.* Sed tu tene contrariam ſententiam, qua huiuſmodi impedimenta ſunt de iure Eccleſiaſtico: ſed nullum ius Eccleſiaſticum ſtatuit inceſtum in tali caſu à petitione debiti impedire; ergo. Et ita docet Nauarrus, quem ſequitur Baſilius Pontius *de matrim.lib.7.cap.33.nu.6.* qui etiam *num.2.* ait: Nota quòd ſi quis extraordinariè polluat feminam aliquam, emittens ſemen poſt extractum è vaſe naturali membrum, quamuis poſtmodum caſu illabitur ſemen in naturale vas, nulla reſultat affinitas, licet contrarium videatur docere Floronus *de caſib.reſeru.part.2.caſ.6.num.18.* citans Graſſium.

Nota etiam cum dicto Baſilio Pontio contra Sanchez *lib.2.diſp.21.num.2.* quòd ſi ſemen alicuius viri ope dæmonis deferatur in vterum femineum, non contrahitur affinitas, quia illi non ſunt facti vna caro, nec ſibi adhæſerunt.

Difficultas eſt, an contrahatur affinitas, ſi vir ſeminet, femina verò non ſeminet. Affirmatiuè reſpondent Syluester *infrà*, Floronus *vbi ſuprà de caſ.n.28.* Finellius *de caſ.reſer. caſ.10.n.9.* Pontius *vbi ſuprà*, vbi ſic aſſerit: Parum autem refert ad affinitatem contrahendam, quòd femina ſeminet, vel non; cùm eius ſemen ad generationem neceſſarium non eſſe ſit conſtans opinio. Sed aliqui, vt notant Finellius, & Floronus *vbi ſuprà*, contrariam ſententiam docent, putantes ad cõtrahendam affinitatem requiri concurſum ſeminum, ſcilicet tam viri, quàm mulieris; & Syluester *ver. Matrimonium.8. quæſt.15.* pro hac ſententia citat Innocentium, Hoſtienſem, & Vgonem, quibus adde Caietanum *in 2.2.quæſt.154. art.12.* & hanc ſententiam probabilem putat Sanchez *de matrim tom.1.lib.2.diſp.21.num.11.* & Ioannes Suarez *in Enchiridio caſuum conſcientiæ lib.5. ver. affinitas, §.ad contrahendam.* Ad rationẽ verò Baſilij Pontij poſſet quis reſpondere, quòd non eſt ita cõſtans opinio illa, vt ſemen femineum non requiratur ad generationem, quin ſententia cõtraria non ſit probabilis, & illam acerrimè contra Ariſtotelem, non ſolùm tuentur medici, duce Hippocrate *lib. de genitura*, & Galeno *lib.6.de locis affectis, cap.5.* Valleſio *lib.2.contr.Medic.cap.6.* Vega *lib.1. de arte medendi c.3.* Petrus Meta *tract.de ſemine, § iam verò.* ſed etiã præſtãtiſſimi Theologi, vt Scotus *in 3.diſt.4.q.vnica*, Bonauentura *quæſt.1.nu.31.* Maior *quæſt.3.art.4.* & alij, quos citant Conimbricenſes *de generat. lib.1. cap.4. quæſt.27.* Sed tu tene communem ſententiam.

RESOL. XX. *An ſolus metus reuerentialis ſine minis, aut alicuius grauis mali timore, cenſeatur cadere in virum conſtantem, & idem quæritur de precibus importunis?*

HÆc quęſtio deſeruiet ad reſcindendos contractus vxorum, & filiorum familias. Negatiuam ſententiam docet Sanchez *de matrim. tom.1.lib.4. diſp.6.n.7.* & alij penes ipſum. Fundamentum huius opinionis eſt, quia *in cap.quamuis pactum, de pact.in 6.* diſponitur, quòd renuntiatio facta à filia in fauorem patris, vallata iuramento eſt valida, niſi metu, vel dolo ſit inducta. Ergo cùm textus non excipit reuerentiam, ſicut metum, & dolum, ſequitur metum reuerentialem minimè in conſtantem virum cadere. Et ita hanc ſententiam ex Iuriſconſultis docent inter alios Molina *de primog. lib.2. cap.3. n.9.* Donellus *lib.15.comment. c.39.* Fachineus *lib.2.*

contr. iuris cap. 96. & triginta Doctores, quos adducit, & ſequitur Barboſa *in collect. tom. 3. lib. 2. ſexti Decretal. tit. 18. cap. 2. num. 18.* cum aliis, quos etiam adducit, & ſequitur Farinacius *in fragment. crim. part. 2. num. 125.*

Sed ego contrariam ſententiam non minùs probabilem, & in praxi tutam exiſtimo, quam nouiſſimè docent doctus Baſil. Pont. *de matr. lib. 4. c. 5. nu. 6.* & alij penes ipſum, & penes Menochium *lib. 1. conſ. 491. & de arbit. iud. lib. 2. caſ. 136 nu. 7.* & Farinacium *vbi ſuprà, num. 126.* Limitat tamen hanc opinionem Pontius, niſi metus reuerentialis dederit anſam, & occaſionem contractus, non verò cauſam. Poteſt enim contingere, vt vxor, filius, &c. metu reuerentiali inducatur ad contrahendum, & tamen poſteà iam libens contrahat. Secundò, ſuam ſententiam Pontius intelligit, non de metu indignationis leuis, & quæ facilè tranſeat, ſed de indignatione graui, & diuturna, ſemotis tamen minis, & verberibus, vt perperàm volunt Iuriſconſulti.

Sed aliqui plus addunt, dicendo ſufficere ſolam præſentiam eius, cui reuerẽtia debetur, abſque minis, & verberibus, vt metus inducatur. Ita plures Doctores, quos citat Mongollon *tract. de his, quæ vi, metu, &c. cap. 2. §. 1. nu. 3.* qui *num. 5.* ſuam ſententiam in hac quæſtione ſic aperit. Ego (ita ille) vt hanc cõtrouerſiam diriman, ſic diſtinguo. Aut interuenit mandatum eius cui reuerentia debetur ſine minis, vel verberibus (quod mandatum inducitur etiam per verbum *rogo*, vt *l. 1. ff. mandati*, quam ad hoc allegat Barbatius *in conſ. 46. n. 11. ſchol. 47.*) & in iſto caſu ſufficit ſola præſentia, & hoc habetur *in l. velle. ff. de reg. iur.* cuius verba hæc ſunt, *Velle non creditur, qui obſequitur alterius imperio: aut non interuenit mãdatum. ſed ſola præſentia*; & tunc iterùm diſtinguo, quòd duplex eſt reuerentia, vna ſimpliciter, & in gradu poſitiuo; altera nimia, & ſic in gradu ſuperlatiuo. Primo caſu, quando eſt talis perſona, cui ſolùm debetur reuerentia ſimpliciter, vt pater, ſi ita eſt ignauus, aut vilis, quòd filius audeat dicere, Nolo, tunc procedit, quòd non ſufficit ſola præſentia, ſed quòd præcedant minæ, vel verbera. Secundo caſu, quando eſt perſona ita grauis, quòd ei debeatur reuerentia nimia, tunc procedit altera opinio; & ſic quòd ſufficit ſola præſentia abſque mandato, & abſque minis, vel verberibus. Ita Mongollon, qui doctè hanc ſententiam validiſſimis rationibus firmat, vide Fagundez *vbi infrà.*

Ex his omnibus poſſunt Cõfeſſarij ſine vllo ſcrupulo infinitos vxorum, & filiorum familias contractus reſcindere; nam vtplurimum ex metu reuerẽtiali efficiuntur, qui, vt diximus, cadit in conſtantem virum, etiamſi ſit ſine minis, & verberibus. Hinc Baſilius *vbi ſuprà de matrim. lib. 4. cap. 11. num. 5. 6. & 7.* probat, renuntiationem hereditatis paternæ ex metu reuerentiali factam nullam eſſe; ſicut etiam fideiuſſionem vxoris pro marito, vel promiſſionem de ſoluendis debitis factam à filio, vel vxore, quãdo vir, aut pater eſt in periculo mortis. Hinc ego etiam cum Baſilio *vbi ſuprà n. 15. & 16.* exiſtimo contra Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 4. diſp. 6. quæſt. 2. n. 18.* Riccium *in praxi, tom. 1. reſol. 599. nu. 4.* & alios profeſſionem Religionis metu reuerentiali factam non valere, ideoque reſcindendam, & declarandam irritam. Vide Fagundez *præc. 2. lib. 6. cap. 1. num. 21.* & idem etiam puto cum Rodriquez *qq. regul. tom. 2. quæſt. 52. art. 1.* electionem factam metu reuerentiali eſſe nullam.

Notandum eſt tandem, id quod dictum eſt de metu reuerentiali, dicendum eſſe de precibus importunis, etiamſi cum ipſis non adſit metus reuerentialis; & ita contra Sanchez *vbi ſuprà diſp. 7. nu. 7.* Henriquez *lib. 11. de matrim. cap. 9. n. 5.* & alios penes ipſos, aſſero preces importunas ſeorſim conſideratas, & ſine metu reuerentiali efficere metum iuſtum, & cadentem in conſtantem virum, dummodo non inducant tantùm ad cõtrahendum, ſed faciant non libenter contrahere. Ita gloſſa *in cap. tuæ fraternitatis, ver. importunitatem, de præbendis*; vbi Hoſtienſis *in principio*, Imola *n. 2.* Rebuffus *to. 2. conſt. reg. tit. de reſcript. ar. 2. gloſſa 3. ver. item non valet electio.* Peralta *in l. ſi quis. n. 93. ff. de legat. 3.* Naldus *in ſumma ver. metus, n. 4.* & Baſilius Pontius *vbi ſuprà de matrim. lib. 4. c. 5. nu. 17. & cap. 12. per totum*; adi illum, & non pigebit, eſt enim vir eminentiſſimi ingenij. Preces verò importunas voco eas, quæ ſunt inſtantiſſimæ, & ſæpiùs repetitæ, & inculcatæ, iuxta *l. 1. C. de petitionib. bonorum*, ibi, *inuerecunda petentium inhiatione.*

Si igitur patres cum filiis, & viri cum vxoribus præter metum reuerentialem, qui ſolus ſufficeret, adhibeant ſæpiùs etiam preces importunas, dicendum eſt, vtplurimum contractus in gratiam ipſorum initos eſſe nullos, & reſcindendos, maximè, ſi ſint contractus lucratiui, & qui à liberalitate proficiſcantur. Nam contra Sanchez *vbi ſuprà de matrimonio lib. 4. diſp. 8. nu. 4.* Leſſium *lib. 2. c. 7. dub. 6. nu. 37.* Henriquez *lib. 11. c. 9. n. 4.* & alios, puto dictos contractus metu graui, vt eſt in caſu noſtro, celebratos eſſe inualidos omnino, non ſolùm iure naturę, ita vt neque naturalis obligatio ex illis ſequi poſſit, ſed etiam iure poſitiuo; & ita docet Baſilius Pontius *de matrim. lib. 4. c. 6. n. 4. & c. 8. n. 3.* qui citat Rebellium, Molinam, & alios; vide Pontium, qui ad omnia argumenta, quæ adducit Sanchez, ſolidè reſpondit. Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem quæſtionem, quæ ſine vlla controuerſia vera ſunt, quando cum metu reuerentiali coniungitur etiam læſio; vnde metus præſumitur in donatione facta per filiam patri, quando in ea filia eſt enormiter læſa. Et ita tenent 24. Doctores, quos citat, & ſequitur Farinacius *in frag. crim. part. 2. num. 130.*

Ex quibus omnibus infertur contra Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 6. cap. 5. num. 7.* Henriquez *lib. 11. cap. 9. num. 5.* Tapiam *deciſ. 16. nu. 33.* Rolandum *vol. 3. conſ. 83. num. 27.* & alios, preces importunas cum metu reuerentiali cõiunctas inferre metum, vt diximus, & ita tenent Afflictus *deciſ. 69.* Socinus ſenior *vol. 2. conſ. 263. nu. 8.* Mandellus *conſ. 77. num. 10.* Guttierrez *qq. can. lib. 1. cap. 37. num. 17. & 18.* Garſias *de nobil. gloſſa 17. nu. 15. & 23.* Barbatius *vol. 1. conſ. 60. num. 3.* Paulus de Caſtro *vol. 1. conſ. 74.* & alij.

RESOL. XXI. *An ſi pollutio incepit in ſomnis, ſit reprimenda in vigilia ſub onere peccati mortalis?*

AFfirmatiuam ſententiã docet Toletus *lib. 5. c. 13. n. 1.* tunc enim quis non tenetur reprimere pollu-

polllutionem, quando poteſtatem habet imperfectam, quia ſemiſomnis eſt: ſed in noſtro caſu patiens pollutionem, perfectam habet poteſtatem, quia in vigilia eſt; ergo tenetur illam reprimere.

Sed negatiuam ſententiam docet Emanuel Sà *ver. luxuria, n.* 10. vbi ſic aſſerit: Cœptam in ſomno pollutionem non tenetur euigilans reprimere, ſufficit enim non placere; ita ille. Et ratio eſt, quia dicta pollutio incepit in ſomnis ſine peccato, & inuoluntariè; effuſio verò illius in vigilia, eſt effectus naturalis illius cauſæ inculpabilis; ergo. Et ita hanc ſententiam docent Ioan. de la Cruz *in direct. part.* 1. *præc.* 6. *art.* 8. *dub.* 10. *concl.* 2. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 36. *cap.* 8. *nu.* 147. & probabilem putat Fagundez *præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 11. in caſu quo quis certus eſt, quòd non adhibebit conſenſum; nec in alio caſu ego puto illam docuiſſe Doctores citatos.

Notandum eſt hîc etiam, quòd gaudere de ſupradicta pollutione in ſomnis cœpta, non ob delectationem carnalem, ſed ob ſanitatem, & illam optare, non eſt peccatum, neque veniale. Scio contrarium docere Sotum *in* 4. *ſent. diſt.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 7. Medinam *in part.* 2. *quæſt.* 74. *art.* 6. Zumel *ibidem, art.* 8. *diſp.* 4. *dub.* 4. Ledeſmam, Lopez, Angles, Rodriquez, & alios; ſed tu tene noſtram ſententiam, quam docet Doctores, quos citat, & ſequitur Tannerus in 2. 2. *D. Thomæ, diſp.* 4. *quæſt.* 8 *dub.* 7. *num.* 145. quibus ego addo Villalobos *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 40. *diffic.* 16. *num.* 10. Sancium *in ſelectis, diſp.* 21. *num.* 35. Sanchez *in ſumma, tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 18. & alios penes ipſos, & nos *infrà*.

RESOL. XXII. *Quidam vir nobilis comedens quoſdam cibos calidos, & accumbens in lecto incidebat in pollutionem, quæſiuit à me an teneretur aliter decumbere, & cibos illos non comedere, poterat enim ſine aliquo damno, à ſupradictis abſtinere?*

QVidam Theologus affirmatiuè tunc illi reſpõdit, & hanc opinionem docet nouiſſimè Fagundez *præc.* 3. *lib.* 3 *c.* 6. *n.* 13. vbi ſic aſſerit: Non probo opinionem aſſerentem non eſſe mortale comedere illa, ex quibus credatur ſecutura pollutio; modò illa in ſe non intendatur, niſi fortè loquatur, quando dubiè id credatur, aut quando non ita facilè poſſit eam cauſam auferre, ac remouere; nam ſi aliter dormire non poſſit, quàm taliter accumbendo, ſi alios cibos non habeat niſi illos, vnde pollutio ſolet moraliter coningere, aut ſi habeat, ſunt tamen tales, ob quos dolorem capitis, aut ægritudinem contrahat, profectò in meliori opinione nõ tenetur abſtinere ab illis, aut à tali modo accumbendi. Ita ille, citans alios Doctores, & alia exempla, vide etiam Azorium *part.* 3. *cap.* 24. *quæſt.* 7.

Sed contrariam ſententiam etiam probabilem eſſe puto, quam in terminis docet Sancius *in ſelectis diſp.* 21. *num.* 12. ſic aſſerens: Accubantem ſic vel aliter, & ſentientem ſe ex tali ſitu in pollutionem venire in ſomno, vel in vigilia, dum abſit periculum conſenſus, & determinatus ſit non conſentire, & experientiam conſentiendi non habeat (vt erat in caſu dicti viri nobilis, de quo ego interrogatus fui) non teneri aliter decumbere, licet illi minimè vtilis eſſet talis modus decumbendi, ſed ſolùm ad commodiùs quieſcendum in lecto, intenderetur. Ita Sancius, & loquens de comeſtione ciborum idem docuit Leſſius *lib.* 4. *c.* 3. *dub.* 14. *nu.* 100. & 101. Villalobos *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 40. *dub.* 16. *num.* 6. Ioannes de la Cruz *in direct. part.* 1. *præcept.* 6. *art.* 8. *dub.* 9. *concluſ.* 2. & alij. Ratio verò huius opinionis hæc eſt; quia aliquis non tenetur vitare cauſam per accidens influentem in pollutionem, dum tamen abſit periculum conſenſus.

Hinc infert Sancius, quòd Confeſſarius ex deuotione ſolùm audiens confeſſiones expertus pollui, non tamen conſentire, non peccabit confeſſiones excipiendo, quia cùm audire confeſſiones cauſa per accidens ſit pollutionis, illas non tenetur vitare ob ſolam pollutionem, quæ voluntaria illi non eſt, nec in ſe, cùm illam non velit, nec in cauſa, cùm illa ſit per accidens; ſimiliter qui ſine damno aliquo pedeſter poſſet ambulare, & nollet, expertus tamen pollutionem pati, ſine tamen conſenſu, equitando minimè peccaret, cùm equitatio cauſa ſit per accidens illius pollutionis; & ideò nec in ſe, nec in cauſa eſſet illi voluntaria.

Et tandem femina, vel vir, quæ ob ſuperpoſitionem vnius femoris in aliud, motum ſenſualem ſenſit, non tenetur modum ſitus mutare, dum determinati ſint non conſentire; neque ſit periculum conſenſus; quia per accidens actus influẽtes in pollutionem vitare non tenemur. Et hæc omnia docet Sancius *vbi ſuprà* contra opinionẽ Fagundez. Notandum eſt etiam hîc, quòd mundans à ſanguine verenda, vel femina à ſanguine menſtruo, etſi præuideat pollutionem, & ſequatur, ſi non gaudeat de illa, non peccabit. Vnde ex his omnibus apparet me olim rectè conſuluiſſe, quemdam iuuenem, cui neceſſe erat interuenire in quibuſdam feſtis nuptiarũ, non peccaſſe, dum ex tactu manus mulieris in ballo in pollutionem incidebat, ſine tamen vllo periculo in illius cõſenſum, & tunc adduxi doctrinam Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 9. *diſp.* 43. *n.* 8. vbi ſic ait: Secundò deducitur, pollutionem præter intentionem ſubſecutam ex tactu licito, & in eo præuiſam, quando tactus ille eſt neceſſarius, & ceſſat conſenſus periculum, carere omni culpa, vt ex amplexu iuxta patriæ conſuetudinem, quo euitato in notam inurbanitatis incideret. Ita Sanchez, quem poſteà ſecuti ſunt Villalobos *in ſumma, to.* 2. *tract.* 40. *diffic.* 16. *num.* 5. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 30. *c.* 8 *nu.* 150. & Bonacina *de matrim. quæſt.* 4. *punct.* 10. *nu.* 8. quæ omnia procedebant in caſu noſtro.

Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd ſi aliqua mulier in choreis publicis ſciat ſe tangi ab aliquo intentione mala, ſi tactus ſunt ex ſuo genere liciti, vt conſortio manuum in choreis, non peccat illos admittendo coram aliis. Ita Filliucius *vbi ſuprà to.* 2. *tract.* 30. *cap.* 10. *num.* 198. qui citat multos alios.

RESOL. XXIII. *An Epiſcopus iure ordinario poſſit diſpenſare in lege Concilij, ſeu Summi Pontificis, quoties facultas diſpenſandi non adimitur?*

NEgatiuam ſententiam docent communiter Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 1. & *tom.* 2. *lib.* 7. *diſp.* 7. *num.* 6. vbi ſic aſſerit: Eo ipſo quòd lex editur à

Pontifice, vel Concilio, nec conceditur dispensatio, nequit Episcopus dispensare, sed censetur reseruata dispensatio, propter id principium generale, quòd inferior nequit in lege superioris dispensare. Ita Sanchez, & nouissimè Vgolinus *de potest. Episc. c.57. §.1.* Alterius *de censuris tom.2. disp.8. cap.3. ver.sed controuersia.* Barbosa *de potest. Episc.part.2.allegat.33.nu.18.* Reginaldus *in praxi tom.3.lib.31.cap.27. nu.202.* Molinus *de ritu nupt.lib.2.differ.11.n.145.* Gutierrez *can.qq.lib.1.cap.5.num.10.* Gratianus *in discept. forens.cap.397.nu.33.* & alij penes ipsos.

Non reticebo tamen aliquos contrarium docere, & quia apud me Basilius Pontius instar multorum est, ponam eius verba *lib.6.de matrim.cap.8.nu.11.* vbi sic asserit: Quæritur an Episcopus dispensare possit, vt adhibeatur solemnitas nuptialis temporibus prohibitis. Equidem olim iure ordinario potuisse Episcopum dispensare, indubitatum est. Deinde extraordinario iure planum videtur dispensare posse, scilicet, si aliquis casus vrgeat,& non sit facilis aditus ad Pontificem,sicut in multis aliis iudicandum est. An autem extra hunc casum post legem latam à Concilio vniuersali dispensare possit Episcopus, ex eo pendet an inferior Ordinarius in lege lata à Superiori possit aliquando dispensare, quod nonnulli negant, quos refert, & sequitur Sanchez, alij è contra affirmant posse, secuti Sotum *in 4.dist.32.q.vnic.art.3. in fine,* qui nec sunt numero pauci, nec auctoritate inferiores; quorum accedo sententiæ. Dispensare itaque Episcopum posse asserò, interim dum illi non adimitur facultas dispensandi. Ita Pontius, qui magnam tribuit Episcopis auctoritatem, vnde etiam si facilis esset aditus ad Summum Pontificem, possent ex iusta causa,& de iure ordinario super leges Concilij generalis dispensare. Sed his non obstantibus, ego à negatiua sententia non discederem.

Notandum verò hîc obiter, quòd stando in prima sententia,quam ego teneo, quãdo Concilium, seu Summus Pontifex censuræ absolutionem non reseruat, potestatem Episcopis absoluendi ab illa videtur concessisse. Ita Miranda *in manuali Præl. to.2.quæst.30.art.10. concl.2.* Sanchez *de matrim. to.1. lib.1. disp.61.nu.3.* Suarez *de legibus, lib.6.cap.14.nu.3.* Henriquez *lib.10.cap.35.n.2.in glossa littera D.* Sayrus *de cens.lib.2.cap.19.à nu.2.* Gutierrez *can.qq.lib.1.cap.5.* & alij communiter.

RESOL. XXIV. *An si quis vouit se quotidie recitare B. Virgin.* Pater, *&* Aue, *vel vnum* Salue Regina,*& per annum, v.g. non recitet, peccet mortaliter?*

AFfirmatiuè respondent Zumel *in part.2. quæst. 88.art.4.dub.penult.* Sayrus *in Clani regia, lib.2. c.vlt.nu.21.* Valentia *to.3.disp.6.quæst.6 punct.4.* Malderus *in 2.2. tract.10.c.5.dub.4.quæst.1.in fine,* & Tannerus *in 2.2.disp.5.dub.3.n.38.* est enim hæc vna quædam vnius voti materia, eaque grandis.

Sed contrariam sententiam esse probabilem docet idem Tannerus,& illam tenet Sotus *de iust.lib.7. quæst.2.art.1.* Aragon. *in 2.2.quæst.88. art.3.* Ioannes de la Cruz *in direct. part.1. præc.2.art.2.dub.4.concl.2.* & nouissimè Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 34. diffic.3. num.3.* vbi sic ait: *Se infiere, que el que dexo de rezar todo el año vna Aue Maria, que hauia prometido de rezar cada dia, no llego à pecar mortalmente, porque muchos pecados veniales, no hazen vn mortal.* Igitur illæ paruæ materiæ non possunt coalescere in vnũ, & efficere notabilem quantitatẽ materiæ magnæ. Notandum est etiam,quòd in tali casu vouens materiam istam paruam, non potest se obligare sub mortali in recitatione dictæ materiæ leuis. Sic Villalobos *vbi suprà,* cui addit Sanchez *in summa,tom.1. lib.4. cap.12. nu.6.* & alios penes ipsum, sicuti legislator non potest se obligare sub mortali in materia leui. Et ita docet Ioannes de la Cruz *vbi suprà,* vnde infert præceptũ Prælati in re leui,& in ordine ad bonam gubernationẽ obligare sub solo peccato veniali; nam esset intolerabile, si posset Prælatus in omni materia,etiam leuissima,obligare sub peccato mortali.Ita ille, quod tene menti. Notandum est tamen,doctrinam superiùs adductam non procedere in casu quo vouisti singulis dare paruam eleemosynam;nam si pluries omittendo istam paruam eleemosynam, deuenisti ad materiam grauem, teneris illam restituere. Sic Tannerus *in 2. 2. disp.5.dub.3.num.50.* Ioan. de la Cruz, Villalobos, & omnes DD. *suprà* citati. Sed circa præsentem quæstionem vide etiam Vasquez *in p.2.disp.146.cap.2.* Azorium *to.1.lib.11 cap.5. quæst.3.* Suarez *de Relig. to.2. lib.5.cap.5.n.10.* & alios penes ipsos, & nos *infrà.*

RESOL. XXV. *Aliqua practicabilia, circa votorum dispensationem, & commutationem?*

PRimò puto contra Tannerum *in 2.2. D.Thomæ, disp.5. quæst.4. dub.5. num.81.* Layman *in Theologia moral.lib.4.tract.4. cap.8. nu.9.* Filliucium *to.2.tract. 26.cap.10.nu.285.* Azorium *to.1. lib.11. cap.18.quæst.2.* & alios, posse vouentem sine Confessario commutare suum votum in materiam æqualem. Ita probabiliter Sancius *in selectis, disp.14. num.3.* Henriquez *lib.2.de pœn.cap.20.num.5.* Medina *lib.1.instit. cap.4.§.7.* cum aliis, quorum sententiam probabilem vocat Ioan. de la Cruz *in direct. par.1.pr.2.art.2. dub.11.concl.4.* Villalobos *in summa, to.2.tract.34.diffic.31.nu.5.* & Portel *in addit. ad dubia regular. ver.voti commutatio, num.88.*

Secundò, qui potest commutare, seu dispensare in votis,potest etiam in iuramentis;quia arctius est vinculum voti,quàm iuramenti; & priuilegia, quæ cedunt in fauorem animarum, non restringenda, sed amplianda sunt. Ita contra Nauarrum *cap. 27. num. 275.* Azorium *tom.1. lib.11. cap.10.quæst.2.* & alios docent Aragonius, & Sà, & probabilem vocat hanc sententiam Tannerus *in 2.2.D.Thomæ,disp. 5.quæst.5.dub.1.nu.36. &* 37.qui *in quæst.4.dub.5.nu.95.* docet etiam probabiliter, quòd qui habet potestatem delegatam dispensandi vota, potest etiam illa commutare, quia multò minus est commutare, quàm dispensare, & ita etiam tenent Sotus *de iust. lib.7.quæst.4.art.3.* Sylvester *ver.votum,4.quæst.3.* Villalobos *in summa, tom.2.tract.34.diffic.32.num.2.* licet contrarium etiam probabiliter multi Doctores asserant, quos citat & sequitur Sanchez *tom.2. lib.8. disp.2. num.15.* sed nostram sententiam præter DD. citatos,tenet etiam Layman *in Theol.mor.lib.4.tract. 4.cap.8.num.20.*

Tertiò, quando quis commutat votum suum propria

propria auctoritate in melius, non eget iuſta cauſa; & ita etiam puto quando commutatio efficitur in materiam æqualem, etiam propria auctoritate, quod eſt valdè notandum, quia nouum, & illud docet Villalobos *in ſumma, tom.2.tract.34.diffic.31.n.* 8.quidquid aſſerat Layman *in Theol. mor.lib.4.tract.* 4.*c.*8.*n.*22.in contrarium; vnde quidam vir nobilis aſtrictus voto audiendi Miſſam, detentus in colloquiis amicorum, ne frangeret votum, rectè illud commutauit in opus melius,vel ſaltem æquale ſine iuſta cauſa, vt ſuppono, & ego illum non peccaſſe de hac re interrogatus his diebus conſului. Et quidem ſi hanc doctrinam multi ſcirent, haberent quidem remedium ſatis promptum pro liberatione fractionis voti & peccati mortalis, ſine conſultatione Confeſſariorum; nam propria auctoritate, vt dictum eſt, commutare poſſent votum, quod pro illa vice nollent adimplere, in opera æqualia. vel vt docet etiam Portel *in dubiis Reg. ver. voti diſpenſatio, num.*58. ſecuriùs in meliora.

Quartò, Regulares Confeſſarij poſſunt diſpenſare in omnibus votis, in quibus poteſt Epiſcopus, excepto voto peregrinationis vltra duas dietas. Ita ex communi Tannerus *in* 2.2.*diſp* 5.*quæſt.* 4.*num.*92. quæ quidem diſpenſatio votorum poteſt fieri extra ſacramentum Confeſſionis, vt alibi, contra Peregrinum, ſatis firmatum eſt, & idem dicendum eſt de abſolutione cenſurarum,& de diſpenſationibus ſuper irregularitate, iuramento, petitione debiti, &c. Item cum Rodriquez *in addit ad Bull.Cruc.*§.9. *n.*120. dicta diſpenſatio eſt applicanda cum omnibus ad ipſos confluentibus,& non ad ſubditos tantùm illius diœceſis in qua manent. Ita Sanchez *in ſumma, to.*1.*lib.*4.*cap.*44.*nu.*15. *& de matr.lib.*8.*diſp.*16. *n.*10. cum Villalobos *vbi ſuprà.* Et quando ſupradicti Regulares commutant vota, ex priuilegiis quæ habent, poſſunt illa commutare in opus minus;ita probabiliter Medina *in ſumma, lib.*1.*cap.*14.§.7.*reg.*3. Leſſius *lib.*2.*cap.*40.*dub.* 6 *n.*109.& alij contra Azorium *tom.*1. *lib.*1. *cap.*18. *quæſt.*6. Sanchez *in ſumma, tom.*1.*lib.*4.*cap.*50. *nu.*4. Suarez *de Relig. to.*2.*lib.*6.*cap.* 19.*num.*7. Toletum *lib.*4.*cap.*18. & alios aſſerentes, vota commutanda eſſe in opus æquale. Sed ſtando in hac opinione, nõ oportet Confeſſarios ſcrupulis agitari,num opus in quod votum commutatur, ſit omnino æquale, hæc enim æqualitas non debet eſſe mathematica: &, moraliter loquendo, omnimoda æqualitas non eſt cognoſcibilis. Sufficit ergo æqualitas ad arbitrium boni viri, ſecluſa fraude, & graui ignorantia; maximè ſi commutatio fiat virtute priuilegij.Ita Portel *in dubiis regul.ver. voti diſpenſatio, nu.* 43. qui citat Sylueſtrum, & Rodriquez.Imò ait Suarez *de Relig.to.*2.*lib.*6.*cap.*12.*n.*6. quòd quando conceditur commutatio in æquale, extenditur ad commutandum in dubio,an ſit melius id, in quod fit mutatio; imò, & etiam quamuis dubium ſit,an ſit minus,dummodo non ſit certum; credibile enim eſt Papam delegantem, aliquam voluiſſe concedere benignitatem. Et hæc omnia docet etiam Portel *vbi ſuprà.*

Quintò,commutatio, aut diſpenſatio votorum, facta bona fide, tempore Iubilæi valet, & eſt tuta, etiamſi poſteà non impleantur requiſita pro obtinendo Iubilæo.Ita contra Ioan.de la Cruz *in direct. conſ. part.*1.*pr.*2.*art.*2. *dub.*11. *concl.*7. Raphaël de la Torre *in* 2.2.*tom.*2.*q.*88.*art.*12.*diſp.*5.& alios, docet Portel *in dubiis Regularium, ver.voti diſpenſ.n.*52.Henriquez *lib.*7.*de indulg.c.*11.*nu.*4. Sanchez *in ſum. to.*1. *lib.*4.*c.*54 *nu.*53. Suarez *de Relig. to.*2. *lib.*6.*c.*16.*nu.*10. Proſt *de Iubilæo,c.*12.*dub.*3. & alij. Sed an poſteà pœnitens, qui bona fide obtinuit diſpenſationem votorum, ſi voluntariè omittat opera præſcripta in Iubilæo, peccet mortaliter? affirmatiuè reſpondet Portel *vbi ſuprà,* & Suarez *num.* 11. Sed mihi placet opinio Sanchez negatiua, quam probabilem putat Filliucius *tom.*2 *tract.*26 *cap* 10.*num.*301.

Sextò, ſi commutatio fuerit facta in melius,negant aliqui poſſe vouentem redire ad prius votum. Ita Suarez *de Relig. to.*2.*lib.*6.*cap.*20.*nu.*1. & alij. Sed contrariam ſententiam Sanchez probabilem eſſe putat Filliucius *tom.*2.*tract.*26.*cap.*10 *n.*289. & ego tutam in praxi eſſe exiſtimo, quia talis commutatio efficitur in fauorem vouentis. Ergo, &c.

Septimò, ſi vnus Confeſſor inueniat pœnitentem, cui alius Confeſſor commutauit votum in rem minùs æqualem,& ambo Confeſſores ſint viri docti, poterit vltimus Confeſſor quieſcere & ſtare opinioni Confeſſoris prioris, qui fortè aliquam circumſtantiam meliùs conſiderauit. Ita Portel *in addit.ad dubia Regul.ver.voti commutationem, nu.*92. quòd ſi Confeſſarius ſit idiota, pœnitentem moneat,ſi ſpes ſit vt acquieſcat,ſin, illum relinquat in bona fide.

Octauò, puto quoad vota conditionalia caſtitatis, Religionis, &c. etiam poſt adimpletam conditionem, poſſe illa Epiſcopum, & Confeſſarium Regularem, & priuilegiatum commutare; quidquid in contrarium aſſerant Leſſius *lib.*2. *c.*40.*dub.* 18.*num*131. Sotus *de iuſt lib.*7.*q.*2.*art.*1.*ad* 4. Nauarr. *c.*12.*num.*43. Azor.*tom*1.*lib.*11 *c.*19.*quæſt.*3. Valentia *tom.*3.*diſp.*6.*quæſt.*6. *punct.*7. & alij. Sed tu tene noſtram ſententiam,quam tuentur Sanchez *in ſumma, tom.*1.*lib.*4.*cap.*40.*num.*99.& *de matrim. tom.*2.*lib.*8. *diſp.*11.*nu.*13. & alij, quos nouiſſimè citat, & ſequitur Layman *in Theol.mor.lib.*4. *tract.*4 *cap.*8.*num.*10. quia ſupradicta vota non emittuntur ex directo affectu ad rem votam, ſed ad beneficium, quod à Deo expectamus; vnde etiam poſt adimpletam conditionem non videntur vota abſoluta, & perfecta; quia eorum radix eſt imperfecta, quæ in illis intrinſecè ſemper imbibitur, quæ eſt affectus ille indirectè, ex quo votum proceſſit. Et hæc magis practicabilia decerpſi in materia commutationis votorum; nunc ad alia tranſeamus.

RESOL. XXVI. *An vouens omnibus circumſtantiis attentis dubius manens, an votum emiſſum ſit intuitu temporis, teneatur illud adimplere?*

HÆc quæſtio eſt ſatis practicabilis. v. g. vouit quis certa die ieiunaturũ pro animabus Purgatorij, atque eo die impeditus fuit, an teneatur altero die ieiunare?Reſpondent aliqui negatiuè,ſi vouendi intento fuit cum dependentia à tali die ob peculiarem rationẽ; ſecus autem ſi fuit ſimpliciter propter ieiunium, & deinde ſpeciatim tali die. Difficultas verò eſt, quando vouens dubitat, an emiſerit

emiserit votum cum hac, vel illa intentione; & in tali casu teneri ad votum putat Azorius *to.1. lib.11. cap.15.quæst.21.* quem sequitur Sanchez *in sum. to.1. lib.4.c.14.n.31.* & rationem adducit, eò quòd obligatio voti sit, & sic votum est in possessione.

Sed mihi contraria sententia placet, quam tuentur Caietanus *in 2.2.quæst.88.art.12.in fine,* & nouissimè Paulus Layman *in Theol.mor.lib.4.tract....cap.2.nu.3.* nam votum in dubio strictè interpretandum est.

Ad argumentum verò Sanchez respondetur, quòd licet ita vouens sit certus, se, v. g. ieiunium, vel Missam vouisse tali die, dubius tamen est an absolutè, seu independenter à tali die ieiunium, vel Missam vouere intendit. Ergo in tali dubio pro libertate ipsius vouentis præsumendum est.

RESOL. XXVII. *An Sacerdotes in domibus suis priuatim audientes lectorem legum incidant in excommunicationem?*

AFfirmatiuè videtur respondendum ex auctoritate Filliucij *to.1.tract.14.cap.7.n.103.* & Suarez *de cens.disp.23.sect.3.nu.19.* & aliorum.

Sed tu contrariam sententiam tene, quam docent nouissimè Barbosa *in collect to.1. lib.3. tit.50.c. vlt.n.3.* Squillante *de oblig.cler.p.2.dub.8.* Homobonus *de statibus,p.1.c.18.nu.6.* Gambarupta *de casibus reser.c. 9.n.6.* Villalobos *in sum.to.1.tract.17.diffic.28.nu.4.* & Sanctarellus *tract.de Apost.cap.2.dub.3.21.* & alij penes ipsos. Dico igitur, in excommunicationem latã *in c super specula,ne Clerici,vel Monachi, &c.* non incurrere Sacerdotes sæculares, & Regulares habẽtes priuatim in domibus suis lectorem legum, vel medicinæ, qui eos doceat priuatim has facultates.

Imò nec incurrunt hanc excommunicationem prædicti, si studeant legibus ciuilibus in scholis publicis,quatenus conducunt,vel possunt conducere ad notitiam Canonum. Ita Sanctarellus *loco citato,* & Barbosa *num.7.* Squillante *de oblig. cler.part.2.dub. 18.num.57.* & alij penes ipsos.

Sed nota hoc verum esse in foro interiori; nam in foro exteriori præsumerentur excommunicati. Notandum est etiam,quòd Diaconi,& subdiaconi non comprehenduntur sub dicta prohibitione, & excommunicatione, licet beneficium habeant,nisi sit personatus. Ita DD. citati.

RESOL. XXVIII. *Aliquis narrat peccata alterius audita,& expressè asserit se nihil certò scire sed tantùm recensere, quæ audit; quæritur an peccet mortaliter?*

HIc casus sæpissimè accidit. Affirmatiuam sententiam docent Sotus *de iust.lib.4.4.quæst.6.art. 3.ad 4.* Nauarrus *cap.18.n.50.* Villalobos *in sum.to.2. tract.11. dub.36. n.6.* Tannerus *vbi infrà,* Malderus *in 2.2.tract.7.cap.1.dub.13* Syluius *in 2.2.D.Thomæ,quæst. 63.art.2. quæritur 16. concl.3.* Turrianus *in 2.2. tom.2. disp.53.dub.10.nu.8.* & alij; quòd si referunt peccata aliorum, eo ipso sunt causa,vt alij talia peccata nouerint, & per consequens sunt causa, vt fama alterius apud plures amittatur. Et hanc opinionem multi recentiores, vt Azorius *part.3. lib.13. c.6.* Lessius *lib.2.c.11.dub.5.* Layman *in Theol. mor. lib.3. sect.5. tract.3.part.2.cap.3.nu.7.* Io. de la Cruz *in direct. pr.8. q.2.art.2.dub.3.concl.4.* & alij tenent, quando qui refert,sit vir tantæ auctoritatis,vt ei credatur,etiamsi tantùm audita referat; vel quando eo modo narret,vt aliquos ex leuitate quidem credituros putet, sed nulla per se data causa sufficiente.

His tamen non obstantibus, licet supradictæ opiniones sint probabiliores, & amplectendæ, contrariam probabilem etiam esse puto cum Tannero *in 2.2. D.Thomæ, disp 4.q.8 dub.7.nu.139.* & illam docent Caietanus *2.2. q.33. art.2. dub. 2.* Sotus *in 4 dist.15.quæst.4. art.1.* Sylvester *ver. detractio, q.4. except 5.* Armilla *ver.restitutio,nu.4.except.7.* Sà *ver.informare;* post Gabrielem, Adrianum, & alios. Dico igitur auditum crimen simpliciter sine noua asseueratione, vel confirmatione narrare, etiamsi quis animaduertat aliquos ex audientibus temerè credituros, non esse peccatum mortale. Et ratio est, quia damnificatio famæ in tali casu, non tam est dicentium, quàm credentium. Et ita hanc sententiam nouissimè docet Faber *de restit.in 4.sent.dist.15. quæst.3.disp.53.c.1.nu.29.* Nisi ergo, qui sic narrat, addat aliquam maiorem certitudinem quàm sit,quæ ex communi relatione habetur,non tenetur ad restitutionem, etiamsi sinistra opinio non tam generetur ex relatione, quàm ex leuitate audientium, vel infirmitate, aut malitia.

RESOL.XXIX. *An qui falsum dicendo alterum infamauit, teneatur, si opus sit, iurare se falsum dixisse?*

AFfirmatiuam sententiam docet Caietanus, & Aragon. *in 2.2. D.Thomæ, quæst.62.art.2.* Sotus *de iust.lib.4.quæst.6.art.3.* Faustus *in speculo confess.disp. 21.q.21.* Syluius *in 2.2. D. Thomæ, q.62.art.2.quæritur 22.tract.32.c.10.nu.245.* Turrianus *in 2.2.to.2.disp.53. dub.1.n.9.* Nauarrus *c.18. n.45.* Nauarra *lib.2. c.4.n. 137.* Salonius *de iust.tom.1.q.62.art.2.contr.13.* Carbo *de rest.q.18.* Villalobos *in sum. tom.2.tract.11.diffic.37. n.2.* & Tannerus *in 2.2.D.Thom.disp.4.q.6.dub.6.nu. 141.* vbi sic ait: Qui falsum dicendo alterum infamauit, tenetur (si alia via commodiori fama restitui non possit,) fateri falsitatem, & cùm id scienter fecit,ac si opus sit iuramento retractationem suam confirmare. Ita ille, & ego.

Nota etiam,quòd Molina *tom.5.disp.41.* Io.de la Cruz *in direct. part.1. pr.7. art.2. dub.5. concl.3.* Sotus, Aragona, & Salonius asserunt esse etiam, si opus fuerit, testes adhibendos.

Sed his non obstantibus Philippus Faber lector publicus in Academia Patauina *de restitut. in 4. sent. dist.15.q.3.disp.53.cap.1.nu.32.* contrariam sententiam docet, & ita asserit: Ego puto solum sufficere ad restitutionem famæ in conscientia, quòd diffamans se retractet seriò coram illis, apud quos proximum diffamauit absque iuramento, & multò magis absque testibus & aliis sumptibus, ad faciendum, vt ij, qui ex causa detractionis malam opinionem conceperunt, illam deponant. Antiqui enim Doctores, vt Alensis *p.2. quæst.129. membr.6.* D. Thomas *2.2. q.82. art. 2 ad 2.* Scotus *hîc,* apertè nihil aliud requirunt. Nam D. Thomas *loc. cit.* declarãdo quomodo huiusmodi diffamator teneatur restituere, habet hæc verba: Alio modo falsum dicendo, & iniustè, & tunc tenetur restituere famã, con-

confitendo ſe falſum dixiſſe. Ita Faber, qui hoc etiam probat ex verbis Alexandri de Ales, & ex multis aliis rationibus,& reſpondet ad argumenta contraria.Non eſſe etiam teſtes adhibendos,docet vterque Nauarrus *vbi ſuprà* cum Tannero.

Notandum eſt etiam, quòd ſtando in prima opinione, excipiuntur viri magnæ auctoritatis, vt notant Doctores citati, & inter illos Syluius *in* 2.2. *quæſt.* 62. *art.* 2. *quæritur* 10. *in fine*, & Villalobos *in ſumma,to.*2.*tract.*11.*diffic.*37.*nu.*3.ſic aſſerens: *Haſe de entender eſta doctrina regularmente, porque ſi el fueſſe Obiſpo,Prelado, ò Conde, ò otra perſona de gran autoridad, no eſtara obligado con tan gran perdida de ſu honor à confeſſar que mentio, y anſi eſtara obligado à reſtituir con el maior modo que pudiera, que ſerà como diremos luego del que reſtituie, quando dixo verdad.* Sic ille. Ideò quæritur,

RESOL. XXX. *Ad quid teneatur, qui verum dicendo, occultum crimen alicuius propalauit,illum infamando?*

QVia in praxi pœnitentes difficulter famam reſtituunt, probabilis mihi videtur opinio Caietani *in* 2.2.*q.*72.*art.*2. & Soti *de iuſt.lib.*4.*q.*9.*art.*3. *ad* 4.quam affert,& approbat Villalobos *in ſumma, tom.*2.*tract.*11.*diff.*37.*nu.*4. vbi ſic aſſerit: *Otro modo aymas vſado entre los Doctores, y ponelo Cayetano, Soto, Nauarro, y otros, y es que el què infamo deſcubriendo pecado ſecreto no hable mas del, ſino que procure tomar ocaſion de tratar del diſfamado con las perſonas, cerca de las quales le infamo, y hable del honorificamente, y trate familiarmente al diſfamado en algun caſo, que con eſſe honra, ſi el es honrado.* Ita ille. Et hic modus ſuauis eſt, & illum facilè pœnitentes obſeruabunt; ſecus autem aſſerendo ſe perperàm locutos, vel iniuriam feciſſe, vel fuiſſe deceptos, vel quod aliqui volunt, ſe falſum dixiſſe, vel fuiſſe mentitos. Ergo ad nihil aliud tenetur diffamator, quàm laudare eum, quẽ priùs diffamauerat, nec ampliùs de illa re coram illis, apud quos eum diffamauit, loqui. Et hunc modum reſtituendi famam approbant etiam Tannerus *in* 2.2. *D.Thomæ, diſput.*4.*quæſt.*6.*dub.*4.*nu.*143. Valentia *tom.*3. *diſput.* 5. *quæſt.... punct.* 5. *& quæſt.* 17. *punct.*2. Leſſius *lib.* 2. *cap.*11. *dub.* 10. Aragon. *in* 2.2. *quæſt.*62. *art.*2. Fauſtus *in ſpeculo confeſſ. diſp.* 21. *quæſt.* 74. *nu.* 6. quidquid in contrarium aſſerat Layman *in Theol. moral. lib.*3. *ſect.*5.*tract.*3. *part.*2.*cap.*7.*num.*2. Nauarra *lib.*2.*cap.*4.*num.* 370. Faber *de reſt.in* 4. *ſent. diſt.*15. *quæſt.*3. *diſput.*53. *cap.*2.*num.*46. Syluius *in* 2.2. *D.Thom. quæſt.*62. *art.*2.*quæritur* 22. Filliucius *tom.*2. *tract.*32.*cap.*10.*num.*246.

Notandum eſt tamen primò, quòd ſi infamator non poſſit famã reſtituere,non tenetur famam pecunia compenſare. Ita Layman *in Theol. mor. lib.*3. *ſect.*5.*tract.*3.*part.*2.*cap.*7.*nu.*3. Filliucius *to.*2.*tract.*32. *cap.*10.*nu.*239. Turrianus *in* 2.2. *tom.*2. *diſp.*53.*dub.*7. *num.*3. Faber *de reſtit.in* 4. *ſent. diſt.*15. *quæſt.*3. *diſp.*53. *cap.*4.*num.*122. Malderus *in* 2.2. *tract.*7. *cap.*7.*dub.*8. Nauarrus *cap.*17. *num.* 19. Bannez *in* 2. 2. *quæſt.* 62. *art.*2. Sylueſter *ver. detractio, quæſt.* 4. Nauarra *lib.*2. *cap.*4. *num.* 416. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 11. *dub.* 11. & alij. Sed quia contraria ſententia eſt probabilis, quam tenet Villalobos *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 11. *diffic.* 39. *num.*5. Sotus *de iuſt. lib.*4. *quæſt.*6.*art.*3.*ad* 4. Aragon *in* 2.2. *quæſt.* 62. *art.*2. Valentia *tom.*3. *diſp.*5. *quæſt.*6. *punct.*5. Couar. *lib.*1.*var.cap.*2.*num.*8. Molina *tract.*4. *diſp.*45.*n.*3. Sà *ver.infamia, n.*7. Syluius *in* 2.2. *D.Tho. quæſt.*62.*art.*2. *quæritur* 2.2. poſt Rebellium, Sotum, Richardum,Adrianum,Caietanum, & alios; cùm, inquam, hæc opinio ſit probabilis, puto cum Ioan. de la Cruz *in direct. part.*1. *præc.*7.*art.*2.*dub.*6.*concl.*2. Tannero *in* 2.2.*D.Thomæ,diſp.*4.*quæſt.*6.*dub.*6.*nu.*150. qui citat Leſſium, & Aragonam, poſſe infamatum ſibi ipſi ſatisfacere ex debito pecuniario infamantis, ſi is alia ratione ſatisfacere nolit, aut non poſſit; quod eſt valdè notandum,quidquid in contrarium dicat Malderus *in* 2.2. *D. Thomæ, tract.*7.*c.*2. *dub.*14.licet, vt dixi,contraria opinio ſit etiam probabilis, nempe non debere famam pecunia compenſari, quando aliter compenſari nequeat.

Notandum eſt ſecundò contra Turrianum *in* 2. 2.*D. Thomæ, tom.*2.*diſp.*53.*dub.*5.*num.*7. Tannerum *in* 2.2.*diſp.*4.*quæſt.*6.*dub.*6.*nu.*155.& alios, qui ſe mutuò infamauerunt, poſſe vti compenſatione, dummodo infamia non ſit inæqualis,& non oriretur ſcandalum, vel ſi vnus velit alteri famam reddere:tunc enim etiam alter tenetur ipſi reſtituere, & tandem compenſatio non poteſt fieri reddendo maledictum, pro maledicto. Exceptis igitur his caſibus admittenda eſt contra præfatos DD. compenſatio famæ, & ita docent Syluius *in* 2.2. *D. Thomæ, quæſt.* 62. *art.*2. *quæritur* 10. Malderus *in* 2.2. *tract.*7. *cap.*2. *dub.*14. & alij penes ipſos.

Notandũ eſt tertiò ſecundùm opinionem Fabri *de reſt.in* 4 *ſent.diſt.*15.*quæſt.*3.*diſp.*13.*cap.*2.*nu.*56.quòd etiam quando reus eſt accuſatus, & interrogatus iuridicè de crimine vero, & negat, non tenetur ad reſtitutionem famæ; quod eſt valdè notandum contra Caietanum *in* 2.2. *quæſt.*68. *art.* 2. Sotum *de iuſt.lib.*4.*quæſt.*6.*art.*3.*ad* 4. Azorium *tom.*3. *lib.*5. *cap.* 9.*quæſt.*8. Molinam *tract.*4.*diſp.*43. & alios.

Notandum eſt quartò,quòd non adeſt obligatio reſtituendi famã,quando detractio effecta eſt cum verbis generalibus, videlicet aliquem eſſe mendacem,ambitioſum,&c.niſi ratione dignitatis perſonæ, vt ſi de Prælato, aut Religioſo ex grauioribus talia dicta eſſent; quamuis Filliucius *tom.*2.*tract.*32. *c.*9.*n.*229. notet Sylueſtrum, & Nauarrum vniuerſaliter aſſerere detractionem,vt obliget ad reſtitutionem, debere eſſe de peccatis mortalibus.

Notandũ eſt quintò,quòd licet Sotus *de iuſt.lib.*4. *quæſt.*6.*art.*3.*ad* 4. Couar. *in regul. Peccatum, part.*1.*n.* 76. &Rebellius *lib.*4.*quæſt.*13. dixerint vitam alicuius plebeij reputari poſſe viliorẽ fama alicuius nobilis,eoque caſu plebeium debere reparare nobilis famam cum periculo propriæ vitæ; tamen contrariam ſententiam in tali caſu tenendã eſſe exiſtimo, vide Caietanum *in* 2.2. *quæſt.* 62. *art.* 6. Sylueſtrum *ver.detractio,quæſt.*4. Nauarrum,& Nauarram,quos citant, & ſequuntur Tannerus *in* 2.2. *diſp.*4.*quæſt.*6. *dub.*6.*nu.*149. Malderus *in* 2.2. *tract.*7.*cap.*2.*dub.*9. & cum aliis penes ipſos; nam bona inferioris ordinis non ſunt reſtituenda cum detrimẽto boni ſuperioris ordinis. Sed vita eſt bonum ſuperioris ordinis, quàm fama. Ergo,&c.Et hoc etiã procedit,etiamſi infamia eſſet maxima, vtpote de hæreſi, de crimine læſæ maieſtatis, &c. vt notat Faber *de reſt. in* 4. *ſent.*

ſent. diſt. 15. quæſt. 3. diſp. 53. cap. 4. num. 121. vide etiam Ioannem de la Cruz *in direct. pr. 7. quæſt. 5. art. 6. dub. 6. concl. 1.* Ex his adultera etiam infimæ ſortis, & nupta viro nobili, cui ſupponit filium alterius pro ſucceſſione maioratus, omiſſis filiis legitimis, non ſe prodat, etſi ſciat profuturum, nec tenetur adultera hoc reuelare filio ſpurio, nec filius tenetur credere; tenebitur tamen adultera in tali caſu, ſi poteſt, ex iuſtitia ſatisfacere, aut conferendo bona libera filiis legitimis, aut conſulendo ſpurium intrare Religionem. Ita communiter DD.

RESOL. XXXI. *An quando ex leuibus indiciis quis temerè, & voluntariè de proximo ſuſpicatur, peccet mortaliter?*

AFfirmatiuè reſpondet Angelici Doctoris doctiſſimus interpres Franciſcus Syluius *in 2. 2. D. Thomæ quæſt. 60. art. 3.* qui citat Bannez, Aragon. & Salonium, & hanc ſententiam ſequuntur Sotus *de iuſt. lib. 3. quæſt. 4. art. 3.* Molina *de iuſt. tra. 4. diſp. 17. num. 10.* Medina *de inſtruct. confeſſ. lib. 1. cap. 14. §. 37.* Villalobos *in ſumma, tom. 2. tract. 14. diffic. 19. num. 3.* Turrianus *in 2. 2. D. Thomæ, tom. 2. diſp. 4. dub. 3. nu. 7.* & alij, quando ſuſpicio eſſet de graui ſcelere circa perſonam honeſtam, vt de hæreſi, de inceſtu cum matre, de proditione ciuitatis, &c.

At contrariam ſententiam tenendam eſſe puto, quam docet Ioan. de la Cruz *in direct. pr. 8. quæſt. 1. dub. 2. concl. 2.* qui citat Caietanum, Roſellam, Armillam, & Lopez. Idem tenent Faber *de reſt. in 4. ſent. diſt. 15. quæſt. 3. diſp. 54. cap. 1. num. 10.* Layman *in Theol. mor. lib. 3 ſect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 2. nu. 6.* Nauarra *de reſt. lib. 2. cap. 4. n. 454.* Caietanus *in 2. 2. quæſt. 60. art. 3. & in ſumma ver. iudicium,* cum aliis. Et ratio eſt, quia nullum iudicium citra certitudinem, eſt peccatum mortale, vt ait D. Thomas, ſed iſta certitudo tollitur non ſolùm per dubitationem, quæ in neutram partem declinat, ſed etiam per ſuſpicionem, & opinionem, quia etſi ſuſpicio, & opinio vni parti magis adhæreant, non tamen id fit ſine formidine alterius; ergo, &c. Igitur ſuſpicio de re graui ſi non habet aſſenſum firmum numquam erit peccatum mortale. Vnde ex his ego puto multos pœnitentes falsò, ſed ignoranter ſe accuſare de iudiciis temerariis; nam vt iudicium temerarium ſit peccatum mortale, opus eſt vt efficiatur ſine indiciis ſufficientibus. Secundò, ex plena deliberatione. Tertiò, certò, & ſine vlla formidine, quæ omnia rarò ſimul concurrunt in homine malè de proximo iudicante, & præſertim tertium requiſitum; nam multi iudicant cum formidine alterius partis, & tunc non eſt iudicium temerarium mortale. Sed circa præſentem quæſtionem vide præter DD. citatos Tannerũ *in 2. 2. D. Thomæ, diſp. 4. q. 3. dub. 2. n. 39.* Filliucium *to. 2. tra. 40. c. 1. n. 12. & ſeq.* Leſſium *lib. 2. c. 29. dub. 3. n. 16.* Valentiam *to. 3. diſp. 5. q. 4. punct. 3.* Reginaldum *in praxi tom. 2. lib 24. cap. 2. n. 26. & ſeq.* & Ledeſmam *in ſumm. tom. 2. tract. 8. cap. 2. concl. 5.*

RESOL. XXXII. *An ſi quis narret alicui amico iniuriam ſibi ab aliquo ſecretò illatam ad leniendum dolorem, peccet mortaliter?*

NEgatiuè reſpondeo, nimis enim durum eſt, & præter humanam conſuetudinem, vt quis cogatur acceptas iniurias ſolus ferre, nec poſſit eas amico communicare, non animo detrahendi, ſed ad ſuam commoditatem, & vt eas leuiùs ferat. Ita Syluius *2. 2. D. Thomæ, quæſt. 62. art. 2. quæritur 15.* Leſſius *lib. 2. cap. 11. dub. 12. nu. 72.* Nauarra *lib. 2. cap. 4. nu. 345.* Molina *tract. 4. diſp. 29. num. 5.* Layman *in Theol. mor. lib. 3. ſect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 3. nu. 6.* Tannerus *in 2. 2. D. Thomæ, diſp. 4. quæſt. 8. dub. 7. nu. 145.* & alij Doctores communiter. Sed plus addit Ioa. de la Cruz *in direct. confeſſ. part. 8. quæſt. 2. art. 2. dub. 3. concl. 1.* vbi ſic aſſerit: Si perſona ſecretò grauiter iniuriata, non valens ſe à dolore cohibere, in querimonias prorupit publicas, non illicò de culpa mortali damnatur, ſi iniurians infametur: durum enim videtur, ſic afflictum animum cohibere, ne in querimonias prorumpat, cùm hoc naturaliſſimum ſit. Ita ille, qui citat etiam pro hac ſententia Ludouicum Lopez.

RESOL. XXXIII. *An qui occultum crimen ſine iuſta cauſa manifeſtat vni, vel duobus viris prudentibus, quos ſcit non euulgaturos, peccet mortaliter?*

HAnc quæſtionem alibi, ſed breuiter tetigimus, nunc verò fuſiùs illam explicabo. Affirmatiuam ſententiam docent Turrianus *in 2. 2. D. Thomæ, to. 2. diſp. 53. dub. 8. n. 2.* Sotus *de iuſt. lib. 7. quæſt. 10. art. 2. concl. 4.* Molina *de iuſt. tract. 4. diſp. 29. n. 7.* Leſſius *lib. 2. cap. 11. dub. 11. n. 70.* Bannez *in 2. 2. quæſt. 62. art. 2.* Azorius *to. 2. lib. 5. cap. 9.* Filliucius *to. 2. tract. 40. cap. 4. n. 91.* Suarez *to. 4. diſp. 34. ſect. 1. n. 2.* Villalobos *in ſumma, to. 2. tract. 11. diffic. 36. n. 8.* Valentia *to. 3. diſp. 5. quæſt. 17. punct. 2.* Malderus *in 2. 2. tract. 7. cap. 1. dub. 4.* Layman *in Theol. mor. lib. 3. ſect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 3. nu. 6.* Ioan. de la Cruz *vbi infrà,* & Salonius *in 2. 2. quæſt. 62. art. 2.* qui aſſerunt hanc opinionem eſſe communem inter recentiores Thomiſtas. Et ratio videtur clara, quia ſi conſideretur famæ detrimentum iudicio prudentis, maius erit reuelare illud crimen vni graui viro, quàm ſi decem infimis hominibus reueletur, & tamen hoc eſſet peccatum; quod explicatur ex eo, quòd quilibet maius bonum putat virum aliquem grauem habere rectam opinionem de alicuius moribus, quàm illud iudicium habeant homines plures abiectæ conditionis. Secundò, iudicium temerarium, eſt ex ſuo genere peccatum mortale, vt patet, etiamſi illud non producatur exteriùs, neque frater amittat bonum nomen apud alios, quàm apud iudicantem; ergo nec detractio deſinet eſſe mortalis, ex eo quòd fratris exiſtimatio tantùm lædatur apud vnum. Tertiò, prudens cui reuelas, & à te prudenter audit, poterit etiam alios ſimiles prudentes inuenire, atque ita apud plures prudentes periculum infamiæ ſubibit frater. Quartò, ex iſta opinione ſequitur aliquod oppoſitum communi doctrinæ DD. & Sanctorum, nempe auditorem detractionis, quando ipſe ſolus detractorem audit, non debere deteſtari detractionem tamquam lethale peccatum, ſed propter prudentiam ſuam, qua celaturus eſt, poſſe tolerare tamquam veniale.

His tamen non obſtantibus, contrariam ſententiam docet Caietanus *in 2. 2. quæſt. 62. art. 2.* Nauarra *de reſt. lib. 2. cap. 4. num. 334.* Graffius *lib. 2. cap. 137.*

&

& alij. Et hanc ſententiam probabilem eſſe docent multi ex DD. contrariis, vt Tannerus *in 2.2. D. Thomæ diſp. 4. quæſt. 8. dub. 7. nu.* 138. & Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. pr. 8. quæſt. 2. art. 2. dub. 3. concl. 3.* & alij. Et ratio eſt, quia talis non lædit famam notabiliter, cùm reuelet occultum delictum apud vnum, vel duos, qui non ſunt aliis reuelaturi; ergo non peccat mortaliter, & ſicuti non eſt fama vno dicente, ita nec erit infamia niſi pluribus dicatur. Et hæc ſententia videtur mihi etiam probabilis, ſicut etiam viſa eſt Filliucio, qui ſuam ſententiam vocat tantùm probabiliorem.

RESOL. XXXIV. *An infamator criminis occulti teneatur reſtituere famam tantùm apud ſuos Auditores, licet ipſi auditum crimen aliis notum fecerint?*

AFfirmatiuè reſpondent aliqui. Sed Philippus Faber *de reſtit. in 4 ſent. diſt. 15. q. 3. diſp. 35. c. 1. n. 37.* contrarium docet, ſic enim aſſerit: Dubitant alij, an ſufficiat retractare impoſitionem criminis coram his tantùm, apud quos ille diffamauit, an etiã apud alios, quibus illi audientes retulerunt. Aliqui aſſerunt, ſed hæc opinio eſt irrationabilis. Cùm enim verba ex ore prolata in infinitum creſcant, eſt impoſſibile diffamatorẽ poſſe ſe retractare apud omnes, ad quos talis diffamatio perueniet. Proinde Alenſis innuit ſufficere, vt ſe retractet coram iis, apud quos ipſe detraxit. Ita Faber; & ratio etiam poteſt eſſe, quia poſterior infamia fortuitò quaſi ſequitur, & ex propria malitia audientium, qui proinde vtique tenentur ad reſtitutionem. Sicut qui indirectè ſcandalum præbet, non contrahit ſpecialem illam malitiam, cui per accidens cauſam dedit.

Sed ego ſine metu, hanc ſententiam amplectendam eſſe puto, in caſu, quo, vt ait Villalobos *in ſumma, tom. 2. tract. 11. diffic. 37. nu. 11. el peccado del proximo ſe deſcubrio à vn hombre de confiança de quien ſe entendiera, que de ninguna manera lo dixera à nadie, y el lo dixo, con eſſe ſolo ſe aura de hazer la diligencia para la reſtitucion y eſſe con los demas.* Ita ille: ſed circa præſentem quæſtionem vide Tannerum *in 2. 2. D. Thomæ, diſp. 4. quæſt. 6. dub. 6. n. 146.* & alios penes ipſos.

RESOL. XXXV. *An qui audit detrahentem de aliorum criminibus peccet mortaliter?*

REſpondeo vtplurimùm minimè; & ſic ait Io. de la Cruz Dominicanus *in direct. conſcient. pr. 8. quæſt. 2. art. 2. dub. 5 concl. 1.* qui ob timorem, verecundiam, negligentiam, aut animi leuitatem, non reſiſtit detractori, peccat venialiter. Et hanc ſententiam docet etiam ex Societate IESV Adamus Tannerus *in 2. 2. D. Thomæ, diſp. 4. q. 8. dub. 7. num. 151.* vbi ſic aſſerit: Eſt peccatum contra iuſtitiam, ſi quis directè iniuſtitiam, & detractionem approbet, aut, quod deterius, ad eam inducat, vel contra charitatem, ſi quis merè negatiuè ſe habeat, non impediendo, niſi ex officio teneatur, aut detrahentem corrigere, aut famam alterius defendere; nempe quia huius, vel illius ſuperior eſt. Communiter tamen ex negligentia, timore, aut verecundia non repellere detractionem, ſolùm cenſetur peccatum veniale, niſi vel audiens ſuperior ſit, vel graue damnum ex detractione ſecuturum animaduertatur, vel timor ipſe adeò peruerſus ſit, vt propter eum peccare aliquis mortaliter non curet. Ita ille, & hanc ſententiam nouiſſimè docent etiam Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 24. cap. 4. nu. 95.* & Faber *de reſtit. in 4. ſent. diſt. 15. q. 3. diſp. 53. cap. 3. num.* 127. vbi ſic aſſerit: Si omittat corripere detrahentem vel ex timore, vel ex negligentia, vel etiam ex verecundia, eſt peccatum veniale. Non igitur, vt aliqui ſcrupuloſi putant, eſt ſemper peccatum mortale audire, & non corripere detrahentem. vide etiam noſtram *reſol. 24. tract. 3. miſcellan.*

RESOL. XXXVI. *An Chriſtiani remigantes in triremibus Turcarum peccent mortaliter, & incidant in excommunicationem? vbi plures alios caſus explanatos inuenies.*

AFfirmatiuam ſententiam docuerunt Fernandez *in exam. Theol. moral. part. 4. cap. 5. §. 4. num. 6.* Vgolinus *de cenſ. Papæ reſeruatis part. 2. cap. 3. §. 2.* Suarez *tom. 5. diſp. 21. ſect. 2. num. 60. 61. & 62.* Paulus Comitolus *in reſp. moral. lib. 5. quæſt. 8.* Graſſius *part. 1. lib. 4. cap. 18. n. 6.* Sayrus *de cenſ. lib. 5. cap. 7. num. 8.* Beia *part. 3. caſ. 23.* Salas *in p. 2. tract. 3. diſput. 11. ſect. 1. de legibus.* Nauarrus *in man. c. 17. nu. 63.* Toletus *in ſumma, lib. 1. cap. 24.* & alij, ſed ſi Turcæ corpora dictorum Chriſtianorum affligunt, iſti Doctores eorum animas laceſſunt, quia ſi hæc opinio eſſet vera, væ, væ, væ Chriſtianis captiuis.

Ideò contrariam ſententiam puto omnino ſuſtinendam eſſe, quam docent 8. Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 1. c. 7. nu. 18.* quibus ego addo Tannerum *in 2. 2. D. Thomæ, diſp. 1. quæſt. 9. dub. 5. num. 144.* Villalobos *in ſumma, tom. 2. tract. 5. diffic. 10. nu. 2.* Layman *in Theol. mor. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 5.* Naldum *in ſumma, ver. Chriſtianus 2. num. 6.* Reginaldum *tom. 2. lib. 21. nu. 119.* Turrianum *in 2. 2. diſput. 95. dub. 3.* Filliucium *tom. 2. tract. 22. cap. 5. num. 147.* Benzonium *tract. de fuga lib. 1. diſp. 1. quæſt. 4.* Souſam *in Bull. Cœnæ c. 4. diſp. 31. nu. 6.* Vaſquez *opuſc. de ſcandalo art. 8. dub. 7.* Ortiz *in ſumma cap. 7. nu. 80.* Auilam *de cenſ. part. 2 cap. 6. diſput. 8. dub. 5.* Duardum *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 3. quæſt. 13. concl. 1. num. 1. & ſeq.* Vegam *in ſumma, tom. 1. cap. 118. caſ. 2.* Rebellium *part. 1. lib. 1. quæſt 14. ſect. 7. nu. 52.* Poſſunt igitur dicti captiui Chriſtiani contra Catholicos remigare, vel propugnacula ædificare, ſarcinas, machinas, & arma neceſſaria ad bellum afferre. Et ratio eſt, nam licet peccatum ad quod materialiter cooperantur, pernicioſum ſit, tamen cooperatio illorum non tam propinqua eſt, vt ſine illa damnum nihilominùs inferretur; quia alij non deeſſent, qui hunc laborem obirent, & actiones ſupradictæ ſunt indifferentes. Ergo, &c. Limitanda tamen videtur hæc ſententia. Primò, ſi eo loco conſtituta res ita eſſet, vt captiui auxilium denegantes, magno periculo Chriſtianos eriperent, vel victoriam illis conferrent; tunc enim bonum Reipublicæ Chriſtianæ anteponendum erit propriæ vitæ. Secundò, etiam limitanda eſt in iis qui tormenta in Chriſtianos dirigunt, ignemque applicant, quia directè damnum inferunt.

Ex dictis deducuntur multi caſus in praxi ſæpiùs occurrentes; nempe licere famulis cibos con-

dire, & ad menſam miniſtrare, & lectum ſternere concubinæ heri, & ornare heram meretricem, ſecundùm Azorium *tom. 2. lib. 12. cap. vlt. quæſ. 8.* Sed malè addit, licitum eſſe adducere concubinam in domum heri, vel in alium locum, in quo peccaturus eſt, vel deferre internuntia, aut ſcripta, in quibus herus petit à concubina, vt eâ nocte ad ſe veniat, etſi norit velle, vt veniat ad fornicandum. Vnde in his duobus caſibus, & optimè, diſſentit ab Azorio Rebellius *part. 1. lib. 2. quæſt. 14. ſect. 7. n. 53.* Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 1. c. 7. n. 25. & 26.*

Item deducitur ex prædictis, licere famulis ſternere equum, & herum comitari, & expectare, quamuis norint ipſum ad fornicandum abire; item iuſſu heri portare aliqua munuſcula, aut eſculenta ad concubinam, vel aperire ianuam domus concubinæ, porrigere cibos, & menſam ſternere, ſi ieiunare nolit, &c. ex eodem principio licitum erit domum meretrici, vel vſurario locare.

Item ex Caietano, Aragonio, & Bannez *in 2. 2. q. 78. art. 4.* & Salonio *quæſt. 62. art. 5. contr. 2. ad vlt.* deponere pecunias apud eumdem, licet hoc aliqui, & meliùs non admittant, vt Sotus *de iuſt. lib. 6. quæſt. 1. art. 5. ad 2.* Leſſius *lib. 2. cap. 20. dub. 21. n. 184.* Azorius *tom. 2. lib. 12. c. vlt. quæſ. 2.* & alij.

Item contra Vaſquez *opuſc. de ſcandalo, art. 1. dub. 3.* & alios fas erit amico, qui violandi ieiunij cauſa ad cauponam diuertere cogitur, domum tecum abducere, & cœnam miniſtrare hoſpitalitatis, vel vrbanitatis cauſa. Ita Layman *in Theol. mor. tract. 3. c. 13. n. 4.* Caietanus *in 2. 2. quæſt. 147. art. 4.* & alij.

Item licitum erit cauponibus miniſtrare cibos ſoluturos illis ieiunium. Ita Ledeſma *in ſum. tom. 2. tract. 27. cap. 2. concl. 6. diffic. 4.* Salonius *in 2. 2. q. 77. art. 4. contr. 6. poſt. 3. concl.* Martinus Ledeſma *2. p. 4. quæſt. 17 art. 6. dub. 3.* Fauſtus *in theſ. Relig. lib. 1. q. 178. n. 1.* & alij contra Fernandez *in exam. Theol. part. 2. c. 8. §. 2. num. 22.* Gabrielem *in 4. diſt. 16. quæſt. 3. art. 3. dub. 6* & alios.

Et tandem contra aliquos recentiores docet Tannerus *in 2. 2. D. Thomæ, diſp. 1. q. 9. dub. 5. num. 144.* poſſe aliquem vendere infideli idolum, aut Iudæo in Synagoga ædificanda operam locare, ſi magna egeſtate prematur. Et ratio horum omnium eſt, quia præbere alteri proximam materiam peccandi ex ſe indifferentem ex iuſta cauſa non intendendo eius peccatum, ſed ad aliud ſpectando, non eſt directè ad malum cooperari; neque verò indirectè; nam illa dicitur indirecta cooperatio, quando quis poteſt ſine ſuo incommodo, & tenetur abutentis peccatum euitare; quod non accidit in ſupradictis caſibus, in quibus, vt ſupponimus, adeſt iuſta cauſa, & neceſſitas; ergo, &c.

RESOL. XXXVII. *An licitum ſit ſuadere minus malum ad euitandum maius?*

NEgatiuè reſpondent Valentia *tom. 3. diſput. 5. quæſt. 21. punct. 4.* Emanuel Sà *ver peccatum, nu. 8.* Caiet. *in 2. 2. quæſt. 78. art. 4. notab. 3.* Azorius *tom. 2. lib. 12. cap. 16. quæſt. 8.* Couarr. *in 4. decret. part. 1 cap. 4. numer. vlt.* Gabriel *in 4. diſt. 15. quæſt. 11. art. 3. dub. 14.* & alij. Et ratio eſt, quia non ſunt facienda mala, vt eueniant bona, & ſic non licet aſſumere prauum medium, ad obtinendum bonum finem; nec licet furari, vt des eleemoſynam, &c. Sed quando ſuades facere minus peccatum, inducis hominem quantum in te eſt, hîc & nunc in peccatum. Ergo. Ad id verò, quod aſſeritur, quòd ex duobus malis minus eſt eligendum, reſpondent id locum non habere in peccatis, quæ voluntariè ac liberè acceptantur, ſed in his tantùm malis, quorum vnum ſuſtinendi neceſſitas incumbit. Hæc Doctores citati probabiliter.

Sed magis probabiliter contrarium ſuſtinendum eſſe puto, & ita docent Syluius *in 2. 2. D. Thomæ, q. 43. art. 4. quæritur 2. concl. 3.* Rebellius *part. 1. lib. 1. q. 14. ſect. 7. num. 54.* Becanus *in 2. 2. c. 27. q. 4. num. 2.* Vaſquez *opuſc. de ſcandalo. art. 1. dub. 1.* Sanchez *de matrim. lib. 7 diſp. 11. num. 15* Molina *tom. 2. diſp. 335.* Medina *in part. 2. q. 76. art. 4.* Sotus *de iuſt. lib. 6. q. 1. art. 4.* Molfeſius *in ſumma, tom. 1. tract. 8. cap. 11. n. 67.* Nauar. *cap. 14. num. 40.* Syluеſter *verb. vſura. 7. quæſt. 1.* Angelus *ver. vſura. 2. q. 2.* & alij, præſertim nouiſſimè Barboſa *in collect. tom. 4. part. 1. Decreti cap. duo mala, diſt. 13. num. 11.* Dicendum eſt igitur, quòd ſi quis omnino decreuit facere magnum peccatum, licet ei ſuadere minus; quia tale conſilium non fertur abſolutè in malum, ſed in bonum, ſcilicet euitationem maioris mali, & nõ ſimpliciter in electionem mali, quod minus eſt, ſed in electionem eius potiùs, quamuis, cui conſulit, eligat maius. Vnde conſulens non dicit ei abſolutè, Fac hoc malum, neque fac iſtud; ſed conditionaliter, ſi omnino decreuiſti malum facere, potiùs elige minus; quaſi diceret, Sufficit tibi facere minus, & abſtinere à maiori.

Ex his apparet, quòd ſi viderem Petrum velle, & certò ſtatuiſſe adulterium committere, & non poſſem aliter ab hoc propoſito illum reuocare, niſi ſuadendo fornicationem loco adulterij, tunc licitum eſſe ſuadere fornicationem; non quatenus ipſa peccatum eſt, ſed quatenus impedit peccatum adulterij, quod aliàs ſecutum fuiſſet.

Sed hæc omnia limitanda ſunt, vt tali ſuaſione nullum damnum, ſeu corporale, ſeu ſpirituale tertiæ perſonæ inferatur; vt, v. g. volenti adulterium committere, ſuadere non licet, vt cum tertia perſona fornicetur; & volenti à Petro furari 100. aureos, ſuadere vt furetur 50. à Paulo. Ita Layman *in Theol. mor. lib. 2. tract. 3 c. 13. nu. 7.* Secus autem, vt aduertit Malderus *in 2. 2. tract. 4. cap. 2. dub. 3.* ſi fur ſimul rem Petri, quæ valeat centum, & rem Pauli, quæ valeat ſolùm quinquaginta, certò ſit ablaturus alteram; ſed dubitaret, vtram auferre velit, ſi tu impedire eum nequeas aliter, potes ſine obligatione reſtitutionis ſuadere, vt potiùs rem Pauli auferat, (ſi modò eam auferendam cogitabat cum re Petri,) ſuadere, inquam, id potes, in genere inculcando, auferendum potiùs illud quod minus eſt, & hoc eſſe minus; quia Paulo non facis iniuriam, docendo furem à maiori furto potiùs abſtinere debere, aut hanc rem eſſe minoris pretij; neque enim fur tali iudicio propriè diſponitur ad iniuriam inferendam, ſed malitia ſua infert noxiam concluſionem, Paulum re ſua eſſe priuandum. Hæc omnia Malderus ex Salonio.

RESOL.

RESOL. XXXVIII. *An conſentiente filio poſſit pater illum caſtrare, vt voce, & cantu Eccleſiæ deſeruiat?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Salonius *in 2.2.to.1.quæſt.65.art.1.contr.2.* vbi ſic aſſerit: Hinc ſequitur licere quidem parentibus filiis, quos voce plurimùm Eccleſiis profuturos ſperant, amputare virilia, & efficere Eunuchos, ſed ita vt fiat ſine periculo vitæ, & de eorum conſenſu. Quia licet huiuſmodi Eunuchi vtiles etiam ſint bono communi Eccleſiarum, non tamen neceſſarij: tum etiam, quia poſtquam ſunt facti Eunuchi, non manet eis facultas ad quemcumque ſtatum, cùm de iure Clerici eſſe non poſſint, nec ex conſtitutione Sixti V. coniugati, electio autem libera eſt, quo fit neminem faciendum eſſe Eunuchum, niſi conſentiat. Ita Salonius.

Sed illum impugnat nouiſſimè Tannerus *in 2.2. D. Thomæ, diſp. 4. quæſt. 8. dub. 5. nu. 101.* vbi ita ait: Non deſunt quidam (in quibus Salon.) qui licere putent parentibus, filios ſuos voce, cantuque Eccleſiæ inſeruituros, & in id liberè conſentientes, intuitu boni publici caſtrare. Sed contrarium videtur verius, non ſolùm ob varia animæ pericula, & incommoda, quæ hinc conſequi ſolent, ſed etiam quia bonum illud tanti momenti non eſt, vt ob id res tam per ſe à natura aliena ſuſcipiatur, quando nec pro ſalute ſpirituali, aut periculo animæ vitando id licitum eſſe conſtabit *infrà* ex ſacris Canonibus; quæ tamen cauſa alioqui multò maioris momenti videri poſſit. Hoc certum, repugnantes liberos ad hoc cogi non poſſe, cùm libera illis manere debeat, quoad vitæ ſtatum, electio. Ita Tannerus, qui ſententiam Salonij videtur probabilem putare, cùm contrariam, quam ipſe tenet, veriorem tantùm appellet. Sed an ita ſit, iudicent viri docti.

RESOL. XXXIX. *An donatarius peccet, & teneatur ad reſtitutionem, quando ſcit donationem fieri cum damno creditorum, etiamſi ab ipſis intra annum non reparetur?*

AFfirmatiuè reſpondet Layman *in Theol. moral. lib. 3. ſect. 5. tract. 4 cap. 17. §. 4. nu. 30.* qui citat Paludanum, D. Antoninum, Caietanum, Nauarrum, & Cordubam; quia ad talem donationem factam in fraudem creditorum, donatarius cooperatur conſentiendo, & illum acceptando; vnde licet ſuadendo non impellat, & propterea non ſit cauſa efficiens quoad principium, ſeu propoſitum huiuſmodi donationis, eſt tamen eius cauſa efficiens, quoad executionem: hæc opinio eſt probabilis.

Sed contrariam non minùs probabilem & tutā in praxi eſſe exiſtimo cum ipſo Layman *vbi ſuprà*, & ideò hanc ſentētiam abſolutè docent Leſſius *lib. 2. cap. 20. dub. 19. num. 168.* Nauarra *lib. 3. cap. 4. num. 218.* Molina *tom. 2. diſp. 328. nu. 14.* Et ratio eſt, quia alienatio illa fuit in ſe valida, accipienſque comparauit dominium rei ita acceptæ. Cùm ergo ius poſitiuum ſolùm intrà annum à die ſcientiæ concedat reſciſſoriam actionem creditoribus aduerſus accipientem, ſequitur, vt ſi vel creditores rem non petant, vel illam petant elapſo iam anno, accipiens reddere illam non teneatur. Ad rationem verò Layman reſpondet, quod donatarius in tali caſu vtitur iure ſuo intra iuſtitię limites, accipiendo atque ſuam efficiendo rem in ſe liberā, hoc eſt, nulli alteri obligatam, vtendo peccato dantis in ſuum proprium commodum; non ſecus atque qui licitè accipit ſub vſuris, vtitur peccato dantis in ſuum proprium commodum; neque etiam accipiens titulo lucratiuo in fraudem creditorum, contra charitatem aduerſus illos peccaret; quia charitatis ordo non poſtulat, vt donatarius poſtponat ſuum cōmodum, vt creditores ab æquali damno ſeruet indemnes. Dicendum igitur, quòd opinio contraria tunc procedit, quando donatarius ſciens, & prudēs incitaret debitorem ad alienandū in fraudem creditorū, nam tunc cauſa eſſet peccati iniuſtitię illius in creditores, & ideò ad reſtitutionem teneretur; ſecus autem in caſu noſtro; ergo, &c.

RESOL. XL. *An ſi quis à fure emente pecunias furtiuas bona fide accepit, eaſq; cum propriis commiſcuit, teneatur ad reſtitutionem dictarum pecuniarum domino comparere?*

AFfirmatiuè reſpondet Leſſius *lib. 2. c. 20. dub. 18. n. 57.* ex auctoritate *l. Marcellus, §. Pomponius, ff. de rei vendic. & §. ſi duorum, Inſtit. de rerum diuiſ.* quibus locis habetur, ſi duorum dominorum materiæ confuſæ fuerūt, ita vt diſcerni non poſſint; & ratio eſt, quia in tali caſu non tenetur ad reſtitutionem ratione iniuſtæ acceptionis, vel abſumptionis, quia hoc actum fuit cum bona fide; neque ratione rei acceptæ, & poſſeſſæ, cùm alienam pecuniam non poſſideat, cùm vel eam conſumpſerit, vel cum propria miſcendo eius dominium acquiſiuerit, neque etiā ex hoc locupletior factus eſt, nam pretio iuſto rem ſuam vendidetat; ergo, &c. Et ita docent hanc ſententiam Nauarra *lib. 3. c. 4. nu. 216.* Sayrus *in claui Regia lib. 10. tract. 2. c. 3. nu. 13.* Sanchez *in ſumm. tom. 1. lib. 2. c. 23. num 15.* Medina *de reſtit. quæſt. 10.* poſt illos Vaſquez *opuſc. de reſt. c. 9. §. 2. dub. vlt.* cum aliis.

RESOL. XLI. *An ſi quis rem alienam à fure bona fide emptam maiori deinde pretio vendidiſſet, teneatur reſtituere domino illud plus, in quo locupletior factus eſt?*

AFfirmatiuè reſpondent Nauarrus *cap. 27. nu. 8.* Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 2. cap. 23. num. 28.* & Leſſius *lib. 2. cap. 21. num. 134.* & alij ex auctoritate *l. ſi & rem. ff. de pet. hered.*

Sed mihi contraria ſententia, quam docet Molina *de iuſtit. tom. 3. tract. 2. diſput. 721. num. 10.* probabilis etiam videtur, quia illud plus non eſt fructus rei, ſed induſtriæ; illam ementis iuſtè vno pretio minori, & vendentis etiam iuſtè alio maiori pretio; fructus autem induſtriæ ad poſſeſſorem bonæ fidei, & non ad dominum rei ſpectat; quòd autem id non ſit fructus rei, ſed induſtriæ, patet. Quia ſi fur ipſe emeret iterùm eamdem rem ab vltimo poſſeſſore, eamque domino reſtitueret ſine vlla proximi læſione, ſeruandoque omnino illum indemnem, neque res illa vllos fructus habuiſſet, ſanè qui ita eſſet lucratus emendo illam à fure, aut alio intermedio venditore, & vendendo illam maiori pretio iuſto, alicui alteri, non

tenereturillud reſtituere,eò quòd eſſet fructus ſuæ induſtriæ, & non rei. Ceteras rationes inuenies apud Molinam, quem nouiſſimè etiam ſequitur Layman *in Theol. mor. lib.3.ſect.5. tract.4. cap.17.§.3. n.25.* qui reſpondit ad auctoritatem *l. ſi & rem*, dicendo id eſſe ſpeciale in diſtractione hereditatis, ſeu iuris vniuerſalis, vt pretium ſuccedat loco rei; ſecus autem ſe res habet in particularibus contractibus,vt docent DD.*in l.mater,C.de rei vend.*

Nota quòd idem Molina *vbi ſuprà*, contra Sanchez docet furem vendentem rem furtiuam, & poſteà iuſtè minori pretio redimentem, non teneri exceſſum illum pretij domino reſtituere, ſed ſatisfacere reddendo ei rem ſuam non deterioratam, & fructus ex ea debitos.

Resol. XLII. *An vendens bonâ fide rem alienam eodem pretio quo emerat, teneatur pretium vero domino reſtituere?*

AFfirmatiuè reſpondent Vaſquez *in part.2.q.96. art.5. diſp.172. cap.1. num.4.* Ledeſma *in ſumma, tom.2.tract.8.cap.14 poſt.4. concl.dub.2.* Sayrus *in claui Regia lib.10.tract.2.cap.2. num.13.* Bannez & Aragon *in 2.2.quæſt.62 art.6.dub.1.*& alij. Ratio eſt,quia pretium ſuccedit loco rei,*l.ſi rem.ff.de pet.hered.* Ergo tale pretium eſt alienum, ſicut & ipſa res, vnde tenetur id reſtituere ratione rei acceptæ, vti rem alienam apud ſe haberet.Hæc opinio eſt probabilis.

Sed contrariam etiam probabilem eſſe exiſtimo, quod fatetur ipſe Ledeſma, & illam docent Molina *de iuſt.tom.3. tract.2. diſp.721. num.6.7.& 8.* Leſſius *lib.2.c.14. dub.5. num.29.* Vega *in ſum. tom.1. cap.60.caſ.14.& 15.* Philiarchus *de offic. ſacerd. tom.2. part.2.lib.6.c.18.* Rebellius *part.1.lib.2. quæſt.3. num.3. & part.2.lib.9.quæſt.18. ſect.1. nu.9.* Sotus *de iuſt.lib.4. q.7.art.2.*& alij.Et ratio eſt,quia ſic vendens nil tenetur domino reſtituere ratione iniuſtæ acceptionis, cùm totum bona fide factum ſit, nec ratione rei acceptæ,cùm iam diſtraxerit; ergo, &c. Dices, tenetur reſtituere ratione pretij, quia, vt tradunt DD.contrarij, ſuccedit loco rei. Reſpondeo, non eſſe vniuerſaliter verum, ſuccedere pretium loco rei, id enim in ſolis vniuerſalibus iudiciis locum habet,cuiuſmodi ſunt hereditas, fideicommiſſum, & dos,&c.Et ita docet gloſſa *in d l.ſi rem,& pretium, ver.quia poteſt.ff.de pet. hered.* & ibi Bartolus *in fine,*& omnes ſcribentes.

Resol. XLIII. *An bona fide conſumens res conſumptibiles vnico vſu,teneatur vero domino reſtituere,quatenus locupletior euaſit fur non impotens ad reſtituendum?*

EXempli gratiâ, qui inuitatus edit bonâ fide cibos furtiuos, an teneatur reſtituere id in quo locupletior euaſit, nimirum quæ domi expenſurus erat.Et affirmatiuè reſpondent Doctores, quos citat,& ſequitur Sanchez *in ſum.tom.1.li.2.c.23. n.34.*

Non reticebo tamen, contrarium docere Bannez *in 2.2.quæſt.62. art.6. dub.3. concl.4.* Ledeſmam *in ſum.tom.2.tract.8.cap.14. poſt 14. concl.dub.3.dicto 4.* vbi aſſerit, ita ſentire communiter Thomiſtas, Salonium *in 2.2. tom.1.q.62. art.6. contr.3. concl.4.* Et ratio eſt, quia verus dominus non habet ius petendi à latrone ipſas numero res, ſi conſumptæ iam ſint,ſed ſimiles,vel eiuſdem pretij. Sed ſimiles vel eiuſdem pretij manent apud latronem, quas reſtituat, cùm non ſit redditus impotens ad reſtituendum; ergo recipiens ab illo non tenetur reſtituere, quamuis locupletior factus ſit, ſed poterit dominũ remittere ad latronem, vt ab ipſo recuperet res ſibi furto ablatas.Prima opinio eſt probabilior.

Resol. XLIV. *An qui à mmoribus per ludum,aut ſimilem contractum aliquid acquiſiuerunt, teneantur illud reſtituere?*

REſolutio huius caſus pendet ex illa quæſtione, an pupillus, & minor 25. annis ſine tutoris auctoritate contrahens, ſi non ciuiliter, ſaltem obligetur naturaliter, & in foro conſcientiæ. Hanc quæſtionem ad partes diſcutit Sanchez *de matrim. to.1.li.6.diſp.38.n.20. & ſeq.* & affirmatiuam ſententiam cum paucis limitationibus docet, quam poſt illum ſequuntur nouiſſimè Layman *in Theol. mor. lib.3.ſect.5.tract.4.c.9.nu.7.* Leſſius *lib.2.cap.17. dub.8. num.6.* Rebellius *part.2.lib.1.de contr. quæſt.8. ſect.2.*& Tannerus *in 2.2.D.Thomæ,diſp.4.quæſt.6.dub.11.n.310.* vbi ſic aſſerit: Aliqui ex probabiliori docent,impuberes, & pupillos pubertati proximos (vti eſt in puero decennium cum anno dimidio, in puellis nouennium cum anno dimidio) aut minores iam puberes,etiamſi curatorem habeant, contrahendo aut paciſcendo circa res ſuas (non tamen immobiles,aut quæ ſeruando ſeruari poſſunt) contractu oneroſo,per ludum ſcilicet, emptionem, venditionem, locationem etiam abſque tutoris, aut curatoris auctoritate obligatos manere naturaliter, ac proinde in foro conſcientiæ contractui ſtare debere,niſi fortè cum ipſo tutore (ceteris caſibus exceptis apud Sanchez *vbi ſuprà*) contraxerint, quamuis poſteà beneficio reſtitutionis in integrum eiuſmodi contractus,ſi velint,per Iudices irritos reddere poſſint.Ita Tannerus;& ratio eſt,quia obligatio naturalis oritur ex conſenſu, *l. Stichum, §. naturali,ff.de ſolut.* Sed pupillus ſi pubertati proximus ſit,& maior 25.annorum, ſufficientem conſenſum habent;ergo hæc ſententia eſt probabilis,licet contraria ſit etiam probabilis.

Vnde pro praxi Confeſſariorum dico primò, quòd ſi pupillus, vel minor ludendo perdidit, aut alio contractu promiſit ſoluere, non tenetur, ſed exceptione legis ciuilis defendere ſe poteſt, dummodò ſe ſoluturum non iuraſſet; quid enim opus eſt inani circulo,vt ſoluat quis, quod ipſi reſtituendum erit?

Dico ſecundò, quòd ſi pupillus, vel minor creditori ſoluit, tunc poteſt in foro conſcientiæ rem illam retinere, donec ab eo repetatur per beneficium legis ciuilis talem repetitionem concedentis. Ita Tannerus *vbi ſuprà,n.311.*Layman *num.10.*& alij, contra Couarruu. *in c.quamuis pactum, part.2.§.4. n.100.*& aliquos Iuriſconſultos.

Dico tertiò, ſi pupillus, minor, & eorum nomine tutor, & curator rem aliquam indebitè ſolutam repetere velint, ſed propter contradictionem aliquorum, qui cum ipſis contraxerunt, vel Iudicis

negligentiam, recuperare non poſſint, compenſationem aliquam, ſeu palàm, ſiue occultè facere nō prohibētur. Et hæc omnia tradit Layman ex Molina, & Sanchez, ex quibus habent Confeſſarij ſatis ampla principia ad tollendos multos ſcrupulos; nam ſi minor non velit ſoluere, & ſi ſoluerit, creditor non velit reſtituere, poteſt Confeſſarius ſecurè, neque minorem ad ſolutionem, neque creditorem ad reſtitutionem obligare.

RESOL. XLV. *An Iudex peccet expediendo pecuniâ mediante vnius cauſam ante alios, ſi litigantes iure temporu æqualiter gaudeant?*

AD hunc caſum reſpondet Paulus Layman *in Theol. moral. lib. 3. ſect. 5. tract. 4. c. 4. num. 9.* vbi ſic aſſerit: Cauendum ne talia cum alterius iniuſto dāno coniuncta ſint, vt ſi miniſter publicus propter oblatum ſibi munus vnius cauſam citiùs expediat, poſthabitis aliis, qui diutiùs expectarunt, & ante alios expediri deberent. Sed ponamus plures adeſſe, qui æquali iure gaudeāt, vt in Iudicis arbitrio poſitū ſit, quem præponat; peccabítne Iudex, ſi vnius cauſam ante alios expediat, ex pacto oblati muneris? Res iſta periculo non vacat; ſpectato tamen naturali iure non audeo hominem damnare, quia ea in re aliis iniuriam non infert; in gratiam verò Titij remuneratoris ſuſcipit nouam obligationem, ante alios expediendi cauſam ipſius, quæ obligatio pretio æſtimabilis videtur. Ita Layman.

Notandum eſt tamen hîc obiter cum Leſſio *lib. 2. c. 14. dub. 9. num. 64.* Iudicem in rigore, & ſecluſo ſcandalo, & periculo iniuſtitiæ poſſe accipere, nec teneri reſtituere id, quod accepit à litigantibus, ſi datum ſit inſtar muneris liberalis, vt maiorem quàm ſolet, quamque tenetur diligentiam in cauſa adhibeat, vel, vt loquitur Molina *de iuſt. to. 1. tract. 2. diſp. 88. n. 6.* ſi antequam negotium expediat, munus ad eum mittatur, vt afficiatur ad diligentiam, atque in fauorem eius, qui munus mittit, negotiū intra iuſtitiæ limites expediendum.

RESOL. XLVI. *An hodie explicita fides Incarnationis Chriſti, & ſanctiſſimæ Trinitatis ſit adultis neceſſarium medium ad ſalutem?*

HIc caſus ſolet affligere Confeſſarios circa homines rudes. Affirmatiuam ſententiam docent communiter, vt Lorca *in 2. 2. q. 2. art. 8. diſp 22. membr. 2. n. 4.* Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 2. c. 2. concl. 6.* Valentia *tom. 3. q. 2. punct. 4. & 5.* Molina *in 1. part. quæſt. 1. art. 1. diſp. 2.* Malderus *in 2. 2. D. Thomæ, q. 2. art. 8.* Acoſta *de procur. Indor. ſal. lib. 5. c. 3. & 4.* Becanus *in 2. 2. cap. 12. q. 3. concl. 3.* Tannerus, & Layman *vbi infrà*, & alij penes ipſos. Et ratio eſt, quia alioquin ſequeretur, vt obſeruat Syluius *in 2. 2. D. Thomæ, quæſt. 2. art. 7. concl. 6.* poſſe nunc temporis aliquem ſaluari in lege Moſaica, vt ſi Iudæus inuincibiliter ignoret fidem Euangelicam, & ſeruet legem Moſaicam, quæ implicitè continet fidem Chriſti.

Sed mihi contraria ſententia probabilis etiam videtur cum Tannero *in 2. 2. D. Thomæ, diſp. 1. q. 7. dub. 2. n. 4.* & Layman *in Theol. mor. lib. 2. tract. 1. c. 8. n. 5.* & abſolutè illam docent Sotus *in 4. diſt. 5. quæſt. vnica, tract. 2.* Villalobos *in ſum. tom. 2. tract. 1. diffic. 3. n. 6. & 7.* Medina *in inſtruct. lib. 1. cap. 14. §. 2.* Sà *verb. fides, num. 1.* Turrianus *in 2. 2. tom. 1. diſp. 27. dub. 4. & 8.* & alij penes ipſos. Et ratio eſt, quia inter Chriſtianos inueniuntur homines adeò rudes, vt myſteria Incarnationis, ac Sanctæ Trinitatis vero cōceptu non apprehendant, & conſequenter non credant explicitè. Idem ſolet euenire cum mutis & ſurdis à natiuitate. Ab iis verò myſteria Trinitatis, & Incarnationis vero conceptu apprehendi, & credi, vix credibile eſt, niſi ad miracula confugiendum ſit; vnde Azorius *tom. 1. lib. 8. c. 6. q. 6.* ait: Si quis ob ingenij hebetudinem Trinitatis articulum nequeat percipere, ſatis eſſe ſi credat explicitè alios clariores, nimirum Chriſtum Filium Dei natum ex Virgine, paſſum, cruci affixum, &c. Hoſius *in confeſſ. fidei, c. 2.* ſic aſſerit: Diſtinctionem perſonarum, & vnitatem ſubſtantiæ ſi qui ſunt rudiores quamuis comprehendere poſſint, non eſt adeò neceſſarium ad ſalutem omnibus explicitè credere, vt ſi quis minùs hæc fuerit aſſecutus, de eius ſalute dubitandum ſit. Ita ille.

Notandum eſt tamen cum Tannero *vbi ſuprà n. 49.* ſtando etiam in prima opinione, & tenendo fidem explicitam nunc poſt promulgationē Euangelij eſſe neceſſariam neceſſitate medij, quòd ſi aliqui ſint adeò rudi intellectu, vt ea myſteria ſub propria aliqua notione concipere nullo modo poſſint, tunc ſupradicti rudes, quoad hanc rem cum infantibus, ac fatuis comparandi erunt. Neque enim credibile eſt, Deum à quoquam exigere maiorem cognitionem, quàm per vim intellectus ipſe conſequi poſſit. Ita ille, vnde apparet, quàm bonus Deus iis qui recto ſunt corde. Et ex his Confeſſarij à multis ſcrupulis immūnes erunt, & multas conſcientias afflictas ſedabunt. Vide etiā Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 2. c. 3. n. 18. & 23.* vbi docet, quomodo dicātur rudes explicitè credere, etiamſi ſubſtantiam articulorum percipere nequeant, & pro conſolatione rudium Syluius *in 2. 2. q. 2. art. 8. concl. 8.* ſic aſſerit: Si quis adeò ſit hebes, vt huiuſmodi myſteria retinere non poſſit, excuſabitur à præcepto, & ſi credat, quomodo poteſt, ea, quæ diximus neceſſaria neceſſitate medij, ſaluus eſſe poterit.

RESOL. XLVII. *An ſi quis conſilio ſuo confirmauit furem, vel hortatu ſuo cauſa fuit, vt citiùs furaretur, teneatur ad reſtitutionem?*

AFfirmatiuè reſpondent Nauarra *lib. 3. c. 4. n. 15. 35 & 67.* Molina *tom. 2. diſp. 736. nu. 5.* Vaſq. *opuſc. de reſtit. cap. 9. §. 1. dub. 1. in fine, & dub. 2. num. 32.* Malderus *in 2. 2. tract. 4. c. 1. dub. 2.* Villalobos *in ſum. to. 2. tract. 11. diffic. 8.* Caietanus *in 2. 2. quæſt. 62. art. 7.* Medina *C. de reſtit. quæſt. 7. & 8.* Sotus *lib. 4. quæſt. 7. art. 3.* & alij.

Sed mihi contraria ſententia probabilis videtur, ſicut viſa eſt Leſſio *lib. 2. c. 13. dub. 2. nu. 8.* & Layman *in Theol. mor. lib. 3. ſect. 5. tract. 2. c. 5. n. 5.* Et ratio eſt, quia in tali caſu non fuit cauſa ſubſtantiæ dāni, ſed modi, vel circumſtantiæ, cum qua mandatur executioni, v. g. vt quòd fiat hoc tempore, hoc loco, hoc inſtrumento, hoc modo, vel cum hoc

incremento. Ergo non tenetur ſubſtantiam damni reſtituere. Dicendum eſt igitur, quòd ſi aliquis iniuſtum damnum alteri inferre decreuerat, & tu magis conſilio, vel hortatu etiam confirmaſti, ad damni reſtitutionem non teneris; etiamſi hortatu tuo cauſa fueris, vt citiùs aut expeditiùs damnum inferretur: at ſi hortatu tuo cauſa fuiſti, vt maius damnũ inferretur, quàm alioquin illatũ fuiſſet, teneris tantùm de exceſſu, quidquid aſſerant Molina *dicta diſp.* 736. *nu.* 2. & alij. Et à fortiori contra Vaſquez *opuſc. de reſt. cap.* 9. §. 1. *dub.* 2. ſi furi furandi gratia aſcendenti ſcalam teneas, quam etſi nemo teneret, tamen aſcenderet; & ſi aſportando rem furtiuam, adiuues aliquem, quam ſine tuo ſubſidio auferret tamen, & furaretur; non teneris ad reſtitutionem. Hæc omnia Layman, & alij, multum ad praxim conducentia, ex quibus multos ſcrupulos, & onera reſtitutionum prudens Confeſſarius tollet: vide etiam Henriquez *lib.* 14. *c.* 7. *n.* 12.

RESOL. XLVIII. *An fideles ordinarij teneantur explicitè ſcire, & credere myſterium Circumciſionis Chriſti, aduentus Magorum, miſſionis Spiritus ſancti, communionis Sanctorum, & omnia Eccleſiæ Sacramenta?*

PEr ſe loquendo myſteria Circumciſionis, aduentus Magorum, & miſſionis Spiritus ſancti non eſſe explicitè credenda docent Tannerus *in* 2. 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 7. *dub.* 3. *num.* 68. Suarez *tract. de fide, diſp.* 13. *ſect* 4. *num.* 3. & alij, quidquid in contrarium aſſerant Lorca *in* 2. 2. *q.* 2. *art.* 8. *diſp.* 33. *membr.* 1. *n.* 10. & Syluius *in* 2. 2. *quæſt.* 2. *art.* 8. *concl.* 8. cum aliis. Et ideò ignorantes ſupradicta myſteria non peccate mortaliter docet Coninch *in* 2. 2. *diſp.* 14. *dub.* 10. *num.* 190.

Quoad Sanctorum communionem, quia huius rei cognitio non videtur ita neceſſaria ſcitu, & videtur habere maiorem ſubtilitatem, cùm etiam docti diſputent in quibus rebus hæc communio conſiſtat, negatiuè reſpondet Villalobos *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 1. *diffic.* 4. *n.* 3. & Coninch *in* 2. 2. *diſp.* 14. *dub.* 10. *num.* 189. licet affirmatiuam ſententiam doceat Turrian. *in* 2. 2. *tom.* 1. *diſp.* 28. *dub.* 1. & Tannerus etiam *in* 2. 2. *diſp.* 1. *q.* 7. *dub.* 3. *n.* 70.

Quoad Sacramenta reſpondeo, omnes explicitè ſcire debere ſubſtantiam, & rationem Sacramentorum non omnium, ſed Baptiſmi, Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ; in ceteris verò idem opus erit, ſi quando ea ſuſcipere quis voluerit. Ita Villalobos *in* 2. 2. *tract.* 1. *diffic.* 4. *n.* 4. Tannerus *in* 2. 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 7. *dub.* 3. *n.* 72. Suarez *de fide, diſp.* 13. *ſect.* 4. *n.* 12. Sanchez *in ſumma. to.* 1. *lib.* 2. *c.* 3. *n.* 9. Malderus *in* 2. 2. *quæſt.* 2. *art.* 7. *dub.* 2. *nu.* 51. & alij contra Lorcam *in* 2. 2. *quæſt.* 2. *art.* 8. *diſp.* 23. *membr.* 1. *n.* 19.

Notandum eſt etiam cum Suarez *tract. de fide, diſp.* 13. *ſect.* 4. *n.* 9. eſſe probabilem opinionem multorum, aſſerentium non obligari fideles explicitè ſcire, & credere Matrem Dei, virginem poſt partum, ac perpetnò manſiſſe, licet contrarium probabilius ſit; aduertit etiam Suarez *num.* 6. contra Bannez, quòd non tenentur fideles explicitè credere creationem mundi fuiſſe in tempore, & non ab æterno.

Et tandem nota contra Syluium *in* 2. 2. *quæſt.* 2. *art.* 8. *concl.* 8. Ioan. de la Cruz *in direct. part.* 1. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 2. Palatium *in* 4. *diſt.* 15. *diſp.* 9. Nider. *in ſumma, præc.* 1. *c.* 3. & alios, non peccare mortaliter, ſed tantùm venialiter, adultos Symboli Apoſtolici formam, ſub verbis præceptis memoria non tenentes. Idem dicendum eſt de Decalogo, de oratione Dominica; dummodo eorum ſubſtantiam ſciant, & intelligant, & à fortiori de Aue Maria. Ita Layman *in Theol. mor. lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. Suarez *ſect.* 5. *n.* 8. Tannerus *n.* 67. Coninch *nu.* 194. & alij Doctores *vbi ſupr.* Et ſic etiam non eſſe peccatum mortale, ſed veniale neſcire ſe ſignare ſigno Crucis, docet Sanchez *in ſumma, to.* 1. *lib.* 2. *c.* 3. *n.* 14. licet contrarium doceat Angelus, Tabiena, Sylueſter, Armilla, quos citat, & ſequi videtur Villalobos *in ſumma, to.* 2. *tract.* 1 *diffic.* 4. *nu.* 12. ſed non obſtante, quòd ſupradicta ſint probabilia, ſuadendi tamẽ ſunt fideles, vt illa omnia explicitè ſciant, & memoria retineant.

RESOL. XLIX. *Olim per epiſtolam quæſierunt à me, an in terris Turcarum ſi quis vtatur pileo Turcico cum tobalia alba, vt ſecurus pertranſeat, peccet mortaliter?*

AFfirmatiuam ſententiam docent Caietanus *in* 2. 2. *quæſt.* 3. *art.* 2. D. Antoninus *part.* 2. *tit.* 12. *c.* 6. *ſub. fine.* Sylueſter *verb. Apoſtaſia, quæſt.* 1. *n.* 4. Angelus *ver. infidelitas, n.* 9. Nauarrus *in man. c.* 11. *n.* 27. Philiarchus *de offic. Sacerd. to.* 1. *par.* 2. *lib.* 3. *c.* 9. Toletus *lib.* 4. *cap.* 2. Valentia *tom.* 3. *diſp. quæſt.* 3. *punct.* 2. & nouiſſimè Becanus *in* 2. 2. *cap.* 9. *quæſt.* 5. *dub.* 6. *nu.* 35. quia numquam licitum eſt falſam ſectam ſimulare; ſed in tali caſu Chriſtianus ſimulat ſe Turcam eſſe. Ergo peccat mortaliter. Sed contraria ſententia mihi videtur probabilior cum Sà *verb. fides, n.* 5. Dico igitur id eſſe licitum ob periculum mortis, aut iuſtam ab hoſte victoriam reportandam, vel ob aliam cauſam ſatis grauem, & neceſſariam. Et ratio eſt, quia huiuſmodi veſtes per ſe, & directè non ſunt ſigna proteſtatiua falſæ Religionis, ſed ſunt res ſecundùm ſe indifferentes. Ergo, &c. Et ex his infertur, poſſe aliquem Romæ geſtare pileum cum ſigno flauo, more Iudæorum, vt dum ad necem quæritur, incognitus effugiat.

Et nouiſſimè hanc ſententiam præter Doctores citatos docent Tannerus *in* 2. 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 7. *dub.* 5. *nu.* 110. Bannez *in* 2. 2. *quæſt.* 3. *art.* 2. *dub.* 2. Sanchez, & Coninch *vbi infrà*, Layman *in Theol. mor. lib.* 2. *tr.* 1. *c.* 11. *n.* 3. Villalobos *in ſumm. to.* 2. *tract.* 1. *diffic.* 5. *n.* 10. Suarez *de fide, diſp.* 14. *ſect.* 5. *n.* 7. & alij.

Ad argumentum contrarium reſpondetur, ſupradictas veſtes non continere mendacium, nec falſam ſignificationem, ac proinde, nec fidei negationem, ſed occultationem tantùm cum materiali ſimulatione. Et confirmatur, quia etiã in verbis, ſi habeant plura ſignificata, licitũ eſt vti verbo ambiguo in ſignificatione, quæ ad occultandum ſecretum deſeruit, etiamſi ab audiente in alio ſenſu ſint verba accipienda. Ergo in noſtro caſu licitus eſt vſus talium veſtium in neceſſitate, ſunt enim quaſi ambigua, & æquiuoca ſigna, quæ poſſunt, vel ob ſolum vſum primarium, vel propter ſignificationem ſumi. Eſt igitur in poteſtate vtentis, vnum ab alio ſeparare, etſi aliquis fortaſſe decipiendus ſit.

Sed

Sed plus addunt Sanchez *in ſumma, tom.1. lib.2. c.4.num.20.*& alij, ob grauem neceſſitatem, licere etiam in terris infidelium vti per materialem ſimulationem ad ſe occultandum veſtibus per ſe primò deputatis ad ſuperſtitioſum cultū alicuius falſæ ſectæ, quæ non habent communem, & corporalem vſum, ſed ſacrum, vel quaſi ſacrum in tali ſecta; & ratio eſt, quia ſupradictæ veſtes etiam in tali caſu ſemper retinent aptitudinem, quam de ſe habent ad cōmunem vſum tegendi, ac defendēdi corpus. Ergo licitum eſt homini vti quacumque veſte propter hunc vſum quaſi intrinſecum, & naturalem, contempta quacumque alia hominum inſtitutione, & permittendo aliorum deceptionem; etiamſi inde ſequatur ſcandalum. Hæc opinio eſt probabilis, ſed longè probabilior eſt contraria, quam tuentur Suarez *tract.de fide, diſput.* 14. *ſect.5.n.12.*& alij.

Notandum eſt etiam hîc obiter, primò aliquos etiam aſſerere licere falſam religionē, vtendo aliquibus ipſius cæremoniis, quibus illa in cultu ſibi proprio vtitur, non quatenus ſunt cæremoniæ illius religionis, ſed ob alium finem, & iuſtam cauſam. Ita Medina *in part. 2. quæſt.* 103. *art.*4. & hanc ſententiam nouiſſimè docet etiam Lorca *in* 2. 2. *quæſt.6.diſp.*24.*n.*7. vbi *nu.* 9. addit hoc verum eſſe, etiamſi hæc ita fierent, vt videntes credāt non illas cęremonias formaliter vſurpari, quatenus ſunt cæremoniæ illius religionis, quia hæc eſt ſimulatio, aut potiùs diſſimulatio; addit tamē idem Lorca huic ſententiæ triplicem limitationem. Primò, vt actiones tales ſint, vt ratio cultus ab iis ſeparari poſſit; ideoque damnat adorationem externam idolo factam cum iis circumſtantiis, quibus nata eſt ſignificare eiuſdem internā adorationem. Secundò, vt abſit ſcandalum. Tertiò, vt illo vſu non obſcuretur confeſſio fidei, quando hæc obligat, nec ex circumſtantiis cenſeri poſſet fidem negari. Hæc omnia Lorca; ſed an probabiliter, iudicent viri docti, nam illum impugnat nouiſſimè Coninch *tract.de fide diſp.*15. *dub.*3. *n.*28.

Notandum eſt ſecundò contra Azorium *to.* 1. *lib.*8. *ca.*27. *quæſ.*6. & alios, licere vexilla ſignis conſuetis Turcarum inſignita in claſſe, vel exercitu erigere, etiamſi eſſet ſignum Martis, Palladis, aut Iouis, Lunæ, Solis, & etiam Mahometis. Et ita docent Tannerus *in* 2.2. *diſp.*1. *quæſt.*7. *dub.*7. *num.*117. Layman *in Theol.mor.lib.*2. *tract.*5. *c.*11. *n.*4. & alij.

Notandum eſt tertiò contra Caietanum *in* 2. 2. *q.*3. *art.* 2. non ſemper præceptum de confitenda fide obligare ad reſpondendum infideli interroganti, an aliquis ſit Chriſtianus; ſed regulariter tantùm id verum eſt, quamdiu alioqui diſſimulatio fidei cederet in fidei iniuriam, aut nocumentum proximorum. Et ita docet Bannez etiam *in* 2.2. *quæſt.*3. *art.*2. quem nouiſſimè ſequitur Tannerus ibidem *diſput.*1. *quæſt.*7. *dub.*5. *num.*20. Coninch *tract.de fide, diſp.*15 *dub.*5. *num.*109. Lorca *in* 2.2. *diſp.* 24. *n.*21. & 22. cum aliis.

Aduerte tamen cum Filliucio *tom.* 2. *tract.* 22. *cap.*3. *nu.* 65. poſſe in tali caſu aliquem eludere aliqua ratione interrogantem, non autem negare ſe eſſe Chriſtianum.

RESOL. L. *Explicantur aliqui caſus, an quis teneatur propter extremam neceſsitatem ſpiritualem proximi exponere propriam vitam?*

PRimò quæritur, an Sacerdos teneatur audire, & abſoluere cum diſcrimine vitæ propriæ illum, qui in articulo mortis timet non habere ſufficientem contritionem, & ideò petit Confeſſariū ad obtinendam ſacramentalem abſolutionē. Affirmatiuè reſpondent Valentia *tom.*3. *diſp.*3. *quæſt.*4. *punct.*4. *poſt* 5. *aſſert.* Lorca *in* 2.2. *ſect.*3. *diſp.*28. *nu.*32. Suarez *tract.de fide, diſp.*9. *ſect.*7. *num.*3. Syluius *in* 2.2. *quæſt.*26. *art.* 5. cum aliis, quia etſi talis per contritionem ſaluari poſſit, hæc tamen ei eſt difficilis, & ipſe meritò timet, an ſit contritus.

Sed hoc aliis (ait Coninch *tract. de fide, diſp.* 25. *dub.*7. *nu.*89) videtur difficile: vnde meritò (ait ille) Nauarrus *cap.*24. *nu.* 9. hunc caſum limitat ad exiſtentem in peccato mortali, qui omnino ignorat ſibi neceſſariam eſſe contritionē extra ſuſceptionem Sacramenti, aut omnino ignorat quid ſit cōtritio, & quomodo eam poſſit in ſe excitare, atque ita non cogit ſe ad eam habendam. Non eſt igitur abſolutè dicendum moriturum exiſtentem in peccato mortali, qui creditur non eſſe contritus, eſſe in extrema neceſſitate; ſecus autem in caſu Nauarri, vt *ſuprà.*

Sed ponam hîc pulchrum dubium. Obſtetrix quædam fatetur plures infantes inualidè baptizaſſe, quibus poſteà à Parocho ſine alio baptiſmate cæremoniæ tantùm adhibitæ fuerunt; perſonæ autem iſtæ non verè baptizatæ, etiamſi adhuc viuant, ſunt tamen per varias ciuitates, vel regiones diſperſæ, vt conſideratis omnibus nullus modus excogitari poſſit, quo illis defectus baptiſmatis ſignificetur, niſi mulier ſe prodat Magiſtratui, & vltimum ſupplicium ſubeat; difficultas eſt an hoc efficere teneatur, & quid Confeſſarius facere debeat. Ad hanc quæſtionem ita reſpondet Layman *in Theol.mor.lib.*2. *tract.*3. *cap.*3. *n.*3. licet caſum iſtum ſpeculatiuè conſiderando, probabiliſſimum videatur, quòd hęc mulier teneatur ſe ipſam Magiſtratui prodere; quia ſalus corporis ex lege charitatis poſtponenda eſt ſaluti animæ, præſertim non vnius, ſed plurium perſonarum. Imò hæc obligatio ex iuſtitia eſſe videtur, quādoquidem ipſamet mulier homines illos innocentes in ſalutis ſuę diſcrimen per ſummā iniuriam coniecit. Tamen hic ipſe diſcurſus fortaſſe non tam certus eſt, vt à nemine in dubium reuocari poſſit, cùm homines illi per contritionem ſaluari poſſint. Sed quidquid ſit de hac reſponſione, ſaltem mulier cui ponimus obligationem hanc ſeipſam prodendi, & ad mortem offerendi, non agnoſcit; edocere autem illam probabiliter ignorantem in re non omnino euidenti, conſultum non eſt, ſi Confeſſarius arbitretur ſe non perſuaſurum, ſed magis obfuturum, vt dicam *lib.*5. *tract.*6. *c.*13. *n.*5. Imò ſi Confeſſarius id mulieri explicauerit, & ab iſto tam heroico facto plenè abhorrentem conſpiciat, non illam vrgendam multum arbitror, dicendo, v.g. aliter ſaluam fieri non poſſe; ne omnino in deſperationem aga-

tur:ſed contentus eſſe debet, ſi mulier in poſterum à peccatis, & ſacrilegiis eiuſmodi abſtinere firmiter proponat. Ita Layman *vbi ſuprà.*

RESOL. LI. *Reprobantur etiam aliqui caſus, in quibus homo non tenetur exponere propriam vitam pro ſalute ſpirituali proximi.*

GRegorius de Valentia eximius Theologus Societatis Ieſu *tom.2.diſp. 3. quæſt. 4.punct.6.poſt 5.aſſert.* ponit aliquos caſus, in quibus putat quemlibet teneri exponere vitam propriam pro ſalute ſpirituali alterius. Primus caſus eſt, ſi aliqui v.g. ſeducantur ab hæretico concionatore, ita vt illi vincibiliter ignorent veritatem, atque adeò ſint in peccato mortali, nec facilè pateat aliis aditus ad eos rectè informandos. Tunc ſi ij indocti alioqui ſint, qui non videantur per ſe poſſe diiudicare veritatem, omnino cenſeri debent eſſe conſtituti in extrema neceſſitate ſpirituali. Quare ſi quis efficaciter poſſit ſubuenire illis, etiam cum diſcrimine propriæ vitæ, id tenebitur facere ex charitate. Secundus caſus eſt, ſi quis exerceat aliquem iniuſtũ contractum, quem vincibiliter ignoret eſſe iniuſtum, nec ſit ita intelligẽs, vt videatur per ſe cogniturus iniquitatem contractus, nec adſit alius qui eum doceat; vt ſi omnes in aliquo loco probent talem contractum, &c. tunc cenſeri poteſt talis eſſe in extrema neceſſitate ſpirituali, quando quidem eſt in peccato mortali propter vincibilem ignorãtiam, vt ſuppono, nec poteſt ipſe, moraliter loquẽdo, ſibi conſulere. Tertius caſus eſt, ſi quiſpiam velit filiam proſtituere, & tales ſint circumſtantiæ, vt, moraliter loquendo, videatur filia peritura ſpiritualiter, ſi proſtituatur; tunc enim laborare extrema neceſſitate in ſpiritualibus cenſeri poteſt eiuſmodi filia; itaque tenetur ei ſubuenire, qui poteſt etiam cum detrimento vitæ propriæ. Hæc omnia Valentia *vbi ſuprà.*

Sed omnino in his caſibus contrariam ſententiam tenendam eſſe exiſtimo cum Lorca *in 2. 2. ſect.3.diſp.28.membr.2.n.34.* & Coninch *tract.de fide, diſp.25.dub.7.n.92.vſque ad n.95.* & quoad primum, & ſecundum caſum, dico quòd illæ perſonæ, vel laborant ignorantia vincibili, & ſic non ſunt in extrema neceſſitate, quia poſſunt ſe iuuare: vel laborant ignorantia inuincibili, & tunc in errore exiſtentes non peccant. Ex alio autem capite quis in primo caſu ad hoc teneretur, quod exponit Coninch *vbi ſuprà, n.91. & 92.*

Quoad tertium caſum, illa filia etſi initio ſecundùm quid in vita peccet, tamen abſolutè voluntariè id facit, vnde in hoc caſu extrema neceſſitas nõ interuenit; non enim eſt talis femina in periculo ineuitabili proſtitutionis, cùm voluntariè reſiſtere poſſit, ſicut ait Lorca *vbi ſuprà*, ſi adultera me admonente deſiſtet ab adulterio, non teneor admonere, ſi ab adultero occidendus ſim; nam in tali caſu adultera non indiget extremè.

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd aliqui quærunt, an ſi infans non baptizatus iam ſit moriturus, teneatur quicumque poteſt, mortem ſubire ſi ab aliquo impediatur vt illũ baptizet. Negatiuè reſpondet Sotus *de tegendo ſecreto, membr.2. q.2.poſt 6. concl.* quia neceſſitas illa paruuli ab extrinſeco inducta eſt. Et hanc ſententiam probabilem putat Emanuel Sà correctus à magiſtro Sacri Palatij *ver.charitas, n.4.* vbi ſic aſſerit. Infanté alioqui ſine Baptiſmo moriturum teneris cum tuæ vitæ periculo baptizare, ſecundùm quoſdã, quod alij probabiliter negant, nec enim cum tanto damno debetur ei tale officium, alioquin & mater grauida teneretur permittere ſe ſecari, vt fœtus baptizaretur, aliàs ſine baptiſmo moriturus eſſet, quod nemo docet. Ita Sà.

Sed contrariam opinionem docent Syluius *in 2.2.q.26.art.5.* Suarez *de fide, diſp.9.ſect.2.nu.3.* Lorca *in 2.2.diſp.28.membr.2. num.32.* qui citat Azorium, Sylueſtrum, & Maiorem, idem etiam docent Tannerus *in 2.2. diſp.2. quæſt.3. dub.4.num.61.* Coninch *tract.de fide, diſp.25.dub.7.nu.88.* & alij, non enim refert, vt aſſerebat Sotus, quòd neceſſitas inducatur ab extrinſeco, ſi verè extrema ſit, vt eſt in noſtro caſu; imò quantò plus eſt ab extrinſeco, & violenter proueniens ab aliena malitia, tantò eſt maior neceſſitas.

RESOL. LII. *An ſi reus iuridicè interrogatus neget delictum, ex cuius commiſſione pœnam pecuniariam teneretur ſoluere, ſit reſtitutioni obnoxius?*

AFfirmatiuè reſpondent Molina *de iuſtit. tom.1. tract.2.diſp.95.prope finem,* Sotus *de iuſt.lib.1.q.6. art.6.* Caſtrus *de lege pœnali, lib.2. cap.12. §.ex his,* & alij, nam, etſi iudex ante latam ſententiam ius non habeat exigendi pœnam pecuniariã à reo, habet tamen ius ad inquirendum de delicto ad dictam pœnam inferendã. Ergo ſi reus neget, iniuſtè impedit Iudicem à dicta pœna conſequenda, ac proinde reſtituere tenetur. Et hanc ſententiam docẽt etiam nouiſſimè Layman *in Theol. mor. lib. 3. ſect.5. tract.2.c.7.n.4.* & alij in caſu, quo pœna illa ſit ipſo facto impoſita à lege propter criminis admiſſionem, ſecus autem ſi pœna ſit Iudicis arbitratu crimini imponenda.

Sed abſolutè, & ſine vlla diſtinctione mihi cõtraria ſententia probabilior videtur, quam tenent Tannerus *in 2.2.diſput.4.q.6.dub.2.76.* Nauarr. *c.18. nu.49.* Azorius *tom.1.lib.5.cap.8.q.5.* Vaſq. *in p.2.diſp. 175.c.12.* Leſſ. *lib.2.c.31. dub.8.* Sanchez *in ſumm.to.1. lib.2.c.22.nu.22.* & alij. Et ratio eſt, quia reus in tali caſu lædit iuſtitiam publicam, & vindicatiuam, non autem iuſtitiam commutatiuam, ex qua oritur obligatio reſtitutionis. Ergo non tenetur reſtituere. Hinc infertur contra Layman *vbi ſuprà*, vxorem adulterij accuſatam, & falſis teſtibus ſe tuentem, aut opponendo, licet falsò, ſimile adulterium viro, minimè teneri dotem, ac alia bona ſuo viro reſtituere, quæ ille alioquin propter mulieris adulterium lucrari deberet, ſed tenetur tantùm reſtituere litis expenſas, & famam iniuſtè ablatam, & ita tenet Sanchez *de matrim.to.3.lib.10.diſp.9. n.14.*

Notandum eſt etiam hîc obiter contra Syluestrum, Salonium, Carbonem, Vaſquez, Layman *in Theol.mor.lib.3.ſect.5.tract.2.cap.5.nu.7.* & alios, Iudicem iniuſtè reum non damnantem, non teneri ad reſtitutionem pœnæ pecuniariæ fiſco, vel parti læſæ ſoluendæ. Ita probabiliter Tannerus *in 2. 2.*

diſp.4.

*diſp.4.quæſt.6.dub.2.num.*81.& alij cum Azorio *tom.1. lib.5.c.8 quæſ.5.ad* 4 & Leſſio *lib.2.c.13. dub.* 10. *nu.*73. vbi ſic aſſerit: Neque procurator fiſcalis non accuſans, neque Iudex non condemnans tenetur ad pœnæ compenſationem.

RESOL. LIII. *An qui precibus,vel ſuaſione abducit collatorem Eccleſiaſtici beneficij iam determinatum ad conferendum Titio, vt ſibi, vel alteri minùs digno conferatur,teneatur ad reſtitutionem?*

AFfirmatiuè reſpondent Paludanus *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.*2 *art.*2.Sylueſter *verb. reſtitutio* 3. *quæſt.* 12. Caietanus *in* 2.2. *quæſt.* 62. *art.* 2. & Bannez *dub.* 12. *concl.*7.Nauarra *de reſtit.lib.*3.*cap.*5. *num.*10. Garſias *de benef.tom.*2.*part.*7.*c.*16.*nu.*30 Io. de la Cruz *in direct. par.*1.*pr.*2. *art.*2. *dub.*8. *concl.*3. & communiter Thomiſtæ cum Villalobos *in ſum.tom.*2.*tract.*11.*diffic.*44. *n.*9.vbi ſic aſſerit:*El que haze que el beneficio, ò cathedra ſe de al digno dexando al mas digno, aunque lo haga con ſolos ruegos ſin fuerça, eſta obligado à reſtituir al mas digno. El fundamento es, porque fuera de quebrar la iuſticia diſtributiua hizo daño al mas digno contra juſticia commutatiua.en coſa que eſtaua ya à cerca de tenerla; de manera que ſi el diſtribuydor eſtaua determinado firmamente de dar el beneficio, ò cathedra al mas digno, que ſi no fuera por la perſuaſion à reſtituyrle todo, ò caſi todo, y ſino eſtàua tan cerca como eſſo eſtarà obligado à reſtituyr conforme à la propinquidad el otro tenia.* Ita Villalobos, qui etiam citat Aragonium,& Couarruuiam.

Sed ego contrariam ſententiam probabilem etiam eſſe puto ; etiamſi hoc quis malo animo, vel ex odio faciat.Et ita docent Leſſius *lib.*2. *cap.* 12. *dub.*18.*num.*128.Valentia *tom.*3. *diſp.*5.*quæſt.*7. *punct.*2. Nauarrus *cap.*17.*n.*72.Sà *ver.reſtitutio,num.*22.Sotus *de iuſt.lib.*4.*quæſt.*6.*art.*3. Turrianus, & Layman *vbi infrà.*Syluius *in* 2.2.*quæſt.*62.*art.*4. *concl* 2. cum aliis. Et ratio eſt, quia Titius, v. g. non habet ius niſi in libera voluntate collatoris ; ergo ſi relinquas collatorem in ſua libertate, non cenſeris hoc ius violare.Igitur cùm,v.g.preces,munera, blanditiæ,&c. non repugnent libertati (non enim collator inuoluntariè cenſetur facere, quod ita inductus facit) nullo modo Titio iniuriam infers. Ergo, &c. Malus verò animus non obligat ad reſtitutionem,quia non eſt peccatum contra iuſtitiam, ſed contra charitatem.

Ex his infertur etiam contra Scotum *in* 4.*diſt.*15. *quæſt* 2. *ad vlt. arg.* Richardum *art.*5. *quæſt.* 4. *ad* 7. Paludanum *quæſt.*2. *art.* 2. Sylueſtrum *verb. reſtitutio* 3.*quæſt.* 2.& alios ; ſi alicui res ex iuſtitia debita non erat, ſed conferenda ex libera voluntate, tunc qui ſine vi,aut fraude collatorem ſuaſione,aut precibus mouet,vt officium,legatum,hereditatem, &c. non conferat ei,cui animo deſtinaret,ſed ſibi, vel alteri, is contra iuſtitiam non peccat, & ideò ad nullam reſtitutionem tenetur, etiamſi totum hoc ex odio efficiat,ex ratione *ſuprà* allata. Ita Layman *in Theol. mor lib.*3.*ſect.*5.*tract.*2.*cap.*7. *num.* 1. Turrianus *in* 2.2. *tom* 1.*diſp.*16.*dub.*1.*num.*5.*&* 7.& DD.citati;hinc ego his diebus liberani ab onere reſtitutionis quemdam, qui ſuaſerat domino, vt qui liberum ſeruum in teſtamento relinquebat, vt illum liberum non relinqueret; nam in voluntate domini erat, dimittere aut non dimittere mancipium,ex qua doctrina multa dubia ſolui poſſunt.

RESOL. LIV. *An cuſtodes portarum,ſyluarum, &c. teneantur reſtituere pœnam pecuniariam,impoſitam contra eos,qui certas merces exportant,vel ligna, &c. ſi eos non manifeſtent,ſed diſſimulent?*

AFfirmatiuam ſententiam docent Ioan. Valerus *in differentiis vtriuſque fori,ver.reſtitutio,diff.*39. Rebellius *lib.*2.*q.*16.*nu.*2.Graffius *p.*1. *lib.*2.*cap.*127.*n.* 41.Nauarra *de reſt.lib.*3 *cap.*4. *n.*142. Salonius *tom.*1. *q.*62.*art.*6.*contr.*5. Molina *tom.*3.*diſp.*139. *num.*5. Medina *de reſt q.* 12. *&* 15. Villalobos *in ſumma, tom.* 2. *tract.*11. *diffic.*9. *nu.* 3. vbi ſic aſſerit:*Todas eſtas guardas y miniſtros publicos, que han cogido al que haze el daño ò paſſa las mercadurias vedadas,y los diſſimulan, eſtan obligados a pagar la pena à la perſona,que lo auia de auer, no en quanto es pena, ſi no por ſer daño, que ſe haze contra juſticia contra el arrendador, ò la perſona que lo auia de auer.*Sic ille.

Sed contrariam ſententiam ipſemet Villalobos putat probabilem eſſe , & illam tenent abſolutè Leſſius *lib.*2.*c.*13.*dub.*10.*n.*73.Nauarrus *c.*25. *num.*34. Sylueſter *verb.reſtitutio* 3. *q.* 5. §. 7. Tannerus *in* 2.2. *diſp.*4.*q.*6.*dub.*2. *n.*83. & alij.Et ratio eſt,quia pœna non debetur ante ſententiam; vel meliùs, quia cuſtodes huiuſmodi non tenentur ex iuſtitia accuſare, vt dominus, vel reſpublica ditetur multis, ſed ſolùm vt damna impediantur, & vectigalia ſoluantur; ergo, &c. Et eadem ratione putat Tannerus publicos æſtimatores rerum venalium, non teneri pecuniariam illam mulctam ſoluere, quam ſoluiſſent denuntiati rei,etiam ſi eos deferre negligant.

Notandum eſt etiam hîc obiter , quod Leſſius *vbi ſuprà,n.*68.Nauarra *lib.*4. *c.*4.*num.* 132. & alij notant,quòd ſi fur tibi aliquid det,ne impedias ipſius furtum , clamando , vel manifeſtando , teneberis ad reſtitutionem. Sed contrarium docet Sotus *lib.* 4. *quæſt.* 7. *art.* 3. & Nauarrus *cap.* 17. *num.* 21.& alij , dum hoc facere non teneris ex officio. Hinc notat Layman *in Theol. mor. lib.*4. *ſect.*5. *tract.*2. *cap.*5. *n.*7.Nauarrus *cap.*24.*n.*7.Leſſius *vbi ſuprà, nu.* 74.& alij , quòd ſi aliquis ex domeſticis furaretur res ex domo , non tenerentur ad reſtitutionẽ alij famuli, qui hoc vident , ſed ille tantùm cui cura domus incumbit,Sotus *lib.*4.*q.*7.*art.*3.Nauarra *lib.*3. *c.*1. *num.* 224. & alij , niſi fures extranei domum ingrediantur ad furandum , nam tunc ex iuſtitia ratione famulatus cenſentur obligari ad res domini ab iniuria externorum tuendas : & ex eodem principio docent Molina,& Sylueſter,quos citat, & ſequitur Leſſius *lib.*2. *cap.* 30. *dub.*8. *nu.*59. quibus ego addo Tannerum *in* 2. 2. *D. Thomæ, diſp.*4.*q.*6.*dub.*2. *numer.* 79. teſtem quantumuis citatum præcisè ob denegatam teſtificationem , non teneri de tali damno partis , quia non ita certò conſtat talem ex officio, ſiue ex iuſtitia erga alteram partem actricem teneri ad bonum eius procurandum , vel eiuſmodi damnum eius impediendum.

RESOL. LV. *An acceptum pro eo quod ex charitate ſolùm,aut alterius virtutis obligatione erat debitum,quis teneatur reſtituere?*

Affir-

AFfirmatiuè reſpondet Medina *de reſtit. quæſt.* 27. Nauarrus *cap.* 17. *nu.* 33. Salonius *in* 2. 2. *quæſt.* 62. *art.* 5. *contr.* 3. Couarruuias *in reg. peccatum, part.* 2. §. 2. Carbo *de reſt. quæſt.* 50. & alij; vnde ex mente dictorum, ſi alicui detur aliquid ne fornicetur, ne blaſphemet, &c. eſſet reſtituendum.

Sed contrariam ſententiam puto probabiliorem, quam tuentur Sotus *de iuſt. lib.* 4. *quæſt.* 7. *art.* 2. Valentia *in* 2. 2. *quæſt.* 6. *punct.* 5. & Leſſius *lib.* 2. *c.* 14. *dub.* 9. *n.* 71. qui *nu.* 69. excipit ea, quæ nullam habent difficultatem, vt odium deponere.

Sed nec iſtud, vt benè obſeruat Tannerus *in* 2. 2. *diſp.* 4. *quæſt.* 6. *dub.* 10. *num.* 291. caret difficultate, & voluntatis mortificatione. Ergo ita faciens, & aliquid accipiens non teneretur ad reſtitutionem. Notandum eſt tamen, ſtante iure naturali, quòd ſi fortè circa litem aliquam ea eſt varietas ſententiarum, vt Iudici liberum ſit, vtramlibet partem in iudicando ſequi, eſſe contra iuſtitiam ſi Iudex aliquid ab vna parte accipiat, vt in eius potiùs fauorem iudicet, vnde in tali caſu Iudex tenetur ad reſtitutionem. Ita Tannerus *vbi ſuprà, n.* 290.

Licet contrariam ſententiam ſtando in ſolo iure naturæ doceat Leſſius in editione Pariſienſi apud Bolinum Theodoricum ann. 1618. *loco cit. n.* 64. quia non tenetur ad alteram determinatè, ſed liberum ei eſt, ſequi quam maluerit; ergo ſi aliquid accipiat, vt hanc ſequatur potiùs, quàm illam, non facit vlli iniuriam. Conſequentia patet, quia cum res non eſt debita, non eſt contra iuſtitiam (ſi ſolùm ius naturę ſpectemus) exigere pro ea re pretium, ſi alioquin pretio ſit æſtimabilis. Deinde in tali caſu non accipitur pretium pro iuſtitia ſententiæ; ſed quia in hac cauſa hæc opinio præfertur iſti, ad quod nullo modo Iudex tenebatur. Ceteras rationes vide apud Leſſium, quæ omnia procedunt ſecluſo iure poſitiuo, quod tamen id fieri prohibet, vt ipſemet Leſſius *loco vltimo citato*, docet.

RESOL. LVI. *An Aduocatus poſſit eſſe Iudex in cauſa, cuius patronus fuit, & an heres non conficiens inuentarium teneatur ſoluere vltra vires hereditatis?*

NEgatiuè videtur reſpondendum propter affectionem & præſumptionem, quæ eſt contra eum, iuxta *l. prætor. ff. de iuriſd. omnium iud.*

Sed quia dicta lex fundatur in præſumptione, puto procedere in foro exteriori, & in foro conſcientiæ, ſi aliàs ceſſat omnis inordinatus affectus, dictum Iudicem non peccare exiſtimo, etiam altera parte inſcia, dummodò ſententiam proferat ſecundùm leges, nullo habito reſpectu ad affectionem carnalem. Et ita docet Corduba *in ſum. quæſt.* 259.

Et eadem ratione aſſero, quòd heres non conficiens inuentarium tenetur in foro exteriori vltra vires hereditarias, iuxta *cap. Rainaldus, de teſtam. & l. fin. C. de liber.* Secus autem in foro conſcientiæ, nam non tenetur, niſi quatenus vires hereditariæ ſe extendunt, etenim, vt benè docet Abbas *in cap. quia plerique, n.* 41. *de immun. Eccleſiar.* prædictæ leges fundantur in præſumptione, quòd ſcilicet heres fraudauit bona, de quibus non confecit inuentarium. Ergo ſi contrarium conſtaret, non habent locum prædictæ leges. Quæ omnia vera eſſe puto contra Couarruuiam, & alios non ſolùm quoad ſolutionem legatorum, ſed etiam quoad creditores hereditarios. Nec valet quòd cum ſupradictis creditoribus heres non conficiens inuentarium ſi adit hereditatem, quaſi contrahit, iuxta *l. apud Iulianum, §. fin. ff. ad Trebell.* nam reſpondetur, quòd dicta lex intelligenda eſt quoad forum exterius, non autem in foro conſcientiæ, in quo nos loquimur. Et ita noſtram ſententiam docent Ioan. Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. hereditas, differ.* 2. *n.* 3. & Ægidius *in l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ. part.* 5. §. 1. *nu.* 6. vide etiam Villalobos *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 30. *diffic.* 24. *n.* 1. & 2. & alios.

RESOL. LVII. *An legatum ſub conditione, v. g. ſi non nupſerit, vel ſi Religionem non ingrediatur, ſit validum in foro conſcientiæ?*

DIxi *in foro conſcientiæ*, nam in foro exteriori dictas conditiones haberi pro non appoſitis habetur *in l. reprehendenda, C. de inſtitut. & ſubſtit. & in l. quidam, ff. de condit. inſtitut. & in l. turpia de legat.* 1. *cum aliis citatis in gloſſa penult. in cap. final.* poſt textum *ibi, de condit. appoſ.* vnde in foro exteriori dicta legata erunt valida, etiamſi legatarius conditiones non adimpleat. Hoc ſuppoſito,

Aliqui aſſerunt in foro conſcientiæ dicta legata non valere, quando conſtat voluntatem teſtatoris fuiſſe, vt conditio adimpleatur, & non aliter noluiſſe ſupradicta legata facere; vnde in conſcientia non poteſt capere legatum legatarius, ſi non nubat, vel ingrediatur Religionem contra voluntatem teſtatoris, vel donantis. Et ita docent Rebellius *de obligat. iuſt. part.* 2. *lib.* 18. *quæſt.* 26. *num.* 3. & 4. Medina *Cod. de reſt. quæſt.* 23. Guttierrez *can. qq. lib.* 2. *c.* 25. *nu.* 13. Caietanus, Nauarrus, & Angles, quos citat & ſequitur Lopez *in inſtr. conſc. part.* 2. *c.* 18. *poſt principium in* 1. & 2. *concluſ.*

Sed contrariam ſententiam putat veriorem Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori. verb. Legatum. differ.* 4. *num.* 1. videlicet tam in foro interiori, quàm etiam exteriori, poſſe à legatario tuta conſcientia capi prædictum legatum, etiamſi deficiant dictæ conditiones. Et ratio eſt, quia cùm talis conditio à iure meritò reprobetur, & pro non ſcripta habeatur, non video cur in conſcientia ſecurus eſſe non poſſit, licet de contraria voluntate teſtatoris appareat, quia regulanda eſt eius voluntas ſecundùm ius; nec poteſt facere vt leges iuſtæ in ſuo teſtamento non valeant. Et voluntas teſtatoris non ſemper pro lege ſeruanda eſt, niſi quando eſt ſecundùm, vel præter legem, non tamen quando talis voluntas à lege reprobatur, vt eſt in caſu noſtro. Ceteras rationes videbis apud Valerùm *vbi ſuprà.* Et hanc ſententiam probabilem putat etiam Rebellius *loco citato*, & illam ante Valerum abſolutè docuit Sanchez *de matrim. to.* 1. *lib.* 1. *diſp.* 33. *n.* 2. cum aliis penes ipſum. Et licet aliqui limitent hanc ſententiam in conditione appoſita, nempe in Religionem non ingrediatur, quando conſtat appoſitam fuiſſe, principaliter cauſa conſeruandi familiam; ſed tu in hoc caſu etiam contrarium tene cum Valero *vbi ſupra in fine, & in verb. Hereditas, differ.* 12. *nu.* 3. *& ver. teſtamentum, differ.* 10. *per totam.*

RE-

Resol. LVIII. *An legata incerta ratione incertitudinis perſonæ in foro conſcientiæ teneatur heres inter illos ea diuidere, ſi in id conſentiant?*

Dixi *in foro conſcientiæ*, nam legata incerta ratione incertitudinis perſonæ, ex aliquo extrinſeco accidente, quia v.g. eiuſdem nominis, & partis amicitiæ erga teſtatorem duo reperiuntur, non debentur in foro exteriori, vt in caſu *l. in tempus*, §. 1. *ff. de hered. inſtit. l. ſi quis ſeruum*, §. *ſi inter duos*, *ff. de legat.* 2. quod adeò verum eſt, vt etiamſi alter eorum renuntiet alteri ius, nihilominus heres non tenebitur ei legatum ſoluere, & idem dicendum eſt, ſi fortè inter ſe paciſcantur, vt legatum inter eos diuidatur, quidquid in contrarium teneat Ægidius *in l. 1. in princ. n. 39. C. de ſacroſ. Eccleſ.* hoc ſuppoſito,

Dicendum eſt in foro conſcientiæ, quòd heres in tali caſu tenetur illud legatum inter eos diuidere, ſi in id conſentiant. Nam aſſerunt Sotus *de iuſt. lib. 4. quæſt. 7. art. 1. ad 3.* Caietanus *in 2. 2. quæſt. 62. tract. 5. ad 3.* cum aliis, debitorem de debito quidem certum, incertum verò, vtrùm Petri vel Ioannis, teneri illos debiti quantitatem diſpartiri. Et ita hanc ſententiam in terminis docent Molina *diſput. 197.* Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. legatum, differ. 5. n. 2.* vide etiam Villalobos *in ſumma, tom. 2. tract. 30. diffic. 29. n. 6.*

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd ſi teſtator legatum fecerit, v.g. Eccleſiæ D. Mariæ, vel alterius Sancti, & in eo loco plures ſint Eccleſiæ eiuſdem nominis, tunc in dubio cedit Parochiali, ſi tali nomine nuncupetur, alioquin cedet maiori, vel pauperiori, & ſi omnes eſſent æquales, daretur Epiſcopo loci, vt diſtribuat ſicut ei videtur; ſi nulla verò Eccleſia ſit talis nominis in illo loco, cedit Eccleſiæ Cathedrali. Vide Afflictum *deciſ. 244.* Manticam *lib. 8. tit. 6. per totum*, & Tuſcum *ver. legatum, concl. 46.* cum aliis penes ipſos.

Resol. LIX. *An heres, ſeu teſtamentarius in foro conſcientiæ habeat annum ad ſoluenda legata?*

Aliquis affirmatiuè poteſt reſpondere ex auctoritate *Auth. hoc amplius. C. de fideicom. & gloſſæ in cap. ſi heredes, de teſtam. & cap. nos quidem, eodem tit.* & vtrobique Couarruuias.

Sed hæc omnia procedunt in foro exteriori, at in foro conſcientiæ; in quo ſtatim, & quàmprimùm poterit, tenetur heres ſoluere legata. Et ita docent Villalobos *in man. confeſſ. cap. 5. n. 16.* Carrillo *in explic. Bullæ defunct. p. 2. c. 14. n. 16. & 17.* & Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. legatum, diff. 1. num. 2.* qui *num. 3.* addit vnum ſingulare, videlicet quòd ſi heres fuerit negligens per annum, à die monitionis factæ per Epiſcopum circa ſoluenda legata, & alia ordinata per teſtatorem, poterit priuari hereditate ſi eſt heres extraneus, & etiam filius, ſalua ei legitima, per *dictam Auth. hoc amplius*, & tranſit ad ſubſtitutos, vel alios per ordinem, quod vtinam in praxi vbique ſeruaretur. Ita Valerus, vide etiam Sylueſtrum *ver. teſtamentum 2. quæſt. 6.* & Nauarrum *lib. 3. cap. 4. n. 166.*

Resol. LX. *An in legatis ſoluendis ſit ſeruandus aliquis ordo vt in debitis?*

Ad hanc dubitationem ſic reſpondet Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori, verb. legatum, differ. 2. num. 2.* Vidi dubitari an in legatis ſoluendis ſit ſeruandus ordo prioritatis & dignitatis, vt priùs ſoluantur legata magis pia, deinde alia minùs pia, tertio loco profana, & non pia; & an teneretur in conſcientia qui prædictum ordinem non ſeruauerit, quando hereditas non eſt ita ſufficiens, & ampla, vt poſſit omnibus ſatisfieri. Et dubium hoc contingit potiſſimùm, vbi teſtator relinquit in teſtamento, vt in quibuſdam redditibus paulatim legata per ſe relicta ſoluerentur. Et ſanè ſi teſtator nihil circa hoc diſpoſuit, idem dicendum de legatis, quod de creditoribus chirographariis, nempe non eſſe locum gratificationi, ſed pro æquis portionibus eſſe ſoluenda, ſeu pro ratâ bona eſſe reſtituenda. Ita Valerus, & alij penes ipſum, quibus ego addo Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 4. c. 15. nu. 40.* & Bonacinam *de contract. diſp. 3. quæſt. vlt. punct. vlt. num. 27.* vide etiam Comitolum *in reſponſ. mor. lib. 7. quæſt. 10. n. 4.*

Resol. LXI. *An ſi quis cùm teneatur ieiunare in pane & aqua, non poſſit niſi ſumendo parum vini, aut obſonij, ſit aſtrictus tali ieiunio?*

Affirmatiuè reſpondet Sancius *in ſelectis diſput. 5. num. 13.* vbi ita ait: Si alicui ſub pœnitentia eſſet indictum vno die in pane & aqua ieiunare, neque taliter poſſet, non etiam teneretur ieiunare modo conſueto Eccleſiæ, cùm illud ieiunium, vt quid indiuiduum præcipiatur. Sed tamen ſi poſſet ieiunium conficere ſumendo parum vini, aut modicum quid obſonij, ad ieiunium fore deuinctum arbitror, cùm per talem ſumptionem vini, & obſonij, non diſſoluatur ieiunium in pane & aqua.

Sed ſi illud modicum obſonij, & vini reducatur ad paruitatem materiæ, quam etiam in die ieiunij in comeſtione carnis concedimus, cum Tannero *in 2. 2. D. Thomæ diſp. 3. q. 3. dub. 5. num. 93.* veram puto Sancij opinionem; ſed ſi parum illud obſonij, aut vini ſuperet materiæ paruitatem, puto contra Sancium, aliquem in tali caſu non teneri ad ſic ieiunandum; quia non eſſet ieiunium in pane & aqua, ad quod tenetur, & cùm non poſſit, ab illo excuſatur, & ad nihil aliud tenetur.

Hinc etiam contra dictum Sancium *nu. 6.* puto, vouentem recitare ſeptem Pſalmos pœnitentiales, non potentem integros recitare, non teneri ad partem, eò quòd materia indiuidua ſit, & ita docet Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 1. c. 19. nu. 4.* Nec in tali caſu teneretur ita vouens, ſi ſciret tantùm vnum Pſalmum ex ſeptem pœnitentialibus, illum ſeptem vicibus recitare, præſertim ſi Pſalmus ſepties recitandus eſſet ex maioribus; quia ita vouens, vouit tantùm ſeptem Pſalmos pœnitentiales, & ſi illos non poſſit recitare, ad nihil aliud tenetur, quidquid in contrarium aſſerat Sancius *vbi ſuprà*, imponens onus vbi non adeſt, ſed tu tene noſtram ſententiam.

Resol. LXII. *An blaſphemiæ, & iuramenta falſa inaduertenter prolata, orta tamen ex praua conſuetudine blaſphemandi, ſint peccata mortalia?*

HIc caſus paſſim Confeſſariis in praxi ſolet occurrere; affirmatiuam ſententiam docet Raphael de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ, quæſt.* 98. *art.* 3. *diſp.* 3. Tannerus *in* 2.2. *D. Thomæ, diſp* 1. *quæſt.* 8. *dub.* 7. *num.* 141. Azorius *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 3. *quæſ.* 3. Sayrus *in claui Regia, lib.* 5. *cap.* 5 *nu.* 10. Ledeſma *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 11. *c.* 5. *dub.* 4. *&* 5. cum aliis penes ipſos. Et ratio eſt, quia talia iuramenta ſunt voluntaria in cauſa propter prauam conſuetudinem iurandi ex graui negligentia non correctam.

Sed ſi hæc opinio eſſet vera, magnum onus pœnitentes, & Confeſſarij haberent, cùm talia iuramenta maximè frequentia ſint; ideò contrariam ſententiam in praxi amplectendam eſſe puto. Sed quamuis aliquis habeat prauam conſuetudinem peccandi, ſi tamen hîc, & nunc ex inaduertentia naturali, & indeliberatè peccaret, non committeret nouum peccatum mortale. Ita docent Reginal. *in praxi, tom.* 2. *lib.* 18. *cap.* 6. *ſect.* 3. *num.* 85. Pitigianus *in* 3. *part. ſentent. tom.* 2. *diſt.* 39. *quæſt. vnica, art.* 7. Sanchez *in ſumma, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5 *nu.* 28. & Suarez *de relig. tom.* 1 *tract.* 3. *lib.* 2. *de irreligioſitate, cap.* 6. *nu.* 2. *& tom.* 2. *de iuramento, lib.* 3. *cap.* 7. *à num.* 3. *vſque ad* 8. cum aliis penes ipſos, & nouiſſimè Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp.* 20. *num.* 5. qui docet blaſphemias, & iuramenta indeliberata orta ex praua conditione iurandi, nec in ſeipſis eſſe peccata, nec in ſua cauſa; ſicut contumelia præuiſa ab ebrio dicenda in ebrietate, nec in ſe, nec in ſua cauſa peccatum contumeliæ eſt, vtpote ex ſui natura requirens, quòd à ratione vtente proferatur. vide etiam Filliucium *tom.* 2. *tract.* 25. *cap.* 10. *num.* 316. & hanc ſententiam docet Layman *in Theol. mor. lib.* 1 *tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 6. *in fine*, poſt prauam conſuetudinem retractatam; ſic enim ait: Poſtquàm verò pœnitens prauam conſuetudinem efficaci propoſito retractauit, tunc cõſequentia falſa iuramenta, & verba blaſphemiæ eadem conſuetudine quaſi naturali, & neceſſario impetu prouenientia, non imputabuntur ad peccatum, cùm neque ſint voluntaria in ſe, vt ſuppono, neque in ſua cauſa, puta conſuetudine, quippe quæ ab ipſo per propoſitum retractata, non ampliùs voluntaria cenſeri debeant. Ita Layman.

Ex his deduxit Sancius *vbi ſuprà, nu.* 7. quòd Doctores aſſerentes negandam eſſe abſolutionem habenti conſuetudinem iurandi, intelligendi ſunt de habente conſuetudinem iurandi ex aduertentia; non autem quando proferuntur iuramenta inaduertenter, cùm tunc, vt diximus, non ſint peccata, quantumcumque ex peſſima cõſuetudine naſcantur. Et hæc omnia prouidus Confeſſor in mente habeat, nam per illa ex multis interrogationibus, & ſcrupulis immunis erit; faciant tamen Confeſſarij in tali caſu accuſare pœnitentem de negligentia in extirpanda praua conſuetudine iurandi, & de reliquo aliud non curent.

Resol. LXIII. *An teſtes priuilegiati de iure teneantur reuelare crimen occultum ſui coniuncti, ſi non adſint alij teſtes, propter excommunicationem latam in aliquo monitorio?*

AFfirmatiuè reſpondeo cum Nauarro *in manuali cap.* 25. *n.* 49. Felino *in cap.* 1. *de teſtibus cogen.* Capella Tholoſana *deciſ.* 4. & ibi Auſrerius *deciſ.* 412. Lazario *de monitoriis ſect.* 3 *quæſt.* 11. *n.* 18. & aliis aſſerentibus priuilegiatos eſſe aſtrictos ad reuelandum, ſi alij non adſint teſtes.

Non reticebo tamen contrarium docere Gabrielem Pereira *tract. de manu Regia cap.* 10. *num.* 36. vbi ſic aſſerit: Plures ſunt caſus, in quibus teſtes à reuelatione excuſantur, vt quando ille teſtis eſſet de perſonis à iure priuilegiatis; qui crimen ſui coniuncti reuelare non tenebitur propter naturale debitum, quo inter ſe coniunguntur; & ſic exploditur ſententia Nauarri, & aliorum, dum exiſtimant, quòd hi non excuſantur à reuelando, quando alij teſtes non adſunt; non aduertentes quòd tales coniuncti nullo modo poſſunt teſtificari, ex *l. lege Iulia. ff. de teſtibus, & cap. miuſtis* 4 *diſtinct.* ne tollantur inter coniunctos pietatis officia, quæ innituntur rationi naturali, illorumque opinio admitti poteſt in aliis priuilegiatis, de quibus agit *lex inuiti, ff. de teſtibus*, qui non ob naturale fœdus, ſed alias rationes minùs iuri naturali conſonas priuilegiati exiſtunt, veluti miles, ſenex, valetudinarius, de quibus *in l. inuiti* 1. *&* 2. agitur. Ita Pereira, ſed an probabiliter, iudicent alij, cùm ſententia contraria ſit communis.

Resol. LXIV. *An ſi in eo tempore, quo debet fieri prouiſio per concurſum, non adſint examinatores ſynodales, de quibus loquitur Concilium Tridentinum* ſeſſ. 25. cap. 18. *poſſit Epiſcopus deputare alios abſque Synodi celebratione?*

AFfirmatiuam ſententiam docent Homobonus *de examin. Eccleſ. part.* 1. *tract.* 2. *cap.* 3. *q.* 30. *in fine*, Riccius *in praxi, tom.* 1. *reſol.* 355. *per totam*, & Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 60. *n.* 50. ſtantibus deciſionibus Rotæ in vna Placentina Parochialis 29. Nouembris 1593. in alia Archipresbyteratus 6. Iunij 1582. & in vna Pampilon. Parochialis 23. Ianuarij 1591. Et ratio eſt, quia vbi forma à lege inducta non poteſt præcisè adimpleri, tunc illa remittitur; ſed cùm Concilium Tridentinum loquatur cum præſuppoſito, quòd examinatores ſynodales exiſtant; ergo ceſſante hoc præſuppoſito, ceſſare debet eius diſpoſitio.

His tamen non obſtantibus, negatiuam ſententiam docent nouiſſimè Antonius Maſſobrius *in praxi habendi concurſum requiſ.* 12. *num.* 6. *à nu.* 4. *vſque ad num.* 10. & doctus Melchior Lotterius *de re beneficiaria tom.* 1. *lib.* 2. *quæſt.* 31. *num.* 71. *& ſeq.* vbi notat affirmatiuam ſententiam, & deciſiones Rotæ procedere, quando concurreret caſus mortis, vel abſentiæ deputatorum in Synodo infra annum à die celebrationis eiuſdem Synodi, vt fuit deciſum per Sacram Cardinalium Congregationem, in vna Panormitana Archipresbyteratus, 5. Iulij 1620. coram Illuſtriſſimo Buratto: nam quemadmodum hoc caſu nihil poſſit imputari Epiſcopo, qui neque ex forma Decreti Concilij Tridentini, neque ex forma antiquorũ Canonum, tenetur intra annum, vltra quàm ſemel cogere Synodũ, ita ſi annus iam

eſſet

eſſet elapſus, omnino imputari ei debet, cur non adimplerit formam Concilij Tridentini, cùm ſuccedente vacatione, illicò poſſit indicere Synodum; & in prima eius ſeſſione deputare examinatores ſynodales, atque ita Decreti formam adhibere. Sic Lotterius; vnde patet reſponſio ad argumentum Riccij, Homoboni, & aliorum *vbi ſuprà*. Et ita etiã hanc ſententiam docet Garſias *de benef. to.2.part.9. c.2.n.92.* vbi ſic aſſerit: Magis conformis Concilio videtur ſententia Sacræ Cõgregationis, nam elapſo anno, defectus examinatorũ contingit culpa ipſius Epiſcopi non facientis Synodum, in qua illi deputentur, vt diſponit Tridẽtinum, & ſic defectus iſte culpa ſua, & negligentia contingens, non excuſat eum ab obſeruatione formę, & ſic ceſſat ratio Rotæ. Ita Garſias, & aduerſus Riccium hanc etiã ſententiam tenet Venerus *in exam.Epiſc.li 4.c.25.n.12.* aſſerens beneficium ſic collatum, poſſe ab alio impetrari, quia prouiſio deuoluitur ad Sedem Apoſtolicam ex expreſſo Decreto Concilij Trident. *vbi ſuprà*, & Bulla Pij V. in Bullario 32. irritante prouiſiones factas ſine Examinatoribus ſynodalibus; & ego hanc ſententiam probabiliorem eſſe exiſtimo; quando verò infra annum Synodi examinatores mortui fuerint, tunc Epiſcopus alios eligat iuxta formam Decreti Clem. VIII. quam afferunt Maſſobrius *vbi ſuprà dub.3.num.2.* & Garſias *nu.73.*

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd declaratio Sacrę Congregationis à Coſmo Cardinali de Torres ſubſcripta, ſic aſſerit: An exiſtẽtibus in Synodo Doctoribus, Clerici non Doctores poſſint eligi in examinatores ſynodales? Sacra Congregatio Cardinalium Concil. Trident. reſpõdit neceſſariò examinatores eligi debere, qui ſint Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut iure Canonico, ſi extent; alioquin alios Clericos eſſe eligendos, qui ad id videbuntur magis idonei.

Nota etiã, quòd ſi quotannis Synodus non fiat, examinatores ſemel deputati munus ſuum debent exercere, donec noua Synodus habeatur, vt refert deciſum Franciſ. Leo *in theſ.fori Eccleſ.part.2 cap.3. num.25.* ſi anno autem elapſo, aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat; & ita deciſum refert Galletti *in Margarit.caſ.conſcien. ver.Examinatores, num.1.* vide etiam Venerum *in exam. Epiſcop. lib.4.cap.25.n.8.& 10.* & Barboſam *de poteſt.Epiſcop. part.3 allegat.60.n.48.& 49.*

RESOL. LXV. *An concurſus alicuius beneficij vitietur ex eo quòd cum examinatoribus ſynodalibus adhibeantur alij examinatores non ſynodales?*

NEgatiuè reſpondet Homobonus *de exam. Eccleſ. part.1.tract.2.cap 3. quæſt.30.* vbi ſic aſſerit: Si tres examinatores ſynodales adſint, & alij duo non ſynodales ad maiorem, & abundãtiorem cautelam adhibeantur, actus propterea vitiari non videtur, præſertim cùm is actus naturæ, vel formæ non repugnet, ſed potiùs ad illius augmẽtum tendat, nec Concilium id vt ſuperfluum prohibeat, neq; vlla taxatiua dictione vtatur. Et ita etiã docet Naldus *in ſumma ver.examinatores.nu.3.* qui adducit pro hac ſententia quamdam Rotæ deciſionem.

Sed contrariam ſententiã tenendam eſſe puto, & ita docet Maſſobrius *in praxi habendi concurſum, requiſ.13.dub.1.n.2.* & Garſias *de beneficiis to.2. part.9. cap.2.n.83.324. & 341.* vbi adducunt declarationes Sacræ Congregationis, ac Rotæ deciſiones, per quas determinatum fuit collationes factas, habito cõcurſu cum tribus examinatoribus ſynodalibus, vnà cum aliis notatis ab Archiepiſcopo Toletano, abſque eo, quòd à Synodo approbati ſint, inualidas eſſe, eaſque ad Sedem Apoſtolicam deuolutas eſſe. Ad argumentũ verò contrariæ ſententiæ, reſpondet Maſſobrius *vbi ſuprà*, quem omnino vide.

RESOL. LXVI. *An reus iuridicè interrogatus de homicidio commiſſo ob iuſtam ſui defenſionem, teneatur reſpondere; vbi & multos alios caſus deciſos inuenies?*

AD hanc quæſtionem reſpondeo cum Portel *in addit. ad dubia Regularia, ver. Iuramentum, nu.16.* ſic aſſerente: Quotieſcumque factum externum cõtra legem excuſatur à peccato propter aliquam circumſtantiam, poteſt rogatus iuridicè de illo, ſub iuramento illud negare, intelligendo de crimine criminoſo, ſeu de opere quod fuerit peccatum; vt ſi quis occidat hominẽ putatum feram, vel ob iuſtam ſui defenſionem, vel quodcũque aliud opus fecit ex ignorãtia inuincibili, vel quid ſimile. Nam interrogatoriũ Iudicis ſolùm tendit ad opus, quod ſit crimen, quale nõ fuit illud, legitimè excuſatum à culpa. Vnde colliges, quòd quando taxa alicuius rei eſt iniuſta, ſi pluris vendens, aut defraudans in pondere, vel menſura, vt ſibi ſatisfiat pro iniuſtitia pretij, poteſt hic rogatus à Iudice, an pluris vendiderit, vel defraudauerit in põdere, vel menſura, id negare, & aſſerere ſe vẽdidiſſe pretio taxato, videlicet pretio iuſto, quod ab ipſa iuſtitia debebat taxari, hæc enim eſt mens Iudicis ibi iuſtè, & iuridicè interrogantis, videlicet quærere de pretio iuſto. Et ex hoc multi decidentur alij caſus, vt quãdoaliquis per iuſtam compẽſationem rem ſuam, vel ſibi debitam clàm abſtulit, & de hoc rogatur à Iudice. De illo etiam, qui nummos accipit mutuatos à Petro, eoſque illi ſoluit, non tamen habet teſtes, neque chirographũ ſolutionis; ſi enim rogetur à Iudice, poteſt iurare, ſe illos mutuò non accepiſſe, intelligendo ita vt teneatur nunc iterũ ſoluere. Hęc omnia Portel, multum à Confeſſariis adnotanda; quia multùm practicabilia. Vide etiam Bannez *in 2.2.quæſt.69. art.2.dub.pœn.* & Azorium *tom.1.lib.11. c.4.quæſt.5.*

Notandum eſt etiam hîc obiter cum Portel. *vbi ſuprà, num.6.* quòd vt quis iuret licitè, & abſolutè, ſatis eſt, ſi rem audiuerit à perſona valdè fide digna; ſecus autem in iudicio; nam ibi debet exprimere quomodo id ſciat.

RESOL. LXVII. *An irregularitas ex delicto incurratur, ſi delinquens noſcat peccatum, ſed ignorat ius poſitiuum, prohibens ſub dicta pœna irregularitatis?*

AFfirmatiuè reſpõdent Layman *in Theol.moral. lib.2.tract 5 part.1.c.5.nu.8.* Auila *de cenſ.par.2. c.5.diſp.5 dub.10.concl.2.* Aluarez *in part.2. D.Thomæ, diſp.158.num.5.* Suarez *tom.5. diſp.40.ſect.5. num.10.* Azorius *tom.1.lib.1. cap.15.quæſt.7.* & alij, eò quòd talis irregularitas non contrahatur propter contu-

maciam, ſed prõpter turpitudinem, ſeu maculam culpæ, qua criminoſus ſecundùm Eccleſiæ Canonem inhabilis redditur ad altaris miniſterium: hęc opinio eſt probabilis.

Sed non minùs probabilem contrariam exiſtimo, quam tenent Sanchez *de matrim. to. 3. lib. 9. diſp. 32. n. 17.* Reginaldus *tom. 2. lib. 30. cap. 2. nu. 15.* Peregrinus *de duello, quæſt. 8. n. 18.* & Portel *in addit. ad dubia Regul. ver. ignorantia, nu. 21.* vbi ſic aſſerit: Sicut ad incurrendam excommunicationem diximus non ſufficere, quòd ſciam opus eſſe prohibitum ab Eccleſia, ſed vt ſciam de pœna, idque prohiberi ſub excõmunicatione; ita de ceteris pœnis, ſuſpenſione, interdicto, irregularitate, &c. dicendum, quòd vt incurrantur non ſufficit, me ſcire opus eſſe prohibitum, ſed requiri, vt ſciam eſſe prohibitum ſub pœna ſuſpenſionis, irregularitatis, &c. Ita ille; & ratio eſt, quia *in c. 2. de conſtitut. in 6.* aſſeritur ignorãtes non ligari ſentẽtiis: vbi non eſt ſermo de ſola excõmunicationis ſentẽtia, ſed de omnibus ſentẽtiis Ordinariorum. Ergo, &c. Vnde apparet me his diebus probabiliter reſpondiſſe cuidam conſulẽti in caſu, vt *ſuprà* propoſito, non incurriſſe in irregularitatem, de hac quæſtione vide *ſuprà in reſol. 20.*

RESOL. LXVIII. *An in caſu neceſſitatis poſſit quis confiteri peccata reſeruata, quæ habent annexam excommunicationem, cum Sacerdote inferiori?*

QVis ad vitãdum ſcandalum debet Miſſam celebrare, habet caſus reſeruatos cum excõmunicatione annexa, exiſtimat ſe non eſſe contritum, ſed tãtùm attritum; quæritur an poſſit cõfiteri illa peccata reſeruata cum annexa excõmunicatione; ita vt per Sacramentum de attrito efficiatur contritus, & ſic ſine peccato celebrare. Reſpõdent cõmuniter negatiuè, quia excõmunicatione non ablata, abſolutio inualida eſt; ſed in tali caſu Confeſſarius nõ habet iuriſdictionem circa excommunicationem; ergo inualida erit talis confeſſio. Et ita docent Paludanus *in 4. diſt. 17. quæſt. 6. art. 1. concl. 2. &* 4. Sylueſter *verb. excommunicatio 4. n. 1. & verb. cõfeſſio 1. q. 3. caſ. 5. & verb. Confeſſ. 3. nu. 12.* Gabriel *in 4. q. 1. art. 3. dub. 2.* Antoninus *part. 3. tit. 14. cap. 19. §. 4.* Sotus *in 4. diſt. 22. q. 1. art. 1.* Ledeſma *2. par. quæſt. 23. art. 1.* Vaſquez *in 3. part. tom. 4. tract. de excommunicat. dub. 4. nu. 8.* Ledeſma *in ſumma, tract. de pœnit. cap. 20. dub. 2.* Toletus *lib. 3. c. 8. §. tertius caſus,* & alij.

Sed contrariam ſententiam puto etiam probabilem eſſe, quam docent Nauarrus *in manual. c. 9. num. 3.* Couarruuias *in cap. Alma mater, part. 1. §. 2. num. 5.* Caietanus *in ſumm. ver. abſolutionis impedimenta, & in opuſc. quæſt. 1. de qualit. confeſſ. & ver. excommunicatio minor.* Suarez *in 3. part. tom. 4. diſp. 31. ſect. 3. num. 6. & tom. 5. diſp. 10. ſect. 3. num. 9.* & nouiſſimè Villalobos *in ſumma, tom. 1. tract. 9. diffic. 40. num. 7.* vbi ſic aſſerit: *En el caſo de la concluſion paſſada (nempe quando pœnitens ratione ſcandali debet celebrare, & habet caſus reſeruatos) es licito abſoluer al penitente de los pecados no reſeruados, aunque el pecado reſeruado anexa deſcommunion; de la qual el inferior no puede abſoluer. Eſta ſentencia es de Angelo, Medina, y Suarez. El fundamento es, que la deſcommunion no haze inhabil a la perſona para recebir el Sacramento, ſino ſolo prohibe, que no ſe reciba, que pueſta la deuida materia y forma, no ſe puede impedir el Sacramento; y aſsi ſi el confeſſor oluidaſſe de abſoluer de la excommunion, y abſoluieſſe primero de los pecados, quedaria abſuelto el penitente, y ay caſo en que por alguna grande cauſa podra llegar al Sacramento de la Euchariſtia eſtando deſcomulgado ſin pecado.* Ita ille.

Notandũ eſt tamen hîc obiter, quòd habentem caſum reſeruatum ſine excõmunicatione annexa, vrgente neceſſitate communicandi ad vitandum ſcandalum, ad ſummum aſſerũt aliqui ſolùm teneri confiteri peccata non reſeruata Confeſſario inferiori. Tũc enim cùm certus ſit pœnitẽs non poſſe ſe abſolui à reſeruato, ad aliud non erit vtilis cõfeſſio reſeruati, quàm ad ſe diffamandum coram tali Confeſſario. Ita docent Alexãder de Ales *part. 4. quæſt. 18. membr. 4. art. 5. §. 2. ad vlt.* Petrus de Soto *lect. 10. de confeſſ.* Angelus *verb. confeßio 1. §. 7.* & hanc opinionem *in tract. de celebr. Miſſarum, reſol. 65.* probabilem putauit cum Filliucio *tom. 1. tract. 4. cap. 7. num. 213.* quamuis hoc formidet concedere Suarez *tom. 4. diſp. 31. ſect. 3. num. 8.* & neceſſariò eſſe omnia peccata confitenda in tali caſu doceãt Vega *in ſpeculo Parochorum, tom. 1. cap. 11. num. 273.* Chapeauilla *de caſ. reſer. cap. 8.* & alij.

Sed plus addit Sancius *in ſelectis, diſp. 32. num. 10.* cum Richardo *in 4. diſt. 17. art. 2. quæſt. 8. ad 2.* Adriano *quæſt. 4. de confeßione,* Durando *in 4. diſt. 17. quæſt. 19.* quia liberat pœnitentem in tali caſu à confeſſione etiam non reſeruatorum.

Igitur pro praxi Confeſſariorum ex ſupradictis opinionibus probabilibus Doctorũ, pœnitens vrgente neceſſitate communicandi ad vitandam infamiã grauem, habens caſus reſeruatos, poteſt primò confiteri cum inferiori Sacerdote omnia peccata, tam nõ reſeruata, quàm reſeruata, & celebrare; vel ſecũdò poteſt confiteri tantùm peccata non reſeruata, & reticere reſeruata; vel tertiò ſi hoc etiã non velit, eliciat actum cõtritionis, & celebret ſine pręuia confeſſione. Si autem peccata reſeruata habeant annexam excommunicationem, primò conteratur, & celebret, vel ſecundò ſi eſt tantùm attritus, cõfiteatur cum inferiori Sacerdote, & Miſſam dicat, vel cõmunionem ſumat. Notentur hæc omnia, quia in praxi erunt multùm practicabilia.

RESOL. LXIX. *An quis non incidat in excommunicationem ratione paruitatis materiæ?*

REſpondeo affirmatiuè, & ita docet Graſſius *in deciſ. part. 1. lib. 4. cap. 8. num. 5.* ſic aſſerens: Si excommunicantur colloquentes cum Monialibus, non comprehenditur, qui tranſeundo Monialem ſalutaret, vel parum cum ea loqueretur. Idẽ docet Finellius *de caſ. reſer. cap. 5. n. 10.* vbi ſic aſſerit: Si paucis alloquaris Monialem, vel tranſiens illam ſalutes, aut ſalutatus reſpõdeas, ſiue de ſtatu eius ipſam interroges, ſiue interrogatus reſpondeas, non incidis in excommunicationem propterea. Ita ille. Sed difficultas eſt in iſto exẽplo de excommunicatione contra colloquẽtes cum Monialibus, quod tẽpus dicatur breue, vt cum illis colloquentes nõ incidant in excommunicationem. Aliqui tenent eſſe quadrantem horæ, quod mihi non placet; ſed ſi

quis

quis per ſpatium vnius *miſerere* cum illis loqueretur, puto ratione paruitatis materiæ in dictam excommunicationem non incidere.

Idem quod dictum eſt de excommunicatione, dicendum eſt de caſibus reſeruatis, & ſi, v.g. modicitas rei ſubtractæ in Eccleſia excuſat à mortali, ſic etiam excuſabit à reſeruatione.

RESOL. LXX. *De priuilegio Bullæ Cruciatæ edendi carnes ex licentia vtriuſque medici?*

ALiqui putant hoc priuilegium deſeruire, quãdo cauſa eſt dubia; & ſe fundant in doctrina Leſſij *lib.4.cap.2.dub.6 nu.45.* Vegæ *in ſumma, part.1. cap.14.caſ.36.* Armillæ *ver.ieiunium, num.6.* Sylueſtri *eodem verb. num.* 20. Filliucij *tom.2.tract.27.cap.6. num.128.* & aliorum.

Sed contrarium aſſerit Sancius *in ſelectis, diſp.51. n.9.* nam cùm dicti auctores fateantur exiſtẽte cauſa manifeſta non egere ieiunantem diſpenſatione; eodem modo dubia cauſa exiſtente, opus non erit diſpenſatione, cùm idem ius habeat aliquis ad fugiendum damnum certò venturum, atque illud de quo rationabiliter dubitatur an ſit exoriturum; ſicut qui probabiliter dubitat, quòd in extremam neceſſitatem deueniet, ſi extremè indigenti ſubueniat, non tenebitur ſubuenire. Dices, in hoc caſu ius dubium vincit ius certũ: ſed hoc eſt abſurdum; ergo, &c. Reſpondet Sancius, quòd quamuis præceptum abſtinẽdi à carnibus ſit certum, & in poſſeſſione obligandi; Attamen etiam ius ad conſeruandam vitam in homine certum eſt, & antiquius, & antiquior etiam eſt poſſeſſio in illo ad conſeruandam ſuam vitã, & à ſtrictiore iure orta. Nam in homine nõ ſolùm eſt ius certum ad certò conſeruandam vitam, ſed etiam eſt illi ius certum ad non exponendam vitam periculo dubio eam amittendi, & quamuis dubium ſit homini, an ex abſtinentia à carnibus ſit detrimentum paſſurus in ſalute, non eſt tamen illi dubium, quòd ius habeat certũ non ſe committendi tali dubio. Quando igitur virtute Bullæ Cruciatæ conceditur facultas edendi carnes ex licentia vtriuſque medici; non intelligitur quando cauſa eſt manifeſta, quòd noceat ſaluti abſtinentia; nec quando dubitatur prudẽter quòd nocebit, ſed quando cauſa eſt ſolùm ſufficiens ad petendam diſpenſationem, nõ tamen ad comedẽdum carnes abſque illa. Vnde fit, Doctores dicentes tunc recurrendum eſſe ad ſuperiorem ad poſcendam diſpenſationem in ieiunio, vel in eſu carnium, quando cauſa eſt dubia, nõ intelligendos eſſe id aſſerere, quando fuerit dubium, magnum nocumentum exoriturum ex obſeruatione ieiunij; nam tunc neceſſaria non videtur diſpenſatio, vt probatum eſt, ſed quando dubitaretur aliquale nocumentum promanaturum, quod quamuis actu exiſteret, obligatio ieiunij, vel abſtinentia à carnibus non ceſſaret; cùm leges poſitiuæ cum aliquali labore obligent, & detrimento; illa tamen cauſa dubia obiecta Pontifici ſufficiens eſſet ad impetrandam diſpenſationem. Hæc omnia Sancius, quæ apud alios non inuenies.

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd qui habet experientiam antiquam, ſibi eſſe nociuum, carnibus non vti in Quadrageſima, non tenetur in futuris Quadrageſimis abſtinere à carnibus ad experiendum, an nocumentum exoriatur; quia aliàs numquam licitum eſſet carnibus vti ob præſeruationem; niſi maximè dubitetur cauſam nocumenti ceſſaſſe. Ita Io. de la Cruz *in direct. conſcientiæ part.1.pr.3.art.4.dub.9.concl.3.* Sancius *vbi ſup.n.23.* & alij.

Nota etiã, quòd ex iuſta cauſa in Quadrageſima comedentes carnes, nec peccant etiam contra tẽperantiam naturalem, ſi ad excitandum appetitum parùm piſcati ſumant. Nec in tali caſu incurrunt in excommunicationem latam in aliquibus diœceſibus cõtra comedentes piſcatum, & carnes in Quadrageſima. Et piſcis ſuauis (hiſpanè *Turcha*) poteſt ſumi in magna quantitate cum carne, quia ex eſu illius non læditur ſalus. Ita Sancius *loco cit. num.21.*

RESOL. LXXI. *Quibus ſumptibus ſoluenda ſit eleemoſyna Prædicatoris?*

HIc caſus frequenter ſolet accidere, & non ita facilè apud Caſuiſtas inuenitur; illũ verò determinat Paponius *de iur. Franc. lib.1. arreſt.9. in gloſſa littera A.* vbi ſic aſſerit: In quæſtione, quiſnam ſalarium Prædicatori præſtare teneatur, diſtinctione vtendum eſt, nempe vt ſi de vrbe agatur, in qua Archiepiſcopatus, vel Epiſcopatus, eo caſu officiũ paſtoris eſt prædicare, vel prædicari curare, & verbũ Dei annuntiare gregi ſuo, idque expẽſis ſuis. Et ita iudicatũ fuit aduerſus Archiepiſcopum Bituricenſem 1. Iunij 1522. At ſi non de vrbe, ſed oppido agatur, vbi ſit Eccleſia Collegialis, vel Curio, tum omnes ij qui decimas in prædicta parochia percipiũt, ad Prædicatoris ſalarium conferre debent; parochiam verò ad victus expenſas. Ita ille, & ante illum Mynardus *deciſ.34.35.& 36.*

Sed quod dictum eſt de Epiſcopo, procedit etiam quando dubitatur, quorum ſumptibus ſit conducendus Prædicator, ſeu alendus; & ita declaraſſe Sacram Cardinalium Congregationem, ex Vgolino, & Galetti teſtatur Riccius *in praxi tom.1.reſol.468.n.3.* qui *in num.4.& 5.* limitat ſupradicta exiſtente conſuetudine in contrarium. Nam vbi conſuetudo adeſſet, vt prædicator vel ab Epiſcopo eligeretur, vel ab alio; cõmunitas, vel aliquis alius ſumptus præberet, in tali caſu Epiſcopus ad nihil teneretur. Quod etiã procedit, ſi populus eligeret, & nominaret concionatorẽ, & ſumptus etiam faceret; nam tunc Epiſcopus hoc onere leuabitur. Igitur conſuetudo conſideranda videtur, & ſecundùm illam determinandum, qua ſecluſa Epiſcopum obligabis.

RESOL. LXXII. *An in dubio facti circa homicidium cenſendus ſit aliquis irregularis?*

AFfirmatiuè communiter Doctores reſpõdent, quos citant, & ſequuntur Sanchez *in ſum.to.1. lib.1.c.10.nu.42.& ſeq.* Auila *de cenſ.p.7.diſp.2.dub.5.* Villalobos *in ſum.to.1.tr.1.diffic.22. n.2.* Coninch *de Sacram.diſp.18.dub.2.n.23.* Valentia *to.4.p.4.diſp.7.q. 19.punct.2.* Flores de Mena *variarum reſol. lib.1. q.9. n.18.* Azorius *p.1.lib.2.cap.19.q.10.& 11.* Salas *in p.2. q.21.tract.8.diſp.vnica, ſect.10.à num.70.* Vgolinus *de cenſ.c.4.§.2.n.3.* Sayrus *de cenſ.lib.6.cap.2. n.16.* cum aliis, & hoc non ſolùm in foro externo, ſed interno, vt patet *cap ad audientiam, de homicidio.*

Non reticebo tamen contrarium docere Henriquez *lib.14.c.3.n.3.& 4.& c.14.n.3.* & hoc probabile esse putat Suarez *de cens.disp.40. sect. 2. n. 13.& ad cap.ad audientiam*, respondent procedere quando homicidium est ita dubium, vt verisimilius sit fuisse perpetratum, idque sibi videri declaratum *in cap.significasti,ad finem*; nec ab illa communi regula, Odia sunt restringenda, discedendum, nisi ratio conuincat, quod non adest in casu dubij; ergo, &c. Sed tu primam sententiam tene.

Dicendum est tamen contra Turrianum *de censuris lib.8.disp.57.dub.5.* Vasquez *in p.2. disp.65.c.3.& disp.66.c.1.* Couarruuiam, & alios, in aliis dubiis facti præter homicidium, quis minimè censendus est irregularis in vtroque foro, & sic qui dubitat an legitimè natus sit, nec ne, potest legitimus censeri, & sacros Ordines accipere, & qui dubitat vtrùm vxor vnica accesserit virgo, potest ita præsumere, & Clericus fieri; & ratio horum omnium est, quia irregularitas non incurritur, nisi in casibus iure expressis, *c.is qui, de sent.excom.in.6.* sed in iure tantùm pro dubio homicidij incurritur irregularitas, vt patet. Ergo in aliis dubiis præter homicidium standum est illis regulis iuris communis tam Canonici, quàm ciuilis, asserentibus in dubio neminem condemnandum, in pœnis benigniorem interpretationem faciendã. Et ita docet Henriquez *lib.14. c.3.n.4.* Auila *de cens.part.7. disp.2.dub.5. concl.2.* Layman *in Theol.mor.lib.1.tract.1.ca.5.§.4.n.39.* Coninch *de Sacram.disp.18 dub.2. num.2.* Salas *in part.2. quæst. 21.tract.8.disp.1.sect.18.num.168.*& alij.

Notandum est etiam, quòd licet, vt dictum est, in dubio homicidij irregularitas præsumatur, tamen hæc doctrina non est extendenda ad dubium mutilationis, quia mutilatio non est homicidium; neque ad dubium homicidij iusti, v. g. in bello commissi, quidquid dicat Henriquez *lib.14. c.3.n.4.* Nauarr. *c.27.dub.206.* Auila *de cens.p.7.disp.2.dub.5.concl.2.* & Bonacina *de cens.disp.7.quæst.1.punct.5.n.4.* quia iura loquuntur de casu homicidij prohibiti, & odia sunt restringenda. Vide Sanchez *in summa, to.1.lib.1.c.10.n.49.& 50.* Filliucium *to.1.tract.19.c.2. quæst.7.n.47.* & alios. Vnde ex his omnibus concludant Confessarij, quòd in omnibus dubiis, iuris vel facti, numquam incurritur irregularitas; nisi in dubio facti homicidij prohibiti. Et hęc omnia procedunt in casu veri dubij, nempe quando intellectus in neutram partem inclinare potest; nam si aliquis probabiliter opinetur, non commisisse homicidium, irregularis minimè censendus erit.

RESOL. LXXIII. *An peregrini obligentur censuris locorum generali sententia, aut statuto decretis?*

AFfirmatiuè respondent glossa *in c.à nobis, de sent. excom.* & ibi Abbas *n.7.* Vgolinus *de cens.tab.1. c.9.§.2.n.4.* & DD. quos citat, & sequitur Barbosa *in collect.to.2.lib.5.c.21.n.4.* & hanc sententiam docet etiam Suarez *de cens.disp.5.sect.5.nu.12.* quando censura lata est per statutũ, quia cùm territorio inhæreat, affici debent etiam peregrini. Et absolutè hãc sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib.5. cap.7.§.2. nu.19.* siue excommunicatio sit lata per modum statuti, siue per modum sententiæ.

Sed ego contrariam sententiam teneo ex textu claro *in cap.à nobis el 1.de sentent. excommun.* nam potestas iurisdictionis tantùm se ad subditos extendit, sed sicut sententia, ita & statutum manat à potestate iurisdictionis. Ergo solùm ligat subditos, nõ autem aduenas, & peregrinos. Et ita nouissimè aduersus Suarez docet Layman *in Theol.moral. lib.1.tr. 5.part.1.c.4.nu.5.* vnde contra Basilium *vbi suprà*, excommunicatio lata contra eos, qui sciunt aliquod furtum, seu delictum esse commissum, non ligat transeuntes. Ita Coninch *de Sacramentis disput. 13. dub.7.concl.5.num.60.*

RESOL. LXXIV. *An subditi incurrant excommunicationem latam per statutum in diœcesi, si contra illud agant extra diœcesim?*

REspondeo negatiuè, subditus enim non incurrit excommunicationem latam per statutum propriæ diœcesis, si contra illud agat extra diœcesim, vel intra diœcesim in loco exempto existens; vt hîc Panormi est Ecclesia Sancti Cataldi. Et ita docet Couarruuias *in cap.Alma, part.1.§.10. num.12.* & alij communiter ex *c.2.de constit.in 6.* & ex *l. vlt. ff. de iurisdict.omnium iudicum.*

Sed maior difficultas est, quando censura lata est per sententiam, affirmat Suarez *de cens. disp. 5. sect.5. n.9.* Layman *in Theol.moral.lib.1.tract.5. part.1. cap.4. num.7.* Vgolinus *de cens.tab.1.cap.9.§.3. nu.4.* & alij. Et ratio est, quia statutum dirigitur ad territorium, & ideò neminem ligat extra illud; præceptũ verò, & sententia immediatè tendit ad personas subiectas, & ideò illas ligat quocumque vadant.

Verùm mihi contraria sententia probabilis etiã videtur, quam tuentur Auila *de cens.part.2.c.3.disp.2. dub.5.* Coninch *de Sacram.disp.13.dub.7. concl.6.nu.1.* Henriquez *lib.13.c.26.n.1.* Sayrus *de cens. lib.5. cap.6. n.40.ex l.vlt.ff.de iurisd. omnium iudicum.*

Dico igitur Episcopum non posse excommunicare etiam per sententiam suum subditum existentem extra suam diœcesim, nisi in ea aliqua ratione delinquat, quantumcumque extra eam delinquat, quia Episcopi iurisdictio non extenditur extra suam diœcesim, ex *cap.2.de constit.in 6.* Hinc contra Doctores citatos non potest Episcopus præcipere clerico peregrinaturo sub pœna suspensionis, ne ludat, ne arma prohibita ferat, ne dicat Sacrum, vel, vt singulis hebdomadibus sacrificet, &c. nisi fortè quatenus ob iustam causam posset ei præcipere, ne diœcesi egrederetur, & tunc quidem non peccaret propriè, dicendo Sacrum, ludendo, &c. sed egrediendo diœcesi. Et hæc doctrina procedit etiam, vt benè obseruat Coninch *vbi suprà n.63.* quando subditus delinquit in loco exempto, etsi intra diœcesim sit. Excipienda tamen sunt ex mente Suarez *de cens.disp.5.sect.4.num.6.* Monasteria Regularium, aut similia loca, quæ non sunt per se exempta, sed tantùm ratione personarum inhabitantium; sed aduersus Suarez tenet Bonacina *de cens.disp.1.quæst.1.punct.15.num.8.* quem sequi videtur nouissimè Paulus Squillante *de priuilegiis Cler. cap. 2. dub.6.num.68.*

Notandum est tamen, quòd omnia supradicta procedunt quando delictum subditi perpetratur extra diœcesim; secus autem si illud commiserit in diœcesi;

diœceſi; nam in tali caſu poteſt Epiſcopus illũ excommunicare, etiamſi extra diœceſim commoretur. Non reticebo tamen (attende Lector) contrariam ſententiam docere Baſilium Pontium *de matrimon. lib. 5. cap. 7. §. 2. num. 20.* vbi ſic ait: Ex eodem principio colligo cõtra nonnullos, Epiſcopum non poſſe ſententiam excommunicationis ferre cõtra ſubditum ſuum, exiſtentem tamen in alio territorio; id quod etiam docuit Gabriel *in 4. diſt. 18. q. 2. concl. 2.* Ita Pontius, qui tamen putat pro delicto extra territorium commiſſo, ſi ad ſuam diœceſim redeat, poſſe Epiſcopum ſubditum punire.

RESOL. LXXV. *An pactum de retrouendendo appoſitum in fauorem emptoris cenſus ſit licitum?*

VSurarium eſſe docent Rebellius *part. 2. lib. 10. quæſt. vlt. diffic. 4 nu. 4. & 5.* Sotus *de iuſtitia, lib. 6. quæſt. 5. art. 3.* Binsfeldius *in c in ciuitate, quæſt. 12. concl. 10.* Aragon. *in 2. 2. quæſt. 78. art. 3. & 4. concl. 4.* Rodriquez *de reddit. lib. 1. q. 4. & 18. & lib. 2. q. 3. & 13.* Couarruuias *var. lib. 3. cap. 9. n. 4.* & alij; niſi penſiones ſolutę ſint cõputandę in pretium. Et ratio eſt, quia vbicũque datur pecunia cum pacto eamdem recipiendi, & aliquid vltra ſortem, illicitvſura vel latet, vel patet. Sed ſic eſt in tali caſu; ergo.

Sed ego contrariam ſentẽtiam probabilem etiã eſſe exiſtimo, quam mordicus ex neotericis tuẽtur Malderus *in 2. 2. D. Thoma, tractat. 5. cap. 5. dub. 11. per totam*, Tannerus *in 2. 2. D. Thoma, diſp. 4. q. 7. dub. 4. à n. 128. vſque ad nu. 131.* Azorius *to. 3. lib. 10. cap. 12. q. 4.* Layman *in Theol. mor. lib. 3. ſect. 5. tract. 4. cap. 18. num. 5.* Leſſius *lib. 2. c. 22. dub. 10. per totum.* Salas *tract. de cenſ. dub. 30. per totum*, & Valentia *to. 4. diſp. 5. q. 22. punct. 6.* vbi ſic aſſerit: Secundò ſequitur, probabile eſſe, quòd poſſit etiam ex rei quidem natura (vbi nulla humana conſtitutio vigeat) licitè addi pactum de retrouendendo in fauorẽ emptoris, ſiue cenſualiſtæ, etiam non computatis fructibus cenſus in partem pretij, id eſt, poſſe obligari venditorẽ, ſeu cenſuarium ab emptore cenſus, ſeu cenſualiſta, vt quãdo is velit teneatur reemere cenſum, quem vendiderat, reddito eodem pretio, vel pretio, quod pòſt valebit cenſus; prout inter ſe conuenerint; nec debere tunc cenſualiſtam, ſiue emptorem cenſus cõputare penſiones interim perceptas in partem pretij, modò tamen aliquo alio modo grauamẽ, quod per hoc pactum imponitur venditori, iuſtè ad arbitrium boni viri ipſi ab emptore compenſetur. Et ita Romæ anno 1581. in conſultatione multorum, & doctiſſimorum Theologorum, nobis præſentibus, iudicata eſt hæc ipſa ſententia probabilis, quãuis ob periculum vſuræ huiuſmodi pacta minimè ſunt ſuadenda. Ita Valentia, & ante illum Maior *in 4. diſt. 15. quæſt. 43. & 44. in fine.* Gabriel *ibidem q. 12. art. 2. concl. 4.* Conradus *de contract. quæſt. 84. poſt 5. concl. & corol. 1.* Medina *quæſt. vlt. de cenſ. quæſt. 15. de vſuris dub. 2. & 5.* cum aliis.

Vnde ex his ſequitur à fortiori non fuiſſe vſurarium pactum illud appoſitum in Parlamẽto Principis Philiberti anno 1624. in fauorem ſubiugatariorum huius Regni in illis verbis: *Di più de ſudetto ſi dichiara, che hauendo effetto la ſudetta prorogatione (come è la volunta del Regno) hauendoſi compito da parte di Sua Maeſtà nella forma ſudetta, è non in altro modo, ſi hà d'intendere fatta prorogatione in fauore delli detti ſogiogatarij, alli quali s'intende acquiſtato il ius ſtipulãdo per eſſi il ſpetabile Protonotario ad effetto d'andar pagando le dette ſugiugationi ſecondo s'anderanno maturando, è di quel che auanzerà il donatiuo ſudetto di detti ſcudi 300. M. ſi vadano ricattando, è rileuando li capitali di dette rendite, &c.*

RESOL. LXXV. *An requiratur expreſſus, ſeu perſonalis conſenſus legiſlatoris, quo approbet conſuetudinem introductam?*

AFfirmatiuam ſententiam docẽt duo viri docti Pontius, & Vaſquez, hic *in p. 2. diſp. 177. cap. 2. & 3.* ille *lib. 6. de matrim. c. 6. n. 7.* quia non omnis cõſuetudo approbatur à Principe, ſed multæ conſuetudines permittuntur tantùm, aliæ approbantur. Ergo non poteſt ob vniuerſalem illam doctrinam, *cap. fin. de conſuet.* præſumi in quauis conſuetudine approbatio. Hæc opinio eſt probabilis.

Sed cõtrariam longè probabiliorem eſſe exiſtimo, quam tenent Suarez *de legib. lib. 7. c. 13. n. 6.* Sanchez *de matrim. li. 1. diſp. 4. n. 11. & 14.* Salas *de leg. diſp. 19. ſect. 3. nu. 20. & 37.* Azorius *tom. 1. lib. 5. c. 18. q. 1.* & alij penes ipſos. Et ratio eſt, quia *in d. c. vlt. de conſuet.* ſtabilitur conſuetudinem rationabilem, & legitimè præſcriptam iuri poſitiuo derogare. Quòd autem ſit rationabilis, non pendet ex ſcientia, & volũtate legiſlatoris, ſed ex natura ipſius rei cuius eſt conſuetudo: eſſe autem legitimè præſcriptam habetur ex curſu temporis. Ergo cùm nulla alia conditio ad ſtabiliendam conſuetudinem requiratur iure Canonico, gratis, & ſine fundamẽto expoſtulatur ſcientia Principis, & eius nouus conſenſus.

RESOL. LXXVI. *An Commiſſarij poſſint à ſingulis tantum exigere, quantum ab vno poſſent, ſi pro eo ſolo negotium facerent?*

HIc caſus frequens eſt in hoc Regno Siciliæ, & alibi etiam, & affirmatiuam ſententiam docet Leſſius *lib. 2. cap. 24. dub. 5. n. 28.* vbi ſic aſſerit: Quãdo quis pluribus obligat operam ſuam, ſingulis in ſolidum, & illa ęquè cõmoda eſt ſingulis, ac ſi pro illis ſolis fuiſſet exhibita, poteſt à ſingulis tantum exigere, quantum ab vno poſſet, ſi pro eo ſolo prę-ſtitiſſet. Vt cùm quis nomine diuerſorum proficiſcitur ad locũ diſſitũ, vt ibi illorũ negotia tractet, vel teſtimonia, & probationes in eorũ cauſis conquirat; porrò ad bonã fortunã, vel induſtriã illius pertinet, quòd plura negotia concurrãt, ita vt vno medio poſſit ad ea conficienda vti, vel eamdẽ cautionem pluribus impendere, neque opus eſt, vt qui ſua negotia ipſi cõmittunt, ſciant, illum etiã aliorũ negotia gerere, ſed ſufficit vt tam vtiliter, & opportunè ea gerere poſſit, ac ſi alia ſimul gerenda non haberet, & ſuam operã cuique ſeorſum impẽderet. Ita Leſſius, quæ omnia accidũt in caſu noſtro; nam Commiſſarij huius Regni accipiunt plura negotia per vnam, vel plures ciuitates, & ſtipendium ab omnibus eundi, vt dicunt, & redeundi accipiunt.

Sed his non obſtantibus, contrariam ſententiam docent Tannerus *in 2. 2. diſp. 4. quæſt. 7. dub. 6. num. 162.* & Ortiz *in ſumma, cap. 9. num. 3.* vbi ſic aſſerit:

Si vno lleua tres comissiones, y cada vna dellas dize que vaya à tal pueblo, y que por cada dia de yda y buelta lleue tanto, y sin boluer de cada pueblo, puede hazer todas tres comissiones, porque estan todos tres pueblos juntos, y assi se ahorra de venir de cada pueblo en tal caso no deue de cobrar todo lo que se deuia si de cada pueblo boluerla à dar lo que auia cobrado. Ita etiam docet Ioannes de Hevia *in labyrintho commerciorum lib.2. cap.2. n.* 10. sic asserens: *El salario de la persona que fuere à hazer dos, ò mas destas cobranças, de yda y buelta, assi à vn lugar como à dos, ò mas, se ha de repartir entre los deudores pro rata de las cobranças y de los lugares segun la distancia dellos por no poder lleuar mas de vn salario desto en vn tiempo.* Sic ille. Vide etiam Fernandez *de mistr. Confess. par.2. cap.14 numer.2. & cap.12 num.22.* Bobadilla *tom.2. lib.5. cap.1. num 3. fol. mihi 631.* Ad ea verò quæ adducit Lessius, dicendum est cum Tãnero *vbi suprà*, quòd res, vel opera iam vni ex iustitia debita, non potest denuò alteri nouo pretio vendi, quia sua nõ est, sed alterius; vel melius in casu nostro dicẽdum est, supradictam sententiam Lessij veram esse, seclusa iure positiuo, sed in hoc regno adsunt Regię Pragmaticæ prohibentes Commissariis hoc efficere. Ergo, &c.

RESOL. LXXVII. *An laicus ratione consuetudinis, vel præscriptionis, possit esse immunis à solutione decimarum?*

DE hoc casu interrogatus fui nouissimè in causa decimarũ vertente inter Excellentissimum Melchiorem Hieracensem, & Episcopum Cephaludensem, & respondi affirmatiuè, quia immunitas à soluẽdis decimis etiam prędialibus tam à laicis, quàm à clericis cum bona fide vsucapi potest cum titulo annis quadraginta, sine titulo, vel tempore immemorabili, idque non tantùm ex parte, videlicet, vt duodecima, aut vigesima soluatur, sed etiam in totum; modò interim Ecclesię ministris sufficiẽs sustentatio ex aliis titulis, v.g. ampla Ecclesiæ fundatione, fidelium oblationibus, & piis legatis, &c. suppetat. Et ita docent decem Doctores, quos citat, & sequitur Layman *in Theol. morali lib.4. tract.6. c.7 n.9.* quibus ego addo Syluium *in* 2.2. *D. Thomæ, q.87. art.1. concl.5.* Fagundez *præc.4. lib.3 cap 1.n.24.* Reginaldum *tom.2. lib.19 c.vlt. sect.3. q.4 n.97.* Monetam *tract. de decimis, cap.5. quæst.6 concl.4. n.122.* & alios penes ipsos; quidquid in contrarium asserant aliqui Iurisconsulti, vt Rebuffus *tra. de decimis, disp. 15.n.55.* Barbatius *volum.2. cons.* 35. Ruynus *volum.5. cons.*142. Socinus *lib.2 cons.*297. Parilius *volum. 4. cons.25. num.17.* & alij penes Fagundez *vbi suprà*, putantes neminem posse eximi præscriptione, seu cõsuetudine à solutione omnium decimarũ prędialium, ita vt nullas omnino teneatur soluere decimas de aliquibus, vel de omnibus suis prędiis, posse tamen decimas consuetudine ad vigesimam trigesimámve partem reduci, ita vt loco decimę, soluatur vigesima, aut trigesima pars fructuum; sed tu tene primam sententiam.

Imò notandum est, quòd in tali casu, sufficere ad præscribendum spatium quadraginta annorum, etiam sine titulo, docuit ex Societate Iesu Tannerus *in* 2.2. *D. Thomæ, disp.5. q.3. dub.2. nu.3.* & Henriquez *lib.7. c.27. n.2.* sed contrarium docent Doctores citati. At quidquid sit de hoc, nimis scrupulosè dicendum est locutum fuisse Molfesium *in summa, tom.1. tract.16. c.4. n.46.* vbi inclinat, vt requiratur in nostro casu, præscriptio immemorabilis, nempè centenaria. Sed dicendum est cum supradictis Doctoribus, sufficere præscriptionem quadraginta annorum, licet cum titulo iusto, seu probabili, qui causam possessori tribuat præscribendi.

RESOL. LXXVIII. *Aliqua additamenta ad tractatum de Parlamento.*

IN *resol.1.* huius tractatus assero cum multis DD. donatiua ordinaria Regni Siciliæ, & Neapolis nomine esse voluntaria; sed reuerà esse necessaria, vnde impositiones dici possunt. Hæc opinio non placuit quoad Regnũ Neapolitanum nostro Raphaëli Rastellio viro quidem docto, & Episcopo Caprensi *de regimine Principis lib.3 fol.*133. sed nostrã sententiã nouissimè tenet doctus Tassonus *in pragmat. de Antifato ver.4. obser.3. nu.*18. vbi me citat.

In resol.11. huius tractatus assero intrantes in Parlamento posse credere Regi attestãti se esse in necessitate, dummodo moraliter aliud in contrariũ non constaret, & ita tenet Capiblancus *de offic Baronum, tom.2 prag 1 c.1.n 17.* & DD. quos citat, & sequitur Barbosa *in collect. tom.4 part.2. lib.2. Clementinarum, tit.7. Clem. litteris, n.7.* Sed modò non reticebo contrarium docere Franciscum Ferrer. doctissimum Iurisconsultum Hispanum *ad constitutionem hac nostra euident.2.n.42. fol.mihi 61.* vbi sic asserit: An autem de vrgente Principis necessitate cõstare priùs debeat, tãquam de causa præambula ad vectigalii impositionem, & vt necessarium antecedens; vidi apud interpretes in dubiũ reuocari, ductos quòd requisitum, seu qualitas à lege inductiua, seu inductiuum alicuius actus, debet priùs ante omnia cõstare, ex Ripa *l. ex facto de vulgar.n.*30. Valasco *cons.* 74.*n* 9. Cranetta *cons.*322.*n* 4. Lara *de anniuer. lib.2. cap.4. n* 38. cum aliis. Et quamuis sint ex interpretibus nõ leuis auctoritatis existimantes, solã Principis assertionem sufficere pro necessitate probanda, nihilominus non tantum deferendum esse volentati Principis, multi consuluerunt; propter inconueniens resultans ex simili assertione, vt possit per indirectum constitutionibus prohibitiuis vectigalium abrogari, cùm pragmaticæ semper se in egestate Principis fundare possent, licet hoc incõueniens cessare posset in præsenti ob religionem exactam potentissimi Regis nostri Sed quia leges semper extirpare, & præcauere debẽt ea quæ duci possunt ad incõueniẽs, & quę de facili induci possent in fraudẽ legis; ideò nõ sufficere assertionem solam Principis super necessitate, tenuerunt Decius *cons.*576.*nu.*13. Ferdin. Loazes pro Marchione de los Velez *in* 3 *fundam. pro dicto Marchione, nu.*60. Calicius *in extrauagatorio Cur. Regal.*191. Pinellus *in rub. C. de rescindend. vendit.1. part. cap.3. num.3.* Ex quo enim versatur tãtorum præiudicium, & interesse; vltra Principis assertionem alia adminicula concurrere esse congruum putarunt Felinus *cap. cùm à nobis, nu.1. & 2. de test.* Gutierrez *pract. lib.4. quæst. 11. numer.*24. Gelle *decis.*131. *quæ est 1. in ordine sub vol.2.*

num.

num.12.ad num.22. Hæc omnia Ferrer. *vbi ſuprà.*

In reſol.7. aſſerui exterminãdum eſſe abuſum,vt vnus, qui ingreditur Parlamentum, habeat plures procurationes,& nunc addo,quòd illum exterminare curauit Excellentiſſimus Dux Oſſunæ tunc Prorex per actum Viceregium regiſtratũ in officio Patrimonij ann.1615. die 17. Februarij,13. Indict. per V. I. D. Ioannem Garlanum tunc Protonotarium.In quo actu dictus Dominus Prorex teſtatur euenire multa abſurda ex multis Procuris, in perſonã vnius intrantis in Parlamento,vnde hoc efficere per dictum actum ſapienter , & prouidè prohibuit , quod vtinam nunc obſeruaretur.

In reſol.14. adnotaui, quòd quando Regnum eſt multum tributis oneratum,debet Rex non imponere nouum tributũ, vel requirere nouum donatiuum,ſed minuere,vel ſuſpendere gratias,& penſiones aliquibus aſſignatas,& adduxi pro hac ſententia Aponte , & Valenzuela miniſtros Regios, quibus nũc addo alios duos,Scipionem Rouitum *in conſultatione de Donatiuis nu.4.& ſeq.poſt conſ.100.* & Carolum de Tappia *deciſ.23. nu.* 83. Idem etiam docet Raſtellius *de regimine Principis lib. 3. de cauſa efficienti Parlamenti, n* 4.

In reſol.17.in fine, adde hęc verba,& ratio eſt,quia vt clarè colligitur ex Gottifredo *in Archontologia Coſmica,* vbi agit de Regno Sicilię,*nu.*8. Brachium Eccleſiaſticum in Parlamento poſitum eſt , vt reſiſtat iniuſtis petitionibus,ſi fortè efficerentur, cùm in tali Brachio adſint tot Epiſcopi, Archiepiſcopi, Abbates,Priores, & alij Prælati litteris præditi, & qui loqui poſſint ſine metu;quod non ita facilè accidit in perſonis aliorum Brachiorum , quia ſunt ſæculares;& ideò ſi aliquod donatiuum determinaretur à Brachio Militari, & Dæmaniali tantùm, facile illa determinatio populis eſſet ſuſpecta,non autem ſi cum vno Brachio concurreret etiã Eccleſiaſticum,ex ratione allata ; & ſic anno 1591. Brachium Eccleſiaſticum cum Brachio Dæmaniali, non concurrente Brachio Militari, præbuerunt hoc non obſtante, Donatiuum Sereniſſimo Regi.

In reſol. 29. aſſerui eſſe prohibitum præbere in Parlamentis aliquod Donatiuum Domino Proregi,& ſi eſſet licitũ,deberent omnes,& ſinguli concurrere, & ita in facti cõtingentia accidit in Parlamento ann.1600.celebrato;nam cùm per tria Brachia fuiſſet concluſum quoddam donatiuum,prębendum Domino Protegi Duci Machedæ, quia Illuſtriſſimus Marchio Sortini, Don Cæſar Caietanus,tunc Baro, & nunc Princeps Caſſari,vir nũquã ſatis laudatus,noluit concurrere, ideò dictum donatiuũ minimè effectũ habuit. Vnde nõ eſt audiẽdus Taſſonus *in pragmat.de Antifato ver.2.obſer.2. n.*126.contrariũ docẽs;ſed noſtram ſententiã tenet Raphaël Raſtellius *de regimine Principis.fol.*146.

RESOL. LXXIX. *An Sacerdotes ducentes reum ad furcam, incurrant irregularitatem, hortando illum vt ſcalam aſcendat ; vel accelerando executionem iuſtitiæ etiam notabiliter?*

HÆc reſolutio pulchra erit,& maximam cõſolationem legenti præbebit. Aliqui Doctores ſupradictas actiones ab irregularitate excuſant,ratione indeliberationis,vel ratione paruitatis materiæ, & ita docet Henriquez *lib.*14. *cap.*12. *numer.*7. Auila *de cenſ.part.*7 *diſp.*5. *ſect.*2. *dub.*1. §.8. Reginaldus *in praxi tom.*2. *lib.*30. *tract.*2. *cap.*9. *nu.*103. Molina *de iuſtit.tom.*4. *tract.*3 *diſp.*74. *num.* 4. Layman *in Theol.mor.lib.*3. *ſect.*5 *tract.*3 *part.*3 *cap.*7 *num.*2. Villalobos *in ſum tom.*1 *tract.*21. *diffic.*27. *num.*13. vbi ſic aſſerit: *Haſe de aduertir , que ſi algunos de los que van accompañando al reo para conſolarle (como ſuelen hazer los Religioſos) dixeſſe inaduertidamẽte,andemos hermano, ò à caſo picaſſe al jumento,ò le dixeſſe arre,no por eſſo quedaria irregular,no procurãdo que ſe acceleraſſe la muerte. La razon es , porque eſte acto no es planamente humano. En el ſegundo caſo da otra razon Henriquez, y dize que parum pro nihilo reputatur, y lo miſmo es quando dize al reo que ſuba otro eſcalon.* Ita ille.

Igitur ſecundũ prędictos Doctores ſimilia excuſantur,vt dictũ eſt, vel quia Sacerdotes inaduertẽter illa faciũt,vel ratione paruitatis materiæ; vnde aiunt Layman, Molina, & alij cõmuniter, quòd ſi cooperatio, vel acceleratio mortis in tali caſu notabiliter facta ſit,irregularitatem contraherent.

Sed ego ad tollẽdos omnes ſcrupulos puto probabilem eſſe contrariam opinionem ſapientiſſimi ætatis noſtræ Theologi P. Gabrielis Vaſquez , qui putat etiam ſi notabiliter acceleretur, ſupradictos non incurrere irregularitatem.Et ſequitur Turrianus *de cenſuris lib.*9. *diſp.*66. *dub.*3. vbi ſic aſſerit: Difficultas eſt de illis qui aſſiſtunt, & nõ ſunt miniſtri iuſtitiæ neceſſarij ad ferendam ſententiam,vel cõcurrentes ad executionem pœnę; eſt dubiũ an incurrant hanc irregularitatem,ſi aliquid dicant,vel faciant,ex quo ſequatur mors,vel acceleratio eius; aliqui enim Doctores ſeuerè loquuntur,exiſtimãtes eſſe irregulares,&ſequitur P.Suarez.Sed oportet conſiderare, an iſti ſint cauſa homicidij iniuſtè, vt ſi ſine cauſa facerent,vt reus citiùs occideretur, & ob peccatum poſſunt incurrere irregularitatem impoſitam ob iniuſtum homicidiũ, de qua modò non loquimur. Si verò ſine peccato aliquid faciãt, nõ videntur incurrere irregularitatem ex defectu lenitatis. Ita ſenſit Pater Vaſquez , & ſequuntur multi viri docti hoc tempore ; quia iura in quibus ſupponitur hæc irregularitas, ſolùm loquuntur de miniſtris iuſtitiæ, & his, qui concurrunt ad cauſæ probationem,ſicut Aduocatus, & teſtes,& pœnæ executionem , vt miniſtri iuſtitiæ. Ita Turrianus ex Vaſquez ; qui etiam ad caſum propoſitum in præſenti reſolutione ſic reſpondet. Vlteriùs caſus eſt frequens (hæc ſunt eius verba) ex quo ſolent oriri dubia viris bonæ conſcientiæ , an incurrat irregularitatem , qui aliquo modo facit , vel dicit aliquid , ex quo citiùs ſequatur mors rei, quando illum comitatur, v.g. ſi dicat,pergamus citiùs, vel ſi dicat reo, aſcende citiùs, quando aſcendit ſcalam. P. Auila,& P.Henriquez ſolùm excuſant hos actus ab irregularitate , quia non ſolent eſſe plenè liberi,quod neceſſarium eſt ad talem irregularitatem.Ego verò exiſtimo diſtinctione opus eſſe; nã vel iſti actus ſũt peccata mortalia,quia qui illos facit iniuſtè, eſt cauſa,vt mors citiùs fiat,& tunc incurritur irregularitas,quę oritur ex delicto,de quo modò non agimus, neque tale peccatũ fit à perſo-

nis religioſis; in hoc euentu, vel non ſunt pecçata, & tunc exiſtimo nõ incurri irregularitatem ex defectu lenitatis; niſi aliquid faciãt, vt miniſtri publici iuſtitiæ. Hæc omnia Turrianus.

Igitur ſecundùm Vaſquez, & Turrianũ, nullum ius imponit irregularitatẽ priuatis perſonis ex defectu lenitatis, ſed iura in quibus ſupponitur hæc irregularitas, loquũtur tãtùm de miniſtris iuſtitiæ, & iis, qui concurrunt ad cauſæ probationem, vel pœnæ executionem. Vnde ex hoc principio deducitur reſolutio multorum caſuum contra prçfatos Doctores, & ſic non incurrit irregularitatẽ, ſi quis ei, qui plectendus eſt capite, dicat, vt ſupponat caput ad excipiendũ ictum, & ideò citiùs ſupponat. Item ſi quis dicat carnifici, vt aliquid aptet, quo citiùs is, qui morte plectitur, extinguatur. Itẽ ſi quis, dum reus ad ſupplicium ducitur, cõſilium det capiendi viam breuiorem, quod illud ſubeat citiùs, aut ſollicitet accelerari executionem iuſtitiæ, dicẽdo, v.g. horam eſſe tardam, vel populum nimis detineri. Item vendentes vel commodantes ſcalam, funes, enſes, ſagittas, & ſimilia inſtrumẽta ad mortis executionem. Et idem dicendum eſt de eo, qui fecit furcam; quidquid in contrariũ aſſerant in ſupradictis caſibus Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. part. 2. de irregularitate, dub. 5. concl. 3.* Bonacina *de cenſuris, diſp. 7. quæſt. 4. punct. 1. num. 9.* Nauarrus, Auila, Henriquez, Reginaldus, & alij *vbi ſuprà.* Ratio verò horum omnium erit, quia in his caſibus poteſt incurri irregularitas, vel ex homicidio iniuſto, vel ex defectu lenitatis; non primum, quia ſuppono ſupradictos non peccare; non ſecundum, quia non operantur, vt miniſtri iuſtitiæ. Ergo nullam irregularitatem incurrunt.

Non grauabor tamen hîc adnotare contra aliquos ignaros Sacerdotes, poſſe ſine periculo irregularitatis, miniſtrantes infirmis vertere eos ex latere ad latus, vel tranſmutare de lecto ad lectum, vel eis cibum, & potũ porrigere, licet ex his actionibus præter intentionem mors citiùs ſequatur, dummodo hæc omnia, cum cautela, quæ communiter à prudentibus adhibetur, efficiantur ab ipſis. Et ita docent Reginaldus *in praxi to. 2. lib. 30. tract. 2. cap. 9. num. 102.* Megala *in 3 part. lib. 7. cap. 1. quæſt. 5. num. 56.* Filliucius *tom. 1. tractat. 19. cap. 10. num. 278.* qui citat Caietanum, Sotum, Nauarrum, Toletum, Armillam, & Suarez.

Vnde non benè Comitolus *lib. 6. quæſt. 52. n. 2.* vt optimè obſeruat Filliucius, damnauit de irregularitate Sacerdotem pium, qui iacentem in via conſpicatus, & accurrentibus aliis conſuluit, vt illum erigerent, qui dum ſuſtolleretur, mortuus eſt.

Et hęc dicta ſufficiant circa prçſentem quçſtionem, quam, vt in principio dixi, non parum gratam lectoribus fore exiſtimo; ſed ex dictis alia ſimilis quæſtio diſcutienda erit; quæro igitur,

RESOL. LXXX. *An Confeſſarius, & reſponſor caſuum conſcientiæ ſit irregularis, ſi interrogatus à Iudice, an ſit obligatus ad occidendum reum, reſpondeat eſſe obligatum?*

ESſe in tali caſu irregularem tenent Auila *de cẽſuris part. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 6. concl. 2.* & Henriquez *de irregular. lib. 14. cap. 16. n. 4.* vbi docent, quòd Clericus cõſultus de caſu aliquo in particulari, ne dicat iure reum licitum occidere, ſed reſpondeat cõſulendos eſſe Iuriſcõſultos. Aliqui verò, vt Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. part. 2. de irregularitate, dub. 5. concl. 4.* Molina *de iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 74. nu. 4.* & alij, quos citat, & ſequitur Bonacina *de cenſuris diſp. 7. quæſt. 4 punct. 1. nu. 7.* aſſerunt in tali caſu Clericos interrogatos poſſe dicere, quid ſentiãt leges in cõmuni, nil aliud prçcipiendo, vel conſulendo in particulari, vel dicendo quid ipſi ſentiant.

Sed ego puto in tali caſu Cõfeſſarium, vel alium Doctorẽ non incurrere irregularitatẽ, etiãſi reſpõdeat in particulari adeſſe obligationem occidendi reũ. Et ita docet Vaſquez, qui apud me inſtar omniũ eſt, quẽ citat, & ſequitur nouiſſimè Turrianus *de cenſuris lib. 9. diſp. 66. dub. 4.* vbi ſic aſſerit: Solet quçri, an incurrat irregularitatẽ vir doctus, qui interrogatus à Iudice, an ſit obligatus ad occidendũ aliquẽ, reſpõdeat eſſe obligatũ: Ego cenſeo non incurrere, etiãſi expreſsè dicat Iudicem obligari ad occidendũ; quia non eſt ius, ex quo colligatur non incurri, ſi interrogatus reſpondeat eſſe obligationem ſeruãdi leges eius materiæ; & incurrere, ſi expreſsè dicat eſſe obligationẽ occidẽdi; & hoc ſentit P. Vaſquez, & multi alij huius ętatis. Ita Turrianus.

Et reuerà, vt ille etiã benè aſſerit *in 2. 2. to. 1. diſp. 93. dub. 2.* cõſideratis circũſtantiis rerũ, ſi quis euoluat illam inuolutã reſponſionẽ de obligatione legis in cõmuni, planè intelliget ſibi dari conſiliũ de occiſione iuſta in particulari; neque apparet caput, vt dictũ eſt, in quo liceat reſpõſio illa cõfuſa de obligatione ſeruãdi legẽ in cõmuni, & non expreſſa de obligatione ſeruandi talẽ legẽ in particulari imponẽtem pœnã homicidij. Et certè ſeuerè valdè ageretur cum Doctore, vel Confeſſario, ſi propter reſpõſionẽ de obligatione expreſſa in prędicto euẽtu imponeretur irregularitas. Adde etiã, quòd, vt dictũ eſt in ſuperiori reſolutione, illi ſolùm incurrunt irregularitatem ex defectu lenitatis, qui vel ſunt neceſſarij ad cauſam iudicialẽ, vel vt miniſtri iuſtitiæ aſſiſtunt executioni mortis. Sed tales non ſunt in caſu noſtro Confeſſarius, & Conſultor caſuum conſcientiæ. Ergo non incurrunt irregularitatem, etiamſi expreſsè reſpondeant in illo caſu particulari, de quo interrogati ſunt, Iudicem, ſeu alium eſſe obligatum ad aliquem occidendum.

Ex his infertur cõtra Bonacinam *de cẽſuris diſp. 7. q. 4. punct. 1. n. 18.* Nauarrũ, Couarruuiã, Auilam, & alios, non eſſe irregularẽ eum, qui detegit malefactorẽ, vel clamat adeſſe latronẽ, vt cõprehẽdatur, niſi quãdo qui manifeſtat, eſſet accuſator, vel teſtis neceſſarius ad cognitionẽ cauſę, vel hoc faceret vt miniſter iuſtitiæ, & ita docet Turrianus *vbi ſuprà de cenſuris*, qui reſpõdet *ad cap. tua nos, de homicidio.* Notentur hæc à Cõfeſſariis, quia noua, practicabilia, & probabilia ſunt; & in aliis libris minimè obuia.

RESOL. LXXXI. *An Clericus voluntariè percutiens ſeipſum incurrat in excommunicationem Canonis,* ſi quis ſuadente?

AFfirmatiuam ſentẽtiam docent 30. Doctores, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *de effecti-*

*effectibus Clericatus effect.9.num.*82.quibus ego addo Suarez *de cenſ.diſp.22.ſect.1.nu.*59.Molinã *de iuſt.to.*4. *tract.3.diſp.*51.*n.*4.Layman *in Theol.mor. lib* 2. *tract.*5. *part.*2.*cap.*5.*n.*5.Filliucium *tom.*1.*tract.* 15.*cap.*1. *nu.*33. Reginaldum *tom.*1.*lib.*1.*cap.*17.*num.*209. Auilam *de cenſ.p.*2.*cap.*5.*diſp.*3.*lib... dub.* 12 Bellettum *in diſquiſ. cler.p.*1.*tit.de fauore Clericorum Canon.*§.1.*num.*11.Fernandez *in exam.Theol.mor.part.*2.*c.*9.§. 20. *num.* 20. Sayrum *de cenſuris lib.*3.*cap.*26. *num.* 20. Giptium *de caſ.reſer.cap.*3.*n.*27.Gutierrez *de iuram. confirmatorio part.*1.*c.*16.*n.* 54. Raynerium *in Catalogo cenſurarum cap.*9.*excom.*1.*not.*6.Villalobos *in ſum.tom.*1. *tract.*17. *diffic* 22.*num.*10. & alios penes ipſos. Probatur hæc opinio;primò,quia Canon.*ſi quis ſuadente*, non tam in fauorem perſonæ, quàm in fauorẽ ordinis clericalis effectus eſt,vt patet ex *cap.contingit.de ſent.excom.*ergo Clericus, qui volũtariè percutit ſeipſum, incurrit in excommunicationem , quia nequit ad hoc conſentire, cùm iniuria fiat toti ordini clericali.Secundò,probatur ex *can.ſi non licet* 23.*quæſt* 5. vbi habetur, plus eſſe homicidam , qui ſe occidit, quàm qui occidit alium;ergo,&c.

Sed his non obſtantibus,negatiuam ſententiam nouiſſimè putat eſſe probabiliorem Turrianus *de cenſuris lib.*3.*diſp* 29. *dub.*2. Primò , quia prædictus Canon,*ſi quis ſuadente*, manifeſtè loquitur de perſona diſtincta à percutiente Clericum. Secundò, quia oppoſitum nullo iure probatur;nam *cap. contingit*, loquitur de actione iniurioſa, de qua loquitur Canon,*ſi quis*;& hic, vt dixi,de actione alterius perſonæ loquitur.

Neque eſt idoneum fundamentum in eo capite ad dicendum,talem cenſuram ligare Clericum ſeipſum percutientem,aliud verò maioris momenti eſt , ſed dico, quòd licet dicatur magis homicida, qui ſeipſum interficit,quã qui interficit aliũ;tamen hoc nihil refert ad probandum in prædicto canone *ſi quis ſuadente*,ſermonem eſſe etiam de ipſo Clerico ſe percutiente, & hoc multi putant probabile. Hæc omnia Turrianus,& ante illum ex neotericis docet etiam hanc ſententiã doctus Barboſa *in collect.tom.*4.*part.*2.*decreti.cauſa* 17.*q* 4.*nu.*38. *&* 39.qui probat hanc ſententiam ex ipſomet *cap.contingit*,& reſpondet ad argumentum , quòd hoc priuilegiũ ſit conceſſum Ordini Clericali,& quòd non poſſit à Clerico renuntiari;lege illum,& non pigebit.

Sed quidquid ſit de hac opinione,non grauabor tamen hic obiter adnotare celebrem doctrinam Ludouici Molinæ *de iuſt tom.*4. *tract.*3. *diſp.*51. *nu.*4. qui ex Caietano meritò affirmat, Monialem, quæ potione,aut venæ ſciſſione aborſum intendit,non incurrere hanc excommunicationem, eò quòd ea manus iniectio in ſeipſam ſui comparatione violenta , iniurioſa , ac contumelioſa non ſit , quippe cùm volenti,& conſentienti,violentia iniurioſa,ac contumelioſa non ſit;neque item iniurioſa eſt ſtatui Eccleſiaſtico;ergo,&c.

Notandum eſt etiam hic obiter contra Duardum *in Bull Cœn.quæſt* 8.*nn.*8.*& quæſt.*22. *nu.* 2. Cardinalem ſeipſum percutientem , aut vulnerantem non incurrere in excommunicationem dictæ Bullæ, & ita probabiliter docet nouiſſimè Bonacina *tom.* 3. *diſp.*1.*quæſt.*12 *punct.*3.*num.*3.

Resol. LXXXII. *An percutiens Clericum, qui non habet beneficium, neque requiſita Concilij Tridentini, incurrat in excommunicationem?*

Affirmatiuè reſpondendum eſt, quia in tali caſu Clericus amittit priuilegium fori, non autem canonis; vt declarauit ſacra Congregatio, id teſtante Antonio Cardinali Caraffa in quadam Epiſtola directa ad Paulum Comitolum, vt habetur *in ſuis reſp.mor.lib.*6. *quæſt.*20. vbi ſic ait: *Quanto al ſecondo,la Congregatione ha ſentito, che i chierici, che mancando nelle coſe contenute nel cap.*6. *ſeſſ.* 23. *del Concilio, no godano il priuilegio del foro,no per queſto s'intendono priuati del priuilegio del Canone.ſi quis ſuadente diabolo* Et ita etiam hanc ſententiam docent Nauarrus *lib.*5.*conſ.*24.*de priuileg. edit.*2. Molina *de iuſtitia to.* 4. *tract.*3.*diſp.*54.*num.*9.Auila *de cenſ.part.*2.*cap.*1.*diſp.*2. *dub.*9.*concl.*3. & alij.

Sed non deſunt Doctores, qui negatiuam ſententiam tamquam probabilem admittunt; & ita tenent Bannez *in* 2.2.*quæſt.*12.*art.*1.*circa finem.* Suarez *diſp.*22.*ſect.*1.*num.*11.Coninch *de Sacram.diſp.*14. *dub.*15.*num.*163.& nouiſſimè Layman *in Theol. mor. lib* 2.*tract.*5 *part.*2.*c.*5. *nu.*4. vbi ſic aſſerit: Probabile eſt,nullum prima tonſura initiatum, aut in minoribus ordinibus conſtitutum gaudere priuilegio Canonis , niſi vel Eccleſiaſticum beneficium habeat,vel Clericalem habitum, & tonſuram deferre ſolitus alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi deſeruiat,aut in aliqua ſchola, vel vniuerſitate, cùm licentia Epiſcopi, quaſi in via ad maiores Ordines verſetur.Ita ille,& rationem affert.Primò,quia priuilegium fori difficilius amittitur, quàm priuilegium canonis; ergo ſi Concilium aufert illis Clericis fori priuilegium, dicendum eſt etiam auferre priuilegium Canonis, tantò magis, quia priuilegium Canonis ex humano iure inductum eſt, priuilegium verò fori ex diuino; at his non obſtantibus tu primam ſententiam tene,ſtante declaratione Illuſtriſſimorum Cardinalium.

Resol. LXXXIII. *Quis conſuluit homicidium cuiuſdam Clerici, & poſtea ſeriò tale conſilium reuocauit; quæritur ex homicidio ſecuto an incurrerit in excommunicationem,in irregularitatem, & in obligationem reſtituendi?*

Pvlchra eſt hæc quæſtio,& ex illa à Confeſſariis multi caſus benignè, ſi opus erit, reſolui poſſunt; ideò probabiliter negatiuè reſpondendum eſſe puto. Et ratio eſt, quia quando conſulens fecit, quod potuit, vt prius conſilium euertat, vel oſtendat omnibus conſideratis eſſe iniquum, & non amplectendum, non videtur in tali caſu exècutor ipſius conſilio moueri, ſed potius ſua malitia.Et ideò contra Nauarrum *in man. cap.* 27. *num.* 253.& alios,hanc ſententiam quoad excommunicationem tenent Layman *in Theol. mor. lib.*2. *tract.* 5.*p.*2.*cap.*5.*num.*7.Auila *de cenſuris p.*2.*cap.*5.*diſp.*3.*dub.* 7.*concl.*3. & alij. Idem quoad irregularitatem contra Molinam *tract.*2.*tom.*3. *poſter. diſp.*731. Tolerum *lib.*1.*cap.*85.& alios tenent D. Antoninus *in* 3. *p. tit.* 28.*c.*2. §. 2.Sylueſter *ver.homicidium* 1.*n.*11.§.3. *&* *n.* 12.*in fine.* Petrus Nauarra *de reſtit.lib.*3.*c.*1.*num.*27.& hanc ſententiam probabilem vocant Leſſius *lib.* 2. *cap.*13.*dub.*1. *n.* 17. & Layman *loco citato.* Et eandem quoad

quoad obligationē restituendi,liberant enim consulentem,qui seriò consilium suum reuocauit,non ignobiles auctores,vt Tannerus *in* 2. 2. *disp.* 4. *q.*6. *dub.*14. *n.*394.Salonius *in* 2.2.*q.*62. *art.*7. *contr.*6. & expressiùs Petrus Nauarra *de restit.loco citato.* Emanuel Sà *verb.restitutio,nu.*11. contra Malderum *in* 2. 2.*tract.*4.*c.*2. *dub.* 3. & hanc sententiam cum Lessio probabilem etiam vocat Layman;vti reuerà est.

Concludendum est igitur cum dicto Layman in gratiam Confessariorū ad tollendos omnes scrupulos,quòd qui alteri propositis rationibus homicidium iniustum persuasit, si eas postea seriò, & quatenus potest efficaciter retractauit; secuto nihilominus homicidio, nec in excommunicationem,nec in irregularitatem, nec etiam probabiliter in obligationem restituendi incurrit.

RESOL. LXXXIV. *An consulens furtum,aut homicidium, & dubitans an ex suo consilio secutum sit furtum,aut mors,teneatur restituere?*

AFfirmatiuè respondent Salas *in part.* 2. *tom.* 2. *tract.*8.*disp.*1.*sect.*23. *nu.* 249. Naldus *in summa, ver.consilium,nu.*13. Mascardus *de probat. tom.* 1. *concl.* 419.*n.*9.Couar.*in Clem.si furiosus,part.*2. §.2. *num.*1. Sanchez *de matrim.to.*1.*lib.*2.*disp.*21.*n.*17.& Sancius *in select.disp.*42.*nu.*14.vbi sic asserit: Ille qui consulit furtum,aut homicidium, vel aliter adiuuit, tenetur ad restitutionem damni,licet dubitet, num ex suo consilio fuerit secutum homicidium, vel furtum.Nam cùm constet de iniusta actione consulentis,quæ apta est ad effectū producendum, & ex natura sua illum assequitur, dum de effectu subsecuto constat, possessio est pro actione illa iniusta,quòd effectum assecuta fuerit.Ita Sancius, & multi alij,probabiliter quidem.

Sed probabilem contrariam sententiam etiam esse puto,quam tuentur Sylvester *ver. restit.* 3.*q.*6. *dict.*2.Medina C.*de rest.quæst.*7.*ante ver si autem consilium.*Filliucius *tom.*2.*tract.*21.*c.*4.*num.*167.Rebellius *part.*1.*lib.* 2. *q.* 14. *sect.*2. Sayrus *in Clavi Regia lib.* 10. *tract.*2.*c.*8.*n.*1.*in fine,*& Nauarra *lib.*3.*c.*4. *dub.*4.*in* 2. *edit.n* 48.*vers.*58. vbi sic asserit: Si dubiū est,an positiuè,& efficaciter contulerim ad damnum,vel an fuerim causa sine qua non; respondeo, quòd non teneor,quoniam in dubiis,maximè in materia iustitiæ melior est conditio possidentis, vnde solùm tenetur,quando certus est saltem moraliter, quòd ab eo actio iniusta efficaciter processerit; quod nō obscurè docet D.Thomas *in* 2.2. *q.* 62. *art.* 7. dum dicit:Tunc solùm tenetur, cùm probabiliter æstimari potest,quòd ab eo actio iniusta sit subsecuta; quod licet solùm doceat de quatuor causis, tamen de omnibus esse accipiendū dicemus. Sic Nauarra,& post illum exSocietate Iesu docēt etiam hanc sententiam Tannerus *in* 2.2.*disp.* 4. *quæst.* 6. *dub.*14. *nu.*395.Emanuel Sà *ver.restitutio,n.*35. & Henriquez *lib.*14.*c.*3.*nu.*4.*in fine,& in glossa littera* B.Dicendum est igitur probabiliter cum supradictis Doctoribus, quòd si quis dubitat, an fuerit damni causa, minimè ad restitutionem tenetur.

Notandum est tamen cum Molina *to.*3.*disp.*736. *n.*6.quòd etiam stando in prima opinione,ita consulentem non teneri restituere totum damnū, sed partem pro quantitate dubij,& Sayrus *de cons.lib.*7. *c.*3.*n.*2.cum Henriquez *lib.*14.*c.*16. *n.*3. illum excusant à tota restitutione, si homicida ei asserat ad homicidium perpetrandum non fuisse motum eo consilio;licet Sanchez *in summa,tom.*1.*lib.*1. *cap.* 10. *n.*44. doceat hoc esse verum quando homicida est fide dignus,vel aliæ coniecturę cōcurrāt; sed ego, vt dixi, absolutè teneo in tali dubio consulentem post adhibitam diligentiam, si adhuc dubius remaneat,ad nullam teneri restitutionem.

Notandum est etiam hîc obiter contra Caietanum 2.2.*quæst.*62.*art.*7.Medinam *de rest. quæst.*7. & 8.& Sotum *de iust lib.*4.*q.*7.*art.*3.quòd qui alterum certo proposito determinatum ad damnum inferendum suo hortatu magis adhuc cōfirmauit, non obligatur ad restitutionem;& hoc verum puto cōtra Vasquez *opusc.de restit.cap.*9.§.1.*dub.*2. *n.*32.Molinam *disp.*736.*n.*3.& alios, etiāsi hortatu suo causa fuerit vt citiùs,aut expeditiùs damnum inferretur; quòd si contra Molinam *loco citato*, *n.*2. & Adrianum *in* 4.*de restit.vbi de concurrentibus cum fure dub.*1. quòd si,inquam,suasione, vel hortatu causa fuerit, vt maius damnum inferatur, quàm alioquin illatū fuisset,tenetur tantùm de excessu; & horum omnium rationem adducit Layman *in Theol.mor.lib.*2. *sect.*5.*tract.*2.*c.*5.*n.*2.& alij penes ipsum.

Ex his infertur à fortiori, quòd qui furi ascendenti scalam teneat, quam etsi nemo teneret, tamen ascenderet; vel si alicui obsequium præstet in asportando res furtiuas, quas sine cuiusquam subsidio auferret tamen,& furarētur; in his, inquam, casibus, & similibus, talis non tenetur ad restitutionem, quidquid in contrarium asserat Vasquez *opusc.de restit. cap.*9.§.2. *dub.* 2. quia talis cooperatio fuit tantùm materialis in effectum formaliter non influens;quia sine ea hoc numero damnum ab hoc damnificante iam illatū fuisset. Et ita docent DD. quos citat & sequitur doctus Layman *vbi suprà.*

RESOL. LXXXV. *An liceat conari fricationibus ad semen corruptum expellendum, etiamsi inde sequatur aliqua veri seminis emissio?*

AFfirmatiuam sententiam docuerunt multi viri docti Societatis Iesu, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim.tom.*3.*lib.*9.*disp.*17.*nu.*18. & post illum docet etiam hanc sententiā Bonacina *de matrim.quæst.* 4.*punct.*10.*nu.*11.vbi sic ait: Secundò feminam,quæ propter semen corruptum patitur accidentia venenosa,sequitur posse conari fricando, vel adhibendo medicamenta ad expellendum semen corruptum,quod est noxium sanitati, etiamsi inde sequatur veri seminis emissio;nam illa emissio sequitur per accidēs ad expulsionem seminis corrupti,quod est sanitati noxium,modò non sit periculum consensus in delectationem,vel in pollutionem,& modò cōstet semen illud corruptum esse. Sic Bonacina,& nouissimè hanc opinionem tenet etiam doctus Villalobos *in sum.to.*2. *tract.* 40. *diffic.* 16.*n.*4.sic asserens: *Duda es*, si semen est corruptū, ex quo in vase retento patitur mulier accidentia venenosa,an liceat conari illud expellere,vel fricatione partium, vel intromissione digitorum vsque ad os vteri. *A lo qual se responde con distincion, porque*

porque quando procede de que ſemen peccat in quantitate, non licet, quia eſt verè ſemen. Mas ſi verdaderamente eſta corrupto licito es procurar expelerle de las maneras dichas, y otros remedios, porque ya no es verdaderamente ſemen, pues eſta corrupto, y no ſe ha de hazer caſo de que de camino y prater intentionem ſe ſigua juntamente veri ſeminis emiſsio, quia datur opera rei licita. Ita Villalobos; cuius ſententiam ex multis rationibus approbat Sancius *in ſelect. diſp. 21. num. 30.*

Sed ſi dubiũ eſſet, num in quantitate, an in qualitate peccaret, aſſerunt nõ licere, ſi dubium ita eſſet, vt docti medici neutri parti acquieſcerent, quia tunc ſemen eſt in poſſeſſione, quod verũ, & aptum generationi ſit; cùm hæc qualitas ſuapte natura illi inſit. Si verò probabiliter opinarẽtur illud in qualitate peccare, quamuis cum alterius partis formidine, id putant licere; nam opinionem probabilem quis tutò amplecti poteſt. Et ita docent Sanchez, & Bonacina *vbi ſuprà*, & Reginaldus *infrà*.

His tamen non obſtantibus Sanchez poſteà *in ſumm. tom. 2. lib. 5. cap. 6. n. 12.* mutauit ſententiam, & docuit non licere iuuare naturã confricationibus ad expellendam qualitatem morbidam, in quam ſemen iam corruptum tranſiit; & hanc ſententiam docuere etiam ex eademmet Societate Rebellius *part. 2. lib. 3. q. 19. ſect. 3.* & Ioannes Salas *in p. 2. to. 2. q. 74. tract. 13. diſp. 6. ſect. 15. num. 90.* vbi poſt multa, ſic tandem concludit: Mihi magis placet illicitum eſſe ſemen quantumcumque corruptũ cum venerea voluptate emittere, etiãſi de corruptione certitudo eſſet. Sic ille, & ego; concedit tamen Sãchez, & Filliucius *tom. 2. tract. 30. cap. 8. num. 150.* hoc fieri poſſe cum medicamentis, non autem confricationibus. vide etiam Zanardum *in direct. Theologorum, part. 1. de ſacram. matrim. cap. 41. ver. 11.* & Reginaldum *to. 2. lib. 22. c. 3. n. 40.*

Notandum eſt tamen hîc obiter quòd Sancius *in ſelectis, diſp. 21. nu. 33.* Reginaldus & alij, *vbi ſuprà*, docent non peccare mortaliter mundãtem verenda à lanugine, & ſanguine menſtruo, ne pruritum, aut fœtorem patiatur, quamuis inde præter intentionem ſubſecuta videretur pollutio, ſecluſo conſentiendi periculo.

RESOL. LXXXVI. *An omnes milites alicuius exercitus deprædantes vrbem teneantur in ſolidum ad reſtitutionem?*

AFfirmatiuè reſpõdent Syluius *in 2. 2. D. Thomæ, q. 62. art. 7. §. de participante*, & Layman *in Theol. mor. lib. 3. tract. 2. cap. 6. n. 5.* qui citat Adrianum, Gabrielem, Caietanũ, Sotum, Couarruuiam, Angles, & Molinam. Hanc etiam opinionem docet Adamus Tannerus *in 2. 2. D. Thomæ, diſp. 4. qu. 6. dub. 14. nu. 396.* quia ſinguli efficaciter, etiamſi non totaliter, ad totum dãnum concurrunt, cùm vnus alteri præſtet fiduciam, auctoritatem, aut qualemcũque opẽ, nec vnus ſine aliis facinus aggredi auſus fuiſſet. Nec obſtat ſi miles dicat, Etſi ego nõ interfuiſſem, nihilominus vrbs ab aliis direpta fuiſſet; nam ita omnes & ſinguli ſe excuſare poſsẽt, atque totus exercitus reſtituendi obligationẽ effugeret, quod falſum eſt. Secundò nihil iuuat, ſi iidem milites ſe excuſare vellent, dicendo, Etſi nos Duci non militati eſſemus, & ad iniuſtam direptionem non concurriſſemus, tamẽ alij nõ defuiſſent à quibus idem damnum illatum fuiſſet; nam ſicut illi alij tunc reſtituendi obligationem contraxiſſent, ita nunc de facto iſtos contrahere dicendum eſt.

His tamen nõ obſtantibus ego ſupradictos milites non obligarem ad totam reſtitutionem; & ita hanc ſententiam tenet Vaſquez *opuſc. de reſtit. ca. 9. §. 1. n. 35.* Petrus Nauarra *lib. 3. cap. 4. n. 53.* Nauarrus *cap. 17. num. 20.* Paludanus *in 4. diſt. 15. q. 2. art. 5.* & Leſſius *lib. 2. cap. 13. dub. 4. nu. 37.* vbi ſic aſſerit: Miles gregarius nõ tenetur, niſi de damno, quod ipſe per ſe in bello iniquo dedit, non autem ad totũ illius belli. Non obſtat, quòd ſinguli iuuerint ad iniquam expugnationem, & ingreſſum in vrbẽ, quia ſolùm iuuerunt faciendo partem ſuam, non autem procurando, vt alij ſuam in illo dãno facerent, aut vrbem expugnarent; vnde ſicut iſte non eſt cauſa damni, niſi ratione partis quã ipſe intulerit, ita non tenetur ad reſtitutionem, niſi pro ſua parte. Sicut enim totus exercitus eſt cauſa totius dãni, ita ſinguli ſuę tantùm partis, niſi alia ratione alios iuuerint, vel incitauerint. Dux tamẽ tenetur ad totum, quod per milites illatum eſt, quia vel eos ad hoc direxerit, vel ſi non direxerit, ſaltem tenebatur ex officio impedire. Ita Leſſius, ſatis quidem probabiliter.

RESOL. LXXXVII. *An ſit peccatum mortale deſiderare pollutionem in ſomnis, aut de illa ſic habita gaudere ob aliquem bonum finem?*

AFfirmatiuè reſpondent Sotus *in 4. diſt. 12. q. 1. art. 7.* Medina *in part. 2. q. 74. ar. 6.* Azorius *p. 3. lib. 3. c. 24. q. 3.* Ledeſma *in 1. part. 4. q. 21. art. 7. dub. 6.* Zumel *in part. 2. quæſt. 74. art. 8. diſp. 4. dub. 4.* Rodriquez *in ſumm. to. 1. cap. 211. num. 3.* & nouiſſimè doctus Franciſcus Syluius *in 2. 2. D. Thomæ, quæſt. 154. ar. 5. concl. 5.* quia pollutio ex ſe, & ex obiecto, & naturâ ſuâ eſt mala; ergo ſicut propter valetudinem, vel aliam rationem nõ licet deſiderare vt fornicatio tibi eueniat in ſomnis, neque etiã licet deſiderare pollutionem. Probo conſequentiã; nam quod eſt per ſe, ſiue ex obiecto malum, non poteſt voluntariè deſiderari propter quemcumque bonum finẽ; quia conſenſus in tale malum, non poteſt non eſſe malus; alioquin liceret deſiderare adulterium, homicidium, & huiuſmodi propter aliquem bonum finem, vt ea tibi dormienti acciderent.

Sed his non obſtantibus contrariam ſentẽtiam probabiliorem eſſe puto, quam tuentur 22. Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *in ſum. to. 1. lib. 1. c. 2. n. 18.* quibus ego addo Sancium *in ſelectis, diſp. 21. n. 35.* Tannerum *in part. 2. D. Thomæ, diſp. 4. quæſt. 8. dub. 7. n. 145.* Villalobos *in ſum. tom. 2. tract. 40. diffic. 16. n. 144.* Filliucium *tom. 2. tract. 30. c. 8. n. 10.* Reginaldum *tom. 2. lib. 22. c. 3. n. 41.* Ioan. de la Cruz *in director. conſcientiæ, part. 1. præc. 6. art. 8. dub. 10. concl. 2.* Layman *in Theol. mor. lib. 3. ſect. 4. nu. 17.* Granado *in p. 2. D. Thomæ, contr. 6. tract. 4. diſp. 6. nu. 6.* & Fernandez *in exam. Theol. mor. p. 4. c. 11. §. 4. n. 3.* Et ratio eſt, quia talis pollutio ſola via naturali conſequens, non eſt ex ſe peccatum mortale, nec habet malitiam obiectiuam mortalem; ſed eam habet certo ſolũ modo (via ſcilicet naturali cauſata) quocirca à

ratione

ratione contraria mortale eſſet deſiderare, vt præter naturam ab alio quamuis amante, vt ſibi etiam dormienti pollutio prorumperet. Deinde non infrequens eſt, quòd ob honeſtum finem liceat deſiderare effectum aliquem per cauſas naturales euenire, & de eueniente gaudere, quem tamen efficaciter intẽdere, aut procurare numquam liceret; & ideò ſi legitimus Rex cum multorum ruina Rempublicam adminiſtrat, licitum eſt boni communis cauſa optare ſimplici affectu, vt moriatur, aut eo mortuo gaudere; cùm tamen mortem ipſi procurare non liceat. Ergo, &c.

RESOL. LXXXVIII. *An licitum ſit aſpicere coïtum beſtiarum, ſeu verenda turpiter commota, & quid de coïtu, & verendis aliorum?*

AD hanc quæſtionem ita reſpondet ex Sãchez Iacobus Granado Societatis Ieſu in ſuis doctis cõmentariis *ad par.2. D.Thom.contr.6. tr.4.diſp. 7.n.3.* vbi ſic ait: Non damnatur de mortali inſpicere verenda beſtiarum etiam turpiter commota. Quod verò attinet ad coïtum, licet ſine neceſſitate ſit mortale ſtudiosè aſpicere concubitum licitum, vel illicitum hominum, eò quòd nimiùm ſenſualitatem cõmoueat, & ſit periculo nimis obnoxium; de coïtu verò beſtiarum videtur id de ſe non eſſe mortale, quia non multùm prouocat ad luxuriam. Denique aduerto non eſſe mortale aſpicere vllum coïtum ita breuiter, & quaſi per tranſennam, vt nõ ſufficiat ad notabilem commotionem; & idẽ dicẽdum eſt, ſi ille qui aſpicit, attenta propria complexione non ſubit periculum prædictæ commotionis. Ita Granado, qui etiam addit peccatũ mortale eſſe ex propoſito, & ſine neceſſitate aſpicere perſonam alterius ſexus nudam, vt ſi vir feminam, & femina virum intueatur, imò, & ſi ſolùm videat verẽda illius; quia id valdè pugnat cum honeſtate naturali; & quia eſt notabilis cauſa magnæ commotionis ſenſualitatis. Putat tamen hoc non eſſe mortale in eo, qui ob curioſitatem adeò leuiter, & per tranſitum aſpicit, vt non ſit occaſio dictę commotionis; ſimiliter ſi attenta ætate, vel complexione, quis prudenter ſibi perſuaderet nullum eſſe periculum magnæ commotionis, non damnaretur ad mortale, etiamſi ex propoſito inſpiceret. Ita ille. Sed in his materiis cautè procede, & fuge.

RESOL. LXXXIX. *Quid ſentiendum de tactibus, & oſculis inter ſolutos?*

COmmunis ſententia Doctorum affirmat eſſe peccatum mortale, tangere immediatè alterius viri, aut feminæ verenda, quia id de ſe valdè prouocat luxuriam, & cõmouet ſenſualitatem; & idem de tactibus, quibus quis immediatè tangeret verenda propria; excuſabuntur autem omnes prędicti tactus à mortali, ſi fiant ex aliqua neceſſitate, aut ex leuitate animi, ita breuiter, vt non habeatur periculum magnę commotionis, & eodem modo excuſatur à mortali, qui tangeret verẽda ſuper veſtem, non intenta vlla maiori delectatione, quàm ſit illa quę prouenit ex tactu mediato. Alij verò tactus ex ſe notabiliter commouẽtes ſenſualitatem, videntur etiam mortale, ſicut oſcula, & amplexus; eiuſmodi autem ſunt, ſi vir tangat crura, vel vbera feminæ; alij verò tactus leuiter commouẽt ſenſualitatem, & hi excuſantur à mortali, vt ſi vir tangat digitum, vel manum feminę; ſimiliter, & confricare partes obſcœnas brutorum, non videtur communiter mortale. Et hæc omnia docet Iacobus Granado Societatis Ieſu *in 2.2. D.Thomæ contr.6. tr. 4. diſp.7. n.5. & 6.* & alij penes ipſum.

Vnde ex his ſecundũ aliquos excuſantur à mortali, qui ioci cauſa inter natandum arripiunt inter ſe pudenda, vel leuiter tangunt nates, quia ait Sanchez *de matrim. tom.3. libr.9. diſp.46. num.12.* in tali caſu deficit animus libidinoſus, nec tanta verſatur indecentia, & inhoneſtas, ac inter perſonas diuerſi ſexus, & ſecundùm Granado *vbi ſuprà*; hæc omnia efficiuntur breuiter ex leuitate animi; vnde Filliucius *tom.2.tract.30.cap.9.num.200.* ſic aſſerit: Non facilè damnarem eum, qui ſimpliciter tãtùm tactu ſecretiores alterius partes in tranſitu tangeret.

Sed aliquibus magis placet ſententia Franciſci Syluij *in 2.2. D.Thom.quæſt.154.art.4.concl.3.* vbi ita ait: Quamuis ſi vir viri, aut feminæ partes inhoneſtas tangat ob delectationem, mortale peccatum ſit; ſi tamẽ ex leuitate facerẽt, vel ioco, abſque vllo periculo delectationis, aut motus carnalis, veriſimile eſſe quòd ſolùm peccarẽt venialiter, opinatur Sanchez. Quod putamus admitti poſſe, ſi valdè leuiter, & quaſi per tranſennam hoc fieret; non autẽ ſi omnino deliberatè, quia talis leuitas, & iocus deliberatus eſt nimis turpis, & periculoſus. Ita Syluius. Sed in his materiis cautè procedẽdum eſt, & ideò omnia ſupradicta fuge, & deuita; nec in his materiis, vt ſuprà probatum eſt, admittenda eſt paruitas materiæ.

RESOL. XC. *An liceat viro honorato occidere inuaſorem, qui fuſtem, vel alapam nititur impingere, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit?*

AFfirmatiuam ſententiam docent Leſſius *lib.2. cap.9. dub.12. num.77.* Sotus, Sylueſter, Lopez, Nauarrus, & alij penes ipſum; quia hîc conatur auferre honorem, qui meritò pluris apud homines æſtimatur, quàm damnũ multarum pecuniarum; ſed ſi poteſt occidere, ne damnum pecuniarum accipiat, poteſt etiam, ne hanc ignominiam cogatur ſuſtinere.

Sed aduerſus Leſſium inſurgit nouiſſimè Tannerus *in 2.2. D.Thomæ, diſp.4. quæſt.8. dub.4. num.74.* vbi ſic ait: Non etiam placet, quod abſolutè dicit Leſſius, fas eſſe viro honorato occidere inuaſorem, qui fuſtem, vel alapam nititur impingere, vt ignominiam inferat, ſi aliter vitari hæc iniuria nequit; tum quia fieri poteſt, vt ſi res in occulto agatur, ea re parum honor lædatur, tum quia etiam læſus ita honor via iuris, aut aliis modis recuperari poteſt.

An liceat verò præuenire aggreſſorem, & eum priuſquam inuadat occidere, negatiuè reſpondet Syluius *in 2.2. D.Thomæ, quæſt.64. art.7. quæritur 6.* vbi ſic ait: Probabilior eſt nõ licere præuenire inimicum, quãtumuis paratum, donec actu inuadat, & aggrediatur: præuenire namque inimicum non te inuadẽtem, non eſt te defendere, nemini autem priuato licet alium occidere, niſi in neceſſariam defen-

defensionem, ergo non licet inimicum præueniendo ipsum occidere. Ita Syluius, qui tamen cõtrariam sententiam, tamquam probabilem videtur admittere; nam suam tantùm probabiliorem vocat, & illam docet Bannes *in 2. 2. quæst. 64. art. 7. dub. 4. concl. 2.* vbi sic asserit: Postquàm iam aggressor fecit aliquam actionem, parando mihi insidias, quas ego aliter effugere non possum, nisi occidendo illum; tunc licitum est mihi medio tempore, antequam instet meum damnum, occidere insidiantem, etiamsi pro tunc quietus sit. Ratio est, quia tunc, propriè loquendo, est defensio vitæ meæ; nam profectò moraliter loquendo, ille est actualis aggressor. Ita Bannes. Sed hæc sententia aliquibus, & mihi etiam displicet, vnde tenet sententiam Syluij negatiuam.

RESOL. XCI. *An reus teneatur Iudici respondere si testium depositio non notificetur?*

HIc casus frequenter solet accidere, & erit Confessariis perutilis, ideò respondeo negatiuè; quia ei non constat, quòd iuridicè interrogetur, vnde teneatur respondere; & ita docet Ioseph. Aldrete Societatis Iesu *de Religiosa disciplina tuenda, lib. 2. cap. 4. num. 7.* vbi sic ait: Exigitur quòd reus nouerit se iuridicè interrogari, propter quam causam asserunt necessarium esse, quòd testium depositio reo notificetur, vt sciat ad obediendum se teneri. Ita Soto, Nauarrus, Corduba, Salzedo, Toletus, Nauarta, & alij, hoc autem necessarium non esse voluere nonnulli, vt Lopez, Arcualus, Iulius Clarus, Gutierrez, & alij. In qua quæstione minimè necessarium putamus, quòd verius sit, in stricta disputandi ratione indagare; cùm reus tot pro se habeat grauissimos Doctores; & si Iudices consueuerint eorum non admittere opinionem, id efficit, vt ita è contrario, & interroganti, rei delicta semper occultare non vereantur. Quapropter consultius est tutiorem eligere viam, eam nimirum quæ plenè demonstrat, eos omnino teneri ad veritatem confitendam, propter testium depositionem ipsis notificatam, ne rei propter contrariam opinionem illi fauentis, veritatem occultent. Sic Aldrete.

Et ita docent Caietanus, & Aragon *in 2. 2. q. 69. art. 2.* Ioan. de la Cruz *in direct. part. 1. pr. 8. art. 3. dub. 9. concl. 1.* Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 3. cap. 7. nu. 15.* Salon. *in 2. 2. tom. 1. quæst. 69. art. 2. contr. 2. concluſ. 2.* Lessius *lib. 2. cap. 31. dub. 3. nu. 10.* Segura de Auolos *in direct. iudic. part. 2. cap. 14. n. 30.* & Ludouicus Miranda *in ordine iudiciario tom. 2. quæst. 19. art. 13. concluſ. 1.* quem omnino vide. Dicendum est igitur, quòd indiciorum, & semiplenæ probationis copia reo tradenda est; vt inde veritatem probare astringatur, aliàs non tenetur verum dicere; vnde ait Segura *vbi suprà n. 31.* Omnes vtriusque fori Iudices in hoc errant, quia nunquam indiciorum copiam delinquentibus ostendere solent, ante eorum cõfessionem recipiendam, ex quo rei iustè possunt veritatem in iudicio denegare. Sed mihi cum Salzedo *in pract. crim. c. 126. littera C.* summoperè placet ea forensis practica, qua Ecclesiastici, & seculares Iudices Deum timentes vti solent, vt ante confessionem receptam minimè præcipiant informationis copiam dari, sed tantùm Tabellioni, vel Notario præcipiunt, quòd testium depositiones absque eorum nominibus coram reo legat, vt inde compertum habeat, quid contra ipsum probatum sit, & veritatem fateatur. Ita Salzedo, quod vtinam Iudices obseruarent! Vnde si non obseruant, miserrimè in hoc falluntur, & ideò possunt Confessarij reos absoluere, qui veritatem in tali casu confiteri nolunt; & ratio horum omnium erit; nam qui bonam suam famam, honorem, & vitam iure possidet, nullo adstringitur iure illa dimittere, quoad vsque sibi innotescat alienum ius, & qui contrarium faceret, imprudens esset nimis; sed in proposito casu reus iure omnia ista possidet; ergo quo vsque per statum processus sibi constet, & innotescat ius, quo Iudex potest illum interrogare, non tenetur seipsum prodere, aut veritatem ei dicere. Nota tamen quòd Ioseph à S. Maria *in Tribun. Relig. tract. 4. cap. 17. §. 3.* docet omnia supradicta esse vera in ordine ad reos sæculares, non autem si agatur cum Regularibus; sed fallitur quidem, nam DD. citati loquuntur etiam in causis Regularium.

RESOL. XCII. *An qui fecit contractum vsurarium bona fide, credens esse iustum, possit tantum lucrum retinere, quantum acquisiuisset per contractum licitum?*

IN *tract. de contract. resol. 47.* affirmatiuam sententiam contra aliquos probabilem putaui, innixus auctoritati solius Emanuelis Sà, & aliquorum, quos tacito nomine citat Lessius. Sed nouissimè inuenio hanc sententiam docere etiam Tannerum *in 2. 2. D. Thomæ, disp. 4. quæst. 7. dub. 3. num. 99.* Et ratio est, ait ille, quia hoc ipso quòd mutuans, verbi gratia, beneuolo affectu, & bona fide in gratiam mutuantis suam pecuniã exponit, probabiliter censeri potest, & ipse omni, quo potest, modo licito auctarium lucri accepisse, & contrà etiam mutuatarius, etsi expressè non monitus, saltem implicitè consensisset ad mutuantem in contractu indemnem seruandum; adeoque ad præstandum interesse, nisi aliunde contrarium constet. Licitè ergo mutuans, saltem ratione lucri cessantis, retinet quod accepit, modò alioquin ceteræ conditiones, ad hunc titulum requisitæ, dum contraheretur, adfuerint. Accedit, quòd talis non tenetur nisi iuxta leges possessionis bonæ fidei ad restituendum id in quo ex contractu ditior est factus; non videtur autem ex contractu absolutè ditior factus, secundùm id, quod secluso tali contractu erat lucraturus, quia hoc potiùs ad eum indemnem seruandum pertinet, meritò enim alioquin diceret se ex tali contractu damnum sensisse; ergo, &c. Hæc omnia Tannerus, ex quibus Cõfessarij multos ab onere restitutionis liberabunt.

RESOL. XCIII. *An teneamur corripere aliquem indubio, an correctio sit profutura, vel obfutura?*

NEgatiuè respondeo cum Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 4. diffic. 3. n. 4.* vbi sic ait: *Aduiertase que en caso de duda si mi correccion ha de aprouechar, ò dañar, es muy probable, que no tengo obligacion de amo-*

necer al hermano,como dize Bañez,y Caietano;el exemplo es quando no conozco al que he de corrigir, ni ſu condicion,porque me pongo a peligro de eſcandalizarſe,y que me diga mil peſadumbres, y peque mas en eſſo,que en lo otro, ſaluo ſi eſtuuiſſe in articulo mortis. Ita ille. Vnde ex his tollendi ſunt ſcrupuli ab illis, qui volunt corripere aliquos per plateas ciuitatis blaſphemantes;nam in tali caſu,non tenentur ad præceptum correctionis, cùm neſciant naturam & conditionem talium perſonarum, & ideò ait Tannerus 2.2.*diſp.*2.*q.*5.*dub.*4.*n.*86. maior eſt obligatio in tali caſu præcepti negatiui de non nocendo proximo,quàm affirmatiui de commodando.

RESOL. XCIV. *An ludens oppignerata fide, ſi aliquid perdidit,teneatur in conſcientia?*

AFfirmatiuè reſpondent Azorius *tom.* 3. *libr.* 2. *cap.*24. *quæſ.* 7. Valentia *tom.*3. *diſp.* 5. *quæſt.* 6. *punct.*5.§.2.Syluius *in* 2.2.*quæſt.*168.*art.*2.*concluſ.*3.& alij, quia promiſſio hoc ipſo,quòd vera promiſſio eſt,ex iure naturali habet vim obligandi, & nullum eſt ius commune, quod promiſſionem de qua loquimur,reddat irritam;ergo talis promiſſio obligabit.Vide etiam Layman *in Theol.moral.lib.*3. *ſect.*5.*tract.*4.*c.*21.*n.*3.

Sed contrariam ſententiam tenent 18. Doctores,quos citat, & ſequitur Salas *tract. de contr. dub.* 20.*n.* 2. & ego hanc opinionem cum Tannero *in* 2.2.D.*Thomæ,diſp.*4.*quæſt.*6.*dub.*11.*nu.*308. probabilem eſſe puto. Et ratio eſt, quia ei qui ludo perdidit, & ſoluit, datur per leges actio ad repetendum; ergo multò magis eidem competit exceptio, antequam ſoluat; quid enim opus eſt ſoluere, ſi poſteà ſoluens repetendi coram Iudice ius habeat?

Igitur Confeſſarius poterit abſoluere pœnitentem, qui non vult ſoluere pecuniam creditò amiſſam in ludo. Sed quæret aliquis, ſi talis ſoluerit, qui accepit,teneatur in conſcientia reſtituere?Affirmatiuè reſpondent Sotus, Caſtrus,Aldrete,& alij apud Salas *vbi ſuprà n.*6. ſed ipſe,& meritò,contrariam ſententiam tenet, quia leges non intendunt obligare ad reſtitutionem pecuniæ ſi ſoluta fuerit,vel ſi id intendunt,non fuerunt in eo ſenſu receptæ.

RESOL. XCV. *An qui propter impotentiam, vel ignorantiam edicti,non denuntiauit intra terminum, teneatur poſteà denuntiare?*

AFfirmatiuè reſpondet Filliucius *tom.*1.*tract.*14. *cap.*2.*n.*42.qui citat Suarez,idem etiam docet Sancius *in ſelectis,diſp.*11.*n.*59.qui citat Acuñam,& Freytam,vide etiam Antonium Ragucium *in var. diſcipl.Eccleſ.tit.de monitoriis q.*97.*nu.* 2. Et ratio eſt, quia terminus non eſt in edicto poſitus ad finiendam, ſed ad differendam obligationem. Ex his infertur,quòd excuſatur ob ignorantiam, ad non reuelandum intra præfixum terminum; ſed ſi poſteà illi conſtet de edicto,tenetur ad reuelandum; quia obligatio adhuc durat.

Non reticebo tamen contrariam ſententiam docere Vgolinum *de poteſt.Epiſcop. cap.* 45.§.5. *nu.*1. Philiarchum *de off.Sacerd.tom.*1.*part.*1. *lib.* 3. *cap.*34. Armillam *verb.excommunicatio,n.* 34. & Tabienam *ver.excommunicatio* 4.*num.*5. vbi ſic aſſerit:Ex his ſequitur quæſtio iſta, ſcilicet eſt facta monitio per Epiſcopum, vt qui habet inſtrumenta Titij, reuelet infra ſex dies,Petrus habet vnum,& eſt abſens, & ignorans,poſt ſex dies fit excommunicatio;deinde venit Petrus,numquid incurrit?Dicitur quòd non,quia vltra terminum ſtatuentis nullum habet vigorem.Ita ille, & hanc ſententiam nouiſſimè docet noſter Naldus *in ſumm.ver.reuelare, nu.*2. vbi ita ait: Reuelare iubens edictum ſuperioris delictum aliquod occultum ſub pœna excommunicationis intra certum temporis ſpatium non comprehendit ſubditos, qui tempore edicti degunt extra territorium excommunicantis, & ſimiliter qui promulgationis edicti tempore erat impotens,vel ignarus edicti, vel aliàs legitimè excuſatus, ceſſante eiuſmodi excuſatione poſt elapſum terminum, non incidunt in illam excommunicationem, quæ vires ſuſcipit tempore ſuæ publicationis, & ideò noua ſententia opus eſſet ad eos excuſatos eiuſmodi cenſura afficiendos. Sic Naldus, ſed tu à communi ſententia ne recedas.

Nota verò contra Sancium *vbi ſuprà*, quòd in tali caſu non eſt obligatio denuntiandi ſtatim, ſed intra eoſdem dies,quos edictum ſignauerat; non enim debet eſſe peioris conditionis, qui ignorauit edictum,quàm ceteri qui notitiam habuerunt, & ita docent Filliucius *loco citato*, & Villalobos *in ſumma,tom.*1.*tract.*17.*diffic.*18.*n.*4.

Notandum eſt etiam hîc obiter, cum Lazario *de monitoriis,ſect.*2.*q.*4.*num.*8. qui citat Conradum, Graffium,& Nauarrum, quòd qui non denuntiat intra terminum præfixum in edicto,non incurrit in nouam excommunicationem, ſed tantùm manet in eadem.Contrariam ſententiam docet Bonacina *in tract.variis diſp.*6.*punct.*1.§.9.*nu.* 2. putans toties incurrere excommunicationem non denuntiando, quoties poteſt commodè denuntiare; ſed opinio Lazarij, & aliorum, eſt ſatis probabilis.

Notandum eſt etiam, quòd in talibus edictis iubentur ſcientes denuntiare intra ſex primos dies, & ex praxi conſtat inter eos non numerari diem primum publicationis, ac ſubinde dum edictum publicatur in Dominica, cum ſex diebus datis pro tribus terminis, finitur publicatio ſequenti Dominica in eadem hora, & qui neſciunt ſtatim primo die fuiſſe latam excommunicationem in edicto contra ſcientes,poſſunt à die notitiæ numerare prædictos ſex dies. Et hæc omnia docet Henriquez *lib.*13.*c.*18.*n.*6.*& in gloſſa lit.*O.

RESOL. XCVI. *An milites extranei dubitantes de iuſtitia belli,poſſint ſine peccato militare?*

DE hoc caſu his diebus interrogatus fui, & vt verum fatear,negatiua ſententia eſt communis; nam Doctores diſtinguunt inter milites ſubditos in dubio de iuſtitia,quos poſſe militare,ſecus autem extraneos; & ita docet Caietanus *verb. bellum.*Gabriel *in* 4.*diſt.*25.*quæſt.*4 *ar.*2.*concl.*4.Maior *ibidem quæſt.*20.§.*iſtis notatis.*Syluester *ver.bellum* 1. *q.*9.*prope finem.*Molina *de iuſt. tract.* 2.*diſp.* 114.*nu.*1. Valentia *to.*3.*q.*16.*punct.*2.Syluius *in* 2.2. *quæſt.* 40. *art.*1. *quæritur* 4.*concl.*5.*&* 6.Malderus *in* 2.2.*q.*40. *art.*1.*dub.*3.Molfeſius *in ſum.to.*2.*tract.* 12.*c.*3.*n.*162.

Villa-

Villalobos *in ſumm. tom. 1. tract. 1. diffic. 18. nu.* 4. Ledeſma *in ſum. tom. 2. tract. 3. cap. 13. concl.* 20. Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 21. c. 8. ſect. 3. n.* 103. & tandem hanc ſententiam docet Ioan. de la Cruz *in directorio conſcientiæ part. 1. pr. 5. art. 3. dub. 2. concl.* 2. vbi ſic ait: Miles dubitans de iuſtitia belli, ſi ſit ſubditus Principis bellantis, aut ab eo conductus, tenetur bellare, quia ad militem, ſi aliàs non eſt Conſiliarius, non attinet examinare cauſas belli; ſed ſe habet vt lictor, qui exequitur Iudicis ſententiam; eſſet enim impoſſibile, & in damnum Reipublicæ, ſi omnibus militibus eſſet danda ratio iuſtitiæ belli; alij autem milites nec ſubditi, nec conducti, ſi dubitent de iuſtitia belli, non poſſunt bellare, quia nec obedire tenentur, cùm non ſint ſubditi, nec ſtipendiarij, & aliàs bellando exponunt ſe periculo irrogandi iniuriam, & ſic ſi bellent, reſtituent, ſicut & Principes, & Conſiliarij damna illata in bello, cuius iniuſtitiam culpabiliter ignorarunt. Ita Ioan. de la Cruz, & DD. citati.

Sed his non obſtantibus, contrariam ſententiam docuit Petrus à Nauarra *de reſtit. lib. 2. cap. 3. n.* 278. quia quamdiu etiam miles voluntarius certus non eſt de iniuſtitia belli, non peccat, imò tenetur cogitare Regem illum iuſtitiã habere; aliàs peccato temerarij iudicij eſſet obnoxius, cùm cõdemnet eum, quem ſine certis indiciis iniuſtè bellare exiſtimat: in dubio enim de peccato proximi, etiam mihi non ſuperioris, non licet certam ferre ſententiam de malo, atque peccato. Vnde quamdiu illa dubitatio probabilis manet, de neutra exercitus parte poſſum iuſtè iudicare, ſed cogitare teneor, vtrumque iuſtè bellare in ſua mente, laboraréque ignorantia probabili, quia ſcilicet vtrique videtur, ius habere, & iuſtitiam. Ita Nauarra, & poſt illum tenet etiam hanc ſententiam Suarez *tract. de charitate diſp. 13. ſect. 6. n. 11. &* 12. vbi pro firmanda hac opinione, ſex validiſſimas rationes adducit; vnde, vt diximus, licet contraria opinio ſit tutior, & communior, tamen ſi aliquis miles hanc ſecundam ſententiam ſequi vellet, non damnarem illum de peccato, nec ad reſtitutionem vllam poſt peractum bellum obligarem; maximè, ſi dubium de iuſtitia belli fuerit negatiuum, vt fermè ſemper in militibus eſſe ſolet, & ideò Adamus Tannerus *in 2. 2. diſp. 2. quæſt. 6. dub. 4. n.* 49. ſic aſſerit: Non videtur facilè peccati mortalis damnandus miles, etiam non ſubditus, qui alioquin non niſi bello iuſto paratus eſt militare; orto inter Principes Chriſtianos bello, & facta priùs de iuſtitia vtriuſque partis inquiſitione in æquali dubio ſpeculatiuo de cauſa bellandi iuſta anceps hærens, ſed vtramque tamen partem bona fide, & iure vtcumque probabili agere exiſtimans, vtriuis parti ſeruire paratus eſt. Ita Tannerus, & ego.

Sed nota, quòd poſt hæc ſcripta inueni Vaſquez *in p. 2. diſp. 66. cap. 9. ſub finem*, & Lorcam *in 2. 2. ſect. 3. diſp. 53. n.* 7. non agnoſcere diſcrimen inter ſubditum, & non ſubditum, & ideò docent neutrum poſſe militare, quando omnibus ſpectatis dubitat de belli iuſtitia; quia in dubiis tutior pars eſt eligenda; & licet hos auctores conetur concordare Coninch *de actibus ſupernat. diſp. 31. dub. 5. n.* 81. tu tamen abſolutè ne recedas ab opinionibus, quas *ſuprà* poſuimus, nempe poſſe ſine dubio, ſubditum, quando dubitat de belli iuſtitia, pro Rege ſuo militare, & ſecundùm probabilem opinionem, etiam non ſubditum.

Notandum eſt etiam hîc obiter, contra Molinam *de iuſt. tom. 1. tract. 2. diſp. 37. nu.* 10. & alios penes ipſum, non eſſe improbabile, quòd capti in bello etiam iuſto ex parte capientium, iniuſto autem ex parte aduerſariorum, ad ſuos fugere poſſint abſque peccato, modò ſcandalum, & promiſſio permanendi abſit. Et ita docent Vaſquez *in 1. 2. tom. 2. diſp. 174. cap. 1. n.* 8. & alij, quos citat, & ſequitur Layman *in Theol. mor. lib. 2. tract. 3. c. 12. nu. 16.* cùm pœna perpetuæ ſeruitutis naturæ admodùm repugnet, vt eam ſuſtinere valdè difficile ſit, ſi effugere quis poſſit.

RESOL. XCVII. *An liceat clàm occidere eum, qui in iudicio conatur aliquem calumniis opprimere in cauſa magni momenti?*

AFfirmatiuam ſententiam tenet Bannez *in 2. 2. q. 64. art. 7. dub. 4. concl. 2. & in reſponſ. ad 2.* Petrus Nauarra *de reſtit. lib. 2. n.* 289. & 290. Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 2. c. 39. n. 7.* & alij; quia hoc non tam eſt occidere, quàm ſe defendere.

Sed, etſi ſpectato ſolo iure naturæ, non ſit improbabile, quando inter duos lis agitur ſiue criminalis, ſiue ciuilis, modò hæc ſit magni momenti, & vnus conetur falſis inſtrumentis, aut teſtibus ſubornatis innocentem opprimere, hunc, ſi id ipſi certò conſtet, poſſe alium ſecretò interficere, ſi id poſſit commodè facere, nec alia ſit ratio euadendi periculum, quod ipſi ab alio iniuſtè imminet; quia hæc occiſio habet rationem iuſtæ defenſionis, contra iniuſtum inuaſorem. Etſi, inquam, hoc ſpectato ſolo iure naturæ, non ſit impoſſibile; tamen credo iure poſitiuo poſſe id prohiberi, atque adeò de facto eſſe prohibitum à lege prohibente homicidia ad hunc caſum extendi poſſe. Vſu enim videtur receptum, vt in quauis Republica benè conſtituta, talis occiſor deprehenſus, morte puniatur; nec credo vllibi admittendam eſſe excuſationem, quòd id ob neceſſariam ſui defenſionem feciſſet, & meritò; nam ſi eiuſmodi exceptio admitteretur, grauiſſimi inde ſequerentur abuſus. Cùm enim litigantes communiter ſibi perſuadeant, ſe habere certum ius, quoties viderent eſſe periculum, ne cauſa caderent, facilè ſibi perſuaderent, ſe aduerſæ partis machinationibus iniuſtè opprimi, eumque conarentur clàm occidere, & ſic infinitis cædibus daretur occaſio. Quare meritò ius poſitiuum, eiuſmodi cædes, etiam in caſu quo fortè iure naturæ aliàs eſſent licitæ, prohibet, ac morte punit. Et ita hæc omnia docet Ægidius Coninch *de actibus ſupernat. diſp. 32. dub. 2. n.* 12. vide etiam Syluium *in 2. 2. D. Thomæ, q. 64. art. 7. quæritur 6.*

RESOL. XCVIII. *An liceat Proregibus condemnare aliquem de mandato, non adhibitis ſolemnitatibus, terminis, & proceſſu de iure neceſſariis?*

NEgatiuè reſpondendum eſt, quia neque hoc efficere poſſunt Reges. Et ita inter multos Iuriſcon-

risconsultos docent nouissimè Franciscus Capiblanco *de officio bonorum tom.2.pragmat.1.c.2.nu.22. & seq.*& inter Theologos Ioannes Azorius *p.2.l.11. c.7.* vbi sic asserit: Peccat Rex, qui per se, vel alium condemnat hunc, vel illum subditum inaudita causa, aut denegata ei se tuendi, & defendendi potestate; aut non habita publica notitia ex publicis in iudicio probationibus, vt colligitur ex S. Thoma 2.2.*q.67.art.1.*& Caietano *in summa verb. homicidium*; sententia enim, cùm sit actio publica, ferenda est non ex priuata notitia, sed ex publica in iudicio habita. Item iuris naturalis est, ne quis non auditus, vel non defensus damnetur, *Clement. pastoralis, §. ceterùm, de sent. & re iudicata.* glossa *in Extrauaganti 1. de dolo & contumacia.* quare homicidæ sunt ij Reges, qui hunc, vel illum subditum non auditum, aut non data facultate se tuendi secundùm leges & iura, veneno aut alio modo interfici iubent, vel officiis, dignitatibus, honoribus, aut aliis quibusuis, quæ non sunt ex numero eorum, quæ ad nutum tolli possunt priuata notitia, non publica, & peccant ministri, qui huiusmodi Principum mandatis obediunt, sunt enim mandata contra ius diuinũ, & naturale, in quibus Principi parere non cogimur. Ita Azorius; vide etiã Io. de la Cruz *in direct. conscient. p.1.pr.8.art. 1.dub.2.concl.3.*

Limitatur tamen hæc opinio à Maldero *in 2.2. tract.6.c.1.dub.14.§.dico sextò*, Lessio *li.2.c.29.n.100.* Villalobos *in summa tom.2.tract.14.diffic. 4.nu.7.*& Francisco Syluio *in 2.2.D.Tho.q.67.art.3.concl. 6.* si enim crimen est omnino publicum, aut Iudici cum aliquot testibus euidens, (sicut quando latrones reperiuntur in flagranti delicto) potest reus absque citationibus condemnari, & si ex publica interfectione periculum sit, occultè potest interficere. Idem iudicium est de reo, ex cuius manifesto processu, vel populi rebellio, vel grauis alia turbatio metuitur, talem enim (causa priuatim discussa, certoque cognita) licet etiam clanculum occidere, vt tradunt Sylvester *verb. homicidium 1. q. 2.* Nauarrus *c.25.n.10.* Nauarra *l.2.c.3.n.192.* Quia Iudex clarè videns non superesse reo viam iustæ defensionis, nullam censeri potest iniuriam ipsi facere. Præterea, si quis machinetur proditionem aliámve perniciem Reipublicæ, quæ non poterat aliter impediri, quàm per occultam interemptionem istius machinatoris, licet Principi iubere, vt sic interficiatur; modò indubiè constet de pernicie per illum attentata, & porrò exequenda, nisi tempestiuè occurratur. Neque refert, quòd Princeps fortasse hoc sciat ex priuata dumtaxat scientia: cùm enim non agat vt Iudex ad punitionem, sed solùm tamquam bonus Princeps ad euitandum mala imminentia, quomodo vnusquisque debet rem sibi commissam defendere, & ab ea malum impedire, non tenetur seruare ordinem iuris. Hæc Syluius. Vide etiam Morlam *in emporio iuris part.1. tit.2.q.2.num.5.* sed in casibus, in quibus Proreges solent de mandato aliquem condemnare, non concurrunt supradictæ circumstantiæ, vnde attendant ipsi, & eorum Consiliarij quid faciant.

Nota etiam, quòd licet Malderus, & Syluius cum aliis asserant, quòd si Principi cum aliquot testibus delictum sit euidens, vt quando capitur reus in flagranti delicto, posse dictum Principem reum absque citationibus condemnare; attamen hoc est intelligendum existente aliqua iusta causa, quæ cogat Principem hoc efficere; secus autem si nulla adsit causa; nam tunc tenetur citare reum, & illum condemnare, ordine & iure seruato. Et ita docent Turrianus *in 2.2.to.2.disp. 48. dub.4.num.2.* Villalobos *vbi suprà.* Vnde iterum moneo, vt videant Proreges in his casibus quid faciant, & aliquorum Fiscalium consiliis non acquiescant, sed cum Theologis, & Consiliariis timoratis rem totam agant, & in eorum determinatione persistãt.

RESOL. XCIX. *An reus conuictus, & confessus de vno crimine, teneatur respondere interrogatus de complicibus nulla infamia laborantibus?*

AD hunc casum ita respondet Villalobos *in summa, to.1.tract.14.diffic.10.n.2.* vbi sic ait: *Ha se de aduertir, que si consta claro, que el delicto no lo hizo vno solo, sino que huuo complices, podra se preguntar por ellos con inquisicion general, como quando se hallao vn cuerpo muerto, y no consta quien lo hizo. Mas en este caso no tendra obligacion el reo a declarar los complices, sino es que estan infamados. Y quãdo de ordinario los Iuezes preguntan por los complices, ha se de entender desta manera, porque si no es assi, van engañados. Y tambien se ha de aduertir, que tiene obligacion a reuelar los complices, quando entiende que no estan arrepentidos, sino aparejados, para cometer otros delictos en daño publico, ò particular, y que no se corrigeran por correcion fraterna, quales suelen ser de ordinario ladrones, falsarios de moneda, bruxas, hechizeros, y hereges, ò otros semejantes, como dize Nauarro. Y dize Rodriquez, que deue el Iuez declararlos, quandò tienen obligacion a reuelar los complices, ò darles licencia y tiempo para consultarlo con hombres doctos,* ne incidant in laqueum diaboli, *y si la niegan, dize con Nauarro, que no se atreuiera a librarlos de pecado mortal.* Hæc Villalobos, quæ à Iudicibus, & fiscalibus obseruentur.

Igitur non tenentur rei in quocumque casu interrogati de complicibus respondere; vnde Confessarij illos obligent ad respondendum tantùm in casibus suprà expressatis, & Iudices de dictis complicibus interrogantes, extra casus prædictos peccant lethaliter, & in hoc aliqui miserrimè decipiuntur. Vide Ioseph à S. Maria *in trib. Relig. tract.4.c.16.* Ioannem de la Cruz *in direct. conscient. part. 1.pr. 8.art.3. dub.3. concl. 3.* Mirandam *in ordine iudiciario, tom. 2. quæst.19. art. 11.* Malderum *in 2.2. tract.6.c.1.dub.23.* Tannerum *in 2.2. disp. 4. quæst.4. dub.4.num. 86.* Ledesmam *in summa, tom.2.tract. 8. cap.24.concl.5.* Aldrete *de disciplina tuenda lib.1.c.11. num. 14.* Octauianum Spatarium *in praxi Regularium tract.9.cap.12.& 13.quæst. 12. num. 5.* cum Villalobos *vbi suprà*, rectè docentes absolutè in omnibus casibus non esse complices reuelandos, quando cognouerit correctos, & emendatos; vel si probabiliter cognoscat, illos emendatum iri per solam fraternam correctionem; quod est valdè notandum.

RE-

RESOL. C. *An teſtis teneatur denuntiare, quando ſcit nullum alium ſcire illud delictum?*

REſpondent affirmatiuè Sotus *de iuſt. lib.5.q.7. art.1.*& Panormitanus,quem citat,& ſequitur Azorius *p.3.lib.13.c.27.dub.2.* & nouiſſimè mordicus docet hanc ſententiam Sancius *in ſelectis diſp. 43.n.39.*qui citat Turrianum,Valentiam, & alios.

Sed negatiuam ſententiam ex ſchola D. Thomæ docet Io. de la Cruz *in directorio conſcientiæ p.1. pr.8.art.4.dub.13.in principio*, vbi ſic aſſerit:Si accuſator habet ſolùm vnum teſtem,iſte dum ſibi non conſtat de alio conteſte,tenetur ſub peccato mortali dicere ſe nihil ſcire. Ita ille, qui citat Ledeſmam,Bannez,& Orellanam.

Tertia opinio,quam tenent Leſſius *lib.2. ca.30. dub.6.num.49.*Villalobos *in ſumma, tom.2.tract.17. diffic.1.n.11.*Pitigianus *in tract.crimin. cap.3. fol. 166.* aſſerit, poſſe teſtem in tali caſu teſtari,ſi velit, ſed non teneri.

Sed ego puto probabilem eſſe opinionem negatiuam(licet affirmatiua ſit probabilior)Ioan.de la Cruz, & aliorum. Nam cùm teſtis ſciat neminem alium illud delictum à reo perpetratum ſcire, eius teſtificatio nihil proficiet, niſi ad vexandum reum, quia ex ſola ipſius depoſitione minimè condemnari poteſt. Ergo, &c. Igitur abſque cauſa infamat tunc teſtis delinquentem,cùm ſciat ipſe probandum non eſſe delictum,& ideò Octauianus Spatarius *in praxi de modo corrigendi Regulares,tract.7.cap.8.n.7.*ſic aſſerit:Ex quo patet, quòd non tenetur quis teſtificari, ſi ſciat nullum alium eſſe teſtem,conteſtem, vel aliud æquiualens indicium,ſiue procedatur ex munere, ſiue ad inſtantiam partis. Et ego aliquando interrogatus ſub præcepto,& iuramento ſuper delicto, quod ſciebam nullum alium noſſe, niſi denuntiantem, numquam teſtificari volui, etſi de viſu, & certa ſcientia potuiſſem, quod tuta conſcientia feciſſe reputaui, & reputo.Ita Spatarius. Notentur hæc, quia practicabilia erunt.

RESOL. CI. *An teſtis iuridicè interrogatus teneatur ex iuſtitia commutatiua reſpondere,ita vt dicendo ſe nihil ſcire,reſtitutioni obnoxius ſit?*

PRobabiliter affirmatiuam ſententiam tenet Malderus *in 2.2.tract.6.cap.2.dub.9.§.dico tertiò.* Turrianus *in 2.2.diſp.52.n.2.*& Azorius *part.3.li.13. cap.27.dub.4.*vbi ſic ait: Quando teſtis eſt in iudicium vocatus, & à Iudice legitimè interrogatus, tunc ex lege iuſtitiæ tenetur ad veritatem dicendam ex officio,quo in iudicio fungitur, & obligatur ad reſtitutionem damni, quod ſecutum eſt ex veritate non manifeſtata.Ita etiam docent Medina,Orellana,Sotus,Nauarrus, & alij. Hæc opinio,vt dixi eſt ſatis probabilis.

Sed non minùs probabilem negatiuam ſententiam teneo,quam tuentur Io.de la Cruz *in direct.p. 1.pr.8.art.4.dub.13.concluſ.5.*Syluius *in 2.2. D. Thom. q.71.art.1.quæritur 1.concluſ.6.*Pitigianus *in pract crimin.part.2.c.6.fol.191.* & multi alij. Ratio eſt, quia licet huiuſmodi teſtis grauiter peccet contra charitatem erga proximum, & contra obedientiam, & iuſtitiam legalem erga Iudicem; non peccat tamen contra iuſtitiam commutatiuam, nam ante mandatum Iudicis non tenetur ex commutatiua iuſtitia, etiam ſecundùm auctores contrariæ ſententiæ;ſed per mandatum Iudicis ſolùm accedit obligatio iuſtitiæ legalis, & obedientiæ. Ergo nullum eſt vinculum iuſtitię commutatiuę.Et hęc opinio à fortiori procedit,ſi per mandatum Iudicis teſtis inſinuatur,ipſe tamen ſubterfugiat,& nõ compareat:in quo caſu teſtem non teneri ad reſtitutionem præter Doctores citatos, docent Villalobos *in ſum.to.2 tract.12.diffic.1.n.12.* Leſſius, Molina,& alij, quidquid in contrarium doceat Octauianus Spatarius *in practica Regularium, tract.7.c.11. n.7.*& alij.Sed tu noſtram ſententiam tene.

Notandum eſt etiam hîc,quòd etiam ſtando in prima opinione affirmatiua,ſi teſtis iuridicè interrogatus neget veritatem,tenetur quidem parti de damno,non tamen Fiſco de mulcta, & pœna pecuniaria,quæ imponeretur reo, ſi teſtis veritatem manifeſtaret.Et ita docent Io.de la Cruz *in direct. part.1.pr.8.art.1.dub.6.*Turrianus *vbi ſuprà,nu.6.* & Malderus,qui etiam addit,quòd teſtis,qui per imprudentiam occultum crimen detexit, ſi bona fide detexit(vt frequenter ſolet fieri)quia putabat ſe legitimè de hoc interrogari à Iudice,non tenetur lege iuſtitiæ retractare teſtimonium ſuum:ſi tamen ſine ſuo detrimento poſſit, & ſperet retractationem profuturam,tenetur lege charitatis retractare, ita tamen vt non obligetur ad reſtitutionem,ſi non retractauerit. Et hæc omnia pro praxi erunt multùm adnotanda.

RESOL. CII. *An liceat inſtrumenta ad perfringendum carcerem reo ſuppeditare?*

NEgatiuè reſpondet Valentia *to. 4.diſp.5.quæſt. 13. punct. 4.*quia, ait ille, ſi hoc licitum eſſet, multi fugerent, & ita multa crimina impunita manerent, ac rarò proceſſus Iudicum exitum haberent, quod magnum detrimentum eſſet boni communis. Secus autem dicendum eſt de conſilio, nam id non eſt medium tam efficax. Deinde, ſuppeditans inſtrumentum,non ſolùm ſupplet ignorantiam practicam in reo, vt facit conſulens, ſed manus eius armat, & contra poteſtatem publicam,potentiam ſupplet.Item, cùm non poſſis captiuo mittere famulum tuum,qui tamquam inſtrumentum animatum ipſum iuuet in carceris fractione;ergo neque ſecurim mittere potes,præſertim ſi illa plus valitura ſit,quàm famulus.Et ita præter Valentiam docent etiam hanc ſententiam Sotus,Toletus, & Graſſius, quos citat Malderus *in 2.2.tract.6.c.3.dub.7.*

Sed ipſe,& meritò, contrariam ſententiam tenet,quam tuentur Villalobos *in ſum. to. 2.tract.16. diffic.11.n.16.*qui citat Caietanum,Vaſquez,& Leſſium,Io.de la Cruz *in direct.part.1 pr.8.art.3.dub.12. concl.4.*Syluius *in 2.2.q.69.art.4. quæritur 2.*qui citat Banneż, & Salonium, Azorius *part.3.lib.13. cap.24.*Turrianus *in 2.2.tom.1.diſp.51. dub.3. num.2.* cum aliis communiter. Ratio eſt; quia ſi quis poteſt conſulere finem,quare non poteſt ſuppeditare media ad illum? Sed quis poteſt cõſulere reo vt fugiat;ergo poterit ei ſuppeditare inſtrumenta ad fugiendum.

Notandum est tamen hîc primò, reum tunc licitè posse fugere, & effringere carcerem, quando hoc efficit non inferendo vim ministris iustitiæ, verùm, vt benè obseruat Syluius *vbi suprà*, quia leuitas materiæ in aliis peccatorum generibus excusat à mortali, sic & in casu nostro. Et propterea si reus vim exiguam inferat custodi, vt si dormienti manus alliget, si obsistentem fugæ à se excutiat, in terramque prosternat, sine læsione, non peccat mortaliter.

Notandum secundò aduersus Henricum de Gandauo, Maiorem, Sylueſtrum, & Couarruuiã, posse reum, etiamsi damnatum iustè ad mortem, fugere, & effringere carcerem. Et ita docent Io. de la Cruz, & Villalobos *vbi suprà num.* 14. cum aliis communiter; qui etiam addit cum Syluio, contra Caietanum, Sotum, Couarruuiam, & alios, hoc etiam posse efficere si sit damnatus ad carcerem perpetuum, & etiam probabiliter secundùm Bonacinam *de legibus, disp.* 10. *punct.* 2. *num.* 14. si sit damnatus ad carcerem temporaneum; maximè si sit valdè grauis, vt docet Tannerus *in* 2. 2. *disp.* 4. *quæst.* 4. *dub.* 5. *n.* 102. & etiamsi sit damnatus ad triremes, contra Caietanum, Sotum, Couar. & alios.

Notandum est tertiò cum Syluio *in* 2. 2. *q.* 69. *art.* 4. *quæritur* 2. *ad* 4. *argum.* quòd reus qui carceres frangit, atque ita fugit, non ex hoc peccare, vel ad restitutionem teneri, quòd alij captiui inuento carcere rupto, vel aperto fugiant; modò ipsis fugam non consuluerit, quia ipse inuentor per seipsum vtitur suo iure, quod habet ad saluandam vitam; neque tenetur suam vitam negligere, vt euitet damna, quæ præter intentionem accidunt, cùm aliorum captiuorum cura ei non incumbat. Sicuti si itinerantium aliquis videns latrones stricto ense appropinquantes fugiat, fugiendoque conculcet alienas segetes, debebit damnum, si notabile est quod intulit, domino resarcire, si autem eius exemplo ceteri per easdem segetes fugiant, non ab eo incitati, non tenebitur ad damnum per eos illatum. Et ita etiam docent Villalobos *loco citato, n.* 13. Reginaldus *in praxi to.* 2. *li.* 24. *cap.* 7. *sect.* 7. *n.* 152. & alij.

Notandum quartò contra Sotum, & Caietanum, reum fugientem rumpendo vincula, & parietes carceris, non teneri restituere damna secuta carceri. Et ita docent Ioan. de la Cruz *vbi suprà, in direct. p.* 1. *pr.* 8. *art.* 3. *dub.* 12. *concl.* 4. & Tannerus *in* 2. 2. *disp.* 4. *q.* 4. *dub.* 5. *nu.* 104. quia non tenetur restituere ratione rei acceptæ, cùm nil alienum habeat apud se, nec ratione iniustæ acceptionis, cùm licitè illud faciat; ergo, &c. In his igitur casibus, in quibus potest reus fugere, potest quis illi fugam consulere, & instrumenta ad rumpendum carcerem suppeditare. Sed ad alia deueniamus.

Resol. CIII. *An reus qui negauit veritatem post iudicium finitum, etiam ad mortem damnatus, teneatur manifestare veritatem negatam?*

Affirmatiuam sententiam docent Ledesma *in summa, tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 24. *post.* 2. *concl. diffic.* 2. Salonius *in* 2. 2. *tom.* 1. *q.* 69. *art.* 2. *concl.* 2. Vega *in summa, tom.* 2. *cap.* 89. *cas.* 2. & 3. Bannez *in* 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. Medina *in summa, lib.* 1. *cap.* 14. §. 35. Corduba *in summa. q.* 64. *punct.* 2. & alij, quia in hoc casu reus infamat Iudicem, & testes; commouetur enim populus, & scandalizatur, credens à Iudice illum iniustè occidi, & testes falsum dixisse.

Sed contrariam sententiam ego teneo cum Reginaldo *in praxi tom.* 2. *lib.* 24. *cap.* 7. *sect.* 6. *nu.* 145. Nauarro *in manuali cap.* 25. *nu.* 38. Rodriquez *to.* 2. *quæst.* 18. *art.* 9. Pitigiano *in tract. crimin. can. cap.* 3. *fol.* 258. Segura Dauolos *in direct. iud. cap.* 17. *num.* 36. Villalobos *in summa, tom.* 2. *tract.* 16. *diff.* 3. *num.* 4. & aliis. Ad argumentum verò contrarium respondeo, quòd in tali casu, nulla sequitur infamia Iudici, accusatori, aut testibus; quia omnibus notissimum est, reos solitos delicta negare, imò pusillanimes, ac stulti habentur, si delicta fateantur, & præsumptio stat pro Iudicis sententia. Ergo, &c. Vnde Confessarij caueant vrgere reos pœnitentes, qui ducuntur ad supplicium, ad hoc efficiendum. Et ita hanc sententiam præter Doctores citatos, tenet etiam Sanchez *in summa, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 11. qui *in num. seq.* cum Nauarra, & Rodriquez, addit etiam, quòd si reus sibi ob metum tormentorum falsum crimen imposuerat, propter quod damnatur, non teneri se retractare, nisi infamia notabilis in alios redundaret, vt ea retractatione illi damno obuietur. Sed hoc in casu nostro rarissimè accidit. Ergo, &c.

Resol. CIV. *An appellatio sit licita, si sententia lata sit à Iudice secundùm opinionem probabilem, vel, quod magis est, probabiliorem?*

Qvæstio ista est multùm curiosa, & in praxi frequentissima, & ad illam negatiuè respondet Petrus de Ledesma *in summa, tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 24. *concl.* 8. *diffic.* 2. ita asserens: *Si el Iuez dio sentencia conforme opinion probable, aunque aya otra mas probable, no es licito al condenado apelar de la sentencia. Y lo mismo es, quando las opiniones son ygualmente probables. Esta sentencia tiene Orellana en vn parecer, que dio en vn tratado de las fuerzas, que anda de mano. La razon es, porque en tal caso el Iuez sentenciò legitimamente, y justamente, y no agrauio a nadie, luego el condenado no puede apelar, ni defenderse de la tal sentencia. Confirmase, porque de otra suerte, seria dar ocasion a que los pleitos nunca jamas cessassen.* Idem etiam docet Villalobos *in summa, tom.* 2. *tract.* 16. *diffic.* 8. *n.* 4. vbi ita ait: *No puede el reo apelar de la sentencia del Iuez, quando siguio opinion ygualmente probable, ò mas probable, pues sentencia justamente. Mas podra apelar, quando sentenciò siguiendo la menos probable.* Ita ille, qui citat etiam Dominicum Bannez.

Sed si hæc opinio esset vera, innumera committerentur pec cata, & væ, væ reis, Aduocatis, & Procuratoribus. Vnde affirmatiuam sententiam tenendam esse putat in causa sanguinis Ioan. de la Cruz *in direct. p.* 1. *pr.* 8. *art.* 3. *dub.* 11. *concl.* 2. sic asserens: Damnato iuxta vnam opinionem, licet appellare ad Iudicem, habentem contrariam etiam minùs probabilem. Ita ille, & ante illum Salonius *in* 2. 2. *tom.* 1. *quæst.* 69. *art.* 3. *concl.* 2. §. *vnde dico in primis.* & in hanc sententiam inclinat Syluius *in* 2. 2. D. *Thoma, quæst.* 69. *art.* 3. & absolutè illam tenet

Turria-

Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 2. *diſp.* 51. *dub.* 1. *num.* 4. vbi aſſerit: Oppoſita ſententia eſt admodùm dura, & refutari poteſt, quia tueri vitam via honeſta licitum eſt. Appellatio verò in hoc caſu ſatis apparet iuſta: ſunt enim variæ opiniones, & reus vult amplecti probabilem opinionem, ſecundùm quam Iudex ſuperior poteſt ferre ſententiam. Et hanc doctrinam exiſtimo eſſe veram, etiam quando opinio ſuperioris eſt minùs probabilis, & minùs communis eſſet. In quo minùs conſequenter loquuntur recentiores aliqui, dicentes iuſtam eſſe appellationem ad ſuperiorem, quando opinio illius, vel æquè probabilis, vel probabilior eſt, non tamen ſi ſit minùs probabilis. Hæc tamen differentia mihi non probatur, quia ſi ſemel demus probabilem eſſe Iudicis ſuperioris opinionem, concedendum eſt iuſtam fore ſententiam illius ſecundùm talem opinionem. Poterit ergo reus ad ſuperiorem appellare, vt ferat iuſtam ſententiam. Et idem exiſtimo licitum eſſe in aliis cauſis, quia cùm ſint diuerſæ opiniones probabiles, non eſt cur priuetur reus iure recurrendi ad ſuperiorem, vt iuſtam ferat ſententiam. In quo etiam minùs conſequenter loquuntur quidam recentiores: fatentur enim in cauſa ſanguinis licitam eſſe appellationem, non tamen in aliis cauſis, ratio verò in his cauſis, etiam videtur habere locum. Ita Turrianus.

Ex quibus apparet contra Salonium, & Syluium *vbi ſuprà*, & Malderum *in* 2. 2. *tract.* 6. *cap.* 3. *dub.* 4. non ſolùm in cauſis capitalibus, ſed in ciuilibus, licitum eſſe appellare, etiamſi Iudex inferior ſententiam tulerit ſecundùm opinionem probabiliorem. Quam ſententiam Ioan. de la Cruz *loco citato* tenet tantùm in caſu, quo pars appellans ſit in poſſeſſione. Sed illam abſolutè in omnibus caſibus, tenendam eſſe puto, dummodò contraria opinio, pro qua appellatur, probabilis ſit.

Sed inſtabis dicendo, Iudex ſuperior ad quem appellatur, non poteſt iudicare ſecundùm opinionem probabilem; ergo illicita eſt appellatio. Probo maiorem; nam Iudex tenetur iudicare ſecundùm opinionem probabiliorem, vt communis fert opinio, ſecundùm quam iam iudicauit Iudex inferior. Ergo, &c. Reſpondeo, poſſe Iudicem iudicare ſecundùm opinionem probabilem, relicta probabiliori, vt docent DD. quos citaui *in tract. de Parlamento, reſol.* 20. *& tract. de opin. probabili, reſolut.* 3. Ad alias verò rationes aduerſus noſtram ſententiam reſpondet Turrianus, lege illum, & non pigebit.

RESOL. CV. *An teſtes ratione falſi teſtimonij non teneantur aliquando ad reſtitutionem?*

REſpondeo affirmatiuè, & ideò ſi reus iam erat per alios teſtes conuictus, & tunc teſtimonium accedens nihil efficit, eò quòd pœna propter illud non eſt addita, nec Iudex firmior redditus eſt ad eam irrogandam, non teneris ad reſtitutionem, quia etſi iniuriam ei facias, non tamen es cauſa efficax damni, quod ex prioribus teſtimoniis iam cenſetur illatum. Et ita docet Pitigianus *in pract. crim. canon. de teſtibus, c.* 6 *fol.* 193. & alij. Vnde ego in facti contingentia multoties ex hac doctrina liberaui pœnitentes ab onere reſtitutionis, quod auerſantur Confeſſarij.

Nota etiam cum Pitigiano *vbi ſuprà*, Caietano 2. 2. *q.* 70. *art.* 4. Petro à Nauarra *lib.* 2. *cap.* 2. *nu.* 253. & aliis, quòd qui falſum teſtimonium dixit ex ignorantia, vel inaduertentia non damnabili, vel ex obliuione ſaltem non mortifera, ratione cuius contingit aliquem damnari, non tenetur ad reſtitutionem, quia neque ratione rei acceptæ (cùm nihil inde habeat) neque ratione iniuſtitiæ, & damnificationis, non enim peccauit, ſaltem mortaliter, vt ſuppono, & probabiliter docet Leſſius *lib.* 2. *cap.* 7. *dub.* 6. cum aliis, non teneri ad reſtitutionem ex damno illato, qui non peccauit mortiferè. Ergo, &c.

RESOL. CVI. *An reus & teſtis teneantur reſpondere, ſi dubitant vtrùm Iudex iuridicè illos interroget?*

AFfirmatiuam ſententiam ſuſtinet, quoad reum, Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp.* 43. *num.* 28. & quoad teſtem Pitigianus *in pract. crim. can. de ſecundo ſubſtantiali iudicij, cap.* 3. *fol. mihi* 175. quia ſuperior in poſſeſſione eſt præcipiendi, qua priuari æquum non eſt, ob dubium ius ſubditi. Nec valet dicere, quòd non magis eſt ſuperior in poſſeſſione præcipiendi, quàm ſubditus in poſſeſſione obediendi, quia ſuperior ex tunc quòd delectus eſt ſuperior, in poſſeſſionem præcipiendi introducitur, & in illa poſſeſſione permanere pertinet ad ſuperioris naturam, & eſſentiam; aliàs ad quid eſſet ſuperior, niſi præcipere poſſet? At ſubditus numquam eſt in poſſeſſione non obediendi, niſi quando certò conſtat mandatum eſſe iniquum, vel probabiliter id eſſet in opinione; eſt enim de eſſentia ſubditi in poſſeſſione obediendi permanere. Ergo, &c. Hæc opinio eſt probabilis.

Sed probabiliorem contrariam eſſe exiſtimo, quam tuentur Leſſius *lib.* 2. *cap.* 31. *dub.* 3. *num.* 10. Sanchez *in ſumma, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 24. Salas *in part.* 2. *quæſt.* 21. *tract.* 8. *diſp. vnica, ſect.* 17. *num.* 155. Henriquez *lib.* 14. *c.* 3. *n.* 3. *in gloſſa littera X.* Bannez, Sotus, Medina, & alij penes ipſos.

Dicendum eſt igitur, quòd quando periculum aliquod imminet alicui tertiæ perſonæ, vt v. g. eſt cùm Iudex inquirit contra aliquem homicidam, vel furem, &c. aut in quemcumque alium reum priuati criminis, quod non ſit in perniciem publicam, quia tunc aliud erit, & dubium eſt probabile pro vtraque parte, ſintne infamia, aut indicia, quibus poſſit inquirere: tunc teſtes, & rei hoc modo dubitantes, non tenentur reſpondere, quoniam maius periculum eſt ſi occidatur homo contra ius, quàm ſi non obediatur ſuperiori. Præterea vnuſquiſque præſumitur bonus, quoad vſque probetur malus. Sed quamdiu dubium eſt, an ſit ius inquirendi aduerſus aliquem, tunc nec probatus eſt malus, nec iure exiſtimatur talis; nã ſola infamia, & indicia ſunt, quæ faciunt præſumptionem iuris. Ergo in re dubia, & Iudex inquirens peccat, & teſtis ſi obſequatur, iniuſtus eſt. Tertiò, iura fauent reo, ſicut & poſſeſſori; ergo quoad vſque conſtiterit ius eſſe inquirendi, reus habet ius vitæ, famæ, & bonorum ſuo-

rum,atque adeò non licet in illum inquirere, nec teſtimonium dicere.

Ex his apparet,quòd quando Superior generaliter inquirit ſuper aliquo delicto notorio, cuius auctor ignoratur,tunc ſubditus,qui dubitat an infamia,vel indicia ſint contra illum,quem ipſe ſcit commiſiſſe delictum,non tenetur prodere delinquentem occultum,ſed debet reſpondere ſe neſcire quis commiſit.Notentur hęc,quia circa illa miſerrimè decipiuntur aliquando teſtes, & Iudices.

Resol. CVII. *An promiſsio, ſeu donatio facta Eccleſiæ,vel ad piam cauſam ante acceptationem valeat,ita vt non poſsit per pœnitentiam reuocari?*

NOn eſſe validam, & poſſe per pœnitentiam reuocari docuere Layman *in Theol.moral.l.3. ſent.5.tract.4.cap.1.num.9.* & alij penes ipſum, quia hæc eſt natura pollicitationis, vt ante acceptationem poſſit reuocari, neque aliud iure ſpeciali poſitiuo in Eccleſiarum fauorem ſtatutum reperitur.Ergo,&c.

Non reticebo tamen contrariam ſententiam docere Molinam *de iuſt.tom.2.tract.2.diſp.262.n.16.* Felinum *in c.1.de pactis,n.7.*qui citat Bartolum,Baldum,Panormitanum,& alios;& hanc opinionem probabilem eſſe docet etiam Leſſius *lib. 2. cap. 18. dub.6.n.38* Ratio eſt, quoniam ſicut leges ciuiles, quæ inualida reddunt ea teſtamenta, quæ carent certa quadam ſolemnitate,nullam vim habent in diſpoſitionibus ad pias cauſas, eò quòd circa eas nihil, quod earum validitati deroget, prout ſpectantur in ſolo iure naturali, vim habet, ſine approbatione Summi Pontificis;ita etiam neque ciuiles leges, quæ annullant promiſſiones non acceptatas, vim habent in promiſſionibus circa pias cauſas, cùm nihil tale à iure canonico approbatum reperiatur.Et ideò donationes ad pias cauſas, validas eſſe ſine inſinuatione vltra ſummam iure ciuili præſcriptam putámus, nihil impediente, quòd ciuile ius donationes etiam ad pias cauſas comprehendere intendat,vt patet ex *lib.illud, C.de ſacroſan.Eccleſ.* Ita Molina. Vnde vtramque opinionem probabilem eſſe puto. Et ſi quis hanc poſteriorem ſententiam vult ſuſtinere, debet aſſerere, cum Molina,ex promiſſione non acceptata, ſtando in iure naturali, obligationem oriri, contra Sanchez *de matrim.tom.1. lib.1.diſp.7.n.24.* & alios penes ipſum.

Resol. CVIII. *An officia ſæcularia vendi poſsint?*

NEgatiuè reſpondent Medina *Cod.de reſtit.q.4. de vſuris*, Adrianus *in 4.quæſt.de vſura,§.ex his*, & nouiſſimè Turrianus *in 2.2.tom.2.diſp.23. dub.2. num.5.*quia ex voluntate Reipublicæ diſtribuenda ſunt dignioribus, neque conceſſum eſt Principi, vt illa poſſit vendere, ſed vt diſtribuat dignioribus, vel æquè dignis, præmiſſa communi ſaltem diligentia.

Sed conſiderata natura rei hæc officia vendi poſſunt.Verùm hoc non obſtante, non expedit ea vendere,ob multa incommoda,quę inde ſequi ſolent,ideò plerumque hoc eſt illicitum, atque pernicioſum; nam venduntur vtplurimùm indignis. Secundò ex tali venditione homines magis prouocantur ad acquirendas pecunias, quàm ad ſtudia litterarum & probitatis. Tertiò, qui hæc officia emunt,vt pretium recuperent,quod ſoluerunt; non adminiſtrant ea, vt debent, ſed multa iniuſtè extorquent, vnde non immeritò talis venditio peſtis Reipublicæ cenſenda ſit, vt notant Doctores citati.

Poteſt tamen dicta venditio aliquando cum aliquibus circumſtantiis licitè fieri.Primò,vt talia officia vendantur ſaltem digno.Secundò, vt pretio moderato. Tertiò, vt hoc efficiatur ob Reipublicæ neceſſitatem,vel vtilitatem, quando videlicet ſumma eſſet conflanda, quæ aliter commodè haberi nequiret.Et ita docet Leſſius *lib.2.c.32.dub. 4.n.29.& ſeq.* Aragon *in 2.2.q.63. art.2.* Villalobos *in ſum.to.2.tract.8. diffic.7.n.3.* Io. de la Cruz *in direct.p.1.pr.7.q.7.ar.2.dub.10.concl.3.*Ledeſma *in ſum. to.2.tract.7. c.1. concl.15.* Salonius *in 2. 2.tom.1.q.63. art.2.contr.8.concl.2.*Syluius *in 2. 2.q.63.art.2.* Tannerus *2.2.diſp.4.q.8.dub.2.c.24.*Valentia *to.3. diſp.5. q.7.punct.2. §.5.ad 3.*Malderus *in 2. 2. tract. 9.cap.1. dub.5.*Rebellius *lib.9.q.18.ſect.2.n.24.*& alij.

His tamen non obſtantibus,non grauabor hîc apponere verba Ioannis Azorij *tom.3.lib.8.cap.7. quæſ.3.* ſic aſſerentis: Ceterùm quamuis auctores clament, & conquerantur eiuſmodi venditiones penitus deteſtantes, & damnantes,videmus tamẽ eas in Principum Curiis vendi,quia ipſi Principes contendunt, tales venditiones Reipublicæ vtiles eſſe, eò quòd emptores metu pœnæ ne officium amittant, ſimul & pretium quod dederunt, coguntur ſuo munere rectè fungi, & Principes poſſunt ipſos emptores faciliùs ab officiis amouere, & pœnis coërcere, quàm ſi gratis ea officia contuliſſent.Iure nemo condemnat tales venditiones, cùm iuſto & moderato pretio fiunt, & cùm officia venduntur iis hominibus, qui apti & idonei ſunt, & cùm probabilis ſpes eſt eos benè officio functuros, & certo ac definito pretio taxatur id, quod emptores ſint accepturi ob laborem,& operam ſuam in officio obeundo, alioquin enim ipſi emptores ſuo arbitratu pretium augent. Ita Azorius,qui non videtur damnare Principes vendentes officia, dummodò illa vendant pretio moderato, & perſona officium emens ſit digna, etſi taxentur pretia pro laboribus, & eperibus. Et ita præter Azorium videntur etiam docere hanc ſententiam Filliucius *tom.2.tract.34.part.2.c.2.n.44.*& Corduba *in ſumma,quæſt.117.*

Resol. CIX. *An qui habet licentiam à Rege officium in aliam perſonam transferendi, poſsit vendere?*

NEgatiuè reſpondet Malderus *in 2. 2. tract. 9. cap.1.dub.5.* vbi ſic ait: Qui habet à Rege officium transferendi,non propterea poteſt illud vẽdere, niſi etiam vendendi expreſſa facultas acceſſerit,aut ſaltem tacita, vt ſi Rex concedat illis officium cum poteſtate transferendi, quos nouit ſolere vendere;aut ſi concedat patri,vt transferat in aliquem filiorum ſibi placentem,tunc enim pater aliis filiis penſionem videtur poſſe reſeruare. Ita Malderus,& Azorius *tom.3.lib.8.cap.7.q.6.* & ante illum Salonius *in 2.2.to.1.q.63.art.2.contr.8.concl.4.* & Villalobos *in ſumma,tom.2.tract.8.diffi.7.n.8.*

Sed

Sed Salonius *loco cit.* notat Ioan. Peñam, & Petrum Soto aſſerere talem vendentē peccare tantùm venialiter, & ita ſenſiſſe Orellanam; & aliquos Theologos ex ſchola D. Thomæ teſtatur Petrus de Ledeſma *in ſumma, tom. 2. tract. 7. c. 1. concl. 25.* & hanc ſententiam ipſe Ledeſma probabilem putat; & ratio eſt, *porque la tal perſona particular tiene licencia del Rey, para paſſar el tal oficio a otro, y que lo paſſe de gracia, ò por venta no daña nada a la Republica, como el tenga cuydado, de que no ſe ſigua algun detrimento en ella, y al tercero a quien vende el oficio, no ſe le ſigue detrimento ninguno, ſi ſe lo da por el juſto precio.* Ita Ledeſma, licet ipſe primam ſententiam teneat, nempe peccare mortaliter vendentem officium ſine expreſſa, vel tacita licentia Principis, ſcientis talem venditionem. Sed nouiſſimè Ioan. de la Cruz *in direct. par. 1. pr. 7. q. 7. art. 2. dub. 10. concl. 3.* docet etiam eſſe probabile, quòd ſi quis habet licentiam transferendi officia in alium, poſſit illa vendere.

Notandum eſt hîc obiter Cordubam *quæſt. 117.* & Azorium *part. 3. lib. 8. c. 7.* docere adeſſe tacitam facultatem vendendi officia, cùm ea dantur his, quos Princeps certò credit, non eos per ſe talia munera obituros, vt cùm dat feminis, aut viris nobilibus, vt fieri ſolitum eſt in Aula Regia.

Nota etiam, quòd ſi ſine licentia Principis modo, quo *ſuprà* dictum eſt, quis vendiderit aliquod officium, quidquid ſit de peccato, non tenetur ad reſtitutionem pretij, ſi habuerit, vt diximus, licentiam illud transferendi. Et ita docent Ledeſma *loco citato*, & Petrus Soto apud Salonium, licet ipſe cum Dominico Soto, Rebellio, & Maldero contrarium ſentiat.

RESOL. CX. *Quænam ſint cauſæ excuſantes à peccato eligentes minùs dignum, relicto digniori?*

PRimò, quando exceſſus non eſt notabilis, & manifeſtus. Secundò, quando magis dignus eſt de alia domo, vel Eccleſia; igitur licitè præfertur indigena dignus extraneo digniori; quod perpetuò tene menti.

Tertiò, cùm maior pars vult eligere minùs dignum, tunc minor pars poteſt non eligere digniorem, ſed dare ſuffragium minùs digno, quod eſt valdè notandum; & ex hoc procedit etiam ſi electores iuraſſent eligere digniorem; & ſic eligendus eſt minùs dignus, quando eſt magis acceptus Conuentui. Quartò, quando ex tribus concurrentibus, ſcilicet magis digno, & indigno eligitur indignus, ſi pro digno ſuffragium non do. Quintò, cùm dignior præeſſet alteri Eccleſiæ, & eſſet poſtulandus. Sextò, quando magis dignus eſt implicatus negotiis externis, vel non ita reſidentiam facit, ſicut minùs dignus. Septimò, ſi minùs dignus ſit iam expertus, & diſertus circa prælaturam, & dignior inexpertus. Octauò, quando non eſt liberum collatori, vel inſtitutori conferre alteri, vel alium inſtituere, quàm ſibi præſentatum à patrono. Nonò, ſi beneficium ex ſua inſtitutione per Eccleſiam confirmata, vel acceptata, dandum ſit alicui ex certa familia, vel oppido. Decimò, ſi beneficij parochialis fundator præſentet dignum, & non digniorem, nam hoc ei licitum eſt facere. Vndecimò, quando quis beneficium reſignat digno, prætermittens digniorem. Et tandem duodecimò, patronus laicus poteſt eligere, & præſentare minùs dignum, relicto digniori. Et hæc omnia inuenies apud Ioan. Valerum *in differentiis vtriuſque fori, ver. electio, diff. 1. nu. 1.* Ioan. de la Cruz *in direct. part. 1. pr. 7. quæſt. 7. art. 2. dub. 9. concl. 2.* Riccium *part. 3. deciſ. 214. num. 3.* Syluium *in 2. 2. q. 63. art. 2. quæritur 4. concl. 3.* Tannerum *in 2. 2. diſp. 4. q. 8. dub. 2. num. 17.* Leſſium *lib. 2. cap. 34. dub. 13. num. 58.* Villalobos *in ſumma, tom. 2. tract. 8. diffic. 4. num. 6. & ſeq.* vide etiam Malderum *in 2. 2. tract. 9. cap. 2. dub. 7.*

Notandum eſt hîc obiter, quòd licet ſit probabilior opinio aſſerens in concurſu beneficiorum, & cathedrarum electores, eligendo dignum, prętermiſſo digniori, teneri ad reſtitutionem; attamen opinio contraria eſt probabilis, & tuta in praxi. Vide Villalobos *in ſum. tom. 2. tract. 8. diffic. 8. n. 15.* Sotum *de iuſt. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 6.* Nauarrum *c. 17. n. 74.* & alios.

Nota ſecundò, quòd in dicto caſu, minùs dignum etiamſi ſibi, & electoribus notum ſit digniorem in electione eſſe prætermiſſum, poſſe tamen hoc non obſtante ſine peccato mortali beneficium & cathedram acceptare. Ita Turrianus *tom. 2. in 2. 2. diſp. 22. dub. 3. nu. 8.* & Sotus *de iuſt. lib. 3. q. 6. art. 2. poſt 9. concl.* quidquid in contrarium aſſerat Petrus Nauarra *de reſt. lib. 2. c. 2. n. 63.* quod probabiliſſimum putat Tannerus *in 2. 2. diſp. 4. q. 8. dub. 2. n. 15.* Verùm tu tene ſententiam Turriani, qui *num. 4.* notat hoc procedere poſt electionem, nam ante electionem minùs dignus, quando certò agnoſcit ex proprio, & aliorum iudicio ſe eſſe minùs dignum, omnibus conſideratis, non poteſt petere præbendam, ſeu beneficium curatum; petit enim rem iniuſtam, quam electores non poſſunt facere abſque peccato ſimul, & damno tertiæ perſonæ. Et hanc ſententiam docent etiam nouiſſimè Ledeſma *in ſumma, tom. 2. tract. 7. concl. 7. diffic. 19.* & Syluius *in 2. 2. q. 63. art. 2. concl. 4.* quando certè & manifeſtè alius eſt dignior, nam ſi alterius maior idoneitas ſit dubia, putetq; minùs dignus examinatores poſſe aliquid in ipſo aduertere, ob quod eum iudicent æquè dignum, non peccat bona fide ſe præſentans, remque totam iudicio examinatorum relinquens.

Sed his non obſtantibus, Leſſius *lib. 2. c. 34. dub. 41. n. 70.* docet minùs dignū poſſe ſe offerre ad obtinendum beneficium, non petendo abſolutè vt ſibi conferatur, ſed relinquendo totum iudicium electori, ſiue collatori.

RESOL. CXI. *An examinatores ſynodales teneantur indicare Epiſcopo digniorem, licet ipſe præcipiat ſolùm, vt ei dicant, qui & quot ſint digni, & idonei?*

HIc caſus frequenter ſolet accidere; Epiſcopi vt plurimùm negatiuam ſententiam tenent, & pro illis videtur ſtare declaratio Cardinalium apud Marzillam *lib. 1. tit. 2. cap. 19.* ita aſſerentium: Congregatio Concilij cenſuit non pertinere ad examinatores, ſed ad ſolum Epiſcopum iudicare quis ex concurrentibus ad Parochialem vacantem ſit magis idoneus. Et in Conc. Trident *ſeſſ. 24. cap. 18.* tantùm habetur, vt examinatores peracto

examine renuntient Epiſcopo quoſcumque ab his idonei iudicati fuerint.

Sed his non obſtantibus, Doctores clamant, & docent contrarium, vt Azorius *p.2. lib..c.15. q.11.* & Medina *in ſumma, c.14.§ 32.reg.4.* vbi ſic aſſerit: *Ha ſe de aduertir, que el Obiſpo, ò Prouiſor a cuyo cargo eſta el prouecr los beneficios, llama algunas perſonas, para que examinen los tales, eſtan obligados a firmar qual es el digno, y que es el mas digno, porque haziendo lo contrario, pecan mortalmente. Porque en dezir el Obiſpo, que lo digan qual es el mas digno, ſino que digan ſi ſon dignos, es en buen romance dezir que lo quiera el prouecr à quien el quiſiere, y no comanda la ley, y en eſto han de tener animo y pecho para reſponder al Obiſpo, y a los ſemejantes los examinadores, porque es gran laſtima lo que paſſa oy dia, mas ſe ha de mirar lo que manda Dios, que lo que ama el Obiſpo.* Ita Medina, quem poſteà ſequuntur Villalobos *in ſum.to.2.tract.8. diffic.5.n.7.* & Petrus de Ledeſma *in ſumma, to.2 tract.7.c.22.concl.5.diffic.13. fol.mihi* 166. vide etiam Zerolam *in praxi Epiſc. p.1. ver.parochia, §.2.* & Lopez *in inſtruct. part.1.c.27.*

Non reticebo tamen primam ſententiam negatiuam probabilem eſſe ſecundùm mentem Ledeſmæ *vbi ſuprà*, & illam nouiſſimè docent Venerus *in exam.Epiſc.lib.4.c.25.n.21.* Lotterius *de re beneficiaria tom.1.lib.2.quæſt.31. nu. 98.* & Maſſobrius *in in praxi de conſerſ.requiſ.4.dub.3.n.2.* vbi aſſerit, examinatores ex officio, & in executionem Concilij, non teneri iudicare digniorem; ſecus autem quãdo Epiſcopus id poſtularet extra caſum Concilij, vt inſtrueret ſuam conſcientiam, vt ſciat vtiliorem facere Eccleſiæ electionem, & magis digno illam conferre. Ita Maſſobrius, Garſia *de beneficiis tom.2. part.9.cap.2.n.108.& ſeq.* cum Viuiano *in praxi iuris patr.part.2.lib.10.c.1.n.45.*

RESOL. CXII. *Quanta ſit latitudo trium pretiorum infimi, medij, & ſupremi?*

OMnes Doctores cum D.Thoma *2.2.q.77.ar. 1.ad 1.* aſſerunt vulgare impoſitum à communi æſtimatione prudentum habere latitudinem infimi, medij, & ſupremi. Sed quanta ſit hæc latitudo, inter pretium infimum, medium, & ſupremum, vt non facilè apud Auctores inuenies, ſic nec in praxi facilè inuenitur, atque ideò Thomas Boninſignius *tract.de vendit.ad tempus c.11.n.2.* dixit quòd diſtinctio dictorum trium pretiorum in abſtracto potiùs quàm in vſu habetur, & *c.15.n.1.* ait quòd varietas triũ pretiorum in pauco contingit.

Attamen in gratiam Confeſſariorum non grauabor hîc apponere opinionem Romoaldi Coli *in tract.de vendit.cap.8.n.5 & 6.* & quia codex rarus eſt, ponam eius verba, ſic enim aſſerit: *Alcuni moderni hanno ſcritto, che la larghezza del prezzo piu rigoroſo importa dieci per cento, & anzi piu, nella qual coſa ſi ſono per mio auiſo ingannati. Dico dunque, che ſi bene di queſta larghezza del prezzo no ſe ne puo dare regola ferma, nondimeno ſi eſtende in torno alle quatro, ò ſei, ò otto lire per ogni cento di ſcudi, è non à dieci ſcudi per cento. Altramente ogni vſurario, il quale vende a credenza, oltre a termine del prezzo giuſto ſi potrebbe giuſtificare dicendo, che ſi bene ha venduta la mercantia otto, ò dieci ſcudi di più, l'hà nondimeno venduta al prezzo giuſto rigoroſo, & gli altri che la vendino otto ſcudi, ò dieci meno per li contanti la vendono al prezzo più, è perciò egli non ha commeſſo ingiuſtitia veruna; perciò che la del prezzo più rigoroſo vi è queſta larghezza d'otto ò dieci per cento, laqual coſa quanto ſia falſa, e noto a tutti i periti.* Ita ille. Qui aſſerit plures mercatores interrogaſſe de hac re, qui reſponderunt nullam, vel pauciſſimam horum pretiorum latitudinem agnoſcere in vendendis mercibus.

Sed his non obſtantibus, contrarium videtur docere Filliucius *tom.2.tract.35.cap.3.nu.57.* vbi ita ait: Latitudo huius pretij naturalis, varia eſt, aliquando maior, aliquando minor. Nam ſi res eſt pretioſior, maior erit latitudo, vt ſi res medio pretio valeat centum, ſupremum erit centũ, & quinque, infimum 95. quare latitudo erit decem aureorum. E conuerſo ſi res ſit minùs pretioſa, latitudo minor erit, vt ſi pretium medium ſit, decem ſupremum erit, & infimum nouem, quare latitudo erit trium aureorum. Ita ille; & hoc etiam docent Rebellius *part.2.lib.9. quæſt. 1.ſect. 6. num. 33.* Leſſius *lib. 2.cap. 22. dub.2. num. 11.* Molina *tom. 2. tract.2.diſp.347.n.4.* & alij.

At, vt verum fatear, neſcio ſi in praxi inter hæc pretia tantam latitudinem mercatores, & vendentes ponant, ideò in caſu occurrenti remitto conſulentem ad vſum fori, & ad viros peritos, ac timoroſos.

RESOL. CXIII. *An venditor non tradendo rem venditam tempore determinato, teneatur emptori ad intereſſe, non ſolùm intrinſecum ſed etiam extrinſecum?*

HÆc quæſtio in praxi ſæpiùs ſolet contingere, & affirmatiuè reſpondent Turrianus *in 2.2.tom.2.diſp.59.dub 8.n.12.* Filliucius *to.2. tract.35. c.8.n.174.* & alij *vbi infrà*, qui aiunt, ſi emptor ſoluit, & obtulit pretium venditori, & venditor ſit in mora rei tradendæ, omnes fructus deberi emptori; imò venditorem teneri illi ad omne intereſſe intrinſecum, vt ſi plus fructuum ex re fuiſſet percepturus, ſi res deterior eſt facta, vel minoris pretij interim dum apud venditorem fuit, & emptor ſi eam habuiſſet, opportunè, & cum lucro alienaſſet; vel non eſſet apud eum reddita deterior. Et ratio horum omnium eſt, nam tunc vendens non tradens rem, verè eſt cauſa, ob quam emens non percipiat fructus ex re ſibi debita, debita enim erat ab eo die traditionis. Ergo, &c. Hinc Megala *in 2.2.lib.2.c.6.q.1.n.37.* docet, quòd ſi, v.g. venditum eſt frumentum, & à die quo traditio erat facienda vſque ad diem, quo purgatur mora, frumenti pretium auctum eſt, hoc augmentum ſemper venit in æſtimatione intereſſe, & illud venditor debet reſtituere emptori.

Sed hęc omnia procedunt in ordine ad intereſſe intrinſecum, difficultas eſt, an idem dicendum de intereſſe extrinſeco, id eſt, quod per accidens emptori euenit, vt ſi emptor negotiaturus rem illam erat, v.g. in alium locum transferendo, vbi pluris valebat, vel quia mancipia mortua ſunt fame ob rem non traditam, &c. Reſpondeo contra Molinam *de iuſt.tom.2.tract.2.diſp.368.n.10.* quòd in tali caſu vẽditor moroſus tenetur etiã ad intereſſe extrinſe-

trinſecum,& ita docent Leſſius *li.2 cap. 21.dub.13. n.102.*Rebellius *part.2.lib.9.q.17.ſect.1.n. 9.* Megala *loco citato,n.39.*& alij;nam cùm venditor in tali caſu ex iniuſta rei detentione eſt cauſa damni, tenetur ad totum intereſſe. Nota verò, quòd hæc omnia vera ſunt in foro conſcientiæ, nam in foro externo venditor tenetur ſolùm ad intereſſe intrinſecum,& non ad extrinſecum, vt apparet *in l. ſterilis,§.cùm per venditorem, ff. de action. empti.* Nota etiam, quòd debitor in tali caſu tenetur tantùm ex mora culpabili,non autem ſi inculpabiliter rem venditam non tradidit; niſi pactum in contractu poſitum non obſtaret, nam, vt *in tract.1. miſcellan. reſol.49.*diximus,ratione pacti, etiam ex mora inculpabili debetur intereſſe. Quæ omnia valdè à Confeſſariis notanda ſunt, nam paſſim accidunt in praxi.

RESOL. CXIV. *An ſi venditor tradidit rem emptori, & ipſe non ſoluit pretium, poſſit recipere vſuras pretij pro ratione fructuum?*

NEgatiuam ſententiam in foro conſcientiæ tenet Megala *in 2.2.lib.2.c.6.q.1.nu. 19.* vbi ſic ait:Dico non licere venditori in foro conſcientiæ vſuras, ſeu fructus pretij non ſoluti exigere; nec exactas retinere, niſi ob moram emptoris, damnum aliquod illi emergat, vel lucrum illi ceſſet, nam cùm ſint vſuræ intrinſecus malæ, ſemper erunt malæ, ita vt nec à legum diſpoſitione, nec alia via iuſtæ fieri poſſint. Ita ille, & ante illum Leſſius *lib.2 cap.21.dub.13.n.109.* & Filliucius *to.2. tract.35.c.8.n.176.*

Sed multi ex *l.vlt.ff.de periculo,*& ex *l.curabit,C.de action.empt.* contrarium docent, & aſſerunt, quòd ſi venditor rem venditam tradat emptori, & emptor in mora ſit tradendi pretium,ſiue totum,ſiue partem eius; non ſolùm ad pretium, aut partem pretij non ſolutam,ſed etiam ad vſuras pretij non ſoluti cogendus erit,iuxta fructuum pretij nondũ ſoluti proportionem;vt ſi nihil pretij ſoluit, reſtituat omnes fructus; ſi dimidiam vel tertiam partem pretij,tantùm ſoluat dimidium,vel duas tertias partes fructuum vltra pretium. Et ita docent Couarr.*li 3.var.reſ.c.4.n.5.*Molina,Binsfel.Sà,quos adducit Tannerus *in 2.2.diſp.4.q.7. dub.2. num. 48.* aſſerentes, dictas leges procedere etiam in foro conſcientiæ, & illas ab vſura liberant.

Sed in hac quæſtione mihi placet opinio Ferdinandi Rebellij *part.2.lib.9.q.16.ſect.1.num. 11.* vbi prædictas leges ab vſura excuſandas eſſe putat,nõ ex parte dilatæ ſolutionis, ſed ex eo quòd propter moram culpandam, ſiue culpam non ſoluendi pretium,in pœnam morоſi emptoris actionem in foro externo venditori concedere voluerunt, ad exigendos omnes fructus, quos emptor percepiſſet,vel percipere potuiſſet, ac per negligentiam non percepit, à tempore moræ iuxta proportionem pretij non ſoluti. Ex quibus infert *n.14.*quoad forum conſcientiæ, non eſſe cogendum dictum emptorem ad prædictos fructus,ſiue vſuras pretij ſoluendas,ante condemnationem; cùm id in pœnam pro culpa à iure decernatur, & pœna non debetur ante Iudicis ſententiam.

Nota etiam cum dicto Rebellio *nu.13.*quòd in foro conſcientiæ ſi venditor nollet iudicialiter exigere dictam pœnam à iure ſtatutam,id eſt,fructuum reſtitutionem,ſed tantùm lucrum ceſſans, vel damnum emergens, emptor in conſcientia illud compenſare tenetur ante illam Iudicis condemnationem, cùm ſit damnum datum ex peccato contra iuſtitiam commutatiuam, nempe ex mora culpabili.Ita Rebellius.

Ex quibus patet reſponſio ad argumentum Megalæ. Non enim illæ leges in tali caſu tribuunt vſuras venditori,ſed pœnam morоſo debitori imponunt ſoluendam venditori.His tamen non obſtantibus, prima opinio eſt probabilior, non tamen damnarem hanc ſecundam ſequi volentem; eſt enim probabilis. Vide etiam circa præſentem quæſtionem Azorium *to.3.lib.8.c.15.*& Nauarram *de reſt.lib.3.c. 2.n.18.*

RESOL. CXV. *Solent aliqui merces certo pretio vendere,quæritur an hoc ſit licitum?*

REſpondeo cum Romualdo Coli *tract.de emptione cum pretio anticipato, cap.2.num.6.*& Azorio *part. 3. lib. 8.cap. 9.q. 4.* & aliis, licete merces certo pretio vendere quando dubitatur, num futuro tempore pluris aut minoris æſtimabuntur,in tali caſu venditor, & emptor paris ſunt conditionis: ſiquidem futurum pretium quomodo poteſt eſſe maius eo pretio quod nunc taxatur;ſic etiam poterit eſſe minus; ac ideò emptor poteſt lucrari, & perdere eadem ratione, qua venditor, & è conuerſo.

Sed difficultas eſt in hoc Regno Siciliæ, vbi *ex pragm.1.2.3.& 4.tit.61.to. 1.* prohibetur certo pretio vendere oleum, vinum, frumentum, linum, &c.Sed reſpondeo,quòd cùm dictæ pragmaticæ, vt legentibus patebit, fundentur in præſumptione fraudis,quoties fraus deficiat, & venditio celebretur modo, quo *ſuprà*, putarem in foro conſcientiæ dictum contractum eſſe validum,& licitum,& contrahentes ad illud certum pretium teneri.Salua ſemper,&c.

RESOL. CXVI. *An promiſſio interna obliget in conſcientia?*

DE hoc caſu interrogatus fui his diebus, nam Paulus actu interiori donauit, & promiſit Petro certam pecuniarum ſummam, quæ poſteà promiſſio dicto Petro conſtitit; quæſitum à me fuit an Paulus teneatur adimplere promiſſionem, & an Petrus poſſit occulta compenſatione ſibi ſatisfacere, non reſtituendo quaſdam pecunias Pauli,quas apud ſe habebat.

Reſpondeo,quod *in tract.3.miſcellan.reſol.9.*aſſerui probabiliter, promiſſionem externam etiam acceptatam non obligare in conſcieniia,ſed nunc etiam probabiliter aſſero,promiſſionem internam in conſcientia obligare.Igitur tenetur, qui mente aliquid promiſit alteri, aut donauit, patefacere hominibus, quæ illis pollicitus eſt; nam, vt dixi, probabile eſt in donationibus, & promiſſionibus poſſe transferri dominium per actum interiorem. Et ita docent Sotus *de iuſtitia lib. 4. quæſt. 5. art.1.ad 1.& lib.7.quæſt.2. art.1.in ſolutione ad* 1.Sanchez *de matrim. tom. 1.lib. 1. diſp. 3.num. 4.* Aragon

in

in 2.2.quæst.88.art.3. Angles *in floribus part.2.quæst.1. de voto art.2.diffic.4.* & Ledesma 2.4. *quæst.18.art.1. dub.13.* quidquid etiam probabiliter in contrarium asserant Tannerus *in 2. 2. D. Thomæ, disp. 4.quæst.1. dub.5.n. 59.* & Basilius Pontius *de matrim. lib. 2.c.6. n.9.* vide etiam Lessium *lib. 2.c.18.dub.5.nu.29.*

Cùm igitur supradictus Petrus, à quo consultus fui, esset nimis pauper, & propter aliquas iustas rationes, non posset dictam summam integrè à Paulo promissam in iudicio petere, respondi de supradicta pecunia posse occultam compensationem sibi facere. Et ita in terminis docent Mendozza *lib.1.de pactis cap.4.n.8.& vlt.* Palacius *de contract.lib.5.cap.12.* & nouissimè amicissimus, & doctissimus Pater Antonius Sanctarellus *var. resp.1. q.66.n.49 & seq.* adi illum, & non pigebit, nam ego more meo, breuitati studeo; vide etiam Molinam *de iust.tom.2.tract.2.disp. 266.n.17.*

Notandum est tamen hîc obiter, quòd donatio, seu promissio facta Petro præsenti, etiamsi non acceptet, sed taceat, obligat in conscientia, & transfert dominium, vt probabiliter ex Iulio Claro contra Angles docet Ioan. de la Cruz *in direct. conscient part.1.pr.7.art.1.dub.1.concl.1.* quia, iuxta regulam iuris, qui tacet consentire videtur.

Resol. CXVII. *An contractus factus ex metu leui valeat in conscientia?*

NEgatiuè respondent Lessius *lib.2.cap.17. dub.7. n.46.* Rebellius *part.2.lib.1.q.5.* iunctis his quæ docet *n.9.& 16.* Sanchez *de matrim.to.1.lib.4.disp.9. n.4.* & alij. Probatur hæc opinio ex *l. metum.ff quod metus causa*, & ex ratione, quia qui metu cogitur ad aliquem contractum efficiendum, priuatur per iniuriam sua libertate. Ergo debet in pristinum statum restitui, vt probet, vel improbet contractum per metum celebratum; deinde metus leuis aliquando non minùs conturbat hominem, & impellit nolentem ad consensum, quàm metus grauis; ergo, &c. Hæc omnia intelliguntur quando metus leuis iniustè incussus est, & quando reuerà metus causa est, sine qua non consentiret. Ex his inferunt hi DD. Primò, quòd ea quæ solo metu reuerentiali acta sunt, possunt rescindi, & eum, qui inde commodum percipit, teneri ad restitutionem. Secundò, si vxor consentiat in aliquem contractum mariti, vel promittat aliquid, vel fideiubeat, quia non audet contradicere marito, timens iurgia, & austerum conuictum, potest reuocare consensum, & eos qui inde aliquid acceperunt ad restitutionem teneri. Tertiò, ea quæ per preces importunas ab aliquo obtenta sunt, voluntate illius repugnante, & solùm ad repellendam molestiam illam concedente, restituenda esse. Ita Lessius *vbi suprà* ex Sylueſtro, Nauarro, Nauarra, & Sanchez, licet hoc vltimum dictum ab ipso dupliciter limitetur.

Sed his non obstantibus, non desunt Doctores contrariam sententiam docentes, vt Medina Cōplutensis *C.de rest.q.3.causa 9. ver. si fiat remissio*, &, qui apud me instar multorum est, Basilius Pontius *de matrim.lib.4.c.10.n.5.* quia metus leuis est in potestate patientis metum, eumque refutare potest: nam & is, qui operatur ex metu, non agit pruden-

ter; quare in eius potestate est imprudentiam repellere, habetque in se sufficiens principium, vt repellat, & sine metu agat. Quare voluntariè omnino videtur operari, qui eum posset facilè repellere, & non vult. Idem constat in eo, qui ab intrinseco metum patitur. Ex qua doctrina iam facilè constat in promissione, vel donatione non euerti eo metu titulum libertatis, cùm in eius potestate sit ex eo metu operari. Constat etiam in contractibus aliis non censeri factam iniuriam aliquam, cùm illam à se facilè repellere possit, sed potiùs voluisse illam pati. Hæc Basilius, qui respondet ad argumenta contrariæ partis, contra Sanchez; & Sarmiento docet hoc esse verum, non solùm in foro conscientiæ, sed etiam in foro externo. Vnde sustinet nullam iure ciuili rescissionem dari in his, quæ ex metu leui gesta sunt; sed ea valida semper iudicari, quia non est necessarium, vt eiusmodi per metum passim subueniatur officio Iudicis, cùm, vt dictum est, nulla, aut ferè nulla illata sit iniuria, quæ considerari debeat, ob rationes allatas. Ex his apparet vtramque sententiam esse probabilem. Vnde Confessarius, si pœnitens qui intulit metum non vult restituere, cum Basilio liberabit illum à restitutionis pœna; si verò pœnitens passus est metum, & vult quæ tradita sunt repetere, potest ei cum Sanchez ad hoc efficiendum licentiam præbere.

Notandum est hîc obiter, etiam contractum matrimonij ex metu leui initum, non esse irritum, nec irritari posse; multos tradere, multos verò negare, & vtrosque probabiliter. vide Lessium *vbi suprà n.47.* & alios.

Resol. CXVIII. *An contractus lucratiui, & promissorij ex metu iniusto celebrati iure naturali sint validi, & quid de iure ciuili?*

VAldè necessaria est huius rei cognitio, vt intelligamus quæ obligatio maneat in conscientia; nam si cōtractus aliquis metu celebratus nullus est, nec transfertur dominium, & qui contraxit, tenetur rem cum fructibus restituere. Igitur quod attinet ad contractus liberalis donationis, & promissionis, Sotus *in 4.dist.29. q.1.art.3.* parum minus eius quod dixerat *lib.6.de iust.q.1.art.4.* docet donationem, aut promissionem metu iniusto factam, validam esse iure naturæ, & ita tenent etiam Henriquez *lib.11.cap.9.num.4.* Carbo *de restit. cap.46.q.4.* Ledesma *de matrim.quæst.47.art.3.dub.1. ad 3.& 4.* Sanchez *de matrim.lib.4.disp.8.n.4.* Lessius *lib.2.c.7.dub.6.n.37. ex l.vlt.C.de his quæ vi*; hæc opinio est satis probabilis.

Sed alij non minùs probabiliter contrariam sententiam docent, & asserunt contractum liberalis donationis, aut promissionis ex metu graui celebratum, inualidum esse omnino iure naturæ; ita vt neque naturalis obligatio ex eo sequi possit. Et ita tenent Medina *C.de restit. q.3. causa 2. ver. si fiat remissio.* Aragon *in 2.2.quæst.89.art.7. in dubio circa solutionem ad 3.concl.1.* Rebellius *part.2.lib.1.quæst.5. concl.1.* Molina, & Azorius, quos citat, & sequitur nouissimè Basilius Pontius *de matrim. lib.4. cap.6. num.4.* vbi solidis rationibus, vt semper solet, hanc

sententen-

ſententiam firmat, & ad omnia argumenta reſpõdet. Et relinquendo rationes à priori, probatur hæc opinio à poſteriori; nam ferè innumeri DD. admittunt, eum qui iniuſtè aliquid extorquet per vim, & metum à donante, teneri in foro conſcientiæ ad reſtitutionem. Ita Couarr. Adrianus, Syluester, Nauarrus, ipſe Sãchez, & Leſsius apud Baſiliũ *vbi ſuprà n.6.* Ergo neque trãsfertur dominium, neque valet contractus; nam ſi iure naturali valeret, non eſſet obligatio reſtituendi ante ſententiam, vel poſtulationem reſciſsionis, & transferretur dominium, ſolumque eſſet actio in perſonam, non in bona; quæ omnia ſunt abſurda. Ergo, &c. Ex his ſequitur, ait Pontius *n.8.* Leſsium parum ſibi conſtare, cùm docuit ex vna parte donationes metu extortas mero iure naturali valere, & tamen poſteà *num.44.* docet eum qui ex huiuſmodi contractu aliquid eſt aſſecutus, teneri ad reſtituendũ, & eum qui vim paſſus eſt, poſſe occultè ſurripere, ſi alia via, quod donauit, recuperare non poſsit. Hæc quidem manifeſtè ſibi repugnant; nam ſi valent naturali iure; ergo etiam iure ciuili valent, vt Leſsius fatetur, donec reſcindantur. Ergo non eſt locus occultæ compenſationi; neque reſtitutionis obligationi donec per ſententiam reſciſsio fiat, aut poſtulet is, qui vim paſſus eſt.

Neque eſt ſimile in eo qui furatur, & retinet, eſt enim in illo, ſecluſa quauis lege, obligatio reſtituendi, ratione iniuſtæ acceptionis. At hic iure naturali non eſt obligatio reſtituendi ex iſtius Doctoris ſententia, cùm valeat donatio; exiſtimat enim iſte Auctor, ſufficientem titulum eſſe liberalem donationem, etiam cum coactione, & cum illa exerceri liberalitatẽ poſſe. Quare illa duo conſiſtere ſimul non poſſunt, contractum valere naturali iure, & illum ante ſententiam ad reſtitutionem teneri, & coactum poſſe occultè ſurripere. Solumque eâ doctrinâ locus eſſet iuri poſitiuo, iuxta aliquorum ſententiam. Atque eodem modo reprehendendus eſt Sanchez, qui *lib.4. diſp.8.n.4.* docet valere naturali iure, & *diſp.9.* docet eſſe obligationem reſtituendi ante ſententiam, quem in hac parte meritò reprehendit Rebellius *part.2. lib.1. q.5.n.15.* Quare quicumque hanc reſtitutionis obligationẽ ante ſententiam cognoſcunt, non poſſunt aſſerere dominium tranſlatum, aut ſibi non conſtant.

An verò ſupradicti contractus ex metu graui celebrati ſint iuris poſitiui diſpoſitione ipſo iure irriti, vel reſcindendi; agit idem Pontius *loco citato c.8. per totum*, & cõtra Sãchez, & alios firmat huiuſmodi contractus, & quidquid à liberalitate proficiſcitur, non tantùm iure naturali, ſed etiã poſitiuo nullos eſſe. Itaque actus omnes, in quibus legitimus titulus eſt donatio, vel liberalitas, ſi ex graui metu iniuſtè illato fiant, etiam iure poſitiuo ſunt irriti ipſo iure, requiriturque Iudicis auctoritas, non ad illos irritandos, ſed vt à principio ita fuiſſe declaret.

Notandum verò pro Confeſſariis ex ſupradictis. Primò, promiſsiones latroni factas propter metum iniuſtum nullam inducere obligationem ratione iuſtitiæ. Secundò, quando puella propter metum iniuſtè illatum conſentit, eſſe obligationem reſtituendi in eo qui ſtuprum intulit. Tertiò, prorogationem quamcumque iuriſdictionis metu extortam, nullam eſſe iure naturæ, & poſitiuo. Quartò idem dicendum de mandato ad aliquid agendum, ſi metu extorqueatur. Quintò, idem dicendum de diſpenſatione, & priuilegiis metu extortis, quamdiu vel tacitè, vel expreſsè non confirmantur, nulla enim ſunt ipſo iure, quod intellige, quando verè fauores ſunt, non verò ſi ob cauſam, & obſequia præſtita compenſationis gratia conceduntur; hæc enim in eo caſu, non proficiſcuntur ex liberalitate. Sextò, idem dicendum de renuntiatione beneficij per metum facta, contra Rebellium, Leſsium, & alios, quia renuntiatio ex liberalitate debet oriri, & renuntiatio magis ſapit gratiam, quàm iuſtitiam, vnde non poteſt ad eius titulum ordinari, qui ex ea ratione beneficium accepit. Septimò, idem dicendum, non tantùm de abſolutione ab excommunicatione per metum extorta, ſed etiam de reuocatione cenſuræ ante diem, vel conditionem ſub qua promulgata eſt, & de fideiuſsione, & inſtitutione heredis, vel legatis relictis, quando hæc metu extorquentur. Et hęc omnia Baſilius Põtius *loco citato*; ſed an idem dicendum ſit in contractibus oneroſis, videbimus in ſequẽti reſolutione.

RESOL. CXIX. *An contractus oneroſi celebrati ex metu graui, ſint validi iure naturali, & quid de iure ciuili?*

COntractus oneroſi dicuntur, in quibus datur res pro re, vt venditiones, promiſsiones reciprocæ de præſenti, &c. & hos eſſe inualidos, ſpectato iure naturæ, tradunt Rebellius *part.2. lib.1. quæſt.5. concl.3.n.15.* & alij penes ipſum.

Aliquibus tamen verius videtur eos contractus, in quibus datur res pro re, excepto matrimonio, validos eſſe iure naturæ, etiamſi fiant ex graui metu iniuſtè incuſſo. Et ita docet Baſilius Pontius *de matr. lib.4. cap.7. nu.2.* qui citat Sotum, Richardum, Paludanum, Syluestrum, Nauarrum, Henriquez, Molinam, & Vaſquez. Imò Pontius *in cap.9. nu.2.* plus addit, hos contractus valere etiam in iure poſitiuo, dari tamen actionem metus cauſa, & limitat hanc ſententiã tantùm in contractu ludi, & in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, quæ metu facta non valent. Itaque quoad forum conſcientiæ ante Iudicis ſententiam, nulla adeſt obligatio reſtituendi in eo, qui taliter contrahendo vim intulit; quia hi contractus ſunt validi in vtroque foro, donec alter petat reſciſſionem, & ſic emptor qui metum fecit, poteſt licitè rem retinere & fructus perceptos, donec venditor reſciſſionem poſtulet, & ita docent Pontius, & alij *vbi ſuprà*. Quæ ſunt notanda ad tollendos ſcrupulos, & onus pro illo tẽpore reſtituẽdi. Differentiã verò, quare hi contractus oneroſi validi ſint iure naturali, & poſitiuo, non autem contractus lucratiui, vt diximus in ſuperiori reſolutione, inuenies ſatis firmatam apud Pontium *locũ citatis*.

RESOL. CXX. *An peregrinus poſsit vti indulgentia ſui territorij, ſi in loco vbi moratur, ſeruetur ius commune?*

EXempli gratia, Mediolani licet ex conſuetudine veſci carnibus, quatuor primus diebus Quadrageſimæ, quod iure communi prohibitum eſt; quæritur an ſi aliquis Mediolanenſis hoſpes ſit hîc Panormi, vbi ius commune viget, poſſit in illis diebus edere carnes. Negatiuè reſpondet

Basilius Pontius *de matrim. lib.5. cap.8.nu.3.* vbi citat Suarez asserentem, oppositam sententiam neque esse probabilem, neque securam in praxi.

Non reticebo tamen illam docere P.Thomam à Sanchez *de matrimon. tom.1.lib.3. disp.18.num.7.* quia licet hoc priuilegium videatur locale, soloque cohærens, est vtique tale in hoc sensu, vt eo gaudeant, non tantùm ibi quoquo modo existentes, sed etiam qui in iure habentur pro præsentibus, ibique existentibus, quales sunt, qui breui tempore absunt, citò reuersuri, eò quòd illi domicilium ibi habeant. Et ita Palatius *in 4.dist.15 disp.8 post 6.concl. ver.at verò*, dixit, Castellanũ per Lusitaniam transeuntem, posse more suæ patriæ intestinis vesci die Sabbathi, quæ in Lusitania non permittuntur. Ita Sanchez, qui etiam citat Ledesmam *de matrimon. quæst.45.art.5.punct.3.dub.vlt.§.secundò arguitur, & §. quibus positis.*

TRACTATVS VI.

Miscellaneus.

RESOLVTIO I. *Notabilia quædam circa materiam duelli.*

MATERIA duellorum frequenter in praxi solet accidere, ideò ponam hîc breuiter aliqua magis practicabilia. Dico igitur primò, quòd diffidans alterum non animo pugnandi, sed causa honoris proprij defendendi, non incurrit in excommunicationem. Ita contra Peregrinum *de duello q.24.* docet Floronus *de duello cap.6.§.2.* & Naldus *in sum. ver. duellum, num. 2.* imò cum Filliucio *tom.2. tract. 15. cap.5. quæst. 5. num. 113.* alibi probabiliter docui hoc esse verum, etiamsi ad locum conuentum accedant absque animo verè pugnandi, sed tantummodo aliquos ictus inferendi, cum morali securitate, quòd nullum damnum secuturum sit, sed pax potiùs inde concilianda, & ita etiam hanc sententiam tenet nouissimè Wolfangus à Worburg *in rudimentis iuris canonici de excom.art.5.fol.196.*

Dico secundò non incurrere in excommunicationem, si quis ad inimicum accedat arguendo illum mendacij, si sustinere voluerit, quod sibi relatum fuit, etiamsi hoc dicendo manum ensi apponat. Ita contra Peregrinum *quæst.26.n.2.* tenet Bonacina *to.3. disp.2.q.3.punct.4.nu.14.* hoc enim non est prouocatio ad duellum facta ex cõdicto, statuto loco, & tempore, sed potiùs est iniusta aggressio.

Dico tertiò, non affici excommunicatione, qui alium prouocat ad pugnandum nullo statuto loco, & tempore, & hoc etiam procedit in terminis Bullæ Clemen. VIII. quidquid sentiat Peregrinus *quæst.15.num.3. & quæst.20.num.3.* contra quem insurgit Bonacina *vbi suprà num. 15.* & alij, ex ratione *superiùs* adducta; quia videlicet hæc actio non habet requisita constituentia duellum.

Dico quartò, cùm quis ad locum duelli causa inspiciendi accessit, non incurrere in excommunicationem, dummodo duellum, vel actus ad pugnam proximus secutus non sit. Ita ego olim consului contra Peregrinum *q.37.* Imò puto cum Lessio *lib.10.c.4. dub.11. num.83.* & Scortia *in Bull. Pont. epitome 155. theorem.392.* spectantem ex occulto duellum non incidere in excommunicationem, quod etiam Riccius *in praxi tom.3.ref.42.nu.2.* Scortia cum Reginaldo, & Sanchez tenent de transeunte obiter, & aspiciente duellum, cùm non sit spectator, ex industria, & ex proposito.

Dico quintò, quòd qui narrat aliquod factum ex qua narratione præuidet aliquos, qui rem illam intellexerunt, arrepturos occasionem prouocandi se ad duellum, non incurrere in excommunicationem, quidquid asserat Peregrinus *quæst. 27.* & ita docet Bonacina *num.32.* & ita ego olim in casu contingenti determinaui cum consensu doctorum virorum; nisi hoc faciat, vt eos ad duellum incitet. Et ratio nostræ sententiæ contra Peregrinum est, quia ista actio Bullæ Clem. VIII. non exprimitur, & pœnæ non sunt extendendæ vltra verborum significationem. Ergo, &c.

Dico sextò, audientes, vel legentes scripta, in quibus aliqui se prouocant ad duellum, minimè nexu excommunicationis vinciri. Et ita ego olim consului cõtra Peregrinum *quæst.28.* & adducebam Comitolum *lib.6.cap.14.nu.7.* & rationes *suprà* adductas, quia hoc in Bulla non exprimitur, & quia odia non sunt amplianda.

Dico septimò, quòd qui ratam habet procurationem, vel pugnam, vel aliam actionem in Bullis Pontificiis expressàm, suo nomine factam, non incidit in excommunicationem; ita Floronus *cap.14. §.3.nu.1.* quidquid asserat Peregrinus *quæst.31. nu.3.* quia Pontifices dum volunt pœnam ad ratihabitionem extendere, hoc solent exprimere; adde quòd ratihabitio non comparatur mandato in pœnis, nisi exprimatur. Ergo, &c.

Dico octauò, eum qui præmissa ob duellum prouocatione contulit se ad locum constitutum, & altero non comparente discessit, minimè in excommunicationem Gregorij XIII. incidisse puto, & ita contra Peregrinum *quæst. 45.* tenet Scortia *in Bull. Pont. epitome 155. theorem. 392.* & alij penes ipsum, quibus ego addo Megalam *in 3.p. lib.4. c.4. quæst.2. n.11.* Ioan. Fräciscum Suarez *in enchiridio casuum conscientiæ lib.7.ver.duellum.* Naldum *in summa ver. duellum, num.6.* & Riccium *in praxi tom.3.resol.52.*

Dico nonò, quòd Peregrinus *quæst. 33.* docet duellum consulentem incurrere in excommunicationem, etiamsi consilium non sit efficax, vel influat in effectum; sed contraria sententia probabiliter sustineri potest, vt notat Bonacina *nu.28.*

Dico decimò, consulentem duellum non incidere in excommunicationem, etiamsi conatus fuerit influxũ consilij reuocare, sed reipsa nõ reuocauerit;

scio

ſcio Bonacinam *nu.* 36. contrariam docere, ſed tu probabiliter noſtram ſententiam ſequi potes.

Dico vndecimò, quòd ſi incontinenti orta inter aliquos ſit rixa, vnus alterũ iracundia motus ad dimicãdum in certo loco inuitet, & incontinenti ibi dimicent, non incurrit in excommunicationẽ. Ita Flauius Cherubinus *in Bull. Pont. to 3. conſtit. 11. Clem. VIII. ſchol. 1.* qui citat Ludouicum Lucenſem, Farinacium, & Tuſchum, quibus ego addo Ioan. Franciſcum Suarez *in enchiridio caſuum conſcientiæ lib. 7. ver. duellum,* & Riccium *in praxi tom. 3. reſol. 51.* Item ait Graffius, diffidantes ſe ad pugnandum in aliquo loco, quò ſtatim tendunt, & pugnant ibi, non incidere in excõmunicationẽ, quia non adeſt aſſignatio tẽporis. Ita ille *in praxi lib. 1. c. 7. n. 22.* & Io. Franciſcus Suarez *vbi ſuprà,* ſed probabiliorem eſſe contrariam ſententiam aſſerit Bonacina *loco citato n. 7.*

Non omittam hîc adnotare, quòd ſecundùm Layman *in Theol. mor. lib. 3. tract. 3. part. 3. cap. 3. n. 3.* in duobus caſibus duellum damnari non poteſt, videlicet, ſi miles in exercitu, vir equeſtris in aula Regia officio, & dignitate excidere debeat ob ignauiæ, ac timiditatis notam, niſi identidem prouocanti ſe iſtat; vel ſi quis ab iniuſtis conuitiis, ac ſubeundo dedecore aliter ſe liberare nequeat, niſi cum prouocante congrediatur. Hæc Layman; an verò probabiliter, aliis iudicandum relinquo, mihi enim non placent, ex his quæ adducit Reginaldus *tom. 2. lib. 21. cap. 7. num. 80.*

Nota ſecundò, contra Megalam *in 3. part. lib. 4. c. 4. q. 2. nu. 13.* & Salonium *in 2. 2. q. 64. art. 3. contr. 3. concl. vlt.* poſſe Principem in caſu extraordinario ad maiora vitanda mala duellum permittere; & ita docet Scortia *in Bull. Pont. epitome 155. theorem 392.* qui citat Sanchez, Valentiam, Caietanum, Sà, & Nauarrum, quibus ego addo Reginaldum *tom. 2. lib. 21. cap. 7. num. 75.*

Et tandem nota tertiò pro coronide huius reſolutionis, quod nouiſſimè Franciſcus Merolla *in diſp. Theol. mor. tom. 1. diſp. 2. c. 4. dub. 10. corol. 3. nu. 390.* ſic aſſerit: Quantum ad ſcripta prouocantia ad duellum, ſi loquamur de famulis ſcribentibus tantùm, & non deferentibus, exiſtimo poſſe dari caſum, in quo licitum ſit famulis ea ſcribere, vt ſi aliàs eis immineret periculum mortis, vel alterius grauis nocumenti. Si verò de famulis ea ſcripta ſcienter deferentibus ſermo ſit, eſt valdè probabile, id ita eſſe intrinſecè malum, vt in nullo caſu liceat, quamuis oppoſitum non ſit improbabile. Ita ille. Et hæc dicta ſufficiant circa præſentem materiam duelli, alias quæſtiones ex induſtria relinquimus, quia non ita in praxi facilè occurrere ſolent.

RESOL. II. *An liceat vendere creditò pretio currenti tempore ſolutionis?*

AFfirmatiuè reſpondet Caietanus *in 2. 2. q. 78. art. 2.* & *ibidem in relect.* Frãciſcus Victoria cum multis recentioribus Thomiſtis, quia tempore ſolutionis dicitur perfecta venditio. Et hãc ſententiã probabilem eſſe putat Sotus *de iuſt. lib. 6. q. 4. art. 2.*

Sed ipſe contrariam tenet, ſi non eras ſeruaturus mercès tempore ſolutionis, cum communi Doctorum. Dicendum eſt igitur, poſſe quem vendere creditò pretio currenti tempore ſolutionis, ſi pro tunc ſeruaturus erat illas merces. Tamen in tali caſu rectè notat la Cruz *in direct. p. 1. pr. 7. quæſt. 5. dub. 7. concl. 2.* poſteà de pretio deducendas eſſe expenſas, quæ faciendæ erant, v. g. pro conſeruando tritico, & pericula, ſi quæ probabiliter timentur in eius conſeruatione. Item habenda erit ratio pretij, quo res in Maio, v. g. æſtimarentur, ſi vſque tunc ſeruarentur; nam ſi mille cori tritici in Maium ſeruantur, ex copia vileſcet pretium. Hæc ille, quæ ſunt valdè menti tenenda. Sed circa præſentẽ quæſtionem, vide Molinam *diſp. 355.* Medinam *de reſt. q. 38.* Rebellium *part. 1. lib. 9. q. 11.* Aragon *in 2. 2. q. 77. art. 4.* & ibidem Salonium *contr. 22.* & alios.

Notandum eſt etiam cum Villalobos *in ſumma, tom. 2. tract. 21. diffic. 7. nu. 3. que no es licito vender el trigo apreciado al precio, que vale al preſente, con pacto de que ſe pague para tal tiempo en trigo, ò en dinero, como màs quiſiere el que le vende; porque en tal caſo el que vende poſuit ſpem in tuto, eſto es què aſſegura ſu negocio, y no ſe pone à peligro de perder, pues ha de eſcoger, y el otro ſi.* Ita ille, & ante illum Rebellius *part. 2. lib. 9. quæſt. 11. num. 12.* in quo multi Barones, & negotiatores miſerrimè decipiuntur.

RESOL. III. *An qui bonâ fide expendit monetam falſam, teneatur ad reſtitutionem?*

HIc caſus frequenter accidit. Sylueſter. *ver falſarij, q. 6.* & Angelus *eodem ver. §. 4.* aſſerunt, quòd ignoranter accipiens falſam monetam, & ſcienter expendens, tenetur damnificato ad reſtitutionem. Igitur ex eorum ſententia, ſi eadem bona fide in alium tranſtulit, non tenetur.

Sed contrarium docet Petrus Nauarra *de reſtit. lib. 3. cap. 1. num. 312.* error enim meus, ait ille, nulli nocere debet, ſed error ſuos tenere debet auctores. Idem docet Nauarrus *in man. cap. 17. nu. 167.* Vtraque opinio eſt probabilis.

RESOL. IV. *An teſtis teneatur reſtituere danti, ſi quid accepit pro veritate dicenda, & Iudex pro iuſta ſententia ferenda?*

AFfirmatiuè reſpondet Aragon *in 2. 2. quæſt. 75. art. 4.* Nauarra *lib. 4. c. 2. n. 34.* Rebellius *lib. 18. q. 10. n. 8.* Toletus *lib. 1. c. 21.* Nauarrus *c. 17. nu. 34. & 96.* & alij communiter; ſed hi Doctores intelligendi ſunt, quando datur aliquid ad redimendam vexationem; ſecus autem ſi detur ad alliciendum animum Iudicis ad iuſtam ferendam ſententiam, aut ex mera liberalitate; nam in tali caſu teſtis, & Iudex poteſt recipere, nec tenetur danti reſtituere, quod eſt valdè notandum ad tollendos ſcrupulos; & ita hanc ſententiam alibi etiam docui, & etiam docet Ioan. Franciſcus Suarez *in enchiridio caſuum conſcientiæ lib. 5. §. cui reſtituendum, ver. quod accepiſti, & lib. 10. §. iudicium, ver. Iudex poteſt.* vbi citat Sayrum, Molinam, Medinam, & alios.

Nota etiam quòd ſententiam affirmatiuam Sotus *de iuſt. lib. 4. q. 7. art. 1. ad 2.* & Azorius *part. 3. lib. 4. c. 21. q. 6.* intelligunt ſi accipias ab eodem, non verò ſi accipias ab alio; nam in tali caſu non teneris reſtituere. Et ratio eſt, quia licet ex iuſtitia obligeris, v. g. ab bonum Petri, non tamen teneris ex iuſtitia

ſtitia id facere in gratiam Pauli, à quo donum accepiſti. Ergo, &c. Verùm hæc ſententia diſplicet Leſſio *lib.2.cap.14.dub.9.* & aliis.

RESOL. V. *An quis poſſit per partes reſtituere?*

SEcundùm mentem Nauarri *cap.17.n.65.* Angeli *ver.reſtitutio vlt.§.5.* Antonini *part.2.tit.2.cap.8.* & Petri à Nauarra *lib.4.cap.4.dub.15.* qui poteſt ſtatim totum reſtituere, ſed non vult, niſi per partes ob aliquod emolumentum inde ſibi proueniens, poteſt abſolui, ſi creditor nolit concedere dilationem parum ſibi nociuam, & Confeſſor probabiliter credat, quòd negata abſolutione, & dilatione, numquam, vel non ita vtiliter reſtituet.

At alij docent huiuſmodi nō eſſe abſoluendum, nec Confeſſarium poſſe dilationem concedere. Ita Aragon & Salonius *in 2.2.q.62.art.8.* Medina *de reſt. quæſt.5.dub.3.* Corduba *in ſum.q.68.punct.2.* Sotus *de iuſtitia lib. 4. q.7. art. 4.* Sayrus *in Claui Regia lib.10. tract.5.cap 5.dub.5.* Molina *de iuſt.tract.2. diſp. 756.* & alij. Et ratio eſt, quia eo ipſo quòd reſtituere non vult niſi per partes, cùm teneatur, & poſſit totum reſtituere, verè conſentit in detentionem iniquam illius reſidui, ratione cuius manet in peccato, & conſequenter eſt incapax abſolutionis. Ergo, &c.

RESOL. VI. *Nocens alteri in re, ad quam erat ſolùm in potentia, ad quid teneatur reſtituere?*

SI damnum, v. g. ait Sayrus *in Claui Regia lib. 10. tract.4.c.1.n.6.* cum culpa datū eſt in ſeminibus, & plantis, ſi ſint in proxima diſpoſitione, reſtituendum, ac ſi eſſent matura deductis expenſis; ſecus ſi adhuc longè diſtabant. Ita Sayrus. Alij etiam, vt Sotus *de iuſt. lib.4.q.6.art.3.* Aragon. Bannez, & Salonius *in 2.2. q.62. art. 4.* in reſponſione huius caſus aliquas diſtinctiones adhibent, quas apud ipſos videre potes. Mihi verò ſententia Leſſij *lib.2. cap.11. dub.19* probabiliſſima videtur, qui abſolutè negans prædictas diſtinctiones, docet huiuſmodi inferentem damnum, ſiue ex malitia, ſiue ex negligentia, teneri tantùm ad æſtimationē temporis præſentis.

RESOL. VII. *An excommunicatio lata contra ſcienter aliquid facientes, afficiat contrauenientes ex ignorantia affectata?*

AFfirmatiuam ſentētiam tenet Layman *in Theol. mor.lib.5.tract.5.part.1.c.5.nu.8.* Suarez *in 3. part. tom.5. diſp.4. ſect.10. num.1.* Henriquez *lib.13.cap.23. num.3.* Sanchez *de matrim.lib.9.diſp.32.nu.40.* Molina *tract.5.diſp.71.nu.13.* Graffius *in deciſ. tom.1. lib.4. cap.9. num. 83.* & alij penes ipſos. Et ratio eſt, quia ignorantia affectata æquiparatur ſcientiæ, vt patet *in cap. eos qui, de tempor. ord. in 6.* ibi, *ſcienter, ſeu affectata ignorantia,* vbi gloſſa *in verſ. ſcienter.* Hæc opinio eſt probabilis.

Sed non minùs probabilem contrariam eſſe exiſtimo, quam tuetur Sanchez ſe retractans *in ſumma tom.1.lib.2.c.10.nu.38.* Filliucius *tom.2. tract.22.c.7.n. 205.* Bonacina *de cenſ.diſp.2.q.5.punct.4.n.9.* Duardus *in Bull.Cœn.lib.2.q.36.num.3.* & alij, quia verba legis pœnalis non ſunt extendenda vltra propriū ſignificatum: ſed qui operatur cum ignorantia affectata, non operatur ſcienter. Ergo nō incurrit in excommunicationem contra aliquid ſcienter facientes, latam, & hoc procedit, ſiue ignorantia affectata ſit iuris, ſiue facti. Vnde ex his aliqui docent legentes libros hæreticorum ignorantia affectata, non incurrere in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ, quæ fertur contra ſcienter legentes; licet alij hoc non approbent, quia putant excommunicationes Bullæ Cœnæ non eſſe pœnales, ſed fauorabiles; cùm ſint latæ principaliter in fauorem Dei, & animarum. Vtraque opinio eſt probabilis.

Notandū eſt etiam ex ſupradictis à fortiori non incurrere in cenſuram, qui ex ignorantia craſſa, ſiue ſit iuris, ſiue facti, violat excommunicationes latas contra ſcienter aliquid facientes, vel præſumentes facere. Et hanc ſententiam ex pluribus Doctoribus probat nouiſſimè Merolla *in diſp. Theol. mor. diſp.1.cap.2.dub.6.nu.232.* cui ego addo doctum Anguianum *de legibus to.1.lib.4.contr.4.nu.18.* quidquid in contrarium aſſerant Doctores citati per Tiraquellum *tract.de pœnis tempor.cauſa 13.nu.22.* qui poſt gloſſam *in cap.finali.de offic.delegati in 6.* inaduertenter tradiderunt pœnas contra neſcientes præſcriptas obtinere, ideoque contra ignorantes per ignorantiam craſſam. Sed tu noſtram ſententiam tene. Notentur hæc à Confeſſariis; nam ex illis multos ſcrupulos ſedabunt. At poſt hæc ſcripta inueni omnia ſupradicta docere iterùm doctum Bonacinam *in Bull. Cœn.tom.3.diſp.1.q.2.punct.4.num.9.*

RESOL. VIII. *An actus, qui eſt cauſa omiſſionis culpabilis, ſit peccatum diſtinctum ab ipſa omiſſione?*

VT ſi quis ita ſtudio ſit intentus, vt relinquat audire Miſſam, an iſtud ſtudium ſit in ſeipſo peccatum, & contineat in ſe deformitatem diſtinctam à malitia omiſſionis Miſſæ? Negatiuè reſpondeo cum Vaſquez *in part.2.diſp.93.cap.3.nu.10.* Becano *part.2.Theol.ſcholaſt.tract.2.cap.3.q.5.* & aliis. Dico igitur tam voluntatem expreſſam omittendi, quàm opus, quod eſt cauſa omiſſionis, non ſolùm non eſſe peccata diſtincta ab ipſa omiſſione, verùm etiam neque eſſe peccata commiſſionis, ſed omiſſionis tantùm, quidquid aſſerant in contrarium Salas *in part.2. tract.13.diſp.2.ſect.7. & 8.* Valentia *to.2.diſp.6. quæſt.1.punct.4.* & alij. Vnde ſatis eſt vt quis dicat in confeſsione, Miſſam non audiui, nec opus eſt cauſam exprimere omiſſionis Miſſæ, vel voluntatem expreſſam omittendi, quæ omnia ſi eſſent peccata commiſſionis, deberent in confeſsione explicari.

Sed hîc obiter poſſet quis curioſè inquirere, an actus, qui fiunt ab operāte poſt propoſitum omittendi præceptum, vt ſi quis, v.g. proponeret omittere Miſſam propter pigritiam, aut aliam cauſam, & poſteà tempore celebrationis Miſſæ domi ſtuderet, aut ambularet, an, inquam, hi actus dicantur cauſa omiſſionis Miſſæ, & conſequenter ſint peccata. Negatiuè reſpondet Medina *in part. 2. quæſt.71.art.5.dub.2.* Aluar. *in part. 2. diſp. 126. num.2.* Salas *in part.2.tract.13.diſp.2.ſect.6.nu.102.* licet contrarium aſſerat Valentia *tom.2.diſp.6.quæſt.5.punct.4.* Sed tu circa præſentem quæſtionem vide Filliucium *tom.2. tract.21.cap.7.nu.268.* Layman *in Theol. mor. lib.1. tract.3.cap.4.nu.43.* Becanum *vbi ſuprà cap. 2.num.5.& 6.* & illos ſequere.

RESOL.

RESOL. IX. *An in dubio circa diſpenſationem matrimonij diſpenſatio cenſenda ſit valida?*

HIc caſus frequenter poteſt accidere, vt ſi v.g. cauſa tacita, vel falsò inter alias veras expreſſa ſit finalis, quæ vitiat diſpẽſationem, vel tantùm impulſiua, quæ non vitiat; item quando dubium eſt, an ſatis probetur veritas narratorum in ſupplicatione, &c. & negatiuam ſentẽtiam docet Coninch *de Sacram. diſp. 33. dub. 6. nu. 93.* vide etiam Gutierrez *lib. 3. pract. qq. quæſt. 17. nu. 115.* Menochium *vol. 3. conſ. 272. n. 57.* Barboſam *p. 1. leg. 1. nu. 84. pro ſolut. matrim.* & alios penes ipſos. Hæc opinio eſt probabilis.

Sed non minùs probabilem contrariam eſſe exiſtimo, quam tuetur Salas *de legibus, diſp. 20. ſect. 15. nu. 122.* Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 21. n. 25.* & alij, quia in dubio ſemper præſumitur actus validus; *cap. Abbate, de ver ſignificat.* & conſequenter dicendum eſt, quòd poſſeſſio ſit provalore actus, & in dubio cauſa præſumitur ſemper impulſiua. Ceteras rationes videbis apud Sanchez; adi illũ, & non pigebit. Vide etiam Riminaldum *vol. 3. conſ. 275. num. 17. & vol. 5. conſ. 562. n. 26. & ſequent.* & Bonacinam *de legib. to. 2. diſp. 1. q. 2. punct. 6. n. 4.* hanc ſententiam docentes.

Verùm poſt hæc ſcripta inueni nouiſſimè Franciſcum Merollam *in ſuis diſp. Theol. mor. to. 1. diſp. 3. c. 3. diffic. 3. corol. 14. n. 178.* negatiuam ſententiam aduerſus Sanchez docere; ſed ego his non obſtantibus, non diſcedo ab eius ſententia affirmatiua, quam præter citatos Doctores, etiam docet, & ſuſtinet amiciſſimus Pater Sanctarellus *tom. 1. variar. reſol. q. 59. per totam.* Dico igitur, quòd quando dubitatur an diſpenſatio ſit valida, an ſubreptitia, præſumendum eſt, quòd ſit valida; nam in re dubia iudicandum eſt in fauorem actus. Ideò hæc omnia Confeſſarij mente teneant; nam, vt dixi, pluries hæc dubitatio in facti contingentia poteſt accidere, & ſecundùm hanc opinionem conſulentes, ſeu pœnitentes à multis laboribus liberabuntur.

RESOL. X. *An in contractibus gratia vtriuſque contrahentis celebratis, ſi aliquod damnum contingat ſine culpa illius, diuidatur inter vtrumque?*

REſpondeo negatiuè in foro externo, ſecus autem in foro conſcientiæ, in quo cõtractus, vbi vtriuſque vtilitas vertitur, vt in empto, locato, pignore, ſocietate, &c. ſi res perit ſine culpa vnius ex cõtrahentibus, damnũ diuiditur inter ambos; quia cùm gratia vtriuſque ſit cõtractus, & vnuſquiſque percipiat ex eo commodũ, videtur iuſtum, vt etiam participet vterque partẽ damni. Et ita hanc ſententiã docet Paludanus *in 4. diſt. 15. q. 2. art. 1 concl. 5. in fine*, quem citat, & ſequitur doctus Ioãnes Valerus *in differentijs vtriuſque fori, ver. damnum, differ. 4.* & ita in facti contingentia conſuluit, ſic enim ait: Hinc colligere reſpõſum ad dubium, ſuper quo elapſis proximè mẽſibus fui conſultus; quidam enim mulio locauerat equum cuidam ſcholari, & in itinere equus accepit plagam in dorſo prẽter culpã ſcholaris cõductoris, ex qua poſt iter peractum mortuus eſt equus in domo domini ſui locatoris. Petebat dominus à ſcholare medietatem valoris equi; ſcholaris recuſabat, dicens ſe nihil debere, cùm ex nulla ſui culpa equus interiiſſet. Reſpondi in foro fori ſcholarem nihil debere, ſed in foro conſcientiæ teneri ad medietatem valoris equi. Quorum numquam obliuiſcaris, quia caſus hic, & alij ſimiles, ſunt quotidiani. Ita Valerus, & ego.

RESOL. XI. *Hũ diebus interrogatus fui, an qui vulgò Sigitteri vocantur, poſſint conducere concubinam in domum amaſij?*

HIc caſus frequenter accidit, & tunc affirmatiuam ſententiam aliqui probabilem eſſe dixerunt ex auctoritate Azorij *tom. 2. lib. 12. c. vlt. quæſt. 8.* aſſerentis licitum eſſe famulis deducere concubinam in domum heri, vel alium locum in quo peccaturus eſt. Sed quia in iſto caſu Azorij adeſt tantùm ſimplex comitatus, & non cõcurſus phyſicus, vt in caſu, de quo loquimur, ideò tũc adduxi Franciſcum Merollam *in diſp. Theol. mor. tom. 1. diſp. 2. c. 4. dub. 10. corol. 3. nu. 280.* vbi ſic ait: Ex hoc colligitur quid dicendũ ſit de aurigis deferentibus meretricem ab vno loco ad alium, quam ſciunt illuc petere ad peccandum: hi enim regulariter excuſantur à peccato, quia adeſt cauſa non amittendi lucrum, quod ex eo miniſterio comparant. Ita ille, & ego.

RESOL. XII. *An licitum ſit vendere Agnos Dei, & retinere illos?*

NEgatiuè reſpondet Pater Azorius *tom. 1. lib. 9. cap. 9. poſt quæſ. 5. ver. quares*, etiamſi vendantur tantùm ratione materiæ, ex quadam conſtitutione Gregorij XIII. quæ incipit, *omni arte audio*, &c. apud Quarantam *in ſum. Bullarij, ver. Agnus Dei.* Lauorium *de Iubilæo, cap. 23. num. 88.* & alios.

Verùm ſi ſint albi, & non minio confecti, poſſe vẽdi ſine vllo ſcrupulo ratione materiæ, ac laboris, & impenſarum in eis aſportandis, docent Flauius Cherubinus *in compen. Bull. to. 2. conſt. 2. Gregorij XIII. ſchol. 1.* Naldus *in ſumma, ver. ſacrilegium, n. 9.* Homobonus *de exam. Eccleſ. part. 2. tract. 9. c. 5. q. 9.* Villalobos *in ſum. to. 2. tr. 37. diffic. 11. n. 4.* Suarez *de Relig. to. 1. tr. 3. lib. 4. c. 14. n. 6.* Bonacina *to. 3. diſp. 2. q. 2. punct. 29. nu. 2.* Sanchez *in ſum. to. 1. lib. 2. c. 43. nu. 17.* qui etiam optimè notat, præfatos Agnos Dei retineri poſſe, poſtquam in excommunicationem incurſum eſt eos depingendo; prohibetur enim in conſtitutione illa pingere, vel retinere Agnos depictos ad vendendũ, ſecus autem ſi depicti retinerentur non advendendum. Et hanc opinionem Sanchez probabilem putat Bonacina *vbi ſuprà*, quam nouiſſimè tenet etiam Scortia *in Bull. Pont. theorem. 330.* & Fagundez *vbi infrà*; quidquid in contrarium teneat Rainerius *in cat. al. cenſ. c. 9. excomm. 64. in fine*, cum aliis. Vnde ego olim conſului, potuiſſe quem in donum recipere, & retinere Agnum Dei depictum, & miniatum.

Nota etiam cum Azorio, laicos non grauiter peccaturos, ſi abſque contemptu dictos Agnos tangant. Imò ego puto cum Sanchez, nullam eſſe culpam illos tangere, eò quòd vſus obtinuerit, vt à laicis etiam feminis tangantur.

Et tandem non omittam hic deſcribere verba Vincentij Fillfucij *to. 1. tract. 14. c. 6. nu. 93.* vbi ſic aſſerit: Hæc excommunicatio à multis omittitur, & neſcitur, vt propterea crediderim extra Vrbem non fuiſſe receptam: paſſim enim cernuntur Agni

Dei depicti, quos non est verisimile fuisse depictos cum licentia Papæ. Ita Filliucius. Verùm Fagundez *pr.1. lib.1. cap.4.n.25.* docet hanc excommunicationem esse in viridi obseruantia; certum est tamen, quòd si dicta excommunicatio est in vsu, non est tamen Pontifici reseruata, vt ex multis tradit Barbosa *de potest. Episc. part.3. allegat.50. num.150.*

RESOL. XIII. *An maledictio, seu alicuius mali imprecatio sit semper peccatum mortale?*

HIc casus passim occurrit, & nimiùm Confessarios scrupulosos angit; ideò ponam hic verba Ioannis Azorij *to.3. lib.13. cap.10.* vbi sic ait: An maledictio sit peccatum mortale. Respondeo, ad hoc vt sit peccatum mortale requiri, vt ipsa imprecatio mali sit ex animo. Secundò, vt sit ex plena deliberatione animi. Tertiò, vt malum, quod imprecamur alteri, sit graue; quare si aliquid istorum desit, erit veniale tantùm peccatum. Vnde non semper in mulierculis maledicentibus suis liberis, vel ancillis; vel in rusticis, mulionibusque maledicentibus sibi, vel iumentis aliisve, est peccatum mortale, quia frequenter ex ira quadam, vel ex deprauata consuetudine maledicunt, non ex animo imprecantes malum. Item frequenter in his est imperfecta animi deliberatio. Item leuis quædam negligentia, vel inconsideratio in maledicẽdo. Ita Azorius, & ego.

RESOL. XIV. *An conducens operam alicuius, si per conductorem stetit, etiam ob casum fortuitum, quò minus locator operam suam præstaret, teneatur ad omnem mercedem?*

DE hoc casu olim mihi altercatio fuit cum quodam amicissimo Iurisconsulto, qui affirmatiuam sententiam mordicus in casu contingenti tenebat, & rectè quidem, loquendo in foro iudiciali, ex *l. si addes, §. cùm quidam, ff. locat.* & aliis iuribus ab ipso adductis.

Sed ego in foro cõscientiæ tunc contra Nauarrum *c.17. n.198.* contrariam sententiam docui cum his limitationibus, si locator aliam non inuenisset mercedem, si mihi suam operam non locasset, aut potuisset inuenire si vellet, & omisit; vt accidit in casu, de quo tunc interrogatus fui, & ideò hanc sententiam tenent Doctores, quos citat, & sequitur Rebelllius *de obl. iust. p.2. l.14. q.14. n.15.* & nouissimè Ioãnes Valerus *in differentiis vtriusque fori, ver. locatio, differ.3.* vbi sic ait: In facti contingentia respondi, cùm quidã conduxisset vespere operam cuiusdam pro die sequenti, & statim manè certiorem fecisset conductorẽ se non indigere opera eius, non teneri ad mercedem illius diei, si certũ erat ab illo pro eo die nullum inueniri locatorem, etiamsi non locasset illi operam suam, vel poterat se locare cum alio, si voluisset, vel in suis terris, quas habebat, operari. Sic Valerus. Et ratio est, quia in dictis casibus euenientibus nullã mercedẽ cõductor amittit mea causa, sed sua culpa, quia voluit esse otiosus. Hinc asserunt aliqui, & rectè, quòd possessor malæ fidei non teneatur ad fructus, quos in veritate dominus rei non erat probabiliter percepturus, vt quia rem non locasset si habuisset. Vide etiam Ioan. de la Cruz *in direct. part.1. pr.7. quæst.7. art.6. dub.4. concl.1.*

RESOL. XV. *An famulus conductus per annum, si discedat ante tempus completum, perdat mercedem?*

HIc casus frequenter solet accidere, & affirmatiuam sententiam tenet Bartolus *in l. si vno, §. item cùm quidam, ff. locat.* sed hoc procedit in foro iudiciali. Vnde in conscientia tenetur dominus famulum redeuntem admittere, vel ei soluere mercedem temporis quo seruiuit, etiamsi redire nolit; nisi domini multùm interesset immoratio, & seruitium famuli; nam in tali casu puto ad nihil teneri in conscientia, si eius interesse tantum valeat, quantum id quod famulo debet. Et ita tenet Rebellius *part.2. lib.14. quæst.13. num.18.* & Ioannes Valerus *in differentiis vtriusque fori, ver. locatio, differ.4.* Vide etiam Azorium *part.2. lib.2. cap.39. quæst.7.* Ioan. Franciscum Suarez *in enchiridio casuum conscientiæ lib.1. vers. locatio, § famulo,* & alios.

RESOL. XVI. *Quædam practicabilia valdè notanda à Confessario circa famulos, & sartores?*

HEnriquez Villalobos, vir quidem doctus *in summa, tom.2. tract.25. diffic.13. num.6.* ita circa famulos, & sartores asserit. *Muchas vezes acontece, que los criados se quexan que no les pagan lo que merecen, y toman ellos secretamente algo de mas por via de recompensa, y aun los officiales tambien, y se quedan por esso con sobras, ò retazos de la obra, y quando à esto digo que estos criados cometen hurto, si no es que los hagan seruir por fuerza, ò engaño. La razon es, porque si el salario llega al infimo precio iusto, basta que no les deuen mas, y si no llega y no les costa, cierto es, que no lo podran tomar; y quando dixessen, que no llega al infimo precio, parece que no se les puede creer, porque si ellos hallaran otro que les diera mas, no seruieran aquel amo, y pues no le hallan son como mercaderias, que se ruega con ellas, y por esso valen menos, que los seruicios valen menos por falta de amos, como las mercaderias por falta de compradores, y assi no tienen de que se quexar. Y si dizen con mas fidelidad y puntualidad respondesles, que no merecen mas en dinero, sino en otros agradecimientos. Confirmase esto, porque en este caso no tuuiera el amo al criado si entendiera que le costaua tan caro, y es contra razon querer que otro compre ò alquile por el precio que el no quiere, y assi rarissimas vezes se puede iustificar esta recompensa de los criados, si no es que interuenga miedo, ò fuerza. Lo que toca à los oficiales, que de ordinario son los sastres, y otros semejantes se ha de iuzgar por el mismo camino, y assi no pueden recompensar el precio por dezir que les dan poco por lo que hazen, sino huuiesse miedo, ò fuerza, y en lo que toca à las sobras, y retaços con que estos algunas vezes se quedan. Mi parecer es, que quando se entiende de la voluntad presumpta del señor de la obra, que no quiere, que le bueluan las sobras se podran quedar con ella, y tal creeria yo que es quando fuesse de poco valor lo que sobra, como suelen ser las cercenaduras, y lo que queda de los huecos de la ropa que hazen, porque todos sauen que queda esso y nadie lo pide; mas si quedasse cosa de consideracion, como es algun pedazo entero que puede seruir, no se pueden quedar con ello. y assi quando les pide vno que saquen el paño, ò seda, que es menester para vna iupa, y ellos piden mas de lo necessario, porque aya sobras no tienen escusa que es hurto manifiesto.*

Hæc omnia Villalobos, qui citat Sotum, & Rebellium.

bellium. Non deſinam etiam hîc adnotare Ioannem Valerum *in differentiis vtriuſque fori, ver. locatio, diff.* 8. *n.* 1. dicere quòd dominus etiam in foro conſcientiæ non teneatur ſoluere iuſtum pretium ſaltem infimum, ſi famulus iuſta de cauſa noluit aliis ſeruire, & dominus non refutaſſet illius ſeruitium etiam pro iuſto infimo pretio ſi famulus inſtitiſſet, aliàs ſecus; quia ſcienti, & cõſentienti nulla fit iniuria; ergo nulla eſt ratio, quæ faueat famulo ad conquerẽdum de domino, nec de diminutione pretij, & cõſequenter nullo modo poteſt ſe compenſare. Imò plus addit Valer. *n.* 2. nempe quòd cùm famulus facit aliqua grandia, & extraordinaria ſeruitia excedentia pretium conuentum, tunc dominus ex gratitudine, & honeſtate, & debito morali, non tamen legali, tenetur ad æquiualentẽ ſatisfactionem; & iſto in caſu non poteſt famulus ſibi facere vllam cõpenſationẽ. Hæc omnia Valerus, quæ multũ dominis erũt plauſibilia. Sed aduerſus illos pro famulis inſurgit Rebellius *lib.* 14. *q.* 15. *n.* 9. *& ſeq.* cum Vaſquez *opuſc. de reſtit. c.* 5. §. 1. *dub.* 10. *n.* 57. & aliis.

RESOL. XVII. *An ob ſterilitatem agri fortuitam ſit aliquid remittendum agricolis de penſione agri?*

DIcitur ſterilitas fortuita, quæ prouenit ex inſolito calore, frigore, tempeſtate, nimia pluuia, locuſtis, & ſimilibus, ſeclusa negligentia culturæ, & debilitate terræ; & nota cũ Armilla *ver. locatio, n.* 16. & Doctoribus citãdis, quòd ſterilitas hæc eſt, quãdo ex tribus partibus ſolitis colligi, non colliguntur vix duæ. Hoc ſuppoſito, ſic reſpondeo ad caſum propoſitũ, quòd ſi ſterilitas ſit tanta, vt non cõpenſetur ex fertilitate præcedentis, & ſequentis anni, fiet agricolæ aliqua remiſſio penſionis ad arbitriũ boni viri, ſecus autem ſi compenſetur. Vt ſi in anno præcedenti, & ſequenti plus ſolito tertia pars colligatur. Vnde etiam dicendum eſt, quòd ob fertilitatem fortuitam augenda eſt penſio pro rata aucti fructus. Et hæc omnia docet Ioan. de la Cruz *in direct. part.* 1. *prac.* 7. *q.* 7. *art.* 6. *dub.* 5. *concl.* 1. & alij.

Sed difficultas eſt, quando conductor renuntiauit omni caſui fortuito, & in foro iudiciali conducens poſſeſſionẽ aliquam, v. g. per tres, aut quatuor annos, vel locans fructus alicuius Epiſcopatus, vel dignitatis, aut canonicatus, & renuntians omni caſui fortuito, & qui contingere poteſt, etiam rariſſimè, quod eſt ſolitum apponi per notarios in inſtrumentis locationum, & conductionum, tenetur ſoluere omnem penſionem, etiamſi ex aliquo euentu, & fortuna etiam inſolita nullos fructus dignitatis, vel ex illa poſſeſſione colligat. Et hoc, vt dixi, certum eſt in foro iudiciali, ex *l. licet, C. de locato.*

Sed quid dicendum in foro conſcientiæ? Ioan. Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. locatio, differ.* 6. negatiuam ſententiam tenet, quia locator ex natura contractus debet agnoſcere caſus fortuitos, & diminutionem fructuum, & penſionis, vnde debet remittere de penſione, quod iuſtum fuerit arbitrio boni viri. Alias rationes videbis apud ipſum, & apud Comitolum *lib.* 3. *quæſt.* 29. *num.* 4. Rebellium *part.* 2. *lib.* 14. *quæſt.* 7. *num.* 4. & alios.

Verùm ad hanc quæſtionem ita reſpondet Villalobos *in ſumma to.* 2. *tract.* 25. *diffic.* 6. *n.* 6. *Quando el que recebio en arrendamiento la heredad, renuncio los ſucceſſos futuros, tambien tiene obligacion à pagar por entero, pues ſe concerto aſſi. Mas ha ſe de aduertir, que en eſte caſo ay duda ſi el que renuncio los caſos fortuitos, es iuſto renunciar no ſolo los ordinarios que en la tal tierra ſuele auer, ſino tambien los extraordinarios que nunca en aquella tierra ſucedieron ni ſe penſaron. La mas comun, y à mi parecer mas probable es, que no es iuſto renunciar los tales ſucceſſos. La razon es, porque no parece que quiſo eſte renunciar, ſino ſolo los caſos fortuitos acoſtumbrados, ſaluo ſi renuncia los acoſtumbrados, y los no acoſtumbrados, haziendo eſpecialmente mencion dellos.* Sic Villalobos, & ego. Vide etiam Gomez *lib.* 2. *var. cap.* 3. *nu.* 19. Valaſcum *de iure emph. quæſt.* 26. *num.* 35. & alios.

RESOL. XVIII. *An venationes licitè per dominos terrarum prohibeantur?*

ADuerſus has prohibitiones inuehitur Hoſtienſis *in cap. ſion eſt, de decim.* Decius *conſ.* 197. *nu.* 2. Thomas Grammaticus *deciſ.* 67. *nu.* 12. Guilielmus de Benedictis *in cap. Raynutius, ver. & vxorem, nu.* 336. Tiraquellus *tract. de nobil cap.* 37. *nu.* 150. & alij.

Sed ego puto licitè fieri, quando talis prohibitio fieret ex iuſta cauſa, publicam vtilitatem cõcernente, vel quando Princeps ſupremus cauſa ſolius reiterationis prædictas prohibitiones fecerit, dummodo moderatas illas faciat. Ita Sotus *de iuſt. lib.* 4. *q.* 6. *art.* 4. qui tamen eamdem facultatem aliis dominis inferioribus non concedit, ſed Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. peccatum, differ.* 16. putat etiam magnates ob prædictas cauſas poſſe licitè eaſdem prohibitiones facere, ſed reſtrictiùs quàm Principem ſupremum, vt habet conſuetudo. Ita ille, & Villalobos *in ſum. tom.* 2. *tract.* 10. *diffic.* 16. *nu.* 7. aſſerit quòd *qualquiera perſona puede prohibir que no ſe caze en ſu propria heredad, y por eſte camino los ſeñores vedan que no cazen en ſus montes.* Vnde ego olim ex hoc principio defendi quemdam magnatem à quadam indiſcreta murmuratione cuiuſdam Religioſi, qui tantùm Summas veteres habebat.

RESOL. XIX. *An venatio ſit Clericis licita?*

AD hoc quæſitum negatiuè reſpondet Ioan. Franciſcus Suarez *in enchiridio caſuum conſcientiæ lib.* 2. §. *Clericus*, vbi ſic ait: Venatio ſine ſtrepitu etiam Prælato eſt licita cauſa recreationis, etiam cum canibus, modeſtè. Panormit. *in c.* 1. *de cler. venat.* Hoc tamen dictum videtur contra *dict. cap.* 1. vbi Epiſcopis, Presbyteris, & diaconis prohibitum eſt ſub pœna ſuſpenſionis, ne canes, aut accipitres ad venandum habeant; & *cap.* 2. *eodem tit.* interdicuntur venationes, & ſyluaticæ vagationes cum canibus. Idem habetur *cap.* 1. *ne cler. vel mon.* Ita Suarez.

Sed ego puto cum Panormitano, venationem clericis recreationis cauſa non eſſe prohibitam, dummodo non ſit omnino clamoroſa, ſed modeſta, nempe cum retibus, vel laqueis, atque etiam cum aliquibus canibus. Imò ſi eſſet omnino clamoroſa, ſi tamen rarò fiat cauſa recreationis, non eſſe peccatum mortale exiſtimo, ſecus autem ſi frequens. Et ita docet Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. peccatum, differ.* 20. Rebellius *lib.* 1. *quæſt.* 14. *num.* 10. & alij.

RESOL. XX. *An vineas ingredientes poſſint licitè, & impunè vuas comedere?*

AFfirmatiuè reſpondet Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. Peccatum, differ.* 23. vbi ſic aſſerit: Vnicuique licitum eſt in foro conſcientiæ ingredi vineã ad vnam, aut alteram vuam ibidem comedendum, modò foras non exportet. Ita notat gloſſa *in cap. omnes leges, diſt. 1. fas eſt*, quam allegat Cæpol. *de ſeruit. ruſt. præd. c.* 20. *num.* 3. vbi dicit idem ſeruari de conſuetudine; imò ex Couarruia *in reg. peccatum, 2 part. §. 1. nu.* 3. & Ripa *in l. damnum, col.* 2. *ff. de damno infect.* addit etiã licere viatori, vuas, quas ad comedendũ accepit, vel in vinea, vel in via ipſa comedere, etiamſi ſine neceſsitate famis eas accipiat; adducit textum Deut. 23. *Ingreſſus vineam proximi tui, comede vuas quantum tibi placuerit. foras autem ne aſſeras tecum.* Hæc omnia Valerus, & ante illum Couarr. *in reg. peccatum, part.* 2. *§.* 1. *nu.* 3. Quorum opinio ſi eſſet vera, væ væ vinearũ dominis, & quidem neſcio quare hoc priuilegium habere debeant comedentes vuas, & non ficus, poma, pyra, &c.

RESOL. XXI. *Stabularij, nautæ, & caupones ad quam culpam teneantur?*

REſpondeo, quòd licet ſupradicti, ſicut omnes, qui depoſito pro mercede res alienas recipiũt, in foro externo de omni culpa, etiam leuiſsima teneantur ex *l. & ita, §. at hoc. ff. naut. caupo.* & hoc ne oſtium fraudibus pateret.

Attamen in foro conſcientię puto ſolùm de dolo, & leui culpa ratione contractus, vel quaſi contractus teneri, & ita in terminis docet Rebellius *part.* 2. *lib.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 11. & alij, quod eſt valdè notandum à Confeſſariis.

RESOL. XXII. *An interficiens aliquem non habentem filios, aut alios cognatos intra tertium gradum, teneatur ad aliquam reſtitutionem?*

DE hoc caſu in facti contingentia olim interrogatus fui, & negatiuè reſpondi, quia interficiens hominem non habentem filios, aut fratres heredes, ſed alios, non ita coniunctos, non tenetur aliquid reſtituere ratione dicti homicidij; quia in conſcientia circa extraneos heredes nullum damnum conſiderari poteſt, vigore cuius teneatur homicida ad aliquam reſtitutionem, cùm defunctus ſi adhuc viuus eſſet, non teneretur eis alimenta præſtare. Et ita hanc ſententiam tenet Mercatus *tract.* 4. *de reſtit. c.* 6. & Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. Reſtitutio, differ.* 8 qui plus addit cum Soto *lib.* 4. *de iuſt. quæſt.* 6. *art.* 3. *ad* 3. nempe, nec fratribus in tali caſu deberi aliquid in foro conſcientiæ, quidquid ſit in foro iudiciali.

RESOL. XXIII. *Conſilium dans ad damnum faciendum ad quid reſtituere teneatur?*

HIc caſus frequẽter ſolet accidere, & de illo ego alibi fuſiùs. Ideò nunc breuiter aſſero, quòd vbi conſilium non fuit efficax, nec cauſa efficiens, ſed ſolùm excitans animum iam paratũ, tunc conſulens ad nullam tenetur reſtitutionẽ, & ideò gloſſa *1. in cap. de cetero, de homicidio*, dicit, tum quem dici dediſſe cauſam damni, ſi propinquam cauſam dedit, ſecus ſi remotam, qualis eſt mouens tantùm per ſuum conſilium, ſine quo aliàs res efficeretur. Vide etiam aliam gloſſam *ver. ſimplici in cap. felicis, §. illud, de pœnis lib.* 6. & Rebellium *part.* 1. *lib.* 2. *q.* 14. *ſect.* 4. *à num.* 17. *vſque ad num.* 25. cum aliis.

Sed difficultas eſt de aliis conſulentibus, ſeu conſiliariis ad contractus, & alia negotia. Et quidem ſi conſilium fuit datum ab idiota, vel alio quocumque bona fide, ſine dolo, aut fraude, non tenetur in vllo foro; fallit tamen ſi haberet officium conſultoris, vt in Aduocato, dummodo recipiat ſalarium, aliàs non puto teneri ex ſimplici conſilio, quod eſt valdè notandum. Et ita Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori, ver. reſtitutio, differ.* 13. *num.* 2.

RESOL. XXIV. *An ſi quis haberet voluntatem committendi omnia peccata venialia, peccaret mortaliter?*

AFfirmatiuam ſententiã docet Sanchez *in ſumm. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 4. & alij, ac proinde peccat mortaliter, qui apud ſe ſtatuit nullum venialè vitare. Probatur hæc opinio. Primò, quia qui vult ſe exponere proximo periculo peccati mortalis, peccat mortaliter; ſed qui vult committere omnia peccata venialia, vult ſe exponere proximo periculo peccati mortalis. Ergo peccat mortaliter. Vnde Sotus *in 4. diſt. 16. q. 2. art.* 1. *§. hîc animaduertendum eſt*, licet cum aliqua formidine, ſic ait: Forſan eſt mortale contemnere omnia venialia, ratione imminentis periculi. Secundò probatur, quia Religioſus tenetur progredi in via perfectionis, & peccat mortaliter, ſi nolit obſeruare omnes regulas, licet nõ obligent ſub mortali. Ergo etiam tenebitur ſub mortali non velle omnia venialia. Et ideò Syluester *ver. Religio. 1. q.* 12. aſſerit, in Religioſo ſancti Dominici eſſe mortale velle tranſgredi omnia principalia ſtatuta, quibus peruenitur ad perfectionem. Hæc opinio propter hæc argumenta eſt probabilis.

Sed negatiuam probabiliorem eſſe exiſtimo, quam nouiſſimè tuetur doctus Iacobus Granado *in part.* 2. *D. Thomæ contr.* 6. *tract.* 2. *diſp.* 2. *ſect.* 7. *per totam*. Et ratio eſt, quia committere omnia peccata venialia, etiãſi id foret poſſibile, non eſt peccatum mortale; nam eo ipſo quòd venialia ſint, ſunt leuis, & non mortalis offenſa. Ergo non erit peccatum voluntas committendi omnia venialia. Probo conſequentiam, quia malitia interni actus voluntatis deſumitur ab obiecto; prout proponitur à ratione; ſed obiectum huius internæ voluntatis ſunt omnia venialia, & nulla maior malitia proponitur à ratione præter malitiam venialem. Ergo interna voluntas committendi omnia venialia, non poteſt eſſe culpa mortalis. Reſponſiones verò ad argumenta affirmatiuæ ſententiæ inuenies apud Granadum *vbi ſuprà nu.* 62. *& ſeq.*

Notandum eſt hîc à fortiori ex ſupradictis, quòd ſi quis voueat quotidie, v. g. per integrum annum recitare ſemel ſalutationem Angelicam, ita vt ſingulæ ſalutationes ſint aſtrictæ ſingulis diebus, non peccat mortaliter, etiamſi numquam illam recitet, imò etiamſi ſtatuat in toto anni exordio numquam illas ſalutationes dicere. Et idem dicendum eſt de voto elargiendi quotidie modiciſſimam eleemoſynam, huic, vel illi pauperi pro libito elargientis; ſecus

cus autem, ſi vni determinato pauperi, qui promiſſionem iſtam acceptaſſet, & conſequenter haberet ius ad magnam quantitatem, licet ſingulis diebus modica eſſet. Ita Granadus *vbi ſuprà ſect. 6. num. 56.* qui citat Sanchez, Vaſquez, Azorium, & alios.

RESOL. XXV. *An detur caſus, in quo vltima acceptio rei ablatæ complens materiam notabilem, non ſit peccatum mortale?*

AFfirmatiuè reſpondet Granado *in part. 2. D. Thomæ contr. 6. tract. 2 diſp. 2. ſect. 3. num. 51.* vbi ſic aſſerit: Cùm quis committit vltimum furtum, ſi habet animum citò reſtituēdi vltimum illum obolum, aut aliquid aliud, ita quòd non velit retinere ſibi notabilem quantitatem, non peccabit mortaliter in illa vltima acceptione complente materiam notabilem; quia acceptio rei alienæ non eſt mortalis, quando ſit animo reſtituendi illam, ita citò, vt ratione dilationis non inferatur domino damnum alicuius momenti. Sicut, etiamſi cùm homo furatur vltimum obolum, iam conſumpſerit omnes, quos priùs ſubripuerat, nec habebat vnde ſolueret, non peccabit mortaliter, dummodo habeat animum ſoluendi illam quantitatem, ſi fortè aliquando peruenerit ad pinguiorem fortunam. Probatur, quia in hoc vltimo furto ſolùm poteſt peccare mortaliter, quia inuito domino vult fur retinere ſaltem per longum tempus notabilem quantitatem, id autem in prædicto furto non inuenitur; nam ipſe in vltimo furto ſolùm vult obolum retinere, & poteſt dolere de furtis præcedētibus; obolos autē, quos priùs ſubripuerat, non vult retinere inuito rationabiliter domino, quia ipſe non poteſt modò ſoluere, & paratus eſt ad ſoluendum ſi fortè potuerit. Ergo modò non infert proximo grauem iniuriam, ac proinde non peccat mortaliter. Hæc Granadus, quæ ſunt valdè à Confeſſariis adnotanda, quia ſunt quotidiana & valdè practicabilia.

RESOL. XXVI. *An omnia, quæ habentur in iure canonico, obligent, & habeant vim legis?*

REſpondeo negatiuè. Nam circa ius canonicum notare oportet, cùm in corpore iuris habeantur plura deſumpta ex Conſiliis Prouincialibus, & alia ex ſanctis Patribus, Auguſtino, Iſidoro, & ſimilibus, non omnia, quæ in eo continentur, obligare omnes, aut habere vim legis; nam ſolus Pontifex, & Concilium generale ab eo approbatum habet vim obligādi vniuerſam Eccleſiam; præcepta verò Conciliorū Prouincialiū obligabunt Prouinciam, ad quam ſpectāt teſtimonia de rigore Patrum, quæ non ſunt ex ſe leges obligatoriæ. Itaque cùm Gratianus fuerit horum collector, & ipſe non habuerit auctoritatem condendi leges, non potuit his Conciliis, & Patribus maiorem auctoritatē, & vim tribuere, quàm ipſi habebāt. Vnde etiā conſtat minùs obligatorium eſſe, quod Gratianus addit de ſuo, vt interdum addere ſolet. Imò licet aliquid referat tāquam dictū ab aliquo Concilio, vel Papa; ſi aliunde conſtaret non fideliter referri, aut eſſet res omnino dubiæ auctoritatis, non eſſet obligatio illi parendi. Et hæc omnia docet Iacobus Granado *in part. 2. D. Thomæ, contr. 7. tract. 3. part. 1. diſp. 3. ſect. 7. nu. 17.* vide etiam Suarez *de legibus lib. 4. c. 5. à n. 5.* Gretſerum *pro defenſione Bellarmini lib. 2. de Romano Pontifice cap. vlt.* Rodriquez *in qq. Regul. to. 1. q. 6. art. 2.* & alios penes Rodericum Acugna *in proœm. decreti Gratiani nu. 19.* & Auguſtinum Barboſam *num. 6.*

RESOL. XXVII. *An Vicarius Capituli ſedis vacantis poſſit ad libitum ſine iuſta cauſa reuocari ab eodem Capitulo?*

HIc caſus frequenter poteſt accidere, & negatiuam ſententiam aiunt reſcripſiſſe ſacrā Cardinalium Congregationē, & illam docet Frāciſcus Zypæus *in Analytica iuris canonici lib. 3. tit. Ne ſede vacante, n. 4.* Quaranta *in ſum. Bullar. ver. capitulum ſede vacante, q. 12. nu. 3.* & alij. Et ratio eſt, quia reuocare aliquem ab officio eſt maxima pœna ex *l. 2. ff. de offic. procur.* Ceteras rationes adducit Quaranta.

Non deſinam tamen hîc adnotare affirmatiuam ſententiam docere Azorium *tom. 2. lib. 3. cap. 38. quæſ. 18.* & Aloyſium Riccium *in praxi, tom. 1. reſol. 505. nu. 4.* & Galettum *in Margarita caſuum conſcientiæ, ver. Vicarius, n. 3.* vbi ita declaraſſe ſacram Cardinalium Congregationem teſtatur. Igitur ſecundùm hanc ſententiam poteſt Vicarius Capitularis ad libitum Capituli amoueri, tenetur tamē Capitulum alium Vicarium intra octo dies conſtituere, aliàs ius deputandi ad Metropolitanum deuoluitur, & ſi ipſa fuerit Metropolitana, ad antiquiorem Epiſcopum deuoluitur. Ita DD. citati.

RESOL. XXVIII. *An ſi peregrinus proficiſcatur in aliquod oppidum, non negotij cauſa, ſed vt confiteatur Parocho illius, ſit talis confeſſio valida?*

NEgatiuam ſententiam docet Gabriel Vaſquez *in 3. part. tom. 4. q. 93. art. 2. dub. 4. n. 6.* vbi ſic ait: Omnes iter agentes pertinent de iure ad eam diœceſim, & parochiam, vbi inueniuntur tempore præcepti. Vnde etiam extra tempus præcepti, ei Parocho confiteri poſſunt, in cuius parochia ſunt, & hoc non ex commiſſione, ſed tamquam proprio. Secus eſſet, ſi non negotij gratia, profectus aliquis eſſet in aliud oppidum, vt Parocho illius confiteretur, tunc enim exiſtimo ex commiſſione proprij fieri debere. Ita Vaſquez.

Sed aduerſus illum inſurgit nouiſſimè aliud Hiſpaniæ ornamentū, Baſilius Pontius *de matrim. lib. 5. c. 9. n. 6.* ita aſſerens: Ex his colligo cùm *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœn. & remiſſione*, ſtatutū ſit, vt quis ſemel in anno confiteatur proprio Sacerdoti, & vel ex conſuetudine, vel ex declaratione Eugenij IV. peregrinus poſſet cōfiteri illi Parocho, in cuius parochia habitat, non quidem ex cōmiſsione proprij, ſed tamquam proprio Sacerdoti; ſic, inquam, idem dicendum eſſe, etiamſi quis eo animo ſolùm confitendi illi Parocho eò accedat, & à ſui domicilij parochia recedat, illi enim licet alteri confiteri, dum extra ſuam parochiam eſt. Scio diſſentire Vaſquez, ſed ſine efficaci fundamento. Ita Pontius. Et ratio huius opinionis eſt, quia in tali caſu non adeſt fraus illicita, nec dolus malus, ſed quis vtitur iure ſuo.

Ex his infertur, quòd ſi aliqui in fraudem legis Concilij Tridentini, vt contrahant ſine teſtibus, & Parocho, proficiſcātur in partes vbi Concilium non eſt vſu receptum, poſſunt validè contrahere

clande-

clandestinè, seruata quoad fieri possit antiqua lege Ecclesiastica, quia ita faciens non vtitur mala fraude, nec dolo illicito, sed iure suo. Ergo, &c. Et ita ex Sanchez docet Pontius *loco citato*, contra Ledesmam, & Rodriquez, quibus ego addo Henriquez *lib.11.cap.3.nu.8.in fine*, & Cenedum *quæst.30. nu.64.* Sed tu sententiam Pontij probabiliter tenere potes, licet ego alibi contrarium etiam probabiliter docui.

RESOL. XXIX. *Quædam notabilia de legatis?*

MVlti casus circa materiam legatorum in praxi solent occurrere, ideò vt Confessariis, & casuum conscientiæ responsoribus rem gratã faciam, aliquos hîc obiter colligendos duxi. Dico igitur

Primò, legata certo die præstanda, ante illum diem præstari non possunt, & ideò certis diebus eleemosynas faciendas esse; & electiones puellarum, iuxta diem præfixum à testatore, rectè probat Ioannes Baptista de Thoro *in singul. piarum causarum, singul. 36. & in summa priuilegiorum, priuileg. 23.* vbi distinctionem optimam affert.

Secundò, licet relictum, vel legatum tali anno, vel tempore debeatur in fine anni, ex *l.qui hoc anno, de ver.obligat.* tamen in causa pia debetur in principio, ex textu *in l.si ita fuerit libertas relicta, ff.de manum. test.* Ita Tiraquellus *de priuilegiis piæ causæ, priuil.22.* & *ibi* Riccius, Gomez *in l.36.Taur.nu.2.ver.11.* & Ioannes Baptista de Thoro *in sum. priuileg.piarum causarum, priuileg.11.*

Tertiò, licet regulariter quando legatum efficitur genericè, debet intelligi de minori re, vel summa; tamen fallit si efficiatur propria causa, ex textu *in l. Titia, §. finali, ff. de auro & argen.legat.* & *ibi* DD. nisi, vt obseruat Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.6. tit.3.nu.17.* obstaret testatoris paupertas. Si igitur testator nobilis relinqueret culcitram pro suo funere, debetur illi Ecclesiæ culcitra aurei velleris, & non de serico nigri coloris. Ita Thorus *vbi suprà priuileg.12.* & Riccius *part.2.decis.84.* vide etiam ipsum Thorum *priuil. 264.* & Genuensem *in pract. Eccles. Tricen.q.153.n.5.* vbi docent, quòd legatum factum Ecclesiæ de florenis, intelligitur de magnis.

Quartò, legatum factum pro maritandis puellis pauperibus, debetur etiam, & procedit quoad viduas mulieres pauperes. Et ita fuisse decisum per S. C. Neapolitanum testatur Rouitius *cons. 33.* & refert Thorus *vbi suprà priuil.84.* vide etiam Caualcanum *decis.Fiuizan.26.num.20.part.3.*

Quintò, legatum factum consanguineo pauperi, debet dari pauperiori, quod facit pro consecutione legati maritagiorum factorum in beneficium consanguineorum indigentium. Ita Thorus *vbi suprà priuileg.269.ex errore 2.* vbi etiam notat cum Genuensi *in pract. Eccles. Tricen. 13.q.387.nu.2.* quòd legatum pro dote puellæ pauperis debetur, etiamsi illa possit viuere ex labore suo.

Sextò, si quis legaret alicui puellæ si nupserit, mille, si autem Monasterium ingrediatur, bis centum; si Monasterium ingressa fuerit, mille consequi debet. Ita DD. quos citat, & sequitur Thorus *vbi suprà priuileg. 242.* quibus ego addo DD. quos citat, & etiam sequitur Iacobus Bleda *in defensione fidei in causa Morischorum tract.2. cap.1. §.3. obiect.2. fol. mihi 159.* quidquid nouissimè in contrarium sentiat Capiblancus *de offic. Baronum tom.2. frag. 9. cap. 6. num.13.* & alij.

Septimò, legatum pro dotandis puellis potest dari puellæ iam nuptæ sine dote, vel cum modica dote, secus autem si legatum stat pro Virginibus maritandis. Ita Nouarius *in qq. forens. q. 125.* & alij penes ipsum; qui etiam *nu. 6.* notat, quòd legatum factum pro maritagio puellarum, potest dari puellæ, quæ habet aliquam dotem, sed non iuxta eius conditionem, & nobilitatem.

RESOL. XXX. *An ex iusta causa licitum sit etiam iurando vti amphibologia, quando verba non sunt ambigua, sed in sensum verum detorquentur ex solo aliquo addito mente iurantis concepto?*

HIc casus solet frequenter in praxi accidere, & negatiuam sententiam docent Malderus *opusc. de restrict.mentalibus c.4. & 10.* Syluius *in 2.2. D.Thomæ q.89. art.7. quæritur 3.concl.5.* Rebellius *p.1.lib.4. q.10.n.2.* Layman *in Theol. mor. lib.4.tract.3.c.13.n.7. & c.14.n.8.* Coninch *de actibus supernat.disp.10.dub.3. concl.3.n.49.* Cydonius *contra Epistolam Isaaci Casauboni c.5. & 8.* & in Apologia *pro Henrico Garneto cap.2.* præter Doctores, quos citat Sanchez *in sum. tom.1. lib.3.cap.6. num.12.* qui omnes asserunt, numquam aliquid affirmando, aut negando, licere vti oratione, quæ spectatis omnibus circumstantiis, prout exteriùs profertur, est absolutè falsa, nec potest habere verum sensum; quamuis iuncta verbis, quæ à dicente tacitè subintelliguntur, sit vera, nisi illa ea ratione iisque circumstantiis proferatur, vt prudens auditor ex his meritò colligat, verbis exteriùs prolatis aliqua alia subintelligi.

Sed ego contrariam sententiam, quam cursim tenui *in 2.part.tract.1. miscellan. resol. 25.* nunc etiam teneo, & illam docent Sanchez *vbi suprà, n.15.* Reginaldus *in praxi tom.2.lib.24.cap.1.num.10.* Pesantius *in 2.2. quæst.70. art.4.disp.1.* & nouissimè mordicus illam sustinet Stephanus Emonerius *disp. de veritate cap.9. & seq.* Vnde stante hac opinione, multos casus particulares decidendos esse puto.

Et ideò dico primò, si quis Clericus interrogatus in porta ciuitatis, vtrùm habeat aliquid de quo debet solui gabella, & ille habẽs, respõdet quòd non, intendens quòd non obligatur ipse ad gabellã soluendam, non dicit mendacium, quamuis alter aliter intelligat verbum, quàm proferens. Ita D. Antoninus *in sum. p.2.tit.10.c.1.§.1.* Et sic etiã dicendũ est de illis, qui asportãt res ad vsus proprios, de quibus cùm non teneantur soluere gabellã, secundùm probabilem opinionem, possunt eodem pacto respondere. Ita Suarez *de Relig.tom.2.lib.3.cap.9.nu.3.*

Secundò, interrogatus in iudicio an debeat centum sibi mutuata, quæ verè secretò restituit, potest respondere se nihil debere causa mutuati, intelligẽdo intra se, quod verè non soluerit. Et interrogatus, an debeat centum, cùm verè debeat tantùm quinquaginta, potest negare petita, prout petuntur. Ita Naldus *in summa ver.interrogatus, num.1. & 2.*

Tertiò, si quis à te petat, vt illi cõmodes librum, vel mutues pecuniam, aut aliquid aliud, negare potes

potes te pecuniam habere, ſi tu illa indigeas, aut timeas fore, vt mutuatarius ſerò, vel difficulter reſtituat, aut periculum ſit, vt commodando patiaris aliquod incommodum; modò reſtrictionem aliquam in mente addas, negando ſcilicet te id habere, vt illi commodes, vel mutues. Ita Claudius Milhardus *in ſumma parochorum tom.2.cap.80.num.2.*

Quartò, ſi aliqua perſona priuata, aut metu, aut importunis precibus compellit aliquem iurare, tunc qui iurat poteſt iurare ad mentem ſui, non verò illius, quamuis ſecundùm mentem interrogantis non ſit verum. Ita Rodriquez *in ſumma, to.1. cap.190.num.7.*

Quintò, quia ſæpè interrogamur, quid comedimus, quot habemus nummos, quid dixit nobis N. &c. poſſumus reſpondere, intelligendo nonnulla, quibus dicamus veritatem, & negemus quod petitur à nobis; ſicut ſi dicat quis, vt dicamus ei aliquid noui, poſſumus dicere nihil ſcire noui, intelligentes interiùs, quod conueniat dicere aliis. Idem Rodriquez *in ſumma, tom 1.cap.246.num.4.*

Sextò, Sacerdos inquiſitus de culpa in confeſſione percepta, reſpondere verè poteſt ſe neſcire, & iurare, ſubintelligendo, quòd neſciat tamquam homini ſubiectus. Quòd ſi compellatur, vt reſpondeat, non per verbum *ſcio*, ſed per verbum, *audio*, poteſt reſpondere ſe nihil tale in confeſſione audiſſe, ſubintelligendo tamquam purum hominem. Quòd ſi impius quæſitor vrgeat, vt reſpondeat, an audierit vt Deus; reſpondere poteſt ſe non audiuiſſe, ſubintelligendo, ad modum cauſæ principalis. Ita Graſſius *in deciſ.part.1.lib.1.cap.23.num.3.* & idem repetit *num.* 24. agens de eo, cui ex ſimplicitate fit confeſſio in neceſſitate tamquam Sacerdoti, cùm tamen ſit laicus, & vt talis agnoſcatur.

Septimò, infamator veri criminis, ſed occulti, ſimpliciter dicere poteſt, ſe falſum dixiſſe, & mendacio infamaſſe, ſubintelligẽdo crimen publicum, ita vt ſenſus ſit, falſum ei crimen affingi prout publicum; item negare poteſt quis peccatum ſuum occultum, negãdo illud vt publicum, idque ſubintelligẽdo. Ita Petrus Nauarra *de reſt lib.4 c.2.n.379.*

Octauò, cui licitum eſt aliqua bona abſcõdere, eò quòd illis ad vitam ſuſtẽtandam egeat, ne à creditoribus capiantur, & ſic cogatur mendicare, poteſt rogatus à Iudice iurare ſe nulla bona abſcondita habere, atque idem poſſunt iurare id ſcientes, dummodo ipſis conſtet licitè eum abſcondere ad hunc finem, intelligendo ſecum, non habere bona abſcondita, quæ Iudici manifeſtare teneatur. Ita Sanchez *in ſumma, tom.1.lib.3.cap.6.num.31.*

Nonò, poteſt Confeſſarius proferre verba abſolutionis abſque intẽtione, ad effugiendam mortem ſibi minatã à pœnitente, ſi non abſoluat. Item ſi minaretur mortem, niſi cõſecraret panem in foro exiſtentem, poterit proferre verba conſecrationis, abſque intentione conſecrandi, ſine vlla labe mendacij vtendo aliqua æquiuocatione; niſi hæc omnia efficerẽtur in contemptum fidei, & religionis; nam tali caſu teneretur ſubire mortem. Et ita iurans latroni ſe illi daturum pecunias, ſine intentione dandi, non peccat ſi mente cõcipiat æquiuocationem, videlicet, dabo, ſi ad id teneat, nec poſtea tenetur ad reſtitutionem. Sic Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp.35.num.6.& 7.*

Decimò, pœnitens interrogatus temerè, an hoc, vel illud peccatum faſſus ſit, poteſt iurare ſe non confeſſum, intelligendo ita vt teneatur illi explicare. Sic Henriquez *lib.6.de pœnit.cap.19.n.7.*

Vndecimò, adultera rogata à marito an adulterium admiſerit, non ſolùm poteſt iurare ſe non fregiſſe matrimonium, ſed contra Sotum *de iuſt. lib.5. q.6. art.* 2. poteſt negare adulterium, concipiendo intra ſe aliam diem ab ea, in qua illud admiſit; imò poteſt iurare ſe non feciſſe vllum adulterium, intelligendo intra ſe, vt tibi reuelem. Ita Nauarrus *cap.humanæ aures 22.quæſt.5.in quæſt.1.nu.9.* & Sayrus *in Claui Regia lib.5.cap.4.num.24.*

Duodecimò, veniens ex loco, qui falsò putatur peſte infectus, rogatus poteſt iurare ſe ex eo non venire, intelligendo tamquam ex loco peſtilenti; atque idem puto, quando veniens ex loco peſtilenti certò credit, nec ſe, nec aliquid ſuum peſte infectum eſſe, poteſt iurare inde non venire, intelligendo ita, vt aliquid mali ex loco peſtilenti contraxerit. Ita Suarez *de relig.tom.2.lib.3.cap.9.nu.7.* & Leſſius *lib.2.cap.42.dub.9.num.47.*

Decimotertiò, ſi debitor pauper pro ea paupertate excuſatur à debito tunc ſoluendo, & exactor iniquus illum premat, poteſt à Iudice interrogatus iurare ſe illas pecunias non accepiſſe; quia Iudex ad eum effectum rogat, vt cogat ſtatim ſoluere; quare negans ſe accepiſſe, intelligendo vt ſtatim debeat ſoluere, verè ad debitam Iudicis mentem reſpondet. Ita Sanchez *in ſumma, tom.1.lib.3.cap.6.num.32.*

Quartodecimò, ſi reperto cadauere quis interrogetur an gladius, vel ſcalpellũ ibi repertum ſit ſuum, vel tali hora illic tranſierit, quæ vera ſunt, & petuntur ab eo tamquam illius homicidij indicia, quod verè non commiſit, poteſt negare; quia ad debitam Iudicis mentem verè reſpondet. Ita Leſſius *lib.2.cap.31.dub.3.num.14.*

Decimoquintò, vbi factum exterius ob aliquam cauſam excuſatur à peccato, poteſt interrogatus à Iudice de illo facto id negare, intelligendo de facto criminoſo; vt ſi in propriam defenſionẽ hominem quis occidit, vel rem alienam in veri debiti compenſationem vſurpauit. Ita Leſſius *vbi ſuprà* & Sanchez *nu.* 29. qui optimè addit, quòd quando taxa alicuius rei probabiliter eſt iniuſta, venditor ſi pluris vendat, defraudat in pondere, & menſura; ita vt ſibi ſatisfaciat, vel pro pretij iniuſtitia, poteſt à Iudice interrogatus an pluris vendiderit, vel cum falſa menſura, poteſt, inquam, totum negare, & aſſerere ſe pretio taxato vendidiſſe, & cum iuſtis ponderibus, intelligendo hęc, ita vt pluris vendens, aut deficiens in pondere deliquerit. Et hoc procedit, vt diximus, quando adeſt tantùm opinio probabilis, vt taxa ſit iniuſta.

Decimoſextò, qui intra quinquennium non reclamauit, & ſciebat ſuam profeſſionem eſſe inualidam, nec vnquam illam ratificauit, & ſciebat etiam elapſo quinquennio ſe non poſſe ampliùs reclamare; ſi velit poſteà reclamare in iudicio, petens reſtitutionem in integrum, affirmans ſe non reclamaſſe ob ignorantiam; ſi Iudex eum de hoc interroget,

roget, potest sine peccato iurare, se non habuisse scientiam, quòd potuisset reclamare, vtendo verbis æquiuocis, seu amphibologicis; nam talis professus non est verè Religiosus, quia professionem inualidam, numquam fecit validam ob ratificationem. Quare potest dicere se non habuisse scientiã, subintelligendo in mente sua, qua ratam habuerit professionem, cùm Concilium Tridentinum præsumat huiusmodi professum ratificasse professionem inualidam, si intra quinquennium non reclamauit; sicut si à Iudice interrogaretur, an promiserit matrimonium, quod fictè promisit, potest iurare se non promisisse, ne cogatur matrimonium contrahere, cùm non possit probare, se fictè promisisse. Ita doctus & amicissimus Sanctarellus *part. 1. var. resol. quæst. 48. num. 15. & 16.*

Decimoseptimò, is qui ex necessitate, vel aliqua vtilitate offert se ad iurandum nemine petente, potest vti amphibologiis; nam habet iustam causam iis vtendi. Sic contra Lessium, Nauarrum, Sayrum, & alios tenet Sanchez *vbi suprà num. 21.* & Bonacina *vbi infrà num. 4.*

Ex his omnibus apparet ex iusta causa, nempe quãdo id necessarium est, vel vtile ad salutem corporis, honoris, aut rerum familiarium, vel etiam quando iniusta interrogatio proponitur, posse aliquem absque mendacio aliqua verba vsurpare, etiamsi ex sua significatione non sint ambigua, nec eum sensum verum admittant ex se, nec ex circumstantiis occurrentibus, sed tantùm verum sensum reddant ex aliquo addito mente proferentis retento, quodcumque illud sit. Verùm in tali casu animus ita respondentis non debet esse ad fallendum proximum, sed ad occultandam veritatem, quam tunc non expedit manifestare.

An verò supradicto modo iurare absque iusta causa, sit peccatũ mortale, diximus *in part. 1. tract. 1. miscellan. resol. 27.* vbi adduximus Sanchez, Bonacinam, & Filliucium negatiuam sententiam probabiliter asserentes, modò non iuret aliquis in iudicio, dum Iudex iuridicè interrogat; aut non iuret in materia præiudiciali. Et ratio est, quia non facit contra finem iuramenti in materia graui, tum quia in huiusmodi iuramento deficit sola discretio, seu iudicium; iuramentum autem cui sola discretio, seu iudicium deficit, non est mortaliter peccaminosum. Ergo, &c. Non nego autem contrariam sententiam esse communiorem, & probabiliorem, quam tuentur Lessius *lib. 2. cap. 42. dub. 9. nu. 46.* Toletus *lib. 4. cap. 21. nu. 9. notab. 1.* Sayrus *in Claui Regia lib. 5. cap. 4. nu. 21.* Philiarchus *de offic. Sacer. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 14.* & alij.

RESOL. XXXI. *Quando femina violenter cognita à viro peccet, vel non peccet mortaliter?*

REspondeo, quòd femina, quæ violenter à viro aliquo cognoscitur, non peccat si duo habeat. Primò contrariam voluntatem non consentiendi eiusmodi copulæ. Secundò, impedire quantum in se est talem violentum effectum, alioquin censeretur cõsentire: ideò tenetur impedire talem violentiam cum clamore, cum conatu, & renisu corporis, &c. Et ita docent Adamus Tannerus *in part. 2. D. Thomæ disp. 2. quæst. 1. dub. 4. nu. 56.* Valentia *to. 2. disp. 2. quæst. 1. punct. 3.* Filliucius *tom. 2. tract. 21. cap. 2. nu. 67.* Azorius *tom. 1. lib. 1. cap. 9. quæst. 3.* Reginaldus *tom. 2. lib. 22. cap. 1. sect. 1. num. 20.* Syluius *in 2. 2. quæst. 154. art. 2.* Bonacina *de legibus, disp. 2. quæst. 8. punct. 2. nu. 2.* Sayrus *in Claui Regia lib. 2. cap. 2. num. 4.* Medina *in part. 2. D. Thomæ, quæst. 6. art. 5. ad 2.* & alij.

Notandum est tamen, quòd licet mulier, vt dictum est, non possit cooperari fornicationi, quia hoc est intrinsecè malum, & potiùs mortem sustinere debet; attamen ad euitandam mortem potest mulier pati externam corruptionem, non tamen consentiendo, sed merè passiuè se habendo, quia non tenetur mortem sustinere, dum interiùs non consentit eiusmodi copulæ, & fecit, quod potuit ad illam vitandam, vt *suprà*. Ita Sotus *de iust. lib. 5. quæst. 1. art. 5.* Nauarrus *cap. 16. nu. 1.* Rodriquez *in summa tom. 1. cap. 290. nu. 1.* Molfesius *in summa tom. 1. tract. 8. cap. 2. num. 38.* & alij.

Sed plus addit Ioannes Salas *in p. 2. tom. 1. tract. 3. disp. 3. sect. 1. num. 31.* nempe hanc sententiam esse veram, etiamsi in muliere vim patiente, adesset periculum consentiendi; quia ait ille, sæpè licet periculum peccati non fugere ad vitandam mortem, infamiam, vel aliud incommodum grauissimum: vt si vir & femina cohabitent cum manifesto periculo internæ libidinis, & separari non possint sine ingenti periculo mortis, infamiæ, vel scandali, licitũ erit vnà permanere cum eo periculo, quod non amatur, nec temerè suscipitur, sed necessitate quadam toleratur. Sic Salas.

Verùm hæc sententia displicet Molfesio *vbi suprà*, & multis Patribus Societatis Iesu, & nostræ Religionis ab ipso consultis; & illam impugnat Martinez *tom 1. in p. 2. quæst. 6. art. 5. dub. 1. ad art. 1.* & etiam Alphonsus Curiel *in p. 2. D. Thomæ, quæst. 6. art. 5.* Et ratio est, quia exponere se periculo cõsentiendi, est secundùm se actio mala moraliter respectu ipsius feminæ, & prohibita præcepto naturali negatiuo, quod obligat semper, & in omni euentu. Ad exemplum verò, quod quoad cohabitationem adducit Salas, respondeo, quòd non est intrinsecè malum, & in illo casu possunt per Confessarium adhiberi multa remedia. Dicendum est igitur cum Curiele *vbi suprà*, quòd si femina non timeat periculum cõsentiendi, videtur probabilis sententia eorum, qui dicunt, quòd solùm tenetur facere id, quod commodè potuerit, habita ratione periculi, in quo versatur; ita quòd si ex vociferatione, aut alia resistentia possit sequi graue incommodum, vt mors, infamia, vel detrimentum in bonis suis, non tenebitur ea vti; quoniam oppressio in isto casu non habet rationem actionis liberæ respectu feminæ, sed puræ passionis, & resistere ipsi, solùm præcipitur præcepto affirmatiuo, quod non obligat in omni euentu, sed iuxta mensuram rationis, & ex consequenti modo morali, & humano, atque proinde non obligat cum tanto periculo. Ita ille, & ego.

RESOL. XXXII. *Quando faciendæ sint extractiones frumentorum à Dominis Proregibus in hoc Regno Siciliæ?*

PRonam hîc pulcherrima verba eloquentissimi Ioannis Cassiodori *lib. 1. variar. epist. 34.* vbi sic ait:

ait: Copia frumentorum Prouinciæ, debet primũ prodeſſe, cui naſcitur; quia iuſtius eſt, vt incolis propria fœcunditas ſeruiat, quàm peregrinis cõmerciis ſtudioſæ cupiditatis exhauriatur. Alienis ſiquidem partibus debet impendi, quod ſupereſt, & tunc de exteris cogitandum, cùm ſe ratio propriæ neceſſitatis expleuerit. Atque ideò Illuſtris Magnificentia tua, per loca ſingula, eos qui curam videntur habere littorũ, faciat commoneri, vt non anteà quiſpiam peregrinas naues frumẽtis oneret ad aliena littora trãſituras, quàm expenſæ publicę ad optatam poſſint copiã peruenire. Hæc Caſſiodorus eleganter, vt ſemper ſolet. Sed audiamus in hac re celeberrimum Iuriſconſultum noſtrum D. Ioan. Franciſcum Aponte *de poteſt. Proregis, tit.5.de tractis n.5.* ſic loquentem. Per Proreges concedũtur ſæpè tractę, ſeu extractiones frumentorum, vinorum, & ſimilium; quæ conceſſiones intrinſecã, & inſitam habent naturam, & conditionẽ, quòd eas liceat extrahere, quatenus Regnum remanet munitum, & his opus non habet, aliàs Proreges malè facerent; ex quo multa mala ſucceſſerũt, penuriæ, ruinæ, & conturbationes totius Regni, in quo prudentes miniſtri ſummopere aduertere debent, & inuigilare. Ita Aponte. Videant ergo Proreges, ne propter amicitiam, vel ſanguinis coniunctionẽ concedant perſonis particularibus, tractas à Rege illis datas, cum periculo damni, & penurię Regni; nam in omnibus conceſſionibus tractarũ, à Sereniſſimo Rege quibuſcumque perſonis largitis, ſemper intelligitur iſta conditio, ſi Regnum illis rebus opus non habeat.

Notandum eſt hîc obiter, quod Aponte *vbi ſup. n.8.* docet cum illis Doctoribus, non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, Proreges, & miniſtros prohibentes extractionem frumenti, & aliorum victualium ad Romanam Curiam, idque quãdo Regno deficit neceſſaria prouiſio, quia prima charitas incipit à ſeipſo. Et ita hanc ſententiam tenet nouiſſimè doctus Souſa *in explicat. Bull. Cœn. cap.9.diſp.53.concl.1.n.3.* Verùm hanc opinionẽ moderandam eſſe putat Genuenſis *in pract. Eccleſ. tricẽnario 21.quæſt.618.nu.2.* ideò aſſerit non procedere quãdo Summus Pontifex caput Reipublicę Chriſtianę poſt Chriſtum, & eius miniſtri indigerẽt. At hic caſus metaphyſicus eſt, & in praxi moraliter numquam accidet, quia Summus Pontifex, & Domini Cardinales etiam tempore extremę penurię, ſemper pro eorum victu neceſſaria habebũt. Vide etiam Megalam *in 3.part. lib.3. c.7. quæſ.1. nu.4. & 5.* vbi probat, quòd hanc excommunicationem non incurrit, qui ob periculum ſaltem probabile, vel dubium caritatis annexæ, prohibet extractionem in ſeruitium Romanæ Curiæ.

Non omittam tamen hîc apponere pulchrum caſum, & qui in praxi ſæpè poteſt accidere. Fingamus quòd in Sicilia adeſſet maxima frumenti penuria, & ex vi ventorum nauis frumentis onuſta Romam petens huc accederet: an tunc miniſtri, & Proreges illam retinendo, & dictum frumentum accipiendo incurrerẽt in excõmunicationem Bullæ Cœnæ, quæ, vt dictum eſt, excommunicat omnes impediẽtes eos, qui victualia, ſeu alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt. Negatiuam ſententiã docet Vgolinus, quem citat, & ſequitur P. Duardus *in Bulla Cœn. l.2.can.8.quæſt.4.n.2.* & adducunt textum *in l. Præſes, C. de ſeruit. & aqua. c. diſcipulos, diſt.5.* Et ratio eſt, quia aliena ſubtrahens, famis neceſſitate compulſus à culpa excuſatur, ergo qui ex ſupradicta cauſa, deferentes victualia ad Romanam Curiam impediunt, excommunicationis vinculo non alligantur, quia, vt habetur *in can. nullus 11.quæſt.3.* vbi lethalis culpa non contrahitur, ibi excõmunicatio locum nõ vendicat. Verùm Souſa *in Bull. Cœn. vbi ſuprà c.9.diſp.53.concl.1.n.3.* hanc opinionem admittit in caſu, quo in curia Romana non eſſet illarum rerum, quæ exportari impediuntur, indigentia, quia tunc videretur habere locum Epiikeia, aliter impedientem à cenſura non excuſat; cùm ad impediendam delationem mercium, quæ aliunde aſportantur, ius nõ habeat. Sed circa hoc, ſi caſus occurreret, cogitarẽ; nam, vt ait gloſſa *in c. diſcipulos, diſt.5.* in neceſſitate omnia ſunt communia, per text. *in cap. ſicut diſt. 47.* & maximè cibaria, ex *l.2.§. cùm in eadem naui in fine, ff. ad leg. Rhodiam de iact.* Vide Duardum *vbi ſuprà.*

RESOL. XXXIII. *An ſi quis vi, & fraude impediat, ne nepos filius ſpurij inſtituatur heres ab auo, teneatur ad reſtitutionem?*

SVppono nepotem filiũ ſpurij poſſe inſtitui heredem ab auo, ſi hęc inſtitutio nõ efficiatur intuitu filij ſpurij, vt illa bona ipſe habeat. Ita Vaſq. *opuſc. de reſtit. c.5.§.7. dub.7. n.123.* Molina *de iuſt. to.1. tr.2.diſp.167.concl.9.n.16.* & ex Iuriſtis Iulius Clarus *de teſtam. quæſt.32.*

Hoc ſuppoſito de hoc caſu olim interrogatus affirmatiuè reſpondi, quia qui vi, aut fraude impedit aliquem ne inſtituatur heres, vt eſt in caſu noſtro, peccat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionẽ; quidquid aſſerant aliqui apud Emanuelem Sà *ver. reſtit. 21.* aduerſus quos, & rectè inſurgit nouiſſimè doctus Tannerus *in p.2.D.Thomæ, diſp.4.quæſt.6.dub. 2.n.65.* cum Bonacina *de contract. diſp 1.quæſt.2.punct. 12.nu.5.* & Syluio *vbi infrà concl.5.* Layman *in Theol. mor. lib 3 ſect.5.tr.2.c.7.n.3.* Sanchez *in ſum. tom.1.li.2. c.22.n.21.* Turriano *vbi infrà.* Et ratio eſt; nam violatur ius ipſius, quod habet ad illud bonum; quod ius non eſt quidem abſolutum, ſed conditionatũ, quia in libera voluntate collatoris poſitũ; ſi enim velit, res tibi debetur, ſi nolit, non debetur. Vnde ſi quis voluntatem eius qui propoſuit, vel deliberat tibi dare per vim, aut fraudem directè impediat, alióve inflectat, veram tibi iniuriam facit; nam ius tuum in libertate collatoris conſtitutum violat. Ergo, &c. Et ideò hanc ſententiam ſuſtinent etiam Nauarrus *in man.cap.17.num.76.* & ibi Victorellus *in notis num.67.* Leſſius, *lib.2.cap.12.dub.18.num.123.* Vaſquez *in part.2.D.Thomæ, tom.2.diſp.175.c.2. n.13.* Azorius *part.3.lib.4.cap.9.quæſ.1.* & alij penes ipſos. Idem dicendum eſt de illo, qui fraude, & vi impedit, ne aliquis conſequatur officium, vel beneficium, &c.

Notandum eſt tamen, quòd hæc reſtitutio non eſt integrè facienda, ſed quanti iudicio prudentis ſpes illa poteſt æſtimari. Ita Doctores citati.

Verùm non grauabor hîc adnotare, quòd ſi impediatur,

pediatur, ne omnia supradicta bona aliquis assequatur, non vi, fraude, mendaciis, &c. sed precibus, blanditiis, muneribus, &c. etiamsi hoc ab aliquo efficeretur cũ odio, & inuidia, peccaret quidẽ, sed ad restitutionẽ nõ teneretur; quia omnes supradicti, qui impediuntur ab assequendis istis bonis, ius ad illa non habent, nisi vt dictũ est, in libera volũtate collatoris; ergo si relinquas collatorẽ in sua libertate, nec aliquid facias quod illi libertati repugnet, nõ cẽseris hoc ius violare. Igitur cùm preces, munera, blanditiæ non repugnent libertati, nullo modo infers alicui iniuriam. Et ita aduersus Caietanum *in* 2.2. *quæst.* 62. *art.* 2. Couarruuias *in reg. peccatum, part.* 2. §. 7. *nu.* 8. Paludanũ *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 2. *art.* 2. *concl.* 4. Scotum *eadem dist. & quæst. ad arg. vlt.* Richardum *ibidem circa* 5. *principalem quæst.* 4. *art.* 6. docẽt communiter Doctores, vt Lessius, Azorius, *vbi suprà*, quibus adde Villalobos *in summa, tom.* 1. *tract.* 11 *diffic.* 43. *n.* 10. Nauarram *de restit. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 11. Turrianum *in* 2.2. *tom.* 2. *disp.* 26. *dub.* 1. *num.* 7. Rebellium *part.* 1. *lib.* 3. *quæst.* 1. *concl. vlt. nu.* 5. & Sylvium *in* 2.2. *quæst.* 62. *art.* 2. *quæritur* 25. *concluſ.* 2. Nec obstat intentio nocendi, odium, & inuidia; nam si non sequatur opus contrarium iustitiæ, hæc omnia non inducunt onus restituendi; vnde quod ad restitutionem attinet, videndum est, quo iure fiat quidquam, non autem quo animo; animus enim nocendi est contra charitatem, sed non violat iustitiam, nisi accedat opus iustitiæ repugnans.

Hinc ex dictis infertur primò, aliquem nõ teneri ad restitutionẽ, si sine vi, & fraude impediuit, v.g. ne Paulus instituerat heredem, vel legatarium Petrum, quẽ gratis instituere volebat, etiãsi ex odio, & malo animo fecerit, & orauerit vt se ipsum, vel alium amicum loco Petri, Paulus instituerat.

Secundò, non tenetur ad restitutionem, qui sine vi, & fraude curauit aliquod testamentum iam factum mutari, & alium heredem institui, vel aliquid sibi, vel amicis relinqui.

Tertiò, si absque vi, & fraude procuras, vt beneficium daretur indigno, nõ teneris quidẽ restituere aliis cõpetitoribus dignis, quia nihil cõtra ius illorũ fecisti, sed teneris Ecclesiæ, vel Reipublicæ, cuius iura violasti, procurãdo ei ministrũ ineptum, & in tali casu seruãdus est ordo, vt primo loco teneatur is qui officium administrauit, & stipendia accepit. Secundo loco tenetur collator, & tertio suasor.

Quartò, si absque vi, & fraude impediuisti digniorem, vt daretur minùs digno officium, vel beneficium, peccasti quidem, nõ tamẽ teneris ad restitutionem non digniori, quia cõtra ius eius nihil actum est, nec etiam Ecclesiæ, vel Reipublicæ, quia nullum damnum per iniuriam illis illatum est; nã in potestate collatoris erat eligere dignum, relicto digniori, quamuis in eo nõ sit fidelis dispensator.

Quintò, qui impediuit per vim, & fraudẽ, ne alter cõsequeretur beneficiũ, vel officium, quo dignus erat, tenetur ad restitutionem, quanti iudicio prudentis ea spes valebat; nisi tamẽ dignus nullã spem haberet ad dictum beneficium consequendum.

Sextò, qui per vim, & fraudem impediuit dignũ à consecutione alicuius beneficij, vel officij, vt daretur indigno, tenetur ad restitutionẽ, non solùm digno, qui fuit iniustè impeditus, sed etiam Ecclesiæ, & Reipublicæ, quæ damnum patitur, non habens idoneum ministrum.

Septimò, qui vi, & fraude impediuit multos cõpetitores ad aliquod beneficium, vel officium assequendum, tenetur singulis restituere, quanti, vt dictum est, iudicio prudentis spes eorum valebat.

Octauò, qui per vim, & fraudem impediuit, ne piscator, aut venator, piscaretur, & venaretur, tenetur ad restitutionem arbitrio prudentis viri.

Nonò, qui per mendacium impediuit Petrum, ne faceret eleemosynam Paulo pauperi, dicẽdo illum non esse pauperem, tenetur ad restitutionem.

Decimò, si vi, & fraude procurantem aliquod officiũ retrahis, & auocas, teneris ad restitutionẽ. Idem dicendum est de eo, qui verbis, & precibus, etiã absque vi, & fraude, addit Bonacina, retrahit procuratorem alicuius, vt desistat ab aliquo incepto opere, vnde sequitur alteri damnum.

Vndecimò, si aliquis dignus spẽ habebat ad obtinendum aliquod officium, vel beneficium; & tu fraude, & vi illũ impediuisti, vt cõferretur digniori, multi putant te teneri ad restitutionem, quanti illa spes illi valebat, sed verius est te non teneri. Secus dicendum est, si procurasti, vt æquè digno cõferretur, tunc enim teneris illi, quem iniustè impediuisti: nam respectu alterius æquè digni, ius habebat, vt collatori sua libertas relinqueretur.

Duodecimò, is, qui secretum alterius cognouit per iniuriam, si eo vtatur in suum commodum cũ incommodo alterius, aliquando non tenetur ad restitutionem, v.g. Petrus scribit Romam ad Paulum, vacare beneficium in mense Pontificis; litteræ deueniunt in manus Ioannis, qui illas aperit, & postea clausas reddit Paulo, sed illum præueniens impetrat beneficium, in tali casu si Ioannes litteras tempestiuè tradidit, probabilius est non teneri ad restitutionem; quia etsi commisit iniuriam aduersus Paulum in legendis, & aperiendis litteris, non tamen in comparando beneficio, cùm Paulus non haberet maius ius, quàm alter. Et hęc exempla colligere volui ex supradictis DD. in gratiã Confessariorum, vt ex illis promptè, & facillimè multa in facto occurrenti solui possint.

Sed claudam hanc resolutionẽ cum dubitatione, quam ponit Syluius *in* 2.2. *q.* 62. *art.* 2. *quæritur* 25. *concl.* 5. vbi sic ait: Petes, quid de illis dicendũ, qui etsi non per vim, & fraudem, per preces tamen, aut aliter illicitè impediũt quẽpiam idoneũ à cõsecutione boni, quod principaliter institutũ est in singulorũ vtilitatẽ; cuiusmodi sunt ærariũ publicum, mõtes pietatis, pię fundationes, &c. Respõdeo eos teneri ad restitutionẽ, quia ad tale bonum singuli habent ius quoddã particulare, à quo inuiti impediũtur. Vnde non est eadẽ ratio istorum bonorũ, quæ beneficiorũ, vel officiorũ publicorũ; cùm hęc principaliter in bonum cõmune ordinentur, non autẽ in bonũ particulare singulorũ. Vnde Nauarr. Sotũ secutus *in man. c.* 17. *n.* 72. inquit: Non sunt beneficia, & munera publica communitatis, ita debita iis, inter quos sunt diuidenda, sicut centũ aurei cõmunitatis diuidendi singulis eius membris, sunt debiti eis, eò quòd beneficia & officia publica

blica ſunt inſtituta principaliter propter ſeruitium Eccleſiæ, vel Reipublicæ, & non propter eos qui ſeruituri ſunt. Et collatores eorum nõ diſtribuunt tamquam debita eis, quibus diſtribuuntur, ſed tãquam debita ſeruitia Eccleſiarũ; ita quòd per bonam, vel malam electionem eorum, non fit principaliter commodum, vel damnum iis, qui eliguntur, ſed Eccleſiis, vel illi Reipublicæ, ad quam regendam præficiuntur. Sed quando, v. g. centum aurei communis ærarij ſunt diſtribuendi particularibus membris illius cõmunitatis, vnuſquiſque eorum habet aliquod ius, ob quod illis debetur ſua pars; quia illi ſunt deſtinati principaliter in vſum, & vtilitatem eorum, non verò in commodum Reipublicæ. Hęc omnia Syluius. Verùm quia ex principiis in iſta reſolutione poſitis, reſoluuntur duo caſus in praxi ſæpiùs occurrentes, de illis ſpeciatim diſſerere exiſtimaui; ideò quæritur,

RESOL. XXXIV. *An qui ſine vi, & fraude, ſed tantùm ſuaſione, & precibus, impedit ne beneficium conferatur digniori, ſed digno, teneatur aliquid digniori reſtituere?*

DE hac quæſtione alibi dictum eſt, & affirmatiuam ſententiam præter Caietanum *in* 2. 2. *D. Thomæ, quæſt.* 62. *art.* 2. tenent ex Neotericis duo viri doctiſſimi, Vaſquez *de beneficiis c.* 2. §. 3. *dub.* 19. *n.* 140. & Villalobos *in ſum. tom.* 2. *tract.* 11. *diffic.* 44. *nu.* 9. vbi ſic ait: *El que haze que el beneficio, ò cathedra ſe dè al digno dexando al mas digno, aunque lo haga con ſolos rueguos ſin fuerza, ni fraude, eſta obligado à reſtituyr al mas digno. El fundamento es, porque fuera de quebrar la juſticia, hizo daño al mas digno contra juſtitia comutatiua, en coſa que eſtaua ya à cerca de tenerla, de manera que ſi el deſtribuydor eſtaua determinado firmamente de dar el beneficio, ò cathedra al mas digno de ſuerte, que ſino fuera por la perſuaſion infaliblemente le lleuara, tẽdra obligacion a reſtituyrle todo, ò caſi todo; y ſino eſtaua tan cerca como eſſo, eſtara obligado à reſtituyr conforme à la propinquidad que el otro tenia.* Sic ille, qui citat Aragon. & Couarruuiam.

Sed ſi hęc opinio eſſet vera, heu quàm multi in Aulis Principum, & Prælatorum Eccleſiaſticorum tenerentur ad reſtitutionẽ! Ideò contrariam ſententiam probabiliſſimã eſſe cenſeo, quam præter Leſſium *lib.* 2 *c.* 12 *dub.* 18 *nu.* 129. Valentiam *tom.* 3. *diſp.* 5. *q.* 7. *punct.* 2. Sotum *lib.* 4. *q.* 6. *art.* 3. Nauarr. *in manuali c.* 17. *n.* 72. & alios, tenẽt nouiſſimè Syluius *in* 2. 2. *D Thom. q.* 62. *art.* 2. *quæritur* 25. *concl.* 2. Filliuc. *tom.* 2. *tract.* 32. *c.* 8. *n.* 185. & Layman *in Theol. mor. lib.* 3. *ſect.* 5. *tr.* 2. *cap.* 7. *nu.* 2. vbi ſic aſſerit: Probabile eſt, quòd neque is contra iuſtitiam peccet, vel ad reſtitutionẽ teneatur, qui Eccleſiaſtici beneficij collatorem, iam determinatum ad alicui conferendum ſuaſione, aut precibus eò perducit, vt ſibi, vel alteri etiam minùs digno conferatur. Ita Layman, qui citat etiam Adrianum, Toletum, & Sà. Vide etiam Azorium *part.* 3. *lib.* 4. *c.* 9. *q.* 3.

Ratio eſt, vt benè explicat Gutierrez *can. qq. li* 2. *c.* 11. *nu.* 47. cum aliis; nam qui confert Eccleſiaſticum beneficium, propriè nullam iniuriam infert digniori, ſi, eo prætermiſſo, conferat minùs digno, & conſequenter contra Vaſquez *vbi ſuprà*, neque ille iniuriam infert, qui collatorem ſuaſione, aut precibus, ad id faciendum monet, neque collatoris peccato ita ſuadens cooperatur aduerſus digniorem; vnde neuter reſtitutionem illi facere tenetur, quippe ei beneficium propriè, & ſtrictè debitum non erat. Poſt hæc ſcripta inueni Bonacinã *de contract. diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 12. *nu.* 7. primam ſententiam cum Vaſquez, & aliis tenere; ſed tu tutò potes ſecundam opinionem amplecti.

RESOL. XXXV. *An ſi is, cuius bona ob crimen iuſtè ſunt confiſcanda, vel diripienda, ſi hoc fraude, aut mendaciis impediat, teneatur ad reſtitutionem?*

AFFirmatinè reſpõdent Molina *de iuſt. to.* 1. *tr.* 2. *diſp.* 95. *n.* 36. Layman *in Theol. moral. lib.* 3. *ſect.* 5. *tr.* 2. *c.* 7. *n.* 4. & ante illos Sotus *de iuſt. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 6. & Caſtrus *de l. pœn. lib.* 2. *cap.* 15. §. *ex his*, quia iniuſtè impedit pœnam fiſco, vel aliis applicandam, & debitam, per ſententiam. Et confirmatur à fortiori, quia, vt *ſup.* viſum eſt, iniuſtè impediẽs vi, vel fraude, aut mendaciis rem nõ debitam, vt legatũ, quod teſtator volebat alteri relinquere, tenetur reſtituere; ergo magis tenebitur, quando res eſt debita, vt eſt in caſu propoſito. Vnde infert Molina *loc. cit.* integrum eſſe fiſco, cui conſtaret reos iuridicè interrogatos negaſſe verum crimen, vti compenſatione occulta bonorum, quæ lata ſententia erant ſibi applicanda: aut eſto pœna ipſo iure non incurreretur, erant ſibi in pœnam applicanda, eò quòd reus ius ſuum iniuſtè impedierit.

At his nõ obſtãtibus contrariã ſententiã probabiliorem eſſe exiſtimo, quam docẽt Tannerus *in* 2. 2. *D. Thom. diſp.* 4. *q.* 6. *dub.* 2. *n.* 76. Leſſius *l.* 2. *c.* 12. *dub.* 18. *n.* 134. Azor. *to.* 1. *l.* 5. *c.* 8. *q.* 5. Sanchez *in ſum. to.* 1. *l.* 2. *c.* 22. *n.* 22. Vaſq. *in part.* 2. *to.* 2. *diſp.* 175. *c.* 12. *n.* 13. & 14. Carbonius *de reſtit. q.* 31. *concl.* 5. Bannez, Aragon. & Salonius *in* 2. 2. *q.* 62. *contr.* 2 *art.* 3. Nauarr. *c.* 18. *n.* 49. & alij. Et ratio eſt, quia huiuſmodi occupatio bonorum conſtituta eſt in pœnam criminis; ſed pœna non debetur ante ſententiam, ſaltem declaratoriam criminis, vt communiter fatentur DD. imò non eſt ſoluenda ante ſententiam conſtitutã pœnę, quâ ipſa pœna iubeatur ſolui. Ergo ſententia non ſecuta, non debetur pœna. Multas alias rationes afferunt DD. citati, quas apud ipſos videbis.

Ex quibus multi caſus in praxi ſæpiùs occurrentes decidendi ſunt. Primò, Hæreticum qui fraude, mendaciis, & falſis teſtibus ſe defendit, & impediuit ſententiam, aut confiſcationem bonorum, non teneri ad reſtitutionem.

Secundò, idem dicendum de adultera, quæ ipſo iure amittit dotem, quidquid in contrariũ aſſerat Laymã *vbi ſup.* Si enim legitimè accuſata de adulterio, falſis ſe tueatur teſtibus, vel viciſſim de viro adulterium falſis allegationibus oſtendat, ideoque abſoluenda, obligari quidem in conſcientiæ foro ad expenſas litis viro ſoluendas, non autẽ ad dotem reddendam. Similiter ſi à ſententia iuſta aduerſus illam lata appellet, etſi iniquè; nam appellatio ſuſpendit ſententiam.

Tertiò, Iudex in proferenda ſententia negligẽs, & non condemnans, non tenetur ad mulctam pecuniariam fiſco, vel læſæ parti ſoluendã. Idem dicendum de Procuratore fiſcali ſi non accuſat; eò quòd ad huiuſmodi mulctam nondum eſt acquiſitum

ſitum ius fiſco,& partibus,& non ſatis conſtat debere Iudicē,& fiſcalem propriè ex officio,& iuſtitia eiuſmodi fortuita fiſci emolumenta procurare.

Quartò, cuſtodes ciuitatum, ſyluarum, fluminum, licet tranſgreſſores ad magiſtratum deferre negligant, non tenentur ad ſoluendam illam pœnam pecuniariam,quæ alioquin ad fiſcum,vel dominos peruenisſet.

Quintò,idem dicendū eſt de æſtimatoribus publicis rerum venalium;nam ipſi tenentur ad pecuniariam mulctam,quam ſoluerent denuntiati rei, vel fiſco,vel aliis perſonis.Et hoc deſeruiat pro illis,qui apud nos vocantur vulgò, *Maſtri di piazza.*

Sextò, idem locum habet in eo,cuius bona ob non ſolutū vectigal,vel res prohibitas,importatas, vel aſportatas ſunt ipſo facto cōmiſſa,ſeu addicta fiſco,vel redemptori, aut aliis perſonis; nam non tenetur ad reſtitutionem ante Iudicis ſententiam.

Septimò,idem dicendū eſt de teſtibus, qui falſo teſtimonio impediūt ſententiam, & cōſequenter cōfiſcationem,vel mulctam pecuniariam,fiſco, vel aliis applicandam; non enim ſicut principalis auctor, aut mandans tenentur ad eius reſtitutionem. Et omnia hæc Confeſſarius inueniet apud Tannerum,& Leſſium *vbi ſuprà*.

Notandum eſt etiam cum Petro à Nauarra *de reſt.lib.3.cap.5. num.13*, quòd impediens fraude aliquam denuntiationē, vel ne delinquens veniat ad manus iuſtitiæ; aut qui occultet, vel faciat fugere officiales tempore ſyndicatus, non tenetur ad reſtitutionem pœnæ ſupradictis imponendæ: nam ante condemnationes fiſcus,vel alius vllum ius nō habet, vt *ſuprà* ſæpè dictum eſt. Quod ita verum aliqui exiſtimant, vt doceant etiam pœnam conuentionalem inter partes poſitam nō eſſe ſoluendam in conſcientia ante Iudicis ſententiam, quod ego alibi probabiliter docui, & nunc doceo cum amiciſſimo P. Antonio Sanctarello *tract. de hæreſ. c.21.dub.1.n.10.* Gutierrez *in qq.can.lib.2. c.20.nu.13.* & aliis.Sed de his ſatis.

RESOL. XXXVI. *Vtrùm Epiſcopus exiſtens in alterius diœceſi licitè poſſit celebrare Miſſam in Pontificalibus, ſeu cum Baculo, & Mitra abſque licētia eius Ordinarij?*

SVppono Pontificalia inſignia, & ornamēta eſſe Mitram,Baculum paſtoralem, Annulum, Sandalia, Tunicellam, Dalmaticam, Chirothecas, & Crucem pectoralem; vt teſtatur Iſidorus Moſconius *tract.de magnitudine militan. Eccleſ. part.1. lib.1. cap.8.* quorum ſingulorum ſignificationes exponit Durandus *in ration.diuin offic.lib.3.à cap.13.*

Hoc ſuppoſito; Prima opinio eſt affirmatiua, quia nullus canon prohibet Epiſcopis hoc efficere. Ergo licitum erit.Nec obſtat Concilium Trident. *c.5.ſeſſ.6.* cuius verba ſunt hęc:Nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prętextu Pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia,& in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantū.Si ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificaliū,& ſic ordinati ab executione Ordinum ſint ipſo iure ſuſpenſi Non,inquam,obſtāt verba; nam loquuntur de vſu Pontificalium cum aliquo exercitio,vt conſecrare,chriſmare,ordinare,degradare, & ſimilia; vnde exponens hunc locum Concilij Tridentini, ſic aſſerit Villalobos *in ſumma,tom.1.tr.18.diffic.9.n.5. Aduierteſe que actos Pōtificales ſon los que pertenecen al orden Epiſcopal,y ſu cōſecracion,como ordenar,hazer chriſma,&c.* Et ita etiā ſupradictus locus Concilij exponitur à quodam viro amiciſſimo,qui tamen nullum Auctorem adducit; ſed ego inuenio Concilium ſic exponere Tamburinum *de iure Abbatum tom.1.diſp.15.quæſt.15. n.4.* Campanili *de diuer.iur.can. rubr.9. c.5 nu.1.& 3.* Quaranta *in ſumma Bullar. ver. Archiepiſcopi auctoritas,ſub n.23.*& Coninch *de Sacram.diſp.16.dub.5.n.35.* Et hanc eſſe veram expoſitionem verborum Cōcilij patet ex eiuſdem verbis ibi,*exercere*, quod verbum non videtur complecti vſum tantùm Pontificalium, ſed etiam exercitium ſuper alios; idque magis manifeſtant ſubſequentia verba, tum illa, *& in perſonas eidem Ordinario ſubiectas*; tum alia, *& ſic ordinati*,&c. Hinc Campanil. & alij obſeruant, quòd Nauarrus *conſil.12.de Cler.excomm. miniſt.* aſſeruit,quemdam Epiſcopum,qui in aliena diœceſi Pontificalibus inſignibus vſus fuit, incurriſſe pœnam ſuſpenſionis in prædicto decreto Concilij comminatam,non ob ſolum Mitræ, & Pontificalium vſum,ſed quoniam Calicem etiam conſecrauit,& Corporalia benedixit,abſque Diœceſani licentia. Cùm igitur Concilium Tridentinum *in d. c.5.ſeſſ.14* prohibeat Epiſcopis exercere officia Pōtificalia in alienis diœceſibus,ſequitur quòd in illis poſſit Epiſcopus celebrare in Pontificalibus cū Mitra & Baculo; quia ſic celebrans non exercet in alios officia Pontificalia,quæ prohibuit Concilium, ſed tantùm conficit ſacrificium Miſſæ, cum ornamentis Pontificalibus.

Quod apertè probatur; nam in hac materia de qua loquimur,vt notant Cochier *de iuriſdict.in exemptos.part.2.quæſt.1.n.6.* Tamburinus *de iure Abbatum to.1.diſp.15.quæſt.14. n.2.* & alij penes ipſum locus exemptus,& locus extra diœceſim iudicantur à pari;ex quo ſtatuit Tamburinus *quæſt.15 n.1.* quòd Epiſcopi vigore prohibitionis Concilij *ſeſſ.6.c.5. & ſeſſ.14. cap.2.* non poſſunt exercere Pontificalia in Eccleſiis exemptis ſuarum diœceſum; & tamen ipſe Tamburinus *num.3* concedit Epiſcopos poſſe in dictis Eccleſiis exemptis vti Pontificalibus inſignibus,& ornamentis,& diuina Officia celebrare in Pontificalibus;quia aſſerit Tamburinus, ſupradicta facere ſine aliquo exercitio, non eſt officia Pontificalia exercere, quæ prohibentur in dictis locis Concilij.Ergo,&c.

Et ideò poſſe Epiſcopum in aliena diœceſi celebrare in Pontificalibus, præter Couarruuiam *lib.3.var.reſol.cap.20.num.9.*& Henriquez *lib.3. ca.6. num.6.* docet etiam Hoſtienſis *penes gloſſam in Clem. Archiepiſcopo, de pœnis, ver. etiam celebrare*, Tabiena *ver.Patriarcha,nu.4.* Syluester *eodem ver. §. Tertium*, & Barboſa *in Collectaneis tom.3.lib.5.tit.7. Clement.2. num.6.* ſic aſſerit: Epiſcopus in aliena diœceſi poteſt Sacra Miſſarum ſolemnia in Pontificalibus celebrare. Hoc etiam docet Layman *in Theol.mor. lib.1.tract.4.cap.5.num.5.* ſecluſa conſuetudine in contrarium.

His tamen non obſtantibus, negatiuam ſentē-

tiam

tiam tenendam eſſe puto, & ideò quoad Mitram docet Riccius *part.4.deciſ.27.n.7.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi part.3.allegat.80.n.14.* & Eraſmus Cochier *de iurisd.part.2.q.1. num.8.* quòd Epiſcopus in locis exemptis illa vti non poteſt, niſi inuitatus, & facit mentionem de prohibitione Concilij Tridentini in locis citatis. Quoad Baculum verò, ſic habetur in Cæremoniali Epiſcoporum *lib.1. cap.17.* Vtitur Epiſcopus Baculo paſtorali in ſua tantùm ciuitate, vel diœceſi, & etiam alibi, vbi conſecrationes, aut ordinationes, vel benedictiones perſonales facere ei Apoſtolica auctoritate conceditur. Et hanc ſententiam aliqui ita mordicus tenent, vt aſſerant nō poſſe Epiſcopum loci concedere vſum Baculi, alteri Epiſcopo in ſua diœceſi exiſtenti; niſi in his, in quibus dicta verba Cæremonialis ex præſcripto ordine neceſſariò requirant Baculum. Vide Campanili *in diuer.tur. can. rubr.9. cap.5. num. 3.* Et ratio quare Epiſcopi in aliena diœceſi celebrare minimè poſſint cum Baculo, & Mitra, eſt quia Baculus, & Mitra ſunt ſigna iuriſdictionis, vt *infrà* dicetur. Et ita noſtram ſententiam in terminis, vt aſſerunt, terminantibus firmat, & docet Fuluius Pacianus *de prælat.lib.2.cap.29.num.56.& 64.* qui omnino videndus eſt.

Ad illud verò, quod pro cōtraria opinione adducebatur, nempe Epiſcopum poſſe celebrare pōtificaliter in locis exemptis; reſpōdeo ex Gratiano *tom.3.cap.467.n.29.* quòd eſt diſpar ratio inter locum exemptum intra propriam diœceſim, & inter diœceſim aliam; & ſic poteſt Epiſcopus, vt obſeruat Fuſcus *de viſit.lib.2.c.8 n. 6.* vti Baculo in locis exemptis, quod facere minimè poteſt in alienis diœceſibus. Et ratio eſt, quia in locis exemptis Epiſcopis conceditur, propter reliquiam præcedentis ſubiectionis; cum per exemptionem, vt etiam notant Gonzales *in reg.8. Can.gloſſ.43. n.187.* & alij, talia loca non deſinant eſſe in prouincia, vel diœceſi propria.

Ad loca verò Concilij Tridentini ſuperiùs adducta, reſpondeo ex *l.de interpretatione ff.de legibus, & cap. cùm dilectus, de conſuet.* cum aliis adductis per Io. Marium Nauarinum *in quæſtionibus forenſibus part.1.quæſt.85.n.11.* quòd conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, ita interpretata eſt mentem Concilij; vnde Epiſcopi non celebrant pontificaliter in alienis diœceſibus ſine Ordinarij licentia. Nec valet dicere, quòd hoc faciant propter quandam reuerentiam, & decentiam debitam Epiſcopo diœceſano, & ideò ab illo licentiā petunt; quia ſi hoc effiçerent Epiſcopi propter ſolam decentiā, quando Epiſcopi diœceſani licentiam celebrandi pontificaliter illis præbere nollent, vt ſæpiùs accidit, quòd de facto ipſi celebrarent; ſed hoc nō audent facere; ergo non poſſunt. Neque propter decentiam, in tali caſu credendū eſt Epiſcopos velle amittere iuriſdictionem, ſi illam haberent.

Ad illud verò, quòd Epiſcopus celebrans in Pōtificalibus, non exercet officium Pontificale, ſed facit ſacrificium cum ornamentis Pontificalibus; aliquis reſpondebit, quòd Baculus non ſolùm eſt ornamentum, ſed etiam ſignum ſuperioritatis, & officij; nam æquiparatur, vt notat Gratianus *tom.3. c.467.n.6.* vexillo Crucis, quo vtitur Archiepiſcopus. Et quòd, vt diximus, ſit ſignum ſuperioritatis, & iuriſdictionis, docent apertè Tamburinus *de iure Abbatum, tom.1 diſp.21.quæſt.3. nu.8.* Venerus *de exam.Epiſcop.lib.4.c.10.n.22.& 23.* Pacianus *vbi ſup.* & apparet in verſibus, quos adducit gloſſa *in cap. vnico, §.finali, ver.propter hiſtoriam, de ſacra vnct.* & ſic aſſerunt,

In Baculi forma Præſul, datur hæc tibi forma.
Attrahe per primum, medio rege, punge per imum.
Attrahe peccantes, rege iuſtos, punge vagantes.
Attrahe, ſuſtenta, ſtimula, vaga, morbida, lenta.

Et in cæremonia cōſecrationis Epiſcopi, conſecrās tradendo Baculum conſecrando, ſic ait, *Accipe Baculum paſtoralis officij, vt ſis in corrigendis vitiis piè ſæuiēs, in tranquillitate ſeueritatis cenſuram nō deſerens*, &c. Et in libello qui Ordo Romanus inſcribitur, ſic dicitur; *Accipe Baculum paſtoralis officij, poteſtatem ligandi atque ſoluendi, vt ſis in corrigendis vitiis perſeuerans*, &c. Vnde quia Baculi curuatio in Epiſcopis limitatā, & coarctatam poteſtatem ſignificat, ideò illo non vtitur Summus Pontifex, cùm poteſtatem habeat vniuerſalem; vt notat, & docet Germonius *de ſacra immun. lib.3.c.5. n.108. & 110. & de Indul.Cardin.§. Epiſcopus, n.25. & ſeq.* cum Doctoribus, quos citat Barboſa *in Collect.tom.1.lib.1.tit.15.cap.vnico, §.vngitur, nu.15.* Ex quibus apparet, Baculum non ſolùm eſſe ornamentum, ſed ſignum iuriſdictionis, & ſuperioritatis, vt etiam erat apud Prætores Romanorum, & apud Iudices Germanorū, teſte Gratiano *dicta deciſ.29.n.7.* & Gregorio Tholoſano *de republica li.6.c.20.n.21.* Ergo nullo modo licitus erit eius vſus in aliena diœceſi, ſine licentia Ordinarij.

RESOL. XXXVII. *Vtrùm Archiepiſcopus, factus Epiſcopus, poſſit vti pallio?*

NEgatiuè reſpondeo. Primò, quia pallium eſt ſignum propriū poteſtatis, & dignitatis Archiepiſcopalis, & ideò habetur *in c.niſi, de auctoritate, & vſu pallij*, quòd Archiepiſcopus ante Pallij ſuſceptionem, non poteſt ſe vocare Archiepiſcopum. Probatur ſecundò, quia, vt apparet *in c.bonæ memoriæ, el 2.de poſtulatione*, & aduertit gloſſa, Pallium datur perſonæ contemplatione loci, vnde eſt priuilegium ſingulare, & indiuiduum reſpectu ſingularis, & indiuiduæ poteſtatis pontificalis; & ideò ex ſupradicto textu Cæremoniale Romanum *lib.1.c.16.* Azorius *part.2.lib.3.c.34.quæſ.8.* D. Lancellotus *in inſtit.can.lib.1.tit.11.in gloſſa, litter.H.* Genuenſis *in praxi Archiep.c.70.n.18.* Cucchus *in inſt.can.lib.4.tit.6.n.25.* Berti *in praxi crim.Regular.tit.4. cap.14. n.11.* Bagnus *de S.R.E.dignitatibus, tra.14.* Zerola *in praxi Epiſc.part.1.ver.Archiepiſc.num.1.* Acugna *in decretum Gratiani part.1.diſt.100.cap.7.n.1.* Zecchius *de Repub. Chriſt.tit.de Patriarchis, n.5.* Quaranta *in ſumm. Bull. ver.Archiepiſcopus, ſub.n.23.auctor.32.* & alij aſſerunt, quod Archiepiſcopus ad alium Archiepiſcopatū tranſlatus, non poteſt vti Pallio priori; ſed alio nouo indiget. Ergo à fortiori, illo vti minimè poterit, ſi ad Epiſcopatum tranſlatus fuerit, cùm nō ſit ampliùs Archiepiſcopus; cui, vt dictum eſt, vſus pallij non ſolùm ratione perſonæ, ſed etiam ratione loci conceditur.

Adde, quòd aliqui ita mordicus tenent, quòd priuile-

priuilegium pallij ſit locale, vt aſſerant Archiepiſcopum extra ſuam prouinciã non poſſe vti pallio, etiam de licentia Ordinarij illius diœceſis in qua reperitur. Et ita docẽt Barboſa *in Collectaneis tom. 1. lib. 1. tit. 8. c. 6. nu. 2.* Proſper de Auguſtino *in addit. ad Summam Quaranta, ver. Archiepiſcopus, n. 23. auctor. 32.* Maiolus *de irregular. lib. 2. c. 2. n. 7.* Pariſius *de reſignat. benef. lib. 1. quæſt. 17. à n. 20.* Ruzzeus *de præeminentia Arch. priuil. 21. ver. iſtud tamen,* & gloſſa *in Clem. Archiepiſcopo, de priuilegiis, litt. M.* vbi ſic ait: Differunt Pontificalia à Pallio, quo non vtitur Archiepiſcopus in aliena prouincia, etiam de licentia illius ad quem ſpectat, niſi ſuper hoc eſſet priuilegiatus. Ita gloſſa, quidquid aliqui in cõtrarium aſſerant. Vide etiam pro cõfirmatione ſupradictorum, pulchrum textum *in cap. ad poſtulationem, de renuntiatione,* vbi, Archiepiſcopo Ragueſienſi propter periculum vitę renuntianti Eccleſiam, non autem dignitatem, Summus Pontifex concedit exercere officia Pontificalia, attamen negat ei expreſsè vſum pallij.

Igitur ex his omnibus, ſatis firmata remanet noſtra ſententia, quam nouiſſimè in terminis, vt aſſerunt, terminantibus tuetur, & docet Venerus *in exam. Epiſc. lib. 4. cap. 10. num. 12.* vbi quærit: Si Archiepiſcopus fit Epiſcopus, poteſtne vti pallio? & negatiuè reſpondet; quia ait ille, pallium eſt ſignũ ſoli Archiepiſcopo debitum. Sed dices: Aliqui Archiepiſcopi ad Epiſcopatum tranſlati vſi ſunt pallio. Reſpondeo hoc ipſos effeciſſe ex priuilegio Summi Pontificis, qui Epiſcopis etiam aliquando vſum pallij concedit; vt apertè apparet *in cap. cùm in iuuentute, de probationibus.*

Notandum eſt tamen hîc obiter, quod aliqui putant, quòd ſi quis ſemel habuit palliũ vnius Archiepiſcopatus, ſi ab illo ad alium transferatur, iterumque redeat ad priorem, indigeat nouo pallio; & primum non ſufficiat; & in hanc ſententiam inclinat Acugna *in Decretum Gratiani part. 1. diſt. 100. cap. 10. num. 3. & 4.* vbi etiam *num. 5.* probabiliter aſſerit, quòd ſi detur euentus, in quo aliquis Archiepiſcopus ſuum perdat pallium à Pontifice acceptum, vel caſu igne comburatur, poterit abſque illo Pontificalia munera exercere; licet Venerus *in exam. Epiſc. lib. 4. cap. 10. num. 19.* videatur aſſerere, quòd debeat petere aliud à Summo Pontifice.

RESOL. XXXVIII. *An Epiſcopus poſſit erigere Collegiatam cum nouis Canonicis, vel addere nouum numerum Canonicorum aliis antiquis?*

NEgatiuam ſententiã mordicus ſuſtinet Aloyſius Riccius *in deciſionibus Curiæ Archiep. Neapol. part. 3. deciſ. 66.* docet enim *ibi* Epiſcopum non poſſe creare nouos Canonicos; & citat Baldum *conſil. 91. num. 10. lib. 1.* Burſatum *conſ. 27. num. 4. & conſ. 110. num. 6.* cum aliis.

Verùm contrariam ſententiam docet nouiſſimè Ioan. Maria Nouarius *in quæſtionibus forenſibus, part. 1. quæſt. 24. n. 4.* vbi probat poſſe Epiſcopum nouum conſtituere Canonicorũ numerum, & Collegium nouaſque creare dignitates, & citat Zerolam *in praxi Epiſc. verb. Epiſcopus, quæſt. 17.* & Seluam *de benef. part. 2. quæſt. 23. num. 16.* & addit Nouarius, quòd in tali caſu Epiſcopus poteſt inſignire ſupradictos Canonicos ſigno illo, quod vulgò dicitur *Almutica*, ſeu *Cappucio*, vel *Zambarda*, ſine aliqua Sedis Apoſtolicæ licentia. Ita ille.

RESOL. XXXIX. *De iuramento ſeruandi ſtatuta, ſeu capitula Ciuitatum, Collegiorum, &c.*

SI ſupradicta ſtatuta ſunt in vſu, nulla indigent probatione, non obſeruantes illa eſſe periuros, vt patet ex *cap. querelam, & toto tit. de iureiur.* Si verò aliqua ſtatuta in diſſuetudinem abierunt, vel vſu recepta non fuerunt, tunc illa nõ obſeruantes periuri non ſunt. Nam, vt rectè notant Megala *conſil. 81. n. 1.* Guttierrez *de iuram. confirmat. part. 1. c. 28. nu. 14.* Gomez *in leg. Tauri, n. 365. & 396.* Sanch. *in ſum. to. 1. lib. 3. c. 14. n. 8.* Portel *in addit. ad dubia Regul. ver. iuramentum, nu. 22.* Malderus *in 2. 2. D. Thomæ, tract. 10. cap. 6. dub. 9.* Homobonus *in exam. Eccleſ. part. 1. tract. 7. cap. 9. quæſt. 46.* & alij penes ipſos, iuramentum de ſeruandis ſtatutis non extendi ad ſtatuta moribus vtentium non recepta, vel quæ per contrariam conſuetudinem abrogata ſunt. Hinc infertur Gubernatores Tabulę huius vrbis non eſſe periuros mutuando pecuniam Ciuitati; nam Capitulum id prohibens non fuit vſu receptum, & in diſſuetudinem abiit; & ſic etiam dicendum eſt de Prętoribus huius vrbis, qui aliqua capitula Ciuitatis non obſeruant, quę in diſſuetudinem abierunt.

Notandum eſt etiam hîc obiter contra Megalã *vbi ſuprà, num. 4.* tunc materiam ſtatuti iurati eſſe grauem, vt conſtituat periurium mortale, quando tanti momenti eſt, vt iuramento ſecluſo ſtatutum ſuæ materiæ ratione ſufficiens eſſet ad obligationem ſub mortali. Et ita docet Sanchez *loc. cit. nu. 3.* hinc tranſgredientes ſtatuta iurata decernẽtia faciendum, aut omittendum aliquid ſub aliqua pœna, non peccare dicendum eſt.

Nota etiam, quòd quando ſtatutum iuratum reuocetur per potentem reuocare, tunc illud nõ ſeruans non eſſe periurum, dicendum eſt: quia non ampliùs obligat, & ideò ceſſabit iuramentum. Ita Sanchez *vbi ſuprà num. 10.* cum Caietano *in 2. 2. q. 89. art. 9.* Soto *lib. 8. de iuſt. quæſt. 1. art. 9.* & aliis.

Vnde infertur, in rigore loquẽdo, Prętores huius vrbis non peccare, neque eſſe periuros, quãdo Dominus Prorex cum aliquo actu viceregio diſpenſat pro illa vice, vt aliquid efficiatur, nõ obſtãte aliquo Capitulo ciuitatis in contrarium; vt, v. g. fiat electio ad aliquod officiũ ſine *vuſciuolo*, vt vulgò dicitur, &c. licet hoc Domini Proreges efficere minimè debẽrẽt, & ideò Prætores in tali caſu exponãt Proregibus inconuenientia, quæ ſequuntur ex ſupradictis diſpenſationibus, vt nihil timeant.

RESOL. XL. *An parentes diuites ſi propter aliquam iuſtam cauſam exponant filios hoſpitali, teneantur reſtituere expenſas circa eorum nutritionem?*

AFfirmatiuè communiter reſpõdent Doctores, & ita tenent Homobonus *de exam. Eccleſ. par. 2. tract. 10. c. 4. q. 14.* Bellochius *in praxi mor. Theol. p. 2. q. 7. n. 25.* Azoritis *part. 2. lib. 2. c. 5. q. 7.* & alij. Ratio eſt, quia hoſpitalia inſtituta ſunt ad nutriendos hos infantes pro egenis, & non pro diuitibus.

At his non obſtantibus, nõ grauabor hîc apponere

nere ſententiã Roderici Acugna *in Decretum Gratiani p.1.diſt.87.c.9.n.13.* vbi ſic aſſerit: An parentes expoſitorum, ſi ſint diuites, teneantur in conſcientia ad ſumptus nutritionis hoſpitali reſtituendos.

Et non teneri verius videtur, cùm hoſpitalia ſint inſtituta pro præſentibus neceſſitatibus, abſque vllo onere miſerorũ; & expoſiti quantumuis eorum parentes ſint diuites, præſentes neceſſitate vrgente exponuntur, & ita nihil tenentur, poſtquã fuerint ſui iuris, hoſpitalibus reſtituere. Accedit quòd peregrini ſpoliati à latronibus, & ſimiliter ægrotãtes, quamuis in ſua patria ſint ditiſſimi, gratis curantur, & ſuſtentantur in ſimilibus hoſpitalibus ſine vllo onere reſtituendi, vt ex vſu conſtat. Et confirmatur, quia alioquin hoſpitalia redditus haberent, nõ vt liberaliter, & gratis propter Deum neceſſitati patientium ſuccurreretur, ſed potiùs vt mutuum miſeris daretur, quod eſt inconueniens, & non præſumendum de fundatoribus hoſpitalium. Sed forſan dici poteſt, tres claſſes hominum eſſe diſtinguendas; in prima continentur homines pauperes in re, & in ſpe; in ſecunda pauperes tantùm in re, & non in ſpe, vt filiifamilias; in tertia alij diuites in re, impediti tamen propter metum, vel aliam iuſtam cauſam, filios alere nequeunt, & hos teneri ad reſtitutionem hoſpitalibus faciendam dicendum videtur. Ita Acugna *loco citato.*

RESOL. XLI. *An ſi Epiſcopus prohibeat furtum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, furans incurrat in excommunicationem, ſi inuincibiliter legem iſtam ignoret?*

INcurrere in excommunicationem docent Aluarez *in p.2.D.Thomæ, diſp.158. nu.5.* Comitolus *lib.5. q.3.* Couarruuias *in c.alma mater, part.1.§.10.n.9.* & alij penes ipſos. Et ratio eſt, quia excommunicatio lata eſt ſuper furtum lege naturali damnatum.

Sed mihi contraria ſententia magis placet, quã tuentur Salas *in part.2.tom.2. tract. 13. diſp. 8. ſect.10.* Molina *tom.4.tract.5.diſp.71.num.9.* Valentia *tom.4. diſp.7.q.17. punct.7.* Sanchez *de matrim.tom. 3. lib.9. diſp.32.n.9.* Suarez *de cenſ.diſp.4.ſect.8.nu.20.* Henriquez *lib.13.cap.23.num.2.* Azorius *tom.1. lib.1.cap.15. q.3.* Toletus *lib.1.c.8.* Sayrus *de cenſ.lib.5.c.18.nu. 24.* Graffius *tom.1.lib.4.c.9.num.16.* & alij penes ipſos. Et ratio eſt, quia ignorãs inuincibiliter excommunicationem impoſitam ab Epiſcopo, peccat tantùm contra ius naturale, aduerſus quod ſe agere cognoſcit, nõ autem ius poſitiuum Epiſcopi, quod quidem inuincibiliter ignorat. Ergo non incurrit in excommunicationem ab Epiſcopo latam.

Et hæc omnia vera eſſe puto, non ſolùm ſi excommunicatio ſit lata ab Epiſcopo, ſed etiam à Summo Pontifice, quia militat eadem ratio. Et ita docent Azorius, Henriquez, Toletus, Sanchez & alij *vbi ſuprà*, quidquid in contrarium aſſerat Salas *in part.2.tract.13.diſp.8.ſect.10. num.77.* Vgolinus *de cenſ.tab.1.cap.9.§.8.num.10.* Antoninus *part.3.tit.24. cap 75.* Corduba *lib.2.quæſt.27.* & alij.

Quæ autem dicta ſunt de excommunicatione, dic etiam de ſuſpenſione, & interdicto; nam ab his pœnis excuſat ignorantia inuincibilis iuris eas imponentis; quamuis factum ſit iure naturali damnatum, & pœnæ ſtatutæ ſint ab Epiſcopo, vel à Pontifice. Et ita docent Vaſquez *de excommun. dub. 16.n.6.* Nauarrus *cap.23.n.47.* Suarez *de cenſ.diſp.4. ſect.8.num.20.& ſeq.* Sanchez *lib.9. diſp.32. num.18.* Filliucius *eodem tract.cap.8.quæſt.10.num.253.* quidquid in contrarium aſſerat Auila *de cenſ part.2. c.5. diſp.5.dub.10.concl.2.* Aluarez *in part.2.D.Thomæ, diſp. 158.n.5.* & alij; & idem ſentiendum eſt de irregularitate, vt alibi dictum eſt, quando impoſita eſt in pœnam debiti.

Notandum eſt etiam hîc obiter, quòd ſi quis, v.g. vouit non fornicari, vel ludere ſub pœna centũ aureorum, ſi poſteà immemor voti fornicetur, non tenetur ſoluere pœnã; quia naturalis obliuio æquiparatur ignorantiæ inuincibili; & ita docent Sanchez *in ſum.tom.1.lib.4.c.22.n.18.* & alij. Idem dic, ſi dum fornicatur memor ſit voti, non autem pœnæ impoſitæ, etiamſi eſſet pœna Religionis, Caſtitatis, Peregrinationis Hieroſolymitanæ, vt probabiliter aſſerit idem Sanchez *nu.19.* Idem dicendum eſt de eo, qui ex obliuione naturali omittit recitare aliquas horas canonicas; nam non tenetur reſtituere fructus, non obſtante lege pœnali irritante fructuum acquiſitionem; quæ omnia ſunt valdè notanda.

RESOL. XLII. *An paruæ materiæ diuerſorum præceptorum coaleſcant in vnum, & faciant quantitatem notabilem mortaliter peccaminoſam?*

VT ſi in die feſto incidat ieiuniũ, & conſequenter quis teneatur eo die ad ieiunãdum, ad audiendam Miſſam, ad non laborãdum, & ſi eſt Clericus in ſacris, ad recitandas Horas canonicas; an, inquam, ſi ex ſingulis his obligationibus modicũ quid omittat, ita vt omnia illa modica quantitatẽ notabilem efficiant, peccet mortaliter? Reſpondeo negatiuè, quia nullum præceptum in materia graui tranſgreditur, ſed multa, ſingula tamen in leui materia. Et ita docet Sanchez *in ſum.tom.1.lib.1.c.4. n.16.* qui tamen limitat hanc ſententiam, & putat ſecus dicendum eſſe, ſi quis ad omnia hæc obligaretur ex diuerſis votis, & pro eadem die.

Sed hæc limitatio mihi non placet, quia non eſt differentia inter tranſgreſſionem voti, & præcepti Eccleſiaſtici, cùm votum obliget eo pacto, quo obligat præceptum Eccleſiaſticum de eadem re, vt docet Caietanus *in 2.2. q.88. art.3.* Sotus *lib.7. q.2. art.1.* Corduba *in ſumma, quæſt.188.* Valentia *tom.3. diſp.6.q.6.punct.4.* Aragonius *in 2.2. quæſt. 88. art.3. concl.3.* Nauarrus *in ſumma, cap.12. numer. 65.* & alij. Ergo ſi non eſt mortale, ſecundùm Sanchez, tranſgredi multa præcepta Eccleſiaſtica in re leui, neque erit mortale tranſgredi plura vota.

Sed quid dicendum, quando quis vouit indeterminatè pro aliquo die audire, v.g. tres Miſſas, & ex qualibet illarum omittat partem non notabilem, an, inquam, peccet mortaliter? Aliqui affirmatiuè reſpondent, quia ſunt patres materiæ eiuſdem rationis; ergo poſſunt continuari ad conſtituendam quantitatem notabilem.

At his non obſtantibus, puto probabilem eſſe contrariam ſententiam, quam apertè videtur tenere Suarez *de Relig tom.2. lib.5.cap.5.num.12.& ſeq.* lege illum, & non pigebit.

RESOL. XLIII. *An qui in die ieiunij ſæpiùs modicum quid comedit, frangat ieiunium, & peccet mortaliter?*

AFfirmatiuam ſententiam docent communiter DD. quia cùm ſit eadem dies, illæ paruæ comeſtiones cõtinuantur, & coaleſcunt in vnum, efficiendo quantitatem notabilem. At Ioannes Salas *in p. 2. D. Thomæ tract. 13. diſp. 16. ſect. 26. in fine*, limitat, vt procedat tantùm, quando ille abſolutè vellet vno, & eodem actu, omnes illas modicas comeſtiones; ſecus autem ſi conditionaliter quis vellet ita eas comeſtiones, vt numquam peccaret mortaliter, ſed venialiter tantùm, hoc eſt, vt omnes illæ comeſtiones eſſent veniales.

Verùm hæc opinio aliquibus diſplicet, quia non eſt in poteſtate comedentis, facere vt ex omnibus illis modicis comeſtionibus, eadem die habitis, nõ coaleſcat materia notabilis, vnde reſultet peccatũ mortale, & ex limitatione Salas ſequitur, quòd quis poſſet eludere præceptum, ſeu votum ieiunij centies in die modicum quid comedendo, & intendendo omnes illas modicas comeſtiones tantùm centum peccata venialia committere. Sed hoc dicere eſt abſurdum. Ergo, &c.

RESOL. XLIV. *An quis ſi tradat aliquibus vinum, vt nomine ſuo vendatur, ſi noſcat illos vẽdituros minuendo menſuram, & admiſcendo aquã, peccet mortaliter?*

AFfirmatiuam ſententiam docent Sanchez *in ſumma tom. 1. lib. 1. cap. 7. nu. 37.* & Molfeſius *in ſumm. tom. 1. tract. 8. c. 11. n. 63.* quia ſic tradentes vinum, ipſi reuerà illud vendunt, ac iniuſtitiam per tabernarios, tamquam per ſuos miniſtros cenſentur committere.

Sed in hoc poſſe excuſari ſic tradentes vinum, ſi duo ſupponantur, exiſtimo. Primum, ſi adſit iuſta cauſa tradendi, quia videlicet paterentur graue damnum. Secundum, quòd tradant miniſtris vinũ vendendum iuſto pretio. Nec obſtat, quòd ſciant dictos miniſtros fraudibus vſuros, quia illa vini traditio non eſt ex obiecto mala, ſed indifferens; ergo licet tradentes ſciant miniſtros fraudibus cũ emptoribus vſuros, non propter hoc peccant vinũ illis tradendo, ſi aliàs graue damnum paterentur. Et ideò Doctores aſſerunt, poſſe quem pecuniam apud vſurariũ deponere, etiamſi ſciat fore illi materiam vſuræ exercendæ; & ita docent Caietanus 2.2. *q.* 78. *art.* 4. Bannez *quæſt.* 77. *art.* 4. *dub.* 1. *ad* 2. Aragonius *quæſt.* 62. *art.* 5. *ad vlt.* Salonius *eadẽ quæſt.* 62. *art.* 5. *cont.* 2. *ad vlt.* & maximè, vt ſuppono in caſu noſtro, quãdo adeſt vrgens, & iuſta cauſa, vt docet Valentia *to.* 2. *diſp* 5. *q.* 21. *punct. vlt. in fine.* Molina *tom.* 2. *tract.* 2. *diſp.* 331. *ver. de eo qui apud vſurarium.* Rebellius *part.* 2. *lib.* 2. *q.* 16. *ſect.* 4 *num.* 20. & alij.

Ex his deducitur etiam contra eumdẽ Sanchez *vbi ſuprà num* 38. licere deferre munera concubinæ Iudicis, vt pro ipſo apud Iudicem intercedat, dum adeſt periculum alicuius grauis nocumenti, vel ſi aliàs ius ſuum à Iudice minimè cõſequi poſſet; nec in tali caſu litigans intendit fouere turpem amorẽ concubinæ, ac eo vti, ſed tantùm neceſſitati ſuæ conſulere. Et ita docent Molfeſius *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 8. *cap.* 11. *num.* 62. vbi ait, ita etiam conſuluiſſe plures alios viros doctos, & timoratos. Et nouiſſimè poſt hæc ſcripta hanc ſententiam aduerſus Sanchez docet Caſtrus Palaus *in opere morali tom.* 2. *tract.* 6. *diſp.* 6. *punct.* 15. *num.* 2.

RESOL. XLV. *An ex aliqua iuſta cauſa licitum ſit commodare cubiculum alicui petenti ad fornicandum?*

DE hoc caſu olim interrogatus fui; nam quidã vir nobiliſſimus inſtanter ab amico domum eius ad meretricandum petebat, ac ſi hoc illi denegaſſet, in grauiſſimum damnum incidebat: conſuluit an peccaret hoc faciendo, & reſpondi negatiuè, quia abſque detrimento proprio proportionato hoc denegare minimè poterat; & commodare cubiculum ex obiecto, non eſt intrinſecè malum, ſed indifferens, & ex ſola praua abutentis intentione ad malum ordinatur; ergo, &c. Et ita hanc ſententiam in terminis docet nouiſſimè Marullus *tom.* 1. *diſp.* 2. *cap.* 4. *dub.* 10. *corol.* 4. *nu.* 295.

Hinc à fortiori infertur contra Nauarrum *c.* 17. *n.* 195. licitum eſſe, ex iuſta tamen cauſa, locare domum meretrici, etiamſi ob loci circumſtantiam aliquis peccatum admitteret, quod minimè perpertaret, eo loco ſibi non conceſſo, vt ratione ſitus, &c. vel ſi meretrix domum illam conducens plurimum feminis honeſtis vicinis noceret. Et ita docent Valentia *tom.* 3. *diſp.* 5. *quæſt.* 21 *punct.* 4. & Salonius *in* 2.2. *quæſt.* 27. *art.* 4. *contr.* 6. *poſt.* 4. *concl. corol.* 3. cum aliis.

RESOL. XLVI. *Quis minabatur mortem famulo, ſi non deferret litteras dominæ, in quibus ad peccatũ prouocabatur, quæſiuit, an ſi hoc faceret, peccaret mortaliter?*

HIc caſus, in facti contingentiâ, torſit multorũ ingenia, quia conſulens multos Theologos interrogauit; & negatiuè reſpondendum videtur, quia verba ſunt intrinſecè mala, & deferre tales litteras idem eſt, ac ſi deferret internuntium de rebus turpibus. Ergo, &c. Et ita hanc ſententiam docent Sanchez *in ſumm. to.* 1. *lib.* 1. *c.* 7. *n.* 26. & Rebellius *part.* 1. *lib.* 1. *quæſt.* 14. *ſect.* 7. *n.* 53. Molfeſius *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 8. *cap.* 10 *num.* 60. & alij. Et ita ego tunc etiam conſului.

Verùm aliqui contrariã ſententiam putant probabilem; nam videtur diſpar ratio de internuntio, & de litteris. Nam famulus, qui internuntium de rebus turpibus defert concubinæ heri, directè ac proximè cẽſetur peccato heri cooperari, tamquã inſtrumentum, quo mediante herus inducit mulierem illam ad peccandum ſecum, ideò eſt omnino intrinſecè malum, ac proinde in nullo euentu licitum. At verò deferre tantùm litteras ita materialiter, non videtur directa cooperatio ad peccatum, tamquam proximum inſtrumentũ, ſed magis remotè ſe habet, & ideò videtur ſaltem in aliquo caſu extremæ neceſſitatis, vt ad euadendam mortem ſibi comminatam licitè poſſet famulus eiuſmodi litteras deferre. Et ita hanc ſententiam olim docuit Emanuel Sà *ver peccatum, num.* 9.

Sed tu ne recedas à prima opinione; & idem tene de famulis ſcribentibus tantùm huiuſmodi litteras, quamuis non deferẽtibus, quia idem cooperãdi modus in vtroque miniſterio inuenitur, licet aliqui hoc etiam negent, quia Sanchez *de matrim.*

tom.

om.3 lib.9 diſp.46.n.34. aſſerit, quòd ſcribere verba turpia, non eſt intrinſecè malũ; ergo poteſt dari caſus, in quo licitum ſit famulo ſcribere heri litteras, verba turpia continentes, vt ſi aliàs immineret ei periculum mortis, vel alterius grauis nocumenti. Verùm à ſententia contraria non eſt recedendum.

Notandum eſt verò hîc, quòd ſi herus in dictis litteris petat ſolùm à concubina, vt tali hora ad ſe veniat, vel ad talem locũ, vtique in tali caſu poteſt famulus tales litteras deferre, vel ore hoc nuntiare; quia rem indifferentem continent, cùm non ad fornicandum, ſed ad ſolum aduentum inducant. Et ita docent Molfeſius, Sanchez *vbi ſup. num. 26.* Azorius *to.2.lib.12.c.vlt.quæſt.8.* & alij, concurrente iuſta cauſa non ſolùm famulatus, ſed etiam quia dominus malè tractabit, aut è domo eiiciet.

Et idem dicendum eſt de famulis, quos herus mittit feminam inſecuturos, vt videant vbi habitet, vel id inquirant, ac poſteà illum certiorem faciant, & eò maior cauſa excuſans neceſſaria eſt, ſi femina, quam inſequuntur, ſit honeſta.

Vnde ex his etiam collige, quid dicendum ſit de aurigis deferentibus meretricem ab vno loco ad alium, quam ſciunt illuc petere ad peccandum; hi enim regulariter excuſantur à peccato, quia adeſt iuſta cauſa non amittendi lucrum, quod ex eo miniſterio comparant.

RESOL. XLVII. *An ſit peccatum mortale optare, v.g. vt fornicatio eſſet licita?*

NOn ſemper eſſe peccatum mortale optare, vt id, quod eſt intrinſecè malum, non eſſet malum, ſed licitum; ſed attendẽdum eſſe ex quo fine quis moueatur, docet Vaſquez *in part. 2. diſp. 116. c.2. in fine*, & ideò ſi quis id optaret, ex eo quòd videretur ob ſuam fragilitatem ſæpiùs incidere in peccatum, non eſſet mortale.

At contrariam ſententiam docent Azorius *to.1. lib.4.cap.6. quæſt.10.* Sanchez *in ſumma, tom.1. lib.1. cap.2.num 23.* Molfeſius *in ſumm.tom.1.tract.8.cap.8. num.49.* & alij; quia bonum totius naturæ, ac ordinis naturalis nõ poteſt poſtponi, ac eius immutatio, quæ grauiſſimum malum eſt, deſiderari ob particulare huius bonum.

Notandum eſt etiam hîc obiter, vt aliam ſimilẽ attingamus quæſtionem, quòd Layman *in Theol. mor.lib.1.tract.3.c.6. nu.10.* Sanchez, & Azorius *vbi ſuprà*, aſſerunt conſenſum conditionalem non eſſe mortalem, quando verſatur circa res ſolo iure poſitiuo prohibitas; ſecus verò ſi verſetur circa ea, quę iure naturali ſunt interdicta; & ideò hic actus, comederem carnes in Quadrageſima, niſi Eccleſia prohibuiſſet, caret culpa; hic verò non, occiderem ſi non eſſet peccatũ, aut offenſa Dei, quia hoc vltimum abſque ſua malitia intelligi nequit, & cõditio illa negans inuoluit contradictionem.

Verùm Valentia *tom.2.diſp.6.q.4.punct.4.* Sayrus *in Claui Regia lib.8.c.7. n.28. & 29.* Salas *in part.2.tr. 13.diſp.16.ſect.27.* Vaſquez *diſp.116.c.2.n.4.* & alij, docent quòd quoties conditio omnem malitiam, & deformitatem ab actu auferit, excuſat à peccato, ſecus autem ſi non auferat; & ideò non peccaret ſi quis diceret, occiderem inimicum, ſi mihi liceret, vel malum non eſſet; peccaret verò ſi diceret, occiderem inimicum, ſi ſupplicium, vel infamiam non timerem. Rationes verò huius differentiæ apud Doctores citatos inuenies.

RESOL. XLVIII. *An in obſidione alicuius ciuitatis, quando alius cibus nõ adeſt, licitũ ſit veſci carnibus humanis, & angeſta ex metu graui excuſent à peccato?*

NEgatiuè quoad primum videtur reſpondere D.Thomas *in 2.2.q.142.art.4.ad.3.* & acerrimè tenet Valentia *tom.3.diſp 9.quæſt.3 punct.1.* Et ratio eſt, quia hoc eſt intrinſecè, & ex obiecto malum, & ideò numquam licet, ſicut numquam licitum erit mentiri. Et hanc ſententiam docent etiam Fernandez *de ſeptem peccatis mor. cap. 2. §. 6.* Azorius *part.1.lib.7. cap.22.* Victoria *relect. 9.* Syluius *in 2.2. quæſt.142.art.4.* & alij.

At contrariam ſententiã tuentur Leſſius *lib.4.c.3. dub.2.n.10.* Sanchez *in ſum.to.1.l.1.c.18.n.12.* Naldus *in ſumma ver.Medicus, n.7.* Emanuel Sà *ver.Comedere, n.1.* Caietanus *in 2.2.q.148.art.2.* Abulenſis *in 4.Regum c.6.q.32.* Toletus *lib.8. c.60.* & hanc ſententiã probabilem etiam eſſe putat Malderus *in 2.2.tract. 3.c.1. dub.1. in fine*, quia non eſt intrinſecè malum veſci carnibus humanis ſecluſo homicidio; & quãuis eius prohibitio ſit iuris naturę, tamen iuris naturæ prohibitio non obligat in vitæ diſcrimine. Et hoc etiam verum eſt, ſi vitæ periculũ immineat ab extrinſeco, puta ſi ſub pœna mortis à quopiam quis iubeatur carnibus humanis veſci.

Hinc à fortiori licitum erit in morbi neceſſitate per modum medicamẽti ſumere aliquid humanæ carnis alteratum; & licitum erit haurire ſanguinẽ humanũ ex vena adoleſcentis detractũ ad acquirendum vigorẽ corpori ſenili, & ſenectuti prorogandæ. Vnde Medici, inter illos Marſilius Ficinus *lib.de ſanit.tuenda*, vocant hoc remedium ſingulare. Igitur ad ſeruandam vitam licitũ erit veſci carnibus humanis; nam quæ non ſunt intrinſecè mala, propter eius conſeruationem licita efficiuntur.

Et ideò primò contra Comitolum *lib.5.quæſt.7. n.3.* licitum erit propter periculum mortis comminatæ admouere ſcalam furari volenti, vendere, vel commodare enſem volenti alterum occidere, aut oſtendere vbi occidendus eſt. Ita Durandus *in Bull. Cœn.lib.2.can.3.q.13.n.10.* Sanchez *in ſum.tom.1.lib.1. c.7.n.18.* Corduba *in ſum.q.137.dub.2.* qui cum Auila *de cenſ.part.2.c.6.diſp.8. dub.5.* aſſerunt etiam non peccare nauclerum, qui metu mortis, cymbâ trãſuehit aliquos volentes duellum committere, vel alium interficere.

Secundò licitum erit celebrare Miſſam ſine altari, vel calice conſecrato, aut ſine veſtibus ſacris, vel lumine, metu mortis, dũmodo non incurratur in odium Religionis, vel contemptum ſacrificij Miſſæ. Ita contra Caietanum *in p.2 quæſt.96.art.4.* docent Azorius *tom.1.lib.1.c.11.quæſ.11.* Valentia *to.2. diſp.7.q.5.punct.6.* Vaſquez *in p.2.diſp.161. cap.3.nu.15.* Becanus *part.2.tract.3.cap.6.quæſ.4. num.8.* Et hanc ſententiam veram eſſe puto, etiamſi celebranda ſit Miſſa ſine vlla veſte ſacra; nam militat eadẽ ratio. Ita Salas *de legibus diſp.11.ſect.1. num.7.* qui aliquid in

contra-

contrarium afferant Granado *in p.2.contr.7.tract.3. part.1.disp.8.sect.5.* Filliucius *tom.1.tract.5.c.5. nu.149.* Suarez *in 3.part.tom.3.disp.83.sect.3.ver.secundò dicendum,* & alij. Debet tamen in tali casu Sacerdos nõ celebrare cum vestibus valdè sordidis, aut cum vase immundo; est enim seruanda reuerentia debita Sacramento.

Tertiò licitum erit metu mortis contrahere matrimonium cum impedimento dirimente; si verò in eorum animo sit contrahere tantùm exteriùs, non verò consummare, vel habere animum consummandi, non esset peccatum mortale. Ita contra Nauarrum *c.17. nu.141.* & Caietanum *in p. 2.q.96.art.4.* docent Vasquez *in part. 2. disp. 161.c.3. n.17.* Suarez *de legibus lib.3.c.30.n.13.* Becanus *part.2. tract.3.c.6.quæs.4 n.9.* Salas *vbi sup. n.9.* & Sanchez *in sum.tom.1.lib.1.c.18.n.7.* cum aliis.

Quartò licitum erit ob metum mortis, vel alterius grauis nocumenti communicare cum excõmunicato non tolerato, id est, nominatim denuntiato, vel publico clerici percussore. Ita cõtra Vgolinum *de cens.tab.2.c.23.n.4.* Alensem *p.4.q.23.memb. 1.art.6.§.2.* Caietanum *in p.2. q. 125. art. 3.* & alios docent Sayrus *de censuris lib.2.c.14.n.40.* Sotus *in 4. dist.22.q.1.art.4.* Suarez *de cens.lib.6.sect.3.n.10.* Vasquez *in p.2.disp.161.c.2.* Azorius *tom.1.lib.1.c.11.q.1.* Salas *de legib.disp.11.sect.1.n.12.* & alij penes ipsos.

Quintò infertur non teneri adultum cum vitæ discrimine suscipere sacramentum Baptismi, quia potest elicere actum cõtritionis, & sibi consulere. Ita contra Azorium *tom.1.lib.1.cap.11.quæs.2.* docet Corduba *q.137.* Aragonius *in 2.2. q.6. art.3. dub.1.* Sayrus *in Claui Regia lib.3.c.7.n.34.* Sotus *de iust. lib. 1.quæst.6 art. 4.* Suarez *in 3.part. tom.3. disp.31.sect.3.* & alij, dummodo adultus non esset in mortis articulo per se constitutus, vel nisi causa fidei aliud requireret.

Sextò licitum erit captiuis Christianis, metu mortis, aut amissionis membri, nocumentum inferre Christianis in bonis externis, & ad infideliũ præceptum destruendo, vel capiendo, & ad triremes asportando. Ita contra Bonacinam *de contr. disp.1. q.2. punct. 10. n.8.* docent Turrianus *in 2.2. disp.96.dub.3.* Reginaldus *tom.2.lib.21.n.119.* Molina *to.1.disp.115.concl.5.* & Sanchez *in sum.to.1.lib.1. c.18. n.7.* qui etiam cum Layman *in Theol. mor. lib.2.tr.3. cap. 13. n.5.* excusant à peccato hos captiuos asportantes sarcinas, & necessaria ad bellum, admouẽtes scalas, & machinas ad muros, porrigentes Turcis arma ab eis petita ad interficiẽdos Christianos. Et Molina cum Sanchez *vbi suprà*, & Lessio *lib.2. cap.13.dub.3.n.29.* excusat dictos Christianos captiuos, qui Turcas humeris sustentant, atque iuuant ad castra munienda, ædificanda propugnacula, aliaque eiusmodi generis perficienda.

Septimò licitum erit Sacerdoti porrigere Eucharistiã peccatori occulto in occulto metu mortis, aut alterius nocumenti, nisi metus incurreretur in contemptum Sacramenti, vel odium Religionis. Ita Nugnus *lib.3.part..to.1.q.80.art.6.diffic.4.* Bonacina *de Sacram disp.1.quæst.1.punct.4.n.14.* & alij.

Et tandem octauò potest Sacerdos metu mortis non incusso in odium Religionis, & Sacramenti contemptum conficere Sacramenta in materia dubia, vt Eucharistiam cum vino congelato, vel cum pane ex spelta cõfecto, vel ministrare Baptismum cũ aqua ex sale resoluta, &c. Ita Henriquez *lib.1.c.9.n.7.in glossa littera B.* Sancius *in selectis, disp. 44.n.12.* Perez *in l.aurea Salmantina certam.10. c.12.* Et ratio horum omnium est, quia gesta ex metu in supradictis casibus excusant à peccato, cùm non sint intrinsecè mala.

Resol. XLIX. *An certus de debito, dubius autem an soluerit, teneatur soluere?*

Respondeo, quòd certus de mutuo, aut altero debito, & dubius an soluerit, tenetur ad solutionem. Sed hæc sententia limitatur primò à Tannero *in part.2.disp.2.q.6.dub.4. nu.48.* nisi creditor etiã dubius sit, an debito sit satisfactũ, tunc enim putat debitorem nõ teneri ad restitutionem, quia in tali casu melior est conditio debitoris possidentis. Secundò limitatur à Layman *in Theol.mor.lib.1. tr.5. c.6.in fine*, vt in tali casu debitor nõ teneatur ad integram solutionem debiti, sed tãtùm ad partem.

Notandum est etiam hìc obiter primò, quòd Gallettus *in Margar.casuum conscient.ver.commodatũ, & ver.dubium*, tenet quòd commodatarius dubius an sua culpa commodatum perierit, tenetur ad restitutionem. Contrariam verò sententiam tenent Henriquez *lib.14.c.15.in fine.* Sanchez *de matrim.l.2. disp.41.n.18.* Lessius *lib.2.cap.27.dub.3. in fine*, & alij, maximè quando dubium est æquale. Et ratio est, quia delictum in dubio nõ præsumitur, vt patet *in l.merito.ff pro socio*, & hæc opinio cõfirmat doctrinam valdè notandam, quam tenent Sotus *de iust. l.3.q.6.art.2.* Ledesma *in 2.part.4.q.8.art.6.concl.antepenult.§.sed dubitas.* Toletus *lib.5. c. 18.* Henriquez *lib.14.c.3.n.1.* Emanuel Sà *ver.culpa,n.2.* asserentes in contractibus quempiam teneri tantùm de dolo, & lata culpa, quæ constituat peccatum mortale. Et hanc sententiam cum Lessio *lib.2.cap.7.dub.8.n.43.* probabilem esse existimo, licet contrariam sequãtur Azorius *to.3.lib.7.de commodato c.7.quæs.1.* Molina *to.2.disp.295.n.10.* Rebellius *part.2.lib.16.q.vnica, de commodato.* Caietanus *in 2.2.q.62.art.5.* Nauarrus *c.17.n.184.* Gomezius *tom.2.var. resol. c.7.n.2.* existimantes sufficere in hoc casu ad obligationem restitutionis culpam iuridicam, quia, vt benè obseruant Maior *in 4. dist. 15. q. 45.* & Molina *tom.2. disp.293.num.24.* cum aliis, non semper habet coniunctam culpam theologicam, imò aliquando potest esse sine peccato, etiam veniali.

Sed his non obstantibus nostra sentẽtia est probabilis, vt ipsimet Auctores contrariæ sententiæ fatẽtur, & inter illos Layman *in Theol. mor.l.3.sect.5. tr.3.part.1.c.6.n.4.* & ideò non obligarem ad restitutionem, si aliquis adhiberet diligentiã communem, quæ faceret latam culpam iuridicam, si hoc proueniret ex naturali obliuione, ita vt excusaretur quis à peccato mortali. Rectè igitur dicendum, quòd commodatarius non tenetur ad restitutionem, si res commodata absque eius culpa theologica perit, & in consequentia non tenebitur ad restitutionem, quando dubitat an culpa sua perierit, quia in dubio culpa theologica, seu peccatum non præsumitur.

Et

Et hæc omnia à fortiori procedunt in depoſitatio dubitãte, an depoſitũ culpa ſua perierit, maximè quando depoſitum factum eſt in commodũ deponentis. Ita docent Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 41. n. 18.* Leſſius *lib. 2 cap. 27. dub. 3. in fine.* Henriquez *lib. 14. cap. 15. in fine.* Rebellius *part. 2. lib. 16. quæſt. vnica de depoſito.* Et quod dictum eſt de cõmodatario, & depoſitario, aliqui etiam probabiliter extendunt ad locatorem, ſeu conductorem. Quæ omnia valdè notanda ſunt à Confeſſariis, & Reſponſoribus caſuum conſcientiæ, vt non obligent ad reſtitutionem, ſi aliqui in his caſibus nollent reſtituere, vt ego alibi etiam adnotaui.

RESOL. L. *An certus de voto, dubius autem de qualitate, teneatur ad ſtrictiorem?*

REſpondeo negatiuè; nam vbi agitur de obligatione inducenda, ſtricta interpretatio fieri nõ debet, vt habetur *in ca. 1. de iureiur. lib. 6. & in l. quidquid adſtringenda, ff. de ver. obligat.* Hinc infertur primò, quòd ſi quis vouit quotidie dicere Roſarium, dubitat tamen an vouerit integrum, poteſt eligere dicere tertiam partem. Ita Suarez *de Relig. to. 2. lib. 4. cap. 8. num. 5.* Secundò, qui vouit Religionem, dubitat tamen an vouerit ſe profeſſurum, poteſt non profiteri. Ita Suarez *vbi ſuprà, n. 7.* Bonacina *de voto q. 2. punct. 5. nu. 23.* & alij. Tertiò, ſi quis certus eſt ſe vouiſſe caſtitatem, aut perpetuam, aut temporalẽ, ſed immemor eſt verborũ, ad ſolam temporalem obligatur. Ita Sanchez *in ſumma tom. 1. lib. 4. cap. 13. n. 16. & ſeq.* Quartò, ſi quis certus eſt de voto dandi Eccleſię aliquas tritici menſuras, dubitat tamen an intellexerit de maioribus, vel minoribus, poteſt minores eligere ex cõſuetis in eo loco. Ita Valentia *tom. 2. diſp. 6. quæſt. 8. punct. 4.* Molina *tom. 1. diſp. 198. ver. vtrùm verò.* Nauarrus *comment. 1. de regul. num. 20.* niſi vt notat Sanchez *in ſumma tom. 1. lib. 4. cap. 13. num. 11.* aliqua ſit ratio ſuadens veriſimilius eſſe mentem vouentis præſumi fuiſſe obligandi ſe ad maiorem menſuram.

Vnde ſi quis voueret ſe largiturum Eccleſię calicem, non ſatisfacit ſi det æreum, vel ſtanneũ, ſed tenetur dare argenteum, vel aureum; nam in tali voto intelligitur calix aptus diuino cultui, & ſecũdùm Eccleſiæ conſuetudinem. Ita Azorius *tom. 1. lib. 11. cap. 20. q. 10.* Non tenetur tamen dare totum calicem argenteum, vel aureum: ſed ſufficit ſi ſola ſuperior cuppa argentea, vel aurea ſit, quia talis calix eſt etiam aptus diuino cultui ex vſu multarum Eccleſiarum. Et tandem nota, quòd ſi quis vouit dare panem pauperibus, ſufficit eis panem largiri pauperibus vſitatum, & non tenetur dare de puro tritico, niſi conſtaret de alia intentione vouentis. Et ita docet Suarez *de Relig tom. 2. lib. 4. cap. 8. n. 9.*

Notandum eſt tamen hic obiter, contra Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 4. cap. 1. num. 13.* quòd in dubio an expleuerit ſeptennium, quando quis emiſit votum, ad illud minimè tenetur, & ita docet Malderus *in 2. 2. tract. 10. cap 5. dub. 1.*

Nota etiam contra Filliucium *tom. 2. tract. 21. c. 4. n. 165.* Rebellium *part. 2. lib. 1. q. 2. ſect. 2. num. 10. & 11.* & Sanchez *de matrim lib. 2. diſp. 41. nu. 34.* quòd qui omnino dubitat, ſed magis in eam partẽ inclinat, vt votum emiſerit, & ſic ſuſpicionem voti habet, non tenetur ad votum, neque ad partẽ pro ratione huius maioris propenſionis. Et ita docent Sanchez ſe retractans *in ſumma tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 36.* Garſias *de benef. tom. 2. part. 7. cap 2. n. 23.* Fernandez *in exam. Theol mor. part. 1. c. 2. §. 2. nu. 4.* & alij, & ita alibi diximus de dubitante in materia iuſtitiæ cum Vaſquez *in p. 2. diſp. 66 cap. 7. nu 42.* & Salas *in p. 2. tom. 2. tract. 8. diſp. 1. ſect. 23. num. 231.* quæ omnia ſunt valdè notanda, quia quotidiana.

Et tandem nota, quòd ſi quis certus eſt ſe votũ emiſiſſe, v. g. caſtitatis, dubitat tamen an habuerit animum ſe obligandi, tenetur quidem ſeruare caſtitatẽ, cùm poſſeſſio ſtet pro voto: attamen quod eſt pro praxi notandum, tale votum non erit Pontifici reſeruatum, quia cùm reſeruatio ſit odioſa ad caſus certos eſt reſtringenda. Et ita docet Suarez *de Relig. tom 2. lib. 6. cap. 26. num. 6.* cum Sanchez *in ſumma tom. 1. lib. 4. cap. 40. num. 26. & cap. 44. num. 3.* Et hoc etiam dicendum eſt, ſi quis votum emiſit poſt ſeptennium, dubitat verò, an tunc vſu rationis præditus fuerit.

RESOL. LI. *An ſuſpenſio, interdictum, irregularitas, &c. incurrantur propter culpam venialem?*

ALiqui affirmatiuè reſpondent, & ita docet Caietanus *in ſumma, ver. ſuſpenſio. ver. interdictũ, & ver. irregularitas*, & de ſuſpenſione docent Armilla *ver. ſuſpenſio, n. 1.* & Lopez *in inſtruct. part. 2 c. 31.* & de irregularitate docuerunt Molina *de iuſtitia to. 4. tra. 7. diſp. 75. n. 1. & diſp 77. n. 2.* Megala *in 3 par. lib. 7. cap. 2. q. 1. nu. 7. & quæſ. 5. nu. 39.* Corduba *in qq. lib. 2 q. 26.* Aragon *in 2. 2. q. 64. art. 8.* Caſtrus *de leg. pœn. lib. 1. cap. 5. docum. 4.*

At mihi ſemper cõtraria ſententia magis placuit, quam tuentur loquentes de omnibus cẽſuris, Suarez *in 3. part. tom 5. diſp. 4. ſect. 10. n. 8.* & Sanchez *de matrim. tom. 4. lib. 9. diſp. 32. nu. 29.* & ita loquentes de ſuſpenſione docent Henriquez *lib. 13. cap. 34. num. 1.* Emanuel Sà *ver ſuſpenſus ab officio ver. qui certus eſt*, & loquentes de irregularitate. ita etiam docent Filliucius *tom. 1. tract. 20. cap. 3. n. 58.* Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 21. diffic. 22. nu. 8. & 14.* Bannez *in 2. 2. quæſt. 64. art. 8. tract. de irregul part. 2. dub. 2.* Aluarez *in part. 2 diſp. 136. nu. 1.* Sotus *de iuſt. lib. 5. quæſt. 1. art. 9.* Salonius *in 2. 2. quæſt. 64. art. 8. immediatè ante 4. contr.* & alij.

Dicendum eſt igitur, quòd quoties ignorantia iuris, vel facti excuſat tranſgreſſionem Canonis à peccato mortali, excuſat etiam nõ ſolùm ab excõmunicatione, ſed etiam ab aliis cenſuris, & pœnis ob delictum impoſitis, vt irregularitate ob delictum, ſuſpenſione, & interdicto. Et ratio eſt, quia ſupradictæ pœnæ cùm ſint grauiſſimæ, nõ eſt credendum illas piam matrem Eccleſiam infligere ob peccatũ veniale. Sed de hac quæſtione alibi à nobis etiam actum eſt, ideò ad alias tranſeamus.

RESOL. LII. *An aliqua facta ebriorum non reputentur peccata, quæ alioquin eſſent?*

AFfirmatiuè reſpondet Pater Vaſquez *cap. 2. to. 1. diſp. 227. cap 3. n. 11.* vbi ſic ait: Vltimò addendum eſt, multa dicta, vel facta ebriorum non reputari

reputari peccata, quæ alioquin essent; id quod verum est etiam si præuideantur, quia in hominum æstimatione non censentur iniuriosa, qualia sunt aliqua dicta, vel facta, quæ alioquin in sana mente iniuriosa essent; nempe dicta, facta, & contumeliæ, ex quibus non sequitur aliis vllum detrimentū, mors tamen, & damnum illius temporale peccatū est, quia re vera proximum lædunt. Sunt etiam alia peccata, quæ facta in ebrietate non imputantur, quia postulant scienter fieri, vt imputentur; huiusmodi est peccatum blasphemiæ, infidelitatis, & periurij; nam qui non videt, vel dubitat esse falsum quod iurat, periurus non est; & peccata carnis, vt fornicatio, & pollutio imputantur ebrio; si verò hæc peccata in somno euenirent, non item; quia cùm somnus sit causa naturalis, ebrietas verò præter naturā, mirū non est, si aliqua quæ in somno eueniunt non imputentur, quæ verò in ebrietate accidunt imputentur; damnum autem proximi vtroque modo cauere debemus, ne eueniat, vel ex somno, vel ex ebrietate, alioquin imputabitur. Hæc Vasquez, quæ mente tenenda sunt à Confessariis.

Non desinam tamē adnotare, aduersus Vasquez quoad peccata blasphemiæ, periurij, & infidelitatis contrarium docere Thomam Sanchez *in sum. tom.1.lib.1.c.16. nu.44.* Medinam *in p.2.q.71. art.5. concl.4.* Caietanū *in 2.2.q.150. art.4. dub.2.* & alios asserentes dicta peccata, licet in se non sint voluntaria, nec scienter facta; attamen in causa sunt voluntaria, cùm sint præuisa, nec in hoc comparari debent facetiis. His tamen non obstātibus opinionem Vasquez docent etiam Salas *in part.2.tract.13. disp.5.sect.14.n.114.* Sayrus *in Claui Regia lib. 2. cap.9. n.42.* & nouissimè Adamus Tannerus, vir quidem doctus, *in part.2.disp.4.q.3.dub.3.num.65.*

Addit etiam Sanchez *vbi suprà*, contra eumdem Vasq. non esse verū, fornicationem in somno cōtingentē, ac præuisam nō esse necessariò cauendā, quia cùm sit in damnum prolis, omnino cauenda videtur, sicut de peccatis in damnum tertij docet ipse Vasquez. Sed vtraque opinio est probabilis.

Notandum est etiam hic obiter contra Sotum *in 4.dist.12.quæst.1.art.7.* Medinam *in p.2.q.71. art.5.* Henriquez *lib.8.c.51.nu.2. in glossa, littera F.* Sanchez *de matrim.to.3.lib.9.disp.45.n.28.* Salas *in p.2.tract.13. disp 2.sect.9.* Becanum *p.2.tract.2.c.3 q.6. nu.8.* Tannerum *in p.2.disp.4.dub.3.n.35.* & *ibi* Suarez *tract.5. disp.3.sect.4.nu.5.* opera in ebrietate contingentia, & omnia alia, quæ efficiuntur quando non manent ampliùs in potestate operantis, nō informari malitia aliqua morali, & per cōsequens non esse peccata, neque denominatione extrinseca à malitia causæ, sed esse quosdam peccati præcedentis effectus, sicuti quando quis occidit hominem, mors non est peccatū, sed peccati effectus. Et ita docent Vasquez *in p.2.tom.1.disp.94. cap.2. & seq.* Azorius *tom.1.lib.1. cap.7. q.1.* Sayrus *in Claui Regia lib.2.c.6. n.16.* Herrera *in 2.sent.disp.20.q.8.* & ipsimet aduersarij, vt Sanchez *in summ.tom.1.lib.1.c.16. n.46.* hanc opinionem probabilem esse putant.

Dicendum est tamē, stando etiam in prima sententia, quòd si quempiam antequam subsequātur dicta peccata externa, pœniteat datæ causæ, tunc vacare culpa peccata postea subsecuta, & per consequens non erunt vocāda formaliter, & in se peccata, quia per pœnitentiam causa eorum fuit interciſa, & ideò sunt postea inuoluntaria. Ita Sotus *in 4.dist.12.quæst.1.art.7.* Henriquez *vbi infrà.* Medina *in part.2.q.71.art.5.* Becanus *part.2.tract.2. c.3.in fine.* Graffius *in decis.part.1.lib.2.cap.87.num.14.*

Imò ego puto cum Soto *vbi suprà*, Sanchez *de matrim.to.3.lib.9.disp.45.nu.29.* Salas *in p.2. tract.13. disp.6 sect.8. n.59.* & aliis, quod si quis ante ebrietatem, vel antequam subsequantur talia peccata externa, confiteatur, & accuset se de causa data, non tenetur postea confiteri si dicta peccata subsequātur; sed plus addit Henriquez *lib.5.c.5.nu.5. in glossa littera H.* nempe peccata illa commissa in ebrietate, si prior voluntas, vt dictum est, fuerit per pœnitētiā interrupta, nō inducere excōmunicationē. Sed contrariū docet Vasquez *in p.2.disp.94. c.4 in fine.* Azorium *tom.1.lib.1.c.7.q.1.* & alij, asserentes in tali casu supradicta peccata inducere irregularitatem, excōmunicationem, & restituendi obligationem.

Limitat tamen hanc sententiam Sanchez *in sum.tom.1.lib.1.cap.16.nu vlt.* non procedere in peccatis solius oris; nam si excommunicatio lata esset in periurium, non includeretur periurium volitū in sola causa, vt est in casu nostro, & idem docet Suarez *de Religion.tom.2.lib.3.cap.8.num.6.* in casu simili, nempe de excommunicatione lata in periurium, docet enim in excommunicatione non includi periurium inaduertenter prolatum ratione consuetudinis.

RESOL. LIII. *Quis vulnerauit opificem, quæsierunt à me ad quid vulnerans teneatur restituere?*

REspondi ad impensas Medico largitas, iuxta *c.1. de iniur.* Secundò ad æstimationem operarum, quibus ille caruit, quibus ex illo vulnere inutilis factus est, vt patet ex *l.vlt.ff. de his qui deiecerunt, vel effuderunt.* Sed difficultas tunc fuit, vtrùm deducenda esset æstimatio molestiæ, ac laboris, quem in officio, aut opificio subiturus erat? Et alij negatiue responderunt, & probabiliter quidem; nam ita tenent Lessius *lib.2.cap.9.dub.19.* Nauarra *de restit.lib.4. cap.1. num.68.* Couarruuias *var. resol. lib.2.cap.10.num.7.* & Sotus *de iustit. lib. 4.quæst.6. art.3.circa 3.argum* & alij.

Verùm ego contrariam sententiam non minùs probabilem esse existimaui, quam docent Rebellius *part.1.lib.3.quæst.13.* Molina *de iust.tract.3.disp.87. concluſ.1.* Maior *in 4.dist.15.q.19.* Igitur in tali casu, si pœnitens vellet æstimationē laboris deducere, Confessarius illum potest securè absoluere, & à dicto onere restitutionis liberare.

Notandum est tamen hîc obiter primò contra Scotum *in 4.dist.15.quæst.3.* Adrianum *in 4. de restit. quæst.vlt.* Sotum *de iustit.lib.4.q.6.art.3.* Syluestrum *ver.restitutio 3.quæst.2.* Azorium *tom.3. lib.5. c.3.q.4.* & Molinam *tract.3.disp.84.* pro cicatricis deformitate, membri, imò ipsius vitæ iactura nullam pecuniæ compensationē secundùm se faciendam esse, ante Iudicis sententiam. Ita docent Lessius *lib. 2. cap.9.dub.23. & 25.* Nauarrus *cap.15. nu.22.* Gomezius *var.resol.lib.3.cap.6. n. 12.* Nauarra *lib.4. cap.1 num.*

*num.*80. *& ſeq.* Vaſquez *in opuſc. de reſtit. cap.*2.§.3. *dub.*6.& gloſſa *in cap.*1. *de iniuriis.* & habetur clarè *in l.vlt. & in l.*1.§ *ſed cùm homo.ff de his qui effuderunt.* vbi aſſeritur,quòd in homine libero nulla corporis æſtimatio fieri poteſt.

Vnde hinc etiam obiter nota contra Sà *ver. infamia,num.*7.Molinam *tract.*4.*diſp.*45.*num.*3.Adrianum *quodlib.* 11. *diffic.* 6. Sotum *de teg. ſecr. memb.*1. *quæſt.*2.*concluſ.*5.& alios probabile eſſe, quòd ſi quis famam iniuſtè ablatam, non directè, nec indirectè reſtituere poſſit, non teneri ante Iudicis ſententiam pecunia illam compenſare,vel ſatisfacere.Et ita tenent Leſſius *lib.*2. *cap.*11. *dub.*16. Nauarra *lib.*2. *cap.*4. *num.* 417. Sylueſter *ver. detractio, quæſt.*4. & nouiſſimè Layman *in Theol. mor.lib.*3. *ſect.*5 *tract.*3.*part.*2.*cap.*7.*num.*3. cum aliis.

Notandum ſecundò aliquem, qui prouocatus ad pugnam acceſſit, etſi deliquerit vulnerando, non tamen teneri damnum reſtituere; nam prouocans quantum in ſe erat poteſtatem feciſſe cenſetur inferendi damnum, & ſic probabiliter ſentiunt Leſſius *lib.*2.*cap.*9.*dub.*21.Rebellius *part.*1.*l.*3. *quæſt.*12.Azorius *tom.*3.*lib.*5 *cap.*3. *quæſ.*7. quidquid in contrarium aſſerat Molina *de iuſtit. tract.* 3. *diſp.* 82. Vnde à fortiori infertur, qui ex condicto ad duellum deſcendit, & mortem, aut vulnus alteri intulit, ad nullam reſtitutionem heredibus, ſeu vulnerato teneri;nam volentes, & conſentientes ad pugnam deſcenderunt.Leſſius *vbi ſuprà*,& alij.

RESOL.LIV. *An homicida teneatur reſtituere damnum illatum creditoribus pro morte occiſi?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Molina *de iuſt. tract.*3 *diſp.*83.*num.*8.Et ratio eſt, quia occiſus maiori obligatione iuſtitiæ tenebatur erga creditores, quàm erga parentes, vxorem, & filios; & ideò his alimenta,& hereditas non præſtatur, niſi ſolutis creditoribus .Ergo ſi homicida, vt omnes fatentur,tenetur damnum reſarcire, quod vxori, liberis, parentibus occaſione homicidij accidit; multò magis creditoribus, ſi ob tale homicidium debito ſuo priuati fuerant,dicendum eſt ad reſtitutionem teneri.

Sed his non obſtantibus, ego contrariam ſententiam teneo cum Salonio *in* 2.2.*quæſt.*62.*art.*2. *contr.*8.Leſſio *lib.*2. *cap.*9.*dub.*26.& aliis,penes quos rationes huius ſententiæ videbis.

Notandum eſt tamen hîc obiter primò,homicidam neque teneri ad vllam reſtitutionem familiaribus, vel clientibus, ſi damnum aliquod ex morte occiſi illis prouenit; nam occiſus ſupradictis ad nihil tenebatur ex iuſtitia,ſed ex liberalitate operabatur. Et ita tenent Sotus *lib.* 4. *quæſt.* 6. *art.*3.*circa* 3.*argum.*Molina *de iuſt.tract.*3.*diſp.*83.*n.*6. Lopez *in inſtruct.part.*1.*cap.*72.Leſſius,& Salonius *vbi ſuprà*; quidquid in contrarium aſſerant Vaſquez *opuſc.de reſt.cap.*2.§.3.*dub.*7. & Petrus Nauarra *de reſtit lib.*4.*cap.*1.*num.*76.

Notandum ſecundò, quòd ſi maritus aliquem deprehenſum in adulterio occidit, in conſcientia non tenetur reſtituere damna ex morte occiſi ſecuta,donec ad iudicem cauſa delata cognoſcatur, vtrùm in pœnam delicti, atque iniuriæ compenſationem reſtitutio ipſi remittenda ſit, nécne. Ita Molina *tract.*3.*diſp.*81.*num.*10.& alij.

RESOL. LV. *An aliquando licitum ſit aperire litteras alienas?*

REſpondeo affirmatiuè, etiam inuito eo ad quem mittuntur, puta ſi id fiat iure belli, iuſtæ defenſionis contra inimicum inſidias molientem,vel ſi Prælatus,paterfamilias,&c.ſuſpicentur, aliquid mali patrandi in litteris contineri, vel ſi Religionis ſtatutum, aut conſuetudo licentiam aperiendi litteras Regularium Prælato tribuat.Vide Peirinum *de Relig.to.*1 *q.*2.*cap.*1. §.13.*per totum*, & alios penes ipſum.

Sed difficultas eſt, quæ poteſt ſæpiùs accidere, vt Venetiis teſtatur Sylueſter accidiſſe; videlicet, an ſi aliquis litteras ad ſe miſſas, in publicum laceratas abiiciat,poſſit quis ſine peccato, collectis litterarum fragmentis, eas legere.Negatiuè reſpondet Rebellius *p.*2.*lib.*9.*q.*7.*nu.*9.Sed mihi placet opinio contraria, quam cum Archidiacono tenet Sylueſt.*ver.emptio,q.*17. vbi ſic ait:Si quis litteras in publicum locum abiectas legit, ſolùm vt ſciat, curioſitas eſt; ſi vt ſibi prouideat, commodiſq; ſuis ſtudeat, humana, non vitioſa prudentia eſt.Ita Sylueſter, quem citat, & ſequitur Layman *in Theol.mor.lib.*3.*ſect.*5.*tr.*3.*p.*1.*c.*4. *nu.* 4. vbi etiam benè aduertit ex charitate in tali caſu eum,qui illas litteras legit, teneri nó manifeſtare aliquod ſecretú in ipſis contentú, ſi in dānum alicuius cederet.

RESOL. LVI. *An ſit licitum amiſſa aliqua vera, & legitima ſcriptura, aliam ſimilem confingere?*

VIdetur prima facie reſpondendum affirmatiuè,quia nemini ea re iniuria infertur,& ſic olim docuit Emanuel Sà *verſic.falſarius,n.*2.Verùm contrariam ſententiam docent Couarruuias *var. reſol.lib.*1.*c.*2.*n.*2. Tannerus *in* 2.2.*diſp.*4.*quæſt.*6.*dub.* 12.*n.*332.Emanuel Sà expurgatus, & Paulus Layman *in Theol.mor.l.*3.*ſect.*5.*tr.*3.*p.*1.*c.*4 *n.*4.vbi docet huiuſmodi falſificationes eſſe Reipublicæ perniciоſas,quamobrem à legibus ſeuerè prohibentur, & cùm prohibitio iuſta ſit,in conſcientia obligat. Nec valet ratio in contrarium adducta,quia quāuis per tales falſificationes non violetur particularis iuſtitia,quia nemini ius ſuum læditur,& ideò neque reſtituendi obligatio oritur; attamen peccatur contra veritatis virtutem, & quidem cum Reipublicę pernicie;graue etenim eſt publicorum inſtrumentorum conficiendorum, etiā alio quouis damno ſecluſo,ius ſibi vendicare. Vide etiam additiones *ad ſummam Sylueſtri ver.Falſarius,in fine.* In quibus pro hac ſententia citatur etiā Nauarrus. Igitur illicitum erit,& peccatum mortale, amiſſa ſcriptura de hereditate, nobilitate, debito, &c. aliam ſimilem confingere; vel conuento de pecunia, v. g. mutuò accepta, quam legitimè ſoluerat, factæ ſolutionis falſum inſtrumentum producere. Quæ omnia valdè notentur, quia paſſim hic caſus ſolet accidere,& in illo plures decipiuntur.

RESOL. LVII. *An beneficiarius, qui omiſit horas canonicas, liberetur à reſtitutione, propter eleemoſynas pauperibus largitas,non tamen hoc intuitu?*

HIc caſus mihi contigit,& ab onere reſtitutionis conſulentem liberaui, nixus auctoritate

Pauli Layman *in Theol.mor.lib.3.sect.5.tract.2.cap.12. num.9.* vbi sic ait : Quando obligatio restituendi, puta pauperibus, ex iure Ecclesiastico tantùm promanet, arbitror probabiliter dici posse eleemosynas, quæ cum tali obligatione, quamuis non animo satisfaciendi factæ sunt, tamen ad eas extinguendas prodesse posse. Exempli causa. Venit Canonicus ad confessionem, qui toto anno officium recitare neglexit, & ideò in pias causas 300. aureos restituere deberet, tali obligatione à Confessario illi significata, respondet, se quamuis huius obligationis immemorem, his ipsis diebus statuam argenteam Ecclesiæ alicui donasse, quæ 300. aut ampliùs aureis æstimetur, puto quòd Confessarius contentus esse possit. Tum quia non desunt Doctores qui ita sentiunt; tum quia videtur esse virtualis intentio omnium dantium eleemosynas satisfaciendi per eas omnibus obligationibus, quas suis peccatis, aut negligentiis contraxerunt; tum denique quia leges Ecclesiasticæ benignè explicari debent. Ita Layman, & ego.

Notandum est tamen, quòd contrarium dicendum est in aliis debitis; vnde qui ex furto, vsuris, &c. debitor est, si ei ius restituendum esset tantùdem, donec immemor sui debiti, non liberatur ab onere restitutionis; quia illa gratis donata sunt. Nec refert dicere, quòd si debiti sui memor fuisset, se gratis donaturum non fuisse; nam actualis dispositio voluntatis, non autem conditionalis inter contrahentes attendenda est. Ita docent Lessius *l.2.c.37.n.11.* Lopez *de contract.l.2. c.vlt.prope finem*, Sanchez *in summa, to.1.l.1.c.13.nu.11.* & alij.

Resol. LVIII. *An famulus teneatur ad restitutionem, si non manifestet domino alios famulos res ex aliqua domus officina sæpiùs furari?*

Hic casus frequenter accidit, & ad illum sic respondet Layman *in Theol.mor.l.3.sect.5.tract.2. c5.n.7.* si duo eiusdem familiæ famuli sint, quorum vni cura penus custodiendæ demandata est, alteri non est; etsi vterque ex lege charitatis furta impedire debeat, si facilè, & sine suo incommodo possit; ex iustitia tamen fermè is solùm, qui curam penus gerit, quare solus etiam ad restitutionem obligatur. Ita ille, & ante illum Nauarrus *cap.14. num.7.* Lessius *lib.2.cap.15. lib.10.num.74.* & alij.

Notandum est tamen quòd Petrus Nauarra *de restit.lib.3. cap.1.n.224.* limitat hanc sententiam, nisi fures extranei in domum ingrediantur; nam tali casu putat ex iustitia quemlibet famulum obligari ad reuelandum, si aliter malum impediri non posset; cuicumque etenim famulo, eo ipso quòd domesticus est, custodia domus aliquo modo incumbit, vt ab extraneorum iniuriis defendat.

Sed quæret aliquis, an dictus famulus teneatur restituere, si ab alio famulo furante accepit aliquid, si clamet, vel indicet furtum eius domino? Respondeo negatiuè, nisi res accepta sit pars furti. Ita Sotus *de iust.lib.4. quæst.7.art.3.* & Nauarrus *cap.17.num.21.* & alij.

Verùm huic doctrinæ rectè Nauarra *vbi suprà n.132.* & Lessius *num.68.* adhibent limitationem, vt non procedat, si accipiens sua pollicitatione, expressa, vel tacita furem animosiorem reddit, qui alioquin absterritus esset; nam in tali casu tenebitur de illato damno tamquam participans.

Resol. LIX. *An ille, cui Princeps iubet mortem inferri eo die absque dilatione, sit communicandus etiam non ieiunus?*

Affirmatiuè respondeo cum Villalobos *in summa.to.1.tract.7.diffic.39.n.* 11. Zambrano *de cas. tempore mortis cap.3.dub.5.n.6.* Henriquez *l.8.c.5.n.1.* Suar. *in 3.p.to.3.q.80.disp.68.sect.7.* Layman *in Theol. mor.l.6.tract.4.ca.6.n.* 20. Syluio *in 3.part.quæst.80. art.8.* Reginaldo *in praxi, to.2.l.29.c.6.quæs.vlt.sect.2. n.20.* & Coninch *de Sacram.q.80.art.8.n.50.* vbi sic asserit: Quando quis est in præsenti periculo mortis, siue id fiat ratione morbi, siue quòd supplicio afficiendus sit; tunc enim potest communicari non ieiunus, & quocumque diei tempore, si sit ante sequentem diem moriturus, quia saltem valdè probabile est, talem tunc teneri ex præcepto diuino communicare, quod maioris momenti est, quàm præceptum Ecclesiæ prohibentis non ieiunum communicari. Secundò, quia cùm communio tali homini sit tunc valdè vtilis, & quodammodò necessaria, vt in extrema illa lucta, tanto præsidio confortetur, & roboretur, noluit eum Ecclesia tanto bono priuare. Ita ille, & alij.

Notandum est etiam hîc obiter, pro damnatis ad mortem, non esse necessarium tempus viginti quatuor horarum inter sumptionem Eucharistiæ, & suscipientis mortem intercurrere; & licet hîc Panormi, & in Regno Castellæ & alibi, vt opinor, interuallum vnius diei faciant intercurrere, attamen hoc non est necessarium. Vnde ego puto cum Sancio *in selectis disp. 40. nu.4.* quòd quamuis pridie ad mortem esset sumpta Eucharistia à damnato, si tamen deuotionis causa ipso die mortis vellet iterum se communicare, minùs pium esset communionem impedire, imò pij Iudices ad suscipiendam hortari debent, vt puniendi tolerabiliùs mortem patiantur, & dæmonis tentationes illa hora maximè turbantes faciliùs superent. Nec ex hoc reuerentia Sacramenti minuitur, cùm Christus istud instituerit ad nostram vtilitatem, & non cohærent irreuerenter suscipi, & ob nostram vtilitatem sumi, si aliàs communicans debitam dispositionem habeat; vnde vellem hæc à Principibus & Iudicibus prænotari. Ita Sancius.

Scio Iulium Clarum §.*fin.q.99.nu.3.* Corsettum *singul.68.* Vegam *part.1.c.61.cas.21.* Cucchum *instit. lib.5.tit.5.n.107.* Ant.Scap. *de iur.non script. l.5.c.201. n.7.* & Zerolam *in praxi Episc.part.2. ver.damnati ad mortem, & ver.Eucharistia*, reputare indecenter recipi Eucharistiã ipso die mortis, & ob id à Iudicibus non esse permittendum ministrari, & imputandũ damnato, quòd pridie mortis renuerit recipere.

Sed contrariam sententiam tenet Maiolus *de irregul.lib.3.c.24.n.* 15. vbi ita ait: Ego nonnullis locis, quibus pro Episcopis magistratum gessi, validiore auctoritate qua potui, induxi vt damnatis ad mortem ea ipsa die communio concederetur. Sic ille, & Romæ obseruari testatur Sancius, Corsettus, & Antonius Scap. *vbi suprà.*

Vnde asserunt multi, posse Sacramentũ Eucharistiæ ministrari damnatis ad patibulũ ante vnam horam

horam mortis. Et ita docent Emanuel Sà *ver. Euchariſtia n.2.* quem ſequitur Fagundez *de præc.Eccleſ.part.3.lib.1.c.4 n.3.* & Sotus *in 4. diſt.12. quæſt.1. art.12. non longè à fine* ait, quòd apparet nonnihil irreuerentiæ irrogari Sacramento, ſi quis Euchariſtiam ſuſciperet,& illicò ad patibulum, & mortem raperetur;ergo dum dicit illicò,non ſentit fore irreuerentiam ante vnam horam miniſtrari. Et hęc omnia à fortiori procederẽt,quando Princeps eo die vellet omnino reum patibulo ſuſpendi; vt docent Petrus de Cenedo *in qq.can.q.3.n.4. in fine,* & Doctores in principio reſolutionis citati.

RESOL. LX *An victualia debeant à Republica taxari, ſeu potiùs arbitrio vendentium relinqui?*

NEgatiuè prima facie videtur reſpondendum ex auctoritate Doctoris Nauarri *in manuali c.23.n.88.* cuius conſilium non contemnit Rebellius *de oblig iuſt.part.2.lib.9.q.2.ſect.1.n.5.* Sed audiamus verba Nauarri.Arbitror,inquit,rariſſimè ponendam eſſe hanc taxam; tum quia dat occaſionem vendendi corrupta, & ferè inutilia eodem pretio,quo ſincera,&vtiliſſima,tum quia ſuperueniente maxima neceſſitate annonæ, & frumenti, tollitur omnino taxa,& illa non incurrente parum eſt neceſſaria, tum quia nemo diuitum vult mutuare,neque vendere creditò res taxatas,niſi pretio taxæ etiam tẽpore abundantiæ; tum quia præbet occaſionem innumerorum peccatorũ mortalium mille modis taxam fraudantibus.Ita ille.

Sed contra doctum,& bonum ſenem, meritò inſurgit vir in hoc genere numquã ſatis laudatus Bartholomęus Salonius *in 2.2.tom.2.quæſt.77.art.1. contr.2.n.8.* & idem docet Ludouicus Lopez *de contract.lib.1.c.13.§.ſecundum quod pretia.* Probatur hæc opinio ex communi DD. ſententia Ioan.de la Cruz *in directorio conſcientiæ part.1. præcept.7.quæſt.2.dub.2. concl.2.* ſic ait: Rex per ſuam legem poteſt taxare pretia rerum, & ita expedit boni communis conſeruationi, maximè pro rebus cõmuniter ſingulis neceſſariis.Conradus *de contract.tract.3.q.57.concl.3. arg.4.fol.mihi 272.* ſic aſſerit: In lege *annonam. ff. de extraord.criminibus,* mandatur præſidibus prouinciarum,vt ad hoc ſuis ſtatutis laborent, quòd annona non oneretur, & quia certum eſt annonam augeri ſi ſuperiores non taxent pretium rerũ venalium venditioni expoſitarum, igitur ad hoc tenentur. Ita ipſe,& alij, vt Petrus Ledeſma *in ſum. to.2.tract.8.c.33. concl.6. diffic.1.* Reginaldus *in praxi to.2.lib.25.c.16 n.289.* Petrus Tholoſanus *in ſyntagma iuris lib.36.c.29.n.10.& 11.* & nouiſſimè Homobonus de Bonis *de exam. Eccleſ. part.1.tract.6.cap.9. quæſ.43.in fine,* & tandem eruditiſſimus Bobadilla *in ſua politica,tom.2.lib.3.c.4.n.63.* vbi ſic loquitur: *Es coſa conuenientiſſima à la Republica,que en los mantenimientos aya taſſa,y poſtura,por loqual tienen los Doctores, que tambien en los paños,, y ſedas, y en los meſones, y alquileres de caſas, en que ſueſſe poſsible auia de hauerla. Et paulò pòſt,los Romanos por eſta cauſa tuuieron por bueno, y neceſſario gouierno venderſe por taſſa, y precio cierto los mantenimientos,y conſta de ſus leyes, y por las deſtos Reynos.* & *in num.ſequentib.* latè docet quomodo Senatores debeant conſtituere pretia rerum venalium, probando omnia, vt ipſe ſolet, cum auctoritate multorum DD.vide illũ, & non pigebit te vidiſſe.

Nec deſunt pro hac ſententia firmanda validiſſimæ rationes.Nam,vt docent Molina *de iuſt to.2. tract.2 diſp.348.n.4.* Molfeſius *in ſum tom 2 tract.12. c.5.n.64.* Graſſius *part.1.lib.2.c.112.n.6.* & Doctores *ſuprà* citati,& *infrà* citandi,ad iuſtitiam iuſti pretij præcipuè conſiderandum eſt. Primò multitudo, & penuria rerum. Secundò abundantia,& penuria pecuniarum. Tertiò paucitas, vel multitudo emptorum. Quartò varietas temporum. Sed vt optimè obſeruant Leſſius *de iuſt.lib.2.cap.21.dub.2. n.8.* & Malderus *in 2.2.D.Thomæ,tract.5.cap.2.dub.1.* Superiores meliùs ceteris poſſunt noſſe has,& ſimiles circumſtantias, ex quibus æſtimatio rerum creſcit,vel decreſcit,& minùs erit corruptum circa tales taxationes ipſorum iudicium; ergo propter bonum commune erit ab ipſis talis taxatio conſtituenda.

Et ſi forſan aliquando propter aliquas circumſtantias pretia non ſunt taxata à Republica,ſed arbitraria ſunt,certè (ait Lopez *vbi ſuprà*) non arbitrio ipſorum mercatorum, ſed arbitrio prudentium, & peritorum arbitranda ſunt. Tum quia, ſicut quiſque ſuſpectus habetur Iudex in propria cauſa, ita & mercatores in hac ſua cauſa Iudices eſſent deprauati. Tum quia cupiditas excæcat, vt facilè à recto, & æquo deuient mercatores, ſi ex eorum affectu taxandæ veniant merces eorum. Tum quia ſemper innecterent fraudes,obtendentes ſemper pro expenſis,& laboribus accipere pretia cum aliqua acceſſione lucri, cùm tamen nequaquam ſemper eis liceat, præſertim cum ſua ignauia,& imperitia interdũ in cauſa ſint cur viles emendę merces,caroque pretio,quas tunc idcircò minoris vendere tenentur.Ita Lopez,quæ quidem multum ſunt apta ad caſum noſtrum.

Ex quibus apparet reſponſio ad argumentum Nauarri;nam plures fraudes,& maiora inconuenientia ſequerentur, ſi pretia rerum eſſent arbitraria,quàm ſi taxarentur à Republica,& vt benè aduertit Rebellius *vbi ſuprà*, ſupradictis malis à Nauarro recenſitis Superiores, ſi rectè officio ſuo fungantur,occurrere poſſunt. Igitur concludendum ex his videtur, propter bonum commune, pretia rerum venalium eſſe à ciuitate taxanda. Et ideò noſter Megala *2.2.li.2.c.6.quæſ.3.n.89.* teſtatus eſt,quòd regulariter hodie in Italia victualia taxantur à lege. Hæc circa præſentem caſum pro temporis anguſtia breuiter, & curſim collegi ad inſtantiam Vincentij Vanni Syndici huius vrbis.

Verùm poſt hæc ſcripta curſim,vt dicebam,legi doctiſſimum P.Thomam de Mercado, & quia Codex rarus eſt,ponam per extenſum eius verba, ſic enim *lib.2.de contract.c.6.* aſſerit: *Los miſmos Reyes taſſan en Cortes algunas coſas,y cometen generalmente à los Magiſtrados, eſpecialmente las que ſon neceſſarias y mas ſe gaſtan,pan,vino,carne,peſcado, fruta,paños,ſedas, lienços,criados,caſas,ſin laſquales no ſe puede viuir ni paſſar. Porque ſabiendo puntualmente, lo que valen, nadie puede agrauiar en ellas,ni ſer agrauiado,en lo de mas,como brocados,telillas,joyas, y otras preſeas no ſe requiere tanto la taſſa, porque ni ſon tan meneſter,ni ſe gaſtan tan*

en comun, ni à la Republica ſe le da mucho valgan caro, ni ſe puede tan claramente ſaber ſu valor. & paulò pòſt addit: En ninguna manera conuiene dexar el precio en confuſo à la voluntad y arbitrio de los mercaderes, porque cada vno es amigo de ſu interes, y ſubiran muy contra razon el precio ſi en ſu mano ſe dexa aſsi que es juſto; es muy neceſſario, que las que mas, a la vida ſiruen y ſe gaſtan, ſe valuen por la Republica, las de mas ſe dexen al ſuceſſo del tiempo. Ita ille.

Ex quibus eluceſcit magis veritas ſupradictorum. Limitanda tamen eſt noſtra ſententia tempore neceſſitatis, & penuriæ. Nam propter penuriam aliquarum rerum venalium, vel quæ extra Regnum in ciuitatem aſportantur, vt venditores exponant, & aſportent dictas merces venales, in tali caſu deberet magiſtratus relinquere arbitrio vendentium pretium ſupradictarum mercium, niſi dicas cum Bobadilla *vbi ſuprà num.* 65. in tali caſu, præſertim penuriæ, deferendum eſſe pretium à Magiſtratu, & ego, ait ipſe, *ſiempre halle por buen remedio, y gouier no faltando prouiſion de alguna coſa por culpa de los tiempos, y ſin malicia, ò dolo de los dueños, y vendedores, ſubir el precio della, porque luego ceſſa la falta, y ſe ſigue en abundancia, conforme el refran, que dize Mercaderia cara de baxo del agua mana.* Ita ille. ſed ſatis dictum ſit circa præſentem quæſtionem.

RESOL. LXI. *An qui habet in manu ſex digitos coniunctos, vel diuiſos, ſi non adſit impedimentum in vſu membri, ſit irregularis?*

REſpondeo negatiuè, dummodo non adſit magna deformitas. Ita Tabiena *ver. corpore vitiatus, num.* 2. Sylueſter *eodem ver. quæſt.* 3. *num.* 4. Auila *de cenſuris, part.* 7. *diſput.* 13. *dub.* 1. *coroll.* 3. Henriquez *in ſumma, lib.* 14. *ca.* 8. *num.* 3. Fillincius *tom.* 1. *tract.* 19. *cap.* 6. *num.* 165. Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 2. *cap.* 5. *ſect.* 1. *num.* 46. Campanili *in diuer. iur. can. rubr.* 11. *cap.* 17. *num.* 113. Bellettus *in diſquiſ. cler. part.* 1. §. 7. *num.* 33. Sayrus *de cenſ. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 2. Bonacina *de cenſ. diſp.* 7. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *num.* 11. & alij communiter.

Dices, quando hæc deformitas inducat irregularitatem, cuius arbitrio relinquendum eſt? Reſpondeo, Epiſcopi ex *cap.* 2. *de corpore vitiatis*, & *ibi* gloſſa cum Abbate, Butrio, & Cardinali, & ex neotericis docent Io. de la Cruz *in directorio conſcient. part.* 2. *tract. de irregular. dub.* 2. *concl.* 2. Molina *de iuſt. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 70. *num.* 5. Suarez *de cenſuris, diſput.* 51. *ſect.* 3. *num.* 16. Nauarrus *cap.* 27. *num.* 200. Menochius *vol.* 1. *conſ.* 99. *n.* 30. & 31. Seraphinus *deciſ.* 625. *num.* 4. & alij.

An verò in caſu N. de quo conſultus fui, adſit magna deformitas, vt diximus, non eſt noſtrum definire; ſed ſi iudicium meum promere circa hoc adſtrictus eſſem, reſponderem negatiuè, & ita intellexi à quodam Epiſcopo in ſimili caſu fuiſſe deciſum, & diſpenſatum. Adde quòd conſulens ita abſcondere poteſt in celebratione Miſſæ hunc defectum, vt circumſtantes illum difficulter videre poſſint, & ſolùm ſi miniſtraret aliis ſanctiſſimã Euchariſtiã appareret, quã functionẽ cõſulens facilè poteſt omittere, ſaluo ſemper, &c.

RESOL. LXII. *An Sacerdos accipiens ſtipendium pro dicenda Miſſa Spiritus ſancti, B. Virginis, vel cum aliqua collecta; dicens poſteà Miſſam in illa die currenti, peccet mortaliter?*

SÆpiùs in praxi occurrere ſolet caſus iſte; & ad illum negatiuè reſpondet Petrus Nauarra *de reſtit. lib.* 2. *cap.* 2. *nu.* 248. vbi ſic aſſerit: Petenti Miſſam de Spiritu ſancto, de Defunctis, vel de alio Sancto, vel vt Orationem de ſalute, vel de B. Virgine, &c. apponat, non tenetur Sacerdos acquieſcere; niſi ob ſpecialem illum laborem non debitum, eleemoſynam augeat, quod non ſolùm probo ex eo, quod, vt Sylueſter *in ver. Miſſa, q.* 8. *dicto* 5. ſentiunt & alij multi, nulla Miſſa eſt defuncto, vel cuipiam alteri ſalubrior, quàm diei, ſed etiam ex eo, quòd cùm taxatur Miſſæ labor, non cum iis circumſtantiis, ſed ſimpliciter taxatur. Vnde importunas has conditiones Sacerdos non tenetur admittere, niſi ſpecialiter promitteret, tũc enim tenetur ex vi promiſſionis, & veracitatis ſub veniali peccato implere, ſicut aliam quamuis promiſſionem, quæ non impleta non damnificaret proximum notabiliter. Licet Sylueſter *ver. Miſſa*, peccatum eſſe mortale contendat, cùm dicat infideliter agere, & non ſatisfacere; quod tunc verum dumtaxat putarem, cùm ad has conditiones, vel ſimiles, eleemoſyna notabiliter augeretur. Hæc Nauarra, quæ omnia notabiliter à Confeſſario ſunt aduertenda, & addenda *reſol.* 31. *tract. de celebrat. Miſſarum in* 2. *part.* quidquid in contrarium aſſerant Fraxinellus *de obligat. Sacerd. ſect.* 4. *concl.* 4. §. 4. *n.* 6. Rodriquez *to.* 2. *c.* 44. *n.* 9. & alij.

REOL. LXIII. *An puella expoſita in aliqua ciuitate poſſint conſequi legatum relictum pro maritagio virginum illius ciuitatis?*

DE hoc caſu ſæpiùs interrogatus fui, & affirmatiuam ſententiam docet Alphonſus de Lara *de anniuer. lib.* 1. *cap.* 21. *nu.* 78. vbi ſic aſſerit: Etſi anniuerſarium relictum pro virginibus maritandis requirat quòd puellæ ſint naturales loci, adhuc expoſitæ conſequentur dotem, cùm præſumantur eſſe eius patriæ, in qua expoſitæ fuerunt. Bart. *l.* 1. *in fine, ff. ad muni.* Ioan. de Platea *l. ciues, in fine, C. de incolis lib.* 10. & alij. Ita Lara.

Sed mihi magis placet opinio negatiua, quam ſemper conſului, & nunc inuenio illam docere Ioann. Mariam Nouarium *in qq. forenſibus part.* 1. *quæſt.* 101. *num.* 3. quia ciues originarij debent aliis præferri, & ideò, vt notant Valenzuela *conſ.* 73. *n.* 52. Auguſtinus Caputus *de regim. reipublicæ cap.* 3. *nu.* 52. & alij, in electione officialium vniuerſitatis originarij præferuntur incolis; hinc etiam, vt obſeruant Capiblancus *de offic. Baronum tom.* 1. *prag.* 10. *num.* 75. & alij, ciuilitas ciuis originis præfertur ciuilitati ciuis domicilij.

Itaque ad caſum propoſitum reſpondendum eſt, quòd quando ad conſequendum legatum concurrit ciuis originaria, & puella expoſita, illa huic præferri debet; & opinionem affirmatiuam libenter admitto in caſu, quo puella expoſita non concurreret cum puella originaria; nam ſi non adſint puellę originariæ, puto ſupradictum legatum obtineri poſſe ab aliqua puella expoſita; nam dicitur

ciuis

ciuis illius ciuitatis, in qua expoſita fuit, vt docet Angelus *in l. heres abſens, §. ſi quis tutelam, ff. de iudiciis.* Boërius *deciſ. 15. num. 41.* & alij.

RESOL. LXIV. *An minor quatuordecim annorum poſſit præſentari ad beneficium iuris patronatus?*

AFfirmatiuam ſententiam mordicus ſuſtinet doctus Iuriſconſultus Ioan. Maria Nouarius *in quæſtionibus forenſibus part. 1. quæſt. 71. num. 5. & ſeq.* quia licet ex diſpoſitione Concilij Trident. *ſeſſ. 23. c. 6. de reformat.* nullus ante decimum quartum annum beneficium poteſt obtinere, tamen beneficium iuris patronatus tunc venit appellatione beneficij, quando adeſt ius fauor, ſecus autem in non fauorabilibus, vt eſt in caſu noſtro.

His tamen non obſtantibus, contrariam ſententiam tenent Viuianus *in praxi iuris patr. part. 2. lib. 6. cap. 6. n. 8.* Squillante *de priuileg. clericorum c. 4. dub. 3. num. 62.* Riccius *part. 3. deciſ. 26. & part. 4. deciſ. 343.* Marius Antoninus *var. reſol. 112. caſ. 51.* & alij aſſerentes vidiſſe plures diſpenſatos ſuper ætate ad beneficia ſimplicia, etiam iuriſpatronatus; quia Concilium loquitur abſolutè, prohibendo ne aſſumatur ad beneficium minor quatuordecim annorum. Sed ad hoc reſpondet Nouarius *vbi ſuprà*, vt viſum eſt, & ſecundùm ſententiam Nouarij decidiſſe Rotam Romanam in vna Gerunden. beneficij 12. Iunij 1579. coram Lancelloto, præter Nouarium teſtatur Garſias *de benefic. tom. 2. part. 7. c. 4. n. 10.* & habetur etiam hæc deciſio *in nouiſſ. deciſ. 482. n. 3. in fine par. 1.* & ita etiam nouiſſimè hanc ſententiam contra Riccium, & alios tenet idem Nouarius *in nouo iur. Pont. concl. 14. num. 7.*

Notandum eſt tamen hic obiter, non oportere eſſe expletum quartumdecimum annum ad obtinendum ſimplex beneficium, vt notant Henriquez *lib. 10. c. 19. nu. 2.* Galletti *in Margarita caſ. conſc. ver. beneficium, n. 4.* Valaſcus *tom. 1. alleg. 8.* Campanili *in diuer. iuris can. rubr. 7. c. 6. n. 2.* Gonzales *reg. 8. cancellar. gloſſa 5. n. 90.* Azorius *part. 2. lib. 6. cap. 5. q. 7.* & alij. Sufficit igitur annum 14. eſſe cœptum, quidquid in contrarium aſſerant Tuſcus *concl. 338. num. 10. & 15. littera E.* & Mandoſius *de ætate minorum cap. 4. num. 5.*

RESOL. LXV. *An omnia vota, & iuramenta in votum ſolemne Religionis commutentur?*

EX neotericis, noſter P. Naldus, vir quidem doctus, *in ſumma, ver. votum, n. 50.* docet quòd votum ſolemne Religionis non commutetur in votum dandi aliquid Terræ Sanctæ, & hanc ſententiam docet etiam Sylueſter *ver. votum 4. q. 7. dicto 3.* Angelus *ver. votum 4. num. 2.*

Verùm ego abſolutè exiſtimo, omnia vota perſonalia, realia, & mixta tam in ſæculo, quàm in nouitiatu emiſſa extingui per ſolemne Religionis votum; & ideò exiſtimo non ſolùm votum peregrinationis Terræ Sanctæ commutari in profeſſionis votum quoad peregrinationem, ſed etiam contra Naldum, quoad id quod profitens vouit dare in ſubſidium dictæ Terræ Sanctæ, & ita docent Suarez *de Relig. to. 3. lib. 6. c. 14. n. 5.* Miranda *in man. Prælat. to. 5. q. 25. art. 7.* & Sanchez *in ſum. tom. 2. li. 5. c. 5. n. 50.* Et ratio eſt, quia tale votum, licet quoad expenſas ſit votum reale, per profeſſionem vniuerſa vota realia commutantur, vt tenent communiter Doctores, quos citat Sanchez *loco citato n. 43.* quidquid in contrarium aſſerant Paludanus *in 4. diſt. 38. q. 4. art. 1. concl. 5. & art. 2. n. 33. concl. 3.* D. Antoninus *part. 2. tit. 11. cap. 2. §. 8. not. 2.* & Tabiena *ver. votum 4. in fine.* Ergo, &c. Nec valet dicere, quòd illud votum eſt Pontifici reſeruatum; nam ſimiliter eſt reſeruatum votum peregrinationis Hieroſolymitanæ, & tamen commutatur, & extinguitur in profeſſione, vt patet ex *cap. ſcripturæ, de voto,* & aſſerunt communiter Doctores. Ergo, &c.

Notandum eſt etiam hic obiter, omnia ſupradicta procedere etiam in iuramentis ſiue perſonalibus, ſiue realibus ſoli Deo emiſſis, quia votis æquiparantur, & per ea ius tertij non acquiritur. Secùs verò ſi iuramentum eſſet homini præſtitum, & ab eo acceptatum, quia ratione iuris tertij acquiſiti, in melius commutari non poteſt, ac proinde neque in Religionis profeſſionem. Ita Sanchez *vbi ſuprà n. 44. & to. 1. lib. 3. c. 21. num. 3.* & alij.

RESOL. LXVI. *An in hoc anno ſequenti 1632. cùm Vigilia ſancti Matthiæ veniat in vltimo die Bacchanalium, poſſit Epiſcopus transferre tale ieiunium in Sabbathum præcedens?*

AD hunc caſum ita reſpondet Layman *in Theol. mor. li. 4. tract. 8. c. 3. nu. 9.* ſi ieiunium ab Eccleſia præceptum incidat in feſtum ſolemne, peculiariter in aliqua diœceſi, vel ciuitate celebrari ſolitum, poteſt auctoritate Epiſcopi ieiunium in aliũ, v. g. præcedentem diem transferri. Qua etiam ratione fortaſſe aliquis reſpondere poterit, ſi vigilia ſancti Matthiæ incidat in feriam ſecundam, vel tertiam Quinquageſimæ, & iuſtam fore cauſam, vt Epiſcopus tale ieiunium in præcedens Sabbathum transferat, ſi animaduertat, homines eius loci ita comparatos, & ad intemperantiam iis diebus procliues eſſe, vt plurimi (niſi dicta commutatio fiat) ieiunium violaturi ſint, etiam cum carnium eſu non ſine ſcandalo; ſiquidem ob ſpecialem cauſam pro vna vice in lege vniuerſalis ieiunij diſpenſare, aut commutare, ad Epiſcopum pertinere debet, cùm eius officium ſit ſpirituali ſubditorum ſaluti inuigilare, ſcandala infirmorum tollere, &c. Sic Layman, & alij viri docti, quorum ſententia forſan alicui probabilis videbitur, non obſtante quòd ſine eſu carnium, eſſet violandum dictum ieiunium. Nam militat etiam ratio commutationis ſupradictæ, ad vitandum ſcilicet peccatum, licet fractio ieiunij cum eſu carnium ſit grauius peccatum.

RESOL. LXVII. *An Epiſcopus conſecrando chriſma, vel oleum, ſeu conferendo ordines minores in peccato mortali, peccet mortaliter?*

AFfirmatiuam ſententiam docet Didacus Nugnus *in 3. part. tom. 1. quæſt. 64. art. 6. diffic. 2. concl. 3.* Ledeſma *in ſumma, tom. 1. cap. 6. de Sacram. in genere, dub. 10.* Ioannes Medina *C. de pœnit. tract. 1. q. 6.* Cabrera *de Sacr. q. 64. art. 6. diſp. 1. §. 7. n. 60.* & Sylnius *in 3. part. quæſt. 64. art. 6. quæritur 1. concl. 5.* quia conſecrationes iſtæ per ſe pertinent ad poteſtatem ordinis Epiſcopalis, celebranturque in Eccleſia cum magna reuerentia.

Sed tu contrariam ſententiam, tamquam probabiliorem,

biliorem tene, quam docet Fernandez de Heredia *diſp. de Sacram. in genere, part.* 10. *dub.* 3. *n.* 4. Io. de la Cruz *in direct. conſcient. part.* 2. *de Sacram. in genere, q.* 4. *dub.* 3. *concl.* 1. Coninch *de Sacram. quæſt.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *num.* 39. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 16. *ſect.* 3. & Villalobos *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 4. *diffic.* 14. *nu.* 6. vbi ſic aſſerit: *El Obiſpo ſi benedixeſſe la chriſma, ò el olio, aunque eſtaſſe en pecado mortal, no pecara mortalmente, ſi no ay eſcandalo, ò menoſprecio, ſino ſolo venialmente. Porque en eſto no ſe ha como miniſtro de Dios para ſanctificar almas, y anſi no es la coſa tan graue.* Vnde patet reſponſio ad argumentum contrariæ ſententiæ.

Sed quæres, an Epiſcopus peccet mortaliter, ſi in peccato mortali conferat ordines minores. Affirmatiuè reſpondent Ledeſma *in ſumma, to.* 1. *ca.* 6. *de Sacram. in genere, dub.* 10. vbi ſic ait: *El Obiſpo que haze ordenes menores en pecado mortal, peca mortalmente, porque el Obiſpo eſta conſagrado con eſpecial conſacracion para aquel miniſterio, y las ordenes menores eſſe Sacramentum,* & hi ſunt Layman *in Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 9. *cap* 4. *num.* 4. Fabrus *de ſacram. Ordinis in* 4. *ſent. diſt.* 24. *quæſt.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 3. *num.* 64. Villalobos *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 21. *diffic.* 3. *num.* 2. Filliucius *to.* 1. *tract.* 9. *cap.* 1. *num.* 82. Coninch *de Sacram. diſp.* 21. *dub.* 6. *num.* 47. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 9. *quæſt.* 1. *punct.* 4. Io. de la Cruz *in direct. conſc. part.* 2. *de ſacram. Ordinis, dub.* 1. *concl.* 3. & alij penes ipſos.

Sed negatiuam ſententiam docet Nugnus, Coninch, Suarez *vbi ſuprà*, & Syluius *concl.* 3. ſic aſſerens: Exercere functiones minorum ordinum in mortali non eſt mortale, quia non ita ſunt propinqui Sacramento altaris, vnde, & illorum officia ſunt imperfecta in genere ſacri miniſterij. Ita ille. Quibus adde primam tonſuram, & quatuor ordines minores non eſſe Sacramentum, ſecundùm Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 237. *cap.* 2. & alios penes ipſum, quorum opinionem probabilem vocant etiam DD. contrarij. Ergo Epiſcopus conferens ordines minores in peccato mortali, non peccabit mortaliter.

Notandum eſt hîc obiter à fortiori contra Ioannem Medinam C. *de pœnit. tract.* 1. *quæſt.* 6. Epiſcopum conſecrantem Eccleſiam in peccato mortali, non peccare mortaliter. Et ita docet Syluius *vbi ſuprà in* 3. *part. quæſt.* 64. *art.* 6. *quæritur* 1. *concl.* 6. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 1. *c.* 6. *n.* 87. Coninch *de Sacram. quæſt.* 64. *art.* ... *dub.* 1. *nu.* 39. & alij *vbi ſuprà*. Idem dicendum eſt, ſi Epiſcopus ſacramentalia, quæ non ſunt actus ordinis, faceret in mortali, vt tonſurare, iuriſdictionem fori exterioris exercere, virgines, veſtes, & calices conſecrare, & ſimilia.

RESOL. LXVIII. *Quidam ſcrupulis angebatur, an habuerit intentionem implendi præceptum Miſſæ, & dicendi Horas canonicas; & ideò benignam aliquam opinionem impensè à me poſtulabat.*

DVbium huius conſulentis oriebatur, quia ſciebat, quòd præter attentionem internam neceſſe eſſet etiam ad implendum præceptum dicendi Horas canonicas, & audiendi Sacrum, intentio formalis, vel virtualis, qua quis vult dicta præcepta adimplere. Ita multi DD. Vide Nauarrum *in c. quando, notab.* 3. *n.* 27. & Azorium *to.* 1. *li.* 7. *c.* 2. *quæſ.* 6. Sed ego puto præcepta ſolùm obligare ad actum quem præcipiunt, vnde ſufficit huiuſmodi actum efficere, vt illa impleantur, & non eſt neceſſe, vt ipſum actum faciamus ex intentione formali, vel virtuali implendi præceptum. Et ideò ſi quis audiuit Miſſam ex deuotione, putans non eſſe diem feſtum, non tenetur poſteà aliam Miſſam audire, vt rectè docet Sanchez *in ſum. tom.* 1. *l.* 2. *c.* ... *n.* 9. Vaſquez *in p.* 2. *q.* 100. *art.* 9. *in expoſitione litteræ, n.* 5. Valentia *to.* 3. *diſp.* 6. *q.* 2. *punct. vlt.* & alij. Vel dicendum eſt, quòd ad implendum præceptum, licet opus ſit non ſolùm vt faciamus actum humanum imperatum per illud, ſed etiam vt faciamus illud, ſaltem ex intentione virtuali implendi illud, quam virtualem intentionem Suarez *tom.* 3. *diſp.* 88. *ſect.* 3. ſemper dari affirmat in ipſo actu, quamdiu illa per contrarium actum non excludatur. Quoties igitur quis non habet hanc voluntatem formalem, nolens implere, v.g. præceptum Miſſæ, vel Horarum canonicarum, cenſetur habere intentionem virtualem implendi illud per illũ.

Et ita hanc ſententiam docet etiam Fagundez *præc.* 1. *lib.* 2. *cap.* 7. *nu.* 14. vbi ſic aſſerit: Iuxta doctrinam Suarij, & Sancij reſpondendum eſt ad ſedandos ſcrupulos Sacerdotum dubitantium, an habuerint intentionem requiſitam ad conſecrandã hoſtiam; nam iuxta fundamenta Suarij, eo ipſo, quòd verba conſecrationis dixerunt, & non habuerunt hunc actum, & hanc intentionem formalem, Nolo conſecrare, virtualem habuerunt intentionem conſecrandi. Iuxta fundamenta verò Sancij, illi ſolùm tenentur, & præcipiuntur proferre verba conſecrationis attentè, & deuotè, non autem præcipiuntur vt proferant cum intentione aliqua actuali volendi conſecrare, aut ſatisfaciendi præcepto obliganti ad conſecrandum, & ideò irrationabiliter ſcrupulis excruciantur. Ita ille.

Vnde ex his patet, ſufficere tantùm audire Miſſam, & recitare officium, non autem neceſſe eſt habere intentionem implendi huiuſmodi præcepta, & dum quis non habet intentionem expreſſam non adimplendi præceptum, habet virtualem implendi. Repellantur igitur anxietates à ſcrupuloſis, qui Domini iugum ſuaue, durum, & difficile reddunt. Imò ego puto, vt alibi etiam notauimus, ſatisfacere præcepto, qui vult Miſſam audire, vel recitare Officium, cum voluntate expreſſa non adimplendi præceptum recitationis Officij, & audiendi Miſſam; nec opus eſſe mutare animum in tempore habili, & applicare pro adimplendo præcepto Miſſam illam auditam, & officium recitatũ. Ita contra Aragonium *in* 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 13. Leſſiũ *lib.* 2. *c.* 37. *dub.* ... *num.* 59. Suarez *in* 3. *part. to.* 3. *diſp.* 88. *ſect.* 3. Azorium *to.* 1 *lib.* 7. *cap.* 2. *quæſ.* 6. & alios, docet Sanchez, Valentia, & Vaſquez, quos citat, & ſequitur Fagundez *præc.* 1. *lib.* 2. *cap.* 87. *num.* 14.

RESOL. LXIX. *An qui accedit ad audiendum Sacrum dum Præfatio dicitur, & non ſit aliud, teneatur illud audire?*

AFfirmatiuè reſpondeo cum Suarez *in* 3. *p. to.* 3. *diſp.* 88. *ſect.* 2. & Sanchez *in ſumm. to.* 1. *l.* 1. *c.* 19. *n.* 6. quia ea quæ à conſecratione vſque ad conſumptionem continentur, ſunt maximè neceſſaria, & per ſe primò intenta in præcepto audiẽdi Miſſam;

nam

nam in ipſis ſacrificij ſubſtantia conſiſtit,& ſic aliqui cenſent non aſſiſtentem conſecrationi peccare mortaliter,licet totam Miſſam audiat.

Sed contrariam ſententiam docet Sancius *in ſelectis,diſp.*15.*n.*5.vbi ſic aſſerit:Probabile iudico accedentem ad audiendum Sacrum tempore quo præfatio dicitur,& non extet aliud celebrandum, minimè teneri reliquiis illius Miſſæ intereſſe, quamuis oppoſitum doceant aliqui. Et à fortiori, qui tantùm poſſet vſque ad conſecrationis tempus intereſſe, non cenſeretur adſtrictus vſque ad illud aſſiſtere,cùm in illa parte præceptum de audiendo Sacro nequeat impleri quoad ſubſtantiam, quod vtrumque conſtat ex vſu fidelium, etiam timoratorum.Ita Sancius.

Resol. LXX. *An pueri,tempore quo ſunt capaces recipiendi ſacramentum Pœnitentiæ,ſint etiam capaces recipiendi ſacramentum Euchariſtiæ?*

Negatiuè reſpondet Vaſquez *in* 3.*part. to.*3.*diſp.* 214.*c.*4.*n.*38.Henriquez *lib* 8.*cap.*5.Fagundez *part.*3.*lib* 1.*c.*5.*n.*20.*&* 21.Comitolus *in reſponſ. li.*1. *q.* 17. Suarez *tom.*4.*diſp.*36.*ſect.*2. Nauarrus *in man. c.*21.*n.*5. Azorius *tom.*1.*lib.*7.*c.*41. *quæſ.* 10. Toletus *lib.*6.*c.*15.*n.*3 Coninch *de Sacram.q.*80.*art.*12.*dub.*4. *n.*102.Filliucius *tom.*1.*tract.*4.*c.*7.*nu.* 192.Salas *de legibus diſp.*14.*ſect.*13.*n.*127.Martinus Funes *in ſpeculo morali part.*3.*cap.*2.*n.*8.Tannerus *in* 3.*part.D Thomæ, diſp.*5.*q.*8.*dub.*5.*n.*11.Zambranus *de caſ. tempore mortis,c.*3.*dub.*2.*n.*7.Villalobos *in ſum.to.*1.*tract.*7. *diffic.* 42.*num.*6.& alij communiter aſſerentes,priùs aduenire pueris tempus obligationis præcepti confeſſionis,quàm communionis ; nam minor rationis vſus , & diſcretio requiritur ad confitendum, quàm ad communicandum. Et Conradus *in reſponſ.part.*1. *quæſt.* 54. *in fine*, docet quòd pueri non obligantur ad communionem vſque ad 12. annũ.

Sed his non obſtantibus, nouiſſimè Ioannes Sancius,vir quidem doctus,*in ſelectis,diſp.*26 *per totam*,mordicus contendit, & probat abſolutè pueris miniſtrandam Euchariſtiam,poſtquam ad annos diſcretionis peruenerint , neque diſtinguendum eſſe inter tempora confeſſionis , & communionis ; nam vtriuſque rei præceptum imponitur ſine vlla diſtinctione *in cap. omnis vtriuſque ſexus,de pœn.* Nec minor diſcurſus requiritur ad præceptũ confeſſionis , quàm communionis; imò ſi rectè perpendantur præcepta , maior ad confeſſionis, quàm communionis;quæ omnia per partes,& accuratè probat,& pro hac ſententia adducit Tabienam *ver.communicare n.*3.D.Antoninum 3. *p. tit.*9. *c.*8.§.2.*&* *part.*3.*tit.*14.*c.*12.§.5.& Paludanũ,qui in rebus moralibus eſt inſtar omnium,*in* 4. *ſent. diſt.* 12.*q.*1.*nu* 25.vbi ſic aſſerit : Et dicitur annus diſcretionis,non pubertatis,qui ſunt anni nubiles in femina 12.& 14. in maſculis, ſed poſtquam eſt doli capax,cùm ſcilicet poteſt mortaliter peccare,tunc obligatur ad præceptum de confeſſione , & per conſequens de communione , quæ ſimul dantur; quia ex quo poteſt peccare,debet remedium confeſſionis , & communionis adhibere.Ita Paludanus,& D.Antoninus.

Ex quibus omnibus infert,ſecundùm ſe loquendo,peccare parentes puerorum , & Confeſſarios non ſinentes illos communicare ſtatim ac peccare norunt,cùm cauſa ſint tranſgreſſionis præcepti. Excuſantur tamen à peccato,quia ſequuntur opinionem contrariam,quam *ſuprà* retulimus. Notat tamen dictus Sancius , quòd etiam ſtando in ſua opinione,pueri non communicantes in Paſchate, nec excommunicatione, nec pœnis Canonicis ligantur vſque ad annum decimumquartum , & probat hoc ex multis Auctoribus. Et hæc omnia Sancius multùm conducentia ad tollendos ſcrupulos Confeſſariorum,ſi dediſſent, vel dare vellent pueris communionem ; in quo caſu multos anxios,& indeterminatos cognoui,ſed ſecundùm Sancium à perplexitate liberi erunt ; nam ſtatim, ac notum erit eis puerum vſum rationis habere, poterunt illi ſacram communionem exhibere.

Verùm primam opinionem ego teneo , quam etiam ex neotericis tenet Iac.Granado *in p.*2.*contr.* 7.*tract.*3.*par.*1.*diſp.*6.*n.*37.vbi docet præceptum annuę communionis non obligare ante decennium, quia Doctores ita intellexerunt hoc præceptum. Sed his non obſtantibus , puto opinionem Sancij eſſe probabilem,quam nouiſſimè tenet etiam doctus Caſtrus Palaus *in opere mor.tom.*1.*tract.*3.*diſp.*1. *punct.*24.§.2.*n.*7.lege illum,& non pigebit.

Resol. LXXI. *Vtrùm ſit licitum coniugatis die habitæ copulæ Euchariſtiam ſumere , vel ſit minùs , vel magis expediens?*

Eſſe coniugibus conſulendum poſt habitam copulam nocte ſaltem antecedente non recipere Euchariſtiam docent 20. Doctores, quos citat,& ſequitur Sanchez *de matr.to.*1.*l.*9.*diſp.*13.*n.*4. *&* 5.quibus ego addo Salazar,inſignẽ Theologum Societatis *in tract.de freq.commun.c.* 9.§.1. *&* *ſeq.* & non pauci aſſerunt eſſe peccatũ veniale accedere ad Euchariſtiã ſuſcipiendã ipſo die habitæ copulę.

Non reticebo tamen contrariam ſententiam docere Sancium *in ſuis ſelectis diſp.*23.per totam,vbi ait primò , etſi conſulendum ſit coniugatis à copula abſtinere ; vt Euchariſtiam ſuſcipiant, dato tamen quòd à copula non abſtinuerint , non eſt illis conſulendum, quòd non communicent , ſed potiùs è contra, quia ex communione maxima bona nanciſcuntur.Et hoc procedit, etiamſi coniugati copulam habuiſſent,cauſa voluptatis , non enim ſunt diſſuadendi à communione , quamuis meliùs egiſſent ſi à copula abſtinuiſſent ; nec ex hoc datur illis occaſio à copula non abſtinendi; nam ſemper conſulendum eſt ab illa abſtinere ob reuerentiam Sacramenti. Secundò docet quòd habenti pollutionem nocturnam , non eſt conſulendum abſtinere ab Euchariſtia ſuſcipienda,præſertim ſi cauſa non fuiſſet voluntaria , imò etiam ſi fuiſſet voluntaria , vel fornicationem aliquis noctu commiſiſſet,& ab ea confiteretur vero dolore ſui criminis pœnitendo,conſultius aget communicando , quàm non ; cùm ex communione gratiæ ſacramentalis , auxilia ad præcauenda peccata,remiſſionem venialium,& alia nobis occulta bona comparet ille,ex abſtinentia verò ſolùm meritum reuerentiæ. Tertiò infert Sancius inualidũ eſſe votum de non communicando die habitæ copulæ , quia eſt de minori bono. Quartò ſanum

conſilium eſſe diſtractionem mentis expellere curare ad deuotiùs ſacram Euchariſtiam ſuſcipiendam; at ſuppoſito quòd quis nolit curare diſtractionem expellere, non eſt ſanum conſilium non communicare, quia tunc gratia ſacramentali, & aliis fructibus priuaretur, & aliàs diſtractiones perſeuerarent, & quia cum illa communicare non eſt peccatum, nec veniale irreligioſitatis. Ex his omnibus apparet, quòd ſiue coniuges petierant, ſiue reddiderint debitum, conſultiùs agent communicando, quàm abſtinendo, ſuppoſito, quòd à copula non ſe retraxerunt; quamuis meliùs egiſſent ſi à copula abſtinuiſſent in ordine ad ſuſcipiendam Euchariſtiam. Et hæc omnia aſſerit Sancius *vbi ſuprà*, ſed an probabiliter, remitto me iudicio aliorum, ego enim primam ſententiã ſequor.

RESOL. LXXII. *An contemptus formalis in re leui ſit ſolùm peccatum veniale?*

NEgatiuam ſententiam docet Suarez *de legib. lib. 3. c. 28. n. 4.* & alij, quia eſſe rem leuem, quę tibi imperata eſt, non obſtat quò minùs tibi imperetur ex eadem poteſtate, qua imperatur res grauis; ergo ſi ex contemptu huius poteſtatis præceptum leue violas, ita graniter peccas, ac ſi violares præceptum graue. Dicendum eſt igitur quòd contemptus legiſlatoris humani, quatenus legiſlator eſt, ſeu violatio cuiuſcumque legis, præcepti, & conſilij ipſius, ex tali contemptu ſemper reputato peccatum mortale eſt, non ſolùm in graui materia, ſed etiam in leui.

At his non obſtantibus, ego contrariam ſententiam teneo, quam etiam tenet Caietanus *in ſumma ver. contemptus, ver. aduerte hunc.* Armilla *eodem verb. num. 3.* Medina *in pr. 2. quæſt. 88. art. 4. in fine.* Valentia *tom. 2. diſp. 7. quæſt. 5. punct. 6. in 1. caſu, & tom. 3. diſp. 7. quæſt. 3 punct. 3.* conſentit Leonardus Leſſius *lib. 2 cap. 46 dub. 6. num. 45. & 46.* loquens expreſsè non ſolùm de legiſlatore humano, ſed etiam diuino, & affirmans, ſi nolis illis parere in rebus minimis, vt oſtendas eorum minima præcepta te parui facere, non eſſe mortale, quod de legiſlatore diuino negat, & optimè, Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 5. cap. 5. num. 11. & 13. in fine.* Ratio verò noſtræ opinionis eſt, quia potes contemnere legiſlatorem, eiuſque præceptanon abſolutè, ſed quatenus ſunt in materia leui, v. g. in ſilentio ſeruando; ergo tunc contemptus non videtur grauis, ſed leuis. Dicendum eſt igitur dari poſſe peccatum veniale contemptus, ſicut & inobedientiæ formalis, ſi præceptum ſuperioris contemnas non abſolutè, ſed quatenus eſt in materia leui.

Hinc à fortiori colligitur, ſi ſuperior contemnatur, non quatenus ſuperior eſt, ſed quatenus eſt infimæ ſortis, indoctus, imprudens, & ex huiuſmodi contemptu nolis ei obedire in re leui, non erit peccatum mortale, quia tunc non contemnitur formaliter eius poteſtas, ſed eius perſona ob defectus, quos habet. Item ſi ex indignatione leui, & praua aliquo affectu erga ſuperiorem, nolis ei obedire in re leui, non eſt mortalis talis inobedientia. Ita Leſſius *num. 46.* Sanchez *num. 13.* vide etiam Sancium *in ſelectis, diſp. 7. num. 13.*

RESOL. LXXIII. *An delectatio coniugis cum femina aliena habeat non ſolùm malitiam contra caſtitatem, ſed etiam contra iuſtitiam?*

AFfirmatiuè reſpondent communiter, vide Bonacinam *de matrim. quæſt. 4. punct. 8. num. 19.* Et ratio eſt, quia coniux per matrimonium non ſolùm corpus, ſed etiam affectus alteri coniugi obligauit. Ergo ſi in alteram feminam à ſua coniuge inclinat, iniuriam illi irrogat.

Sed hæc ratio non caret difficultate, vt docet Caſtrus Palaus *in opere morali tom. 1. tract. 2. diſp. 2. punct. 10. §. 4. num. 4.* ſuppoſita eius ſententia affirmante delectationem non accipere malitiam omnem obiecti, ſed quatenus ab intellectu voluntati repræſentatur. Cùm autem à circumſtantia coniugis poſſit intellectus præſcindere, & ſe ipſum quaſi ſolutum conſiderare, non videtur circumſtantiam coniugij poſſe malitiam tali delectationi tribuere. Quòd autem per coniugium non ſe coniuges obligauerint ab his delectationibus abſtinere, ſicuti obligant vouentes caſtitatem, inde probatur, quia hæ delectationes ſunt per ſe incognitę alteri coniugi. Ergo non poteſt ratione illarum iniuriam pati, neque ob illas priuari copula ſibi debita. Ergo non ſunt contra iuſtitiam, ſed ſolùm contra temperantiam, quod dubitando dictum ſit. Hæc omnia Caſtrus, ſed tu ne diſcedas à prima ſententia affirmatiua.

Verùm, vt alibi docuimus, & nunc iterũ doceo cum dicto Caſtro Palao *vbi ſuprà, tract. 2. diſp. 2. punct. 10. §. 2. n. 17.* licitum eſt coniugibus delectari de copula maritali habita, vel habenda, ac ſi præſens eſſet, modò abſit periculum pollutionis, quia hæc delectatio cõiugibus eſt licita, eò quòd principium, & diſpoſitio ſit copulæ coniugalis, quæ illis licita eſt, neque redditur mortalis, etiamſi inde conſurgat membri pudendi alteratio, & commotio abſque pollutionis periculo, quia hæc omnia ad copulam maritalem de ſe ordinantur; ſi tamen propter eorum delectationem appetantur, erit culpa venialis, quia extrahitur à ſuo fine. Quod verò Salas affirmat *in p. 2. tract. 13. diſp. 6. ſect. 30. n. 205.* mortale eſſe, ſi coniuges delectentur de copula maritali imaginaria, & ficta, non probatur, quia parum refert copulam eſſe fictam, vel veram, ſi delectatio abſolutè illis prohibita non eſt, & non fertur ad obiectum formaliter malum. Ita Caſtrus *loco citato*, cui adde Coninch *de Sacram. diſp. 34. dub. 11. n. 113.* Vaſquez *in p. 2. diſp. 113. ca. 2.* Layman, Sanchez, & alios, quos *ſuprà* in duobus locis aduerſus quemdam Theologaſtrum citaui.

Nota tamen non eſſe licitũ coniugibus ligatis voto caſtitatis delectari de copula legitimè habita, vel habẽda, quia licet obiectũ bonum ſit, at delectatio bona non eſt, quia aduerſatur voto caſtitatis, quod prohibet omnẽ delectationẽ ſenſibilem veneream. Ita Baſilius Pontius *de matr. l. 10. c. 16. §. 2. n. 12.* Sanchez, Vaſquez, & alij, quæ opinio procedit aduerſus aliquos penes Coninch *de Sacr. vbi ſuprà n. 109.* etiãſi coniux emiſerit votũ caſtitatis abſque cõſenſu alterius cõiugis, ratione cuius non deobligatur à debiti redditione. Ita Leſſius *l. 4. c. 3. dub. 14. n. 106.* Vaſquez *diſp. 115. c. 2.* & alij.

RESOL.

Resol. LXXIV. *An verba imperatiui modi præceptum contineant?*

PRima opinio negat ſupradicta verba imperatiua, vt v. g. facite, cauete, ſoluite, abſtineant omnes, nemo audeat, &c. præceptum continere. Ita Caſtrus *de lege pœn. lib.* 1. *cap.* 1 *hocum.* 4. Caietanus *in* 2.2. *quæſt.* 166. *art.* 4. *circa ſolut. ad* 2. Carbo *de leg. lib.* 7. *diſp.* 4 *ad finem*, & alij.

Secunda opinio putat dicta verba ſolùm importare obligationem ſub veniali, non autem ſub mortali. Ita Nauarrus *in man. c.* 23. *n.* 49. Emanuel Sà *ver. lex, n.* 6. Sayrus *in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 16. & alij.

Tertia opinio docet ſtandum in hac parte conſuetudini Religionis, quòd ſi de hac conſuetudine non conſtat, attendendam eſſe materiæ grauitatem, & neceſſitatem, quæ ſi magna ſit, & grauiter à legiſlatore fuerit ponderata, illa verba cenſenda ſunt præceptiua, vt ferè ſemper accipienda ſunt in decretis Pontificum, & Conciliorum, vt patet in Concil. Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 5. & 7. vbi per verba imperatiua imponitur præceptum Sacerdotibus confitendi quamprimum, ſi celebrauerint, non præmiſſa confeſſione, ob inopiam Confeſſoris. Item in decreto Clement. VIII. de caſuum reſeruatione latum eſt præceptum per verba imperatiua, ne Superiores pro tempore exiſtentes vtantur ſcientia confeſſionis ad externam gubernationem. Ita Sanchez *in ſumma, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 39. Vaſquez *in part.* 2. *diſp.* 158. *cap.* 2. *num.* 24. & alij.

Notandum eſt tamen hîc obiter Azorium *to.* 1. *lib.* 5. *cap.* 6. *quæſ.* 5. & Sà *ver. lex, nu.* 6. docere verbum *iubeo*, vel *mando* præceptum graue non importare; ſed contrarium tenet Vaſquez *loco citato ca.* 3. *n.* 22. Sanchez *n.* 33. vt alibi notauimus. Verùm de verbo *oportet* certum eſt, honeſtatem, & conuenientiam, non autem præceptum importare.

Notandum eſt etiam, quoties verba legis intelligi poſſunt de obligatione veniali, non debent ad mortale extendi, quia ſemper in pœnis benignior interpretatio facienda eſt, vt patet *in l. interpretatione, & l. ſi Præſes. ff. de pœnis*, & notat Sayrus *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 7 *num.* 29. & alij.

Resol. LXXV. *Quis in quadam platea ciuitatis audiuit quoddam baunum, ſeu edictum, quæritur an teneatur illud obſeruare, antequam publicetur in aliis plateis, & in tota ciuitate diffundatur?*

HIc caſus frequenter ſolet accidere, & de illo olim interrogatus fui, & reſpondi negatiuè, & ita inuenio nouiſſimè reſpondere Caſtrum Palaum *in opere morali tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *punct.* 11. *n.* 7. vbi ſic ait: Promulgatur Matriti aliqua lex pro toto Caſtellæ Regno, eius publicatio, quæ in foro fit, non poteſt ſimul & eadem hora per totum Regnum diffundi, imò neque per totam ciuitatem, vt de ſe conſtat; quouſque igitur elabatur tempus, vt per totam ciuitatem diffundi poſſit, neminem illius ciuitatis arctat, etiamſi publicationi præſens extiterit. Probo, quia lex priùs arctat communitatem, quàm ſingulos illius; ſinguli enim communitatis in tantum arctantur lege, in quantum partes ſunt communitatis lege obligaræ; hæc enim eſt vna ex differentiis legis à præcepto, quòd præceptum reſpicit ſingulos, quia in bonum ipſorum ordinatum eſt; lex verò communitatem, quia in ipſius bonum primò, & per ſe ordinata eſt. Sed ad maioris partis ciuitatis notitiam non potuit lex deuenire in eodem puncto, & momento, quo in foro publicatur. Ergo ſinguli illius ciuitatis non arctantur, quouſque tota ciuitas arctetur. Ita ille, & ego. vide etiam Suarez *de legib. lib.* 3. *cap.* 17. *à num.* 5. vbi *nu.* 14. rectè etiam aſſerit, quòd ſi legis publicatio in notitiam abſentis deueniat miraculosè, cùm tamen humano modo venire fuerit impoſſibilis, nullo modo obligare ad illius obſeruationem, quia reſpectu illius lex non eſt publicata; licet contrarium aſſerat Salas *de legib. diſp.* 12. *ſect.* 9. *num.* 34.

Resol. LXXVI. *An excommunicatio ferenda obliget ad peccatum mortale?*

ALibi pro parte negatiua adduxi Valentiam *tom.* 2. *diſp.* 7. *quæſt.* 5. *punct.* 7. cui nunc addo Sotum *lect.* 3. *de excommunicatione, §. primò igitur.* Driedonem *lib.* 2. *de libertate Chriſtiana cap.* 1. *paulò ante* 3. *propoſitionem*, quos citat, & ſequitur ex Societate Ieſu Caſtrus Palaus *in opere morali to.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 1. *punct.* 15. *num.* 3. vbi ita aſſerit: Si excommunicatio ferenda eſt, tunc plures Doctores affirmant eſſe ſignum ſufficiens tranſgreſſionis ſub mortali. Et quidem ſi excommunicatio ſine vlla alia monitione, & contumacia poſſet inferri, cenſeo certiſſimum. At quia exiſtimo, cùm cenſura annexa non eſt peccato, indigere ſemper alia monitione, vt imponatur, ea de cauſa non eſt ſufficiens ſignum mortalis obligationis. Ita Caſtrus.

Sed tu ne recedas à ſententia exiſtimante excommunicationem ferendam, eſſe ſignum mortalis obligationis, quam ſententiam Sanchez *in ſumma, tom.* 2. *lib.* 6 *cap.* 4. *num.* 51. & *ſeq.* temperat, niſi ad terrorem excommunicatio expoſita ſit, & non animo ſtatim illam, ſine vlla monitione, inferendi, & ita paſſim fieri à Iudicibus Eccleſiaſticis credit; quæ omnia multum plauſibilia erunt Confeſſariis ad multos ſcrupulos tollendos.

Nota verò quòd ſuſpenſio, interdictum, & irregularitas pœnalis, ſi abſolutè non proferantur, ſed ferendæ ſint, non ſunt ſignum obligationis ſub mortali. Et ita tenet Caſtrus Palaus *vbi ſuprà*, qui citat Salas *de legib. diſp.* 10. *ſect.* 9. *num.* 54. & 62. Vaſquez, Suarez, Sanchez, Azorium, & alios; licet Nauarr. contrarium doceat *in man. cap.* 23. *num.* 53. eò quòd ſuſpenſio, interdictum, & irregularitas imponantur aliquando extra culpam.

Resol. LXXVII. *An qui audit Miſſam animo non ſatisfaciendi voto, vel iuramento, ſatisfaciat voto? vbi plura de intentione ſatisfaciendi præcepto.*

NEgatiuè reſpondet Suarez *de Relig. tom.* 2. *li.* 4. *de horis Canonicis, cap.* 26. *num.* 8. vbi probat, quòd ſi audias Miſſam voluntate non ſatisfaciendi voto, ad quod teneris, ſed intendas aliam Miſſam audire vt voto ſatisfacias, tacitè te prorogare votum, vel nouum votum facere, quia cùm obligatio voti à te dependeat, potes pro libito illam tibi de nouo imponere.

Sed

Sed ego contrariam ſententiam teneo cum Sanchez *in ſumma,tom.1.lib.1. cap.13. num.* 18. Dico igitur te integrè ſatisfacere voto, licet habeas intentionem alia Miſſa ſatisfaciendi, quia verè præſtas illud,quod vouiſti;neque cùm illam voluntatem habeas minimè ſatisfaciendi voto per illam Miſſam,intendis de nouo vouere, etſi poſſis, ſed ſolùm intendis priori voto per aliam Miſſam à te audiendam ſatisfacere.Ergo ſi iam ſatisfeciſti, nihil reſtat tibi ſatisfaciendum.

Notandum eſt tamen hîc obiter, neceſſarium non eſſe habere voluntatem expreſſam ſatisfaciẽdi præcepto; nam ſi ex ignorantia præcepti rem præceptam exequaris, præcepto ſatisfacis, taliter quòd deobligatus remaneas ad aliud faciendum. Ita Vaſquez *in p.2.q.*100.*art.9.n.*3. Valentia *tom.* 3. *diſp.6.quæſt.2.punct.vlt.* Henriquez *lib.9.c.25.num.6.* Suarez *in* 3.*p.to.*3.*diſp.*88.*ſect.* 3. Azorius *to.*1. *lib.* 7. *cap.2.quæſt.* 6. & alij.Imò aliqui plus addunt, non ſolùm ſi ignarus præcepti rem præceptam exequaris,ſed animo expreſſo non ſatisfaciendi præcepto per talem rem, adhuc tamen ſatisfaceres præcepto.Ita ego alibi,& Leſſius *l.2.c.*37.*dub.*10.*n.* 59.Valentia, Vaſquez, & alij *vbi ſuprà.*

Hinc infertur contra Sanchez *in ſumma,to.*1.*l.*1. *c.*13.*n.*3.& Bonacinam *diſp.*1.*q.*1.*punct.*10.*n.*4.accedentem ad Eccleſiam animo meditandi res diuinas, ſi Sacerdos interim adeat ad altare ad celebrandam Miſſam, ſatisfacere præcepto audiendi Miſſam, licet cùm primùm acceſſit ad Eccleſiam, non habuerit animum audiendi Sacrum. Ita Caſtrus Palaus *tom.*1.*tract.*3.*diſp.*1.*punct.*17.*num.*7.

Verùm ſupradicta non procedunt in obligationibus iuſtitiæ, in quibus ſine cognitione obligationis exequi rem præceptam non potes, quia res præcepta eſt ſolutio,non donatio; ſolutio autem neceſſariò inuoluit cognitionem obligationis,& voluntatem ſatisfaciendi,quibus deficientibus erit donatio liberalis, ac proinde debitum non extinguit;quæ ſententia limitatur,quando in genere voluiſti, vt ſi caſu aliquam obligationem habeas reſtituendi, eleemoſynæ à te faciendæ loco illius ſubrogentur; nam tunc illæ eleemoſynæ non propriè eleemoſynæ, & donationes liberales ſunt,ſed ſolutiones debiti,cùm ex voluntate ſatisfaciendi debito procedant,quod eſt valdè notandum.Vide Sanchez *in ſumma,tom.*1.*lib.*1.*cap.*15.*n.*11. & alios.

Reſol. LXXVIII. *An delinquentes extra territorium poſſint ligari lege,& ſtatuto?*

NEgatiuam ſententiam alibi docui, & communiter docent Doctores ex *c. vt animarum, de conſtit.in* 6. verùm in gratiam curioſorum non deſinam hîc apponere ſententiam affirmatiuam Ferdinandi de Caſtro Palao *in opere mor. to.*1.*tract.* 3.*diſp.*1.*punct.*24.§. 5. *n.* 21. vbi ex pluribus rationibus probat eſſe ſatis probabile,poſſe ligari lege,& ſtatuto delinquentes in alieno territorio,atque adeò poſſe ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda,prohiberi ſubditis,vbicumque exiſtant, furtum, homicidium, adulterium, & quamlibet aliam actionem prohibitione dignam;lege illum, & non pigebit: vide etiam Salas *de legib. diſp.* 14. *ſect.*7.*n.*90.& Baſilium Pontium *de matr.l.*5.*c.*7.§.2. *n.*19.vbi aſſerit ſe nullam differentiam inuenire in excommunicatione lata per ſententiam, vel per modum ſtatuti,ſed delinquentes extra territorium per ſententiam, & generale præceptum ſubduntur,v.g.excommunicationibus,vt tradit Suarez *in* 3.*part.tom.*5.*diſp.* 5. *ſect.* 5. Bonacina *de cenſ.diſp.*1.*q.*1. *punct.*11.*num.*11.& alij communiter.Ergo ſubduntur etiam per legem,& ſtatutum; ceteras rationes videbis apud Caſtrum *loco citato.*

Notandum eſt tamen hîc obiter,te non contrahere cenſuram homicidio,& ſtupro impoſitam, ſi exiſtens in tuo territorio,occideres exiſtentem in alieno, vel ſi decepiſti in territorio virginem, & extraxiſti à territorio, & in alieno violaſti; quia cenſura non eſt impoſita ob inchoationem delicti,ſed ob eius conſummationem: at conſummatio eſt extra territorium; ergo, &c. Et ita contra Vgolinum *de cenſ.tab.*1.*c.*9.§.3.*in fine,* docet Suarez *de cenſ.to.*5.*diſp.*5.*ſect.*4.*n.*8.*&* 9.*& de legib. l.*3.*c.*32.*n.* 5.*&* 6.Salas *de legib.diſp.*14.*ſect.*5.*n.*71.& alij.

Reſol. LXXIX. *An pœnas exilij, carceris diuturni, &c.teneatur quis exequi?*

QVoad pœnam verberationis, exilij, carceris diuturni, communis ſententia docet reum teneri pœnam exequi, ſi ad executionem condemnetur ſententia vltima, quam appellatione, vel alio remedio iuris non poteſt infirmare. Ita D. Thomas *in* 2.2.*q.*62.*art.*3.Tiraquellus *in l.vnquam, C.de reuocandis donat.ver.reuertatur,n.*291.Salas *de legib.diſp.*15.*ſect.*2.*n.*32.Sayrus *in claui Regia,lib.* 3.*c.* 9. *num.*4.Azorius *tom.*1.*lib.*5.*cap.*8.*quæſt.* 6. & alij.

Verùm Caſtrus Palaus *in opere morali to.*1.*tract.* 3.*diſp.*2.*punct.* 4.*n.*5. cenſet hanc ſententiam communem temperandam eſſe; quare ſi carcer ſit durus,& triſtis,non videris obligatus ibi perſiſtere,& à fortiori ſi ibi malè tracteris, & idem cenſet ſi condemneris ad exilium terræ inſalubris, & longo tempore ad triremes, & ad quamlibet aliam actionem de ſe nimis moleſtam; præcepta enim humana,humana debent eſſe, at inhumanum videtur ſi obligeris,vt in pœna adeò moleſta ipſe ſis miniſter Iudicis contra te ipſum; ergo dicendum eſt te non poſſe ad hoc obligari. Adde quòd his omnibus condemnatis præcipitur obedire ſententiæ ſub comminatione grauioris pœnæ; ergo ſignum eſt ſolo timore pœnæ velle Iudicem te aſtringere, vt obtemperes; quare ſi in aliquo caſu lex pœnalis cenſenda eſt ad ſolam pœnam obligare,hic debet eſſe,cùm præcipiatur res difficilis, & ardua.Ita Caſtrus *vbi ſuprà*; vide etiam Leſſium *lib.*2.*cap.*31.*dub.*5.*n.* 39. Salas *de legib. diſp.*15.*ſect.*7.*n.* 88. Suarez *de legib.l.*5.*cap.*10.*n.*16.

Notandum eſt hîc obiter contra Bonacinam *diſp.*2.*de reſtit. q.vlt.punct.*5.*n.*3. Aragonium *in* 2.2.*q.* 69.*art.*4.Emanuelem Sà *ver.iudicialis actus, n.*54. & alios non poſſe reum obligari ſumere venenum, vel abſtinere à cibo oblato. Ita Vaſquez *in part.* 2. *diſp.*173.*c.*3.Salas *loco citat.num.* 82.*&* 85.Suarez *nu.* 14.Leſſius *lib.*2.*c.*9. *dub.*6.*n.*26.& alij. Tenetur tamen reus condemnatus ad locum deſtinatum proficiſci,collum præparare,manus apponere, & alias actiones efficere,quę ab alio miniſtro iuſtitię commo-

commodè fieri non poſſunt, ſed non tenetur ipſe ſibi mortem inferre. Ita DD. citati, quibus adde Sotum *de iuſt. lib. 1. quæſt. 3. art. 6. concl. 2.*

RESOL. LXXX. *An oua, & lacticinia ſint prohibita in ieiunio quadrageſimali de iure poſitiuo ſub peccato mortali?*

NEgatiuè reſpondet Fagundez *in præc. 4. Eccl. l. 1. c. 2. n. 12.* aſſerit enim quòd ex vi iuris communis, & ſecluſa quacumque conſuetudine alicuius loci, aut prouinciæ, non eſſet pluſquam veniale, oua, & lacticinia edere in ieiuniis Quadrageſimæ. Idem docet Palatius *in annotat. ad ſummam Caietani, ver. ieiunium.* Dominicus *in c. denique, in compendio, & n. 5.* cum aliis. Et hanc opinionem probabilem eſſe putant Doctores Academiæ Compluten-ſis, Eborenſis, Salmanticenſis, & Complutenſis, quos nominatim nouiſſimè citat Fagundez *in ſua Apologia, c. 3.* qui rationes multas etiam adducit ad probabilitatem huius opinionis firmandam.

Verùm ego contrariam ſententiam teneo, quam tuetur Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 4. cap. 11. num. 53.* Sancius *in ſelectis diſp. 51. n. 27.* Toletus *lib. 6. c. 3 n. 2. & 3.* Nauarrus *c. 21. n. 22.* Rodriquez *in explicat Bullæ, §. 6. n. 2.* Azorius *tom. 1. lib. 7 cap. 10. quæſ. 1.* Henriquez *lib. 7. cap. 13. num. 8.* Beia *in reſponſ. part. 1. caſ. 47.* Lopez *in inſtruct. part. 2. cap. 212.* Bonacina *to. 2. diſp. vlt q. 1. punct. 2. num. 2.* Villalobos *tom. 2. tract. 23. diſſic. 8. num. 1.* & alij; & ratio eſt, quia ita communiter exponunt DD. textum *cap. denique, diſt. 4.*

Quoad conſuetudinem verò, diſplicet mihi id quod aſſerit Pater Fagundez *vbi ſuprà, nu. 11.* difficillimum eſſe ſcire, vbi illa obliget ad non comedēda oua, & lacticinia in diebus Quadrageſimæ; nam vt aſſerit Suarez *de legib. lib 7 cap. 15. num. 13.* & Ferdinandus de Caſtro Palao *in opere morali, tom. 1. tract. 3. diſp. 3. punct. 2. §. 3. n. 13.* ex tribus coniecturis deduci poteſt conſuetudinem obligare. Prima, ſi conſuetudo ſit grauis, difficilis, & communiter ſeruata à populo, quia non ſolet populus vniformiter conuenire in his actibus, niſi quando ſe obligatum ſentit. Secunda, ſi viri timorati malè ſentiant de his, qui non ſeruant conſuetudinem, vel communiter populus ſcandalizatur. Tertia, ſi Prælati, & Superiores puniant violantes conſuetudinem. Sed omnes hæ coniecturæ adſunt ferè in omnibus mundi partibus, circa conſuetudinem non comedendi oua, & lacticinia tempore Quadrageſimæ; ergo clarè, & faciliter apparet dictam conſuetudinem abſtinendi ab ouis, & lacticiniis in dicto tempore obligare ſub peccato mortali; vnde pro praxi certum eſt comedentes oua, & lacticinia tempore Quadrageſimæ peccare mortaliter, ſi non ex iure poſitiuo, vt ego teneo, ſaltem ex conſuetudine.

Notandum eſt etiam hîc obiter primò, Confeſſarios non debere ſcrupulos iniicere pœnitentibus, comedentibus tempore Quadrageſimæ cū Bulla Cruciatæ, oua quæ intra gallinas inueniuntur, vulgò dicta *oui annunnati*, quia ſunt eiuſdem ſpeciei, & generantur ex eadem materia, qua generantur oua perfecta, quæ pariunt gallinas; ergo ſi licitum eſt hæc comedere, licitum erit & illa.

Notandum ſecundò contra Graſſium *in deciſ. tom. 1. lib. 2. cap. 36. nu. 10.* Alexandrum *in cap. denique, diſt. 4. n. 16.* Dominicum *in cap rogationes, de conſecr. diſt. 3.* Aſtenſem *part. 2. tit. 28 art. 3. quæſt. 5.* Richardum *in 4. diſt. 15. art. 3. quæſt. 5.* Tabienam *ver. ieiunium, nu. 3.* & alios, oua, & lacticinia non eſſe prohibita in ieiuniis extra Quadrageſimam, & in diebus Veneris, & Sabbathi de iure communi. Et ita docent D. Thomas *in 2. 2. quæſt. 147. art. 8. ad 3.* Leſſius *lib. 4. cap. 2. dub. 2. n. 8* Azorius *to. 1. lib. 7. cap. 10. quæſ. 1.* Paludanus *in 4. diſt. 15. quæſt. 4. art. 4.* Sancius *in ſelectis, diſp. 51 num. 18.* Sanchez *in ſumma, to. 1. li. 4. cap. 11. num. 52.* Sà *ver. ieiunium, num. 8.* Villalobos *in ſumma. tom. 2. tract. 23. diſſic. 2. nu. 7.* Vaſquez *in par. 2. tom 2. diſp. 177. cap. 6. num. 54.* & alij.

Notandum tertiò contra Llamas *in 3. part. methodi, c. 5. § 26. in fine.* Antonium Gomez *in explicat. Bull. Cruciatæ, clauſula 7. nu. 7.* & alios, oua, & lacticinia comedere in diebus Dominicis Quadrageſimæ eſſe peccatum mortale. Ita Henriquez *lib. 7. cap. 13. num. 10.* Vega *in ſumm. tom. 1. cap. 14. caſ. 26.* Villalobos *in ſum. tom. 2. tract. 23. diſſic. 8. num. 1.* Sanchez *in ſumma, tom. 1. lib. 4. cap. 11. num. 53.* Sancius *in ſelectis, diſp. 55. num. 25.* Rodriquez *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 6 num. 8.* & alij.

RESOL. LXXXI. *Ad quid teneatur ſi quis corruperit virginem, decipiendo illam ſub promiſſione coniugij?*

HIc caſus frequenter ſolet accidere, & reſpondeo, quòd ſi promiſit coniugium, & ea ſpe, & conditione vſuram corporis impetrauit, tenetur eam ducere, etiam ſi fictè promiſiſſet. In multis tamen caſibus non tenetur ducere. Primò non ſolùm ſi ipſe longè ſit nobilior, ſed etiam ſi ſit multo longè opulentior, & puella id ſciuerit, & ſecundùm aliquos etiam ſi non ſciuerit. Nam in his caſibus facilè ſuſpicari poteſt, virum ſimulatè coniugium promittere, vt ea fruatur. Secundò ſi ex aliis coniecturis facilè deprehendi poterat ipſum non ſincerè agere, vt verbis ambiguis vti, inconſtanter loqui, nimiis vti exaggerationibus, &c. Tertiò ſi aliquod impedimentum legitimum interuenerit, vt ſi fiat eius affinis, ſi ducat aliam per verba de præſenti, ſi ſacros Ordines ſuſcipiat, ſi graue aliquod damnum, vel ſcandalum ex tali matrimonio ſequeretur. Quartò ſi illam contingat poſteà cum alio fornicari, & in hoc caſu non tenetur illi alter ſatisfacere. Quintò ſi aſſerenti ſe virginem promiſit nuptias vt ea potiretur, & poſteà deprehendat non eſſe virginem. Sextò ſi putabat eſſe virginem, & in coitu deprehendat reuerà non fuiſſe, quamuis ex eius verbis deceptus non fuerit, & in hoc caſu non ſolùm non tenetur ducere, ſed etiam probabiliſſimum eſt, quòd neque tenebitur pecunia compenſare, quia ex vi promiſſionis ſolùm obligatur ad eam ducendam, quæ obligatio ceſſat ex eo quòd deprehendat non eſſe virginem; ſi verò ſciebat non eſſe virginem, & promiſit ei matrimonium fictè ad obtinendam copulam, ea ſecuta tenebitur illam ducere ſi ipſa velit; mihi verò placet contraria ſententia, ſi non timetur infamia, quare ſufficiet compenſare pecunia. Et hæc omnia cum ſuis rationibus inuenies apud Sanchez *de matr. to. 1. lib. 1. diſp. 10.* & Leſſium *lib. 2. cap. 10. dub. 3. per totam.*

RESOL.

RESOL. LXXXII. *Quando caſus dubius egeat diſpenſatione, & an Epiſcopus poſſit diſpenſare in lege Pontificia, quando dubium eſt an caſus egeat diſpenſatione?*

HIc caſus frequenter poteſt accidere, & quidem ſi dubium ſit poſitiuum, non excludens probabilitatem, poteſt diſpenſandus abſque diſpenſatione operari; nam ſequitur opinionem probabilem. Ita Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. allegat. 35 num.* 18. difficultas verò eſt, quando dubium eſt negatiuum, & iudicium, affirmare quis non poteſt diſpenſationem ſuperuacaneam eſſe; & quidem in hoc caſu Bonacina *de legib. diſp. 1. quæſt. 1. punct. 1 num.* 18. putat diſpenſationem petendam eſſe à Pontifice.

Sed Caſtrus Palaus *in opere mor. to. 1. tract. 3. diſp. 6. punct. 5. n.* 10. exiſtimat, quòd ſi æquè dubium ſit, an caſus indigeat, vel non indigeat diſpenſatione, reputandum eſſe non indigere, quia tunc eſt præſumptio pro libertate; ſi verò inclines te diſpenſationé indigere, adhuc exiſtimat te reputari poſſe non indigere illa; quia non debes cenſeri aliquo præcepto ſeu lege obligatus, ſi de lege moraliter certò non conſtet. Sed dato, & conceſſo, quòd in tali dubio neceſſaria ſit ad rectè operandum, diſpenſatio Epiſcopalis ſufficit; quia Pontifici non videtur reſeruatus caſus dubius, & poteſtas diſpenſandi latè eſt interpretanda. Ita Barboſa *vbi ſuprà, n.* 19. Emanuel Sà *ver. diſpenſatio, num.* 1. & hanc ſententiam probabilem eſſe docet Salas *de legib. diſp. 10. ſect. 3. num.* 28. & loquens de voto reſeruato docet Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 6. cap. 26. nu. 6.* & Sanchez *in ſumm. tom. 1. lib. 4. cap. 49. num. 26.*

Notandum eſt hîc obiter, vt *ſuprà* etiam curſim adnotauimus, aliquos docere, Prælatum inferiorem poſſe diſpenſare in legibus Superioris, ſi ei interdictum non eſt. Ita D. Antoninus *part. 1. tit. 17 §. 20.* Sotus *in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 4. §. at quo tandem.* Coarruuias *in cap. alma mater. part. 1. §. 7. num. 8.* & alij. Et hanc ſententiam probabilem eſſe putat Bonacina *de legib. diſp. 1. q. 2 punct. 1. n. 27.* & alij, & faciunt pro hac ſententia Sanchez *de matrimon. to. 1. lib. 1. diſp. 61. nu.* 3. & DD. quos citat Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. allegat. 33 n.* 17. aſſerentes Epiſcopum in ſua diœceſi poſſe quidquid poteſt Papa in tota Eccleſia, niſi à Pontifice prohibeatur.

Verùm ego contrariæ ſententiæ tamquam probabiliori adhæreo, quam tuetur Gutierrez *in qq. can. lib. 1 cap. 5. n.* 10. Suarez *de legib. lib. 6. cap. 14. num.* 4. Baſilius Pontius *de matrim. lib. 8. cap. 6. nu. 1.* Salas *de legib diſp. 20. ſect. 3 n.* 20. Barboſa, & Bonacina *vbi ſuprà*, & colligitur ex *cap. cùm inferior. de maior. & obedien. & ex Clem. Ne Romani, de elect.* vbi cauetur inferiorem non poſſe ſuperioris iura mutare. Adde quòd plures ſunt irregularitates, & inhabilitates à iure ſtatutæ, in quibus nequeunt Epiſcopi ex proprio munere diſpenſare, etiamſi non inueniantur prohibitæ.

RESOL. LXXXIII. *An ſit licitum contrahere matrimonium cum impedimento dirimente ex timore mortis, vel alterius grauis damni; & quid de multis aliis caſibus?*

REſpondeo affirmatiuè, quia Eccleſia nõ obligat cum tanto rigore, & in tali caſu matrimonium eſſet nullum, & ita tenet Suarez *de legibus, l. 3. cap. 30. n.* 13. Vnde ex his obiter colligitur, Primò cum Sanchez *in ſumma, to. 1. li. 1. c. 19. n.* 8. ex timore mortis poſſe aliquem excommunicare abſque poteſtate, licet Suarez *de cenſ. diſp. 6. ſect. 3. nu.* 8. contrarium aſſerat. Secundò cum vitæ diſcrimine quis non tenetur Euchariſtiam, vel Baptiſmum ſuſcipere, quoties moraliter certus ſit de contritione. Ita docet Aragon. *in 2. 2. quæſt. 62. art. 3. in 1. dub. circa ſolut. ad 4.* Sotus *lib. 1. de iuſt. quæſt. 6. art. 4.* & alij, licet contrarium aſſerat Azorius *to 1. li. 1. c. 11. quæſ. 2.* Tertiò ex timore mortis, vel alterius grauis damni poteſt quis celebrare ſine veſtibus ſacris, & mixtione aquæ; dummodò ad id faciendum non compellatur in contemptum fidei. Ita Becanus *tom. 2. tract. 3. cap. 6. quæſ. 4. num.* 8. Valentia *tom. 3. diſp. 7. quæſt. 5. punct. 8.* & alij, licet contrarium nouiſſimè aſſerat Caſtrus Palaus *in opere morali, to. 1. tract. 2. diſp. 1. punct. 13. num. 9.*

Notandum eſt tamen hîc obiter, quòd Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp 35. num. 6.* aſſerit ob timorem mortis, & grauem cauſam in adminiſtrandis Sacramentis licitam eſſe ſimulationem, & adducit varia exempla. Primò ait, ſi hæreticus minaretur mortem, ſi non conſecrares omnem panem in foro extantem, poteris vti æquiuocatione, & intentionem non habere conſecrandi. Secundò poterit Confeſſarius verba abſolutionis ſine intentione proferre circa indiſpoſitum, ſi alia via malum cõminatum vitare non poteſt. Tertiò poterit ob ſolatium ſcrupuloſi anxiè petentis abſolutionem, cùm tamen indiſpoſitus ſit, verba ſine intentione proferre. Quartò licere Sacerdoti miniſtrare hoſtiam non conſecratam pro conſecrata mulieri, quam cogit maritus ad communicandum, quæ ſine iactura famæ non poteſt communionem omittere. Hæc Sancius, quæ audaciam, & temeritatem redolere putauit Caſtrus Palaus *in opere morali, tom. 1. tract. 2. diſp. 1. punct. 13. num.* 8. Verùm Sancius, vir amiciſſimus, numquam dixit, vt patet *in tota dicta diſp & in num.* 10. licere Sacerdoti in illo caſu miniſtrare hoſtiam non conſecratam pro conſecrata, vnde immeritò aduerſus illum inſurgit doctus Palaus.

Non deſunt tamen Doctores aſſerentes hoſtiã non conſecratam pro conſecrata poſſe miniſtrari peccatori occulto ſcienti, & petenti ſibi dari propter vitandam infamiam, dummodo proponatur hoſtia conſecrata adoranda, & à tergo poſt illam non conſecrata, ita vt non videatur, nec adoretur, & hoc efficiatur, vt dictũ eſt ex conſenſu peccatoris, ne ex conſcientia erronea adoret non conſecratam pro conſecrata. Et ita hanc ſententiã poſt Aloyſium Dorenſem, Albertum, Bonauenturam, & alios tenent neoterici doctiſſimi Ludouicus de San Iuan *in ſumma, tom. 1. tract. de Euchariſt. q. 7. art. 8. dub. 4.* & Villalobos *in ſum. to. 1. tract. 7. diffic. 38. n. 7.* Sed ego contrariæ ſententię, tamquã probabiliori adhæreo cum Palao *vbi ſuprà*, & Doctoribus, quos citat, & ſequitur Sancius *loco citato*, qui, vt diximus, malè à Caſtro Palao pro affirmatiua ſentẽtia citatur. Et ratio eſt, quia miniſtrans hoſtiã non conſecratam, velut conſecratã, etſi à tergo alterius conſecratæ

ſecratæ illam ponat, ponit equidem adorandum diſtinctum indiuiduum hoſtiæ non conſecratæ, & adeſt periculum manifeſtum idololatriæ, cùm circumſtantes poſſint, ſi velint, diſtincto actu adorationis, adorare quamlibet hoſtiam, quæ communicantibus porrigitur, nec eſt in miniſtri poteſtate vitare aliorum adorationem hoſtiæ non conſecratæ, quam ipſe proponit velut conſecratã. Ergo, &c.

RESOL. LXXXIV. *An optare mortem alicuius, vel de illa gaudere ob hereditatem habendam, ſit peccatum mortale?*

NAuarrus *in manual. c.15.n.10.* affirmatiuam ſententiam docet eſſe communem, quia charitas obligat præferre vitam proximi diuitiis, & emolumento temporali. At his non obſtantibus nouiſſimè Caſtrus Palaus *in opere mor. tract.6. diſp.4. punct.1. n.11.* cum debita moderatione putat, aliquem poſſe abſque peccato mortali de vita alicuius triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illamque inefficaci effectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum inde ſecutum; quia in tali caſu quis non gaudet de illa morte, quatenus proximo mala eſt, ſiſtendo ibi (hoc enim eſſet malum) ſed gaudet de illa, quatenus eſt cauſa ſui emolumenti, & ſecundùm hanc rationem, bona eſſe videtur, & appetibilis. Secus verò eſſet, ſi quis vellet proximo abſolutè, & efficaciter mortem, quia talis voluntas peccaminoſa eſſet, ſub quocumque motiuo illam quis haberet. Igitur in iſto caſu deſiderium, & gaudium de malo proximi, non tam eſt deſiderium, & gaudium de malo illius, quàm de bono inde ſecuturo. Ergo, &c. Ita ille.

Hinc à fortiori infert Azorius *to.1. lib.3.c.12.q.2.* & alij, licere matri mortẽ filiarum optare, eò quòd ob deformitatem, vel inopiam non poſſit eas iuxta ſuum deſiderium nuptui tradere; vel ſi ob illarum cauſam malè tractaretur à marito, & Io. Sancius *in ſelectis, diſp.2.n.9.* aſſerit, licitum eſſe optare tibi, vel proximo mortẽ, ob vitandã moleſtam infirmitatẽ, mendicitatem, vitam pœnalem à marito inflictam, & aliud huius generis, dũmodò deſideres vt à Deo infligendam, non ab homine iniuſtè, aut à dæmone; vide etiam Emanuelem Sà *ver. charitas, n.8.*

RESOL. LXXXV. *An triſtari de bono alterius, quia tibi bonum proprium diminuit, ſit peccatum mortale inuidiæ ex genere ſuo?*

AFfirmatiuè reſpondet Coninch *de act. ſupernat. diſp.30. dub.2.n.20.* Valentia *to 3. diſp 3 quæſt.13. punct.2.* Suarez *de charitate, diſp.6. ſect.4.nu.4.* Reginaldus *in praxi, tom.2.lib.7.n.129.* & alij.

Verùm Lorca *in 2.2. D. Thomæ, q.36. in addit. ad art.3.* affirmat (attende Lector) inuidiam ſolùm eſſe mortale, cùm ita vehementer bono proximi inuides, vt ex illo affectu mouearis ad iniuſtè remouendum proximi bonum, ſecus ſi abſque hoc periculo inuideas; ſicut auaritia, & vana gloria, quæ non ſunt peccata mortalia, niſi aliqua circũſtantia mortali veſtiantur. Et probari poteſt, quia dolere de bono proximi, quatenus tuum bonũ diminuit, non eſt abſolutè de bono proximi dolere, ſed dolere de illo, quatenus hunc effectum cauſet; & licet non cauſet media volitione iniurioſa, negari tamen non poteſt eſſe tibi moleſtum, & iniucundum, ſi quidem tollit opinionem, & honorem ſingularem anteà à te poſſeſſum. Ergo talis triſtitia, & dolor non videtur ordinatus, vt peccatum mortale conſtituat. Adde, ſi doleas de bono alterius, quia inde proximus occaſionem ſumit te vexandi, non peccas, quia doles præcipuè de tuo incommodo. Ergo idem erit cùm doles, quatenus ex ſe cauſat tibi incommodum; nam eſſe cauſam per ſe, vel per accidens, parum videtur referre.

At his non obſtantibus, non eſt recedendum à prima ſententia, quam etiam tuetur Villalobos *in ſumma, tom.2.tract.40. diffic.20.n.1.*

RESOL. LXXXVI. *An quis poſſit vnico actu pluribus præceptis, & obligationibus ſatisfacere?*

REſpondeo negatiuè ſi obligationes ſunt iuſtitiæ, non enim potes pluribus vnico actu ſatisfacere, ſecus autem ſi ſint obligationes diuerſarum virtutum, quia non implicat rem debitam vno titulo, alio diuerſo deberi; ex quo infertur, quòd ſi voueas ieiunare in Quadrageſima, ſatisfacis & præcepto Eccleſiæ, & voto. Item ſi voueas reſtituere debitum, dare eleemoſynam indigenti, ſatisfacis vnico actu duplici obligationi; ſicuti obligatus recitare Officium diuinum ratione Ordinis ſacri, & beneficij, vtrique titulo ſatisfacit vnica recitatione, vide Sanchez *in ſumma, lib.1. c.14.n.5.*

Sed difficultas eſt, quando de facto ſuperueniens obligatio cadat ſuper actum debitum, quando verò expoſtulet alium? In quo caſu certa regula definiri non poteſt, ſed ex circumſtantiis omnia colligenda ſunt, quia hoc ex intentione, & voluntate legiſlatoris dependet. Regulariter tamen quoties diſtincta obligatio ſuperuenit, diſtinctum actum expoſtulat, & in caſu dubio ſic eſt interpretandum; vide Sanchez *vbi ſuprà, num.6.* & Suarez *in 3.part.tom.4.diſp.37.ſect.6.n.5.*

Ex quibus infertur primò, quòd Confeſſarius imponens pœnitentiam cenſendus eſt ad actus, qui aliàs obligatorij non ſunt, obligare, niſi contrarium explicet. Ita Sanchez, & Suarez *ſuprà*, quibus adde Azorium *tom.1. lib.11. c.14 q.1.* Sayrum *in claui Regia lib.6.c.3.n 22.* Henriquez *lib.5.c.19.n.5.* & alios. Limita tamen ſupradictum corollarium in caſu quo Confeſſarius dicat, ſingulis diebus hoc menſe audias Sacrum, & benigna interpretatione cenſeatur Miſſa debita ex præcepto diebus feſtiuis contentus eſſe. Ita Sanchez *loco cit.n.6.*

Secundò infertur, quòd vouens dare eleemoſynam, non ſatisfacit voto, reſtituens debitum. Ita Sanchez *ibidem.*

Tertiò infertur, quem non ſatisfacere voto, vel pœnitentiæ de danda eleemoſyna, ſi det fratribus, auis, & parentibus indigentibus taliter, vt teneatur illis ſubuenire. Secus autem aliis conſanguineis indigentibus, quia non tenetur illis ſubuenire, vel alimenta præbere. Ita Sanchez, & Surdus *de aliment. tit.7. quæſt.37.à n.1. vſque ad 11.* vide etiam Molinam Iuriſconſultum *lib.2. de primogenitis, c.15.à n.37.*

Quartò infertur, quòd quis ſatisfacit voto, vel

pœnitentiæ dando eleemoſynã extremè indigenti, quia non eſt debita illa eleemoſyna ex præcepto miſericordiæ abſolutè, ſed ex ſuppoſitione quòd quis non poſſit alia via neceſſitati pauperis ſubuenire. Ita Henriquez *lib.5. c.21. n.3. in gloſſa littera Q.* Azorius *tom.1.lib.11.c.14.q.1.* Emanuel Sà *ver.ſatisfactio,n.9.* & alij, quidquid in cõtrarium aſſerat Suarez *to.4.in 3.p.diſp.27.ſect.6.n.5.* Sayrus *in claui Regia, lib.6.c.3.n.22.* Palud. *in 4.diſt.15.q.1.art.2.n.8.* & alij.

Sed quid dicendum, ſi actum facias, cui pluribus obligationibus ſigillatim tantùm ſatisfacere potes, vt ſi, v.g. debes dare pauperibus centum ob iniuſtè ablata, centum ex voto, centum ex pœnitentia? vide Sanchez *vbi ſuprà, n.8.* ſed ad alia procedamus.

RESOL. LXXXVII. *An pueri ſtatim poſt vſum rationis teneantur præceptis Eccleſiæ?*

NEgatiuè videtur reſpondendum ex D. Antonino *part.2.tit.9.c.7.§.2.* vbi affirmat præcepto confeſſionis non teneri pueros vſque ad decimum & dimidiatum annum, & aliquantulùm vltra, & feminas vſque ad nonum & dimidiatum annum, & aliquantulùm vltra. Sotus *in 4.ſent.diſt. 12.q.1.art.11.ad fin. corporis,* dicit vſque ad duodecimum annum non teneri pueros vllis Eccleſiæ præceptis, nec confeſſionis. Henriquez *lib.8.de Euchar. c.42. nu.4.* cenſet Eccleſiæ præceptis non obligari pueros ſtatim ac vſum rationis habent, & *lib.3.de excommun.c.49.n.2.in gloſſa lit.N.* affirmat dari his lacticinia, & carnes aliquo tempore poſt vſum rationis, in diebus ieiunij.

Verùm his non obſtantibus, affirmatiuam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto cum Sanchez *in ſumma, tom.1.lib.1.c.12.n.6.* Salas *de legibus, diſp.14. ſect.13.* & aliis penes ipſos, & ita aduerſus Sotum, & Henriquez de præcepto confeſſionis, & abſtinentiæ à carnibus, & lacticiniis tenet Suarez *in 3. part.tom.4.diſp.36.ſect.2.nu.3.* Azorius *tom.1.lib.7.c.2. quæſt.1. & c.40. quæſ.6.* & aliis relatis à Sanchez *loco citato.* Dicendum eſt igitur abſolutè aduerſus ſupradictos Doctores, pueros cùm ad vſum rationis peruenerint, qui communiter intelligitur aduenire ſeptennio completo, obligari legibus, & præceptis Eccleſiæ. Limitatur tamen hæc ſententia communiter quoad præceptum communionis: ſed ego alibi probabilem contrariam ſententiam putaui, aſſerentem pueros poſt vſum rationis, poſſe communicari ſtatim, imò teneri ad præceptum communionis. Quoties verò dubium eſt puerum habere vſum rationis, præſumendum eſt habere, & eſſe obligatum, ſi impleuit ſeptennium; quia regulariter illo completo in omni materia vſus rationis habetur, & alleganti contrarium incumbit onus probandi.

RESOL. LXXXVIII. *An pueri ſtatim poſt vſum rationis teneantur cenſuris & pœnis?*

DE cenſuris ab homine latis, quòd pueri non adſtringuntur quouſque ad pubertatem deueniant ex *cap.1. & c.referente, de delict.puer.* tradunt Vaſquez *in 3.part.tom.4.q.90.art.2.dub.4.n.3.* Corduba *in ſumma, q.60.d.4.* Sanchez *in ſumma, tom.1. lib.1.cap.12.n.7.* Sancius *in ſelectis, diſp.26.n.18.* & alij penes ipſos.

Sed difficultas eſt de cenſuris latis à iure, & affirmatiuam ſententiam ex *c.ſuper eo, c.pueris, c.quamnis, de ſent.excommun.* tradunt Vgolinus *de cenſ.cap. 17.§.3.n.5.* Suarez *in 3.part.tom.5.diſp.5.ſect.1.num.19.* Azorius *tom.1.lib.7.c.41. quæſ.10.* Henriquez *lib.8. cap.42.n.8.* Sanchez *in ſumm.loco citato, n.8.* Sancius *n.18.* & alij.

Verùm Caſtrus Palaus *in opere moral, to.1.tract.3. diſp.1.punct.24.§.2.n.9.* abſolutè probat, ſolùm ſententiam excommunicationis ipſo iure latam ob percuſſionem Clerici, propter eius grauitatem contrahi à pueris doli capacibus ante pubertatem, quia in ſupradictis textibus ita habetur. Aliæ autem cenſuræ, & excommunicationes ab homine latæ, etiam generaliter non comprehendunt pueros ante pubertatem, & ſequenda eſt communis deciſio *in cap.1.de delictis puer.* quia odia ſunt reſtringenda. Ita Caſtrus.

Ex quibus infertur cum Auila *de cenſ. part.7.diſp. 6.ſect.1.dub.13.* & aliis contra Layman *in Theol. mor. lib.1.tract.4.c.10. n.6.* Sanchez *in ſumma, tom.1. lib.1. c.12.n.8.* & alios puerum impuberem occidentem non contrahere irregularitatem, vide Henriquez *lib.13.de irregular.c.3.n.4.in gloſſa littera Z.*

Notandum eſt tamen hic obiter, quòd licet pueri ante vſum rationis adſtricti non ſint legibus, & cenſuris Eccleſiæ, vt probatum eſt, at ſi in ea ætate decedant, ſepeliri non poſſunt in loco interdicto, quia hæc prohibitio non tam ipſos, quàm ſepelientes reſpicit. Ita Salas *de legib. diſp.14. ſect.13.nu.126.* Suarez *de cenſ.diſp.35.ſect.1.nu.2.* Henriquez, & Sanchez *vbi ſuprà.*

RESOL. LXXXIX. *An pueris danda ſit Extrema vnctio, ſi non ſint capaces ſacramenti Euchariſtiæ, ſed tantùm Pœnitentiæ?*

NEgatiuè reſpondet Sotus *in 4.ſentent. diſt. 23. quæſt.2.art.2.colum.vlt.ver ſi quæras.* Viualdus *in candel.aur. de extrema vnct. c. de ſuſcipient.n.7.* & quidam doctus neotericus, aſſerentes pueris dandam non eſſe Extremam vnctionem, niſi in ea ætate, & diſpoſitione ſint, vt etiam ſacrum viaticum accipere poſſint, & hoc multis in locis conſuetudine obſeruari.

Sed aduerſus dictam conſuetudinem, & DD. opinionem inſurgit, & meritò Melchior Zambranus *de caſ.occur.temp.mor.cap.5.de extrema vnct. dub.1. per totum,* & DD. quos ipſe citat, quibus ego addo Layman *in Theol. mor.lib.6.tract.7.c.4.n.2.* & Ludouicum de San Iuan *in ſumma, to.1.de ſacram. Extrem. vnct.quæſt. vnica, art.6. dub.3. concl.3.* vbi ſic ait: *Para recebir la Extrema Vncion no es meneſter que el niño llegue à edad de recebir el Sacramento de la Euchariſtia, como pienſa vn Author moderno, aunque muy docto, porque para recebir el Sanctiſſimo Sacramento del Altar, es meneſter mucha mas diſcrecion, que para la Penitencia, y Extrema Vncion.* Ita ille; licet aliqui DD. probabiliter etiam doceant pueros in articulo mortis, qui ſunt capaces ſacramenti Pœnitentiæ, eſſe capaces ſacramenti Euchariſtiæ.

Dicendum eſt igitur omnibus pueris capacibus ſacramenti Pœnitentiæ, atque adeò omnibus poſt ſeptennium, niſi conſtaret carere vſu rationis, dandam eſſe Extremam vnctionem, licet nõ recipiant, neq; ſint idonei ad recipiendam Euchariſtiam.

Verùm

Verùm non deſinam hîc adnotare, quod plures DD. aſſerunt, in articulo mortis, pueris doli capacibus, & aptis confiteri dandum eſſe viaticum. Ita Tannerus *in 3.par.diſp.5.q.8.dub.5.nu.116.* Henriquez *lib.8.c.42.nu.4.* Armilla *ver.communio, n.10.* Caietanus *ver. miniſter communionis, in fine.* Salas *de legib. tract.14.ſect.13 nu.127.* Reginaldus *tom.2.lib.10.n.82.* Suarez *tom.3. diſp.70.ſect.1. in fine.* Nugnus *in 3.part. quæſt.80.art.9.diffic.2.ad 3. argum.* & ego alibi.

RESOL. XC. *An ſi quis ex rebus prohibitis à lege extrahat in graui quantitate, licet damnum graue ex tali facto non proueniat Reipublicæ, peccet mortaliter?*

VT v.g. lex prohibet ne arma, neque pecuniæ, aut aliæ merces ex Regno extrahantur, vel ne triticum coactum vendatur, quæritur an ſi in graui quantitate hæc fiant ab aliquo, peccet lethaliter, quamuis damnum graue ex tali aſportatione Reipublicæ non ſequatur. Et affirmatiuam ſententiam tenet Sanchez *in ſumma, tom.1. lib.1.c.4.nu.8.* & alij, quia in tali caſu non debet ſpectari quale damnum ſequatur vno contraueniente, ſed quale ſi à multis, & communiter fiat. Deinde aliàs finis legis fruſtraretur, nam nullus de ſupradictis rebus tantam quantitatem extrahit, vt ex tali facto ingens damnum Reipublicæ ſequatur; ergo, &c.

His tamen non obſtantibus nouiſſimè contrariam ſententiam docet Caſtrus Palaus *in opere morali, tom.1.tract.2.diſp.2.punct.7.nu.6.* vbi ſic ait: Exiſtimo exportationem mercium, diuitiarum, armorum, & ſimilium ex ciuitate, tunc ſolùm peccatum mortale eſſe, quando ex tali aſportatione ciuitas damnum graue pateretur; quia tota ratio huius prohibitionis, vt ſuppono, eſt vitatio damni Reipublicæ; ergo dum Reſpublica grauiter non damnificatur, non peccatur grauiter aduerſus huiuſmodi prohibitionem. Secundò ſequeretur ex oppoſita ſententia aſportare quantitatem de ſe ſufficientem ad furtum, eſſe peccatum mortale aduerſus hanc legem, quod videtur ridiculum; quia illa quantitas de ſe grauis eſt, & ſi paſſim, & communiter à multis aſportaretur, non eſt dubium ciuitatem fore accepturam graue damnum; ergo peccaretur grauiter aduerſus hanc legem. Sed ſi inquiras, ex qua mercium exportatione cenſeberis damnum graue Reipublicæ facere? Caſtrus *vbi ſuprà*, exiſtimat, regulariter loquēdo, centum aureos, vel merces illius valoris, ſeu arma decem militum, eſſe grauem materiam, ex qua damnum Reſpublica pati poſſet, ſecus in minori quantitate, niſi fortè Reſpublica oppreſſa eſſet ab inimicis. Hæc omnia Caſtrus Palaus, quæ ſunt valdè notanda, & multos ſcrupulos ſedabunt.

RESOL. XCI. *An poſſit Superior circa materiam grauem obligare ſub veniali?*

DE hac quæſtione alibi aliqua tetigimus. Negatiuam ſententiam mordicus ſuſtinet Vaſquez *in part.2.tom.2.diſp.158.c.3.n.17. & c.4. à nu.32.* Becanus *tom.2.tract.3.cap.6.quæſ.3. nu.10.* Aragona *in 2.2. quæſt.62.art.3.* Mexia *in prag. taxæ panis, concl.1.n.111.* Salonius *in 2. 2. quæſt. 77. art. 1. contr.8.* Ochagauia *tract.vlt.de ſatisfact. Sacram. quæſt.8.nu.7.* & alij, quia voluntas Superioris ſolùm requiritur ad imponendam obligationem; ſed poſteà qualis obligatio ſit, ex grauitate, vel leuitate rei, quæ præcipitur, ſumenda eſt. Ergo, &c.

Verùm ego contrariam ſententiam cum Leſſio *li.2.c.41.dub.9.n.96.* tenedam exiſtimo, quam tuentur Suarez *lib.3. de legibus, c.27.nu.7.* Valentia *tom.2. diſp.7.quæſt.5.punct.2.* Sanchez *in ſumma, to.2. lib.6.c. 4.n.25.* Salas *de legib.diſp.10.ſect.7.nu.33.* & alij, quia obligatio legis ex voluntate legiſlatoris dependet; ergo ſi legiſlator non vult ad mortale obligare, lex obligare non poteſt; quia nequit extendi obligatio vltra mentem legiſlatoris, vt patet *in l.ſi quis nec cauſam, & in l.non omnes, ff.ſi certum petatur.*

Hinc deducitur primò vouentem poſſe ad venialem culpam in materia graui obligare, quia ſicut omnis obligatio à ſua voluntate ortum habuit, ita potuit ortum habere limitato modo, & non ſecundùm omnem materię capacitatem. Ita Sanchez *de matrim.to.1.lib.1. diſp.9.nu.6.* ſecus tamen dicendum eſt in iuramento, in quo Deum in teſtem rei promiſſæ adducis; in hoc enim non poteſt quis limitare obligationem ad veniale, ſi materia grauis eſt, quia non pendet à tua voluntate obligatio implendi promiſſum. Secundò colligitur, poſſe Confeſſarium pœnitentiam grauem imponere ſub obligatione veniali, quia eſt quædā lex & præceptum, & conditiones legis, & præcepti humani ſortiri debet; ergo, &c. Ita Suarez *in 3.part. tom.4. diſp.38. ſect.7.num.5.* Medina *C. de confeſſ.tract.2.q.48.* & alij, licet contrarium aſſerat Sancius *in ſelect.diſp.15.n.16.* Coninch *de Sacram.diſp.10.dub.8.nu.65.* Ochagauia *vbi ſuprà, nu.7.* & alij.

Notandum eſt tamen, certum eſſe, nullo modo poſſe legiſlatorem in materia leui, obligationem grauem imponere, licet velit, & intendat, qualis intentio eſſet iniqua & iniuſta; vnde non eſt audiendus Gregorius Sayrus *in claui Regia, lib.3. c.7. nu.17.* qui putat hanc doctrinam eſſe veram, quoad legiſlatorem ſæcularem, ſecus autem quoad Eccleſiaſticum; quod probat ex vſu Religionum, in quibus aliquando Superiores res leues prohibent ſub pœna excommunicationis.

Sed hanc limitationē meritò impugnat Sanchez *in ſum.to.1.lib.1.c.4.n.3.* Suarez *de legib. lib.3.c.25.nu.7.* & alij. Et ratio adducta militat etiam quoad Iudicem Eccleſiaſticum, & ad vſum Religionum reſpondeo, quòd ibi Superiores ſi aliquā rem leuem in virtute obedientiæ, vel ſub excommunicatione præcipiunt, dicendum ob aliquem finem grauem, redditam eſſe grauem, vt v.g. propter ſilentium ſeruandum, ne ingrediatur quis in aliorum cellas, &c. vt notat Bonacina *de legib.diſp.1. quæſt.1.punct.7. §.4.n.21.* Sanchez *loco citato*, & alij.

RESOL. XCII. *An Epiſcopus poſſit committere alicui abſolutionem ab hæreſi?*

SVppoſito quòd ſit opinio probabilis, licet contrariam ſententiam ego teneam in Bulla Cœnæ non reuocari Epiſcopis facultatem abſoluendi ab hæreſi conceſſam in Conc. Tridentino; quæritur an hæc facultas ſit ab Epiſcopis delegabilis, ita vt per alium ab ipſis deputatum poſſint hæreticum occultū abſoluere. Negatiuè reſpōdet Lorca *in 2.2.*

disp.45.nu.11. Gutierrez *in qq. canon. lib.1.c.13.nu.29.* Garsias *de beneficiis, part.11. cap.10. nu.113.* Molina *de iust.tract.5.disp.18. nu.2.* Suarez *de fide, disp.30. sect.2. n.9 & 15.* & alij.

Verùm alij probabiliter affirmatiuam sententiam tenent, vt Azorius *to.1.lib.8.c.10.quæs.11.* Henriquez *lib 6.c.14.n.7.* Emanuel Sà *ver. Episcopus,n.37.* Sanchez *in summ. tom.1.lib.1.c.11 nu.23.* & alij penes ipsos,quia Concilium solùm excluſit Vicarium ad id specialiter deputatum, quod intelligendum est de Vicario specialiter deputato ad casus omnes hæresis contingentes, non autem de Vicario specialiter deputato ad vnicum casum hic, & nunc oblatum. Igitur dicendum est, quòd per verba Concilij, Vicarius generalis excluditur, non autem specialis, vt est in casu de quo loquimur. Et hæc doctrina est multùm notanda, quia si Episcopus hanc facultatem in casu particulari specialiter delegare non posset, difficulter in praxi talis potestas deseruiret; nam non ita facilè, & sine scandalo pœnitentes, & præsertim feminæ,pro absolutione hæresis occultæ ad Episcopos irent.

Resol. XCIII. *An infantes filij Principum, vel si periculum mortis immineat ante vsum rationis, possint ab Episcopo confirmari?*

Affirmatiuè respondeo cum Tannero *to.4.disp. 4.q.4.dub.2.n.37.* vbi sic asserit: Colligitur ob honestas causas decenter quoque infantes nonnumquam confirmari posse, vt si propter distantiam rariùs in eo loco confirmet Episcopus,si filius Principis sit, si periculum mortis immineat infanti, &c. Ita ille, qui citat Henriquez, & Suarez.

Nota tamen hic obiter, vt alibi notauimus, per se loquendo non esse peccatum confirmare infantes ante vsum rationis, vt significat D. Thomas *in 3.part.q.77.art.8. ad 2.* & expressiùs *in 4. sent. dist 7. quæst.3.art.2 quæstiunc.2.* Alensis *in 4. part. quæst.28. memb.2. & 3.* Bonauentura *in 4. dist.7. art.3.quæst.1.* Richardus *art.3.quæst.2.* Gabriel *art.3. dub.7.* Petrus Sotus *sect.2.de confirm.* & alij. Consultius tamen est vt infantes non confirmẽtur ante vsum rationis,vt probant communiter DD. & Ecclesiæ cõsuetudo, quam tamen sub peccato non obligare existimat Suarez, quem citat,& sequitur Tannerus *vbi suprà.*

Nota etiam non solùm licitè confirmari amentem, qui aliquando rationis vsum habuit,si alioqui non constet incidisse in amentiam in statu peccati mortalis, sed etiam perpetuò amentes, atque adeò etiam illos, qui sunt in articulo mortis constituti, quidquid in contrarium asserat Emanuel Sà *verb. confirmatio,* & Valentia *quæst.2.punct.2.* & alij. & ita docet Henriquez,Suarez cum Tannero *loco citato, num.39.*& ego alibi.Sed quia,vt diximus,nonnulli Theologi oppositum sentiunt, non est Episcopus damnandus de peccato,si hoc facere prætermittat.

Resol. XCIV. *An vir debilis, vel infirmus possit sine peccato mortali incipere copulam cum vxore in vase legitimo, & non effundere?*

Negatiuam sententiam puto probabiliorem esse per ea, quæ adducit Ludouicus de San Iuan *in summa, tom.1. quæst.3. art. 3. diffic.5. dub.1.* vbi tamen notat, sententiam affirmatiuam esse probabilem. *Porque la copula carnal, y el matrimonio no solamente se ordena à la generacion, mas tambien para remedio de la concupiscencia humana propria, y de la muger; luego la tal copula no sera illicita tenida para este fin, ò à lo menos no sera mortal. Segundo entre los casados no son pecado mortal los tocamientos por feos que sean, siguen la sentencia de muchos,luego la tal copula no sera mortal entre los casados, porque entonces tan solamente tendra razon de tocamiento feo. Por estas y otras razones no tengo por improbable esta sentencia.* Ita ille, qui licet posteà ad supradicta argumenta respondeat, tamen vt visum est; affirmatiuam sententiam probabilem esse putat. Sed de hac quæstione à nobis alibi fusiùs actum est.

Verùm pro coronide huius Tractatus ponam aliquas resolutiones, quæ ex incuria impressorum non fuerunt appositæ in tract. *de Sacramentis, sub tit. de Eucharistia.*

Resol. XCV. *An Sacramentum Eucharistiæ sit necessarium necessitate medij, ita vt detur præceptum diuinum positiuum sumendi hoc Sacramentum?*

Affirmatiuè respondent Becanus *de Sacrament. cap.23.quæst.4.n.2.* Layman *in Theol. moral. lib.5. tract.4.cap.5.num.2.& seq.* Syluius *in 3.part. quæst.70. art.11. quæritur 1.concl.1. & 2.* Henriquez *lib.8 cap.3. n.2.* Emanuel Sà *ver.Eucharistia, n.1.* & alij, quos citat, & sequitur Fagundez *de præcept. Eccles.præcept.3. lib.1.cap.3.n.4.* vnde ex hac opinione inferunt: Primò, præceptum diuinum Eucharistiæ sumendæ obligare in articulo mortis, etiamsi mors sit violenta, & auctoritate Iudicis inflicta. Secundò in reliqua vita quoties tali remedio opus est ad perseuerandum in statu gratiæ. Et tertiò aliqui addunt quando quis prudenter putat se non ampliùs habiturum commoditatem communicandi in tota vita; tunc enim meritò debet se munire contra tentationes posteà euenturas. Probatur hæc opinio ex verbis Ioannis 6. *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis;* & ex Luc.13. *Nisi pœnitentiam egeritis, non intrabitis in regnum cælorum,* in quibus locis eodem tenore, & forma verborum proponit Christus sumendum sacramentum Pœnitentiæ,& sacramentum Eucharistiæ; ergo, &c. Hæc opinio est probabilis.

Sed contrariam etiam probabilem esse existimo,quam tuetur Coninch *de Sacram.quæst.73.art.3. num.36.& n.44.* Ferrariensis *contra gentes lib.4. c.61.* Alexander de Ales *in 4. part. quæst.51. memb.14.* Syluester *ver. Eucharistia 3.nu.1.* Fernandez de Heredia *de Eucharistia, dist.2. part.2.dub.2. per totum,* & Villalobos *in summa, tom.1. tract.8. diffic.34.num.3.* vbi sic ait: *El Sacramento de Eucharistia, no es medio necessario in voto para alcançar la bienauenturanca. Queremos dezir, que si no huuiera precepto de comulgar, se pudiera vno saluar sin tener proposito de recebirle. Esta conclusion es de San Thomas, Cayetano, Rodriquez, Ledesma, Suarez, Hosio, y Pedro de Nauarra, y parece que se colige del Concilio Tridentino sess.7. can. 4. que como dize del Baptismo, que es necessario para la salud, y lo mismo de la Penitencia sess.14 can.3. tambien lo dixera de la Eucharistia. El fundamento de la conclusion es, porque para alcançar*

la

la bienauenturanca, ſolo es neceſſario eſtar en gracia, y perſeuerar en ella haſta el fin de la vida, y la gracia cierto es que ſe da por la penitencia, y los demas Sacramentos y no ſolo por eſte. La perſeuerancia en gracia es fauor eſpecialiſſimo de Dios, y no es efeto proprio deſte Sacramento, aunque ayuda mucho para ello, y aſsi no es medio neceſſario eſte Sacramento. Ita ille. Igitur ſecundùm hanc ſententiam, negandum eſt Sacramentum Euchariſtiæ eſſe medium neceſſarium neceſſitate ſalutis pro omnibus qui ſaluandi ſunt; ſed tantùm medium vtile, ac morali neceſſitate neceſſarium ad conſeruandam vitam ſpiritualem gratiæ. Notat etiam ex his Villalobos *in ſumma, tom. 1. tract. 7. diffic. 5. num. 5. que no es licito conſagrar en materia dudoſa, porque como recebir eſte Sacramento no es medio neceſſario para ſaluacion; no ay moral neceſsidad para que ſe conſagre en materia dudoſa.* Et ita etiam docet Fagundez *præcept. 3. lib. 2. cap. 1. num. 17.* etiam ſtando in prima opinione, quia tale præceptum diuinum neceſſarium neceſſitate ſalutis, non obligat niſi quando decenter & reuerenter ſumi poteſt.

RESOL. XCVI. *Quando communicanti confertur gratia ſacramentalis?*

REſpondeo cum Syluio *in 3. part. quæſt. 79. art. 2.* Fagundez *pr. 3. lib. 4. cap. 1. n. 3.* Henriquez *lib. 8. cap. 43. nu. 1.* & aliis penes ipſos, hoc Sacramentum gratiam conferre in eo inſtanti, in quo verum eſt dicere, nunc facta eſt ſumptio, & immediatè anteà non erat; licet hoc inſtans notum nobis non ſit, ſed Deo; quod quidem non eſt quamdiu hoc Sacramentum eſt in ore; nam ſi quis illud ſumeret in ore, & poſteà aliqua de cauſa non deglutiret, non acciperet gratiam ſacramentalem. Sumptio ergo perfecta eſt, quando deglutitur, & tranſit per guttur, tunc enim dicitur iam perfecta manducatio, & comeſtio, licet Becanus *de Sacrament. cap. 22. quæſ. 6. num. 2.* teneat gratiam ſacramentalem dari cùm Hoſtia ſumpta eſt, etiamſi non ſit tranſmiſſa; alioquin ægroti, qui Hoſtiam præ infirmitate non poſſunt tranſmittere, non acciperent gratiam, quod videtur abſurdum. Ita Becanus.

Non deſinam etiam hîc apponere ſententiam Nugni *in 3. part. quæſt. 79. art. 1.* ſic aſſerentis; Euchariſtia habet totum ſuum effectum in inſtanti, quod tamens inſtans poteſt eſſe à principio ſumptionis ſpecierum, ab illo ſcilicet inſtanti, in quo primùm verum eſt dicere, nunc ſumptum eſt Sacramentum, & receptum in ſtomacho, vſque ad inſtans, in quo verum eſt dicere, totum Sacramentum, hoc eſt, ſpecies ſacramentales ſunt conuerſæ in ſubſtantiam hominis. Itaque ſi homo accedat cum ſufficienti diſpoſitione, ſtatim in illo primo inſtanti habet effectum: ſi verò accedat ſine illa, & poſteà habet diſpoſitionem durantibus ſpeciebus, recipiet effectum ſacramentalem in primo inſtanti, in quo habuerit diſpoſitionem. Vnde hæc ſententia concedit Sacramentum habere ſuum effectum in inſtanti, & eſt magis pia, & extollit excellentiam ſpecierum ſacramentalium, quòd ſcilicet poſſint cauſare gratiam toto tempore quo permanent. Hæc omnia Nugnus. Ex his infertur cum Henriquez *vbi ſuprà, lib. 8. cap. 43. num. 1.* & aliis, quòd conſequitur effectum gratiæ ſacramentalis, qui poſtquam hoc Sacramentum deglutiuit, ſtatim illud euomuit, & ſi ſumpta vna parte Hoſtiæ moriatur homo, non ſumpta alia parte illius, etiam in tali caſu conſequitur effectum Sacramenti.

Notandum eſt etiam ex dictis cum Ioan. de la Cruz *in Directorio conſcientiæ part. 2. de Euchariſtia, quæſt. 4. dub. 1. concluſ. 2.* & aliis Euchariſtiam non cauſare gratiam toto tempore, quo eſt in ſtomacho, ſicut nec toto tempore manducationis, aliàs eſſes melioris conditionis communicando te ſub multis hoſtiis; quod falſum eſt, & puniuntur vt ſuſpicioſi per Inquiſitores, qui ſunt multùm ſolliciti ſe communicare ſub multis hoſtiis, vt diutiùs duret corpus Chriſti in ſtomacho; nec eſt idem de cibo corporeo, cùm iſte operetur per conuerſionem ſui in ſubſtantiam aliti, & ſic ſucceſſiuè. Ita Ioan. de la Cruz.

Et licet ſecundùm Coninch *de Sacramentis, quæſt. 79. art. 1. dub. 2. num. 42. concluſ. 5.* & alios probabile ſit, ſi dum interim ſpecies integræ manent in ſtomacho, melioretur diſpoſitio communicantis, etiam gratiam ſacramentalem augeri; tamen ipſemet Coninch adnotat, ex hoc nullo modo, per ſe loquendo, aliquem recipere maiorem gratiam, quia ſumit maiores, aut plures hoſtias, aut quia diutiùs hæret in iis ſumendis, aut digerendis; etſi per accidens hæc longior mora poſſet eſſe occaſio, vt quis maiorem gratiam accipiat, quatenus interim plures, ac perfectiores actus charitatis elicit: qua etiam ratione ſi vnus diutiùs expectet antequam communicet, quàm alius, hæc mora poteſt ei eſſe occaſio maioris gratiæ percipiendæ, quatenus poteſt interim meliùs ſe diſponere, plures actus charitatis eliciendo. Quare hæc ſententia non debet dare occaſionem aliquibus, qui id ſatis ſuperſtitioſè curant, vt inter communicandum plures hoſtias ſuſcipiant, quò diutiùs in ſtomacho hæreant, atque ita maiorem gratiam ſuſcipiant. Ita Coninch. Vide etiam aduerſus plures hoſtias, vel maiores ſumentes Fagundez *præcept. 3. lib. 4. cap. 1. num. 11.* Syluium *in 3. part. quæſt. 79. artic. 1.* & alios.

RESOL. XCVII. *An detur maior gratia ſumenti duas ſpecies quàm ſumenti vnam?*

SVppono tamquam certum, quòd excepto Sacerdote celebrante nemo iure diuino tenetur communicare ſe ſub vtraque ſpecie; & quòd Eccleſia habuit iuſtiſſimas rationes præcipiendi laicis communionem ſub vna ſola ſpecie. Hoc ſuppoſito, quæritur, an celebrans, qui ſumit duas ſpecies, recipiat per ſe maiorem gratiam, quàm laicus qui recipit vnam.

Reſpondeo negatiuè cum Syluio *in 3. part. q. 80. art. 12. quæritur 2.* Coninch *de Sacram. quæſt. 80. art. 12. dub. vnico, nu. 119.* & aliis communiter; quia vel reciperet maiorem gratiam ex parte ſymboli, vel

ex parte rei contentæ; non prius, nam secluſa re contenta, ſymbolum non cauſat gratiam: non poſterius, quia eadem res continetur ſub ſingulis ſpeciebus; ergo, &c.

Non deſinam tamen adnotare contrariam ſententiam docuiſſe Alenſem *part. 4. quæſt. 53. mem. 1.* & Gaſparem Cuſſal *lib. 2. de cœna & calice, c. 25.* & nouiſſimè hanc ſententiam probabilem putat Fagundez *part. 3. lib. 4. c. 4. n. 2. in fine.* & Becanus *de Sacram. cap. 22. q. 7. nu. 4.* vbi ſic ait: Probabile eſt maiorem gratiam dari per ſumptionem duarum ſpecierum, quàm vnius tantùm. Primò, quia vnaquæque ſpecies per ſe confert ſuum effectum, & vna non dependet ab altera; ergo ſi ambæ ſimul ſumantur, vnaquæque confert ſuum peculiarem effectum; ergo duæ plus conferent quàm vna ſola. Secundò, quia probabile eſt Sacramẽta phyſicè operari; ergo neceſſe eſt vnam ſpeciem non minùs phyſicè concurrere, quàm alteram. Ergo ſi vna phyſicè confert vnum gradũ gratiæ, altera confert alterũ gradum, & ſic plus conferent duæ ſpecies, quàm vna. Ita Becanus, & Fagundez, qui tamen his nõ obſtantibus, negatiuam ſentẽtiam tenent, & reſpondent ad ſupradicta argumenta. & ita omnino tenendum eſt.

RESOL. XCVIII. *An poſſit aliquis ita accedere ad Euchariſtiam, vt non accipiat gratiam, neque peccatum committat?*

NEgatiuè reſpondet Sotus *in 4. diſt. 12. quæſt. 1. art. 4.* cui videtur accedere Richardus *in 4. diſt. 9. q. 2. art. 2.* Adrianus *de Euchariſtia, quæſt. vnica,* & Maior *in 4. diſt. 9. q. 1.* quia, vel accedens diſcuſſit ſufficienter conſcientiam ſuam, vel non diſcuſſit: ſi primum, cùm nullum obicem ponat, gratiam recipiet; ſi ſecundum, indignè accedit, & per conſequens nouum ſacrilegium committit. Item, vel accedit cum attritione, quę putetur contritio, & gratiam ſine dubio recipiet; vel cum attritione quæ ſit cognita, & putata attritio, & ita indignè accedit, & peccatum committit. Ergo, &c.

Sed his non obſtantibus ex Caietano, Alenſe, Bonauentura, contrariam ſententiã docent Suarez *to. 3. diſp. 63. ſect. 2. §. ex his infero,* & Fagundez *præc. 3. lib. 4. c. 2. nu. 14.* quia poteſt quis diligenter diſcutere conſcientiam, & non recordari de peccato aliquo mortali, cùm tamen reuerà illud habeat, & poteſt accedere tunc ad communionem ſine vllo prorſus dolore, merè negatiuè ſe habens, cùm cõſcientiam peccati mortalis non habeat; is quidem non peccabit ſic accedendo, eò quòd arbitrio ſuo fecerit ſufficientem diligentiam à culpa excuſantem, non tamen conſequetur gratiam, quia habet obicem peccati obliti, & nullum Sacramentum habet vim delendi, remittendiq́ue peccata mortalia abſque dolore illorum. Hæc omnia Fagundez, qui alias rationes etiam adducit pro hac firmanda opinione; vnde quia hic caſus frequenter poteſt accidere, ideò accedentes ad Euchariſtiam habeant dolorem generalem ſuorum peccatorum.

Ex his infertur, quòd quamuis hoc Sacramentum per ſe primò non ſit inſtitutum à Chriſto ad conferendam primam gratiam, ſed ad conferendum augmentum illius; tamen in duobus caſibus illam conferre, & peccatum mortale remittere, ac delere poteſt. Primò cùm quis diligenter diſcuſſit conſcientiam ſuam, & nullius culpæ conſcius fuit, tunc ſi cum dolore accedat ad communionem, ex attrito per Euchariſtiam fiet contritus, & recipiet primam gratiam. Secundus caſus eſt, cùm quis memor eſt peccati mortalis, & de illo habet attritionem, quam putat eſſe contritionem, ſi vrgeat neceſſitas communicandi, & Sacerdos non adſit; tunc quidem iſte virtute ſacramenti Euchariſtiæ accedens ad illud, ex attrito fiet contritus, & primam gratiam acquiret.

RESOL. XCIX. *An Sacerdos Græcus ſub peccato mortali teneatur ſequi conſuetudinem ſuæ Eccleſiæ, & conſecrare in fermentato?*

NEgatiuam ſententiam docet Nugnus *in 3. part. to. 1. quæſt. 74. art. 4. concl. 6.* vbi ſic ait: Peccare mortaliter Græcum ſi conſuetudinem ſuæ Eccleſiæ non ſeruet, videtur mihi rigoroſum dicere; quia cùm noſtra conſuetudo ſit melior, non videtur res grauis, quòd ille ſequatur, vel non ſequatur conſuetudinem ſuæ Eccleſiæ; imò credo quòd ſi eſſet apud nos aliquis Sacerdos Græcus, quòd meliùs faceret ſi conſecraret in azymo. Ita ille.

Sed hæc opinio eſt contra communem, & ideò refellenda, vnde ex ipſamet Dominicanorum familia Ioan. de la Cruz *in directorio conſcientiæ, part. 2. de Euchariſtia, q. 1. dub. 2. concl. 2.* ita aſſerit: Sacerdos tenetur ſeruare ritum ſuæ Eccleſiæ, peccabit enim Latinus conſecrando in fermẽtato, & Græcus conſecrando in azymo, etiam ſecluſo ſcandalo, & cum magna neceſſitate: vt ob communicandum infirmum; nam diſcedere priuata auctoritate à rationabili vſu ſuæ Eccleſiæ in re grauiſſima, vt eſt iſta, eſt peccatum mortale. Imò Pius V. in motu incipiente, *Prouidentia Romani Pontificis* 13. Kal. Septembris ann. 1566. reuocat licentias Græcorum Latino more, & Latinorum Græco ritu, Miſſas, ac alia diuina Officia celebrandi hactenus conceſſas. Ita Io. de la Cruz, Layman *in Theol. mor. lib. 6. tract. 4. cap. 2. n. 4.* Villalobos *in ſum. to. 1. tract. 7. diff. 6. n. 2.* & alij.

Verùm, an Sacerdos Latinus poſſit in Græcia ſequi morem Græcorum, & Græcus morem Latinorum exiſtens apud Latinos, ſic videtur poſſe explicari. In monaſteriis, vel Eccleſiis, quæ ſunt Græcis in Eccleſia Latina deſtinata, vbi ſeruatur ritus Græcorum, ſeruare deberent Græci vſum fermentati; & ſimiliter Latini vſum azymi in Eccleſiis, quas ſibi ſuiſque ritibus proprias habent in Græcia; quia perinde eſt, ac ſi ſinguli verſarentur in ſua Eccleſia. Latinus etiam iter agens per Græciam, aut Græcus per Occidentem, poteſt (vbi nullum eſt ſcandali periculum) retinere ſuum ritum, quamuis ſi conformaret ſe Eccleſiæ in qua verſatur, non eſſet damnandus. Et hæc omnia docent Syluius *in 3. part. q. 74. art. 4.* Coninch *de Sacram. q. 74. art. 4. dub. 3. n. 117.* Filliucius *tom. 1. tract. 4. c. 3. n. 83.* & alij.

Non eſt igitur audiendus Ledeſma *in 4. part. 1. q. 15. art. 4. dub. 2.* vbi docet, non ſolùm poſſe licitè, ſed etiam teneri Sacerdotem Græcum, tranſeuntem per Eccleſias Latinas in azymo conſecrare, & peccare mortaliter ſi aliter faciat; quia priuilegium illis

illis conceſſum ad conſecrandum in fermentato, intelligendum eſt, quando celebrant in ſuis propriis Eccleſiis. Verùm hanc opinionem Ledeſmæ rectè improbat Fagundez *præc.3.lib.2.cap.2.n.9.* nam, vt *ſuprà* dictum eſt, poteſt Sacerdos Latinus tranſiens per Græciam celebrare, vel ritu Græcorum, vel ritu Latinorum, & ſimiliter Græcus tranſiens per loca Latinorum.

Et tandem notandum eſt hîc etiam cum Suarez *in 3.part.tom.3.diſp.44.ſect.3 §.illud verò*, Coninch, & aliis *vbi ſuprà*, non licere Sacerdoti Latino in templo Græcorum, quod in Eccleſia Latina exiſtat, in fermentato conſecrare, neque etiam licere aliis fidelibus Latinis ibidem in eodem fermentato communicare, quia illud eſt veluti ſpeciale priuilegium Græcis largitum, quo vti non poſſunt Latini, neque illo gaudent.

RESOL. C. *An in Germaniis, vel aliis locis validè conſecraret Sacerdos in vino paulò antè congelato in calice?*

NEgatiuè reſpondent Didacus Nugnus *in 3. part.to.1. quæſt.74. art.5.* Armilla *verb. Euchariſtia, nu.19.* Alanus *lib.1.de Euchariſt. c.11.* Henriquez *lib.8. cap. 12. nu. 3.* & alij, quia vt in aqua congelata non poteſt fieri validè Baptiſmus, ſic nec in vino congelato validè fieri poteſt Euchariſtia; adde quòd vinum congelatum, quatenus congelatum eſt, non eſt potabile, ſed comeſtibile; ergo, &c.

Verùm affirmatiuam ſententiam ego teneo, quam tuentur Emanuel Sà *ver. Miſſa, nu.2.* Angelus *vod.ver.n.23.* Sotus *in 4.diſt.9.q.1.art.5.* Layman, Suarez, Coninch, & Fagundez *vbi ſuprà*, Filliucius *to.1. tract.4.c.4.nu.87.* Reginaldus *tom.2.lib.19.c.2.nu.25.* Villalobos *in ſum.to.1.tract.3. diſſic.7.nu.2.* Syluius *in 3.part.quæſt.74.art.5.* & alij, quia vinum per congelationem non corrumpitur ſubſtantialiter; ergo, &c. Deinde, vinum congelatum, etſi non ſit in actu ſecundo potabile, tamen poteſt eſſe materia proximà conſecrationis, quia hæc non conſiſtit in vſu Sacramenti, vt Baptiſmus, ſed in confectione eiuſdem; quare ſufficit quòd eius materia ſit naturâ ſua potabilis, etſi ob aliquod accidens actu potari non poſſit; vnde patet reſponſio ad argumentum contrarium.

Notandum eſt tamen, quòd grauiter peccaret, qui tale vinum conſecraret, quòd ſi tamen priùs congelatio ſolueretur, non puto improbabile contra Fagundez *part.3.lib.2.c.3.n.10.* licitè ipſum conſecrari, & ita docet Coninch *de Sacram. quæſt. 74. art.5.n.27.* quamuis deceret aliud ſumere, & omnino ſuadendum eſt, quando commodè fieri poteſt, vt obſeruant Suarez *in 3.p.tom.3.diſp.45.ſect.1. in fine.* & Layman *infrà*.

Aduerte etiam cum Layman *in Theol.moral.lib.5. tr.4.c.2.n.6.* contra Alanum *lib.1. de Euchar.cap.11.* ſi vinum conſecratum congeletur, non deſinere eſſe Chriſtum ſub ſpeciebus, & ideò minimè aliud vinum conſecrandum eſt. Vnde Miſſale Romanum monet, ſi contingat vinum conſecratum in calice congelari, debere liquefieri, & ſumi.

Sed quia hodie apud Hiſpanos efficitur quoddam vinum, quod ipſi vocant *Hypochraſſo*, ponam hîc verba Petri de Ledeſma *in ſum. tom.1. de ſacram. Euchariſtiæ, cap.4. concl.15.* vbi ſic aſſerit: *Es duda ſi el vino adobado con coſas odoroſas, y con coſas ſemejantes, es materia deſte Sacramento que ſe pueda conſagrar. Se reſponde, que ſi la mezcla deſta coſa es tanta, ò el cozer con ellas de tal qualidad, que corrompa la ſubſtancia del vino, no ſera materia deſte ſacramento. Y para ver quando la corrompe totalmente, ſe hà de acudir à la experiencia de los ſentidos, y al juyzio de los hombres prudentes. Y lo miſmo ſe ha de dezir del vino aguado, y de vn vino que llama aguapia. Pero haſe de auertir, que conſagrar en eſtos liquores, que ay duda ſi ſon materias deſte Sacramento, es pecado mortal de ſacrilegio.* Ita ille.

RESOL. CI. *An Sacerdos poſſit dicere Miſſam Aſſumptionis, Natiuitatis, &c. B. Virginis, quando dicta Miſſa à laicis exigitur?*

NEgatiuè reſpondet Gauantus, vir in his materiis verſatiſſimus *in comment. ad rubricas Miſſalis, to.1.part.4.tit.17.n.8.* vbi ſic aſſerit: Quid agendum quando Miſſa votiua exigitur de Aſſumptione B. Virginis, de Natiuitate eiuſdem, & eiuſmodi, dici poteſt de B. Virgine ex quinque votiuis pro diuerſitate temporum accommodatis, cum intentione ad honorem Aſſumptionis B. Virginis, &c. aliàs enim dedecet, vel dicere, *Gaudeamus omnes in Domino, diem feſtum*, &c. vel immutare tunc verba, *diem feſtum*, in *commemorationem*; neque laicorum cauſa violandæ ſunt Rubricæ. Ita ille.

Non deſinam tamen adnotare noſtrum Caſtaldum *in praxi cærem. lib.2.ſect.6.c.4.nu.1.* contrariam ſententiam docere, ſic enim ait: Miſſa votiua de quolibet Sancto, ac quacumque feſtiuitate, de qua iuxta Rubricas Miſſalis per anni circulum celebratur, dici poteſt aſſumendo eam, quæ in die feſto habetur, accommodando orationem, vbi habetur *Natiuitas*, vel *feſtiuitas*, dicendo *commemoratio*, vel *memoria*, omittendo vbi habetur *hodie* cum præfatione propria ſi eam habeat, tamen ſine *Gloria* & *Credo*. Si celebretur miſſa votiua de Aſſumptione B. Virginis, vel de S. Agatha in introitu *Gaudeamus*, vbi habetur *diem feſtum celebrantes*, dicetur *memoriam celebrantes*. Sic Caſtaldus, & antè illum Alcoſer *in cærem.tract.1.gloſſa 4.*

RESOL. CII. *An Sacerdos poſſit dicere Miſſam aliquam de paſſione, quæ in Hebdomada ſancta recitatur, ſi illa à laicis cum eleemoſyna petatur?*

HIc caſus his diebus in praxi accidit, & in illo magna contentio fuit inter viros doctos; ego pro affirmatiua ſententia adduxi Henriquez *lib.9. c.23.n.6.in gloſſa lit.M.* & Fagundez *de præceptis Eccleſ. præc.1.lib.3.c.9.n.6.* vbi ex Nauarro aſſerunt, Sacerdotem pro Miſſa de Paſſione longa, & magna ſatisfacere, ſi dicat Miſſam de Feſto, etiam ſemiduplici, aut infra octauam. Ex quibus verbis apparet, dictos Auctores putare dictam Miſſam dici poſſe in diebus ferialibus.

Sed ego apud Nauarrum hanc opinionem non legi, & tunc contrariam ſententiam tenui, quia, vt optimè notat Caſtaldus *in praxi cærem. lib. 2. ſect.6. c.4.n.1.* de tempore, & feſtis mobilibus, Miſſæ votiuæ non celebrantur, & ideò de Paſſione, Spiritu ſancto, Sancta Trinitate, ac ſacramento Corporis

Christi, non quæ eo tempore habentur, sed votiuæ assignatæ in Missali Romano dici debent. Sic ille; vnde Ioannes Alcocer *in cærem. tract. 1. gloss. 4.* ita asserit: *Aduiertase, que pidiendose alguna Missa votiua de pasion, no se hà de dezir de las de la semana santa, con la pasion de alguno de los Euangelistas, sino la que entre las Missas votiuas se pone al fin del Missal.* Vide etiam Gauantum *in commen. ad rubr. Missalis, to. 1 part. 4. tit. 17. num. 2.* vbi docet, quòd Missa festiuitatis Corporis Christi non potest dici nisi in eius festo, & Octaua; & extra illam dicenda est Missa votiua de Sacramento in fine Missalis posita, cui nihil addi debet, neque sequentia, inconsulta Sede Apostolica. Ita etiam Missæ illæ de Passione dicuntur in Hebdomada sancta tantùm, & extra illam, Missa de Passione in fine Missalis posita dicenda est. An verò secluso scandalo, & superstitione, talis recitatio sit peccaminosa, ex principiis alibi à nobis positis determinandum est. Verùm negare non possumus, quin saltem sit reprehensibilis: non enim ex indiscreta laicorum deuotione violandæ sunt rubricæ.

Resol. CIII. *Quidam Sacerdos in Sacristia habuit intentionem consecrandi particulas, quæ quidem in pyxide super altare in cornu Epistolæ fuerunt ex errore appositæ, non autem super aram; quæritur an remanserint consecratæ, si Sacerdos de illis amplius non meminerit?*

Hic casus frequenter potest accidere, & ego in facti contingentia negatiuam sententiam docui, quam tuetur Pater Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 43. sect. 6.* Et ratio est, quia intentio ministri debet esse rationabilis, non esset autem talis, si minister intenderet consecrare particulas positas extra aram. Ergo in tali casu non est præsumendum Sacerdotem dictas particulas consecrare voluisse: & ideò nouissimè hanc sententiam docet Bartholomæus Gauantus *in rubricas Missal. tom. 1. part. 3. tit. 7. nu. 4.* vbi sic ait: Quod hîc dicitur de ordinaria materia consecranda in Missa, intellige etiam quando plures particulæ ponuntur super altare, vt consecrentur, & in actuali consecratione non recordatur illarum Sacerdos, sed eius tantùm quam in manibus habet, tunc enim omnes sunt consecratæ. Debent tamen esse præsentes intrà aram, non extra eam, inquit Suarez, aliàs non æstimarem illas consecratas esse. Ita Gauantus.

His tamen non obstantibus, contrariam sententiam probabilem esse putat Tannerus *in 3. part. D. Thomæ, disp. 5. quæst. 2. dub. 2. n. 76.* quia etsi primò, & per se non sit hæc voluntas Ecclesiæ, adeoque nec ipsius consecrantis, vt hostiæ extra corporale consecrentur, tamen ex hypothesi facta, quòd per inaduertentiam naturalem, hostiæ rationabiliter & voluntate quidem non retractata sint ad consecrationem destinatæ, & in altari quamuis alieno situ positæ, per accidens, & consequenter, idque meritò ac iure velle tam Ecclesiam, quàm Sacerdotem consecrantem, vt hostiæ etiam cùm eiusmodi situm, quem diximus, habent, (non verò, si omnino extra altare sint positæ) consecrentur; præsertim cùm ordinariè alioqui, vel scandalum, vel saltem perturbatio grauis oriri soleat, si quando tali casu hostiarum propositarum consecratio non valeret. Hæc Tannerus, qui tamen posteà cum formidine loquitur, & suadet non esse recedendum à sententia negatiua. Nota tamen obiter, quòd si pyxis posita super corporale, non aperitur tempore consecrationis, fit tamen consecratio. Ita omnes Doctores.

Resol. CIV. *An quando Sacerdos ante consecrationem extendit manus super calicem & hostiam, dicens,* Hanc igitur oblationem, &c. *an, inquam, tunc debeat pollices subtus manus, vel supra in formam Crucis tenere?*

Decisionem huius casus non facilè apud Auctores inuenies, & de illo olim ego interrogatus fui ab Excellentissimo Principe D. Antonio Aragona, et Moncata Duce Montis Alti, heu quondam Domino meo amantissimo. Plures Patres Societatis Iesv, tunc pollices in tali casu subtus manus tenendos esse docuerunt.

Sed ego contrariam sententiam mordicus sustinui; & ita tenet, & fuisse decisum Rotæ testantur Petrus de Reyna *in cæremon. de la Missarazada, §. 8. n. 4. littera Q* & Ioannes Alcocer *Missæ cærem. tract. 2. gloss. 8.* vbi sic asserunt: *Quando dize el celebrante,* Hanc igitur oblationem, *&c. hà de tener las palmas de las manos sobre la hostia, y calix, no pegadas al calix, sino en el ayre, cerca del, que esso quieren dezir à quellas palabras,* versus ac supra calicem. *Y los pulgares han de estar en la parte superior cruzados, el derecho sobre el yzquierdo, como se respondio en Roma.* Ita supradicti Doctores. Et ita obseruatur in tota nostra Religione, & etiã obseruat supradictus Religiosissimus Princeps, cuius præclaras virtutes, & generis magnitudinem, silendo venerabor; quia, vt asserebat de Imperatrice Placidia Cyrillus Alexandrinus *lib. de fide,* omnis sermo nostet eius nobilitate inferior est, & fatetur absque rubore se victum. Verùm pro nunc satis mihi feliciter erit huic mearum Resolutionum moralium tertiæ Parti cum Augusto eius NOMINE finem imposuisse.

ADDI-

ADDITIONES SECVNDARIÆ

Ad nonnullas ex celeberrimis Resolutionibus I. II. & III. Partis; atque etiam de nouis casibus.

NONDVM HACTENVS EDITÆ.

RESOLVTIO I. *An depositum compensationem admittat?*

NEGATIVAM sententiam docet Samuel Lublinus *in summa, ver. pecunia, nu.* 17. Rebellius *part.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 18. *nu.* 3. Molina *de iustitia, tom.* 2. *disp.* 524. Ioannes Franciscus Suarez *in enchiridion Theol. mor. lib.* 1. *§. commodatum, ver. in depositio.* Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 47. *sect.* 6. Garsias *de contract. cap.* 5. *nu.* 17. Malderus *de iustitia, tract.* 4. *cap.* 7. *dub.* 5. Voltherus Streuersdorff *in D. Thom. de iust. & iure, quæst.* 66. *art.* 8. *disp.* 4. *n.* 4. & alij ex auctoritate *l. si quis vel pecunias, iuncta authentica ibi subiecta, C. depos.* Hæc opinio est probabilis.

Sed ego contrariam sententiam non minùs probabilem esse existimo, quam docui cum Tanneto *in mea p.* 3. *tract.* 5. *resol.* 10. asserens leges supradictas ligare tantùm in foro externo. Verùm nouissimè, me citato, aduersus hanc opinionem acriter insurgit Megalius *in promptuario Theol. tom.* 1. *ver. Creditor, n.* 5. sed quia casus quotidianus est, & deseruiet ad tollendos multos scrupulos, iterùm doceo, & asseruo quòd in foro conscientiæ, quando nulla est alia ratio rei sibi debitæ obtinendæ, probabile est admitti compensationem in depositio: quia est de iure naturæ, & gentium, vt possit quis sibi satisfacere, quando alia via sibi debitum habere non potest. Et ita nostram sententiam, præter Tannerum, docet Filliucius *tom.* 2. *tract.* 34. *nu.* 18. Lessius *de iust. lib.* 2. *c.* 27. *dub.* 4. *n.* 16. Emanuel Sà *ver. depositum, n.* 4. Petrus Nauarra *de restit. lib.* 3. *c.* 1. *nu.* 391. Layman *in Theol. moral. lib.* 3. *sect.* 5. *tract.* 2. *cap.* 9. *nu.* 10. Faustus *in specul. confess. disp.* 8. *quæst* 18. *num.* 2. Naldus *in summa, ver. compensatio, num.* 5. Bizozzerus *in summa, part.* 2. *memb.* 2. *nu.* 13. & Villalobos *in summa, to.* 2. *tract.* 29. *diff.* 3. *nu.* 2. *& tract.* 11. *diff.* 23. *nu.* 3. vbi sic asserit: *En el deposito no se admite compensacion, v.g. deposito Pedro en ti mil ducados, y deuiate otros mil, en tal caso no se puede hazer compensacion con el dinero depositado, como consta en el derecho* cap. bona fides, de depos. *tanto que vn deposito no se compensa con otro, y es por la fidelidad que se deue al deposito. Aunque esto dize Lessio, que le parece solo en el fuero exterior, que se lo manderian boluer, por la presumcion que ay de perfidia, y à mi me parece que lleua esto mucho camino, por que el que hizo compensacion con el deposito con las conduciones necessarias, no tiene mas de lo que deue tener, y assi parece que no esta obligado en el fuero de la conciencia à restituir.* Ita ille, & ego. Et ideò in facti contingentia possunt Confessarij sine vllo scrupulo hanc opinionem in praxim deducere, cùm tantos habeat patronos, & sit valida ratione fulcita. Vnde immeritò dixit Megalius, me citra rationem hanc sententiam docuisse, cùm, vt visum est, sit satis probabilis.

RESOL. II. *An Missa certis Regularibus concessa pro aliquo Beato, possit ab aliis dici etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis?*

EX multis rationibus negatiuam sententiam docui *in part.* 2. *tract.* 1. *miscell. resol.* 55. sed nouissimè, me citato, aduersus hanc sententiam insurgit Megalius *in prompt. Theol. tom.* 1. *ver. Canonizatio Sanctorum, n.* 1. vbi tenet cum Castro Palao *tract.* 4. *disp.* 1. *punct.* 5. *§.* 5. *n.* 4. licere Beatificatos, vt beatificatos, colere recitatione horarũ, processionibus solemnibus, & sacrificio Missæ, non solũ in locis & prouinciis, pro quibus est hoc cõcessum, sed etiam in aliis.

Verùm hæc opinio summoperè mihi displicet, & ideò negatiuã sententiam iterùm doceo, & præter rationes ibi adductas, nunc addo hanc sententiam expressè determinasse sacram Cardinalium Congregationem die 19. Nouembris 1622. teste Augustino Barbosa *de officio Parochi, cap.* 11. *nu.* 34. & Barthol. Gauanto *in enchirid. Episcop. ver. Missæ ritus, n.* 1. quod etiam probat Lucas Castellinus *tr. de canonizat. Sanctorum, c.* 2. *punct.* 1. *§.* 6. *nu.* 6. *&* 7. ex ipsis Bullis Pontificiis, in quibus conceduntur supradicta Beatificatis cum clausulis restrictiuis dici, loci & temporis; vnde Eminentissimus Dominus meus Cardinalis ab Auria, & Illustrissimus Senatus huius vrbis Panormi, ex speciali priuilegio & decreto Sacræ Congregationis die 2. Augusti 1625. obtinuerunt, vt Missa & Officium concessa Clericis Regularibus pro nostro B. Andrea Auellono dicerentur à Clericis sæcularibus & Regularibus in aliis Ecclesiis dictæ ciuitatis. Et ideò ex his opinio Castri Palai, quam contra me sequitur Megalius, à Reuerendissimo Magistro sacri Palatij Romæ admissa non fuit, & liber ille ibi anno præterito venalis nõ erat, licet vt verum fatear eius auctor aliàs sit vir doctissimus. Inuigilent igitur Ordinarij, ne in eorum diœcesibus opinio supradictorum Auctorum deducatur in praxim, & contrauenientes, me consulente, sine debita animaduersione minimè derelinquant.

RESOL. III. *An femina quæ contraxit matrimonium cum viro improportionato, vel debili, vt facilior pateat aditus, teneatur pati incisionem, si commodè potest?*

IN *parte* 3. *mearum resolutionum, tract.* 4. *resol.* 201. opinio negatiua Basilij Pontij *lib.* 7. *de matrim. c.* 62. *n.* 2. probabilis mihi visa est ex rationibus quas ipse adducit, & in fortioribus terminis hanc sententiam in causa matrimonij Illustrissimorum D. Francisci de Fonseca, & D. Ioan. de Azeuedo testatur consuluisse virum illum magnum Aloysium Legionensem Salmanticæ die 3. Aprilis ann. 1570.

Sed aduersus illum nouissimè, me etiam citato, insurgit Megalius *in promptuar. Theol. to.* 1. *ver. corruptio virginis, n.* 5. asserens hanc sententiam esse contra

sacros

sacros Canones, nimirum contra *cap. ex litteris, & c. fraternitati, de frigidis & maleſic.* & contra Doctores, præsertim Durandum, Paludanum & Gabrielem, & plurimùm dolet me hanc sententiam docere.

His tamen non obstantibus adhuc puto opinionem quam docui, probabilissimam esse, pro cuius explicatione duæ sunt discutiendæ difficultates. Prima, an in tali casu mulier teneatur adhibere incisionem, si non adsit periculum. Secunda, an sit dissoluendum matrimonium. Et quoad primam difficultatem affirmatiuè respondet Megalius *vbi suprà*; sed ego puto distinguendum esse. Nam aut defectus naturalis est in muliere ob extraordinariam arctitudinẽ, aut mulier nullam patitur ægritudinem, seu defectum; per illam non stat, quò minùs reddat debitum viro suo, sed defectus procedit ex illo, quia membrum habet (ignoscant quæso pudicæ aures) nimis improportionatum, vel non ita firmiter erigit.

Hoc supposito, dico quòd in primo casu si incisio non sit inductiua mortis, vel infirmitatis grauis & periculosæ, non solùm potest, sed tenetur mulier illã pati, quia defectus prouenit ex seipsa, & in eas angustias mulier sua culpa se coniecit, debuisset enim sibi prospicere ante nuptias. Verùm in secundo casu, quando defectus non prouenit ex muliere, sed ex viro, vt est in casu de quo loquimur, tunc puto feminam non teneri ad incisionem tolerandam, etiamsi modo facili efficiatur, hoc est, si vitæ periculum non adducat, puta cauterio, vel apertione sigilli. Et hanc sententiam non solùm tenet Pontius & Ledesma *de matrimonio, quæst. 58. art. 1. circa fin.* ab ipso Sanchez citatus, sed etiam nouissimè illam docet Gaspar Hurtado insignis Theologus Societatis Iesv *tract. de matrimonio, disp. 12. dific. 8. nu. 25 quia*, ait, *femina nullus est defectus vt reddat, sed tantùm viro; ergo ipsi tantùm, & non feminæ incumbit vti remedio quo defectus ipsius suppleatur: femina verò sufficit offerre debitum more ordinario, præsertim quòd feminam præcipuè virginem artificio corrumpi horreat quodammodò natura, & honestas ipsa difficile patiatur.* Ita Hurtado *loco citato*. Igitur femina, in casu de quo loquimur, nullam tenetur adhibere incisionem, etiamsi medici sine periculo illam aptam redderent, vt vir cum ipsa coitum consummare posset. Et hanc sententiam probabilissimam esse minimè dubito, quidquid in contrarium asserat Megalius & Sanchez, quibus ego addo Petrũ Ochagauiam *de Sacram. tract. 3. de impedimento matrim. q. 69. n. 16.*

Quoad secundam verò difficultatem, an si virtrium annorum congressu atque conatu, claustra tamen non violauit, an, inquam, in tali casu matrimonium sit dissoluendum? & probabiliter affirmatiuè respondeo. Vnde notandum est cum Pontio, in contractu matrimonij celebrati in ordine ad copulam esse traditionẽ corporis apti in vsum, etiam pro corpore apto. Tradit itaque femina corpus aptũ, vt vtatur eo etiam vir ex se aptus, nõ verò se tradit inepto, cùm sit contractus rei pro re æqualis æstimationis. Hinc oritur ius, quod confert matrimonium, non esse aliud, quàm vt vir aptus vtatur apto corpore. Si ergo ineptus fuerit ad corporis vsum, quod de se aptum illi in vsum traditur, nullum habet ius in matrimonio vir in corpus feminæ. Qui ergo impotens est ad virginem agnoscendam, cùm re vera ille sit ineptus nisi incidatur, nullum ius habet ad eius vsum, quia cùm hoc ius solùm conferri debeat ex vi contractus, non censetur contractus validus, nisi subintellecta conditione mutuæ aptitudinis. Hæc Pontius.

Nec valet dicere cum Megalio, quòd matrimonium tunc est dissoluendum, quando impedimentum est perpetuum, v.g. quando arte medicorum absque corporali periculo non potest remoueri. Sed in nostro casu hoc impedimẽtum non est tale, quia opera humana potest remoueri, vt supponimus; ergo non potest tale matrimonium dissolui. Non, inquam, valet hoc argumentum, quia non procedit in casu nostro. Non enim impedimentum prouenit ex defectu feminę, quæ si naturaliter esset ita arcta, vt membrum virile intra os vulùæ non reciperet, tunc, inquam, minimè matrimonium esset dissoluendum: nam tale impedimentum, sine periculo, opera humana posset quis remouere. Sed in nostro casu impedimentum prouenit ex defectu viri, ad quod tollendum, medicamentum nullum supereſt, neque adest, nec ille in tali casu habet ius in corpus vxoris, vt malè asserebant Sãchez & Petrus de Ochagauia *vbi suprà*; quia, vt dictum est, femina per contractum matrimonij ius suum tradit viro apto, non inepto, & ideò in non aptum nullum transfertur ius; commune est enim cuicumque contractui obligationem inducere iuxta solemnitatem, formam & conditiones quibus celebratur, ac proinde cùm matrimonium contractus quidam sit, in quo vir & vxor se mutuo tradunt in vsum matrimonij, ea conditio subintelligitur, quamuis nõ exprimatur, si ad eum vsum apti fuerint. Manifestum autem est, non subintelligi vt apti sint ad vsum tertij, sed inuicem alter alterius comparatione habilis, vxorque se tradit viro vt ab illo cognoscatur, non autem à medico, igne, vel auro, vel obstetricis manu. Ergo, &c.

Igitur concedo Megalio, & verum est, quòd quando impedimentum arte medicorum tolli potest absque grauibus tormentis, impotentia non censetur perpetua, neque ex illo capite potest censeri irritum, quantumuis mulier mediocres cruciatus pati nolit, quos tamen tenetur sustinere propter ius mariti, licet in hoc etiam contrarium doceat Pontius. Sed hæc omnia intelligenda sunt, vt diximus, si impedimentum non prouenit ex defectu viri. Vnde patet responsio ad Canones adductos contra nostram sententiam.

Et primò adducit Megalius textum *in cap. ex litteris, de frigidis & maleficiatis*, vbi Alexander III. sic ait: *Respondemus igitur, quòd si vitium mulier à natura contraxit, nec ope medicorum poterit adiuuari, viro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem.* Ergo, ait Megalius, si opere medicorum adiuuari poterat, adiuuanda erat, & viro non erat concedenda facultas aliam accipiendi. Ita ille. Sed non ad rem, nam textus, vt patet, loquitur quando vitium mulier à natura contraxit, at in casu de quo loquimur, mulier non contraxit vitium à natura, sed vir; ergo textus non facit pro casu nostro, in quo mulier est inte-

integra, & vegeta, & in suo statu secundùm naturam; vnde quid reparatione, medicamentis, & obstetricante manu opus habet? adhibeantur hæc viro defectuoso, & impedimentum patienti, & non mulieri sanæ: & si non adsunt, vnusquisque reuertatur per aliam viam ad regionem suam.

Secundò, Megalius adducit textum *in cap. fraternitatis, eodem tit. de frigidis & malefic.* vbi Innocentius III. sic habet: *Per hæc autem quæstionem illam noueris esse solutam, qua quæritur, vtrùm ea quæ adeò arcta est, vt nulli possit carnaliter commisceri, nisi per incisionem, aut alio sibi modo violentia inferatur, non solummodò leuis, sed fortè tam grauis, vt ex ea mortis periculum timeatur, ad matrimonium contrahendum debeat idonea perhiberi.* Ita textus, per quem contra me putat Megalius casum in terminis decisum esse. Sed textus, vt legenti patet, loquitur de muliere arcta ex defectu sui, adeò vt nulli possit carnaliter commisceri. At in casu nostro mulieri non obstat aliud nisi virginitas, & est arcta vt omnes aliæ mulieres, ita vt cum aliis carnaliter, vt dicit textus, possit commisceri, defectus autem ex viro prouenit, qui improportionatam trabem habet, vel languidam, & semimortuam. Quare igitur pœna sustinenda erit à muliere? neque, vt superiùs satis probatum est, vir defectuosus habet ius super illam, vt patiatur ferrum, ignes, aurum, & alia medicamenta. Ergo, &c.

Igitur Canones loquuntur, quando defectus prouenit ex muliere, non autem ex viro, vt supponimus in casu nostro, & ita loquuntur Paludanus, Gabriel & Durandus, quos adducit Megalius & alij Doctores communiter, demptis aliquibus. Vnde apparet hanc opinionem, vt suprà explicatam, non carere maxima probabilitate, licet Pontius magis absolutè loquatur. Sed ego, vt patet ex titulo dictæ resolutionis, in casu modò explicato, vt *suprà* illum secutus sum. Non est ergo sententia, quam in dicta resolutione docui, contra Canones, vt Megalius putauit.

RESOL. IV. *An Regulares possint confiteri (secluſa prohibitione suorum Prælatorum) vel de eorum licentia, cum Sacerdotibus sæcularibus non approbatis ab Ordinario?*

IN *part. 1. mearum resolut. moralium, tract. 2. de immunit. Eccles. resolut.* 50. adduxi opinionem amicissimi Ioan. Sancij, heu quondam nostri, viri quidem docti, *in select. disp. 49. n. 11.* vbi docet Equites D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. quia sunt verè Religiosi, posse confiteri cum Sacerdote sæculari non approbato ab Ordinario. Sed nouissimè Ioannes Maria Nouarius Iurisconsultus *in tract. de elect. fori, c. 69. n. 22.* me citato, iudicat in meo codice illa verba, *cum Sacerdote sæculari*, fuisse posita ex impressorum incuria, quia aliàs falsa, & contra Concilij Tridentini mentem esset mea opinio.

Verùm supradicta verba non fuerunt impressa ex incuria Typographi, neque mea opinio est contra Concilium Tridentinum, quia supposita opinione Sancij, quæ an sit probabilis, vt ego dixi *part. 3. tract. 2. resol. 23.* remitto me iudicio aliorum; Religiosi non tenentur confiteri Sacerdoti approbato ab Ordinario, si fortè ex licentia Prælatorum confiteantur Sacerdoti sæculari, quod contra communem Theologorum & Casuistarum opinionem tenet Nouarius *vbi suprà.*

Imò si sine licentia confiterentur Confessario sæculari, illa confessio esset nulla: non quia Confessarius carebat approbatione Ordinarij, sed quia ipsi carebant licentia confitendi. Dicendum igitur contra Nouarium, Regulares quando ritè confitentur cum Sacerdotibus sæcularibus, posse illos eligere, qui etiam carent Episcopi approbatione. Nec aduersus hanc sententiam facit Concilium Tridentinum *sess. 23. c. 15.* vt asserit Nouarius; imò ex dicto loco Concilij probatur: nam Concilium, vt legenti patet, solùm decernit nullum Sacerdotem, nec etiam Regularem, posse excipere confessiones sæcularium absque approbatione per Episcopum obtenta; ergo tantùm inducit obligationem, quòd Sacerdos sæcularis, absque approbatione Episcopi, non audiat sæcularium confessiones; benè igitur poterit sine approbatione eiusdem Regularium audire confessiones.

Et ita hanc sententiam præter Sà, Ragucium, Vegam, Ledesmam, Graffium, Henriquez, Suarez, Campanili & Nauarrum, quos ego ipse citaui *in part. 3. tract. 2. de dubiis Regularium, resolut.* 30. tenet etiam Petrus Ochagauia *de sacram. tract. 2. de confess. sacram. quæst. 39. nu. 4.* Ægidius Trullench *in expos. Bullæ Cruciatæ, lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 1. num. 5.* Philippus de la Cruz *in thes. Eccles. tract. 1. cap. 20. num. 1.* Hieronymus Rodriquez *in compend. qq. regul. resolut. 31. nu. 21.* Fagundez *præc. 2. lib. 7. cap. 2. nu. 3.* Vasquez *in 3. part. tom. 4. quæst. 93. art. 3. dub. 3. nu. 5.* Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 9. diffic. 55. num. 1.* Ioseph de Ortu *in specul. Paroch. cap. 10. n. 8.* Sylnius *in addit. ad 3. part. D. Thomæ, quæst. 8. art. 5. quæritur 4.* Reginaldus *to. 1. lib. 1. cap. 5. nu. 41. & lib. 8. cap. 3. sect. 4. nu. 36.* & Ludouicus de San Iuan *in summa, tom. 1. quæst. 9. art. 1. de sacram. Pœnit. dub. 1. diffic. 4. in appendice,* vbi sic asserit: *Para oyr las confesiones de los Religiosos es sufficiente la aprouacion, y comission de sus Prelados, y con ella las pueden oyr qualesquier simples sacerdotes. Porque aunque el Concilio* sess. 25. cap. 15. *determina que ninguno aunque sea regular, pueda oyr las confesiones de los seglares, aunque los dichos seglares sean sacerdotes, si no fueran aprouados para los Obispos, este decreto solamente tiene lugar en las confesiones, que hazen los seglares, porque para los Religiosos es suficiente la aprouacion y licencia de sus Prelados, como lo era antes del Concilio, que no reuoco el vso y derechos antiguos de los Regulares.* Sic ille. Vnde clarè patet opinionē nostram non esse, vt asserebat Nouarius, contra mentem Cōcilij, sed esse potiùs fundatam in ipsomet Concilio, & communiter ab omnibus Doctoribus receptam. Et licet à Sancio, *vbi suprà*, pro contraria sententia in fauorem Nouarij, citetur Coriolanus *de casibus reseruatis, part. 1. sect. 3. art. 16. num. 2.* fallitur tamen: nam Coriolanus ibi loquitur, vt apertè patet, quādo Regulares confitentur Sacerdoti sæculari vigore alicuius Iubilæi: & tunc multi asserunt, non solùm Coriolanus, quòd talis Sacerdos debet esse ab Ordinario approbatus: nam Summus Pontifex illud priuilegium concedit Regularibus cum illa conditione. Secus autem est in nostro casu, de quo concedimus

cum

cum Nouario: nam nos loquimur in terminis Conc. Trident. & in aliis confessionibus extra Iubilæum factis à Regularibus cum Confessariis sæcularibus ex licentia suorum superiorum, in quibus non opus est Ordinariorum approbatione.

Imò ego probabiliter puto Regulares, qui confitentur vigore Iubilæi, seu Bullæ Cruciatæ, posse eligere Confessarium Regularem, approbatum solùm per eius superiorem, quamuis non obtineat approbationem per Episcopum. Nam licet in Iubilæis, & in Bulla Cruciatæ exprimatur, vtentem illis debere eligere Confessarium approbatum ab Ordinario, intelligi oportet iuxta formam traditam in Trident. *sess.23.n.15.* exposcente ab Ordinario approbationem, videlicet ab Episcopo quando confessiones excipiendæ sunt sæcularium; quando verò Regularium, relinquitur dispositioni iuris communis, dicentis Ordinarium Regularium esse Religiosi ordinis Superiorem. Ita Sancius *loco cit. n.6.* qui citat Rodriquez, Ledesmam, Bonacinam, Moure, Valerium, & alios.

Vnde ex his omnibus sequitur, & sæpiùs accidit & practicatur, quòd si alicui Regulari concedatur licentia tacitè vel expressè, vt in itinere confiteatur cum Sacerdotibus extra ordinem, tunc eligere potest Sacerdotem sæcularem non approbatum ab Episcopo, dum tamen sit aliàs idoneus. Et ita docet Zerola *in praxi de pœnitent. c. 15. q. 2. §. dico quartò.* Henriquez *lib.6.cap.31.num.1.* Suarez *tom.4. disp.28. sect. 4. nu.5.* Emanuel Sà *ver. confessar. num.6.* Ochagauia *de Sacram. tract.2.quæst.38.n.4.* Vasquez *in 3.part. tom.4. q.93.art.3.dub.3.nu.5.* & alij. Quibus etiam addo Ludouicum de San Iuan *in summa, q.9. art.1.dub.2.diffic.5.concl.2.* vbi sic ait: *El Padre Llamas dize, que el Religioso que va à camino con licencia de sus superiores, la lleua virtual para eligir qualquier sacerdote de todo el mundo segular, ò regular, aunque no sea aprouado, como no este descomulgado, suspenso, ò por otra via impedido. Lo primero se prueua, porque assi enseña Caietano, trayendo vna declaracion de Eugenio IV. acerca deste punto. Lo segundo porque este à sido costumbre antigua de los Prelados, que lo han tenido por bien, y el Concilio Tridentino no ha inouado algo acerca de los Regulares.* Ita ille, licet aduersus Llamas dubitet de tali licentia generali Prælatorum, quando potest haberi Confessarius Ordinis. Sed hoc non facit pro casu nostro. Ex quibus remanet satis firmata nostra sententia aduersus Nouarium, virum alioquin doctum, & mihi carissimum.

Notandum est tamen hîc obiter, id quod alibi docui, & nunc iterùm doceo, in quo multi Regulares pessimè falluntur, & seipsos decipiunt, nempe in itinere etiamsi habeant expressè licentiam confitendi cum quocumque Sacerdote, sub tali licentia non includitur facultas, vt possint obtinere absolutionem à reseruatis, maximè à Confessariis sæcularibus. Ita Doctores communiter; vnde supradictus Ludouicus de San Iuan *loco cit. dub. 3.* sic ait: *Si el Prelado da licencia al Religioso para elegir confessor fuera de la orden, no podra en virtud de la dicha licencia ser absuelto de reseruados, porque como se dize en derecho, en la concession general no se contienen aquellas cosas que no se concederian si especialmente se pidiessen.* Sic ille. Vnde si Regulares in itinere, quod Deus auertat, incidant in casum reseruatum, & necesse sit Missam dicere; possunt illam ratione scandali celebrare sine præuia confessione, eliciendo actum contritionis; vel, vt alibi diximus, confiteantur cum attritione etiam peccata reseruata si velint, quæ indirectè tunc à Confessario absoluuntur, & posteà iterùm Confessario habenti super illa iurisdictionem, manifestent, vt de illis directam absolutionem obtineant. Vide meipsum *in 3.par.tract.4. resol.104. & tract.5.resol.68.*

RESOL. V. *An qui ministrat Eucharistiam in peccato mortali, peccet mortaliter?*

PRo negatiua sententia plures Doctores adduxi *in part.2.tract. de celebrat. Missarum, resolut.23.* sed cuidam Theologastro nimis laxa visa est hæc opinio, immeritò tamen: nam est probabilissima. Et ita præter Vasquez, Ledesmam, Nugnum, & alios, quos *ibi* citaui, tenet nouissimè hanc sententiam, me citato, amicus noster doctus Barbosa *tract. de officio Parochi, cap. 20. nu. 17.* vbi sic ait: Priusquam Parochus Eucharistiam administret, si habeat conscientiam peccati mortalis, debet præparare se ad gratiam per confessionem, vel saltem per contritionem; non peccabit tamen mortaliter, si sit in peccato mortali ministrans, quia qui ministrat Eucharistiam consecratam, non est minister Dei ad iustificationem proximè, sicut in aliis Sacramentis, sed tantùm est veluti applicans actiua passiuis; in aliis namque Sacramentis Sacerdos simul conficit, & ministrat Sacramentum, non autem in hoc, non enim est idem conficere, & ministrare. Ita mecum Barbosa.

RESOL. VI. *An expositi censendi sint irregulares, & sint baptizandi?*

PRo affirmatiua sententia *in part. 2. tract. 15. resolut. 22.* adduxi plures Doctores, quibus nunc addo Hurtadum *de irregular. disp.2. diffic.13. num.57.* verùm ibi contrariam sententiam probabilem existimaui, & iterùm existimo, vnde tales possunt ordinari sine vlla dispensatione & metu irregularitatis, & præter DD. ibi adductos docet etiam hanc sententiam nouissimè Paulus Squillante *de priuileg. Cleric. c.4.dub.2.nu.39.* Barbosa *de potest. Episcopi, part.3.alleg.52.nu.150.* & me citato, Dominicus Tassonus *in pragmat. de Antifato, ver.13. obs.1.num.78.* verùm de hoc iterùm redibit sermo *in 4.part.tract. de irregularitate.*

Sed an dicti (& est casus quotidianus) sint baptizandi sub conditione; Henriquez *lib.2.c.31.nu.1.* putat si quis infans inter Catholicos in ianuam Ecclesiæ, aut alterius hominis expositus inueniatur, credi debere baptizatum, nisi peculiares coniecturæ grauem suspicionem in contrarium gignerent, vt si in eo loco degerent multi infideles, aut Anabaptistæ, qui filios suos non baptizarent. Sed hoc, vt aduertit rectè Adamus Tannerus *in 3.part. disp.4.q.2.dub.4.nu.113.* maiori indiget limitatione: nam sæpè mulieres cùm ad scelus tegendum partum occultè effundunt, parùm sunt sollicitè de spirituali infantis salute, sed hoc potiùs curant, vt

partum

partum à ſe quouis modo,& quàm fieri poteſt occultiſſimè amoliantur. Vnde quoties tenellus & paucorum dierum infans expoſitus reperiretur, meo quidem iudicio neceſſariò ſub conditione baptizandus eſſet,quod etiam in Eboracenſi Concilio fuiſſe ſtatutum refert Baronius *tom.12. Annal.* ſecus eſſe ſi infans reperiretur cum ſchedula Baptiſmi teſte. Ita Tannerus. Vide etiam Præpoſitum *in 3.part.q.66.art.9. dub.2. num.102.* Layman, Coninch, & alios *vbi infrà.*

Difficultas verò eſt, ſi tale teſtimonium non apponatur, ſed puer ex colore & ætate videretur infans natus ante menſem, an in tali caſu ſit etiam cum conditione baptizandus. Negatiuè reſpondet Sotus *in 4. diſt.3. quæſt. vnica, art.9.* Filliucius *tom.1. tract.2.c.6.nu.149.* Vaſquez, Ochagauia, & alij. Sed ego in tali caſu conſulerem infantem baptizãdum eſſe ſub conditione, & ita docet Villalobos *in ſumma, tom.1.tract.5.diffic.7.n.4.* vbi ſic ait: *Dize Soto que ſi ſe juzgaſſe por la edad que vn niño era de mas de vn mes, ò veinte dias, no ſe atreueria à baptizarle. Mas yo en eſte caſo dixera que le baptizaran de baxo de condicion,pues no auia certidumbre que eſtaua baptizado, mayormente que en tan tierna edad muy mal ſe puede hechar de ver, ſi el niño era de vn mes, que nacen algunos tan grandes como ſon otros de vn mes.* Sic ille. Idem etiam cum Vaſquez *in 3.part. tom.3. diſp.146.c.4.n.26.* dicendum puto, ſi puer expoſitus eſſet inter infideles, etiamſi haberet chartam appoſitam teſtantem de Baptiſmo:nam in tali caſu puto eſſe baptizandum ſub conditione. Item puto cum Petro Ochagauia *de ſacram. tract. vnico de ſacrament. baptiſm. quæſt.11.n.8.* ſi pueri inueniantur in nemore, de quibus dubitaretur, quibus eſſent parentibus nati an fidelibus, vel infidelibus; deberent enim ſub conditione baptizari, vt ſalutis æternæ amittendæ periculum vitaretur.

Non omittam etiam hîc apponere dubium, de quo olim interrogatus fui, an peccaret mortaliter, ſi quis non baptizatum baptizaret ſub conditione; tunc multi affirmatiuè reſponderunt, ſed ego negatiuam ſententiam docui, & adduxi Ludouicum de San Iuan *in ſumma de ſacrament. baptiſmi, quæſt. 1. art.8.dub.2. concl.2.* vbi ſic ait: *Pecado venial es bautizar condicionalmente al que conſta no eſtar bautizado, porque bautizar con condicion en caſo cierto es acto inutil, y contra el vſo de la Igleſia, que ſolo pone condicion en caſo dudoſo, y digo que es venial, por que la materia de la iniuria es leue.* Sic ille, & Villalobos *vbi ſuprà, n.2.*

RESOL. VII. *An Confeſſarius approbatus pro viris, ſit eligibilis à feminis virtute Bullæ Cruciatæ?*

PRo ſententia affirmatiua & negatiua adduxi Doctores *in 1.part. tract.11.reſol 9.* & ibi vtramque ſententiam probabilem exiſtimaui, quam ita eſſe nouiſſimè docet etiam Philip. de la Cruz *in theſ Eccleſ.tract.1. §.20.n.1.* vbi ſic ait: *Otra dificuldad mayor es la que ſe ſigue, y es ſi por virtud de Iubileo ò bula, ò priuilegio, pueden las mugeres elegir por confeſſor al que ſolo eſta aprobado para confeſſar tan ſolo hombres? Algunos Doctores dizen, que no,como tengo dicho,y aqui ſe pondra la opinion contraria,y cada vno elegira la que mas le pareciere. Però lo contrario ſe puede tener tambien con Enriquez,y refiere à Medina, y à Angelo, Coninch, Nuñez, Sanchez, Ledeſma, y otros,y ſea la razon,que eſte tal verdaderamente eſta aprobado por el Ordinario. Lo otro que à qui ſe habla en materia fauorable: però lo que tiene de mas probable la contraria, es, que ella eſta pueſta en vſo, y eſta ſegunda no.No obſtante ſe puede tener vna y otra, por ſer ambas de tan graues Doctores.* Ita ille.

Nota etiam quod *vbi ſuprà, in reſolut. 12.* aſſerui Regularem olim approbatum,& poſteà ſine cauſa reprobatum ab Ordinario, eſſe eligibilem virtute Bullæ Cruciatæ, & præter Acoſtam ibi citatum, tenet etiam hanc ſententiam Trullench *in Bulla Cruciatæ, lib.1.§.7.c.1.dub.7.n.17.*

Sed incidenter ponam hîc pulchrum dubium, an Religioſus à Prælato ſuo non præſentatus poſſit ab Ordinario approbari, & de eius licentia confeſſiones ſæcularium audire, & virtute Bullæ eligi. Rodriquez *1.tomo, quæſt.60.art.3.* exiſtimat approbationem eſſe inualidam, & per conſequens non poſſe eligi; quia Regularibus ius commune medio Prælatorum conſenſu communicat ſua priuilegia: quod colligit ex conſtitutione Iulij III. *dub. ſup. citat.* Probabilis tamen mihi eſt pars affirmans: nam reperiuntur omnia requiſita, ſcilicet approbatio,& iuriſdictio; quæ duo à Trident. requiruntur. Ad conſtitutionem Iulij iam reſpõſum eſt ſup. ſolùm intelligi quoad iuriſdictionem & facultates ſuorum priuilegiorum: hæc enim ſine conſenſu Prælatorum ipſis non communicantur. Et hæc omnia docet Trullench *vbi ſuprà, dub.6. n.8.*

RESOL. VIII. *An compenſatio in foro conſcientiæ ſit valida, etiamſi adſint creditores anteriores?*

AFfirmatiuam ſententiam Comitoli,Homobobni & Fernandez adduxi *in part.3.tract.5. reſ.10.* & quia cognoui hanc opinionem cum gaudio à viris doctis fuiſſe receptam,quia caſus quotidianus eſt,ideò in eorum gratiam adducam alium Doctorem hanc ſententiam docentem, & is eſt Samuel Lublinus Profeſſor ſacræ Theologiæ in ſtudio Cracouienſi, ex almo Ordine Prædicatorum, *in ſummula caſuum conſcientiæ, ver. pecunia, nu.17.* vbi ſic ait: *Detur caſus,Henricus eſt in bonis nonnullis ſui debitoris mortui, cui tredecim nummos aureos crediderat, ſed ſi velit iure experiri,cauſa cadet Henricus, quia ſuum nomen teſtibus,& ſyngrapha caret, eius eſt is ſolus conſcius. Heres demortui ad Henricum ſcribit,vt quantum eſt eius nomen, tantumdem ſumat de bonis defuncti. At multi ſunt creditores qui de bonis defuncti volunt ſibi ſolui. Quare iis apud Iudicem Eccleſiaſticum obnixè agentibus, edixit Iudex vt qui aliquam rem quæ in peculio mortui debitoris erat,poſſidet, aut à quopiam poſſideri ſcit, cogatur denuntiare ſub pœna excommunicationis. Quærit modò Henricus, num compenſationis nomine poſſit retinere de bonis defuncti quantum ei crediderat, & num de iure res quas habet in manibus indicare Iudici teneatur. Quid putas, diceres?ſatisfit.Eſt Henricus compenſandus,nec de reliquis creditoribus,quibus mortui debitoris nondum ſunt bona addicta,debet eſſe ſollicitus,dummodò Henricus non poſſideat iure depoſiti: nam depoſitum non admittit compenſationem, & dummodò eius creditum ſit certum. Reſpondet Henricus certum ſuum eſſe creditum,quamuis actionis, & probationis ciuilis ſit expers, neque ſe nomine depoſiti quidquam mortui debitoris habere. Tunc ergo infero. Igitur in com-*

penſationem ius tibi dicere potes, neque enim æquum eſſe videtur, te rem tuam amittere, cùm illam poßis recuperare. Ita ille; ſed ego aduerſus illum puto probabiliter etiam in depoſito dari compenſationem, vt *ſuprà* probatum eſt *in reſol.* 1. contra Megalium.

RESOL. IX. *An Regulares virtute Bullæ Cruciatæ poſſint abſolui extra Religionem à peccatis reſeruatis?*

NEgatiuam ſententiam docui *in parte prima, tract. de Bulla Cruciatæ, reſol.* 14. ſed ibi pro affirmatiua adduxi Ioan. de la Cruz, cui nunc addo Ægidium Trullench *in expoſit. Bull. Cruc. lib.* 1. §. 7. *c.* 1. *dub.* 9. *per totum*, quia Summus Pontifex in Bulla concedit facultatem Regularibus ſumendi eam, & quando Bulla poſt ſuſpenſionem omnium indulgentiarum, gratiarũ & facultatum excipit conceſſa Superioribus mendicãtibus, iſta exceptio intelligitur reſpectu tantùm indulgentiarum, vt patet ex contextu, dum dicitur, *quoad ſibi ſubditos*; & confirmatur, quia Commiſſarius abſolutè derogat priuilegiis huic expeditioni contrariis, & talia ſunt ſupradicta priuilegia Regularium: nam multi Religioſi retardarentur ab acceptatione Bullæ. Ergo, &c. Deinde ſupradicta priuilegia Regularium poſt Bullæ promulgationem non ſunt ad inſtantiam Prælatorum per Papam reualidata, & poſt reualidationem à ſuperioribus ſubditis ſuis notificata, & per notificationem à ſubditis acceptata, quæ omnia ad horum obligationem requiruntur, ſecundùm opinionem probabilem Soti *lib.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 4. & Medinæ, quos affert Rodriquez *in Bull. Cruciat* §. 9. *nu.* 24. quibus adde Becanum *in part.* 2. *tract.* 4. *c.* 6. *quæſ.* 6. *num.* 7. Ex quibus omnibus & multis aliis rationibus concludit Trullench *loco citato, n.* 16. Regulares licitè & validè abſque licentia Prælatorum, vigore Bullæ Cruciatæ, poſſe eligere pro libito quemcumque Confeſſarium ab Ordinario approbatum, qui eos poſſit abſoluere etiam à reſeruatis ſuis Superioribus & Papæ, ſicut alij ſæculares; caſu tamen, quo non conſtaret eorum priuilegia poſt Bullæ promulgationem eſſe reualidata, notificata & acceptata modo ſuprà explicato. Ita ille, qui reſpondet ad Breue Clement. VIII. aſſerendo ſolùm Pontificem declarare ſuam intentionem pro Bullis ſcilicet, & indultis particularibus à ſe concedendis & conceſſis, non autem pro concedendis à ſuis ſucceſſoribus; proindeque ipſius ſucceſſores Bullam concedentes potuerunt Clementis intentioni & declarationi derogare, concedendo nimirum facultatem Regularibus Bullam accipiendi, & eius priuilegiis fruendi. Et hanc ſententiam probabilem putat P. Leone *de officio & poteſt. confeſſ. part.* 2. *reſol.* 11. *nu.* 54. licet, me citato, dicat contrariam eſſe communem & probabiliorem.

At his non obſtantibus hanc ſententiam puto non eſſe probabilem, nec tutam in praxi, ſtante Bulla Vrbani VIII. innouantis conſtitutionem Clement. VIII. cuius tenorem ponam hîc per extenſum. *Innouatio conſtitutionis ſel. rec. Clementis Papæ VIII. ſuper Bulla Cruciatæ, & Regularibus quoad ſacramentum Pœnitentiæ.* VRBANVS PAPA VIII. *ad perpetuam rei memoriam.* In ſpecula militantis Eccleſiæ, nullo licet meritorum ſuffragio, diuina diſpoſitione conſtituti, & attentè conſiderantes, ſacros Regularium Ordines tantas Eccleſiæ Dei vtilitates omni tempore attuliſſe; vt ad eas conſeruandas, & inſtaurandas Romani Pontif. prædeceſſores noſtri magnam iure optimo diligentiam ſemper adhibuerint: dignum, quin potiùs debitum reputamus, vt eorumdem Pontificum veſtigiis inhærentes, ad eas paſtoralis vigilantiæ partes iugiter intendamus, vt in eiſdem Ordinibus diſciplinæ regularis obſeruantia ſarta tecta conſeruetur, & ſi quæ illi obeſſe dignoſcuntur, opportunæ conſtitutionis miniſterio ſalubriter remoueantur. Aliàs ſiquidem fel. rec. Clementi Papæ VIII. prædeceſſori noſtro per Procuratorem generalem Ordinis Fratrum B. Mariæ de Monte Carmelo nuncupat. expoſito quòd cùm in Bulla Cruciatæ ſanctæ, & aliis priuilegiis ab Apoſtolica Sede concedi ſolitis, detur facultas eligendi Confeſſarium idoneum, ab Ordinario approbatum, qui poſſit Chriſti fideles abſoluere à caſibus Ordinario, & Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, Religioſi prædicti Ordinis, ſeu eorum nonnulli etiam prædictis facultatibus vti præſumebant in detrimentum eorum regularis diſciplinæ. Quare idem Clemens prædeceſſor ſua perpetuò valitura conſtitutione declarauit facultatem & conceſſionem ſanctæ Cruciatæ, & aliorum indultorum prædictorum, quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium & abſoluendi à caſibus reſeruatis, non habere locum cum fratribus & ſororibus Monialibus quorumcumque Ordinum & Congregationum cuiuſuis inſtituti, Mendicantium & non Mendicãtium, tam in Prouincia Hiſpaniæ, quàm extra eam vbilibet conſtitutis, neque eis ſuffragari, ſed eiuſdem Clementis prædeceſſoris intentionis fuiſſe, quòd iidem fratres, & Moniales quantum ad ſacramentum Pœnitentiæ, ſeu confeſſionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorũ ſubiecti eſſent, prout in dicti Clementis prædeceſſoris in ſimili forma Breuis deſuper, ſub die XXIII. Nouembris 1599. Pontificatus ſui anno octauo expeditis litteris, quarum tenores præſentibus pro expreſſis haberi volumus, pleniùs continetur. Nihilominùs, ſicut nobis, non ſine animi noſtri moleſtia, innotuit, nonnullos Ordinis fratrum Prędicatorũ profeſſores prætextu Bullæ eiuſdem Sanctæ Cruciatæ, ac dictorum indultorum Confeſſarium huiuſmodi, qui eos, vt præfertur, abſoluat, eligere poſſe prætendant, & forſan eligant, etiam ad præſens, poſtquam litteræ noſtræ ſub die XIV. Iunij 1624. Pontificatus noſtri anno primo, ſuper facultate eiſdem Regularibus Cõfeſſarium ad effectum huiuſmodi eligendi, ad quinquennium tunc proximum conceſſa, emanatæ, pridem ab anno, & vltra expirauerunt, in maximum ſtatus, & obſeruantiæ regularis præiudicium. Nos præmiſſis quantũ nobis ex alto conceditur, obuiare, ac felici tam eorumdem fratrum Prædicatorum, & B. Mariæ de Monte Carmelo Religioſorum, quàm omnium, & quorumcumque aliorum cuiuſlibet Ordinis, Congregationis, Societatis, & inſtituti, etiam ſpeciali mentione, & nota digni vtriuſque ſexus tam Mendi-

can-

cantium, quàm non Mendicantium ſtatui, atque directioni, & aliorum Chriſti fidelium ſaluti conſulere volentes, præfatæque Clementis prædeceſſoris declarationi inhærentes, illamque tenore præſentium innouantes, ac quatenus opus ſit, ampliantes. Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine Conceſſionem Sanctæ Cruciatæ, quæ reſpectu facultatis huiuſmodi, etiam laicis & Clericis ſæcularibus cuiuſcumque ſtatus, gradus, qualitatis, & conditionis, etiam ſpeciali nota dignæ quoad caſus reſeruatos, etiam in Bulla Cœnæ Domini (hæreſi excepta) contentos, nonniſi in foro conſcientiæ, non autem in foro externo ſuffragatur, aliorumque indultorum huiuſmodi, quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſoluendi à prædictis caſibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, cum fratribus & Monialibus prædictis Fratrum Prædicatorum, ac aliorum quorumcumque Ordinum, & Congregationum, Societatiſque & inſtituti prædictorum Mendicantium, & non Mendicantium, tam Prouinciæ Hiſpaniæ, quàm extra eam vbilibet conſtitutorum locum minimè habuiſſe, neque habere, nec illis vllo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe, excepto dumtaxat illo quinquennio, quo litteræ noſtræ huiuſmodi, vt præfertur, durauerunt; ſiquidem die xiv. menſis Iunij 1629. proximè præteriti iam expirauerũt: ſed noſtræ intentionis fuiſſe, & eſſe, quòd iidem fratres, & Moniales quãtum ad ſacramenti Pœnitentiæ, ſeu confeſſionis adminiſtrationem ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, & Sedi Apoſtolicæ quoad ſibi reſeruata, ſubiecti ſint, earumdem tenore præſentium perpetuò declaramus. Decernentes præſentes noſtras litteras de ſubreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis intentionis vitio, ſeu noſtræ, aut alio quocumque defectu à quoquam impugnari non poſſe. Sicque & non aliter, in omnibus & ſingulis præmiſſis per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S. R.E. Cardinales, etiã de latere Legatos, Vicelegatos, ac Sedis Apoſtolicæ Nuntios, ac Cruciatæ Cõmiſſarios, & quoſuis alios, quauis auctoritate fungentes, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate interpretari ac iudicari debere; irritum & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtan. præmiſſis ac omnibus, & ſingulis illis, quæ in prædictis Clementis prædeceſſoris litteris conceſſa ſunt nõ obſtare ceteriſque contrariis quibuſcumque. Quibus omnibus, & ſingulis illorum omnium, & ſingulorum tenoris præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Vt autem præſentium tenor omnibus innoteſcat, volumus eas in valuis Baſilicæ Principis Apoſtolorum & in acie Campi Floræ de Vrbe, vt moris eſt, publicari, ipſaſque ſic publicatas, omnes, & ſingulos vbique exiſtentes ità afficere, ac ſi omnibus perſonaliter intimatæ eſſent, quodque præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus vbique fides adhibeatur, quæ præſentibus ipſis adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem, ſub annulo Piſcatoris die xix. Iunij 1630. Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

Igitur ex ſupradicta Bulla apertè apparet ſaltem dum viuit, viuat verò Neſtoreos annos, Sanctiſſimus Vrbanus VIII. non poſſe Regulares virtute Bullæ Cruciatæ eligere Confeſſarium extra Ordinem pro caſibus reſeruatis, vnde corruit opinio Trullench & aliorum.

RESOL. X. *An rebaptizans aliquem ſub conditione ſit irregularis, & an infans ab infidelibus captus ſit poſteà baptizandus ſub conditione?*

PRobabiliter quoad primum negatiuam ſententiam docui *in part. 3. tract. 4. reſol. 9.* & nunc iterum doceo cum Tannero *in 3. par. diſp. 4. q. 2. dub. 4. n. 120.* & Homobono de bonis *in conſult. caſ. conſc. vol. 1 part. 4. reſp. 153.* ſed non deſinam hîc adnotare contrariam ſententiam, non ſolùm quoad irregularitatem, ſed etiam quoad pœnam mortis impoſitam *in l. 2. C. ne ſanctum baptiſma iteretur*, docere Ioannem Præpoſitum *in 3. part. quæſt. 66. art. 9. dub. 3. n. 103.* vbi ſic aſſerit: *Aduerte vt pœna mortis propter rebaptizationem incurratur, aliquos requirere vt baptiſma abſolutè iteretur, quia pœnæ ſunt reſtringendæ: vnde cenſent eum qui rebaptizaret ſub conditione, etiam ſciens validitatem prioris Baptiſmi, non afficiendum extremo ſupplicio, quamuis grauiter peccaret. Sed verius videtur, quòd ſi in fraudem legis apponeret conditionem, ſciens priorem Baptiſmum fuiſſe validum, & illicitum rebaptiſmum, poſſit illa pœna affici, quia conditio non tantùm in ordine ad culpam, ſed etiam in ordine ad pœnam poteſt cenſeri his circumſtantiis tamquam non appoſita, cùm cenſeatur appoſita ſolùm ad vitandam pœnam, & de cetero actio exterior videatur exerceri animo hæretico, & ex morali iudicio, quòd Baptiſmus etiam ritè collatus poſſit repeti.* Ita ille. Sed quidquid ſit de hoc in foro externo, ego puto in foro interiori talem rebaptizantem ſub conditione non eſſe irregularem. Sed obiter ponam hîc pulchrum dubium, de quo his diebus interrogatus fui, & hæc eſt facti ſpecies. Quidam in Rhutenia prouincia naſcitur, in qua eius regionis incolæ Chriſtianam Religionẽ profitentur. Triennis Turcarum incurſibus capitur, vt ipſi teſtãtur; apud eos vti Turca educatur, creſcit, viuit. Iterùm ab Hieroſolymitanis Equitibus ad triremes mancipatur, annis pluribus vt mancipium Turca viuit ſua lege, ſeruit. Is tandem Chriſtianus fieri petit. Quæritur, an de ſuſcepto baptiſmate dubius teneatur ſub conditione baptizari.

Et prima facie negatiuè videtur reſpondendum, quia licet quando adeſt dubium an quis baptizatus fuerit, ſit iterandus Baptiſmus ſub conditione, vt patet *in cap. de quibus, de baptiſ.* & docet D. Thomas *in 3. part. quæſt. 66. art. 9. ad 4.* Scotus *in 4. diſp. 6. q. 8.* Gabriel *quæſt. 2. art. 3. dub. vlt.* Paludanus *quæſt. 4. a t. 1. poſt. 2. concl.* & Doctores *infrà* citandi; tamen hoc procedit, quando dubium eſt probabile, vt ob-

obseruat Bizozerus *de Sacram. part.2.cap.7.num.18.* Comitolus *lib.1.quæst.1.num.2.* Zambranus *de casibus tempore mort.c.1.dub.1.num.1.* Estius *in 4.sent.dist.4.§. 15.* Petrus à Sancto Ioseph *de Sacram. part. 2. disp. 1. sect.5.* Præpositus *in 3.part.quæst.66.art.9.dub.2.n.99.* Vasquez *in 3 part.tom.2.disp.146.c.3. num.22.* Petrus Ochagauia *de Sacram.tract.vnico de sacram.Baptismi, quæst. 11. num. 5.* & alij communiter. Sed in nostro casu non adest dubium probabile de Baptismo non susceptо,nam quis potest probabiliter opinari puerum natum inter Christianos non esse baptizatum post tres annos suæ natiuitatis? Ergo, &c. Quod confirmatur ex doctrina Sylvestri *ver. baptismus, 4. num.7.* Soti *in 4.dist.3.quæst.vnica, art.9.* Filliucij *tom. 1.tract.2. cap.6. num. 149.* Ioan. de la Cruz *in direct. part.2. de sacram. Baptis. quæst.1. dub.3.concl.2.* & aliorum asserentiũ quòd expositi inter Christianos si ex ætate iudicentur nati ante mensem, censendi sunt baptizati; ergo quantò magis censendus est baptizatus iste puer, qui in terra Christianorum natus, tres annos habebat quando fuit ab infidelibus captus? Igitur dicendum videtur supradicto consulenti non esse adhibendum Baptismum cum conditione.

Neque his obstat *cap.paruulos, de consecrat. dist.4.* & D.Leo *in epist.37.* vbi asseritur paruulos à parentibus subtractos, de quibus nescitur an fuerint baptizati, baptizandos esse, si non inueniantur testes de eorum Baptismo. Nam respõdeo cum Vasquez *in 3.part.tom.3.disp.66.art.9.disp.146.c.3.num.25.* Barbosa *in Collectan.tom.1.lib.3.tit.42.c.2.num.5.* & aliis, quòd canon citatus, & D. Leo loquuntur de illis, qui in parua ætate à Barbaris capti fuerunt, & certum non esset in ea baptizari à fidelibus parentibus consueuisse.Sed in nostro casu scimus dictum paruulum fuisse captum in ea ætate, in qua omnino certum est fideles consueuisse baptizare infantes: nam fuit captus ætatis suæ anno tertio. Ergo, &c. & ideò Coninch *de Sacram. quæst.66.art.9.dub.1.nu. 97.* asserit,quòd si constaret tales infantes à Barbaris captos, iusto tempore à fidelibus educatos fuisse, omnino præsumendi essent esse baptizati. Ita ille. Sed hoc accidit in casu nostro;ergo, &c.

His tamen non obstantibus,puto in supradicto casu adhibendum esse Baptismum sub conditione: nam tota vis argumentationis pro parte negatiua superiùs positæ consistit in eo, quòd dictus infans fuit captus ab infidelibus in ea ætate,in qua moraliter impossibile videtur non fuisse baptizatum, sed hæc veritas constat ex testibus infidelibus, qui hoc dicere potuerunt, vt postea talis à Christianis captus non baptizaretur; vel absolutè dico non esse testes fide dignos;ergo non est eis credendum: nam quę fides adhibenda est eis,qui fidem non habent? Quod à fortiori euidenter probatur ex doctrina Petri Ochagauiæ *de Sacrament. tract. vnico de sacram.Baptismi, quæst.11.nu.8.* & Vasquez *loco citato, num 16.* Ioan. de la Cruz, & aliorum asserentium, quòd si infantes exponerentur inter infideles qui Baptismum execrantur, tunc etiamsi secum haberent testimonium asseuerans eos esse baptizatos, essent saltem sub conditione baptizandi, quia tale testimonium suspectum esse posset; inde ait Nugnus *in 3.part.to.1. quæst.66. art.9.concl.2.* si testis non sit ita fide dignus,vel quia inimicus est,vel alia ratione, debet Baptismus iterari sub conditione; ex quo asserit Coninch, Vasquez, Ochagauia, *locis citatis*, Paludanus *in 4. dist.6. quæst.4.ar.1.post 1.concl. n.6.in fine*, Zambranus *de casibus temp. mor. c.1.dub.1. num.9.* Villalobos *in summa, tom.1. tract. 5. diffic.7. num.4.* Suarez *tom.3.disp.22. sect.2.* Ledesma *in summa, tom.1.de sacram. Baptis.cap.5.diffic.:* & alij communiter ad tollendam dubitandi rationem, quòd aliquis non sit baptizatus, opus esse testificatione testis fide digni, qui asseueranter affirmet se eum baptizari vidisse.Si ergo testis non est fide dignus, etiamsi testificetur de ipso Baptismo, non sufficit, neque ei credendum est. Quantò magis credendum minimè est in casu nostro testibus infidelibus Baptismum execrantibus,qui non testantur de ipso Baptismo, sed tantùm de quodam facto, ex quo si verum esset, oriretur probabilitas ipsius Baptismi? Sed ego plus addo, quòd etiamsi dicti testes infideles asseuerarent supradictum infantem fuisse baptizatum, non esset eis credendum,& ita in specie docet glossa celebris *in cap.cùm itaque.de consecr. dist.4.* quam sequitur Ioan.Sancius *in selectis, disp.34. num.8.* vbi asserunt dubitanti de suo Baptismo non esse iterùm ministrandum,si vnius testis dicto constet collatum fuisse, nisi testis sit infidelis, aut Iudæus; quia tunc præsumitur testimonium ferre in iniuriam Baptismi, siue baptizandi, vt scilicet alter sine Baptismo remaneret. Non sunt igitur supradicti testes infideles fide digni, vt ex eorum testimonio,in casu de quo controuertimus,non sit Baptismus cum conditione adhibendus. Et ita ego sentio, saluo semper meliori iudicio.

RESOL. XI. *An rectè Confessarij imponant pœnitentias applicandas pro animabus Purgatorij?*

HIc casus frequentissimus est,& passim hoc faciunt Confessarij. Sed ego pro negatiua sententia *in 3.part. tract.4. resolut. 54.* adduxi Ioannem Sancium, cui nunc addo Philippum de la Cruz *in thesauro Eccles. tract.2. §.6. n.11.* vbi sic ait: *Noten los Confessores con cuidado lo que al presente à qui se dira, y preuengolo assi, por tener conocimiento de que quotidianamente caen en esta falta y descuido, que quando confiessan, y imponen la tal penitencia, la dã,deziendo à los seglares, que rezen tantos rozarios, ayunen tantos dias, hagan dezir tantas missas, y otras diligencias; A los Eccleſiasticos, que rezen vno, ò dos Noturnos de difuntos, ò los Salmos Penitenciales con sus preces, ò sin ellas, ò otra qualquiera oracion, y esto por las animas que estan en Purgatorio padeciendo. Y verdaderamente hazen mal, porque el sacrosanto sacramento de la Penitencia fue instituido, para remetir y perdonar la culpa y la pena del penitente, y para que satisfaga por el reato, à loqual se ordena la tal satisfacion,y assi sera contra la naturaleza de aqueste instituto el imponer la parte de la satisfacion al penitente,y que no le sea de prouecho sino à otros,y querer que satisfaga por penas agenas, quedando el tal obligado y cargado con las suyas propias, y assi digo, que imponerle al penitente quando se confiessa deste modo y manera las penitencias para que satisfaga por las animas, es no darle ninguna penitencia, y assi al penitente que desta manera se le diere,aunque tenga obli-*

obligacion acumplir lo que le mandan, y mas ya açetada, pena de pecado. ya ſea grane la que le imponen, aſsi por pecados mortales no confeſſados ò confeſſados, y aunque ſean venniales, con la comun; y enſeñan Zerola, Sayro, Valencia, Conninch, Reginaldo, Rodriquez, Nauarro y otros infinitos que cita y ſigue Enriquez, aloſquales ſe allega Bonatina; con todo eſſo no tiene obligacion a aplicar la tal penitencia por las animas de Purgatorio. El fundamento es, pôrque la tal ſatisfacion fue dada imprudentemente, y el Confeſſor no tiene autoridad para imponer penitencias indiſcretas, y ſiendo la penitencia fuera de razon, no tiene el penitente obligacion à complirla, como enſeña la comun, y trata muy bien Villalobos. Eſta dotrina mas en particular reſuelue Vega y Pedraça, y entre algunos auiſos que da al Confeſſor, pone eſtos por eſſenciales, y reſiere los que mas hazen al intento, y à la letra dize Pedraça. Algunos dan en penitencia, que no buelua à caer en tal culpa; y otros, que ſi cayeren en ella, que ſean obligados à hazer tal coſa; de loqual ſe ha de guardar mucho el Confeſſor, porque eſto es armar lazo al que va ſuelto. Otros que rezen tal coſa por las almas del Purgatorio, y es deſcuido porque la penitencia ſe da para ſatisfazer por ſi y no por otro, &c. Laqual dotrina patrocina tambien el Dotor Iuan Sanchez con agudeza, y parece coſa dura, que deuiendo Pedro mil ducados, y queriendo pagar los por ſi para que deſſe modo, quede deſobligo y libre, ſe le premia à que aquella cantidad pague por Antonio que los deue à Marcos, y que por eſſo el tal Pedro, queda con la carga y obligacion de pagar, aſsi al preſente deue vno pagar ſegun los pecados cometidos pena como de vn año en purgatorio, debeſe le aplicar penitencia ſaludable para que quede deſobligado. Llega el confeſſor, y mandale que ſatisfaga por otro, ò por otros que eſtan en penas, y nſsi queda el tal penitente cargado con aquella obligacion, que à no ſatisfazer el por otro cantino, ſaliendo deſta vida con ella, es fuerca la pague en el purgatorio. Eſta es iniuſticia grande que ſe haze al penitente, y aſsi ſe aduierta y note, que ni miſſas, ni oraciones, ni limoſna las aplique el Confeſſor quando confieſſa à alguno, y le quiere imponer la penitencia por las animas, ſino por el miſmo penitente que es quien ha de ſatisfazer, como dize muy bien el Dotor Iuan Sanchez. Ita ille. Verùm pro affirmatiua ſententia in dicta reſol. adduxi Turrianum *tract. de pœnit. diſp. 37. dub. 4.* & quia Codex rarus eſt, ponam hîc per extenſum eius verba, ſic enim ait: *Recentiores aliqui auſi ſunt dicere hoc non eſſe licitum, & probant: quia opus illud eſt pars Sacramenti, & fructus eius eſt ipſi pœnitenti, qui accipit ſacramentum. Mihi placet primò, ſatisfactionem, vt habet effectum ex opere operato, non poſſe pro alio offerri, vel alteri applicari, quia effectus ſacramenti ex inſtitutione Chriſti datur recipienti ſacramentum. Secundò exiſtimo, ſatisfactionem, quæ reſpondet operi pœnali, ex opere operantis poſſe pro altero offerri, & alteri applicari, quia hæc non reſpondet ſolì recipienti ſacramentum, neque talis eſt inſtitutio, neque fundamentum ad dicendum eſſe talem inſtitutionem. Tertiò exiſtimo, opus pœnale poſſe imponi pœnitenti cum obligatione, vt ſatisfactionem ex opere operantis offerat pro anima purgatorij; nihil eſt enim quod hoc impediat. Ratio verò contrariæ opinionis ſolùm probat, effectum ex opere operato non poſſe pro alio offerri. Et hæc ſententia eſt in vſu apud doctiſſimos homines quos ego agnoſco. Dices, illud poteſt eſſe pars Sacramenti; ergo non poteſt pro altero offerri. Ratio eſt, illud opus, vt habet effectum vt partem Sacramenti, non poſſe pro altero offerri, benè tamen vt habet effectum ex opere operato. An verò contraria opinio recentiorum habeat probabilitatem, dicat in cenſura Theologiæ.* Ita Turrianus. Sed vtramque ſententiam probabilem eſſe ego exiſtimo.

RESOL. XII. *An Laicus poſsit abſoluere morientem à cenſuris?*

PRo hac ſententia negantes Doctores adduxi *in 3. part. tract. 4. reſol. 133.* ſed pro affirmatiua ſententia ibi adduxi etiam plures auctores. Cuidam Caſuiſtæ vnius ſummæ viſa eſt hæc opinio improbabilis, ſed immeritò, nam illam cum Auila *loco citato* in dicta reſolutione probabilem eſſe cenſeo, & præter DD. citatos abſolutè tenet hanc ſententiam nouiſſimè Philippus de la Cruz *in theſ. Eccleſ. tract. 1. §. 12. num. 4.* vbi ſic ait: *Noteſe tambien, que quando el penitente eſtando à la hora de la muerte, ne puede confeſſar algun pecado, aun en general qualquiera ſacerdote le puede abſoluer de las cenſuras: y auſente el ſacerdote, eſto es no hauiendole, qualquiera, aunque ſea ſeglar: y lo tengo por comun. Rodriquez dize lo puede hazer de prima tonſura, que en mi opinion todo es vno, eſto es que todos tienen igual potencia, como lo digo en el libro que intitulo, Norte de Confeſſores, y es dotrina de Syluestro, fray Petro de Ledeſma, fray Ioan de la Cruz, y otros loſquales dizen, que qualquiera fiel bautiſado aunque ſea lego, y aun herege, puede abſoluer de las cenſuras. Dizele fray Ioan de la Cruz en dos palabras:* In articulo mortis vir baptizatus etiam laicus, etſi ſit hæreticus, & præciſus, abſoluit ab excommunicatione. *A algunos ha eſpantado eſto, y no ſe porque, que dotrina es comun; digolo aſsi, por hauermelo preguntado algunos, aquienes he ſatisfecho con razones, y autoridad, y aſsi baſte eſto acerca deſta materia.* Ita ille. Notandum eſt etiam hîc obiter, poſſe Laicum in articulo mortis, quando non adeſt Sacerdos, applicare moribundo Indulgentias Bullæ Cruciatæ. Ita ego alibi, & nouiſſimè Ægidius Trullench *in Expoſ. Bullæ Cruciatæ, lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 19. num. 6.* vbi citat Nauarrum & Reginaldum.

RESOL. XIII. *An Iudex poſsit iudicare ſecundùm opinionem probabilem, relictâ probabiliori?*

AFfirmatiam ſententiam ego *in part. 2. tract. 13. reſol. 3.* cum multis DD. probabiliter aſſerui, in ciuilibus, quando diuerſitas opinionum verſatur circa ius, poſſe Iudicem ſine vllo ſcrupulo peccati & reſtitutionis iudicare ſecundùm opinionem probabilem relicta probabiliori. Et hanc ſententiam, præter DD. *ibi* citatos, tenent nouiſſimè Caſtrus Palaus *tom. 1. diſp. 2. punct. 11. tit. 7.* Pharaonius *de ſacram. Pœnit. tract. 1. ſect. 3. c. 6.* Leone *de officio & poteſt. Confeſſ. part. 1. recollect. 2. num. 177.* & Lazarius *tract. de blaſphemia, q. 13. n. 63.*

Nota etiam quòd ſi ex parte facti probationes æquales ſunt, & ius æquè tibi & alteri fauet, integrum eſt Iudici rem applicare cui maluerit. Ita probabiliter docet Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp. 44. n. 51.* & Petrus Ledeſma *de matrim. q. 45. art. 1. dub. 2. ad 3.* Sed magis probabiliter in tali caſu dicendum eſt, Iudicem debere ſi res diuiſibilis eſt diuidere, aut ſi diuidi non poteſt, partes componere. Ita Filiucius

liucius *tom.2. tract.21.cap.4.nu.144.* Castrus Palaus *to 1.disp 2.punct.10.n.2.* Coninch *de Sacram. disp.34. dub.10.n 94.* & alij penes ipsos.

Sed hic incidenter ponam pulchrum dubium, an Iudex in causis criminalibus teneatur sequi opinionem probabilem in fauorem rei, non obstante opinione probabiliori in fauorem fisci, & accusatoris. Hic casus est multùm practicabilis, & faxit Deus quòd circa illum multi non errent. Dico igitur licere Iudici in tali casu sequi partem probabilem in fauorem rei. Ita Sayrus *in claui Regia, lib. 1. c.11.nu 13.* & Salon. *in 2.2.D.Thomæ, q.63.art.4.contr. 2.concl.2.* & Pharaonius *de sacram. Pœnit. tract.1.sect. 3.cas.8.* sed difficultas est an teneatur.

Ego affirmatiuam sententiam teneo, quam docent Alfonsus de Leone *tract. de officio & potest. confess.part.2 recoll.2.n.188.* Merolla *in disp.Theol.to.1.disp. 3 cap.4.corollar.4.n.181.* Salas *in p.2.D.Thomæ, tract.8. disp. vnica, sect.12.n.115.* Castrus Palaus *tom.1.disp.2. punct.11.num.4.* & alij. Et ratio est, quia nemo condemnandus est ad pœnam, nisi pro certa causa, & in criminalibus ad condemnandum reum debent probationes esse luce meridiana clariores, vt habetur *in l.sciant cuncti, C.de probat.* Sed quando fiscus, vel accusator tantùm probat probabilius, defensione rei manente adhuc probabili, probationes istæ contra reum non sunt luce meridiana clariores. Ergo, &c.

Et hæc sententia non solùm procedit quando opinio in fauorem rei est probabilis circa factum, vt tenent DD. citati, sed quando etiam est probabilis circa ius, & ita tenet Villalobos *in summa, to.1. tract.1 diffic.15 n 3.& 4* vbi sic affert: *Quando ambas opiniones son probables de parte del hecho (esto es que el hecho se prueua de ambas partes) mas vna della es mas probable, entonces en las cosas ciuiles esta obligado el Iuez à dar sentencia por la parte que mejor probo, assi lo tienen todos, y es la razon porque esta obligado à iuzgar segun los meritos del proceso. Mas en las cosas criminales puede seguir el juez la opinion menos probable en fauor del reo dexando lo mas probable, y à mi parecer tiene obligacion precisa à ello, porque aqui no es el derecho de las partes claro, sino escuro. Item por que para condenar, deuen ser las prouanças mas claras que la luz del medio dia* ex l.sciant cuncti, C.de probat. *y aqui no lo son, y seria cosa terible, que pudiendo dexar de condenar à vno à muerte, el Iuez le condenasse, lo qual deue hazer à mas no poder.* Ita ille, qui postea licet doceat quòd Iudex teneatur sequi opinionem probabiliorem quando versatur circa ius, tamen statim subdit: *Mas ha se de aduertir que en fauor del reo ha se de seguir la opinion menos probable como queda dicho.* Vnde apparet, vt dixi secundùm Villalobos, Iudicem sequi debere opinionem probabilem circa ius in fauorem rei, licet contraria sit probabilior, & ita etiam docet Emanuel de Moure *opusc.1.de ensal. & incantat.sect 1.c.1.nu.25.* vbi sic ait: *Reus habens pro se opinionem probabilem, quamuis contra se probabiliorem, non nisi iniquè contra iustitiam commutatiuam damnabitur iuxta probabiliorem, non verò absoluetur iuxta probabilem.* Sic ille.

Non desinam tamen hic adnotare Bonacinam *to.2.de legib.disp.2.q.5.punct.1.n.15.* contrarium docere; ita enim ait, *Ego non improbabiliter censeo eamdē doctrinam applicari posse causis ciuilibus & criminalibus, ita vt in opinione æquè probabili ex parte iuris liberum sit Iudici sequi quam maluerit opinionem. In opinione verò æquè probabili ex parte facti, Iudicem posse partem pœnæ imponere, nisi aliter ferat consuetudo, vel decreta.* Sic ille, quem sequitur Alphonsus de Leone *in tract.de officio & potest. confess. part. recoll.2 nu.182.* quando diuersitas opinionum versatur circa ius.

Sed absolutè ego existimo non esse recedendum ab affirmatiua sententia, quia gratis asserit Bonacina, eamdem rationem militare in causis criminalibus ac in causis ciuilibus, nam, vt optimè obseruat Martinez *in part.2. tom.1.q.19.art.6.dub.6. concl.3.* & alij, in moralibus alterius rationis est agere de vita, aut de bonis temporalibus. Verùm quia sententiam Bonacinæ, quando opiniones versantur circa ius, docet etiam Ioannes Sancius *in selectis, disp.44. n.52.* non audeo illam tamquam improbabilem refellere; nimis tamen durum videtur, cùm possit Iudex absoluere reum, stante opinione probabili in eius fauorem, velle illum ad mortem damnare. Verùm si, vt dictum est, opiniones versentur circa factum, omnino contra Bonacinam assero Iudicem non posse damnare reum secundùm opinionem probabiliorem, relicta opinione probabili in eius fauorem. Et ita docent Doctores citati.

RESOL. XIV. *An qui indignè in Paschate sumpsit Eucharistiam incurrat in excommunicationem latam ab Ordinario contra transgressores præcepti communionis?*

QVidam Theologus affirmatiuam sententiam docuit, sed contrarium dicendum est per ea quæ adduxi *in part.3. tract. 4 resol. 43.* vbi contra Nugnum & Syluium docui, sumentem indignè Eucharistiam in Paschate satisfacere præcepto Ecclesiæ, & præter Doctores *ibi* citatos, tenet etiam hanc opinionem Vasquez *in 3.part. tom.3. disp.214. cap.4.* cui etiam adde Petrum Ochagauiam *de Sacram.tract.2.de Eucharist. q.15.n.6.* qui indiuidualiter respondet ad casum huius resolutionis, sic enim ait: *Implet præceptum sumendi Eucharistiam in Paschate, qui indignè & cum conscientia peccati mortalis illam sumit. Probatur; nam alia præcepta impleri possunt per actum continentem in se peccatum lethale, vt ille, qui die ieunij nimis replet stomachum cibis in eo vnico prandio, quod licitum est ieiunantibus, posset quidem peccare lethaliter, & tamen sine dubio satisfaceret præcepto ieiunij. Item is, qui in peccato mortali susciperet sacramentū Baptismi, satisfaceret præcepto diuino suscipiendi Baptismum. Secundò probatur idem responsum ratione D. Thom. 1.2. q. 100.art.9. quia lex, quæ præcipit aliquem actum, præcipit substantiam eius, non verò modum, nisi modus sit de essentia actus secundùm se, vel prout cadit sub lege (qua ratione attentio est de essentia orationis.) At verò suscipere Eucharistiam cum dispositione debita, non est modus essentialis Sacramenti communionis; nam si quis indignè communicat, sacramentaliter communicat. Vnde ad primum argumentum respondetur, dignum cultum, seu reuerentiam huius Sacramenti esse finem huius præcepti, non materiam eius. Ad secundum respondetur, illud verbum* reuerenter, *vel denotare reuerentiam extrinsecam, vel intrinsecam, quam petit hoc Sacramentum ex natura sua, & iure diuino, non humano. Inde ille qui cum reuerentia intrinseca,*

ſeca, ſine extrinſeca tamen communicaret, non violaret præceptum Eccleſiaſticum de ſuſcipienda Euchariſtia, ſed diuinum. Vnde qui indignè communicaret, non incurreret pœnas, vel cenſuras Eccleſiaſticas, quæ contra tranſgreſſores huius legis imponerẽtur, quia in rigore ſeruaret præceptum, & legem Eccleſiæ. Ita ille, & ego.

RESOL. XV. *An irregularitatem ex defectu lenitatis incurrant tantùm miniſtri iuſtitiæ, & non alij?*

OMnes in dictam irregularitatẽ incurrere docent communiter DD. & hæc opinio eſt probabilior & communior. Sed pro contraria ſentẽtia ego ipſe *in part. 3. mearum reſol. moral. tract. 5. reſol. 79.* adduxi Turrianum *de cenſ. lib. 7. diſp. 66. dub. 3.* & quia ſcio hanc opinionem, vt liberatricem multorum ſcrupulorum, fuiſſe à multis viris doctis exceptam, nunc aſſero illam, præter Vaſquez & Turrianum, docere etiam Gaſparem Hurtado ex eadem Societate Ieſu *diſp. 2. de irreg. diff. 11. n. 39.* Igitur ſecundùm ſuprad. DD. irregularitas ex homicidio non incurritur ob concurſum ad illud, niſi aut factũ à miniſtro publico iuſtè, aut factum à perſona priuata iniuſtè; vnde qui vendunt, aut donant ligna ad vinos comburendos; & gladios, & funes, & alia inſtrumenta ad interficiendos delinquẽtes, nec Confeſſarius ſecus conſulens pœnitentẽ, Iudicẽ, & quemlibet alium in caſu particulari, vt concurrãt, & citò ad interfectionẽ delinquentis, nec quiuis alius qui acceleret mortem alicuius, incurrunt irregularitatem; & multa alia exempla inuenies apud me *in d. reſol.* & ratio horum omnium eſt, quia in iuribus, in quibus fit mentio irregularitatis ex defectu lenitatis, tantùm eſt ſermo de Iudicibus & aliis officialibus cõcurrentibus ad occiſionem, aut mutilationem, vt publicis perſonis & miniſtris iuſtitiæ. Ergo dicta irregularitas nõ eſt extendenda ad alios. Perpetuò tene menti hanc doctrinam, amice lector, nam ex illa non paucos extricabis caſus, & celebra eius auctorẽ, qui fuit ſapientiſſ. Vaſquez, vt teſtantur Turrianus & Hurtado *loco citato*; & eodem P. Vaſquez aſſiſtente, hãc ſententiam publicè defendit in Collegio Cõplutenſi Societatis Ieſu vir doctiſſ. & amiciſſ. D. Franc. de la Riba, heu quondam noſter. Vnde non eſt audiendus Villalobos *tom. 1. tract. 21 diff. 27. nu. 12.* vbi aſſerit, *El que amoneſta al reo que llegue la cabeça al tronco donde le han de iuſticiar, ò le dize que ſuba à prieſſa la eſcalera, ò al verdugo que afile el cuchillo, todos eſtos ſon irregulares*; non, inquam, eſt audiendus, quia ſupradicti non accelerãt mortem, vt miniſtri iuſtitiæ, neque committũt peccatũ, vt ſuppono; ergo. Vide, vt dixi, meipſũ *in cit. reſ. 79. & 80.*

RESOL. XVI. *Quis habet caſus reſeruatos, & confeſſus vigore Bullæ fecit ſcienter confeßionem inualidam, quæritur an poßit poſteà à quolibet Confeſſario abſolui?*

PRo affirmatiua ſententia, quã probabilem putaui *in par. 1. tract. 11. reſol. 1.* adduxi Comitolum & alios. Sed hæc opinio diſplicuit cuidam viro docto, immeritò quidem, & ideò tamquam probabilem iterùm illam admitto, quam abſolutè tuetur nouiſſimè Ægidius Trullench *in Bull. Cruc. lib. 1. §. 7. t. 2. dub. 3. n. 9.* vbi ſic ait: *Quæres, an qui fecit confeßionem irritam & inualidam, in qua confeſſus eſt reſeruata, & à Confeſſario abſolutus fuit ratione Bullæ, liber ſit à reſeruatis confeßis, ita vt poßit poſteà ea peccata cuilibet approbato confiteri. Reſpondeo affirmatiuè, quia directè & animo gaudendi hoc priuilegio, vt ſuppono, ſe ſubiecit legitimo ſuperiori, qui potuit & voluit tollere reſeruationem. Secundò, quia à reſeruata Papæ cenſura poteſt abſolui ratione Bullæ extra confeßionem; ergo non requiritur ad effectum tollendi reſeruationem virtute Bullæ, quòd confeßio fuerit valida, vel non. Et hæc omnia etiam procedũt, quando pœnitens habet animum & intentionem expreſſam confitendi & ſubiiciendi abſolutioni, non ſolùm ea reſeruata, quorum recordatur, ſed etiam ea omnia ſi recordaretur, & Confeſſarius abſolutè abſoluit expreßè confeſſa, & ſub conditione oblita, tunc enim ab omnibus cenſetur abſolutus, & ſufficit poſteà illa peccata, quando memoriæ occurrerint, cuilibet approbato confiteri.* Ita Trullench, cui adde inſignem Theologum Salmanticenſem Petrũ Ochagauiam *de ſacram. tract. 2. de confeſſ. ſacram. quæſt. 22. concl. 2. nu. 8.* vbi ſic aſſerit: *Si quis expreßè confiteatur omnes caſus reſeruatos Sacerdoti habenti ad id iuriſdictionem, vel conceſſam in gratiam ſui, vel in gratiam pœnitentis, ſatisfacit omnino reſeruationi, etiamſi confeßio ex aliquo capite nulla reddatur; vnde talia peccata poteſt poſteà cuilibet Confeſſario confiteri; quia reſeruatio ad id ordinatur, vt pœnitens deferat peccata propria Sacerdoti, & eius ſententiam audiat, & pœnitentiam impoſitam acceptet. Sed hoc totum contingit cùm confeßio ex aliquo capite redditur nulla, vt ſupponimus; ergo tollitur omnino reſeruatio. Et hæc concluſio etiam eſt vera, cùm abſolutio datur ratione poteſtatis delegatæ, quia ſatisfit fini reſeruationis.* Hæc Ochagauia, qui citat Sylueſtrum *ver. confeßio 3. q. 19.* & D. Antoninum *part. 3. tit. 14. cap. 19. §. 17.* Vnde immeritò, vt dixi, hanc opinionem quidam exiſtimauit improbabilem, eſt enim probabiliſſima, cùm pro ſe magnos Auctores habeat, & validis ſit fulcita rationibus. Vnde probabiliter ego his diebus conſului, quemdam abſolutum à reſeruatis virtute Cruciatæ, qui poſteà cognouit confeſſionem illam fuiſſe nullam, & tunc Bullam non habebat, potuiſſe poſteà de illis abſolui à quocumque Sacerdote approbato, & ita mecum ſenſerunt etiam multi viri docti de hac re ab illo conſulti.

RESOL. XVII. *An poßit abſolui ratione Bullæ toties quoties à caſibus Pontifici reſeruatis, ſi ſint occulti?*

HÆc quæſtio erit multùm plauſibilis Confeſſariis. Ego pro opinione negatiua *in part. 1. tract. 11. reſol. 28.* adduxi Villalobos, Ledeſmam, Fernandez, quibus nunc addo Henriquez *lib. 6. c. 4. nu. 7.* & Bannez *in 2. 2. q. 64. art. vl.*

Sed *ibi* pro affirmatiua ſentẽtia adduxi Sanchez, cui nunc addo Ægidium Trullench *in Bull. Cruciatæ, lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 6. n. 3. Quia*, ait ille, *reſtrictio illa ſemel in vita, & in articulo mortis, poſita eſt in Bulla quoad caſus publicos, & non manifeſtos; Bulla enim ſolos caſus Pontifici reſeruatos excipit, ne liceat illos abſoluere toties quoties, at caſus occulti cùm non ſunt caſus Papæ reſeruati, ſed competunt Epiſcopis, non ex aliqua delegationẽ ſpeciali, vt exiſtimat Henriquez; ſed iure ordinario, tamquam perpetuò annexi dignitati Epiſcopali, neque exigitur induſtria perſonæ Epiſcopi, aliter enim ita eſſent perſonales, vt eos delegare non poſſet, quod eſt falſum. Ergo eis talis facultas competit iure ordinario, & eo iure caſus Papales, ſi occulti*

multi sint, censentur casus Episcoporum reseruati. Et confirmatur, quia etsi casus Episcopales non definant esse tales per concessionem peculiarem factam ab Episcopo, at definerent esse si constitutione synodali concederetur Parochis, & solis illis reseruati essent. Ergo similiter & casus Papales non desinunt esse tales, eò quòd illos semel aut iterùm Pontifex concedat Episcopo, imò etsi semper eos concedat Episcopo speciali, at desinunt esse tales per generalem constitutionem concedentem eos in perpetuum cuicumque Episcopo, vt factum fuit in Tridentino respectu casuum Papalium occultorum. Cùm ergo Bulla concedat absolutionem à reseruatis Episcopo toties quoties, concedendum est per Bullam posse dari absolutionẽ ab iis reseruatis occultis toties quoties, vtpote qui per decretum Tridentini iam non sunt Papales, sed Episcopales. Et tandem probatur, quia reseruatio vt odiosa est limitanda, quando verba talem limitationem patiuntur. Sed illa restrictio potest aliqari soli absolutioni casuum prædictorum, qui publici sunt: ergo solùm respectu eorum negabitur per Bullam facultas repetendi in eodem anno absolutionẽs toties quoties oportuerit. Hæc omnia Trullench *loco citato*, & hanc opinionem probabiliſſimam eſſe, & tutam in praxi, ſentiunt multi viri docti Societatis Ieſu, & noſtræ Religionis de hac re à me conſulti.

Resol. XVIII. *An qui eligit aliquam ex commutationibus, & aliis enuntiauerit, possit redire ad prius votum, vel ad aliam commutationem?*

DE hac quæſtione egimus *in part. 2. tract. 16. reſol. 6.* & pro parte negatiua nouiſſimè ſtat Ægidius Trullench *in expoſ. Bull. Cruciat. lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 14. num. 10.* qui citat Sanchez, quia per nouam electionem cenſetur de nouo vouiſſe, & ideò vt ad prius votum, vel ad aliam materiam ſubrogatam poſſit redire, requiritur noua commutatio. Verùm contrariam ſententiam probabilem eſſe exiſtimo, quam tenet Villalobos *in ſumma, to. 1. tr. 27. clauſ. 9. num. 34.* vbi ſic ait: *Aunque ſe aya comutado el voto, y dexar la comutacion. Mas dize Sanchez que ſi renuncio la comutacion y ſe boluio al primero voto, no puede vſar ya de la comutacion, porque ya de nueuo ſe obligo à Dios, por aquel acto. Mas à mi pareceme eſta opinion dura, pues no haze nueuo voto, y anſi que podra cumplir lo vno, y lo otro.* Ita ille. Eſt igitur vtraque ſententia ſatis probabilis.

Resol. XIX. *An pueri tempore quo sunt capaces recipiendi sacramentum Pœnitentiæ, sint etiam capaces recipiendi Euchariſtiam?*

NEgatiuam ſententiam ego docui *in part. 3. tr. 6. reſol. 70.* cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Præpoſitum *in 3. part. q. 80. art. 11. dub. 2. nu. 58.* Ludouicum de San Iuan *de luce Sacerdotum q. 7. de Euchar. art. 11. dub. 1. concluſ. 1.* Graſſium *in decis. aur. part. 1. lib. 2. c. 38. nu. 15.* Scortiam *de ſacrif. Miſſæ, lib. 4. cap. 29. num. 5.* Cordubam *in ſumma, q. 60. ver. 11.* Bonacinam *de ſacram. diſp. 4. quæſt. 7. punct. 2. num. 3.* & alios penes ipſos. Sed ibi pro contraria opinione, quam probabilem exiſtimaui, adduxi Ioannem Sancium; verùm aduerſus illum acriter inſurgit nouiſſimè Ioan. Merlinus Societ. Ieſu, *tract. de frequent. Euchar. dict. 1. c. 1. & ſeq.*

At his non obſtantibus opinionem Sancij tenet ex eadem Societ. Ieſu, vt ibi notaui, Caſtrus Palaus *in opere morali, tom. 1. tract. 3. diſp. 1. punct. 24. §. 2. nu. 7.* cui nunc addo Philippum de la Cruz *in Theſ. Eccleſ. tract. 1. §. 11. n. 3.* vbi docens ad lucrandum Iubilæum pueros qui poſſunt confiteri, eſſe etiam ad ſacramentum Euchariſtiæ admittendos, ſic ait: *Eſta es dotrina de San Antonin. 3. part. tit. 14. cap. 12. §. 4. & 5. y Paludano in 4. diſt. 12. q. 1. n. 25. que ſe comprehende en eſtas breues palabras: Et dicitur annus diſcretionis, non pubertatis, qui ſunt anni nubiles in femina 12. & 14. in maſculo, ſed poſtquam eſt doli capax, cùm ſcilicet poteſt mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de confeſsione, & per conſequens de communione, quæ ſimul dantur, quia ex quo poteſt peccare, debet remedium confeſsionis & communionis adhibere. y aſsi eſtos Doctores enſeñan que ygualmente el que tiene vſo de razon, tiene obligacion à la confeſsion y à la communion, la qual dotrina mas que ningun dotor la trahe y defiende con grande agudeza Iuan Sanchez, en quien toda eſta diſputa ſe puede ver, la qual concluye con eſtas palabras: Cuilibet puero ſtatim ac peccare nouerit diſtinguendo inter bonum & malum, miniſtrari debet Euchariſtia, licet ſexto aut ſeptimò anno; nam præceptum de annua confeſsione & ſuſcipienda Euchariſtia eodem tempore obligat fideles: ſtatim verò ac quis ſcit peccare, obligatur præcepto confeſsionis annuæ. guidandoſe por eſta dotrina los confeſſores, pueden amoneſtar que comulguen à los tales para ganar las indulgencias.* Ita ille. Sed ne diſcedas à prima opinione, tamquam communiori & probabiliori.

Resol. XX. *An in Iubilæo extra tempus Quadrageſimæ poſsit quis comedere lacticinia ſine Bulla Cruciatæ?*

PRo affirmatiua ſententia, quæ nimis laxa immeritò aliquibus viſa eſt *in part. 1. tract. 9. reſol. 6.* adduxi aliquos Doctores, quibus nunc addo Philippum de la Cruz *in Theſ. Eccleſ. tract. 1. §. 20. nu. 9.* vbi ſic ait: *Si los Iubileos vienen en quareſma ſe puede ayunar y cumplir comiendo hueuos, y coſas de leche, teniendo bula: no porque lo pida el Iubileo, ſino por ſer quareſma, y entre año viuiendo aunque no la tengan comiendo los dichos manjares, cumplen con los tales ayunos.* Sic ille. Nec poteſt conſuetudo in contrarium adduci, quia talis conſuetudo neſcio an ſit ſcienter & ſponte inducta, ſed ob frequentes Bullas, quas ferè omnes capiunt, puto viros ſimpliciores per errorem ſe obligare: & in Sicilia & in Hiſpania talis conſuetudo neſcio quo pacto poſſit probari, eò quòd ab hinc quinquaginta annis maior pars populorum, quæ ſola poſſet & deberet conſuetudinem introducere, ex priuilegio Bullæ comedit oua & lacticinia. Ergo circa hoc nullus vſus allegari poteſt, qui introduxerit conſuetudinem per modum præcepti, cùm nullus fuerit vſus huius abſtinentiæ.

Adde quòd in tali caſu nõ ſufficeret vſus & conſuetudo, niſi hæc facta fuiſſent animo ſe obligandi, ſunt enim hæc duo valdè diuerſa, nam poteſt intendi per ſe vſus & conſuetudo, & non intendi animo ſe obligandi, ſed tantùm ex deuotione.

Et cùm hæc res ſit valdè dubia, an videlicet in tali conſuetudine ſi extaret, fuerit animus & intentio totius populi ſe obligãdi ad talem abſtinentiam lacticiniorum, ſequitur inclinandum eſſe in eam partem, vt conſuetudo potiùs ſit deuotionis & honeſtatis, quàm obligationis, quia in dubio nemo

præſu-

præſumitur velle ſe obligare, & melior eſt conditio poſſidentis. Et ita hæc omnia præter Vaſquez, Sancium, Suarez, à me alibi citatos, tenet & docet nouiſſimè Ægidius Trullench *in Bull. Cruciat. lib. 1. §. 4. dub. 3. n. 4.*

RESOL. XXI. *Vtrùm ad contrahendam affinitatem neceſſe ſit non ſolùm virum, ſed etiam feminam ſeminare?*

PLauſibilis erit lectoribus hæc reſolutio. Dico igitur quòd in tali caſu cõmuniter aſſerunt DD. ſufficere tantùm ſemen viri. Ita Villalobos *in ſum. to. 1. tract. 14. diffic. 11. nu. 8.* Comitolus *in reſponſ. mor. lib. 1. q. 30. nu. 2.* & Doctores, quos citat & ſequitur Sanchez *de matr. tom. 2. lib. 7. diſp. 64. n. 21.* & ego adduxi *in 3. part. tr. 5. reſol. 19.* Et ratio eſt, quia copula ſine emiſſione ſeminis feminæ eſt copula perfecta, & ſufficiens ad generationem; ergo per illam contrahitur affinitas: quòd autem ad generationem ſufficiat ſolum ſemen viri, tradit Ariſtoteles *lib. 2. de generat. c. 2.* Auicenna *lib. 9. animalium, cap. 1.* & D. Thomas *in 3. part. q. 31. art. 5. ad 3.* quem ferè omnes Theologi ſequuntur; Roſella *ver. impedimentum 14. n. 8.* Tabiena *eodem ver. 4. q. 2. nu. 3. in fine.* D. Antoninus *part. 3. tit. 1. c. 11. ante §. 1.* Sotus *in 4. diſt. 27. q. 1. art. 4.* Henriquez *lib. 11. c. 8. nu. 8. in gloſſa lit. N.* & alij. Vnde Ancharanus *in c. fraternitati, de eo qui cognoſcit conſanguin. paulò poſt principium*, ait ad affinitatem non requiri ſemen feminæ.

Sed his non obſtantibus, ego cum Sanchez *vbi ſuprà, nu. 20. in fine, in dictà reſol.* putaui contrariam ſententiam eſſe probabilem, quam nouiſſimè præter DD. quos *in d. reſol.* citaui, ex Theologis Societatis Ieſu tenet Gaſpar Hurtado. *act. de matr. diſp. 20. diffic. 1. n. 4.* vbi ſic ait: Ad affinitatem non ſufficit ſeminatio viri in matricem feminæ, in qua eſt ſanguis menſtruus ad generationem paratus, ſed etiam requiritur ſeminatio feminæ, vt indicatur *in can. lex diuinæ conſtitutionis 27. q. 2.* dum in eo requiritur ſanguinis (id eſt, ſeminis) commixtio; quia Galenus docet, quòd etiam ſeminatio feminæ eſt neceſſaria ad generationem. Et ſanè ſemen feminæ non videtur ad aliud à natura inſtitutum. Sic ille. Tenet etiam hanc ſententiam ex Dominicanorum familia Lopez *in Inſtruct. part. 2. c. 50.* Graſſius *part. 1. lib. 2. c. 80. nu. 8.* & ex veteribus Innocentius, Archidiaconus, Bellamera, Cardinalis Aſtenſis, Nicolaus de Orbellis, Gaeta & alij penes Sanchez *loco citato.*

Et ideò non grauabor hîc apponere verba Ioannis Præpoſiti *in addit. ad 3. part. D. Thomæ, q. 5. de inſolubil. matrim. dub. 9. n. 79.* ſic aſſerentis: Non eſt improbabile ad conſummationẽ matrimonij requiri etiã ſeminationem feminæ. Primò, quia multorum eſt ſententia, quòd ſemen femineum per ſe etiam requiratur ad generationem, & quòd mater etiam per ſuum ſemen etiam actiuè concurrat ad generationem tamquam materiam. Secundò Benedictus Pontifex *in can. lex diuinæ conſtitut.* dicit oſculum non parere propinquitatem, quòd nullam faciat ſanguinis commixtionem; ergo ad affinitatem (de qua *ibi* loquitur) iuxta illum requiritur commixtio ſeminis virilis, & feminei, cùm non poſſit dici commixtio ſanguinis ſi adſit ſolum ſemen virile. Ita Præpoſitus. Ex quibus rectè infert primò, quòd ſi viro ſeminãte mulier non ſeminauerit, idque partibus conſtet, poſſint religionem ingredi, ſitque probabile, quòd per profeſſionem ſoluatur matrimonium, atque adeò pars in ſæculo relicta poſſit aliud matrimonium inire. Infertur ſecundò, ſi vir in eadem circumſtantia mortua vxore aliam accipiat, cum qua conſummet matrimonium, non ideircò impediatur ſacros Ordines accipere, quia ex eo capite non erit bigamus, vt ſatis eſt probatum *in tract. de irregularitate*, qui, Deo dante, videbit lucem in 4. Parte breui edenda. Igitur ex ſupradictis dicendum eſt affirmatiuam ſententiam circa præſentem quæſtionem probabilem & tutam eſſe in praxi, vt ipſimet aduerſarij fatentur, Sanchez, Villalobos, Comitolus: & clarè hanc opinionem præter DD. citatos, docet etiam D. Thomas *in 4. diſt. 4. q. 1. art. 1. quæſtiunc. 4. ad 2.* vbi ſic ait: *Vir & mulier efficiuntur vna caro per commixtionẽ ſeminum, vnde quantumcumque aliquis clauſtra pudoris frangat, niſi commixtio ſeminum ſequatur, non contrahitur affinitas.* Ita ſanctus Doctor, quod iiſdem verbis docet D. Bonauentura etiam *in 4 ſent. diſt. 41. q. 1.* Vnde ex his ſequitur ſtante probabilitate huius opinionis, eum qui habuit copulam cum ſorore, v. g. vxoris, ſi illa non ſeminauit, nullam contraxiſſe affinitatem, & ideò poſſe ſine vlla diſpenſatione petere à ſua vxore debitum.

Et pro coronide huius reſolutionis non deſinam hîc inquirere, an quando copula fornicaria eſt, iure naturali oriatur affinitas. Affirmatiuam ſentẽtiam docet Hurtado *de matrim. diſp. 20. diffic. 2. nu. 7.* Coninch *de Sacram. diſp. 32. dub. nu. 49.* quia etiam per dictam copulam fornicariam vir & femina fiunt vna caro, & vnus ſanguis, non minùs quàm per coniugalem, vt patet ex D. Paulo *1. Corinth. 6.* dum ait, *Qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur, & erunt duo in carne vna.* Sed negatiuam ſententiam tenet Sanchez *de matrimonio, tom. 2. diſp. 65. nu. 9.* Pontius *de matrimonio, lib. 7. cap. 33. num. 4.* Henriquez *lib. 12. cap. 1. n. 2.* quia nulla ſunt nomina, quibus nominemus ſic affines ex fornicatione, deinde *in l. non facile. §. affines. & § ſciendum eſt. ff. de gradibus affinitatis*, dicitur neque cognationem, neque affinitatem eſſe poſſe, niſi nuptiæ non interdictæ ſint. Ex qua ſententia, quam etiam tenet Villalobos *in ſumma, tom. 1. tract. 14. diffic. 17. num. 10.* infertur, vt ipſe ait, *que el que ſiendo infiel conocio illicitamente à vna muger, ſe puede deſpues de baptizado caſar con ſu hermana, porque no nacio de alli afinidad, y aſſi no tiene impedimento. Y lo miſmo ſeria, ſi vn Chriſtiano trataſſe illicitamente con vna muger infiel, que podria deſpues caſarſe con vna hermana ſuya, que fueſſe Chriſtiana.* Sic ille. Vnde dicendum eſt vtramque ſententiam eſſe probabilem.

RESOL. XXII. *An per Bullam Cruciatæ ſuſpendantur altaria priuilegiata ſita in Eccleſiis Regularium?*

PRobabiliter cum Fernandez & Rodriquez affirmatiuam ſententiam docui *in part. 1. tract. 11. reſol. 86.* Sed nunc negatiuam ſententiam non minùs probabilẽ eſſe exiſtimo, quam nouiſſimè tuetur Ægidius Trullench *in expoſ. Bull. Cruc. lib. 1. q. 9. cap. 3. dub. 4. num. 3.* vt colligitur ex ipſa Bulla. Nam

Ponti-

Pontifex ſolùm cenſetur ſuſpendere indulgentias pro viuis conceſſas, quia ſolùm ſuſpendit eas reſpectu eius cui reualidantur accepta Bulla, quod colligitur verbis illis reualidationis: *Inſuper in fauorem præſentis huius conceſſionis & Cruciatæ declaramus, vt quicumque ſummarium huiuſmodi Bullæ ſermone & idiomate vulgari cõſcriptum acceperint, ij omnes fruantur, potiantur, & gaudeant omnibus gratiis, indulgentiis, lubilæis peccatorum remiſſionibus ipſis tam per SS. Dominum noſtrum Greg. XIII. quàm per alios Summos Pontifices, aut Sedem Apoſtolicam conceſſis, &c.* At reualidatio hæc reſpicit viuos, & non defunctos: nam viui & non defuncti participare poſſunt omnia, quæ in reualidatione continentur: ergo Bulla ſuſpendit ſolùm indulgentias pro viuis conceſſas. Et poteſt roborari, quia, vt docet Mart. Carrillo *in expoſit. Bullæ defunct. part. 2. c. 9. in fin. Indulgentiæ conceſſæ animabus Purgatorij, non ſuſpenduntur per ſuſpenſiones generales, v.g. per promulgationem Iubilæi in anno ſancto, ſicq; indulgentia plenaria in altari priuilegiato pro animabus Purgatorij conceſſa, eo anno ſuſpenſa non manet; nam ratio ob quam iſto anno Pontifex indulgentias ſuſpendit, eſt, vt Chriſti fideles animo alacriori & promptiori feruentioriq; deuotione Romam proficiſcantur ad indulgentias comparandas, & loca ſacra viſitanda, quæ ratio ceſſat reſpectu animarum Purgatorij, atque ita per generalem ſuſpenſionem non ſuſpenduntur indulgentiæ pro defunctis conceſſæ; niſi de ipſis expreſſa fiat mentio; ergo nec per Bullæ generalem ſuſpenſionem. Deinde quia, vt patet ex verbis ſuſpenſionis Commiſſarij, Bulla ſuſpendere ſolùm cenſetur ea per quæ tam pium opus impeditur. ibi*, Ne hoc adeò pium & ſanctum opus diſturbetur & impediatur per alias indulgentias, gratias & conceſſiones. *At per hãc ſuſpenſionem hoc opus parum aut nihil impeditur, nam cùm hæc indulgentia ſolis defunctis proſit, viui, vt illis Bulla proſit, eodem modo accipere eam tenentur.* Sic ille, ſatis probabiliter, vt dixi.

RESOL. XXIII. *An Bulla Cruciatæ ſuſpendat priuilegia mendicantium, ita vt non poſſint commutare & diſpenſare vota, abſoluere à reſeruatis, &c.*

NEgatiuam ſententiã cum multis Doctoribus ſecutus ſum *in 1. part. tract. 11. reſol. 100.* Sed aduerſus hanc opinionẽ inſurgit Ægidius Trullench *in Bull. Cruc. lib. 1. q. 9. c. 3. dub. 3. n. 8.* vbi ſic ait: *Tenenda eſt ſententia affirmans, nimirum talia priuilegia quoad ſæculares eſſe per Bullam ſuſpenſa, quod tamquam certum ſupponit Lopez c. 10. de Bulla, pag. 185. col. 2. Probatur, & ſimul deſtruitur fundamentũ contrariæ ſententiæ, quia Bulla Cruciatæ expreſsè ſuſpẽdit priuilegia facultates, &c. conceſſas, non ſolùm ſingularibus perſonis, ſed etiam Eccleſiis quibuſcumque & Monaſteriis ac locis piis. Patet ex facultate ſuſpendendi, quam Pontifex in Bulla Latina concedit Commiſſario illis verbis: Item prædicto Commiſſario datur facultas, vt ſuſpedere poſsit ſimiles, aut diſsimiles indulgentias, & facultates, &c. quibuſuis Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, piis locis, Vniuerſitatibus, Confraternitatibus & ſingularibus perſonis in Regnis, Inſulis, terris, locis & dominiis prædictis conceſſas. Et in Bulla Hiſpana:* Y nos el dicho Commiſſario ſuſpendemos todos y qualeſquier indulgencias concedidas a todos y qualeſquier ygleſias y monaſterios, &c. y ſeglares perſonas. *Qua ſuffultus auctoritate Commiſſarius generalis ſuſpendit omnes indulgentias & facultates quibuſuis Eccleſiis, Hoſpitalibus, & locis piis, Vniuerſitatibus, Confraternitatibus, & ſingularibus perſonis conceſſas. Ergo conſtat euidenter non ſolùm ſuſpendi per Bullam priuilegia perſonalia particularibus, ſed etiam priuilegia realia Eccleſiis, Monaſteriis, & aliis piis locis conceſſa. Sed ex iis priuilegiis quæ per Bullam conceduntur, tantùm excipiuntur conceſſa Superioribus Mendicantium, quoad eorum fratres; ergo quoad ſæculares omnino ſuſpenſa remanebunt; nam particula* tantùm *expreſsè limitat illam exceptionem ſolùm extendi ad fratres, & minimè ad ſæculares. Nec valet ſi dicas in Bulla ſuſpendi quidem priuilegia conceſſa Monaſteriis, non quidem Religioſis. Non, inquam, valet, primò, quia vt docet Sylueſt. v. Religio. 8. n. 1. Monaſterium ſignificat ipſos Religioſos. Vnde ſuſpenſis priuilegiis conceſſis Monaſteriis ſuſpenduntur priuilegia conceſſa ſingularibus perſonis eorum. Secundò, quia Bulla expreſsè ſuſpendit priuilegia etiam particularibus perſonis conceſſa; ergo etiamſi Regularium priuilegia ipſis Monaſteriis, vel potiùs ipſis particularibus perſonis ſint conceſſa, per Bullam ſuſpenduntur; quare ſententiam Rodriquez non auderem admittere in praxi: aliàs enim quaſi actum eſſet de Bulla, & nihil prodeſſent illa verba addita à Papa,* quoad eorum fratres tantùm. Sic ille. Verùm his non obſtantibus non eſt recedendũ à negatiua ſententia, quam in dictis reſol. docuimus, & præter DD. quos *ibi* citaui, tenet hanc opinionem Villalobos *in ſumma, tom. 1. tract. 27. clauſ. 12. nu. 6. & 7.* vbi ſic aſſerit: *No ſuſpende la Bula ſi no es priuilegios perſonales que ſe conceden à las perſonas, à las quales ſe da facultad immediatamente, paraque gozen de las gracias concedidas à Cofradias, Monaſterios, Hoſpitales, y otros piadoſos lugares, que no los gozan ſino tienen la Bula, y con ella los pueden gozar, y no ha menester tomar la el Hoſpital, ſino las perſonas que han de gozar del priuilegio. Mas no ſuſpende la Bula los priuilegios reales concedidos à las Religiones, que para eſſo era neceſſario declararlo expreſſamente, como dize Henriquez, el qual dize que fueron deſte parecer muchos Doctores conſultados en Salamanca el año de 76. Gallo, Medina, Bannez, el Padr. F. Gaſpar de Vzeda, y el P. Alcocer, y Nauarro.* Sic ille.

RESOL. XXIV. *An ſi aliquis ſumat pro amico Bullam Cruciatæ, & ſcribat in ea eius nomen, poſsit talis eam non acceptare, ſed nomen ſuum tollere, & illam alteri applicare?*

PRo affirmatiua ſententia *in part. 1. tract. 11. reſ. 95* adduxi Villalobos, cui nunc addo Ægidium Trullench *in Bull. Cruc. lib. 1. §. 1. dub. 2. num. 6.* vbi ſic ait: *Si habens Bullam non eam ſibi acceptauit, ſeu applicauit, poteſt eam in alium gratis, ſeu data ſtipe transferre, vel eam Commiſſarius recuperare. Ita Rodriquez §. 12. n. 17. & Henriquez lib. 7. cap. 8. nu. 1. lit. B. & cap. 20. nu. 5. lit. H. Vnde ſi iam acceperam Bullam, & parentes, aut amici mittant ad me aliam, vel alias, quas nomine meo acceperant, licet tunc mihi has Bullas, quibus non indigeo, ſub ſtipe in alios transferre. Ratio eſt, quia quamdiu non acceptaui, applicatio eſt in pendenti, atque ita licet eam in alium transferri etiam data ſtipe: talis enim cenſetur animus Pontificis & Regis, ſcilicet vt nemo ſit grauandus vt retineat niſi vnam Bullam ſibi opportunam, quare reliquas ſi aliis conferat accepta ſtipe, reuerà illis prode-*

proderunt. Quod procedit, quamuis in Bulla ad me tranſmiſſa ſit nomen meum appoſitum: nam per nominis appoſitionem per errorem factam, ſine propria acceptatione Bulla non fit mea, & adhuc manet in pendenti. Vnde poterit mutato nomine ante acceptationem in alium transferri. Nec mutare nomen ab alio ſcriptum eſt culpa, quia hoc potiùs eſt corrigere, ſiue emendare id, quod ex ignorantia alterius factum eſt, vt docet Nauar. c.22.n.62. in fin. *Et ratio eſt, quia iſtæ Bullæ non ſunt litteræ Apoſtolicæ, ſed tranſumpta litterarum Apoſtolicarum.* Ita ille. Vide etiam Rodriquez *in Bull.* §.12. *nu.*17. & Henriquez *lib.*7. *c.*8. *nu.*1. *in gloſſ. lit.B. & c.*20. *n.*5. *in gloſſ. lit.H.*

RESOL. XXV. *An ſufficiat ad lucrandas Indulgentias viſitare ex vno loco quinque altaria ſine motu corporali?*

HIc caſus frequenter poteſt accidere in praxi, & de illo ego egi *in* 1. *part. tract.*11. *reſolut.*102. & pro parte negatiua adduxi Rodriquez, cui nunc addo Ægidium Trullench *in Bull. Cruciat lib.*1. §.6. *dub.*2. *n.*4. vbi ſic ait: *Henriquez ait, etiamſi expediens ſit vt altarium viſitatio fiat cum aliquali corporis, & ſitus motu, ſi commodè fieri poſſit, id tamen non requiritur neceſſariò, ſed ſatis eſt vt vno loco fixus preces fundat verſus quinque altaria. Quod etſi probabile ſit, tutius & verius exiſtimo requiri aliqualem corporis motum quando commodè fieri poteſt; aliter enim in rigore non videtur quintuplex, ſed vnica viſitatio. Quando verò quis idem altare quinquies viſitat, exiſtimo non teneri loco dimoueri, ſed eodem loco fixum poſſe illud quinquies viſitare, dummodò qualibet viſitatione finita, ſaltem corpus & caput inclinet in ſignum diſtinctæ viſitationis.* Ita ille. Sed ego in dicta reſolut. contrariam ſententiam docui cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Philippum de la Cruz *in Theſ. Eccleſ. tract.*1. *quæſt.*19. *n.*5.

RESOL. XXVI. *An nuptiæ prohibeantur à primis veſperis Sabbati ante primam Dominicam Aduentus?*

PRo affirmatiua ſententia *in part.*3. *tract.* 4. *reſol.* 202. adduxi Sanchez, cui nunc addo Barboſam *de officio Parochi, c.*21. *n.*13. & Petrum Ochagauiam *de Sacram. tract.*3. *de impedim. matrim. quæſt.*41. *num.*3. vbi ſic ait: *Prænotandum eſt tempus feriarum Aduentus incipere à primis veſperis Sabbati ante Aduentum, tunc enim communiter & quantum eſt de ſe Officium Aduentus ſolet incipere; tempus verò feriarum Quadrageſimæ, incipere à media nocte diei Cinerum, quia Officium Quadrageſimæ ſi in toto rigore perpendatur, tunc ſumit exordium. Quæ doctrina vera eſt, niſi alium modum incipiendi conſuetudo legitima obtinuerit: tunc enim conſuetudini ſauendum eſt. Iſte autem modus numerandi initium temporis feriati, conformis videtur rationi, quia numerari debet iuxta leges Eccleſiæ, in qua tempus incipere dicitur ab eo puncto, in quo officium Eccleſiaſticum proprium illius temporis incipit.* Ita ille.

Sed ego *in citata reſol.* pro contraria ſententia adduxi Baſilium Pontium, cui nunc addo Caualcanum *part.*2. *deciſ.*58. *n.*19. & alios *vbi infrà*, quia verba Concilij Trident. & alia antiqua decreta, licet dicant ab Aduentu Domini non poſſe ſolemniter celebrari nuptias, at Concil. Rauennatenſe ſecundum ſub Clement. V. *cap.*19. expreſsè primam Dominicam Aduentus nominat. Sed prima Dominica Aduentus incipit à media nocte; ergo, &c. Ex quo decreto colligit Pontius, ea ratione intellecta ſemper fuiſſe antiquiora Eccleſiæ decreta, quæ ab Aduentu Domini nuptias prohibuerunt. Et hanc opinionem Pontij viſa eſt amplecti noſtra prima Synodus Panormitana anno 1615. ſub eminentiſſimo Domino meo Cardinal. ab Auria, vbi *part.* 2. *cap.*7. *n.*23. ita aſſeritur: *Poſtremò meminerit à Dominica prima Aduentus vſque ad diem Epiphaniæ, & à feria* 4. *Ciner. vſque ad Octauam Paſchæ incluſiuè ſolemnitates nuptiarum prohibitas eſſe.* In quibus verbis apertè apparet, quòd ſicuti prohibentur nuptiæ in Quadrageſima à fer. 4. Ciner. ita prohibentur in Aduentu à Dominica prima Aduentus; ſed feria 4. Ciner. incipit à media nocte, & non à veſperis feriæ 3. ergo Dominicam primam Aduentus etiam à media nocte, & non à veſperis Sabbati dicendum eſſe incipere. Et ideò hanc ſententiam præter Pontium & Caualcanum tenet etiam ex Societate Ieſu Reginaldus *tom.*2. *lib.*31. *c.*25. *n* 188. Filliucius *tom.*1. *tract.*10. *part.*2. *c.*9. *nu.*268. Bonacina *de matrim. q.*3. *punct.*14. *n.*4. vbi ſic ait: *Ex Tridentino vetitum eſt celebrare matrimonium à primo die Aduentus Domini vſque in diem Epiphaniæ, & à* 4. *feria Cin. vſque ad Oct. Paſchæ incluſiuè, quod tempus incipit à media nocte præcedentis Dominicæ Aduentus, & à media nocte feriæ* 4. *Ciner. tunc enim incipit Aduentus & Quadrageſima ritu Romano.* Ita ille, qui cum Filliucio pro hac ſententia citat Sanchez, ſed malè; nam contrariam ſententiam docet, vt *ſuprà* diximus.

RESOL. XXVII. *An mulier vi compreſſa non teneatur clamare ad euitandam mortem, infamiam, &c. etiamſi adſit periculum conſentiendi in copulam carnalem?*

NOn teneri mulierem in tali caſu clamare docuit Salas, quem adduxi *in* 3. *part. tract.*6. *ref.*31. cui nunc addo Seraphinum Freytam *in nouis additionibus ad tract de Confeſſ. ſollic. q.*19. *n.*26. vbi ſic ait: *Ex periculi permiſſione infertur feminam per vim compreſſam non teneri clamare ad euitandã mortem, infamiam, aliúdve ſimile, tametſi exponat ſe periculo conſentiendi, ſeu cooperandi libidini, vt benè reſoluit Salas, & conſtat ratione; etenim etſi femina in animo diſſentiat, ex natura tamen vi in tali opere non poteſt non adeſſe periculum conſentiendi, & cooperandi. Ergo aut numquam ei id permittere debet, aut nõ obſtãte eo periculo excuſãda erit.* Ita Freytas.

Sed ego *vbi ſuprà* contrariam ſententiam docui ex rationibus & DD. *ibi* adductis, quibus nunc addo Ioannem Sancium *in ſelectis, diſp.*10. *n.*17. qui tamen poſteà *num.*20. improbabiliter docet non eſſe negandam abſolutionem pœnitenti, qui mutuò dedit concubinæ centum aureos, quorum recuperationis ſpem amittit, ſi domo eam eiiciat. Sed hanc opinionem præter Freytam *loc. cit. n.*25. refellit etiam Caſtrus Palaus *tom.*1. *tract.*2. *diſp.*3. *punct.*9. §.3. *n.*14. nam ſi ipſe Sancius non permittit periculum, vt viſum eſt, ad euitandam mortem, infamiam &c. quomodo admittendum eſt ad euitandum damnum centum aureorum?

RESOL. XXVIII. *An legatum factum pro monachatu poſſit dari mulieribus vulgò dictis* Bizocche, *quæ calibem vitam in propria domo ſub voto emiſerunt?*

Hic

HIc casus frequenter accidit, & ego *in part. 1. tract. 2. resol. 84.* affirmatiuam sententiam docui, quam postea à multis doctis Iurisconsultis in praxi libenter admissam fuisse scio, & illam, me citato, docet etiam nouissimè Ioannes Maria Nouarius *in noua editione de elect. fori, sect. 1. q. 66. nu. 6.* vbi sic ait: *Hodie Tertiarias, quæ castam & cælibem vitam sub expresso voto in habitu traducunt, posse consequi legatum relictum pro monachatu, non obstante quòd viuant in propriis domibus, vtique dicendum est, & ita tutantur Riccius & Diana.* Sic ille.

RESOL. XXIX. *An licita sit petitio Fisci instantis, vt aliqui rei indiciati tantùm ad torturam, condemnentur ad triremes, sine aliquo termino defensionis?*

PRo parte affirmatiua propositæ quæstionis multa adduci possunt argumenta. Primò, quia datur in hoc casu aliqualis defensio, cùm reus sciat se carceratum esse pro tali delicto, & citatus ad examinationem testium, quos aduersus illum Fiscus producit, scit eorum nomina. Ergo non damnatur omnino inauditus. Adde quòd in nostro casu cùm non damnentur rei ad pœnam ordinariam, sed ad pœnam extraordinariam, videtur sufficere, vt eis præbeatur aliqualis modus se defendendi, eo pacto quo diximus.

Secundò, Princeps ex iusta causa potest tollere, seu vt melius dicatur, potest declarare ius naturale, vt in specie docet Decius *in cap. delicti. de except. in 6.* Cabedo *part. 2. decis. 79. nu. 10.* & alij penes ipsum. Ergo ex iusta causa potest declarare in nostro casu non esse adhibendam defensionem propter frequentiam & atrocitatem delictorum.

Tertiò, hic modus procedendi non est nouiter introductus, sed ex antiqua consuetudine, vt apparet ex sententiis à Fisco adductis.

Quartò, reis malæ famæ infertur tortura sine defensione. Ita multos allegans docet Gratianus Falconius *reg. 468. n. 3.* qui etiam *num. 5.* cum multis aliis asserit posse reum torqueri sine data copia indiciorum & defensione, si ab ipso non petatur, vt colligitur ex *l. vnius, § fin. ff. de quæstion.* ibi, *postulante reo.* & docet glossa fin. *in c. 1. de accusat. in 6.* Bertazzolius *lib. 2. consil. 474. n 15.* & ideò Nauarrus *lib. 5. consilior. tit. de accusat. 8.* excusauit quemdam Inquisitorem, qui multos reos torqueri iussit non data eis copia indiciorum, neque assignato termino ad defensionem, quia non petierunt sibi dari. Igitur in nostro casu licitè Princeps supradictam doctrinam applicare potest, & condemnare reos modo quo suprà. Adde quòd in atrocissimis denegatur propriè processus, vt notat Bertazzolius *in addit. ad Bertazzolium patrem, consil. 30.* & Gratianus Falconius *reg. 268. n. 4.* cum aliis, & defensionem negandam esse insignibus latronibus, disturbatoribus, stratariis, &c. docet Monticellus *in praxi crimin. reg. 14. n. 24.* vbi citat Marsilium & alios.

Quintò, pro bono publico aliquando Princeps punit innocentes, & ideò valet statutum, quòd conuicti teneantur dare in manibus Curiæ delinquentes coniunctos. Item quòd puniatur pro delictis suorum coniunctorum bannitorum patratis in territorio, vt obseruat Barbatius *in c. cognoscentes, de constitut. n 5.* Decius *cons. 63. n. 3.* Caballus *in resolut. crimin. cent. 2. cas. 150* Couarr. *lib. 2. variar. c. 8.* & alij. Ergo etiam quòd Princeps in nostro casu damnaret aliquem innocentem sine defensione, non ei imputabitur ad culpam, quia hic modus procedendi introductus fuit pro bono publico, aliter delicta atrocissima manerent impunita, cùm hodie tormentum torturæ non efficiat cum reis, vnde quasi omnes torti & negatiui è carceribus exeunt, ad vetera facinora redeuntes.

His tamen non obstantibus, existimo non esse recedendū à negatiua sententia, pro qua firmanda,

Suppono primò, defensionem competere reo de iure naturali & diuino, vt patet in *Clem. Pastoralis, de re iudicata*; ibi, *de crimine graui delato.* Facultas defensionis, quæ de iure naturali prouenit, adimi non valet, cùm illa tollere Imperatori non licuerit, quæ iuris naturalis existunt. Et Prorex Festus *in Actis Apostol. c. 25.* sic dixit: *Non est Romanis consuetudo damnare aliquem hominem, priusquam is, qui accusatur, præsentes habeat accusatores, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina, quæ ei obiiciuntur* Vnde defensionem esse de iure naturali testantur Theologi, vt Azorius *tom. 2. lib 11. cap. 7.* Turrianus *in 2. 2. D. Thom. tom. 2. disp. 48. dub. 4. n. 1* Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. part. 1 præcept. 8. q. 3. art. 1. dub. 2. concl. 2.* Ledesma *in summa, tom. 2. tract. 8. c. 22. diffic. 4.* Sayrus *in claui Regia lib. 12. cap 8. n. 22. & 25.* Petrus Nauarra *de restit. lib. 2. cap. 3. n. 182. & 197.* Miranda *de ordine iudiciario tom 2. quæst. 26. art. 14. concl. 1.* Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 14. diffic. 4. nu. 2.* Aragonius *in 2. 2. D. Thomæ, q. 67. art. 2.* Zanardus *in direct. Theol. part. 3. c. 39. dub. 3* Non adduco Iurisconsultos, quia hoc suppositum inter illos est commune. Sed omnino videantur Ludouicus Peguera, Doctor Hispanus, *in sua praxi Crimin. c. 12. §. 6. n. 2.*

Suppono secundò, cum supradictis Doctoribus, & cum illis, quos adduxit & sequitur Farinac. *q. 39. n. 18.* quibus ego addo Caballum *tract. de omni genere homicidij, nu. 425.* Rudolphinum *tract. de absoluta potest. Principis, c. 6. num. 89.* Berart. *in speculat. visitat. c. 17. n 84.* Cardosum *in lib. de Iudice & Aduocato, ver. defensio, n. 2. & verb sententia, n. 34.* Barbosam *in collectan. tom. 1. lib. 2. tit. 12. c. 1. nu. 7.* Rouitum *in addit. ad pragm. 1. de bonis spoliatorum, num. 2.* & Spatharium *in praxi Canon. tract. 10. part. 2. cap. 12. num. 1.* Principem etiam de suprema potestate non posse tollere defensionem reis, quæ est illis debita de iure naturæ, in quo nullus Princeps potest dispensare: vnde ipsemet Summus Pontifex *in cap. 1. de causa possess. & proprietatis*, confitetur nihil se posse contra inauditam partem definire. Deinde, vt optimè obseruat Aragon *loco cit. in 2. 2. q. 67. art. 2.* auferre ab aliquo arma, quibus iustè se defendere potest, non solùm est contra charitatem, sed etiam contra iustitiam. Constat autem reum, antequam sit legitimè conuictus, iustè posse se defendere multis viis & rationibus Et sic qui non audiendo talia arma ab eo aufert, facit contra ius naturæ, non minùs quàm qui ensem surriperet, quo solo posset quis se defendere à morte, & eo sublato est occidendus: nihil enim refert armis, vel rationibus de salute dimicare. Ita Aragonius.

His

His igitur ſuppoſitis ſic argumentor. Defenſio competit reis (vt viſum eſt in primo ſuppoſito) de iure naturali & diuino: ſed Princeps etiã de abſoluta poteſtate (vt patet in ſecundo ſuppoſito) non poteſt tollere ea quę ſunt de iure naturali & diuino. Ergo iniuſtè in noſtro caſu condemnat reos inauditos ſine defenſione.

Deinde ad improbandũ ſupradictum modum iudicãdi, multùm me mouet cõmunis illa doctrina Iuriſconſultorum, quos affert & ſequitur Farinacius *q.39.n.35.* quibus ego addo Almonte Crazium *in diſcept.crim.diſcept.32.n.27.* Balthaſarum Ameſcuam *tr.de poteſt.in ſe ipſum l.1.c.19.n.15.* Pegueram *in praxi c. 12.§. 6.n....* Caballum *in reſol.crim. cent.1.caſ. 41.* nempe reo confeſſo & conuicto (ô rem miram, ſed veram & iuſtam) etiamſi non petat, concedendam eſſe defenſionem, neque aliter poſſe condẽnari. Igitur quãtò magis nõ erit dicta defẽſio denegãda reo, neq; cõfeſſo, neq; cõuicto, ſed tãtũ indicato, vt eſt in caſu de quo loquimur?

Adde quòd in nullo Regno eſt in vſu talis praxis iudicãdi, & tamẽ in aliis Regnis neque adeſt modus procedẽdi ex abrupto ita ordinariè, & in omnibus caſibus, vt eſt in noſtro Regno, aduerſus quẽ modũ procedendi, licet in illo denegetur tantùm defenſio quoad torturã, inſurgit Rouitus *in addit. ad pragm.1.de bonis prodit.n.20.* & aliis, *& n.29.30.& 38 cum ſequent. Quid ergo ſupradicti Doctores clamarẽt, ſi ſcirent vltra prædictũ modũ procedendi, palatino modo ad torturam nunc introductum eſſe in Regno alium modum condemnandi reos inauditos per ſententiã definitiuã?*

Verùm quia noſtra ſententia magis firmabitur ex reſponſionibus ad argumenta cõtraria, ideò ad primum aſſero hoc eſſe ſtramineum argumentũ, quia ſubſtantia defenſionis cõſiſtit in ſcientia eorum, quæ teſtes dixerunt, & eſt textus expreſſus *in c.qualiter, & quando, de accuſat.in 6.* ibi, *Et exponenda ſunt et capitula, vt facultatem habeat ſe defendendi.* Vide vt Pontifex aſſerit, reum non habere facultatẽ ſe ipſum defendẽdi, niſi ſciat cõtenta in informationibus? Et quidem ſi reus iſta non ſciret, quo pacto ſe defendere poſſet demonſtrando falſitatem, cõtrarietatem teſtium, &c. formãdo negatiuas coarctatas, &c. Et ſi verũ eſſet, quod dicitur in hoc argumento, tortura in Sicilia non daretur palatino modo ſine defenſionibus, vt omnes aſſerũt; quod datur, quia omnes rei, qui in Sicilia torquentur, ſciunt pro quo delicto ſunt carcerati, & ſciunt nomina teſtium aduerſus illos producta, & fuerunt citati & interrogati. Ergo non eſſet dicendum ſecundùm hoc argumentũ, quod torquerentur ſine defenſionibus. Sed hoc dicere eſt abſurdũ, vt patet: erit ergo etiam abſurdum dicere, quòd rei nõ dicuntur condemnati ſine defenſione in caſu de quo loquimur. Ad confirmationẽ verò argumenti reſpondeo negando totũ. Nam eadem ratio quę militat in pœna ordinaria, militat in pœna extraordinaria, quia leges, vt viſum eſt, abſolutè decernunt non eſſe condemnandos reos inauditos, & non diſtinguunt quoad pœnam ordinariam, & quoad pœnam extraordinariã, & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, vt patet ex *l de pretio.ff.de public.in rem act.* & per ea quæ adducit Surdus *conſil.51.n.7.* Gamma *deciſ.Luſit. 105.n.2.* Eſcobar *de ration.cap.18.n.42.* & alij communiter. Adde quòd argumentum de toto ad partem valet, ex *l.de tota, ff. de rei vendicat.* maximè, vt eſt in caſu noſtro, quando militat eadem ratio, vt obſeruat Menochius *conſil.72.n.5.* Surdus *conſil. 193.n.6.* & alij. Si igitur defenſio competit reis, quando condemnantur pœna ordinaria, idem dicendum eſt, quando condemnantur pœna extraordinaria. Quod etiam probatur ex alia conſuetudine: nam Doctores communiter aſſerunt, non eſſe reos torquendos denegatis defenſionibus, hoc eſt, copia indiciorum. Ergo non eſt verum dicere, vt aduerſarij ſupponunt in argumento, quòd copia indiciorum non eſt danda, quando damnatur reus ad pœnam extraordinariam triremium, exilij, &c. ſed ad pœnam ordinariam mortis. Et ita hanc ſententiam tenet Leſſius *l.2.c.29.dub.11.n.102.* vbi ſic ait: *Ea quæ diximus de non condemnando reum non auditum ad mortem, videntur etiam habere locum in carcere, exilio, priuatione bonorum, officiorum, &c. Nam eadem ferè rationes accommmodari poſſunt.* Ita ille, & Petrus Nauarra *lib.2.c.3.n.195.* Sayrus *in claui Regia lib. 12.c.8. n.26.* & alij. Ex quibus ſatis remanet labefactatum argumentum contrariæ ſententiæ, quod ſolidiſſimum aduerſarij putabant.

Ad ſecundum argumentum reſpondeo cum Rudolphino *tract.de princip. poteſt. c. 2.n. 92.* & alij penes ipſum, quibus ego addo Villalobos *in ſumm. tom.2.tract.14.diffic.4.n.6* Filliucium *to.2.tract.40. c.6.n.176.* Layman *lib.3.ſect.5.tract.6.c.2.num.7.* Leſſium *loco cit.n.100.* Zanardum *in direct. Theolog. p.3. c.34.dub.3.* & alios, quos ego ipſe adduxi *in 3. part. reſolutionum moralium tract.5.reſol.98.* quòd ex iuſta cauſa poteſt Princeps denegare defenſionem; tamen hoc procedit in aliquibus tantùm caſibus à Doctoribus particulariter expreſſis, vt quando delictum eſt notorium, quando timetur de populi tumultu, & aliis caſibus à dictis Doctoribus enumeratis, in quibus ſcit Princeps reis nullam competere, nec habere poſſe defenſionem. Extra quos caſus non dari aliam iuſtam cauſam diſpenſandi, tenet Rudolphinus *loc.cit.* Dauid à Mauden *in Decalog.diſc.3.præcept.8. num.4.in fine.* Farinacius *q.39.n.24.* ſed in his caſibus neque directè, neque indirectè poſſunt includi caſus, per quos rei de quibus loquimur, condemnantur inauditi; ergo non poteſt dici quòd Princeps in noſtro caſu poteſt ex iuſta cauſa diſpenſare quoad defenſionem dictorum reorum.

Ad tertium argumentum reſpondeo, quòd in noſtro caſu non valet adducere conſuetudinem in contrarium: nam cùm ſatis probatum ſit defenſionem eſſe de iure naturali, conſuetudo nihil aduerſus illud prævalere poteſt, vt docet Suarez *de legib.l.7.c.6.n.4.* Salas *de leg.tr.19.ſect.11.n.89.* Molfeſius *in ſum.to.1.tract.9.c.11.n.41.* Becanus *in par.2. tract.3.q.6.n.2.* & alij Theologi communiter, & in terminis, vt aſſerunt, terminantibus, ita reſpondet etiam Farinacius *q.39.n.29.* aſſerendo non valere conſuetudinem, per quam tollitur reo defẽſio. Et nouiſſimè ita etiam tenet Piagius *tract.de conſuetud. q.6.n.172.* Nec valet dicere quod Leſſius *li. 2.c.29.*

dub.11.n.99. Filliucius *tom.2.tract.40.c.6.n.176.* & alij asserunt defensionem nō esse de iure naturali, sed de iure gentium. Sed consuetudo aduersus ius gentium valet, ex *gloss. in l. si locus. ff. quemadmodum seruit. amit.* Ergo, &c. Nam respondeo, (quidquid sit de probabilitate opinionis Lessij, & aliorum) quòd cōsuetudo neque potest tollere ea quę sunt de iure gentium, vt probat Azorius *to.2.lib.5. cap.17.q.6.* maximè, vt obseruat Bonacina *de legib. disp.1.q.1 punct.vlt.n.8.* quando ius gentium procedit ex iure naturali, vt procedere in casu nostro fatentur Lessius, Filliucius *loc.cit.* Vnde Salas *de leg. tract.29.resp.19.sect.2.* sic ait: Licet aliquod ius gentium possit consuetudine abrogari, tamen moraliter id non contingit, quia deberent omnes gentes in tali consuetudine concordare, quod est moraliter impossibile, maximè cùm etiam iura gentium sint valdè consentanea iuri naturali, & ideò oppositæ consuetudines raræ esse possunt. Ita Salas. Ex quibus manet solutum hoc tertium argumentum, in quo fiscus nimis se fundabat.

Ad quartum argumentum assero primò, quòd supradicta doctrina communiter à Theologis & Iurisperitis absolutè refellitur, vt videre est apud Pegueram *in praxi, c.12. §.6.n.3.* Farinacium *q.39.n. 91. & 99.* Aliqui verò ex Marsilio *in pract. § . nunc videndum, nu. 13.* distinguunt; vel reus est idiota & simplex, vel litteratus, & sagax. In primo casu asserunt, etiamsi non petat, dandam esse copiam indiciorum. In secundo casu verò negant. Et ita docet Didacus Cantera *in quæst. crimin. q.9. de Iudice, n.3.* & alij. Sed in nostro casu omnes rei sunt idiotæ, & simplices, ergo, &c. Vel respondeo secundò, esse disparem rationem inter illum casum & nostrū: nam in nostro casu reus absolutè condemnatur per sententiam ad pœnam subeundam sine vlla defensione, & non auditus: in illo verò casu, de quo loquitur in argumento contrario, defensio non tollitur, sed differtur, vt notat Antonius de Nigris Neapol. *c.272. n.57.* cùm reus tantùm torqueatur; vnde ei remanet spes non confitendi in tormento: & si confiretur post tormentum, datur ei terminus innocentiæ ad se defendendum, & ita dictā doctrinam procedere quoad torturam, non autem quoad condemnationem, rectè notat Pitigianus *in praxi Canonica, tit.3.c.7. circa fin.* & Elisæus Danza *de potest. ad modum belli, c.4.n.1.* Vnde Nauarrus *in dicto consil.8. de accusat.* dixit, quòd licet communis opinio teneat dandam esse defensionē ante torturam, nullus tamē videtur textus expressus in hoc, quod de condemnatione rei non est dicēdum, cùm omnia iura apertè clament nō esse dānandum nisi auditū. Et ideò, vt dixi, non valet argumentum de tortura ad condemnationem, licet communiter DD. asserant in vtroque casu dandā esse reis defensionē. Ad confirmationem verò argumenti dico opinionem Claudij Bertazzolij, & aliorum esse reprobatam, vt docet Caballus *in resolutionum crimin. centur.2.cas.41.* & Farinacius *q.39. n.41.* cum aliis penes ipsos. Vnde in delictis atrocissimis, etiam in hæresi, conceditur defensio, & datur copia indiciorum, & quando delicta sunt frequentia & atrociora, augetur pœna, priuilegiatur eorum modus procedendi, vel inuenitur alia via ad illa extirpanda: non autē tollitur defensio, quæ reis competit de iure naturali, & quę tolli nō potest etiam, vt probatum est, de absoluta Principis potestate. Ad doctrinam verò Monticelli, & aliorum negantium defensionē insignibus latronibus, &c. respondeo verā esse, quando supradicti sunt notoriè tales, aliàs secus. Et ita limitat dictam sententiam Farinacius *q.39.n.109.* Bossius *tit. de iudiciis, n.74.* Et suprà ad secundum argumentū, ex mente etiā Theologorū, diximus Principē, quādo delictū est notorium, posse defensionē denegare.

Ad quintū argumentū, assero illa exempla non facere ad casum nostrum: nam, vt rectè obseruat Farinacius *q.23.n.139.* in illis statutis nō apponitur pœna corporalis: & si apponeretur, esset iniusta. Verùm in nostro casu rei dānantur sine defēsione ad triremes. Vnde si inter illos esset aliquis innocēs, subiret inauditus pœnā tam atrocem, vt Caballus *resolutionū crim.cent.1.cas.9.n.48.* asserat quod istâ pœnâ maior, aut grauior reperiri non possit.

Igitur ex omnibus supradictis satis firmata mihi videtur circa præsentem quæstionem opinio negatiua. Vnde claudam hoc responsum cum verbis Medeæ, iussæ exulare à Creonte Rege ita cum illo loquentis, vt notat Bobadilla *in politica to.1.l.2. c.5. n.36.* *Qualquier que manda alguna cosa sin oyr la parte, aunque lo que manda sea justo, el en lo mandar es injusto.* Et ita ego sentio, saluo semper, &c.

APPROBATIONES.

NOs infrà scripti ex commissione admodùm R. P. N. Generalis D. Matthæi Santomango accuratè recognouimus Additiones ad Resolutiones Morales R.P.D. Antonini Dianæ Clerici Regularis, continentes alias viginti nouem Resolutiones eiusdem Auctoris; in quibus cùm nihil sit, quod sanæ doctrinæ, vel morum regulæ aduersetur, dignas iudicamus, vt typis mandentur. Romæ die 25. Februarij 1634.

Don Leonardvs Dvardvs Cler. Reg. Theol. & vtriusque Iuris Doctor.

D. Pavlvs Maria Qvartvs Cler. Reg. Sacræ Theologiæ Professor.

D. MATTHÆVS SANTOMANGVS Præpositus Generalis Clericorum Regularium.

CVM hæ *Additiones Resolutionum Moralium R. P. D. Antonini Dianæ*, iuxta præfixam assertionem PP. Theologorum, quibus id commisimus, approbatæ fuerint, vt typis mandentur, quoad nos spectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præsentes has manu propriâ subscripsimus, & nostro solito sigillo firmauimus. Dat. Neapoli die 10. Februarij 1634.

D. Franciscvs Bacilis Secretarius.

IN-

INDEX RERVM

Omnium notabilium, quæ in III. Reſolutionum Parte continentur.

A.

Abbas, Abbatiſſa.

BBATES *an poſſint conſecrare calices, altaria, campanas, & benedicere lapides, & alia vaſa Eccleſiaſtica, non ſolum ad vſum ſuarum Eccleſiarum, ſed etiam alienarum. tract. 2. reſol. 15.*

Et an poſſint ſe ingerere in benedictionibus, in quibus vnctio requiritur. ibi. verſ. Quoad conſecrationem. *& hæc concluſio an etiam procedat reſpectu Abbatum Regularium, qui gaudent ampliſſimis priuilegiis. verſ.* Dubitatum verò.

Et an pariter gaudeant iſto priuilegio aliæ Religiones, quæ gaudent priuilegio communicationis. verſ. Notandum tamen eſt.

Abbates Clericis ſæcularibus ſibi ſubditis an poſſint concedere litteras dimiſſorias. tract. 2. reſol. 95.

Abbatiſſa an licitè poſſit paciſci de certa ſumma pecuniæ, donec Monaſterio dos Monialis ſoluatur, etiamſi Monaſterium ſit opulentum. tract. 2. reſol. 97.

Abbatiſſa an poſſit eligi Monialis vidua. tract. 2. reſol. 99.

Abortus.

Abortum an liceat procurare ad euitandum periculum vitæ, & infamiæ alicuius puellæ prægnantis. tract. 5. reſol. 11.

Dummodo fœtus non ſit animatus. ibid. verſ. At his.

Abortus poſt fœtus animationem an ſit permiſſus quando mater in aliqua infirmitate laboraret, & nullum aliud remedium ſit, licet indirectè, & per accidens ex illo ſequatur mors fœtus. tract. 5. reſo. 11. verſ. Notandum eſt hîc.

Sed quid quando medicamenta æquè tendunt ad ſalutem matris, & ad mortem fœtus, vbi ſalus infirmæ omnino deſperata eſt, & fœtus etiam periret, an inquam in tali caſu liceat prædicta medicamenta præbere. ibid. verſ. Negatiuè reſpondent.

Sed quid ſi proles eſt animata an erit illicitum præbere matri medicamentum directè curatiuum cum notabili periculo prolis, ſi certum erat vel valdè probabile prolem ſine illo viuam edendam verſ. Notandum eſt.

Abſolutio.

Abſolutio caſuum reſeruatorum ab aliquo obtenta tempore Iubilæi habente animum lucrandi Iubilæum, ſi poſteà illud non lucratur, an remaneat firma, ita vt pœnitens non reincidat in caſus ſemel remiſſos. tract. 2. reſol. 44. verſ. Et confirmatur.

Abſolutio an ſit danda moribundo, qui nutibus tantùm quærit abſolutionem à Confeſſario. Vide Moribundus.

Abſolutio an ſit concedenda moribundo, qui non audit, nec poteſt loqui, ſed tantùm pugno pectus ſuum pulſat, ſuſpirans oculos in cælum tollit, vel reſpicit aliquam imaginem, hoc vidente Sacerdote, vel aliis teſtificantibus. Vide Moribundus.

Abſolutio non eſt concedenda Sacerdoti, qui ſano corpore nihil de mortis periculo ſuſpicans Miſſam inchoaſſet, & in fine introitus decidiſſet mortuus, licet confeſſionem generalem feciſſet ad Deum coram miniſtro, & Eccleſia. Vide Sacerdos.

Abſolutio an ſit danda moribundo exhibenti ſigna ſupradicta, ſed dubitatur an proueniant ex contritione, an ex anguſtia. Vide Moribundus.

Abſolutio an ſit à Confeſſario danda moribundo, qui in illius abſentia petiit confeſſionem, vel ſigna pœnitentiæ fecit, aliquo hoc teſtante. Vide Moribundus. *vbi etiam habebis quot teſtes debeant hoc teſtari Confeſſario.*

Abſolutio an ſit danda illi, quem paulò antè in periculo mortis Confeſſarius audierat, & non abſoluerat, ſi poſteà ſuperueniens adhuc eum inuenit viuum, ſed ſenſibus deſtitutum. tract. 3. reſol. 6.

Abſolutio à Sacerdote impartienda an ſit moribundo ſenſibus deſtituto, ſi teſtes de ſignis eius contritionis non coram infirmo teſtimonium ferant, ſi poſteà Sacerdos præſente infirmo vellet illi ſacramentalem abſolutionem præbere. Vide Confeſſarius.

Abſolutio an poſſit à Confeſſario concedi moribundo ſenſibus deſtituto, qui non petiit confeſſionem, nec vllum ſignum contritionis edidit. Vide Moribundus. *vbi etiam quid ſi moribundus benè vixerit.*

Abſolutio potiùs eſt concedenda in fauorem pœnitentis, quàm deneganda in reuerentiam Sacramẽti. Vide Confeſſarius.

Abſolutio an ſit deneganda pœnitenti, qui non vult acceptare pœnitentiam ſibi à Confeſſario iniunctam. Vide Pœnitens.

Abſolutio à cenſuris, & caſibus reſeruatis in articulo mortis, ſeu periculo, poteſt dari à quolibet Sacerdote, & qui comprehendantur hoc caſu ſub nomine Sacerdotis, & quid ſi eſſet præſens Parochus, & quando dicatur periculoſa infirmitas. Vide Pœnitens.

Abſolutio an licitè poſſit concedi ei, qui habet peccata reſeruata cum onere, vt ea ſola poſteà ſuperiori confiteatur. tract. 4. reſol. 58.

Abſolutio, & alia Sacramenta an poſſint licitè recipi à miniſtro malo, ſed parato miniſtrare. Vide Pœnitens.

Abſolutio à pœnitente obtenta bona fide à peccatis tantùm & non à cenſuris etiam reſeruatis, quibus ipſe eſt innodatus, an ſit valida. tract. 4. reſol. 78.

Et quid ſi Confeſſarius ſciat peccata, habere annexam excommunicationem, & hoc non obſtante ex malitia abſoluat. ibid. verſ. Et omnia.

Abſolutio an ſit deneganda pœnitenti à Confeſſario, qui euidenter ſcit, quòd pœnitens commiſit tale peccatum, & de eo non ſit confeſſus. tract. 4. reſol. 105.

Abſolutio an ſit valida ſi pœnitens bona fide ſua peccata aperuit, ſed Confeſſarius quandoque dormiebat, dum ille confitebatur, an verò talis confeſſio tanquam nulla ſit reiteranda. Vide Confeſſio.

Abſolutio à pœnitente obtenta à Confeſſario cum falſa licentia Ordinarij an ſit nulla. tract. 4. reſol. 122.

Abſolutio obtenta à pœnitente, qui ſcit Confeſſarium eſſe priuatum iuriſdictione, quod ipſe Confeſſarius ignorat, an ſit valida. ibid. verſ. Hinc.

Abſolutio data à Confeſſario, qui non recordatur ſi-

*tum pœnitentis, an sit valida. tract.4.resol.123. vers.*Sed cùm.

Absolutio an sit danda illi, qui sine causa præberet Confessario sua peccata scripta, & de illis illo præsente se accusaret. tract.4.resol.127.

Absolutio ab excommunicatione an possit à laico validè dari moribundo, ita vt defunctus sit sepeliendus in loco sacro. tract 4.resol.133.

Absolutio à quocumque Confessario approbato absque licentia Inquisitoris an possit dari illi, qui vt & metu, fraude, vel dolo, aut alio quocumque casu inter infidèles exteriùs fidem negauit, sed corde illam retinuit, si postea redut ad Christianos, tamquam non comprehensos in Bulla Cœnæ. Vide Hæreticus.

Absolutio est danda à Confessario blasphemanti hæreticaliter absque licentia Inquisitoris, si benè sentiant de fide. Vide Hæreticus.

*Absolutio obtenta virtute Iubilæi à casibus reseruatis, & excommunicatione ab eo qui habebat animum lucrandi illud si postea illud non lucratur, an annulletur, seu infringatur respectu reseruatorum, & excommunicationis. tract.4.resol.145.vers.*Notandum.

*Absolutio à casibus reseruatis, & à censuris tempore Iubilei non potest dari à Confessario sub ea conditione, vt pœnitens lucretur Iubilæum. tract.4.resol.145.vers.*Aduertant.

Absolutio alicuius excommunicationis ab Episcopo reseruata Summo Pontifici, an possit hoc non obstante, Metropolitanus largiri in casibus sibi permissis. tract.4. resol.158.

*Absolutio censurarum potest fieri extra sacramentum confessionis. tract.5.resol.25.vers.*Et idem dicendum.

*Absolutio à Confessario an sit deneganda habenti consuetudinem iurandi ex inaduertentia. tract.5.resol.62. vers.*Ex his deduxit.

*Absolutio est inualida, excommunicatione non ablata, & quid in casu necessitatis. tract.5.ref.68.vers.*Respondent communiter. *& vers.*Igitur pro praxi.

Absolutio ab excommunicatione per metum extorta est nulla, idem de reuocatione censuræ ante diem, vel conditionem, sub qua promulgata est. tract.5.resol.118.

Absolutio an sit deneganda volenti restituere per partes, si habet potestatem restituendi totum. tract.6.resol.5.

Acolythus.

Acolythus, qui solemniter cereum fert in peccato mortali, an peccet mortaliter. tract.4.resol.196.

Actus.

Actus, qui est causa omissionis culpabilis, an sit peccatum distinctum ab ipsa omissione. tract.6.resol.8.

*Actus, qui fiunt ab operante post propositum omittendi præceptum, an dicatur causa omissionis præcepti, & consequenter sint peccata. ibid.vers.*Sed hic.

*Actus conditionalis quando versatur circa res prohibitas solo iure positiuo, an excuset à peccato mortali, & quid quando versatur circa ea, quæ sunt iure naturali prohibita. tract.6.resol.47.vers.*Notandum est.

Adultera.

*Adultera etiam infimæ sortis, & nupta nobili viro, cui supponit filium alterius pro successione maioratus, omissis filiis legitimis non debet se prodere, etsi sciat profuturum; nec tenetur reuelare hoc filio spurio, nec filius tenetur credere, ad quid autem teneatur. tract.5.resol.30.vers.*Ex his adultera.

*Adultera, quæ ipso iure amittit dotem legitimè accusata de adulterio, si falsis testibus se defendit, non tenetur ad dotem reddendam. sed ad expensas viro soluendas. tract.6. resol.35.vers.*Secundò.

Adulterium.

Adulterium occultum commissum ab vxore an possit esse in causa, vt maritus secluso scandalo in foro conscientiæ valeat vxorem dimittere. tract.4.resol.257.

*Et quid si vterque coniux sit reus adulterij, an possit fieri huiusmodi diuortium, & an interfit si vnus priori loco commisit adulterium, aut sæpiùs altero, quòd vnius sit publicum & alterius occultum, & lateat coniugem, & an si post diuortium factum alter innocens committat adulterium, an teneatur alterum coniugem emendatum iterùm ad thorum admittere, & ad instantiam alterius compelli possit ad istud à Iudice. ibid.vers.*Notanda sunt.

Aduocatus.

Aduocatus an possit esse Iudex in causa, cuius fuit patronus in foro conscientiæ, altera parte insciа. tract. 5. resol.56.

Affinitas.

Affinitas contracta ex copula fornicaria an impediat matrimonium contrahendum post Baptismum. tract.4. resol.262.

*Affinitas an contrahatur, si quis extraordinariè polluat feminam aliquam emittens semen post extractum membrum è vase naturali quamuis postmodum casu illabitur semen in naturale vas. tract.5.resol. 19.vers.*Qui etiam.

Affinitati contrahendæ an necesse sit non solùm virum, sed etiam feminam seminare. in Addit.secund.resol.21.

*Affinitas an contrahatur si semen alicuius viri ope damonis deferatur in vterum femineum. tract.5.resol.19. vers.*Nota etiam.

Alienatio.

*Alienatio rei litigiosæ lite pendente facta in clericum, an possit reuocari à Iudice seculari & an possit Iudex secularis in eum directè executionem facere contra clericum. tract.1.resol.4.vers.*Ex his etiam.

Alienatio alicuius rei si in contractu sit prohibita si res talis perueniat ad clericum, an executio possit fieri per Iudicem secularem in illa re specialiter obligata à laico, esto quòd clericus illam possideat. tract.1.resol.49.

Appellatio.

*Appellatio nod admittitur à sententia lata per Episcopum, per quam fuit decisum in fauorem rei, quòd gauderet Immunitate Ecclesiastica. tract.1.resol.38. vers.*Notandum est.

Appellatio an concedatur Regulari ad Summum Pontificem, si omisit appellationem ad Prouincialem, seu Generalem. tract.2.resol.54.

Appellatio an sit licita, si sententia lata sit à Iudice secundùm opinionem probabilem, vel quod magis est secundùm probabiliorem. tract.5.reso.104.

*Et hoc an procedat non solùm in causis criminalibus, sed etiam in ciuilibus. ibid.vers.*Ex quibus.

Archiepiscopus.

Archiepiscopus factus Episcopus an possit vti pallio, quod conceditur Archiepiscopis. tract.6.resol.37.

*Archiepiscopus extra suam prouinciam an possit vti pallio, etiam de licentia ordinarij illius diœcesis. ibid.vers.*Adde quod.

Archiepiscopus si semel habuit pallium vnius Archiepiscopatus

patus si ab illo ad alium transferatur, iterumq; redeat ad priorem, indiget nouo pallio, & primum non sufficiet. ib. vers. Notandum est. *vbi etiam, quid si perdat pallium acceptum à Summo Pontifice, vel aliquo casu comburatur, an poterit absque illo pontificalia munera exercere.*

Aspicere.

Aspicere coitum bestiarum, seu verenda eorum turpiter commota an sit licitum. tract. 5. resol. 88.

Et quid de coitu, & verendis aliorum. ibid. vbi quid si ex proposito, & quid si per transennam.

Attritio.

Attritio cognita an sufficiat ad suscipiendum sacramentum Baptismi. tract. 4. resol. 13.

Attritio sola in homine iusto, an sit sufficiens ad remissionem peccatorum venialium extra sacramentum Pœnitentiæ. tract. 4. resol. 117.

Sed vltra remissionem venialium extra, vel intra Sacramentum requiritur etiam propositum in posterum vitandi illa. ibid. vers. Notandum est.

Et hoc propositum an sufficiat esse implicitum, quod contineatur virtualiter in detestatione peccati. tract. 4. resol. 119.

Audire.

Audiendo detrahentem aliorum crimina an peccetur mortaliter. tract. 5. resol. 35.

Et non repellendo, an quandoque peccet mortaliter. ib. vers. Communiter.

Auocatio.

Auocatio causarum spiritualium ad tribunalia laicorum, an possit fieri absque incursu censuræ Bullæ Cœnæ, si causæ auocentur ab aliis Iudicibus Ecclesiasticis vltra Iudices Sedis Apostolicæ. tract. 1. resol. 55.

Auriga.

Auriga, seu sigitteri vulgò nuncupati, deferentes meretricem de vno loco ad alium, quam sciunt illuc tendere ad peccandum, an excusentur à peccato. tract. 6. resol. 11. & tract. 6. resol. 46. vers. Vnde.

Auxilium.

Auxilium præstans furi furandi gratia ascendenti scalam in tenendo eam, quam etsi nemo teneret, tamen ascenderet non tenetur ad restitutionem. idem si adiuuares aliquem in asportando rem furtiuam, quam sine tuo subsidio auferret, & furaretur, non teneris ad restitutionem. tra. 5. resol. 47. vers. Si furi. *& tr. 5. res. 84. vers.* Ex his.

B.

Baptismus.

Baptismus pueris filiis infidelium à dominis potest dari inuitis eorum parentibus, sed hoc an teneantur facere domini sub onere peccati mortalis. tract. 4. resol. 1.

Baptismus producit cognationem spiritualem, quando patrinus tangit infantem baptizandum, & in quo loco requiritur, vt baptizetur vt illam producat, & ille qui tangit infantem debet interuenire vt patrinus, & non vt subseruiens necessitati. Vide Cognatio.

Et an producat cognationem prædictam si quis ex errore leuet filium Petri, existimans se Pauli filium leuare. tract. 4. resol. 16.

Baptismus post partum vxoris statim ob periculum mortis datus à marito infanti adstantibus multis, qui hoc facere poterant, an priuet maritum iure petendi debitum ab vxore. tract. 4. resol. 3.

Et super hoc impedimento quis possit dispensare. ibid. vers. Nota.

Baptismus si in casu necessitatis detur à laico præsente diacono, an faciat, vt laicus peccet mortaliter. tract. 4. resol. 4.

Vbi quid si præsente Sacerdote, & eo non renuente. ib. vers. Non desinam.

Et an incurrat in irregularitatem. ver. Nota tamen.

Baptismus vt conferatur an sufficiat minima quantitas aquæ, scilicet vna, vel duæ guttæ tract. 4. resol. 5.

Baptismus an possit conferri ex aqua ex sale resoluta, vel ex gelu, vel ex niue. ibid. vers. Quæritur secundò.

Et an ex aqua distillata ex vite, vel aliqua arbore. ibi. vers. Quæritur tertiò.

Et an ex aqua, quæ colligitur ex vaporibus densatis, vel quæ ex ore ollæ euaporatur, aut ex parietibus, aut lapidibus hyemali tempore fluit. vers. Notandum est.

Baptismus vt validè conferatur, an requirat vt simul, & semel parochus abluat, & pronuntiet formam Baptismi, an verò possit interuenire aliqua breuis mora, nempe vt vna oratio Dominicalis possit recitari. tract. 4. resol. 6.

Baptismus an licitè possit dari filiis hæreticorum, si sub cura parentum probabiliter timeatur periculum peruersionis eorum. tract. 4. resol. 7.

Baptismus quamprimùm debet infantibus conferri à parentibus, & hoc quamprimùm quomodo intelligendum est, & quid hic Panormi stante Synodo. tra. 4. res. 8. per totam.

Rebaptizantes scienter sub conditione, an incurrant in irregularitatem. tractat. 4. resol. 9. & in Addit. secund. resol. 10.

Baptizans Sacerdos in peccato mortali infantem in casu necessitatis an peccet mortaliter. tract. 4. res. 10.

Et quid si esset laicus in peccato mortali existens, qui baptizaret, an peccaret mortaliter. ibid. vers. Ex his.

Baptismus infanti in periculo mortis an possit dari à duobus, scilicet à muto abluente, & ab orbato manibus proferente formam Baptismi. tract. 4. resol. 11.

Baptismus an sit validus, si fuit collatus dormienti, qui illud ante somnum petierat. tract. 4. resol. 12.

Baptismus vt suscipiatur, an sufficiat attritio cognita, an verò requiratur contritio. tract. 4. resol. 13.

Baptismus quorum peccatorum remissionem operetur recedente fictione. tract. 4. resol. 14.

Baptismus non operatur remissionem peccati fictionis, sed pœnitentia in ordine ad claues Ecclesiæ, & an sola attritio sine sacramento Pœnitentiæ sit sufficiens ad remouendam fictionem. Vide Peccatum.

Baptismus solus an habeat effectum recedente fictione, an verò omnia Sacramenta. tract. 4. resol. 15.

in Baptismo conferendo, & in collatione aliorum sacramentorum intentio peruersa ministri an suppleatur à Deo, quoad gratiam saltem, licet non quoad characterem. tract. 4. resol. 17.

Baptismus priuatus quando confertur tempore necessitatis, an requirat adhibitionem patrini, & ex tali adhibitione an contrahatur cognatio spiritualis. tract. 4. res. 18.

in Baptismo conferendo an patrinus Catholicus possit existere filius hæreticorum, baptizante illos ministro hæretico in forma SS. Trinitatis. ibid. vers. Notandum est.

Beneficiatus.

Beneficiatus an dicatur, qui habet coadiutoriam à Papa concessam. tract. 1. resol. 62.

Beneficiatus omittens Horas Canonicas, an liberetur à reſtitutione fructuum propter eleemoſynas largitas pauperibus, non tamen hoc intuitu, ſi tantumdem largitus fuiſſet. tract. 6. reſol. 57.

Beneficium.

Beneficium iuris patronatus an poſsit obtineri à minore quatuordecim annorum. tract. 6. reſol. 64.

Et an ſufficiat 14. annum eſſe cœptum, an verò debeat eſſe expletus. ibid. verſ. Notandum.

Blaſphemia.

Blaſphemiæ plures in Deum prolatæ vnico actu, ſine morali interruptione, vnum ſolùm peccatum conſtituunt, & non plura, nec eſt opus in confeſsione explanare numerum blaſphemiarum. tract. 4. reſol. 163. verſ. Notandum.

Blaſphemiæ, & iuramenta falſa inaduertenter prolata, orta tamen ex praua conſuetudine, an ſint peccata mortalia. tract. 5. reſol. 62.

Bulla.

Bulla Cœnæ Domini an tollat caſus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant. tract. 1. reſol. 74.

Bulla Cœnæ Domini an tollat priuilegium Regiæ Monarchiæ Regni Siciliæ. ibi. verſ. Circa iudicium de Monarchia.

Bulla Cœnæ Domini an reuocet priuilegia Mendicantium, Regularium, & Bullæ Cruciatæ. Vide Priuilegia.

Bulla ſanctæ Cruciatæ dat priuilegium edendi carnes tempore prohibito ex licentia vtriuſque medici, quomodo hoc intelligendum, latè declaratur. tract. 5. reſol. 70.

C.

Capitulum.

Capitulum Generale non poteſt derogare priuilegio conceſſo Prælatis Religionum eligendi Confeſſarium extra Religionem, niſi fuerit confirmatum à Summo Pontifice. tract. 2. reſol. 1. verſ. Non deſiſtam.

Capitulum Generale poteſt tollere à fratribus vſum priuilegiorum Apoſtolicorum. Vide Generalis.

Capitulum Generale an poſsit determinare quædam bona immobilia certa domus alienanda eſſe tantùm à quinque Patribus eligendis per Capitulũ dictæ domus, & alienatio facta virtute dicti decreti, an ſit valida, an verò inualida. tract. 2. reſol. 87. verſ. Capitulum, *cum ſeq.*

Capitulum Generale cuiuſlibet Religionis non poteſt determinare aliquid contra ius commune. ibid. verſ. Reſpondeo.

Cardinales.

Cardinales an, & quando poſsint licitè abeſſe à Congregationibus. tract. 2. reſol. 6.

Cardinalis ſeipſum percutiens, aut vulnerans, an incidat in excommunicationem Canonis, Si quis ſuadente. *tr. 5. reſol. 81. verſ.* Notandum.

Caſus.

Caſus reſeruati à Prælatis Religionum an definant eſſe reſeruati, ſi ipſi ſuperiores functi ſint officio eorum. tract. 2. reſol. 23.

Caſus reſeruatus inceſtus, an comprehendat, quando impuberes commiſcent ſe cum conſanguineis, vel affinibus. tract. 4. reſol. 101. verſ. Notandum eſt.

Caupones.

Caupones, ſeu tabernarij, an poſsint miniſtrare cibos ſoluturos illo ieiunium. tract. 5. reſol. 36. verſ. Item licitũ.

Caupones, nautæ, & ſtabularij ad quam culpam teneantur pro rebus penes ipſos depoſitis in foro conſcientiæ. tract. 6. reſol. 21. vbi etiam quid in foro externo.

Circumſtantia.

Circumſtantia peccati manifeſtatiua complicis an ſit aperienda à pœnitente in confeſsione, non obſtante, quòd Confeſſarius cognoſcat complicem. tract. 4. reſ. 64.

Circumſtantiæ notabiliter aggrauantes non ſunt neceſſariò explicandæ. tract 4. reſol. 67.

Circumſtantia, quòd mulier peccauit carnaliter cum Sacerdote religioſo, non eſt neceſſaria explicari in confeſsione, ſed ſufficit dicere, Peccaui cum Sacerdote. ibid. verſ. In reſol. 3.

Et Sacerdos, vel religioſus ſufficit, vt dicat tantùm ſe violaſſe votum caſtitatis, non manifeſtando votum ſolemne profeſsionis, vel ordinis. verſ. In reſol. 4.

Circumſtantia quòd ſponſus, & ſponſa de futuro carnaliter ſe commiſcuerunt, non eſt explicanda in confeſsione. ibid. verſ. In reſol. 5.

Circumſtantia ſtupri non eſt aperienda in confeſsione, ſi puella conſentiat, ſed ſufficit dicere, toties fornicatus ſum. ibid. verſ. In reſol. 11.

Circumſtantia contra inobedientiam non eſt explicanda in confeſsione, quando Religioſus non obediuit Prælato præcipienti ſub obedientia, quia non committit duplex peccatum, nempe contra Religionem, & contra obedientiam, ſed vnicum tantùm. ibid. verſ. In reſol. 16.

Circumſtantia quòd quis vnica voluntate voluiſſet plures homines occidere, aut pluries ad mulierem accedere, aut vnico actu voluerit omittere officium per menſem, vel ieiunium per totam Quadrageſimam, an ſit aperienda in confeſsione. ibid. verſ. In reſol. 17.

Circumſtantia quòd quis in actu venereo geſtauit reliquias, non eſt aperienda in confeſsione. ibid. verſ. In reſol. 18.

Circumſtantia tactuum impudicorum factorum in Eccleſia an ſit explicanda in confeſsione. ibid. verſ. In reſol. 25.

Circumſtantia locutionis verborum turpium in loco ſacro prolatorum, an ſit explicanda in confeſsione. ibid. verſ. In reſol. 26.

Circumſtantia diuerſitatis contumeliarum contra proximum in confeſsione an ſit explicanda. ibid. verſ. In reſol. 28.

Circumſtantia ſi mala volita fuerint circa facultatem, vel perſonam, vel honorem proximi, non eſt opus vt explicetur in confeſsione. ibid. verſ. In reſol. 30.

Circumſtantia gradus inceſtus, an ſit neceſſariò aperienda in confeſsione. ibid. verſ. In reſol. 31.

Circumſtantia raptus non eſt aperienda in confeſsione, ſi virgo ſponte conſenſit ibid. verſ. In reſol. 37.

Circumſtantia, per tot vices cognoui amaſiam, ſi per noctem dormiui cum ea, an ſit explicanda in confeſsione, an verò ſufficiat dicere, feci quod potui. ibid. verſ. In reſ. 39.

Circumſtantia tactuum, & oſculorum quantumuis libidinoſorum, quæ ſubſequuntur copulam, non eſt in confeſsione explicanda. ibid. verſ. In reſol. 40.

Circumſtantia, quòd Confeſſarius exiſtens in peccato mortali excepit confeſsiones diuerſorum ſucceſsiuè non eſt aperienda in confeſsione, cùm vnum tantùm peccatum commiſerit. ibid. verſ. In reſol. 43.

Circumſtantia an delectatio moroſa fuerit circa coniugatam, vel Monialem, non eſt explicanda in confeſsione, ſed ſufficit dicere, toties moroſè delectatus ſum. ibid. verſ. In reſol. 48.

Circumſtantia omiſsionis in confeſsione non eſt neceſſaria

via explicari, ſed ſufficit pœnitentem ſe accuſare de cauſa omiſſionis. ibid. verſ. In reſol. 64.

Circumſtantia Sodomiæ commiſſæ inter maſculos in primo, & ſecundo gradu, an ſit aperienda in confeſsione, an verò ſufficiat ſe tantùm accuſare de actu ſodomitico cum conſanguineo, vel affine, ſine explicatione gradus primi, & ſecundi, cum quibus habita fuit copula. Vide Sodomia.

Circumſtantia ſcandali indirectè voliti an ſit in confeſsione aperienda. tract. 4. reſol. 114.

Et an etiam ſit explicandus numerus perſonarum, quibus datum eſt ſcandalum, & qualitas ipſarum. verſ. Sed difficultas, vſque ad finem.

Circumſtantia concubitus viri Chriſtiani cum muliere infideli, turca, iudæa hæretica, &c. an ſit in confeſsione aperienda. tract. 4. reſol. 138.

Circumſtantia frigidi, vel eunuchi cum muliere an ſit aperienda in confeſsione. tract. 4. reſol. 139.

Circumſtantia coitus vxoricidij, vel adulterij cum promiſsione matrimonij, an ſit aperienda in confeſsione. tr. 4. reſol. 140.

Circumſtantiæ inceſtus diuerſæ ſpeciei à ſimplici fornicatione, & neceſſariò explicandæ in confeſsione enumerantur. ibid. verſic. Non reticebo.

Circumſtantia ſi quis peccauit ſcienter, aut ignorantia culpabili, an ſit aperienda in confeſsione. tractat. 4. reſol. 141.

Circumſtantiæ in peccato Sodomiæ an quis fuerit agens, vel patiens, vel gradus cognationis, an debeant in confeſsione exprimi. tract. 4. reſol. 159.

Circumſtantia quòd quis fecit aliquid cum conſcientia erronea, nec tamen in cogitatione diſtinxit illam actionem facere eſſe peccatum mortale, vel veniale, an ſit aperienda in confeſsione. tract. 4. reſol. 162.

Circumſtantia ignorantiæ vincibilis myſteriorum fidei, an ſit explicanda in confeſsione. tract. 4. reſol. 165.

Et quid in ignorantia decalogi. verſ. Notandum.

Circumſtantia quòd quis mœchatus eſt in Sacriſtia alicuius Eccleſiæ, an debeat explicari in confeſsione. tr. 4. reſol. 166. vbi etiam quæritur quid in refectoriis, cubiculis, bibliothecis, dormitoriis, & monaſteriis Regularium, & de cameris, & campanilibus Eccleſiæ adhærentibus.

Circumſtantia, quòd quis oſculatus eſt pudenda alicuius feminæ, vel pueri, an ſit explicanda in confeſsione, an verò ſufficiat ſe accuſare oſculatum feminam, vel puerum. tract. 4. reſol. 225. verſ. Notandum.

Clericus.

Clericus an poſsit cognoſci à Iudice laico, ſi deferat veſtem clericalem ad effectum, vt gaudeat priuilegio fori. tract. 1. reſol. 10.

Clerici an teneantur ſoluere gabellas poſitas pro primo ingreſſu Regis in aliquam ciuitatem ſui Regni. Vide Gabella.

Clerici an poſsint cognoſci de eorum clericatu, vel de habitu à Iudice laico. Vide Iudex laicus.

Clericus propter crimen læſæ maieſtatis, an ſit degradandus, & curiæ ſæculari tradendus. tract. 1. reſol. 16.

Clerici an teneantur ſoluere collectam certam, & inuariabilem impoſitam per ſtatutum ſuper aliqua bona, priùs quàm ad eos peruenisſent. tract. 1. reſol. 17.

Clericus ſi conueniatur pro euictione, an ſit conueniendus coram Iudice Eccleſiaſtico. tract. 1. reſol. 22.

Clericus an poſsit ſpoliari à miniſtro laico ſi afferat arma prohibita, & iſto caſu Iudex Eccleſiaſticus an teneatur punire clericum pœnis ſtatutis à lege laicorum. Vide Officialis.

Clerici an poſsint ſe ſubmittere iuriſdictioni Regali quoad bona patrimonialia. tract. 1. reſol. 29.

Clericus committens crimen læſæ maieſtatis, an ſit puniendus à Iudice ſæculari. tract. 1. reſol. 30.

Clericus ſuccedens in bonis laici, an ſit propter illa bona vocandus in iudicium coram Iudice laico, coram quo cauſa tam incepta erat. tract. 1. reſol. 31.

Clericus qui coram Iudice laico recepit depoſitum, an poſsit cogi à Iudice laico ad illud reſtituendum. ibid. verſ. Vbi etiam.

Clericus citatus quatenus ſua putauerit intereſſe coram Iudice laico, ſi compareat, an teneatur ſtare ſententiæ à Iudice laico latæ. ibid verſ. Et clericus.

Clerici confugientes ad Eccleſiam, an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica. tract. 1. reſol. 35.

Clerici tranſgreſſores legum ciuilium an poſsint puniri à Iudice laico pœna pecuniaria à legibus conſtituta. tr. 1. reſol. 4.

Clerici ex vi ſtatuti laicalis an poſsint conuenirì pro iure congrui, vel laicos conuenire. tr. 1. reſ. 43.

Clerici an ligentur ſtatutis laicorum de cauſis compromittendis inter affines. ibid. verſ. Scio circa.

Clericus negotiator ſine trina monitione, an teneatur ſoluere gabellam. tract. 1. reſol. 44.

Et an ſufficiat vna monitio ad inſtar trium. ibid. verſ. Notandum eſt.

Et an iſto caſu perdat immunitatem quoad bona Eccleſiaſtica. verſ. Nota etiam.

Et quando tenetur ſoluere gabellam, coram quo Iudice ſit conueniendus, laico ſcilicet, an Eccleſiaſtico. verſ. Quod autem.

Clericus, qui in aliqua re præſcripta in Concilio. Trid. deficit, & ob id foro laicali ſubiicitur, an poſsit à Iudice Eccleſiaſtico puniri, atque iudicari, ſicuti à laico. tract. 1. reſol. 48. verſ. Notandum eſt.

Clericus ſi poſsideat aliquod prædium, quod à laico fuit prohibitum alienare, an executio poſsit fieri per Iudicem ſæcularem in prædio ſpecialiter obligato à laico, etſi clericus illud poſsideat. Vide Alienatio.

Clericatus poſſeſsio an ſufficiat ad declinandum forum Iudicis ſecularis. Vide Poſſeſſio.

Clericatus non probatur ex poſſeſsione clericatus, ſed transfert onus probandi contrarium in Iudicem laicum. Vide Poſſeſſio.

Et prima tonſura an probetur per teſtimonia. Vide Prima tonſura.

Clericus deponens falſum coram Iudice laico an poſsit puniri ab eo. tract. 1. reſol. 60.

Clericus ſi obtineat beneficium quod non poterat obtinere, an gaudeat priuilegio fori. Vide Priuilegium.

Clericus qualem habitum deferre debeat, vt gaudeat priuilegio fori. tract. 1. reſol. 63.

Et cognitio, an habitus ſit clericalis ad quem Iudicem ſpectet. ibid. verſ. Si autem controuertatur.

Clerici inſeruientes Eccleſiæ, ſi primam tonſuram non deferant, an gaudeant priuilegio fori. tractat. 1. reſol. 69.

Clericus adminiſtrans temporibus prohibitis ea, quæ Eccleſia deſignat pro ſecundis nuptiis, an incurrat aliquam pœnam. tract. 4. reſol. 265.

Clericus consultus à Iudice an habeat obligationem occidendi reum, si respondeat habere, an incidat in irregularitatem. tract. 5 resol. 88.

Clericus voluntariè seipsum percutiens an incurrat excommunicationem Canonis Si quis suadente. *tract. 5. resol. 81.*

Christiani.

Christiani captiui remigantes in triremibus Turcarum an peccent mortaliter, & incidant in excommunicationem. tract. 5. resol. 36.

Christiani captiui possunt propugnacula ædificare, sarcinas, machinas, & arma necessaria ad bellum afferre. ibi. vers. Possunt igitur.

Fallit si eo loco constituta res ita esset, vt captiui auxilium denegantes, magno periculo Christianos eriperent, vel victoriam illis conferrent. vers. Primò si eo loco.

Fallit in iis qui tormenta in Christianos dirigunt, ignemq; applicant. vers. Secundò.

Christiani an possint licitè absque incursu peccati mortalis vendere infideli Idolum, aut Iudæo in Synagoga ædificandæ operam locare, si magnâ egestate premantur. ibid. vers. Et tandem.

Christiani adulti pro eorum salute an debeant habere fidem explicitam Incarnationis Christi, & Sanctissimæ Trinitatis. tract. 5. resol. 46.

Christiani ordinarij an teneantur explicitè scire, & credere mysterium Circumcisionis Christi, aduentus Magorum, missionis Spiritus sancti, Communionis Sanctorum, & omnia Ecclesiæ Sacramenta. tractat. 5. resol. 48.

Et an explicitè scire, & credere debeant Matrem Dei, virginem post partum, & perpetuò mansisse. ibid. versic. Notandum.

Et creationẽ Mundi fuisse in tempore, & non ab æterno.

Christiani adulti non tenentes memoria sub verbis præceptis formam Symboli Apostolorum, an peccent mortaliter, an verò venialiter, idem de Decalogo, de oratione Dominica, dummodo eorum substantiam sciant, & quid de nescientibus se signare signo Crucis. ibid. vers. Et tandem.

Christianus vtendo in terris Turcarum pileo Turcico cum tobalia alba, vt securiùs pertranseat, an peccet mortaliter. tract. 5. res. 49.

Et ob grauem necessitatem in terris infidelium ad se occultandum potest vti vestibus per se primò deputatis ad superstitiosum cultum alicuius falsæ sectæ, quæ non habent communem, & corporalem vsum; sed sacrum vel quasi sacrum in tali secta. ibid. vers. Sed plus.

Et an possit licitè vti cæremoniis falsæ religionis, quibus ipsa in cultu suo proprio vtitur, non quatenus sunt cæremoniæ illius religionis, sed ob alium finem, & iustam causam. vers. Notandum, *il primo.*

Limita primò dummodo tales actiones sint, vt ratio cultus ab iis separari possit; secundò vt absit scandalum; tertiò, vt illo vsu non obscuretur confessio fidei, quando hæc obligat, nec ex circumstantiis iudicari posset fidem negari. ib.

Christiani licitè possunt erigere vexilla signis consuetis Turcarum insignita in classe, vel exercitu. ibid. vers. Notandum, *il secundo.*

Christianus an semper obligetur ex præcepto fidei respondere infideli interroganti an sit Christianus. ibid. vers. Notandum. *il tertio.*

Et an possit tali casu aliquem eludere aliqua ratione interrogantem, non autem negare se esse Christianum. vers. Aduerte.

Aliqui casus explicantur in quibus Christianus tenetur exponere propriam vitam propter extremam necessitatem spiritualem proximi, & multi casus reprobantur, in quibus non tenetur. Vide Vita.

Cognatio.

Cognatio spiritualis an contrahatur in baptismo ab eo qui tenet infantem nomine alterius, an verò ab illo qui eum misit. tract. 4. resol. 2.

An verò à neutro. ibid. vers. Imò.

Cognatio spiritualis contrahitur in baptismo, quando tangitur à patrino infans baptizandus, idem est in confirmationis Sacramento. ibid. versic. Notandum est.

Et hæc cognatio, vt contrahatur, in quo loco Sacramentum debet ministrari, & etiam vt contrahatur, offerentes debent deseruire vt patrini, & non vt subseruientes necessitati. vers. Non reticebo.

Cognatio spiritualis an contrahatur, si quis per errorem leuet filium Petri in Baptismo, existimans se Pauli filium leuare. tract. 4. resol. 6.

Cognatio spiritualis an contrahatur per patrinum interuenientem baptismo priuato, quando confertur tempore necessitatis. tract. 4. resol. 18. vers. Difficultas.

Cognatio spiritualis an contrahatur cum puero, eiusq; parentibus à non confirmato susceipiente illum in confirmatione. tract. 4. resol. 21. vers. Secundò.

Cognatio spiritualis dirimens, aut impediens, vel nulla in matrimonio contrahendo an contrahatur, quando quis ad instar patrini in Ecclesia tenuit puerum in domo iam baptizatum. tract. 4. resol. 260.

Collatio.

Collatio Episcopatuum, & aliorum beneficiorum an possit præscribi à Principe laico aut consuetudine. tr. 1. resol. 65. vbi etiam an per tempus immemorabile.

Collecta.

Collecta certa, & inuariabilis imposita per statutum super aliquibus bonis, priùs quàm ad clericos peruenissent, an debeat ab illis solui. tract. 1. res. 17.

Coloni.

Coloni partiarij Religiosorum an teneantur soluere gabellas. Vide Gabella.

Coloni, & affictatores prædiorum Ecclesiasticorum an teneantur soluere gabellam, vulgò dictam Dixiuri. *Vide* Gabella.

Colonus laicus Religiosorum pro eius portione colonica an teneatur soluere decimas. tract. 1. resol. 23.

Comedens, Comedere.

Comedens, vel bibens absque necessitate ob solam voluptatem captandam an committat peccatum veniale. tract. 5. resol. 6.

Comedens quosdam cibos calidos, & accumbens in lecto incidebat in pollutionem, an teneatur aliter decumbere, & cibos illos non comedere, si sine damno poterat à supradictis abstinere. tract. 5. resol. 22.

Comedentes carnes ex iusta causa in Quadragesima non peccant etiam contra temperantiam naturalem. si ad excitandum appetitum parum piscati sumant. tr. 5. res. 70.

Comedere carnes in Quadragesima, si non esset prohibitum ab Ecclesia, desiderare an sit peccatum mortale. tr. 6. res. 47. vers. Et ideò.

Comedere carnes humanas in obsidione alicuius ciuitatis, quando alius cibus non est, an sit licitum. tr. 6. res. 48.

Et

Et licet vesci carnibus humanis sit prohibitum iure naturæ, tamen hæc prohibitio non obligat in vitæ discrimine.ibid. vers. Quia non est.

Et quid si vitæ periculum immineat ab extrinseco,puta si alicui iubeatur, vt vescatur carnibus humanis sub pœna mortis.vers. Et hoc etiam.

Et an per modum medicamenti liceat sumere aliquid humanæ carnis alteratum,& an licitum sit haurire sanguinem humanum ex vena adolescentis detractum ad acquirendum vigorem corpori senili, & senectuti prorogandæ.vers. Hinc à fortiori.

Commodare, Commodatarius.

Commodare cubiculum alicui petenti ad fornicandum an ex aliqua iusta causa sit licitum; nempe si ipsi neganti sequatur aliquod grauissimum damnum.tract.6.ref.45.

Commodatarius dubius an suæ culpæ commodatum perierit, an teneatur ad restitutionem, maximè quando dubium est æquale.tract.6.ref.49.vers. Notandum est.

Compensatio.

Compensatio in foro conscientiæ an sit valida,etiam si adsint alij creditores anteriores.tract.5.ref.10.& in Addit.secund.resol.8.

Et quid si creditor posideret rem debitoris iure depositi.vers. Notandum est,*il primo, & vers.* sed ego. *quæ omnia intelligenda sunt de debitis tantùm personalibus, & non habentibus hypothecam specialem,aut pignus.ibid. vers.* Notentur, *in fine.*

Compensatio famæ an debeat fieri cum pecunia,si infamator non possit famam restituere.tract.5 ref.30.vers. Notandum,*il primo.*

Compensatione vti possunt, qui se mutuo infamauerunt,dummodo infamia non sit inæqualis,& non oriatur scandalum, vel si vnus velit alteri famam reddere, tunc enim etiam alter tenetur ipsi restituere. ibid. vers. Notandum,*il secundo.*

Concubinarius.

Concubinarius, qui tradidit potionem concubinæ, vel adulteræ,si mortua fuerit, an gaudeat immunitate Ecclesiæ.Vide Immunitas.

Concursus.

Concursus alicuius beneficij an vitietur ex eo,quod cum examinatoribus synodalibus adhibeantur alij examinatores non synodales. Vide Examinatores.

Conductor.

Conductor operæ alicuius si per conductorem stetit,etiam ob casum fortuitum,quò minùs locator operam suam præstaret,an teneatur ad omnem mercedem.tract. 6. resol.14.vbi quid in foro conscientiæ,& quid in foro fori.

Conductor agri ob sterilitatem fortuitam an possit obtinere remissionem pensionis agri.tract.6.resol.17.

Sed quid quando renuntiauit omni casui fortuito in fori fori.ibid.vers. Sed difficultas.

In foro autem conscientiæ quid dicendum. vers. Sed conductor.

Conductor dubius an res conducta perierit sua culpa,an teneatur ad restitutionẽ.tr.6 ref.49.ver. Et hęc omnia.

Confessarius.

Confessarius sæcularis an possit absoluere nouitios sæculares etiam à peccatis in Religione reseruatis. tr. 2.ref.4.

Confessarij designati à Superiore Religionis ad excipiendas fratrum Confessiones an possint excipere etiam confessiones clericorum professorum manentium sub cura magistri.tract.2.resol.5.

Confessarius Regularis designatus pro vno loco à Superiore ad confessiones excipiendas an possit absoluere aliquem alterius loci ex præsumpta voluntate superioris. tract.2.resol.11.

Et quid si adest consuetudo,vt hoc fieri possit.ibid.vers. Dicendum.

Confessarius si incidat in excommunicationem reseruatam Papæ ex decreto Cle.VIII.vt quia absoluit à casibus reseruatis, an possit absolui à regularibus vigore suorum priuilegiorum.tract.2.resol.13.vers. Notandum est.

Confessarij absoluentes à casibus Episcopo reseruatis à iure, an ligentur excommunicatione in dicto decreto Clem.VIII.contenta.ibid.vers. Nota quartò.

Confess.rij Regulares an possint dispensare cum sæcularibus ad petendum debitum,si à suis superioribus ad hoc non fuerint deputati.tract.2.resol.14.

Confessarij regulares an possint extra Sacramentum pœnitentiæ absoluere à censuris stantibus eorum priuilegiis.tract.2.resol.20.

Et quid in dispensationibus super irregularitate, voto, iuramento & petitione debiti.ibid. vers. Notandum est.

Confessarius eligendus virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi debet esse approbatus ab Episcopo,sed an idem in Regularibus.tract.2.resol.21.

Confessarius quicumque ab ordinario approbatus, an possit tempore Iubilæi absoluere Moniales à peccato,vel à casibus,& censuris reseruatis.tract.2. resol.29.

Confessarius in confessione an possit inquirere de complice,vt eum corrigat fraternè.tract.2.resol.42.vers. Non potest igitur.

Confessarius alicuius Religionis an possit de proximo volentem ingredi religionem illius absoluere à casibus Episcopo reseruatis.tract.2.resol.46.

Confessarius regularis habens licentiam ingrediendi monasterium ad confitendum Monialem infirmam, an possit ingredi cum socio.tract. 2.resol.51.

Et finita confessione an statim debeat egredi, & aliter faciendo an peccet mortaliter, & quid si moretur breui temporis spatio, & quænam breuis mora ducatur. ibid. vers. Ad secundam.

Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ an possit dispensare in pœnas latas contra introducentes feminas in monasterium per Bullam Pij V.tract.2.resol.66. vers. Notandum est *in fine.*

Et quid in foro conscientiæ, etiam si causa sit deducta ad forum contentiosum.ibid.versic. Non solùm semel.

Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ an possit absoluere ab excommunicatione, quam incurrunt introducentes feminas in monasterium. ibid.vers. Notandum est etiam.

Confessarius regularis expositus à suo superiore ad excipiendas tantùm virorum confessiones, an possit excipere confessiones feminarum virtute Bullæ Cruciatæ aut Iubilæi,& contrafaciendo an peccet contra obedientiam, & possit puniri.tract.2.resol.93.

Et an talis confessio feminarum erit valida.ibid.vers. Qui simpliciter.

Confessarius extra religionem virtute Bullæ Cruciatæ an possit eligi à regulari professo, & quid à nouitio. tr.2. resol.94.

Et quid à Patribus Societatis Iesv. *ibid. vers.* Nota etiam.

Confessarii regulares approbati in vna diœcesi, si in itinere

nere commodè non ſe poſſunt præſentare coram ordinariis, an poſsint confeßiones audire. tract.2.reſol.123.

Confeſſarius regularis petens ab eius ſuperiore poteſtatem abſoluendi aliquem à caſibus reſeruatis, ſi neget, an poßit pœnitentem abſoluere pro illa vice. tract.2.reſ.126.

*Hodie hæc quæſtio ſtante deciſione Pauli V. videtur ceſſare ibi.verſ.*Sed quidquid,*vbi determinatur quòd pro illa vice poteſt abſoluere.*

*Sed illa verba,*Pro vna vice,*an ſint intelligenda pro vna vice tantùm.ibid.verſ.*Vtrùm extat.

*Confeſſarius regularis petens licentiam à ſuperiore regulari abſoluendi aliquem à reſeruatis,poteſt etiam illum abſoluere à peccatis reſeruatis commißis poſt licentiam obtentam pro prima vice, ſecus ſi talis licentia fuerit obtenta à pœnitente.ibid.verſ.*Notandum eſt.

*Confeſſarius ſi petat licentiam abſoluendi à reſeruatis à Superiore pro vna perſona, poteſt vti pro ſua perſona. ibid.verſ.*Nota quod.

Confeſſarius an poßit abſoluere moribundum, qui in eius abſentia confeßionem petiit,vel ſigna pœnitentiæ fecit aliquo hoc teſtante.Vide Moribundus,*vbi etiam habebis, quot teſtes debeant hoc teſtari Confeſſario.*

Confeſſarius paulò antè audiens in confeßione pœnitentem in periculo mortis conſtitutũ,ſed eum non abſoluit, ſi poſteà ſuperueniens inuenit illum adhuc viuum,ſed ſenſibus deſtitutum,an poßit eum abſoluere. tract.3.reſol.6.

Confeſſarius an poßit abſoluere moribundum ſenſibus deſtitutum, ſi teſtes de ſignis eius contritionis non coram infirmo teſtimonium ferant, ſi Sacerdos poſteà ſuperueniens præſente infirmo adhuc viuo velit abſolutionem illi tribuere.tract.3.reſol.7.

Confeſſarius an poßit abſoluere ſub conditione moribundum ſenſibus deſtitutum, qui neque petiit confeßionem, nec vllum ſignum contritionis edidit. tract.3.reſol.8.

Et quid ſi moribundus benè vixerit. ibid. verſ. Nec vrgeo.

Confeſſarius an non ſolùm poßit abſoluere moribundum in caſibus permißis, ſed etiam teneatur adhibere abſolutionem. tract.3.reſol.9.

*Confeſſarius potiùs tenetur ſequi opinionem in fauorem pœnitentis ſuper abſolutione concedenda,quàm denegare in reuerentiam Sacramenti. ibid. verſ.*Non deſinam,*vſque ad finem.*

Confeſſarius abſoluens moribundum ex opinione probabili an poßit abſolutionem illi præbere ſine conditione. tract.3.reſol.10.

*Confeſſarius non tenetur commutare pœnitentiam à ſe vel ab alio iniunctam ſi nolit,niſi adſit periculum fractionis in pœnitente, vel maxima afflictio,& cordis anguſtia. tract.4.reſol.53.verſ.*Notat etiam.

*Confeſſarius ex iuſta cauſa poteſt commutare pœnitentiam, etiamſi fuerit data ſuper peccatis reſeruatis, & etiam non iteratâ priori confeßione,dummodo hoc effectat in ſacramentali confeßione,& non extra:quod ſi commutauerit idem Confeſſarius, poterit quidem extra confeſſionem ſi pœnitens ad altius infra hebdomadam ad ipſum redierit.ibid.verſ.*Sed circa.

*Confeſſarius non poteſt commutare pœnitentiam impoſitam extra confeſsionem, ſed quid ſi Confeſſarius non reminiſcitur pœnitentiæ impoſitæ, nec minùs pœnitens. ibid.verſ.*Nota tamen.

Confeſſarius an licitè imponat ſub pœnitentia officium mortuorum, vel alias orationes recitandas pro animabus Purgatorij.Vide Pœnitentia,*& in Addit.ſecund.reſol.11.*

Confeſſarij regulares an poſsint abſoluere à cenſuris ratione ſuorum priuilegiorum extra Sacramentum pœnitentiæ.tract.4.reſol.63. vbi idem quæritur de Confeſſariis ſæcularibus abſoluentibus virtute Bullæ Cruciatæ.verſ. Quod etiam.

*Et quid in diſpenſationibus ſuper irregularitate,voto, iuramento,& petitione debiti.verſ.*Notandum.

Confeſſarius exiſtens in peccato mortali ſi excipit confeſsiones multorum,an tantùm vnum peccatum mortale committat, an plura ſecundùm numerum perſonarum, ita vt teneatur aperire hanc circumſtantiam in confeſsione.Vide Circumſtantia.

Confeſſarius abſoluens aliquem à caſibus Epiſcopo reſeruatis ſine prætextu alicuius priuilegij,an incidat in excommunicationem, & alias pœnas decreti Clem. V III. tract.4.reſol.73.

*Primò non procedit in Confeſſario religioſo,qui abſque facultate abſolueret ab aliquo caſu in religione reſeruato. ibid.verſic.*Notandum eſt.

*Secundò non procedit ſi quis abſoluat à reſeruatis ſub ſpe ratihabitionis,vel ex inconſideratione,aut ignorantia, non tamẽ craſſa,aut affectata.verſ.*Notandum eſt,*el 2.*

*Et incidendo talis Confeſſarius in dictas pœnas an poſsit abſolui ab Epiſcopo.ibid.verſ.*Sed hic obiter.

Confeſſarius ſuperior,vel quiuis alius an poſsit negare ſuffragium illi cuius defectum ſcit ſolùm per confeſsionem, quando ſuffragatur ſecretò.tract.4.reſol.76.

Confeſſarius ſuperior non poteſt licitè priuare ſubditos officiis amouibilibus, etiamſi amotus ipſe in ſuſpicionem non eſſet deuenturus contra illum. Vide Superior.

*Confeſſarius non poteſt dicere Prætoribus Vrbis, aut Inquiſitoribus vt diligentiùs inuigilent,cum notitia & forum confeſsionis nullum commercium habeat cùm iis admonitionibus externis,& quia ipſi ſtatim coniicient id ex confeſsione Confeſſarium ſcire, quod redundat in detrimentum ſigilli.tract.4.reſ.76.verſ.*Secundò nõ poſſe.

*Confeſſarius ſuperior, vel quiuis alius non poteſt licitè vti notitia confeſsionis complicis alicuius delicti, vt fiant vigilantiores circa alios complices, nec poteſt licitè ſolito diligentiùs inuigilare, vt eos in delicto comprehendant. ibid.verſ.*Tertiò.

Confeſſarius proprius ſi denegat iniuſtè pœnitenti licentiam alteri confitendi peccata, & ille alteri confiteatur,an confeſsio ſit valida.Vide Pœnitens.

*Confeſſarius an debeat monere pœnitentem, qui laborat ignorantia,ſi fructus non ſperatur. tract.4.reſ.80.vbi docet quid facere debeat Confeſſarius,vt certioretur,ſi pœnitens laboret inculpata ignorantia.verſ.*Vbi etiam.

Confeſſarius an poſsit imponere pœnitentiam omnino liberam faciendam arbitrio pœnitentis. tractat. 4. reſol.82.

Confeſſarius an poßit aliquando imponere pœnitentiam implendam per opus aliàs præceptum.tract.4.reſol.84.

Confeſſarius committens aliquem defectum in confeſsione,& iudicans eſſe neceſſarium monere pœnitentem, ob id petit licentiam à pœnitente, vt de ea re cum ipſo tractet,cùm non vult eam concedere, an hoc non obſtante poßit illum defectum manifeſtare pœnitenti. tract. 4. reſol.87.

Confeſſarius tenetur imponere pœnitentiam pœnitenti habito reſpectu ad enormitatem peccatorum,aliàs peccat,

im-

imponendo pœnitentiam paruam pro magnis peccatis, sed quid si in fine absolutionis apponeret illam clausulam, Quidquid boni feceris,*&c. tract.4.resol.97.*

Confessarij parcè,& cautè se gerere debent in interrogationibus aliquorum peccatorum cum mulieribus. tract. 4.resol.99.

Confessarius sæcularis vnius Episcopatus, an possit absoluere pœnitentem alterius Episcopatus à casibus reseruatis. tract.4.resol.103.

Confessarius sciens euidenter,quòd pœnitens fecerit tale peccatum,& non sit confessus, an debeat illum absoluere. tract.4.resol.105.

Confessarius cui à pœnitente absque necessitate fuit manifestatus complex , an teneatur occultare tale peccatum sub sigillo confessionis.tract.4.resol.111.

Confessarius an licitè possit interrogare de complice in confessione in ordine ad ipsius correctionem, & illam facere ex licentia pœnitentis.tract.4.resol.113.

Confessarius an possit imponere pro pœnitentia , quòd Eucharistia non suscipiatur.tract.4.resol.115.

Confessarius cum falsa licentia ordinarij excipiens aliorum confessiones,an reddat illas nullas,ita vt sint reiterandæ.tract. 4.resol.122.

Confessarius ignorans se esse priuatum iurisdictione,an validè possit absoluere pœnitentem, qui sciebat Confessarium esse priuatum huiusmodi iurisdictione. ibid. vers. Hinc.

*Confessarius si non recordatur status pœnitentis,& tamen illum de facto absoluit, an validè absoluat. tract.4. resol.123.vers.*Sed eam.

Confessarius imponens pœnitentiam post datam absolutionem non peccat venialiter. tract. 4.resol.136. vers. Notandum.

Confessarius an possit commutare pœnitentiam præseruatiuam ab alio Confessario impositam in aliam præseruatiuam.tract.4.resol.137.

Et an hoc possit facere non audita priori confessione eorumdem peccatorum , etiam si peccata pro quibus fuit imposita pœnitentia,essent reseruata.ibid.vers. De commutatione.

Confessarius approbatus Panormi ab Archiepiscopo an possit absoluere Panormitanum repertum Romæ,Neapoli vel aliis locis extra diœcesim.tract.4.ref.144.

Confessarij tempore Iubilæi non possunt absoluere à casibus reseruatis sub conditione , si pœnitens Iubilæum lucretur,idem si absoluerent à censuris.tract. 4.resol.145.

Confessarius ob angustiam temporis differens confessionem post transactum Iubilæũ an possit absoluere à casibus reseruatis commissis post tẽpus elapsi Iubilæi.tr.4.ref.147.

Confessarius virtute Iubilæi an possit absoluere à casibus Episcopo reseruatis.tract.4.resol.149.

Confessarius quicumque ab ordinario approbatus tempore Iubilæi, an possit absoluere Moniales à casibus reseruatis,& censuris.tract.4.resol.154.

Confessarius ex deuotione solùm audiens confessiones expertus pollui, non tamen consentire, non peccat confessiones audiendo.tract.5.resol.22.vers. Hinc.

*Confessarij Regulares possunt dispensare in omnibus votis,in quibus potest Episcopus , excepto voto peregrinationis vltra duas dietas.tract.5.resol.25.vers.*Quartò.

*Et est applicanda cum omnibus ad ipsos confluentibus, & non ad subditos tantùm illius diœcesis,in qua manent. ibid.vers.*Item contra Rodriquez.

*Et quando supradicti regulares commutant vota ex priuilegiis , quæ habent , possunt illa commutare in opus minus.vers.*Et quando.

*Confessarius primus si commutauit votum pœnitentis in rem minùs æqualem, si alius confessor secundus hoc inuenerit, an possit quiescere, & stare opinioni prioris, qui fortè aliquam circumstantiam meliùs considerauit,& hæc quando ambo Confessarij sunt viri docti, quid autem quando primus fuit idiota ibid.vers.*Septimò.

Confessarius an teneatur audire, & absoluere cum discrimine vitæ propriæ illum , qui in articulo mortis timet non habere sufficientem contritionem. tractat.5. resol.50.

Confessarius consultus à Iudice,an teneatur ad occidendum reum,si respondeat esse obligatum,an incidat in irregularitatem.tract.5.resol.80.

Confessarius potest proferre verba absolutionis sine intentione erga confitentem indispositum , si alia via malum comminatum vitare non potest. tract. 6.ref.83. vers. Notandum,*ibi secundo.*

*Poterit etiam ob solatium scrupulosi petentis absolutionem, cùm tamen indispositus sit,verba sine intentione proferre.ibid.vers.*Tertiò.

*Confessarius grauem pœnitentiam imponendo potest obligare pœnitentem sub obligatione veniali. tract. 6.resol.91.vers.*Confessarius.

*Confessarius imponens pœnitentiam iudicatur imponere ad actus,qui aliàs obligatorij non sunt.tract.6. resol.86.vers.*Ex quibus.

Limita quando diceret , Singulis diebus hoc mense audias Sacrum,quia benigna interpretatione iudicatur contentus esse Missa debita ex præcepto diebus festiuis.ibi.vers. Limita.

Confessio.

Confessio an detur valida, sed informis non solùm respectu examinis,sed etiam respectu doloris.tract.4.ref.65.

Confessio an sit valida si excipiatur à Sacerdote cum Episcopi ratihabitione de præsenti, & Sacerdos an grauiter peccet , si ita confessionem audire incipiat. Vide Sacerdos.

Confessio à reseruatis an partim possit fieri cum Superiore,& partim cum alio de non reseruatis,an verò sint omnia repetenda isti secundo Confessario.Vide Pœnitẽs.

Confessio facta alteri Sacerdoti , si licentia petita à primo fuerit pœnitenti iniustè denegata,an sit valida.Vide Pœnitens.

Confessio in anno semel debet fieri, & communio saltem in Paschate debet accipi tra.4.resol.81.versic. Nam dicit vt fideles.

Et quid si confessio toto anno numquam facta fuit,& communio ad breue tempus causa iusta vsque ad Pentecosten differri deberet,non grauiter peccaretur. ibid.vers. Imò addit.

Confessio facta cum iusto numero peccatorum cum additione istorum verborum plus,vel minus,*ad quem numerum potest extendi.tract.4.resol.94.*

Confessio sacramentalis pro pœnitentia iniuncta singulis mensibus an possit vltra differri.tract.4.resol.100.

Confessiones omnes an sint reiterandæ , & repetendæ si puer vsque ad 13. annum non se accusauit de ordinarijs pollutionibus,quas faciebat,sciens postea esse peccata mortalia.tract.4.resol.108.

Confiteri an teneatur Sacerdos, si ante consecrationem recordet.

recordetur ſe eſſe in peccato mortali, ſi ſine nota poſſit. Vide Sacerdos.

Confiteri an teneatur laicus, qui ad linteum altaris adſtat paratus ſuſcipere Euchariſtiam, ſi recordetur alicuius peccati mortalis. Vide Laicus.

Confeſſio nulliter facta, ſi poſteà aliæ intermediæ factæ ſunt vero dolore, & propoſito, ex obliuione naturali pœnitens non eſt confeſſus defectus inualidæ Confeſſionis, non operabitur, vt reiterentur omnes præteritæ confeſſiones, ſed ſolùm defectus nullitatis, & peccata in ea confeſſa, vel confitenda. ibid. verſ. Notandum eſt.

Confeſſio an ſit reiteranda, ſi Confeſſarius inter audiendam confeſſionem aliquando dormiebat, vnde non audiebat aliqua peccata. tract. 4. reſol. 109.

Confeſſio voluntariè nulla an ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ de annua confeſſione. tract. 4. reſol. 120.

Et an liberetur ita nulliter confeſſus à reſeruatione peccatorum ſi Confeſſarius habebat poteſtatem ab iis abſoluendi. ibid. verſ. Notandum eſt.

Et an ſaltem per eam euitetur pœna excommunicationis impoſita per conſtitutiones Epiſcopales contra tranſgredientes tale præceptum. verſ. Notandum ſecundò. *Et quid ſi eſſent pueri, qui ante 14. annum ita nulliter confiterentur, an incidãt in excommunicationem prædictam. verſ.* Sed quidquid.

Confeſſio an ſit reiteranda, ſi quis bona fide confitetur Confeſſario valdè ignoranti. tract. 4. reſol. 121.

Confeſſio an ſit reiteranda ſi fuit facta Confeſſario, qui falſa licentia ordinarij excipiebat aliorum confeſſiones. tract. 4. reſol. 122.

Confiteri an ſtatim teneatur ille, qui in Paſchate confeſſus eſt, & per obliuionem aliqua peccata omiſit, ſi poſteà illorum recordatus eſt, an verò poſſit confiteri vſque ad confeſſionem ſequentis anni tract. 4. reſol. 124.

Confiteri venialia an teneatur in Paſchate vt adimpleat præceptum annuæ confeſſionis qui habet mortalia, ſed ea ex iuſta cauſa non debet aperire Confeſſario. tract. 4. reſol. 125.

Confeſſio ſacramentalis de venialibus, an poſſit præcipi ab Eccleſia. ibid verſ. Quæ omnia.

Confeſſio venialium an debeat fieri, quando requiritur confeſſio ad Iubilæum conſequendum. tract. 4. reſ. 126.

Confiteri venialia tempore quadrageſimæ an teneatur, qui non habet mortalia ſub pœna peccati mortalis. ibi. verſic. Sed negantem, *vſque ad finem.*

Confeſſio in ſcriptis an poſſit fieri ab eo qui ſine cauſa præberet Confeſſario peccata ſua ſcripta, & de illis illo præſente ſe accuſaret. tract. 4. reſol. 127.

Confiteri per ſcriptum in Paſchate, vel in articulo mortis an teneatur ille, qui alio modo confiteri non poteſt, an verò nullo modo. tract. 4. reſol. 128.

Confiteri nemo tenetur per interpretem, nam aliàs confeſſio hæc eſſet publica, quam Eccleſia præcipere non ſolet. tract. 4. reſol. 129.

Sed quid in articulo mortis, ſi quis habet probabilem exiſtimationem de ſua contritione, & quid ſi probabiliter dubitet de ſua contritione. ibid. verſ. Dico ſecundò.

Et an teneatur confiteri per interpretem omnia peccata mortalia in articulo mortis, quando dubitat de ſua contritione, an verò ſufficiat confiteri aliqua minoris infamiæ. verſic. Sed difficultas eſt.

Et an ſufficiat prædicto caſu confiteri peccata aliqua venialia, & generatim omnia peccata mortalia dicendo ſe confiteri omnia peccata, quibus Deum offenderit. verſ. At plus.

Confeſſio in quibus caſibus eſt valida, etſi integra non ſit facta materialiter. tract. 4. reſol. 131.

Confeſſio omiſſa per vnum annum an faciat aliquem toties peccare, quoties non confitetur oblata ſibi confitendi opportunitate. tract. 4. reſol. 135.

Confeſſio ſi ſolùm ſit de peccatis venialibus, vel de mortalibus iam confeſſis, an ſit peccatum mortale non adimplere talem pœnitentiam. tract. 4. reſol. 136.

Et an venialiter. ibid. verſ. Sed his.

Confiteri iure diuino ante annum, an quis teneatur, quando adeſt periculum obliuiſcendi multa peccata. tr. 4. reſol. 155.

Confeſſio facta à peregrino proficiſcente in aliquod oppidum non negotij cauſſa, ſed vt confiteatur parocho illius, an ſit valida. Vide Peregrinus.

Confirmatio.

Confirmationis Sacramentum producit cognationem ſpiritualem, quando patrinus tangit in confirmatione confirmandum. Vide Cognatio.

Confirmatio in quibus caſibus poſſit dari pueris ante ſeptennium. tract. 4. reſol. 19.

Et an committatur peccatum mortale ſi conferatur extra caſus permiſſos. ibi. verſ. Sed quæres.

Confirmatio an tribuatur perpetuò amentibus. tract. 4. reſol. 20.

Confirmatio ſi ex negligentia notabili non recipiatur ſecluſo ſcandalo, & contemptu, an committatur peccatum mortale. ibid. verſ. Nota verò *& reſol. 25. tract. eod.*

Confirmatio debet dari ab Epiſcopo immediatè dextero pollice, ſed ſi ſecus vngeret, an peccaret mortaliter. tr. 4. reſol. 22.

Et quid tempore neceſſitatis, nempe peſtis. ibid. verſ. Notandum.

Confirmationis Sacramentum an requirat de neceſſitate Sacramenti balſamum. tract. 4. reſol. 23.

Et quid ſi hoc Sacramentum miniſtretur cum oleo ſimplici, an debeat iterari abſolutè, an verò ſub conditione. ibi.

Confirmationis Sacramentum debet de neceſſitate conferri ab Epiſcopo conſecrato & an illam Summus Pontifex poſſit committere Sacerdoti ſimplici. ibid. verſ. Notandum.

Confirmatio an poſſit ab Epiſcopo conferri alicui afferenti litteras dimiſſorias ſui Epiſcopi vt ordinetur. tract. 4. reſol. 24.

Confirmatio an poſſit ab Epiſcopo dari ſubdito alterius, & an dando incidat in aliquam cenſuram, aut culpam. ibid. verſic. Adde etiam.

Confirmatio an ſit neceſſaria, quando quis vult ſuſcipere ordines, & ſi ſuſcipit ordines non confirmatus an peccet mortaliter. ibid. verſ. Notaui.

Confirmatio an producat cognationem ſpiritualem, quando quis non confirmatus ſuſcipit puerum in confirmatione. Vide Cognatio.

Confirmationis Sacramenti forma qua ſit. tr. 4. reſ. 27.

Confirmatio an ſit conferenda immediatè manu Epiſcopi, ita vt ſit nulla, ſi conferatur alio medio inſtrumento. tract. 4. reſol. 28.

Confirmatio infantibus filiis Principum, aut aliis, ſi periculum mortis immineat ante vſum rationis, an poſſit conferri ab Epiſcopis. tract. 6. reſol. 93.

Confirmationem conferri infantibus ante vſum rationis

non

non eſt peccatum,ſed conſultius eſt non confiteri.ibid.verſ. Nota tamen.

*Confirmatio an poſsit conferri amentibus,qui aliquando habuerunt vſum rationis,vel etiam perpetuò amentibus in articulo mortis conſtitutis. ibid.verſ.*Nota etiam.

Confricatio.

Confricatio ad expellendum ſemen corruptum, etiam ſi inde ſequatur aliqua veri emiſsio ſeminis, an ſit licita. tract.5.reſol.85.

Et quid ſi eſſet certitudo de corruptione. ibid.verſ. Vbi poſt multa.

*Confricatio membri pudendi brutorum non eſt peccatum mortale.tract.5.reſ.*88.*verſ.*Non damnatur.

Coniugatus.

*Coniugatus ſi non reddat debitum ſub prætextu,ne proles multiplicetur, ceſſante tamen incontinentiæ periculo, an peccet mortaliter.tract.4.reſol.*213.

*Coniugatus ſi ſeipſum tangat propter voluptatem captandam abſque pollutionis periculo,an peccet mortaliter. tract.4.reſol.*215.

*Coniugati in die habitæ copulæ,an licitè ſumant Euchariſtiã,& an hoc ſit minùs,vel magis expediens.tr.6.reſ.*71.

Coniuges.

Coniuges poſſunt inire pactum ſe continendi à coitu coniugali,ne proles multiplicetur,ſecluſo incontinentiæ periculo.tract 4.*reſol.*213.*verſ.*Conſentiant.

*Coniuges vtentes copula cauſſa voluptatis an peccent venialiter.tract.4.reſol.*216.

*Coniuges ſi ſe tangunt, & oſculantur cum periculo pollutionis, & quid ſi cum pollutione,an peccent mortaliter,vel ſaltem venialiter. tract.4.reſol.*217.

*Coniuges ſi exerceant actum coniugalem cauſſa valetudinis conſeruandæ,an peccent venialiter. tract.4.reſ.*218.

*Et quid ſi non adeſt aliud medium pro conſeruanda ſanitate.ibid.verſ.*Vnde.

*Coniuges exercentes actũ matrimonialẽ cauſſa vitãdæ fornicationis an peccent etiam venialiter. tr.4.reſol.*219.

*Et quid ſi non adeſſent alia remedia. ibid. verſ.*Quæ omnia.

*Coniuges ſi inter ſe tangãt,& oſculentur pudẽda propter ſolam voluptatem an peccent mortaliter.tract.4.reſ.*225.

*Coniuges abrumpentes cœptam copulam ne ſeminatio noceat ſaluti, vel ob aliam iuſtam cauſſam non peccant mortaliter,ſed an venialiter.tract.4.reſol.*227.*verſ.*Difficultas eſt.

*Coniuges conſummando matrimonium ante benedictionem Eccleſiæ an peccent mortaliter,vel ſaltem venialiter.tract.4.reſol.*240.

Imò ex aliqua iuſta cauſſa eſt ſanum conſilium conſummare abſque benedictione.ibid.

*Coniuges contrahentes matrimonium ante denuntiationes factas peccant mortaliter.tract.4.reſol.*241.

*Coniux infidelis ex infidelitate conuerſa ad Catholicam fidem an poſsit tranſire ad alias nuptias, quamuis alter coniux in infidelitate perſiſtens pacificè, & ſine iniuria creatoris,& ſcandalo cohabitare vellet.tract.4.reſol.*252.

*Coniux innocens lata ſententia à Iudice ſuper diuortio, quamdiu non mutat ſtatum,habet ius liberũ ad reuocandum ad ſe nocentem,ſi velit, & coniux nocens inuito, aut inconſulto innocente non poteſt tranſire ad Religionem,vel ſacris ordinibus initiari, nec votũ ſimplex caſtitatis emittere,& etiamſi profeſſus ſit,vel ſacris initiatus ordinibus, vel votum emiſerit,poteſt reuocari ab innocente,& votum irritare.tract.4.reſol.*257.*verſ.*Secundò nota.

*Coniux verò nocens ſi ſe omnino emendaſſet ſæpiuſq; inſtanter petiiſſet reconciliationem, quam innocens abſolutè negaſſet,poteſt Religionem ingredi, aut ordines ſacros ſuſcipere.ibid.verſ.*Verum.

*Coniux infidelis,qui fidelem coniugem ſequi noluit,an poſsit nouum ſibi coniugem eligere.tract.4.reſol.*263.

*Coniux infidelis volens poſt baptiſmum contrahere matrimonium,an teneatur requirere conſenſum coniugis infidelis habitantis in remotiſsimis partibus. tract.4.reſol.*264.

*An autem ſit neceſſaria diſpenſatio Pontificis. ibid. verſ.*Aduerſus quem.

*Coniux dubitans ſi præmiſerit ſufficiens examen, & adhuc dubius manens poterit vti matrimonio reddendo, & etiam petendo. tract.4.reſol.*295.

Coniux bona fide contrahens matrimonium ſi poſteà dubitat de valore matrimonij,& adhibita diligentia non conſtat veritas, an poſsit adhuc non ſolùm reddere, ſed etiam petere debitum.ibid.

*Coniux non tenetur regulariter credere alteri aſſerenti etiam cum iuramento ſe vel non conſenſiſſe matrimonio ab initio,vel aliud dirimens impedimentum ſubeſſe, vnde, depoſito dubio,poteſt petere debitum,niſi adſint in contrarium ſufficientes coniecturæ, quia tunc nec reddere, nec petere poteſt. ibid.verſ.*Notandum.

*Coniux an teneatur reddere debitum alteri petenti cum peccato veniali, v.g. quoad ſitum,&c. tract.4.reſol.*296.

*Coniux an teneatur reddere debitum coniugi habenti votum caſtitatis,ſi ipſe petit, ſed ipſe tantùm peccat exigendo.ibid.verſ.*Notandum eſt.

Coniux reddendo debitum viro inceſtuoſo, qui ſolùm peccauit cum conſanguinea ipſius vxoris ante diſpenſationem,an peccet.ibid.

*Coniux ſcienter acceſsit ad conſanguineam vxoris ſuæ, ignorans tamen prohibitionem,& pœnam iuris,an ſtante dicta ignorantia egeat diſpenſatione ad petendum debitum.tract.5.reſol.*12.

*Sed quid ſi coniux habet tantùm ignorantiam ſolius pœnæ,videlicet ne petat debitum, ſcit tamen prohibitum eſſe de iure.ibid.verſ.*Sed difficultas.

*Hæc omnia procedunt in pœnam excommunicationis, ſuſpenſionis,& irregularitatis.verſ.*Notandum eſt.

Coniux habens acceſſum cum muliere in 3. *&* 4. *gradu cum ſua vxore coniuncta, an impediatur à petitione debiti.tract.5.reſol.*19.

Conſecratio.

*Conſecratio vini in Calice facta à Sacerdote an cenſeatur facta de guttis vini in Calice ſeparatis à toto vino exiſtente in fundo Calicis.tract.4.reſol.*32.

Conſecrare non eſt licitum in materia dubia,quia Sacramentum Euchariſtiæ non eſt medium neceſſarium pro ſalute noſtra. tract.6. reſol. 95. *verſ.* Notat etiam ex his.

*Conſecratio à Sacerdote in Germania,& aliis locis an validè poſsit fieri in vino paulò antè congelato in Calice. tract.6.reſolut.*100.

Et an peccaret qui tale vinum conſecraret. ibid. verſ. Notandum.

Et ſi vinum conſecratum congeletur, non deſinit eſſe corpus Chriſti ſub ſpeciebus, nec aliud vinum eſt conſecrandum, ſed congelatum debet liquefieri & ſumi, & an

posit consecrari quoddam vinum apud Hispanos quod ipsi vocant Hypocrasso, *confectum ex diuersis rebus odoriferis, & quoddam vinum cum multa aqua commixtum, quod vocatur,* aqua pie. *vers.*Sed quia.

*Consecratio fit, si pyxis posita super corporale nõ aperitur tẽpore cõsecrationis. tr.6. resol.*103. *vers.*Nota tamen.

Consensus.

Consensus internus an inducatur illorum, qui præsentes sunt, & tacent in celebratione sponsaliorum, quæ ab aliis pro illis contrahuntur, & quid si extranei contrahant pro extraneis, & tutores pro pupillis, & parentes pro filiis emancipatis & spuriis. Vide Sponsalia.

*Consensus expressus, seu personalis Principis an requiratur, quo approbet consuetudinem introductam. tract.*5. *resol* 75.

Conseruatores.

Conseruatores Iudices electi à Regularibus an possint procedere contra eorum debitores laicos. tract. 1. *resol.*20.

Conseruatores prædicti an habeant Tribunal erectũ. ib.

Conseruatores an possint eligi à regularibus, qui defendunt sua animalia damnum facientia in alicuius agris, & erunt Iudices in hac causa, & non Iudex secularis. ibid.

Consilium, Consulens.

Consilium in suadendo minus malum ad euitandum maius, an sit licitum. Vide Malum.

*Consulens furi, vt citiùs furetur, an teneatur ad restitutionem. tract.*5. *resol.* 47.

Consulens precibus, vel suasione, muneribus, & blanditiis alicui, vt eum abducat à collatione beneficij, iam determinatum ad conferendum Titio, vt sibi, vel minùs digno conferat, an teneatur ad restitutionem, & quid si faciat malo animo, vel odio. Vide Restitutio. *vbi etiam quid de officio, legato, hereditate, &c. alteri tollendo, & sibi, aut alteri conferendo.*

*Consulens homicidium clerici, si seriò postea illud reuocauit, si homicidium sequatur, an incurrat in excommunicationem, in irregularitatem, & in obligationem restituendi. tract.*5. *resol.*83.

*Consulens furtum, aut homicidium, & dubitans an ex suo consilio secutum sit furtum, aut mors, an teneatur restituere. tract.*5. *resol.*84.

*Et an saltem teneatur ad partem pro quantitate dubij. ibid. vers.*Notandum, *il primo.*

*Consulens alicui habenti certum propositum determinatum ad damnum inferendum, quem suo hortatu magis confirmauit, non tenetur ad restitutionem, etiamsi hortatu suo fuerit causa, vt citiùs, aut expeditiùs damnum inferretur. ibid versic.*Notandum, *il secundo.*

*Consulens reo, vt è carceribus fugiat, licitè potest hoc facere. tract.*5. *resol.*102.

*An autem possit suppeditare instrumenta ad infringendum carcerem, vt fugiat. ibid. vers.*Sed ipse.

*Consilium dans ad damnum faciendum ad quid restituere teneatur. tract.*6. *resol.*23.

*Et quid de consulentibus ad contractus, & alia negotia, & si bona fide, aut dolo, & si fuerit idiota, aut aduocatus. ibid. vers.*Sed difficultas.

Consuetudo.

Consuetudo an possit conferre in Principem laicum collationem Episcopatuum, & aliorum beneficiorum. Vide Collatio.

Consuetudo si non seruatur an obliget ad peccatum mortale, & quæ requirantur vt obliget. tract. 2. *resol.*8.

*Consuetudo si viget vt etiam secundæ nuptiæ benedicantur, quando alter coniux benedictionem non suscepit, siue sit vir, siue femina, non obligat sub mortali. tract.*4. *resol.*265. *vers.*Notandum.

Consuetudo introducta an requirat ad eius validitatem, vt eam approbet Princeps per eius consensum expressum, seu personalem. tract 5. *resol.*75.

Contemptus.

*Contemptus formalis in re leui an sit solùm peccatum veniale. tract.*6. *resol.*72.

Contractus.

*Contractus gestus ex metu leui an valeat in conscientia, & quid in foro externo. tract.*5. *resol.*117.

*Et quid de contractu matrimonij ex leui metu inito. ibid. vers.*Notandum est.

*Contractus lucratiui, & promissorij ex metu graui celebrati an sint validi iure naturali, & quid de iure positiuo. tract.*5. *resol.*118.

Contrahens.

*Contrahens matrimonium fictè an iterùm teneatur verè, & ex animo contrahere. tract.*4. *resol.*247.

*Et quod non teneatur ad matrimonium in multis casibus. ibid. vers.*Primò, *vsque ad finem.*

*Contrahens matrimonium per signa, & nutus, qui loqui valebat, an peccet venialiter. tract.*4. *resol.*248.

Et an mortaliter. ibid in fine.

*Contrahentes matrimonium cum impedimento dirimente an committant duplex peccatum mortale, scilicet culpam transgressionis iuris naturalis, aut Ecclesiastici, & secundum sacrilegium irritationis sacramenti matrimonij. tract.*4. *resol.*297.

*Contrahentes cum minoribus, si aliquid acquisierunt, an teneantur illud restituere. tract.*5. *resol.*44.

Contritio.

*Contritio omnium peccatorum in articulo mortis, an debeat elici sub periculo peccati mortalis, vel saltem non excipiendi gratiam. tract.*4 *resol.*98.

*Sed quid si eo tempore existat Confessarius, & pœnitens habeat attritionem, & confessionis Sacramentum suscipiat. ibid. vers.*Sed dices.

*Contritio an de nouo debeat elici ab eo, qui iterùm confitetur peccata iam confessa. tract.*4. *resol.*116.

*Contritio ad iustificationem obtinendam regulariter, & de per se an sufficiat de vniuersis peccatis generaliter, & confusè, an verò requiratur specialis, & distincta singulorum peccatorum, tam quoad numerum, quàm quoad speciem. tract.*4. *resol.*118.

Vbi quid in casu necessitatis absente Confessario, & an propositum implicitum de cetero non peccandi sufficiat, quod continetur virtualiter in detestatione peccati. tract. 4. *resol.*119.

Correctio.

*Correctio fraterna Regularis peccati occulti, an debeat præmitti ab altero regulari, antequam deueniatur ad denuntiationẽ coram Prælato tamquam patre. tr.*2. *ref.*37.

*Sed an procedat in Religione, in qua adest statutum, vt qui nouerit peccatum socij, immediatè denuntiet Prælato, non præmissa correctione fraterna. ibid. vers.*Limitatur.

*Correctio fraterna de peccato veniali proximi, an debeat fieri sub pœna incursus peccati venialis. tr.*2. *ref.*38. *vbi quid inter Religiosos, & quid respectu Prælatorum.*

Correctio fraterna vt fiat, an possit Prælatus Regularis inqui-

inquirere peccata occulta ſubditorum, & quid de ſubditis inter ſe. tract.2. reſol.42. verſ. Sed licet.

Correctio fraterna an ſit neceſſarium vt adhibeatur in criminibus carnis inter Regulares. tract.2. reſol.69. ver. Nota ſecundò.

Correctio an ſit facienda alicui, ſi ſimus in dubio, an correctio ſit profutura, vel ne. tract.5. reſol.93.

Creditor.

Creditor poſterior exigens debitum à debitore non tenetur reſtituere creditori anteriori, ſed poteſt retinere pecuniam illam contra ordinem reſtitutionis ſibi ſolutam tract.5. reſol.10. verſ. Notandum, *il ſecundo.*

Crimen læſæ Maieſtatis.

Crimen læſæ maieſtatis commiſſum à clerico an faciat illum degradari, & curiæ ſæculari tradi. tr.1. reſol.16.

Crimen læſæ maieſtatis commiſſum à Clerico an operetur, vt ipſe ſit puniẽdus à Iudice ſæculari. Vide Clericus.

Cuſtodes.

Cuſtodes portarum, ſyluarum, &c. an teneantur reſtituere pœnam pecuniariam impoſitam contra eos, qui certas merces exportant, vel ligna, &c. ſi eos non manifeſtent, ſed diſſimulent. tract.5. reſol.54. & tract.6. reſol.35. verſ. Quarto.

D.

Damnum.

Damnum illatum ſiue ex malitia, ſiue ex ignorantia, an debeat reſtitui ab inferente ſecundùm valorem rei, quæ erat in potentia, an verò ſecundùm æſtimationem temporis præſentis. tract.6. reſol.6.

Damnum in contractibus gratia vtriuſque contrahentis celebratis contingens ſine culpa alicuius, an ſit diuidendum inter vtrumque contrahentem in foro conſcientiæ, & quid in foro fori. tract.6. reſol.10.

Damnum illatum opifici vulnerato à vulnerante an ſit reſtituendum, & quid. tract.6. reſol.53.

Debitor.

Debitor per ingreſſum Religionis, an liberetur ab onere reſtituendi. tract.2. reſol.41.

Et quid ſi poſt ingreſſum Religionis, hereditate, legato, donatione, &c. Religioſo aliquid acquiratur, an monaſterium debeat ſoluere debita illius, & an talis Religioſus teneatur laborare in monaſterio pro ſoluendis debitis. ibid. verſ. Nota verò.

Debitor ex charitate ſolùm, aut alicuius virtutis obligatione, ſi accipiat aliquid pro eo, an teneatur reſtituere tract.5. reſol.55.

Debitor certus de debito, dubius autem an ſoluerit, tenetur ſoluere. tract.6. reſol.49.

Fallit niſi etiam creditor eſſet dubius, ſi ipſi fuerit ſatisfactum, quia tunc non tenetur ad reſtitutionem. ibid. verſ. Sed hæc.

Secundò fallit, vt non teneatur ad integram ſolutionem debiti, ſed tantùm ad partem. verſ. Secundò.

Decimæ.

Decimæ an debeant ſolui à colonis laicis Religioſorum, pro eorum portione colonica. Vide Colonus.

Decimæ nomine feudi collatæ Principibus, vel aliis ſæcularibus, an debeant exigi coram Iudice Eccleſiaſtico, an verò coram Iudice laico. tract.1. reſol.50.

Decimæ an poſſint præſcribi à laicis ſpatio 40. annorum, cum iuſto titulo, vel ſine titulo. Vide Præſcriptio, *vbi etiam quid ſpatio 100. annorum.*

Decretum.

Decretum Clem. VIII. circa abſolutionem à cenſuris, & caſibus reſeruatis an deroget priuilegiis Regularium, & Confeſſariorum in ſuburbiis ciuitatis Romæ. tract.2. reſol.13. verſ. Nota tertiò.

Decretum prædictum an deroget priuilegiis Regularium exiſtentium in inſulis Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ. ibid. verſ. Tandem nota.

Decretum Greg. XIII. prohibens ingreſſum monaſteriorum Monialium abſque licentia ſub pœna excommunicationis an comprehendat ingredientem cum licentia ſi ibi finito miniſterio multo ſpatio moretur, vltra incurſum peccati mortalis. tract.2. reſol.67.

Decretum prædictum an ſit odioſum, an verò fauorabile. ibid. verſ. Ad argumentum. *Vbi etiam an comprehendat Reges, Reginas, & Cardinales, & an comprehendat Confeſſarium intrantem monaſterium, non ſolùm quando regula præcipit confiteri, ſed etiam quoties infirma dixerit ſe indigere Sacramento pœnitentiæ. ibid. verſ.* Notandum eſt.

Et an poſſit ingredi Epiſcopus, aut Prælatus pro electione Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ. ibid. verſ. Nota etiam.

Et ſub dicto decreto an comprehendantur infantes nondum doli capaces. verſ. Nota tertiò.

Decretum Pij V. quod incipit, Etſi mendicantium ordines, *ſub 17. Kalen. Iunij 1567. an fuerit reuocatum per aliud decretum Gregor. XIII. quod incipit.* Intacta. *tract.2. reſol.107.*

Defenſio.

Defenſio honoris an operetur, vt liceat viro honorato occidere inuaſorem, qui fuſtem, vel alapam nititur impingere, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit. tract.5. reſ.90.

Et an liceat præuenire aggreſſorem, & eum priuſquam inuadat, occidere. ibid. verſ. An liceat.

Deferens.

Deferens munera concubinæ Iudicis, vt pro ipſo apud Iudicem intercedat, ſi adeſt periculum alicuius grauis nocumenti, vel ſi aliàs ius ſuum à Iudice minimè conſequi poſſet, non intendens fouere turpem amorem concubinæ ac eo vti, ſed tantùm vt ſuæ neceſſitati conſulat, non peccat. tract.6. reſol.44.

Delectationes.

Delectationes moroſæ in re venerea an ſint diuerſæ ſpeciei, an eiuſdem, ita vt neceſſe ſit aperire in confeſſione, Delectatus ſum cogitando cum coniugata, vel Moniali, aut cum libera, an verò nullo modo exprimere qualitatem obiecti. Vide Circumſtantia.

Delectationes coniugis abſentis ſæpiùs habitæ de actu coniugij præterito, vel futuro ſine periculo pollutionis ex imaginatione coniugis, an ſint peccata mortalia. Vide Matrimonium.

Delectationes de copula cogitata vt præſenti, an ſint licitæ inter coniuges, quando ipſa copula eſt illis interdicta ob aliquam cauſam. tract.4 reſol.224.

Et idem dicendum eſt de tactibus. ibid. verſ. Et id quod diximus.

Delectatio venerea eſt inchoatio quædam pollutionis. tract.5. reſol.1. verſ. Deinde.

Et an omnis delectatio venerea ſit peccatum mortale. ibid.

Delectatio carnalis orta ex cogitatione copulæ habitæ, ſeu habendæ viduæ, aut ſponſæ de futuro, an ſit licita. tra.5. reſol.2.

Delectatio sensibilis in die Veneris de esu carnium mente concepto, perinde ac si illa comederentur, an sit peccatum mortale. tract.5.resol.5.

Delectari appetitum suis operationibus, quæ non sunt contra rationem, non est peccatum. tract.5.resol.6.vers. At velle.

Delectatio coniugis cum femina aliena an habeat non solùm malitiam contra castitatem, sed etiam contra iustitiam.tract.6.resol.73.

Delectatio coniugibus de copula maritali habita, vel habenda an sit licita, dummodo absit periculum pollutionis.ibid.vers. Verum.

Et an sit licita coniugibus ligatis voto castitatis. vers. Nota tamen.*vbi etiam quid si coniux emisit votum.*

Delinquentes.

Delinquentes plures diuersi fori possunt cognosci à Iudice Ecclesiastico tamquam digniori, & omnes debent remitti ad eumdem Ecclesiasticum. Vide Iudex.

Delinquens occultus potest se prodere Iudici, vt in eo debitam exequatur punitionem. tract.5. resol.7.vers. Notandum est.

Nisi esset persona maximæ auctoritatis, & Reipublicæ vtilis. ibid.

Denuntiationes.

Denuntiationes ad denuntiandum impedimenta, quæ sunt pro contrahendo matrimonio, an obligent quando impedimentum matrimonij est occultum, & non potest probari.tract.4.resol.221.

Denuntiationes, quæ debent præcedere in matrimonio, an possint omitti à Parocho in casu necessitatis, nempe in articulo mortis. tract.4.resol.234.vers. Notandum est.

Denuntiationes an faciendæ sint in vnius parochia, in qua diutiùs commorati sunt sponsi, an verò sufficiat vt fiant in parochia, in qua breui tempore commorantur. tract.4.resol.235.

Denuntiationum si vna prætermittatur, an sit peccatum mortale.tract.4.resol.236.

Denuntiationes an possint fieri extra Ecclesiam, si locus sit aptus, vt ad multorum notitiam perueniant.ibid.vers. Nota etiam.

Et an in tribus diebus festiuis.vers. Debent.

Et quid si in tribus diebus festiuis continuis, & an possint fieri à parocho in tribus diebus festiuis, sed interpolatè, absque incursu peccati mortalis. vers. Notandum est.

Denuntiationes vt omittantur, an possit dispensari ab ordinario. tract.4.resol.237. Vbi etiam quid intelligendum sit sub nomine ordinarij in Conc.Trid. Sess.24.de matrim.c.1.

Et an saltem possit dispensari à Vicario Episcopi. tract.4.resol.238.

Et quid in Vicariis foraneis.ibid.vers. Notandum.*& quando contrahentes sunt ex diuersis diœcesibus, & ordinarius vnius dispensat in denuntiationibus, an hoc sufficiat, ne fiant in parochia alterius. tract.4.ref.239.*

Denuntiationes si omittantur, an reddant matrimonium nullum. Vide Matrimonium.

Denuntiationes nõ factæ ante nuptias, post nuptias ante consummationẽ matrimonij faciendæ sunt. tr.4.ref.241.

Nisi contrarium videatur Episcopo.ibid.vers. Notandum est secundò.

Denuntiationes non possunt prætermitti sola auctoritate Parochi, si timetur matrimonium malitiosè impediendum, licet postea efficerentur, antequam dictum matrimonium consummetur, sed hoc spectat ad Episcopum. ibid.vers. Notandum tertiò.

Depositum.

Depositum an compensationem admittat.in Addit.secund.resol.1.

Depositum pecuniarum fieri apud vsurarium, an sit licitum.tract.5.resol.36.vers. Item ex Caietano.

Etiamsi deponens sciat fore illi materiam exercendæ vsuræ.tract.6.resol.44.vers. Et ideò.

Depositarius dubius an depositum culpa sua perierit, an teneatur ad restitutionẽ, maximè quando depositum est in commodum deponentis.tr.6.ref.49.vers. Et hæc omnia.

Derogatio.

Derogatio in amplissima forma priuilegiorum Societatis IESV, *Religionis Clericorum Regularium an valeat, & præiudicet, si dictis Religionibus non fuerit intimata, & insinuata.tract 2.resol.68.*

Desiderium.

Desiderium vt fornicatio sit licita, an sit peccatum mortale.tract.6.resol.47.

Desiderare vt id quod est intrinsecè malum, si non esset malum, sed licitum, an sit peccatum. ibid.

Desideriũ comedẽdi carnes in Quadragesima, si Ecclesia non prohiberet, nõ est peccatũ mortale.ibid.vers. Et ideò.

Desiderium, vel gaudium de malo proximi ob habendam hereditatem, an sit peccatum mortale.tract.6.resol.84.

Desiderium matris, quæ desiderat mortem filiarum, eò quòd ob deformitatem, vel inopiam, non possit eas iuxta suum desiderium nuptui tradere, vel si ob illarum causam malè tractaretur à marito, non est peccatũ.ib.vers. Hinc.

Detegere.

Detegere peccatum notorium facti, vel iuris, in alio loco vbi ignorabatur, & in quem facilè eius fama non erat peruentura, an sit peccatum mortale, saltem contra charitatem.tract.5.resol.17.

Detegere peccata alterius audita cum expressione assertionis, se nihil certò scire, sed tantùm recensere, quæ audiuit, an sit peccatum mortale.tract.5.resol.28.

Et quid, quando qui refert sit vir tantæ auctoritatis, vt ei credatur, etiamsi tantùm audita referat, vel quando eo modo narret, vt aliquos ex leuitate quidem credituros putet.ibid.vers. Et alij tenent.

Detegere alicui amico iniuriam sibi ab aliquo secretè illatam, ad lenendum dolorem, an sit peccatum mortale. tract.5.ref.32.

Detegere crimen occultum sine iusta causa vni, vel duobus viris prudentibus, quos scit non euulgaturos, an peccet mortaliter.tract.5.ref.33.

Detractio.

Detractio de peccato notorio facti, vel iuris in alio loco, vbi ignorabatur, & in quem facilè eius fama non erat peruentura, an sit peccatum mortale, saltem contra charitatem.tract.5.resol.17.

Detractio de peccatis alterius auditis cum expressione assertionis se certò nihil scire, sed tantùm recensere, quæ audiuit, an sit peccatum mortale.tract.5.resol.28.

Et quid, quando qui refert sit vir tantæ auctoritatis, vt ei credatur, etiamsi tantùm audita referat, vel quando eo modo narret, vt aliquos ex leuitate quidem audituros putet.ibid.vers. Et alij tenent.

Detractio de crimine occulto sine iusta causa vni, vel duobus viris prudentibus, quos scit non euulgaturos, an obliget mortaliter.tract.5.resol.33.

Detractio de falso crimine alicui imputato, an obliget detrahentem si opus est, iurare se falsum dixisse, & coram testibus. tract. 5. resol. 39.

Et quid si detrahens esset vir magnæ auctoritatis. ibid. vers. Notandum est.

Detractio de crimine occulto verè commisso, ad quid obliget detrahentem. tract. 5. resol. 30.

Detractio audita ab aliquo an obliget eum ad peccatum mortale. tract. 5. resol. 35.

Et non repellendo audiens detrahentem, an & quando peccet mortaliter. ibid. vers. Communiter.

Diaconus.

Diaconus frequenter canens Euangelium in peccato mortali, an peccet mortaliter. tract. 4. resol. 195.

Diaconus ministrans Eucharistiam in peccato mortali an peccet mortaliter. ibid. vers. Notandum est.

Dispensatio.

Dispensatio an possit fieri à Prælatis Regularibus cum suis subditis super irregularitate contracta ex homicidio voluntario, & quid in publico, & an super bigamia. Vide Prælati.

Dispensatio an sit necessaria ad petendum debitum, si quis sciens accedit ad consanguineam vxoris suæ, ignorans tamen prohibitionem, & pœnam iuris. tra. 5. ref. 12.

Dispensatio votorum potest fieri extra Sacramentum Confessionis. tract. 5. resol. 25. vers. Quæ quidem.

Idem de dispensatione super irregularitate, iuramento, petitione debiti, &c. ibid.

Dispensatio, seu commutatio votorum facta bona fide tempore Iubilæi, an valeat, & sit tuta, etiam si postea non impleantur requisita pro obtinendo Iubilæo. ibid. vers. Quintò.

Sed an postea pœnitens, qui bona fide obtinuit dispensationem votorum, si voluntariè omittat opera præscripta in Iubilæo, an peccet mortaliter. vers. Sed an postea.

Dispensatio metu extorta est nulla, nisi tacitè, vel expresè esset confirmata. tract. 5. ref. 118. vers. Quintò.

Dispensatio matrimonij, an in dubio sit iudicanda valida. tract. 6. resol. 9.

Dispensatio an sit necessaria quando casus est dubius. tract. 6. resol. 82.

Dispensare an possit inferior in legibus Superiorum. ib. vers. Notandum.

Domus.

Domus Canonicorum, Parochorum, aliorumq; Ecclesiasticorum, existentes prope triginta passus Ecclesiæ an gaudeant eius immunitate, etiam si eas inhabitent laici. Vide Immunitas.

Donatarius.

Donatarius an peccet, & teneatur ad restitutionem, quando scit donationem fieri cum damno creditorum, etiamsi ab ipsis intra annum non reparetur. tract. 5. resol. 39.

Donatio.

Donatio facta Ecclesiæ, vel ad piam causam ante acceptationem, an valeat ita, vt per pœnitentiam non possit reuocari. tract. 5. resol. 107.

Donatio interna facta alicui an obliget in conscientia. tract. 5. resol. 116.

Et an donatarius possit compensationem sibi facere. ib. vers. Cùm igitur.

Donatio facta Petro præsenti, etiam si eam non acceptet, obligat in conscientia. ibid. vers. Notandum.

Donatiua.

Donatiua ordinaria Regni Siciliæ, & Neapolis, an sint nomine voluntaria, an verò necessaria, ita vt verè impositiones dicantur. tract. 5. resol. 78.

Donatiuum vt contribuatur, an sufficiat, vt concurrat maior pars congregatorum, sed in Regno nostræ Siciliæ opus est, vt brachium Ecclesiasticum semper concurrat; de ratione huius dicti, vide tractat. 5. resol. 78. vers. In resol. 27.

Donatiuum à Parlamentariis an possit præberi domino Proregi, & ad hoc an debeant concurrere omnes, & singuli Parlamentarij. ibid. vers. In resol. 29.

Duellum.

Duelli excommunicationem latam contra prouocantes, &c. an incurrat diffidans alterum, non animo pugnandi, sed causa honoris proprij defendendi. tr. 6. ref. 1.

Et an eam incurrat, si quis ad inimicum accedat, arguendo illum mendacij, si sustinere voluerit, quod sibi relatum fuit, etiamsi hoc dicendo, manum ensi apponat. ibid. vers. Dico secundò.

Et quid de prouocante ad pugnandum nullo statuto loco, & tempore, vers. Dico tertiò.

Accedens ad locum duelli causa inspiciendi, an incurrat, si actus ad pugnam proximus secutus non sit. ver. Dico quartò. *vbi etiam de transeunte obiter, & aspicente duellum.*

Narrans factum aliquod, ex quo præuidet aliquos, qui illud intellexerunt, arrepturos occasionem prouocandi se ad duellum, an incurrat in excommunicationem tam dictam. vers. Dico quintò.

Audientes, vel legentes scripta, in quibus aliqui se prouocant ad duellum, an ligentur dicta excommunicatione. vers. Dico sextò.

Ratam habens prouocationem, vel pugnam, vel aliam actionem in Bullis Pontificiis expressam suo nomine factam, an incidat in excommunicationem. vers. Dico septimò.

Prouocans ad duellum si se contulerit ad locum constitutum, & altero non comparente, discesserit, an incidat in excommunicationem. vers. Dico octauò.

Duellum consulens, etiamsi consilium non sit efficax, vel non influat in effectum, an vinciatur excommunicatione prædicta. vers. Dico nonò.

Et quid de consulente si conatus fuerit influxum consilij reuocare, sed re ipsa non reuocauerit? vers. Dico decimò.

Rixantes, si vnus ira motus ad dimicandum in certo loco alium inuitet, & incontinenti ibi dimicent, non incurrunt in excommunicationem. ver. Dico vndecimò.

Nec minùs in eam incidunt diffidantes se ad pugnandum in aliquo loco, ad quem statim tendunt, si non adest assignatio temporis. vers. Item ait Graffius.

Miles in exercitu, vir Equestris in aula regia, officio, vel dignitate excidere debet ob ignauiæ, vel timiditatis notam, nisi identidem prouocanti se sistat, vel si quis ab iniustis conuitiis, ac subeundo dedecore aliter se liberare nequeat, nisi cum prouocante congrediatur, non incidunt in censuram contra duellantes. vers. Non reticebo.

E.

Ebrius.

Ebrius dicendo, faciendo, & contumelias inferendo, ex quibus non sequitur alioquin vllum detrimentum, non peccat, sed an secus si mors, vel damnum temporale alicui euenirent. tr. 6. ref. 52. vers. Notandum est.

*Quid ſi blaſphemiam diceret, vel infidelitatem, aut periurium ibid.verſ.*Sunt etiam.

*Quid de fornicatione, & pollutione, & ceteris peccatis carnis, an imputentur ebrio, & quid ſi in ſomno hæc euenirent.verſ.*Et peccata carnis.*& quid ſi antequam peccata ſubſequantur, confiteatur de ebrietate.verſ.* Dicendum eſt. *vbi docet an incurrat in excommunicationem, & irregularitatem.*

Edictum.

*Edictum denuntiandi intra certum terminum, an obliget eum qui propter impotentiam, vel ignorantiam edicti non potuit denuntiare in termino in edicto præfixo, an poſteà denuntiandum.tract.5.reſ.*95.

*Sed in tali caſu an obliget ſtatim ad denuntiandum, an verò intra eoſdem dies, quos edictum ſignauerat. ibid. verſ.*Nota verò.

*Et non denuntians intra terminum in edicto præfixum non incurrit in nouam excommunicationem, ſed tantùm manet in eadem.verſ.*Notandum, *il primò.*

*Et terminus prædictus ſcientibus quando incipit currere, & quando ignorantibus.verſ.*Notandum, *il ſecundò.*

*Edictum, ſeu bannum publicatum, & auditum in quadam platea Ciuitatis an liget, & debeat obſeruari, antequam publicetur in aliis plateis, & diffundatur in tota ciuitate.tract.*6.*reſol.*75.

Electio.

*Electio examinatorum ſynodalium an debeat fieri de Doctoribus, ſi in Synodo exiſtunt Doctores, an verò poſſit fieri de Clericis non Doctoribus.tract.*5.*reſ.*64.*verſ.*Notandum eſt.

*Electio per concurſum an ſit nulla, ſi examinatores non ſynodales adhibeantur cum ſynodalibus. tract.*5.*reſol.*65.

*Electio per quas cauſas excuſet à peccato eligentes minùs dignum, relicto digniori. tract.*5.*reſol.*110.

*Et quid quãdo electio fit per concurſum, an ſi omittatur dignior, teneatur ad reſtitutionẽ. ibid. verſ.*Notandum.

*Et an minùs dignus in cõcurſu, poſſit ſine peccato mortali acceptare beneficium, quando ipſe, & electores notum habent digniorem in electione eſſe prætermiſſum.verſ.*Nota ſecundò.

*Et quid ſi hoc ſciebant, ante electionem. verſ.*Qui, *n.*4.

Et quid ſi maior ideneitas eſſet dubia. verſ. Quando certè.

*Et quomodo minùs dignus poſſit ſe offerre electoribus ad obtinendum beneficium.verſ.*Sed his non.

Emphyteuta.

Emphyteuta Eccleſia an teneatur ad gabellas, ſeu tributa, & quid ſi emphyteuſis eſſet redimibilis. Vide Gabellæ.

Emptio.

Emptio mercium certo pretio an ſit licita, quando dubitatur, num futuro tempore pluris, aut minoris æſtimabuntur, & quid in hoc Regno Siciliæ, vbi adſunt prag.prohibitiuæ. Vide Vendere.

Emptor.

*Emptor rei alienæ à fure bonâ fide emptæ, ſi eam deinde maiori pretio vendat, an teneatur reſtituere domino illud plus, in quo locupletior factus eſt. tract.*5.*reſol.*41.

*Emptor rei alienæ bonâ fide, ſi eodem pretio bonâ fide eamdem rem vendat, an teneatur pretium vero domino reſtituere.tract.*5.*reſol.* 42.

Epiſcopus.

Epiſcopus electus à Rege pro Gubernatore alicuius Regni, ſeu Concilij, an excuſetur ab eius reſidentia, & an hoc ſaltem poſſit fieri ex priuilegio à Summo Põtifice obtento, & quid ſi talia officia æquè commodè poſſint per laicos adminiſtrari, an tali caſu priuilegium Summi Pontificis operabitur, & an hoc caſu Summus Pontifex poſſit diſpenſare. Vide Rex.

*Epiſcopus feudatarius Regis an priùs debeat obedire Regi, quàm Papæ, ſeu Metropolitano. tract.*1.*reſol.*6.

Epiſcopus an teneatur ire ad bellum ex præcepto ſui Regis. Vide Rex.

*Epiſcopi an poſſint excommunicare Reges, & eorum Conſiliarios. tract.*1.*reſol.*9.

*Epiſcopus an poſſit cognoſcere de delicto commiſſo à laico officiali ſuo.tract.*1.*reſol.*12.

*Epiſcopus, tranſacto anno eſt executor vltimarum voluntatum, etiam quoad legata non pia tract.*1.*reſol.* 21.

*Sed quid ſi in teſtamento non adeſſent legata pia, ſed tantùm profana.ibid.verſ.*Vnde ex his.

*Epiſcopus antequam tradat reum Curiæ ſæculari ſub prætextu, quòd delictum eſt in Bulla exceptuatum, an hoc priùs ſibi certò debeat conſtare, an verò ſufficiant coniecturæ, & præſumptiones.tract.*1.*reſol.*38.

*Epiſcopus ſciens edi à laicis aliquod ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, & Clericos, quid facere debeat, & quid quando tale ſtatutum eſſet dubium.tr.*1.*reſol.*68.

*Epiſcopus extra diœceſim an poſſit ſibi eligere Confeſſarium, non approbatum ab Ordinario.tract.*2.*reſol.*3.

*Epiſcopus an poſſit reuocare ſine iuſta cauſa, licentiam confitendi, ſemel conceſſam.tract.*2.*reſol.*22.

*Et quid ſi licentia prædicta fuerit conceſſa Regularibus.ibid. verſ.*Quoad Regulares.

Epiſcopus ſi abſque iuſta cauſſa non admittit Regulares ad confeſsiones audiendas, an non obſtante Conc.Trident. dicti Regulares poſſint audire confeſsiones, ac ſi eſſent approbati. Vide Regulares.

*Epiſcopus an poſſit ex iuſta cauſſa approbare Regulares Religioſos ad audiendas confeſsiones limitatè, v.g. ad viros, & non ad feminas.tract.*2.*reſol.*25.

*Epiſcopus admittens Regulares ad audiendas confeſsiones vſque ad beneplacitum, an poſſit licentias reuocare ad ſui libitum abſque iuſta cauſſa tract.*2.*reſol.*26.

*Epiſcopus an poſſit ſuſpendere omnes licentias Regularibus conceſſas, & de nouo illos examinare.tract.*2.*reſol.*27.

*Et an idem poſſit fieri à Capitulo, ſede vacante. ibid. verſ.*Notandum eſt.

*Epiſcopi an poſſint ordinare Regulares extra tempora à iure ſtatuta. tract.*2.*reſol.*31.

*Epiſcopi an poſſint denuntiare, vt Religioſi exempti euitentur à populo, ſi ipſi inciderint in aliquam excommunicationem.tract.*2.*reſol.*35.

*Et quid quando delictũ eſt notorium. ib.verſ.*Aliqui.

*Epiſcopus non poteſt excommunicare Regulares exemptos, nec ligare eos ſtatuto trahente excommunicationem annexam.ibid.verſ.*Licet Regulares.

*Epiſcopus prohibens, ne aliquis exerciz et ſine ipſius licentia, & cum certis conditionibus, an comprehendat Regulares.tract.*2.*reſol.*36.

*Epiſcopi an poſſint prohibere, ne Regulares concionentur in Eccleſiis ſuorum ordinum. tract.*2.*reſol.*58.

Epiſcopus Religioſus an ſit obligatus ad obſeruationem votorum ſuæ Religionis. Vide Religioſus.

*Epiſcopus an poſſit abſoluere ab excõmunicatione, quam incurrunt introducentes feminas in monaſterium, lata per Bullã Pij V.tract.*2.*reſ.*66, *verſ.*Notandum eſt etiam.

Epiſco-

Episcopi an possint excommunicare Regulares nolentes accedere ad processiones.tr.2.resol.76.

Episcopi an possint ordinare Regulares non benè linguam Latinam callentes,tr.2.resol.86.

Episcopi ad quas processiones possint compellere Regulares,vt se conferant.tract.2.resol.106.

Episcopi inuitis Regularibus an possint in Ecclesiis Regularium concionari.tr.2.resol.109.

Et quæ possint, & quæ non possint facere Episcopi in Ecclesiis Regularium,vide latè.ibid.vers. Nota tamen.

Episcopus an possit punire Regulares prædicantes in aliena Ecclesia absque ipsius licentia, & quid stante Bulla Greg.XV. quæ incipit Inscrutabile, *data Nonis Februarij 1622. Vide* Regulares prædicantes.

Episcopus potest concedere dispensationem super interstitiis Regularium ordinandorum,& sufficit sola attestatio superioris pro causa dispensationis.tr.2.resol.112.

Episcopus an possit dare licentiam, vt nupta intret in monasterium ob periculum vitæ.tr.2.resol.130.

*Episcopus virtute Concil.Trident.*sess.25.c.14 *an possit carcerare Regularem notoriè delinquentem,& contra illum processum formare,vt postea remittat ad suum Superiorem,vt eum puniat .tr.2.resol.132.*

Episcopus an habeat iurisdictionem in Regulares exemptos,quando est in possessione iudicandi illos. tract. 2. resol.134.

Episcopus si in confirmationis Sacramento vngeret alio digito,quàm dextero pollice , an peccaret mortaliter , & quid si tempore pestis. Vide Confirmatio.

Episcopus an possit confirmare aliquem afferentem litteras dimissorias sui Episcopi vt ordinetur. Vide Confirmatio.

*Episcopus an possit confirmare in sua diœcesi subditum alterius, & confirmando an incidat in aliquam censuram, aut culpam.tr.4.res.23.vers.*Adde etiam.

*Episcopus ordinando non confirmatum, non peccat mortaliter.tr.4.res.24.vers.*Notant.

*Episcopus si Regularibus legitimè,& dignè præsentatis denegat iniustè licentiam audiendi confessiones, Papa confert iurisdictionem Confessariis,vt possint validè confiteri.tr.4.res.79.vers.*Et quando Episcopus.

Episcopus iustè non potest punire Confessarios alibi approbatos audientes confessiones in sua diœcesi virtute Bullæ Cruciatæ absque noua approbatione.tr.4.res. 110. *vers.*Quod Episcopus iustè.

*Episcopus an possit dispensare in interstitiis , quando ordinat aliquem familiarem suum. tract. 4.res.*190.

*Episcopus quicumque habens licentiam ordinandi in sua propria diœcesi per dimissoriam cum dicta limitatione , an possit ordinare in aliena diœcesi de licentia Ordinarij,ordinationem exercens.tr.4.resol.*191.

Episcopus primam tonsuram conferens sine Episcopi licentia,an incurrat pœnam suspensionis latam in ca. eos, de temp.ordin.in 6.*tr.4.resol.*194.

Episcopus si scienter,vel affectata ignorantia ordinare præsumit alienum Clericum sine sui ordinarij licentia,est suspensus per annum à collatione ordinum. dicta res. in princ.

*Episcopi an possint prohibere ne matrimonia domi contrahantur.tr.4.resol.*279.

Episcopus an possit instituere diem festum alicuius beati nondum Canonizati. tract.5.resol.9.

Episcopus iure ordinario an possit dispensare in lege Concilij,seu Summi Pontificis,quoties facultas dispensandi non adimittitur.tr.5.resol.23.

*Et quid in absolutione censurarum emanatarum à Concilio,aut à Summo Pontifice, an Episcopus possit absoluere.ibid.vers.*Notandum verò.

*Episcopus an possit deputare alios examinatores synodales absque synodi celebratione,si eo tempore , quo debet fieri prouisio per concursum,non adsint examinatores synodales,de quibus loquitur Concil.Trid.*Sess.24. cap.18. *tr.5.resol.64.*

Episcopus non potest excommunicare etiam per sententiam suum subditum existentem extra suam diœcesim,nisi in ea aliqua ratione delinquat, quantumcumque extra eam delinquat.tr.5.res.74. vers. Dico igitur.

*Episcopus non potest præcipere clerico peregrinaturo sub pœna suspensionis , ne ludat,ne arma prohibita ferat, ne dicat Sacrum, vel vt singulis hebdomadibus sacrificet, &c.& quid si subditus delinquit in loco exempto, etsi intra diœcesim sit.ibid.ver.*Hinc contra.

Hæc procedunt quando delictum subditi perpetratur extra diœcesim, quid autem si illud commiserit in diœcesi, an in tali casu possit Episcopus illum excommunicare, etiam si extra diœcesim commoretur. vers. Notandũ est.

*Episcopus an iudicet super idoneitate concurrentium in beneficiis ad concursum,an verò examinatores synodales.tr.5.resol.*111.

*Episcopus existens in alterius diœcesi,an licitè possit celebrare Missam in Pontificalibus,seu cum baculo, & mitra absque licentia illius ordinarij. tr. 6. res.*36.

Et quid in locis exemptis intra diœcesim. ibid. versic. Quod apertè.

*Episcopus an possit erigere Collegiatam cum nouis Canonicis , vel addere nouum numerum Canonicorum aliis antiquis.tr.6.resol.*38.

*Episcopus an possit transferre ieiunium,quod incidit in aliquod festum solemne, vel in diem vltimum bacchanalium,in feriam sextam,vel Sabbatum præcedens.tract.6. resol.*66.

*Episcopus existens in peccato mortali consecrando chrisma, vel oleum,seu conferendo ordines minores,an peccet mortaliter.tr.6.resol.*67.

*Et an peccaret mortaliter , si existeret in mortali , & consecraret Ecclesiam.vers.*Notandum.

Episcopus an possit dispensare in lege Pontificia,quando dubium est,an casus egeat dispensatione.tr.6.res. 81.

Episcopus an possit dispensare in legibus Pontificiis , si ei interdictum non est.ibid. vers. Notandum.

*Episcopus an possit delegare alicui absolutionem ab hæresi.tract. 6.resol.*92.

Episcopus an possit confirmare infantes filios Principum,aut alios, si periculum mortis immineat ante vsum rationis, & conferendo infantibus ante vsum rationis an peccet, & pariter an possit confirmare amentes , qui aliquando habuerunt vsum rationis,aut perpetuò amentes in periculo mortis constitutos. Vide Confirmatio.

Æstimatores.

Æstimatores publici rerum venalium non tenentur ad mulctam pecuniariam,si ipsi non denuntiant, quam soluerent denuntiati rei fisco, aliis personis, & deseruiet pro illis, qui vulgò apud nos vocantur Mastri di piazza. *tr. 6.resol.*35.*vers* Quintò.

Eucharistia.

Eucharistia an possit ministrari à Regularibus,virtute

ſuorum priuilegiorum,vagis,aduenũ, & peregrinis in die paſchatis ad implendum præceptum annuæ communionis, & an ſeruis, & domeſticis intra conuentum commorantibus in morte, & an die paſchatis poſſit miniſtrari. Extrema vnctio,Euchariſtia,& Confeßio. Vide Regulares. *vbi etiam an famulo coniugato, qui nocte dormit extra conuentum.*

Euchariſtia an poßit ſumi à dubitante, an aliquid cibi,vel potus ſumpſerit.tr.4.reſol.29.

Euchariſtia an poßit ſumi abſque incurſu peccati venialis ab eo,qui poſt pollutionem voluntariam, vel fornicationem intra eumdem diem confitetur, & ſine iuſta cauſa Euchariſtiam ſumit.tract.4.reſol.30.

Euchariſtiam ſumens cum diſtractione voluntaria,aut tum affectu alicuius peccati venialis,an peccet venialiter. tract.4.reſol.31.

Euchariſtiæ hoſtia an poßit frangi à Sacerdote ad communicandum fidelem ob ſolam deuotionem. tr. 4.reſ.34.

Euchariſtiam ſumens in peccato mortali an duplex peccatum committat in confeßione explicandum.tr.4.reſ.35.

Euchariſtiæ an poßit ſumi die ſequenti ab eo,qui audiuit vnum horologium, & comedit in media nocte, donec aliud horologium ſonuerit.tract.4.reſ.36.

*Et quid ſi ſit vnum tantùm horologium, quod cœpit ſonare duodecima,& aliquis biberet,licet quando ſonaret vltimus pulſus deſiiſſet bibere,an poßit die ſequenti ſumere Euchariſtiam. ibid.verſ.*Notandum eſt.

Et quid ſi maſticat buccellam in primo pulſu horæ duodecimæ noctis,an teneatur incontinenti de ore eiicere buccellam, ſi die ſequenti velit Euchariſtiam ſumere, & an teneatur iſto caſu abluere os.

*Et an idem procedat in ieiunante.verſ.*Si tamen.

Euchariſtia an poßit ſumi ſine incurſu peccati mortalis ab eo qui deglutit ſponte, & voluntariè reliquias cibi præcedentis diei, quæ hærent inter dentes. tr.4.reſ.37.

*Euchariſtia poteſt ſumi ab eo qui aliquantulum aquæ per nares attraxit, & in ſtomachum tranſmiſit,vel quid aliud ſimile.ibid.verſ.*Notandum eſt.

Euchariſtia an poßit ſumi ab eo, qui manè deglutit chartam,cretam,fruſtulum ligni, aut quid ſimile non comeſtibile. tract.4.reſol.38.

Euchariſtia an ſit iterùm ſumenda ab infirmo,qui antequam in periculum mortis inciderit ſacram Euchariſtiam ex deuotione ſumpſit duobus, tribus, vel etiam octo diebus anteà.tract.4.reſol.40.

*Euchariſtia ſi non ſumitur in articulo mortis,an ſit peccatum mortale,ſi non adeſt contemptus.ib.ver.*Notandũ.

Euchariſtia ſi non ſumitur in Paſchate, an poſteà debeat ſumi quamprimùm.tract.4.reſ.41.

Et ſi quis præuiderit impedimentum futurum, vt in tempore paſchatis Euchariſtiam accipere non poßit,an teneatur præuenire tempus,& illam ſumere.tr.4.reſ.42.

Euchariſtia in paſchate ſumpta indignè,an ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ.tractat.4.reſol.43. & in Addit.ſecund. reſol.14.

Euchariſtia ſi ob mortis periculum ſumpta ſit ab infirmo non ieiuno,an poßit ita iterùm accipi poſt ſex dierum interuallum.tract.4.reſol. 44.

*Euchariſtia an poßit ſtatim poſt medium noctis ſumi ab eo qui proximè ante medium noctis cœnauit in Dominica incidente in vigilia Natiuitatis Domini noſtri. ibid. verſ.*Notandum.

Euchariſtia an ſit deneganda illi à Sacerdote, qui ſcit in confeßione aliquod delictum illius non emendatum, ſi occultè petatur Euchariſtia.tract.4.reſol.46.

Euchariſtia in caſu extremæ neceßitatis ſi non adeſt miniſter idoneus,an poßit ſumi à laico ſeipſum communicante.tract.4.reſol.47.

Et an poßit alios communicare in caſu prædicto. verſ. Imò contra.

*Euchariſtia poteſt ſumi à Sacerdote de Sacrario,& ſeipſum communicare,ſi adeſt magnum feſtum,& non poteſt ſacrificare, dummodo non adſit alius Sacerdos, eſto, quòd ſit præſens aliquis diaconus.ibid.verſ.*Notandum.

Euchariſtia tempore peſtis an debeat miniſtrari à parocho cum periculo vitæ.tract.4.reſol.174.

Euchariſtia an poßit dari damnato ad mortem à Principe eodem die,quo inferenda eſt mors, etiam non ieiuno. tract.6.reſol.59.

*Licet hic Panormi,& in Regno ſeruetur eſſe neceſſ.arium pro damnatis ad mortem tempus 24.horarum inter ſumptionem Euchariſtiæ,& mortis calicem,ſed hoc non eſt neceſſarium.ibid.verſ.*Notandum.

*Et quid ſi ſumatur per vnam horam ante patibulum vel illicò.verſ.*Vnde aſſerunt.

Euchariſtia an debeat dari pueris tempore,quo ſunt capaces recipiendi ſacramentum Pœnitentiæ. tr.6.reſ.79.

Euchariſtiam an licitè ſumant coniugati in die habitæ copulæ,& an hoc ſit minùs,vel magis expediẽs.tr.6.re.71.

*Euchariſtia per modum viatici eſt danda pueris in articulo mortis doli capacibus,& aptis confiteri. tr.6.reſ.89. verſ.*Verùm.

Euchariſtiæ Sacramentum an ſit neceſſarium medium neceßitate ſalutis pro omnibus, qui ſaluandi ſunt, ita vt detur præceptum diuinum poſitiuum ſumendi hoc Sacramentum.tract.6.reſol.95.

Euchariſtiæ Sacramentum quando ſumenti conferat gratiam ſacramentalem.tract.6.reſol.96.

*Et quid conferat illi, qui poſtquam hoc Sacramentum deglutiuit, ſtatim illud euomuit.ibid.verſ.*Ex his infertur.

*Et quanto tempore duret gratia hæc ſacramentalis poſt iſtius ſumptionem.verſ.*Notandum eſt.

Euchariſtiæ Sacramentum non maiorem gratiam confert ſumenti duas ſpecies,quã ſumenti vnam. tr.6.reſ.97.

Euchariſtiam ſumens an detur caſus, vt non accipiat gratiam,neque peccatum committat. tr.6.reſ.98.

*Euchariſtiæ Sacramentum non eſt à Chriſto inſtitutum ad conferendam primam gratiam, ſed ad conferendum augmentum illius: in duobus tamen caſibus illam conferre poteſt,& peccatum mortale remittere. Primò,ſi quis diligenter diſcuſſit conſcientiam ſuam, & nullius culpæ conſcius fuit,tunc ſi cum dolore accedat ad communionem,ex attrito per Euchariſtiam fiet contritus, & recipiet primam gratiam. Secũdò,ſi quis memor eſt peccati mortalis, & de illo habeat attritionem, quam putat eſſe contritionem,ſi vrgeat neceßitas communicandi, & Sacerdos non adſit, tunc iſte virtute Euchariſtiæ accedens ad eam, ex attrito fiet contritus, & primam gratiam acquiret. ibid. verſ.*Ex his infertur.

Examinatores.

*Examinatores ſynodales an debeant eligi Doctores, ſi in ſynodo exiſtunt Doctores,an verò Clerici,non Doctores, poßint eligi in examinatores ſynodales. tract.5. reſol. 64. verſ.*Notandum eſt.

Examinatores ſynodales ſemel deputati, ſi quotannis ſynodus non fiat, debent exercere munus ſuum, donec noua ſynodus habeatur. ibid. verſ. Nota etiam.

Et quid ſi elapſo anno aliqui ex eis mortui fuerint, an officium omnium expiret. ibid.

Examinatores non ſynodales ſi adhibeantur examinatoribus ſynodalibus in concurſu alicuius beneficij, an reddant inualidam collationem talis beneficij. tr. 5. reſ. 65.

Examinatores ſynodales, an teneantur indicare Epiſcopo digniorem, licet ipſe præcipiat ſolùm, vt ei dicant, qui & quot ſint digni, & idonei. tract. 5. reſol. 111.

Excommunicatio.

Excommunicationem ab Ordinario latam an incurrat, qui in Paſchate indignè Euchariſtiam ſumpſit. in Addit. ſecund. reſol. 14.

Excommunicatio an poſſit ferri ab Epiſcopis contra Reges, & eorum Conſiliarios. Vide Epiſcopus.

Excommunicationem Bullæ Cœnæ an incurrat Iudex laicus, ſi occultè proceſſat clericũ animo præſentandi proceſſum Sũmo Pontifici, vel alij Iudici ſæculari. tr. 1. reſ. 52.

Excommunicatio Bullæ Cœnæ an incurratur ab auocãtibus cauſas ſpirituales ad Tribunalia laicorũ à Iudicibus Eccleſiaſticis vltra Iudices Sedis Apoſtolicæ. tr. 1. reſ. 55.

Excommunicatio Bullæ Cœnæ prouenens ex auocatione cauſarum ſpiritualium an euitetur data tolerantia Summi Pontificis tr. 1. reſol. 56.

Excommunicationem Bullæ Cœnæ an incurrant Iudices laici inducentes conſuetudinem, vel ea introducta vtentes contra libertatem Eccleſiaſticam. tract. 1. reſ. 58.

Et an eam incurrant ſi ſciant ſeruari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, & non impediant. ibid. verſ. Nota etiam.

Excommunicatio an poſſit pronuntiari ab Epiſcopis contra Regulares nolentes accedere ad proceſſiones. Vide Epiſcopus.

Excommunicationem an incurrant Chriſtiani remigantes ſuper triremibus Turcarum. Vide Chriſtiani.

Excommunicationem an quis non incurrat ratione paruitatis materiæ. tract. 5. reſ. 69.

Excommunicatio lata per ſtatutum, vel per ſententiam, an obliget peregrinos. tract. 5. reſol. 73.

Excommunicatio lata contra eos, qui ſciunt aliquod furtum, ſeu delictum eſſe commiſſum, non ligat tranſeuntes. ibid. verſ. Vnde contra Baſilium.

Excommunicatio lata per ſtatutum propriæ diœceſis non ligat ſubditum, qui extra diœceſim contra illud agat, vel intra diœceſim, in loco tamen exempto exiſtens. tra. 5. reſol. 74.

Sed quid ſi excommunicatio eſſet lata per ſententiam. ibid. verſ. Sed magis.

Hæc procedunt quando delictum ſubditi perpetratur extra diœceſim, quid autem ſi illud commiſerit in diœceſi, an in tali caſu poſſit Epiſcopus illum excommunicare, etiamſi extra diœceſim commoretur. verſ. Notandum.

Excommunicationem Canonis Si quis ſuadente, *an incurrãt Clerici ſe ipſos volũtariè percutiẽtes. tr. 4. re. 81.*

Et quid ſi monalis potione, aut venæ ſciſſione abortum intendat. ibid. verſ. Sed quidquid.

Et de Cardinali ſeipſum percutiente, aut vulnerante. verſ. Notandum.

Excommunicationem dicti Canonis an incurrat percutiens Clericum, non habentem beneficium, neque alia requiſita Concil. Trident. tract. 5. reſol. 82.

Excommunicatio lata contra aliquid facientes ſcienter, an afficiat contrauenientes ex affectata ignorantia. tract. 6. reſol. 7.

Excommunicatio lata contra legentem libros hæreticorum, an apprehendat legentem ignorantia affectata. Vide Legens.

Excommunicationem non incurrunt, qui ex ignorantia craſſa, ſiue iuris, ſiue facti, violant excommunicationes latas contra facientes aliquid ſcienter, vel præſumentes facere. ibid. verſ. Notandum eſt.

Excommunicationem an incurrant depingentes Agnos Dei, & illos vendentes. tr. 6. reſol. 12. verſ. Qui etiam.

Excommunicationem Bullæ Cœnæ an incurrant Proreges huius Regni, & Miniſtri prohibentes extractionem frumenti, & aliorum victualium ad Romanam Curiam, quando deficit neceſſaria prouiſio, & in caſu penuriæ Regni iidem Proreges, & miniſtri retinendo ſibi frumentum, quod fuiſſet oneratum ſuper naui petente Romam, & ventorum appuliſſet in Regnum, an incidant in dictam excommunicationem. Vide Proreges.

Excommunicatio lata ab Epiſcopo contra furtum committentes an liget eum, qui inuincibiliter legem iſtam ignorat. tr. 6. reſ. 4. vbi quid ſi dicta excommunicatio fuiſſet lata à Summo Pontifice verſ. Et hæc omnia.

Et hæc dicta de excommunicatione procedunt in ſuſpenſione, interdicto, & irregularitate. verſ. Quæ autem.

Excommunicatio an incurratur propter peccatum veniale. tract. 6. reſol. 51.

Excommunicatio ferenda, an obliget ad peccatum mortale. tra. 6. reſol. 76. vbi quid de ſuſpenſione, interdicto, & irregularitate. verſ. Nota verò.

Excommunicatio an liget exiſtentem in alieno territorio. tr. 6. reſol. 78. vbi quid ſi delictum fuit inceptum in ſuo territorio, vbi erat excommunicatio, & fuit conſummatum in alieno, vbi non erat, verſ. Notandum.

Executio.

Executio contractus an poſſit impediri, & ſuperſederi à Iudice Eccleſiaſtico, præcipiente Iudici ſæculari ſub pœna excommunicationis, quòd ſuperſedeat executione illius, donec ab eo decidatur, an contractus ille ſit vſurarius. Vide Iudex Eccleſiaſticus.

Expendens.

Expendens falſam monetam bona fide, an teneatur ad reſtitutionem. tract. 6. reſol. 3.

Extrahens.

Extrahens res prohibitas à lege in magna quantitate, licet damnum graue non reſultet Reipublicæ ex tali exportatione, an peccet mortaliter. tract. 6. reſol. 90.

Graue autem damnum quomodo ſit iudicandum Reipublicæ obuenire. ibid. verſ. Sed ſi inquires.

Extrema vnctio.

Extrema vnctio an poſſit à Sacerdote tempore peſtis dari infirmo cum virga oblonga, & non digito, ad effugiendum eius contactum. tract. 4. reſol. 167.

Et eodem tempore peſtis Sacerdos an poſſit inungere vnã tantùm partẽ proferendo conſuetã formam. tr. 4. reſ. 168.

Sacerdos extra caſum neceſſitatis ſi vngeret non in forma Crucis, non committeret peccatum mortale. vbi ſuprà verſ. Notandum.

Et an poſſit dari puero ſub conditione, quando dubitatur ſi habeat vſum rationis. tract. 4. reſol. 169.

An ſit ſuſcipienda ſub onere peccati mortalis. tract. 4. reſol. 170.

Et an ſub eodem onere teneatur Sacerdos ordinarius in tempore neceſsitatis illam miniſtrare. ibid. verſ. Ad ſecundam.

Si autem adſit parochus, qui vel non poſsit, vel nolit iuſtè hoc Sacramentum infirmo miniſtrare, poterit inferior Sacerdos, renitente parocho, hoc officium facere. verſ. Notandum.

Et an poſsit moribundo miniſtrari ſenſu carenti tempore interdicti, non valenti alia Sacramenta recipere, ſi non habeat Bullam Cruciatæ. tract. 4. reſol. 171.

Paritérque an ſit miniſtranda adulto in articulo mortis recenter baptizato. tract. 4. reſol. 172.

Et quo tempore ſit danda infirmis. tract. 4. reſol. 173.

Et an debeat miniſtrari tempore peſtis à parocho cum periculo vitæ. tract. 4. reſol. 174.

Forma deprecatiua huius Sacramenti, an ſit de neceſsitate ipſius, & quæ verba ſufficiant ad illud conferendum. tract. 4. reſol. 175.

Et an poſsit à Sacerdote dari infirmo cum oleo veteri, & ita inungendo peccet mortaliter. tract. 4. reſol. 176.

Vna gutta olei an ſit ſufficiens in vnaquaque vnctione ad conferendum Sacramentum prædictum. tr. 4. reſ. 177.

Vnctiones in hoc Sacramento faciendæ ſunt in modum crucis, & aliter faciens, an peccet mortaliter. tr. 4. reſ. 178.

Quando autem hoc Sacramentum conferat gratiam. tract. 4. reſol. 179.

Omittens in forma Extremæ vnctionis illa verba, per ſuam piiſſimam miſericordiam, *an conficeret Sacramentum. tract. 4. reſol.* 180.

An debeat miniſtrari à parocho, ſi cognoſcat per confeſſionem puerum numquã actualiter peccaſſe. tr. 4. reſ. 181.

Extrema vnctio an ſit danda pueris, qui non ſunt capaces ſacramenti Euchariſtiæ, ſed tantùm Pœnitentiæ. tract. 6. reſol. 89.

F.

Falſum.

FAlſum crimen ſibi imponens, etiam cum iuramento æquiuocatione vtens ob euitandã grauia tormenta, an peccet venialiter. tract. 5. reſol. 7.

Falſum dicendo alterum quis infamauit, an teneatur (ſi opus ſit) iurare ſe falſum dixiſſe, & coram teſtibus, & quid ſi infamator eſſet vir magnæ auctoritatis. Vide Infamator.

Falſam monetam bonâ fide expendens, an teneatur ad reſtitutionem. tra. 6. reſ. 3. vbi etiam quòd bona fide accipiens, & ſcienter expendens teneatur ad reſtitutionem.

Falſum an committat, qui loco veræ ſcripturæ amiſſæ aliam conſimilem confingit falsò. tr. 6. reſ. 57. *Vbi dicit eſſe illicitum, & peccatum mortale. verſ.* Igitur illicitum.

Fama.

Fama ſi non poteſt reſtitui ab infamatore, an debeat cõpenſari pecuniâ. tract. 5. reſ. 30. *ver.* Notandum, *il primo.*

Famæ an poſsit ſatisfieri ab infamato ex debito pecuniario infamantis. ibid. verſ. Qui citat Leſſium.

Fama non debet reſtitui à reo, qui eſt accuſatus, & interrogatus iuridicè de vero crimine, & negat. ibid. verſ. Notandum, *il terzo.*

Famæ reſtitutio non eſt neceſſarium vt fiat quando detractio effecta eſt cum verbis generalibus, niſi ratione dignitatis perſonæ ibid. verſ. Notandum, *il quarto.*

Fama alicuius nobilis an debeat reparari à plebeio cum periculo propriæ vitæ, & ſic an vita alicuius plebeij poſsit reputari vilior fama alicuius nobilis. tract. 5. reſol. 40.

Et quid ſi infamia eſſet maxima, nempe de hæreſi, vel de crimine læſæ maieſtatis. ibid. verſ. Et hic etiam.

Fama an debeat tantùm reſtitui coram his, apud quos ille diffamauit, an etiam apud alios, quibus illi audientes retulerunt. tract. 5. reſol. 30.

Familia.

Familia Vicarij Epiſcopi an gaudeat priuilegio fori. tract. 1. reſol. 46.

Familia Clerici an gaudeat priuilegio fori. tr. 1. reſ. 47.

Famulus.

Famuli clericorum an gaudeant priuilegio fori. ibid.

Famuli Regularium an poſsint Euchariſtiam in die Paſchatis ſumere à Regularibus, & dicantur adimplere præceptum annuæ communionis. tractat. 2. reſol. 12. *verſ.* Notandum eſt.

Famulus an licitè poſsit cibos condire, & ad menſam miniſtrare, & lectum ſternere concubinæ heri, & ornare heram meretricem abſque incurſu peccati mortalis. tr. 5. reſol. 36. *verſ.* Ex dictis.

Et an ſibi liceat adducere concubinam in domum heri, vel in aliam locum, in quo peccaturus eſt, vel deferre internuntia, aut ſcripta in quibus herus petit à concubina, vt ea nocte ad ſe veniat, & ſi norit velle, vt veniat ad fornicandum. ibid. verſ. Sed malè.

Et an liceat famulo ſternere equum, & herum comitari, & expectare, quamuis norit ipſum ad fornicandum abire, & quid de iuſſu heri portare aliqua munuſcula, aut eſculenta ad concubinam, vel aperire ianuam domus concubinæ, porrigere cibos, & menſam ſternere, ſi ieiunare nolit. verſ. Item deducitur.

Et de famulo adducente concubinam in domum heri. tract. 6. reſol. 11.

Famuli qui vident domeſticum furari res ex domo, non tenentur ad reſtitutionem, ſed ille tantùm tenetur, cui eſt cura domus. tract. 5. reſol. 54. *verſ.* Notandum.

Famulus conductus per annum, ſi ante tempus completum diſcedat, an perdat totam mercedem. tr. 6. reſ. 15. *vbi quid in foro fori, & quid in foro conſcientiæ, & quid ſi multum intereſſet domini habere ſeruitium famuli.*

Famulus, cui condignum ſalarium non tribuitur, an poſsit ſuum damnum reſarcire, etiam ſi in principio ob paupertatem coactus ſit paciſci pro iniuſto, & inæquali ſtipendio. tract. 6. reſol. 16. *vbi etiam an dominus in foro conſcientiæ teneatur ſoluere iuſtum pretium, ſaltem infimum. verſ.* Non deſinam.

Et quid ſi famulus faceret aliqua grandia, & extraordinaria ſeruitia. verſ. Imò plus, *vſque ad finem.*

Famulus deferens litteras concubinæ heri de mandato ipſius, qui minabatur mortem famulo, ſi non deferret, in quibus prouocabatur ipſa ad peccatum, an peccet mortaliter. tract. 6. reſol. 46.

Et quid ſi defert internuntium de rebus turpibus. ibid. verſ. Verum.

Et quid ſi in dictis litteris herus ſolùm petat, vt ad ſe veniat, vel ad talem locum. verſ. Notandum.

Famulus ſcribens litteras ad concubinam, & eas non deferens, an peccet. ibid. verſ. Sed tu tene.

Et quid de famulis miſsis ab hero vt inſequantur fœminam, vt videant vbi habitet, vel id inquirant, vt eum poſteà certiorem reddant. verſ. Et idem.

Famulus non manifeſtans domino alios famulos ex aliqua officina domus ſæpiùs furari, an teneatur ad reſtitutionem. tract. 6. reſol. 58.

Et

Et is qui curam penus gerit, teneatur de iuſtitia. verſ. Ex iuſtitia.

Et quid ſi fures extranei, an quilibet famulus obligetur ad reuelandum. verſ. Notandum.

Et an famulus teneatur reſtituere, ſi accepit aliquid à furante, ſi non clamet, vel indicet furtum eius domino. ver. Sed quæret. *vbi quid ſi res accepta eſſet pars furti: fallit ſi famulus ſua pollicitatione expreſſa, vel tacita furem animoſiorem redderet. verſ.* Verùm hinc.

Femina.

Femina contrahens matrimonium cum viro improportionato, vel aliquantùlum debili, vt facilior pateat aditus, an teneatur pati inciſionem, ſi commodè poteſt, an verò non teneatur pati huiuſmodi remedia, & matrimonium ſit declarandum nullum. tract. 4. reſol. 201. & in Addit. ſecund. reſol. 3.

Femina ſtatim mingens poſt copulam ad emittendum ſemen, an peccet mortaliter. tract. 5. reſol. 15.

Femina violenter cognita à viro, quando peccet, vel quando non peccet mortaliter. tract. 6. reſol. 31.

Femina an debeat ſimul cum viro ſeminare ad affinitatem contrahendam. in Addit. ſecund. reſol. 21.

Feſtum.

Feſtum an frangatur, ſub pœna peccati mortalis, ſi quis exerceat opus ſeruile in illo die per ſpatium mediæ horæ. Et quid ſi ſingulis diebus feſtiuis id exerceat. tr. 5. reſol. 8.

Et quid ſi per ſpatium duarum horarum. ibi. verſ. Vnde ego. *& verſ.* Nota.

Et quid ſi puella laboraret ob euitandum otium. verſ. Notandum, *il ſecundo.*

Et quid de ornantibus parietes templorum tapetibus, ornamentis, aulæis in diebus feſtiuis, vbi etiam an ſi præcedentibus diebus talia ornamenta ponere poſſint, an peccabunt mortaliter. verſ. An qui.

Fides.

Fides explicita Incarnationis Chriſti, & ſanctiſſimæ Trinitatis, an ſit adultis medium neceſſarium ad ſalutem. tract. 5. reſol. 46.

Filius.

Filij clericorum an gaudeant priuilegio fori, ita vt Iudex laicus non poſſit punire. tract. 1. reſol. 7.

Filij clericorum, an gaudeant exemptione gabellarum. ibid. verſ. Docet filios.

Et quid in filiis illegitimis, & mortuo patre. verſ. Sed aduerte.

Fornicarius.

Fornicarius, an teneatur ſolùm explicare actum fornicationis, an verò circumſtantias, puta tactus, & oſcula, quæ ſecuta fuerunt copulam. Vide Circumſtantia.

Fornicarius verſans in ipſo actu, an teneatur ſe retrahere ante ſpermatiſmum, etiamſi complex iam ſeminet. tract. 4. reſol. 227. verſ. Notandum eſt.

Et quid ſi ex vi prioris commotionis poſt retractionem eſſet futura ſeminatio extra vas. ibid. verſ. Imò etiam.

Fugiens.

Fugiens à birroariis ſi parietem Eccleſiæ partis exterioris tangat, vel fuerit amplexus, an gaudeat immunitate Eccleſiæ. tract. 1. reſol. 73.

Fugiens ſupra tectum Eccleſiæ an illius immunitate gaudeat. ibid. verſ. Vnde ex his.

Fur, Furtum.

Fur vendens rem furtiuam, ſi poſteà iuſtè minori pretio redimat eamdem rem, illum exceſſum pretij an teneatur domino rei reſtituere, an verò ſatisfaciat reddendo illi rem non deterioratam, & fructus ex ea debitos. tra. 5. reſol. 41. verſ. Nota quod.

Furi furandi gratiâ aſcendenti ſcalam ſi teneas, quam etſi nemo teneret, tamen aſcenderet, & ſi aſportando rem furtiuam adiuues aliquem, quam ſine tuo ſubſidio auferret tamen, & furaretur, non teneris ad reſtitutionem. tract. 5. reſol. 47. verſ. Si furi.

Furtum ſi non impedias clamando, vel manifeſtando, & aliquid accipias à fure, an tenearis ad reſtitutionem, & quid ſi tenearis ex officio. Vide Reſtitutio.

Furtum vltimum vnius oboli complens materiam notabilem, an ſit peccatum mortale. tract. 6. reſol. 25.

G.

Gabella.

Gabellâ poſita proprimo ingreſſu Regis in aliquam Ciuitatem ſui Regni, an debeat ſolui ab Eccleſiaſticis. tract. 1. reſ. 11.

Gabella an poſſit à Iudice laico exigi à colonis partiariis Religioſorum. tract. 1. reſol. 19.

Et quid ſi coloni eoſdem fructus deferrent de loco ad locum, aut alienarent. ibid. verſ. Illud tamen.

Gabella vulgò dicta di loxiuri, *an debeat ſolui à colonis, & affictatoribus prædiorum Eccleſiaſticorum. ibid. verſ.* Notandum eſt.

Gabellæ an debeant ſolui ab emphyteuta Eccleſiæ. tr. 1. reſol. 24.

Et quid ſi ius emphyteuticum eſſet redimibile. ibid. ver. Sed hæc doctrina.

Gabella an debeat ſolui à clerico negotiatore, ſi non præcedat trina monitio, & an ſufficiat vna monitio ad inſtar trium, coram quo Iudice ſit petenda, & prædicto caſu an amittat immunitatem Eccleſiaſticam reſpectu bonorum Eccleſiaſticorum. Vide Clericus negotiator.

Gabella an debeat ſolui ab vxoribus viduis Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, &c. tract. 1. ref. 45.

Gabellæ an debeant ſolui à Militibus ſancti Ioannis portantibus mediam Crucem albam. Vide Milites.

Gabellæ an ſoluantur à militibus ſancti Stephani, & ſancti Lazari. Vide Milites.

Gabellam fraudantes in apportandis, vel aſportandis rebus, non tenentur ad aliquam reſtitutionem, quando bona ſunt confiſcata ipſo iure. tr. 6. ref. 35. verſ. Sexto.

Generalis.

Generales, & alij Prælati Religionum poſſunt confiteri confeſſoribus extra Religionem, vide Prælati; *vbi etiam quid de Prælatis Religionis Clericorum Regularium.*

Generales, & Prouinciales Religionum an poſſint diſpenſare ſuper pœnis latis in Bulla Pij V. contra introducentes feminas in monaſterium. tract. 2. reſol. 66. ver. Notandum eſt.

Generales, & Capitulum Generale poſſunt limitare, vel omnino tollere à Fratribus vſum priuilegiorum Apoſtolicorum. tract. 2. reſol. 87.

Generales Religionum an poſſint diſpenſare cum ſubditis illegitimis ad dignitates, & officia ordinis extra Capitulum. tract. 2. reſol. 102.

Generales Religionum an poſſint amouere Prælatos ſuos Regulares à ſuis prælaturis, & quid in prælaturis electiuis, & quid pendente accuſatione, vel inquiſitione contra Prælatum, & quæ cauſæ ſint ſufficientes ad amouendum Prælatos iam dictos. Vide Prælati.

Generales Religionum an sit expediens quòd sint perpetui, an verò temporales. tract. 2. resol. 124.

H.

Hæreticus.

HAereticus an sit iudicandus ille, qui vi, & metu, vel fraude & dolo, aut alio quocumque casu, inter infideles exteriùs fidem negat, & corde tamen illam retinet, ita vt postea rediens ad Christianos, non posit à quocumque Confessario approbato absolui, tamquam comprehensus in Bulla Cœnæ. tract. 4. resol. 143.

Dummodo non sit casus reseruatus. ibid. vers. Vidisti.

Hæreticus non est existimandus blasphemator hæreticalis, si benè sentiat de fide, & potest absolui à quocumque Confessario approbato absque licentia Inquisitoris, dummodo non sit casus reseruatus Episcopo. ibid. vers. Et tandem.

Hæreticus qui fraude, mendaciis, & falsis testibus se defendit, & impediuit sententiam, aut confiscationem, non tenetur ad restitutionem. tr. 6. ref. 35. vers. Ex quibus.

Heres.

Heres non conficiens inuentarium in foro exteriori tenetur vltra vires hereditarias, secus autem in foro conscientiæ, si non fraudasset bona. tract. 5. resol. 56. vers. Et eadem ratione.

Et prædicta an procedant, non solùm quoad solutionem, sed etiam quoad creditores hereditarios. ibid. vers. Quæ omnia.

Heres legata incerta ratione incertitudinis personæ in foro conscientiæ, an teneatur inter illos diuidere si in id consentiant. tract. 5. resol. 58.

Et quid si legatum fuerit factum Ecclesiæ sanctæ Mariæ, aut alterius Sancti, & in eo loco plures sint Ecclesiæ eiusdem nominis. ibid. vers. Notandum.

Heres, seu executor testamentarius in foro conscientiæ an habeat annum ad soluenda legata. tract. 5. resol. 59.

Et si fuerit negligens per annum à die monitionis factæ per Episcopum circa soluenda legata, poterit priuari hereditate, si est extraneus, & etiam filius, salua ei legitima. ibid. vers. Addit vnum.

Homicida, Homicidium.

Homicida interficiens aliquem non habentem filios, aut alios cognatos intra tertium gradum, sed alios non ita coniunctos, non tenetur illis ad aliquam restitutionem in conscientia. tract. 6. resol. 22. vbi etiam plus dicit. quòd nec fratribus interfecti tenetur in tali foro aliquid restituere. ibid. vers. Qui plus addit.

Homicida an teneatur restituere damnum illatum creditoribus occisi ob mortem ipsius. tract. 6. resol. 54.

Et an teneatur aliquid restituere familiaribus. vel clientibus occisi. ibid. vers. Notandum est.

Horæ Canonicæ.

Horæ Canonicæ si non recitantur ex obliuione naturali, non obligant non recitantem ad fructuum restitutionem, non obstante lege pœnali fructuum acquisitionem irritante. tract. 6. resol. 41. vers. Notandum.

Horarum Canonicarum præcepto an satisfiat à recitante officium absque intentione formali adimplendi præceptum, sed cum virtuali tantùm. tract. 6. resol. 68.

I.

Ieiunans, Ieiunium.

IEiunium frangens comedendo sapiùs carnes, & lacticinia in die ieiunij, an distincta peccata commiserit, & in confessione aperienda. tract. 4. ref. 157.

Ieiunans si in die ieiunij sapiùs modicum quid comedat, an frangat ieiunium, & peccet mortaliter. tr. 6. ref. 43.

Ieiunium, quod incidit in aliquod festum solemne, vel in diem vltimum bacchanalium an possit transferri ab Episcopo in Sabbatum præcedens, vel in feriam sextam. tract. 6. resol. 66.

Ieiunans tempore quadragesimæ in die ieiunij an possit de iure positiuo comedere lacticinia, & oua, &c. absque incursu peccati mortalis. tract. 6. resol. 80.

Et an stante consuetudine in contrarium. ibid. & vers. Quoad consuetudinem.

Ieiunium frangere paratum, an amico liceat domi suæ ad cœnam inuitare. tract. 5. resol. 36.

Ignorantia.

Ignorantia inuincibilis potest dari de pollutione, quæ non sit peccatum. tract. 4. resol. 108. in princ.

Ignorantia alicuius peccati mortalis omissi in confessione sub prætextu quòd erroneè putaret ipsum non esse tale, etiamsi error vincibilis fuerit, nec committentem excusaret à mortali, tamen ab iteratione totius confessionis excusat, & sufficit in sequenti confessione pœnitentem declarare peccatum omissum. ibid. vers. Cùm quis.

Ignorantia vincibilis mysteriorum fidei an sit speciale peccatum in confessione explicandum. tract. 4. ref. 165.

Ignorantia cuius præcepti decalogi fuerit, est necessarium explicare in confessione, secus verò in ignorantia mysteriorum fidei. ibid. vers. Notandum est.

Ignorantia vincibilis circa plures articulos fidei, an plura peccata saltem numero distincta admittat. ibid. vers. Sed difficultas.

Ignorantia prohibitionis, & pœnæ iuris an excuset à dispensatione ad petendum debitum, si coniux accesserat ad consanguineam vxoris suæ. tract. 5. resol. 12.

Et quid si tantùm habebat ignorantiam solius pœnæ, videlicet ne petatur debitum, sed sciebat prohibitum esse à iure. ibid. vers. Sed difficultas.

Et an hæc ignorantia excuset ab excommunicatione, suspensione, & irregularitate. vers. Notandum.

Ignorantia vincibilis iuris, vel facti, an excuset ab incursione censurarum & aliarum pœnarum. tr. 5. ref. 13.

Ignorantia affectata an dicatur scientia. tract. 6. ref. 7. vers. Sed quis.

Ignorantia inuincibilis excommunicationis excusat aliquem, ne in eam incurrat, quamuis factum sit iure naturali damnatum, & pœnæ statutæ sint ab Episcopo, siue à Summo Pontifice, quod procedit in suspensione, interdicto, & irregularitate. tract. 6. resol. 41. vers. Quæ autem.

Ignorantia iuris, vel facti, excusans transgressionem Canonis à peccato mortali, excusat etiam, non solùm ab excommunicatione, sed ab aliis censuris. tract. 6. resol. 51. vers. Dicendum est.

Immunitas Ecclesiastica.

Immunitas Ecclesiastica an concedatur illi, qui cum satellite per vim intrat in Ecclesiam. tract. 1. resol. 36.

Immunitas Ecclesiastica an concedatur frangentibus carceres, & inde confugientibus ad Ecclesiam. tr. 1. ref. 37.

Immunitas Ecclesiastica an concedatur carcerato à custode relaxato sub fide, seu iuramento de redeundo, si non redierit, & ad Ecclesiam confugerit. ibid. vers. Notandum est. *vbi etiam quid si carceratio esset iusta.*

Immunitas Ecclesiastica an concedatur committenti delictum in scalis Ecclesiæ, si postea inuentus sit in Ecclesia. tract. 1. resol. 39.

Immunitas Eccleſiaſtica contra debitores fugitiuos, bannitos, fures, &c. in caſibus enumeratis in conſtitutione Greg. XIV. an ſit derogata per diuerſas Epiſtolas miſſas à Clem. VIII. tract. 1. reſol. 40.

Immunitate Eccleſiaſtica an gaudeant domus Canonicorum, Parochorum, aliorumq; Eccleſiaſticorum, exiſtentes propè triginta paſſus Eccleſiæ. tract. 1. reſol. 71.

Et quid ſi eas inhabitẽt laici. ibid. verſ. Quamuis eas.

Immunitate Eccleſiæ an gaudeat occidens fœtum animatum cum aliqua potione. tract. 1. reſol. 72.

Immunitate Eccleſiæ an gaudeat concubinarius, qui potionem concubinæ, vel adulteræ tradidit, & mortua fuerit. ibid.

Immunitate Eccleſiæ an gaudeat fugiens à birroariis, ſi parietem Eccleſiæ partis exterioris tangat, vel fuerit amplexus. tract. 1. reſol. 73.

Immunitate Eccleſiæ an gaudeat confugiens ſupra tectum illius. ibid. verſ. Vide ex his.

Impedimentum.

Impedimenta criminum ſuper matrimoniis contrahendis an ſint per conſuetudinem diuturnam ſublata. tract. 4 reſol. 259.

Et ſaltem Epiſcopus petentibus poteſt diſpenſationem conferre. ibid. verſ. Vnde.

Impedimentum Catechiſmi an contrahatur, ſi quis in Eccleſia ad inſtar patrini tenuit puerum in domo iam baptizatum. tract. 4 reſol. 260.

Et an hodie ſit ſublatum per Concil. Trident. Seſſ. 24. c. 2. de reform. mat. *verſ.* Sed ego puto.

Inceſtus.

Inceſtus in 3. & 4. gradu commiſſus à marito cum conſanguinea vxoris ſuæ, an impediat eum à petitione debiti. tract. 5. reſol. 19.

Indulgentia.

Indulgentia plenaria Bullæ Cruciatæ à laico an poſſit concedi moribundo. tract. 4. reſol. 133. verſ. Ita Valerus.

Infamator.

Infamator ſi falſum dicendo alterum infamauit, an teneatur, ſi opus ſit, iurare ſe falſum dixiſſe, & coram teſtibus. tract. 5. reſol. 29.

Et quid ſi infamator eſſet vir magnæ auctoritatis. ibid. verſ. Notandum eſt.

Infamator verum dicendo ſi occultum crimen alicuius propalauit, ad quid teneatur. tract. 5. reſol. 30.

Infamator ſi non poteſt famam reſtituere, an teneatur famam pecuniâ compenſare. ibid. verſ. Notandum, il primo.

Infamator ſi alia ratione ſatisfacere nolit, aut an poſſit, infamatus ſibi ipſi ſatisfacere poteſt ex debito pecuniario infamantis. ibidem, verſic. Qui citat Leſſium.

Infamator, qui crimen occultum ſine iuſta cauſa manifeſtat vni, vel duobus viris prudentibus, quos ſcit non euulgaturos, an peccet mortaliter. tract. 5. reſol. 35.

Infamator criminis occulti an teneatur reſtituere famam tantùm apud ſuos auditores, licet ipſi auditum crimen aliis notum fecerint. tract. 5. reſol. 34.

Infamator famæ alicuius iniuſtè, quam nec directè, nec indirectè reſtituere poſſit, non tenetur ante Iudicis ſententiam illam pecuniâ compenſare, ſatisfaciendo. tract. 6. reſol. 53. verſ. Vnde hinc.

Inimicus.

Inimicus ſi vt deponat odium, accepit aliquid, an teneatur illud reſtituere. tract. 5. reſol. 55.

Iniuria.

Iniuriæ diuerſæ prolatæ vnico actu contra proximum, an ſint aperiendæ in confeſſione. Vide Circumſtantia.

Inquiſitores.

Inquiſitores an poſſint excommunicare Reges, & eorum Conſiliarios. tract. 1. reſ. 9.

Intentio.

Intentio peruerſa miniſtri in conferendo Baptiſmo, & aliis Sacramentis, an ſuppleatur à Deo quoad gratiam, licet non quoad characterem. Vide In Baptiſmo.

Interdictum.

Interdictum an incurratur propter culpam venialem. tract. 6. reſol. 51.

Interdictum ferendum, an obliget ad peccatum mortale. tract. 6. reſol. 79. verſ. Nota verò.

Inuentor.

Inuentor chartæ, in qua ſcripta erant peccata alicuius, an teneatur illa occultare ſub ſigillo confeſſionis. tract. 4. reſol. 112.

Et quid ſi moraliter certus eſſet non niſi leuia, & non infamantia peccata in ea ſcripta eſſe, & curioſitate legat, & lecta aliis euulget, an peccaret venialiter, an verò mortaliter, tamquam fractor ſigilli confeſſionis; & quid ſi eſſet Iudex, aut ſuperior, qui inueniret ſchedulam peccatorum alicuius, & vellet contra illum inquirere, & punire. ibid. verſ. Notandum eſt. *vſque ad finem.*

Irregularitas.

Irregularitas an committatur à rebaptizantibus ſcienter ſub conditione. tract. 4. reſol. 9.

Irregularitas ex delicto an contrahatur, ſi delinquens neſcat peccatum, ſed ignoret ius poſitiuum prohibens ſub dicta pœna irregularitatis. tract. 5. reſol. 65.

Irregularitas in omnibus dubiis iuris, vel facti numquam præſumitur, niſi in dubio facti homicidij prohibiti. tract. 5. reſol. 72.

Et hoc de homicidio procedit in caſu veri dubij. ibid. verſ. Vnde ex his omnibus.

Secundò non extenditur ad dubium mutilationis; quia mutilatio non eſt homicidium. verſ. Notandum eſt.

Irregularitatem an incurrant Sacerdotes ducentes reum ad furcam, hortando illum, vt ſcalam aſcendat, vel accelerando executionem iuſtitiæ etiam notabiliter. tract. 5. reſol. 79.

Irregularitatem non incurrunt perſonæ priuatæ, ex defectu lenitatis, ſed tantùm miniſtri iuſtitiæ, & ij, qui concurrunt ad cauſæ probationem, vel pœnæ executionem. ibidem, verſ. Igitur ſecundùm. *& in Addit. ſecund. reſol. 15.*

Nec incurrit, ſi quis ei, qui plectendus eſt capite, dicat vt ſupponat caput ad excipiendum ictum, item ſi quis dicat carnifici, vt aliquid aptet, quò minùs is, qui morte plectitur, extinguatur; item ſi quis, dum reus ad ſupplicium ducitur, conſilium det capiendi viam breuiorem, quod illud ſubeat citiùs, aut ſollicitet accelerari executionem iuſtitiæ, dicendo v. g. horam eſſe tardam, vel populum nimis detineri; item vendentes, aut commodantes ſcalas, funes, enſes, ſagittas, & ſimilia inſtrumenta ad mortis executionem, & idem dicendum eſt de eo, qui fecit furcam. verſ. Vnde ex hoc.

Irregularitatem non incurrunt Sacerdotes miniſtrantes infirmis inuertendo eos de lecto ad lectum, vel eis cibum, vel potum porrigendo, ſi ex his mors citiùs ſequatur. ibid. verſ. Non grauabor.

Et quid ſi Sacerdos pius conſuluit aliis, vt iacentem in via illum erigerent, qui dum ſuſtolleretur mortuus eſt. verſ. Vnde non benè.

Irregularitatem an incurrant Confeſſarij, aut alij conſulti à Iudice, an ipſe teneatur reum occidere, ſi reſpondeant quòd ſic. tract. 5. reſol. 80.

Irregularis non efficitur qui detegit malefactorem, vel clamat adeſſe latronem, vt comprehendatur, niſi eſſet accuſator, vel teſtis, aut miniſter iuſtitiæ. ibid. verſ. Ex his.

Irregularitas an incurratur propter culpam venialem. tract. 6. reſol. 51.

Irregularis an ſit, qui in manu habet ſex digitos coniunctos, vel diuiſos, non tamen habet impedimentum in vſu membri. tract. 6. reſol. 61.

Irregularitas quando inducatur ex deformitate membri, relinquitur arbitrio Epiſcopi. ibid. verſ. Dices.

Irregularitas pœnalis an obliget ad peccatum mortale. tract. 6. reſol. 86. verſ. Nota verò.

Iubilæum.

Iubilæum extraordinarium concedi ſolitum cum clauſula Pro hac vice, *ſi in prima hebdomada fuit obtentum, an item in ſecunda hebdomada poſſit obtineri. tract. 2. reſol. 126. verſ.* Verùm extat.

Iubilæi virtute abſolutus, quod poſteà non fuit lucratus, an peccata oblita reſeruata poſſit poſteà cuicumque Confeſſario confiteri. tract. 4. reſol. 145.

Iubilæi lucrandi animo confeſſus, & abſolutus ab excommunicatione, & peccatis reſeruatis, poſteà pœnitens illud, non lucratur, reſeruatio, & excommunicatio illa non redeunt. ibid. verſ. Notandum. *vbi etiam quid ſi vota fuerant commutata. verſ* Sicque.

Iubilæum quando conceditur, Confeſſarij non poſſunt abſoluere à caſibus reſeruatis ea conditione, vt pœnitens Iubilæum lucretur, imò nec à cenſuris ſub tali conditione abſoluere poſſunt, niſi ex conceſſione Pontificis. ibid. verſ. Aduertant etiam.

Et an prædictis caſibus abſolutus mutando voluntatem, & non lucrando Iubilæum peccet mortaliter. verſ. Sed inquirat.

Iubilæum lucratur quis, ſi die Sabbati acceſſit ad confitendum, & Confeſſarius ob anguſtiam temporis diſtulit confeſſionem poſt tranſactum Iubilæum, & poteſt à cenſuris, & caſibus reſeruatis abſolui, & vota poſſunt commutari. tract. 4. reſol. 147.

Sed quid ſi talis poſt elapſum tempus Iubilæi inciderit in nouos caſus reſeruatos, & cenſuras, an nihilominus poſſit abſolui virtute dicti Iubilæi. ibid. verſ. Difficultas eſt.

Iubilæum an lucretur quis ſuſcipiendo ſacram Euchariſtiam in peccato mortali, vel faciendo confeſſionem ſacrilegam, ſi in vltima periodo Iubilæi per actum contritionis ſit in gratia. tract. 4. reſol. 148.

Iubilæum an operetur vt Confeſſarij poſſint abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis. tract. 4. reſol. 149.

Iubilæum obtentum non tollit ipſo facto reſeruationem peccatorum reſeruatorum, ſed tantùm confert facultatem Confeſſario electo illam auferendi media abſolutione. tract. 4. reſol. 150.

Iubilæum lucrans, ſed non confitens, quia peccati mortalis ſibi conſcius non erat, an tranſacto tempore Iubilæi poſſit abſolui à peccatis reſeruatis ante illud commiſſis, & oblitis. ibid.

Iubilæum lucrando quis tempore Iubilæi non habuit copiam Confeſſarij, & contritus Euchariſtiam ſumpſit, & omnia pro lucrando Iubilæo perfecit, poteſt abſolui à reſeruatis tranſacto tempore Iubilæi. ibid. verſ. Vbi etiam notat.

Iubilæum ſi ſumitur, & in confeſſione Iubilæi non manifeſtatur peccatum reſeruatum, ne manifeſtaretur complex, vel ex alia iuſta cauſa, tranſacto Iubilæo poteſt de tali peccato à quocumque Confeſſario abſolutio obtineri. ibid. verſ. Notandum eſt.

Iubilæũ in duabus hebdomadis an poſſit bis ſumi, obſeruãdo in vtraq; hebdomada requiſita Iubilæi. tr. 4 reſ. 151.

Iubilæum ſi quis dum in patria erat neglexit ſumere, ſi aliò pergat vbi Iubilæum durat, omnia requiſita in Bulla exequendo, poterit illud conſequi. ibid. verſ. Verùm certum eſt.

Iubilæum, ſi tempore quo fuit publicatum, quis illius non habuit notitiam ex aliqua ignorantia inuincibili, poterit illo tempore tranſacto lucrari inter duas hebdomadas à die notitiæ. ibid. verſ. Notandum eſt.

Iubilæum nolens quis lucrari, ſi in ſecunda hebdomada die Sabbati mutat propoſitum, an poſſit abſolui à reſeruatis, & lucrari Iubilæum. tract. 4. reſol. 152.

Iubilæum an poſſit obtineri ab eo, qui omnia opera iuncta pro conſequendo Iubilæo feciſſet, & manè die Dominico vellet confiteri, & Euchariſtiam ſumere, ſed inaduertenter aliquid cibi deglutiuit, vel bibit. ibid.

Iubilæum an quis lucretur, ſi in prima hebdomada Iubilæi ieiunauit, & viſitauit Eccleſias, & in ſecunda die Dominico vult confiteri, & communionem ſumere, ita vt Confeſſarius poſſit illum abſoluere à peccatis reſeruatis, & cenſuris. tract. 4. reſ. 153.

Et an ſaltem confeſsio peccatorum reſeruatorum ſit valida, licet quoad indulgentias ſit dubium. ibi. ver. Certũ.

Et an qui compleuit intra hebdomadam omnia opera in Iubilæo iniuncta, ita vt vltimum opus ſit ieiunium Sabbati, ſi iterùm manè in die Dominico incidat in caſum reſeruatum, an poſſit virtute Iubilæi ab illo abſolutionem obtinere. ibid. verſ. Quæro tamen.

Iubilæi tempore an quicumque Confeſſarius ab Ordinario approbatus poſſit abſoluere Moniales à peccatis reſeruatis, & cenſuris. tract. 4 reſol. 154.

Iudex.

Iudex Eccleſiaſticus an poſſit cognoſcere laicum ſimul delinquentem cum Clerico. tr. 1. reſol. 1.

Iudex Eccleſiaſticus eſt dignior Iudice laico, & ideò plures delinquentes diuerſi fori debent cognoſci à Iudice Eccleſiaſtico, & omnes debent ad eum remitti. ibid. & in fine teſtatur ita fuiſſe deciſum per Sacram Congregationem Cardinalium. ibid.

Iudex laicus an poſſit cognoſcere in caſu hæreſis, ſi agatur de quæſtione facti. tr. 1. reſol. 2. verſ. Sed tu. *ſed aliqui contrarium tenent. ibid.*

Iudex laicus non poteſt cognoſcere de crimine ſortilegij quando hæreſim continet. ibid.

Iudex laicus an poſſit facere realem executionem ſententiæ à ſe latæ contra Clericum in caſibus, quibus ſibi à iure cognitio permiſſa eſt. tr. 1. reſol. 4.

Iudex laicus an poſſit punire filios clericorum, & quid in exemptione gabellarum, & quid etiam in filiis illegitimis, & quid mortuo patre. Vide Filius.

Iudex laicus an posſit compellere Clericos ad reparationem Eccleſiarum. Vide Officialis.

Iudex laicus an posſit cognoſcere vtrùm Clericus amictus ſit veſte clericali ad effectum, vt gaudeat priuilegio fori.tract.1.reſol.10.

Iudex laicus an posſit cognoſcere delicta commiſſa ab officiali laico Epiſcopi,& cognoſcendo,an posſit ab Epiſcopo excommunicari tr.1.reſol.12.

Iudex laicus an posſit cognoſcere de Clericatu, vel de habitu Clericorum.tr.1.reſol.15.

Iudex Eccleſiaſticus an posſit præcipere Iudici ſæculari ſub pœna excommunicationis,quòd ſuperſedeat executionem contractus; donec decidatur ab Eccleſiaſtico, an ſit vſurarius,vel ne.tr.1.reſol.18.

Vbi quid ſi Iudex Eccleſiaſticus præueniret in cognitione vſuræ illius contractus.verſ. Cuius ſententiam.

Iudex Eccleſiaſticus ad quem aliqua cauſa ſpiritualis remittitur poteſt opponere exceptionem illam, præfigere terminum peremptorium, intra quem probare teneatur, non poteſt tamen è conuerſo hoc facere Iudex laicus.ibid. verſ. Notandum eſt.

Iudex laicus, an posſit exigere gabellas à colonis partiariis Religioſorum.Vide Gabellas.

Iudices Eccleſiaſtici ſi ſint negligentes in adminiſtranda iuſtitia,an eorum negligentia posſit ſupplerì per Iudices ſæculares,& quid è contra.Vide Negligentia.

Iudex Eccleſiaſticus an teneatur punire Clericum pœnis ſtatutis à lege laicorum.tr.1.ref.28.in fin.

Iudex laicus an ſit competens cognoſcere, ſi captus à ſatellitibus affirmat ſe fuiſſe captum in loco ſacro,illi autem negarent.Vide Reus captus.

Iudex laicus an posſit punire Clericos tranſgreſſores legum ciuilium pœna pecuniaria à legibus conſtituta. tr.1. reſol.41.

Iudex Eccleſiaſticus an ſit Iudex competens in exactione decimarum collatarum Principibus,vel aliis ſæcularibus,an verò Iudex laicus.Vide Decimæ.

Iudex laicus an incidat in cenſuram Bullæ Cœnæ, ſi occultè proceſſat Clericum animo præſentandi proceſſum Summo Pontifici, vel alij Iudici Eccleſiaſtico. Vide Excommunicatio.

Iudex Eccleſiaſticus inferendo alicui etiam ſubdito violentiam,an posſit denuntiari apud Principem laicum,vt reprimat vim cuicumque factam.tr.1.reſol.53.

Iudex laicus an excuſetur ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipſius tranſgreſſores ſub prætextu quòd Bulla non ſit acceptata in ſua prouincia. tr.1.ref.54.

Iudices laici auocantes ad ſe cauſas Eccleſiaſticas, an excuſentur ab incurſu excommunicationis Bullæ Cœnæ data tolerantia Summi Pontificis. tr.1.ref.56.

Iudex laicus conſuetudinem inducens, vel ea introducta vtens contra libertatem Eccleſiaſticam, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. tr.1.ref.58.

Iudex laicus an excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrat,ſi ſciat ſeruari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam,& non impediat ibid.verſ. Nota etiam.

Iudex laicus an ſit Iudex competens ſuper habitu quo fuit inuentus veſtitus Clericus tract.1.ref.63.verſ. Si autem controuertatur.

Iudex laicus,an posſit dirimere controuerſias ortas inter confraternitates in proceſſionibus.tr.1.ref.70.

Iudex inueniens ſchedulam peccatorum alicuius, an posſit contra illum inquirere, & punire.Vide Inuentor.

Iudex expediendo pecunia mediante cauſſam vnius præ ceteris,ſi litigantes iure temporis æqualiter gaudeant, an peccet.tr.5.reſol.45.

Et an in rigore,& ſecluſo ſcandalo,& periculo iniuſtitiæ posſit accipere, & non teneri reſtituere id quod accepit à litigantibus,ſi datum ſit inſtar muneris liberalis, vt maiorem, quàm ſolet, quamq; tenetur diligentiam in cauſſa adhibeat, vel vt negotium expediat munus ad eum mittatur, vt afficiatur ad diligentiam atque in fauorem eius,qui munus mittit negotium intra iuſtitiæ limites expediendum.ibid.verſ. Notandum.

Iudex iniuſtè reum non damnans non tenetur ad reſtitutionem pœnæ pecuniariæ fiſco,vel parti læſæ ſoluendæ. tract.5.reſol.52.verſ. Notandum.

Iudex ſtante varietate opinionum vtramlibet partem in iudicando ſequi poteſt ſi aliquid ab vna parte accipiat, vt in eius fauorem iudicet,an teneatur ad reſtitutionem. tract.5.ref.55.verſ. Notandum.

Et quid ſtante iure poſitiuo id prohibente.ibi.ver. Quę omnia.

Iudex accipiendo aliquid pro ferenda ſententia iuxta opinionem probabilem relicta probabiliori,an teneatur ad reſtitutionem,ſtante quòd poteſt iudicare ſecundùm probabilem relicta probabiliori, & hoc quando quæſtio eſt circa ius,& non circa factum ibid.verſ. Et ego contra. *vbi dicit hoc eſſe prohibitum iure poſitiuo.*

Iudex poteſt iudicare ſecundùm opinionem probabilem, relicta probabiliori.tr.5.ref.104.verſ. Sed inſtabis.

Iudex accipiendo aliquid pro iuſta ferenda ſententia an teneatur reſtituere danti.tr.6.ref.4.

Vbi quid,ſi detur aliquid ad alliciendum animum Iudicis ad ferendam iuſtam ſententiam,aut ex mera liberalitate,& quid ſi accepit aliquid non ab eodẽ,in cuius fauorẽ protulit ſententiã,ſed à tertia perſona.ver. Nota etiã.

Iudex in ferenda ſententia non condemnans reum,non tenetur ad mulctam pecuniariam fiſco, vel læſæ parti ſoluendam.tract.6.reſol.35.ver. Tertiò.

Iudicium.

Iudicium temerarium, & voluntarium de proximo, quando quis ſuſpicatur ex leuibus indiciis,an ſit peccatum mortale.tr.5.reſol.31.

Iudicium temerarium eſt ex ſuo genere peccatum mortale, etiamſi illud non producatur exteriùs. tr.5. reſol.33. verſ. Secundò.

Iuramentum.

Iuramentum an firmet ſponſalia graui metu contracta,& an indigeat relaxatione.tr.4.ref.278.

Et an firmet alios contractus inualidos, ita vt opus ſit relaxatione.ibid.verſ. Non relinquam.

Iuramenta falſa,& blaſphemiæ inaduertenter prolata, orta tamen ex praua conſuetudine an ſint peccata mortalia.tract.5.ref.62.

Iuramentum an ſit licitum, ſi quis iurando ex iuſta cauſa vtatur amphibologia, quando verba non ſunt ambigua, ſed in ſenſum verum detorquentur ex ſolo aliquo addito mente iurantis concepto.tr.6.ref.30.

Vbi ponuntur decem & ſeptem caſus notabiles, & ſi ita quis iuraret abſque iuſta cauſſa an peccaret,dummodo non iuret in iudicio,aut non iuret in materia præiudiciali.verſ. An verò vſque.

Iuramentum præſtitum de ſeruandis ſtatutis, capitulis ciuitatum, Collegiorum, &c. obligat non obſeruan-

tes ad periuriũ,hoc non procedit quando ſtatuta in diſſuetudinẽ abierunt, vel vſu recepta non fuerunt. tr.6.re.39.

Et quid ſi ſtatutum iuratum ſecluſo iuramento ratione ſuæ materiæ non eſſet ſufficiens ad obligationem ſub mortali.ibid.ver. Notandum.

Iuramentum non obligat ſeruare ſtatutum quando ſtatutum reuocatur ab habente poteſtatem illud reuocandi.ibid.verſ. Nota etiam.

Iuramentum non frangitur ab officialibus, quando Prorex cum aliquo actu viceregio diſpenſat pro illa vice,vt aliquid efficiatur,non obſtante aliquo capitulo ciuitatis in contrarium.ibid. Vnde infertur.

Iuramenta omnia an commutentur in votum ſolemne Religionis.tr.6.reſ.65.verſ. Notandum eſt.

Iurans audire Miſſam,ſi audiuit Miſſam animo non ſatisfaciendi iuramẽto an ſatisfaciat iuramẽto.tr.6.reſ.77.

Iurans in materia graui non poteſt limitare obligationem ad veniale peccatum.tr.6.re.91.ver. Secus tamen.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio ſpiritualis an poſsit acquiri à laicis ex præſcriptione,vel conſuetudine.tr.1.reſ.65.

Ius congrui.

Ius congrui ex vi ſtatuti laicalis, an detur contra Clericos,& an ipſis Clericis cõpetat contra laicos.tr.1.reſ.43.

L.

Lacticinia.

Lacticinia,vt ſunt oua,& ſimilia, an ſint prohibita de iure poſitiuo in ieiunio quadrageſimali ſub peccato mortali.tract.6.reſol. 80.

Et quid ſtante conſuetudine in contrarium.ibi.& ver. Quod conſuetudinem.

Lacticinia an dicantur oua reperta intra gallinas,quæ vulgò dicuntur oui annunnati, *ita vt poſsint comedi tempore quadrageſimali cum Bulla Cruciatæ.ibid.verſic.* Notandum,*il primo.*

Lacticinia an ſint prohibita in ieiuniis extra Quadrageſimam, & in diebus Veneris, & Sabbati de iure communi.ibid.ver. Notandum,*il ſecundo.*

Lacticinia comedere in diebus Dominicis Quadrageſimæ an ſit peccatum mortale.ib.ver. Notandũ. *il terzo.*

Laicus.

Laicus effectus Clericus an debeat in ciuilibus reſpondere in iudicio,vbi priùs citatus eſt.tr.1.reſ. 11. *verſ.* Notandum eſt.

*Laicus deponens falſum coram Iudice Eccleſiaſtico an poſsit ab eo puniri.tr.1.reſol.*60.

Laicus qui aſſumpſit habitum clericalem poſt delictum ab eo commiſſum animo ſubtrahendi ſe à ſæculari poteſtate,an gaudeat priuilegio fori.tr.1.ref.67.

Laici ſi accedũt accincti enſe & pugione ad Sacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, an dicantur committere aliquod peccatum, vel ſaltem irreuerentiam. tr.2.reſ.30.

Laicus ſi præſente diacono in caſu neceſsitatis baptizet infantem,an peccet mortaliter,& quid præſente Sacerdote,excluſo ſcandalo,& eo non renuente, & an incidat in irregularitatem.Vide Baptiſmus.

Laicus exiſtens in peccato mortali in caſu neceſsitatis baptizando infantẽ,an peccet mortaliter.Vide Baptizãs.

Laicus in caſu extremæ neceſsitatis, ſi miniſter idoneus non adſit,an poſsit ſeipſum communicare, & an etiam alios Vide Euchariſtia.

Laicus ſi adſtat paratus ad linteum altaris,vt Euchariſtiam ſuſcipiat, ſi recordetur alicuius peccati mortalis, an debeat confiteri, an verò poſsit ſumere Euchariſtiam, & deinde redire ad Confeſſarium.tr.4 reſ.77.

*Laicus an poſsit validè abſoluere morientem ab excommunicatione,ita vt defunctus hoc modo abſolutus ſit ſepeliendus in loco ſacro tr.4.reſol.*133.

*Laicus in prædicto articulo mortis an poſsit moribundo concedere Indulgentiam plenariam Bullæ Cruciatæ.tr.4. reſ.*132.*ver.* Ita Valerus.*ib.& in Addit.ſecund.reſol.*12.

Legatum.

*Legatum annuum relictum fratribus Minoribus pro infirmaria an ſit validum.tract.2.reſol.*33.

Legatum annuum relictum fratribus Minoribus pro fabrica templi,vel ſacelli,aut pro veſtimentis, & ornamentis Eccleſiæ,& Sacriſtiæ an ſit validum.ibi.ver. Notandum eſt.

Et quid ſi relinquatur pro ſtudio, & emendis libris. verſ. Qui etiam docent.

Legatum annuum relictum dictis fratribus ſi non attingat ſpatium decem annorũ,valet.ib.ver. Nota ſecundò.

Legatum relictum ad vitam alicuius fratris an ſit validum.ibid.verſ. Sed difficultas eſt.

Legatum relictum à teſtatore in fauorem fratrum Minorum quando poteſt valere, & ſub qua forma verborum debet concipi à teſtatore.ibid.ver Nota tertiò.

*Legatum an fieri poſsit alicui Religioſo cum conditione,vt nihil acquiratur monaſterio.tr.2.reſol.*34.

Et verba illa, Vt nihil monaſterio acquiratur,*intelliguntur,vt cum licentia Superioris illud legatũ in vſus licitos,& honeſtos conuertatur.ibi.ver.* Notandum eſt.

Et ſi Superior non daret licentiam,iſta ſola denegatio licentiæ Superioris facit,vt legatum reſcluatur.ver. Nota etiam.

*Legatum ſub conditione ſi non nupſerit, vel ſi in Religionem non ingrediatur,an ſit validum in foro conſcientiæ,ita vt legatarius ſi nubat,vel in Religionem ingrediatur,poſsit conſequi legatum. tract.5.reſol.*57.

*Legata incerta ratione incertitudinis perſonæ in foro conſcientiæ an debeant inter legatarios diuidi ab herede, ſi in id conſentiant.tr.5.reſ.*58.

Vbi quid ſi fuerit factum legatum Eccleſiæ S. Mariæ, aut alterius Sancti, & in eodem loco ſint plures Eccleſiæ eiuſdem nominis,quomodo ſit ſoluendum, & cui. verſic. Notandum.

*Legata an debeant ſolui legatariis iuxta ordinem,quo ſoluuntur debita,an verò ſecundùm prioritatem, dignitatem,& pietatem.tr.5.reſol.*60.

*Legata certo die præſtanda ſecundùm diſpoſitionem teſtatoris non poſſunt ante illum præſtari. tr. 6.reſol.*29. *verſ.* Primò.

Legatum relictum tali anno,& tempore debetur in fine anni.fallit ſi eſt relictum piæ cauſſæ ib.verſ. Secundò.

Legatum genericè relictum intelligitur de minori re,vel ſumma.fallit ſi relinquatur pro pia cauſſa.verſ. Tertiò.

Niſi obſtaret teſtatoris paupertas.ibid.

Legatum factum pro maritandis puellis pauperibus,debetur etiam viduis mulieribus pauperibus.verſ. Quartò.

Legatum factum conſanguineæ pauperi, debet dari pauperiori verſ. Quintò.

Legatum pro dote relictum pauperi,debetur etiam, ſi illa poteſt viuere ex ſuo labore,eodem ver. in fine.

Legatum puellæ ſi nupſerit mille,& ſi ingrediatur monaſterium bis centum, ſi monaſterium ingrediatur conſequi debet mille.ver. Sexto.

Legatum pro dotandis puellis potest dari puellæ iam nuptæ sine dote, vel cum modica dote, secus autem, si legatum esset relictum pro virginibus maritandis. ver. Septimò.

Legatum factum pro maritagio puellarum potest dari puellæ, quæ habet aliquam dotem, sed non iuxta eius conditionem, & nobilitatem in fine dicti vers.

Legatum relictum pro maritagio virginum alicuius ciuitatis, an possint consequi puellæ expositæ in illa ciuitate. tract. 6. resol. 63.

Et in concursu huiusmodi legati, quæ præferenda, originaria, an exposita. vers. Itaque.

Legens.

Legens librum hæreticorum ignorantia affectata, an incidat in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ. tr. 6. resol. 7. vers. Vnde ex his.

Legitimatus.

Legitimatus à Rege, vel à Magistratu sæculari, an iudicetur legitimatus ad officia, & dignitates ordinis. tr. 2. resol. 102. *vers.* Nota tamen.

Lex.

Lex annullans donationem omnium bonorum factam à patre filio Clerico, an sit contra immunitatem Ecclesiasticam. tract. 1. *resol.* 3.

Lex ciuilis non potest inducere, vt alienatio facta in Ecclesiam, videatur fieri in fraudem fisci. ib. ver. Et putant.

Leges laicorum etiam fauorabiles Clericis, an sint validæ respectu clericorum ad eos ligandum. tr. 1. *res.* 13.

Et quid si tales leges Principis essent merè priuilegiatæ rerum Ecclesiasticarum siue clericorum, & quid si essent licitæ, & honestæ, & propter commune bonum factæ & priuilegia Ecclesiæ non lederent, an valeant, & ligent Clericos. Vide Statuta.

Leges Principum quando non nominant Clericos, & Ecclesiam, possunt statuentes cogi ad declarandum, quòd non comprehendantur Ecclesia & persona Ecclesiastica. Vide Statuta.

Lex prohibens ne certa bona transferantur in Ecclesias sine licentia Regis, an sit contra immunitatem Ecclesiasticam. Et quid si adest priuilegium Summi Pontificis, vel eius scientia, & patientia. tract. 1. *resol.* 14.

Lex pontificia non acceptata in aliqua Prouincia, an excuset Iudicem laicum ab excommunicatione Bullæ Cœnæ contra ipsius transgressores. tract. 1. *resol.* 54.

Lex Pontificia, vt obliget, an requirat acceptationē. ib.

Legis vim non habent omnia contenta in iure Canonico. tract. 6. *resol* 26.

Legis publicatio si in notitiam absentis deueniat miraculosè, cùm tamen humano modo venire fuerit impossibile, an obliget ad obseruationem illius. tract. 6. *resol.* 75. *vers.* Verùm etiam Suarez.

Lex an possit ligare delinquentes extra territorium. tract. 6. *resol.* 78.

Leges Superiorum quando possunt dispensari, aut mutari ab inferioribus. tr. 6. *res.* 82. *ver.* Notandum.

Licentia.

Licentiæ concessæ ab Episcopo Regularibus ad audiendas confessiones vsque ad beneplacitum ipsius Episcopi, an possint ad libitum ab eo reuocari. Vide Episcopus.

Licentiæ cōcessæ ab Episcopo Regularibus, an à nouo Episcopo possint suspēdi, & denouo examinari. Vide Episcop.

Licentia concessa Regularibus absentibus, vt possint confiteri cuicumque Confessario, an intelligatur etiam concessa, vt possint absolui à reseruatis. tr. 2. *res.* 119.

Licentia petita à Regularibus Confessoribus absoluendi à reseruatis, ab eorum Superioribus si fuerit denegata, an pro illa vice possint Confessores absoluere. Vide Confessarius Regularis.

Licentia ingrediendi monasteria Monialium, an debeat esse in scriptis, etiā quoad forum conscientiæ. tr. 2. *res.* 129.

Et quid in casibus ordinariis, puta pro medicis, carpentariis, cæmentariis, & similibus. ibi vers. Notandum est.

Licentia, an possit dari ab Episcopo, vt nupta intret in monasterium ob periculum vitæ. Vide Episcopus.

Licentia à subdito petita à Prælato absoluendi à reseruatis pro vna vice, & pro vna persona, an includat ipsum petentem, ita vt possit absolui à reseruatis ab aliquo Confessario, cui delegat hanc potestatem. tra. 4. *res.* 142. *vers.* Sed ponam.

Litteræ.

Litteræ dimissoriales à Prælatis Religionis Clericorum Regularium, & aliarum Religionum, quæ gaudent cōmunicatione priuilegiorum, an possint cōcedi nouitiis, vt ab Episcopo ordinentur, & ceteris professis. Vide Prælati.

Litteræ alienæ an possint aliquando licitè aperiri, etiam inuito eo ad quem mittuntur, & quid si litteræ fuissent lacerata ab eo, ad quem fuerunt missæ, & deinde in publicum abiectæ, quarum an quis possit colligere fragmenta, & ea legere absque incursu alicuius peccati. tr. 6. *res.* 55.

Locare.

Locare domum meretrici, vel vsurario licet tr. 5. *re.* 36. *vers.* Ex eodem.

De locatione facta meretrici ex iusta causa, vide tr. 6. *resol.* 45. *vers.* Hinc.

Ludentes. Ludus.

Ludentes cum minoribus si aliquid acquisiuerunt, an teneantur illud restituere. & quid si per alium contractum acquisiuerunt. tr. 5. *res.* 44.

Ludens oppignerata fide si aliquid perdidit an teneatur in conscientia illud soluere. tr. 5. *res.* 94.

Ludens, qui non vult soluere pecuniam creditò amissam in ludo, est à Confessario absoluendus. ib. ver. Igitur. *sed si soluit, an qui accepit teneatur in conscientia restituere. ib.*

M.

Maledictio.

Maledictio vt sit peccatum mortale multa requiruntur, primò vt ipsa imprecatio mali sit ex animo, secundò vt ex plena deliberatione animi, tertiò vt malum quod imprecamur alteri sit graue, & si aliquod istorum deficit, erit tantùm veniale. tr. 6. *res.* 13.

Malitiæ.

Malitiæ plures, an possint dari in eodem actu, solo numero distinctæ, & in confessione aperiendæ. tr. 4. *res.* 164.

Malum.

Malum minus an sit licitum suadere ad euitandum maius. tr. 5. *resol.* 37.

Mandatum.

Mandatum ad aliquid agendum metu extortum est nullum. tr. 5. *resol.* 118. *vers.* Quartò.

Maritus.

Maritus post partū vxoris statim ob periculū mortis baptizādo infantē, adstantibus tamen multis, qui hoc facere poterāt, an priuetur iure petendi debitū ab vxore, & super hoc impedimento quis possit dispensare. Vide Baptismus.

Maritus an possit licitè perfricare pudenda circa vas præposterum vxoris, vel in os eius intromittere, cessante omni pollutionis periculo. tract. 4. *resol.* 204.

Maritus & vxor si variant situm ordinarium in coitu ex conscientia erronea, peccant mortaliter. vbi sup. vers. Notandum est.

Maritus & vxor sine culpa lethali possunt quandoque semen effundere extra vas præter intentionẽ, vt in viris potentibus dum congredi conantur. ibid. ver. Addit idem.

Maritus & vxor licitè possunt inchoare copulam causa delectationis, & posteà inchoatum coitum non absoluere, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor ea inchoata contenta sit. vbi sup. vers. Non etiam.

Maritus accedendo ad vxorem menstruatam non peccat mortaliter, nec etiam venialiter. ibid. vers. Item contra Azorium.

Maritus accedendo ad vxorem grauidam nullam culpam incurrit, nec venialẽ. ibid. vers. Sed pro coronide.

Maritus si non reddat debitum vxori ne proles multiplicetur, cessante incõtinentiæ periculo, an committat peccatum mortale. tract. 4. resol. 213.

Maritus an possit irritare omnia vota vxoris. tract. 4. resol. 220.

Et an possit irritare votum vxoris non petendi, nec exigendi debitum. ibid. vers. Et hanc.

Et quid de voto adimplendo ab vxore tempore soluti matrimonij. vers. Sic etiam.

Et an de votis emissis ante matrimoniũ. ver. Itẽ potest.

Maritus an possit tuta conscientia interficere vxorem in adulterio deprehensam. tract. 4. resol. 223.

Maritus occidens aliquem in adulterio deprehensum in conscientia non tenetur restituere damna ex morte occisi secuta, donec causſa per Iudicem cognoscatur si debeat ad compensationem pecuniæ admitti, vel ne. tract. 6. resol. 54. vers. Notandum secundò.

Maritus debilis, vel infirmus an possit sine peccato mortali incipere copulam cum vxore in vase legitimo, & non effundere. tract. 6. resol. 94.

Matrimonium.

Matrimonium, an impediatur, & dirimatur per ordinem susceptum per vim, & metum. Vide Ordo.

Matrimonij impedimentum an contrahatur ab eo qui commisit adulterium cum promissione ficta contrahendi illud post obitum viri, ita vt non sit opus vlla dispensatione tract. 4. ref. 198.

Et quid si promissio sit facta seriò, & ex animo, sed non fuerit acceptata ab altera parte, an hoc non obstante contrahatur impedimentum. ibi. vers. Notant.

Insuper talis promissio vera debet esse pura, aut saltem ante mortem coniugis debet esse purificata ad contrahendum impedimentum. vers. Sicut etiam.

Matrimoniũ contrahentes in peccato mortali an dupliciter peccent mortaliter, scilicet tamquam susceptores Sacramenti, & tamquam ministrantes illud. tr. 4. ref. 199.

Matrimoniũ an excuset à peccato mortali, si coniux voluntariè delectetur in cõmotione sensitiua ex imaginatione coniugis absentis sine periculo pollutionis. tr. 4. ref. 200.

Et an excuset etiam à mortali tactus impudicos inter coniuges non copulandi gratia institutos, sed voluptatis solius. vers. Cùm enim.

Matrimonium si contraxit femina cum viro improportionato, vel aliquantulum debili, an vt facilior pateat aditus teneatur pati incisionem, si commodè potest, an verò illud sit declarandum nullum. tract. 4 resol. 201.

Matrimoniũ an teneatur contrahere ille, qui post votum Religionis, vel castitatis corrupit virginẽ sub spe, & pacto coniugij, vel aliam feminam honestæ famæ. tr. 4. ref 203.

Matrimonium an faciat esse licitum viro perfricare pudenda circa vas præposterum vxoris. tract. 4. resol. 204.

Matrimonium an faciat permissos omnes actus inter coniuges ibid. vers. Sed hæc opinio.

Matrimonium non excusat à mortali, si coniuges variant situm ordinarium in coitu ex conscientia erronea. vers. Notandum est.

Matrimonium permittit seminationem extra vas sine vlla culpa, vt in viris potentibus dum congredi conantur. vers. Addit idem.

Matrimonium permittit viro cum vxore licere inchoare copulam causa delectationis, & posteà inchoatum coitum non absoluere, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor, ea inchoata copula contenta sit. vers. Nota etiam.

Vir potest accedere ad vxorem menstruatã sine labe peccati mortalis, & venialis. vers. Item contra Azorium.

Et si accedat ad vxorem grauidam non est peccatum mortale, nec veniale. vers. Sed pro coronide.

Matrimoniũ validũ an dissoluat sponsalia. tr. 4. re. 209.

Matrimonij contractus an valide possit continere pactum, quòd vir perpetuò habitet in domicilio vxoris, & in tali casu an possit exigi pœna, si noua causa emergat mutandi domicilium. Vide Pactum.

Matrimonium secundum vt possit contrahi, an sufficiat præsumptio verisimilis, & probabilis de morte viri. tract. 4. resol. 214.

Matrimonium contrahere ob pulchritudinem, vel diuitias, non est etiam peccatum veniale. tract. 4. resol. 216. vers. Notandum.

Matrimonium ineuntes causſa euitandæ fornicationis an peccent venialiter. tr. 4. ref. 219. vers. Ex his in foro.

Matrimonij impedimentum occultum, quod non potest probari, an ex vi denuntiationum teneatur quis denuntiare. tract. 4. resol. 221.

Matrimonium an possit contrahi sine dispensatione aliqua, si sponsalia erant inita cum filia, quæ communi consensu fuerunt dissoluta, si matrimonium posteà contrahi prætenditur cum matre. tract. 4. resol. 222.

Matrimonium an excuset morosam delectationem à culpa. tract. 4. ref. 224.

Et an etiã excuset tactus. ib. ver. Et id quod diximus.

Matrimonium an reddat tactus, & oscula licita inter coniugatos, si ex illis præuideatur secutura distillatio. tract. 4. resol. 226.

Matrimonium in conscientia an debeat adimpleri à deprehenso in stupro, offerente matrimonium ne prodatur iustitiæ, non obstante tali metu. tract. 4. resol 228.

Matrimonium an valeat, si aliquis minister iustitiæ inuitet aliquem impunitate oblata, vt eius filiam ducat in vxorem, quem iustè ad mortem, vel aliam pœnam grauem damnare debuerat. ibid. vers. Notandum est.

Sed quid si promittat ducere in vxorem filiam, vel vxorem occisi. vers. Secus autem.

à Matrimonio ex metu graui contracto an possit resilire, qui liber à metu est, & an teneatur expectare voluntatem eius, qui vim passus est. tract. 4. ref. 229.

Matrimonium contractum ex leui metu, an valeat iure naturali, & positiuo. tract. 4 resol. 230.

Matrimonium an possit ruri contrahi à sponsis ibi commorantibus recreationis causſa. tract. 4. resol. 231.

Matrimonium an ſit validum ſi illi proprius parochus vnius contrahentis aſſiſtit in parochia alterius ſibi non ſubditi.tract.4 reſol.232.

*Et parochus ita aſſiſtens an peccet mortaliter; & puniendus ſit verſ.*Sed an dictus.

Matrimonium propter magnam neceſsitatem an poſsit aliquando contrahi ſine præſentia parochi. tr.4 reſ.234.

*Et ſi non poteſt,an ſaltem parochus in dicto caſu neceſsitatis poſsit omittere denuntiationes.ver.*Notandum eſt.

Matrimonium conſummare ante benedictionem Eccleſiæ an ſit peccatum mortale, vel veniale, & an quandoque ſit ſalubre Vide Coniuges.

Matrimonium an ſit validum ſi omittantur denuntiationes.tract.4.reſ.241.

Matrimonium an impediat ingreſſum Religionis vxoris, quæ vim paſſa eſt,non obſtante copula violenter extorta intra bimeſtre,ſi maritus contradicat.tr.4.reſ.242.

Matrimonium ſi eſt conſummatum,an ingreſſus alterius coniugis in Religionem ſit permiſſus cum licentia alterius permanentis in ſæculo,an verò pariter debeat Religionem ingredi, & iſto caſu an ſufficiat ſi ſumat habitum Equitum Sancti Ioannis. Vide Vxor.

Matrimonium promittens, an remaneat obligatus ſi alias acceptat ſed non repromittit.tr.4.reſ.244.

Matrimonium fictè contractum an obliget, vt iterum verè,& ex animo contrahatur.tr 4.reſol.247.

*Et quòd deceptor non teneatur ad matrimonium in multis caſibus.ibid.verſ.*Primò,*vſque ad finem.*

Matrimonium contrahens per ſigna & nutus, valens loqui,an peccet venialiter.tract.4.reſ.248.

Et an mortaliter.ibid.

Matrimonium contractum per procuratorem miſſum ſi mandans in amentiam incidat,an ſit validũ tr.4.re.249.

Matrimonium inter abſentes contractum per procuratorem, vel per litteras coram parocho & teſtibus, an ſit Sacramentum.tr.4.reſ.250.

*Et an procuratrix poſsit eſſe femina ad contrahendum matrimonium.ibid.verſ.*Notandum eſt,*il primo.*

*Et an poſsit excedere mandatum ſuum ibid. verſ.*Notandum,*il ſecundo.*

*Et hoc procuratorium an debeat effici coram parocho, & teſtibus.verſ.*Nota quod.

Matrimonij Sacramenti materia, & forma quæ ſit. tr.4.reſ.251.

Matrimonium an poſsit de nouo contrahi à coniuge ex infidelitate ad Catholicam fidem conuerſa, ſi alter coniux in infidelitate perſiſtens pacificè, & ſine iniuria Creatoris,& ſcandalo cohabitare vellet. tr.4.reſ.252.

Matrimonium infidelium cùm ambo baptizantur an fiat Sacramentum,eiſq; gratiam conferat tr.4.reſ.253.

Matrimonij Sacramenti miniſter quiſnam eſt. tra. 4. reſol 254.

Matrimonium propter adulterium occultũ commiſſum ab vxore an poſsit ſecluſo ſcandalo, à marito in foro conſcientiæ ſeparari quoad thorũ dimittẽte eam.tr.4.re.257.

*Et quid ſi vterque coniux ſit reus adulterij,an poſsit fieri huiuſmodi ſeparatio,& an interſit ſi vnus priori loco commiſit adulterium,aut ſapiùs altero aut quòd vnius ſit publicum & alterius occultum,& lateat coniugem.ibid. verſ.*Notanda ſunt.

Et ſi poſt diuortium factum alter innocens committat adulterium, an teneatur alterum coniugem emendatum iterùm ad thorum admittere, & ad inſtantiam alterius compelli poſsit ad iſtud à Iudice. ibid.

Matrimonium contractum ſine præſentia Parochi, & teſtium,an ſaltem tranſeat in ſponſalia de futuro. tra.4. reſol.258.

Vbi quid ſi fuerit iuramento confirmatum.ver Et hęc ſententia.

Matrimonij impedimenta propter crimina an per conſuetudinem diuturnam ſint ſublata.tr. 4.reſ.259.

*Sed ad cautelam Epiſcopus ſuper iis poteſt diſpenſationem impertiri.ver.*Vnde.

Matrimonium an impediatur ex eo,quòd quis in Eccleſia ad inſtar patrini tenuerat puerum in domo iam baptizatum.tract 4.reſ.260.

Matrimonium contractum cum virgine rapta cauſſa libidinis & adhuc in ſua poteſtate exiſtente, an ſit validum.tract 4.reſol.261.

*Et quid ſi ipſa conſentiat, & vis inferatur, matrimonium erit validum.ver.*Notandum eſt.

Matrimonium poſt baptiſmum contrahendum an impediatur ex affinitate contracta per copulam fornicariã. tract.4.reſol.262.

Matrimonium nouum an poſsit contrahi ab infideli, qui fidelem coniugem ſequi noluit.tr. 4 reſ.263.

Matrimonium ſi vult contrahere coniux infidelis poſt baptiſmum,an teneatur requirere conſenſum coniugis infidelis habitantis in remotiſsimis partibus. tr. 4 reſ.264.

An verò requiratur Pontificis diſpenſatio. verſ. Aduerſus quem.

Matrimonium conſummare tempore feriarum an ſit peccatum.tract.4.reſ.266.ver. Aſſerentes.

Matrimonium an licitè contrahatur tempore interdicti.tract.4.reſ.267.

Matrimonium contrahere cum excommunicato,an ſit peccatum mortale.tract. 4 reſ.268.

Matrimonium Catholici cum Hæretico cum periculo peruerſionis quando ex magna aliqua cauſa contrahitur an ſit licitum.tract.4.reſ.269.

Matrimonium an ſit validum,ſi parentes illud contrahunt præſentibus,& tacentibus filiis.tr.4 reſ.272.

Et quid ſi fierent ſponſalia,eodem tract.reſ.270.

Matrimonium contrahere ante legitimam ætatem an ſit peccatum mortale.tract.4.reſ.276.

*Et quid ſi licentia Epiſcopi interuenerit cum interuentu iuſtæ cauſſæ ibid.verſ.*Sed ſtando.

Et an ſit peccatum mortale, ſi contrahatur in vltimo die,quo completur legitima ætas. tract.4.reſ.277.

Matrimonia ne domi contrahantur, an poſsint ab Epiſcopo prohiberi.tr.4. reſol.179.

Matrimonium an teneantur contrahere Religioſi deficientibus hominibus ſæcularibus.tract.4 reſ 289.

Matrimonium initum ſub conditione honeſta per verba de præſenti, vt contraho tecum, ſi pater tuus voluerit, adueniente conditione, an efficiatur validum abſque alio nouo conſenſu. tract.4 reſ.491.

*Vbi coram quibus eſt adimplenda huiuſmodi conditio. verſ.*Notandum.

Matrimonium fictè contractum an reualidetur per conſenſum adhibitum poſt longum tempus,neſcio, neque de nouo conſentiente altero coniuge. tr.4.reſ.292.

Matrimonium vt legitimè contrahatur,non eſt neceſſarium,vt conſenſus vtriuſque coniugis ſimul tẽpore præſtetur.tamen exigitur ſimultas moralis,ita vt non magnum interuallum inter vnius & alterius conſenſum diſtet.quã-

dò verò dicatur magnum interuallum adesse. ibid. vers. Notandum est.

Matrimonium contractum cum falso errore alicuius impedimenti an sit validum. tract. 4. resol. 293.

Matrimonium bona fide contrahens, postea dubitans de valore ipsius, & adhibens diligentiam, nec constat veritas, an posit adhuc non solùm reddere, sed etiam petere debitum. tract. 4. resol. 295.

Matrimonium tenetur contrahere ille, qui corurpit virginem, decipiendo illam sub promissione coniugij, sed fallit in multis casibus. Vide Stuprans.

Matrimonium contrahere cum impedimento dirimente ex timore mortis, vel alterius grauis damni, est licitum. tract. 6. resol. 83.

Medicus.

Medicus an teneatur infirmum derelinquere si non vult confiteri. tract. 4. resol. 93.

Vbi quid si infirmitas esset grauis. vers. Dico igitur.

Et an sufficiat medicum monitionem facere per alios, ver. Dico secundò. Et quid si infirmus esset in probabili periculo mortis, & esset pertinax in renuenda confessione. vers. Dico tertiò.

Et an medicus debeat exigere fidem Sacerdotis in scriptis super confessione, an verò sufficiant testes fide digni, & dictum ipsius infirmi quando esset boni nominis. vers. Dico quartò.

Medicus chirurgus qui pudenda feminarum caussa medendi videt, vel tangit, expertus illas concupiscere vel voluntariè pollui ob illud periculum, à curatione an teneatur cessare, & peccet illi se committendo. tr. 5. ref. 3.

Mendacium.

Mendacium dictum de peccato veniali in confessione, quod est totalis materia confessionis, an sit peccatum mortale. tr. 4. ref. 96.

Mendacia ter, aut quater prolata vno continuato sermone in eadem re an constituant tria peccata, an verò vnum. tr. 4. ref. 163.

Mendacium excusatur aquiuocatione in mente retenta, scilicet crimen commisisse non re, sed solùm vt fateatur Iudici ad euitanda tormenta. tr. 5. ref. 7.

Meretrix.

Meretrix inueterata confitendo an sit obligata exprimere numerum peccatorum, an verò sufficiat manifestare tempus illius status. tr. 4. ref. 89.

Metus.

Metus reuerentialis solus an annullet professionem. Vide Professio.

Metus reuerentialis solus sine minis, aut timore alicuius grauis mali, an censeatur cadere in virum constantem, ita vt sit sufficiens ad rescindendum contractum. tr. 5. ref. 20.

Metus leuis in conscientia an annullet contractum. tr. 5. resol. 117.

Metus grauis an annullet contractus lucratiuos, & promissorios iure naturali inspecto, & quid de iure ciuili. tr. 5. resol. 118.

Et an idem in contractibus onerosis celebratis ex metu graui. tr. 5. resol. 119.

Metus mortis excusat à peccato admouentem scalam furari volenti, vendentem, vel commodantem ensem volenti alterum occidere, aut offendere vbi occidendus est. tr. 6. resol. 48. ver. Et ideò primò.

Et excusat nauclerum, qui metu mortis transuehit aliquos volentes duellum committere, vel alium interficere, pariter excusat Sacerdotem celebrantem Missam sine altari, vel calice consecrato aut sine vestibus sacris, vel lumine, & sine vlla veste sacra, dummodo non fiat in odium Religionis, vel contemptum Sacrificij Missæ, non debet tamen in tali casu Sacerdos celebrare cum vestibus valdè sordidis, aut cum vase immundo. vers. Secundò per totum, & quod liceat per metum mortis contrahere matrimonium cum impedimento dirimente. ver. Tertiò.

Metus mortis, aut alterius grauis nocumenti, an excusset communicantem cum excommunicato non tolerato, id est nominatim denuntiato, vel publico Clerici percussore. ibid. vers. Quartò.

Idem metus excusat adultum à susceptione Sacramenti baptismi, eliciendo actum contritionis. vers. Quintò.

Metus mortis, aut amissionis membri excusat captiuos Christianos inferentes nocumentum Christianis in bonis externis, destruendo, vel capiendo, vel ad triremes asportando, excusat etiam à peccato hos captiuos asportantes sarcinas, & necessaria ad bellum, porrigendo arma Turcis ab eis petita ad interficiendum Christianos, & cetera similia facientes. vers. Sextò.

Et excusat pariter Sacerdotem porrigentem Eucharistiam peccatori occulto in occulto metu mortis, aut alterius nocumenti, nisi metus incuteretur in contemptum Sacramenti, vel odium Religionis vers. Septimò.

Et propter hunc metum potest Sacerdos conficere Sacramentum in materia dubia, vt Eucharistiam cum vino congelato, vel cum pane ex spelta confecto, vel ministrare baptismum cum aqua ex sale resoluta, dummodo non sit in odium Religionis, aut Sacramenti contemptum, versic. Et tandem.

Metus mortis, vel alterius grauis damni facit, vt quis sine potestate possit aliquem excommunicare. tract. 6. resol. 83. vers. Primò.

Insuper non tenetur quis cum discrimine vitæ sumere Eucharistiam, vel baptismum, quoties est certus de contritione. vers. Secundò.

Et an quis possit propter eumdem metum celebrare sine vestibus sacris & mixtione aquæ, dummodo ad id faciendum non compellatur in contemptum Religionis. ver. Tertiò.

Metus mortis, vel alius grauis facit licitam esse simulationem in administrandis Sacramentis. ibid. vers. Notandum. vbi adducit multa exempla.

Milites.

Milites S. Ioannis, qui portant mediam Crucem albam, an gaudeant priuilegio fori & gabellarũ. tr. 1. re. 51.

Milites S. Stephani, & S. Lazari, an gaudeant priuilegio fori. tr. 1. resol. 61.

Et an gaudeant exemptione gabellarum. ibi. vers. Notandum est. & tract. 2. resol. 30. vers. Quartò.

Milites D. Ioannis, D. Iacobi, Calatraua, Alcantara, Montesæ, & S. Stephani, &c. an possint confiteri cum Confessario non approbato ab Episcopo. ibid.

Milites prædicti quando confitentur, tenentur dicere se concubuisse cum Religiosis. ambo enim egerunt contra castitatem solemni voto Religionis addictam. ib. ver. Ex his.

Militum prædictorum filij procreati ex copula fornicaria sunt sacrilegi. ibid vers. Secundò.

Milites iam dicti relinquentes habitum, scilicet crucem, peccant mortaliter, & incidunt in excommunicationem. ibid. vers. Tertiò.

Milites suprà nominati nõ possunt transire ad aliã Religionem

*ligionem ſine licentia magni Magiſtri.ibid.verſ.*Quartò.

*Milites D. Iacobi & Alcantaræ,per eorum votum non dirimunt contrahendum, neque diſſoluunt matrimonium ratum.ibid.verſ.*Quintò.

Et quid in Militibus S.Ioannis.ibid. verſ. Quod non accidere in Equitibus.

*Milites iam dicti an poſſint accedere decenter ad Sacramenta pœnitentiæ,& Euchariſtiæ ſi ſunt accincti enſe, & pugione.ibid.verſ.*Et tandem.

*Milites D Iacobi,Alcantaræ, Calatrauæ,&c quòd non ſint verè Religioſi,& quòd dicti ordines non ſint veræ religiones.vide tract.2 reſol.64.verſ.*Adde etiam.

Milites alicuius exercitus deprædantes vrbem an teneantur in ſolidum ad reſtitutionem.tract.5.reſol.86.

Milites extranei dubitantes de iuſtitia belli an poſſint ſine peccato militare.tract.5 reſol.96.

Miniſter.

Miniſter Sacramenti matrimonij quiſnam dicatur. tract.4.reſ.254.

Minor.

*Minor ſi ludendo perdidit, vel alio contractu promiſit ſoluere,non tenetur,ſed exceptione legis ciuilis defendere ſe poteſt,dummodo ſe ſoluturum non iuraſſet.tract.5.reſ.44. verſ.*Vnde pro praxi.

Minor ſi creditori ſoluit,poteſt in foro conſcientiæ rem illam retinere, donec ab eo repetatur per beneficium legis ciuilis talem repetitionem concedentis. ibid. verſ. Dico ſecundò.

*Minor.& eius nomine tutor,aut curator rem aliquam indebitè ſolutã ſi repetere velint ſed propter cõtradictionẽ aliquorũ,qui cum ipſis contraxerunt vel Iudicis negligentiam recuperare non poſſint, compenſationẽ aliquam ſiue palàm,ſiue occultè facere poſſunt. ibid.verſ.*Dico tertiò.

Minor 14.annorum an poſſit præſentari ad beneficium iuris patronatus,& an 14.annus debeat eſſe expletus.Vide Beneficium.

Miſſa.

Miſſa ſolemnis in diebus feſtiuis ſi non canitur in Eccleſiis Religionis Clericorum Regularium, an ſit peccatum mortale.tract.2.reſol.8.

Miſſæ feſtorum in Eccleſiis Regularium an debeant celebrari ſecundùm ritum ſuarum Religionum, an verò ſecundùm ritum, quem præcipit Epiſcopus in ſua diœceſi. tract.2.reſol.108.

Miſſæ ſacrificium an remittat peccata venialia ex opere operato.tract.4.reſol.39.

*Miſſa an poſſit celebrari ſtatim poſt medium noctis ab eo,qui proximè ante medium noctis cœnauit in Dominica incidente in vigiliam Natiuitatis Domini noſtri.tr 4. reſol.44.verſ.*Notandum.

Miſſa promiſſa dicenda à Sacerdote de Spiritu ſancto, vel B.Virgine,accepto ſtipendio,an obliget Sacerdotem ſub peccato mortali, vt illam dicat, an verò ſufficiat dicere Miſſam currentem in illa die.tract.6. reſol.62.

Miſſæ præceptũ adimplere an ſufficiat audire Miſſam,& non habere intentionẽ formalem adimplendi huiuſmodi præceptum,& ſufficiat virtualis intentio. tract.6.reſ.68.

Miſſam audire debens,dum ad Sacrum accedit,præfatio dicitur, & non eſt alia Miſſa, an teneatur reliquam audire.tract.6.reſol.69.

Miſſæ præcepto an ſatisfacias ſi ingrediens ad Eccleſiam habuiſti animũ meditari res diuinas, ſi poſteà acceſſiſti ad audiendam Miſſam, licet cùm primùm acceſſiſti ad Eccleſiam non habueris animũ audiendi Miſſam. tr.6.reſ.77.

Miſſa Aſſumptionis,Natiuitatis,&c. B. Virginis, an poſſit dici à Sacerdote quando dicta Miſſa à laicis exigitur.tract.6. reſol.101.

Miſſa aliqua de paſſione,quæ in hebdomada ſancta recitatur,an poſſit dici à Sacerdote, ſi illa extra illud tempus à laicis cum eleemoſyna petatur.tract.6.reſol.102.

*An verò (ſecluſo ſcandalo,& ſuperſtitione) talis recitatio ſit peccaminoſa.ibid.verſ.*An verò.

Monaſterium.

Monaſterium an ſuccedat in bonis Nouitij,ſi ipſe in articulo mortis conſtitutus non expleto probationis anno ad profeſſionem fuerit admiſſus, & quid ſi decedat non facta profeſſione,an ſuccedat monaſterium, an venientes ab inteſtato.Vide Nouitius.

*Monaſteria Monialium an poſſit quis frequentare,& an nimia frequentatio ſit peccatum. tract.2.reſol.48. verſ.*Et tandem.

*Monaſterium ſi ingrediatur ſæcularis ad vnum,vel duos pedes tantùm, an ſit puniendus pœna impoſita ingredientibus intra clauſtra monaſterij.tract.2. reſ.52.ibid.*Quod etiam quæritur.

Monaſteria Monialium ingrediens cum licentia,ſi finito miniſterio multo ſpatio ibi moretur ob malum finem, an non ſolùm peccet mortaliter, ſed etiam incidat in excommunicationem latam à Greg.XIII.tract.2.reſ.67.

Et ab hac excommunicatione an poſſint abſoluere Religioſi habentes priuilegium abſoluendi à caſibus reſeruatis Summo Pontifici.

*Monaſteria Monialium ingrediens peccat mortaliter, & incidit in excommunicationem latam à Greg.XIII.& an non obſtante decreto prædicto poſſit ingredi Confeſſarius,non ſolùm quando regula præcipit confiteri,ſed etiam quoties infirma dixerit ſe indigere Sacramento pœnitentiæ.ibid.verſ.*Notandum eſt.

*Et an ex cauſſa electionis Abbatiſſæ ſeu Prioriſſæ,Epiſcopus aut Prælatus poſſit ingredi.verſ.*Nota etiam.*Et an infantes nondum doli capaces poſſint ingredi monaſteria Monialium abſque incurſu excommunicationis,& peccati.verſ.*Nota tertiò.

*Monaſterium exceſſiuam dotem pro ingreſſu nouitiæ recipiens tenetur reſtituere exceſſum vltra ſufficientem ſuſtentationem,niſi talis exceſſus liberaliter abſque alio expreſſo,aut tacito pacto illi concedatur. tract.2.reſol.100. verſ.*Hinc infertur.

Monaſteria Monialium vt quis poſſit ingredi cum licentia,an requiratur,quòd in ſcriptis obtineatur etiam in foro conſcientiæ,& quid in caſibus ordinariis, ſcilicet pro ingreſſu medicorum,&c Vide Licentia.

Monialis.

Monialibus aliquem loqui ſine licentia Epiſcopi eſt prohibitum, & contrauenientes incidit in excõmunicationem ex multis ſtatutis,& decretis relatis in tract.2.reſ.48.

Sed an incidat in excommunicationem ſi quis loquitur cum Moniali,& ipſa nihil reſpondet.ibid.vbi quid e conuerſo,nempe ſi quis audit Monialem ſibi loquentem,& ipſe nihil reſpondet.ibid.

*Et an qui alloquitur Monialem per nutus & ſigna incidat in dictam prohibitionem, & excommunicationem. ibid.verſ.*Nota ſecundò.

*Et an qui loquitur cum Abbatiſſis ſine licentia Epiſcopi,incidat in excommunicationem.verſ.*Nota tertiò.

*Et quid de loquente per interpretẽ.verſ.*Nota quartò.

Et

*Et quid de minore loquente non completo decimoquarto anno.verſ.*Nota quintò.

Et quid de colloquente cum Monialibus de rebus indifferentibus per ſpatium vnius Miſerere, & aliquid amplius.verſ. Nota ſextò.

*Et an comprehendat loquentem cum Moniali de domo propinqua ipſi monaſterio, ita vt dicatur incidere in excommunicationem.verſ.*Nota ſeptimò.

Et an Regulares exempti alloquentes cum Monialibus abſque licentia Epiſcopi poßint ab eo puniri. verſ. Nota octauò.

*Et loquens cum Nouitia an incurrat pradictam excommunicationem latam contra colloquentes cum Monialibus.verſ.*Nota nonò.

*Et ad euitandum pectatum,& pœnam excommunicationis in conſcientia,an ſufficiat licentia Epiſcopi oretenus data,an verò ſit neceſſaria in ſcriptis, & iſtam licentiam an poßit dare eius Vicarius.verſ.*Nota decimò.

Monialium monaſteria frequentare an ſit peccatum. ibid.verſ. Et tandem. *vbi quid in nimia frequentatione abſque cauſa legitima.*

Monialis ponens ſe in rota, & faciens illam voluere verſus partem externam,ad quam ſæculares accedunt,an frangat clauſuram,& incidat in pœnas,etiamſi non egrediatur è rota.tract.2.reſol.52.

*Et quid ſi ſtaret in ſolo oſtio.ibid. verſ.*Secus ſi monialis.

*Et quid ſi vtroque pede,& toto corpore egrederetur,& etiamſi ad vnum, vel duos tantùm palmos ſit egreſſa. verſ.*Difficultas eſt.

Et quid ſi Monialis ſub oſtio clauſuræ exiſtat vno pede extra tanuam extenſo, & altero intra iauuam retento. verſ. Secus autem.

Moniales an teneantur recitare extra chorum horas Canonicas.tract.2.reſol.96.

Monialis vidua an poßit eligi in Abbatißã.tr.2.re.99.

Moniales quacumque occaſione non poſſunt transferri de monaſterio ad monaſteriũ ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ toties, quoties,obtinenda. ibid. verſ. Notandum eſt.

Monialis illegitima an poßit eſſe Abbatiſſa abſque diſpenſatione.tract.2.reſol. 101.

*Et an Prælati dictarum Monialium ſuper dicta illegitimitate poßint diſpenſare.ibid.verſ.*Nota tamen.

*Monialis an iuſtè poterit obtinere licentiam egrediendi à clauſtro cauſſa medendi morbo ita periculoſo, vt eius ſalus deſperaretur,ſi ipſa non egrederetur.tr.2.reſ.*105.

*Monialis an poßit tranſire de vno monaſterio ad aliud cauſa fundationis,reformationis, &c.ſine licentia Papæ. tract.2.reſ.*127.

Monialis,quæ potione, aut venæ ſciſſione abortum intendit, non incurrit excommunicationem Canonis Si quis ſuadente.*tract.5.reſol.*81.

Monitorium.

*Monitorium ſtatuens, vt quis denuntiet intra certum terminum, an comprehendat eum, qui propter impotentiam, vel ignorantiam monitorij non potuit infra terminum denuntiare,ita vt poſteà teneatur.tract.4.reſ.*95.

*Sed in tali caſu an obliget ad denuntiandum ſtatim, an verò intra eoſdem dies, quos edictum ſignauerat.ibid. verſ.*Nota verò.

*Et non denuntians infra terminum in edicto præfixum non incurrit in nouam excommunicationem, ſed tantùm manet in eadem.verſ.*Notandum,*il primo.*

*Et terminus prædictus ſcientibus quando incipit currere,& quando ignorantibus.verſ.*Notandum,*il ſecundo.*

Moribundus.

Moribundus qui non poteſt loqui, ſed præſente Sacerdote nutibus abſolutionem ab eo petit,an ſit abſoluendus. tr.3.reſol.1.

*Moribundus, qui non valet niſi per ſigna contritionis ſua peccata confiteri an lucretur Iubilæum.ibid.verſ.*Notandum eſt.

Moribundus,qui non audit,nec loqui poteſt,ſed tantùm pugno pectus ſuum pulſat,ſuſpirans oculos in cælum tollit, vel reſpicit aliquam imaginem,hoc vidente Sacerdote,vel aliis teſtificantibus,an ſit abſoluendus.tr.3. reſol.2.

Moribundus exhibens ſigna ſupradicta, ſed dubitans an ſint orta ex contritione,vel ex anguſtia, an ſit abſoluendus.tract.3.reſol.3.

Moribundus an poßit abſolui à Confeſſario, ſi abſente Confeſſario petiit confeßionem,vel ſigna pœnitentiæ fecit, aliquo hoc teſtante.tr.3.reſol.4.

Et quot teſtes debeant hoc teſtari Confeſſario.tr.3.re.5.

Moribundus ſenſibus deſtitutus an poßit abſolui à Confeſſario,ſi teſtes de ſignis eius contritionis non corã infirmo teſtimonium ferant,ſi poſteà præſente infirmo velit illi ſacramentalem abſolutionem tribuere.Vide Cõfeſſarius.

Moribundus ſenſibus deſtitutus,qui neque petiit confeſſionem,nec vllum ſignum contritionis edidit,an poßit abſolui ſub conditione à Confeſſario.tr.3. reſol.8.

*Et quid ſi moribundus benè vixerit.ib.ver.*Nec vrgeo.

*Moribundus qui à Confeſſario abſoluitur ex opinione probabili,an poßit abſolui ſine conditione.tr.3.reſ.*10.

Mutuans,Mutuum.

Mutuans aliquid putans bona fide ſe poſſe aliquid ex mutuo accipere, an poßit tantum lucrum retinere, quantum acquiſiuiſſet per contractum licitum. tr.5.reſ.92.

N.

Negligentia.

Negligentia Iudicis Eccleſiaſtici in adminiſtranda iuſtitia an poßit ſupplerì per Iudicem ſæcularem, & quid è contra.tract.1.reſol.26.

Nouitius,Nouitiatus.

Nouitius ob delictum ab eo commiſſum ante Religionis ingreſſum an ſit puniendus à Iudice laico, & quid ſi hoc fecerit in fraudem.tract.1.reſol.33.

Nouitius dimiſſo habitu Religionis an poßit puniri à Iudice ſæculari ob delictum commiſſum tempore Nouitiatus.tract.1.reſol.34.

Nouitius an poßit cogi à Prælatis Religionis ad luendam pœnam delicto ſuo condignam, ſi ad iudicium cœptum diſcedere vellet à Religione.ibid.

Nouitius regularis an poßit abſolui à Confeſſario ſæculari,etiam à peccatis in Religione reſeruatis.tr.2.reſ.4.

Et Confeſsio eſt valida.ibid.verſ. Dicendum eſt.

*Sed talis Nouitius ita faciens deberet expelli à Religione.ibid.verſ.*Notandum.

Nouitius egrediens de Religione ad ſæculum,an teneatur monaſterio ad expenſas,quas in eum alendo erogauit. tract.2.reſol.16.

Nouitius in articulo mortis conſtitutus non expleto probationis anno,an poßit admitti ad profeſsionẽ.tr.2.re.17.

Et ſi iſto caſu moriatur ſine teſtamento, in bonis eius an ſuccedat monaſterium,an venientes ab inteſtato. verſ. Sed difficultas eſt.

Noui-

Nouitius si moritur ab intestato ante emissam professionem an bona ipsius acquirantur monasterio ibid.vers. Adde quod Megala.

Nouitius recedens à Religione an reincidat in censuras, & irregularitates, à quibus in Religione absolutus fuit. tract.2.resol.44.

Nouitius dici potest, qui de proximo est ingressurus aliquam Religionem, & tamquam talis potest absolui à Confessario illius Religionis à casibus Episcopo reseruatis. tract.2.resol.46.

Nouitius, vel Nouitia ante ingressum Religionis talem ingressum cogitans, si aliquid donat faciendo postea professionem, an possit illam donationem reuocare iuxta dispositionẽ Conc.Trid. Sess.25.c.16.de reg.*Vide* Renũtiatio.

Nouitiatus annus an debeat currere de momento ad momentum, vt professio facta sit valida. Vide Professio.

Nouitius vt validè faciat professionem, an sufficiat attigisse decimum sextum annum suæ ætatis. tr.2.resol.57. vers. Sed quæres.

Nouitij an gaudeant priuilegiis concessis Professis alicuius Religionis. tract.2.ref.73.

Vbi etiam examinatur, an Nouitius dicatur Religiosus.

Nouitius etiam Patrum Minorum, vel Capucinorum an possit in suo testamento pro se reseruare electionem puellarum, quibus suus heres debet quotannis soluere certam pecuniarum summam. tract.2.resol.74.

Nouitij quando recipiuntur, debent præcedere certæ informationes, quas præcipit Sixtus V & si eas Prælati non recipiunt, an peccent mortaliter. Vide Prælati Regulares. *vbi etiam an Prælati incidant in pœnas Bullæ Sixti V. quando omittuntur tales informationes, sed Nouitius caret omnibus defectibus, & impedimentis.*

Nouitiatus annus an interrumpatur per egressum Nouitij à monasterio cũ licentia Superioris, & quid si licentia sit illicitè data, & absque rationabili causa. tr.2.re.84.

Nouitius cum licentia Superioris quanto tempore anni nouitiatus possit morari extra monasterium. ibi. vers. Nota etiam contra.

Nouitiatus annus an interrumpatur, si Nouitius retento habitu perterritus seueritate Superioris, aut magistri Nouitiorum egressus est monasterium, & tamen semper habuit animũ redeundi. tr.2.ref.85.ver. Nota etiam hîc.

Et an idem dicendum sit si Nouitius retento habitu exeat indebitè, & sine licentia clausuram, dummodo ad monasterium redire intendat. ibid.

Nouitiatus annus vt interruptus possit continuari ex priuilegio Iulij II. an hodie subsistat stante Conc. Trid. Sess.25.c.25.de regul.

Nouitius regularis virtute Bullæ Cruciatæ an possit eligere Confessarium extra Religionem. tr.2.ref.94.vers. Nouitios.

Nouitia vltra victum & vestitum non potest licitè aliquid recipere, sed hoc an comprehendat mutuum, aut commodatum præstita sufficienti cautione. tr.2.resol.100.

Nouitia ingressa monasterium animo monachandi, si paupertate oppressa dotem promissam soluere non potest, an sit compellenda. ibid. vers. Notandum est. *vbi etiam quid si monasterium est opulentum.*

Nullitas.

Nullitas professionis an possit peti ab ignorante nullitatem professionis, vel ab impedito ad reclamandum intra quinquennium, non obstante Conc.Trid. Sess.25.c.9. de regul. *tract.2.resol.53.*

Nullitas professionis an possit aliegari à Religioso temerariè dimittente habitum, si postea eumdem habitum reassumat. ibid. vers. Notandum.

Nuptiæ.

Nuptiæ an sint prohibitæ in die Sabbathi ante Aduentum. tract.4.resol.202. & in Addit.secund.ref.25.

Nuptiæ secundæ requirunt orationes, & cæremonias pro illis celebrandis, quæ solemnitates an possint ministrari tẽpore prohibito Aduentus, & Quadragesimæ tr.4.ref.265.

Nuptiæ secundæ de consuetudine etiam benedicuntur, quando alter coniux benedictionem non suscepit, siue sit vir, siue femina, & talis consuetudo non obligat sub mortali. ibid. vers. Notandum est.

O.

Obstetrix.

Obstetrix fassa est plures infantes inualidè baptizasse, quibus postea à parocho sine alio baptismate cæremoniæ tantùm fuerunt adhibitæ, qui modò reperiuntur dispersi in diuersis regionibus, & verè non sunt baptizati, an teneatur seipsam prodere magistratui, vt vltimũ supplicium subeat pro tãti criminis exsolutione, & si nolit Cõfessarius, quid facere debeat. tr 5.re.50.ver. Sed ponam.

Occidens, Occidere.

Occidens fœtum animatum cum aliqua potione, an gaudeat immunitate Ecclesiæ. Vide Immunitas.

Occidens vnico ictu tres Clericos, in tres excommunicationes incurrit. tr.4.ref.164.vers. Notandum est.

Item de irregularitate, & secus si percuteret clericum. ib.

Occidere an liceat viro honorato inuasorem ad defensionem honoris, qui fustem, vel alapam nititur impingere, si aliter hæc ignominia vitari nequit. Vide Defensio.

Occidere clàm an liceat eum, qui in iudicio conatur aliquem calumniis opprimere in causa magni momenti. tr. 5.ref.97.vbi quid iure naturæ inspecto, & quid positiuo.

Occiderem inimicum, si mihi liceret, vel malum non esset, an sit peccatum mortale. tr.6.ref.47. vers. Et ideò non peccaret.

Odium.

Odium aduersus proximum an sit peccatum vnius speciei, an plurium, ita vt in confessione pœnitens teneatur explicare si odium fuerit circa personam, vel facultates, vel honorem. Vide Circumstantia.

Offerens.

Offerens alicui occasionem peccandi propter aliquem bonum finem, an peccet mortaliter. tr.5.ref.18.

Officia.

Officia sæcularia an vẽdi possint à Principib. tr.5.re.108.

Officia vendere an possit ille, qui habet licentiam à Rege illa transferendi in aliam personam, & si ita venderet, an teneretur ad restitutionem pretij, vel peccaret. tra. 5. resol.109.vers. Nota.

Officialis.

Officiales laici an possint compellere Clericos ad reparationem Ecclesiarum. tract.1.resol.8.

Officialis laicus Episcopi committens aliquod delictũ an possit cognoscere ab Episcopo, an verò à Iudice laic. tr.1.re.12.

Officialis laicus an possit spoliare Clericum armis prohibitis. tract.1.resol.28.

Et quid si armorum vsus tamquam Reipublicæ perniciosus ita prohibitus sit, vt neque domi retinere concessum sit. ibid. vers. Etiam si armorum.

*Et an possit spoliare Clericum exercentem venationẽ, aut piscationẽ canibus, vel aliis instrumentis, & in multis simili-

*similibus casibus.ibid.vers.*Vnde ex his.

Et an saltem Iudex Ecclesiasticus prædictis casibus teneatur punire Clericum pœnis statutis à lege laicorũ.ibi.

Officialibus birroariis an sit credendum, si deponant aliquem cepisse in loco non sacro. tract. 1.*resol.*32.*vers.ic.* Notandum est.

*Officialis laicus si auferret annonam,quia Clericus contra legem latam asportaret extra Regnum, incurreret in excommunicationem,& frangeret libertatem Ecclesiasticam.tract.*1.*res.* 41.*vers.* Hinc infertur.

*Officiales an & quando possint licitè abesse à congregatione Conciliorum.tract.*2.*resol.*6.

Omissio.

Omissio in confessione an debeat explicari,an verò sufficiat tantùm se accusare de causa omissioni data. Vide Circumstantia.

Orare.

*Orare an quis teneatur,si habeat nimis notabilem tentationem carnis,& hoc non faciens an committat duplex peccatum,scilicet si Venere delectetur.tr.*5.*resol.*16.

Ordinarius.

*Ordinarius an possit dispensare,vt denuntiationes omittantur in matrimonio contrahendo, & quid intelligendum est sub nomine ordinarij in Concil.Trident.*Sess.24. de matr.c.1.*tract.*4.*resol.*237.

*Ordinarius vnius ex contrahentibus dispensando in denuntiationibus,quando contrahentes sunt ex diuersis diœcesibus an habeat potestatem dispensandi in parochia alterius,ita vt sufficiat,ne fiant in parochia alterius. tr.*4. *resol.*239.

Ordo.

*Ordines si suscipiantur ab aliquo non confirmato,an ita suscipiens peccet mortaliter. tr.*4.*res.*24.*ver.*Notandũ.

*Et si bona fide suscipiantur ab aliquo ante legitimam ætatem,an ille incurrat suspensionem, & celebrando irregularitatem.tract.*4.*resol.*182.

*Et an adueniente mala fide si sic ordinatus incurrit irregularitatem.ibid.vers.*Difficultas est.

An autem ita celebrando peccet mortaliter.vers. Sed an saltem.

*Postquam verò ita ordinatus peruenit ad legitimam ætatem,potest sine vlla dispensatione celebrare,vel exercere actum ordinis suscepti.vers.*Notandum est tamen.

*Et an idem in casu quo quis mala fide ordines ante legitimam ætatem susciperet.vers.*Imò aliqui.

Sed an recipiens ordinem mala fide ante legitimam ætatem remaneat tantùm suspensus ab executione illius ordinis sic mala fide suscepti,an etiam ab executione aliorum ordinum antè legitimè susceptorum. vers. Notandum est etiam.

*Clerici sacris ordinibus initiati si non deferant habitum clericalem,& coronam in capite,an peccent mortaliter.tract.*4.*resol.*183.

*Ordinatus cum patrimonio ficto, puta donato, si post ordines illud restituat donanti, an incurrat in suspensionem,& teneatur postea illud restituere. tr.*4. *res.*184.

*Et an talis retro donatio poterit in foro exteriori rescindi.ibid.vers.*Sed notandum.

*Ordinandus an debeat de necessitate Sacramenti tangere hostiam,vel aliam materiam ordinis.tr.*4.*res.*185.

*Ordo Presbyteratus an dicatur illegitimè susceptus,si in calice non fuit appositum vinum,ita vt taliter ordinatus sit denuo ordinandus.tract.*4.*resol.*186.

Materia ordinis Presbyteratus de essentia an sit duplex, prima traditio calicis cum vino,& potestatis offerendi sacrificium,&c. Secunda impositio manuum vnà cum verbis, Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata,&c.*an verò prima tantùm. tr.*4.*resol.*187.

*Materia ordinis Diaconatus an sit traditio libri Euangeliorum cum impositione manuum,an verò tantùm sufficiat traditio libri Euangeliorum.tr.*4.*res.*188.

*Ordinis Subdiaconatus materia an sit duplex, prima traditio calicis vacui & patenæ vacuæ superpositæ, secunda traditio libri Epistolarum, an verò tantùm traditio calicis vacui cum patena.tract.*4.*resol.*189.

Et calix an debeat esse consecratus.ib.vers. Notandũ.

*Episcopus ordinando familiarem suum an possit dispensare in interstitiis.tract.*4.*resol.*190.

*Si in dimissoria concedatur alicui licentia ordines suscipiendi à quocumque Episcopo ordinante in propria diœcesi, an talis possit ordinari ab Episcopo in aliena diœcesi de licentia ordinarij loci ordinationem exercente.tract.*4. *resol.*191.

*Suscipiens ordiuem sacrum ante legitimam ætatem, vel sine litteris dimissoriis,vel extra legitima tempora,an incidat in suspensionem.tract.*4.*resol.*192.

*Ordo per vim & metum susceptus an impediat,& dirimat matrimonium.tract.*4.*resol.*193.

*Ordines si conferantur ab Episcopo scienter, vel ignorantia affectata Clerico sine sui ordinarij licentia, talis Episcopus ita conferens est suspensus per annum à collatione ordinum, & quid si primam tonsuram tantùm conferat.tr.*4.*resol.*194.

*Diaconus, & subdiaconus frequenter canentes Epistolam & Euangelium in peccato mortali, an peccent mortaliter.tract.*4.*resol.*195.

*Diaconus ministrans Eucharistiam in peccato mortali,non peccat mortaliter.ibid.vers.*Notandum est.

*Acolythi qui cereos ferunt in peccato mortali an peccent mortaliter.tract.*4.*resol.*196.

P.

Pactum.

Pactum factum ab Abbatissa de soluenda certa summa pecuniæ, donec monasterio dos Monialis soluatur, etiamsi monasterium opulentum sit, an sit validum. Vide Abbatissa.

*Pactum appositum in contractu matrimoniali, vel sponsalibus,vt vir perpetuò habitet in domicilio vxoris an sit validum.tract.*4.*resol.*212.

Et an in tali casu possit exigi,si noua causa emergat mutandi domicilium.ibid.vers. Limitanda.

*Pactum ne quis possit ingredi in aliquam ciuitatem siue ad tempus,siue perpetuò,est validum.ibid.ver.*Notandum est.

*Pactum initum inter coniuges se continendi à coitu coniugali,ne proles multiplicetur,secluso incontinentiæ periculo,est validum.tr.*4.*res.*213.*vers.* Consentiant.

*Pactum de retrouendendo appositum in fauorẽ emptoris census iuxta formam Bullæ an sit licitum. tr.*5.*res.*75.

Et quid si esset appositum à tertio in fauorem dicti emptoris census, & non à contrahentibus. ibid.vers. Vnde ex his.

Papa.

*Papa in eius litteris an possit derogare iuri patronatus concesso alicui Regi.tract.*1.*resol.*26.*vers.*Nam sententia communis est.

Papa an posſit reuocare priuilegium ab eo conceſſum Principi laico cognoſcendi cauſſas Eccleſiaſticas. Et quid ſi tale priuilegium eſſet in remunerationem ſeruitiorum conceſſum. Vide Priuilegium.

Papa poteſt inſtituere diem feſtum alicuius beati nondum canonizati. tract. 5. reſol. 9.

Et quando Papa cõcedit Sacerdotibus certa Religionis, vt certo die dicant Miſſam de aliquo Sancto beatificato, non poſſunt facere Octauã, neque in illa die dicere officiũ, & Miſſam de dicto beatificato. ibid. verſ. Nota etiam.

Et an poſſimus beatificatum inuocare in publicis Litaniis. verſ. Vnde neque.

Et an ſancti beatificati imagines poſſint depingi cum radiis vel diademate. verſ. Et tandem.

Parentes.

Parentes diuites, ſi propter aliquam iuſtam cauſſam exponant filios hoſpitali, an teneantur reſtituere expenſas hoſpitali circa eorum nutritionem. tr. 6. reſ. 40.

Parlamentarij.

Parlamentarij an poſſint credere Regi atteſtanti ſe eſſe in neceſſitate, dummodo moraliter aliud contrarium non conſtet. tr. 5. reſ. 78. *verſ.* In reſol. 11.

Parlamentarius, qui ingreditur parlamentum, an poſſit habere plures procurationes. ibid. verſ. In reſol. 7.

Parlamentarij in parlamentis an poſſint tribuere aliquod donatiuum Proregi, & an omnes, & ſinguli debeant concurrere. ibid. verſ. In reſol. 28.

Parochus.

Parochus an poſſit concedere facultatem ſimplici Sacerdoti ad excipiendas confeſsiones ſuorum parochianorum. tract. 4. reſ. 100.

Et an ſaltem poſſit illam concedere Sacerdotibus approbatis à quocumque Epiſcopo. ibid. verſ. Difficultas eſt.

Et quid ſi Epiſcopus prohiberet. verſ. Quamdiu.

Et ſecluſa prohibitione Epiſcopi, an Confeſſarij cum tali licentia excipientes confeſsiones poſſint iuſtè puniri ab Epiſcopis, eò quòd in aliena diœceſi confeſsiones auſcultent. verſ. Notandum eſt.

Parochus poſt Concilium Tridentinum an poſſit exponere ſimplicẽ Sacerdotem ab Epiſcopo non approbatũ ad confeſsiones ſuorum ſubditorum audiendas. tr. 4. reſ. 146.

Parochus poteſt exponere alium parochum ad confeſsiones audiendas in ſua parochia. ibi. verſ Notandum.

Parochi per Bullam, Iubilæum, &c. ſunt eligibiles per totum mundum ad confeſsiones audiendas ſine approbatione Epiſcopi. ibid. verſ. Et ita parochi.

Parochus reſidens in ſua Parochia, & per ſeipſum non adminiſtrans ſacramenta pœnitentiæ, Euchariſtiæ, &c. ſed per alios an peccet mortaliter, & teneatur fructus reſtituere. tract. 4 reſol. 156.

Parochi habitatio debet eſſe prope parochiam, quæ quidem dictio refertur ad modicam quantitatem. ibid. verſic. Notandum eſt.

Parochus Meſſanenſis an poſſit recipere ex licentia Parochi Panormitani confeſsionem Panormitanorum in eius parochia, abſque approbatione Archiepiſcopi Panormitani. tr. 4. reſ. 160.

Parochus an teneatur tempore peſtis miniſtrare extremam vnctionem, & Euchariſtiam cum periculo vitæ. Vide Extrema vnctio.

Parochus proprius vnius contrahentis aſsiſtens matrimonio in parochia alterius ſibi non ſubditi, an poſſit illos matrimonio iungere. tract. 4. reſol. 232.

Et an talis Parochus peccet mortaliter, & puniendus ſit. ibid. verſ. Sed an.

Parochus excommunicatus aſsiſtens matrimonio an peccet. tract. 4. reſ. 233.

Et quid ſi eſſet non toleratus ibi. verſ. Vnde apparet.

Et an non toleratus validè poſsit alijs dare licentiam, vt matrimonio aſsiſtant. verſ. Notandum eſt.

Parochus ſi facit denuntiationes in tribus diebus feſtiuis interpolatè, an peccet mortaliter. tract. 4. reſ. 236. *verſ.* Notandum eſt.

Parochus aſsiſtens matrimonio ante denuntiationes factas peccat mortaliter. tract. 4. reſ. 241. *verſ.* Notandum eſt tamen.

Parochus intelligens conſenſum contrahentium, ſi non dicat, Ego vos coniungo in nomine Patris, &c. *an peccet mortaliter. tract. 4. reſ.* 256.

Parochus adminiſtrans temporibus prohibitis ea, quæ Eccleſia deſignat pro ſecundis nuptiis, an incurrat in aliquam pœnam. tract. 4. reſ. 265.

Parochus an teneatur interrogare ſponſos de mutuo conſenſu ſub pœna peccati mortalis. tr. 4. reſ. 294.

Parochus an teneatur interrogare contrahentes, an aliquod impedimentum habeant, ne contrahere poſsint. ibid. verſ. Notandum.

Parochus, qui ex auditis in confeſsionibus expertus eſt in pollutiones conſentire, an peccet confeſsiones auſcultando, dum determinatus ſit non prolabi, quamuis eas auſcultet. tract. 5. reſ 3.

Paruitas.

Paruitas materiæ in rebus venereis an detur. tr. 5. reſ. 1.

Paruitas materiæ in diebus feſtiuis vt excuſet exercentem opus ſeruile à peccato mortali quæ ſit. tr. 5. reſ. 8. *ver.* Vnde ego. *& verſ.* Nota coram.

Paruitas materiæ an faciat, vt quis non incidat in excommunicationem. tract. 5. reſ. 69.

Paruæ materiæ diuerſorum præceptorum an coaleſcant in vnum, & faciant quantitatem notabilem mortaliter peccaminoſam. tract. 6. reſ. 42.

Et quid ſi paruæ materiæ eſſent diuerſorum votorum. ibid. verſ. Qui tamen. *& verſ.* Sed hæc.

Paſcha.

Paſchate qui indignè Euchariſtiam ſumpſit, an incurrat in excommunicationẽ latam ab Ordinario contra tranſgreſſores præcepti communionis. in Addit. ſecund. reſol. 14.

Pater.

Pater an poſſit caſtrare filium, eo conſentiente, vt voce & cantu Eccleſiæ deſeruiat. tract. 5. reſ. 38.

Patrinus.

Patrinus tangendo infantem, vt baptizetur, contrahit cognationem ſpiritualem, & in quo loco requiritur vt baptizetur & ille qui tangit infantẽ debet interuenire vt patrinus, & non vt ſubſeruiens neceſsitati. Vide Cognatio.

Et an dicatur, & ſit patrinus, ſi quis ex errore leuat filium Petri, exiſtimans ſe filium Pauli leuare. tr. 4. reſ. 16.

Patrinus an debeat interuenire quando baptiſmus priuatus confertur tempore neceſsitatis. tr. 4. reſ. 18.

Patrinus Catholicus an poſsit exiſtere filij hæreticorum, baptizante illos miniſtro hæretico in forma SS. Trinitatis. Vide Baptiſmus.

Patrinus an dicatur ille, qui tenet infantem nomine alterius; an verò ille cuius nomine tenetur, an verò neuter. Vide Cognatio.

Patrinus dicitur, quando quis tangit confirmandum in

Sacramento confirmationis. Vide Confirmatio.

Patrinus in confirmatione non habet obligationem instruendi confirmatum, quod secus est in patrino baptismi. tract.4.ref.21.

*Patrinus in confirmatione si ipse non est confirmatus, non contrahit cognitionẽ spiritualẽ. ibid.verſ.*Secundò.

Et an peccet mortaliter.in fin.dicti verſ.

*Patrinus baptismi,si est illegitimus, contrahit cognationem spiritualem. ibid.verſ.*Secundò.

Patrinus confirmationis debet esse diuersus ab illo, qui susceperit in baptismo,nisi necessitas aliter cogat. ibid.versic Tertiò nota.

Et si secus fecerit,an peccet mortaliter.ibid.

*Patrini in confirmationis & baptismi Sacramento an possint esse Religiosi mendicantes. ibid.verſ.*Quartò.

An nomine monachorũ veniant Religiosi mendicãtes.ib.

Peccatum.

Peccatum occultum Regularis sine præuia correctione fraterna an possit denuntiari ab aliquo Regulari fratre Prælato illius religionis, tamquã patri. Vide Regularis. *vbi quid si adest in aliqua religione statutum,vt qui nouerit peccatum socij,immediatè denuntiet Prælato,non præmissa correctione fraterna.*

Peccatum carnis inter Regulares, an dicatur contra bonum publicum.tract.2.resol.69.

Et quid si committeretur semel aut bis,& quid de crimine nefando.ibid.verſ. Notandum est.

*Et an sit necessaria correctio fraterna, etiamsi tale peccatum esset contra bonum publicum.ver.*Nota secundò.

Peccata remittuntur per baptismum,recedente fictione,& quæ sint ista peccata.tract.4.ref.14.

Peccatum fictionis non remittitur per baptismum,sed per pœnitentiam in ordine ad claues Ecclesiæ, adeò vt sit explicanda in confessione sacramentali.ibid.

*Et an sola attritio sine sacramento pœnitentiæ sit sufficiens ad remouendam fictionem. ibid. verſ.*An sola.

Peccatum mortale duplex an cõmittatur à suscipiente Eucharistiam in peccato mortali. Vide Eucharistiam.

Peccatum mortale duplex an cõmittatur ab eo,qui facit in Quadragesima confessionem inualidam.tr.4.ref.35.

Peccata venialia an remittantur ex opere operato per tactum aquæ benedictæ.tract.4.ref.61.

Peccatum, aut circumstantia an sint explicanda in confessione, dato quòd Confessarius cognoscat complicem. tract.4.ref.64.

*Peccatum mortale cõmissum,si per ignorantiam omittitur in confessione,eò quòd quis erronè putabat illud non esse tale,etiamsi error vincibilis fuerit, & non excusaret committentem, an reddat confessionem nullam; an verò excuset ab iteratione totius confessionis,& sufficiat pœnitentem in confessione sequente peccatum omissum declarare tr.4.ref.108.verſ.*Cùm quis.

Peccatum concubitus viri Christiani cum muliere infideli,Turca,Iudæa, Hæretica,&c. an sit diuersum specie à simplici fornicatione, ita vt in confessione sit aperienda ista circumstantia.tract.4.ref.138.

Peccatum concubitus,frigidi vel eunuchi cum muliere, an sit diuersum specie à simplici fornicatione, ita vt dicta circumstantia sit aperienda in confessione.tr. 4.ref.139.

*Peccatum ex ignorantia commissum an sit duplex,scilicet vnum ignorantiæ, & alterum, quod ex ignorantia admittitur.tract.4.resol.141.verſ.*Quæres.

Peccatum mortale an toties committatur in die ieiunij, quoties aliquis in eodem die comedit carnes,& lacticinia. tract.4.resol.157.

*Peccata omnia contra naturam an sint vnius speciei infimæ,& non subalternæ. tr.4.ref.159.verſ.*Notandum.

Peccatum mortale in iactantia an obliget pœnitentem in confessione explicare species peccati,& circumstantias. tr.4.ref.161.

Peccatum an sit necessariò in confessione explicandum ab eo,qui fecit aliquid contra conscientiam dictantem illud confusè vt peccatum, non determinata materia particulari,nec vnde possit deduci an sit mortale,vel veniale.tract.4.ref.162.

*Peccatum mortale committitur ab eo, qui falsò putat hodie esse vigiliam,si carnes comedat, sufficit tamen dicere in confessione, comedi carnes in die prohibito, an verò necesse habeat explicare quòd peccauit contra conscientiam.ibid.verſ.*Notandum.

Peccata plura an sint,an verò vnum,si quis vno continuato sermone in eadem re pluries periuret,aut vulneret, aut blasphemias in Deum proferat. tr.4.ref.163.per totã.

Peccata plura solo numero distincta, an possint dari in eodem actu,& in confessione aperienda. tr.4.ref.164.

Peccatum commissum in Sacristia alicuius Ecclesiæ,an debeat explicari in confessione,& de commissis in refectoriis,cubiculis,bibliothecis,dormitoriis,& monasteriis Regularium,& de cameris, & campanilibus Ecclesiæ adhærentibus.tract. 4.ref.166.

Peccatum an sit Catholicam contrahere matrimonium cum Hæretico cum periculo peruersionis, quando ex magna aliqua causa contrahitur.tract.4.ref 269.

Vbi etiam an sit peccatum se exponere periculo peccandi mortaliter propter aspectum,persuasiones,commoditates aut aliquid huiusmodi, quando vrget necessitas. verſ. Sed audiamus.

*Vel propter assequendam salutem.verſ.*Ex quibus.

Peccatum mortale vt committatur, an requirat maiorem vsum rationis, quàm requirunt sponsalia, vt contrahantur.tract.4.ref.273.

Peccatum notorium facti vel iuris detegere in alio loco vbi ignorabatur, & in quem facilè eius fama non erat peruentura,an sit peccatum mortale,saltem contra charitatem.tract.5 resol.17.

Peccata audita alterius narrare expressè, asserendo se nihil certò scire,sed tantùm recensere,quæ audiuit,an peccet mortaliter, & quid quando qui refert, sit vir tantæ auctoritatis vt ei credatur etiamsi tantùm audita referat, vel quando eo modo narret, vt aliquos ex leuitate quidem credituros putet. Vide Detegere.

Peccatum mortale non est habere voluntatem committendi omnia peccata venialia.tract.6 ref.24.

Peccatũ veniale an possit producere suspensionẽ,interdictum,irregularitatẽ,& excommunicationem.tr.6.ref.51.

Pœna.

Pœna priuationis officiorum,& inhabilitationis ad illa, lata in Bulla Pij V. contra introducentes feminas in monasterium,si non interuenerit sententia Iudicis, an suum sortiatur effectum.tract. 2.resol.66.

*Et Generales,& Prouinciales, an possint dispensare in supradicta pœna. ibid.verſ.*Notandum est.

*Vltra dictam pœnam adest in eadem Bulla alia,quæ est excommunicatio Pontifici reseruata, quam an possit absoluere Episcopus,& Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ. verſ.*Notandum est etiam.

Pœna in contractu ſponſaliorum an validè apponatur, ita vt debeat perſolui ab iniuſtè reſiliente.tr.4. reſol. 111. vbi in fin.quid ſi interueniat iuramentum.

Pœna pecuniaria impoſita contra eos,qui certas merces exportant, vel ligna, &c. an debeat reſtitui à cuſtodibus portarum,ſyluarum, &c.non manifeſtantibus eos,ſed diſſimulantibus.tr.5.reſol.54.

Pœnitens,Pœnitentia.

Pœnitens ſi non vult acceptare pœnitentiam ſibi à Confeſſario iniunctam,an ſit abſoluendus.tract. 4.reſ.51.

Pœnitens non correſpondendo diuinis inſpirationibus an committat peccatum.& benè faciat de hoc ſe accuſando in confeſsione.tract.4.reſ.52.

Et ſi fecerit reſiſtentiam dictis inſpirationibus, an teneatur manifeſtare Confeſſario in actu ſacramentalis confeſsionis ibid.verſ. Notandum.

Pœnitentes de multis rebus ſe accuſare ſolent,vt abſoluantur, quæ peccata non ſunt. Primo ſi examinationem maximam non egerint,aut nō habuerint magis intenſum dolorem peccatorum commiſſorum.Secundò ſi dicant,me accuſo de omnibus commiſsionibus opere,verbo,& cogitatione.Tertiò ſi dicant,me accuſo de ommibus quorum obliuiſcor, quæ ſi in memoriam reuocarentur, propalarem. Quartò ſi dicant, non amaſſe Deum tota intenſione actus. Quintò ſi dicant, me accuſo me deliquiſſe eo modo quo Deus ſcit.Sextò ſe accuſant vxorati quod tempore copulæ, vel extra verba amatoria, vel impudica cum vxoribus propriis fuerint collocuti.Septimò ſe accuſant dicti vxorati,quòd in actu coniugij nimiā carnis delectationē fuerunt experti,& tamen hæc omnia non ſunt peccata mortalia, nec venialia.ibi.verſ. Primò pœnitens, *vſque ad finem.*

Pœnitens propria auctoritate an poſsit commutare pœnitentiam impoſitam à Confeſſario in euidenter meliorem.tr.4.reſ.53.verſ. Notandum eſt.

Pœnitentia à Sacerdote ſimpliciter ex iuſta cauſſa peccatorum mortalium poteſt commutari, quæ iam legitimo Confeſſario fuerunt confeſſa.ibi.verſ. Notandum eſt.

Pœnitentia poteſt ex iuſta cauſſa commutari à Confeſſario, etiamſi fuerit data ſuper peccatis reſeruatis, & etiam non iterata priori confeſsione,dummodo hoc efficiatur in ſacramentali confeſsione,& non extra,quòd ſi fuerit commutata ab eodem Confeſſario, poterit quidem commutare extra confeſsionem ſi pœnitens ad altius infra hebdomadam ad ipſum redierit.ibid.verſ. Sed circa.

Pœnitentia à Confeſſario an poſsit imponi pœnitenti, vt dicat officium mortuorum, vel alias orationes recitandas pro animabus purgatorij.tract.4.reſ.54.& reſ.11. ad calcem libri.

Pœnitentia impoſita recitandi ſeptem Pſalmos per aliquas ſextas ferias flexis genibus coram Crucifixo, an ſit adimpleta,ſi recitentur ſine illis circumſtantiis.tr.4.re.55.

Pœnitens in articulo mortis,ſeu periculo poteſt abſolui à cenſuris,& caſibus reſeruatis à quolibet Sacerdote.tr.4. reſol.57.

Vbi qui comprehendantur hoc caſu ſub nomine Sacerdotis,& quid ſi eſſet præſens parochus, & quando dicitur periculoſa infirmitas.ibid.verſ. Sed difficultas.

Pœnitens an licitè poſsit abſolui,qui habet peccata reſeruata cum onere,& vt ſola poſteà Superiori confiteatur. tr.4.reſ.58.

Pœnitens an licitè poſsit petere, & recipere abſolutionem,& alia Sacramenta à miniſtro malo,ſed parato miniſtrare.tr.4.reſ.59.

Pœnitens ſi eſt dubius ſe perpetraſſe aliquod peccatum, an teneatur illud ſub tali dubio confiteri. tract.4.reſ.60.

Pœnitentiæ Sacramentum informe non ſolùm reſpectu examinis,ſed etiam reſpectu doloris,an detur,& ſit validum.tract.4.reſ.65.

Pœnitens ſi ſolùm recordetur peccaſſe mortaliter, ſed neſcit ſpeciem peccati, an poſsit tantùm illud in genere confiteri, non ſe accuſando de aliquo peccato in particulari.tract.4.reſ.66.

Pœnitens,qui non habet peccata mortalia, ſed tantùm venialia,an ſatisfaciat dicendo in genere ſe venialiter peccaſſe,non explicata ſpecie,vel numero peccatorum.ib.verſ. Notandum.

Pœnitens faciens confeſsionem generalem inter alia peccata priùs confeſſa confitetur aliquod peccatum poſt vltimam confeſsionem perpetratum an teneatur Confeſſario manifeſtare tunc illud peccatum commiſiſſe.tr.4.reſ.62.

Et quid ſi adſit aliqua peculiaris circumſtantia mutans ſpeciem.ibid.verſ. Ita qui.

Pœnitens ſciens,vel dubitans an tale peccatum confeſſus ſit, an teneatur ſub mortali dicere ſe aliàs confeſſum, vel dubitare an confeſſus ſit ibid.verſ. Sicut.

Pœnitens in confeſsione an teneatur manifeſtare circūſtantiam peccati manifeſtatiuā cōplicis,non obſtante,quòd Confeſſarius cognoſcat complicem.Vide Circumſtantia.

Pœnitens an ſit obligatus in confeſsione explicare circūſtantias notabiliter aggrauantes.Vide Circumſtantia.

Pœnitens mulier, quæ peccauit carnaliter cum Sacerdote Religioſo, non habet opus explicare in confeſsione, quòd peccauit cum Religioſo, ſed ſufficit dicere peccaui cum Sacerdote,& pœnitens Sacerdos ſufficit,vt dicat tātùm ſe violaſſe votum caſtitatis,non manifeſtando votum ſolemne profeſsionis,vel ordinis.Vide Circumſtantia.

Pœnitens ſponſus, vel ſponſa de futuro ſe carnaliter commiſcentes, non habent neceſsitatem aperiendi hanc circumſtantiam.Vide Circumſtantia.

Pœnitens habens rem venereā cum puella virgine conſentiente,nō habet neceſsitatē aperire qualitatē ſtupri, ſed ſufficit dicere fornicatus ſum toties. Vide Circūſtantia.

Pœnitens religioſus,qui non obediuit Prælato præcipienti ſub obedientia, non habet neceſsitatem explicandi in confeſsione,peccaui contra obedientiam, quia non committit duplex peccatum, nempe contra Religionem, & contra obedientiam,ſed vnicum tantùm.Vide Circumſtantia.

Pœnitens,qui habuit vnicam voluntatem plures homines occidendi, aut pluries ad mulierē accedendi,aut vnico actu voluit omittere officium per menſem, vel ieiuniū per totam Quadrageſimam, an habeat neceſsitatē aperiendi hanc circūſtantiam in confeſsione.Vide Circumſtantia.

Pœnitens ſi in actu venereo geſtauit reliquias, an debeat in confeſsione explicare hanc circumſtantiam. Vide Circumſtantia.

Pœnitens in Eccleſia tangens impudicè an debeat explicare hanc circumſtantiam.Vide Circumſtantia.

Pœnitens in Eccleſia proferens verba turpia,an pariter debeat explicare hanc circumſtantiā.Vide Circūſtātia.

Pœnitens an teneatur explicare in confeſsione circumſtantiam diuerſitatis contumeliarum contra proximum. Vide Circumſtantia.

Pœnitens non habet neceſsitatem in confeſsione circumſtantiam explicandi ſi mala volita fuerint circa facultatem,vel perſonam,vel honorem proximi. Vide Circumſtantia.

Pœnitens an teneatur explicare in confessione circumstantiam gradus incestus. Vide Circumstantia.

Pœnitens non habet opus confiteri circumstantiam raptus, si virgo sponte consensit. Vide Circumstantia.

Pœnitens si per noctem dormiuit cum amasia, non tenetur in confessione exprimere per tot vices cognouit amasiã, & an sufficiat dicere, feci quod potui. Vide Circũstantia.

Pœnitens non tenetur exprimere circumstantiam tactuum, & osculorum, quantumuis libidinosorum, quæ subsequuntur copulam. Vide Circumstantia.

Pœnitens Confessarius existens in peccato mortali si excipit confessiones diuersorum successiuè, non tenetur exprimere hanc circumstantiam, cùm vnum tantùm peccatum mortale commiserit. Vide Circumstantia.

Pœnitens nõ tenetur exprimere circũstantiã, si delectatio morosa fuerit circa coniugatã, vel Monialẽ, sed sufficit dicere, toties morosè delectatus sum. Vide Circũstantia.

Pœnitens non habet necesse explicare circumstantiam omissionis, sed sufficit se accusare de caussa omissionis. Vide Circumstantia.

Pœnitens an teneatur præuenire confessionem, qui timet, quòd quando obligabit confessio, non erit copia Confessarij. tract. 4. ref. 69.

Pœnitentiæ satisfactio an causet gratiam ex opere operato. tract. 4. ref. 70.

Pœnitens in peccato mortali adimplens satisfactionem pœnitentiæ an peccet mortaliter. ibid. ver. Ex quo patet.

Pœnitens existens in periculo mortis an possit eligere in Confessarium etiam non expositum pro omnibus peccatis, & censuris etiam reseruatis, sicuti potest quando est in articulo mortis. tract. 4. ref. 71.

Et quid de parturientibus. tract. 4. resol. 72.

Pœnitens, qui à Superiore fuit absolutus tantùm à peccatis reseruatis, an teneatur postea ista cum aliis Sacerdoti inferiori confiteri. tract. 4. resol. 74.

Pœnitens in Paschate an teneatur confiteri peccata venialia, vt adimpleat præceptũ annuæ confessionis, si mortalia, quæ habet propter aliquod periculum, vel alicuius infamiam non possit confiteri. tract. 4. ref. 75.

Pœnitens non tenetur confiteri peccata venialia ex præcepto de annua confessione. ibi. ver. Quis non tenetur.

Pœnitens bona fide absolutus à peccatis tantùm, & non à censuris etiam reseruatis, quibus est innodatus, an validè sit absolutus, ita vt non teneatur reiterare talem confessionem, sed tantùm petere absolutionem ab excommunicatione. tract. 4. ref. 76.

Et quid si Confessarius sciat peccata habere annexam excommunicationem, & hoc non obstante ex malitia absoluat. ibid. vers. Et omnia.

Pœnitens petens licentiam à proprio Sacerdote, vt possit alteri Sacerdoti confiteri, si ille iniustè deneget, an hoc non obstante, possit, & confessio facta alteri sit valida. tr. 4. resol. 79.

Pœnitens, qui laborat ignorantia, an debeat à Confessario admoneri, si fructus non speratur. Vide Confessarius, *vbi etiam habebis quando certiorabitur Confessarius, si pœnitens laboret inculpata ignorantia.*

Pœnitens si in Natiuitate Domini confessus est, an teneatur postea confiteri, si sequenti Paschate impediatur à communione accipienda. tract. 4. ref. 81.

Pœnitens semel in anno debet confiteri, & saltem in Paschate cõmunionem suscipere. ib. ver. Nã dicit vt fideles.

Pœnitens si confessus est infra annum, non tenetur postea in Paschate confiteri, quia iam adimpleuit præceptũ annuæ cõfessionis, nisi de nouo peccauerit mortaliter & sacrã communionem accipere velit. ibi. vers. Dicendum est.

Pœnitens, qui toto anno numquam confessus est, & cõmunionẽ ad breue tempus caussa iusta vsque ad Pentecostẽ differre deberet, grauiter non peccat. ib. vers. Imò addit.

Pœnitentia facienda ad arbitrium pœnitentis, an possit imponi à Confessario. tr. 4. ref. 82.

Et an possit per alium adimpleri, & suum effectum ex opere operato sortiri in eo, pro quo impletur, ex voluntate tamen Confessarij, & ex iusta caussa. ibid. vers. Notandum est.

Pœnitentia an aliquando possit imponi, vt impleatur per opus alias præceptum. tract. 4. ref. 84.

Pœnitentiæ satisfactio sacramentalis facta in peccato mortali, an reuiuiscat cùm homo resurgit per contritionem subsequentem. tract. 4. ref. 85.

Pœnitens si Confessario dixerit se velle cum eo generalem confessionem facere, an teneatur postea ei aperire omnia peccata mortalia. tract. 4. ref. 86.

Pœnitens qui commisit fornicationem, an habeat necessitatem in confessione dicere, fornicatus sum toties, an verò sufficiat dicere, commisi graue peccatum cum soluta in materia castitatis. tr. 4. ref. 88.

Pœnitens meretrix inueterata confitendo an sit obligata exprimere numerum peccatorum, an verò sufficiat manifestare tempus illius status. Vide Meretrix.

Pœnitẽs per longũ tẽpus existens in malo statu, aut consuetudine iterationis alicuius peccati, ita vt non possit designare numerũ per quantũ humanitus fieri potest, satisfacit declarando tempus, quo fuit in tali statu. tr. 4. re. 89.

Pœnitens rusticus, qui confessus est cum Confessarijs indoctis, quibus bona fide non expressit numerum peccatorum, non est cogendus repetere confessiones prædicto modo fact. as. ibid. vers. Hinc etiam.

Pœnitens emittens plura vota, seu iuramenta super eadem re, si semel contrauenit vnum tantùm peccatum committit, & hanc circumstantiam in confessione non tenetur aperire. tract. 4. ref. 90.

Pœnitens, qui confessus est de peccato dubio, si postea sciat certò, vel probabiliter illud peccatum commisisse, vel fuisse mortale, an teneatur iterùm illud confiteri. tr. 4. ref. 91.

Pœnitentia an debeat adimpleri in tempore præfixo à Confessario, ita vt si non infra illud tempus adimpleatur, committatur peccatum mortale. tr. 4. ref. 92.

Et quid si infra tempus determinatum pœnitens per impotentiam non possit adimplere, an postea alio tempore teneretur ad illam adimplendam. ib. ver. Notandum est.

Pœnitens confitendo se accusauit de numero peccatorum, & addidit illa verba Plus, vel minus, *quomodo ea verba sint intelligenda. tr. 4. ref. 94.*

Pœnitens mentiendo de peccato veniali in confessione, si mendacium est totalis materia confessionis, an committat peccatum mortale. Vide Mendacium.

Pœnitens si prauam voluntatem habuit, quam interrumpit postea renouando, an teneatur in confessione dicere, toties renouaui prauam voluntatem, an verò sufficiat confiteri, per mensem, aut annum, &c. habui talem voluntatem prauam. tr. 4. ref. 95.

Vbi fit distinctio de interruptione per contrariam voluntatem subsequentem, & de interruptione quæ fit per naturalem obliuionem, aut inconsiderationem.

Pœnitentia quæ iniungitur pro peccatis à Confessariis

non

non est determinata, sed relinquitur arbitrio ipsorum, attentis circumstantiis delictorũ, aliàs si pro magnis peccatis imponerent paruas pœnitentias, peccarent. tr. 4 ref. 97.

Vbi quid si in fine absolutionis apponerent clausulam, Quidquid boni feceris, &c. an excusabuntur si fortè paruas pœnitentias imposuissent?

Pœnitens in articulo mortis post confessionem factam cum attritione cognita, an etiam teneatur elicere, & habere actum contritionis omnium peccatorum mortalium, quæ in vita commisit, & si vita non fecerit, an peccet mortaliter & saltem non excipiat gratiam. tr. 4 ref. 98.

Pœnitentia confessionis sacramentalis iniuncta singulis mensibus, an possit vltrà differri. Vide Confessio.

Pœnitens omittens culpabiliter modicam iniunctam pœnitentiam an peccet mortaliter, etiam si sit imposita propter peccata venialia. tract. 4. ref. 102.

Pœnitentia vt acceptetur, solùm obligat leuiter, & solùm sub veniali. ibid. vers. Adde quod.

Pœnitens vnius Episcopatus an possit absolui à Cõfessario sæculari alterius Episcop. à casibus reseruatis. tr. 4. re. 103.

Pœnitens habens casum reseruatum etiam cum excommunicatione, vrgente necessitate ad sumendam Eucharistiam potest communicare, vt sibi magis placuerit aut confiteri peccata non reseruata, aut simul reseruata, & non reseruata, vel elicere actum contritionis sine præuia confessione. tr. 4. ref. 104. vers. Ex quibus omnibus.

Pœnitens an sit absoluendus à Confessario quando ipse Confessarius euidenter scit illum tale peccatum commisisse, sed de eo non esse confessum. Vide Absolutio.

Pœnitentiæ iniunctæ obligatio an cesset per indulgentias, & per remissionem pœnæ alia via obtentam, vt per alia pia opera satisfactoria propria sibi applicata. tr. 4. re. 106.

Et quid si pœnitentia esset medicinalis, & præseruatiua. ibid. vers. Quæ quidem opinio.

Pœnitens ex deuotione singulis diebus recitans Officium B. Virginis, qui postea habuit pœnitentiam recitandi per annum singulis diebus tertiam partem coronæ eiusdem B. Virginis, an satisfaciat dictæ pœnitentiæ cum recitatione dicti Officij. ibid.

Pœnitens probabiliter iudicans se non peccasse mortaliter, vel iam esse confessum tale peccatum, & pariter probabiliter iudicans contrarium, an teneatur confiteri. tr. 4. resol. 107.

Sed quid si probabilius iudicat se peccasse mortaliter, vel non esse confessum tale peccatum, & probabiliter iudicat contrarium. ibid. vers. Sed difficultas est.

Pœnitens etiam scrupulis non vexatus post mediocrem adhibitã perquisitionem in discussione suæ conscientiæ in ordine ad confessionem peccatorum perficiendam, non tenetur vlteriùs de anteacta vita cogitare, quòd si aliquid occurrat non fuisse explicatũ in confessione, poterit sibi persuadere illud iam fuisse memoratũ. ibi. ver. Notanda est.

Pœnitens bona fide aperiens sua peccata Confessario qui dum audiebat confessionem, quandoque dormiebat, an teneatur reiterare confessionem tamquam nulliter factam. Vide Confessio.

Pœnitens qui inuenit chartam, in qua scripta erant alicuius peccata, an teneatur illa occultare sub sigillo confessionis. tract. 4. resol. 112.

Pœnitentia quòd Eucharistia non sumatur, an possit imponi à Confessario. tract. 4. ref. 115.

Pœnitens, qui iterùm confitetur peccata confessa, an teneatur elicere nouum actum contritionis. tr. 4. ref. 116.

Pœnitens moriens, absente Confessario, an teneatur reuocare in memoriam omnia peccata, vt de illis postea eliciat actum contritionis. tr. 4. ref. 118.

Pœnitens voluntariè nulliter confitendo, an satisfaciat præcepto Ecclesiæ de annua confessione. tr. 4. ref. 120.

Et an liberetur ita nulliter confessus à reseruatione peccatorum si Confessarius habebat potestatem ab iis absoluendi. ibid. vers. Notandum est.

Et an saltem euitetur per eam pœnã excommunicationis impositæ per constitutiones Episcopales contra transgredientes tale præceptum. vers. Notandum secundò.

Et quid si essent pueri, qui ante 14. annum ita nulliter confiterentur, an inciderent in excommunicationem prædictam. vers. Sed quidquid.

Pœnitens sciens Confessarium esse priuatum iurisdictione confitendi, quod ipse Confessarius ignorat, an possit ab illo validè absolutionem petere. tr. 4. ref. 122. vers. Hinc à fortiori.

Pœnitens in Paschate confessus est, sed omisit aliqua peccata per obliuionẽ, & postea statim de illis recordatur, an teneatur illa statim confiteri, ita vt nõ transeat annus annuæ confessionis, an verò possit talia peccata non confiteri vsque ad confessionem sequentis anni. tr. 4. ref. 124.

Pœnitens an teneatur confiteri venialia, si non habet mortalia, quando requiritur confessio ad Iubilæum consequendum. tract. 4. ref. 126.

Pœnitens an teneatur confiteri venialia sub pœna peccati mortalis tempore Quadragesimæ, quando non habet mortalia. ibid. vers. Sed negantem.

Pœnitens, qui sine caussa præberet Confessario peccata sua scripta, & de illis illo præsente se accusaret, an sit absoluendus. Vide Absolutio.

Pœnitens in Paschate, vel in articulo mortis, an teneatur per scriptum confiteri, quando alio modo confiteri nõ potest, an verò nullo modo. tract. 4. ref. 128.

Pœnitens in Paschate non adimplens præceptum annuæ confessionis, an teneatur primo quoque tempore confiteri. tract. 4. ref. 130.

Et quid si in articulo mortis non est confessus, cùm esset in peccato mortali, an postea sublato periculo mortis quam primùm teneatur confiteri. vers. Notandum.

Pœnitens, qui priùs vni Confessario confitetur peccata mortalia, & postea alteri venialia, an peccet mortaliter. tract. 4. ref. 132.

Pœnitens eliciendo actum doloris post narrata peccata ante absolutionem, an recipiat Sacramentum pœnitentiæ. tract. 4. resol. 134.

Et quid si post narrata peccata dicat, doleo de narratis, vel petat absolutionem. ibid. vers. Notandum est.

Pœnitens omittens per vnum annum confessionem an toties peccet, quoties non confitetur, oblata sibi confitendi opportunitate. tract. 4. resol. 135.

Pœnitens non adimplens pœnitentiam grauem impositam pro venialibus, vel pro mortalibus aliàs confessis, an peccet mortaliter. tract. 4. ref. 136.

Et an venialiter. ibid. vers. Sed his.

Pœnitentia potest conferri à Cõfessario post absolutionẽ datã absque incursu peccati venialis. ib. ver. Notandum.

Pœnitentia præseruatiua impositа ab vno Confessario, an possit ab alio commutari in aliam præseruatiuam, & an hoc non audita priori confessione eorumdem peccatorum, etiamsi peccata, pro quibus fuit imposita pœnitentia, essent reseruata. Vide Confessarius.

Pœnitens absolutus virtute Iubilæi, quod postea non fuit lucratus, an peccata oblita reseruata possit postea confiteri cuicumque Confessario. tr. 4. ref. 145.

Pœnitens confessus animo lucrandi Iubilæum, absolutus fuit ab excommunicatione, & peccatis reseruatis, si postea illud non lucretur, an redeat iterùm ad casus reseruatos, & ad excommunicationem. ibid. vers. Notandum.

Idem quæritur de votis commutatis. ibid. & an peccet mortaliter si postea non lucretur Iubilæum. vers. Sed inquirat.

Pœnitens suscipiendo sacram Eucharistiam in peccato mortali, vel faciendo confessionem sacrilegam, si in vltima periodo Iubilæi per actum contritionis sit in gratia, an lucretur Iubilæum. Vide Iubilæum.

Pœnitens lucrando Iubilæum, sed non confitendo, quia peccati mortalis sibi conscius non erat, an transacto tempore Iubilæi possit absolui à peccatis reseruatis ante illud commissis, & oblitis. tr. 4. ref. 150.

Pœnitens in confessione Iubilæi non manifestauit peccatum reseruatum, ne manifestaret complicem, vel ex alia iusta causa, transacto postea Iubilæo potest de tali peccato à quocumque Confessario absolutionem obtinere. ibid. vers. Notandum.

Pœnitens an teneatur iure diuino confiteri ante annum, si adest periculum obliuiscendi multa peccata. tr. 4. re. 155.

Pœnitens in iactantia peccati mortalis an debeat explicare species peccati, & circumstantias. tr. 4. ref. 161.

Pœnitens an teneatur in cõfessione explicare si fecit aliquid contra conscientiã dictantem illud confusè, vt peccatum, non determinata materia particulari, nec vnde possit deduci, an sit mortale, vel veniale. Vide Peccatum.

Pœnitens qui falsò putat hodie esse vigiliam, & carnes comedit, peccat mortaliter, & an sufficiat in confessione dicere, comedi carnes in die prohibito, an verò necesse habeat explicare, quòd peccauit contra conscientiam. Vide Peccatum.

Pœnitens in casu necessitatis an possit confiteri peccata reseruata, quæ habent annexam excommunicationem cum Sacerdote inferiori. tract. 5. resol. 68. & vers. Igitur pro praxi hæc ponuntur.

Pœnitens vrgente necessitate communicandi ad vitandam infamiam grauem habens casus reseruatos, potest primò confiteri cum inferiori Sacerdote omnia peccata, tam non reseruata, quàm reseruata; vel secundò potest confiteri tantùm peccata non reseruata, & reticere reseruata; vel tertiò si hoc non velit, eliciat actum contritionis, & celebret sine præuia confessione. Si autem peccata reseruata habent annexam excommunicationem, primò conteratur & celebret; vel secundò si est tantùm attritus, confiteatur cum inferiori Sacerdote, & Missam dicat, vel communionem sumat. ibid.

Pœnitentiæ Sacramentum recipiendi quando pueri sunt capaces, an etiam idonei sint ad recipiendam Eucharistiã. in Addit. secund. resol. 19.

Pœnitentia de danda eleemosyna non satisfacis si des eam fratribus, auis, & parentibus indigentibus taliter, vt tenearis illis subuenire, secus autem si des aliis consanguineis indigentibus. tr. 6. ref. 86. vers. Tertiò infertur.

Pœnitentiæ vt des eleemosynam satisfacis, si des illam extremè indigenti. ibid. vers. Quartò infertur.

Percutiens.

Percutiens aliquem ter, vel quater pugno vno iræ impetu, an vnum tantũ peccatũ cõmittat. tr. 4. ref. 163. ver. Vide.

Et si pariter percutit Clericum, in vnam tantùm excommunicationem incidit. ibid.

Percutiens Clericum publicè, & notoriè an sit vitandus tamquam publicus percussor Clerici. tr. 5. ref. 14.

Percutiens Clericum, qui non habet beneficium, neque requisita Conc. Trid. an incurrat in excommunicationem Canonis. Si quis suadente. *tr. 5. ref. 82.*

Peregrini.

Peregrini an obligentur censuris locorum generali sententia, aut statuto decretis. tract. 5. resol. 73.

Peregrinus an possit vti Indulgentia sui territorij, si in illo vbi moratur seruatur ius commune. tr. 5. ref. 120.

Peregrinus proficiscens in aliquod oppidum, non negotij caussa, sed vt confiteatur parocho illius, an valide confiteatur. tract. 6. resol. 28.

Periculum.

Periculo se exponere spiritualis salutis ex aliqua vrgenti causa, non est peccatum. tr. 4. resol. 269. vers. Non esse autem.

Periculo se exponere peccandi an liceat alicui. tr. 5. re. 3.

Periurium.

Periuria tria commissa in eadem re, vno continuato sermone, an constituant tria peccata mortalia, an verò vnum tantùm, & an sufficiat in confessione dicere falsum iurauisse. tr. 4. ref. 163.

Pollutio.

Pollutio inchoata est peccatum mortale. tract. 5. ref. 1. vers. Deinde omnis.

Pollutio quæ incipit in somnis an sit reprimenda in vigilia sub onere peccati mortalis. tr. 5. ref. 21.

Et hac pollutione gaudere non ob delectationem carnalem, sed ob sanitatem non est peccatum mortale. ibi. vers. Notandum est.

Pollutio prouenies ex esu quorumdam ciborum calidorum, & ex accubatione in lecto, tam in somnis, quàm in vigilia, dum absit periculum consensus, & determinatus sit non consentire, & experientiam consentiendi non habeat, an sit peccatum mortale, & an debeat se abstinere ab illis. tract. 5. ref. 22.

Pollutio obueniens Confessario ex deuotione solùm audienti confessiones experto pollui, non tamen consentire, non est peccatum, & excipiens confessiones non peccabit. ibid. vers. Hinc.

Pollutio prouenies ob superpositionem vnius femoris in aliud, dum non sit periculum consensus, & determinatum sit non consentire, non est peccatum. ib. vers. Et tandem.

Idem si sequatur pollutio ex mundatione verendorum à sanguine, & multi alij casus afferuntur. ver. Notandum, *vsque ad fin. & tr. 5. ref 85. vers.* Notandum.

Pollutio si cum periculo sequatur ex confricationibus ad semen corruptum expellendum an sit licita, absque incursu peccati mortalis. ibid.

Et quid si sequatur ex medicamentis. ibid. vers. Hoc fieri posse.

Pollutionem in somnis desiderare an sit peccatum mortale, aut de illa sic habita gaudere ob aliquem bonum finem. tract. 5. resol. 87.

Possessio.

Possessio clericatus an sufficiat ad declinandum forum Iudicis secularis. tract. 1. ref. 48.

Possessio clericatus non probat clericatum, sed transfert onus probandi contrarium in Iudicem laicum. ibid. vers. Sed licet stando.

Pos-

Possessor.

Possessor bonæ fidei dubitans rem esse alienam, & facto sufficienti examine nequit dubium vincere, potest non tãtùm rem retinere, sed etiam illa vti. tract. 4. ref. 295. vers. Et ratio est.

Præceptum.

Præcepto dicitur satisfactum à non habente voluntatem expressam satisfaciendi præcepto, si exequatur rem præceptam. tr. 6. ref. 77. vers. Notandum.

Præcepto satisfieri, si ex ignorantia præcepti rem præceptam exequaris. ibid.

Imò si animo expresso non satisfaciendi præcepto per talem rem, adhuc tamen diceris satisfeciſſe præcepto. ibid. ver. Imò aliqui.

Sed prædicta non procedunt in præceptis, seu obligationibus iustitiæ, in quibus sine cognitione obligationis non potest exequi rem præceptam. vers. Notandum.

Præceptis pluribus, & obligationibus an quis per vnicum actum possit satisfacere. tr. 6. ref. 86.

Præceptis pluribus, & obligationibus per vnicum actum an satisfacias, si centum debes dare pauperibus ob iniustè ablata, centum ex voto, & centum ex pœnitentia. ibid. vers. Sed quid.

Preces.

Preces importunæ operantur idem quod metus reuerentialis. tr. 5. ref. 20. vers. Notandum est.

Preces importunæ cum metu reuerentiali coniunctæ inferunt metum. ibid. vers. Ex quibus.

Prædicatores.

Prædicatores prædicantes in peccato mortali an peccent mortaliter, etiamsi peccatum sit occultum. tr. 4. ref. 197.

Et quid de Lectore sacræ Theologiæ, & sacræ Scripturæ. ibid. vers. Idem quod.

Prædicatores à quibus consequantur eleemosynam pro sumptibus in concionibus peragendis. tr. 5. ref. 71.

Prælati.

Prælati Religionum possunt confiteri Confessariis extra Religionem. tract. 2. resol. 1.

Et quid de Prælatis Religionis Clericorum Regularium. ibid. vers. Sed difficultas est.

Et quid de Præpositis. vers. Non grauabor.

Prælati Regularium, vt Guardiani, Priores, Præpositi, & Rectores, an possint eorum subditis præbere licentiam vt eligant Confessarium extra Religionem. tr. 2. ref. 2.

Et an hoc absque causſa. ibid. in fin. vers. Verùm aduertant Prælati.

Et confessio an sit valida absque causſa. vers. Confessionem tamen.

Prælati Regulares an possint sibi eligere Confessarium quemlibet Sacerdotem, etiam ab Episcopo non approbatum. tract. 2. ref. 3. vers. Quoad verò.

Et quid de quolibet regulari habente licentiam sibi eligendi Confessarium. ibid.

Prælati Religionis Clericorum Regularium, & aliarum Religionum, quæ priuilegiorum communicatione gaudent, an possint concedere dimissorias Nouitiis, vt ab Episcopo ordinentur. tract. 2. resol. 7.

Et an possint eaſdem concedere professu. ibi. ver. Cùm igitur.

Prælati Regularium, an possint excommunicationem reseruare. tract. 2. ref. 13. vers. Dispiciet verò.

Prælati Regularium concedentes alicui subdito licentiam, vt possit dispensare cum impeditis ad petendum debitum ab incestu, vel voto, an possint dictam licentiam reuocare absque iusta causa. tract. 2. resol. 14. ver. Notandum est tamen hîc.

Prælati Religionum, qui reseruant casus, si functi sunt officio eorum, an casus reseruati desinant esse reseruati. tr. 2. resol. 23.

Prælati Religionis Clericorum Regularium, & aliarum Religionum, an possint benedicere paramenta non solùm Ecclesiarũ propriarum, sed etiam exterarum. tr. 2. ref. 40.

Prælati Regulares, an possint inquirere peccata occulta subditorum, vt illa corrigant fraternè. tr. 2. ref. 42.

Prælati Regulares, an possint dispensare cum suis subditis super irregularitate contracta ex homicidio voluntario. tract. 2. ref. 45.

Vbi etiam fit distinctio de occulto, & publico, & quid super bigamia. ibid. vers. Sed ad omnia.

Prælati Regulares, an possint prohibere aliqua peccata sub pœna excommunicationis sibi reseruatæ. tr. 2. ref. 49.

Prælatus Religionis, an debeat recipere professionem solemnẽ, an verò possit hoc committere Religioso simplici, & saltẽ an teneatur cõmittere alij Prælato. Vide Professio.

Prælati Religionum an possint commutare vota Nouitiorum & Nouitiarum. tract. 2. resol. 71.

Prælati Regulares an possint absoluere suos subditos à casibus Bullæ Cœnæ Domini. tract. 2. ref. 72.

Prælati Regulares, an teneantur emittere professionem fidei. tract. 2. resol. 78.

Et quid de Lectoribus Philosophiæ, ac sacræ Theologiæ. ibid. vers. Sed maius.

Prælati Regulares omittentes informationes, quas requirit Sixtus V. in receptione Nouitiorum, an peccent mortaliter. tr. 2. resol. 82.

Et an incidant in pœnas Sixti V. si Prælati receperint Nouitios absque dicta informatione. si Nouitij careant defectibus, & omni impedimento. tract. 2. ref. 83.

Prælati Regulares an possint absoluere subditos suspensos propter ordines susceptos ante legitimam ætatem, vel absque licentia, vel per saltum. tract. 2. ref. 85.

Prælatus an possit dare licentiam vt Religiosus subditus cum habitu maneat extra claustra ad subueniendum parentibus, nedum in extrema necessitate constitutis, sed etiam in graui. tr. 2. ref. 90.

Et si Prælatus denegaret, non posset subditus de bonis sibi in vsum concessis, parentibus subuenire. ibid. vers. Sed si.

Prælatus Regularis an possit dispensare super voto subditi de transeundo ad strictiorem Religionem. tr. 2. ref. 92.

Prælati Regulares reseruando sibi casus an comprehendant Nouitios. tract. 2. ref. 110.

Et quid si sibi reseruant per viuæ vocis oraculum an Nouitij comprehendantur. ibid. vers. His tamen.

Et quid stante Bulla Vrbani VIII. tollentis omnia viuæ vocis oracula. ibid. in fin.

Prælati Religionum an teneantur Religiosum semel eiectum à Religione, illum emendatum iterùm recipere, si petat ingressum Religionis. tr. 2. ref. 116.

Prælati Regulares an possint amoueri à suis prælaturis sine causſa ad libitum suorum Superiorum. tr. 2. ref. 117.

Vbi etiam quid in prælaturis electiuis, & quid quando Superior pendente accusatione, vel inquisitione cõtra prælatum eum spoliaret prælatura. ibid. ver. Nota tamen.

Vbi etiam quæ causſæ sufficiant.

Prælati Regulares an possint absoluere suos subditos ab hæresi occulta. tr. 2. ref. 122.

Præscriptio.

Præscriptio an possit conferre in Principem laicum collationem Episcopatuum, & aliorum beneficiorum, & quid si esset immemorabilis. Vide Collatio.

Præscriptio centenaria tollit priuilegia Regularium. tract. 2. resol. 88. vers. Nota etiam.

Præscriptio quadragenariæ cum iusto titulo, vel sine, an sit sufficiens ad eximendum laicos à solutione decimarum. tract. 5. res. 77.

Et quid in centenaria. ibid. in fin.

Præsumptio.

Præsumptio verisimilis, & probabilis de morte viri an sufficiat, vt mulier possit transire ad secundas nuptias. tr. 4. resol. 214.

Pretium.

Pretium supremum, medium, & infimum quantam latitudinem habeat. tract. 5. resol. 112.

Pretium rebus venalibus an debeat taxari à Republica, & Ciuitate, an verò debeat remitti arbitrio vendentium. tract. 6. resol. 60.

Et quid tempore necessitatis. ibid vers. Ex quibus.

Prima tonsura.

Prima tonsura an probetur testimonio vnius. tract. 1. resol. 48. vers. Nota etiam.

Principes.

Principes an possint statuere ne beneficia Ecclesiastica exteris conferantur. tract 1. resol. 26.

Et quid accedēte priuilegio, & consensu Sum. Pont. ib.

Principes an habeant ius conuocandi Episcopos propter aliquod reipublicæ negotium, vel bonam ipsarum Ecclesiarum. tract. 1. resol. 27.

Principes an possint expellere à Regno Episcopos inobedientes mandatis ipsorum. ibid. vers. Vnde ex his.

Principes seculares an habeant curam contra Episcopos, vt ipsi residere debeant in eorum Episcopatibus, & si non resideant, quid facere debeant. Vide Reges.

Principes seculares an possint se intromittere in causis Ecclesiasticorum sub prætextu, quòd Ecclesiastici inferunt violentiam laicis, vel eorum subditis. tract. 1. resol. 53.

Principes laici non possunt priuilegia concessa Ecclesiis reuocare. Vide Priuilegia.

Princeps an reperiatur aliquis, qui habeat priuilegium violentiæ arcendæ concessum à Summo Pontifice. Vide Priuilegium.

Princeps laicus an possit acquirere collationem Episcopatuum, & aliorum beneficiorum ex præscriptione & consuetudine. Vide Collatio.

Principes an possint aliquem licitè condemnare de mandato, non adhibitis solemnitatibus, terminis, & processu, de iure necessariis. tract. 5. resol. 98.

Vbi etiam excipiuntur multi casus. ibid. vers. Limitatur tamen.

Priuilegium.

Priuilegio fori an gaudeant filij Clericorum, ita vt Iudex laicus non possit illos punire. tract. 1. resol. 7.

Priuilegium fori an competat vxoribus Clerici Græci vel Latini in minoribus constituti, quando eo priuilegio gaudet eius vir, & quid mortuo viro durante viduitate. Vide Vxor.

Priuilegio fori an gaudeat familia Vicarij Episcopi. tract. 1. res. 46.

Priuilegio fori an gaudeat familia Clerici. tr. 1. res. 47.

Priuilegio fori an gaudeant milites sancti Ioannis portantes mediam Crucem albam. Vide Milites.

Priuilegium cognoscendi causas Ecclesiasticas concessum Principi laico à Summo Pontifice an possit reuocari. tr. 1. resol. 57.

Et quid si tale priuilegium esset concessum in remunerationem seruitiorum. ibid. vers. Nota tamen.

Priuilegia concessa ab Imperatoribus Ecclesiæ non possunt reuocari. ibid.

Priuilegio fori an gaudeant Milites sancti Stephani, & sancti Lazari. Vide Militia.

Priuilegium fori an competat habenti coadiutoriam à Papa concessam. tract. 1. res. 62.

Priuilegium an concedatur Clerico qui beneficium obtinere non poterat, si illud obtineat. ibid.

Priuilegium fori an competat Clerico ordinato cum falsis dimissoriis. ibid. vers. Hodie.

Priuilegium fori an concedatur ordinato ante legitimam ætatem. ibid. in fin.

Priuilegium violentiæ arcendæ, an reperiatur cōcessum alicui Principi à Summo Pontifice. tract. 1. resol. 64.

Priuilegium fori an competat Rectoribus hospitalium & hospitalarius. tract. 1. resol. 66.

Priuilegio fori an gaudeat, qui assumpsit habitum Clericalem post delictum ab eo cōmissum animo subtrahendi se à seculari potestate. Vide Laicus.

Priuilegium fori an concedatur Clericis inseruientibus Ecclesiæ, sed non habentibus primam tonsurā. tr. 1. res. 69.

Priuilegium eligendi Confessarium extra Religionem habent Prælati Religionum. Vide Prælati.

Et an illud habeant Prælati Clericorum Regularium. ibid. & an hoc priuilegium habeant Præpositi. tract. 2. resol. 1. vers. Non grauabor.

Priuilegia mendicantium, an reuocentur per Bullas Cœnæ Domini. tract. 2. resol. 10.

Priuilegia Regularium, an reuocentur per Bullas Cœnæ Domini. ibid. vers. Bullas Cœnæ.

Priuilegia Bullæ Cruciatæ, an reuocentur per Bullas Cœnæ Domini. ibid. vers. Quia Bulla Cœnæ.

Priuilegia Societatis Iesv, *& Religionis Clericorum Regularium, an censeantur reuocata per derogationem factam in amplissima forma, si ea derogatio non fuerit intimata dictis Religionibus. tract. 2. res. 68.*

Priuilegia Regularium per contrarium vsum non sunt sublata. tract. 2. resol. 88.

Et quid si concurrit præscriptio centenaria. ibid. vers. Nota etiam.

Priuilegium Iulij II. concessum fratribus Minoribus, vt nouitiatus annus interruptus possit continuari, an hodie sit reuocatum ex Conc. Trident. Sess. 25. c. 25. de reg. *Vide* Nouitiatus.

Priuilegia Mendicantium, an sint reuocata quoad celebrandum tempore interdicti per Conc. Trid. Sess. 25. c. 12. de reg. *tract. 2. resol. 133.*

Priuilegium Bullæ Cruciatæ edendi carnes ex licentia vtriusque medici quomodo intelligatur. tract. 5. resol. 70.

Priuilegia metu extorta sunt nulla, nisi tacitè, vel expressè confirmentur. tract. 5. resol. 118.

Procurator.

Procurator an possit constitui ad contrahendum matrimonium inter absentes, ita vt sit Sacramentum. Vide Matrimonium.

Vbi an femina possit esse procuratrix ad contrahendum matrimonium, & an possit excedere suum mandatum, & hoc

hec procuratorium an debeat effici coram Parocho & testibus.

Procurator fiscalis non accusans reum non tenetur ad restitutionem.tract.5.ref.52. vers. Neque procurator. *& tract.6.ref.35.vers.* Tertiò.

Procurator vnus an possit constitui à pluribus vniuersitatibus & Baronibus Regni ad effectum intrandi in parlamentum.tract.5.ref.78.vers. In resol. 7.

Professio.

Professio nulla an validetur ob lapsum quinquennij, si petatur ita declarari ab ignorante nullitatem professionis, vel ab impedito ad reclamandum intra dictum quinquennium, stante Conc. Trid. Sess.25. c.9. de reg. *Vide* Nullitas.

Professio nulla an possit teneri à Religioso temerariè dimittente habitum, si postea idem habitus fuerit reassumptus. Vide Nullitas.

Professio vt sit valida, an requirat annum nouitiatus numerandum de momento ad momentum. tr.2.ref.57.

Professio an sit valida si Nouitius attingat suæ ætatis decimum sextum annum. Vide Nouitius.

Professio per vim & metum facta post lapsum quinquennij an possit dici nulla. Vide Religiosus.

Professio solemnis an possit recipi à Religioso simplici de licentia sui Superioris, an verò debeat recipi à Prælato illius monasterij, aut ab alio Prælato de licentia Prælati proprij monasterij.tract.2.ref.70.

Professio an annulletur per solum metum reuerentialem.tract.2.ref.92.

Professio expleto anno nouitiatus fuit dilata ad alios sex menses, & postea fuit emissa, an sit valida, an verò nulla iudicanda.tr.2.ref.128.

Promissio, Promittens.

Promissio ficta ab adultero facta contrahendi matrimonium post obitum viri, an contrahat impedimentum, ita vt non sit opus vlla dispensatione. Vide Matrimonium.

Vbi etiam an promissio sit facta verè, & ex animo, an requiratur acceptatio alterius partis, vt contrahatur impedimentum, & debet esse pura, & non conditionalis, aut saltem debet esse purificata ante mortem coniugis.

Promittens contrahere sponsalia animo ficto, & non vero, an obligetur.tract.4.ref.205.

Promittens matrimonium an remaneat obligatus si alius acceptet, sed non repromittat.tr.4.ref.244.

Promissio futuri matrimonij non obligat ante acceptationem.ibid.vers. Ex his.

Nec est firma, vel rata si est facta infanti, nec est expectandum tempus donec ille velit repudiare, vel acceptare. vers. Secundò.

Et si fiat absenti antequam acceptetur ab absente potest reuocari.ibid.

Promissio interna an obliget in conscientia, & ille cui est facta, an possit vti compensatione contra promittentem. Vide Donatio.

Vbi etiam quid si est facta præsenti, sed tacenti.

Promissiones latroni factæ propter metum iniustum nullam inducunt obligationem.tr.5.ref.118. ver. Notandum.

Proreges.

Proreges an licitè possint condemnare aliquem de mandato non adhibitis solemnitatibus, terminis, & processu de iure necessariis.tr.5.ref.98.

Et quid si Proregi cum aliquot testibus delictum sit euidens, an possit illum condemnare, non existente aliqua iusta causa.ibid.vers. Nota etiam.

Proreges in hoc Regno Siciliæ quando concedant extractiones seu trattas frumentorum.tr.6.ref.32.

Nec incurrunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ ipsi Proreges, & ministri prohibentes extractionem frumenti, & aliorum victualium ad Romanam Curiam, quando Regno deficit necessaria prouisio.ibid.vers. Notandum est.

Imò in casu penuriæ in Regno si iidem Proreges, & ministri retinerent sibi frumentum, quod fuisset oneratum super naui petente Romam, & vi ventorum appulisset in Regnum, non inciderent etiam in excommunicationem dictæ Bullæ.vers. Non reticebo tamen.

Prorogatio.

Prorogatio cuiuscumque iurisdictionis metu extorta, est nulla iure naturæ, & positiuo.tr.5.ref.118. vers. Tertiò.

Puella.

Puella volens assumere habitum Monialium, an debeat esse maior duodecim annorum.tract.2.ref.47.

Vbi etiam discutitur latè an puella volens ingredi monasterium, debeat duplex subire examen, an verò vnicum, tempore scilicet professionis.ver. Notandum est tamen.

Et puellæ destinatæ ad Religionem an possint recipi in monasterio Monialium ante annos discretionis. Vide Superiores.

Puella propter metum iniustè illatum consentiens stupro, non liberat stuprantem ab obligatione restituendi. tr.5.ref.118.vers. Secundò quando.

Pueri.

Pueri tempore, quo sunt capaces recipiendi Sacramentum pœnitentiæ, an eodem tempore debeant recipere Eucharistiam.tract.6.ref.70.

Pueri statim post vsum rationis an teneantur præceptis Ecclesiæ.tr.6. resol.87.

Et in Addit. secund.ref. 19.

Pueri statim post vsum rationis non tenentur de censuris, & pœnis latis ab homine. tr.6.ref.88.

Quid autem de censuris latis à iure.ibi.vers. Sed difficultas.

Et quid de censura ob percussionem Clerici. ver. Verum.

Pueri post vsum rationis occidendo non incidunt in irregularitatem.ibid.vers. Ex quibus.

Pueri ante vsum rationis non ligantur legibus & censuris Ecclesiæ, attamen si in ea ætate decedant, non sepeliuntur in loco interdicto, quia hæc prohibitio non tam ipsos, quàm sepelientes respicit.vers. Notandum.

Pueri si non sunt capaces Sacramenti Eucharistiæ, sed tantum pœnitentiæ, an possint recipere extremam vnctionem.ib.

Pueris doli capacibus, & aptis ad confitendum in articulo mortis dandum est viaticum.ibid. vers. Verum.

R.

Raptus.

Raptus virginis, qui sit causa libidinis, an impediat matrimonium contrahi, & illud reddat nullum. tract.4.resol.261.

Et quid si ipsa consentiat, vis autem parentibus inferatur, an matrimonium sit nullum.ib.vers. Notandum est.

Rectores.

Rectores Hospitalium, an gaudeant priuilegio fori.tr.1. resol.66.

Regulares.

Regulares possunt eligere Conseruatores in Iudices, & isti Conseruatores, an possint procedere contra eorum debitores laicos. Vide Conseruatores.

Regulares an poſsint eligere Conſeruatores, vt defendant ſua animalia damnum facientia in agris alienis, & an erunt Iudices in iſta cauſſa. Vide Conſeruatores.

Regulares Prælati, vt Generales, Prouinciales, & c. Religionum poſſunt confiteri Confeſſoribus extra Religionem. Vide Prælati.

Et quid de Prælatis Religionis Clericorum Regularium, ac de eorum Præpoſitis. ibid.

Regulares an poſsint obtinere licentiam ab eorũ Guardianis, Prioribus, Præpoſitis, & Rectoribus, vt poſsint eligere Confeſſarium extra eorum Religionem. Vide Prælati.

Vbi etiã ſi abſque cauſſa, & ſi iſto caſu confeßio ſit nulla.

Regulares quando poſſunt eligere Confeſſarium extra Religionem, vt confiteantur; an teneantur eligere Confeſſarium ab ordinario approbatum, an verò ſufficiat eligere idoneum. tr. 2. reſol. 2. verſ. Notandum eſt.

Regularis Præpoſitus Clericorum Regularium an poſsit dare licentiam, vt Sacerdos ſimplex audiat aliquando confeßiones fratrum. tr. 2. reſ. 3. verſ. Notandum eſt.

Regulares nouitij an poſsint abſolui à Confeſſariis ſæcularibus, etiam à peccatis in Religione reſeruatis. Vide Confeſſarius.

Regulares vocales Religionis Clericorum Regularium an licitè poſsint abeſſe à Capitulis. tract. 2. reſ. 6. ver. Sed difficultas eſt.

Et quid quando certò ſciunt concludendum eſſe contra eorum vota, nec eorum votis poſſe aliquid tuuare. ibid. verſ. Quæres an vocalis.

Et quid ſi rem iniuſtam concludendam ab aliis poſsint cum eorum votis impedire, & ſe abſentarent à Capitulo propter humanos timores, & reſpectus. verſ. Verùm dicendum eſt.

Regulares Religionis Clericorum Regularium, ſi omittunt dicere Miſſam ſolemnem in diebus feſtiuis in eorum Eccleſiis, an peccent mortaliter. tract. 2. reſol. 7.

Regulares virtute ſuorum priuilegiorum an poſsint cõmutare, vel diſpenſare vota extra confeßionem. tr. 2. reſ. 9.

Regulares commutantes vota virtute ſuorum priuilegiorum an debeant eſſe Confeſſarij vouentis, an verò ſufficiat, quòd ſint tantùm ex approbatis ab ordinario. ib. ver. Eſt igitur.

Regularis Confeſſarius deſignatus pro vno loco à Superiore ad confeßiones excipiendas, an poſsit aliquem eligere alterius loci ex præſumpta voluntate Superioris, & quid ſi adeſt conſuetudo, vt poſsit fieri. Vide Confeſſarius.

Regulares virtute ſuorum priuilegiorum an poſsint miniſtrare Euchariſtiam vagis, aduenis, & peregrinis in die Paſchatis ad adimplendum præceptum annuæ communionis. tract. 2. reſol. 12.

Et an ſeruis, & domeſticis intra conuentum commorantibus in morte, & in die Paſchatis poſsint miniſtrare Euchariſtiam, extremam vnctionem, & confeßionem. ibi. verſ. Notandum eſt.

Et an famulo coniugato, qui nocte dormit extra conuentum. verſ. Et idem dicendum eſt.

Regularis ex licentia certò præſumpta, & moraliter certa Parochi alieni, an poſsit miniſtrare Euchariſtiam in articulo mortis, & in die Paſchatis abſque incurſu peccati, & cenſurarum. ibid. verſ. Nota etiam.

Regulares virtute ſuorum priuilegiorum an poſsint abſoluere à cenſuris reſeruatis ab Epiſcopo, non obſtante decreto Cle. VIII. & Cardinalium declaratione. tr. 2. re. 13.

Regulares Confeſſarij an poſsint diſpenſare cum ſæcularibus ad petendum debitum, ſi à ſuis ſuperioribus ad hoc non fuerint deputati. Vide Confeſſarij.

Regularis religioſus ſi ex conſuetudine quam habet non recitat horas Canonicas in choro, an peccet mortaliter. Vide Religioſus.

Regulares Confeſſores an poſsint extra Sacramentum pœnitentiæ abſoluere à cenſuris, ſtantibus eorum priuilegiis. Et quid in diſpenſationibus ſuper irregularitate, voto, iuramento, & petitione debiti. Vide Confeſſarij.

Regularis cum licentia ſui Prælati examinatus, & iudicio examinatorum, vel maioris partis ipſorum fuerit iudicatus idoneus, ſed ab Epiſcopo propter aliquam paßionem, & odium reprobatus, an validè poſsit confeßiones audire. tract. 2. reſ. 22. verſ. Quare ſi quis.

Et quid ſi ſine iuſta cauſa fuerit reuocata licentia excipiendi confeßiones. ibid. verſ. Igitur ſi.

Regulares ſi ſine iuſta cauſa ab Epiſcopo non admittantur ad confeßiones audiendas, an non obſtante Concilio Trid. poſsint audire confeßiones, ac ſi eſſent approbati. tract. 2. reſ. 24.

Regulares an poſsint ordinari ab Epiſcopis extra tempora à iure ſtatuta. Vide Epiſcopi.

Regulares exempti propter eorum priuilegia, ab Epiſcopo excommunicari non poſſunt, nec ligantur ſtatuto Epiſcopi trahente excommunicationem annexam. tract. 2. reſ. 35. verſ. Licet regulares.

Et an ſaltem poſsint denuntiari ab Epiſcopo, vt euitentur à populo, ſi inciderint in aliquam excommunicationem. ibid. per totam reſolutionem. & quid quando delictum eſt notorium. ibid. verſ. Aliqui verò.

Regulares an includantur in prohibitione Epiſcopi, ne aliquis exorcizet ſine ipſius licentia, & cum certis conditionibus. Vide Epiſcopus.

Regularis ſine præuia correctione fraterna an poſsit peccatum occultum fratris ſui Regularis denuntiare Prælato tamquam patri. tr. 2. reſ. 37.

Et quid ſi adeſt in aliqua Religione ſtatutum, vt qui nouerit peccatum ſocij, immediatè denuntiet Prælato, non præmiſſa correctione fraterna. ib. verſ. Limitatur.

Regulares Carthuſiani, ſecluſo ſcandalo, extra morbum, an poſsint comedere carnes ſine peccato mortali. tr. 2. reſol. 39.

Regularis Religioſus factus Epiſcopus an efficiatur dominus redditnum Eccleſiaſticorum, & abſoluatur à voto paupertatis, & an ſaltem teneatur ſub culpa veniali ad obſeruantias Regulares quæ Pontificio muneri non obſtent, imò valdè conferunt, & an poſsit edere carnes feria ſexta, in quam feſtum Natiuitatis Domini incidit, & quid ſi eſſet Epiſcopus ex fratribus Minimis, & an teneatur perſoluere diuinum officium iuxta ritum ſuæ Religionis, & tandem an poſsit dimittere habitum ſuæ Religionis abſque incurſu excommunicationis, & aſſumere Epiſcopalem tunicam exteriorem. Vide Religioſus.

Regularis Confeſſarius habens licentiam ingrediendi monaſterium ad confitendum Monialem infirmam, an poſsit ingredi cum ſocio, & finita confeßione an ſtatim debeat egredi, & aliter faciendo an peccet mortaliter, & quid ſi moraretur breui temporis ſpatio, & quænam breuis mora dicatur. Vide Confeſſarius.

Regularis profeſſus ignorans nullitatem profeßionis, aut impeditus ad reclamandum intra quinquennium, an poſsit adhuc reclamare, non obſtante Concil. Trident. Seſſ. 25. c. 9. de regul. *tract. 2. reſol. 53.*

Quid

Quid si sciuit re vera professionem fuisse nullam, & labi quinquennium, aut nullo modo ratam habuit professionem in foro conscientiæ, an possit reclamare, & deducere causam ad forum externum. ib. ver. Sed plus addit.

Regularis in casu iustæ appellationis an possit omisso medio non appellare ad Prouincialem, seu ad Generalem, sed ad Summum Pontificem. tract. 2. ref. 54.

Regulares an possint recurrere ad supremos Superiores sine licentia inferiorum prælatorum, stante dispositione Conc. Trid. Sess. 25. cap. 4. de regul. *& quid si ex graui causa haberent recursum ad supremos Superiores absque dicta licentia, & ordinarius an possit illos capere transeuntes per suum territorium absque prædicta licentia. Vide* Religiosi.

Regulares in foro conscientiæ an possint vti priuilegiis suis, quæ sunt expresse reuocata per Concil. Trident. tr. 2. resol. 59.

Regulares an possint ordinari in foro conscientiæ ante perfectam ætatem stantibus eorum priuilegiis. ibid. ver. Sed an stante.

Regularis expulsus legitimè à Religione, an teneatur se corrigere, vt iterum ad illam admittatur. tract. 2. ref. 60.

Regulares nolentes accedere ad processiones an possint ab Episcopis excommunicari. tract. 2. ref. 76.

Regulares an possint facere processiones extra Conuentum absque licentia Episcopi. tract. 2. ref. 77.

Et quid si fierent per triginta passus extra ambitum Conuentus. ibid. vers. Licere.

Et quid in processione Rosarij, & in quatuor festis B. Mariæ, scilicet Natiuitatis, Annuntiationis, Purificationis, & Assumptionis. vers. Nota tamen.

Regulares Prælati, an teneantur emittere professionem fidei. Et quid de Regularibus lectoribus Philosophiæ, & Sacræ Theologiæ. Vide Prælati Regulares.

Regulares an possint incumbere iuri ciuili. tr. 2. re. 79.

Et quid interueniente licentia Prælati suæ Religionis. ibid. vers. Tantùm hic.

Regulares an possint celebrare vbique in altari portatili, etiam in domibus sæcularium. tract. 2. ref. 80.

Regulares an gaudeant priuilegiis concessis Societati Iesv *cum limitatione, ne illis aliqua Religio communicet. tract. 2. ref. 81.*

Regulares non benè linguam Latinam callentes an possint ab Episcopo ordinari. tract. 2. ref. 86.

Regulares possunt ordinari absque interstitiis, & extra tempora absque examine de cantu ab Episcopo. ibid. vers. Et ideò.

Regulares an possint vti priuilegiis suis, etiamsi contra illa vigeret contrarius vsus. tract. 2. ref. 88.

Regulares professi virtute Bullæ Cruciatæ an possint eligere Confessarium extra Religionem. tr. 2. ref. 94.

Et quid de Patribus Societatis Iesv. *ibid. vers.* Nota etiam.

Regulares inconsulto suo Generali gaudent priuilegiis concessis Societati Iesv *cum limitatione ne subditi gaudeant sine concessione Generalis. ibid. vers.* Nota.

Regulares accedentes ad monasteria Monialium absque licentia Episcopi non incidunt in excommunicationem, quam Episcopus proposuit contra tales. tr. 2. ref. 103.

Et an saltem debeant puniri à suis Superioribus alia pœna ibid vers. In hæc verba.

Et an saltem peccent mortaliter secluso scandalo. ver. Imò secluso.

Regulares accedentes ad monasteria Monialium contra formam decreti Sacræ Congregationis editi Nonis Maij 1590. vltra pœnas appositas an etiam peccent mortaliter. tract. 2. ref. 104.

Regulares loquentes cum Monialibus caussa vrbanitatis non peccant mortaliter, nec si declararent casum conscientiæ Moniali alicui, cùm talis locutio habeat speciem sermonis, & exhortationis, neque etiam incurrent illi, qui per interpositam personam loquuntur cum Moniali. ibid. vers. Quod non incurritur, *vsque ad finem.*

Regulares ad quas processiones possunt compelli ab Episcopis, vt progrediantur. tract. 2. ref. 106.

Regulares in Missis festorum, quæ præcipit Episcopus seruari in sua diœcesi, an debeant permutare ritum suarum Religionum. tract. 2. ref. 108.

Et quid in concionibus, & lectionibus, quas iidem Regulares habent ad populum. ibid. vers. Verum quoad.

Regulares prædicantes in aliena Ecclesia absque licentia Episcopi an possint ab eo puniri. tr. 2. ref. 111.

Et quid à suis Superioribus, & quid stante Bulla Gregor. XV. quæ incipit Inscrutabile, *data Nonis Februarij 1622. ibid. vers.* At is.

Et quòd possint concionari in Ecclesia parochi bis, aut ter cũ eius licentia, absque licentia Episcopi. ver. Nota etiam.

Regulares concionatores semel approbati in vno Episcopatu, itinerantes possunt prædicare, vbi voluerint, non contradicente parocho, nec contradicente proprio Episcopo loci. ibid. vers. Imò concionatores.

Regulares prædicantes non debent ab Episcopis examinari, sed tantùm requiritur ipsorum licentia ad prædicandum extra suas Ecclesias. ibid. vers. Non desinam.

Regulares possunt ordinari à quocumque Episcopo tribus diebus Dominicis, vel festis continuis, vel interpolatis non seruatis temporum interstitiis. tr. 2. ref. 112. vers. Adde quod.

Regularis, qui scit professionem suam esse irritam, & ordinatur, an peccet mortaliter, & sit suspensus. tr. 2. re. 113.

Regulares absentes habentes licentiam, vt cuicumque Confessario possint confiteri, an possint absolui à casibus reseruatis. tr. 2. ref. 119.

Regulares an possint exhumare cadauera, & in alia loca eiusdem Ecclesiæ transferre. tr. 2. ref. 120.

Regulares an possint commutare, & dispensare votum peregrinationis vltra duas dietas, & quid importent duæ dietæ. Vide Votum peregrinationis.

Regulares in Curia sine licentia suorum Prælatorum possunt semel absolui ab omnibus reseruatis. tr. 2. ref. 126.

Regularis notoriè delinquens, an possit ab Episcopo carcerari virtute Conc. Trid. Sess. 25. c. 14. *& contra illum formare processum, vt posteà remittatur ad suum superiorem, vt ab eo puniatur. Vide* Episcopus.

Regulares, qui vtuntur breuiario suæ Religionis, an extra chorum possint vti Breuiario Romano, vel alterius Religionis. tr. 2. ref. 135.

Regulares an possint sine licentia Episcopi mutare loca non sana, & incommoda ad loca sanora, & commoda, tract. 2. ref. 136.

Regulares Confessarij, an possint absoluere à censurarum ratione suorum priuilegiorum extra Sacramentum Pœnitentiæ, & de sæcularibus Confessariis absoluentibus virtute Bullæ Cruciatæ, & quid de dispensationibus super irregularitate, voto, iuramento, & petitione debiti. Vide Confessarius Regularis.

Religiosus.

Religiosi Societatis IESV *qui à suis Superioribus expelluntur, Clerici in minoribus constituti, & Religionum nouitij, ob crimina in statu Ecclesiastico commissa post eorum mutationem, non à Iudice sæculari, sed Ecclesiastico conueniri & puniri debent. tr.1.res.34.vers.* Sed tu.

Religiosi an possint recurrere ad Principes sæculares, Proreges, & Gubernatores absque incursu excommunicationis Bullæ Cœnæ, vt vim eis illatam ab eorum superiore tantùm tollant, vt faciant Iudices alios Superiores assignare pro sola vi tollenda. tr.1.res.53. vers. Ex his infertur.

Religiosus si ex consuetudine, quam habet, non recitat horas Canonicas in choro, an peccet mortaliter. tra.2.resol.18.

Religiosus negans suffragium Nouitio idoneo super ingressu Religionis an peccet mortaliter. tr.2.res.19.

Religiosus per ingressum Religionis an sit liberatus ab onere restituendi, & quid si aliqua hereditas, legatum, aut donatio obuenerit illi, an teneatur laborare in monasterio pro soluendis debitis. Vide Debitor.

Religiosi ex quibus causis legitimis possint transire ex Religione strictiori ad laxiorem. tr.2.res.43.

Religiosus factus Episcopus an efficiatur dominus reddituum Ecclesiasticorum, & absoluatur à voto paupertatis. tract.2.res.50.

Et an saltem teneatur sub culpa veniali ad obseruantias regulares, quæ Pontificio muneri non obstant, imò valdè conferunt. ibid. vers. Sed quæro.

Et an possit edere carnes feria sexta, in quam festum Natiuitatis incidit. vers. Hinc infertur.

Vbi etiam, quid si esset Episcopus ex fratribus Minimis; & an teneatur persoluere diuinum officium iuxta ritum suæ Religionis, & an possit dimittere habitum suæ Religionis absque incursu excommunicationis, & assumere Episcopalem tunicam exteriorem.

Religiosus ignorans nullitatem professionis, aut impeditus ad reclamandum intra quinquennium, an possit adhuc reclamare, non obstante Conc. Trid. Sess.25. ca.4. de regul. *Vide* Regularis.

Vbi etiam habebis quid si sciuit reuerà professionem fuisse nullam, & labi quinquennium, ac nullo modo ratam habuit professionem in foro conscientiæ an possit reclamare, & deducere causam ad forum externum.

Religiosi an possint recurrere ad supremos superiores sine inferiorum Prælatorum licentia, stante dispositione Concil. Trid. Sess.25.c.4.de regul. *tr.2.res.56.*

Et quid si ex graui causa haberent recursum ad supremos Superiores. vers Quæ verba. *& ordinarius an possit illos capere transeuntes per suum territorium absque prædicta licentia. ibid. vers.* Vnde arbitror.

Religiosus legitimè expulsus à religione an teneatur se corrigere, vt iterùm ad illam admittatur. tr.2.res.60.

Religiosus expulsus à religione tenetur ad votum castitatis, ad obedientiam autem an teneatur. tr.2. res.60. ver. Nota tamen. *quid de voto paupertatis, an sit eo astrictus. ibid. vers.* Sed difficultas.

Religiosus factus Episcopus an sit liber ab obseruatione votorum suæ Religionis. tract.2.res.61.

Religiosus, qui fecit professionem per vim & metum, an post quinquennium possit reclamare professionem esse nullam. tract.2.resol.62.

Religiosus transiens de vna Religione ad aliam, an possit secũ deferre scripta, vel libros à se compositos. tr.2.res.63.

Et bona ipsius Religiosi transeuntis ad aliam Religionem an pertineant ad primum, vel ad posterius monasterium. tract.2.res.114.

Vbi quid quoad vsumfructũ, & alimẽta. ver. Ego vero.

Et quid de iure succedendi, vel de legato relicto sub conditione. ver. Nota tamen.

Religiosus non est proprietarius, si emit libros ex pecunia sibi donata inscio Superiore, si illos penes se retinet tantùm ad vsum, idq; palàm inter ceteros libros, quos habet de Superioris licentia. tract.2.res.65.

Religiosus non peccat contra paupertatem, si absque superioris licentia accipit pecuniã, vt ipse libere disponat de illa in eleemosynam nomine illius, qui dedit. Vide Votũ.

Religiosus si in depositum res accipit, ita vt deponens omne ius dominij, ac possessionis, retineat, etiam si pecunia tali modo deposita sit apud Religiosum, vt ea vti possit, petita postea, & impetrata Superioris licentia, an dicatur frangere votum paupertatis, & quid si commutet ea, quæ ipsi concessa sunt ad suum vsum absque licentia Superioris cum aliis rebus, qua magis sibi accommodatæ videntur, præsertim si commutatio fiat cum domesticis, & quid si cum externis. Et quid contradicente Superiore. Vide Votum.

Religiosus habens licentiam expendendi aliquam pecuniam in vsus, qui sibi placuerint, aut in suas honestas recreationes, si in vsus turpes expendat, an dicatur frangere votum paupertatis, & ita accipiens an teneatur ad restitutionem. Vide Votum.

Religiosus si donat alteri Religioso, siue eiusdem, siue alterius conuentus, an requiratur licentia Superioris tam in dante, quàm in accipiente. tr.2.re. 5 ver. Nota quartò.

Religiosi introducentes feminas in monasterium an incidant in pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis latam in Bulla Pij V. si Iudicis sententia non interueniat. tr.2.res.66.

Et an Generales, & Prouinciales possint dispensare in supradicta pœna. ibid. vers. Notandum est.

Insuper tales Religiosi introducentes feminas in monasterium vltra prædictas pœnas incidunt in excommunicationem Pontifici reseruatam virtute dictæ Bullæ, quam excommunicationem an possit absoluere Episcopus, & Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ. vers. Notandum est, il secundo.

Religiosi habentes priuilegium absoluendi à casibus reseruatis Summo Pontifici non possunt absoluere ab excõmunicatione ingredientes monasteria Monialium lata per Bullam Greg. XIII. tr.2.res.67. vers. Ex quo fit.

Religiosus simplex, an possit recipere professionem de licentia superioris an verò illum debeat Prælatus eiusdem Monasterij, vel alius Prælatus de licentia proprij Prælati. Vide Professio.

Religiosus suum testamentum factum ante professionem an possit declarare. tr.2.res.75.

Et quid si Religiosus esset Minor, seu Capucinus. ibid. ver. Dico igitur.

Religiosus, qui ex licentia Superioris liberè potest de aliquibus pecuniis dispensare, illas consumit in ludis illicitis, vel cum meretricibus, an peccet contra votum paupertatis, & an accipientes teneantur ad restitutionem. tra.2. resol.98.

Et si esset facienda restitutio, an debeat fieri eidem Religioso, an verò monasterio. ibid. vers. Sed si aliquis.

Religiosi dimittentes habitum suæ Religionis incidunt

in censuras c. vt periculosa, ne Clerici, vel monachi in 6. *fallit in multis casibus, quos vide. tr. 2. res. 115.*

Religiosus electus à Religione si emendatus petat de novo ingredi, an Superiores teneantur iterùm in Religionem illum recipere. tr. 2. res. 116.

Religiosus electus ab aliqua Religione an teneatur ad aliam Religionem transire. ibid. vers. Notandum est.

Et an teneatur redire ad ipsammet Religionem, de qua electus fuit vers. Adde etiam.

Religiosus electus à Religione an teneatur ad præcepta, & iejunia in regula Religionis contenta. ver. Itē contra.

Religiosus electus à Religione an possit promoueri ad ordines. vers. Et tandem.

Religiosus professus an satisfaciat in confessione, si dicat se violasse votum castitatis, non aperiendo votum solemne, quod habet. Vide Circumstantia.

Religiosus, si non obediat Prælato præcipienti aliquid sub præcepto obedientiæ, an peccet dupliciter, & teneatur istam circumstantiam in confessione aperire. Vide Circumstantia.

Religiosi deficientibus hominibus sæcularibus, an teneretur contrahere matrimonium. tr. 4. res. 289.

Religiosus ob sedandas seditiones & bella tenetur matrimonium contrahere. ibid. vers. Notandum.

Renuntiatio.

Renuntiatio partis bonorum facta à Nouitio, seu Nouitia ante susceptionem habitus, & ingressum nouitiatus intuitu Religionis, si faciunt professionem, an teneat, an verò sit nulla iuxta dispositionem Conc. Trid. Sess. 25. c. 16. de regul. *tr. 2. res. 55.*

Renuntiatio beneficij per metum facta an sit nulla. tr. 5. resol. 118. vers. Sextò.

Restitutio.

Restituere an teneatur, qui precibus, vel suasione, muneribus, & blanditiis abducit collatorem Ecclesiastici beneficij iam determinatum ad conferendum Titio, vt sibi vel minùs digno conferat. tr. 5. res. 53.

Et quid si hoc faciat malo animo, vel odio. ib. v. Sed ego.

Idem quæritur si officium, legatum, hereditatem, &c. non ei conferat, cui animo destinarat, sed si sibi, vel alteri, vel si seruum liberum testamento relinquebat, & suasionibus non reliquit. vers. Ex his, *per totum, & latè de prædictis tr. 6. res. 33. vers.* Verùm non grauabor, *vsque ad vers.* Quintò.

Restituere an tenearis, si fur aliquid tibi det, ne impedias ipsius furtum clamando, vel manifestando tr. 5. re. 54. vers. Notandum est.

Et quid si teneris ex officio. ibid.

Restituere an teneantur famuli, si vident aliquem ex domesticis furari res ex domo. ibid. vers. Notandum.

Et quid de eo cui tantùm est cura domus. vers. Quòd si aliquis.

Et quid si fures essent extranei, qui ingrederentur in domum ad furandum. vers. Nisi fures.

Restituere an teneatur testis citatus ob denegatam testificationem, de tali damno partis. Vide testis.

Restituere an teneatur quis acceptum pro eo, quod ex charitate solùm, vel alterius virtutis obligatione erat debitum. tract. 5. res. 55.

Restituere an teneatur consulens furtum, aut homicidium, & dubitat an ex suo consilio secutum sit furtum, aut mors. tract. 5. res. 84.

Et an saltem teneatur ad partem pro quantitate dubij. ibid. vers. Notandum, *il primo.*

Restituere an sit obligatus, qui consuluit alicui habenti certum propositum determinatum ad damnum inferendum, quem suo hortatu magis confirmauit, etiamsi hortatu suo fuerit causa, vt citiùs damnum inferretur. tr. 5. res. 84. vers. Notandum, *il secundo.*

Restituere tenetur damnum notabile, qui fugiendo impetum latronum conculcat alienas segetes, non autem damnum aliorum, qui illius exemplo pari modo fugientes eadem segetes conculcarunt. tract. 5. resol. 102. vers. Sicuti si itinerantium.

Restitutio an possit fieri per partes, quoties quis potest restituere totum, & an sit absolutio deneganda ita restituere volenti. tr. 6 resol. 5.

Restituere an teneatur ingrediens vineas, & comedens ibi vuas, vel in via. tr. 6. res. 20.

Restituere an aliquid teneatur in foro conscientiæ interficiens aliquem non habentem filios, aut alios coniunctos intra tertium gradum. tract. 6. res. 22.

Vbi etiam quid si haberet fratres. ver. Qui plus addit.

Restitutio est facienda, quando quis vi, aut fraude impedit aliquem ne consequatur hereditatem, officium, beneficium, & alia similia, & peccat mortaliter. tr. 6. res. 33.

Sed hæc restitutio non est integrè facienda, sed quanti iudicio prudentis potest æstimari. ibid. vers. Notandum est. *& ver.* Quintò, *tum multis seqq.*

Restitutio aliqua an sit facienda digniori ab eo, qui sine vi, & fraude, sed precibus, & suasione impedit, ne beneficium conferatur digniori, sed digno. tr. 6. res. 34.

Restituere an teneatur is, cuius bona ob crimen iustè sunt confiscanda, vel diripienda fisco, vel parti, si hoc fraude, aut mendaciis impediat. tract. 6. res. 35.

Restituere an teneatur impediens fraude aliquam denuntiationem, vel ne delinquens veniat ad manus iustitiæ, aut qui occultat, vel facit fugere officiales tempore syndicatus. tract. 6. res. 36. vers. Notandum.

Retinere obligatus centum, immemor huius debiti, an liberetur, si centum dederit pauperibus pro eleemosyna. tr. 6. res. 57. vers. Notandum.

Reuocatio.

Reuocatio licentiarum confessionum absque iusta causa facta ab Episcopo, an sit nulla, & quid si licentia est concessa Regularibus. Vide Episcopus.

Reus.

Reus, qui cum satellite per vim intrat in Ecclesiam, an gaudeat immunitate Ecclesiastica. Vide Immunitas Ecclesiastica.

Reus carceratus frangens carceres, inde confugiens ad Ecclesiam an gaudeat immunitate Ecclesiastica. Vide Immunitas Ecclesiastica.

Reus carceratus à Custode relaxatus sub fide, sub iuramento de redeundo, si non redierit, & ad Ecclesiam confugerit, an gaudeat immunitate Ecclesiastica. Vide Immunitas Ecclesiastica.

Reus captus à satellitibus si affirmat se fuisse captum in loco sacro, & illi negarent, an ad Iudicem laicum spectet huius cognitio. tract. 1. res. 32.

Reus obiiciendo falsum crimen testi, falsum, aut contra Iuris ordinem contra se, testanti, an peccet mortaliter. tract. 5. res. 4.

Reus iuridicè interrogatus negans delictum, ex cuius commissione pœnam pecuniariam teneretur soluere, an sit obligatus ad restitutionem. tr. 5. res. 52.

Reus iuridicè interrogatus de homicidio commisso ob iustam sui defensionem, an teneatur respondere. tr.5. res.66.

Vbi multi alij casus decisi inueniuntur, in quibus potest licitè negare.

Reus an teneatur Iudici respondere, si testium depositio non notificetur ei. tract.5.res.91.

Reus conuictus, & confessus de vno crimine, an teneatur respondere interrogatus de complicibus nulla infamia laborantibus. tr.5.res.99.

Reo carcerato an licitè possint suppeditari instrumenta ad perfringendum carcerem vt fugiat. tr.5.res.103.

Reus licitè potest fugere, & effringere carcerem, quando non infert vim ministris iustitiæ, sed quid si leuem inferret. ibid. verſ. Notandum, *il primo.*

Et quid si esset iustè ad mortem damnatus, vel ad perpetuum carcerem, vel temporaneum, vel si esset damnatus ad triremes. verſ. Notandum, *il secundo.*

Nec peccat, nec tenetur ad restitutionem, si alij carcerati inuento carcere rupto, vel aperto aufugiant. verſ. Notandum, *il tertio.*

Nec rumpendo vincula, vel parietes carcerum tenetur damna restituere carceri. verſ. Notandum. *il quarto.*

Reus, qui negauit veritatem, post iudicium finitum, etiam ad mortem damnatus, an teneatur manifestare veritatem. tr.5.res.103.

Reus ob metum tormentorum falsum crimen sibi imponens propter quod damnatur, non tenetur se retractare, nisi notabilis infamia in alios redundaret. tr.5.resol.103. verſ. Et Rodriquez addit.

Reus an teneatur respondere, si dubitat vtrùm Iudex iuridicè illum interroget. tr.5.res.106.

Reus damnatus sententia vltima ad pœnas exilij, carceris diuturni, ad triremes, &c. an teneatur illam exequi. tr.6.res.79.

Reus damnatus an possit obligari sumere venenum, vel abstinere se à cibo oblato. ibid. verſ. Notandum est.

Tenetur tamen ad locũ destinatũ proficisci, collum præparare, manus apponere, &c. sed nõ sibi mortem inferre. ib.

Rei indiciati tantùm ad torturam, an ad triremes condemnandi sint sine aliquo defensionis termino, ad instantiam fisci. in Addit. secund. resol.29.

Rex.

Rex an possit detinere Episcopos pro gubernatione alicuius Regni, seu Consilij, & an dicti Episcopi excusentur à residentia in dicto casu. tr.1.res.5.

Vbi an illud possit facere saltem ex priuilegio à Romano Pontifice obtento. verſ. Difficultas.

Et quid si æquè commodè talia officia possent per laicos administrari, an tali casu priuilegium Summi Pontificis operaretur, etiam in hoc casu Summus Pontifex posset dispensare. verſ. Sed quidquid.

Rex an possit præcipere Episcopis, & Abbatibus sui Regni, vt cũ ipso eant ad bellum. tr.1.res.6. ver. Vnde ex his.

Reges dicuntur executores, & protectores Concilij Trident. tr.1.res.8. verſ. Ratio verò.

Reges an possint compellere Clericos ad reparationem Ecclesiarum. ibid.

Reges an dicantur patroni in Cathedralibus Ecclesiis. tr.1.res.27. verſ. Nec obstat Reges.

Reges an habeant ius conuocandi Episcopos propter aliquod reipublicæ negotium, vel bonum ipsarum Ecclesiarum. Vide Principes.

Reges an possint expellere à Regno Episcopos inobedientes mandatis Regijs. Vide Principes.

Reges an habeant curam, vt Episcopi resideant in eorum Episcopatibus, & si non resideant, quid facere debeant. tr.1.resol.42.

Rex legitimando non iudicatur legitimasse aliquem ad officia, & dignitates ordinis, nam non potest tollere impedimenta Canonica. tr.2.res.102. verſ. Nota tamen.

Rex an possit, & debeat minuere, vel suspendere gratias & pensiones aliquibus assignatas etiam ex caussa remunerationis, non imponendo nouum tributum, nec requirendo donatiuum, quando vasalli, & vniuersitates regni sunt multùm oneratæ. tr.5.res.78. verſ. In res.14.

Rusticus.

Rusticus, qui confessus est cum Confessario indocto, cui bona fide non expressit numerum peccatorum, non est cogendus repetere confessiones pradicto modo factas. tra.4. resol.89. verſ. Hinc etiam.

S.

Sacerdos.

Sacerdos, qui sano corpore nihil de mortis periculo suspicans Missam inchoasset, & in fine introitus decessisset mortuus, non potest à peccatis absolui, licet generalem confessionem fecisset ad Deum coram ministro, & Ecclesia. tr.3.res.2. verſ. Notandum est.

Sacerdos existẽs in peccato mortali baptizando infantẽ in casu necessitatis, an peccet mortalit. Vide Baptizãdus.

Sacerdos an possit celebrare non ieiunus pro communicando infirmo tempore mortis. tr.4.res.33.

Sacerdos consecrando vinum in calice an censeatur consecrasse guttas vini in calice separatas à vino, quod est in fundo calicis, ita vt dictæ guttæ remaneant consecratæ. Vide. Consecratio.

Sacerdos an possit frangere hostiam ad communicandum fidelem ob solam deuotionem. tr.4.res.34.

Sacerdos si finita Missa in sacristia inueniat aliquod fragmentum in patena, vel calice, an possit illud sumere. tract.4.res.45.

Sacerdos si sciat ex confessione aliquod delictum alicuius non emendatum, si occultè petat Eucharistiam, an possit illam illi denegare. tr.4.res.46.

Sacerdos si adest magnum festum & non potest sacrificare, potest tali casu, scandalo cessante, ex sacrario Eucharistiam accipere, & seipsum communicare si alius Sacerdos non adsit, etiamsi sit Diaconus præsens. tr.4.res.47. verſ. Notandum est.

Sacerdos Missam celebrans si recordetur alicuius peccati mortalis ante consecrationem, an sit astrictus confiteri, esto quòd commodè, & sine scandalo hoc efficere possit. tr.4.res.48.

Et quid si celebraret Missam solemnem. ibid. ver. Notandum est.

Sacerdos celebrando Missam, in calicem multas guttas aquæ infundebat, an ita faciendo toties peccauerit. tr.4.resol.49.

Vbi docet quòd plures guttas effundere potest vsque ad octauam partem proportionalem.

Sacerdos nouiter ordinatus quando cum Episcopo in Missarum solemniis concelebrat, quam intentionem habere debeat. tr.4.res.50.

Sacerdos simpliciter ex iusta causa potest cõmutare pœnitentiam peccatorũ mortalium, quæ iã legitimo Confessario fuerunt confessa. tr.4.res.53. verſ. Notandum est.

Sacerdos ministrando Sacramenta Pœnitentiæ, Baptismi,

mi,&c.cum excõmunicatione minori, an peccet mortaliter,an venialiter,an verò nullo modo.tract.4.ref.56.

Sacerdos quilibet in articulo mortis, seu periculo, potest absoluere à censuris,& casibus reseruatis,& qui comprehendantur hoc casu sub nomine Sacerdotis, & quid si esset præsens parochus,& quando dicatur periculosa infirmitas.Vide Pœnitens.

Sacerdos an licitè possit absoluere pœnitentem,qui peccata reseruata habet onere, vt ea sola postea Superiori confiteatur.Vide Pœnitens.

Sacerdos malus si est paratus,an possit licitè absoluere, & alia sacramenta ministrare. Vide Pœnitens.

Sacerdos vt validè excipiat confessionem, an sufficiat Episcopi ratihabitio de præsenti.tr.4.ref.68.& an grauiter peccet si ita audire incipiat.ver. An verò.

Sacerdos an possit aliquem absoluere ex præsumpta voluntate Superioris, etiamsi talis præsumptio fundetur in aliquibus signis, quæ indicent præsentem voluntatem Superioris concedendi facultatem,quod coincidit cum ratihabitione de futuro.ibid.vers. Sciendum.

Sacerdos simplex an possit absoluere à censuris, & casibus reseruatis,omnes parturientes tamquam constitutas in periculo mortis.tract.4.ref.72.

Sacerdos ante consecrationem si recordetur esse in peccato mortali,an teneatur confiteri,si sine nota possit.tr.4. resol.77.

Sacerdos habens casum reseruatum,cum excommunicatione annexa, & vrgente necessitate vult celebrare, an teneatur alia peccata non reseruata confiteri Sacerdoti inferiori,an verò possit celebrare non confitendo, sed eliciendo actum contritionis. tr. 4.ref.104.

Sacerdos simplex an possit obtinere licentiã à Parocho excipiendi confessiones in sua parochia. Vide Parochus.

Et quid si esset Sacerdos approbatus à quocumque Episcopo,& quid si Episcopus proprius prohiberet, & secluſa prohibitione, an Confessarij cum tali licentia excipientes confessiones possint iustè puniri ab Episcopis,eò quòd in aliena diœcesi confessiones auscultent. Vide Parochus.

Sacerdotes in domibus suis priuatis, audientes lectorem legum Ciuilium,an incidant in excommunicationem.tr.5. resol.27.

Et an incurrant in excommunicationem prædictam si audiant in scholis publicis, quatenus leges ciuiles conducunt, vel possunt conducere ad notitiam Canonum. ibid. vers. Imò nec.

Et quid in foro exteriori.vers. Sed nota.

Sacerdos Cõfessarius an teneatur audire,& absoluere cum discrimine propriæ vitæ, illum, qui in articulo mortis timet non habere sufficientem contritionem, & ideò petit Confessarium ad obtinendam absolutionem sacramentalem.tr.5.ref.5.

Sacerdotes ducentes reum ad furcam,an incurrant irregularitatem hortando illũ,vt scalam ascendat, vel accelerando executionẽ iustitiæ,etiã notabiliter. tr.5.re.79.

Sacerdotes ministrantes infirmis,inuertendo eos ex latere ad latus,vel transmutando de lecto ad lectum, vel eis cibum,vel potum porrigendo,non incidunt in irregularitatem si ex istis actionibus mors citiùs sequatur.ibi. vers. Non grauabor.

Nec etiam incurrit Sacerdos pius consulendo aliis, vt iacentem in via illum erigant,qui dum sustolleretur mortuus est.vers. Vnde non benè.

Sacerdos accipiens stipendium pro dicenda Missa Spiritus sancti,&c.vel cum aliqua collecta, dicens postea Missam currentẽ in illa die,an peccet mortaliter. tr.6.ref.62.

Et quid si specialiter hoc promitteret,vel ob has conditiones eleemosyna notabiliter augeretur.ibi. vers. Vnde.

Sacerdos potest vti æquiuocatione, & non habere intentionem consecrandi,si hæreticus minatur ei mortem, si non consecraret omnem panem in foro existentem. tr.6. ref.83.ver. Notandum.

Sacerdos an possit licitè ministrare hostiam non consecratam pro consecrata mulieri,quam cogit maritus adcõmunicandum,quæ sine iactura famæ non potest communionem omittere.ibid.ver. Notandum ibi quartò.

Sed hoc an possit fieri, dummodo proponatur hostia consecrata adoranda,& à tergo post illam non consecrata.ver. Non desunt.

Sacerdos Græcus an teneatur sub peccato mortali sequi consuetudinem suæ Ecclesiæ, & consecrare in fermentato.tr.6.ref.99.

Et quid de Sacerdote Latino.ib.ver. Sed hæc opinio.

Sacerdos Latinus an possit in Græcia sequi morem Græcorum, & Græcus morem Latinorum apud Latinos. ibid.vers. Verum.

Et quid de Græco transeunte per Ecclesias Latinas, an possit consecrare in azymo,& peccet aliter faciendo. ver. Non est igitur.

Et Sacerdos Latinus in templo Græcorum,quod existit in Ecclesia Latina,an possit consecrare in fermentato.ver. Et tandem.

Sacerdos in Germania,vel aliis locis,an validè consecraret in vino paulò antè congelato in calice.tr.6.re.100.

Et quòd peccaret,si ita consecraret.ibid.vers. Notandum.

Et quid si priùs congelatio solueretur,an possit illud licitè consecrari.ibid.si autem vinum consecratum congeletur,an aliud consecrandum sit, an verò debeat in calice liquefieri,& sumi.ibid.

Sacerdos in sacristia habens intentionem consecrandi particulas, quæ in pyxide super altare in cornu epistolæ fuerunt ex errore appositæ,non autem super aram,an iudicetur illas consecrasse, & remaneant consecratæ,si Sacerdos de illis amplius non meminerit. tr.6.ref.103.

Sacerdos quando ante consecrationem extendit manus super calicem,& hostiam,dicens, Hanc igitur oblationem,*&c.an tunc debeat tenere pollices subtus manus,vel supra,in formam Crucis.tr.6.ref.104.*

Sacrilegium.

Sacrilega mulier an teneatur explicare circumstantiam Sacerdotis,Religiosi,vel initiati sacris ordinibus.Vide Circumstantia.

Sacrilegium an committatur in Ecclesia propter tactus impudicos ibi commissos, ita vt committens teneatur in confessione hanc circumstantiam aperire. Vide Circumstantia.*vbi an propter verba impudica in loco sacro prolata committatur sacrilegium.*

Salarium.

Salarium à Commissariis an possit tantum à singulis exigi, quantum ab vno posset, si pro eo solo negotium fieret, an verò à singulis pro rata pro vnico die. tractat. 5. resol.76.

Salariũ si famulo nõ condignũ soluitur,an possit famulus illud resarcire aliunde,etiãsi à principio ob paupertatẽ coactus sit pacisci pro iniusto, & inæquali stipendio. Vide Famulus.*Vbi etiã an dominus in foro cõscientiæ teneatur*

ſoluere iuſtum pretium ſaltem infimum,& quid ſi famulus faceret aliqua grandia,& extraordinaria ſeruitia.

Sartores.

Sartores an poſſint recompenſare aliquid ſumendo à dominis bonorum, ſub prætextu quòd illud quod ſoluitur à dominis bonorũ,pro eorum laboribus eſt parũ. tr.6.reſ.16.

Sæcularis.

Sæcularis ingrediens monaſterium ad vnum,vel duos pedes tantùm, an ſit puniendus tamquam effractor clauſuræ monaſterij.Vide Monaſterium.

Seruus.

Serui Clericorũ an gaudeant priuilegio fori.tr.1.re.47.

*Et quid de ſeruis,qui ſunt Mauri, Turcæ, & alieni à Catholica Eccleſia.ibid.verſ.*Notandum eſt.

Simonia.

Simonia an ſit ſi ego do aliquid Titio,vt me adſcribere faciat inter Equites D.Iacobi, Calatraua, Alcantaræ, &c.tr.2.reſ.64.

Et quid ſi illud darem gratis, & liberaliter, vel in remunerationem laborum,licet excederet eorum menſuram. ibid.verſ. Secus autem.

Simonia an ſit ſi aliquis daret munera ſuperioribus, vel aliis, ad faciliùs impetrandam ſuam receptionem in aliqua Religione.ibid.verſ. Et alij communiter.

*Et an poſſit fieri pactum.verſ.*Imò ego.

Simonia an committatur à Rege circa Las incomiendas *Equitum D.Iacobi,Alcantaræ, Calatrauæ.ibi. verſ.*Villalobos,Suarez.

Sed an ſaltem committatur peccatum mortale. verſ. Sed inſtabis.

*Et quid ſi daret aliquis alicui priuato pecuniam,vt Rex cõferret habitũ ipſi pro labore.ver.*Reſpondeo negãdo.

Simonia an committatur ſi Regulares conueniant inter ſe, vt alter in vna electione ſuffragetur vni, & alter alteri in alia.tract.2.reſ.125.

Simulatio.

Simulatio eſt licita ob timorem mortis, & grauem cauſam in adminiſtrandis Sacramentis.tr.6.reſ.83.verſ. Notandum.

Vbi adducuntur multa exempla.

Sodomia.

Sodomia commiſſa inter maſculos in primo & ſecundo gradu,an habeat etiam malitiam inceſtus, & ſit aperienda in confeſſione.tr.4.reſ.101.& reſol.159. verſ. Ad ſecundum.

Sodomia an fuerit commiſſa ab agente, vel patiente, an ſit exprimenda in confeſſione.ibid.

Solemnitates.

Solemnitates pro ſecundis nuptiis deſtinatæ,an poſſint miniſtrari tempore prohibito Aduentus, & Quadrageſimæ.tract.4.reſ.265.

Sortilegium.

Sortilegij crimen non poteſt cognoſci à Iudice laico quando continet hæreſim.tr.1.reſ.2.

Sponſalia.

Sponſalia vt contrahantur an ſufficiat conſenſus fictus, licet non interueniat verus.tr.4.reſ.205.

Sponſalia contrahens, & poſteà nolens adimplere, an ſit per cenſuras compellendus. tr.4.reſ.206.

Sponſalia an diſſoluantur per ſolum ingreſſum Religionis,an verò ſit expectanda profeſſio.tr.4.reſ.207.

*Et quid ſi eſſent iuramento firmata.ibid.ver.*Notandum eſt.

Sponſalia quis contraxit, ſi poſteà ſuſcipit ſacros ordines,an peccet.tr.4.reſ.208.

Sponſalia an dirimantur per votum ſuſcipiendi ſacros ordines,vbi ſuprà verſ. Notandum eſt.

Sponſalia an diſſoluantur ex matrimonio valido ſubſequenti.tr.4.reſ.209.

Sponſalia priora ſi contrahantur cum prima, ſi ſequantur poſteriora cum ſecunda vnà cum copula,an priora diſſoluantur.tract.4.reſ.210.

*Sponſalia poſteriora an ſeruentur,ſi priora aliquo caſu ceſſant.ibid.verſ.*Notandum eſt.

Sponſaliorum contractus an validè poſſit continere pœnam,vt perſoluatur ab iniuſtè reſiliente, & quid ſi interueniat iuramentum. Vide Pœna.

Sponſalia ſi communi conſenſu diſſoluantur,an producant impedimentum publicæ honeſtatis. tr. 4.reſ.222.

*Sponſalia valent ſi vir promittat matrimonium,ſi femina acceptet promiſſionem,nec neceſſaria eſt alia repromiſſio.tr.4.reſ.244.ver.*Quartò.

Sponſalia contrahens non præfixo aliquo termino,quando teneatur ea adimplere.tract.4.reſ.245.

Sponſalia impuberum an iuramento firmentur,ita vt neutri liceat poſt adeptam pubertatem ab iis recedere.tr. 4.reſol.246.

Sponſalia an poſſint contrahi ab aliquo pro aliis præſentibus,& tacentibus, ita vt horum taciturnitas ſit ſignum ſufficiens interni conſenſus.tr.4.reſ.270.

Vbi quid ſi pro extraneis,& quid pro filiis emancipatis,& ſpuriis, & hæc an procedant in matrimonio. Vide Matrimonium.

Sponſalia ſi contrahantur à parentibus, & tutoribus pro filiis,& pupillis abſentibus, an dicantur ratificata, ſi poſteà illa ſcientes,non contradicant.tr.4.reſ.271.

Sponſalia vt contrahantur an maiorem vſum rationis requirant,quàm peccatum mortale.tr.4 reſ.273.

Sponſalia vt contrahantur,an requirant ſeptennium, vt ſit omnino completum in foro externo. tr.4.reſ.274.

*Vbi quid in foro conſcientiæ.verſ.*Et hæc omnia.

Sponſalia contrahere ante ſeptennium an ſit peccatum mortale.tr.4.reſ.275.

Sponſalia contracta metu graui, an ſint valida ſi iuramentum accedat,vel ſaltem iuramentum obſeruandum ſit,donec relaxetur. tr.4.reſ.278.

Sponſalia impuberum an reuocentur, ſi quis eorum puber factus vult ſtatim reſilire ab illis,non expectata alterius pubertate.tr.4.reſ.282.

Et ſi ſtatim non reclamet,cenſebitur tacitè illa confirmare: ſtatim autem fieri dicitur, quando intra triduum fit.ibid.verſ Notandum eſt.

Sponſalia diſſoluuntur ſi alter ex contrahentibus fornicationem commiſerit, etiamſi ſint iurata,ſed ſi innocens vult adhuc contrahere,alter tenetur,an autem diſſoluantur, ſi alter ex contrahentibus permittit ſe ab alio impudicè tangi per oſcula,amplexus,&c.tract.4.reſol.283.

Sponſalia an diſſoluantur ſi ſponſa tempore ſponſalium erat pulchra, ſed poſteà effecta eſt notabiliter deformis,ſi maritus vult reſilire.tract.4.reſol.285.

Et quid ſi vir effectus eſt deformis,an idem. ibid. verſ. Notandum eſt.

Sponſalia nulla dotis præuia promiſſione,an poſſint diſſolui ob paupertatem ſponſæ ſuperuenientem.tract. 4. reſol.286.

*Vbi quid ſi iuramento eſſent confirmata.ver.*Et hęc.

Et quid si sponso, aut sponsæ noua hereditas obueniret, & ob id status alterius longè inæqualis esset. vers. Notandum, *il primo.*

Sponsalia inter consanguineos inita cum conditione si Papa dispensauerit, an sint valida, & obligent in conscientia impetrata dispensatione. tr. 4. *ref.* 290.

Sponsus, Sponsa.

Sponsus, vel sponsa de futuro carnaliter se commiscentes, an teneantur istam circumstantiam sponsalitiam explicare in confessione. Vide Circumstantia.

Sponsus traducens sponsam solemniter in domum sponsi, & conuiuia solemnia faciens tempore Aduentus, & Quadragesimæ, an peccet mortaliter. tr. 4. *ref.* 266.

Sponsus puber factus, an possit statim resilire à sponsalibus, non expectata alterius pubertate. tr. 4. *ref.* 282.

Et si vult debet statim reclamare, aliàs censetur tacitè sponsalia confirmare, statim autem fieri dicitur, quando intra triduum fit. ibid. vers. Notandum.

Sponsus potest resilire à sponsalibus, quando sponsa permittit se ab alio impudicè tangi per oscula, amplexus, &c. & an idem si sponsus permitteret se ab alia impudicè tangi. tr. 4. *ref.* 283.

Sponso, & sponsa committentibus fornicationem post sponsalia, an liceat vtrique sponsò à sponsalibus resilire. tract. 4. *resol.* 284.

Sponsus iurans se aliquam in vxorem ducturum, nulla dotis promissione præmissa, an teneatur ipsam ducere si cum ipsa diues sit, nullam ei dotem assignare velit. tract. 4. *ref.* 286. *vers.* Notandum, *il secundo.*

Sponsus, vel sponsa, an possit contrahere matrimonium, quando aliquo occulto vitio laborat, cuius si alter conscius esset, posset iustè à sponsalibus resilire. tr. 4. *ref.* 287.

Sponsus, & sponsa impuberes, an possint recedere à sponsalibus iuramento firmatis, postquam ad annos pubertatis peruenerint. tr. 4. *resol.* 288.

Sponsa de futuro delectando carnaliter de copula futura, an peccet mortaliter. tr. 5. *ref.* 2.

Statutum.

Statutum siue lex annullans donationem omnium bonorum, factam à patre filio Clerico, an sit contra Immunitatem Ecclesiasticam. tract. 1. *ref.* 3.

Statuta laicorum etiam fauorabilia Clericis, an sint valida respectu Clericorum ad eos ligandum. tr. 1. *ref.* 13.

Et quid si talis lex Principis esset merè priuilegiata rerum Ecclesiasticarum, siue Clericorum. ibid. ver. Si tamẽ.

Et quid si statuta, & leges Principum sæcularium essent licita, & honesta, & propter commune bonum facta, & priuilegia Ecclesiæ non læderent, an valeant, & ligent Clericos. vers. Notandum.

Statuta quando non nominant Clericos, & Ecclesiam, possunt statuentes cogi ad declarandum, quòd non comprehendantur Ecclesia, & personæ Ecclesiasticæ. ver. Nota etiam.

Statutum imponens onus siue collectam certam, & inuariabilem super aliquibus bonis, priusquam ad Clericos peruenissent, an liget Clericos. Vide Collecta.

Statuta Principum, ne beneficia Ecclesiastica exteris conferantur, an sint valida, & quid stantibus priuilegiis Summorũ Pont. Regibus multis cõcessis. Vide Principes.

Statuta laicorum an prosint Clericis, & eis possint vti, quatenus eorum fauorem concernunt. tr. 1. *ref.* 43.

Statuta iurata quando obligent ad periurium si non seruentur, & quando non. Vide Iura.

Statuta an possint ligare delinquentes extra territorium. tr. 6. *ref.* 78.

Stuprum.

Stuprum an committatur si puella consentiat. Vide Circumstantia.

Stuprans virginem sub promissione coniugij, tenetur eam ducere in vxorem. tr. 6. *ref.* 81.

Fallit in multis casibus relatis. ibid.

Subdiaconus.

Subdiaconus frequenter canens Epistolam in peccato mortali an peccet mortaliter. tr. 4. *ref.* 195.

Superiores.

Superiores Regularium an possint amouere Prælatos Regulares à suis prælaturis sine causa ad eorum libitum. tr. 2. *ref.* 117.

Vbi quid quando prælatura esset electiua, & quid si Superiores pendente accusatione, vel inquisitione contra Prælatum, vellent eum amouere à dicta prælatura, & quæ causæ sufficiant ad amouendum.

Superiores Regularium an possint sibi reseruare tactus impudicos, & oscula. tr. 2. *resol.* 118.

Superiores Regulares an possint absoluere suos subditos ab hæresi occulta. tract. 2. *ref.* 122.

Superiores monasteriorum Monialium an possint recipere puellas destinatas ad Religionem ante annos discretionis. tr. 2. *resol.* 131.

Superiores, vel quiuis Confessarius an possit negare suffragium illi, cuius defectum scit solùm per confessionem, quando suffragatur secretò. tr. 4. *ref.* 76.

Superior non debet priuare ob notitiam confessionis subditos officiis amouibilibus, etiamsi ipse amotus in suspicionem non esset deuenturus contra illum. ib. ver. Ex quibus omnibus.

Superior an possit circa materiam grauem obligare subditum sub veniali. tr. 6. *ref.* 91.

Et an in materia leui possit imponere obligationem grauem. ibid. vers. Notandum.

Vbi quid in superiori sæculari, & quid in Ecclesiastico.

Suspensio.

Suspensio an incurratur propter culpam venialem. tr. 6. *resol.* 51.

Suspensio ferenda an obliget sub peccato mortali. tr. 6. *resol.* 76.

T.

Tactus.

Tactus de copula cogitata vt præsenti, an sint liciti inter coniuges, quando ipsa copula est illis interdicta ob aliquam causam. Vide Delectationes.

Tactus inter coniuges, & oscula pudendorum propter solam voluptatem an sint peccata mortalia. tr. 4. *ref.* 225.

Tactus & oscula, an sint licita inter coniugatos, etiamsi ex illis tactibus, & osculis præuideatur secutura distillatio. tract. 4. *ref.* 226.

Tactus, & oscula inter solutos an sint peccata mortalia. tract. 5. *ref.* 89.

Et quid si ioci causa, inter natandum arripiunt inter se pudenda, vel leuiter tangunt nates. ibid. versic. Ex his. *vbi quid si per transitum tangerent, & quid si tangerent ex leuitate, vel ioco absque vllo periculo delectationis, aut motus carnalis. vers.* Sed aliquibus.

Testamentum.

Testamentum factum ante professionem, an possit à Religioso post eius professionem declarari. tr. 2. *ref.* 75.

Et quid si esset testamentum Minoris Capucini. ibid. vers. Dico igitur.

Testis.

Testis laicus deponens falsum coram Iudice Ecclesiastico an possit ab eo puniri. tract. 1. res. 60.

Testis Clericus deponens falsum coram Iudice laico, an possit ab eo puniri. ibid.

Testis qui iurauit simul super multis capitulis sub vnico iuramento, & in omnibus mentitur, vnum tantum committit, nec tenetur circumstantiam super multis capitulis in confessione aperire. tr. 4. res. 99. vers. Sicut etiam testis.

Testi falsum aut contra ordinem iuris testanti, an possit obiici falsum crimen absque incursu peccati mortalis. tr. 5. resol. 4.

Testis quantumuis citatus denegans testificationem non tenetur de tali damno partis. tr. 5. res. 54. vers. Testem.

Testes priuilegiati de iure an teneantur reuelare crimen occultum sui coniuncti, si non adsint alij testes propter excommunicationem latam in aliquo monitorio. tract. 5. resol. 63.

Testis sciens nullum alium scire illud delictum, an teneatur testificari seu deponere. tr. 5. res. 100.

Testis iuridicè interrogatus an teneatur ex iustitia commutatiua deponere, ita vt dicendo se nihil scire teneatur ad restitutionem. tr. 5. res. 101.

Et quòd peccet grauiter contra charitatem erga proximum. ibid. vers. Et ratio est.

Et teneatur de mulcta, & pœna pecuniaria, quæ imponitur reo, si ipse veritatem manifestaret. ver. Notandũ est.

Testis qui per imprudentiam, bona fide tamen, crimen occultum detexit, non tenetur retractare testimonium suum lege iustitiæ. ibid. vers. Qui etiam addit.

Testes ratione falsi testimonij an teneantur ad restitutionem, fallit si iam reus per alios testes erat conuictus; secundò fallit, si testimonium falsum dixit ex ignorantia, vel inaduertentia non damnabili, vel ex obliuione saltem non mortifera. tr. 5. res. 106.

Testis an teneatur respondere si dubitat vtrùm Iudex iuridicè illum interroget. ibid.

Testis si accipit aliquid pro veritate dicenda an teneatur danti ad restitutionem. tr. 6. res. 4.

Vbi quid si detur ad alliciendum animum testis, vel ex liberalitate.

Testis qui falso testimonio impedit sententiam, & consequenter confiscationem, vel pœnam pecuniariam fisco, vel aliis applicandam, non tenetur ad eius restitutionem. tr. 6. res. 35. vers. Septimo.

Tradens.

Tradens aliquibus vinum, vt suo nomine vendatur, si noscat illos vendituros minuentes mensuram, vel admiscentes aquam, an peccet mortaliter. tr. 6. res. 44.

Et quid si adest iusta causa tradendi, quia videlicet pateretur graue damnum, insuper tradit ministris vendendum iusto pretio. ibid. vers. Sed in hoc.

Tristitia.

Tristitia de bono alterius, quia tibi bonum proprium diminuit, an sit peccatum mortale inuidiæ ex genere suo. tr. 6. res. 85.

V.

Vagi.

Vagi si sumunt Eucharistiam in Ecclesiis Regularium in die Paschatis, an impleant præceptum annuæ communionis, idem quæri potest de aduenis, & peregrinis. Vide Regulares.

Venationes.

Venationes an licitè per dominos terrarum prohibeantur. Et quid si prohibitio fieret ex iusta causa publicam vtilitatem concernente à Principe supremo, & moderatè, & an Principes inferiores hoc possint facere. tract. 6. resol. 18.

Venatio an sit Clericis licita. tr. 6. res. 19.

Vbi quid si sit recreationis causa, dummodo non sit omnino clamorosa, sed modesta, & an sit peccatum mortale si est clamorosa, sed non ita frequens. vers. Sed ego.

Vendere, Venditio.

Venditio officiorum sæcularium, quæ fit à Rege, an sit aliquando licita. tr. 5. res. 108. vers. Potest.

Vendere an possit officium, qui habet licentiam à Rege officium transferendi in aliam personam. tr. 5. res. 109.

Et quid quando licentiam concedit feminis, aut viris nobilibus. ibid. vers. Notandum.

Vendere merces certo pretio an licitum sit, quando dubitatur num futuro tempore pluris, aut minoris æstimabuntur. tr. 5. res. 115.

Et quid in hoc Regno Siciliæ, vbi adsunt pragmat. prohibitiuæ. ibid. vers. Sed difficultas.

Vendere creditò pretio currenti tempore solutionis an liceat. tr. 6. res. 2.

Vbi quid si non eras seruaturus tempore solutionis, & quid si eras seruaturus, an sint deducendæ expensæ, quæ faciendæ erant pro conseruando tritico tali tempore. ibid. vers. Sed contrarium.

Vendere triticum, seu alias merces, pretio, quo valet de præsenti, cum pacto, quòd solutio debeat fieri tali tempore, vel in tritico, vel in pecunia, prout magis placuerit ipsi venditori, non licet. ibid. vers. Notandum.

Vendere Agnos Dei, & retinere illos, an sit licitum, & an incidant in excommunicationem depingentes. tra. 6. resol. 12.

Venditor.

Venditor rerum suarum, qui à fure emente accepit bona fide pecunias furtiuas, quas commiscuit cum propriis, an teneatur ad restitutionem dictarum pecuniarum domino comparenti. tr. 5. res. 40.

Vendens bona fide rem alienam eodem pretio, quo emerat, an teneatur restituere pretiũ vero domino. tr. 5. res. 42.

Venditor officij, si sine licentia Principis expressa, sed cum licentia in alium transferendi vendat, an teneatur ad restitutionem pretij, & an committat peccatum. tract. 5. res. 109. vers. Nota etiam.

Venditor non tradens rem venditam tempore determinato, an teneatur emptori ad interesse non solùm intrinsecum, sed etiam extrinsecum. tr. 5. res. 113.

Sed hæc in foro conscientiæ. ibid. ver. Nota verò.

Et quando adest mora culpabilis, non autem quando inculpabiliter rem venditam non tradit. ver. Nota etiam.

Venditor tradens rem emptori, & ipse non soluit pretium, an possit recipere vsuras pretij pro ratione fructuũ. tract. 5. res. 114.

Verba.

Verba imperatiui modi an contineant præceptum sub peccato mortali, an sub veniali. tr. 6. res. 74.

Verum Iubeo, *vel* Mando, *an importet præceptum graue. ibid vers.* Notandum, *il primo.*

Verbũ Oportet *importat honestatẽ, & conuenientiam, non*

non autem præceptum.ibid.verſ. Verùm.

Verba quoties poſſunt intelligi de obligatione veniali, non debent ad mortale extendi.ibid.verſ. Notandum, *il ſecundo.*

Vicarius.

Vicarius Præpoſiti an poßit concedere facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis.tr.2.reſ.28.

Et quid ſi Præpoſitus eodem die eſt reuerſus.ibid. verſ. Sed prima.

Vicarius Epiſcopi habens poteſtatem ſubdelegandi ſi incidit in caſum reſeruatum à ſuo Epiſcopo,an poßit abſolui ab illo,cui ipſe ſubdelegarat. tr.4.reſ.142.

Vicarius Epiſcopi an poßit ex iuſta cauſa diſpenſare, ne denuntiationes pro matrimonio contrahendo efficiantur.tract.4.reſol.238.

Et quid de Vicario foraneo.ibid.verſ. Notandum.

Vicarius Capituli Sedis vacantis an poſsit ad libitum ſine iuſta cauſa reuocari ab eodem Capitulo. tr.6.reſ.27.

Etſi poßit,tenetur Capitulum infra octo dies alium Vicarium conſtituere, aliàs ius deputandi deuoluitur ad Metropolitanum,ſi adeſt,aliàs ad antiquiorem.ibid.verſ. Igitur.

Vidua.

Vidua carnaliter ſe delectando de copula præterita an peccet mortaliter.tract.5.reſ.2.

Vidua Monialis an poßit eligi Abbatiſſa.Vide Abbatiſſ.

Vita.

Vitam propriam in quibus caſibus quis teneatur exponere propter extremam neceſsitatem ſpiritualem proximi. tr.5.reſ.50.

Et multi caſus reprobantur,in quibus homo non tenetur exponere propriam vitam pro ſalute ſpirituali proximi. tr.5.reſ.51.per totam.

Voluntas.

Voluntas committendi omnia peccata venialia an ſit peccatum mortale.tr.6.reſ.24.

Vota, Vouens.

Vota an poßint commutari, vel diſpenſari extra confeſsionem à Regularibus virtute ſuorum priuilegiorum. tr.2.reſ.9.

Votum paupertatis an frangatur à Religioſo,qui inſcio Superiore ex numinis à pœnitentibus acceptis emit libros, & illos in ſuo cubiculo tenet expoſitos. tr.2.reſ.65.

Votum paupertatis non frangitur à Religioſo,ſi abſque licentia Superioris accipit pecuniam, vt ipſe liberè diſponat de illa in eleemoſyna nomine eius, qui dedit.ibid.verſ. Nota etiam.

Votum paupertatis non frangitur à Religioſo, qui in depoſitum res accipit,ita vt deponens omne ius dominij,ac poſſeſsionis retineat, etiamſi pecunia tali modo depoſita ſit apud Religioſum,vt ea vti poſsit petita poſteà,& impetrata Superioris licentia.ibid.verſ. Nota ſecundò.

Et quid ſi Religioſus commutet ea,quæ ipſi conceſſa ſunt ad ſuum vſum abſque licentia Superioris cum aliis rebus, quæ magis ſibi accommodatæ videntur,præſertim ſi commutatio fiat cum domeſticis,& quid ſi cum externis. ver. Item ſæpè.

Et quid contradicente Superiore.verſ. Interdum.

Votum paupertatis an rumpatur à Religioſo, ſi ipſe habeat licentiam expendendi aliquam pecuniam in vſus, qui ſibi placuerint, aut in ſuas honeſtas recreationes, ſi in turpes vſus expendat & ita accipiens,an teneatur ad reſtitutionem.ibid.verſ. Nota tertiò.

Vota Nouitiorum vel Nouitiarum an poſsint commutari,vel diſpenſari à Prælatis Religionum tr.2.reſ.71.

Votum ſubditi de tranſeundo ad ſtrictiorem Religionem, an poſsit diſpenſari à Prælato Regulari. tract.2. reſol.91.

Votum peregrinationis vltra duas dietas an poſsit commutari, & diſpenſari à Regularibus, & quid importent duæ dietæ.tr.2.reſ.121.

Vota commutata virtute Iubilæi obtinendi ab eo, qui habebat animum illud lucrandi, ſi non fuit lucratus, an remaneant non commutata. tr.4.reſ. 145. verſ. Sicque dicendum eſt.

Vouens ieiunare aliquo die,an toties peccet, quoties in illo die carnes comedit.tr.4.reſ.157.verſ. Notandum.

Votum Religionis,vel Caſtitatis an debeat adimpleri, ſi quis corrupit feminam ſub pacto coniugij, an verò eo non obſtante teneatur illam ducere in vxorem. tract. 4. reſol.203.

Votum ſuſcipiendi ordines ſacros dirimit ſponſalia,& licitè poſt illa poteſt quis tale votum emittere. tr.4.reſol. 208.verſ. Notandum.

Vota facta ab vxore an poſsint irritari à marito, & quid de adimplendis tempore ſoluti matrimonij, & quid de emiſsis ante matrimonium.Vide Maritus.

Votum Religionis aut caſtitatis,quis priùs emittens, ſi poſteà defloruit virginem cum promiſsione matrimonij, an teneatur ad matrimonium,an potiùs ad votum. tr.4. reſol.280.

Votum Religionis habens,ſeu caſtitatis,an peccet mortaliter contrahendo matrimonium animo ingrediendæ Religionis,ante quam conſummet matrimonium.tract.4. reſol.281.

Votum caſtitatis habens ſi petat debitum,peccat,& alter coniux tenetur reddere.tr.4.reſ.296.

Vouens quotidie recitare B.Virgini Pater, *&* Aue, *vel vnum* Salue Regina, *ſi per annum non recitet,an peccet mortaliter.tr.5.reſ.24.*

Et quid quando vouiſti ſingulis dare paruam eleemoſynam, an dueniendo ad materiam grauem, teneatur illam reſtituere.ibid.verſ. Notandum eſt tamen.

Vouens poteſt commutare votum ſine Confeſſario in materiam æqualem.tr.5.reſ.25.

Vota commutandi, ſeu diſpenſandi poteſtatem habens, habet etiam eamdem in iuramentis.ibid.verſ. Secundò.

Et an qui habet poteſtatem delegatam diſpenſandi vota,poßit etiam illa commutare.verſ. Docet etiam.

Vouens, qui commutat votum ſuum propria auctoritate in melius,non indiget iuſta cauſa, & idem quando commutatio fit in materiam æqualem, etiam propria auctoritate.ibid.verſ. Tertiò.

Votorum diſpenſatio poteſt fieri extra ſacramentum Confeßionis.ibid.verſ. Quæ quidem.

Et hæc diſpenſatio eſt applicanda cum omnibus ad ipſos confluentibus,& non ad ſubditos tantùm illius diœceſis,in qua manent Cõfeſſarij Regulares.ver. Dicta diſpẽſatio.

Vota quando commutantur à Confeſſariis Regularibus poſſunt commutari in opus minus.ibid.verſ. Et quando.

Votorum commutatio,aut diſpenſatio facta bona fide tempore Iubilæi valet, & eſt tuta, etiamſi poſteà non impleantur requiſita pro obtinendo Iubilæo. ibidem, verſic. Quintò.

Vouens ſi obtinuit commutationem in melius,an poſsit redire ad prius votum.ibid.verſ. Sextò.

Vota conditionalia Castitatis, Religionis, &c. etiam post adimpletam conditionem possunt commutari ab Episcopo Confessario Regulari, & à priuilegiato. ibi. ver. Octauo.

Vouens omnibus circumstantiis attentis dubius manens, an votum emissum sit intuitu temporis, an teneatur illud adimplere tract.5.resp.26.

Vouens ieiunare in pane, & aqua cùm non possit, nisi sumendo parum vini aut obsonij, an sit adstrictus tali ieiunio, an verò nullo modo teneatur. tr.5.resp.61.

Idem queri potest de vouente dicere septem Psalmos pœnitentiales, & similia, si non potest integros recitare, an teneatur ad partem eorum. ibid.verf. Hinc etiam.

Vouens per integrum annum recitare semel salutationem angelicam singulis diebus, non peccat mortaliter, etiamsi nunquam illam recitet, aut statuat in toto anni exordio nunquam illa dicere. tract.6.resol.24.verf. Notandum.

Idem de vouente elargiri quotidie modicissimam eleemosynam huic, vel illi, secus autem si vni determinato pauperi. ibid.

Vouens non fornicari, vel non ludere sub pœna decem aureorum, si posteà immemor voti fornicetur, aut ludat, non tenetur soluere pœnam. tract.6.resol.41. verf. Notandum est.

Idem si dum fornicatur memor sit voti, non autem pœnæ impositæ, esto si pœna esset Religionis, castitatis, & peregrinationis Hierosolymitanæ. ibid.verf. Idem dic.

Et idem de non recitante Horas Canonicas ex obliuione naturali, qui non tenetur restituere fructus non obstante lege pœnali. verf. Idem dicendum.

Vouens certus de voto, dubius autem de qualitate, an teneatur ad strictiorem. tr.6.resp.50. Vbi ponuntur plures casus notabiles in fauorem vouentis.

Vota omnia in votum solemne Religionis an commutentur. tr.6.resp.65.

Vouens audire Missam si audit Missam animo non satisfaciendi voto, an satisfaciat voto. tr.6.resp.77.

Vouens contraueniendo in materia graui potest seipsum obligare ad peccatum veniale. tr.6.resp.91.ver. Hinc.

Vouens dare eleemosynam non satisfacit, si restituit debitum. tract.6.resp.86.verf. Secundò infertur.

Vouens dare eleemosynam non satisfacit si det fratribus, auis, & parentibus indigentibus taliter, vt teneatur illis subuenire, secus autem si aliis consanguineis indigentibus. ibid.verf. Tertiò infertur.

Vouens dare eleemosynam, dando eam extremè indigenti, an satisfaciat voto. ibid.verf. Quartò infertur.

Vrbs.

Vrbis appellatione an, & quando veniant suburbia. tr.2.resol.13.verf. Nota tertiò.

Vulnerans.

Vulnerans opificem, ex quo factus inutilis, tenetur ad expensas medico largitas, insuper ad æstimationem operarum, quibus ille caruit. tr.6.resol.53.

Sed an deducenda sit æstimatio molestiæ, ac laboris, quem in opificio subiturus erat. ib. verf. Sed difficultas.

Vulnerans pro cicatricis deformitate, membri, imò ipsius vitæ iactura non obligatur ad aliquam pecuniæ compensationem ante Iudicis sententiam. ibidem, verf. Notandum est.

Vulnerans prouocatus non tenetur damnum prouocanti restituere. ibid.verf. Notandum secundò.

Vxor.

Vxor clerici Graci, vel Latini in minoribus constituti an gaudeat priuilegio fori in casu, quo eius vir eo gaudet. tr.1.resp.45.

Et quid mortuo viro durante viduitate. ibid.verf. Vbi plus addit.

Vxores viduæ Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, durante viduitate an gaudeant exemptione gabellarum. ibidem in fin.

Vxor quæ vim passa est, non obstante copula violenter extorta intra bimestre, an possit ad Religionem transire, contradicente viro. tract.4.resol.242.

Et an quando vim patitur possit conari incontinenti, vt semen iam receptum emittat. ib.verf. Inuehitur etiam.

Vxor de licentia viri an possit Religionem ingredi, & ipse remanere in sæculo, an verò debeat pariter Religionem ingredi, & an sufficiat si sumat habitum Equitum Melitensium. tr.4.resp.243.

Vxor tenetur reddere debitum viro habenti votum castitatis, si ipse petit, sed tantùm peccat exigendo. tr.4. resol.296.verf. Notandum est.

Vxor reddendo debitum viro inestuoso, qui scilicet peccauit cum consanguinea ipsius vxoris ante dispensationem, an peccet. ibid.

Vxor quæ contraxit matrimoniam cum viro improportionato, vel debili, vt faciliùs pateat aditus, an teneatur pati incisionem. in Addit. secund.resp.3.

FINIS.

DIANA

Resolvtio

Morales

1.2.Y.3.

2905
A-1803